HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON

PAINETUT ASIAKIRJAT

VUODELTA

1909.

HELSINKI 1910.

HELSINGISSÄ
SANOMALEHTI- JA KIRJAPAINO-OSAKEYHTIÖN KIRJAPAINO
1910.

SISÄLLYS:

N:o 1. Luettelo Kaupunginvaltuuston diarioon merkityistä, joulukuun 31 päivänä 1908 ratkaisemattomista asioista.

„ 2. Valiokunnan mietintö lisämäärärahan myöntämisestä Hietaniemenkadun korttelissa N:o 412 a ja Kallion korttelissa N:o 372 olevain kunnallisten työväenasuntojen valmistamiseksi.

„ 3. S:n mallasjuomain vähittäiskaupan järjestämistä koskevasta asiasta.

„ 4. Esitys vaivaistalon lastenkodin muuttamisesta Helsingin pitäjän Oulunkylän kartanoon.

„ 5. Valiokunnan mietintö ynnä ehdotus erinäisten Helsingin kaupungin 13, 14 ja 15 kaupunginosassa olevien huvilatonttien rakennusjärjestykseksi.

„ 6. Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin kunnan työväenasuntojen Hallintolautakunnan Ohjesääntöehdotusta.

„ 7. Lausunto Helsingin kaupungin ruotsalais-suomalaisten seurakuntain hautausmaan Lapinlahden viereisen ranta-alueen järjestämisestä sekä Lapinniemen omistusoikeudesta.

„ 8. Asiakirjoja, jotka koskevat „Aktiebolaget Brändö Villastad" nimisen osakeyhtiön tekemää anomusta saada rakentaa maihinnousulaituri ja vahtitupa Sörnäisten niemen pohjoisrannalle sekä johtaa sähköraitiotie Itäiseltä Viertotieltä pitkin suunniteltua maihinnousuvalkamaan johtavaa ajotietä.

9. Esitys Kaivokadun 10:ssä korttelissa N:o 96 toista kaupunginosaa olevan talon ja tontin ostamisesta.

„ 10. Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin tilejä ja tilinpäätöstä vuodelta 1908.

„ 11. Valiokunnan mietintö toisen kaupunginlääkärin virkatoiminnan järjestämisestä.

„ 12. Esitys asiassa, joka koskee uuden työ- ja vaivaistalon rakentamista.

„ 13. Valiokunnan mietintö mallasjuomien myyntiä koskevasta asiasta.

„ 14. Esitys talon rakentamisesta Sörnäisten Kansankirjastoa ja Lukusalia varten.

N:o 15. Asiakirjoja kysymyksessä, joka koskee kunnallisen työlaitoksen perustamista naisia varten.

„ 16. Asiakirjoja, Vaivaishoitohallituksen kanslian haaraosaston perustamisesta Pitkän sillan pohjoispuolella olevaan seutuun.

„ 17. Rahatoimikamarin esitys vaakamestarin asettamisesta tavarain punnitsemista varten pakkahuoneen ulkopuolella.

„ 18. Valiokunnan mietintö koskeva sitä tapaa ja järjestystä, jonka mukaan kaupunginlääkäri on valittava kaupungissa.

„ 19. Esitys toimenpiteistä voimassa olevain asuntovuokraa koskevain lainsäännösten tarkastamiseksi.

„ 20. Valiokunnan mietintö Kaupunginvaltuustossa tehdyn esityksen johdosta, joka koskee pysyväisen raha-asiain eli kulunkiarviovaliokunnan asettamista Valtuustoon.

„ 21. S:n ynnä ehdotus Helsingin Anniskeluosakeyhtiön 1908 vuoden voittovarain jakamiseksi.

„ 22. Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin tilien tarkastusta vuodelta 1908.

„ 23. S:n nostetussa kysymyksessä muutoksista kaupungin toreilla ja rantalaitureilla tapahtuvassa kaupassa.

„ 24. Mietintö, jonka on antanut nykyisen työ- ja vaivaistalon joutilaiksi tulevien rakennusten käyttämistä sekä Helsingin kaupungin mielisairaiden hoidon järjestämistä koskevia kysymyksiä varten asetettu komitea.

„ 25. Valiokunnan mietintö Kaupunginvaltuustolta vaaditun lausunnon johdosta, joka koskee Lainvalmistelukunnan laatimaa ehdotusta asetukseksi mooseksenuskolaisista Suomessa.

„ 26. Asiakirjoja, jotka koskevat täkäläisen Familjebyggnads Aktiebolaget osakeyhtiön tekemää ehdotusta erinäisille seitsemännen kaupunginosan kortteleille voimassa olevan rakennusjärjestyksen muuttamisesta eräiltä kohdin toisin kuuluvaksi.

„ 27. Asiakirjoja kysymyksessä, joka koskee paikan luovuttamista Uspenskin tuomiokirkon viereen aijotulle muistomerkille.

„ 28. Kansakoulujenjohtokunnan esitys, joka koskee ylimääräistä lisää vuoden 1909 menoarvion määrärahaan „ainekset käsitöitä ja koulukeittiötä varten".

„ 29. Ehdotus Helsingin kaupungin terveyssäännöksi.

„ 30. S:n Helsingin kaupungin kaasu- ja sähkölaitoksen hallituksen uudeksi ohjesäännöksi.

„ 31. Selvitys alueen N:o 60:a Tykistöpiha sekä Taivallahden rannalla olevan ruutikellarialueen omistusoikeudesta.

„ 32. Rahatoimikamarin esitys maa-alueen ostamisesta Helsingin kaupungille Oulunkylän kartanon viereltä Helsingin pitäjässä.

N:o 33. Rahatoimikamarin lausunto Helsingin kaupungin mielisairaitten hoidon järjestämisestä.

„ 34. Lausunto kaupungin teknillisten laitosten hallinnon kirjanpidon perusteista.

„ 35. Asiakirjoja Helsingin kaupungin Sähkölaitoksen laajentamisesta.

„ 36. Ehdotus Böhlen talon yhdistämisestä Helsingin kaupunkiin hallinollisessa, oikeudellisessa ja kirkollisessa suhteessa.

„ 37. Esitys Helsingin kunnan työnvälitystoimiston asettamisesta vakinaiselle kannalle.

„ 38. Valiokunnan mietintö uuden kulkutautisairaalan rakentamista koskevasta asiasta.

„ 39. S:n kadunjärjestely- ja tasoitustöiden teettämisestä lainavaroilla y. m.

„ 40. Esitys Vanhankaupungin vesijohtolaitoksen laajentamisesta.

„ 41. Valiokunnan mietintö väkijuomain vähittäismyyntiä ja anniskelua, mallasjuomain anniskelua, viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäiskauppaa sekä ensiksi mainitun kaupan yksinoikeuden pidentämistä koskevain kysymysten järjestämisestä.

„ 42. Esitys Mustikkamaan vastaisesta käyttämisestä.

„ 43. Valiokunnan mietintö ehdotuksineen toimenpiteistä melkoisten lisämäärärahain välttämiseksi kaupungin uutisrakennuksia rakennettaessa.

„ 44. Ehdotus Helsingin kaupungin meno- ja tulosäännöksi vuod. 1910, Rahatoimikamarin valmistama.

„ 45. Esitys lainavarojen osottamisesta erinäisten rakennusyritysten osin loppuun saattamisesta, osin alottamisesta johtuvien kustannusten suorittamiseksi.

„ 46. Mietintö N:o 2, jonka on antanut muun muassa kysymyksestä Helsingin kaupungista kotosin olevain mielenvikaisten hoidon järjestämiseksi asetettu komitea.

„ 47. Esitys erinäisten lokavedenpuhdistusasemain laittamisesta ynnä sen yhteydessä olevista kysymyksistä, jotka koskevat kanavan rakentamista Töölön- ja Taivallahden välille sekä Töölönlahden ympäröimistä reunuskiveyksellä y. m.

„ 48. Ehdotus Helsingin kaupungin meno- ja tulosäännöksi vuod. 1910, Maistraatin valmistama.

„ 49. Lausunto valokaasun hinnan alentamista koskevasta kysymyksestä.

„ 50. Esitys, joka koskee tontinostoon nähden nykyään voimassa olevain maksuehtojen muuttamista sekä katujen järjestely- ja tasoitustöiden suorittamista lainavaroilla.

„ 51. Asiakirjoja, jotka koskevat v. t. poliisimestarin tekemiä muistutuksia kaupungin poliisilaitoksen uutta vuosirahansääntöehdotusta vastaan.

„ 52. Lausunto valiokunnan mietinnön johdosta uuden kulkutautisairaalan rakentamista koskevassa kysymyksessä.

N:o 53. Valiokunnan mietintö Pitkänsillan uudestaan rakentamista koskevasta asiasta.

„ 54. Lausunto, joka koskee kyseessä ollutta osakkeiden merkitsemistä Suomen kaupunki- ja maalaiskuntien Keskuslainakassa Osakeyhtiössä.

“ 55. S:n Helsingin kaupungin kaasu- ja sähkötehtaan hallituksen uutta ohjesääntöä koskevasta kysymyksestä.

„ 56. Valiokunnan mietintö ynnä ehdotus toimenpiteiksi täkäläisen Familjebyggnads-Aktiebolaget nimisen yhtiön esityksen johdosta, joka tarkoittaa erinäisille seitsemännen kaupunginosan kortteleille voimassa olevan rakennusjärjestyksen muuttamista eräiltä kohdin.

„ 57. Komitean mietintö erinäisistä kaupungin kansakouluissa toimeenpantaviksi ehdotetuista reformeista.

„ 58. Esitys Helsingin kaupungin Sähkölaitoksen tariffista.

„ 59. Valiokunnan mietintö kaupungin 1910 vuoden meno- ja tulosääntöehdotuksen johdosta.

„ 60. Helsingin kaupungin meno- ja tulosääntö vuodeksi 1910, Valtuuston vahvistama 30 päivänä joulukuuta 1909.

Luettelo Kaupunginvaltuuston diarioon merkityistä, joulukuun 31 päivänä 1908 ratkaisemattomista asioista.

Milloin asia saapui	Asian laatu	Minkä varassa asia on
	a) Edellisiltä vuosilta päättämättä olevia.	
1891. Maalisk. 2.	Oulun Kaupunginvaltuuston pyyntö että ryhdyttäisiin toimiin kaupunkien virkamiesten leski- ja orpokassan ohjesääntöehdotuksen tekemiseksi.	Huhtik. 9 p:nä 1895 jätettiin asia valiokunnalle, johon nyttemmin kuuluvat herrat S. Kullhem, U. Kurtén ja A. Ramsay. Sittenkun valiokuntaa huhtik. 14 p:nä 1908 oli kehotettu antamaan lausunto mitä ehdotuksen johdosta olisi Kaupunginvaltuuston taholta tehtävä, antoi valiokunta jouluk. 30 p:nä 1908 lausunnon asiasta *(Pain. asiakirj. N:o 53 vuodelta 1908).* On esittelyn varassa.
1893. Toukok. 8.	Kysymys Helsingin kaupungin virka- ja palvelusmiesten eläkeperusteista.	Helmik. 3 p:nä 1903 jätettiin asia valiokunnalle, johon nyttemmin kuuluvatherrat A. Ramsay, E. Loo, R. Erenius, A. V. Lindberg ja I. Timgren. Huhtik. 14 p:nä 1908 kehotettiin valiokuntaa antamaan ehdotus mitä Kaupunginvaltuuston taholta olisi asiassa tehtävä.
1898. Jouluk. 6.	Valmistusvaliokunnan ehdotus Suomen kaupunkien kehitystä vuosina 1875—1899 käsittelevän historiallis-tilastollisen teoksen julkaisemisesta.	Jätettiin komitealle, johon nyttemmin kuuluvat vapaaherra v. Willebrand sekä aktuaarit T. Hartman ja H. Dalström.

1901.		
Maalisk. 25.	Puutarhalautakunnan esitys suunnitelmineen puistikon laittamiseksi Eläintarhaan. (Pain. asiakirj. N:o 16 vuodelta 1901).	Toukok. 26 p:nä 1904 asia lähetettiin Rahatoimikamariin.
1902.		
Kesäk. 17.	Kysymys pienten asuinhuoneistojen hankkimiseksi varattujen lainavarain käyttämisestä.	Marrask. 21 p:nä 1905 kehotettiin Rahatoimikamaria antamaan ehdotus määräykseksi sen tapauksen varalta että rakennusta, jonka rakennuttamista kaupunki oli avustanut, käytetään muuhun kuin varsinaiseen tarkoitukseensa.
1903.		
Huhtik. 3.	Maistraatin kirjelmä koskeva kaupungin vaisvaistalon läheisyydessä olevaa ruutisäiliötä.	Huhtik. 20 p:nä 1903 lähetti Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin.
Heinäk. 1.	Maistraatin kirjelmä koskeva venäläisen Piiri-insinöörihallituksen hallittavina oleviin kiinteistöihin kuuluvain katuosain korjausta.	Syysk. 8 p:nä 1903 lähetettiin asia Rahatoimikamariin.
Lokak. 27.	Maistraatin kirjelmä ynnä erinäisten kansanvalistus- ja raittiusseurain anomus tontin saamisesta aikomaansa rakennusyritykseen.	Rahatoimikamarin annettua ehdotuksensa asiasta ratkaistiin se osittain kesäk. 14 ja lokak. 16 p:nä 1906 ja palautettiin viimeksimainittuna päivänä osittain Rahatoimikamariin.
Jouluk. 15.	Kaupunginvaltuusto antoi toimeksi komitealle, johon kuuluivat ent. senaattori F. Stjernvall, pormestari E. Öhman, tohtori, nyttemmin päätirehtööri R. Sievers, professori C. von Bonsdorff ja arkkitehti M. Schjerfbeck, valmistaa yksityiskohtaisen ehdotuksen uudeksi kulkutautisairaalaksi.	Tammik. 7 p:nä 1907 antoivat herrat Sievers ja Schjerfbeck kertomuksen tekemästään opintomatkasta sekä kulkutautisairaalan ehdotuksen ja luonnospiirustukset. Sittenkun herrat Sievers ja Schjerfbeck olivat yksissä neuvoin Terveydenhoitolautakunnan kanssa uudesti laatineet sanotut piirustukset sekä asiakirjat oli painatettu *(Pain. asiakirj. N:o 26 vuodelta 1908)* on, Kaupunginvaltuuston kehotuksesta, Maistraatti

		toimittanut lisättyjen kaupunginvaltuusmiesten vaalin asian käsittelyä varten. On esittelyn varassa.
1904.		
Helmik. 23.	Kaupunkien Yleisen Paloapuyhtiön johtokunnan esitys koskeva huoneisiin sijoitettujen sähkövalojohtojen tarkastusta.	Maalisk. 8 p:nä 1904 lähetettiin asia sähkövalo- ja voimajohtoja varten asetettuun valiokuntaan.
Toukok. 13.	Maistraatin kirjelmä ynnä kaupungin tililaskujen tarkastajain kertomus.	Kesäk. 14 p:nä 1904 lähetettiin asia mikäli kaupungin irtaimiston poiskirjoituksia koskee Rahatoimikamariin.
Toukok. 25.	Maistraatin kirjelmä ynnä Satamakonttorin esitys kanavan rakentamisesta Töölön- ja Taivallahden välille.	Sittenkun valiokunnan mietintö asiasta oli annettu, lähetettiin asia jouluk. 11 p:nä 1906 lisävalmistelua varten Rakennuskonttoriin. Sittemmin ovat Arkkitehtiklubi ja Rakennusmestari-ammattiosasto tehneet asiassa esityksiä, jotka on painatettu *(Pain. asiakirj. N:o 27 vuodelta 1908)*. Lokak. 6 p:nä 1908 asia pantiin pöydälle odotettaessa Rakennuskonttorissa tekeillä olevaa ehdotusta Töölönlahden veden saastutuksen ehkäisemiseksi, mutta Rahatoimikamaria kehotettiin kuitenkin toistaiseksi olemaan myymättä tontteja niiltä paikoilta, mihin puheena olevat kanavat oli ehdotettu rakennettaviksi.
Lokak. 20.	Terveydenhoitolautakunnan esitys erityisen terveydenhoitojärjestysehdotuksen aikaansaamisesta.	Lokak. 25 p:nä 1904 sai Terveydenhoitolautakunta toimeksi antaa ehdotuksen asiasta.
1905.		
Toukok. 23.	Herra Zittingin ehdotus että ryhdyttäisiin toimiin kaupungille voimassa olevan rakennusjärjestyksen tarkastamiseksi.	Kesäk. 6 p:nä 1905 valittiin tarkoitusta varten asetettuun valiokuntaan jäseniksi herrat Nyström, Zilliacus, Neovius ja Tallberg sekä oikeusneuvosmies A. V. Lindberg.

1905. Kesäk. 2.	Terveydenhoitolautakunnan kirjelmä ynnä esitys Helsingin toisen kaupunginlääkärinviran uudestijärjestämisestä.	Tammik. 15 p:nä 1907 lähetettiin asia valiokuntaan, johon valittiin herrat Heikel, af Forselles ja oikeusneuvosmies A. V. Lindberg. Huhtik. 16 p:nä 1907 valiokunta antoi mietinnön asiasta. Huhtik. 23 p:nä päätti Kaupunginvaltuusto kuvernöörinvirastolta anoa että, koska Yliopiston konsistorio oli Keis. Senaattiin jättänyt esityksen samasta asiasta, Kaupunginvaltuuston enempää tiedonantoa asiasta odotettaisiin, kunnes Keis. Senaatti oli ratkaissut mainitun esityksen. Heinäk. 20 p:nä 1907 ilmestyi Keis. Senaatin määräys asiasta, jonka tähden asia on valiokunnan enemmän toimenpiteen varassa.
Marrask. 17	Palotoimikunnan esitys palosammutusveneen ostamisesta kaupungin tarpeiksi.	Toukok. 14 p:nä 1907 annettiin Palotoimikunnalle tehtäväksi yksissä neuvoin ammattimiesten kera laatia palosammutusveneen suunnitelma. Jouluk. 1 p:nä 1908 Kaupunginvaltuusto päätti valtuuttaa Palotoimikunnan tekemään Kone- ja Sillanrakennusosakeyhtiön kanssa välikirjan palosammutusveneen hankkimisesta sekä menosääntöön tätä tarkoitusta varten merkitä 75,900 markan määrärahan sekä 1,000 markkaa työn silmälläpitoa varten. Jouluk. 30 p:nä 1908 Kaupunginvaltuusto päätti jättää tällaisen veneen tilauksen toistaiseksi sillensä.
Jouluk. 29.	Kulunkiarviovaliokunnan ehdotuksesta.	päätti Kaupunginvaltuusto kehottaa Maistraattia Valtuustolle antamaan tarpeellisen ehdotuksen rakennustarkastajan viran uudestijärjestämiseksi ynnä rakennustarkastajan johtosäännöksi. Jouluk. 16 p:nä

		Maistraatti antoi ehdotuksen asiasta. (Pain. asiakirj. N:o 50 vuodelta 1907). Tammik. 14 p:nä 1908 ehdotus hyväksyttiin, mutta Maistraattia kehotettiin saattamaan, ennenkuin asia otetaan lopullisesti käsiteltäväksi, Valtuuston tiedoksi, miten työ tulee jaettavaksi rakennustarkastajan ja rakennustarkastajan apulaisen kesken.
1906.		
Helmik. 6.	Rahatoimikamarin kirjelmä ynnä sairaskodin Johtokunnan hakemus vuokravapaudesta Eläintarhan huvilalle N:o 6.	Helmik. 13 p:nä 1906 palautettiin asia Rahatoimikamariin.
Maalisk. 6.	Terveydenhoitolautakunnan esitys valmistaviin toimenpiteisiin ryhtymisestä kunnallisen teurastamon rakentamiseksi sekä karjatorin laittamiseksi.	Sittenkun asiakirjat oli painettu, lähetettiin asia huhtik. 10 p:nä 1906 Rahatoimikamariin. Helmik. 26 p:nä 1907 myönnettiin 1,200 mk. matkastipendeiksi, jonka jälkeen Terveydenhoitolautakunta antoi tohtori O. von Hellensille ja arkkitehti K. Lindahlille toimeksi tutkia asiaa ulkomaalla. Jouluk. 17 p:nä Kaupunginvaltuusto päätti painattaa stipendiaattien antaman matkakertomuksen heidän tekemine piirustuksineen. Maalisk. 14 p:nä asia lähetettiin komiteaan, johon valittiin tohtori, vapaaherra O. von Hellens, arkkitehti K. Lindahl, johtaja Hj. Göös, eläinlääkäri O. Lindström ja konsuli Frans Stockmann. Komitean annettua mietinnön (Pain. asiakirj. n:o 28 vuodelta 1908) palautti lisätty Kaupunginvaltuusto asian lokak. 20 p:nä komiteaan enemmän selvityksen saamiseksi asiasta.
Maalisk. 20.	Herra Oker-Blomin esitysehdotus Eläintarhan huvila-alueen muodostamisesta kansanpuistoksi.	Huhtik. 10 p:nä 1906 asia lähetettiin Rahatoimikamariin.

1906. Kesäk. 2.	Lastenhoitoyhdistyksen anomus vuokrattoman tonttipaikan myöntämisestä lastenmajalalle.	Rahatoimikamarin annettua vaaditut lausunnot pantiin asia pöydälle tammikuun 27 päivänä 1907, kunnes yliopiston klinikkain tonttipaikkoja koskeva kysymys oli ratkaistu. Kun viimeksi mainittu kysymys nyttemmin on ratkaistu, on asia esittelyn varassa.
Elok. 4.	Kysymys apurahan myöntämisestä Hakaniemen mellakassa elokuun 2 p:nä 1906 haavoittuneille kansalaisille ja kaatuneitten kansalaisten perheille.	Asiaa valmistamaan asetetun valiokunnan annettua mietintönsä teki Kaupunginvaltuusto marrask. 13 p:nä 1906 lopullisen päätöksen asiassa muutoin, paitsi mikäli koski korvauksen antamista niille haavoittuneille, jotka eivät silloin vielä olleet terveytyneet, jossa kohden valiokunta oli pyytänyt saada vastedes antaa tarkemman ehdotuksen.
Lokak. 1.	Herra Frenckellin esitysehdotus puistojen ja kävelyteitten laittamisesta Helsinkiin.	Samalla kun Kaupunginvaltuusto marrask. 1 p:nä 1906 teki lopullisen päätöksen asiassa, kehotettiin Rahatoimikamaria niin hyvin uudelleen ottamaan käsiteltäväksi suunnitelma Eläintarhan ja sen likeisten puistojen järjestämiseksi sekä tähän kuuluvain kulkuväyläin järjestelemiseksi kuin myös valmistamaan suunnitelma liikenneväylän laittamiseksi Siltavuoren- ja Pohjois-Rannan välille Uudenmaan pataljoonan kasarmin alueen ympäritse. Vastaus saapui jouluk. 29 p:nä 1908 (*Pain. asiakirj. N:o 48 vuodelta 1908).*
Lokak. 30.	Herra Hj. Schildtin esitysehdotus kauppa- ja merenkulkulautakunnan asettamisesta.	Lokak. 30 p:nä 1906 asia lähetettiin valiokuntaan, johon nyttemmin kuuluvat herrat Norrmén, Schildt, Tallberg, Lundqvist ja Häggman sekä kauppaneuvokset L. Krogius

		ja V. Ek ynnä satamakapteeni O. Andstén.
1906. Marr. 26.	Suomen Voimistelu- ja Urheiluliiton Helsingin piirin anomus että ryhdyttäisiin erinäisiin toimiin urheilun edistämiseksi paikkakunnalla.	Marraskuun 26 p:nä 1906 lähetti Valmistusvaliokunta asian Rahatoimikamariin ja Puutarhalautakuntaan. Marrask. 5 p:nä 1907 asia palautettiin Rahatoimikamariin kehottamalla Kamaria antamaan ehdotus urheilupaikkain järjestämiseksi kaupunkiin.
Jouluk. 12.	Palotoimikunnan kirjelmä ynnä ehdotus uuden paloaseman perustamisesta kortteliin N:o 327 11:nnessa kaupunginosassa.	Jouluk. 18 p:nä 1906 päätti Kaupunginvaltuusto että asiakirjat oli painatettava. Toukok. 12 p:nä 1907 myönnettiin 1,200 mk. stipendeiksi tähän kuuluvain kysymysten tutkimista varten ulkomaalla.
1907. Tammik. 8.	Maistraatin kirjelmä ynnä Läänin-hallituksen lähete koskeva kaupungin asemakaavan vahvistamista Töölön alueen osalta.	Tammik. 15 p:nä asia lähetettiin Rahatoimikamariin, joka sai toimeksi, mikäli nykyään tulee kysymykseen, neuvotella asianomaisten venäläisten sotilasviranomaisten kanssa n. s. tykistöalueen luovuttamisesta kaupungille ja ottaa selville, onko Venäjän sotilaslaitoksella oikeutta sanottuun alueeseen.
Helmik. 18.	Nuorten Naisten ruotsin- ja suomenkielisen Kristillisen Yhdistyksen anomus maksuttoman tontin saamisesta.	Helmik. 26 p:nä 1907 asia lähetettiin Rahatoimikamariin.
Maalisk. 20.	Ukkokoti-yhdistyksen anomus vuokrattoman tontin saamisesta majalan rakentamista varten.	Rahatoimikamarin annettua lausunnon pantiin asia pöydälle kesäk. 4 päivään 1907 odottamaan lopullista ratkaisua kysymykseen mihin vastaiset yliopiston klinikat sijoitetaan. Kun viimeksi mainittu kysymys nyttemmin on ratkaistu, on asia vastaisen esittelyn varassa.

1907. Toukok. 4.	Erinäisten naimisissa olevain kaupungin kansakoulunopettajain palkankorotusanomus sekä sen yhteydessä kaupungin naimattomain kansakoulunopettajain samallainen anomus.	Sittenkun asia oli kahdesti lähetetty Kansakoulunjohtokuntaan ja Johtokunta oli antanut pyydetyt lausunnot, lähetettiin asia jouluk. 17 p:nä 1907 komiteaan, johon kuuluivat herrat Homén ja Ramsay sekä kansakouluntarkastaja A. von Bonsdorff, professori W. Pipping, ylitarkastaja G. Lönnbeck, kansakoulunopettaja K. Ahtiala ja kansakoulunopettajatar A. Hallberg, mutta ylitarkastaja G. Lönnbeckin sijaan valittiin toukok. 26 p:nä 1908 tohtori H. Relander. Komitean annettua jouluk. 1 p:nä 1908 mietinnön asiasta *(Pain. asiakirj. n:o 39 vuodelta 1908)* lähetettiin asia sanottuna päivänä Rahatoimikamariin ja kansakoulunjohtokuntaan, joilta on saapunut lausunto *(Pain. asiakirj. N:ot 51 ja 52 v:lta 1908)*; minkä jälkeen Valmistusvaliokuntaa jouluk. 17 p:nä kehotettiin tekemään ehdotus ammattimiestoimikunnan kokoonpanemiseksi antamaan lausuntoa ehdotetusta luokkain tuntiluvun vähentämisestä, laajemman yhteisopetuksen käytäntöönottamisesta sekä kansakoulun mies- ja naisopettajain opetusvelvollisuuden lisäämisestä.
Toukok. 4.	Työväenasiainlautakunnan esitys työväenopiston perustamisesta Helsinkiin (Pain. asiakirj. N:ot 15 ja 26 vuodelta 1906).	Jouluk. 3 p:nä 1907 päätti lisätty Kaupunginvaltuusto lähettää asian sekä Työväenasiainlautakuntaan että Valtuuston asettamaan valiokuntaan, jonka tehtävänä oli tutkia mahdollisuutta Kallion kansakoulutalon kustannusten vähentämiseen. Toukok. 9 p:nä 1908 Työväenasiainlautakunnalta saapui vastaus *(Pain. asiakirj. N:o 16 vuodelta 1908)*.

1907. Toukok. 22.	Herrain Holmbergin ja Sohlmanin esitysehdotus valiokunnan asettamisesta käsittelemään kysymystä minkä perusteiden mukaan kaupungin teknillisten laitosten kirjanpito on järjestettävä sekä miten näiden laitosten hallinto on sopivin järjestää.	Kesäk. 11 p:nä päätettiin asia lähettää Rahatoimikamariin ja Valaistustoimikuntaan, joilta on saapunut lausunto asiasta (*Pain. asiakirj. N:o 46 vuod. 1907*). Huhtik. 28 p:nä 1908 asetettiin valiokunta, johon valittiin herrat Ramsay ja Donner sekä pankinjohtaja J. O. Wasastjerna antamaan lausuntoa asiasta. Marrask. 27 p:nä valiokunta antoi mietinnön (*Pain. asiakirj. N:o 42 vuodelta 1908*), jonka jälkeen asia jouluk. 1 p:nä lähetettiin Rahatoimikamariin.
Lokak. 19.	Hautausmaakomitean esitys Lapinlahden rantakaistaleen yhdistämisestä hautausmaahan.	Lokak. 22 p:nä 1907 asia lähetettiin Rahatoimikamariin, joka syysk. 21 p:nä 1908 antoi lausunnon, jonka jälkeen asia saman syysk. 22 p:nä lähetettiin Puutarhalautakuntaan. Vastauksen saavuttua mainitulta lautakunnalta syysk. 30 p:nä lähetti Kaupunginvaltuusto asian lokak. 6 p:nä Rahatoimikamariin ja Kaupunginasemakaavatoimikuntaan lausunnon saamista varten.
Syysk. 30.	Herra Nyströmin esitysehdotus toimenpiteistä, joihin kunnan tulisi ryhtyä asuintonttien luvun lisäämiseksi ja sen yhteydessä	Vieressä mainitut kolme asiaa on lähetetty valiokuntaan, johon kuuluvat herrat Nyström, von Wright ja Tallberg sekä tohtorit L. Ehrnrooth ja V. Zilliacus. Valiokunnan annettua lausunnon asiasta (*Pain. asiakirj. N:o 14 v:lta 1908*) käsiteltiin asia jouluk. 1 p:nä 1908 lopullisesti muutoin, mutta kysymys tontinarvon kohoamisen hyödyn varaamisesta kunnalle sekä kysymys voimassa olevain oikeussääntöjen täydentämisestä mikäli koskee kaupungin maan vuokrausta luotonantajan oikeuden turvaamiseksi lähetettiin valiokun-
Lokak. 19.	Työväenasiainlautakunnan esitys toimenpiteistä tontinhintain kohoamisen ehkäisemiseksi.	

1907. Lokak. 24.	Terveyslautakunnan kirjelmä kaupungissa vallitsevan työväenasuntojen puutteen poistamisesta.	taan, johon valittiin herrat Söderholm ja Heimbürger sekä lakitied. tohtori L. Ehrnrooth ja jonka tuli antaa lausunto asiasta, jota paitsi Rahatoimikamarin oli annettava ehdotus kunnallisten työväenasuntojen tarkastamiseksi.
Marrask. 8.	Maistraatin esitys kunnallisen asetuskokoelman ja kunnalliskalenterin julkaisemisesta sekä määrärahan myöntämisestä näihin tarkoituksiin.	Jouluk. 30 p:nä 1907 päätti Kaupunginvaltuusto kulunkiarviovaliokunnan ehdotuksesta suostua esitykseen määrärahan myöntämisestä kunnallisen asetuskokoelman julkaisemiseen, jota vastoin kunnalliskalenterin julkaisemista koskeva asia lähetettiin Rahatoimikamariin.
Marrask. 19	Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian hoitolan johtokunnan esitys tontin luovuttamisesta uudelle pientenlastenkoululle sekä Sturenkadun tonttien 14—16 varaamisesta mainittuun tarkoitukseen.	Jouluk. 3 p:nä 1907 asia lähetettiin Rahatoimikamariin, joka tammik. 18 p:nä 1908 antoi lausunnon, jonka jälkeen Kaupunginvaltuusto tammikuun 28 p:nä suostui esitykseen tonttien varaamisesta tarkoitukseen. Muutoin lähetettiin asia Kaupunginasemakaavatoimikuntaan tästä aiheutuvien ehdotusten saamista varten.

1908.

Maistraatti.

Syysk. 15.	Maistraatin kirjelmä ynnä Lääninhallituksen lähete Ålankomaiden kansalaisen S. Meylinkin elinkeinoanomuksen johdosta.	Lokak. 6 p:nä päätettiin Maistraatin välityksellä hankkia selvitys hakijan maineesta.
Kesäk. 19.	Maistraatin kirjelmä ynnä Lääninhallituksen lähete hakemuksen joh-	Lokak. 29 p:nä asia lähetettiin Rahatoimikamariin, joka jouluk. 9 p:nä

	dosta, joka tarkoitti tontin luovuttamista sivistävien taiteiden näyttelytaloa varten.	antoi vastauksen. On esittelyn varassa.
Marrask. 28	Maistraatin kirjelmä ynnä Lääninhallituksen lähete Venäjän alamaisen Katariina Matvejeffin hakemuksen johdosta saada Suomen kansalaisoikeus.	Jouluk. 1 p:nä asia lähetettiin Maistraattiin selvityksen saamiseksi hakijan kyvystä elättää itsensä.
Jouluk. 8.	Maistraatin kirjelmä merikapteeni K. F. Pihlströmin hakemuksen johdosta saada lupa huutokaupantoimittajan ammatin harjoittamiseen.	Jouluk. 15 p:nä asia lähetettiin Rahatoimikamariin, joka jouluk. 21 p:nä antoi lausunnon asiasta. On esittelyn varassa.
Marrask. 18	Maistraatin kirjelmä ynnä Helsingin Anniskelu Osakeyhtiön anomus määrärahan myöntämisestä Korkeasaaren ja Seurasaaren laitosten kunnossapitoon.	Jouluk. 15 p:nä myönnettiin kaupunginrahastosta ennakolta 35,000 markkaa sekä lähetettiin asia vastedes asetettavaan valiokuntaan, jonka on tehtävä ehdotus Helsingin anniskeluosakeyhtiön voittovarain jakamiseksi vuodelta 1908 sekä ehdotettava minkä verran yhtiö lopullisesti voi saada kannatusapua mainituista voittovaroista.
	Rahatoimikamari.	
Tammik. 3.	Rahatoimikamarin esitys oikeudenkäyntiin ryhtymisestä Helsingin Sähkövalaistus Osakeyhtiötä vastaan sen velvoittamiseksi poistamaan sähköjohtonsa kaupungin kaduilta.	Vastaisen sähkötehtaan Rakennustoimikunnan huhtik. 3 p:nä annettua lausunnon asiasta jätettiin asia saman kuukauden 28 p:nä toistaiseksi sillensä, kunnes sähkötehdas valmistuisi, jolloin ryhdyttäisiin enempiin toimiin asiassa.
Maalisk. 19	Rahatoimikamarin kirjelmä sen johdosta että oli anottu lupaa huutokaupatta lunastaa erinäisiä Läntisen Viertotien viereisiä tontteja Kammion sairaalaa varten.	Toukok. 12p:nä asia lähetettiin valiokuntaan, johon valittiin herrat Heimbürger, Lassenius ja Hällfors.

Lokak. 21	Rahatoimikamarin kirjelmä Märrholman tiluksella N:o 124 olevien palstojen jakamisesta ja vuokralle antamisesta.	Marrask. 3 p:nä asia lähetettiin Kaupunginasemakaavatoimikuntaan.
Lokak. 28	Rahatoimikamarin kirjelmä uuden kansakoulutalon rakentamisesta Ratakadun ja Laivurinrinteen kulmaukseen.	Marrask. 3 p:nä asetettiin rakennustoimikunta, johon valittiin hovineuvos C. Nummelin, tohtori A. Lilius, kaupunginarkkitehti Karl Hård af Segerstad, kansakoulunopettaja G. Sundholm ja arkkitehti V. Aspelin ja joka sai toimekseen huolehtia lopullisten piirustusten valmistamisesta ja puheena olevan kansakoulutalon rakentamisesta. Jouluk. 30 p:nä Kaupunginvaltuusto päätti, että lopulliset piirustukset oli alistettava Valtuuston tutkittavaksi ja vahvistettavaksi.
Marrask. 14	Rahatoimikamarin kirjelmä ynnä ilmoitus kunnollisen palvelusväen palkintorahastossa kuluvana vuonna käytettävänä olevasta rahamäärästä.	Marrask. 17 p:nä asia lähetettiin valiokuntaan, johon valittiin herrat Lindberg, Pesonen, Damstén Grundfelt ja Cygnaeus.
Jouluk. 3	Rahatoimikamarin kirjelmä ynnä esitys Oulunkylän kartanon tilusten käyttämisestä.	Jouluk. 15 p:nä asiakirjat päätettiin painattaa. On esittelyn varassa.

Terveydenhoitolautakunta.

Huhtik. 2	Terveydenhoitolautakunnan esitys erinäisiin toimiin ryhtymisestä kaupungin mielenvikaisten hoidon järjestämiseksi.	Sittenkun asiakirjat oli painatettu *(Pain. asiakirj. N:o 15 vuodelta 1908)* lähetettiin asia toukok. 12 p:nä valiokuntaan, johon valittiin herrat Heikel ja Lundqvist sekä professori E. Ehrnrooth, arkkitehti E. A. Krank ja tohtori Chr. Sibelius.

Toukok. 8	Terveydenhoitolautakunnan kirjelmä koskeva Työ- ja vaivaistalossa joutilaiksi tulevia rakennuksia.	Toukok. 12 p:nä asia lähetettiin edellä mainittuun valiokuntaan lausunnon saamista varten.
	Vaivaishoitohallitus.	
Syysk. 16	Vaivaishoitohallituksen esitys hallituksen kanslian haaraosaston perustamisesta Pitkänsillan pohjoispuoliseen seutuun ja varain osottamisesta tähän tarkoitukseen.	Syysk. 22 p:nä asia lähetettiin Rahatoimikamariin, jonka jälkeen ja sittenkun Kamarin lausunto oli saatu, asiakirjat toimitettiin painoon jouluk. 17 p:nä.
	Kansakoulunjohtokunta.	
Marrask. 25	Kansakoulunjohtokunnan kirjelmä toisen huoneiston hankkimisesta Kallion 4 linjalla olevaan kansakouluun sijoitetulle alemmalle käsityöläiskoululle.	Jouluk. 30 p:nä asia lähetettiin Käsityöläiskoulujen Johtokuntaan lausunnon saamista varten.
	Muut toimikunnat ja lautakunnat.	
Marrask. 13	Kunnallisten työväenasuntojen rakentamista varten asetetun toimikunnan anomus 170,000 markan määrärahan myöntämisestä tekeillä olevien kunnallisten työväenasuntojen valmistamiseksi.	Marrask. 17 p:nä asia lähetettiin lausunnon saamista varten jouluk. 1 p:nä asetettuun valiokuntaan, johon kuuluivat herrat Holmberg, Neovius ja Hertzberg.
Marrask. 3	Kaupunginasemakaavatoimikunnan kirjelmä ja esitys lisäjäsenten valitsemisesta toimikuntaan tarkastamaan Töölön kaupunginosain rakennusten fasaadipiirustuksia.	Marrask. 17 p:nä asia lähetettiin Maistraattiin lausunnon saamista varten.
Jouluk. 22	Uuden Työ- ja vaivaistalon rakennustoimikunnan kirjelmä piirustuksineen ja kustannusarvioineen sellaista laitosta varten.	Jouluk. 30 p:nä Kaupunginvaltuusto päätti kehottaa Rakennustoimikuntaa olemaan jatkamatta työtä, ennenkuin Valtuusto oli hyväksynyt yrityksen piirustukset ja kustannusarvion.

Kaupunginvaltuustossa tehtyjä ehdotuksia.

Maalisk. 24	Kaupunginvaltuuston sihteerin kertomus erinäisistä Töölön alueen huvilakortteleista ja tonteista.	Maalisk. 24 p:nä asia lähetettiin valiokuntaan, joka oli asetettu valmistamaan ehdotusta 13, 14 ja 15 kaupunginosan rakennusjärjestykseksi.
Maalisk. 25	Herrain A. V. Åbergin ja F. Grönroosin esitys apurahan myöntämisestä Hakaniemen mellakoissa haavoittuneille A. Carlssonille, A. Renforsille ja C. G. Lindqvistille.	Toukok. 26 p:nä asia lähetettiin Kaupunginvaltuuston aikaisemmin asettamaan valiokuntaan, jonka on annettava ehdotus Hakaniemen mellakoissa haavoittuneitten suojakaartilaisten avustamisesta.
Marrask. 17	Vapaaherra K. von Alfthanin y. m. esitys pysyväisen rahavarain- eli kulunkiarviovaliokunnan asettamisesta Kaupunginvaltuustoon.	Jouluk. 1 p:nä asia lähetettiin valmistelua varten Valmistusvaliokuntaan.
Jouluk. 30	Kulunkiarviovaliokunnan ehdotuksesta	Kaupunginvaltuusto päätti antaa Valaistushallituksen toimeksi Kaupunginvaltuustolle jättää ehdotuksen niiksi toimenpiteiksi, joita oli tarpeen katuvalaistuksen ulottamiseksi pimeimpänä vuodenaikana klo 7 asti aamulla.
Jouluk. 30	Kulunkiarviovaliokunnan ehdotuksesta	Kaupunginvaltuusto päätti Kauppavaltuutetuilta anoa, että nämä hyvissä ajoin ennen 1910 vuoden kulunkiarvion tekemistä Kaupunginvaltuustolle esittäisivät, minkä verran määrärahoja kunnan varoista on tarpeen täkäläisille kauppaoppilaitoksille, miten nämä varat olisi jaettava sekä mitä määräyksiä määrärahoja annettaessa olisi pantava.

Jouluk. 30	Kulunkiarviovaliokunnan ehdotuksesta	Kaupunginvaltuusto päätti antaa erityiselle valiokunnalle toimeksi niin pian kuin mahdollista Valtuustolle jättää niin hyvin lausunnon siitä, olisiko järjestelytöitten jouduttamiseksi ryhdyttävä sellaisten töitten suorittamiseen lainavaroillakin kuin myös, siinä tapauksessa että sellaista menettelyä kävisi puoltaminen, ehdotuksen niiksi järjestelytöiksi, joita vahvistetun vuosirahansäännön lisäksi olisi jo vuonna 1909 toimeenpantava.
	Yksityisten henkilöjen ja yhdistysten anomuksia ja ehdotuksia.	
Huhtik. 10	Osakeyhtiö Brändön Huvilakaupungin anomus saada rakentaa silta Sörnäisten niemekkeelle sekä, siihen asti kun sanottu silta saadaan aikaan, mainittuun paikkaan laittaa maihinnousulaituri lauttaa varten.	Huhtik. 13 päivänä Valmistusvaliokunta lähetti asian Rahatoimikamariin.
Kesäk. 3	Kaupunginvaltuuston sihteerin irtisanoutuminen toimestaan.	Kesäk. 16 p:nä Valmistusvaliokunta sai toimekseen ottaa kysymyksen Valtuuston kanslian töiden järjestämisestä harkittavaksi ja antaa ehdotuksen asiasta.
Lokak. 19	Meilahden huvilapalstan N:o 21 vuokramiehen anomus sanotun tilan vuokramaksun huojentamisesta.	Marrask. 17 päivänä asia lähetettiin Rahatoimikamariin, joka saman kuukauden 23 päivänä antoi vastauksen. On esittelyn varassa.
	Raitiotie- ja Omnibus Osakeyhtiön anomus saada voimakeskuksestaan laittaa ilmajohto Eläintarhan halki Töölööseen.	Jouluk. 30 päivänä asia lähetettiin Rahatoimikamariin.

Marrask. 18	Suomen Naisyhdistyksen esitys niiden ehtojen muuttamisesta, jotka oli liitetty Helsingin Anniskeluosakeyhtiön voittovaroista myönnettyyn määrärahaan.	Jouluk. 30 päivänä asia lähetettiin Työväenasianlautakuntaan.

Helsingin Kaupunginvaltuusto on vuonna 1908 kokoontunut 24 kertaa, niistä kuudesti lisätyin luvuin. Lähetettyjen kirjeitten luku on 705 (656 vastaan vuonna 1907).

Helsingissä, joulukuun 31 päivänä 1908.

Alarik Hernberg.

Selonteko Helsingin Kaupunginvaltuuston asettamain eri valiokuntain toiminnasta vuonna 1908.

Vuoden 1908 alussa oli 13 Kaupunginvaltuuston asettamaa valiokuntaa, jotka eivät olleet päättäneet toimintaansa. Vuoden kuluessa tuli lisää, paitsi yleistä valmistusvaliokuntaa, 20 uutta valiokuntaa, joten valiokuntia kaikkiaan on ollut 33 (25 vastaan vuonna 1907 ja 27 vastaan vuonna 1906).

Näistä valiokunnista on Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan 2 poistettu diarioista, mutta 23 on vuoden kuluessa ollut toiminnassa ja niistä 17 lopettanut tehtävänsä. Vuoden päättyessä on jälellä 13 valiokuntaa (13 vastaan vuoden 1907 ja 12 vastaan vuoden 1906 päättyessä).

Valiokunnat ovat antaneet 20 painettua ja 4 kirjallista lausuntoa (vastaavat luvut olivat 12 ja 5 vuonna 1907 sekä 21 ja 4 vuonna 1906).

Vuoteen 1909 jälellä olevat valiokunnat ovat:

1) Helsingin kaupungin virkamiesten eläkeasiaa käsittelevä, joka asetettiin helmikuun 3 päivänä 1903 ja johon nyttemmin kuuluvat herrat Aug. Ramsay, E. Loo, R. Erenius, A. V. Lindberg ja I. Timgren.

2) Yleisen rakennusjärjestyksen tarkastusta toimittava, joka asetettiin toukokuun 23 päivänä 1905 ja johon kuuluvat herrat K. G. Nyström, W. Zilliacus, A. V. Lindberg, H. Neovius ja J. Tallberg.

3) Hakasalmen torilla elokuun 2 päivänä 1906 tapahtuneen mellakan johdosta anottuja apurahoja käsittelevä, joka asetettiin seuraavan lokakuun 2 päivänä ja johon kuuluvat herrat E. Polón, A. Renqvist ja K. Wasastjerna.

4) Kauppa- ja merenkulkulautakunnan asettamista koskevaa esitystä valmisteleva, joka asetettiin lokakuun 30 päivänä 1906 ja johon kuuluvat herrat A. Norrmén, Hj. Schildt, J. Tallberg, Aug. Lundqvist, L. Krogius, Victor Ek, O. Häggman ja satamakapteeni O. V. Andstén.

5) Kysymystä toiselle kaupunginlääkärille kuuluvain, oikeuslääketieteellistä laatua olevain tehtäväin siirtämisestä poliisilääkärille valmistelemaan tammikuun 15 päivänä 1907 asetettu, johon kuuluvat herrat O. Heikel, A. af Forselles ja W. F. Heimbürger.

6) Pitkänsillan uudestirakentamista koskevan kysymyksen selvittämistä ja ehdotuksen tekemistä varten joulukuun 3 päivänä 1907 asetettu valiokunta, johon kuuluvat herrat C. E. Holmberg, Karl Lindberg, L. Sonck, M. Strukel, G. Idström, G. Nyström ja vapaaherra R. F. von Willebrand.

7) Uuden obligatsionilainan ottamista varten asetettu helmikuun 11 päivänä

1908, johon nyttemmin kuuluvat herrat Th. Vegelius, O. Heikel, A. Ramsay, M. Hallberg, A. af Forselles, Alexis Gripenberg ja J. Tallberg.

8) Kunnallisen teurastamon laittamista varten asetettu maaliskuun 24 päivänä 1908, johon kuuluvat vapaaherra O. von Hellens sekä herrat K. Lindahl,Hj. Göös, O. Lindström ja F. Stockmann.

9) Helsingin mielisairaitten hoidon järjestämistä varten asetettu toukokuun 12 päivänä 1908, johon kuuluvat herrat O. Heikel, E. Ehrnrooth, E. A. Kranck, August Lundqvist ja Chr. Sibelius.

10) Läntisen Viertotien viereisten tonttien lunastamista varten asetettu toukok. 12 päivänä 1908, johon kuuluvat herrat W. F. Heimbürger, A. M. Lassenius ja S. Hällfors.

11) Palkintojen jakamista varten kunnolliselle palvelusväelle asetettu marraskuun 17 päivänä, johon kuuluvat herrat A. V. Lindberg, S. Damstén, M. Pesonen, W. Grundfelt ja J. Cygnaeus.

12) Tontinarvon kohoamisen hyödyn turvaamiseksi kunnalle y. m. asetettu joulukuun 1 päivänä 1908, johon kuuluvat herrat K. Söderholm, W. F. Heimbürger ja L. Ehrnrooth.

13) Töölön kaupunginosien rakennusjärjestyksen laatimista y. m. tehtäviä varten asetettu maalisk. 31 p:nä 1903, johon nyttemmin kuuluvat herrat K. G. Nyström, A. V. Lindberg ja L. Sonck jäseninä sekä W. F. Heimbürger, M. Björnberg ja M. Gripenberg varajäseninä.

Valiokuntain kokouksia on ollut 135 (noin 90 vuonna 1907 ja noin 60 vuonna 1906).

Helsingissä joulukuun 31 päivänä 1908.

Alarik Hernberg.

Helsinki 1909. Osakeyhtiö Kauppakirjapaino.

Valiokunnan mietintö *lisämäärärahan myöntämisestä Hietaniemenkadun korttelissa N:o 412 a ja Kallion korttelissa N:o 372 olevain kunnallisten työväenasuntojen valmistamiseksi.*

Kunnallisten työväenasuntojen teettämistä varten asetetun toimikunnan kirjelmän johdosta päätti Kaupunginvaltuusto joulukuun 1 päivänä 1908 pitämässään kokouksessa jättää valiokunnan toimeksi lausunnon antamisen niistä syistä, jotka olivat aiheuttaneet rakennuskustannusten lisääntymisen myönnetystä 500,000 markan määrästä 670,000 markan määrään, niinkuin edellä mainittu toimikunta on Kaupunginvaltuustolle ilmoittanut, samalla kun toimikunta on Hietaniemenkadun korttelissa N:o 412 a sijaitsevan rakennusryhmän sekä Kallion korttelissa N:o 372 olevain neljän asuinrakennuksen ja yhden pesutuparakennuksen valmistamiseksi anonut myönnettäväksi näin ollen tarpeellista 170,000 markan lisämäärärahaa.

Samassa joulukuun 1 päivänä 1908 pidetyssä kokouksessa Kaupunginvaltuusto päätti antaa tämän tehtävän allekirjoittaneille.

Valiokunta on sanotun tehtävän johdosta neuvotellut kunnallisten työväenasuntojen rakentamista varten asetetun toimikunnan kanssa ja on valiokunnan toimittamaan, asian valmistelevaan käsittelyyn ottanut osaa toimikunnan jäsen herra Albert Nyberg, joka myös on toiminut edellä mainittujen rakennusryhmäin rakennustyön johtavana arkkitehtina. Niiden tietojen nojalla, joita Valiokunta on häneltä saanut käytetyistä varoista sekä toimitettuaan tutkimuksen rakennuspaikalla, on valiokunta havainnut että, vaikkei rakennustyössä ole sisustukseen eikä ulkoasuun käytetty liiallisia kustannuksia, ovat eri rakennustyyppien hinnat kohonneet seuraavan lyhyesti esittämämme taulukon mukaan:

D. Tyyppi 1. 1 rakennus.

Keittiön, huoneen ja eteisen käsittäviä huoneistoja.

Arviosumma à 30,000: — Käytetty varoja à 41,000: — Kokonaiserotus Smk 11,000: —

Pesutuvat. 10 pesutupaa.

Arviosumma à 3,600: — Käytetty varoja à 4,650: — Kokonaiserotus Smk 10,500: —

Siirretään Smk 21,500: —

Siirretty Smk 21,500: —

E. Tyyppi 3. 5 rakennusta.

Yksityisen huoneen ynnä eteisen käsittäviä huoneistoja.

Arviosumma à 30,000: — Käytetty varoja à 42,000: — Koko erotus Smk 60,000: —

E. E. Typypi 3. 1 rakennus.

Yksityisiä huoneita käsittäviä huoneustoja.

Arviosumma à 31,000: — Käytetty varoja à 42,000: — Koko erotus Smk 11,000: —

Majala. 1 rakennus.

Arviosumma à 100,000: — Käytetty varoja à 130,000: — Koko erotus Smk 30,000: —

D. Typypi 1. 1 rakennus.

Muutettu neljää huoneustoa varten.

Arviosumma à 15,000: — Käytetty varoja à 28,000: — Koko erotus Smk 13,000: —

Yhteensä Smk 135,500: —

Seikkaperäisempien tietojen saamiseksi viitataan myötäliitettyyn taulukkoon.

Taulukko, joka osottaa rakennuskustannukset (Hietaniemenkadun varrella).

D. Tyyppi 1. 1 rakennus.

	Arvioitu kustannus	Käytetty varoja	Ero huoneistoa kohti	Koko erotus
Perustuksen kaivaus	200: —	1,000: —	800: —	
Perusmuuri ja tulisijan perustus	820: —	2,160: —	1,340: —	
Tiilimuuraus	2,530: —	3,960: —	1,430: —	
Hirsiseinä	4,730: —	5,590: —	860: —	
Vesikatto, levystä	2,440: —	3,965: —	1,525: —	
Vesi- ja viemärijohdot . . .	800: —	1,900: —	1,100: —	
Perustuksen ja kivijalan kivet	—: —	2,700: —	2,700: —	
Kannattimet, ikkunat, ovet, uunit ja sekalaista . . .	18,480: —	19,725: —	1,245: —	
Yhteensä	30,000: —	41,000: —	11,000: —	11,000: —

Pesutuvat. 10 pesutupaa.

Perustuksen kaivaus	50: —	275: —	225: —	
Kivenlouhinta	—: —	360: —	360: —	
Tiilimuuraus	990: —	1,440: —	450: —	
Ikkunat, uunit, ovet, padat, vesijohto, katto, sekalaista	2,560: —	2,575: —	15: —	
Yhteensä	3,600: —	4,650: —	1,050: —	10,500: —

E. Tyyppi 3. 5 rakennusta.

	Arvioitu kustannus	Käytetty varoja	Ero huoneistoa kohti	Koko erotus
Perustuksen kaivaus . . .	200: —	1,000: —	800: —	
Perusmuuri	630: —	2,160: —	1,530: —	
Tiilimuuraus	2,530: —	4,200: —	1,670: —	
Hirsiseinät	4,180: —	5,720: —	1,540: —	
Vesikatto levystä.	2,400: —	3,965: —	1,565: —	
Vesi- ja viemärijohdot . . .	1,000: —	2,300: —	1,300: —	
Ikkunat, ovet, kannattimet, uunit, sekalaista	19,060: —	22,655: —	3,595: —	
Yhteensä	30,000: —	42,000: —	12,000: —	60,000: —

D. Tyyppi 1. *Muutettu rakennus*, joka käsittää 4 huoneustoa 3 huoneuston asemesta, on rakennettu samojen hinta-suhteiden mukaan kuin D. tyyppi ja on tähän nähden loppusummiksi saatu:

Arviosumma à 15,000: — Käytetty varoja à 28,000: — Kokonaiserotus Smk 13,000: —

E. E. Tyyppi 1. on rakennettu saman kustannusarvion mukaan kuin E. tyyppi 3 ja ovat loppusummat seuraavat:

Arviosumma à 31,000: — Käytetty varoja à 42,000: — Kokonaiserotus Smk 11,000: —

Majala. 1 rakennus

Pernsmuuri	1,440: —	3,300: —	1,860: —	
Kivien irroitus	—: —	4,200: —	4,200: —	
Tiilimuuraus	30,030: —	32,760: —	2,730: —	
Vesi- ja viemärijohdot . . .	2,500: —	6,000: —	4,500: —	
Tulisijat, lämpöjohdot ja levy-uunit	3,000: —	12,475: —	9,475: —	
Ovet ja ikkunat	8,860: —	10,130: —	2,270: —	
Kannattimet, luginos-seinät, rappaus, vesikatto, sekalaista	54,170: —	61,135: —	6,965: —	
Yhteensä	100,000: —	130,000: —	—: —	30,000: —
			Yhteensä	135,500: —

Hietaniemenkadun varrelle teetetyistä rakennuksista aiheutunut lisäkustannus nousee niinmuodoin 135,500 markkaan, johon nähden on huomattava, että vielä on

suorittamatta laudoitus sekä erinäisiä pienampiä töitä, joten kokonaiskustannukset lienee arvioitava toimikunnan tätä tarkoitusta varten pyytämään 143,500 markan määrään.

Valiokunta on edellä olevan taulukon nojalla ja tuntien muut asiaan vaikuttavat seikat havainnut rakennuskustannuksien lisääntymisen johtuvan etusijassa seuraavista asianhaaroista:

a) Ne eri rakennustyyppien kustannusarviot, jotka mainitaan Kaupunginvaltuuston painetussa asiakirjassa N:o 24 vuodelta 1906, on arvioitu kaikkien niiden korttelien keskikustannusten mukaan, jotka silloin yhtaikaa oli suunniteltu rakennettaviksi. Nyt teetetyt rakennukset on kuitenkin laitettu siihen osaan koko aluetta, jossa perustustyöt ovat olleet epäedullisimmat, jonka tähden nyt valmiin osan kustannukset ovat nousseet enemmäksi sitä määrärahaa, joka arvioituna koko korttelin keskihinnan mukaan oli tähän tarkoitukseen myönnetty.

b) Vaikka Kaupunginvaltuusto oli kesäkuun 14 päivänä 1906 toimikunnan mietinnön mukaisesti päättänyt, että puheena olevat työt oli suoritettava erityisen rakennustoimikunnan johdossa, jonka tulee vaarinottaa että työt toimitetaan kaupungille edullisimmalla tavalla, johon nähden ne, mikäli mahdollista, on suoritettava aikoina, jolloin yksityistä rakennustoimintaa ylipäätään ei harjoteta, on toimikunta talvella 1906—1907 vallitsevan suuren asunnonpuutteen johdosta alottanut työt tammikuussa 1907, jolloin työmarkkinoilla ei vallinnut edellä mainitun laatuisia oloja.

c) Ehdotuksissa arvioidut tasoitustyön kustannukset eivät olleet tarkoitetut korvaamaan menoja suuremmista täytetöistä. Siitä huolimatta eivät kadut, jotka kaupunginasemakaavan mukaan ympäröivät työväenasunnoiksi varattuja 13:nnen kaupunginosan kortteleja, 1907 vuoden alussa olleet tasoitetut, jonka tähden toimikunnan oli pakko, niinpian kuin kadut oli tasoitettu, korottaa kaikkia pihamaita ja perustuksia metrin verran, mikä niinmuodoin aiheutti edeltä arvaamattoman lisämenon.

d) Tyyppiä D 1 oleva rakennus, johon ehdotuksen mukaan kuuluisi ainoastaan kolme huoneen ja keittiön käsittävää huoneustoa, on rakennettu käsittäväksi 4 sellaista huoneustoa.

e) Likakaivot ja rikkalaatikot on sijoitettu kellarikerrokseen pesutuparakennusten alle eikä erillisiksi näiden viereen, mikä on jonkun verran lisännyt rakennuskustannuksia.

f) Miesten majalaan oli aijottu sijoittaa levyuuni itsekuhunkin niihin pieniin huoneisiin, mitkä rakennus käsittää. Samalla tavalla oli aikomus lämmittää kansankeittiökin. Nyt valmistuneessa rakennuksessa on näiden pienten levyuunien sijaan pantu lämminvesijohto, jonka rakentaminen on tuntuvasti lisännyt menoja.

g) Paitsi kaikkia näitä mainittuja lisäkustannuksia ovat olleet vaikuttamassa työaikana suuresti muuttuneet rakennusolot. Siihen aikaan kun Kaupunginvaltuuston asiakirjaan N:o 24 vuodelta 1906 otetut kustannusarviot laadittiin, olivat sekä tarviaineiden että työn kustannukset paljon halvemmat kuin siihen aikaan, kun työ

suoritettiin, josta syystä myönnetty määräraha ei ole riittänyt, vaikka ehdotettuun ja hyväksyttyyn rakennussuunnitelmaan onkin tehty ainoastaan edellä mainitut muutokset.

Samalla kun valiokunta sai toimekseen selvittää syyt rakennuskustannusten lisääntymiseen, pyydettiin sitä myös tekemään ehdotus asiassa, ja saamme me tämän tehtävän täyttääksemme mainita, että meidän mielestämme on mahdotonta olla myöntämättä toimikunnan pyytämää lisämäärärahaa ja pyydämme sentähden kunnioittaen ehdottaa:

että Kaupunginvaltuusto Hietaniemenkadun varrella korttelissa N:o 412 a olevan rakennusryhmän valmistamiseksi myöntää 143,500 markan lisämäärärahan, mikä toimikunnan arvion mukaan on tarkoitukseen tarpeellinen.

Valiokunta ei ole katsonut olevan otettava harkittavaksi kysymystä, onko nyt pyydetty määräraha riittävä Kallioon tehtävien neljän asuinrakennuksen ja yhden pesutuparakennuksen valmistamiseen, mutta valiokunta katsoo kuitenkin olevan ehdottaminen:

että Kallion kortteliin N:o 372 tehtävän rakennusryhmän valmistamiseen myönnetään pyydetty 24,000 markan lisämääräraha,

cttä kunnallisten työväenasuntojen rakentamista varten asetettu toimikunta saa tehtäväkseen katsoa, etteivät näiden työväenrakennusten rakennuskustannukset enää lisäänny.

Valiokunta katsoo lisäksi olevan ehdotettava:

että, kun nyt Hietaniemenkadun varrella teetetyistä rakennuksista, jotka ainoastaan tarjoovat asuntoja 10 perheelle huoneen, keittiön ja eteisen käsittävissä huoneustoissa, 45 perheelle huoneen ja keittiön osallisuuden käsittävissä huoneustoissa sekä 12 perheelle yhden huoneen käsittävissä huoneustoissa ja 50 naimattomalle henkilölle — eli yhteensä 67 perheelle ja 50 naimattomalle henkilölle — koituu niin suuria kustannuksia kuin 503,000 mk., eli, lukuunotettuna tontin hinta 40 markan mukaan m²:ltä (288,000) Smk. 751,000, — niiden kunnallisten työvännasuntotyyppien jatkuvaa käyttämistä, joista nyt on puhe, ei voida pitää kaupungille taloudelliselta kannalta edullisena.

Valiokunnan täytyy vihdoin niinikään huomauttaa:

että työväenasuntojen jatkuvaa rakentamista kunnalle kuuluvalle maalle, joista myytäessä saadaan 40—50 mk. m²:ltä, niinkuin nyt on

laita uudessa Töölön kaupunginosassa olevain tonttien, ei voi katsoa edulliseksi. Ainakaan ei yksityisten huoneustojen vuokrasummaa määrättäessä ole, niinkuin nyt on tapahtunut, ainoastaan 10 markan hintaa m²:ltä otettava laskelmiin.

C. E. Holmberg.

Harald Neovius. **H. Hertzberg.**

W. G. Palmqvist.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

Valiokunnan mietintö mallasjuomain vähittäiskaupan järjestämistä koskevasta asiasta.

Huhtikuun 2 päivänä 1883 mallasjuomain myymisestä ja anniskelusta anniskelusta annetun asetuksen 2 §:n mukaan, semmoisena kuin tämä pykälä kuuluu tammikuun 24 päivänä 1902 annetussa asetuksessa, pitää kaupungissa maistraatin lokakuun kuluessa joka toinen vuosi pyytää Kaupunginvaltuuston lausuntoa montako oikeutta olutpanimon ulkopuolella noudettavaksi myydä mallasjuomia on myönnetty ensintulevaksi kahdeksi myyntivuodeksi, jotka luetaan kesäkuun 1 päivästä, sekä missä osissa kaupunkia sellaisia myyntipaikkoja ei saa olla. Jos maistraatti on Kaupunginvaltuuston kanssa yhtä mieltä, jää asia sen varaan. Muussa tapauksessa jättää maistraatti asian kuvernöörin harkittavaksi, joka sen ratkaisee; myyntipaikkain lukua ei kuitenkaan saa määrätä suuremmaksi kuin Kaupunginvaltuusto on katsonut soveliaaksi. Näiden myyntioikeuksien määräämisessä on kaupungissa olevan panimon omistajalle myönnettävä erityinen oikeus muussa paikassa kaupunkia kuin panimossa noudettavaksi myydä valmistamiaan mallasjuomia.

Mainitun määräyksen johdosta ja kun se kahden vuoden aika, joksi Maistraatti on tätä ennen myöntänyt oikeudet panimon ulkopuolella myydä mallasjuomia noudettavaksi, päättyy ensintulevan kesäkuun 1 päivänä, on Maistraatti kirjelmässä viimeksi kuluneen joulukuun 19 päivältä pyytänyt että Kaupunginvaltuusto mahdollisimman pian antaisi Maistraatille lausunnon kuinka monta sellaista oikeutta olisi ensintuleviksi kahdeksi vuodeksi myönnettävä sekä missä osissa kaupunkia sellaisia myyntipaikkoja ei saa olla. Samalla on Maistraatti lähettänyt v. t. poliisimestarin asiasta antaman lausunnon. — Tässä lausunnossa, joka on päivätty kuluvan tammikuun 13 päivänä, ehdottaa v. t. poliisimestari, että mainitunlaatuisten oikeuksien luku pysytettäisiin nykyisessä määrässään eli satana. Mitä taas tulee siihen alueeseen, jossa näitä oikeuksia ei saisi käyttää, on v. t. poliisimestari huomauttanut, että mitä enemmän sanottua aluetta rajoitetaan, sitä helpommaksi käy poliisin saattaa syytteeseen ne epäjärjestykset ja häiriöt, joita tavallisesti seuraa puheena olevan liikkeen harjottamisesta. V. t. poliisimestari on sentähden ehdottanut, että oluen myyntialue määrättäisiin samaksi kuin viinin ja muiden miedompain väkijuomain vähittäismyyntialue.

Kaupunginvaltuuston päätöksellä, johon Maistraatti on yhtynyt, on *mallasjuomain vähittäismyyntiin nähden* ajanjaksona $^1/_6$ 1907—$^1/_6$ 1909 määrätty:

että tällaisia vähittäismyyntioikeuksia on lukuaan oleva enintään 100, niihin luettuina panimoille lain mukaan kuuluvat myyntioikeudet; sekä

että mallasjuomain myyntiä ei saa harjoittaa:

a) kuudennessa, kahdeksannessa, yhdeksännessä, kymmenennessä, yhdennessätoista, kahdennessatoista, kolmannessatoista, neljännessätoista ja viidennessätoista kaupunginosassa;

b) ensimäisessä kaupunginosassa sillä alueella, jota lännessä ja etelässä rajoittavat Unionin- ja Elisabetinkatu, mutta kyllä näiden katujen varsilla;

c) sillä neljännen ja viidennen kaupunginosan alueella, joka sijaitsee länsi- ja pohjoispuolella sitä murtoviivaa, jonka muodostavat Albertinkatu, Eerikinkatu ja Freedrikinkatu Kampinkadulle asti, mutta kyllä sanottujen katujen puheena olevien osain varsilla;

d) seitsemännessä kaupunginosassa, lukuunottamatta Kasarminkadun sekä Kasarminkadun ja Saunatien välillä olevan Vuorimiehenkadun viereisiä taloja; sekä

e) sillä kaupungin alueella, jota nykyään ei ole otettu kaupunginasemakaavaan.

Mitä tulee siihen alueeseen, jolla saa harjoittaa *paloviinan ja siihen verrattavien väkijuomain sekä viinien ja muiden miedompain väkijuomain vähittäismyyntiä ynnä väkevämpäin väkijuomain ja mallasjuomain anniskelua*, on tämä alue, joka v. t. poliisimsstarin ehdotuksen mukaan olisi sama kuin mallasjuomain vähittäismyyntiin nähden määrätty alue, Kaupunginvaltuuston päätöksellä, johon Maistraatti on yhtynyt, ajanjaksoksi $^1/_6$ 1909—$^1/_6$ 1910 määrätty seuraavasti:

että vähittäismyynti- ja anniskelupaikkoja ei saa olla:

a) kuudennessa, seitsemännessä, kahdeksannessa, yhdeksännessä, kymmenennessä, yhdennessätoista, kahdennessatoista, kolmannessatoista, neljännessätoista ja viidennessätoista kaupunginosassa eikä kaupunkiin kuuluvalla kaupungin asemakaavaan ottamattomalla alueella;

b) ensimäisessä kaupunginosassa Rauhankadun pohjoispuolella, mutta kyllä sanotun kadun varrella;

c) toisessa kaupunginosassa Vilhonkadun pohjoispuolella eikä sanotun kadun varrella;

d) kolmannessa kaupunginosassa Unioninkadun varrella Kauppatorin eteläpuolella eikä tämän kadun ja Länsirannan välisissä kortteleissa;

e) neljännessä kaupunginosassa Kansakoulukadun ja Simonkadun pohjoispuolella eikä sanottujen katujen varsilla; sekä

f) Freedrikinkadun länsipuolella sijaitsevassa osassa neljättä ja viidettä kaupunginosaa, mutta kyllä sanotun kadun varrella; kuin myöskin

ettei kaupungin muissakaan osissa sellaista vähittäismyyntiä eikä anniskelua saa harjoittaa kirkon, koulun, kasarmin, sairaalan eikä semmoisen paikan välit-

tömässä likeisyydessä, missä väkeä lukuisammin liikkuu, eikä myöskään Kauppa- ja Rautatientorin varrella eikä Simon- ja Kaivokadun pohjoispuolella olevilla Itä- ja Länsi-Heikinkadun varsilla; mutta

että poikkeuksen näistä kielloista saa tehdä Kauppa- ja Rautatientorin varrella oleviin hotelleihin, Alppilaan, Kaisaniemeen, Blekholmansaariin, Korkeasaareen ja Kaivohuoneeseen sekä teaattereihin ja klubeihin nähden.

Mikäli valiokunta on saanut tietää, on oikeuksia saada panimon ulkopuolella noudettavaksi myydä mallasjuomia nykyään annettuina 90. Kaikki nämä oikeudet eivät kuitenkaan ole käytännössä, vaan on se paha tapa päässyt valtaan, että jotkut sellaisen oikeuden saaneet eivät itse ole sitä käyttäneet, vaan sopivassa tilaisuudessa luovuttaneet sen korvausta vastaan toiselle.

Valiokunnassa on tämän johdosta vaadittu, ettei puheena olevien oikeuksien lukua olisi määrättävä enemmäksi kuin mitä nykyään on käytettyinä, eli 83:ksi, sekä lisäksi joku vähäinen luku siltä varalta että mallasjuomain kaupan nykyisten harjoittajain lisäksi joku erityisesti sovelias hakija ilmoittautuisi. Valiokunnan enemmistö ei kuitenkaan ole yhtynyt mainittuun ehdotukseen. Se hankituilla mutta käyttämättömillä oikeuksilla harjoitettu liike, josta ylempänä huomautettiin, on enemmistön mielestä soveliaammin ehkäistävissä siten, että jokaisessa eri tapauksessa, kun on kysymyksessä mallasjuomain kauppaoikeuden luovutuksen hyväksyminen, tarpeellista huomiota kiinnitetään siihen, onko luovuttaja jo jonkun aikaa käyttänyt hänelle myönnettyä oikeutta. Huomioon on niinikään otettava, ettei v. t. poliisimestarikaan ole ehdottanut vastedes vähennettäväksi nykyään määrättyjen oikeuksien lukua.

Mitä taas tulee siihen alueeseen, jossa puheenalaista laatua olevaa kauppaa saa harjoittaa, on valiokunta tosin sitä mieltä, että tätä koskevat määräykset haitatta voisivat olla samaa sisällystä kuin ne, jotka ovat voimassa väkijuomain kaupasta ja mallasjuomain anniskelusta. Näiden molempain alueitten erilaisuus ei, niinkuin edellä olevasta, niiden alaa koskevasta selostuksesta nähtänee, ole suuri, mutta omansa tekemään mutkalliseksi ja vaikeuttamaan aluemääräysten soveltamista. Mutta jos mainittuja määräyksiä halutaan muuttaa, näyttää se pikemmin olevan tehtävä siihen suuntaan että, paitsi muuta, väkijuomain kauppa-alue, joka on ahtaampi mallasjuomain kaupalle nykyään määrättyä aluetta, määrätään samaksi kuin viimeksimainittu, kuin päinvastoin. Väkijuomain kaupan sekä väkevämpäin väkijuomain ynnä mallasjuomain anniskelun alue on nimittäin toistakymmentä vuotta ollut laajentamatta ja on sitä päin vastoin supistettu, vaikka kaukungin asukasluku on lisääntynyt ja kaupungin rakennettu alue tuntuvasti laajentunut. Valiokunta ei myöskään saata uskoa, että ylenmäärin rajoitettu ja kaupungin kehitykseen katsomatta sinällään pysytetty alue on omansa helpottamaan poliisin toimintaa, sillä kokemus on osottanut, että liian turhantarkat määräykset harvoin vastaavat tarkoitusta, vaan pikemmin aiheuttavat rikkomisia. Muutoin ei nyt näytä olevan muutettava mallasjuomain kauppa-aluetta koskevia määräyksiä tämän alueen supistami-

seksi jo siitäkään syystä, että nämä määräykset tällä kertaa tulisivat annettaviksi niin myöhään, että mallasjuomain myyjäin, jotka nykyään harjoittavat kauppaansa yhäkin rajoitettavan alueen ulkopuolella, kävisi vaikeaksi kesäkuun 1 päivään hankkia itselleen huoneustoja alueen piiristä. Näin ollen on valiokunta yhtynyt ehdottamaan, että kuluvaa myyntikautta varten säädetyt mallasjuomain kauppa-aluetta koskevat määräykset vahvistettaisiin olemaan voimassa myöskin ajanjaksona $^1/_6$ 1909 —$^1/_6$ 1911.

Edellä esitettyjen syiden nojalla valiokunta pyytää kunnioittaen esittää että Kaupunginvaltuusto puolestaan mallasjuomain vähittäismyyntiin nähden ajanjaksona $^1/_6$ 1909—$^1/_6$ 1911 päättäisi:

että sellaisten vähittäismyyntioikeuksien luku on oleva enintään 100, niihin luettuina panimoille lain mukaan kuuluvat myyntioikeudet; sekä

että mallasjuomia ei saa pitää kaupan:

a) *kuudennessa, kahdeksannessa, yhdeksännessä, kymmenennessä, yhdennessätoista, kahdennessatoista, kolmannessatoista, neljännessätoista ja viidennessätoista kaupunginosassa;*

b) *ensimäisessä kaupunginosassa sillä alueella, jota lännessä ja etelässä rajoittavat Unionin- ja Elisabetinkatu, mutta kyllä näiden katujen varsilla;*

c) *sillä neljännen ja viidennen kaupunginosan alueella, joka sijaitsee länsi- ja pohjoispuolella sitä murtoviivaa, jonka muodostavat Albertinkatu, Eerikinkatu ja Freedrikinkatu Kampinkadulle asti, mutta kyllä mainittujen katujen puheena olevain osain varrella;*

d) *seitsemännessä kaupunginosassa, lukuunottamatta Kasarminkadun ja Kasarminkadun ja Saunatien välisen Vuorimiehenkadun varrella olevia taloja;* sekä

e) *kaupungille kuuluvalla kaupunginasemakaavaan nykyään ottamattomalla alueella.*

Helsingissä, tammikuun 29 p:nä 1909.

August Lundqvist.

Selim Hällfors. **A. M. Lassenius.**

Eduard Polón. **Gösta Salingre.**

Helsingissä, Sanomal.- ja kirjap.-osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

Esitys vaivaistalon lastenkodin muuttamisesta Helsingin pitäjän Oulunkylän kartanoon.

Helsingin
RAHATOIMIKAMARI.

Tammik. 28 p:nä 1909.
N:o 42.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kirjelmässä kuluvan tammikuun 20 päivältä on Vaivaishoitohallitus Rahatoimikamariin lähettänyt Kaupunginvaltuustolle osotetun kirjelmän (Liite I), joka koskee Helsingin pitäjässä sijaitsevan, nyttemmin kaupungille kuuluvan Oulunkylän kartanon päärakennuksen luovuttamista Vaivaishoitohallituksen käytettäväksi paremman tilan hankkimiseksi kaupungin työ- ja vaivaistalolle sekä tarkoitukseen tarpeellisen määrärahan saantia. Samasta asiasta on Kamari sen ohella tänään vastaanottanut Terveydenhoitolautakunnan kuluvan tammikuun 21 päivänä päiväämän ja Kaupunginvaltuustolle osotetun kirjelmän (Liite II), jossa Lautakunta esittämiensä syiden nojalla on katsonut voivansa puoltaa Vaivaishoitohallituksen esitystä asiassa.

Omasta puolestaan on Rahatoimikamari voinut yhtyä Vaivaishoitohallituksen ehdotukseen. Vaikka sanotun Hallituksen antamat tiedot työ- ja vaivaistalon eri osastoilla olevien hoidokkaiden luvusta osottavat, että nykyään voitaisiin hankkia tilaa vielä vähäiselle luvulle potilaita ja hoidokkaita, käynee niistä kuitenkin epäämättömästi selville, että kaupungin viranomaisten jo lähimmässä tulevaisuudessa täytyy ryhtyä toimiin lisätilan hankkimiseksi vaivaistaloon. Ja kun aivan selvästi näkyy, ettei rakennettavaksi päätetty uusi työ- ja vaivaistalo voi valmistua lähivuosina eikä sen kautta mitään helpotusta mainitussa tarkoituksessa ole saavutettavissa, sekä kun nykyään työpalkat ja työaineet ovat verrattain halpoja ja työnpuutetta vallitsee, ei Rahatoimikamari ole voinut havaita muuta, kuin että nykyinen ajankohta olisi erittäin sovelias lisätilan valmistamiseen vaivaistalon hoidokkaille ja potilaille tavalla tai toisella. Tässä kohdin tosin saatettaisiin ajatella, että kaupungista vuokrattaisiin soveliaita huoneustoja tähän tarkoitukseen. Mutta nykyisiin vuokrahintoihin katsoen on epäilemätöntä, että sellainen toimenpide olisi oleva kaupungille taloudellisesti epäedullinen ja terveydenhoidolliselta kannalta kenties epätyydyttävä. Kaupungille kuuluvista huoneustoista ja taloista ovat ainoastaan Oulunkylän kartanon rakennukset nykyään käytettävissä. Kirjelmässä viime marraskuun 12 päivältä (Kaupunginvaltuuston pain. asiakirjat N:o 55) on Rahatoimikamari

Kaupunginvaltuustolle esittänyt, että Oulunkylän kartanon viljellyt tilat annettaisiin vuokralle eri viljelyspalstoina, joista yksi, lausunnossa merkittynä N:o 1, käsittäisi paitsi viljeltyä maata ja laidunhaan myös kartanon tontin kaikkine siihen kuuluvine rakennuksineen sekä että lisäksi 2 työväenasuntoa tarpeellisine tonttialueineen annettaisiin vuokralle yhteensä 3,200 markan vuosimaksusta. Sitä Oulunkylän kartanon vuokratulojen vähennystä, mikä kaupungille siten koituisi, täytyy joka tapauksessa pitää vähäisenä verrattuna siihen vuokramäärään, mikä kaupungin olisi suoritettava vuokratessaan tätä tarkoitusta vastaavia huoneustoja.

Yrityksen toteuttamisesta koituvain korjaustöiden kustannus nousisi kaupunginarkkitehdin tekemän likimääräisen kustannusarvion mukaan 1,500 markan vaiheille, jossa tapauksessa ainoastaan päärakennuksen ja saunan tarpeellinen kuntoonpano tulisi toimitettavaksi. Sen lisääksi on Vaivaishoitohallitus arvioinut tarkoitukseen olevan käytettävä menoja 16,200 mk.

Katsoen Vaivaishoitohallituksèn ja Terveydenhoitolautakunnan mainitsemiin syihin yrityksen toteuttamiseksi sekä myös niihin näkökohtiin, joita Kamari on sen lisäksi katsonut olevan koskettaminen, pyytää Rahatoimikamari kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

> *että, lisätilan hankkimiseksi kaupungin työ- ja vaivaistaloon, on kaupungin omistamasta Oulunkylän kartanosta tarpeelliset rakennukset toistaiseksi ja siihen asti kun uusi vaivaistalo on ehditty rakentaa ja sisustaa laitettava lastenkodiksi ja annettava Vaivaishoitohallituksen käytettäväksi;* sekä
>
> *että tarpeelliseksi havaittua rakennusten korjausta sekä yrityksen toteuttamisesta koituvia menoja varten osotetaan kaikkiaan 17,700 markkaa suoritettavaksi Valtuuston käyttövaroista.*

Jos Kaupunginvaltuusto hyväksyy edellä mainitun ehdotuksen, lienee siitä johtunut muutos Rahatoimikamarin ehdotukseen mitä Oulunkylän kartanon tilusten vastaiseen käyttöön tulee otettava varteen viimeksi mainittua asiata käsiteltäessä.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Liite I.

HELSINGIN KAUPUNGIN
VAIVAISHOITOHALLITUS

Helsingissä
tammikuun 20 p:nä 1909.

Herroille Kaupunginvaltuusmiehille.

N:o 21.

Kaupungin työ- ja vaivaistalon Johtaja on Vaivaishoitohallitukselle ilmoittanut sanotun laitoksen hoidokkaiden luvun siinä määrin lisääntyneen, ettei uusille enää lähiaikoina voida valmistaa tilaa. Niinpä oli kuluvan tammikuun 9 päivänä annetun raportin mukaan työlaitoksen 113 paikasta 112 täytetty, mielisairaalassa nli 94 mies- ja 148 naispuolista hoidokasta, mutta vastaavia paikkoja oli ainoastaan 107 ja 154, sairaskodissa hoidettiin 48 mies- ja 46 naispuolista potilasta, joten niihin voitiin ottaa lisäksi ainoastaan 3 naispuolista potilasta, kun sijoja oli 48 ja 49, lastenkodissa, missä on 40 sijaa, hoidetaan 38 lasta, n. s. Heinosen osastolla, joka käsittää 50 sijaa, ja n. s. Mattilan osastolla, joka käsittää 61 sijaa, oli kaikki paikat täytetty, ja n. s. Sommarin osastolla vihdoin, missä on sijaa 93 henkilölle, oli hoidettava 92 potilasta. Työ- ja vaivaistalossa hoidettiin niinmuodoin kaikkiaan 673 henkilöä, vaikka sijoja on 715. Kun kuitenkin kokemus on osottanut, että niiden henkilöiden luku, jotka etsivät taikka joille olisi valmistettava paikka työ- ja vaivaistalossa, ensintulevina talvikuukausina on lisääntyvä kuukausi kuukaadelta ja sitä paitsi täytyy olettaa että tämä lisäännys kaupungissa nykyisin vallitsevan työnpuutteen ja varsinkin eräissä työhaaroissa vallitsevien epäsäännöllisten olojen johdosta on oleva tuntuvasti suurempi kuin edellisinä vuosina, on työ- ja vaivaistalon Johtaja pyytänyt Vaivaishoitohallitusta ryhtymään toimiin työ- ja vaivaistalon väliaikaiseksi laajentamiseksi jotta siihen voitaisiin ottaa kaikki henkilöt, joille siellä on valmistettava tilaa, ja on Johtaja tämän yhteydessä erityisesti huomauttanut, että nykyisen työ- ja vaivaistalon keittiön tila tekee mahdottomaksi ruuanlaiton lukuisammille hoidokkaille, vaikkakin useammille henkilöille tavalla tahi toisella voitaisiin hankkia laitoksessa tilaa. Näin ollen ei ole muuta keinoa kuin työ- ja vaivaistalon ulkopuolelta hankkia sopiva huoneusto, johon joku työ- ja vaivaistalon osasto voitaisiin muuttaa. Tämän johdosta ja kun Vaivaishoitohallitus kaikin puolin yhtyy työ- ja vaivaistalon Johtajan lausumiin arveluihin, on Vaivaishoitohallituksen, joka ei voi olla huomauttamatta, miten esimerkiksi tänään ei voitu erityisiin toimiin ryhtymättä valmistaa vaivaistalossa tilaa pahoin sairastuneelle henkilölle, jonka poliisi oli ottanut huostaansa, ollut pakko ryhtyä miettimän keinoja miten työ- ja vaivaistalossa tarvittavan tilan vaatimuksia on tyydytettävä. Tässä on Vaivaishoitohallituksen myös

täytyuyt ottaa varteen, että toimenpiteiden tulee olla sellaiset, jotka kaupungille tuottavat mahdollisimman vähän menoja. Kun, niinkuin työ- ja vaivaistalon Johtaja edellä on huomauttanut, on mahdotonta enää lisätä sikäläisten hoidokkaiden lukua, ei Vaivaishoitohallituskaan ole havainnut muuta keinoa työ- ja vaivaistalossa vallitsevan tilanpuutteen poistamiseksi kuin hankkia sopiva huoneusto sen ulkopuolelta ja siihen sijoittaa se työ- ja vaivaistalon osasto, joka on helpoimmin erotettavissa. Tähän nähden on Vaivaishoitohallitus ollut sitä mieltä, että lastenkoti on se osasto, joka paraiten sopii poismuutettavaksi, syystä että se muodostaa eheän kokonaisuuden, eikä sitä paitsi olekaan nykyaikaisten vaivaishoitoperiaatteiden mukaista, että lapsia hoidetaan samassa laitoksessa kuin vaivaishoitolaisia. Jos lastenkoti muutesaan pois työ- ja vaivaistalosta, saadaan siten tilaa käytettäväksi 30 naispuoliselle tyynelle mielenvikaiselle; ja Vaivaishoitohallitus toivoo, että sellaisella toimenpiteellä sekä entistä enemmässä määrässä antamalla vaivaistalon ulkopuolelle hoidettaviksi sellaisia hoidokkaita, jotka eivät kaipaa välitöntä silmälläpitoa, voitaisiin ensintulevaksi talveksi saada riittävää tilaa työ- ja vaivaistaloon. Tarkoitukseen soveliaan huoneuston on Vaivaishoitohallitus tavannut kaupungille nyttemmin kuuluvan, Helsingin pitäjässä sijaitsevan Oulunkylän kartanon päärakennuksessa. Paikalla toimitetun katselmuksen nojalla, jossa myöskin kaupungin Terveydenhoitolautakunta ja Rakennuskonttori olivat edustettuina, on Vaivaishoitohallitus havainnut puheena olevan huoneuston sangen hyvin soveltuvaksi aijottuun tarkoitukseen, ja voitaisiin se ylenmääräisiä kustannuksia kaupungille tuottamatta panna käyttökelpoiseen kuntoon. Siinä tarkoituksessa on Vaivaishoitohallitus laadituttanut tähän myötäliitetyn kustannusarvion, joka osottaa että tarpeellisten rakennusten korjauskustannukset nousisivat 1,500 markkaan sekä menot lastenosaston voimassapidosta siellä kuluvana vuonna 8,500 markkaan. Se ehdotus taas, joka koskee siitä koituvia menoja että lastenkoti mahdollisesti laitettaisiin mielisairasten hoitolaksi, jossa olisi tilaa 30 naispuoliselle tyynelle mielenvikaiselle, päättyy 6,200 mkaan. Näihin menoihin nähden Vaivaishoitohallitus rohkenee huomauttaa että, jos kustannukset lastenkodin muuttamisesta ja kaluston hankkimisesta siihen, yhteensä 900 mk, sekä lisäksi kaluston ja vaatteusten hankkimisesta mielisairaalaan yhteensä 4,122 mk, vähennetään puheena olevista määrärahoista, olisi vaivaishoidolla näistä potilaista vähemmän kustannuksia kuin mielisairaalan nykyisistä hoidokkaista henkilöä kohti luettuna.

Sen nojalla mitä edellä on lausuttu ja kun Vaivaishoitohallituksella, sen kun on ollut pakko työ- ja vaivaistaloon ottaa henkilöitä, joiden oikeastaan pitäisi saada hoito kaupungin sairaaloissa, mutta jotka tilanpuutteessa on toimitettu vaivaistaloon, myöskin siihen nähden että säästäväisyydensyistä suoranaisten apurahain määrä täytyy rajoittaa mahdollisimman vähään, ei ole muuta keinoa niiden lisääntyneiden vaatimusten tyydyttämiseksi, joita likimmässä tulevaisuudessa asetetaan kaupungin vaivaistalolle, kuin että työ- ja vaivaistaloon otetaan suurempi määrä hoidokkaita kuin nyt käy päinsä, mutta tämä taas on mahdotonta, ellei työ- ja vaivaistaloa laajenneta, pyytää Vaivaishoitohallitus kunnioittaen herroille Kaupunginvaltuusmiehille esittää,

että Oulunkylän kartanosta luovutettaisiin tarpeelliset rakennukset työ- ja vaivaistalon lastenkodille, joka muutettaisiin sinne ja jonka nykyinen huoneusto niin ollen luovutettaisiin tyynien naispuolisten mielenvikaisten osastoksi, että tähän tarkoitukseen tarpeellinen määräraha, myötäliitetyn kustannusarvion mukaan enintään 16,200 mk, myönnettäisiin ja että Rakennuskonttori saisi määräyksen hetimiten enintään 1,500 markan kustannuksilla panna tarpeelliset rakennukset Oulunkylän kartanossa asuttavaan kuntoon.

Björn Schauman.

Ludvig Collan.

Liite II.

HELSINGIN KAUPUNGIN
TERVEYDENHOITOLAUTAKUNTA

Helsingissä
tammikuun 21 p:nä 1909.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 4.

Vaivaishoitohallituksen t. k. 20 päivänä Kaupunginvaltuustolle lähettämän kirjelmän johdosta, joka on saatettu Lautakunnan tiedoksi, pyytää Lautakunta huomauttaa että, kun vaivaistaloon ei ainoastaan ole sijoitettuna sairaala vaivastaloon otettuja hoidokkaita varten, vaan myös kaupungin mielisairaala, on Lautakunnalla jo aikaisemmin usein ollut aihetta Vaivaishoitohallituksen kanssa neuvotella ja sopia sairasten hoidosta vaivastalossa ja tarpeellisten sijojen hankkimisesta, joista usein ennenkin on ollut puutetta. Kun Vaivaishoitohallitus nyt taas on Terveydenhoitolautakunnalle antanut samanlaisen ilmoituksen sijain puutteesta kuin sen Kaupunginvaltuustolle osottamasta kirjelmästä näkyy, on Lautakunta sentähden asiaa harkitessaan kokoukseensa t. k. 14 päivänä kutsunut erinäisiä Vaivaishoitohallituksen edustajia yhteisesti neuvottelemaan asiasta, ja on sanotussa tilaisuudessa otettu puheeksi ja käsitelty ehdotusta vaivaistalon lastenkodin tyhjentämisestä ja sisustamisesta mielisairasten naisten hoitolaksi sekä sanotun kodin muuttamisesta Oulunkylän kartanoon.

Niinkuin Vaivaishoitohallituksen ja Terveydenhoitolautakunnan jäsenten yhteisesti toimittamasta Oulunkylän kartanoon kuuluvien huoneustojen katselmuksesta on käynyt selville, on sanotun tilan päärakennus vähäisin korjauksin sovellutettavissa vaivaistalon lastenkodiksi, jonka tähden Lautakunta pyytää kaikin puolin kannattaa Vaivaishoitohallituksen ehdotusta lastenkodin muuttamisesta sanottuun kartanoon, syystä että tilanpuutteen poistamista vaivaistalolla täytyy pitää ehdottoman välttämättömänä eivätkä muut sitä tarkoittavat toimenpiteet käyne taloudellisesti yhtä edullisiksi. Niinikään pyytää Lautakunta yhtyä Vaivaishoitohallituksen muihin ehdotuksiin mitä tulee vaivaistaloon otettujen sairaiden hoitoon ja heidän sijoittamiseensa maaseudulle.

Terveydenhoitolautakunnan puolesta:

Oskar Heikel.

R. Vuorio.

Helsingissä, Sanomal- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjap. 1909.

Valiokunnan mietintö ynnä ehdotus erinäisten Helsingin kaupungin 13, 14 ja 15 kaupunginosassa olevien huvilatonttien rakennusjärjestykseksi.

Käsitellessään ehdotusta 13, 14 ja 15 kaupunginosan rakennusjärjestykseksi (Kaupunginvaltuuston pain. asiakirjat N:o 3 vuodelta 1908) päätti Kaupunginvaltuusto sitä vastaan tehtyjen muistutusten johdosta helmikuun 11 päivänä 1908 että viivytyksen välttämiseksi ehdotuksen vahvistamisessa sanotun rakennusjärjestyksen määräyksiä ei olisi sovellettava huvilakortteleihin N:o 454—461, 472, 482, 483, 489, 490, 491, 496, 497, 502—504, 510, 511, 517 ja 518, Nordenskiöldinkadun huvilatontteihin N:o 36, 38 ja 40 korttelissa 467 eikä Eläintarhanalueeseen rajoittuviin korttelien 520—525 huvilatontteihin. Näihin tontteihin nähden, jotka myös on pantu erikoisasemaan mainituille kaupunginosille muutoin maaliskuun 9 päivänä 1908 Keisarillisen Suomen Senaatin vahvistamassa rakennusjärjestyksessä, tulisi „vastedes annettavaksi tarpeellisia määräyksiä".

Ehdotuksen tekemisen tässä kohden on Valtuusto kokouksessaan maaliskuun 24 päivänä 1908 antanut edellä mainittua rakennusjärjestystä aikaisemmin valmistamaan asetetulle valiokunnalle, jonka kokoonpanossa sittemmin valtuuston päätöksen mukaan on tapahtunut se muutos, että allekirjoittaneet Lindberg ja Gripenberg ovat astuneet pormestari E. Öhmanin sijaan, joka on kuollut, ja arkkitehti R. Björnbergin sijaan, joka on eronnut rakennustarkastajan toimesta.

Kun voliokunnassa on lausuttu toivomus että Kaupunginasemakaavatoimikunnalle valmistettaisiin tilaisuutta lausua mielipiteensä asiasta ennenkuin valiokunnan ehdotus annetaan, lähetettiin asiassa syntyneet kirjat mainitulle toimikunnalle, joka myös on antanut valiokunnalle ehdotuksen asiassa.

Kaupunginasemakaavatoimikunnan antaman ehdotuksen pohjalla on valiokunta sittemmin laatinut myötäliitetyn ehdotuksen puheena olevien tonttien rakennusjärjestykseksi; ja kun tämä ehdotus yleensä on kuudennen kaupunginosan huvilakortteleille heinäkuun 15 päivänä 1908 vahvistetun rakennusjärjestyksen mukainen, ei ehdotuksen tarkempi perustelu näytä tarpeen vaatimalta.

Helsingissä, helmikuussa 1909.

W. F. Heimbürger.

Gustaf Nyström. **A. V. Lindberg.**

Lars Sonck. **Mauritz Gripenberg.**

Ehdotus erinäisten Helsingin 13, 14 ja 15 kaupunginosassa olevien huvilatonttien rakennusjärjestykseksi.

Huvilakorttelit N:ot 454—461, 472, 482, 483, 489, 490, 491, 496, 497, 502, 503, 504, 510, 511, 517 ja 518, Nordensköldinkadun huvilatontit N:ot 36, 38 ja 40 korttelissa N:o 467 sekä Eläintarhan alueeseen rajoittuvat korttelien 520—525 huvilatontit 13, 14 ja 15 kaupunginosassa rakennetaan sanottuja kaupunginosia varten vahvistetun asemakaavan ja puheena oleville kaupunginosille maaliskuun 9 päivänä 1908 annetun rakennusjärjestyksen määräysten mukaisesti alempana säädetyin poikkeuksin.

1 §.

Asuinrakennuksen saa sijoittaa ainoastaan siihen osaan tonttia, joka sitä tarkoitusta varten merkitään.

2 §.

Ulkohuonetta ei saa sijoittaa päin katua eikä yleistä paikkaa, ei myöskään rantatontille niin, että se välittömösti antaa päin merta.

3 §.

Tontin pinta-alasta saa korkeintaan kaksi viidesosaa rakentaa.

4 §.

Muita kuin siroja ja huvilakaupunkiin soveltuvia rakennuksia älköön puheena oleville tonteille rakennettako. Palomuuria varten, joka on näkyvissä kadulta taikka yleiseltä paikalta, on fasaadipiirustus tarpeellinen.

5 §.

Florantien tonteille kortteleihin 520—525 saa teettää rakennuksia ainoastaan tulenkestävästä aineesta.

6 §.

Tulenkestävästä aineesta teetettyä rakennusta ei saa rakentaa kolmikerroksista korkeammaksi. Kellarikerrokseen saa sitä paitsi laittaa pesu- ja leivintuvan. Kerrokseksi luetaan ullakko siinä tapauksessa että sinne on laitettu lämmitettävä huone. Muusta kuin tulenkestävästä aineesta teetettyjen rakennusten korkeudesta ovat voimassa kaupungin yleisen rakennusjärjestyksea määräykset.

7 §.

Asuinrakennuksen saa teettää korkeintaan neljätoista (14 m) metriä korkean, luettuna kattolistasta; missä maa on tontin viereistä katua taikka paikkaa korkeampi, siellä ei kattolistaa kuitenkaan saa sijoittaa kahdeksaatoista (18 m) metriä korkeammalle jalkakäytävästä lukien.

8 §.

Laillinen aitaus on metalliaitaus tai kivimuuri, jonka korkeus ei saa olla yhtä (1 m) metriä vähempi eikä kahta (2 m) metriä suurempi.

9 §.

Tontti on pidettävä varustettuna siroilla ja hyvinhoidetuilla istutuksilla. Nämä istutukset on, jos tontinhaltija niskoittelee eikä ota muistutuksesta eikä uhkasakosta ojentuakseen, Maistraatin toimesta, mutta tontinhaltijan kustannuksella laitettava ja kunnossapidettävä.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

Asiakirjoja, *jotka koskevat Helsingin kaupungin kunnan työväenasuntojen Hallintolautakunnan Ohjesääntöehdotusta.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kaupunginvaltuustolle saa Helsingin kaupungin kunnan työväenasuntojen Hallintolautakunta Valtuuston 28 p:nä huhtikuuta 1908 tekemän päätöksen mukaan kunnioittaen täten lähettää ehdotuksen Lautakunnan ohjesäännöksi.

Helsingissä, joulukuun 28 p:nä 1908.

V. v. Wright.

August Lundqvist.

Ehdotus Helsingin kaupungin kunnan työväenasuntojen Hallintolautakunnan ohjesäännöksi.

§ 1.

1. Helsingin kaupungin kunnan työväenasuntojen Hallintolautakuntaan kuuluu kolme Kaupunginvaltuuston kolmeksi vuodeksi valitsemaa jäsentä, joista yksi edustaa Valtuustoa, toinen Rahatoimikamaria ja kolmas Työväenasiain lautakuntaa.

2. Valtuusto asettaa myöskin jokaista edustajaa kohti varajäsenen.

3. Hallintolautakunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja kirjurin.

4. Tarvittaessa on Hallintolautakunnalla oikeus kutsua kokouksiinsa asianomaiset kaupungin teknillisten virastojen päälliköt.

§ 2.

Hallintolautakunnan velvollisuutena on:

1) määrätä missä järjestyksessä vuokranhakijat saavat huoneustoja;

2) määrätä huoneustojen vuokrat;

3) tarkastaa kuukausitilit ja vastata niistä sekä lähettää ne Rahatoimikamariin;

4) ratkaista mahdollisesti vuokraajien kesken vuokraoloista syntyneet riitaisuudet, joista he eivät ole voineet sovinnolla sopia;

5) tehdä ja allekirjoittaa vuokrakontrahdit; sekä

6) tehdä järjestysohjeita, joita kaikkien vuokralaisten tulee noudattaa.

§ 3.

Asuntojen tarkempi silmälläpito ja vuokrain kanto kuuluu isännöitsijälle, joka on Hallintolautakunnan käskyn alainen ja jonka Hallintolautakunta sekä asettaa toimeensa että eroittaa siitä.

§ 4.

Vuokraeriä määrättäessä on mikäli mahdollista katsottava, että kaupunki saa täyden koron hankkeesen panemastansa pääomasta sekä että kaikki korjaus- ja hallintokustannukset tulevat korvatuiksi.

§ 5.

1. Vuokrattaessa on otettava huomioon, että huoneustoja varataan etupäässä sellaisille henkilöille, jotka ovat kaasutehtaan, vesijohdon, ainespihan y. m. kunnallisten laitosten töissä ja joitten asuminen eri työpaikkojen läheisyydessä on erittäin toivottavaa senvuoksi, että asianomainen päällystö aina varmasti voisi saada taitavaa työväkeä sellaisiin töihin, joitten suorittaminen ei siedä lykkäystä.

2. Yllämainittuun kategoriaan (kategoria I) kuuluvia huoneustoja vuokrattaessa, tulee asianomaisen päällystön ehdotuksen olla ratkaisevan. Näitä ehdotuksia tehdessä on etupäässä kiinnitettävä huomiota vuokrallepyrkijän soveliaisuuteen yllämainitussa suhteessa ja sen ajan pituuteen, minkä ne työläiset, jotka saattavat tulla kysymykseen, ovat yhtäpäätä olleet kaupungin töissä sekä työmiesten perheiden suuruuteen, jolloin, jos heidän ansionsa muutoin ovat yhtäläiset, etusija on annettava sille työmiehelle, jolla on suurempi perhe.

3. Se osa huoneustoista, joita ei tarvita asunnoiksi sellaisille henkilöille kuin momentissa I mainitaan, on senjälkeen vuokrattava muille kaupungin töissä vakinaisesti oleville henkilöille. Näitä huoneustoja (kategoria II) vuokrattaessa on huomioonotettava:

a) että se henkilö, joka on ollut pisimmän ajan vakinaisesti kaupungin työssä ja käyttäytynyt moiteettomasti, tulee etupäässä kysymykseen, sekä

b) että useammista yhtä ansiokkaista vuokrallepyrkijöistä on etuoikeus annettava niille, joilla on suurimmat perheet.

4. Siinä tapauksessa, ettei kaikkia huoneustoja tarvittaisi kaupungin palveluksessa olevia työläisiä varten, ovat jälelle jääneet huoneustot (kategoria III) vuokrattavat muille tunnetuille henkilöille. Määrättäessä sitä järjestystä, missä nämä vuokrallepyrkijät tulevat kysymykseen, on huomioon otettava:

a) kuinka pitkän ajan henkilö on ollut työssä saman työnantajan luona ja millaiseksi hän on tunnettu, sekä

b) pyrkijän ikä.

5. Vastaisuudessa vapaiksi tulevia huoneustoja vuokrataan samojen periaatteiden mukaan kun eri kategorioissa on määrätty.

§ 6.

Huoneustot vuokrataan vuosivälikirjalla siten, että vuokralainen, joka eroaa kaupungin työstä, on velvollinen muuttamaan pois jo seuraavan kuukauden umpeen kuluessa.

§ 7.

Huoneuston tai sen osan vuokraaminen jollekulle toiselle tai joillekuille henkilöille korvausta vastaan toisessa tai toisessa muodossa, on kielletty. Ei myöskään saa pitää satunnaisia yövieraita huoneustoissa, sukulaisia kumminkaan lukuunottamatta. Jos tätä vastaan rikotaan, voidaan sopimusta, harkinnan mukaan, pitää mitättömänä ja vuokralaista irtisanottuna muuttamaan seuraavan vuosineljänneksen alusta.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

Lausunto Helsingin kaupungin ruotsalais-suomalaisten seurakuntain hautausmaan Lapinlahden viereisen ranta-alueen järjestämisestä sekä Lapinniemen omistusoikeudesta.

Helsingin
RAHATOIMIKAMARI.

Helmik. 4 p:nä 1909.
N:o 67.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kaupunginvaltuustolle osotetussa kirjelmässä lokakuun 18 päivältä 1907 on Helsingin ruotsalais-suomalaisten seurakuntain Hautausmaakomitea ilmoittanut, että kaupungin Maistraatti on kaupunginvanhimpia kuultuaan helmikuun 17 päivänä 1859 antamallaan päätöksellä Helsingin evankelis-luterilaiselle seurakunnalle luovuttanut uuden hautausmaan laittamista varten alueen Lapinlahden vierestä vanhemman hautausmaan ja Hietahden vuokra-alueen väliltä siitä erottamatta ranta-aluetta; ja että seurakunta sittemmin, voidakseen hautauspaikoiksi käyttää tätä aluetta niin likeltä rantaa kuin mahdollista, oli sitä pitkin rakentanut kivimuurin, jonka sisäpuoli oli täytetty hiekalla muurin tasalle. Täten on sanotun muurin ulkopuolelle syntynyt erityinen rantakaistale, jota yleisö viime aikoihin asti on käyttänyt veneitten kytkypaikkana y. m. Huomauttaen että paikan järjestämiseksi ja sievistämiseksi sekä hautausmaan pyhyyden suojelemiseksi olisi erittäin tarpeellista jälleen yhdistää puheena oleva rantakaistale hautausmaahan on Hautausmaakomitea Kaupunginvaltuustolta tiedustellut, onko kunnan puolelta olemassa estettä luterilaisille seurakunnille ottaa tämä rantakaistale haltuunsa, tasoittaa se sekä varustaa se tarpeellisilla istutuksilla, rantakivityksellä ja käytävillä hautausmaan puutarhurin tekemän ja kirjelmään myötäliitetyn ehdotuksen mukaisnsti.

Lähetteessä lokakuun 21 päivältä 1907 mainitusta esityksestä vaaditussa lausunnossa jätti Rahatoimikamari Satama- ja Rakennuskonttorien tehtäväksi antaa yhteisen lausunnon asiasta; ja huomauttivat Konttorit heinäkuun 24 päivänä viime vuonna päivätyssä lausunnossaan, että Lapinlahti, jonka pohjoisrajana sanottu rantakaistale on, asemansa vuoksi on kohdakkoin käytettävä sen välittömään läheisyyteen suunnitellun ja luultavasti pian syntyvän kaupunginosan tarpeisiin, jonka tähden rantakaistaletta ei olisi luovutettava kaupungin vapaan köyttövallan alaisuudesta, vaan pikemmin soveliaaseen aikaan järjestettävä siten, että siinä olisi tarpeellista

tilaa erittäinkin kevyemmille aluksille, joita varten kytkypaikkoja ei ole riittävästi. Siihen nähden että ranta nykyisessä kunnossaan on erittäin rumentava ja kun sitä ei ole alinomaa pidetty silmällä, on siinä järjestykseen nähden ollut paljon toivomisen varaa. Näin ollen ja kun on luonnollista, että syntyy vaikeuksia yritettäessä pitää viereistä hautausmaata rauhoitettuna rantakaistaleella käyvän yleisön ilkivallalta, olisi seurakunnille myönnettävä käyttöoikeus mainittuun alueeseen siihen asti, kun kaupunki saattaa havaita olevan syytä panna se liikenteen ja järjestyksen vaatimuksia vastaavaan kuntoon. Viimeksi mainittua ajankohtaa on tosin nyt vielä mahdoton arvioida, mutta katsoen Töölön kaupunginosalle periaatteellisesti vahvistettuun järjestelysuunnitelmaan eivät hautausmaahan likinnä rajoittuvat sanottujen kaupunginosien alat tule täyteen rakennetuiksi likimpäin 10 vuoden kuluessa, jona aikana ei sanotun rantakaistaleen voine katsoa käyvän kaupungille erityisesti tarpeelliseksi. Näillä perusteilla Konttori ehdotti Hautausmaakomitean esitykseen suostuttavaksi sikäli, että seurakunnille myönnettäisiin käyttöoikeus useinmainittuun rantakaistaleeseen ainoastaan siihen asti, kun se käy kaupungille tarpeelliseksi ja että seurakuntain sallittaisiin siellä toimeenpanna semmoisia tasoitus- y. m. töitä, jotka kaupungin viranomaiset voivat jokaisessa eri tapauksessa hyväksyä.

Kun kuitenkin mahdollinen suostumus komitean anomukseen tuottaisi seurakunnille sangen suuria etuja, kun nimittäin muun muassa kaikki hautausmailla teetetyistä tasoitustöistä ylijääneet aineet halvimmin voidaan kaataa sanotulle rannalle, sen sijaan että ne kuljetettaisiin etäämpänä sijaitseville kaatopaikoille, olisi Satama- ja Rakennuskonttorien mielestä, siihen nähden että yhdistysväylän aikaansaaminen Lapinlahden kaakkoisrannan ja Kirkkotarhankadun välille olisi suotava, edellä mainittu käyttöoikeus myönnettävä ainoastaan sillä ehdolla, että seurakunnat joko itse laittavat mainitun yhdistysväylän taikka myös varaavat tilaa tälle tielle ja sallivat kaupungin aikanaan laittaa sen.

Heinäkuun 30 päivänä viime vuonna antamassaan lausunnossa Rahatoimikamari usein mainitun rannan omistusoikeuteen nähden huomautti että, kun kaupunki tässä yhtä vähän kuin muissa samanlaisissa tapauksissa oli nimenomaan luopunut tästä oikeudestaan, ei näyttänyt olevan epäilystä että kaupunki edelleen oli rannan omistaja.

Itse anomukseen nähden katsoi kaupunki mahdollista huomiota olevan kiinnitettävä oikeutettuihin vaatimuksiin hautausmaan suojelemiseksi kaikenlaatuiselta ilkivallalta ja häiriöltä. Kuitenkin olisi keskusliikenteenkin vaatimukset otettava varteen ja kun puheena oleva ranta vastaisuudessa, sittenkun sitä ympäröivät kaupunginosat on rakennettu, täytyy käyttää liikenteen tarpeisiin, erittäinkin kevyempäin alusten kytkypaikaksi, yhtyi Rahatoimikamari edellä mainittuun Konttorin lausuntoon niin hyvin siihen nähden, ettei kaupungin olisi ainaiseksi luovuttava käyttöoikeudestaan mainittuun rantaan, kuin siihenkin nähden että alueen käyttöoikeus luovutettaisiin kymmeneksi vuodeksi, jonka ajan kuluessa voitanee ratkaista, kuinka laajoja laitoksia paikalla on tehtävä liikennetarpeitten tyydyttämiseksi.

Edellä mainituilla perusteilla Rahatoimikamari esitti, että Kaupunginvaltuusto vastaukseksi Hautausmaakomitean kysymykseen ilmoittaisi:

> että Kaupunginvaltuusto suostuu Helsingin kaupungin ruotsalais-suomalaisille seurakunnille luovuttamaan käyttöoikeuden Lapinlahden pohjoisrannalla Vanhan hautausmaan ja Hietaniemen vuokra-alueen välillä olevaan rantakaistaleeseen kymmenen vuoden ajaksi, oikeuttaen seurakunnat siellä ryhtymään sellaisiin tasoitus- ja istutustöihin, jotka kaupunginviranomaiset voivat jokaisessa eri tapauksessa hyväksyä; kuitenkin sillä ehdolla
>
> että seurakunnat joko itse laittavat Lapinlahden kaakkoisrannalta Kirkkotarhankadulle vievän tien tai varaavat sitä varten tarpeellisen alan.

Rahatoimikamarin edellä mainitun lausunnon johdosta ja ennenkun Kaupunginvaltuusto oli ottanut asian käsiteltäväksi jätti Hautausmaakomitea Valtuustolle kirjelmän syyskuun 2 päivältä viime vuonna, jossa huomautettiin Kamarin myöntäneen, että puheena oleva ranta nykyisessä järjestämättömässä kunnossaan on erittäin rumentava ja että siellä järjestykseen nähden on paljon toivomisen varaa, jonka ohella mainittiin että olot olivat ennen paljon huonommat, niin kauan kun lukuisain veneenomistajan sallittiin käyttää paikkaa veneittensä kytky- ja maallevetopaikkana, mikä epäkohta muutama vuosi takaperin korjattiin. Jos seurakunnat saavat käyttöoikeuden rantakaistaleeseen, tulee tämä tietysti saman yhteisen silmälläpidon alaiseksi kuin muu hautausmaa, joten siellä voitaisiin ylläpitää järjestystä. Vastoin Rahatoimikamarin lausuntoa että paikkaa olisi käytettävä kevyempäin alusten kytkypaikkana, koska muuta paikkaa näille ei ole 13:nnen kaupunginosan tarpeisiin, huomautetaan että paikalla tuskin voitanee käyttää hiekka- ja halkoveneitä, koska Lapviikin houruinhoitolaitos yhtä vähän kuin Helsingin luterilaiset seurakunnat lienevät halukkaita luovuttamaan paikkaa alueensa poikki kulkevalle ajotielle sekä että, jos ranta luovutetaan purje-, soutu-, moottori- ja semmoisia veneitä varten, pääsisivät todennäkäisesti, siitä siististä ulkoasusta huolimatta minkä rantakaistale on voinut saada, samat epäjärjestykset kuin ennenkin siellä valtaan ja hautausmaan lepo ja rauha tulisi arveluttavasti loukatuksi. Komitea epäilee että kaupungin muut rannat olisivat riittämättömät tarjoamaan tarpeellisia kytkypaikkoja kevyemmille aluksille sekä huomauttaa että Hietaniemen ja Taivallahden rantoja täytyy pitää täysin riittävinä Töölön kaupunginosien tarpeisiin. Tämän johdosta Hautausmaakomitea toistaa anomuksensa että luterilaiset seurakunnat oikeutettaisiin ilman minkäänlaisia ehtoja ottamaan usein mainitun rantakaistaleen haltuunsa tai että, jos Kaupunginvaltuusto kenties pitää kaupungin omistusoikeutta tähän alueeseen selvänä ja kaupungin oikeutta olevan vastaisen varalta turvattava, hallinta-

oikeus myönnettäisiin vähintään 30 vuodeksi, jotta seurakunnat voisivat panna tarpeellisia kustannuksia aijottuihin laajaperäisiin parannuksiin, joita kymmenessä vuodessa tuskin ehditään saada valmiiksi.

Asian kaikinpuoliseksi selvittämiseksi lähetti Kaupunginvaltuusto kokouksessaan viime vuoden syyskuun 22 päivänä asiakirjat Puutarhalautakuntaan, joka saman kuukauden 23 päivänä antamassaan lausunnossa ja siinä mainituilla perusteilla yhtyi Rahatoimikamarin esittämiin ehtoihin, jonka ohella Lautakunta tämän yhteydessä esitti, eikö kysymystä rantakaistaleen vastaisesta käytöstä, joka kysymys on likeisessä yhteydessä hautausmaiden läheisyyteen kasvavien kaupunginosain järjestelyn ja näiden kaupunginosain liikenneväyläin ja satamapaikkain tarpeen kanssa, olisi lykättävä Kaupunginasemakaavatoimikuntaan tältä osalta enemmän valmisteltavaksi. Sittenkun Rahatoimikamari siltä vaaditussa lausunnossa oli huomauttanut, ettei Kamarilla sen lisäksi, mitä sen edellä mainitussa kirjelmässä oli lausuttu, ollut asiassa mitään muistuttamista, varsinkaan kun Hautausmaakomitea edellä mainitulla anomuksellaan puheena olevan maa-alueen hallintaoikeuden luovuttamisesta 30 vuodeksi oli välillisesti tunnustanut kaupungin omistusoikeuden usein mainittuun ranta-alueeseen, päätti Kaupunginvaltuusto lokakuun 6 päivänä pitämässään kokouksessa lähettää asian Kaupunginasemakaavatoimikuntaan, jonka oli annettava ehdotus puheena olevan alueen tasoittamiseksi. Sen ohella ja kun kysymys tien tekemisestä Lapinlahden rantaan oli yhteydessä Lapinlahden niemekkeen vastaista käyttöä koskevan kysymyksen kanssa, mutta omistusoikeus viimeksi mainittuun alueeseen ei ollut aivan selvä, palautettiin asia siinä tarkoituksessa Rahatoimikamariin, jonka sen ohella tuli hankkia lisäselvitystä Lapinlahden ranta-alueen käyttöoikentta koskevaan kysymykseen.

Mitä tulee Lapinlahden ranta-alueen käyttöoikeutta koskevaan kysymykseen saa Rahatoimikamari huomauttaa että, niinkuin helmikuun 17 ja kesäkuun 30 päivänä vuonna 1858 tehdystä Maistraatin pöytäkirjasta näkyy, oli kaupungin luterilainen seurakunta esittänyt „maata luovutettavaksi uutta hautausmaata varten“ ja osotti Maistraatti tämän johdosta tarkoitukseen sopivana paikkana silloisen hautausmaan yhteydessä olevaan huvilaan N:o 68 Hietaniemi kuuluvan maan sekä luovutti lunastuksetta mainitun maan hautausmaan laajentamiseksi, kuitenkin siten että edellä mainittu laajennus rajoitettaisiin silloisen v. t. kaupungininsinäörin Kajanuksen tekemän ehdotuksen mukaisesti.

Käytettävänä olevasta kartasta näkyy aivan selvästi että, vaikkakin tiluspalstan N:o 68 Hietaniemi silloinen ranta-alue on luovutettu hautausmaaksi, josta ei kuitenkaan mitään mainita edellä kerrotussa Maistraatin päätöksessä, jossa tietysti ainoastaan käytetään sana „*maa*“, niin ei kaupunki kuitenkaan missään tapauksessa ole luopunut enempää omistus- kuin käyttöoikeudestaankaan tiluspalstan

rannan viereiseen vesialueeseen. Seurakunta on kuitenkin vuosien kuluessa täyttänyt mainitun *vesialueen* ja siten laajentanut hautausmaan alaa niin tuntuvasti, että nyt puheena oleva ranta sijaitsee täytetyllä vesialueella. Kaupungin omistus- ja käyttöoikeutta mainittuun alueeseen täytyy niinmuodoin pitää aivan selvänä. Hautausmaakomitea ei myöskään ole voinut saattaa toteen, ettei niin ole laita. Tähän tulee vielä lisäksi että, niinkuin Rahatoimikamari jo ennenkin on huomauttanut, komitea, anomalla käyttöoikeutta alueeseen 30 vuodeksi, välillisesti tunnustaa kaupungin omistusoikeuden ranta-alueeseen. Rahatoimikamarin täytyy sentähden katsoa niin täysin selvitetyksi kuin asiakirjain nojalla nyttemmin on mahdollista että kaukungilla on oikeus määrätä puheena olevan alueen vastaisesta käytöstä.

Mitä kysymykseen muutoin tulee, lienee, mikäli Valtuuston pöytäkirjat osottavat, Kaupunginasemakaavatoimikunta saanut tehtäväkseen laatia ehdotuksen puheena olevan alueen tasoittamiseksi, joten ei ole Kamarin asia antaa siitä seikasta lausuntoa. Kun, syystä tai toisesta, ei Kamari eikä Kaupunginasemakaavatoimikuntakaan ole saanut mainitusta Valtuuston päätöksestä tietoa, ei Toimikunta toistaiseksi ole ryhtynyt toimiin mainitussa tarkoituksessa. Omasta puolestaan Rahatoimikamari saa huomauttaa, ettei Kamari Satama- ja Rakennuskonttorien edellä esitettyjen syiden nojalla ole havainnut olevan estettä puheena olevan ranta-alueen luovuttamiselle seurakuntain käytettäväksi Hautausmaakomitean laatiman ohjelman mukaisesti. Ja kun seurakuntain taholta on painavia syitä esitetty kymmentä vuotta pitemmän käyttöajan myöntämiseksi, on Kamari asiaa uudelleen harkitessaan katsonut voivansa puoltaa anomusta että käyttöoikeus alueeseen luovutetaan vuokravapaasti 30 vuoden ajaksi, luettuna tammikuun 1 päivästä 1910. Sitä vastoin on Kamari edelleen ollut sitä mieltä, että kaupungin olisi sopimuksen ehdoksi pantava että seurakunnat joko itse teettävät Lapinlahden kaakkoisrannasta Kirkkotarhankadulle vievän tien tai myös varaavat sitä varten tarpeellisen alan. Tämä ehto on Rahatoimikamarin mielestä näyttänyt sitä välttämättömämmältä kun, niinkuin seuraavasta näkyy, kaupungin omistusoikeus Lapinniemeen kuuluvaan alueeseen nyttemmin on täysin selvitetty.

Kokouksessaan syyskuun 24 päivänä viime vuonna Rahatoimikamari päätti antaa nimituomari, vapaaherra Gustaf Cedercreutzin toimeksi Kamarille hankkia selvityksen siitä oikeudesta, mikä valtiolla mahdollisesti katsotaan olevan siihen alueeseen, joka nykyään on Lapinlahden keskushoitolaitoksen käytettävänä Lapinniemellä. Tämä päätös liittyi Kaupunginvaltuuston kokouksessaan lokakuun 6 päivänä Rahatoimikamarille antamaan tehtävään samassa asiassa. Niinkuin oheen-

pannusta liitteestä näkyy, on nimituomari Cedercreutz tammikuun 15 päivänä päivätyssä lausunnossa suorittanut puheena olevan tehtävän. Mainitusta lausunnosta näkyy selvästi, että Lapinniemen omistusoikeutta täytyy epäämättömästi pitää Helsingin kaupungille kuuluvana, vaikkakaan kaupunki ei voine estää nykyistä sairaalaa edelleenkin sitä käyttämästä. Mahdotonta ei niinmuodoin ole, että käyttöoikeus Lapinniemeen, joka vanhastaan on kuulunut kaupungille ja ollut niitä tilus-palstoja, jotka Helsingin kaupungille lahjoitettiin silloin kuin se muutettiin nykyiselle paikalleen, kohdakkoin voitaisiin saada kaupungille takaisin. Miten alue silloin tulleekin käytettäväksi, täytyy kaupungin pidättää itselleen tilaisuutta liikenneväylän laittamiseen hautausmaan alueen halki. Väite että tästä aiheutuu ilkivaltaa ja häiriötä paikan pyhyydelle voidaan jättää sillensä, koska ilmeisestikin on tilaisuutta tavalla tai toisella aidata liikenneväylä; ainoastaan heikkoa kolinaa viertotiellä kulkevasta liikenteestä voi kenties kuulua kirkkomaan muutoin rauhoitetulle alueelle.

Sen nojalla mitä edellä on lausuttu, saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että Helsingin kaupungin ruotsalais-suomalaisille seurakunnille annetaan vuokravapaa käyttöoikeus Lapinlahden pohjoisrantaa pitkin Vanhan hautausmaan ja Hiekkaniemen vuokra-alueen välillä olevaan rantakaistaleeseen 30 vuoden ajaksi luettuna tammikuun 1 päivästä 1910, oikeuttamalla seurakunnat siellä ryhtymään sellaisiin tasoitus- ja istutustöihin, jotka kaupungin viranomaiset voivat jokaisessa tapauksessa hyväksyä; kuitenkin sillä ehdolla

että seurakunnat joko itse teettävät Lapinlahden kaakkoisrannasta Kirkkotarhankadulle vievän liikenneväylän tai varaavat sitä varten tarpeellisen alan; sekä

Lapinniemen omistusoikeuteen nähden lausua, että Valtuusto on havainnut selvitetyksi että se kuuluu Helsingin kaupungille, vaikkakin Lapviikin keskuslaitos saa toistaiseksi ja niin kauan kun houruinhoitolaitosta siellä ylläpidetään, siihen tarkoitukseen käyttää sanottua aluetta.

Läheteasiakirjat palautetaan tämän ohella.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Liite I.

***Lausunto** siitä oikeudesta, mikä valtiolla voidaan katsoa olevan siihen alueeseen, joka nykyään on Lapviikin mielenvikaisten keskushoitolan käytettävänä Helsingin kaupungin alueella sijaitsevalla Lapinniemellä.*

Sittenkun allekirjoittanut oli tämän kaupungin Rahatoimikamarilta saanut tehtäväksi tutkia ne perusteet, joihin Lapviikin mielenvikaisten keskuslaitos voi nojata oikeutensa siihen alueeseen, jota sanottu sairaala kaupungin alueella sijaitsevalla Lapinniemellä nyt käyttää, on allekirjoittanut toimittanut tutkimuksia osin Valtioarkistossa, missä Lääkintökollegion konseptikirjat vuosilta 1835, 1836, 1837, 1838, 1839, 1840 ja 1841 on tarkastettu sekä otteita otettu Senaatin Kansliatoimituskunnan pöytäkirjoista vuosilta 1835 ja 1836; osin Maistraatin arkistossa, missä Maistraatin sekä pöytäkirjakirja että kirjekonseptikirja vuodesta 1835 lähtien vuoden 1841 loppuun on läpikäyty. Asiaa on sitä paitsi tiedusteltu Lapviikin keskuslaitoksen ylilääkäriltä, Yleisten rakennusten ylihallitukselta sekä Helsingin rakennuskonttorista, jonka ohella tietoja asiasta on saatu erinäisistä Helsingin kaupunkia koskevista teoksista, joista mainittakoon E. G. Palménin „Helsinki 1800—1900 Rakennustoiminta ja tonttiarvo“ sekä Gabriel Reinin „Helsingin kaupungin uutisrakennushistoria vuosilta 1810—1825“.

Osa sitä aluetta, jota Lapviikin keskuslaitos nykyään käyttää, oli alkuaan aijottu tänne sijoitetun venäläisen sotaväen hautauspaikaksi. Kirjelmässä joulukuun 3 päivältä 1834 tämän kaupungin silloinen komentaja Kenraalimajuri Friedberg pyytää läänin Maaherraa ryhtymään sellaiseen toimeen „että Lapinlahden niemekkeellä täkäläisen sotilassairaalan tarpeeksi katseltu uusi hautausmaa luovutettaisiin sotilassairaalalle“, ja kun sanottu kirjelmä toimenpiteisiin ryhtymistä varten resolutsionilla sanotun joulukuun 31 päivältä lähetetään Maistraattiin, antaa Maistraatti läänin Maaherralle tammikuun 14 päivänä 1835 kirjelmän N:o 54, jossa Maistraatti asiasta lausuu seuraavaa: „Kun puheena oleva uusi hautausmaa jo viime syksynä heti sen jälkeen, kun se oli lopullisesti katsastettu ja viitoitettu sekä mitattu ja kartoitettu viiden tynnyrin- ja 13 kapanalan laajuiseksi herra Kenraalimajuri Friedbergin ilmoituksen mukaisesti määräämän Sotilasasiamiehen herra Majuri ja Ritari

von Schoultzin läsnä ollessa on sairaalalle luovutettu ja käytettäväksi annettu sekä mainitulle herra Majurille vastaanottajana oli ilmoitettu, että paikkaa myös heti sai ruveta käyttämään sairaalan tarpeisiin, sekä tämä luovutus Maistraatin marraskuun 24 päivältä viimeksi kulunutta vuotta, N:o 1,550, Teidän Ylhäisyydellenne annetussa kirjelmässä, myötäliittämällä paikan kartta, on vahvistettu, on Maistraatin näin ollen ollut täten nöyrimmästi alistettava, onko usein mainitun hautauspaikan enempää luovuttamista tarpeen, varsinkaan kun tässä tapauksessa ei olisi muuta tehtävänä kuin mitä edellä jo on kerrottu tapahtuneeksi — ja josta Maistraatti niinmuodoin kunnioittaen saa nöyrimmästi odottaa Teidän Ylhäisyydeltänne suosiollista tarkempaa määräystä."

Kaupungin Maistraatin tammikuun 24 päivänä 1835 tekemän pöytäkirjan 4 §:n kohdalla on Maistraatille läänin Maaherran kirjelmässä ilmoitettu „että se ala, joka on määrätty hautauspaikaksi niille, jotka tämän kaupungin sotilassairaalassa kuolevat, tarjosi viranomaisten mielestä sopivan paikan houruinhoitolaitokselle", ja ilmoitetaan Maistraatille tämän ohella Suomen kenraalikuvernöörin Ruhtinas Menschikoffin käskeneen maaherran huolehtia siitä, että toinen sopiva paikka valitaan joko vastaiselle Houruinhuoneelle taikka hautausmaaksi. Tämän Maaherran kirjelmän johdosta Maistraatti määräsi kaupunginvanhimman, neuvosmiehen kauppaneuvos Alftanin sekä kaupunginvanhimman sijaiskonsuli Sundmanin, suutari Nordinin ja porvari Broströmin läsnäollessa että asianomaisten läsnäollessa oli valittava ja ehdotettava mainittuun tarpeeseen sopiva paikka.

Maistraatin pöytäkirjoissa vuodelta 1835 enempää kuin seuraavienkaan vuosien pöytäkirjoissa vuoden 1841 loppuun, jolloin sairaalaa jo käytettiin tarkoitukseensa, ei ole mitään mainittuna niistä toimenpiteistä, joihin kaupungin taholta mahdollisesti olisi ryhdytty Lapinniemen luovuttamiseksi puheena olevaan tarkoitukseen, enempää kuin mainitut pöytäkirjat myöskään voivat näyttää kaupungin suostuneen siihen että puheena oleva alue saataisiin kaupungilta ottaa. Sitä vastoin on Maistraatin kirjekonseptien joukossa tavattu Maistraatin kesäkuun 1 päivänä 1835 läänin Maaherralle osottama kirjelmä, josta näkyy mihin toimiin Maistraatin asettama, tässä edellä mainittu komitea oli asiassa ryhtynyt. Puheena oleva kirjelmä kuuluu seuraavasti:

„*N:o 653.*

Maaherralle.

Samalla kun Maistraatti saa täten kunnian palauttaa teidän Ylhäisyytenne arvoisan lähetekirjan viime tammikuun 13 päivältä, joka koskee Hänen Korkeaylhäisyytensä Kenraalikuvernöörin y. m. Ruhtinas Menschikoffin määräystä ryhtyä toimiin sen johdosta että, sittenkun uudeksi hautauspaikaksi täkäläisessä sotilassairaalassa kuolleita henkilöitä varten viime syksynä osotettu niemeke niin sanottujen Ruoho- ja Lapinlahden väliltä on määrätty käytettäväksi tänne rakennettavan hou-

ruinhoitolaitoksen paikaksi, sairaalaa varten olisi mainittuun tarpeeseen osotettava toinen paikka; saa Maistraatti nöyrimmästi ilmoittaa, että semmoinen paikka n. s. Myrenin niityn pohjoispuolelta tämän johdosta tosin nyttemmin on asianomaisten läsnäollessa katsastettu ja luovutettu, mutta että sotilassairaala sittemmin Komentajan Herra Kenraalimajuri ja Ritari Friedbergin kautta on luopunut tästä paikasta, syystä että se sijaitsee etäällä eikä sinne vievä tie ole täysin ajokunnossa, sekä pyytänyt saada käyttää entistä Töölön eteläpuolella Edeslahden varrella sijaitsevaa hautausmaata, johon on parempi pääsy, kuitenkin sillä ehdolla että tännekin vievä tie, joka niinikään on rappiolla ja epämukava, kaupungin kustannuksella tehdään ja pannaan ajokuntoon sekä rauhoitetaan hävitykseltä ja hiekanotolta; jonka johdosta Maistraatti ei ainoastaan antamallaan ja asianmukaisesti tiedoksi saattamallaan kuulutuksella, josta vahvistettu jäljennös tähän myötäliitetään, ole viiden hopearuplan sakon uhalla kieltänyt kaiken kiven- ja hiekanoton, josta puheena olevalle tielle sekä hautausmaalle voisi olla vahinkoa, vaan myös, samalla kun herra Kenraalimajuri ja Ritari Friedbergille on nyt lähetettävässä vastauskirjeessä tästä toimenpiteestä ilmoitettu, jättänyt Korkeasti Kunnioitettavan Herra Kenraalimajurin valtaan sallia sairaalan mielin määrin edelleen käyttää usein mainittua Edeslahden rannalla sijaitsevaa hautausmaata, katsomatta Maistraatti kuitenkaan että kaupunginrahastoa olisi tientekokustannuksilla rasitettava. Helsingin Raatihuoneella kesäkuun 1 päivänä 1835.

J. A. Logrén.

G. A. Lindström."

Mitään muuta tätä aluetta koskevaa kirjelmää ei ole tavattu Maistraatin konseptikirjoissa vuosilta 1835—41.

Mitä taas tulee niihin toimiin, joihin kaupungin viranomaisten taholta on ryhdytty puheena olevan houruinhoitolaitoksen sijoittamiseksi Lapinniemelle, käy selville seuraavaa:

Lääkintökollegion kirjekonseptikirjassa vuodelta 1835 tavataan kirjekonsepti, joka osottaa silloisen Lääkintölaitoksen Päätirehtöörin lähettäneen Uudenmaan läänin silloiselle Maaherralle Armfeltille näin kuuluvan virkakirjeen:

„Kun olen suureksi mielipahakseni nähnyt, että metsä siltä niemekkeeltä, jonka minä olen aikonut ehdottaa uuden houruinhoitolaitoksen paikaksi, jommoista laitosta varten minun on käsketty alamaisuudessa valmistaa suunnitelma, on kaadettu, vaikka minä olen luullut sen olevan rauhoitettu kaikelta senlaatuiselta väkivaltaisuudelta, kun Maistraatti Hänen Korkeutensa Ruhtinas Menschikoffin kirjeestä oli saanut tiedon, että minä olin ajatellut sanottua niemekettä, joka oli aijottu venäläisessä sotilassairaalassa kuolleitten hautauspaikaksi, edellä mainittuun tarkoitukseen, ja sen pitäisi olla käyttämättä siihen asti, kun kysymys tästä houruin-

hoitolaitoksesta tarkemmin ratkaistaan ja vaikka minä niinmuodoin olin luullut seuraavan itsestään, että kaikkein vähimmin metsän kaataminen sieltä voi tulla kysymykseen, kun sitä semmoisen laitoksen kuin houruinhoitolaitoksen tai minkä muun laitoksen läheisyydessä tahansa ei voida kylliksi hoitaa, saan minä estääkseni sanotun niemekkeen enempää raiskaamista Herra Maaherralta ystävällisesti pyytää että kielletään ketään asuttumasta mainitulle niemekkeelle enempää kuin sieltä vetämästä hiekkaa, niinkuin nykyään joka päivä tehdään."

Kirjelmässä toukokuun 6 päivältä 1835 ilmoittaa Lääkintälaitoksen Päätirehtööri, Suomen yleisten rakennusten Intendentille C. L. Engelille että Keisarillisen Senaatin Kansliatoimituskunta oli kirjelmässä joulukuun 9 päivältä 1834 käskenyt Päätirehtöörin yksissä neuvoin Intendentti Engelin kanssa „ehdottaa sopivaa paikkaa houruinhoitolaitokselle tässä kaupungissa tai sen läheisyydessä sekä sitte antaa tiedon siihen tarkoitukseen tarpeellisten eri rakennusten suuruudesta, laajuudesta ja sisustuksesta", jonka ohella sanotun vuoden kirjekonseptikirjassa vielä tavataan päätirehtöörin mainitusta asiasta Keisarilliseen Senaattiin lähettämä lausunto. Sanotussa lausunnossa Päätirehtööri ehdottaa „että uusi laitos sijoitettaisiin Helsingin vierelle, ei kuitenkaan niin likelle, että se kärsisi niistä haitoista, joita suurenlaisen kaupungin hälinä ja väkijoukko voivat aiheuttaa, jonka tähden minä yksissä neuvoin Intendentti Engelin kanssa olen sen paikaksi valinnut niin sanotun Lapinlahden viereltä niemekkeen, jonka pohjapiirros alamaisesti tähän myötäliitetään ja missä, niinkuin minusta näyttää, on oivallinen paikka sekä rakennukselle että pienemmille kävelypaikoille ja laitokselle, jota paitsi sama niemeke on ihanalla paikalla ja sitä ympäröi syvä vesi ja sen läheisyydessä on suolatonta vettä sisältävä lähde".

Keisarillisen Senaatin Talousosaston pöytäkirjan mukaan lokakuun 13 päivältä 1835 esiteltiin tämä lausunto Keisarilliselle Senaatille sanottuna päivänä ja päätti Senaatti „Hänen Keisarillisen Majesteettinsa Korkeaan harkintaan alamaisuudessa jättää eikö tarpeellista uutta houruinhoitolaitosta voitaisi sijoittaa edellä mainittuun sitä varten valittuun ja myöskin Senaatin mielestä sopivaan paikkaan tämän kaupungin vierelle sekä tarpeelliset rakennukset siinä kohden Intendentin edellä mainittujen piirustusten ja ehdotusten mukaisesti rakennuttaa urakalla tämän läänin Maaherran, Yleisten rakennusten Intendentin sekä Lääkintölaitoksen Päätirehtöörin tarkoin valvoessa työn kunnokkuutta".

Keisarillisen Senaatin sanotun alistuksen johdosta Keisarillinen Majesteetti lokakuun 3 päivänä 1836 antoi näin kuuluvan käskykirjeen:

„Meidän Suomen Kenraalikuvernöörillemme.

Siihen nähden mitä Meidän Suomen Senaattimme Talousosasto alamaisessa kirjelmässä viimeksi kuluneen lokakuun 13 päivältä on puoltanut, Olemme Me Armossa nähneet hyväksi myöntyä siihen, että Houruinhuone Seitsemääkymmentä Sairasta varten koko Maasta perustetaan Lapinlahden viereiselle niemekkeelle likelle

Helsingin kaupunkia; sekä siihen tarpeelliset rakennukset urakalla teetetään yleisten rakennusten Intendentin tekemän ja Meidän vahvistamaimme piirustusten ynnä Kahteen Sataan Kuuteen Kymmeneen Seitsemään Tuhanteen Viiteen Sataan Viiteen Kymmeneen Kahteen Ruplaan 66 Kopekkaan Banko Assignationeja päättyvän kustannusarvion mukaisesti: ja tahdomme Me niinhyvin näiden uutisrakennusten kuin myös niiden yhteydessä jokaiseen lääninsairaalaan ehdotettujen parannettujen mielenvikaishoitolain kustannusten suorittamiseksi määrätä Kuusikymmentä Tuhatta Ruplaa mainittua rahaa vuosittain viiden vuoden aikana luettuna ensintulevasta vuodesta 1837 suoritettavaksi Maan yleisiä työlaitoksia varten Suomen täkäläiseen Passitoimistoon kertyvistä varoista; ja tulee Meidän Suomen Senaattimme niin hyvin ryhtyä tarpeellisiin toimiin puheena olevain uutisrakennusten ja hoitolain aikaansaamiseksi soveliaalla tarkalla valvonnalla sekä Meille antaa täydellinen ehdotus niin hyvin houruinhoitolaitoksen järjestämiseksi ynnä mitä niiden yhteyteen kuuluu kuin myös niiksi lisämäärärahoiksi, joita vastedes voi olla tarpeen rahaston perustamiseen näiden laitosten voimassa pitämiseksi.

Gatschinassa $\frac{22 \text{ päivänä Heinäkuuta}}{3 \text{ päivänä Elokuuta}}$ 1836.

NIKOLAI.“

Tämä käskykirje esiteltiin Senaatissa elokuun 23 päivänä 1836 ja päätti Senaatti sen johdosta muun muassa käskeä Uudenmaan läänin Maaherran katsoa ettei edellä mainittua Lapinlahden rannalta valittua paikkaa käytetä muihin tarkoituksiin, vaan on ensi tarpeen tultua Houruinhuoneen käytettävänä.

Lääkintökollegion konseptikirjassa mainitaan eräässä vuodelta 1840 olevassa kirjelmässä että „tämä kaupungin vierelle mielenvikaisten vastaanottamista varten rakennettava hoitola lähenee valmistumistaan“, ja eräässä kirjelmässä vuodelta 1841 mainitaan, että toisen kaupunginosan korttelista 44 eräs tontti aikaisemmin on luovutettu sairasten kävelypaikaksi, mutta että se sitten, kun Lapinniemen sairaala rakennettiin, on palautettu kaupungille.

C. V. Gyldénin vuonna 1843 laatimassa Helsingin kaupungin tilusten selvitelmässä on mainittuna Lapinniemi seuraavasti:

N:o 73 Lapinniemen houruinhuone.	7 luokka.	8 luokka.	10 luokka.	Yhteensä.
1 Suo	3,28	—	—	
2 Metsää 2 kpl.	—	29,78	—	
3 Tontti.	—	—	0,94	
2 a Kangas	—	0,05	—	
Mäkiä 22 kpl.	—	—	16,32	
Tie.	—	—	0,22	
				50,59

ja kaupungin nykyään voimassa olevassa tonttikirjassa on Lapinniemestä seuraavat muistiinpanot:

		hehtaaria.	
73	Lapinniemi	24,973	Lapviikin houruinhuone

Sen selvityksen mukaan, mikä asiasta näin on saatu, ja edellyttäen etteivät kaupungin viranomaiset enempää ole ryhtyneet asiaan kuin mitä edellä mainitut pöytäkirjat ja kirjeet osottavat, saanee pitää varmana, ettei kaupunki ole luovuttanut puheena olevan alueen omistusoikeutta.

Luovutettaessa venäläiselle sotaväelle sitä alaa — mikäli ilmoitetaan viisi tynnyrinalaa ja kolme kapanalaa — mikä oli aijottu venäläiseksi hautausmaaksi, oli kaupungin viranomaisten suostumusta vaadittu ja oli kaupungin Maistraatti yksissä neuvoin vanhimpain neuvoston kanssa myös paikan katselmuksen ja viitoituksen sekä mittauksen ja kartallepanon tapahduttua luovuttanut mainitun alan sanottuun tarkoitukseen sekä lisäksi kirjeellä Hänen Ylhäisyydelleen Kenraalikuvernöörille vahvistanut tämän luovutuksen.

Maistraatin pöytäkirjoista ei, niinkuin edellä on huomautettu, ole löydettävissä mitään mikä osottaisi näin menetellyn siihen alueeseen — yli 50 tynnyrinalaan — nähden, joka sittemmin on käytetty Lapviikin sairaalan paikaksi. Kaupungille ilmoitetaan ainoastaan että viranomaiset ovat havainneet puheena olevan paikan „soveliaaksi houruinhoitolaitoksen paikaksi“. Lääkintöhallituksen Päätirehtööri kehottaa läänin Maaherraa katsomaan että sanottu alue rauhoitetaan metsänhaaskaukselta. Päätirehtööri ehdottaa Senaatille että houruinhoitolaitos sijoitettaisiin mainitulle, siihen valitulle niemekkeelle, jonka ohella Keisarillinen Senaatti, sittenkun Keisarillinen Majesteetti oli käskykirjeessään määrännyt „että houruinhuone 70 sairasta varten koko maasta on perustettava Lapinlahden viereiselle niemekkeelle likelle Helsingin kaupunkia“ käskee Uudenmaan läänin Maaherran katsoa ettei edellä mainitun Lapinlahden varrella sijaitsevaa paikkaa käytetä muihin tarkoituksiin, vaan on ensi tarpeessa houruinhoitolaitoksen käytettävänä.

Niinhyvin Lääkintöhallituksen Päätirehtöörin käyttämä lausetapa, nimittäin että houruinhoitolaitos sijoitettaisiin „Helsingin kaupungin vierelle“ kuin Keisarillisen käskykirjeen sanamuoto „likelle Hèlsingin kaupunkia“ voisivat viedä siihen käsitykseen että valtion viranomaiset, siihen nähden että puheena oleva alue sijaitsi etäällä kaupungin silloisesta rakennetusta alueesta, olivat jättäneet huomaamatta että sanottu alue kuului kaupungille ja että viranomaiset siitä syystä ovat laiminlyöneet kaupungilta anoa puheena olevan alueen erottamista laillisessa järjestyksestä kaupungin maista sekä korvausta vastaan taikka korvauksetta luovutettavaksi valtion tarkoituksiin. Olipa tämän asian laita miten tahansa, on kuitenkin jälellä se tosiasia, että Lapviikin sairaala on kaupungin vastaan sanomatta rakennettu sanotulle alueelle sekä että puheena olevaa aluetta sairaalan perustamisesta lähtien tähän päivään asti on esteettömästi käytetty sairaalan tarpeisiin.

Voitanee sentähden panna kyseeseen voiko kaupunki siinäkään tapauksessa että, niinkuin tässä on oletettu, puheena oleva alue on kaupungin suostumuksetta käytetty mainittuun tarkoitukseen, vaatia sairaalan velvoittamista niin kauan kuin alue on sairaalalle tarpeellinen, luovuttamaan sitä kaupungille. Sitävastoin pitää kaupungilla olla oikeus vaatia että alue korvauksetta luovutetaan kaupungille niin pian kuin sairaala ei sitä enää tarvitse, jonka ohella kaupungilla, jota edelleen täytyy pitää sanotun alueen omistajana, on oikeus kieltää luovuttamasta aluetta taikka mitään sen osaa tarkoitukseen, joka ei ole välittömässä yhteydessä sanotun sairaalan houruinhoidon kanssa.

Helsingissä, tammikuun 15 päivänä 1909.

Gustaf Cedercreutz.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

Asiakirjoja, *jotka koskevat „Aktiebolaget Brändö Villastad"-nimisen osakeyhtiön tekemää anomusta saada rakentaa maihinnousulaituri ja vahtitupa Sörnäisten niemen pohjoisrannalle sekä johtaa söhköraitiotie Itäiseltä Viertotieltä pitkin suunniteltua, maihinnousuvalkamaan johtavaa ajotietä.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Koska aikaisemmin tekemäämme anomusta saada rakentaa silta Sörnäisten ja Brändön saaren välille, on kaupungin viranomaisten puolelta vastustettu, olemme ajatelleet että liikettä Helsingin ja huvilakaupungin välillä voitaisiin ylläpitää höyrylautalla, joka poikkeaisi Sörnäisten niemeen. Tähän paikkaan rakennettaisiin noin 5 tahi 6 metrin levyinen ajotie 281:nnen korttelin luona olevasta rautatien alimenopaikasta. Peruuttaessamme aikaisemman sillankiinnityspaikkaa koskevan anomuksemme, rohkenemme kunnioittaen anoa:

> saada käyttää myötäseuraavalle kartalle punaisella merkittyä aluetta sekä rakentaa maihinnousulaiturin ja vahtituvan Sörnäisten niemen pohjoisrannalle kuin myöskin johtaa sähköraitiotien Itä viertotieltä pitkin Kulmavuoren-, Sibyllan- ja Pääskylänkatuja 281:nnen korttelin luona olevaan rautatienalimenopaikkaan ja sieltä pitkin suunniteltua ajotietä, maihinnousulaiturin luo, kuten kartasta näkyy.

Koska aijottu ajotie, jonka me sitoudumme kustantamaan ja kunnossa pitämään, osaksi tulisi kulkemaan Valtionrautateiden alueella, jätämme me yhtaikaa tämän kanssa anomuksen myöskin Rautatiehallitukseen saada käyttää Valtionrautateiden aluetta.

Lausuessamme sen toivomuksen että anomukseemme suostuttaisi, selitämme täten alistuvamme niihin ehtoihin ja määräyksiin, joita Kaupunginvaltuusto katsoo tarpeelliseksi määrätä.

Helsingissä, 20 p. lokakuuta 1908.

Aktiebolaget Brändö Villastad:

Oscar Bomanson. **Allan Granfelt.**

Helsingin

RAHATOIMIKAMARI

Jouluk. 30 p:nä 1908. *Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

N:o 474.

Rahatoimikamariin jätetyssä ja Kaupunginvaltuustolle osoitetussa kirjelmässä on „Aktiebolaget Brändö Villastad"-niminen osakeyhtiö anonut lupaa saada:

Sörnäisten niemen koilliselle rannalle rakentaa maihinnousulaiturin ynnä vahtituvan;

käyttää anomusta myötäseuraavalla kartalla punaisella merkittyä aluetta ajotien rakentamista varten; sekä

tälle aijotulle tielle, ja niinikään Kulmavuoren-, Sibyllan- ja Pääskylänkatuja pitkin rakentaa sähköraitiotien, joka yhdistäisi nykyisen raitiotien päätekohdan Itä viertotiellä ennen mainitun maihinnousulaiturin kanssa.

Satama- ja Rakennuskonttorit, joilta asiassa on vaadittu lausuntoja, selittävät ettei konttorilla periaatteellisesti ole mitään mainittua anomusta vastaan, mutta koska puheessa olevat laitokset, jotka tarkoittavat liikkeen järjestämistä kaupungin ja Brändön saaren välillä, tulisivat koskemaan sellaisia kaupungin omistamia sekä maa- että vesialueita, joitten käyttämistä varten ei vielä ole lopullisesti vahvistettuja suunnitelmia, täytynee tehdä erityisiä ehtoja yhtiön anomukseen suostuttaessa. Sen vuoksi ovat molemmat konttorit yhteisesti ehdoittaneet että seuraavat määräykset vahvistettaisiin, nimittäin:

että maihinnousulaituri Yhtiön kustannuksella poistetaan kohta sen jälkeen kun yhtiö on lakannut laituria tarvitsemasta;

että laituri poistetaan myöskin siinä tapauksessa että kaupunki ryhtyisi siellä rakentamaan satamalaitureja, missä tapauksessa kaupunki kumminkin sitoutuisi maksutta kuntoonpanemaan yhtiölle jonkun toisen sopivan laiturin linjalla liikettä välittäviä höyrylauttoja varten;

että laiturin läheisyyteen rakennettavaksi ehdotettu vahtitupa rakennetaan vähintäin 90 metrin päähän siitä alueesta, minkä toiminimi A. Parviainen & C:o on vuoteen 1917 saakka vuokrannut öljyvarastopaikaksi;

että Yhtiö suorittaa kaikki ne kustannukset, jotka kysymyksenalaisen tien sekä sillä olevain raitiotiekiskojen mahdollisesta uudestaan suunnittelusta voisi aiheutua, kaupungin vastaisuudessa järjestäessä katu-, tie- ja raitio- y. m. rakennuksiaan;

että Yhtiön tulee ennen tien rakentamiseen ryhtymistä antaa Rahatoimikamariin selvitys siitä että Sörnäisten sivuradan pohjoispuolella olevain alueiden, joita pitkin ehdoitettu tie tulisi kulkemaan, vuokraajat ovat myöntyneet tien rakentamiseen, vaatimatta siitä kaupungilta korvausta;

että Yhtiö pitää tien, jonka tulee olla avoinna yleistä liikennettä varten, tyydyttävässä kunnossa sekä puhdistaa sitä kunnes se on yhdistetty johonkin kaupungin rakentamaan katuun, missä tapauksessa yhtiö ei ole oikeutettu saamaan korvausta tierakennuskustannuksistaan;

että raitiotien ja sen valtaaman katu- tahi tiealueen kunnossapitämiseen nähden ovat samat ehdot vahvistettavat kuin Raitiotie- ja Omnibus-Osakeyhtiön suhteen ovat voimassa; sekä vihdoin

että jos kaupunginviranomaiset pitäisivät tarpeellisena raitiotien muuttamisen jollekin toiselle kadulle tahi tielle, tämän tulee tapahtua Yhtiön kustannuksella.

Mitä taasen tulee sen ajan pituuteen, jona yhtiö olisi oikeutettu ylläpitämään raitiotieliikettä edellä mainituilla kaduilla ja teillä, ehdoittavat Konttorit, että se rajoitettaisiin 30 vuodeksi. Jos raitiotietä ei saataisi aikaan tämän jälkeen, tahi liikettä ei sitten ylläpidettäisi yhden vuoden aikana sen jälkeen, voidaan sopimus katsoa rauenneeksi.

Se seikka, ettei mitään mainittavampaa asuttumista ole tapahtunut Brändön huvilayhteiskunnassa, on Rahatoimikamarille ollut hyvinkin tunnettua. Tältä kannalta katsoen saattaisi kylläkin asettaa epäilyksen alaiseksi, olisiko oikeutettua syytä myöntyä yhtiön yllämainittuun anomukseen. Mutta kun sanotun huvilayhteiskunnan asutusolot ovat suureksi osaksi riippuvia olevista liikennemahdollisuuksista ja kun Kaupunginhallinnon pyrintönä ei suinkaan liene vaikeuksien asettaminen mahdollisimman hyvien liikeväylien aikaansaamiseksi kaupungin oman

alueen ulkopuolelle suunniteltuihin huvilayhteiskuntiin, missä se voi käydä päinsä ilman että siitä koituu kaupungille kustannuksia tahi muita uhrauksia, on Rahatoimikamari puolestaan ja edellyttäen että Satama- ja Rakennuskonttorin esittämät ehdot asetetaan, katsonut voivansa puoltaa anomusta. Yhtiö on myöskin Kamarille ilmoittanut, että sopimus kaupungin vuokraajien ja yhtiön välillä on nyttemmin aikaansaatu siten, ett'ei korvausvaatimuksia tulla kaupungille esittämään. Kumminkin on, jos Valtuusto hyväksyy Rahatoimikamarin ehdotuksen, Helsingin kaupungin ja Raitiotie- ja Omnibus-Osakeyhtiön kanssa tehdyn myönnytyssopimuksen 4 §:n mukaan mainitulle yhtiölle ensi sijassa tarjottava liikenneoikeus puheena olevalla linjalla. Kun on edellytettävä että Raitiotie- ja Omnibus-Osakeyhtiö tulee hyväkseen käyttämään sopimuksen mukaista oikeuttaan, ei tämän linjan myönnytysaikaa pitäisi määrätä 30 vuodeksi niinkuin Satama- ja Rakennuskonttorit ovat ehdottaneet, vaan sanotussa myönnytyssopimuksessa mainittujen määräehtojen mukaan, tahi niin, että myönnytysaika määrätään vuoden 1945 loppuun, ollen kaupunki oikeutettu vuonna 1933 lunastamaan raitiotielaitoksen. Mutta jos Raitiotie- ja Omnibus-Osakeyhtiö ei pitäisi edunsa mukaisena käyttää oikeuttaan, olisi myönnytysaika samoinkuin muut raitiotierakennusehdot tehtävät yhdenmukaisiksi nyt voimassa olevan myönnytyssopimuksen kanssa, jotta kaupungin lunastusoikeus kaikkiin olemassa oleviin raitioteihin tulisi yht'aikaa mahdolliseksi. Samoinkuin Satama- ja Rakennuskonttorit, pitää Kamarikin kohtuullisena myöntää „Aktiebolaget Brändö Villastad"-nimiselle osakeyhtiölle 5 vuotta odotus aikaa lukien Tammikuun 1 päivästä 1909, jonka ajan kuluessa raitiotie on avattava liikenteelle, jota vastoin kaupungin taas tulisi vaatia että jos liikennettä ei sitten ylläpidettäisi linjalla yhden vuoden aikaa, myönnytyssopimus täytyisi katsoa rikotuksi.

Lopuksi on Kamari katsonut velvollisuudekseen huomauttaa että joskin Raitiotie- ja Omnibus-Osakeyhtiö ottaisi haltuunsa puheena olevan raitiotielinjan, tämän raitiotierakenteen ei kuitenkaan missään suhteessa ole katsottava koskevan yhtiön sopimuksenmukaista velvollisuutta panna vuosittain uusia kaksoisraiteita, koska nyt suunniteltu raitiotielinja tulisi etupäässä olemaan hyödyksi Brändön huvilayhteiskunnalle, mutta ainoastaan hyvin vähässä määrässä hyödyttämään kaupungin suoranaisia etuja. Ylläsanotun nojalla saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää, että Kaupunginvaltuusto suostuisi Aktiebolaget Brändö Villastad'in yllämainittuun anomukseen edellä mainituilla ehdoilla, ja tarjoisi Raitiotie- ja Omnibus-Osakeyhtiölle liikenneoikeuden suunnitellulla raitiotielinjalla.

Rahatoimikamarin puolesta:

Carl Nummelin.

Georg Estlander.

Helsingissä, Sanomal- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjap. 1909.

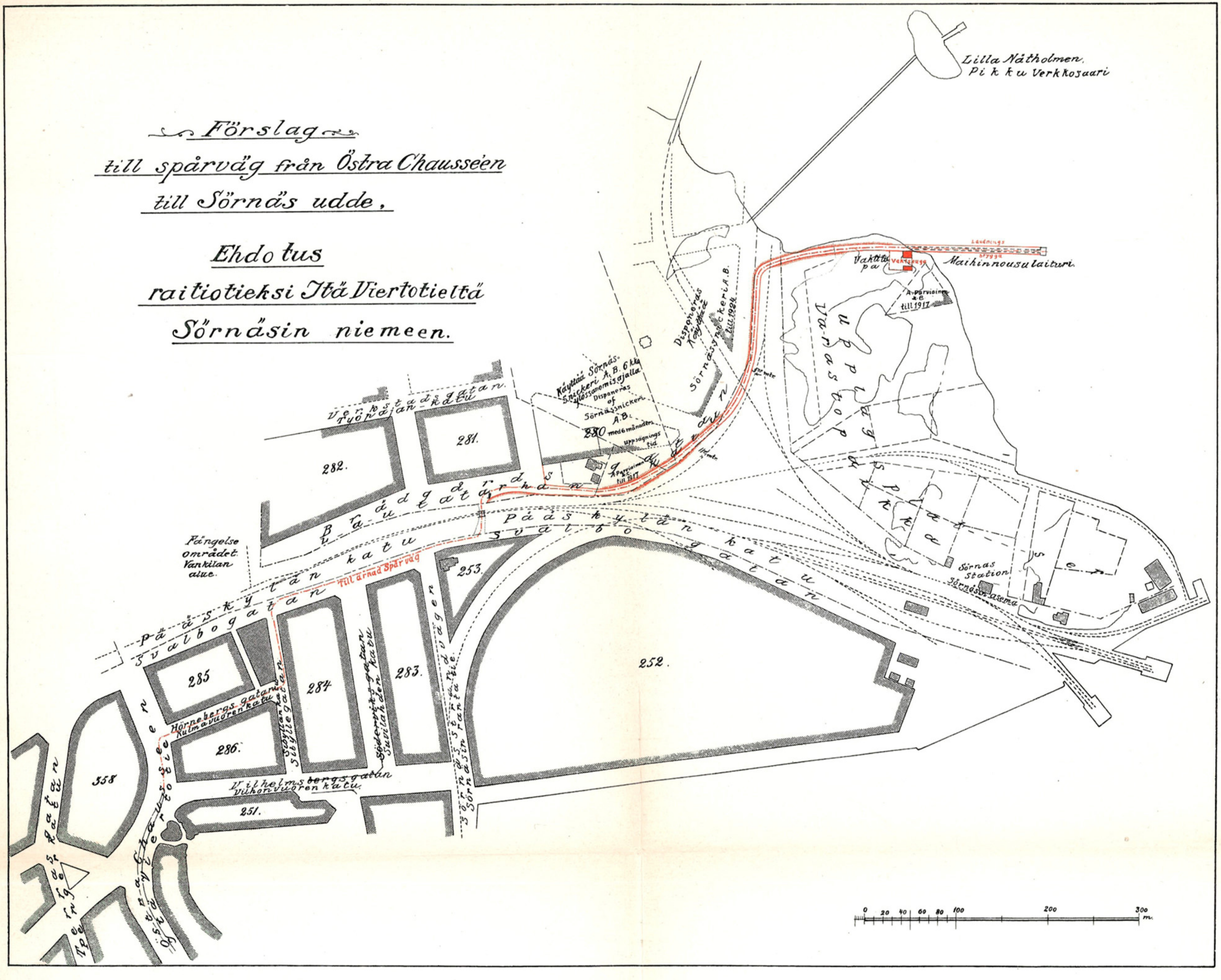

Förslag
till spårväg från Östra Chausséen
till Sörnäs udde.
Ehdotus
raitiotieksi Itä Viertotieltä
Sörnäsin niemeen.
Lilla Nåtholmen
Pikku Verkkosaari
Maihinnousulaituri
Verkstadsgatan
Työpajan-katu
281.
282.
280
253
252
285
284
283
286.
358
251.
Päåskylän katu
Svalbogatan
Fängelse området
Vankilan alue.
Hörnebergsgatan
Kulmavuoren katu
Vilhelmsbergsgatan
Vilhonvuoren katu
Sörnäs Station
Sörnäsin asema
Till ärnad Spårväg
Upplagsplats
Varastopaikka
Sörnäs Snickeri A.B.
0 20 40 60 80 100 200 300 m.

Esitys *Kaivokadun 10:ssä korttelissa N:o 96 toista kaupunginosaa olevan talon ja tontin ostamisesta.*

Helsingin

RAHATOIMIKAMARI

Helmikuun 5 p. 1909.

N:o 68.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Rahatoimikamarille osotetussa kirjelmästä on asemapäällikkö Albert Wickman Kaivokadun talon ja tontin N:o 10 (osotenumero 12) korttelissa N:o 96 toista kaupunginosaa omistajain asiamiehenä tarjonnut sanotun tontin kaupungin omaksi 750,000 markan hinnasta. Sittenkun Rahatoimikamari Kaupunginasemakaavatoimikunnan kanssa asian käsittelyä varten pitämässään kokouksessa oli pitänyt myyjäin vaatimaa tontin lunastushintaa niin suurena, ettei ollut painavia syitä Kaupunginvaltuuston tutkittavaksi ja ratkaistavaksi lykätä puheena olevaa asiaa, jatkettiin keskusteluja myyjäin kanssa Rahatoimikamarin kanslian välityksellä ja tulos oli että omistajat jättivät Kamariin seuraavan kirjallisen tarjouksen:

„Täten valtuutamme asemapäällikkö Albert Wickmanin Helsingin kaupungin kanssa sopimaan meidän osuuksiemme Kaivokadun taloon ja tonttiin N:o 10, osotenumero 12, sanotussa kaupungissa, myymisestä alimmasta kuudensadanviidenkymmenentuhannen (650,000) markan hinnasta sillä ehdolla, että kaupunki ottaa vastatakseen mainittuun taloon kiinnitetystä velasta sekä kauppaa päätettäessä suorittaa kuusikymmentäviisituhatta (65,000) markkaa, jota vastoin kauppahinnan jälellä oleva osa, juosten 6 %:n vuotuisella korolla, maksetaan kauppakirjaa allekirjoitettaessa tehtävän sopimuksen mukaan; ja on tämä valtakirja voimassa ja meille sitova kolmen kuukauden aikana tästä päivästä lukien.

Helsingissä, tammikuun 30 päivänä 1909.

Alexander Christiansen. *Josefina Christiansen.*
Adolf Christiansen. *Daisy Christiansen.*
Joce Wickman.“

Puheena olevaan tonttiin nähden lienevät seuraavat tiedot tärkeät nyt käsiteltävänä olevan tarjouksen arvostelemiseksi. Tontille, jonka ala on 2,873,651 m², on rakennettu kolmikerroksinen kivirakennus, jonka kylki on Kaivokatua vasten,

sekä kaksi puurakennusta, joiden kyljet ovat Kaivo- ja Itä Heikinkatua vasten. Kaikki tontilla olevat rakennukset on palovakuutettu Kaupunkien Yleisessä Paloapuyhtiössä yhteensä 254,000 markasta. Tullisijoja on 70, niistä 45 kivitalossa ja 25 puutaloissa. Vuokramäärät nousevat yhteensä 32,700 markkaan, ollen tuloja kivitalosta 17,700 markkaa sekä puutaloista 15,000 markkaa. Tontti ja rakennukset on kiinnitetty nimellisesti 242,000 markan määrästä, josta kuitenkin nykyään on jälellä suorittamatta 233,500 markkaa. Ykköshinta neliömetriltä olisi niinmuodoin oleva 226 markkaa sitä arvoa lukuun ottamatta, mikä tontilla olevilla rakennuksilla on katsottava olevan.

Asia käsitellessään on Rahatoimikamari yksissä neuvoin Kaupunginasemakaavatoimikunnan kanssa etusijassa kiinnittänyt huomiota niihin etuihin, joita mainitun talon ja tontin osto voisi tuottaa liikenneoloille Kaivokadun vastaiseen uudestijärjestelyyn nähden. Nykyoloissa pitänee se tosiasia paikkansa, että Kaivokatu liikenteen välittäjänä neljännen kaupunginosaan ja Rautatientorin koillispuolisen sekä Pitkänsillan pohjoispuolisen alueen osista on liian ahdas eikä vastaa liikenteen oikeutettuja vaatimuksia. Vastedes, jonkun vuosikymmenen kuluttua, kun 13 ja 14 kaupunginosat on rakennettu ja liihenne sekä Itä- että Länsi Heikinkadulla kasvanut moninkertaiseksi, on Kaivokadun nykyinen vähäinen leveys, 14,85 metriä, epäilemättä oleva vieläkin tuntuvampi. Kaupungin viranomaisilla ei kenties kuitenkaan olisi ollut mahdollisuutta ryhtyä toimiin niiden epäkohtain poistamiseksi, joita mainitussa suhteessa vallitsee ja tulevaisuudessa vieläkin suuremmassa määrässä on esiintyvä, jollei valtio, rakentamalla asematalon uudestaan, olisi laittava Kaivokatua tuntuvasti toiseen muotoon. Mutta tämä tosiasia ei ainoastaan tee kaupungille mahdolliseksi osaltaan edistää puheena olevan liikeväylän laajentamista, se vaatii myös kaupungin puolelta ryhtymään tarpeellisiin toimiin mainitussa kohden. Niinkuin tunnettu on ja myötäliitetystä karttalehdestä tarkemmin näkyy, tulee uusi asematalo sijoitettavaksi vastapäätä Hakasalmenkadun tonttia N:o 3 ja Kaivokadun tontteja N:o 6 ja 8, mutta kappaleen matkaa valtionrautateiden nykyiselle alueelle, joten suurenlainen osa Kaivokatua on saava leveyden, jonka perusteella sitä voisi pikemmin pitää Rautatientorin osana tai jatkona, Ainoastaan se osa Kaivokatua, joka kulkee tonttien N:o 10 korttelissa N:o 96 ja N:o 3 korttelissa N:o 99 vieritse, on edelleen pysyvä yhtä kapeana kuin nykyään. Tätä Kaivokadun osaa rajoittaville kahdelle tontille on N:o 3:en (osote N:o 11) jo rakennettu kivitalo ja vaadittanee siitä niin korkea hinta. että ajatus sen ostamisesta täytyy jättää sillensä. Ainoa mahdollisuus mikä kaupungin viranomaisilla on puheena olevan kadun laajentamiseksi ja kyllin leveiden liikenneväyläin aikaansaamiseksi uudelle asematalolle on nyt myytäväksi tarjotun tontin ja talon ostaminen, joka kiinteistö aivan todennäköisesti vastakkaisessa tapauksessa pian siirtyy toisen haltuun ja käytetään kivitalon rakentamisaksi siihen. — Kaupunginasemakaava-arkkitehdin tekemä suunnitelma Kaivokadvn uudestijärjestämiseksi näkyy myötäliitetystä karttalehdestä eikä kaivanne tarkempaa valaistusta. Rahatoimikamari on kuitenkin jo nyt tahtonut ehdollisesti

huomauttaa suotavaksi, että Kaivokadun ja Itä-Heikinkadun välinen kulmaus tehdään pyöreäksi eikä kulmikkaaksi, niinkuin suunnitelma näyttää. Tarkemmat yksityiskohdat tässä suhteessa lienee kuitenkin sopivin käsitellä mahdollisen kaupunginasemakaavamuutoksen yhteydessä.

Rahatoimikamarissa on tosin se mahdollisuus otettu huomioon, että vastedes, kun kaupungin kaasutehdas muutetaan vasta suunnitetulle alueelle Sörnäisiin, nykyisen kaasutehtaan tontti voitaisiin puhkaista ja Arkadiankatu — vastainen tärkeä liikenneväylä kolmannessatoista kaupunginosassa — johtaa asematalolle asti, jota mahdollisuutta ei kuitenkaan vielä ole tarkemmin selvitetty koneellisesti tutkimalla. Niinikään on Kaupunginasemakaavatoimikunnassa kosketeltu Kaasutehtaankadun vastaisen uudestimuodostamisen mahdollisuutta. Täten voisi Kaivokadun laajentamisen tarve jonkun verran vähetä. Mutta se Kaivokadun liikenteen lisääntyminen, mikä on odotettavissa asematalon vastaisen sijoituksen ja raitiotieverkon voimassa olevassa toimilupavälikirjassa puheena olevan muuttamisen johdosta sillä tavoin että raitiotielinja tulee sijoitettavaksi mainitulle kadulle, tehnee sen nykyisen leveyden kuitenkin liian vähäiseksi, siinäkin tapauksessa että Töölön kaupunginosasta tulevaa liikennettä välittäisi uusi kaasutehtaan alueen poikki kulkeva liikenneväylä.

Tontista pyydettyyn hintaan nähden ovat Rahatoimikamari ja Kaupunginasemakaavatoimikunta yhtä mieltä siitä, että sitä, vaikka onkin sinänsä kylläkin korkea, kuitenkin täytyy niinhyvin tontin asemaan ja maanlaatuun kuin niihin arvoihin nähden, mitkä viereisillä tonteilla nykyään on, pitää sangen edullisena kaupungille.

Jos niinmuodoin Kaivokadun laajentamisen suotavuus ja tarve on ilmeinen, esiintyy kysymys: onko tämä tarve niin suuri, että kaupunkia on rasitettava 650,000 markan menolla, eritoten nykyisissä kaupungille epäedullisissa rahaoloissa? Tässä kohden ovat kaikki Kaupunginasemakaavatoimikunnan ja useimmat Rahatoimikamarin jäsenet yhtyneet Kaupunginvaltuustolle puoltamaan suostumusta tontin ostoon. Ainoastaan Kamarin varapuheenjohtaja, hovineuvos Carl Nummelin on ollut päinvastaista mieltä sekä pöytäkirjaan lausunut, ettei hän kaupungin nykyiseen rahaasiain tilaan nähden ole katsonut voivansa kannattaa puoltavaa esitystä ehdotettuun tontinostoon nähden.

Vaikka tosin on myönnettävä, että kaupungin raha-asiain tilaa nykyään ei käy pitäminen edullisena, ei sanotulle asianlaidalle nyt kosketellun kysymyksen arvostelemisessa kuitenkaan lienee annettava ratkaisevaa merkitystä. Rahatoimikamari on nimittäin edellyttänyt, ettei kaupunki vastaisuudessa pitäisi hallussaan usein mainittua tonttia, jota tuskin voitanee pitää välttämättömänä kaupungin omiin tarpeisiin. Päinvastoin on Rahatoimikamarista näyttänyt kuin olisi kaupungin, järjestelyn tapahduttua, niin pian kuin edulliset taloudelliset liikeolot syntyvät, tarjottava tontti myytäväksi, jolloin, mikäli Rahatoimikamari on voinut arvioida, on todennäköistä että kaupunki voi myydä sen kenties samasta hinnasta mikä tontista nyt vaaditaan. Huomautettava on nimittäin että, vaikka nykyisestä tonttialasta murretaan erilleen 237,234 neliömetriä yhdistettäväksi Kaivokatuun, tontin arvon toiselta puolen täytyy

katsoa tuntuvasti lisääntyvän sen kautta, että osa fasadia on oleva vasten 20 metriä leveää katua nykyisen kapean kadun asemesta. Mainittava on myöskin että, vaikkei asia ole vielä lopullisesti käsitelty, Rahatoimikamarilta jo on tiedusteltu myykö kaupunki sanotun tontin ja mistä hinnasta. Näin ollen kaupungin ei tarvinne ottaa lukuun ehdotetusta toimenpiteestä johtuvia kustannuksia eikä myöskään käyttää kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otettua lainaa.

Sen nojalla mitä edellä on lausuttu, saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää, että Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin päättäisi:

ostaa Kaivokadun tontin N:o 10 korttelissa N:o 96 toista kaupunginosaa 650,000 markan hinnasta, joka suoritetaan kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista; sekä

valtuuttaa Rahatoimikamarin, sittenkun Kaivokadun järjestely on toimitettu, tarjoomaan sanotun tontin myytäväksi hinnasta, jonka varsinainen Kaupunginvaltuusto voi hyväksyä.

Jos Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin voi hyväksyä edellä olevat ehdotukset, lienee varsinaisen Kaupunginvaltuuston sen ohella päätettävä:

antaa Rahatoimikamarin tehtäväksi ryhtyä asianmukaisiin toimiin Kaupunginasemakaavamuutoksen aikaansaamiseksi mitä Kaivokadun uudestijärjestämiseen tulee.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

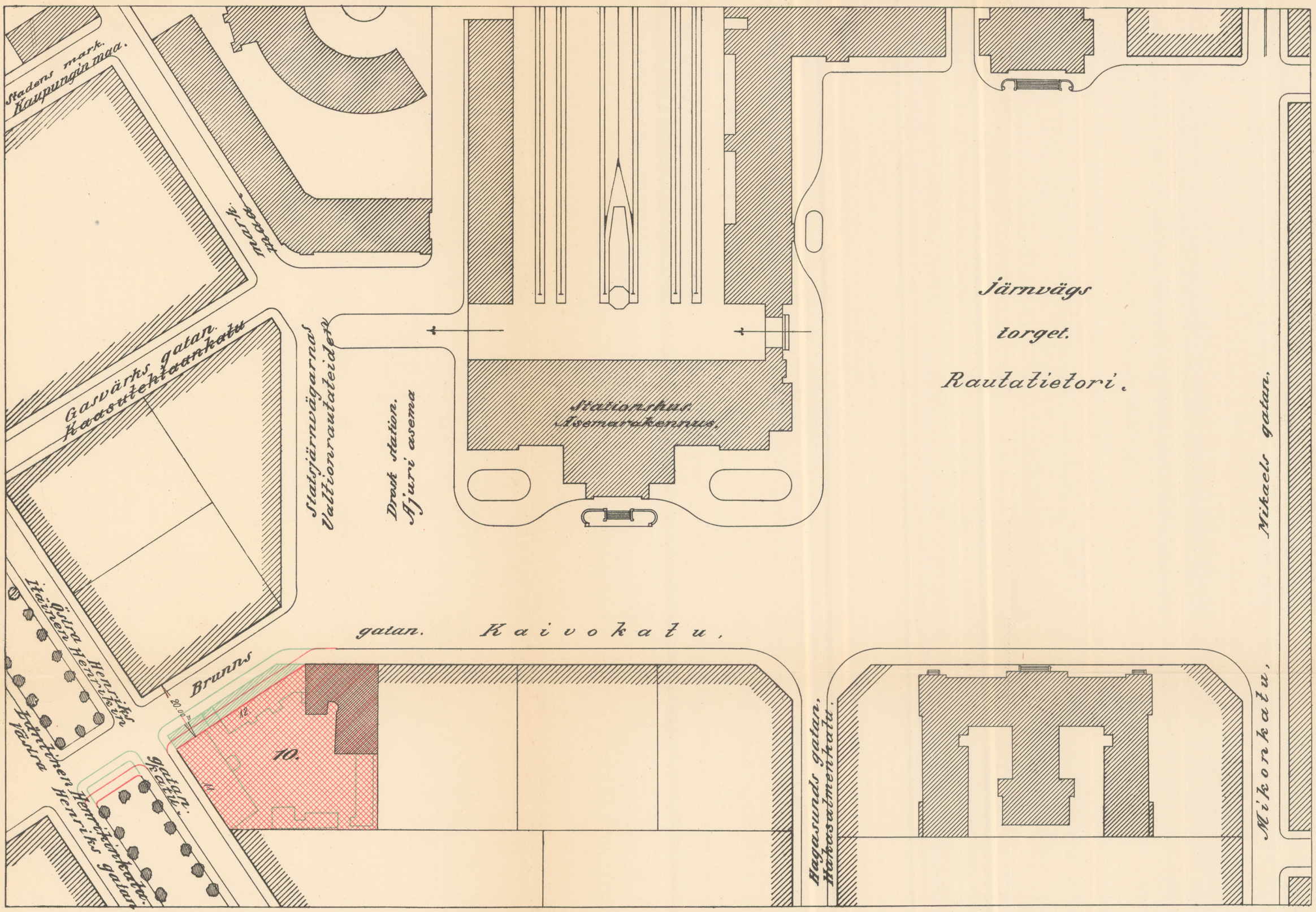

Den nuvarande tomtens storlek = 2873,651 m²
Tontin nykyinen suuruus = " , " "

Den till gata föreslagna delen av tomten = 237,234 m²
Kaduksi ehdoteltu tontin osa

Byggnader av sten.
Kivi rakennuksia

Byggnader av trä.
Puu rakennuksia

10 5 0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 200 meter. metriä.

HELSINGFORS STADSPLANEKOMMISSION

d. 18 februari 1909.

Bestet Jurie

Asiakirjoja, *jotka koskevat Helsingin kaupungin tilejä ja tilinpäätöstä vuodelta 1908.*

Helsingin kaupungin Rahatoimikonttorin ohjesäännön mukaisesti annetaan täten seuraava kertomus kaupungin tilinpäätöksestä vuodelta 1908.

Sen lisäksi, mitä tilinpäätöksen tauluista suorastaan käy ilmi, antaa konttori eri meno- ja tuloeristä alempana esitetyt lähemmät tiedot.

Menot.

1. Kaupungin velat.

5 % Obligatsionilaina vuodelta 1876.

Alkuperäinen määrä Smk 1,500,000: —.

	Maksettaviksi langenneet obligatsionit					Maksettaviksi langenneet kupongit				
	A 1,000 mk	B 500 mk	C 200 mk	Smk		A 25: —	B 12: 50	C 5: —	Smk	
Lunastamatta $^1/_1$	1	5	6	4,425	—	20	179	225	3,862	50
Langennut $^1/_5$	12	34	28	34,600	—	353	1,059	870	26,412	50
» $^1/_{11}$	—	—	—	—	—	341	1,025	842	25,547	50
Yhteensä	13	39	34	39,025	—	714	2,263	1,937	55,822	50
Vuoden kuluessa lunastettu . . .	10	33	25	31,400	—	691	2,181	1,835	53,712	50
Jälellä	3	6	9	7,625	—	23	82	102	2,110	—
Langenneitten oblig. kuponkeja	—	—	—	290	—	3	14	8	290	—
Bilanssi vuoteen 1909	3	6	9	7,335	—	26	96	110	2,400	—

Vuoden vaihteessa olivat seuraavat maksettaviksi langenneet obligatsionit lunastamatta:

A 1,000 mk	B 500 mk	C 200 mk	
17	16	94	1,098
291	17	206	1,122
299	423	625	1,156
—	709	628	—
—	925	780	—
—	1,009	810	—

4 1/2 % Obligatsionilaina vuodelta 1882.

Alkuperäinen määrä Smk 1,550,000: —.

	Maksettaviksi langenneet obligatsionit					Maksettaviksi langenneet kupongit				
	A 3,000 mk	B 1,000 mk	C 500 mk	Smk.		A 67: 50	B 22: 50	C 11: 25	Smk.	
Lunastamatta 1/1	1	9	12	17,370	—	3	37	47	1,563	75
Langennut 1/5	6	31	36	67,000	—	62	284	316	14,130	—
» 1/11	—	—	—	—	—	56	253	280	12,622	50
Yhteensä	7	40	48	84,370	—	121	574	643	28,316	25
Langenneitten oblig. kuponkeja	—	—	—	663	75	—	21	17	663	75
	7	40	48	83,706	25	121	595	660	28,980	—
Vuoden kuluessa lunastettu . . .	7	30	33	67,038	75	117	579	620	27,900	—
Jälellä	—	10	15	16,667	50	4	16	40	1,080	—
Vanhentuneita kuponkeja	—	—	—	—	—	—	1	—	22	50
Bilanssi vuoteen 1909	—	10	15	16,667	50	4	15	40	1,057	50

Vuoden päättyessä olivat seuraavat maksettaviksi langenneet obligatsionit lunastamatta:

B 1,000 mk	C 500 mk	
80	58	426
96	146	442
99	158	450
143	202	566
148	211	662
153	212	—
182	225	—
183	276	—
311	290	—
409	398	—

4 1/2 % Obligatsionilaina vuodelta 1892.

Suomen Yhdyspankin, Pohjoismaiden Osakepankin Kauppaa ja Teollisuutta varten sekä Senaattori L. Mechelinin hankkima. Alkuperäinen määrä Smk 4,500,000: —.

	Maksettaviksi langenneet obligatsionit					Maksettaviksi langenneet kupongit				
	A 5,000 mk	B 1,000 mk	C 500 mk	Smk		A 112: 50	B 22: 50	C 11: 25	Smk	
Lunastamatta 1/1	—	1	3	1,915	—	265	899	1,397	65,756	25
Langennut 1/5	3	10	10	30,000	—	371	1,397	1,850	93,982	50
„ 1/11	—	—	—	—	—	368	1,387	1,840	93,307	50
Yhteensä	3	11	13	31,915	—	1,004	3,683	5,087	253,046	25
Vuoden kuluessa tilitetty	3	10	10	30,000	—	773	2,659	3,702	188.437	50
Jälellä	—	1	3	1,915	—	231	1,024	1,385	64,608	75
Langenneitten oblig. kuponkeja	—	—	—	157	50	—	3	8	157	50
Bilanssi vuoteen 1909	—	1	3	1,757	50	231	1,027	1,393	64,766	25

Vuoden vaihteessa olivat tilittämättä seuraavat obligatsionit:

A 5,000 mk	B 1,000 mk	C 500 mk
—	781	186
—	—	703
—	—	1,045

3 1/2 % Obligatsionilaina vuodelta 1898.

Suomen Pankin, Suomen Yhdyspankin, Pankkihuone Robert Warschauer & C:on, Berlinissä, ja Aktiebolaget Stockholms Handelsbankin, Tukholmassa, hankkima. Alkuperäinen määrä Smk 3,994,000: —.

	Maksettaviksi langenneet obligatsionit						Maksettaviksi langenneet kupongit					
	A 5,000 mk	B 2,000 mk	C 1,000 mk	D 500 mk	Smk		A 87: 50	B 35: —	C 17: 50	D 8: 75	Smk	
Lunastamatta 1/1	—	1	1	1	3,482	50	2	8	15	32	997	50
Langennut 1/2	—	—	—	—	—	—	180	423	564	996	49,140	—
„ 1/8	—	3	6	27	25.500	—	180	423	564	996	49,140	—
Yhteensä	—	4	7	28	28,982	50	362	854	1,143	2,024	99,277	50
Vuoden kuluessa tilitetty	—	4	7	27	28,368	75	362	851	1,133	2,010	98,875	—
Jälellä	—	—	—	1	613	75	—	3	10	14	402	50
Lang. oblig. kuponkeja .	—	—	—	—	113	75	—	2	2	1	113	75
Bilanssi vuoteen 1909. .	—	—	—	1	500	—	—	5	12	15	516	25

Vuoden vaihteessa oli tilittämättä obligatsioni: Litt. D. N:o 628.

4 % Obligatsionilaina vuodelta 1900.

Suomen Pankin, Suomen Yhdyspankin, Pankkihuone Robert Warschauer & C:on, Berlinissä, Vereinsbank in Hamburgin, Pankkihuone M. M. Warburg & C:on, Hampurissa, ja Aktiebolaget Stockholms Handelsbankin, Tukholmassa, hankkima. Alkuperäinen määrä Smk 3,000,000: —.

	Maksettaviksi langenneet obligatsionit						Maksettaviksi langenneet kupongit					
	A 5,000 mk	B 2,000 mk	C 1,000 mk	D 500 mk	Smk		A 100: —	B 40: —	C 20: —	D 10: —	Smk	
Lunastamatta 1/1	—	—	1	3	2,420	—	56	31	33	79	8,290	—
Langennut 1/2	—	—	—	—	—	—	180	429	558	1,131	57,630	—
» 1/8	—	3	6	15	19,500	—	180	429	558	1,131	57,630	—
Yhteensä	—	3	7	18	21,920	—	416	889	1,149	2,341	123,550	—
Vuoden kuluessa tilitetty	—	3	5	17	19,500	—	396	867	1,131	2,269	119,590	—
Jälellä	—	—	2	1	2,420	—	20	22	18	72	3,960	—
Lang. oblig. kuponkeja	—	—	—	—	40	—	—	—	2	—	40	—
Bilanssi vuoteen 1909	—	—	2	1	2,380	—	20	22	20	72	4,000	—

Vuoden vaihteessa olivat tilittämättä obligatsionit Litt. C. N:rot 821, 823, Litt. D. N:o 1,279.

4 % Obligatsionilaina vuodelta 1902.

Suomen Pankin, Pankkihuone Robert Warschauer & C:on, Berlinissä, Vereinsbank in Hamburgin, Pankkihuone M. M. Warburg & C:on, Hampurissa, Aktiebolaget Stockholms Handelsbankin, Tukholmassa, Pankkihuone Hope & C:on, Amsterdamissa, ja Basler Handelsbankin, Baselissa, hankkima. Alkuperäinen määrä Smk 8,000,000: —.

	Maksettaviksi langenneet obligatsionit			Maksettaviksi langenneet kupongit		
	500 Smk	Smk		10 Smk	Smk	
Lunastamatta 1/1	48	23,980	—	7,472	74,720	—
Langennut 1/6	—	—	—	15,566	155,660	—
» 1/12	97	48,500	—	15,566	155,660	—
Yhteensä	145	72,480	—	38,604	386,040	—
Vuoden kuluessa tilitetty	109	54,390	—	30,413	304,130	—
Jälellä	36	18,090	—	8,191	81,910	—
Langenneitten obligatsionien kuponkeja	—	40	—	4	40	—
Bilanssi vuoteen 1909	36	18,050	—	8,195	81,950	—

Viimeisenä päivänä joulukuuta 1908 olivat tilittämättä obligatsionit N:rot 1526, 1564, 1716, 2045, 3183, 3196, 3227, 4062, 4252, 4431, 5061, 6502, 6800, 6984, 7937, 8055, 8075, 8257, 8498, 9500, 9917, 10271, 10817, 11355, 11574, 11646, 11830, 12615, 12842, 13348, 14052, 14783, 14822, 15012, 15568, 15658.

II. Kaupungin virastot.

Maistraatin palkoissa näkyy Smkan 2,941: 51 säästö kunnallispormestari E. Öhmanin vuoden alkupuoliskolla tapahtuneen kuoleman johdosta, jonka kautta palkankorotukset ovat säästyneet, ja koska oikeusneuvosmiehelle merkittyä virkasivutuloa ei ole kokonaan käytetty. Raastuvanoikeutta varten myönnetyssä määrärahassa huomattava pieni säästö johtuu siitä, että vanhemman oikeusneuvosmiehen Edv. Loon palkankorotukset marras- ja joulukuulta ovat jääneet käyttämättä hänen tultuaan nimitetyksi oikeuspormestariksi. Ulosottotoimikin osottaa säästöä, koska neljä vastanimitettyä ulosottoapulaista eivät alkaneet toimittaa virkaansa vuoden alusta.

Tarverahoja on käytetty aina 22,000: — markkaan yli myönnetyn määrän. Määrärahasta on suoritettu seuraavat menot:

Ilmotuksista	Smk.	2,436: 98
Puhtaaksikirjotuksista	„	11,510: 73
Puhtaanapidosta	„	2,557: 84
Vaalintoimituskuluja	„	2,065: —
Katsastuskuluja	„	1,567: —
Kirjotus- ja konttoritarpeista	„	5,380: 35
Painokustannuksia	„	4,739: 40
Sitomiskustannuksia	„	1,657: 75
Postimaksuja	„	369: 10
Käännöstöistä	„	617: —
Sekalaisia menoja	„	4,792: 14
	Smk.	37,693: 29

Päälnokan kokonaismenot ovat vuosina 1899—1908 olleet:

Vuonna	1899	Smk.	216,135: 26	Vuonna	1904	Smk.	231,055: 17
„	1900	„	221,240: 54	„	1905	„	224,256: 07
„	1901	„	221,389: 39	„	1906	„	240,846: 61
„	1902	„	225,433: 06	„	1907	„	278,720: 85
„	1903	„	223,672: 71	„	1908	„	329,117: 49

III. Kunnallishallinto.

Kaupunginvaltuuston tarverahoja on käytetty Smk 19,383: 66 yli myönnetyn määrän. Vuoden menot ovat olleet:

Komiteakustannuksia	Smk.	3,940: 75
Puhtaaksikirjotuksia	„	18: 45
Painokustannuksia	„	21,194: 52
Sitomiskustannuksia	„	407: —
Siirto	Smk.	25,560: 72

	Siirto Smk.	25,560: 72
Ilmotuksista	„	839: 27
Käännöksistä	„	2,565: 25
Sekalaisia menoja	„	423: 42
	Smk.	29,388: 66

Palkkioina Rahatoimikamarin jäsenille osanotosta kokouksiin on käytetty 1,340 markkaa yli myönnetyn määrärahan. Tarverahamenoissa on samoin tapahtunut noin 5,000: — markan lisäys yli menoarviossa löytyvän määrän. Viimeksimainitusta määrärahasta on maksettu:

Aktuarion apulaiselle	Smk.	1,300: —
Puhtaaksikirjotuksista	„	402: 60
Paino- ja sitomiskustannuksia	„	17,138: 10
Ilmotuksista	„	5,653: 82
Käännöksistä	„	2,994: 75
Sekalaisia menoja	„	2,580: 01
	Smk.	30,069: 28

Liikennekonttorin palkkaustilissä löytyy Smkan 2,304: 73 säästö, riippuen siitä, että yksi toimisto on vuoden kuluessa ollut sulettuna, joten yhden vaakamestarin palkka on säästynyt, ja koska ainoastaan 2 koneenkäyttäjää menoarvioon merkityistä 3:sta on ollut virantoimituksessa.

Satamakonttorin palkkiot nousevat Smk 757: 01 yli myönnettyjen määrien, koska satamakapteenin ja kirjanpitäjän ylöskantoprosentit ovat tehneet Smk 10,632: 01 menoarvioon merkityn määrän Smk 9,875 sijasta.

Rakennuskonttorin tileissä on ylimääräisten insinööri- ja piirustusapulaisten varoja käytetty yli myönnetyn määrän, koska kaupunginhallinnon palvelukseen vasta otettu kaupunginarkkitehtikin on tarvinnut tällaista apulaista, sekä metsänvartija-apulaisten ja metsänkasvatuksen varoja siitä syystä, että erinäiset asianhaarat ovat vaatineet vartiotointa lisättäväksi.

Taksotus- ja Tarkastuslautakuntain varoja on käytetty Smk 7,371: 32 yli myönnetyn määrän. Kaikki menot jakaantuvat seuraaviin eriin:

Vakinaisen sihteerin palkka	Smk.	4,999: 92
Apulais- „ „	„	1,000: —
Palkkioita puhtaaksikirjotus-, rekisteri- y. m. apulaisille	„	7,357: 75
Kirjotus- ja kansliatarpeista	„	510: 83
Ilmotuksista	„	429: 72
Paino- ja sitomiskustannuksia	„	737: 25
Vahtimestarin palkkio	„	365: —
Teestä lautakuntain jäsenille	„	594: —
Sekalaisia menoja	„	376: 85
	Smk.	16,371: 32

Kasvatuslautakunnan menot ovat nousseet Smkaan 4,895: 27 menosääntöön otettuja Smk 3,500: — vastaan ja on varoja siis käytetty Smk 1,395: 27 yli myönnetyn määrän. Lautakunnan menot ovat olleet:

Sihteerin palkka	Smk.	2,400: —
„ matkakustannukset	„	577: 75
„ palkkiot sijaisille matkapäivinä	„	262: —
Vahtimestarin palkka	„	300: —
Ilmotuksista	„	580: 82
Sekalaisia menoja	„	774: 70
	Smk.	4,895: 27

Pääluokan kokonaismenot vuosina 1899—1908 ovat olleet:

Vuonna 1899	Smk.	196,551: 56	Vuonna 1904	Smk.	279,030: 01
„ 1900	„	216,755: 37	„ 1905	„	283,516: 26
„ 1901	„	226,849: 89	„ 1906	„	301,632: 95
„ 1902	„	240,091: 11	„ 1907	„	345,044: 29
„ 1903	„	262,676: 04	„ 1908	„	402,583: 13

IV. Katuvalaistus.

Kaikilla valaistustileillä esiintyy säästöjä, jotka yhteensä nousevat 41,399 markkaan 62 penniin. Kaasukatuvalaistuksen säästö saa selvityksensä siitä, että kaupunkia velotetaan sen käyttämästä kaasusta kaasulaitoksen omia kustannuksia vastaavalla määrällä; mitä taas petrolivalaistukseen tulee, riippuu se siitä, että petrolin hinta on laskenut ja että korjauskustannukset erinäisten toimenpiteiden kautta ovat melkoisesti vähentyneet.

Katuvalaistuksen kustannukset vuosina 1899—1908 ovat olleet:

Vuonna	Kaasuvalaistus	Petrolivalaistus	Ylimäär. valaistus	Kokonaiskustannukset
1899	99,070 40	67,582 70	9,074 42	175,727 52
1900	100,394 68	75,666 80	7,689 48	191,750 96
1901	97,010 05	79,431 70	6,313 75	182,755 50
1902	104,940 40	82,504 94	7,246 63	194,711 97
1903	112,636 50	82,458 50	15,247 53	210,342 53
1904	118,383 —	95,137 90	12,654 39	226,175 29
1905	120,900 60	114,586 16	7,559 02	243,045 78
1906	150,177 44	95,485 91	9,699 56	255,362 91
1907	145,085 85	86,710 75	11,323 42	243,120 02
1908	121,649 50	84,041 73	10,759 15	216,450 38

V. Palosammutustoimi.

Palosammutustoimen menoerät poikkeavat varsin vähän vuotta varten vahvistetusta menosäännöstä. Lopputuloksena on, että tämä pääluokka osottaa säästöä 23 markkaa 92 penniä.

Pääluokan kokonaismenot vuosina 1899—1908 ovat olleet:

Vuonna	1899	Smk.	97,274: 55	Vuonna	1904	Smk.	113,749: 55
„	1900	„	123,150: 52	„	1905	„	118,055: 99
„	1901	„	112,480: 84	„	1906	„	134,282: 90
„	1902	„	120,121: 36	„	1907	„	145,404: 95
„	1903	„	115,048: 98	„	1908	„	165,351: 08

Muist. Näihin menoihin ei sisälly vuokra kaupungin omistamista taloista, joihin palomiehistö ja sen kalusto ovat sijotetut.

VI. Poliisilaitos.

Kaupungin menot poliisilaitoksesta, jotka nykyään suoritetaan osaksi suoranaisen, läänin rahastoon maksettavan apurahan muodossa, osaksi virkahuoneustoina lämpöineen ja valoineen, sekä hankkimalla hevosia, ratsastusneuvoja ja aseita, ovat tänä vuonna nousseet seuraavaan määrään:

		Määräraha	Menot
Apuraha	Smk.	198,034: 28	198,034: 28
Virkahuoneustot	„	48,380: —	48,914: 80
Lämmitys ja valo	„	29,000: —	30,261: 38
Sekalaisia menoja	„	13,400: —	13,730: 07
	Smk.	288,814: 28	290,940: 53

Lämmityksen ja valon aiheuttamat kustannukset jakaantuvat seuraavasti:

Lämmitys			Smk.	13,430: 50
Petrolia ja kynttilöitä	Smk.	1,330: 99		
Sähkövalaistus	„	15,499: 89	„	16,830: 88
			Smk.	30,261: 38

Kaupungin kustannukset poliisilaitoksesta nousevat, valtion apurahan vähennettyä, vuosilta 1899—1908 alla mainittuihin määriin:

Vuonna	1899	Smk.	117,454: 59	Vuonna	1904	Smk.	249,996: 22
„	1900	„	137,745: 52 *)	„	1905	„	246,821: 27
„	1901	„	163,048: 78	„	1906	„	249,467: 15
„	1902	„	164,509: 11	„	1907	„	274,723: 28
„	1903	„	236,470: 65 *)	„	1908	„	290,940: 53

Muist. Vuosien 1899—1902 kokonaissummiin ei ole laskettu vuokria poliisilaitoksen virkahuoneustoista eikä talleista, jotka ovat kaupungin omistamissa taloissa.

*) Vuoden kuluessa noudatettu uutta menosääntöä.

VII. Terveyden- ja sairaanhoito.

Tämän pääluokan tileistä ei ole missään huomattavana kovin suuria poikkeuksia vahvistetusta menosäännöstä, sittenkun Kaupunginvaltuusmiehet Terveydenhoitolautakunnan anomuksesta olivat myöntäneet erinäisiä lisämäärärahoja, jotka on otettu huomioon Kaupunginvaltuuston käyttövarojen tilissä.

Terveydenhoitolautakunnan tarverahamäärä, johon on myönnetystä S:mkan 6,500: — suuruisesta lisämäärärahasta huolimatta käytetty Smk 1,626: 52 yli myönnettyjen varojen, jakautuu seuraaviin eriin:

Palkkoja			Smk.	4,199: 88
Painokustannuksia	Smk.	9,660: 95		
Käännöksistä	„	2,205: —		
Tilastotyöstä	„	1,870: 30		
Ilmotuksista	„	1,640: 98		
Kansliatarpeista	„	616: 53		
Kirjallisuudesta	„	529: 32		
Raporttien noutamisesta	„	399: 50		
Sitomistöistä	„	284: 25		
Siivoamisesta ja puunkannosta	„	374: 55		
Sekalaisia menoja	„	545: 26	„	18,126: 64
			Smk.	22,326: 52

Marian sairashuoneen eri osastojen kokonaiskustannukset ovat vuonna 1908 tehneet:

		Määräraha	Kustannukset
Sisätautien osasto	Smk.	32,688: —	34,935: 45
Kulkutautien osasto	„	22,816: —	23,425: 82
Sisätautiskirurginen osasto	„	27,338: —	24,429: 96
Talousosasto	„	165,487: —	164,902: —
Desinfisioimislaitos	„	3,460: —	3,180: 35
	Smk.	251,789: —	250,873: 58
Säästöä määrärahasta	„	— —	915: 42
	Smk.	251,789: —	251,789: —

Kaupungin terveyden- ja sairaanhoidon tuottamat kustannukset ovat vuosina 1899—1908 tehneet:

Vuonna	1899	Smk.	241,704: 08		
„	1900	„	241,426: 39		
„	1901	„	244,304: 14		
„	1902	„	333,278: 36		
„	1903	„	322,994: 99		
Vuonna	1904	Smk.	358,315: 78		
„	1905	„	383,523: 86		
„	1906	„	433,389: 38		
„	1907	„	510,368: 58		
„	1908	„	593,599: 29		

Näihin määriin ei sisälly vuokria kaupungin omista sairashuoneista eikä myöskään kaupungin omistamissa taloissa olevista virkahuoneustoista.

VIII. Vaivaishoito.

Vaivaishoidon vuosimenosäännössä arvioidut menot ovat osottautuneet riittämättömiksi, jonka vuoksi Kaupunginvaltuusmiehet ovat katsoneet olevan syytä myöntää aina S:mkaan 70,000: — nousevan lisämäärärahan. Kustannukset jakaantuvat seuraavasti:

Helsingin kaupungin vaivaishoidon menot vuonna 1908.

	Vuoden 1908 määräraha	Menoja vuonna 1908	Menoja yli määrärahan	Säästöä määrärahasta
Vaivaishoitohallitus.				
Palkat	11,600 —	11,600 —		
Tarkastusmiesten palkkiot	6,500 —	5,550 —	— —	950 —
Tarkastusmatkakustannukset	800 —	337 —	— —	463 —
Vaivaistalo.				
Palkat	20,335 —	20,305 —	— —	30 —
Vaatetus	4,000 —	6,888 94	2,888 94	
Ruoka	35,400 —	48,522 14	13,122 14	
Lääkkeet	3,500 —	3,622 97	122 97	
Kalusto	2,500 —	3,222 98	722 98	
Tarveaineet	1,000 —	1,093 23	93 23	
Polttopuut ja valo	12,500 —	13,497 65	997 65	
Hevosenruoka	1,500 —	901 05	— —	598 95
Korjaustyöt	7,500 —	9,435 56	1,935 56	
Sekalaisia menoja	6,000 —	6,781 37	781 37	
Työlaitos.				
Palkat	3,720 —	3,720 —		
Polttopuut ja valo	1,500 —	1,560 65	60 65	
Ruoka	13,000 —	11,854 48	— —	1,145 52
Vaatetuskustannukset	2,500 —	3,049 53	549 53	
Tarveaineet	6,500 —	5,819 83	— —	680 17
Kalusto ja työkalut	500 —	442 41	— —	57 59
Uutteruusrahat	1,500 —	1,888 —	388 —	
Korjaustyöt	500 —	338 30	— —	161 70
Sekalaisia menoja	600 —	1,180 91	580 91	
Houruinhoitolaitos.				
Palkat	19,825 —	19,825 —		
Vaatetus	6,700 —	9,291 06	2,591 06	
Ruoka	23,000 —	33,924 31	10,924 31	
Lääkkeet	2,400 —	3,651 70	1,251 70	
Kalusto	1,500 —	799 21	— —	700 79
Polttopuut ja valo	11,000 —	11,311 60	311 60	
Korjaustyöt	15,500 —	17,644 29	2,144 29	
Siirto	223,380 —	258,059 17	39,466 89	4,787 72

Siirto	223,380	—	258,059	17	39,466	89	4,787	72
Uutteruusrahat	300	—	300	—				
Sekalaisia menoja	1,500	—	2,804	66	1,304	66		
Apurahoja ja kustannuksia laitoksen ulkopuolella olevia köyhiä varten.								
Kaupunkiin ja maaseudulle hoidettaviksi annetut	55,000	—	62,280	74	7,280	74		
Erinäisiin laitoksiin otetut	7,500	—	7,787	45	287	45		
Sairaanhoitokustannukset	12,000	—	16,712	15	4,712	15		
Mielenvikaisten hoitokustannukset	40,000	—	41,216	90	1,216	90		
Lääkkeet	20,000	—	18,226	75	—	—	1,773	25
Suoranaisia apurahoja.								
a) vaivaishoitoon ehdottomasti oikeutetuille henkilöille	60,000	—	83,750	—	23,750	—		
b) puutteenalaisille, joilla ei ole ehdotonta oikeutta vaivaishoitoon	28,000	—	32,315	—	4,315	—		
Sekalaisia.								
Hautauskustannuksia	2,000	—	1,038	65	—	—	961	35
Tarverahoja	1,500	—	1,684	42	184	42		
Ruuanlisä hoitohenkilökunnalle	3,240	—	Menoerä sisält. otsakkeeseen hour. hoitolaitos.		—	—	3,240	—
Arvaamattomia menoja	3,000	—	3.076	96	76	96		
Yhteensä *Smk.*	457,420	—	529,252	85	82,595	17	10,762	32
Lisämäärärahoja.								
Vaivaistalolle	15,000	—	Menoerät sisältyvät asianom. otsakkeisiin.		—	—	15,000	—
Työlaitokselle	5,000	—			—	—	5,000	—
Houruinhoitolaitokselle	15,000	—			—	—	15,000	—
Sairaanhoitokustannuksiin	3,000	—			—	—	3,000	—
Suoranaisiin apurahoihin a) 25,000, b) 7,000	32,000	—			—	—	32,000	—
Yhteensä *Smk.*	527,420	—	529,252	85	82,595	17	80,762	32
Yhteenveto.								
Vaivaishoitohallitus	18,900	—	17,487	—	—	—	1,413	—
Vaivaistalo	110,387	—	114,270	89	3,883	89		
Työlaitos	35,320	—	29,854	11	—	—	5,465	89
Houruinhoitolaitos	98,813	—	99.551	83	738	83		
Kustannukset hoidettaviksi annetuista	62,500	—	70,068	19	7,568	19		
Sairaanhoitokustannukset	15,000	—	16,712	15	1,712	15		
Mielenvikaisten hoitokustannukset	40,000	—	41,216	90	1,216	90		
Lääkkeet	20.000	—	18.226	75	—	—	1,773	25
Suoranaisia apurahoja	120,000	—	116,065	—	—	—	3,935	—
Sekalaisia	6.500	—	5,800	03	—	—	699	97
Yhteensä *Smk.*	527,420	—	529.252	85	15,119	96	13,287	11

Kaupungin vaivaishoidon kustannukset ovat vuosina 1899—1908 tehneet:

Vuonna	1899	Smk	260,557: 78	Vuonna	1904	Smk	360,778: 49
„	1900	„	288,742: 13	„	1905	„	369,074: 86
„	1901	„	303,687: 22	„	1906	„	426,123: 18 *)
„	1902	„	310,629: 94	„	1907	„	439,432: 89 *)
„	1903	„	368,987: 63	„	1908	„	529,252: 85

Näihin määriin ei ole laskettu vuokria kaupungin työ- ja vaivaistalosta eikä myöskään kaupungin omistamissa taloissa olevista virkahuoneustoista.

IX. Opetus- ja sivistyslaitokset.

Useimmat tämän pääluokan tileistä vuodelta 1908 näkyvät tavattoman hyvin vastaavan menosäännön määrärahaeriä. Suurimmat eroavaisuudet esiintyvät palkkoihin ja puihin kansakouluille myönnetyissä määrärahoissa, joista on säästynyt edellisestä Smk 5,694: 30 ja jälkimäisestä 9,817: 11. Pääluokan kaikki tilit osottavat yhteensä noin Smkan 17,000: — säästöä.

Vuoden 1908 menot pahantapaisten lasten hoidosta jakaantuvat allaluetelluille turvakodeille seuraavasti:

Sipoon Paipisten turvakodin kustannukset	Smk	8,478: 60
Nummen Tavolan „ „	„	8,433: 25
Lohjan Karstun „ „	„	8,494: 20
Vanajan Paikkalan „ „	„	9,454: 17
Porvoon p:n Laversin „ „	„	6,635: 62
Kemiön Vanhankylän „ „	„	9,561: 53
Sammatin Myllykylän pikkulastenkoulun kustannukset	„	3,849: 30
Porvoon p:n Vehkakosken „ „	„	2,843: 35
Lääkärinpalkkio	„	66: —
Kustannukset yksityisten hoidettaviksi annetuista . . .	„	7,324: 50
	Smk	65,140: 52

Meno- ja tuloarvion pääluokasta „Opetus- ja sivistyslaitokset“ ovat kaupungin menot tehneet vuosina 1899—1908:

Vuonna	1899	Smk	637,311: 75	Vuonna	1904	Smk	1,014,267: 16
„	1900	„	798,047: 46	„	1905	„	1,116,592: 64
„	1901	„	783,043: 77	„	1906	„	1,242,980: 37
„	1902	„	863,433: 66	„	1907	„	1,385,781: 02
„	1903	„	893,433: 46	„	1908	„	1,456,047: 74

Näihin määriin ei ole laskettu vuokria kaupungin omistamista kansakoulurakennuksista, eikä niistä myöskään ole vähennetty kunnalle kansakoulujen ylläpitoa varten myönnettyä valtioapua.

*) Tähän ei ole laskettu lisämäärärahoja, jotka esiintyvät Kaupunginvaltuuston käyttövarojen tilissä.

X. Yleiset rasitukset.

Majotuskustannukset vuodelta 1908 tekevät . . .	Smk.	317,071: 62
Siitä on voimassa olevan tariffin mukaan korvattu	„	314,834: 05
Joten kaupungin vahingoksi jää	Smk.	2,237: 57

Majotuskustannukset, jotka suorastaan ovat kohdanneet kunnan veroa maksavia asukkaita, tekevät vuosilta 1899—1908:

Vuonna	1899	Smk.	4,000: 10	Vuonna	1904	Smk.	10,746: 76
„	1900	„	8,540: 41	„	1905	„	114: 13
„	1901	„	19,665: 96	„	1906	„	3,693: 83
„	1902	„	20,568: 72	„	1907	„	1,267: 82
„	1903	„	14,592: 55	„	1908	„	2,237: 57

Näihin kustannuksiin ei ole laskettu majotuslautakunnan palkkoja, huoneustoa, tämän lämmitystä ja valaistusta, eikä tarverahoja.

XI. Vesijohto.

Melkein kaikki Vesijohdon tilit osottavat säästöä vuosimäärärahoista paitsi vesijohdon rakennusten y. m. ylläpito ja korjaus sekä pumppulaitoksen käyttökustannukset, joka viimeksi mainittu laitos tavattoman kuivan kesän vuoksi oli pidettävä käynnissä odottamattoman kauan, josta johtuu, että varoja on käytetty Smk 5,369: 30 yli määrärahan, vaikka Kaupunginvaltuusmiehet sitäpaitsi ovat myöntäneet Smkaan 21,000: — nousevan lisämäärärahan. Muuten viitataan Vesijohtokonttorin kesäkuussa ilmestyvään vuosikertomukseen.

Kaupungin vesijohdon menot ovat vuosina 1899—1908 tehneet:

Vuonna	1899	Smk.	337,182: 73	Vuonna	1904	Smk.	336,721: 38
„	1900	„	303,357: 13	„	1905	„	358,684: 30
„	1901	„	333,392: 87	„	1906	„	336,987: 03
„	1902	„	460,746: —	„	1907	„	645,987: 43
„	1903	„	391,991: 39	„	1908	„	820,779: 63

XII. Kauppahallit.

Kahden kauppahallin, nim. Hietalahdentorilla ja Länsi Rantakadun N:rossa 10 olevien kustannukset tältä vuodelta ovat myönnettyjä määrärahoja pienemmät ja kahden jälellä olevan, Rantatorin ja Kasarmintorin hallien niitä vähän suuremmat. Menot ovat:

Rantatorin Kauppahalli.

Palkat	Smk.	2,700: —		
Valaistus	„	2,975: 48		
Sekalaisia kuluja	„	1,172: 76	Smk.	6,848: 24

Hietalahden Kauppahalli.

Palkat	Smk.	1,500: —		
Puhtaanapito	„	600: —		
Valaistus	„	2,409: 29		
Sekalaisia kuluja	„	397: 63	Smk.	4,906: 92

Länsi Rantakadun N:rossa 10 oleva Kauppahalli.

Palkat	Smk.	1,500: —		
Puhtaanapito	„	240: —		
Valaistus	„	565: 57		
Sekalaisia kuluja	„	590: 41	Smk.	2,895: 98

Kasarmintorin Kauppahalli.

Palkat	Smk.	1,500: —		
Puhtaanapito	„	399: 96		
Valaistus	„	2,363: 47		
Sekalaisia kuluja	„	1,949: 77	Smk.	6,213: 20
			Smk.	20,864: 34

Kauppahallien kannattavaisuus näkyy seuraavasta vuosia 1899—1908 koskevasta esityksestä, joka osottaa, kuinka monta prosenttia vuosivuokrat, vuotuiset ylläpitokustannukset vähennettyä, tekevät rakennuskustannuksista, jotka ovat:

Länsi Rantakadun Kauppahallin, joka rakennettiin 1887—89	Smk.	214,888: 83
Vanhaan pakkahuoneeseen sijotetun hallin, joka sisustettiin 1904	„	26,481: 55
Hietalahdentorin Kauppahallin, joka rakennettiin 1903	„	151,306: 56
Kasarmintorin „ „ „ 1907	„	220,234: 29
	Smk.	612,911: 23

Vuosi	Ylläpito-kustannukset		Vuosivuokrat		%
1899	7,457	17	40,769	—	15,4
1900	7,271	07	40,708	50	15,5
1901	6,574	75	40,443	50	15,7
1902	6,137	05	40,479	25	15,9
1903	8,131	06	48,031	45	10,9 [1])
1904	14,459	11	78,200	34	16,2
1905	12,850	05	75,290	89	15,9
1906	12,323	64	68,700	27	14,3
1907	15,843	13	79,099	67	10,3 [2])
1908	20,864	34	89,052	88	11,1

XIII. Yleiset työt.

Mitä tulee tähän pääluokkaan kuuluviin tileihin, viittaamme Rakennuskonttorin kesäkuussa ilmestyvään vuosikertomukseen.

XIV. Eläkkeet ja apurahat.

Säästö tällä tilillä johtuu siitä, että insinöörinleski A. Ehrström, ent. kaupunginpalvelija Jonas Ström ja ent. raatihuoneen renki A. G. Löfgren vuoden kuluessa ovat kuolleet, sekä siitä että satamakonttorin kirjanpitäjänleski Elise K. Hjelt on mennyt uusiin naimisiin, jonka johdosta hänen eläkkeensä on lakannut.

Kaupungin vuosina 1899—1908 maksamien eläkkeiden määrät ovat seuraavat:

Vuonna	1899	Smk.	9,543: 35	Vuonna	1904	Smk.	13,670: —
„	1900	„	10,486: 68	„	1905	„	12,914: 61
„	1901	„	9,724: 43	„	1906	„	17,357: 35
„	1902	„	14,906: 08	„	1907	„	33,645: 68
„	1903	„	14,217: 34	„	1908	„	31,254: 68

XV. Sekalaiset menot.

Poispyyhkimistä ja takaisinantoa varten merkityt erät ovat tänäkin vuonna osottautuneet riittämättömiksi, jonka vuoksi varoja on käytetty Smk 68,770: 42 yli määrärahan, mikä osottaa 100 % lisäystä menoarvioon otettuun määrään verraten. Viimeisinä 10 vuonna ovat poispyyhkimismäärät olleet niin suuret kuin alla olevasta taulusta näkyy:

[1]) Hietalahdenhalli oli vuokrattu ainoastaan yhdeksi vuosineljännekseksi.
[2]) Kasarmintorinhalli oli vuokrattu ainoastaan kahdeksi vuosineljännekseksi.

Taksotettujen varojen ja muiden tulojen poispyyhkimis- ja takaisinantomäärät, jotka suurimmalta osalta ovat olleet tileistä poistettuja kunnallisveroja, ovat vuosina 1899—1908 olleet seuraavat:

			% taksotus-summasta
Vuonna	1899	Smk. 206,633: 37 = [1])	15,4
„	1900	„ 31,542: 27 =	1,8
„	1901	„ 40,905: 54 =	2,3
„	1902	„ 37,974: 05 =	2,0
„	1903	„ 65,010: 53 =	3,5
„	1904	„ 44,466: 81 =	2,4
„	1905	„ 47,283: 37 =	2,4
„	1906	„ 95,261: 22 =	4,2
„	1907	„ 73,195: 32 =	2,9
„	1908	„ 128,770: 42 =	4,4

Menot Kaupunginvaltuuston käyttövaroista ovat nousseet Smk 212,968: 87 yli vuosirahasääntöön otetun määrärahan. Niinkuin yksityiskohtaisesta tilinpäätöstaulusta lähemmin näkyy, on käyttövaroista määrärahoja myönnetty ja käytetty seuraaviin tarkotuksiin:

I.	Kaupungin velat	Smk.	4,545: —
II.	Kaupungin virastot	„	5,461: 07
III.	Kunnallishallinto	„	2,599: 98
VI.	Poliisilaitos	„	3,020: —
VII.	Terveyden- ja sairaanhoito	„	110,748: 95
VIII.	Vaivaishoito	„	81,974: 94
IX.	Opetus- ja sivistyslaitokset	„	90,266: 56
XI.	Vesijohto	„	21,000: —
XII.	Kauppahallit	„	6,361: 51
XIII.	Yleiset työt	„	41,315: 46
XIV.	Eläkkeet ja apurahat	„	3,759: 17
XV.	Sekalaiset menot	„	41,916: 23
		Smk.	412,968: 87

Menosääntöön merkitsemättömiä menoja.

Muutamia edellisistä vuosista siirrettyjä tilejä, joihin on käytetty varoja yhteensä Smk 5,586: 38 yli myönnettyjen määrien, on merkitty tämän vuoden menoihin. Samoin on tämän vuoden tilejä rasitettu erinäisillä poliisin laskuun suurlakon aikana 1905 suoritetuilla ja tähän asti siirretyillä maksuilla, jotka nousevat Smkaan 31,677: 15 ja muodostavat sen osuuden, jota valtiovarasto ei ole korvannut. Myöskin on menoksi merkitty se Smkaan 5,106: 68 arvioitu tappio, joka Malmin lantavarastossa on syntynyt palamisen kautta. Menoerä Smk 39,239: 37 on se määrä, jonka vesijohtoverkon tämänvuotisten laajennusten todelliset kustannukset ovat vuosimenosäännön määrärahaa pienemmät ja jolla määrällä lainavaroja on hyvitetty.

[1]) Tähän sisältyy uusien osakkeitten antamisen kautta saadusta voitosta pankeilta velotetun kunnallisveron pyyhkiminen.

Tulot.

I. Korot.

Kaikki tilit osottavat ylimäärää, korot tontinlunastuksista aina Smk 103,525: 59. Pääluokan koko ylimäärä tekee yhteensä Smk 120,144: 52.

Vuosina 1899—1908 ovat tämän pääluokan tulojen määrät olleet:

Vuonna	1899	Smk.	95,810: 83	Vuonna	1904	Smk.	470,918: 27
„	1900	„	119,815: 70	„	1905	„	456,463: 44
„	1901	„	196,235: 76	„	1906	„	482,369: 77
„	1902	„	160,370: 55	„	1907	„	484,420: 91
„	1903	„	435,407: 69	„	1908	„	461,644: 52

II. Tontinlunastukset.

Tulosäännössä oli myytyjen tonttien kauppahinnan suorituksesta laskettu saatavan . . . . . Smk. 800,000: —
mutta todellisuudessa saatiin vain . . . . . „ 331,820: 27
joten tämä pääluokka osottaa vajausta . . . . . Smk. 468,179: 73

jota ei ole edellisinä vuosina sattunut.

Tontinlunastuksista on vuosina 1899—1908 velotettu ja saatu seuraavat määrät:

Vuonna	Myytyjen tonttien luku	Myytyjen tonttien arvo		Vuoden kuluessa maksettu	
1899	11	481,230	33	380,189	28
1900	23	643,573	52	145,215	01
1901	35	714,528	43	158,105	13
1902	35	987,200	80	481,739	59
1903	52	1,224,745	85	713,706	83
1904	32	840,955	21	605,954	02
1905	53	1,618,820	93	454,460	02
1906	50	1,073,910	92	736,577	60
1907	113	2,888,656	79	766,832	96
1908	68	2,686,963	72	331,820	27

III. Kaupungin kiinteä omaisuus.

Melkoisia ylimääriä yli laskettujen tulojen osottavat maanvuokrien tili, Smk 8,965: 38, Kauppahallien myyntipaikkojen vuokrien tili, Smk 4,052: 88, sekä satunnaiset ja kenttien vuokrat, Smk 31,781: 55. Kaikkien tilien yhteenlasketut ylimäärät tekevät . . . . . Smk. 50,233: 24

Jos tästä vähennetään kahdessa tilissä syntyneet vajaukset „ 262: 29

saadaan koko pääluokasta ylimäärää . . . . . Smk. 49,970: 95

Vuosien 1899—1908 kuluessa ovat tulot kaupungin kiinteästä omaisuudesta tehneet:

Vuonna	1899	Smk.	282,914: 22	Vuonna	1904	Smk.	438,320: 07
„	1900	„	306,355: 33	„	1905	„	439,611: 74
„	1901	„	316,650: 64	„	1906	„	440,966: 66
„	1902	„	348,938: 69	„	1907	„	478,932: 91
„	1903	„	398,972: —	„	1908	„	506,770: 95

IV. Tonttiverot.

Kaupungin taloista velotetut tonttiverot, joita otetaan 16 $^2/_3$ penniä kultakin tontin pintaalan 1,000 n. jalalta ja jotka kannetaan yhdessä taksotettujen kunnallisverojen kanssa, tekevät vuodelta 1908 Smk 3,601: 47.

Kymmeneltä viime vuodelta on tämä maavero tehnyt:

Vuonna	1899	Smk.	2,681: 55	Vuonna	1904	Smk.	2,955: 62
„	1900	„	2,702: 72	„	1905	„	3,061: 51
„	1901	„	2,709: 30	„	1906	„	3,158: 37
„	1902	„	2,737: 20	„	1907	„	3,476: 40
„	1903	„	2,816: 65	„	1908	„	3,601: 47

V. Tuloatuottavat oikeudet.

Liikenne- ja Satamakonttorin tilit osottavat melkoista ylimäärää yli vuositulosäännössä arvioitujen tulojen, nousten se:

Tuulaaki y. m. maksuista noin	Smk.	77,500: —
Satama „ „ „ „	„	40,000: —
	Smk.	117,500: —

Sitävastoin osottaa Perunkirjotusprosenttien tili noin Smkan 27,000: — vajausta.

Kaupungin liikennekonttorin velottamat ja kantamat maksut näkyvät seuraavalla sivulla olevasta taulusta:

Summittainen yhteenveto Helsingin kaupungin Liikennekonttorin maksujen kannosta v. 1908.

	Velotettu										Kannettu						Suorittamattomia maksuja	
	Tuulaaki		Liikennemaksuja		Mittausmaksuja		Makasiinin vuokraa		Yhteensä		Vuodelta 1908 kertyneitä maksuja		Edellis. vuodelta kertyneitä maksuja		Yhteensä			
	Smk.	p:ä	Smk.	p:ä	Smk.	p:ä	Smk.	p:ä	Smk.	p:ä	Smk.	p:ä	Smk.	p:ä	Smk.	p:ä	Smk.	p:ä
Tammikuu	22,576	04	18,858	01	443	21	1,738	44	43,615	70	39,090	39	21,179	52	60,269	91	3	14
Helmikuu	20,784	95	15,812	12	—	—	—	—	36,597	07	35,346	85	1,208	34	36,555	19	21	19
Maaliskuu	22,698	08	19,952	91	—	—	—	—	42,650	99	39,326	61	3,196	27	42,522	88	8	89
Huhtikuu	23,976	37	25,845	24	—	—	—	—	49,821	61	47,698	65	3,749	98	51,448	63	344	01
Toukokuu	35,234	43	102,057	91	87	52	1,110	80	138,490	66	118,585	61	52	22	118,637	83	263	85
Kesäkuu	28,414	82	74,563	72	893	45	817	—	104,688	99	107,476	31	128	99	107,605	30	335	95
Heinäkuu	22,862	45	56,257	90	—	—	1,931	94	81,052	29	79,782	18	3	82	79,786	—	586	64
Elokuu	25,981	80	61,546	44	293	27	540	52	88,362	03	86,421	69	20	57	86,442	26	823	44
Syyskuu	35,494	17	70,992	81	219	31	1,292	08	107,998	37	105,660	55	—	41	105,660	96	2,493	76
Lokakuu	35,176	33	96,620	44	408	77	2,391	44	134,596	98	123,670	05	5	47	123,675	52	6,491	57
Marraskuu	29,177	53	73,886	24	87	55	893	08	104,044	40	107,022	79	2	73	107,025	52	6,071	46
Joulukuu	23,263	24	68,694	21	—	—	1,662	60	93,620	05	103,980	29	21	79	104,002	08	10,144	96
Yhteensä	325,640	21	685,087	95	2,433	08	12,377	90	1,025,539	14	994,061	97	29,570	11	1,023,632	08	27,588	86
Lyhennys	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3,888	31	980	86	4,869	17	—	—
Tuulaak. ylämaan kaup.	5,608	50	—	—	—	—	—	—	5,608	50	5,113	38	1,119	14	6,232	52	495	12
Yhteensä Smk.	331,248	71	685,087	95	2,433	08	12,377	90	1,031,147	64	1;003,063	66	31,670	11	1,034,733	77	28,083	98
															Jäännöksiä aikaisemmilta vuosilta		1,097	40
																	29,181	38

Satamakonttorin tulot, mikäli ne koskevat tätä pääluokkaa, jakaantuvat eri maksulajeihin nähden ja vuoden eri kuukausille seuraavalla tavalla:

Helsingin Satamakonttorin vuonna 1908 kantamat maksut.

Kuukausi	Velotettu satamamaksuja	Siltamaksuja	Elinkeinomaksuja	Painolastimaksuja	Punnitsemismaksuja	Nostoranmaksuja	Myönnetty vähennyksiä	Yhteensä
Tammikuu . .	69 —	1 80	— —	— —	176 23	28 60	— —	275 63
Helmikuu . .	51 —	1 20	— —	— —	202 26	— —	— —	254 46
Maaliskuu . .	15 —	— —	— —	— —	250 14	— —	— —	265 14
Huhtikuu . .	4,218 80	— —	— —	— —	289 54	18 20	2,414 62	2,111 92
Toukokuu . .	40,263 —	606 37	1,254 79	8 —	238 22	266 40	8,344 27	34,292 51
Kesäkuu . . .	51,252 40	1,021 89	1,574 64	15 20	224 84	405 80	10,851 40	43,643 37
Heinäkuu . .	43,958 40	1,202 49	908 —	4 —	207 30	244 60	9,509 80	37,014 99
Elokuu	46,110 80	1,106 99	192 47	2 80	221 34	129 60	10,746 12	37,017 88
Syyskuu . . .	42,068 45	1,227 45	376 75	5 —	246 05	73 —	9,053 36	34,943 34
Lokakuu . . .	45,062 80	1,466 92	1,934 15	2 —	287 79	258 80	7,990 26	41,022 20
Marraskuu . .	29,718 85	575 —	806 81	— —	288 96	114 —	6,557 60	24,946 02
Joulukuu . .	22,651 40	2,460 61	115 70	1 20	242 47	313 80	7,975 09	17,810 09
Yhteensä	325,439 90	9,670 72	7,163 31	38 20	2,875 14	1,852 80	73,442 52	273,597 55

Sitäpaitsi kantaa Satamakonttori pääluokassa III 2. mainitut kalavesimaksut . . . . . *Smk.* 1,803: —

Kaikkiaan kannettu *Smk.* 275,400: 55

Liikenteestä kannetut maksut ovat vuosina 1899—1908 nousseet seuraaviin määriin:

Vuosi	Tuulaaki, liikennemaksut y. m.	Satamamaksut y. m.
1899	724,865 56	233,154 87
1900	766,165 11	218,367 19
1901	654,995 38	204,044 27
1902	651,656 71	197,884 69
1903	697,353 25	230,655 98
1904	731,652 23	243,202 04
1905	776,111 12	226,982 02
1906	931,508 40	240,493 99
1907	1,075,390 81	279,585 39
1908	1,031,147 64	273,597 55

VI. Sekalaiset tulot.

Mainittavia poikkeamisia vuosirahasäännöstä näkyy tässä pääluokassa Vaivaishoitoon kuuluvissa tileissä, joille on tullut ainoastaan noin 50 % tulosäännössä lasketuista tuloista.

Pääluokan vuoden summaan Smk 464,731: 75, sisältyy Suomen ja Venäjän valtiovarastojen korvaamia majotuskustannuksia Smk 314,834: 05.

VII. Valtioavut.

Kaupungin osuus paloviinaverosta on noussut Smkaan 18,874: 10, joten on syntynyt Smkan 3,874: 10 ylimäärä.

Valtioapua kansakouluille ja kasvatuslaitoksille maksettiin vuonna 1908 K. Senaatin päätöksen mukaan 1 päivältä huhtikuuta 1908 Smk 274,600: —, josta Smk 7,000: — oli kasvatuslaitoksille tuleva osuus.

Valtioapua katuvalaistukseen, joka K. Senaatin päätöksen mukaan 10 päivältä helmikuuta 1908 on kymmenvuotiskaudeksi 1901—1910 vahvistettu Smkaksi 15,200: — vuodessa, on vuonna 1908 maksettu tämä määrä. Kun mainittu apuraha vuosilta 1901—1908 on merkitty Smkaksi 15,170: —, on tällä tilillä syntynyt 240 markan ylimäärä.

Valtioapu kaupungin palosammutustoimen ylipitämiseen Smk 21,000: — perustuu K. Senaatin kirjeeseen 10 päivältä toukokuuta 1908.

VIII. Vesijohto.

Vuosien 1907 ja 1908 maksujen kantoluettelot osottavat:

	Vuonna 1907		Vuonna 1908		Lisäys	
1 neljännes	148,684	70	169,202	13	20,517	43
2 „	154,479	28	170,691	46	16,212	18
3 „	156,192	18	170,811	90	14,619	72
4 „	181,407	83	195,182	17	13,774	34
Yhteensä *Smk*	640,763	99	705,887	66	65,123	67

Näihin maksumääriin sisältyy mittarinvuokria Smk 29,220: — ja Smk 30,997: —.

Vuosina 1899—1908 ovat vedenkäyttömaksut nousseet seuraaviin määriin:

Vuonna	1899	Smk.	351,508: 90	Vuonna	1904	Smk.	478,450: 41
„	1900	„	399,019: 12	„	1905	„	521,239: 85
„	1901	„	418,116: 47	„	1906	„	589,480: 51
„	1902	„	397,335: 03	„	1907	„	640,763: 99
„	1903	„	442,274: 48	„	1908	„	705,887: 66

IX. Valaistuslaitos.

Valaistuslaitoksen menot ja tulot sekä tila viimeisenä päivänä joulukuuta 1908 näkyvät seuraavista mainitun laitoksen tekemistä tauluista:

Menot.	Määrärahat vuosimeno-säännössä		Menot kirjojen mukan		Menoja yli määrärahojen		Säästöjä määrärahoista	
Hallinto.								
Palkkoja ja palkkioita	61,350	—	64,752	04	3,402	04		
Konttoritarverahoja	5,000	—	4,107	80	—	—	892	20
Kaasun valmistuskustannukset.								
Tavalliset kaasuhiilet	385,700	—	353,354	47	—	—	32,345	53
Cannelhiilet	28,000	—	12,977	25	—	—	15,022	75
Kivihiilien kuletus ja pienentäminen	12,000	—	7,494	19	—	—	4,505	81
Erinäisiä aineksia	5,500	—	13,235	77	7,735	77		
Työkustannuksia retorttihuoneessa	40,000	—	44,785	94	4,785	94		
Höyrypannu- ja kaasunpumpp. kust	20,000	—	17,507	31	—	—	2,492	69
Kaasunpuhdistus	5,600	—	6,612	65	1,012	65		
Polttopuut y. m. konttoria varten	800	—	823	92	23	92		
Sähkövalaistus aparaattihuoneessa	1,500	—	1,445	20	—	—	54	80
Vesimaksut	5,000	—	6,981	25	1,981	25		
Palo- ja tapaturmavak. maksut	9,000	—	7,902	71	—	—	1,097	29
Puhtaanapito, vartioiminen y. m.	8,000	—	6,077	83	—	—	1,922	17
Öljykaasun raakaaineet, työkustannukset ja ylläpito	50,000	—	10,212	31	—	—	39,787	69
Kustannuksia lisätuotteista.								
Työkustannuksia koksista	10,000	—	14,032	18	4,032	18		
„ kivihiiltervasta	4,800	—	5,598	09	798	09		
„ grafitista ja kuonasta	—	—	504	23	504	23		
Siirto	652,250	—	578,405	14	24,276	07	98,120	93

	Määrärahat vuosimeno-säännössä		Menot kirjojen mukaan		Menoja yli määrärahojen		Säästöjä määrärahoista	
Siirto	652,250	—	578,405	14	24,276	07	98,120	93
Katuvalaistuksen kustannukset.								
Lyhtyjen sytyttäjät ja lamppujen hoitajat	44,000	—	43,460	70	—	—	539	30
Hehkusukkia ja silinteriä	2,800	—	2,619	85	—	—	180	15
Lyhtyjen, patsaiden ja lyhtyjohtojen ylläpito	6,000	—	4,837	86	—	—	1,162	14
Sekalaisia kustannuksia	3,400	—	3,926	08	526	08		
Yksit. kaasunkäytön kustannukset.								
Mittarien tarkastus ja rahojen kanto	16,920	—	16,139	78	—	—	780	22
Sekalaisia kustannuksia	8,080	—	14,459	47	6,379	47		
Korjaukset ja ylläpito.								
Rakennukset	4,200	—	2,829	97	—	—	1,370	03
Uunit tarpeineen	18,300	—	19,934	47	1,634	47		
Aparaatit ja putkijohdot	6,000	—	6,216	63	216	63		
Kaasukellot	2,000	—	374	27	—	—	1,625	73
Pääjohtoverkko	3,000	—	2,718	—	—	—	282	—
Yksityiset johtolaitokset	500	—	115	84	—	—	384	16
Kaasumittarit	5,000	—	3,173	43	—	—	1,826	57
Kalustot	4,000	—	3,841	46	—	—	158	54
Korko								
Konttokurantti tilistä kaup. rahaston kanssa	14,000	—	15,330	73	1,330	73		
Uutisrakennuksia.								
3 kpl. uusia puoligeneraattoriuunia	58,000	—	41,286	97	—	—	16,713	03
Huoneet uunityömiehille	1,500	—	—	—	—	—	1,500	—
Aparaatit putkijohtoineen	—	—	963	54	963	54		
Pääjohtoverkon laajentaminen.								
Aleksanterinkatun Mariank. ja Kanavatorin väliin	2,790	80	1,846	78	—	—	944	02
Kanavatoriin ja Kanavakatuun Katajanokan siltaan asti	2,511	75	1,924	15	—	—	587	60
Vuorikatuun Hallituskadusta Puutarhakatuun	5,799	41	3,580	58	—	—	2,218	83
Siirto	861,051	96	767,985	70	35,326	99	128,393	25

	Määrärahat vuosimeno-säännössä		Menot kirjojen mukaan		Menoja yli määrärahojen		Säästöjä määrärahoista	
Siirto	861,051	96	767,985	70	35,326	99	128,393	25
Laivurinrinteen jatkoon Rata- ja Annankatujen kulmaan asti	1,134	45	—	—	—	—	1,134	45
Koulutoriin Korkeavuodenkadulta	378	15	—	—	—	—	378	15
Lapinlahdenkatuun Fredrikin- ja Hautausmaankatujen väliin	11,072	05	11,072	05				
Hautausmaankatuun Lapinlahdenkatujen väliin	8,457	05	8,457	05				
Erinäisiin katuihin Hallituksen määräyksen mukaan	7,856	34	6,105	10	—	—	1,751	24
Uusien lyhtyjen asettaminen.								
Pietarinkadulle, Laivurinkadulle, Laivanvarustajankadulle, Huvilakadulle, Fredrikinkadulle, Antinkadulle, Unioninkadulle, Tehtaankadulle 30 kpl. lyhtyjä à 160 markkaa	4,800	—	4,053	68	—	—	746	32
Punanotkoon ja Yrjönkadulle asetetut 11 lyhtyä; määrärahaa myönnetty 40 kpl. à 160 markkaa	6,400	—	5,296	43	—	—	1,103	57
Johtolaitokset, kalustot y. m.								
Yksityiset johtolaitokset	6,000	—	5,198	—	—	—	802	—
Kaasumittarit	45,000	—	45,040	02	40	02		
Kalustot	5,000	—	9,560	66	4,560	66		
Laboratoriokustannukset	500	—	495	33	—	—	4	67
Uusi kaasukello	260,000	—	275,000	—	15,000	—		
Kiertojohto	450,000	—	358,066	68	—	—	91,933	32
Ant.	1,667,650	—	1,496,330	70	54,927	67	226,246	97
Säästö	79,350	—	259,403	98				
Yhteensä	1,747,000	—	1,755,734	68	54,927	67	226,246	97

Tulot.	Tulosäännössä lasketut tulot		Tuloja kirjojen mukaan		Vajaus		Ylimäärä	
Katuvalaistus	143,000	—	121,649	50	21,350	50		
Yksityinen kaasunkäyttö	655,000	—	628,625	11	26,374	89		
Lisätuotteet, koksi	189,000	—	257,138	92	—	—	68,138	92
„ kivihiiliterva	20,175	—	25,092	75	—	—	4,917	75
„ grafiitti ja kuona	—	—	1,277	10	—	—	1,277	10
Yksityiset työt ja aineksien myynti	29,825	—	84,746	71	—	—	54,921	71
Kaasumittarien vuokrat	—	—	1,368	35	—	—	1,368	35
Sekalaisia kaduista otettuja käyttökelpoisia aineksia	—	—	2,127	15	—	—	2,127	15
Erinäisiä korkoja	—	—	358	41	—	—	358	41
Kelloissa olevien kaasumäärien ero	—	—	284	—	—	—	284	—
Lainavaroja:								
Uutta kaasukelloa varten	260,000	—	633,066	68	76,933	32		
Kiertojohtoa varten	450,000	—						
Yhteensä	1,747,000	—	1,755,734	68	124,658	71	133,393	39

Yhteenveto tilinpäätöksestä.

Menot.

Määräraha menosäännössä	Smk.	1,667,650: —
Menoja yli määrärahojen	„	54,927: 67
Vajaus arvioiduissa tuloissa (tähän luettuna nostamatta jääneet lainavarat)	„	124,658: 71
	Smk.	1,847,236: 38
Vuoden voitto	„	259,403: 98
Yhteensä	Smk.	2,106,640: 36

Tulot.

Tuloja tulosäännön mukaan	Smk.	1,747,000: —
„ yli „	„	133,393: 39
Säästöä määrärahoista	„	226,246: 97
Yhteensä	Smk.	2,106,640: 36

Erinäisiä tasotustöitä y. m. varten uudella kaasulaitoksella on kaupunginrahastosta nostettu	Smk.	48,933: 32
josta on käytetty	Smk.	43,292: 70
Käytettävänä oleva saldo	„	5,640: 62
Yhteensä	Smk.	48,933: 32

Tila 31 päivänä joulukuuta 1908.

Varat.

Kiinteimistöjen tili:				
Pääjohtoverkko		Smk.	346,076: 40	
Lyhdyt, patsaat y. m.		„	137,991: 23	
Yksityiset johtolaitokset		„	39,170: 12	
Rakennukset Kaasulaitoksella		„	106,081: 11	
„ Arkadian tontilla		„	78: 62	
Uunit tarpeineen		„	72,630: 08	
Aparaatit ja putkijohdot		„	38,197: 78	
Kaasukellot		„	8,907: 86	
Kaasulaitoksen tontti		„	300,000: —	
Öljykaasulaitos		„	140,000: —	Smk. 1,189,133: 20
Kalustojen tili:				
Kaasunvalmistuksen kalusto		„	2,805: 85	
Katuvalaistuksen „		„	472: 02	
Putkenlaskijain „		„	10,088: 32	
Konttorin „		„	8,147: 06	
Sekalainen „		„	4,978: 40	„ 26,491: 65
Kaasumittarien tili				„ 184,375: 15
Tavaratili				
Erinäisiä aineksia				„ 37,304: 56
Raaka-aineiden tili:				
Tavallisia hiiliä		Smk.	174,787: 40	
Cannelhiiliä		„	21,354: 10	
Muita aineksia		„	95,299: 84	„ 291,441: 34
Valmistustili:				
Kaasua kelloissa				„ 692: —
Lisätuotteiden tili:				
Koksivarasto		Smk.	26,377: 40	
Kivihiilitervavarasto		„	893: —	„ 27,270: 40
Yksityisten töiden tili:				
Päättämättömiä töitä				„ 8,998: 52
Kiertojohdon tili				„ 358,066: 68
Uuden kaasukellon tili				„ 275,000: —
„ kaasulaitoksen tili				„ 43,292: 70
Sekalaisten tili				„ 85,635: 73
Kaasunkäyttäjien tili:				
Maksamattomia laskuja				„ 74,069: 80
Vekselien tili:				
Tunnusteita salkussa				„ 3,107: 40
Kassatili				„ 605: 99
			Yhteensä	Smk. 2,605,485: 12

Velat.

Kaasulaitoksen ostosumma			Smk 1,400,000: —
Konttok. tili kaup. rahaston kanssa			„ 239,656: 97
Sekalaisten tili			„ 3,559: 62
Kaup. rahasto, lainavaroja kiertojohtoa ja kaasukelloa varten			„ 633,066: 68
„ „ „ uutta kaasulaitosta varten			„ 48,933: 32
Tallettajain tili			„ 1,335: 45
Pääjohtoverkon laajentamista varten myönnet. määrärahan tili			„ 19,529: 10
Voitto- ja tappiotili:			
5 % annuiteetti Smk 1,400,000: —	Smk 70,000: —		
Säästö	„ 189,403: 98		„ 259,403: 98
		Yhteensä	Smk 2,605,485: 12

X. Puhtaanapitotoimi.

Talonomistajain yhä lisääntyvän liittymisen johdosta kaupungin puhtaanapitotoimeen osottaa puhtaanapitomaksujen tili Smk 21,997: 28 ylimäärää.

XI. Lainat.

Meno- ja tuloarvioon merkityistä, lainavaroista otettavista määrärahoista on osaksi velotettu „Käyttämättömien lainavarojen tiliä“ ja suoritettu ne 1902 vuoden obligatsionilainan varatuista varoista osaksi siirretty ne tiliin „Etukäteen suoritettuja lainavaroja“.

XII. Taksotus.

Vuoden taksotettu määrä jakaantuu:

1,558 etuoikeutettuun äyriin à Smk 13: 55		Smk	21,110: 90
219 majotuksesta vapaaseen äyriin à Smk 13: 75		„	3,011: 25
206,865 etuoikeudettomaan äyriin à Smk 13: 85		„	2,865,080: 25
Yht. 208,642 äyriä	Yhteensä	Smk	2,889,202: 40

niinkuin seuraavasta taulusta lähemmin näkyy:

Helsingin kaupungin kunnallisten verojen

Kaupunginosa	Taksotuslautakunnan määräämiä veroäyrejä				Tarkastuslautakunnan vähentämiä veroäyrejä				Jäljellä-			
	Kiinteistöstä	Elinkeinosta	Palkasta y. m.	Yhteensä maksavia	Kiinteistöstä	Elinkeinosta	Palkasta y. m.	Yhteensä maksavia	Kiinteistöstä	Elinkeinosta	Palkasta y. m.	Yhteensä maksavia
I	4,510	5,637	16,958	26,039	105	172	553	825	4,405	5,465	16,405	25,214
II	6,986	24,797	10,508	41,543	262	1,193	768	2,216	6,724	23,604	9,740	39,327
III	4,245	16,396	10,794	30,946	72	885	167	1,125	4,173	15,511	10,627	29,821
IV	6,610	8,735	14,860	28,265	222	489	675	1,396	6,388	8,246	14,185	26,869
V	3,639	7,006	10,558	20,562	40	942	519	1,505	3,599	6,064	10,039	19,057
VI	2,167	1,709	3,407	6,262	43	345	36	420	2,124	1,364	3,371	5,842
VII	4,251	3,320	15,016	21,121	272	255	312	845	3,979	3,065	14,704	20,276
VIII	2,248	2,447	9,528	13,882	134	100	257	492	2,114	2,347	9,271	13,390
IX	505	691	2,662	3,788	24	—	56	79	481	691	2,606	3,709
X	1,742	2,463	3,182	6,784	174	127	170	465	1,568	2,336	3,012	6,319
XI	2,148	1,122	4,566	6,225	66	91	143	284	2,082	1,031	4,423	5,941
XII	703	453	894	1,680	61	77	27	168	642	376	867	1,512
XIII	2,193	6,202	4,568	11,656	13	209	60	291	2,180	5,993	4,508	11,365
Yht.	41,947	80,978	107,501	218,753	1,488	4,885	3,743	10,111	40,459	76,093	103,758	208,642

taksotus vuodelta 1907 (vuoden 1908 tarpeisiin).

veroäyrejä			Taksotettu määrä								Tonttiäyrejä		Yhteensä	
Etuoikeutettuja	Majotuksesta vapaita	Etuoikeudettomia	Etuoikeutettuja äyrejä à Smk 13: 55		Majotuksesta vapaita äyrejä à Smk 13: 75		Etuoikeudettomia äyrejä à Smk 13: 85		Yhteensä		Smk.		Smk.	
334	14	24,866	4,525	70	192	50	344,394	10	349,112	30	333	92	349,446	22
174	170	38,983	2,357	70	2,337	50	539,914	55	544,609	75	285	47	544,895	22
309	—	29,512	4,186	95	—	—	408,741	20	412,928	15	203	08	413,131	23
242	27	26,600	3,279	10	371	25	368,410	—	372,060	35	663	30	372,723	65
127	8	18,922	1,720	85	110	—	262,069	70	263,900	55	298	13	264,198	68
72	—	5,770	975	60	—	—	79,914	50	80,890	10	274	—	81,164	10
154	—	20,122	2,086	70	—	—	278,689	70	280,776	40	429	82	281,206	22
40	—	13,350	542	—	—	—	184,897	50	185,439	50	116	31	185,555	81
19	—	3,690	257	45	—	—	51,106	50	51,363	95	242	99	51,606	94
14	—	6,305	189	70	—	—	87,324	25	87,513	95	441	43	87,955	38
18	—	5,923	243	90	—	—	82,033	55	82,277	45	179	50	82,456	95
—	—	1,512	—	—	—	—	20,941	20	20,941	20	133	52	21,074	72
55	—	11,310	745	25	—	—	156,643	50	157,388	75	—	—	157,388	75
1,558	219	206,865	21,110	90	3,011	25	2,865,080	25	2,889,202	40	3,601	47	2,892,803	87

Seuraava yhdistelmä kymmenen viime vuoden taksotus- ja verojenkantoluetteloista valaisee lähemmin kaupungin verotusoloja:

Veroäyrien lukumäärä ja taksotuksen suuruus Helsingin kaupungissa vuosina 1899—1908.

Vuosi	Veroäyrien lukumäärä (äyri vastaa 400 markan vuosituloa)	Lisäys	Vähennys	Veroäyriltä (etuoikeudettomalta) taksotettu määrä		Muistutuksia
1899 . . .	133,456	29,127 [1])	—	10	10	[1]) Siitä noin 14,000 äyriä satunnaista perintöveroa.
1900 . . .	136,575	3,119 [2])	—	12	66	
1901 . . .	137,244	669	—	12	91	
1902 . . .	139,631	2,387	—	13	31	[2]) Siitä noin 3,000 äyriä satunnaista perintöveroa.
1903 . . .	146,288	6,657	—	12	56	
1904 . . .	151,113	4,825	—	12	33	
1905 . . .	159,427	8,314	—	12	01	
1906 . . .	171,388	11,961	—	13	06	
1907 . . .	184,388	13,000	—	13	25	
1908 . . .	208,643	24,255	—	13	85	

Edelliseltä vuodelta siirtyviä tilejä.

Tähän kuuluu erinäisiä pienempiä säästöjä edellisinä vuosina myönnetyistä määrärahoista, nousten yhteensä Smk 13,741: 38.

Tuloja, joita ei ole tulosääntöön merkitty.

Kuten kirjanpäätöstaulusta näkyy on kaupungin rahastolla kuluneena vuonna ollut melkoisia tuloja, joita ei ole otettu huomioon tulosäännössä, nousten yhteensä Smkaan 186,842: 95. Tärkeimmät näistä ovat valtiovaraston Kuvernöörin päätöksen perusteella 13 päivältä joulukuuta 1907 suorittama korvaus käyttöoikeuden rajotuksista Viaporin linnotusesplanaadin piiriin lankeavaan osaan nähden kaupungin maata, Smk 140,608: 42, sekä valtiovaraston suorittama apumaksu Smk 29,361: 88 Aleksanterinkadun N:roihin 22—24 poliisilaitoksen tarvetta varten rakennetun tallin kustannuksiin.

Tila 31 päivänä joulukuuta 1908.

Obligatsionien tilin bilanssin vuodesta 1907 muodostivat:

Helsingin kaupungin 5 % lainan obligatsionit vuodelta 1876 . .	Smk.	312,319: 20

Vuoden kuluessa vähentynyt:

1876 vuoden vesijohtolainaobligatsionien arpomisen kautta	Smk.	8,900: —		
Kurssitappioita 1876 vuoden obligatsioneista . .	„	805: 45	Smk.	9,705: 45
			Saldon vuoteen 1909 Smk.	302,613: 75

muodostavat:

Helsingin kaupungin 5 % obligatsionit vuodelta 1876:

99 kpl. à 1,000 markkaa	Smk.	99,000: —			
281 kpl. à 500 „	„	140,500: —			
190 kpl. à 200 „	„	38,000: —			
	Smk.	277,500: —	à 109: 05	Smk.	302,613: 75

Valaistuslaitoksen ennakkomaksuihin sisältyy myöskin kaasulaitoksen vuosivoitto Smk 259,403: 98.

Rästien joukossa ovat otsakkeissa sekalaisia maksuja, vedenkäyttömaksuja ja vesijohtotöitä esiintyvissä summissa mainittavimpina erinä velotetut maksut, jotka lankeavat suoritettaviksi vasta tänä vuonna.

Otsakkeeseen „Erinäisiä velallisia“ sisältyvistä eristä mainittakoon, että tili „Tuloa myydystä lannasta“ on siirretty seuraavaan vuoteen Smk 43,000: — menoerällä, joka vastaa Malmin aseman lähellä olevalla varastopaikalla löytyvän lantavaraston arvoa.

Siirrettyjä työtilejä vastaavat määrärahat 1909 vuoden meno- ja tulosäännössä.

Tilassa esiintyvän erän Smk 28,820: 27 muodostaa Privatpankista otetun Smk 2,700,000: — suuruisen lainan $^{31}/_{12}$ 1908 langennut maksamaton korko.

Mitä tulee erään „käyttämättömiä lainavaroja“, viitataan otsakkeeseen Helsingin kaupungin vakautettu velka, 1902 vuoden obligatsionilaina.

Säästö

vuoteen 1909 saadaan, kun aikaisemman säästön käyttämättömästä osasta	Smk.	498,148: 66
vähennetään vuoden vajaus	„	370,575: 95
	Smk.	127,572: 71

Edellä mainittu vajaus ilmenee seuraavasta meno- ja tuloarvion päätilien yhdistelmästä.

Varoja on seuraavilla tileillä käytetty yli myönnettyjen määrärahojen:

Kaupungin velat	Smk.	38,742: 19		
Kaupungin virastot	„	17,893: 34		
Kunnallishallinto	„	34,674: 80		
Poliisilaitos	„	2,126: 25		
Vaivaishoito	„	1,832: 85		
Vesijohto	„	49,129: 63		
Yleiset työt	„	246,889: 32		
Sekalaiset menot	„	70,988: 57		
Arvaamattomiin menoihin Kaupunginvaltuusmiesten määräämisen mukaan	„	212,968: 87	Smk.	675,245: 82

Vajausta lasketuista tuloista osottavat tilit:

Tontinlunastukset	Smk.	468,179: 73		
Sekalaiset tulot	„	83,878: 25	Smk.	552,057: 98
			Smk.	1,227,303: 80

Säästöä määrärahoista ja ylimäärää on syntynyt seuraavilla tileillä:

Katu- ja laiturivalaistus	Smk.	41,399: 62		
Palotoimi	„	23: 92		
Terveyden- ja sairaanhoito	„	2,067: 71		
Opetus- ja sivistyslaitokset	„	17,020: 98		
Yleiset rasitukset	„	93,872: 58		
Kauppahallit	„	355: 66		
Eläkkeet	„	899: 99		
Korot	„	120,144: 52		
Kaupungin kiinteä omaisuus	„	49,970: 95		
Tonttiverot	„	101: 47		
Tuloatuottavat oikeudet	„	88,644: 55		
Valtioavut	„	80: 76		
Vesijohto	„	115,436: 65		
Valaistuslaitos	„	180,053: 98		
Puhtaanapitotoimi	„	19,804: 18		
Kunnallisverot	„	7,840: 48		
Sekalaiset tulot	„	119,009: 85	Smk.	856,727: 85
		Vuoden tulos: Vajaus	Smk.	370,575: 95

Viimeisten 10 vuoden aikana ovat vuositulokset olleet:

Vuonna	1899	Smk.	224,072: 60	ylijäämää.	Vuonna	1904	Smk.	824,770: 22	ylijäämää.
„	1900	„	296,655: 91	„	„	1905	„	263,269: 55	„
„	1901	„	246,885: 80	„	„	1906	„	737,870: 65	„
„	1902	„	562,779: 35	„	„	1907	„	454,167: 11	„
„	1903	„	581,434: 83	„	„	1908	„	370,575: 95	vajausta.

Tilinpäätöksen yhteenveto.

Tulot.

Varattu säästö vuodelta 1907	Smk.	600,000: —
Tuloja tulosäännön mukaan	„	11,716,511: 76
„ yli „	„	842,898: 50
Säästöä määrärahoista	„	286,079: 79
	Smk.	13,445,490: 05
Vuoden tulos, vajaus	„	370,575: 95
Yhteensä	Smk.	13,816,066: —

Menot.

Määrärahoja menosäännön mukaan	Smk.	12,316,511: 76
Menoja yli myönnettyjen määrärahojen	„	887,294: 73
Lasketuissa tuloissa syntynyt vajaus	„	612,259: 51
Yhteensä	Smk.	13,816,066: —

Kun aikaisemman säästön käyttämättömästä osasta	Smk.	498,148: 66
Vähennetään vuoden vajaus	„	370,575: 95
saadaan saldoksi vuoteen 1909	Smk.	127,572: 71

Helsingissä kaupungin Rahatoimikonttorissa maaliskuulla 1909.

Iwar Timgren.

Helsingin kaupungin menot ja tulot vuonna 1908.

Menotilit.	Määrärahat menosäännössä	Menot kirjojen mukaan	Menoja yli määrärahojen	Säästöjä määrärahoista
I. Kaupungin velat.				
Vuoden 1876 vesijohtolaina, kuoletus	34,600 —	34,600 —		
korko	51,960 —	51,960 —		
kurssitappio	900 —	805 45	— —	94 55
Vuoden 1882 uudisrakennus- ja järjestelylaina, kuoletus	67,000 —	67,000 —		
korko	26,752 50	26,752 50		
Vuoden 1892 obligatsionilaina, kuoletus	30,000 —	30,000 —		
korko	187,290 —	187,290 —		
provisioneja y. m.	900 —	855 13	— —	44 87
Vuoden 1898 obligatsionilaina, kuoletus	25,500 —	25,500 —		
korko	98,280 —	98,280 —		
provisioneja y. m.	1,000 —	1,167 74	167 74	
Vuoden 1900 obligatsionilaina, kuoletus	19,500 —	19,500 —		
korko	115,260 —	115,260 —		
provisioneja y. m.	1,000 —	1,418 50	418 50	
Vuoden 1902 obligatsionilaina, kuoletus	48,500 —	48,500 —		
korko	311,320 —	311,320 —		
provisioneja y. m.	3,000 —	5,463 99	2,463 99	
Suomen Puutarhayhdistyksen rakennusten lunastamiseen otettu laina, kuoletus	11,600 —	11,600 —		
Kassakreditiivin korkoja y. m.	20,000 —	55,831 38	35,831 38	
Siirto	1,054,362 50	1,093,104 69	38,881 61	139 42

Siirto	1,054,362	50	1,093,104	69	38,881	61	139	42
II. Kaupungin virastot.								
Maistraatti	38,700	—	35,758	49	—	—	2,941	51
Raastuvanoikeus	160,737	50	160,474	70	—	—	262	80
Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelusmiehet	36,086	66	36,052	84	—	—	33	82
Ulosottotoimi	56,499	99	55,819	82	—	—	680	17
Pöytäkirjojen puhtaaksikirjotus	1,700	—	2,073	35	373	35		
Määrärahoja käännöksiin venäjän kielestä	2,000	—	1,245	—	—	—	755	—
Tarverahoja	15,500	—	37,693	29	22,193	29		
III. Kunnallishallinto.								
Kaupunginvaltuuston kanslia, palkkoja	15,100	—	15,099	96	—	—	—	04
tarverahoja	10,000	—	29,388	66	19,388	66		
Rahatoimikamari, palkkoja	38,880	—	40,220	—	1,340	—		
tarverahoja	15,000	—	20,102	63	5,102	63		
ennakolta arvaamattomiin tarpeisiin	5,000	—	3,656	45	—	—	1,343	55
Rahatoimikonttori, palkkoja	47,910	—	47,909	92	—	—	—	08
tarverahoja	7,000	—	6,989	37	—	—	10	63
Liikennekonttori, palkkoja	57,755	—	55,450	27	—	—	2,304	73
mittarinpalkkioita	1,200	—	1,696	85	496	85		
tarverahoja	5,100	—	5,051	81	—	—	48	19
Satamakonttori, palkkoja	38,240	—	38,997	01	757	01		
moottoriveneen käyttökustannukset sekä höyrypurren vuokraa	1,290	—	1,487	—	197	—		
tarverahoja	750	—	722	81	—	—	27	19
Rakennuskonttori, palkkoja	48,058	33	48,058	14	—	—	—	19
ylimääräiset insinööri- ja piirustaja-apulaiset	8,000	—	9,528	70	1,528	70		
metsänvartija-apulaiset ja metsänkasvatus	2,000	—	3,428	19	1,428	19		
tarveaineet ja apuripäivätyöt	10,000	—	9,678	65	—	—	321	35
tarverahoja	1,500	—	1,728	65	228	65		
Puutarhalautakunta	7,525	—	7,525	—				
Taksotus- ja Tarkastuslautakunnat	9,000	—	16,371	32	7,371	32		
Holhouslautakunta	1,800	—	1,771	75	—	—	28	25
Työväenasiain lautakunta	4,700	—	4,609	77	—	—	90	23
Siirto	1,701,394	98	1,791,695	09	99,287	26	8,987	15

Siirto	1,701,394	98	1,791,695	09	99,287	26	8,987	15
Kunnan työnvälitystoimisto . . .	12,800	—	12,476	38	—	—	323	62
Kasvatuslautakunta	3,500	—	4,895	27	1,395	27		
Muinaismuistolautakunta	800	—	800	—				
Kaupungin asemakaavatoimikunta	15,000	—	14,938	57	—	—	61	43
IV. Katu- ja laiturivalaistus.								
Kaasuvalaistus	143,000	—	121,649	50	—	—	21,350	50
Petrolivalaistus	104,000	—	84,041	73	—	—	19,958	27
Laiturien ja tavaravajain ylimääräinen valaistus	10,850	—	10,759	15	—	—	90	85
V. Palosammutustoimi.								
Palkkoja ja muita etuja	110,170	—	110,163	96	—	—	6	04
Palotalli	11,425	—	11,759	76	334	76		
Lämmitys ja valo	11,900	—	11,561	21	—	—	338	79
Työkalut ja kalusto	23,200	—	23,197	15	—	—	2	85
Sekalaisia	3,680	—	3,669	—	—	—	11	—
Määräraha vapaeht. palokunnalle	5,000	—	5,000	—				
VI. Poliisilaitos.								
Apumaksu rahassa	198,034	28	198,034	28				
Virkahuoneustot	48,380	—	48,914	80	534	80		
Lämmitys ja valo	29,000	—	30,261	38	1,261	38		
Sekalaisia	13,400	—	13,730	07	330	07		
VII. Terveyden-ja sairaanhoito.								
Terveydenhoitolautakunta . . .	14,200	—	15,826	52	1,626	52		
Lääkärit ja sairaanhoitajat . . .	52,760	—	52,497	57	—	—	262	43
Marian sairaala, sisätautien osasto	32,688	—	34,935	45	2,247	45		
kulkutautien osasto	22,816	—	23,425	82	609	82		
sisätautis-kirurginen osasto . .	27,338	—	24,429	96	—	—	2,908	04
talousosasto	165,487	—	164,902	—	—	—	585	—
desinfisioimislaitos	3,460	—	3,180	35	—	—	279	65
Humlebergin varasairaala . . .	72,573	—	71,115	43	—	—	1,457	57
Grejuksen keuhkotautissairaala .	32,000	—	32,667	65	667	65		
Siirto	2,868,856	26	2,920,528	05	108,294	98	56,623	19

Siirto	2,868,856	26	2,920,528	05	108,294	98	56,623	19
Sörnäisten sairastupa	10,500	—	10,500	—				
Määrärahat erinäisille poliklinikoille	26,500	—	26,500	—				
Määrärahat lapsenpäästölaitoksille	24,645	—	24,644	94	—	—	—	06
Kätilöavun kustantamiseen varattomille kodeissa	3,000	—	3,360	—	360	—		
Määräraha Marian sairaalan keuhkotautispoliklinikalle	14,000	—	13,990	91	—	—	9	09
Terveyspoliisi	34,300	—	35,854	79	1,554	79		
Terveystoimisto	29,000	—	26,465	57	—	—	2,534	43
Laboratorio terveydellisiä tutkimuksia varten	22,900	—	22,837	46	—	—	62	54
Lihantarkastus teurastuslaitoksella	4,300	—	4,475	37	175	37		
Ruumiinavaushuone	200	—	194	45	—	—	5	55
Rokotusainevarasto	1,000	—	933	11	—	—	66	89
Rottien tappaminen	2,000	—	861	94	—	—	1,138	06
VIII. Vaivaishoito.								
Vaivaishoitohallitus	18,900	—	17,487	—	—	—	1,413	—
Vaivaistalo	94,235	—	99,270	89	5,035	89		
Työlaitos	30,320	—	24,854	11	—	—	5,465	89
Houruinhoitolaitos	81,725	—	84,551	83	2,826	83		
Kustannuksia hoidettav. annetuista	62,500	—	70,068	19	7,568	19		
Sairaanhoitokustannuksia	12,000	—	13,712	15	1,712	15		
Houruinhoitokustannuksia	40,000	—	41,216	90	1,216	90		
Lääkkeitä	20,000	—	18,226	75	—	—	1,773	25
Suoranaisia apurahoja	88,000	—	84,065	—	—	—	3,935	—
Sekalaisia	9,740	—	5,800	03	—	—	3,939	97
IX. Opetus- ja sivistyslaitokset.								
Merikoulu	3,600	—	3,607	20	7	20		
Käsityökoulut, ylempi ja alempi	65,473	50	62,754	08	—	—	2,719	42
Valmistava poikain ammattikoulu	41,395	22	41,424	99	29	77		
Tyttöjen ammattikoulu	41,600	—	42,808	58	1,208	58		
Kauppakoulut	22,860	—	22,860	--				
Kansakoulut, palkkoja	804,570	—	798,875	70	—	—	5,694	30
vuokria	52,000	—	49,768	83	—	—	2,231	17
opetusvälineitä	25,000	—	23,675	18	—	—	1,324	82
Siirto	4,555,119	98	4,596,174	—	129,990	65	88,936	63

Siirto	4,555,119	98	4,596,174	—	129,990	65	88,936	63
Kansakoulut, käsitöiden ja koulukyökkien tarveaineita	9,000	—	10,990	16	1,990	16		
huonekaluja	17,000	—	16,999	98	—	—	—	02
polttopuita ja niiden hakkuu	44,000	—	34,182	89	—	—	9,817	11
valo	20,000	—	22,402	57	2,402	57		
vaatetusapua	32,000	—	31,999	95	—	—	—	05
puhtaanapito	40,000	—	44,241	82	4,241	82		
koulutalojen ja huoneustojen kunnossapito	25,000	—	25,771	25	771	25		
paikanvälitys k. koulusta päässeille oppilaille	1,700	—	1,698	64	—	—	1	36
määräraha Viaporissa ja sen läheisillä saarilla asuvien lasten käyttämiseksi k. kouluissa	1,500	—	1,546	50	46	50		
huonekaluja Tehtaankadun k. kouluun	6,800	—	6,799	76	—	—	—	24
eläkeapua	10,575	—	10,375	—	—	—	200	—
tarverahoja	8,000	—	8,867	22	867	22		
matkastipendejä	2,000	—	2,000	—				
Työväenopetus	20,000	—	20,000	—				
Tylsämielisten lasten kasvatuslaitos	4,500	—	4,050	—	—	—	450	—
Pahantapaisten lasten turvakodit	72,065	—	65,140	52	—	—	6,924	48
Kansankirjastot ja lukusalit	67,430	—	68,206	92	776	92		
Muut kansanvalistustarkotukset	35,000	—	35,000	—				
X. Yleiset rasitukset.								
Kyydinpito	1,800	—	2,400	—	600	—		
Kruunun veroja	54	96	54	96				
Majotuskustannuksia	411,488	75	317,071	62	—	—	94,417	13
Majotuslautakunta	8,600	—	8,544	55	—	—	55	45
XI. Vesijohto.								
1. Hallinto ja käyttö.								
Palkkoja	28,000	—	27,800	—	—	—	200	—
Pumppulaitoksen käyttökustann.	10,000	—	15,369	30	5,369	30		
Suodattimien käyttökustannukset	15,000	—	14,420	60	—	—	579	40
Vesimittarien lukeminen ja valvonta	9,500	—	8,927	23	—	—	572	77
Mittaukset ja tutkimukset laajennuksia varten	1,500	—	1,479	45	—	—	20	55
Siirto	5,457,633	69	5,402,514	89	147,056	39	202,175	19

Siirto	5,457,633	69	5,402,514	89	147,056	39	202,175	19
Palovakuutusmaksuja	1,200	—	1,578	95	378	95		
Vuokria	950	—	950	—				
Konttorihuoneuston vuokra, siivoominen ja valaistus	2,500	—	2,758	—	258	—		
Tarverahoja	3,000	—	4,108	04	1,108	04		
Veroja Helsingin pitäjän kunnalle	800	—	612	55	—	—	187	45
Maksulippujen ja laskujen jakaminen y. m.	700	—	700	—				
Kustannuksia hevosaltaista . . .	3,000	—	3,196	02	196	02		
Yksityiset johtoyhtymiset . . .	95,000	—	176,007	54	81,007	54		
Smf. 171,150: — 257,907: 68								
2. Ylläpito ja korjaus.								
Vesijohdon rakennuksien, aitauksien, sulkujen, koneiden ja johtoverkon korjaus ja ylläpito . .	30,000	—	36,499	05	6,499	05		
Vesimittarien korjaus ja tarkistus	6,000	—	3,299	73	—	—	2,700	27
Itsetoimivan vedenkorkeudenosottajan asettaminen vesisäiliöön .	1,500	—	1,551	62	51	62		
Vesisäiliön viemärijohdon uudistus	4,000	—	5,192	19	1,192	19		
Smf. 41,500: — 46,542: 59								
3. Johtoverkon laajennus sekä vesimittarien osto.								
Vesimittarien osto	15,000	—	14,540	57	—	—	459	43
Vesijohto L. Viertotien alle Humalistonkadulta Humlebergin huvilaan N:o 4	13,900	—	13,734	28	—	—	165	72
S:n Lautatarhankadun alle os. N:osta 2 Panimonkadulle ja os. N:osta 8 Pääskysenpesänkadun alaiseen vesijohtoon	13,100	—	10,910	42	—	—	2,189	58
S:n I. Heikinkadun alle Aleksanterinkadun ja Erottajantorin välille sekä sieltä E. Esplanadikadun alle Korkeavuorenkadulle (putk. vaihto)	29,400	—	26,536	76	—	—	2,863	24
S:n Kasarminkadun alle E. Esplanadikadun ja P. Makasiininkadun välille (putkien vaihto) . . .	8,300	—	6,553	84	—	—	1,746	16
Siirto	5,685,983	69	5,711,244	45	237,747	80	212,487	04

Siirto	5,685,983	69	5,711,244	45	237,747	80	212,487	04
Vesijohto E. Makasiininkadun alle L. Rannan ja Fabianinkadun välille sekä sieltä vinosti Kasarmintorin yli Kasarminkadulle (putkien vaihto)	12,900	—	12,614	96	—	—	285	04
S:n Fabianinkadun alle Aleksanterinkadun ja E. Esplanadikadun välille sekä viimemainitun kadun alle Fabianinkadulta Kasarminkadulle (putkien vaihto) . . .	15,200	—	14,535	23	—	—	664	77
S:n P. Makasiininkadun alle Kasarmin- ja Fabianinkatujen välille sekä Unioninkadun ja L. Rannan välille (putkien vaihto) . .	2,450	—	2,825	85	375	85		
S:n Fabianinkadun alle P. Makasiinin- ja Bernhardinkatujen välille (putkien vaihto)	4,550	—	4,460	35	—	—	89	65
S:n Unioninkadun alle P. ja E. Makasiininkatujen välille (putkien vaihto)	2,000	—	2,321	81	321	81		
S:n Rahapajan rannan alle tavaravajain alapuolelle (putk. vaiht.)	9,500	—	9,500	—				
S:n Kanava- ja Rahapajan rantojen alle Kanavakadulta kortt. N:o 142 lounaispuolella L. Satamakadulle sekä tämän alle Luotsikadulle (ositt. putk. vaiht.)	23,000	—	28,308	46	5,308	46		
S:n Simonkadun alle (putkien vaihto)	32,800	—	32,457	67	—	—	342	33
S:n Kansakoulun- sekä Fredrikinkatujen alle Kansakoulun- ja Kampinkatujen välille	47,000	—	34,384	96	—	—	12,615	04
S:n Malminrinteen alle	18,300	—	19,998	81	1,698	81		
S:n Kampinkadun alle tonttien N:o 6 ja 8 edustalla	3,800	—	3,862	95	62	95		
S:n Fredrikinkadun alle Kampin- ja E. Rautatienkatujen välille sekä viimem. kadun ja satamaradan alle Runebergin ja P. Rautatienkatujen kulmaan	88,900	—	77,242	19	—	—	11,657	81
S:n Sakarinkadun alle Pengerkadun ja I. Viertotien välille .	4,550	—	4,550	—				
S:n Pengerkadun alle Ekonkujan ja Sakarinkadun välille . . .	23,900	—	22,116	05	—	—	1,783	95
Siirto	5,974,833	69	5,980,423	74	245,515	68	239,925	63

Siirto	5,974,833	69	5,980,423	74	245,515	68	239,925	63
Vesijohto Fleminginkadun alle 5 linjan ja Waasankadun välille .	40,600	—	33,396	60	—	—	7,203	40
S:n Helsingin- ja Josafatinkatujen alle Flemingin- ja I. Braahenkatujen välille sekä tonttien N:o 9 ja 11 edustalle	17,900	—	16,426	46	—	—	1,473	54
S:n Panimonkadun alle Lautatarhan- ja Verstaankatujen välille	3,050	—	3,094	65	44	65		
S:n Tynnyrintekijänkadun alle Lautatarhan- ja Verstaankatujen välille	2,150	—	2,037	99	—	—	112	01
S:n Verstaankadun alle Tynnyrintekijänkadulta vankila-alueeseen	7,600	—	6,285	39	—	—	1,314	61
S:n Verstaankadun alle Hermanninkaup. I Kauppa- ja Saarikatujen välille	4,750	—	5,306	46	556	46		
S:n P. Rautatienkadun alle Fredrikinkadulta L. Viertotielle sekä tämän alle Museonkadulle . .	18,600	—	16,739	84	—	—	1,860	16
S:n Arkadiankadun alle P. Rautatienkadun ja Runeberginkadun välille	13,550	—	13,058	54	—	—	491	46
S:n Fredrikinkadun alle Arkadiankadun ja P. Rautatienkadun välille	5,750	—	5,838	10	88	10		
S:n Ainonkadun alle Nervanderinkadun ja L. Viertotien välille .	15,800	—	14,769	38	—	—	1,030	62
S:n Nervanderinkadun alle Ainonkadun ja P. Rautatienkadun välille	2,800	—	2,623	78	—	—	176	22
S:n Meilansinkadun alle Töölönkadun ja L. Viertotien välille .	9,350	—	8,603	43	—	—	746	57
S:n Töölönkadun alle Kammion- ja Meilansinkatujen välille . . .	9,100	—	8,562	79	—	—	537	21
S:n Roosanhuvilankadun alle Meilansin- ja Kammionkatujen välille	2,800	—	3,337	84	537	84		
S:n Rantakadun alle 6:nnen kaup. osan huvilakaup:ssa	16,700	—	16,596	35	—	—	103	65
S:n Ritarikadun alle osote-N:osta 4 Kirkkokadulle (putkien vaihto)	1,950	—	2,043	36	93	36		
S:n Porvoonkadun alle Karjalan- ja Saimankatujen välille . . .	9,400	—	9,905	87	505	87		
Smk 550,400: — 510,081: 99								
Siirto	6,156,683	69	6,149,050	57	247,341	96	254,975	08

Siirto	6,156,683	69	6,149,050	57	247,341	96	254,975	08
4. Sekalaisia.								
Työkalujen osto	6,000	—	3,643	74	—	—	2,356	26
Putkiverkon, sulkuventtiilien ja palopostien täydennys	2,000	—	2,003	63	3	63		
Vapaakaivon asettam. Töölöön. .	600	—	600	—				
Smf. *8,600: — 6,247: 37*								
XII. Kauppahallit.								
Rantatorin kauppahalli	6,420	—	6,848	24	428	24		
Hietalahdentorin kauppahalli . .	5,550	—	4,906	92	—	—	643	08
L. Rantakadun N:o 10:n kauppahalli	3,500	—	2,895	98	—	—	604	02
Kasarmintorin kauppahalli . . .	5,750	—	6,213	20	463	20		
XIII. Yleiset työt.								
1. Rakennukset ja talot.								
Erinäisiä korjauksia.	35,900	—	37,297	91	1,397	91		
Lumenkuljetus y. m. kaupungin taloista	6,000	—	6,290	07	290	07		
Muutostöitä Tulli- ja Pakkahuoneessa Katajanokalla	68,300	—	74,191	03	5,891	03		
Erinäisiä korjauksia siinä. . . .	4,000	—	4,040	—	40	—		
Seurahuoneen ulkopuolinen maalaus y. m.	1,000	—	1,518	68	518	68		
Raatihuone-taloryhmän s:n s:n . .	9,200	—	9,039	24	—	—	160	76
Muutostöitä erinäisissä kaupungin virastohuoneissa	8,000	—	13,689	97	5,689	97		
Erinäisiä korjauksia ja muutoksia Poliisilaitoksen hallussa olev. huoneustoissa	9,100	—	11,930	62	2,830	62		
Erinäisiä uutis- ja muutostöitä Poliisikamarin talossa	5,800	—	8,099	54	2,299	54		
Erinäisiä korjauksia Pohj. ja Etel. Palotornissa sekä paloasemilla .	6,000	—	5,344	36	—	—	655	64
S:n s:n Marian sairaalassa . . .	25,200	—	25,200	—				
Kaasunjohtaminen erinäisiin Marian sairaalan rakennuksiin ja pihamaalle.	8,700	—	7,793	18	—	—	906	82
Rantatorin Kauppahallin ulko- ja sisäp. korjaus	11,300	—	13,866	13	2,566	13		
Siirto	6,385,003	69	6,394,463	01	269,760	98	260,301	66

Siirto	6,385,003	69	6,394,463	01	269,760	98	260,301	66
Länsi rannalla olevan ent. Tulli- ja Pakkahuoneen sisäp. s:n . .	4,200	—	5,055	99	855	99	46	98
Grejuksen sairaalan korjaus. . .	1,800	—	1,753	02	—	—		
Takavarikkoon otettujen ravinto-aineiden säilytysvajan laajentaminen	2,000	—	2,121	26	121	26		
Lisämääräraha erinäisten luokkahuoneitten sisustamiseen Tehtaank. 15—17 kansakoulutalossa	27,000	—	27,000	—				
Uimahuoneita Kyläsaarella . . .	2,200	—	2,254	10	54	10		
Lisämääräraha poliisiasemaa varten Pengerkadun tontille N:o 5 kortt. N:o 331 Kalliossa	57,000	—	57,000	—				
Uusi poliisitalo toiseen poliisipiiriin	150,000	—	150,000	—				
Kunnan työväenasunnot	360,000	—	360,000	—				
Kaasukello Ainespihalle	260,000	—	275,000	—	15,000	—		
Uusi sähkölaitos	1,800,000	—	1,800,000	—				
Uusi pääputkiverkko Kaasulaitokselle (kiertojohto).	450,000	—	450,000	—				
Marian sairaalan laajentaminen .	600,000	—	600,000	—				
Uuden kansakoulutalon rakentaminen Kallioon	200,000	—	200,000	—				
Smk. 4,112,700: — 4,148,485: 10								
2. Kadut ja yleiset paikat.								
Erinäisiä korjauksia	15,000	—	14,842	38	—	—	157	62
Kivitys I:ma noppakivillä: Aleksanterinkatu Mariankadulta Kanavatorille	8,300	—	8,670	62	370	62		
S:n s:n: Antinkatu pitkin Lönnrotin puistikkoa	5,800	—	6,268	74	468	74		
S:n s:n 14 m:n leveyteen: ajotie Päävahdin edustalla	7,400	—	7,407	87	7	87		
Asfalttikäytävän uudestaan laskeminen E. Esplanadikadulla pitkin Teatteriesplanadia	1,800	—	1,499	45	—	—	300	55
P. Sillan sillankannen s:n . . .	6,400	—	6,380	89	—	—	19	11
Erin. pitkin kaup:n katuosia kulkevain aitausten uudesti-rakennus ja korjaus	8,500	—	9,640	12	1,140	12		
Kivitys II tellikka-kivillä asfalttiin: Hakaniemen tori pohj. puol. Sörnäisten Rantatien jatkoa . .	32,300	—	32,300	—				
Siirto	10,384,703	69	10,411,657	45	287,779	68	260,825	92

Siirto	10,384,703	69	10,411,657	45	287,779	68	260,825	92
Punanotkon läpi kulkevan Laivurinrinteen osan makadamoiminen, kaup. osuus	8,000	—	7,826	51	—	—	173	49
Merimiehen kadun Laivurinrinteen länsipuolisen sekä Laivurinrinteen ja Yrjönkadun välis. osan makadamoiminen, kaupungin osuus	10,500	—	10,157	07	—	—	342	93
Korkeavuoren- ja Ratakadun välisen Yrjönkadun osan makadamoiminen	5,000	—	5,991	56	991	56		
Kivitys mukulakivillä: kaupungin osuus poikkikatua, kulkeva itäpuolella makasiinikortt. N:o 152, 188 ja 189 Katajanokalla	4,100	—	4,292	62	192	62		
Kallion 3:nnen linjan makadamoiminen, kaup. osuus	4,800	—	4,800	—				
Panimonkadun länsipuol. olevan Lautatarhankadun osan tasotus 10 m leveyteen	10,300	—	10,853	27	553	27		
Panimonkadun s:n Lautatarhankadulta Verstaankadulle	8,400	—	8,104	88	—	—	295	12
Tynnyrintekijänkadun s:n Lautatarhan- ja Verstaank. välillä	4,700	—	4,640	25	—	—	59	75
Hermannin I Verstaankadun tasotus Saari- ja Kauppakatujen välillä	4,300	—	4,719	21	419	21		
Hermannin Vuorikadun jatkaminen Kuritushuoneenalueen läpi kulk. tielle	4,500	—	4,435	40	—	—	64	60
S:n s:n pitkin kortt. N:o 319	8,400	—	8,076	68	—	—	323	32
Pengerkadun s:n Ekonkujan ja Sakarinkadun välillä	37,500	—	38,058	23	558	23		
Sakarinkadun s:n Pengerkadun ja I. Viertotien välillä	12,300	—	12,816	77	516	77		
Fleminginkadun tasotus 5 linjan ja Vaasankadun välillä	78,000	—	77,845	97	—	—	154	03
Helsinginkadun s:n Kaarlon- ja Fleminginkatujen välillä	19,600	—	19,686	14	86	14		
Josafatinkadun s:n Kaarlon- ja I. Brahenkatujen välillä	18,600	—	19,259	10	659	10		
Porvoonkadun s:n Karjalankadulta Saimankadulle	8,000	—	8,225	36	225	36		
P. Rautatienkadun s:n I. Viertotieltä Fredrikinkadulle	64,000	—	65,576	90	1,576	90		
Siirto	10,695,703	69	10,727,023	37	293,558	84	262,239	16

Siirto	10,695,703	69	10,727,023	37	293,558	84	262,239	16
Arkadiankadun tasotus P. Rautatienkadulta Runeberginkadulle .	25,500	—	26,301	35	801	35		
Fredrikinkadun s:n P. Rautatien- ja Arkadiankatujen välillä . .	8,100	—	8,067	17	—	—	32	83
Ainonkadun s:n L. Viertotien ja Nervanderinkadun välillä . . .	66,700	—	67,761	28	1,061	28		
Nervanderinkadun s:n P. Rautatien- ja Ainonkatujen välillä. . . .	4,500	—	4,479	80	—	—	20	20
Kammionkadun s:n L. Viertotien ja Töölönkadun välillä	5,700	—	5,432	29	—	—	267	71
Meilansinkadun s:n L. Viertotien ja Töölönkadun välillä	21,400	—	21,641	66	241	66		
Töölönkadun s:n Kammion ja Meilansinkatujen välillä.	11,200	—	11,410	04	210	04		
Roosanhuvilankadun s:n Meilansin- ja Kammionkatujen välillä . .	18,000	—	17,970	98	—	—	29	02
Rantakadun s:n 6:nnen kaup. osan huvilakaupungissa	51,000	—	57,742	—	6,742	—		
Smk. 608,600: — 623,182: 56								
3. Kanavat ja viemärit.								
Erinäiset kunnossapitotyöt . . .	15,000	—	25,173	20	10,173	20		
Täydennystyöt	5,000	—	7,537	50	2,537	50		
Ritarinkadun alaisen kanavan varustaminen 12″ putkilla osote-N:osta 6 Kirkkokadun alaiseen kanavaan.	1,670	—	1,572	02	—	—	97	98
Kanava L. Viertotien alle Humlebergin tontista N:o 4 Humalistonkadun alaiseen kanavaan . .	15,200	—	15,143	18	—	—	56	82
Viemärikanava korttelin N:o 331 läpi I. Viertotien varrella. . .	5,000	—	5,232	62	232	62		
Kanava Fleminginkadun alitse os. N:osta 7 5:nteen linjaan ja os. N:osta 6 os. N:oon 19 sam. kadulla	16,900	—	16,820	23	—	—	79	77
S:n Helsinginkadun alitse Pengerkadulta Fleminginkadulle . . .	33,650	—	32,520	35	—	—	1,129	65
S:n Helsinginkadun alle Fleminginkadulta I. Brahenkadun alaiseen kanavaan.	15,000	—	14,560	81	—	—	439	19
S:n Porvoonkadun alle Karjalankadulta Saimankadulle. . . .	9,200	—	9,138	19	—	—	61	81
Siirto	11,024,423	69	11,075,528	04	315,558	49	264,454	14

Siirto	11,024,443	69	11,075,528	04	315,558	49	264,454	14
Kanava Sakarinkadun alle Pengerkadulta I. Viertotien alaiseen kanavaan	4,300	—	5,707	70	1,407	70		
S:n os. N:osta 21 Sörnäisten Rantatien varrella P. satamaan	4,400	—	4,774	97	374	97		
S:n Lautatarhankadun alle os. N:osta 2 Panimonkadulle ja os. N:osta 8 Pääskynsenpesänkadun alaiseen kanavaan	9,000	—	9,302	60	302	60		
S:n Tynnyrintekijänkadun alle pitkin kortt. N:o 282	2,200	—	2,303	87	103	87		
S:n Panimonkadun alle pitkin kortt. N:o 281	2,950	—	2,757	31	—	—	192	69
S:n Hermannin I Verstaankadun alle Kauppakadulta Saarikadun alaiseen kanavaan	5,100	—	5,401	53	301	53		
S:n P. Rautatienkadun alle Fredrikinkadulta L. Viertotielle ja pitkin sitä halkoratapihan poikki kulk. kanavaan	31,000	—	31,413	11	413	11		
S:n Arkadiankadun alle Fredrikin- ja Runeberginkatujen välillä sekä Aurorankadulta P. Rautatienkadulle	11,200	—	11,129	11	—	—	70	89
S:n Fredrikinkadun alle os. N:osta 60 P. Rautatienkadulle	3,900	—	3,426	15	—	—	473	85
S:n Ainonkadun alle os. N:osta 3 L. Viertotielle ja os. Nosta 5 Nervanderinkadulle	4,400	—	4,268	58	—	—	131	42
S:n Nervanderinkadun alle Ainon- ja P. Rautatienkatujen välillä	3,200	—	3,066	04	—	—	133	96
S:n Meilansinkadun alle Töölönkadulta L. Viertotien alaiseen kanavaan	10,200	—	10,427	25	227	25		
S:n Töölönkadun alle os. N:osta 43 Meilansinkadulle	5,200	—	4,926	06	—	—	273	94
S:n Roosanhuvilankadun alle os. N:osta 16 Meilansinkadulle	1,460	—	1,237	73	—	—	222	27
S:n Rantakadun alle 6:nnen kaup. osan huvilakaup:ssa	21,300	—	22,034	39	734	39		
Smf. 236,430: — 249,874: 50								
Siirto	11,144,233	69	11,197,704	44	319,423	91	265,953	16

Siirto	11,144,233	69	11,197,704	44	319,423	91	265,953	16
4. Tiet.								
Erinäisiä korjauksia	10,000	—	9,556	76	—	—	443	24
Kaivopuiston Länt. Lehtokujan makadamoiminen	4,100	—	3,700	32	—	—	399	68
Uuden Eläintarhantien laajennus pitkin tonttia N:o 1:a kortt. N:o 301:a	5,100	—	5,865	82	765	82		
Smf. 19,200: — 19,122: 90								
5. Viertotiet.								
Erinäisiä korjauksia.	15,000	—	14,238	72	—	—	761	28
Makadamin korjaus erinäisillä L. Viertotien osilla Meilansin tienhaarasta pohjoseen	10,000	—	10,048	41	48	41		
Smf. 25,000: — 24,287: 13								
6. Satamat.								
Erinäisiä korjauksia.	20,000	—	35,880	44	15,880	44		
Alasmenosillat jäille ynnä aidat pitkin laitureja ja jäärailoja . .	5,000	—	4,464	20	—	—	535	80
Satamain ruoppaus	5,000	—	13,133	67	8,133	67		
Et. satamassa olevan kompassintarkistus-duc d'albin korjaus .	2,500	—	3,245	29	745	29		
Kahden purkauslaiturin korjaus Sörnäisten Rantatien varrella .	5,900	—	5,453	66	—	—	446	34
P. Satamassa olevan T-muotoisen laiturin korjaus	8,500	—	12,238	44	3,738	44		
Katajanokan pohjoislaiturilla olevan purkaussillan länsiosan korjaus.	6,000	—	5,631	11	—	—	368	89
Hietalahden sataman erinäisten siltain korjaus	4,600	—	4,461	49	—	—	138	51
Venesillan s:n Kaisaniemen ravintolan luona	2,750	—	2,464	53	—	—	285	47
Hietaniemen kaatosillan s:n . . .	1,400	—	1,292	18	—	—	107	82
Kaivopuiston Kylpyhuoneen luona olevan sillan s:n	2,100	—	1,807	09	—	—	292	91
1 silta Sörnäisten lastauspaikan itäosassa	46,400	—	54,720	44	8,320	44		
3 kpl. väliaikaisia siltoja Sörnäisten Rantatien varrella	11,400	—	11,093	23	—	—	306	77
Siirto	11,309,983	69	11,397,000	24	357,056	42	270,039	87

Siirto	11,309,983	69	11,397,000	24	357,056	42	270,039	87
1 silta Taivallahden rannalla . .	7,500	—	7,372	09	—	—	127	91
2 s:n Ruoholahden täytepaikalla .	7,500	—	8,438	50	938	50		
Smk. 136,550: — 171,696: 36								
7. Istutukset.								
Istutusten ja puutaimistojen kunnossapito	75,000	—	79,740	59	4,740	59		
Aitauksien s:n.	3,000	—	2,937	56	—	—	62	44
Simonkadun lehtokuja.	1,800	—	1,779	22	—	—	20	78
Ajotie Töölönlahdelta Puutarhayhdistykselle	4,900	—	4,842	61	—	—	57	39
Hevosten ja ajokalujen osto . .	5,580	—	5,670	—	90	—		
Mullanvalmistus kaup. istutuksia varten	3,500	—	3,699	18	199	18		
Alpin ylläpito.	7,250	—	10,030	90	2,780	90		
Kaivopuiston tasotustyöt. . . .	5,000	—	5,282	02	282	02		
Tasotustöiden jatkaminen Tokantorilla	2,500	—	2,537	35	37	35		
S:n s:n Haapaniemen puistikossa .	3,000	—	3,596	61	596	61		
S:n s:n Eläintarhan urheilukentällä	15,000		17,366	29	2,366	29		
Kelkkaratojen järjestäminen . .	1,600	—	1,650	—	50	—		
Leikkikenttä Punanotkoon . . .	27,400	—	29,816	02	2,416	02		
Koulutorin tasottelu	4,460	—	4,578	66	118	66		
Tien laittaminen Tehtaanpuiston halki	500	—	562	70	62	70		
Kapteenin- ja Tehtaankatujen varrella olevan avon. paik. tasottelu	10,463	—	10,757	20	294	20		
Taimitarhan järjestely Savilan huvilapalstalle Eläintarhaan . . .	10,920	—	11,183	02	263	02		
Talvipuutarhan ylläpito	6,000	—	6,281	82	281	82		
Varapuutarhan perustaminen . .	70,300	—	104,045	49	33,745	49		
Smk. 258,173: — 306,357: 24								
8. Puhtaanapitotoimi.								
Kaatopaikkain ja laiturien kunnossapito	2,800	—	5,883	23	3,083	23		
Vahtien palkat	5,200	—	8,316	59	3,116	59		
Makkien ja käymäläin kunnossapito.	12,000	—	19,351	42	7,351	42		
S:n korjaus.	2,000	—	3,769	76	1,769	76		
Siirto	11,605,156	69	11,756,489	07	421,640	77	270,308	39

Siirto	11,605,156	69	11,756,489	07	421,640	77	270,308	39
Kaupungin yleisten paikkain ja katuosuuksien y. m. puhtaanapito	95,000	—	108,904	65	13,904	65		
Kaup. keskikatujen kasteleminen	10,000	—	17,309	87	7,309	87		
Viertoteiden puhtaanapito . . .	30,000	—	37,682	39	7,682	39		
Kaivopuiston s:n s:n	1,000	—	922	93	—	—	77	07
Teiden s:n	10,000	—	17,916	41	7,916	41		
Venhevalkamain s:n	700	—	1,541	60	841	60		
Jäiden s:n	1,500	—	1,500	—				
Käymälä 2 henkilölle, Punanotkon istutukseen Laivurinrinteen varrelle	400	—	645	70	245	70		
Käymälä 2 henkilölle korttelin N:o 127 viereisen puistikon viereen	1,200	—	1,111	31	—	—	88	69
Smk. 171,800: — 224,855: 86								
9. Yleinen makkien puhtaanapito.								
Palkkoja, miehistö ja ajomiehet .	87,900	—	111,491	21	23,591	21		
10 hevosen ruoka	7,600	—	8,560	80	960	80		
Sekalaisia menoja desinfisioimistarpeista ja työkaluista y. m.	6,300	—	9,736	24	3,436	24		
Ajokalujen, rikkalaatikkojen, läkkisäiliöiden ja kansien korjaus .	12,080	—	17,076	38	4,996	38		
Rautatierahteja	15,180	—	19,114	20	3,934	20		
Ostettu 200 makkiastiaa kansineen sekä 200 rikkalaatikkoa galvanoidusta pellistä	15,450	—	15,512	50	62	50		
Smk. 144,510: — 181,491: 33								
10. Työkalut.								
Erin. ostoja ja korjauksia . . .	7,000	—	10,806	88	3,806	88		
Smk. 7,000: — 10,806: 88								
11. Pesulaiturit y. m.								
Pesulaiturien, halkomittojen, lyhtypylväiden y. m. kunnossapito	9,000	—	10,181	50	1,181	50		
Erinäisiä pesuhuoneiden korjauksia	3,000	—	8,510	96	5,510	96		
Smk. 12,000: — 18,692: 46								
XIV. Eläkkeet ja apurahat.	32,154	67	31,254	68	—	—	899	99
Siirto	11,950,621	36	12,186,269	28	507,022	06	271,374	14

Siirto	11,950,621	36	12,186,269	28	507,022	06	271,374	14
XV. Sekalaiset menot.								
Kaugungin tilien tarkastus . . .	4,100	—	4,100	—				
Kaup. irtaimen omaisuud. katselmus	800	—	800	—				
Polttoaineita	15,000	—	18,368	01	3,368	01		
Valaistus siihen luett. juhlavalaist.	8,000	—	9,015	91	1,015	91		
Myrskyvarotussähkösanomat . .	250	—	75	—	—	—	175	—
Palovakuutusmaksut	12,000	—	10,353	20	—	—	1,646	80
Kustannukset kunnallisen asetuskokoelman julkaisemisesta . .	2,200	—	2,200	—				
Määräraha henkikirjurille ja henkikirjurin virkahuoneuston siistimiseen	4,180	—	4,837	75	657	75		
Määrär. rakennustentarkastelijalle	10,400	—	6,366	62	—	—	4,033	38
Palkkioita sähköteknillisistä katsastuksista	1,000	—	450	—	—	—	550	—
Palkkio 2:lle kalastuksen kaitsijalle sekä puutavarain lauttauksen valvomisesta kaupungin satama-alueella	1,050	—	1,050	—				
Kustannukset Gumtähdestä, Meilansista ja Grejuksesta	4,000	—	5,567	26	1,567	26		
Kustannukset Henrik Borgströmin kansanpuistosta Turholmassa .	2,400	—	1,709	40	—	—	690	60
Palkkio talojen taloudenhoitajalle	1,800	—	1,800	—				
Määräraha lainoppineelle varattomien avustajalle	4,000	—	3,999	96	—	—	—	04
Määräraha Vankilayhdistyksen turvakodille ja vapaaksi päästetyille naisvangeille	1,200	—	1,200	—				
Määräraha Kaupunginlähetykselle työlaitosten ylläpitoon	8,000	—	8,000	—				
Rankkurin palkkiot	1,440	—	1,440	—				
Vanhingonkorvaus työntekijälle ruumiinvammasta.	1,040	40	1,040	40				
Määräraha huoneuston vuokraamiseen talossa Aleksanterinkadun N:o 16	2,000	—	2,000	—				
Normaalikellojen kunnossapito . .	1,630	—	1,775	—	145	—		
Kalustoja kaupungin taloihin, korjauksia ja täydennyksiä . . .	10,000	—	12,919	04	2,919	04		
Telefoonimaksut	4,500	—	5,261	—	761	—		
Telefooniaparaatit johtoineen Raatihuoneelle	1,000	—	—	—	—	—	1,000	—
Siirto	12,052,611	76	12,290,597	83	517,456	03	279,469	96

	Siirto	12,052,611	76	12,290,597	83	517,456	03	279,469	96
Määräraha jäähavaintoihin . . .		600	—	480	—	—	—	120	—
Apuraha saaristokalastajain osuuskunnalle		2,000	—	2,000	—				
Määräraha koiraveroa koskevan aset. noudattamisen valvontaa varten		1,000	—	1,000	—				
Puolipäivätunnin merkinanto . .		300	—	300	—				
Taksotettujen varain ja muiden tulojen lyhennys ja palauttaminen		60,000	—	128,770	42	68,770	42		
Arvaamattomiin menoihin Kaupunginvaltuuston määräyksen mukaan:									
I. *Kaupungin velat.*									
Ylimääräisiä kustannuksia 1902 vuoden obligatsionilainasta .	4,545: —	—	—	4,545	—				
II. *Kaupungin virastot.*									
Lisäpalkkio v. t. Kunnallisneuvosmiehelle A. v. Knorringille .	1,400: —	—	—	1,400	—				
S:n v. t. Kunnallisneuvosm. H. Snellmanille	1,500: —	—	—	1,500	—				
S:n v. t. Oikeusneuvosm. J. v. Haartmanille	200: —	—	—	200	—				
S:n v. t. Kunnallispormestarille A. V. Lindbergille . . .	208: 33	—	—	208	33				
Sijaisenpalkk. nuoremm. oikeusneuvosmiehelle	500: —	—	—	500	—				
Lisäpalkkio v. t. Oikeuspormestarille Arvid Nybergille	1,652: 74	—	—	1,652	74				
III. *Kunnallishallinto.*									
Palkankorotus kaupunginarkkitehdille . .	2,000: —	—	—	1,999	98	—	—	—	02
Lisämääräraha Muinaismuistolautakunnalle	600: —	—	—	600	—				
	Siirto 12,606: 07	12,116,511	76	12,435,754	30	586,226	45	279,589	98

Siirto	12,606:	07	12,116,511	76	12,435,754	30	586,226	45	279,589	98
VI. *Poliisilaitos.*												
Voimistelupukuja poliisin tarpeisiin . . .	627:	—	—	—	627	—				
Uuden poliisijärjestyksen julkaiseminen .	2,300:	—	—	—	2,393	—	93	—		
VII. *Terveyden- ja sairaanhoito.*										
Isorokon vastustaminen	10,000:	—	—	—	8,858	43	—	—	1,141	57
Koleran s:n	12,500:	—	—	—	32,094	60	19,594	60		
Tulirokkopotilaiden hoito Hesperian sairashuoneella . . .	3,904:	50	—	—	2,996	46	—	—	908	04
Uuden kulkutautisairaalan luonnospiirustuks.	6,460:	—	—	—	6,460	—				
Terveydenhoitolautak. tarverahojen lisäys .	6,500:	—	—	—	6,500	—				
Lisämääräraha Marian sair. desinfisioimisuunia varten	1,457:	49	—	—	1,457	49				
Loma-ajan ant. Marian sairaalan talousosaston henkilökunnalle	439:	—	—	—	437	60	—	—	1	40
Lisämääräraha Marian sair. menosääntöön .	41,000:	—	—	—	41,000	—				
Matkaraha arkkitehti A. Gauffinille . . .	500:	—	—	—	500	—				
Lisämääräraha Terv.poliisille kodeissa toimit. desinfisioim. vart.	3,650:	—	—	—	3,650	—				
Sairaanhoit. Leppäsuon keuhkotautissairaal.	7,976:	50	—	—	6,794	37	—	—	1,182	13
VIII. *Vaivaishoito.*										
Lisämääräraha Vaivaishoitoon	70,000:	—	—	—	70,000	—				
Työ- ja vaivaistalon sairaalarakennusten lisärakennustöiden loppuunsuorittaminen .	3,800:	—	—	—	4,195	07	395	07		
Siirto	183,720:	56	12,116,511	76	12,623,718	32	606,309	12	282,823	12

	Siirto	183,720:	56	12,116,511	76	12,623,718	32	606,309	12	282,823	12
Erinäiset varmuustoimenpiteinä Vaivaistaloon tehdyt korjaukset mielenvikaisten osastossa		8,760:	70	—	—	7,779	87	—	—	980	83
IX. *Opetus- ja sivistyslaitokset.*												
Sijaisen palkkio poikien ammattikoulun alityönjohtajalle . .		345:	—	—	—	345	—				
Lisämääräraha huonekalujen hankintaan kansakouluihin ja vaatetusapuun kansakoululapsille		9,001:	09	—	—	9,001	09				
Kansakoulunopettajain kokouksen kustannukset		3,000:	—	—	—	2,645	16	—	—	354	84
Matkarahaa Lontoon piirustuskongressiin kahdelle kansakoulujen opettajakunnan jäsenelle		700:	—	—	—	700	—				
Bengtsårin kasvatuslaitos poikia varten, korjaustyöt, perustamis- ja ylläpitokustannukset		63,080:	—	—	—	68,867	49	5,787	49		
Kansankirjaston tarkastus		120:	—	—	—	120	—				
Galleria Kansankirjastoon		8,100:	—	—	—	8,087	82	—	—	12	18
Matkaraha kansankirjasto-olojen tutkimista varten Skandinavian maissa . . .		500:	—	—	—	500	—				
XI. *Vesijohto.*												
Lisämääräraha vesijohdon pumppulaitoksen käyttökustannuksiin		21,000:	—	—	—	21,000	—				
	Siirto	298,327:	35	12,116,511	76	12,742,764	75	612,096	61	284,170	97

Siirto	298,327:	35	12,116,511	76	12,742,764	75	612,096	61	284,170	97
XII. *Kauppahallit.*										
Kamineja Kasarmintorin kauppahalliin .	6,900:	—	—	—	6,361	51	—	—	538	49
XIII. *Yleiset työt.*										
1. Rakennukset ja talot.										
Uusi ulosantosilta Tulli- ja pakkahuoneelle .	3,500:	—	—	—	4,248	19	748	19		
Tulli- ja pakkahuoneen sähkövalojohtojen korjaustyöt	2,000:	—	—	—	1,300	—	—	—	700	—
Etsivän osaston huoneuston laajennus . .	1,300:	—	—	—	1,147	29	—	—	152	71
Kaivopuiston kylpylaitoksen korjaus .	2,000:	—	—	—	2,000	—				
4. Tiet.										
Kaupungin osuus Kaivopuiston itäisen puistokäytävän makadamoimisesta	2,000:	—	—	—	2,051	48	51	48		
7. Istutukset.										
Lisämääräraha istutusten ylläpitoon . . .	23,000:	—	—	—	23,000	—				
Lantakasan poistaminen Arkadiankadulta	4,000:	—	—	—	4,568	50	568	50		
Sepänkadun taimilavalaitosten muutto . .	3,000:	—	—	—	3,000	—				
XIV. *Eläkkeet ja apurahat.*										
Eläke entiselle ulosottoapulaiselle G. Nordmanille . . .	1,200:	—	—	—	1,200	—				
Eläke kaitsijamiehenleski A. Meriläiselle	300:	—	—	—	300	—				
Siirto	347,527:	35	12,116,511	76	12,791,941	72	613,464	78	285,562	17

	Siirto	347,527:	35	12,116,511	76	12,791,941	72	613,464	78	285,562	17
Eläke ent. kansankirjastonamanuensille W. Sundvallille . .		400:	—	—	—	400	—				
S:n leski K. K. Åhlqvistille		300:	—	—	—	300	—				
S:n varastonhoitajanleski A. M. Heinolalle		450:	—	—	—	450	—				
Eläkkeenlisäys kasöörinleski F. N. Lindmanille		120:	—	—	—	120	—				
Elinaikainen apuraha kirvesmies Johan Åqvistille		266:	66	—	—	266	67	—	01		
Apuraha kaasutehtaantyömiehille David Ellenbergille och Jakob Wänthärille . .		400:	—	—	—	400	—				
Kasvatusapu raatihuoneenrenki A. G. Löfgren-vainajan alaik. pojalle		60:	—	—	—	60	—				
Apuraha sairaanhoitajatar Elin Hjorthille		262:	50	—	—	262	50				
XV. *Sekalaisia.*											
Menoja Hakaniemen mellakkain johdosta		4,368:	35	—	—	4,368	35				
Hautapatsaat kaatuneitten suojakaartilaisten haudoille . .		7,080:	—	—	—	7,080	—				
Tri P. Nordmannille teoksesta „Bidrag till Helsingfors' stads historia“		1,200:	—	—	—	1,200	—				
Matka-apuraha professori E. Ehrnrothille ja arkkitehti E. A. Krankille		1,000:	—	—	—	1,000	—				
S:n insinööri Jon. Reuterille		750:	—	—	—	750	—				
„Yhdistykselle hyväntekeväisyyden järjestämiseksi“ töiden järjestämiseen työttömille naisille . . .		2,000:	—	—	—	2,000	—				
	Siirto	366,184:	86	12,116,511	76	12,810,599	24	613,464	79	285,562	17

Siirto	366,184: 86	12,116,511	76	12,810,599	24	613,464	79	285,562 17
Apuraha saaristokalastajain osuuskunnalle	2,000: —	—	—	2,000	—			
Valtiopäivämiesvaalien kustannukset . . .	15,000: —	—	—	19,252	50	4,252	50	
Toimenpiteet tulenvaaran vähentäm. Tulli- ja pakkahuoneessa .	500: —	—	—	186	38	—	—	313 62
Automaattisen palohälyytyslaitoksen täydentäminen Tulli- ja pakkahuoneessa . .	1,200: —	—	—	1,200	—			
Fredriksbergin koiratallin korjaus . . .	475: —	—	—	271	—	—	—	204 —
Huonekaluja Aleksanterink. N:rosta 16 vuokratt. huoneust.	1,900: —	—	—	1,900	—			
Ruumiiden kulettamis.	108: —	—	—	108	—			
Korvausta poliisivirkaomaisen kutsumille lääkäreille	600: —	—	—	600	—			
	387,967: 86	200,000	—	—	—	187,967	86	
Smf.	*200,000: —*	*— 412,968: 87*						
Edelliseltä vuodelta siirtyvät tilit.								
Uusi pääjohto vesilinnan läheisyydestä L. Viertotielle		—	—	1,979	17	1,979	17	
Runeberginkadun tasotus P. Rautatienkadun ja Arkadiankadun välillä		—	—	2,425	87	2,425	78	
Vaja Sörnäisten rantatien varrella tyhjien rikka- ja makkiastioiden säilyttämistä varten		—	—	18	04	18	04	
Kulkutautien vastustaminen . .		—	—	1,135	70	1,135	70	
Poliisin tarvetta varten kolerapparakeissa suoritetut muutostyöt		—	—	27	69	27	69	
Menoja, joita ei ole menosääntöön merkitty.								
Poliisin palveluksessa aikaisemmin olleiden Venäjän alamaisten matkakustannukset		—	—	14,800	—	14,800	—	
Siirto		12,118,511	76	13,856,503	50	826,071	53	286,079 79

Siirto	12,316,511	76	13,856,503	50	826,071	53	286,079	79
Säästöä vesijohdon laajentamista varten 1906 ja 1908 myönnetyistä määrärahoista	—	—	39,239	37	39,239	37		
Poisto Malmin lantavarastosta . .	—	—	5,106	68	5,106	68		
Poliisilaitoksen palvelukseen vuonna 1905 määrättyjen virkamiesten ja ylim. poliisien palkkaus . .	—	—	16,877	15	16,877	15		
Smk	12,316,511	76	12,917,726	70	887,294	73	286,079	79
Saldo vuoteen 1909	—	—	127,572	71	—	—	—	—
Yhteensä *Smk*	12,316,511	76	13,045,299	41	887,294	73	286,079	79

Tulo-tilit.	Tulosäännössä lasketut tulot	Tuloja kirjojen mukaan	Vajaus	Ylimäärä
Käytettävänä oleva säästö edelliseltä vuodelta	600,000 —	1,098,148 66		
I. Korot.				
Vesijohtolainaobligatsioneista	14,000 —	14,097 50	— —	97 50
Tontinlunastuksista	250,000 —	353,525 59	— —	103,525 59
Lahjotusrahastoista, joiden korot lankeavat kaupungille	13,500 —	18,646 57	— —	5,146 57
Erinäisiä korkoja ja osinkoja	50,000 —	60,044 13	— —	10,044 13
Valaistuslaitoksen ennakkomaksuista	14,000 —	15,330 73	— —	1,330 73
II. Tontinlunastukset	800,000 —	331,820 27	468,179 73	
III. Kaupungin kiinteä omaisuus.				
1. Veroa lahjotetuista tiloista	1,800 —	1,895 67	— —	95 67
2. Kaupunkiin yhdistetty alue.				
Vuokria rakennuksista ja tiloista	174,000 —	182,965 38	— —	8,965 38
S:n Kaivopuistonalueesta	15,000 —	15,841 91	— —	841 91
Kauppaneuvos H. Borgströmin lahjottaman Alppipaviljongin vuokr.	6,000 —	6,600 —	— —	600 —
Seurahuoneen vuokra	44,800 —	44,549 96	250 04	
Toreilla olevien myyntipaikkojen vuokra	33,000 —	35,263 —	— —	2,263 —
Poliisilaitoksen kaupungin omistamissa taloissa olevien virkahuoneustojen ja tallin vuokra	37,600 —	37,587 75	12 25	
Vuorimiehenkadun 9:ssä olevien huoneustojen vuokra	6,400 —	6,924 98	— —	524 98
Erinäisiä vuokria	16,000 —	16,314 87	— —	314 87
Puotien ja tiskien vuokria	5,000 —	5,022 —	— —	22 —
Kauppahallien myyntipaikk. vuokr.	85,000 —	89,052 88	— —	4,052 88
Uimahuonemaksuja	500 —	706 —	— —	206 —
Kalavesimaksuja	1,400 —	1,803 —	— —	403 —
Heinänkorjuu- ja laidunmaksuja	150 —	312 —	— —	162 —
Satunnaisia sekä kenttien vuokria	30,000 —	61,781 55	— —	31,781 55
Siirto	2,198,150 —	2,398,234 40	468,442 02	170,377 76

Siirto	2,198,150	—	2,398,234	40	468,442	02	170,377	76
3. Kaupungin maatilojen vuokrat	150	—	150	—				
IV. Tonttiverot	3,500	—	3,601	47	—	—	101	47
V. Tuloatuottavat oikeudet.								
Tuulaakia Helsinkiin tuleviksi määrätyistä tavaroista	290,000	—	325,640	21	—	—	35,640	21
Tuulaakia Helsinkiin meritse tulleista, ylämaan kaupunkeihin määrätyistä tavaroista	8,000	—	5,608	50	2,391	50		
Liikennemaksuja	650,000	—	685,087	95	—	—	35,087	95
Mittausmaksuja	1,500	—	2,433	08	—	—	933	08
Makasiininvuokria	6,500	—	12,377	90	—	—	5,877	90
Satamamaksuja	220,000	—	251,997	38	—	—	31,997	38
Siltamaksuja	9,000	—	9,670	72	—	—	670	72
Nostorananmaksuja	500	—	1,852	80	—	—	1,352	80
Painolastimaksuja	100	—	38	20	61	80		
Punnitsemismaksuja	2,000	—	2,875	14	—	—	875	14
Ulkomaalaisten maksut ruokatavarain myynnistä aluksesta	2,000	—	7,163	31	—	—	5,163	31
Biljardimaksuja	400	—	832	—	—	—	432	—
Perunkirjotusmaksuja	120,000	—	92,737	28	27,262	72		
Kollehtirahoja	200	—	206	67	—	—	6	67
Erinäisiä sakkoja	200	—	523	41	—	—	323	41
Vanhankaupungin myllyn vuokra	2,700	—	2,700	—				
VI. Sekalaiset tulot.								
Henkilökohtainen vaivaismaksu	40,000	—	48,215	—	—	—	8,215	—
Sairaanhoidosta Marian, Humlebergin ja Grejuksen sairaalassa	19,300	—	24,624	80	—	—	5,324	80
Tuloja desinfisioimislaitoksesta	300	—	451	25	—	—	151	25
Desinfisioimisesta kodeissa	1,200	—	3,158	50	—	—	1,958	50
Vaivaishoitolaisten työt	500	—	17	70	482	30		
Tuloja työlaitoksesta	15,000	—	7,771	02	7,228	98		
Maantuotteita vaivaistalosta	3,000	—	2,312	55	687	45		
Korvausta vaivaisten ylläpidosta	12,000	—	6,653	65	5,346	35		
Siirto	3,606,200	—	3,896,934	89	511,903	12	304,489	35

Siirto	3,606,200	—	3,896,934	89	511,903	12	304,489	35
Kansakouluoppilasten maksut sekä kansakoulujen ja tyttöjen ammattikoulun oppilasten myydyt käsityöt	1,000	—	2,983	64	—	—	1,983	64
Korvausta turvakodeissa hoidetuista lapsista	1,000	—	2,549	19	—	—	1,549	19
Kirjalainoista	8,500	—	10,571	55	—	—	2,071	55
Koiravero	18,000	—	19,379	25	—	—	1,379	25
Työnvälitystoimiston tulot	300	—	405	—	—	—	105	—
Kaupungin laboratorion terveydellisiä ja bakteriologisia tutkimuksia varten tulot	2,200	—	2,302	85	—	—	102	85
Klosettimaksuja	6,500	—	7,655	75	—	—	1,155	75
Apumaksuja istutusten ylläpitoon	2,800	—	2,800	—				
Suomen Pankin ja Säätytalon apumaksut katuvalaistukseen	800	—	800	—				
Vastike kaupungin menettämistä sakko-osuuksista	7,246	—	7,246	—				
Majotuskustannusten korvauksia	408,964	—	314,834	05	94,129	95		
VII. Valtioavut.								
Kansakouluille ja kasvatuslaitoksille	274,600	—	274,600	—				
Katuvalaistukseen	15,170	—	15,410	—	—	—	240	—
Palosammutustoimeen	21,000	—	21,000	—				
Tulli- ja ravintolavapauden korvaus	368	—	368	—				
Ammattikouluille	34,450	—	30,416	66	4,033	34		
Kaupungin osuus paloviinaverosta	15,000	—	18,874	10	—	—	3,874	10
VIII. Vesijohto.								
Vedenmyynnistä	680,000	—	705,136	34	—	—	25,136	34
Vesimaksuja hevosaltaista	2,100	—	2,626	20	—	—	526	20
Korotusta vedenkäyttömaksujen myöhästyneestä suorittamisesta	500	—	2,011	90	—	—	1,511	90
Korvausta toimitetuista johtojen yhdistämisistä y. m.	115,000	—	203,262	21	—	—	88,262	21
Vuokria vesijohdon maa-alueesta	175	—	175	—				
IX. Valaistuslaitos	79,350	—	259,403	98	—	—	180,053	98
Siirto	5,301,223	—	5,801,746	56	610,066	41	612,441	31

Siirto	5,301,223	—	5,801,745	56	610,066	41	612,441	31
X. Puhtaanapitotoimi.								
Puhtaanapitomaksuja	74,240	—	96,237	28	—	—	21,997	28
Tuloja myydystä lannasta . . .	20,000	—	17,806	90	2,193	10		
XI. Lainat	4,039,686	84	4,039,686	84				
XII. Kunnallisverot . .	2,881,361	92	2,889,202	40	—	—	7,840	48
Edelliseltä vuodelta siirtyviä määrärahavaroja, joita ei ole käytetty ja ovat säästyneet.								
Vesilinnan ukkosenjohtaja . . .	—	—	417	51	—	—	417	51
Jatkuneet vesijohtoveden puhdistuskokeet	—	—	22	37	—	—	22	37
Rautatienraiteet läpi kortt. N:o 150 Katajanokalla	—	—	10,926	50	—	—	10,926	50
Korva-, nenä- ja kurkkutautien poliklinikka	—	—	375	—	—	—	375	—
Nikolainkadun kansakoulutalo . .	—	—	2,000	—	—	—	2,000	—
Tuloja, joita ei ole tulosääntöön merkitty.								
Vanhentuneita kuponkeja . . .	—	—	35	10	—	—	35	10
Valtiovaraston suorittama osuus poliisitallin kustannuksiin . . .	—	—	29,361	88	—	—	29,361	88
Hyvitys käyttöoikeuden rajotuksista siihen osaan nähden kaupungin maata, joka lankee Viaporin linnotusesplanadin piiriin	—	—	140,608	42	—	—	140,608	42
Korvaus oikeudesta Fredriksbergin ratapihan työpajan viereiseen suoja-alueeseen	—	—	5,000	—	—	—	5,000	—
Korvaus huonosta hoidosta Forsbyn tilalla	—	—	7,700	—	—	—	7,700	—
Kunnallisten työväenasuntojen vuokrat	—	—	4,172	65	—	—	4,172	65
Yhteensä *Smk.*	12,316,511	76	13,045,299	41	612,259	51	842,898	50

Yhteenveto

Helsingin kaupungin tuloista ja menoista vuonna 1908.

	Pääluokka	Meno- ja tulosäännön mukaan		Kirjojen mukaan	
	Menot.				
I.	Kaupungin velat	1,054,362	50	1,093,104	69
II.	Kaupungin virastot	311,224	15	329,117	49
III.	Kunnallishallinto	367,908	33	402,583	13
IV.	Katu- ja laiturivalaistus	257,850	—	216,450	38
V.	Palosammutustoimi	165,375	—	165,351	08
VI.	Poliisilaitos	288,814	28	290,940	53
VII.	Terveyden- ja sairaanhoito	595,667	—	593,599	29
VIII.	Vaivaishoito	457,420	—	459,252	85
IX.	Opetus- ja sivistyslaitokset	1,473,068	72	1,456,047	74
X.	Yleiset rasitukset	421,943	71	328,071	13
XI.	Vesijohto	771,650	—	820,779	63
XII.	Kauppahallit	21,220	—	20,864	34
XIII.	Yleiset työt	5,731,963	—	5,978,852	32
XIV.	Eläkkeet ja apurahat	32,154	67	31,254	68
XV.	Sekalaiset menot	365,890	40	649,847	84
	Menoja, joita ei ole menosääntöön merkitty	—	—	81,609	58
		12,316,511	76	12,917,726	70
	Säästö vuoteen 1909	—	—	127,572	71
	Yhteensä *Smk.*	12,316,511	76	13,045,299	41
	Tulot.				
	Säästö vuodesta 1907	600,000	—	1,098,148	66
I.	Korot	341,500	—	461,644	52
II.	Tontinlunastukset	800,000	—	331,820	27
III.	Kaupungin kiinteä omaisuus	456,800	—	506,770	95
IV.	Tonttiverot	3,500	—	3,601	47
V.	Tuloatuottavat oikeudet	1,313,100	—	1,401,744	55
VI.	Sekalaiset tulot	548,610	—	464,731	75
VII.	Valtioavut	360,588	—	360,668	76
VIII.	Vesijohto	797,775	—	913,211	65
IX.	Valaistuslaitos	79,350	—	259,403	98
X.	Puhtaanapitotoimi	94,240	—	114,044	18
XI.	Lainat	4,039,686	84	4,039,686	84
XII.	Taksotus	2,881,361	92	2,889,202	40
	Tuloja, joita ei ole tulosääntöön merkitty	—	—	200,619	43
	Yhteensä *Smk.*	12,316,511	76	13,045,299	41

Tila 31 päivänä Joulukuuta 1908.

	Smk.	pii.	Smk.	pii.
Varat.				
Kassa	157,438	96		
Obligatsioneja	302,613	75		
Rakennustarpeita	355,428	52		
Vesijohtotarpeita	370,229	08		
Pankkitilit	57,389	44	1,243,099	75
Nostamattomat apurahat.				
Majotuskustannuksia	34,576	70		
Valtioapu kansakouluille	7,000	—	41,576	70
Ennakkomaksut.				
Maistraatti	1,215	50		
Rahatoimikamari	417	29		
Rahatoimikonttori	4,755	44		
Liikennekonttori	5,525	50		
Kasvatuslautakunta	2,566	52		
Muinaismuistolautakunta	160	78		
Valaistuslaitos	499,060	95		
Palosammutustoimi	4,002	36		
Poliisilaitos	141,574	55		
Terveydenhoitolautakunta	248	61		
Marian sairaala	4,678	15		
Humlebergin sairaala	2,497	81		
Grejuksen keuhkotautissairaala	405	49		
Laboratorio terveydellisiä tutkimuksia varten	117	82		
Vaivaishoito	15,902	82		
Kansakoulut	4,902	12		
Tyttöjen ammattikoulu	301	97		
Uusi Vaivaistalo	500	—		
Rakennustentarkastaja	1,900	—	690,733	68
Siirto	—	—	1,975,410	13

Siirto	—	—	1,975,410	13
Rästit.				
Vuokria	5,852	32		
Sekalaisia	129,376	21		
Koiraveroa	1,404	60		
Satunnaisia vuokria	3,782	18		
Kunnallisveroja	167,567	38		
Henkilökohtaisia vaivaismaksuja	728	32		
Tuulaaki- ja liikennemaksuja	29,181	38		
Vedenkäyttömaksuja	200,626	51		
Vesijohtotöitä	82,460	87		
Puhtaanapitomaksuja	7,189	40	628,169	17
Erinäisiä velallisia.				
Korkoja tontinlunastuksista	26,620	33		
Tontinlunastuksia	15,366	28		
Provisioneja y. m. 1902 vuoden obligatsionilainasta	84	57		
Maistraatti	616	30		
Raastuvanoikeuden tarverahoja	62	20		
Käsityökoulut	2,719	42		
Määräraha Kaupunginlähetykselle	8,000	—		
Tuloja myydystä lannasta	43,000	—		
Anniskelu- ja Vähittäismyynti-Osakeyhtiön voittovaroja	38,200	—		
Vesijohdon tullimaksuja	3,038	98		
Komitea historiallis-tilastollisen teoksen laatimista varten Suomen kaupunkien kunnallishallinnosta	4,370	—		
Etukäteen maksettuja lainavaroja	1,310,000	—		
Suomen Puutarhayhdistyksen omaisuuden osto	46,400	—		
Uusi vaivaistalo	10,690	10		
Uusi kaasulaitos	48,933	32		
Lisämääräraha Pengerkadun N:o 5:n poliisiasemaa varten	82,888	07		
Kunnalliset työväenasunnot	77,848	72		
Katu korttelin N:o 185 läpi	4,554	89		
S:n s:n „ 182 s:n	3,291	83		
S:n s:n „ 183 s:n	1,133	69		
Tasotustyöt Aurorankadulla	3,258	29		
Oulunkylän kartanon osto	65,000	—		
Pikasuodatuslaitos Vanhassakaupungissa	438,514	63		
Vesijohto osaan Fredriksberginkatu	1,192	12		
S:n osiin Pengerkatua	1,875	64		
S:n Vallgårdin alueeseen	6,421	88		
Makasiinirannan tavaravajan rakennus	157,985	40		
Siirto	2,402,066	66	2,603,579	30

Siirto	2,402,066	66	2,603,579	30
Toukolan uusi kansakoulutalo	43,567	70		
Uusi asunto kaupunginpuutarhurille	32,062	63		
Lisämääräraha Tehtaankadun kansakoulutalolle	38,249	92		
Nikolainkadun kansakoulun kivinen makki	4,986	76		
Eläintarhan suksimäen korjaus	1,355	31		
Kaupungin osuuden Säästöpankinrantakatua tasotus ja makadamoiminen	2,000	—		
Dagmarinkadun osittainen tasotus	1,500	—		
Vallgårdin alueen s:n	32,650	73		
Fredriksberginkadun kanavan jatko	2,042	21		
Viemärikanava osaan Pengerkatua	5,835	84		
Viemärikanava Vallgårdiin	26,949	25		
Lisämääräraha Katajanokanrannan uudestaan rakentamiseen	117,250	59	2,710,517	60
Yhteensä *Smk.*	—	—	5,314,096	90

	Smk.	*p:ää*	*Smk.*	*p:ää*
Velat.				
Maksettaviksi langenneet obligatsionit ja kupongit.				
Vuoden 1876 lainan obligatsioneja	7,335	—		
„ 1882 „ „	16,667	50		
„ 1876 „ kuponkeja	2,400	—		
„ 1882 „ „	1,057	50	27,460	—
Nostamattomat määrärahat.				
Kassakreditiivin korko y. m.	28,820	27		
Raastuvanoikeuden palkat	42	—		
Rahatoimikonttorin palkat	820	—		
Muinaismuistolautakunta	151	38		
Poliisilaitos, sekalaista	3,590	—		
Erinäisiä korjauksia Marian sairaalassa	7,205	65		
Uusi sähkölaitos	38,498	30		
Kaasulaitoksen uusi pääputkijohto	91,933	32		
Marian sairaalan laajennus	206,322	56		
Myrskynvarotussähkösanomat	75	—		
Siirto	377,458	48	27,460	—

Siirto	377,458	48	27,460	—
Kunnallisen asetuskokoelman julkaisemiskustannukset	22	75		
Vesijohto, maksulippujen ja laskujen jakaminen . .	1,230	81		
Makasiinirannan tavaravajan rakennus	2,784	36		
Vesijohto Hörneberginkadun alle	677	88		
S:n Museon- ja Aurorankatujen osien alle	1,631	10		
Uuden kaupunginasemakartan laatiminen	745	—		
Siirto Kaupunginvaltuuston käyttövaroista myönnetyissä määrärahoissa	18,378	36		
Lisämääräraha erinäisten luokkahuoneitten sisustamiseen Tehtaankadun 15—17:ssä olevalla kansakoululla	13,149	38		
Uusi poliisitalo toiseen poliisipiiriin	34,277	20		
Uuden kansakoulutalon rakentaminen Kallioon . .	333,267	73		
Hakaniemen torin, pohjoispuolella Sörnäisten rantatietä olevan osan kivitys II tellikkakivillä . .	31,503	30		
Kaupungin osuuden III linjaa makadamoiminen Kalliossa	4,800	—		
Vesijohto Rahapajan rantakadun alle	7,430	76		
S:n Sakarinkadun alle Pegerkadun ja It. Viertotien välillä	742	41		
Vapaakaivon asetus Töölöön	600	—	828,699	52
Erinäisiä velkojia.				
Työväenlautakunnan ennakkomaksut	13	65		
Rakennuskonttorin s:n	42	99		
Kaivopuiston lunastus	11,070	87		
Käyttämättömiä lainavaroja	825,839	90		
Ennakkomaksuja	6,029	58		
Anniskelu- ja Vähittäismyynti-Osakeyhtiön voittovaroja	16,620	97		
Lunastamattomia viertotielainaobligatsionia	350	—		
„ viertotielainakuponkeja.	84	60		
Sähkölaitokseen varattuja lainavaroja	300,725	24		
Eläintarhan palaneen oppilasrakennuksen palovahingonkorvaus	21,401	50		
Privatpankin lainatili	2,700,000	—		
Vuokra Oulunkylästä	250	—		
Maksamattomia laskuja	447,935	37	4,330,364	67
	—	—	5,186,524	19
Säästö vuoteen 1909	—	—	127,572	71
Yhteensä *Smk.*	—	—	5,314,096	90

Helsingin kaupungin pääomavarat:

		Saldo 1 p. tammik. 1908		Vähentynyt v. 1908		Tullut lisää v. 1908		Saldo 31 p. jouluk. 1908	
I.	Rakennuksia ja rakennettuja kiinteistöjä	12,619,823	68	79,965	53	8,281,901	88	20,821,760	03
II.	Maatiloja kaupungin ulkopuolella	50,000	—	—	—	590,000	—	640,000	—
III.	Kaupungin vuokralle antaman maan arvo	4,382,887	20	—	—	225,149	60	4,608,036	80
IV.	Myytäviä tontteja	3,873,503	—	957,527	—	6,594,061	—	9,510,037	—
V.	Myytyjen tonttien lunastushinta, joka ei vielä ole langennut maksettavaksi	6,950,021	20	376,842	56	2,689,236	82	9,262,415	46
VI.	Vesijohdon pääomaarvo	4,197,669	47	—	—	714,293	39	4,911,962	86
VII.	Kaasulaitoksen pääomaarvo	611,729	96	36,884	57	68,128	08	642,973	47
VIII.	Sähkölaitoksen pääomaarvo	—	—	—	—	1,090,131	38	1,090,131	38
IX.	Kalustoja	2,082,499	92	247,231	43	629,966	65	2,465,235	14
X.	Arvopapereja	124,750	—	—	—	1,500	—	126,250	—
	Yhteensä *Smk.*	34,892,884	43	1,698,451	09	20,884,368	80	54,078,802	14

I. Rakennuksia ja rakennettuja kiinteistöjä,

joiden arvot ovat Rahatoimikamarin tekemän uuden, liitteenä kertomusta seuraavan arvoimisen mukaan osittain muutetut.

Saldo vuodelta 1907		*Smk.* 12,619,823: 68
Vähennetään:		
Siltavuorenrannan uimahuone	*Smk.* 4,000: —	
Munkkisaarensalmen s:n	„ 1,000: —	
Meritorin paviljonki	„ 2,300: —	
Poisto Kaasulaitoksen rakennuksista	„ 72,665: 53	„ 79,965: 53
		Smk. 12,539,858: 15
Lisätään tontinarvojen lisäys Rahatoimikamarin jäävittömillä miehillä toimituttaman uuden arvoimisen mukaan sekä uudis- ja lisärakennuksista		„ 8,281,901: 88
Saldon 31 p:nä joulukuuta 1908		***Smk.* 20,821,760: 03** muodostavat:

	Tontti		Rakennukset		Yhteensä	
Malmin kaatoasema	—	—	3,000	—	3,000	—
Kaivopuiston makki	—	—	5,000	—	5,000	—
Kaisaniemen s:n	—	—	2,800	—	2,800	—
Pohjos Makasiinikadun s:n	—	—	6,500	—	6,500	—
Hietalahdentorin s:n	—	—	2,588	05	2,588	05
Teatteriesplanadin s:n	—	—	10,000	—	10,000	—
Turun kasarmin vieressä lähellä kuormaajuriasemaa oleva s:n	—	—	600	—	600	—
Alppila	—	—	65,000	—	65,000	—
Työ- ja vaivaistalo	—	—	820,000	—	820,000	—
Huutokauppakamari ja pakkahuone, Aleksanterinkatu 1 *)	530,715	20	88,662	—	619,377	20
Kaivopuiston kylpylaitos	—	—	25,000	—	25,000	—
Mustikkamaan pienkeittohuone	—	—	2,000	—	2,000	—
Talo N:o 6 Vuorimiehenkadun varrella	80,000	—	4,000	—	84,000	—
Vironkadun N:o 2:ssa oleva paloasema *)	66,792	25	71,500	—	138,292	25
Kampintorin s:n	—	—	28,000	—	28,000	—
L. Papinkadulla oleva s:n	—	—	3,000	—	3,000	—
Töölön s:n	—	—	800	—	800	—
Palolaitoksen talo, Korkeavuorenkatu 26 *)	315,617	84	370,000	—	685,617	84
Kaivohuone Kaivopuistossa	—	—	135,000	—	135,000	—
Sähkölaitos, P. Roopertinkatu 10 ja Kasarminkatu 11	350,000	—	378,456	24	728,456	24
Sähkölaitos Sörnäisissä	145,838	40	334,659	76	480,498	16
Kansankirjasto, Korkeavuorenkatu 43 *)	117,499	—	219,000	—	336,499	—
Kansakoulutalo, Annankatu 30	104,200	—	320,000	—	424,200	—
S:n Kalliossa *)	285,268	84	90,000	—	375,268	84
S:n Tehtaankatu 15-17	172,120	—	360,000	—	532,120	—
S:n Fjälldalin huvilassa	—	—	13,280	—	13,280	—
S:n Kasarminkatu 21 *)	225,739	80	117,400	—	343,139	80
S:n Lapinlahdenkatu 19 *)	325,434	65	108,620	—	434,054	65
S:n Toukolassa	—	—	45,000	—	45,000	—
S:n Nikolainkatu 18 *)	204,588	18	226,544	52	431,132	70
S:n Punavuorenkatu 10 *)	116,260	20	20,700	—	136,960	20
S:n Töölössä	113,740	—	280,468	65	394,208	65
S:n Vallgårdissa	90,000	—	234,907	97	324,907	97
Kaasukello ainespihalla	—	—	275,000	—	275,000	—
Kaasulaitoksen rakenukset Arkadian huvilassa	—	—	78	62	78	62
Kaasulaitos Heikinkadulla *)	811,440	—	106,081	11	917,521	11
Kaasulaitos, öljykaasulaitosrakennus	—	—	140,000	—	140,000	—
Kaasulaitos, Sörnäisissä	588,800	—	43,292	70	632,092	70
Hakasalmen huvilarakennus	—	—	60,000	—	60,000	—
Satamakonttori Sörnäisissä	—	—	8,000	—	8,000	—
Kaisaniemen ravintolarakennus	—	—	11,000	—	11,000	—
„Kappelin" ravintolarakennus Esplanadissa	—	—	160,000	—	160,000	—
Koleraparakit	—	—	65,000	—	65,000	—
Kunnan työväenasunnot Leppäsuon huvilassa	72,830	—	503,500	—	576,330	—
S:n s:n Kalliossa	81,390	—	75,372	62	156,762	62
Vanhankaupungin myllyrakennukset	—	—	38,300	—	38,300	—
Kaivopuiston keilarata	—	—	1,500	—	1,500	—
Marian sairaala *)	960,000	—	1,226,565	43	2,186,565	43
Ainespiha, rakennukset *)	495,000	—	30,200	—	525,200	—
Siirto	6,253,274	36	7,136,377	67	13,389,652	03

*) Tontinarvoa lisätty uuden arvioimisen perusteella.

	Tontti		Rakennukset		Yhteensä	
Siirto	6,253,274	36	7,136,377	67	13,389,652	03
Narinkan rihkamapuodit	—	—	40,000	—	40,000	—
Leikkuuhuone Leppäsuon huvilassa	—	—	17,505	93	17,505	93
Eläintarhan puistonvartijan asunto	—	—	2,500	—	2,500	—
Poliisilaitoksen talo Aleksanterinkatu 22 *)	362,004	07	140,000	—	502,004	07
S:n Ratakatu 10	67,000	—	81,445	60	148,445	60
S:n Sofiankatu 3 *)	227,722	31	90,480	—	318,202	31
S:n Pengerkatu 5	66,000	—	260,000	—	326,000	—
Poliisimaneesi korttelissa N:o 428	—	—	17,136	07	17,136	07
Rakkarin asunto	—	—	4,000	—	4,000	—
Raatihuone, Aleksanterinkatu 20 *)	497,428	—	256,991	71	754,419	71
Kasarmintorin kauppahalli	—	—	220,234	29	220,234	29
Hietalahdentorin s:n	—	—	151,306	56	151,306	56
Länsirannan s:n	—	—	210,000	—	210,000	—
Haapaniemen uimahuone	—	—	3,000	—	3,000	—
Kaivopuiston uimahuoneet	—	—	20,000	—	20,000	—
Kyläsaaren uimahuone	—	—	2,000	—	2,000	—
Ruoholahden s:n	—	—	4,000	—	4,000	—
Humallahden s:n	—	—	4,000	—	4,000	—
Lähellä Ursinin kalliota oleva s:n	—	—	38,706	35	38,706	35
Hesperian sairaala	—	—	31,000	—	31,000	—
Eläintarhan metsänvartijan asunto	—	—	2,500	—	2,500	—
Grejuksen s:n	—	—	3,400	—	3,400	—
Seurahuone *)	893,043	80	240,000	—	1,133,043	80
Puutarhurin asunto Töölön puistossa	—	—	28,986	93	28,986	93
Grejuksen keuhkotautissairaala	—	—	30,000	—	30,000	—
Katajanokan tulli- ja pakkahuone	103,500	—	750,000	—	853,500	—
L. Rantak. korttelissa 54 oleva s:n s:n *)	1,086,003	05	140,000	—	1,226,003	05
Töölön puisto, erinäisiä rakennuksia	—	—	35,000	—	35,000	—
Hietalahden aallonmurtajalla oleva vahtitupa	—	—	1,314	33	1,314	33
Eläintarhan vesilinnan luona s:n s:n	—	—	2,913	45	2,913	45
Makasiinilaiturin tavarakatos	—	—	445,000	—	445,000	—
Pohj. ja etel. rantalaiturin tavarakatokset	—	—	18,300	—	18,300	—
Katajanokan laiturin tavarakatos	—	—	98,950	81	98,950	81
S:n s:n s:n	—	—	99,979	82	99,979	82
S:n s:n s:n	—	—	96,854	92	96,854	92
Vesijohdon rakennukset Vanhassakaupungissa	—	—	376,600	—	376,600	—
Vesijohtopaja kaupungin ainespihalla	—	—	36,700	—	36,700	—
Talvipuutarha Töölön puistossa	—	—	100,000	—	100,000	—
Eteläisen rantalaiturin tarkastuspaviljonki	—	—	18,400	—	18,400	—
Linnanrannan odotuspaviljonki	—	—	3,200	—	3,200	—
Tehtaanpuiston kasvihuoneet	—	—	7,000	—	7,000	—
Yhteensä $^{31}/_{12}$ 1908 *Smk.*	9,555,975	59	11,265,784	44	20,821,760	03

*) Tontinarvoa lisätty uuden arvoimisen perusteella.

Liite.

Kaupungin rakennukset ja kaupungin alueella löytyvät kiinteimistöt jäävittömien miesten heinäkuussa 1908 toimittaman uuden arvioimisen mukaan.

		Tontti				Rakennukset		Yhteensä	
		Neliömetriä	Yksikköhinta Smk.		Smk.		Smk.		Smk.
1.	Raatihuone, Aleksanterinkatu 20	1,989.712	250 —	497,428	—	256,991	71	754,419	71
2.	Tulli- ja pakkahuone, L. Rantak. kortteli 54	3,949.102	275 —	1,086,003	05	140,000	—	1,226,003	05
3.	Huutokauppakamari ja pakkahuone, Aleksanterinkatu 1	2,653.576	200 —	530,715	20	88,662	—	619,377	20
4.	Pohjoinen paloasema, Vironkatu 2	954.175	70 —	66,792	25	71,500	—	138,292	25
5.	Palolaitoks. talo, Korkeavuorenk. 26	3,945.223	80 —	315,617	84	370,000	—	685,617	84
6.	L. Papinkadun paloasema	—	— —	—	—	3,000	—	3,000	—
7.	Kampintorin s:n	—	— —	—	—	28,000	—	28,000	—
8.	Kaivohuone Kaivopuistossa	—	— —	—	—	135,000	—	135,000	—
9.	Kaivopuiston kylpylaitos	—	— —	—	—	25,000	—	25,000	—
10.	S:n uimahuoneet	—	— —	—	—	20,000	—	20,000	—
11.	Haapaniemen s:n	—	— —	—	—	3,000	—	3,000	—
12.	Raatih. lisärakenn Aleksanterink. 22	1,608.907	225 —	362,004	07	140,000	—	502,004	07
13.	Talo N:o 3 Sofiankadun varrella	990.097	230 —	227,722	31	90,480	—	318,202	31
14.	Kaisaniemen ravintolarakennus	—	— —	—	—	11,000	—	11,000	—
15.	Kaivopuiston keilarata	—	— —	—	—	1,500	—	1,500	—
16.	Kaupungin ainespiha	16,500.000	30 —	495,000	—	30,200	—	525,200	—
17.	Narinkan rihkamapuodit	—	— —	—	—	40,000	—	40,000	—
18.	Turun kasarmin vieressä lähellä kuormaajuriasemaa oleva makki	—	— —	—	—	600	—	600	—
19.	Teatteriesplanadin yleinen makki	—	— —	—	—	10,000	—	10,000	—
20.	Kaisaniemen s:n s:n	—	— —	—	—	2,800	—	2,800	—
21.	Grejuksen metsänvartijan asunto	—	— —	—	—	3,400	—	3,400	—
22.	Eläintarhan s:n s:n	—	— —	—	—	2,500	—	2,500	—
23.	Eläintarhan puistonvartijan asunto	—	— —	—	—	2,500	—	2,500	—
24.	Rakkarin asunto	—	— —	—	—	4,000	—	4,000	—
25.	Pohjois. ja Eteläis. rantalaiturin tavarakatokset	—	— —	—	—	18,300	—	18,300	—
26.	Eteläisen rantalaiturin tarkastuspaviljonki	—	— —	—	—	18,400	—	18,400	—
27.	Makasiinilaiturin tavarakatos	—	— —	—	—	245,000	—	245,000	—
28.	Söörnäisten satamakonttori	—	— —	—	—	8,000	—	8,000	—
29.	Marian sairaala, Lapinlahdenk. 16	32,000.000	30 —	960,000	—	832,887	99	1,792,887	99
30.	Koleraparakit	—	— —	—	—	65,000	—	65,000	—
31.	Kansankirjasto, Korkeavuorenk. 43	1,174.990	100 —	117,499	—	211,000	—	328,499	—
32.	Länsirannan kauppahalli	—	— —	—	—	210,000	—	210,000	—
33.	Linnanrannan odotuspaviljonki	—	— —	—	—	3,200	—	3,200	—
34.	Meritorin paviljonki	—	— —	—	—	2,300	—	2,300	—
35.	Vesijohdon rakennukset Vanhassakaupungissa	—	— —	—	—	201,601	—	201,601	—
36.	Vesijohtopaja kaupungin ainespihalla	—	— —	—	—	36,700	—	36,700	—
	Siirto	—	— —	4,658,781	72	3,332,522	70	7,991,304	42

		Tontti				Rakennukset		Yhteensä	
		Neliömetriä	Yksikköhinta Smk.	Smk.		Smk.		Smk.	
	Siirto	—	— —	4,658,781	72	3,332,522	70	7,991,304	42
37.	Helsingin kaupungin työ- ja vaivaistalo	—	— —	—	—	780,000	—	780,000	—
38.	Kansakoulutalo, Annankatu 30	—	— —	104,200	—	320,000	—	424,200	—
39.	S:n , Lapinlahdenk. 19	6,508.693	50 —	325,434	65	108,620	—	434,054	65
40.	S:n , Kasarminkatu 21	1,504.932	150 —	225,739	80	117,400	—	343,139	80
41.	S:n , Nikolainkatu 18	3,409.803	60 —	204,588	18	226,544	52	431,132	70
42.	S:n , Punavuorenk. 10	1,937.670	60 —	116,260	20	20,700	—	136,960	20
43.	S:n , Kalliossa	7,131.721	40 —	285,268	84	90,000	—	375,268	84
44.	Sairashuone Hesperiassa	—	— —	—	—	31,000	—	31,000	—
45.	Kansakoulutalo, Fjelldalin huvilassa	—	— —	—	—	13,280	—	13,280	—
46.	Töölön paloasema	—	— —	—	—	800	—	800	—
47.	Esplanadin ravintolarakennus	—	— —	—	—	160,000	—	160,000	—
48.	Hakasalmen huvilan rakennukset	—	— —	—	—	60,000	—	60,000	—
49.	Talo N:o 6 Vuorimiehenk. varrella	—	— —	80,000	—	4,000	—	84,000	—
50.	Mustikkamaan pienkeittohuone	—	— —	—	—	2,000	—	2,000	—
51.	Leppäsuon huvilan leikkuuhuone	—	— —	—	—	17,505	93	17,505	93
52.	Eläintarhan vesilinnan vahtitupa	—	— —	—	—	2,913	45	2,913	45
53.	Vanhankaupungin myllyrakennukset	—	— —	—	—	38,300	—	38,300	—
54.	Ursinin kallion lähellä oleva uimahuone	—	— —	—	—	38,706	35	38,706	35
55.	Hietalahdentorin makki	—	— —	—	—	2,588	05	2,588	05
56.	Kaasulaitos	9,016.000	90 —	811,440	—	147,638	47	959,078	47
57.	Kaasulaitoksen rakenn. Arkadian huvilassa	—	— —	—	—	157	23	157	23
58.	Katajanokan tulli- ja pakkahuone	—	— —	103,500	—	750,000	—	853,500	—
59.	Tavarakatos Katajanokan laiturilla	—	— —	—	—	96,854	92	96,854	92
60.	Hietalahden aallonmurtajalla oleva vahtitupa	—	— —	—	—	1,314	33	1,314	37
61.	Vallgårdin kansakoulutalo	—	— —	90,000	—	234,907	97	324,907	90
62.	Seurahuone	3,247.432	275 —	893,043	80	240,000	—	1,133,043	86
63.	Hietalahden torin kauppahalli	—	— —	—	—	151,306	56	151,306	51
64.	Tavarakatos Katajanokan laiturilla	—	— —	—	—	98,950	81	98,950	82
65.	S:n s:n s:n	—	— —	—	—	99,979	82	99,979	83
66.	Malmin kaatoaseman rakennukset	—	— —	—	—	3,000	—	3,000	—
67.	Töölön kansakoulutalo	—	— —	113,740	—	280,468	65	394,208	65
68.	Öljykaasulaitos	—	— —	—	—	171,029	56	171,029	56
69.	Poliisilaitoksen väliaikainen maneesi korttelissa N:o 428	—	— —	—	—	17,136	07	17,136	07
70.	Kansakoulutalo Tehtaankatu N:o 15—17	—	— —	172,120	—	320,000	—	492,120	—
71.	Kaivopuiston makki	—	— —	—	—	5,000	—	5,000	—
72.	Kasarmintorin kauppahalli	—	— —	—	—	220,234	29	220,234	29
73.	Alppila	—	— —	—	—	65,000	—	65,000	—
74.	Talvipuutarha	—	— —	—	—	100,000	—	100,000	—
75.	Muut rakennukset Töölön puistossa	—	— —	—	—	35,000	—	35,000	—
76.	Sähkölaitos, talo N:o 10 P. Roopertinkadun varrella	—	— —	180,000	—	—	—	180,000	—
77.	Sähkölaitos, talo N:o 11 Kasarminkadun varrella	—	— —	170,000	—	—	—	170,000	—
78.	Helsinginniemen huvilakaupunki	59,000.000	10 —	590,000	—	—	—	590,000	—
	Siirto	—	— —	9,124,117	19	8,404,859	68	17,528,976	87

		Tontti			Rakennukset	Yhteensä
		Neliömetriä	Yksikköhinta Smk.	Smk.	Smk.	Smk.
	Siirto	—	— —	9,124,117 19	8,404,859 68	17,528,976 87
79.	Kortteli N:o 178	35,000.000	15 —	525,000 —	— —	525,000 —
80.	Ruoholahden varastotontit	36,410.000	8 —	291,280 —	— —	291,280 —
81.	Uuni-, Liuska- ja Sirpalesaaret	54,990.000	3 —	164,970 —	— —	164,970 —
82.	Hernesaari	14,710.000	1 —	14,710 —	— —	14,710 —
83.	Hylkysaari	36,880.000	3 —	110,640 —	— —	110,640 —
84.	Mustikkamaa	353,610.000	3 —	1,060,830 —	— —	1,060,830 —
85.	Sumparnsaari	48,280.000	5 —	241,400 —	— —	241,400 —
86.	Knihti	18,360.000	5 —	91,800 —	— —	91,800 —
87.	Hanaholma	7,510.000	5 —	37,550 —	— —	37,550 —
88.	Kana	1,520.000	2 —	3,040 —	— —	3,040 —
89.	Tervasaari	3,460.000	5 —	17,300 —	— —	17,300 —
90.	Blekholmat	28,012.000	10 —	280,120 —	— —	280,120 —
91.	Kortteli N:o 139	4,530.000	30 —	135,900 —	— —	135,900 —
92.	Sörnäisten kaasulaitoksen tontti	91,600.000	8 —	732,800 —	— —	732,800 —
93.	Sörnäisten tehdastontit	140,240.000	10 —	1,402,400 —	— —	1,402,400 —
94.	XI j. XII kaup. os. myymättöm. tont.	392,384.000	15 —	5,885,760 —	— —	5,885,760 —
95.	Sörnäisten varastotontit	73,540.000	12 —	882,480 —	— —	882,480 —
96.	Katajanokan s:n	18,625.000	16 —	298,000 —	— —	298,000 —
97.	Kolme tonttia Siltavuorella	1,839.264	25 —	45,981 60	— —	45,981 60
98.	Töölön kaupunginosa	1,316,572.000	10 —	13,165,720 —	— —	13,165,720 —
99.	Kaupungin muut vuokramaat	9,932,668.000	1 20	11,919,201 60	— —	11,919,201 60
	Yhteensä	—	— —	46,431,000 39	8,404,859 68	54,835,860 07

II. Kaupungin ulkopuolella olevat maatilat.

Saldo vuodesta 1907 käsittävä Reimarin tilan . . . . . Smk. 50,000: —

Lisäksi tulevat: Oulunkylän kartano kauppakirjan mukaan $^{14}/_{9}$ 1908 Smk. 500,000: —

Norrgårdin ja Södergårdin tilat Bromarfin pitäjää kauppakirjan mukaan $^{31}/_{1}$ 1908 . . . . . „ 90,000: — „ 590,000: —

Saldo 31 p:nä joulukuuta 1908 Smk. 640,000: —

III. Kaupungin vuokralle antama maa.

Saldo vuodesta 1907 . . . . . Smk. 4,382,887: 20

Vuoden 1908 vuokrien velotus tekee:

Erinäisiä vuokria	Smk.	167,365: 38
Kaivopuisto, vuokria	„	2,416: 91
Satunnaisia	„	60,619: 55
	Smk.	230,401: 84
Vuonna 1907	„	219,144: 36
Vuosivuokrien lisäys	Smk.	11,257: 48

mikä lisäys 5 % mukaan pääomaksi tehtynä vastaa arvoltaan . . . . . Smk. 225,149: 60

Saldo 31 p. joulukuuta 1908 Smk. 4,608,036: 80

IV. Myytävät tontit 31 p. joulukuuta 1908.

Korttteli N:o	Tontti N:o	Kadun nimi	Pinta-ala m²		Yksikkö hinta		Myyntiarvo	
			Asuin-rakennuksien	Tehdas ja mak. rakennuks.	Smk.	pnä.	Smk.	pnä.
138	10—12	Katajanokan pohjoisrantakatu	—	936	15	—	14,445	—
139	4	Länsi Satamakatu	1,836	—	50	—	91,800	—
147	11	„ „	1,249	—	55	—	68,695	—
190	9	Linnankatu	—	410	15	—	6,150	—
„	13	„	—	369	15	—	5,535	—
„	15	„	—	369	15	—	5,535	—
„	17	„	—	369	15	—	5,535	—
„	19	„	—	369	15	—	5,535	—
„	21	„	—	1,228	15	—	18,420	—
191	6	„	—	373	15	—	5,595	—
„	8	„	—	373	15	—	5,595	—
„	15	Kruununvuorenkatu	—	373	15	—	5,595	—
„	17	„	—	373	15	—	5,595	—
218	32 b	Tehtaankatu	731	—	15	—	10,960	—
„	32 c	„	770	—	15	—	11,550	—
„	32 d	„	720	—	15	—	10,800	—
„	32 e	„	763	—	16	—	12,208	—
219	34 a	„	764	—	16	—	12,224	—
„	34 b	„	648	—	15	—	9,720	—
„	34 c	„	692	—	15	—	10,380	—
231	15	Speranskyntie	625	—	18	—	11,250	—
„	17	„	606	—	18	—	10,908	—
„	19	„	690	—	18	—	12,420	—
„	21	„	612	—	18	—	11,016	—
„	23	„	749	—	18	—	13,482	—
„	25	„	825	—	18	—	14,850	—
„	27	„	766	—	18	—	13,788	—
„	28	Ehrensvärdintie	753	—	16	—	12,048	—
251	3	Wilhonvuorenkatu	1,254	—	12	—	15,048	—
„	5	„	1,254	—	15	—	18,810	—
297	3	Pitkänsillan rantakatu	1,488	—	40	—	59,520	—
„	5	„	823	—	30	—	24,690	—
„	7	„	884	—	30	—	26,520	—
„	9	„	850	—	30	—	25,500	—
321	15	Alppikatu	2,132	—	16	—	34,112	—
326	25	„	1,787	—	30	—	53,610	—
331	9	Pengerkatu	1,645	—	30	—	49,350	—
„	11	„	1,488	—	30	—	44,640	—
„	13	„	1,337	—	28	—	37,436	—
„	15	„	1,073	—	30	—	32,190	—
335	10	Fleminginkatu	1,463	—	25	—	36,675	—
„	8	Franzéninkatu	1,409	—	27	—	38,043	—
356	4	Fleminginkatu	1,209	—	26	—	31,434	—
„	6	„	837	—	26	—	21,762	—
„	8	„	775	—	28	—	21,700	—
„	3	Kaarlonkatu	1,209	—	25	—	30,225	—
„	5	„	837	—	25	—	20,925	—
„	7	„	775	—	26	—	20,150	—
338	11	Fleminginkatu	1,410	—	25	—	35,250	—
		Siirto	—	—	—	—	1,099,224	—

Kortteli N:o	Tontti N:o	Kadun nimi	Pinta-ala m² Asuinrakennuksien	Pinta-ala m² Tehdas ja mak. rakennuks.	Yksikköhinta Smk.	Yksikköhinta pnn.	Myyntiarvo Smk.	Myyntiarvo pnn.
		Siirto	—	—	—	—	1,099,224	—
338	13	Fleminginkatu	1,280	—	18	—	23,040	—
„	16	Helsinginkatu	1,540	—	20	—	30,800	—
339	20	„	885	—	16	—	14,160	—
„	18	„	1,600	—	18	—	28,800	—
„	14	Fleminginkatu	1,380	—	16	—	22,080	—
„	12	„	1,360	—	25	—	34,000	—
„	10	„	1,144	—	28	—	32,144	—
„	9	Kaarlonkatu	1,344	—	18	—	24,192	—
„	11	„	1,449	—	15	—	21,735	—
„	13	„	1,449	—	15	—	21,735	—
350	20	Vaasankatu	1,400	—	16	—	22,400	—
„	25	Fleminginkatu	1,480	—	16	—	23,680	—
„	20	„	1,280	—	16	—	20,480	—
351	1	Josafatinkatu	1,003	—	15	—	15,045	—
„	3	„	980	—	25	—	24,500	—
„	3	It. Brahenkatu	1,695	—	20	—	33,900	—
„	28	Vaasankatu	1,015	—	18	—	18,270	—
356	10	Kristinankatu	1,712	—	15	—	25,680	—
359	4	Fredriksberginkatu	1,072	—	15	—	16,080	—
„	6	„	1,427	—	15	—	21,405	—
„	8	„	1,470	—	15	—	22,050	—
„	10	„	1,062	—	16	—	16,992	—
361	20	„	1,042	—	17	—	17,714	—
„	22	„	1,259	—	15	—	18,885	—
„	24	„	1,313	—	15	—	19,695	—
„	26	„	1,425	—	15	—	21,375	—
362	11	Porvoonkatu	1,397	—	15	—	20,955	—
„	38	Fredriksberginkatu	1,378	—	18	—	24,804	—
„	13	It. Brahenkatu	1,156	—	18	—	20,808	—
363	35	Vaasankatu	1,295	—	20	—	25,900	—
„	2	Porvoonkatu	1,671	—	18	—	30,078	—
„	4	„	1,805	—	18	—	32,490	—
364	10	Länsi Brahenkatu	1,216	—	17	—	20,672	—
370	4	Viipurinkatu	1,100	—	12	—	13,200	—
371	19	Kristinankatu	980	—	18	—	17,640	—
„	21	„	1,075	—	15	—	16,125	—
„	10	Porvoonkatu	960	—	16	—	15,360	—
373	12	„	1,520	—	16	—	24,320	—
375	20	„	630	—	12	—	7,560	—
„	22	„	714	—	15	—	10,710	—
376	52	Fredriksberginkatu	1,188	—	13	—	15,444	—
„	54	„	1,386	—	10	—	13,860	—
„	56	„	1,386	—	10	—	13,860	—
„	58	„	1,188	—	13	—	15,444	—
„	4	Kajaaninkatu	1,188	—	11	—	13,068	—
„	7	Kotkankatu	1,188	—	12	—	14,256	—
„	25	Porvoonkatu	1,386	—	11	—	15,246	—
„	27	„	1,386	—	10	—	13,860	—
377	62	Fredriksberginkatu	519	—	12	—	6,228	—
„	7	Siuntionkatu	519	—	10	—	5,190	—
		Siirto	—	—	—	—	2,097,139	—

Kortteli N:o	Tontti N:o	Kadun nimi	Pinta-ala m² Asuinrakennuksien	Pinta-ala m² Tehdas ja mak. rakennuks.	Yksikköhinta Smk.	Yksikköhinta p.	Myyntiarvo Smk.	Myyntiarvo p.
		Siirto	—	—	—	—	2,097,139	—
377	5	Siuntionkatu	519	—	10	—	5,190	—
„	12	Kotkankatu	519	—	10	—	5,190	—
378	3	Inkoonkatu	768	—	10	—	7,680	—
„	5	„	768	—	10	—	7,680	—
„	4	Siuntionkatu	768	—	10	—	7,680	—
„	6	„	768	—	10	—	7,680	—
„	8	„	768	—	10	—	7,680	—
379	11	Karjalankatu	497	—	10	—	4,970	—
„	13	„	497	—	10	—	4,970	—
„	15	„	497	—	10	—	4,970	—
386	30	Porvoonkatu	625	—	10	—	6,250	—
„	32	„	667	—	10	—	6,670	—
„	34	„	703	—	10	—	7,030	—
„	36	„	739	—	10	—	7,390	—
„	38	„	775	—	10	—	7,750	—
„	40	„	816	—	10	—	8,160	—
387	45	„	697	—	10	—	6,970	—
„	47	„	616	—	10	—	6,160	—
„	49	„	539	—	10	—	5,390	—
„	51	„	548	—	10	—	5,480	—
388	53	„	484	—	10	—	4,840	—
„	55	„	786	—	10	—	7,860	—
401	1	Pohj. Rautatienkatu	1,882	—	150	—	282,300	—
„	3	„	1,484	—	120	—	178,080	—
402	7	„	1,201	—	70	—	84,070	—
„	9	„	1,256	—	70	—	87,920	—
„	1	Nervanderinkatu	1,374	—	75	—	103,050	—
403	7	Ainonkatu	2,875	—	30	—	86,250	—
„	5	„	1,198	—	50	—	59,900	—
„	1	„	957	—	120	—	114,840	—
„	3	Nervanderinkatu	1,451	—	50	—	72,550	—
405	8	Arkadiankatu	1,328	—	70	—	92,960	—
„	10	„	820	—	60	—	49,200	—
„	12	„	1,531	—	60	—	91,860	—
„	17	Pohj. Rautatienkatu	1,210	—	60	—	72,600	—
„	67	Fredrikinkatu	1,510	—	65	—	98,150	—
„	69	„	1,072	—	55	—	58,960	—
„	71	„	1,205	—	60	—	72,300	—
406	8	Museonkatu	858	—	50	—	42,900	—
409	15	Arkadiankatu	928	—	60	—	55,680	—
„	73	Fredrikinkatu	1,309	—	60	—	78,540	—
410	56	„	1,766	—	65	—	114,790	—
„	58	„	1,836	—	48	—	88,128	—
„	60	„	1,836	—	48	—	88,128	—
„	62	„	1,639	—	55	—	90,145	—
„	13	Runeberginkatu	1,706	—	60	—	102,360	—
„	15	„	1,700	—	50	—	85,000	—
„	17	„	1,844	—	50	—	94,200	—
„	19	„	1,680	—	50	—	80,000	—
„	21	„	1,382	—	55	—	76,010	—
„	18	Arkadiankatu	1,022	—	45	—	45,990	—
		Siirto	—	—	—	—	4,887,640	—

Kortteli N:o	Tontti N:o	Kaduun nimi	Pinta-ala m²		Yksikkö hinta		Myyntiarvo	
			Asuinrakennuksien	Tehdas ja mak. rakennuks.	Smk.	pen.	Smk.	pen.
		Siirto	—	—	—	—	4,887,640	—
411	25	Pohj. Rautatienkatu	1,142	—	60	—	68,520	—
»	27	»	963	—	48	—	46,224	—
»	4	Hietaniemenkatu	1,104	—	45	—	49,680	—
»	12	»	832	—	40	—	33,280	—
»	14	»	1,170	—	40	—	46,800	—
»	16	»	930	—	40	—	37,200	—
»	18	»	750	—	40	—	30,000	—
»	3	Nordenskiöldinkatu	737	—	45	—	33,165	—
412 a	5	»	851	—	50	—	42,550	—
412 b	3	Hietaniemenkatu	615	—	50	—	30,750	—
»	6	Runeberginkatu	1,027	—	50	—	51,350	—
»	8	»	1,287	—	50	—	64,350	—
»	10	»	1,353	—	50	—	67,650	—
»	12	»	1,570	—	55	—	80,350	—
418	21	Arkadiankatu	1,120	—	45	—	50,400	—
»	64	Fredrikinkatu	1,257	—	50	—	62,850	—
423	6	Töölönkatu	1,261	—	65	—	81,965	—
»	8	»	1,429	—	60	—	85,740	—
428	33	Arkadiankatu	830	—	40	—	33,200	—
»	35	»	735	—	40	—	29,400	—
»	13	Nordenskiöldinkatu	1,352	—	45	—	60,840	—
446	10	L. Viertotie	675	—	60	—	27,000	—
»	11	Töölönkatu	1,417	—	65	—	92,105	—
473	1	Stengårdinkatu	1,291	—	45	—	58,095	—
477	32	L. Viertotie	1,105	—	40	—	44,200	—
»	34	»	1,353	—	40	—	54,120	—
»	36	»	1,340	—	40	—	53,360	—
»	38	»	1,287	—	40	—	51,480	—
485	44	»	858	—	40	—	34,320	—
»	19	Roosanhuvilankatu	756	—	20	—	15,120	—
»	21	»	958	—	30	—	28,740	—
486	16	»	992	—	20	—	19,840	—
»	18	»	998	—	20	—	19,960	—
»	20	»	1,204	—	30	—	36,120	—
»	40	Töölönkatu	1,410	—	30	—	42,300	—
487	42	»	1,476	—	40	—	58,040	—
»	50	»	1,600	—	35	—	56,000	—
»	5	Kammionkatu	1,522	—	27	—	41,094	—
522	29	L. Viertotie	869	—	27	—	23,463	—
»	31	»	870	—	25	—	21,750	—
»	33	»	870	—	25	—	21,750	—
»	35	»	1,028	—	26	—	26,728	—
523	23	»	1,170	—	27	—	31,590	—
»	25	»	1,140	—	26	—	29,640	—
»	27	»	1,200	—	29	—	34,800	—
524	19	»	1,158	—	28	—	32,424	—
»	21	»	1,302	—	27	—	35,154	—
525	11	»	840	—	26	—	21,840	—
»	13	»	990	—	26	—	25,740	—
»	15	»	900	—	26	—	23,400	—
»	17	»	1,005	—	30	—	30,150	—
		Yhteensä Smk.	—	—	—	—	7,064,227	—

Kaupungin omiin tarkotuksiin varatut tontit 31 p:nä joulukuuta 1908.

Korttelі N:o	Tontti N:o	Kadun nimi	Pinta-ala m²	Yksikköhinta Smk.	Yksikköhinta p:ä.	Arvo Smk.	Arvo p:ä.
110	9	Merimiehenkatu	754	140	—	105,560	—
„	11	„	677	110	—	74,470	—
„	6	Ratakatu	901	150	—	135,150	—
„	8	„	675	100	—	67,500	—
150	2	Kruununvuorenkatu	5,775	20	—	115,500	—
162	3	Kansakoulunkatu	2,371	60	—	142,260	—
166	13	Ruoholahdenkatu	2,969	60	—	178,200	—
187	8	Kanavakatu	541	20	—	10,820	—
„	10	„	541	20	—	10,820	—
„	12	„	541	20	—	10,820	—
„	14	„	541	20	—	10,820	—
„	16	„	541	20	—	10,820	—
„	18	„	541	20	—	10,820	—
„	20	„	541	20	—	10,820	—
„	22	„	541	20	—	10,820	—
325	20	Helsinginkatu	4,180	25	—	104,500	—
327	2	Kaarlonkatu	2,400	35	—	84,000	—
„	4	„	1,155	30	—	34,650	—
„	6	„	1,085	30	—	32,550	—
„	7	It. Papinkatu	1,221	30	—	36,630	—
„	9	„	1,425	35	—	49,875	—
333	12	Porthaninkatu	1,025	35	—	35,875	—
352	—	Helsinginkatu	3,800	25	—	95,000	—
357	2	Sturenkatu	10,850	25	—	271,250	—
369	—	„	3,722	25	—	93,050	—
418	23	Runeberginkatu	4,370	40	—	174,800	—
419 a	24	Arkadiankatu	6,345	40	—	253,800	—
419 b	1	Lapuankatu	5,437	40	—	217,480	—
„		Nordenskiöldinkatu	1,144	50	—	57,150	—
		Yhteensä Smk.	—	—	—	2,445,810	—

Yhteenveto.

Myytävät tontit	Smk.	7,064,227: —
Kaupungin omiin tarkotuksiin varatut tontit	„	2,445,810: —
	Yhteensä Smk.	9,510,037: —

V. Myytyjen tonttien lunastushinta, joka ei vielä ole langennut maksettavaksi.

	Smk.		Smk.	
Tontinlunastukset.				
Saldo 1 p:nä tammikuuta 1908	—	—	6,798,920	54
Vuonna 1908 myydyt tontit:				
N:o 66 Fredriksberginkadun varrella työmies J. M. Mattssonille . . .	8,068	20		
„ 12 Lautatarhankadun „ kauppias J. Nordbergille	25,692	48		
„ 8 „ „ Sanduddin Tapettitehd. Osakeyhtiölle	20,232	75		
„ 9 Verstaankadun „ s:n s:n s:n	20,400	—		
„ 10 Lautatarhankadun „ s:n s:n s:n	20,017	50		
„ 6 Inkoonkadun „ vuokraajuri N. Hoikkaselle . . .	5,469	20		
„ 16 Fredriksberginkadun „ rakennusmestari N. Eskolalle . . .	20,344	71		
„ 28 IV linjan „ Työväen Asunto O. Y. Toivolalle .	23,507	46		
„ 64 Fredriksberginkadun „ työmies K. S. Raskille	8,068	20		
„ 1 II linjan „ herra E. Hockemeierille	35,016	12		
„ 18 IV „ „ neiti F. A. Helenius'elle.	44,357	25		
„ 3 It. Viertotien „ seppä J. H. Henrikssonille . . .	34,889	04		
„ 2 Fleminginkadun „ rakennusmestari H. Kaartiselle . .	29,548	80		
„ 2 Sibyllankadun „ talonomistaja A. V. Laurellille . .	21,680	—		
„ 17 IV linjan „ Työväenasunto-osakeyhtiö Väinölälle	45,189	22		
„ 35 II „ „ } „ 36 III „ „ } Rakennusosakeyhtiölle Eläköön . .	36,288	—		
„ 3 III „ „ pankinvirkamies G. Hockemeierille ja rouva Ida Hockemeierille.	27,484	02		
„ 6 Hietaniemenkadun varrella Perustuslailliselle Työväenyhdistykselle sekä sen nuoriso- ja lauluseuralle	53,522	43		
„ 17 III linjan varrella talonomistaja J. W. Juurevalle . .	38,874	50		
„ 10 V „ „ A. K. Wainiolle	25,780	43		
„ 14 III „ „ neideille E. H. ja K. A. Bärlund . .	23,329	10		
„ 25 III „ „ A. V. Möllerille	15,106	85		
„ 1 Castréninkadun „ Työväenasunto-osakeyhtiö Askeleelle	85,417	45		
„ 3 Vallininkujan „ J. F. Peltoselle	19,948	—		
„ 20 III linjan „ K. Lökmanille	18,050	56		
„ 24 IV „ „ talonomistaja E. Lummelle	22,124	67		
„ 14 Porthaninkadun „ huvilanomistaja K. E. Nordbergille	51,003	24		
„ 10 Sibyllankadun „ rakennusmestari V. Jaakkolalle . .	28,393	32		
„ 9 Agricolankadun „ vakuutusvirkamies G. Icénille. . . .	39,032	—		
„ 60 Runeberginkadun „ kauppias A. Matrosoffille	63,209	97		
2,74 ha Reimarin kruununtilaa N:o 3 Suomen valtionrautateille . . .	13,700	—		
Kortteli N:o 404 13:ssa kaup. osassa Venäl. Aleksanterin kimnaasille .	443,400	—		
N:o 69 Runeberginkadun varrella rouva Ida Peltoselle	92,323	44		
„ 8 L. Viertotien „ apteekkari G. Schröderille	43,400	—		
„ 2 II linjan „ vuokraaja M. Sundqvistille	31,464	—		
„ 4 Laivurinkadun „ kauppias J. Tallbergille	11,812	50		
„ 6 S:n „ s:n s:n	8,640	—		
„ 8 Hietaniemenkadun „ osakeyhtiölle Aktiebolaget Arbetarehem	33,280	—		
„ 10 S:n „ s:n s:n s:n	33,280	—		
„ 40 L. Viertotien „ neiti M. Carlssonille	42,437	27		
„ 9 S:n „ kauppias J. Tallbergille	46,905	24		
Siirto	1,710,687	82	6,798,920	54

							Smk.		Smk.	
						Siirto	1,710,687	82	6,798,920	54
N:o	48	Töölönkadun	varrella	Töölön	Sokeritehdas	O.-Y:lle	42,684	38		
„	44	S:n	„	s:n	s:n	s:n	44,580	—		
„	46	S:n	„	s:n	s:n	s:n	41,575	92		
„	32 a	Tehtaankadun	„	insinööri A. Engströmille			19,200	—		
„	13	Töölönkadun	„	leskirouva N. Garoffille			63,288	—		
„	1	Speranskyntien	„	kauppias U. Staudingerille			13,000	—		
„	2	Laivurinkadun	„	tilanomistaja G. Törnströmille			22,300	—		
„	3	Speranskyntien	„	kauppias U. Staudingerille			12,900	—		
„	5	S:n	„	rakennusmestari E. Löppöselle			19,000	—		
„	14	Roosanhuvilank.	„	tehtailija K. G. Tirkkoselle			29,600	—		
„	9	Speranskyntien	„	kapteeni G. Fraserille			13,200	—		
„	11	S:n	„	rakennusmestari E. Löppöselle			21,600	—		
„	13	S:n	„	konsuli E. Winckelmannille			14,047	70		
„	7	Töölönkadun	„	arkkitehti S. Frosterus'elle			50,100	—		
„	1	Hietaniemenkadun	varrella	rakennusmestari J. Roineelle			45,583	60		
„	41	Annankadun	„	Maanvilj. Maitokeskus O.-Y:lle			44,173	75		
„	39	S:n	„	s:n. s:n	s:n		64,146	16		
„	6	Arkadiankadun	„	v. konsuli E. Vinckelmannille			101,300	—		
„	3	Salomoninkadun	„	Maanvilj. Maitokeskus O.-Y:lle			46,238	94		
„	4	Arkadiankadun	„	s:n	s:n	s:n	104,200	—		
„	17	Roosanhuvilankadun	„	tehtailija K. G. Tirkkoselle			20,594	25		
„	47	Töölönkadun	„	Bertha Maria kodille			29,484	—		
„	9	S:n	„	rakennusmestari O. Lundille			34,992	—		
„	34 d	Tehtaankadun	„	merikapteeni Chr. Jacobsenille			13,704	88		
„	34 e	S:n	„	s:n	s:n		10,723	—		
„	19	Topeliuksenkadun	„	tehtailija C. E. Lindgrenille			21,988	62		
„	12	Töölönkadun	„	tohtori A. Elmgrenille			32,070	60	2,686,963	72
Velotetaan muuttuneitten maksuehtojen perusteella							—	—	2,273	10
						Smk.	—	—	9,488,157	36
Vähenee 1908 vuoden vuotuismaksu							329,648	21		
„ Rahatoimikamarin $^{19}/_{9}$ 1908 tekemän päätöksen mukaan lunastusmaksu tontista N:o 13 Vaasankadun varrella							18,552	70		
„ „ 12 Fredriksberginkadun varrella							24,196	49	372,397	40
						Smk.	—	—	9,115,759	96

Tontinlunastukset Kaivopuiston alueelta.

Saldo 1 p:nä tammikuuta 1908	151,100	66	
Vähenee 1908 vuoden vuotuismaksu	4,445	16	146,655	50
Saldo $^{31}/_{12}$ 1908 Smk.	—	—	9,262,415	46

VI. Vesijohdon pääomaarvo

oli Vesijohtokonttorin ilmotuksen mukaan 31 p. joulukuuta 1908			Smk. 5,544,576: 31
josta vähennetään laitokseen kuuluvat:			
rakennukset, jotka esiintyvät otsakkeessa I	Smk. 416,213: 45		
vesimittarit, „ „ „ VIII	„ 216,400: —	Smk.	632,613: 45
	Pääomaarvo $^{31}/_{12}$ 1908	Smk.	4,911,962: 86

VII. Kaasulaitoksen pääomaarvo.

Valaistuslaitoksen kirjanpidon mukaan oli kaasulaitoksen pääomaarvo, lukuunottamatta otsakkeissa I ja VIII esiintyviä rakennuksia ja kalustoja, vuoden 1907 lopussa	Smk.	611,729: 96
Lisäys vuonna 1908	„	68,128: 08
	Smk.	679,858: 04
poistot vuonna 1908	„	36,884: 57
Pääomaarvo 31 p. joulukuuta 1908	Smk.	642,973: 47

joka jakaantuu seuraavasti:

Pääjohtoverkko	Smk.	346,076: 40
Lyhdyt, patsaineen ja tarpeineen	„	137,991: 23
Yksityiset johtolaitokset	„	39,170: 12
Uunit tarpeineen	„	72,630: 08
Aparaatteja ja putkijohtoja	„	38,197: 78
Kaasukelloja	„	8,907: 86
	Smk.	642,973: 47

VIII. Sähkölaitoksen pääomaarvo

oli Sähkölaitoksen ilmotuksen mukaan 31 p:nä joulukuuta 1908	Smk.	2,153,247: 38
josta vähennetään otsakkeessa I esiintyvien rakennusten arvo	„	1,063,116: —
Pääomaarvo $^{31}/_{12}$ 1908	Smk.	1,090,131: 38

IX. Kalustot:

	Saldo vuodesta 1907	Vuoden 1908 kuluessa		Saldo 31/12 1908
		Vähentynyt	Tullut lisää	
Maistraatti	9,257 20	811 —	2,087 90	10,534 10
Raastuvanoikeus	9,801 67	64 —	285 25	10,022 92
Raatihuoneenarkisto	7,798 82	4 —	18 50	7,813 32
Kaupunginvoudin konttori	2,490 55	384 55	960 50	3,066 50
Kaupunginvaltuusto	23,427 15	— —	552 70	23,979 85
Rahatoimikamari	5,824 65	1,202 90	3,727 35	8,349 10
Rahatoimikonttori	18,846 —	2,586 50	1,114 —	17,373 50
Rakennuskonttori	7,548 —	721 —	574 —	7,401 —
Liikennekonttori	6,765 10	308 90	860 40	7,316 60
„ warranttimak. olev. osast.	216 —	— —	— —	216 —
Tarkastuspaviljonki (Liikennekontt.)	1,345 —	— —	— —	1,345 —
Rantamakasiini	3,877 40	120 40	279 55	4,036 55
Pakkahuone	8,583 20	317 —	699 50	8,965 70
Satamakonttori	6,765 75	588 —	472 —	6,649 75
Kasvatuslautakunta	456 61	5 —	109 23	560 84
Valaistuslaitos	169,444 78	13,178 66	54,600 68	210,866 80
Kaasuntarkastushuone	1,299 70	— —	— —	1,299 70
Palolaitos	95,525 —	3,809 —	31,319 —	123,035 —
Poliisikamari	150,157 53	21,684 26	9,043 15	157,516 42
Keskuspoliisi	19,365 —	220 —	522 20	19,667 20
Etsivä osasto	9,075 40	61 —	4,106 92	13,121 32
Siveellisyysosasto	1,551 60	950 60	2,219 30	2,820 30
1:nen poliisivahtikonttori	2,738 85	56 50	137 50	2,819 85
2:nen „	1,487 50	— —	28 —	1,515 50
3:mas „	2,446 65	49 50	99 50	2,496 65
4:jäs „	2,285 05	1,215 30	3,687 70	4,757 45
Hermanninkaup. poliisivahtikonttori				
Passitoimisto	1,687 90	33 —	320 85	1,975 75
Ilmotustoimisto	2,644 68	— —	948 75	3,593 43
Poliisilaitoksen lisäluettelo	— —	9,568 —	10,033 —	465 —
Terveydenhoitolautakunta	15,898 01	177 40	7,254 78	22,975 39
Marian sairaala	148,391 24	9,240 54	12,069 70	151,220 40
Hesperian sairaala	6,875 67	96 40	393 —	7,172 27
Humaliston sairaala	12,437 90	696 45	4,696 60	16,438 05
Lavantautilisärakennus Fjelldalissa	16,743 30	— —	1,636 05	18,379 35
Leikkuuhuone	1,068 90	4 80	— —	1,064 10
Laboratorio terveydell. tutkim. varten	11,055 45	2,481 55	838 —	9,411 90
Lihantarkastusasema	3,263 90	93 —	— —	3,170 90
Vaivaishoitohallituksen huoneusto	2,879 60	948 —	234 70	2,166 30
Vaivaistalo	52,238 09	16,871 65	19,998 27	55,364 71
Työlaitos	24,315 88	6,946 99	7,611 60	24,980 49
Uusi houruinhuone	45,028 75	14,522 89	17,743 77	48,249 63
Kansakoulu, Kansakoulunk. 2 ja 4	23,656 73	8,248 10	14,048 39	29,457 02
„ Kasarminkatu 21	17,882 80	4,580 87	8,668 60	21,970 53
„ Kallion 4 linja	8,605 70	4,992 37	11,847 50	15,460 83
„ Lapinlahdenkatu 6	14,258 65	4,614 86	7,697 —	17,340 79
„ Punavuorenkatu 10	3,239 15	976 61	1,055 40	3,317 94
„ Kallion 2 linja	4,081 05	1,030 67	1,055 18	4,105 56
Siirto	984,633 51	134,462 22	245,655 97	1,095,827 26

	Saldo vuodesta 1907		Vuoden 1908 kuluessa				Saldo $^{31}/_{12}$ 1908	
			Vähentynyt		Tullut lisää			
Siirto	984,633	51	134,462	22	245,655	97	1,095,827	26
Kansakoulu, Oikokatu 7	9,601	81	3,420	05	3,798	94	9,980	70
„ Fredriksberg (Rukoushuone)	1,234	65	325	93	403	70	1,312	42
„ Fredriksberg (Karjanen & K:nin huv.)	989	40	243	55	412	—	1,157	85
„ Nikolainkatu 18	47,709	20	12,466	96	19,130	04	54,372	28
„ Fjälldal	1,882	75	512	08	776	95	2,147	62
„ Kasarminkatu 2	967	—	353	20	299	70	913	50
„ I. Roopertinkatu 11	8,432	15	2,645	24	2,676	10	8,463	01
„ Mariankatu 24	4,265	13	1,388	13	1,666	45	4,543	45
„ Backas	1,319	25	295	42	343	45	1,367	28
„ Vallgård	31,195	20	6,752	71	9,911	45	34,353	94
Kansakoulukanslia (Annankatu 9)	3,639	40	383	67	197	25	3,452	98
S:n ruotsalainen	—	—	—	—	1,881	22	1,881	22
Kansakoulu, Huopalahti	924	25	395	31	615	05	1,143	99
„ Töölö	40,997	40	11,778	69	6,294	25	35,512	96
„ Harjunkatu	4,118	15	1,809	77	694	16	3,002	54
„ Kallio, 5:s linja	3,389	85	934	58	3,103	35	5,558	62
„ Fredriksberg III	1,097	80	241	74	514	50	1,370	56
Kansakoulujen varastohuone	372	79	51	—	25	—	346	79
Kansakoulu, Toukola	—	—	—	—	8,884	49	8,884	49
„ Porthaninkatu	—	—	—	—	2,783	13	2,783	13
„ Tehtaankatu 15 ja 17	—	—	—	—	47,176	50	47,176	50
Kansankirjasto	20,211	60	2,256	90	4,144	70	22,099	40
„ kirjavarasto	70,000	—	—	—	18,000	—	88,000	—
„ Tehtaank. haaraosasto	1,348	10	70	—	—	—	1,278	10
„ „ „ kirjavarasto	150	—	—	—	250	—	400	—
„ Töölön haaraosasto	1,570	85	177	—	57	—	1,450	85
„ „ „ kirjavar.	5,000	—	—	—	3,000	—	8,000	—
„ Sörnäisten haaraosasto	1,585	60	43	—	3	40	1,546	—
„ „ „ kirjav.	17,000	—	—	—	10,000	—	27,000	—
„ Hermanink. haaraosasto	—	—	—	—	1,690	85	1,690	85
„ „ „ kirjavarasto	—	—	—	—	3,000	—	3,000	—
Nummen kasvatuslaitos	3,021	88	26	30	141	55	3,137	13
Sipoon „	3,378	01	1	75	97	65	3,473	91
Lohjan „	2,982	29	80	10	191	70	3,093	89
Vanajan „	5,625	23	420	77	789	85	5,994	31
Porvoon pitäjän (Laversin) kasvatuslaitos	3,026	93	66	20	270	15	3,230	88
Sammatin kasvatuslaitos	936	60	12	75	39	75	963	60
Vanhankylän „	6,562	36	56	48	335	40	6,841	28
Bromarfin, Bengtsårin kasvatuslaitos	—	—	—	—	21,005	85	21,005	85
Vehkakosken pikkulastenkoulu	1,041	—	33	80	172	25	1,179	45
Majotuslautakunta	629	44	139	32	195	24	685	36
Vesijohto, konttori	8,439	95	1,047	05	1,968	55	9,361	45
„ työpaja ja varasto ainespihassa	40,751	35	5,771	—	9,335	50	44,315	85
„ rakennukset Vanhassakaupungissa	8,111	95	1,456	20	847	45	7,503	20
Siirto	1,348,142	83	190,118	87	432,780	49	1,590,804	45

	Saldo vuodesta 1907		Vuoden 1908 kuluessa				Saldo $^{31}/_{12}$ 1908	
			Vähentynyt		Tullut lisää			
Siirto	1,348,142	83	190,118	87	432,780	49	1,590,804	45
Vesijohto, vesimittarit	213,248	—	11,388	57	14,540	57	216,400	—
„ telefonit	366	—	—	—	—	—	366	—
Rakennuskonttorin varasto ainespihassa	317,622	36	40,939	49	109,004	69	385,687	56
Kasvivarasto Tehtaanpuistossa ja Töölön puistossa sekä kaupungin taimikouluissa	61,132	38	—	—	60,032	18	121,164	56
Vanhankaupungin mylly	347	—	34	—	13	—	326	—
Ent. Huutokauppakamari	295	35	11	20	—	—	284	15
Erinäisiä varastoja raatihuoneessa	5,030	35	58	—	34	20	5,006	55
Furuhjelmin taulukokoelma	75,000	—	—	—	—	—	75,000	—
Seurahuone	3,110	—	—	—	—	—	3,110	—
Keuhkotautisten poliklinikka	1,157	10	205	05	768	65	1,720	70
Kunnan työnvälitystoimisto	1,073	75	3	—	11	50	1,082	25
Tyttöjen ammattikoulu	17,947	81	1,118	69	1,189	53	18,018	65
Poikien „	15,988	09	1,787	28	784	19	14,985	—
Grejuksen keuhkotautissairaala	12,297	95	707	28	833	50	12,424	17
Petrolivalaistus	9,740	95	860	—	1,020	—	9,900	95
Kunnan työväenasunnot	—	—	—	—	5,415	60	5,415	60
Kaupunginasemakaavatoimikunta	—	—	—	—	1,370	—	1,370	—
Taksotuslautakunta	—	—	—	—	2,168	55	2,168	55
Rakennustentarkast. virkahuoneusto *)	—	—	—	—	—	—	—	—
Yhteensä *Smk.*	2,082,499	92	247,231	43	629,966	65	2,465,235	14

X. Arvopaperit.

Saldo vuodesta 1907 . . . . . *Smk.* 124,750: —
Lisäksi tulee 10 kpl. osuustodistuksia Helsingin Telefoniyhdistyksessä à *Smk.* 150: — . „ 1,500: —

Saldon 31 jouluk. 1908 muodostavat:

227 kpl. osakkeita Helsingin Makasiiniosakeyhtiössä à *Smk.* 500: — *Smk.* 113,500: —
85 kpl. osuustodistuksia Helsingin Telefoniyhdistyks. à *Smk.* 150: — „ 12,750: — *Smk.* 126,250: —

*) Rakennustentarkastaja ei ole, monista muistutuksista huolimatta, antanut mitään kalustoluetteloa.

Helsingin kaupungin vakautettu velka.

Obligatsionilaina	Alkuperäinen määrä	Saldo 1 p. tammik. v. 1908	Kuoletus v. 1908	Saldo 31 p. jouluk. 1908	%	Erääntyy
V. 1876 vesijohtolaina.	1,500,000 —	1,056,500 —	34,600 —	1,021,900 —	5	1926
V. 1882 uudisrakennus ja järjestelylaina . .	1,550,000 —	628,000 —	67,000 —	561,000 —	4,5	1915
V. 1892 obligatsionilaina	4,500,000 —	4,177,000 —	30,000 —	4,147,000 —	4,5	1952
V. 1898 obligatsionilaina	3,994,000 —	2,808,000 —	25,500 —	2,782,500 —	3,5	1953
V. 1900 obligatsionilaina	3,000,000 —	2,881,500 —	19,500 —	2,862,000 —	4	1956
V. 1902 obligatsionilaina	8,000,000 —	7,783,000 —	48,500 —	7,734,500 —	4	1958
Smk.	22,544,000 —	19,334,000 —	225,100 —	19,108,900 —	—	—

Vesijohtoobligatsionilaina

otettiin Helsingin vesijohdon lunastamista varten ja jaettiin 1 p. toukokuuta 1876 K. Senaatin suostumuksen mukaan 17 p:ltä toukokuuta 1876 3 sarjaan:

A. à	*Smk.* 1,000	N:rot	1— 500	= *Smk.*	500,000: —
B. à	„ 500	„	1—1,500	= „	750,000: —
C. à	„ 200	„	1—1,250	= „	250,000: —
			3,250 kpl.	*Smk.*	1,500,000: —

Kupongit lankeavat maksettaviksi $^1/_5$ ja $^1/_{11}$. Arpominen toimitetaan vuosittain 1 p. marraskuuta seuraavan vuoden toukokuun 1 päivänä tapahtuvaa lunastamista varten. Kupongit ja obligatsionit lunastaa Helsingin kaupungin Rahatoimikonttori. Korkomäärä 5 %, puolen vuoden kupongit Smk 25: —, 12: 50 ja5: —.

Kuoletetaan 50 vuodessa laskettuna 1 p:stä toukokuuta 1876. Kuponkien vanhentumisaika 10 vuotta, obligatsionien 15 vuotta.

Lainan otti hankkiakseen Suomen Yhdyspankki al pari kurssiin ja se maksettiin:

Kuittaamalla kaupungin laina sanotusta pankista 11 päivältä toukokuuta 1876 . . .	*Smk.*	1,100,000: —
Käteismaksulla 19 p. huhtikuuta 1877	„	150,000: —
„ 27 p. kesäkuuta „	„	150,000: —
„ 12 p. joulukuuta „	„	100,000: —
	Smk.	1,500,000: —

Laina käytettiin berliniläisen Vesijohtoyhtiön Neptunin tänne perustaman vesijohdon ostamiseen ja täydentämiseen.

Vesilaitoksen alkuperäistä ostosummaa, joka oli	Smk.	1,200,000: —
alennettiin osaksi sovinto-oikeuden päätöksen mukaan, osaksi vapaaehtoisella sopimuksella	„	84,804: 55
joten siis maksettiin	Smk.	1,115,195: 45

Tähän tulevat täydentämisen, laajentamisen, käytön y. m. tuottamat menot:

Vuosina 1876—77	Smk.	81,924: 76		
Vuonna 1878	„	72,819: 33		
„ 1879	„	46,617: 66		
„ 1880	„	44,802: 75		
„ 1881	„	46,137: 79	Smk.	292,302: 29
Korkoja, niistä vähennettyinä vesijohdon tulot vuosina 1876—81			„	92,502: 26
			Smk.	1,500,000: —

Uudisrakennus- ja Järjestelylaina

otettiin erinäisiä uudisrakennuksia ja kaupungin asemakaavan järjestelyjä varten Keis. Senaatin 4 päivänä elokuuta 1882 antamalla suostumuksella. Laina jaettiin 1 päivänä toukokuuta 1882 kolmeen sarjaan:

A. à	Smk.	3,000: —	N:rot	1—150	Smk.	450,000: —
B. à	„	1,000: —	„	1—700	„	700,000: —
C. à	„	500: —	„	1—800	„	400,000: —
				1,650 kpl.	Smk.	1,550,000: —

Kupongit lankeavat maksettaviksi $^1/_5$ ja $^1/_{11}$. Arpominen toimitetaan vuosittain 1 p. marraskuuta seuraavan vuoden toukokuun 1 päivänä tapahtuvaa lunastamista varten. Kupongit ja obligatsionit lunastaa Helsingin kaupungin Rahatoimikonttori. Korkomäärä $4^1/_2$ %, puolen vuoden kupongit Smk 67: 50, 22: 50 ja 11: 25. Kuoletetaan 33 vuodessa, laskien 1 päivästä toukokuuta 1882. Kuponkien vanhentumisaika 10 vuotta, obligatsionien 15 vuotta.

Lainan myi vähitellen Rahatoimikonttori keskimäärin 97,94 % kurssista ja tuotti se	Smk.	1,518,073: 75
Lainavarat käytettiin:		
Vuoden 1878 uudisrakennuslainan maksamiseen	„	200,000: —
Uuteen muonamakasiiniin venäläistä sotaväkeä varten	„	400,000: —
Vanhankaupungin myllyn uudestaanrakentamiseen	„	45,000: —
Kunnallisen sairashuoneen rakentamiseen	„	257,700: —
Vanhan venäl. muonamakasiinin muuttamiseen tulli- ja pakkahuon.	„	33,000: —
Malminkadun kansakoulutalon rakentamiseen	„	196,323: 22
Siirto	Smk.	1,132,023: 22

		Siirto	Smk. 1,132,023: 22
Kanavaverkon laajentamiseen		„	100,000: —
Vesijohdon s:n		„	50,000: —
Erinäisten lahjotettujen rahastojen takaisin maksamiseen, jotka kaupunki oli lainannut		„	180,812: —
Rautatientorin kiveämiseen		„	50,000: —
Realikoulurakennuksen piirustuksiin		„	2,300: —
Lainakustannuksia:			
Obligatsionien valmistaminen	Smk. 1,837: 68		
Ilmotuksia ja sekalaisia kustannuksia	„ 1,100: 85	„	2,938: 53
		Smk.	1,518,073: 75
Pääoman-alennus		„	31,926: 25
		Yhteensä	Smk. 1,550,000: —

Vuoden 1892 obligatsionilaina

otettiin Kaivopuiston lunastamista, erinäisiä talo-, laituri- ja kanavarakennuksia sekä vesilaitoksen laajentamista varten Keis. Senaatin 26 p. maaliskuuta 1892 antamalla suostumuksella. Jaettiin 1 p. toukokuuta 1892 kolmeen sarjaan:

A. à	Smk. 5,000 =	Kr. 3,600	N:rot	1— 400	Smk.	2,000,000: —
B. à	„ 1,000 =	„ 720	„	1—1,500	„	1,500,000: —
C. à	„ 500 =	„ 360	„	1—2,000	„	1,000,000: —
			3,900 kpl.		Smk.	4,500,000: —

Kupongit lankeavat maksettaviksi 1 p. toukokuuta ja 1 p. marraskuuta. Arpominen vuosittain 1 p. marraskuuta seuraavan vuoden toukokuun 1 päivänä tapahtuvaa lunastamista varten. Kuponkeja ja obligatsioneja lunastavat S:markoissa Suomen Yhdyspankin sekä Pohjoismaiden Osakepankin Kauppaa ja Teollisuutta varten kaikki konttorit sekä Kruunuissa, 72 Kr. laskettuna = 100 Smk, Skandinaviska Kredit Aktiebolagetin Tukholman ja Göteporin konttorit. Korkomäärä 4 1/2 %, puolen vuoden kupongit Smk 112: 25 (Kr. 81), Smk 22: 50 (Kr. 16: 20) ja Smk 11: 25 (Kr. 8: 10).

Laina kuoletetaan 60 vuoden kuluessa, laskien 1 p:stä toukokuuta 1892; 1 p:stä toukokuuta 1902 alkaen saa kuoletusmäärää lisätä. Obligatsionien vanhentumisaika on 15 vuotta, kuponkien 10 vuotta.

Lainan otti hankkiakseen konsortsio, johon kuuluivat Suomen Yhdyspankki Helsingissä, Pohjoismaiden Osakepankki Kauppaa ja Teollisuutta varten Viipurissa sekä Senaattori L. Mechelin ollen kurssi 93 % nimellisarvosta eli Smk 4,185,000: —.

Lainavarat on käytetty seuraviin tarkotuksiin:

Kaivopuiston lunastus		Smk. 287,000: —	
Sen rakennusten korjaus		„ 13,000: —	
Viemärikanava It. Kaivopuistoon		„ 9,469: 76	Smk. 309,469: 76
Länsirannan kauppahallien rakentaminen		„ 210,000: —	
Vanhan muonamakasiinin muuttaminen tulli- ja pakkakuoneeksi		„ 47,000: —	
Talon rakentaminen palolaitokselle		„ 294,000: —	
Lisärakennuksia Vaivaistaloon ja työlaitoksen rakentaminen		„ 135,493: 10	
Lisärakennuksia kunnan sairashuoneeseen ja Vaivaistalon houruinhoito-rakennus		„ 7,066: 90	„ 693,560: —
Vesijohto It. Kaivopuistoon		„ 46,809: 66	
„ Munkkisaareen		„ 21,663: 36	
„ Lapinlahden sairashuoneeseen		„ 11,510: 57	
„ Sörnäisiin		„ 10,315: 98	
„ lääninvankilaan		„ 15,880: 23	
„ Harjun huvilaan		„ 6,034: 72	
Vesijohdon laajentaminen vuonna	1887	„ 19,225: 78	
„ „ „	1888	„ 104,356: 05	
„ „ „	1889	„ 181,165: 59	
„ „ „	1890	„ 425,127: 55	
„ „ „	1891	„ 74,638: 80	
„ „ „	1895	„ 22,064: 24	
„ „ „	1896	„ 7,601: 69	
„ „ „	1897	„ 99,274: 60	
Höyrypumpun hankkiminen Vanhankaupungin vedennostolaitokseen		„ 178,107: 50	
Vesijohdon uudet suodattimet		„ 239,519: 17	
Vesijohdon työpajan ja makasiinin rakentaminen		„ 36,704: 51	„ 1,500,000: —
Makasiinilaiturin lisärakennus		„ 288,355: 52	
Sataman syventäminen sanotun laiturin kohdalla		„ 14,326: 19	
Satamien laiturityöt vuonna	1894	„ 761,960: —	
„ „ „	1895	„ 417,590: 03	
„ „ „	1896	„ 70,195: 93	
Katajanokan „ „	1897	„ 84,600: —	
„ „ „	1898	„ 40,460: 65	„ 1,677,488: 32

Lainakustannukset:

Obligatsionien valmistaminen	„ 3,794: 37	
Sekalaisia kustannuksia	„ 687: 55	„ 4,481: 92
		Smk. 4,185,000: —
Pääoman alennus		„ 315,000: —
		Smk. 4,500,000: —

Vuoden 1898 obligatsionilaina

otettiin Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan 5 p:ltä huhtik. 1897, jonka K. Senaatti vahvisti 4 p. elok. s. v., erinäisten kaupungin velkojen maksamista ja sen lainoihin vuosilta 1876 ja 1882 kuuluvien obligatsionien ostoa sekä Katajanokan laituritöitä ja kaupungin vesijohtolaitoksen laajentamista sekä mahdollisesti uuden kaupungintalon ja uuden kansakoulutalon rakentamista varten. Laina päätettiin 1 p. helmikuuta 1898 yhteensä 7 miljonaan Suomen markkaan, joista kuitenkin vain 3,994,000 on laskettu liikkeeseen.

Näistä peruutettiin kuitenkin jo vuonna 1900 Smk 994,000: —, joten nykyään on liikkeessä 3 miljonaa markkaa neljässä sarjassa:

A. à	Sm£	5,000 =	Rmk	4,050 =	Kr.	3,600	N:rot	1— 180	Sm£	900,000: —
B. à	„	2,000 =	„	1,620 =	„	1,440	„	1— 450	„	900,000: —
C. à	„	1,000 =	„	810 =	„	720	„	1— 600	„	600,000: —
D. à	„	500 =	„	405 =	„	360	„	1—1,200	„	600,000: —
								2,430 kpl.	Sm£	3,000,000: —
Peruutettuja obligatsioneja									„	994,000: —
									Sm£	3,994,000: —

Kupongit lankeavat maksettaviksi $^1/_2$ ja $^1/_8$. Arpominen vuosittain helmikuussa elokuun 1 päivänä tapahtuvaa lunastamista varten. Kuponkeja ja obligatsioneja lunastavat S.markoissa Helsingin kaupungin Rahatoimikonttori, Suomen Pankin ja Suomen Yhdyspankin kaikki konttorit, Reichsmarkoissa, 100 Smk laskettuna = 81 Rmk, Bank für Handel und Industrie Berlinissä ja Vereinsbank in Hamburg sekä Kruunuissa, 100 Smk laskettuna = 72 Kr., Aktiebolaget Stockholms Handelsbank Tukholmassa. Korkomäärä $3^1/_2$ %, puolen vuoden kupongit Smk 87: 50 (Rmk 70: 88, Kr. 63), Smk 35: — (Rmk 28: 35, Kr. 25: 20), Smk 17: 50 (Rmk 14: 18, Kr. 12: 60), Smk 8: 75 (Rmk 7: 09, Kr. 6: 30).

Laina kuoletetaan ennen vuotta 1953; 1 p:stä helmik. 1908 alkaen saa kuoletusmäärää lisätä. Obligatsionien vanhentumisaika on 15 vuotta, kuponkien 10 vuotta.

Lainamäärästä otti vuonna 1898 hankkiakseen nimellisesti 3 miljonaa markkaa konsortsio, johon kuuluivat Suomen Pankki, Helsinki, Suomen Yhdyspankki, Helsinki, Pankkihuone Robert Warschauer & C:o, Berlin, ja Aktiebolaget Stockholms Handelsbank, Tukholma, $94^1/_2$ % hinnasta, mikä vastaa . . . . . Sm£ 2,835,000: —
jota paitsi konsortsio vuonna 1899, sopimuksen mukaan 25 p:ltä heinäk. s. v., vielä otti hankkiakseen 994,000 Suomen markkaa 87: 40 kurssista . . . . . „ 868,756: —
joten laina tähän saakka on tuottanut . . . . . Sm£ 3,703,756: —
Alkuaan 7,000,000 markaksi määrätystä lainasta on kaupungin rahastossa myymättä . Sm£ 3,000,000: —
josta kuitenkin on vähennettävä kuoletukset vuosina 1899—1908 . . . . . „ 217,500: —
Myymättömiä obligatsionia Sm£ 2,782,500: —

Lainavarat on käytetty seuraavasti:

Gumtähden säterin ostoa varten otetun lainan suoritus		Smk.	500,000: —
Talon N:o 22 Aleksanterink. varr. ostoa varten otetun lainan suoritus ja kunnallisten sairashuonerakennusten rakentaminen		„	500,000: —
Hakasalmen huvilan rakennusten kauppasumman suoritus		„	60,000: —
N. s. Lastenkodon osto ja sen sisustaminen kansakouluksi		„	100,000: —
Lisärakennuksia Marian sairaalaan		„	100,000: —
Talon N:o 3 Sofiankadun varrella osto		„	250,000: —
Vesijohtotöitä: *)			
Vesijohdon laajennus vuosina 1897—1901	Smk. 418,169: 78		
Vesilinnan lisärakennus	„ 80,000: —	„	498,169: 78
Laiturirakennuksia y. m. Katajanokalla:			
Laituritöitä	„ 587,235: 06		
Tulli- ja pakkahuone	„ 670,000: —	„	1,257,235: 06
Uusi paviljonki Marian sairaalaan		„	175,000: —
Nikolainkadun kansakoulutalo		„	234,500: —
		Smk.	3,674,904: 84
Lainakustannuksia:			
Obligatsionien valmistaminen ja lähetys	Smk. 7,652: 50		
Saksan valtakunnanleima	„ 19,577: 77		
Sekalaisia kuluja	„ 1,620: 89	„	28,851: 16
		Smk.	3,703,756: —
Pääoman vähennys vuonna 1898	„ 165,000: —		
vuonna 1899	„ 125,244: —	„	290,244: —
		Smk.	3,994,000: —

Vuoden 1900 obligatsionilaina

otettiin Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan 16 p:ltä tammik. 1900, jonka Keis. Senaatti vahvisti 25 p. samaa kuuta, kaasulaitoksen lunastamista, erinäisiä uudisrakennuksia sekä 1898 vuoden $3\,^1/_2$ % lainan yhden sarjan peruuttamista varten. Laina jaettiin 1 p. helmikuuta 1900 neljään sarjaan:

A. à	Smk.	5,000 = Rmk	4,050 = Kr.	3,600	N:rot	1—180	Smk.	900,000
B. à	„	2,000 = „	1,620 = „	1,440	„	181—630	„	900,000
C. à	„	1,000 = „	810 = „	720	„	631—1,230	„	600,000
D. à	„	500 = „	405 = „	360	„	1,231—2,430	„	600,000
						Kpl 2,430	Smk.	3,000,000

*) Lokak. 5 p. 1897 myönnetty määrärahaa Smk 700,000: —.

Kupongit lankeavat maksettaviksi $^1/_2$ ja $^1/_8$. Arpominen toimitetaan helmikuussa 1 p. elok. tapahtuvaa lunastamista varten. Kuponkeja ja obligatsioneja lunastavat S.markoissa Helsingin kaupungin Rahatoimikonttori, Suomen Pankin ja Suomen Yhdyspankin kaikki konttorit, Reichsmarkoissa, 100 Smk laskettuna = 81 Rmk, Bank für Handel und Industrie Berlinissä, Vereinsbank in Hamburg sekä pankkiliike M. M. Warburg & C:o Hampurissa sekä Kruunuissa, 100 Smk laskettuna = 72 Kr., Aktiebolaget Stockholms Handelsbank Tukholmassa. Korkomäärä 4 %, puolen vuoden kupongit Smk 100 (Rmk 81: —, Kr. 72: —), Smk 40 (Rmk 32: 40, Kr. 28: 80), Smk 20 (Rmk 16: 20, Kr. 14: 40), Smk 10 (Rmk 8: 10, Kr. 7: 20).

Laina kuoletetaan ennen vuotta 1956; kuoletusmäärää saa lisätä 1 p:stä helmik. 1910 alkaen. Obligatsionien vanhentumisaika 15 vuotta ja kuponkien 10 vuotta.

Lainan otti 17 p. tammik. 1900 hankkiakseen konsortsio, johon kuuluivat Suomen Pankki Helsinki, Suomen Yhdyspankki, Helsinki, Pankkihuone Robert Warschauer & C:o, Berlin, Vereinsbank in Hamburg, Herrat M. M. Warburg & C:o, Hampuri, ja Aktiebolaget Stockholms Handelsbank, Tukholma, seuraaviin kursseihin:

92 $^1/_2$ % kahdesta miljonasta Suomen markasta	Smk	1,850,000: —
94 % yhdestä miljonasta Suomen markasta	„	940,000: —
	Smk	2,790,000: —

Laina on käytetty:

Kaasulaitoksen ostoon	Smk	1,400,000: —
1898 vuoden 3 $^1/_2$ % obl.lainan yhden sarjan peruuttamiseen = 994,000 Smk kurssi 87: 40	„	868,756: —
Uuden paviljongin rakentamiseen Marian sairaalaan	„	125,000: —
Tonttien N:rot 1—12 lunastamiseen Makasiinirannassa	„	200,000: —
Katajanokan laituritöihin	„	170,761: 48

Lainakustannuksia:

Obligatsionien valmistaminen ja lähetys	Smk	4,912: 60		
Saksan valtakunnanleima	„	19,679: 77		
Sekalaisia kustannuksia	„	890: 15	„	25,482: 52
			Smk	2,790,000: —
Pääoman alennus			„	210,000: —
			Smk	3,000,000: —

Vuoden 1902 obligatsionilaina

otettiin Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan 17 p:ltä kesäk. 1902, jonka Keis. Senaatti vahvisti 10 p. syysk. s. v., erinäisten lainavaroista otettavien kustannusten suorittamiseksi Katajanokan laituritöitä ja tavarakatoksia, Seurahuoneen ja talon N:o 6 Vuorimiehenkadun varrella ostoa ja sairashuoneen rakentamista varten vaivaistaloon ja kansakoulun Vallgårdiin sekä vesijohdon laajentamista ja uusien kauppahallien rakentamista y. m. varten. Laina jaettiin 1 p. jouluk. 1902 appointsiin N:rot 1—16,000, kukin arvoltaan Smk 500 = Frcs 500 = Rmk 405 = Kr. 360 eli yhteensä Smk 8,000,000. Kupongit lankeavat lunastettaviksi $^1/_6$ ja $^1/_{12}$. Arpominen

vuosittain kesäkuussa joulukuussa tapahtuvaa lunastamista varten. Kuponkeja ja obligatsionia lunastavat Suomen markoissa Helsingin kaupungin Rahatoimikonttori ja Suomen Pankin kaikki konttorit, Reichsmarkoissa, 100 Smk laskettuna = 81 Rmk, Bank für Handel und Industrie Berlinissä, Vereinsbank in Hamburg ja pankkiliike M. M. Warburg & C:o Hampurissa, Frangeissa, 100 Smk = 100 Frcs, Basler Handelsbank Baselissa sekä erinäiset pankit Ranskassa, joista erityisesti ilmotetaan, Kruunuissa, 100 Smk laskettuna = 72 Kr., Aktiebolaget Stockholms Handelsbank Tukholmassa. Korkomäärä 4 %, puolen vuoden kupongit Smk 10 (Frcs 10, Rmk 8: 10, Kr. 7: 20).

Laina kuoletaan ennen vuotta 1958, kuoletusmäärää saa lisätä 1 p:stä jouluk. 1912 alkaen. Obligatsionien vanhentumisaika on 15 vuotta, kuponkien 10 vuotta.

Lainan otti hankkiakseen 5 p. marrask. 1902 päätetyllä sopimuksella konsortsio, johon kuuluivat Suomen Pankki Helsingissä, Pankkihuone Robert Warschauer & C:o Berlinissä, Vereinsbank in Hamburg, Herrat M. M. Warburg & C:o Hampurissa, Aktiebolaget Stockholms Handelsbank Tukholmassa, Herrat Hope & C:o Amsterdamissa, Basler Handelsbank Baselissa sekä Herrat von Speyr & C:o Baselissa 95,10 % kurssista, joten siitä saatiin . . . . . Smk. 7,608,000: —
Pois jäänyt voitto-osuus . . . . . „ 15,264: 15
Smk. 7,623,264: 15

Lainasta on viimeiseen päivään joulukuuta 1908 käytetty seuraavat määrät:

Seurahuoneen osto	Smk.	800,000: —
Hietalahdentorin kauppahallit	„	125,000: —
Kasarmintorin s:n	„	175,000: —
Talon N:o 6 Vuorimiehenkadun varrella osto	„	207,000: —
Vallgårdin kansakoulu	„	239,500: —
Työ- ja vaivaistalon sairashuone	„	75,000: —

Laiturirakennuksia y. m. Katajanokalla: [1])

Laiturityöt	Smk.	411,303: 46		
Tavarakatos	„	200,000: —	Smk.	611,303: 46
Vesijohdon laajennus [2]) 1902/03	„	316,224: 23		
„ „ 1904	„	114,827: 44		
„ „ 1905	„	142,159: 57		
„ „ 1906	„	139,568: 51		
„ „ 1907	„	380,050: —		
„ „ 1908	„	462,147: 47	„	1,554,977: 22
Kunnallisia työväenasuntoja [3])			„	500,000: —
Sähkölaitos [4])			„	2,199,274: 76
		Siirto	Smk.	6,487,055: 44

[1]) Määrärahaa myönnetty 5 p. huhtik. 1897 Smk. 1,000,000: —
„ „ 17 p. toukok. 1898 „ 1,325,000: —
[2]) „ „ 17 p. kesäk. 1902 „ 1,500,000: —
[3]) „ „ 21 p. toukok. 1906 „ 500,000: —
[4]) „ „ 12 p. kesäk. 1906 „ 2,500,000: —

			Siirto	Smk. 6,487,055: 44
Lainakustannuksia:				
Obligatsionien valmistaminen ja lähetys . . .	Smk.	7,470: 47		
Väliaikaiset kuitit	„	1,040: 11		
Sekalaisia kustannuksia	„	1,132: 99	„	9,643: 57
			Smk.	6,496,699: 01

Käyttämättä, vaikka tarkotuksiinsa määrättynä:

Sähkölaitosta varten			Smk.	300,725: 24

„Käyttämättömät lainavarat" ovat varatut seuraaviin tarkotuksiin:

Vesijohdon laajentaminen	Smk.	40,139: 90		
Työväenasuntojen rakentaminen	„	500,000: —		
Katajanokan laiturityöt y. m.	„	285,700: —	„	825,839: 90
			Smk.	7,623,264: 15
Pääoman alennus	Smk.	392,000: —		
Vähennetään poisjäänyt voitto-osuus	„	15,264: 15	„	376,735: 85
			Smk.	8,000,000: —

Helsingin kaupungin vakautettu velka nousi vuosina 1899—1908 seuraaviin määriin:

Vuonna	1899	Smk.	10,760,100: —	Vuonna	1904	Smk.	20,016,700: —
„	1900	„	12,655,200: —	„	1905	„	19,757,800: —
„	1901	„	12,525,100: —	„	1906	„	19,550,400: —
„	1902	„	12,388,800: —	„	1907	„	19,334,000: —
„	1903	„	20,206,700: —	„	1908	„	19,108,900: —

Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin lahjotusrahastojen tilejä ja tilinpäätöstä vuodelta 1908.

Kaupungin lahjotusrahastojen pääomamäärään, joka vuoden 1908 alussa oli			Smk. 2,901,613: 89
on vuoden kuluessa tullut lisäksi Henrik Otto Kreugerin lahjotus „pikkulastenkoulua varten Helsingissä“	Smk.	1,050: 40	
neiti Viola Lewinin testamenttirahasto	„	114,573: 37	
tehtailija Richard Heimbergerin palkintorahasto	„	40,000: —	
ent. Ruotsin ja Norjan konsulin V. J. S. Westzynthiuksen testamenttirahasto	„	20,667: 01	
Oskar Öhrnbergin lastentalorahasto	„	7,914: 51	
leskitohtorinna Emma Grefbergin maksu ukkokodin rahastoihin	„	100,000: —	
talonmyynti- ja kurssivoittoa	„	77,542: 20	
Helsingin säästöpankin takaisinmaksamia stipendirahoja	„	376: 70	
korkosäästöjä	„	42,503: 24	„ 404,627: 43
			Smk. 3,306,241: 32
Vähennetään rahasto IX, jonka varat on käytetty Bengtsärin tilan ostoon Bromarfin pitäjässä			„ 80,000: —
Pääomasaldo 31 p:nä joulukuuta on			Smk. 3,226,241: 32
Kasvaneita korkoja			„ 135,635: 83
			Yhteensä Smk. 3,361,877: 15

Viimeisinä kymmenenä vuotena ovat rahastojen pääomamäärät olleet:

Vuonna	1898	Smk.	1,734,359: 01	Vuonna	1903	Smk.	2,315,456: 83
„	1899	„	1,788,379: 65	„	1904	„	2,551,797: 95
„	1900	„	1,908,717: 79	„	1905	„	2,584,142: 46
„	1901	„	2,083,915: 20	„	1906	„	2,781,842: 57
„	1902	„	2,112,433: 23	„	1907	„	2,901,613: 89

Rahastojen varojen sijotus sekä siinä tapahtuneet muutokset näkyvät seuraavasta taulusta.

Rahasto		Saldo 1 p. tammikuuta		Saldo 31 p. joulukuuta	
	Kiinteimistötili.				
XX	Talo N:o 22 Mariankadun varrella korttelissa Metsäkarju	40,000	—	40,000	—
XXIII	Talo N:o 5 Antinkadun varrella korttelissa Paratiisilintu	188,460	—		
		228,460	—		
	Talo N:o 5 Antinkadun varrella myyty . .	188,460	—	40,000	—
	Velkakirjojen tili.				
	Kiinnitystä vastaan, korko 6 %	841,000	—	2,020,600	—
	„ „ „ 5½ %	944,100	—	499,300	—
	„ „ „ 5 %	472,800	—	314,500	—
	Takausta „ „ 6 %	6,000	—	6,000	—
		2,263,900	—		
	Maksettu lainoista N:rot 68 ja 82—88. . .	18,500	—		
		2,245,400	—		
	Annettu lainat N:rot 96, 98, 99, 100, 101, 102 ja 103	595,000	—	2,840,400	—
	Obligatsionitili.				
XVI	Preuss. 3½ % kons. obl. nim. Rmk 2,300: —	3,088	86	3,088	86
XXIII	Venäl.-Holl. 5 % kons. obl. nim. Rpl 720: —	2,995	20	2,995	20
XXX	Helsingin kaup. 5 % laina v. 1876 nim. Smk 4,400: —	4,400	—	4,400	—
XXX	Helsingin kaup. 4½ % laina v. 1882 nim. Smk 1,500: — (500: —)	1,500	—	500	—
XLI	Osakeyhtiö Tornatorin 5 % obl. nim. Smk 23,000: — (22,000: —)	21,480	—	20,480	—
		33,464	06		
	Arvottu H:gin kaup. 4½ % laina Smk 1,000: —				
	„ Osakeyhtiö Tornatorin 5 % obl. . . . . „ 1,000: —	2,000	—	31,464	06
	Osaketili.				
XIV	Suomen Yhdyspankin 14 kpl. (28)	2,050	—	4,675	—
XXI	Pohjoismaiden Osakepankin Kauppaa ja Teollisuutta varten 444 kpl.	133,200	—	133,200	—
XLI	5 kpl. s:n	2,125	—	2,125	—
	Siirto	137,375	—	140,000	—

		Siirto	137,375	—	140,000	—
XXXVII	Leppäsuon perheasunto osakeyhtiön 10 kpl.		100	—	—	—
	Helsingin Makasiiniosakeyhtiön 113 kpl. . .		56,500	—	56,500	—
			193,975	—		
	Tulee lisäksi kaksintamisen kautta 14 Suomen Yhdyspankin osaketta		2,625	—		
			196,600	—		
	Vähenee Leppäsuon perheasunn. lunast. osakk.		100	—	196,500	—
	Pankkitili.					
	Privatbanken i Helsingfors, s:n	säästökassatilillä	176,869	72	7,170	85
		talletustilillä. .	50,000	—	70,000	—
	Suomen Yhdyspankissa s:n		8,793	01	100,000	—
			235,662	73	177,170	85

Yhteenveto:					
Kiinteimistöjä	228,460	—	40,000	—	
Velkakirjoja	2,263,900	—	2,840,400	—	
Obligatsionia	33,464	06	31,464	06	
Osakkeita	193,975	—	196,500	—	
Pankkitili	235,662	73	177,170	85	
Smk	2,955,461	79	3,285,534	91	
Korkoja, maksamattomia	33,231	93	43,852	57	
Kassa	33,601	81	32,489	67	
Yhteensä *Smk*	3,022,295	53	3,361,877	15	

Vuoden korkotulot tekevät kaikkiaan Smk 182,737: 39 jakaantuen seuraavasti:

Talo N:o 22 Mariankadun varrella	1,855	77		
„ „ 5 Antinkadun „	3,347	42	5,203	19
Preuss. 3½ % kons. obl.	99	31		
Venäl.-Holl. 5 % s:n	139	92		
Helsingin kaup. 5 % obl.	220	—		
„ „ 4½ % obl.	45	—		
Osakeyhtiö Tornatorin 5 % obl.	1,075	—	1,579	23
Siirto	—	—	6,782	42

	Siirto	—	—	6,782	42
Yhdyspankin osakkeet		234	—		
Pohjoismaiden osakepankin osakkeet		9,878	—		
Helsingin Makasiiniosakeyhtiön osakkeet		4,520	—	14,632	—
Velkakirjat		150,104	95		
Talletuskorko		6,203	17		
Säästökassakorko		4,870	85		
Juoksevan tilin korko		144	—	161,322	97
	Smk.	—	—	182,737	39

mikä vastaa kiinteimistöistä 3,88 %, obligatsioneista 4,72 %, osakkeista 7,54 % ja velkakirjoista ja pankkitilistä 5,95 %. Kaikkien rahastojen korkokanta, mikäli ne eivät ole erikseen sijotetut, tekee 6,105 %.

Vuoden kuluessa on rahastojen korkovaroista maksettu:

kaupungille vaivaishoitoa varten	*Smk.*	8,443: 50		
„ kunnallista sairashuonetta varten	„	714: 10		
„ kansakouluja varten	„	9,488: 97	*Smk.*	18,646: 57
apurahoina varattomille	„	12,412: 16		
varattomien synnyttäjien ylläpitoon	„	5,712: 80		
eläkkeinä kuolleiden poliisikonstaapelien leskille ja lapsille	„	2,795: —		
Rouvasväenyhdistyksen lastenkodin ylläpitoon	„	776: 85		
apurahoina varattomille kansakoululapsille	„	13,184: 48		
lasten työlaitosten ylläpitoon	„	13,488: 20		
Lastenhoitoyhdistyksen lastenmajan ylläpitoon	„	3,447: 29		
Mariayhdistyksen ijäkkäitten palvelijattarien kodin ylläpitoon	„	2,376: 55		
Raajarikkoisten avustamisyhdistykselle	„	6,171: 11		
Hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistykselle	„	1,428: 20		
Yhdistykselle „Maitopisara“	„	410: 64		
Yhdistykselle „Toipumiskoti“	„	268: 52	„	62,471: 80
myötäjäisinä ja myötäjäiskirjojen korkoina kansakouluista päässeille oppilaille	„	6,119: 74		
lahjapalkkioina kunnollisille palvelijoille	„	600: —		
stipendeinä koulunoppilaille	„	7,450: 40		
kansakouluoppilasten kesäsiirtoloita varten	„	436: 05	„	14,606: 19
legaatteina ja eläkkeinä			„	23,407: 27
Bengtsårin tilan ostoon Bromarfin pitäjässä			„	6,148: 13
sekä pääomaa samaan tarkotukseen			„	80,000: —
		Yhteensä	*Smk.*	205,279: 96

Paitsi niitä rahastoja, joiden korkotulot lahjotuskirjojen ehtojen perusteella tai muiden sopimusten nojalla toistaiseksi menevät eri henkilöille, ei seuraavia rahastoja vielä ole käytetty lahjottajien määräämiin tarkotuksiin:

	Pääoma 31 p. jouluk. 1908.	
Helena Kristina Åkermanin rahasto turvattomien naisten kodin perustamista varten	19,547: 02	Vaivaishoitohallitus määrää rahaston käyttämisen ajan.
Emilia Olivia Gustavsonin ja Athalida Vilhelmina Ingmanin rahasto poikalastenkodin perustamista varten Helsinkiin .	11,084: 65	Pääoma pidetään korkoa kasvamassa, kunnes korkotulot vastaavat kodin ylläpidon kustannuksia.
Sanomalehtimyyjien joululahjarahasto .	1,622: 36	Kasvavat toistaiseksi korkoa.
Ukkokotia varten lahjotettuja rahastoja	244,363: 55	
Ven. hyväntekeväisyysseuran rahasto Viaporin suomalaista kansakoulua varten	298: 70	
Paulig-puolisojen lahjotus Bertha Maria kotia varten	29,883: 59	
Aug. Grönvikin rahasto ruumiinpolttolaitoksen rakentamista varten Suomeen .	29,646: 30	

Rahastojen tulot ja menot vuoden kuluessa sekä niiden asema vuoden vaihteessa näkyvät lähemmin seuraavilla sivuilla olevista tauluista.

Helsingissä tammikuulla 1909.

Iwar Timgren.

	Siirtosumma vuodesta 1907		Vuoden 1908 Tulot		Vuoden 1908 Menot		Siirtosumma vuoteen 1909	
I. **Vaivaishoidon hyväksi lahjotettuja rahastoja.**	Smk.	p:ä	Smk.	p:ä	Smk.	p:ä	Smk.	p:ä
Joh. Sederholmin perillisten rahasto	2,057	14	—	—	—	—	2,057	14
Nath. Heidenstrauchin rahasto . .	1,028	57	—	—	—	—	1,028	57
C. J. Nordenstamin rahasto . . .	1,142	86	—	—	—	—	1,142	86
Jakob Daniel Weckströmin rahasto	4,800	—	—	—	—	—	4,800	—
Suomen Vapaamuurariosastojen rah.	8,160	—	—	—	—	—	8,160	—
Kansalaiskassan rahasto	4,828	57	—	—	—	—	4,828	57
Helsingin kirkon köyhäinkass. rah.	2,148	57	—	—	—	—	2,148	57
Viaporin koulu-, köyhäinhoito ja työhuonelaitoksen rahasto	8,022	86	—	—	—	—	8,022	86
Lars Sederholmin rahasto	571	43	—	—	—	—	571	43
Carl Otto af Forsellesin rahasto .	1,142	86	—	—	—	—	1,142	86
Joh. Mobergin rahasto	1,708	57	—	—	—	—	1,708	57
I. A. Ehrenströmin rahasto . . .	1,142	86	—	—	—	—	1,142	86
H. K. M. Nikolai I:n rahasto . .	92,200	—	—	—	—	—	92,200	—
H. K. M. Nikolai I:n ja hänen puolisonsa rahasto	9,142	86	—	—	—	—	9,142	86
Carolina Charlotta Schulinin rahasto	2,000	—	—	—	—	—	2,000	—
Adolf Ekholmin rahasto	3,702	85	—	—	—	—	3,702	85
Karolina Nyströmin rahasto . . .	4,000	—	—	—	—	—	4,000	—
korko	8,443	50	9,023	20	—	—	9,023	20
maksetttu kaupungin rahastoon	—	—	—	—	8,443	50	—	—
II. **Kuumesairaalan hyväksi lahjotettuja rahastoja.**								
H. K. K. Nikolai Aleksandrowitschin rahasto	10,000	—	—	—	—	—	10,000	—
Eugenie Soltikoffin rahasto . . .	2,500	—	—	—	—	—	2,500	—
korko	714	10	763	15	—	—	763	15
maksettu kaupungin rahastoon	—	—	—	—	714	10	—	—
III. **Kansakoulujen hyväksi lahjotettuja rahastoja.**								
Wilhelm Elgin rah. köyhäinkoul. vart.	34,200	—	—	—	—	—	34,200	—
Helsingin Tanssiseuran rahasto .	36,900	—	—	—	—	—	36,900	—
Töölön sokeritehdasyhtiön rahasto .	5,000	—	—	—	—	—	5,000	—
korko	4,347	45	4,645	95	—	—	4,645	95
maksettu kaupungin rahastoon	—	—	—	—	4,347	45	—	—
Siirto	249,905	05	14,432	30	13,505	05	250,832	30

Siirto	249,905	05	14,432	30	13,505	05	250,832	30
IV. Köyhäinhoidon rahastot, joiden tarkotusta ei ole määrätty.								
Carl Gustaf Hanellin rahasto . .	5,200	—	—	—	—	—	5,200	—
korko	297	06	317	46	—	—	317	46
Gustava Katarina Brobergin rahasto	571	44	—	—	—	—	571	44
Paul Demidoffin rahasto	2,765	71	—	—	—	—	2,765	71
Ottiliana Palmbladin rahasto . .	1,451	43	—	—	—	—	1,451	43
Lovisa Oikelinin rahasto	452	—	—	—	—	—	452	—
Maria Kristina Matheizenin rahasto	9,100	—	—	—	—	—	9,100	—
Kristina Othmanin rahasto . . .	159	42	—	—	—	—	159	42
korko.	828	35	885	24	—	—	885	24
Maksettu yhdeksälle varattomalle naiselle (Hanellin rahasto) . .	—	—	—	—	297	06	—	—
Maksettu varattomille naisille apurahoina	—	—	—	—	828	35	—	—
V. Köyhäinhoidon rahastot määrättyjä tarkotuksia varten.								
Wilhelm Elgin rahasto pour les pauvres honteux.	10,300	—	—	—	—	—	10,300	—
korko	588	41	628	81	—	—	628	81
Maksettu apurahoina yhdeksälle eri henkilölle	—	—	—	—	588	41	—	—
Carl Sierckenin rahasto	2,800	—	—	—	—	—	2,800	—
korko.	159	95	170	95	—	—	170	95
Apurahoja kolmelle varattomalle kauppiaanleskelle	—	—	—	—	159	95	—	—
Elsa Maria Lampan rahasto . .	12,500	—	—	—	—	—	12,650	—
korko	556	90	763	12	—	—	613	12
Maksettu kymmenelle varattomalle naiselle	—	—	—	—	556	90	—	—
Hedvig Charlotta Gripenberginrahast.	11,200	—	—	—	—	—	11,200	—
korko	639	83	683	76	—	—	683	76
Maksettu kymmenelle varattomalle naiselle	—	—	—	—	639	83	—	—
Aleksandran avustusrahasto . . .	5,084	18	—	—	—	—	5,194	56
korko	200	—	310	38	—	—	200	—
Maksettu kahdelle henkilölle apurahoina	—	—	—	—	200	—	—	—
Lisette Gardbergin rahasto . . .	1,000	—	—	—	—	—	1,000	—
korko	57	12	61	05	—	—	61	05
Siirto	315,816	85	18,253	07	16,775	55	317,237	25

Siirto	315,816	85	18,253	07	16,775	55	317,237	25
Maksettu varattomalle kauppiaanleskelle	—	—	—	—	57	12	—	—
Adolf Fredrik Sierckin rahasto	7,000	—	—	—	—	—	7,000	—
korko	399	90	427	35	—	—	427	65
Maksettu seitsemänä eri apurahana varattomille naisille	—	—	—	—	399	60	—	—
VI. **I. P. Crogeliuksen lastentalolaitoksen rahasto**	2,300	—	—	—	—	—	2,300	—
korko	131	40	140	41	—	—	140	41
Maksettu Rouvasväenyhdistykselle	—	—	—	—	131	40	—	—
VII. **Kansakoulujen vaatetusrahastot.**								
J. H. Lindroosin rahasto	20,000	—	—	—	—	—	20,000	—
J. E. Ollonqvistin rahasto	12,000	—	—	—	—	—	12,000	—
Pienempien kauppaporvarien yhdistyksen rahasto	4,500	—	—	—	—	—	4,500	—
Cronstedtin, Gutoffskyn ja Nybergin rahasto	2,900	—	—	—	—	—	2,900	—
korko	2,250	85	2,405	40	—	—	2,405	40
Maksettu kansakoulujen talouden-hoitajalle varattomien oppilasten vaatetukseen käytettäväksi	—	—	—	—	2,250	85	—	—
VIII. **Hedvig Arnellin rahasto**	18,300	—	—	—	—	—	18,300	—
korko	1,045	45	1,117	25	—	—	1,117	25
Maksettu Rouvasväenyhdistykselle	—	—	—	—	645	45	—	—
Maksettu uskolliselle palvelijattarelle Wilhelmina Backströmille	—	—	—	—	400	—	—	—
IX. **Pahantapaisten lasten turvakotia varten lahjotettuja rahastoja.**								
Hedvig Charlotta Gripenbergin rahast.	3,000	—	—	—	—	—	—	—
Helsingin Anniskelu osakeyhtiön rahasto	50,000	—	—	—	—	—	—	—
Helsingin Vähittäismyynti osakeyhtiön rahasto	27,000	—	—	—	—	—	—	—
korko	4,570	25	1,577	88	—	—	—	—
Siirto	471,214	70	23,921	36	20,659	97	388,327	96

Siirto	471,214	70	23,921	36	20,659	97	388,327	96
Maksettu Bromarfin pitäjässä olevan Bengtsårin tilan ostoon pahantapaisten lasten kasvatuslaitokseksi, pääomaa	—	—	—	—	80,000	—	—	—
ja kasvaneita korkoja	—	—	—	—	6,148	13	—	—
X. Kansakoulujen stipendirahastot.								
Helsingin säästöpankin rahasto . .	8,000	—	—	—	—	—	8,500	—
Helsingin Anniskelu osakeyhtiön rahasto	17,000	—	—	—	—	—	17,000	—
H. K. M. Aleksanteri II:n stipendirahasto	30,000	—	—	—	—	—	30,000	—
Takaisinannettuja säästöönpanoja .	—	—	376	70	—	—	—	—
korkoja	3,229	77	3,357	76	—	—	3,264	23
Talletettu säästöpankkiin stipendeiksi kansakoulunopplaille . .	—	—	—	—	3,200	—	—	—
XI. Klara Wilhelmina Törmälän rahast.	41,600	—	—	—	—	—	41,600	—
korko	2,376	55	2,539	70	—	—	2,539	70
Maksettu Mariayhdistykselle . .	—	—	—	—	2,376	55	—	—
XII. Kunnollisen palvelusväen palkitsemisrahasto	10,200	—	—	—	—	—	10,200	—
korko.	609	36	622	71	—	—	632	07
Talletettu säästöpankkikirjalla kahdelletoista palvelijalle	—	—	—	—	600	—	—	—
XIII. Helsingin Anniskeluosakeyhtiön stipendirahasto alempia käsityökouluja varten	3,000	—	—	—	—	—	3,000	—
korko.	171	40	183	15	—	—	183	15
Maksettu stipendeinä	—	—	—	—	171	40	—	—
XIV. Anna Sara Arosinin testamenttirahasto	73,220	—	—	—	—	—	77,300	—
korko	3,916	69	4,578	95	—	—	3,890	64
Yhdyspankin osakkeitten kaksintaminen	—	—	2,625	—	—	—	—	—
Maksettu elinkautisia 100 markan apurahoja varattomille naimattomille naisille	—	—	—	—	3,150	—	—	—
Siirto	664,538	47	38,205	33	116,306	05	586,437	75

Siirto	664,538	47	38,205	33	116,306	05	586,437	75
XV. **I. A. I. Pippingskiöldin rahasto**	100,000	—	—	—	—	—	100,000	—
korko	5,712	80	6,105	02	—	—	6,105	02
Maksettu Lastenhoitoyhdistykselle	—	—	—	—	5,712	80	—	—
XVI. **Axel Fredrik Laurellin stipendirahasto**	3,088	86	—	—	—	—	3,088	86
korko	99	63	99	31	—	—	99	94
Maksettu ruotsalais. yhteiskoululle	—	—	—	—	49	50	—	—
Maksettu suomalais. yhteiskoululle	—	—	—	—	49	50	—	—
XVII. **Carl Rosengrenin rahasto**	18,000	—	—	—	—	—	18,000	—
korko	1,103	03	1,098	90	—	—	1,201	93
Maksettu alempien kansakoulujen stipendeinä	—	—	—	—	1,000	—	—	—
XVIII. **Helsingin iltakoulun rahasto**	19,700	—	—	—	—	—	19,900	—
korko	997	10	1,202	70	—	—	1,099	80
Maksettu Yhdistykselle taideteollisuutta varten	—	—	—	—	900	—	—	—
XIX. **Alexandra Kiseleffin rahasto**	10,000	—	—	—	—	—	10,000	—
korko	571	30	610	50	—	—	610	50
Maksettu kaupunginkirjanpitäjä Oscar Paldanille	—	—	—	—	571	30	—	—
XX. **Maria Charlotta Olanderin rahasto**	111,000	—	—	—	—	—	111,000	—
korko	6,171	11	4,334	56	—	—	6,190	33
Kiinteimistön tulot	—	—	1,855	77	—	—	—	—
Maksettu Raajarikkoisten avustamisyhdistykselle	—	—	—	—	6,171	11	—	—
XXI. **Senaattorin rouva Julie Thilénin rahasto**	255,700	—	—	—	—	—	255,700	—
korko	16,766	20	17,246	66	—	—	17,246	66
Maksettu Työmajayhdistykselle	—	—	—	—	13,488	20	—	—
Maksettu Mikkelin läänin kuvernöörille siellä jaettavaksi apurahoina varattomille naisille	—	—	—	—	3,278	—	—	—
Siirto	1,213,448	50	70,758	75	147,526	46	1,136,680	79

Siirto	1,213,448	50	70,758	75	147,526	46	1,136,680	79
XXII. **Silfvius-puolisojen lahjotusrahasto**	90,000	—	—	—	—	—	90,000	—
korko	5,141	52	5,494	55	—	—	5,494	55
Maksettu kaupungin rahastoon	—	—	—	—	5,141	52	—	—
XXIII. **Fr. J. von Beckerin rahasto**	328,200	—	—	—	—	—	412,000	—
korko	10,302	08	18,225	08	—	—	11,392	19
Kiinteimistön tulot	—	—	3,362	42	—	—	—	—
Voitto kiinteimistön myynnistä	—	—	74,040	—	—	—	—	—
Maksettu eläkkeinä Professori A. von Beckerille, Kirjailija H. von Beckerille ja neiti Augusta von Beckerille sekä vuokraapuna	—	—	—	—	10,737	39	—	—
XXIV. **Adolf Holmgrenin lahjotusrahasto turvattomia äitejä ja lapsia varten**	25,000	—	—	—	—	—	26,000	—
korko	572	14	1,526	25	—	—	598	39
Maksettu rouva M. Thölgrenille	—	—	—	—	500	—	—	—
XXV. **Kuolleitten poliisikonstaapelien leskien ja lasten avustusrahasto**	143,800	—	—	—	—	—	149,400	—
korko	2,966	81	8,779	05	—	—	3,350	86
Maksettu kuolleitten poliisikonstaapelien leskille ja lapsille eläkkeinä yhteensä	—	—	—	—	2,795	—	—	—
XXVI. **Emilia Olivia Gustavsonin ja Athalida Wilhelmina Ingmanin lahjotusrahasto**	10,446	85	—	—	—	—	11,084	65
korko	—	—	637	80	—	—	—	—
XXVII. **Lina Borgströmin lahjotusrahastot.**								
Kansakoululasten ravitsemisrahasto	15,000	—	—	—	—	—	15,000	—
korko	856	93	915	75	—	—	915	75
Pauvres honteuxin rahasto	5,000	—	—	—	—	—	5,000	—
korko	285	64	305	25	—	—	305	25
Maksettu apurahoina kahdelle varattomalle naiselle	—	—	—	—	285	64	—	—
Maksettu Lasten työmajayhdistykselle	—	—	—	—	856	93	—	—
Siirto	1,851,020	47	184,044	90	167,842	94	1,867,222	43

Siirto	1,851,020	47	184,044	90	167,842	94	1,867,222	43
XXVIII. **Emilia Olivia Gustavsonin rahasto**	26,700	—	—	—	—	—	26,900	—
korko	152	86	1,630	05	—	—	182	91
Maksettu 100 markan suuruisina apurahoina varattomille naisille	—	—	—	—	1,400	—	—	—
XXIX. **H. K. M. Keisarinna Aleksandran rahasto lastenmajan ylläpitämistä varten**	12,140	—	—	—	—	—	12,170	—
korko	688	46	741	15	—	—	711	15
Maksettu Lastenhoitoyhdistykselle	—	—	—	—	688	46	—	—
XXX. **Aurora Demidoffin myötäjäisrahasto.**								
Pääoma	190,570	81	—	—	—	—	196,754	53
Maksamattomia myötäjäisiä . . .	36,000	—	—	—	—	—	37,500	—
S:n myötäjäiskirjojen korkoja	1,434	40	—	—	—	—	1,408	69
korot	—	—	13,777	75	—	—	—	—
Maksettu myötäjäismäärä	—	—	—	—	4,500	—	—	—
S:n myötäjäiskirjojen korkoja	—	—	—	—	1,619	74	—	—
XXXI. **Sanomalehtimyyjien joululahjarahasto**	1,529	01	—	—	—	—	1,622	36
korot	—	—	93	35	—	—	—	—
XXXII. **Helsingin tulevalle ukkokodille lahjotettuja rahastoja.**								
Oskar Finnen rahasto	17,000	93	—	—	—	—	18,038	85
Carl Lindhin y. m. rahasto . . .	8,022	06	—	—	—	—	8,511	80
Keskusteluklubin rahasto	1,231	42	—	—	—	—	1,306	60
G. Sundebergin rahasto	54,067	28	—	—	—	—	56,718	10
Theodor Holmströmin rahasto . .	19,452	64	—	—	—	—	20,640	24
Joh. Gust. Wilckmanin rahasto . .	15,748	90	—	—	—	—	16,710	40
Johanna Cecilia Sundströmin rahasto	12,859	48	—	—	—	—	13,644	55
E. J. Willstedtin rahasto	—	—	100,000	—	—	—	100,000	—
korko	650	—	7,837	83	—	—	650	—
Hilma Söderströmin rahasto . . .	8,793	01	—	—	—	—	8,793	01
korko	91	59	536	81	—	—	628	40
Maksettu taloudenhoit. E. Wolfille	—	—	—	—	650	—	—	—
Siirto	2,258,153	32	308,661	84	176,701	14	2,390,114	02

Siirto	2,258,153	32	308,661	84	176,701	14	2,390,114	02
XXXIII. **Maria Bergmanin testamenttirahasto**	10,000	—	—	—	—	—	10,000	—
korko	571	30	610	50	—	—	610	50
Maksettu apurahoina 6 eri henkilölle	—	—	—	—	571	30	—	—
XXXIV. **Helena Kristina Åkermanin rahasto**	18,422	32	—	—	—	—	19,547	02
korko	—	—	1,124	70	—	—	—	—
XXXV. **Karl Magnus Kullmanin rahasto**	5,000	—	—	—	—	—	5,000	—
korko	285	65	305	25	—	—	305	25
Maksettu kansakoulunoppilaitten kesäsiirtolain kustantamiseksi	—	—	—	—	285	65	—	—
XXXVI. **Augusta Hammarlundin rahasto**	1,000	—	—	—	—	—	1,000	—
korko	57	12	61	05	—	—	61	05
Maksettu Lastenhoitoyhdistykselle	—	—	—	—	57	12	—	—
XXXVII. **Mortimer Steniuksen avustusrahasto**	42,450	—	—	—	—	—	43,320	—
korko	2,431	46	2,609	97	—	—	2,602	17
Kurssivoitto	—	—	862	20	—	—	—	—
Maksettu lahjottajan sukulaisille	—	—	—	—	2,431	46	—	—
XXXVIII. **Karl Knut Galetskin rahasto köyhien, ruotsalaisten kansakoululasten ylläpitämistä varten**	41,700	—	—	—	—	—	42,100	—
korko	2,065	10	2,545	80	—	—	2,145	80
Maksettu varattomien kansakoulunoppilaitten ravitsemiseksi	—	—	—	—	2,065	10	—	—
XXXIX. **K. H. Renlundin stipendirahasto**	41,920	—	—	—	—	—	42,500	—
korko	2,265	64	2,559	25	—	—	2,444	89
Maksettu stipendeinä	—	—	—	—	1,800	—	—	—
Siirto	2,426,321	91	319,340	56	183,911	77	2,561,750	70

Siirto	2,426,321	91	319,340	56	183,911	77	2,561,750	70
XL. **Carl Fridolf Ekholmin stipendirahasto**	75,000	—	—	—	—	—	75,000	—
korko	—	—	4,578	80	—	—	18	80
Maksettu legaatteina	—	—	—	—	4,560	—	—	—
XLI. **Mathilda Ekholmin lahjotusrahasto**	55,100	—	—	—	—	—	55,200	—
korko	2,701	71	3,138	30	—	—	3,038	30
Maksettu Lastenhoitoyhdistykselle	—	—	—	—	2,701	71	—	—
XLII. **Venäläisen hyväntekeväisyysseuran rahasto Viaporin suomalaista kansakoulua varten**	281	50	—	—	—	—	298	70
korko	—	—	17	20	—	—	—	—
XLIII. **Paulig-puolisojen lahjotus Bertha-Maria kodille**	28,164	14	—	—	—	—	29,883	59
korko	—	—	1,719	45	—	—	—	—
XLIV. **Hedvig Falckenin lahjotusrahasto**	5,000	—	—	—	—	—	5,000	—
korko	295	29	305	25	—	—	320	51
Maksettu stipendeinä	—	—	—	—	280	—	—	—
XLV. **Elise Heintzien lahjotusrahasto**	1,000	—	—	—	—	—	1,000	—
korko	57	12	61	05	—	—	61	05
Maksettu palvelijatar W. Willbergille	—	—	—	—	57	12	—	—
XLVI. **Anna Sinebrychoffin lahjotusrahasto**	154,830	—	—	—	—	—	156,700	—
korko	7,289	62	9,452	45	—	—	7,609	34
Maksettu kansakouluille	—	—	—	—	7,262	73	—	—
Siirto	2,756,041	29	338,613	06	198,773	33	2,895,881	02

Siirto	2,756,041	29	338,613	06	198,773	33	2,895,881	02
XLVII. **Johan Gustaf Wilckmanin rahasto Sörnäisten kansakoulua varten**	15,000	—	—	—	—	—	15,000	—
korko	748	87	915	75	—	—	915	75
Maksettu Sörnäisten kansakoulun johtokunnalle	—	—	—	—	748	87	—	—
XLVIII. **Aug. Grönvikin rahasto ruumiinpolttolaitoksen rakentamista varten Suomeen**	27,940	50	—	—	—	—	29,646	30
korko	—	—	1,705	80	—	—	—	—
XLIX. **Aug. Grönvikin rahasto Helsingin kaupungin köyhien hyväksi**	25,000	—	—	—	—	—	25,000	—
korko	1,428	20	1,526	25	—	—	1,526	25
Maksettu Hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistykselle	—	—	—	—	1,428	20	—	—
L. **Muurarimestari Alex. Ärtin rahasto.**								
Koulupuutarharahasto	100,750	—	—	—	—	—	101,300	—
korko	8,256	27	6,150	85	—	—	13,857	12
„Yhdistyksen taidetta kouluihin“ rahasto	10,000	—	—	—	—	—	10,000	—
korko	835	56	610	50	—	—	1,446	06
„Maitopisara“ yhdistyksen rahasto	5,000	—	—	—	—	—	5,000	—
korko	410	64	305	25	—	—	305	25
Maksettu yhdistykselle „Maitopisara“	—	—	—	—	410	64	—	—
LI. **Dannström-puolisojen lahjotus toipumiskotia varten.**	15,000	—	—	—	—	—	15,000	—
korko	268	52	915	75	—	—	915	75
Maksettu yhdistykselle „Toipumiskoti“	—	—	—	—	268	52	—	—
LII. **Loma-aikarahasto**	5,000	—	—	—	—	—	5,000	—
korko	150	40	305	25	—	—	305	25
Maksettu Helsingin Kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistyks.	—	—	—	—	150	40	—	—
Siirto	2,971,830	25	351,048	46	201,779	96	3,121,098	75

Siirto	2,971,830	25	351,048	46	201,779	96	3,121,098	75
LIII. **Gustav Pauligin lahjotusrahasto**	50,000	—	—	—	—	—	50,000	—
korko	465	28	3,052	51	—	—	3,517	79
LIV. **Viola Lewinin testamenttirahasto**	—	—	114,573	37	—	—	114,575	—
korko	—	—	5,246	02	—	—	1,744	39
Maksettu legaatteina	—	—	—	—	3,500	—	—	—
LV. **Richard Heimbergerin palkintorahasto**	—	—	40,000	—	—	—	40,100	—
korko	—	—	1,000	—	—	—	900	—
LVI. **W. J. S. Westzynthiuksen testamenttirahasto.**								
Ruotsin pääkonsulinvirasto maksanut	—	—	20,667	01	—	—	20,877	29
korko	—	—	210	28	—	—	—	—
LVII. **Oskar Öhrnbergin lastentalonrahasto**	—	—	7,914	51	—	—	7,914	51
korko	—	—	40	26	—	—	40	26
LVIII. **Henrik Otto Kreugerin testamenttirahasto**	—	—	1,050	40	—	—	1,050	40
korko	—	—	58	76	—	—	58	76
Yhteensä *Smk*	3,022,295	53	544,861	58	205,279	96	3,361,877	15

Asiakirjoja, jotka koskevat Helsingin kaupungin lahjotusrahastoja.

98. Gustav Pauligin lahjotusrahasto.

HELSINGIN
KAUPUNGINVALTUUSTO.

Helsingissä, 28 p. tammik. 1908.

N:o 70

Rahatoimikamarille.

Leskikonsulinna Berta Pauligin Helsingin kaupungille lahjottamasta 50,000 markkaan nousevasta määrästä, jota Kaupunginvaltuusmiesten tulee «Gustav Pauligin lahjotusrahaston» nimellä hoitaa siten, että vuotuinen korko annetaan matkarahaksi kehitystä varten liikemiesalalla, ovat Kaupunginvaltuusmiehet tänä päivänä pitämässään kokouksessa päättäneet:

että kyseessä oleva apuraha on kahdessa pääkaupungin ruotsalaisessa ja kahdessa suomalaisessa sanomalehdessä kunkin vuoden syyskuun kuluessa julaistavalla ilmotuksella julistettava kolmenkymmenen päivän kuluessa kirjallisesti haettavaksi Rahatoimikamarilta;

että hakemusasiakirjoihin on matkasuunnitelma oheenliitettävä;

että Rahatoimikamarin on, sittenkuin Helsingin Kauppavaltuutettujen lausunto jätetyistä hakemuksista on pyydetty ja saatu, Kaupunginvaltuusmiehille annettava esitys asiasta;

että Kaupunginvaltuusmiehet viimeistään joulukuun kuluessa määräävät henkilön, jonka katsotaan parhaiten ansaitsevan päästä nauttimaan apurahaa, joka sitä seuraavan vuoden alusta saadaan tähän tarkotukseen käyttää ja jota varten kuluneen vuoden korot Rahatoimikonttorista kuukausittain maksetaan sellaisissa erissä, kuin Kaupunginvaltuusmiehet määräävät;

että opintomatkalle on lähdettävä alkaneen vuoden ensimäisen puoliskon kuluessa; sekä

että stipendiatin opintomatkansa päätettyään on puolen vuoden kuluessa opintomatkaltaan palattuaan Rahatoimikamariin jätettävä matkakertomus.

Minkä Kaupunginvaltuusto saa Rahatoimikamarille täten tiedoksi ilmottaa.

Kaupunginvaltuuston puolesta:

Alfred Norrmén.

Alarik Hernberg.

100. Viola Lewinin testamenttirahasto.

Asiaa perinpohjin mietittyäni ja vapaasta tahdosta selitän minä täten viimeisen tahtoni olevan —
— —
Jälellä olevan osan jäämistöäni testamenttaan minä Helsingin kaupungille sen Kaupunginvaltuusmiesten määräyksen mukaan käytettäväksi työväestön hyväksi, etupäässä ruotsin- ja suomenkielisen Työväenopiston perustamista ja ylläpitoa varten. Kuitenkin on sen rahamäärän korosta, joka lankeaa Helsingin kaupungille, vuosittain seuraaville henkilöille, niinkauan kuin he elävät, maksettava seuraavat määrät:

Rakkaalle sisarentyttärelleni Bertha Lundille, asuva Tukholmassa tuhatviisisataa (1,500) Smk.
Lapsuudenystävälleni Neiti Alma Judénille, asuva Helsingissä tuhatviisisataa (1,500) Smk.
Serkulleni Leskirouva Emelie Granathille, asuva Tukholmassa viisisataa (500) Smk.
» Neiti Viktoria Hartmanille, asuva Tukholmassa viisisataa (500) Smk.

— —
— —

Tämän testamentin vahvistamiseksi olen minä niinhyvin omakätisesti kirjottanut sen alle nimeni kuin myöskin pitänyt huolta sen todistamisesta.

Turussa 3 p;nä Maaliskuuta 1900.

Viola Lewin.

Että Neiti Viola Lewin terve- ja täysijärkisenä ja vapaasta tahdosta on selittänyt ylläolevan sisältävän hänen viimeisen tahtonsa ja testamenttinsa sekä meille tunnustanut sen allekirjottaneensa, todistavat allekirjottaneet tätä tarkotusta varten kutsutut ja samalla kertaa läsnäolevat todistajat; Helsingissä 10 p:nä Maaliskuuta 1900.

Kaarlo Conradi. *Aina Conradi.*
Varatuomari.

---

101. Richard Heimbergerin palkintorahasto.

Helsingin kaupungille lahjotan minä neljäkymmentätuhatta (40,000) markkaa hoidettavaksi seisovana rahastona «Richard Heimbergerin palkintorahaston» nimellä,

Vuotuisista koroista lisätään yksi kymmenesosa pääomaan. Jälellä oleva osa täysissä kymmenissä markoissa käytetään palkinnoiksi Helsingin kaupungin alempien käsityökoulujen oppilaille kevätlukukauden päättyessä. Palkinnot ovat tarkotetut ammattioppilaille, mieluimmin sisäänkirjotetuille, ja muille ammateissa ja tehtaissa työskenteleville alempien käsityökoulujen oppilaille. Nämä palkinnot jaetaan eri luokkien ja osastojen kesken suhteellisesti kullakin osastolla löytyvään oppilasmäärään nähden ja suoritetaan 20 markan erissä alemmalla luokalla ja 30 markan korkeammalla luokalla. Palkintoja jaettaessa on ensi sijassa otettava huomioon käytös, kuuliaisuus opettajia kohtaan ja *ahkera* koulunkäynti.

Alempaan käsityökouluun yhdistetyn kansakoululuokan oppilaat voivat myöskin saada palkintoja, jos he ovat ammattityöntekijöitä ja ovat ennen käyneet läpi Helsingin alemman käsityökoulun. Palkintojen jakamisen eri kouluissa määräävät johtajat ja opettajat ja koulujen johtokunnan tulee valvoa, että jakaminen tapahtuu lahjotuksen määräyksien mukaisesti.

Jos Helsingin alemman käsityökoulun oppilasmäärä melkoisesti alenisi tai nämä koulut kokonaan lopettaisiin, saa sopivan osan korkoja tai jälkimäisessä tapauksessa koko rahaston käytettävänä olevat korkovarat jättää palkinnoiksi vastaaviin oppilaitten ja ammattityöntekijäin alkeisopetusta tarkottaviin oppilaitoksiin Helsingissä.

Helsingissä 7 p:nä Huhtikuuta 1908.

Richard Heimberger.

---

102. W. J. S. Westzynthiuksen testamenttirahasto.

Jäljennös lyhennysotteesta.

„W. J. S. Westzynthiuksen testamentti.

Montpellierissa 1 p:nä syyskuuta 1881.

Tämä on minun testamenttini:

Minä allekirjottanut Wilhelm Josef Etienne Westzynthius, Ruotsin alamainen, entinen Ruotsin ja Norjan konsuli, terveenä ruumiin ja sielun puolesta sekä toimien tarkoin ajatellen ja vapaasta tahdosta, selitän täten tekeväni seuraavat määräykset, jotka ovat minun viimeinen tahtoni:

— —

— —

C) Että Helsingin kaupungille Suomessa jätetään kymmenentuhatta frangia, asianomaisen tämän kaupungin viranomaisen käytettäväksi köyhien hädän lievittämiseksi katsomatta uskontunnustukseen ja ryhtymällä toimenpiteisiin, joita tämä viranomainen voi pitää sopivina. — — — — —

— —

— —

Koko testamentti kirjotettu, päivätty ja allekirjotettu omakätisesti Montpellierissa viidentenätoista päivänä syyskuuta tuhat kahdeksansataa kahdeksankymmentäyksi.

W. J. S. Westzynthius.“

Oikein lyhennetyksi todistavat:

Chr. Barnekow. *Harald Pousette.*

Oikein jäljennetyksi todistavat:

Einar Lindqvist. *Carl Harald Trolle.*

HELSINGIN

KAUPUNGINVALTUUSTO

Helsingissä

17 p:nä marraskuuta 1808.

N:o 584.

Helsingin kaupungin Maistraatille.

Sittenkuin entinen Ruotsin ja Norjan konsuli Barcelonassa W. J. S. Westzynthius 15 p:nä syyskuuta 1881 laatimassaan testamentissa on määrännyt Kuninkaalliselle Ruotsin hallitukselle erinäistä omaisuutta m. m. ehdolla, että Helsingin kaupungille maksetaan 10,000 frangiin nouseva legaatti asianomaisen viranomaisen käytettäväksi hädän lievittämiseksi täkäläisten köyhien keskuudessa uskontunnustukseen katsomatta ja myöntämällä oikeuden siinä suhteessa ryhtymään sopiviin toimenpiteisiin ja sittenkuin täkäläinen Kuninkaallinen Ruotsin pääkonsulinvirasto on ilmottanut, että sanottu legaatti, joka Suomen rahaksi muutettuna nousee 20,667 markkaan 1 penniin, on kaupungin käytettävissä, ovat Kaupunginvaltuusmiehet, jotka jo ovat oikeuttaneet Rahatoimikamarin nostamaan varat, Vaivaishoitohallituksen annettua vaaditun lausunnon asiassa, tänäpäivänä pitämässään kokouksessa lahjotuksen käyttämisestä testamentin sisältämien viittausten mukaisesti päättäneet, että sanotut varat niille kuluvana vuonna kasvaneine korkoineen ovat muodostettavat rahastoksi ja että sen vuotuisista korkovaroista korkeintaan 300 markkaa on annettava apurahoina sellaisille täältä kotoisin oleville henkilöille, joiden oltuaan sairaana on tarpeen tavalla tai toisella vahvistaa terveyttään, mutta joilta puuttuu siihen varoja, sekä että jälellä oleva osa, ynnä mitä mainituista 300 markasta mahdollisesti on jäänyt käyttämättä, on jouluksi annettava varattomille henkilöille, joiden kotipaikka on Helsinki ja jotka ovat luettavat «pauvres honteuxiin».

Kaupunginvaltuuston puolesta:

Alfred Norrmén.

Alarik Hernberg.

103. Oskar Öhrnbergin lastentalorahasto.

Allekirjottanut selittää täten viimeisen tahtoni olevan, että minun kuoltuani on kaikki jälkeenjäävä omaisuuteni, mitä laatua se lieneekin, lankeava Helsingin kaupungille käytettäväksi tulevaa lastentaloa varten aviottomille lapsille, kuitenkin saa minun sisareni Natalia Hägg, syntyisin Öhrnberg, elinaikanaan nauttia koron eli tulon minun jälkeenjäävästä omaisuudestani. Helsingissä 16 p:nä heinäkuuta 1907.

Oskar Öhrnberg.
Rautatienkontrollööri.

Allekirjottaneet samalla kertaa läsnäolevat ja tarkotusta varten kutsutut todistajat todistavat täten, että ylikontrollööri Oskar Öhrnberg, jonka me personallisesti tunnemme, omakätisesti terve- ja täysijärkisenä sekä vapaasta tahdosta on allekirjottanut ylläolevan testamentin, jonka hän on selittänyt sisältävän hänen viimeisen tahtonsa ja joka testamentti meidän läsnäollessamme on julkiluettu. Paikka ja aika kuin yllä.

T. Sundström
kontrollööri.

Elin Selander
sairaanhoitajatar.

104. Henrik Otto Kreugerin testamenttirahasto.

Jäljennös.

Täten tahdon saada viimeisen tahtoni selitetyksi olevan: —

sekä jäännös Pikkulastenkoululle tässä Helsingin kaupungissa —

Helsingissä 20 p:nä elokuuta 1868.

H. O. Kreuger.
(Sinetti).

Että Herra H. O. Kreuger täydessä järjessä ja selvässä mielentilassa ollen on tunnustanut omakätisesti kirjottaneensa ja allekirjottaneensa yllä olevan testamentin, sen saamme me, samalla kertaa läsnäolevina todistajina, täten todistaa. Helsingissä 21 p:nä elokuuta 1868.

V. Krogius
majuri.

F. Krogius
protokollasihteeri.

Jäljennöksen oikeaksi todistavat:

E. Albrecht
ylioppilas.

Akates Berger
varatuomari.

HELSINGIN KAUPUNGIN
KANSAKOULUJEN
JOHTOKUNTA

Helsingissä,
25 p. marraskuuta 1908.
№ 50.

Rahatoimikamarille.

Kirjelmässä 14 päivältä viime toukokuuta on Rahatoimikamari kehottanut Kansakoulujohtokuntaa antamaan ehdotuksen 1,050 markkaan 40 penniin nousevan rahamäärän korkovarojen käyttämisestä, joka rahamäärä talonomistaja Henrik Otto Kreugerin 20 p:nä elokuuta 1868 tekemän testamentin nojalla on maksettu kaupungin lahjotusrahastoihin. Tämän johdosta saa Johtokunta ehdottaa, että kyseessä olevat korkovarat maksettaisiin Sedmigradskyn pikkulastenkoulun ja Marian turvakodin Johtokunnalle, sanotun Johtokunnan harkinnan mukaan käytettäväksi apurahoiksi Marian turvakodin oppilaille, joka koulu lienee vanhin kaupungissa nyt löytyvistä pikkulastenkouluista.

Kansakoulujohtokunnan puolesta:

A. Wallensköld.

T. Järnefelt.

ja hyväksyi Rahatoimikamari tämän ehdotuksen.

105. E. J. Willstedtin rahasto ukkokotia varten.

Jäljennös.

Testamentti.

Vapaaehtoisesti, asiaa perinpohjin mietittyäni ja neuvoteltuani ainoan lapseni, leskitohtorinna Emelie Grefbergin kanssa, selitän minä täten viimeisen tahtoni olevan, —

1:o antaa rahastoksi tulevaa ukkokotilaitosta varten tässä Helsingin kaupungissa, jonka laitoksen tarkotuksena on suoda rauhallinen koti yksinäisille, ijäkkäille, voimattomille henkilöille, jotka ovat kotoisin tästä kaupungista, etupäässä sellaisille, jotka ovat kuuluneet tai kuuluvat täkäläiseen kauppiaskuntaan, satatuhatta (100,000) Suomen markkaa, jotka jätetään täkäläiselle Kaupunginvaltuustolle, jonka tulee hallita ja pitää määrä korkoa kasvamassa kunnes joko vuosittain liittämällä koron pääomaan tai yhdistämällä muihin samaa tarkotusta varten annettuihin apurahoihin ja varoihin, niin suuri pääoma syntyy, että sillä voidaan aikaansaada mainittu laitos, johon kysymykseen minä pyydän mainittuja Kaupunginvaltuusmiehiä väsymättä omistamaan huomiotaan ja harrastustaan, samalla kun minä myöskin jätän Kaupunginvaltuusmiesten asiaksi antaa laitoksen järjestelystä, laitokseen ottamisen ehdoista ja muista säädöksistä, joita pidetään tarpeellisina, lähempiä määräyksiä; kuitenkin on toivoni, että laitoksen olemassaolon ja hallinnon turvaamiseksi laitos tulisi olemaan Kaupunginvaltuusmiesten tarkastuksen ja hoidon alaisena, vaikkakin erityinen hallitus laitosta varten pidettäisiin tarpeellisena, johon hallitukseen siinä tapauksessa tulee kuulua yksi Kaupunginvaltuusmiehistä itsestään tai joku toinen heidän valitsemansa henkilö —

Tämän testamentin olen minä kutsuttujen todistajien läsnäollessa laatinut sekä omakätisesti allekirjottanut, mikä tapahtui Helsingissä 7 p:nä syyskuuta 1896.

E. J. Willstedt.

Allekirjottaneet, jotka herra kauppias E. J. Willstedt tänäpäivänä on kutsunut todistamaan hänen testamenttinsa, todistavat täten valan ehdolla, että kauppias Willstedt on meille, yhtaikaa läsnäoleville, selittänyt edellä olevan asiakirjan, jonka sisällöstä meille ei ole tietoa annettu, sisältävän hänen viimeisen tahtonsa, sekä että hän omakätisesti on allekirjottanut tämän asiakirjan; samalla kun me myöskin todistamme, että kauppias Willstedt tässä tilaisuudessa oli täysin selvässä mielentilassa ja että me kaikki personallisesti olemme tunteneet kauppias Willstedtin jo kauan aikaa.

Helsingissä 7 p:nä syyskuuta 1896.

E. A. Sundström kauppias.

Leo Lindelöf konttoristi.

Uno Staudinger konttoristi.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa:

Viran puolesta:
Alarik Hernberg.

Helsingissä. Sanomalehti- ja Kirjapaino-osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

Valiokunnan mietintö *toisen kaupunginlääkärin virkatoiminnan järjestämisestä.*

Sittenkun Terveydenhoitolautakunta kirjelmässä kesäkuun 2 päivältä 1905 (pain. asiakirj. N:o 21 vuodelta 1905) esitetyistä syistä oli huomauttanut tarpeelliseksi toisen kaupunginlääkärin viran uudestijärjestämistä, jätti Kaupunginvaltuusto kokouksessaan syyskuun 19 päivänä 1905 valtiokunnalle, johon valittiin allekirjoittanut af Forselles sekä herrat K. F. Ignatius ja E. Öhman, toimeksi antaa lausunnon asiasta Valtuustolle. Sittenkun allekirjoittanut Heikel tammikuun 30 päivänä 1906 oli valittu valiokunnan jäseneksi herra Ignatiuksen sijaan, ehdotti valiokunta antamassaan mietinnössä (pain. asiakirj. N:o 34 vuodelta 1906):

> että Kaupunginvaltuusto tekisi Keisarilliselle Senaatille esityksen että Helsingin kaupunginlääkärin nykyiset oikeuslääketieteellistä laatua olevat tehtävät siirrettäisiin poliisilääkärille;

sekä että Valtuusto, sittenkun suostomus tähän on saatu, päättäisi:

> lakkauttaa täkäläisen toisen kaupunginlääkärin viran;
>
> niinikään lakkauttaa terveyspoliisin terveydenhoidontarkastajan viran ja sijaan asettaa oikeutetun lääkärin apulaiseksi kaupunginlääkärille pääasiallisesti niillä velvollisuuksilla kuin valiokunta oli puoltanut, ja 5,400 markkaan vuosipalkalla sekä 500 markkaan korotuksella viiden ja niinikään 500 markkaan korotuksella kymmenen vuoden palveluksesta;
>
> antaa Terveydenhoitolautakunnalle toimeksi Valtuutsolle jättää ehdotuksen kaupunginlääkärin apulaisen johtosäännöksi; sekä
>
> poliisilääkärin palkan lisäykseksi myöntää vuotuisen 1,200 markan määrärahan, jossa tapauksessa poliisilääkäri olisi velvollinen ottamaan toimekseen edellä mainitut, kaupunginlääkärille aikaisemmin kuuluneet tehtävät.

Kun edellä mainittu mietintö lokakuun 30 päivänä 1906 esiteltiin Kaupunginvaltuustolle, päätettiin hyväksyä niinhyvin ensimäinen ponsi kuin, edellyttäen että siinä mainittuun esitykseen suostuttaisiin, myös mietinnön muut neljä pontta. Tämän

johdosta Kaupunginvaltuusto myös samana päivänä teki Senaatille esityksen siinä tarkoituksessa kuin 1 momentissa sanotaan.

Sittenkun Kaupunginvaltustolta tämän jälkeen oli Kuvernöörin välityksellä vaadittu lausuntoa sen johdosta mitä polisiilääkäri, tohtori Evert Wasastjerna, jolta oli vaadittu lausuntoa Kaupunginvaltuuston esityksestä, oli siitä lausunut, ilmoitti Valtuusto kirjelmässä huhtikuun 23 päivänä 1907 Valtuuston tietoon tulleen, että Yliopiston Konsistori oli oikeuslääketieteen professorin ekdotuksesta Keisarilliselle Senaatille esittänyt sellaista muutosta syyskuun 27 päivänä 1876 vahvistettuun johtosääntöön ja julistukseen, että oikeuslääketieteellisten tarkastusten toimittaminen myöskin kesäkuun 1 päivän ja lokakuun 1 päivän välisenä aikana, jolloin niiden toimittaminen tähän asti oli kuulunut kaupunginlääkärille, annettaisiin oikeuslääketieteen professorin toimeksi; ja kun Valtuuston asiassa tekemä esitys, siinä tapauksessa että Konsistorin ehdotukseen myönnyttäisiin, tulisi tarpeettomaksi, tahtoi Valtuusto odottaa Senaatin päätöstä viimeksi mainittun esityksen johdosta, ennenkun Valtuusto jatkoi edellä kerrotun hakemuksensa perilleajamista.

Kun Yliopiston Konsistorin vastamainittu esitys sittemmin on aiheuttanut antamaan Armollisen Asetuksen heinäkuun 20 päivältä 1907, jossa säädetään, että oikeuslääketieteen ylimäräisen professorin tulee vuoden umpeen toimittaa oikeuslääketieteelliset tarkastukset Helsingin kaupungissa ja sen alueella, on Kaupunginvaltuuston tekemä ehdotus niiden siirtämisestä poliisilaitokseen asetetulle lääkärille, mikäli ne tähän asti ovat kuuluneet kaupunginlääkärille, itse asiassa käynyt tarpeettomaksi.

Kun valiokunta, jonka kokoonpanossa edelleen on tapahtunut se muutos, että allekirjoittanut Heimbürger on siihen valittu herra Öhmanin sijaan, nyttemmin on ottanut puheena olevan asian lopullisesti käsiteltäväksi, ei valiokunta ole katsonut voivansa toistaa aikaisempaa ehdotustaan toisen kaupunginlääkärin viran lakkauttamisesta, vaan päinvastoin yhtynyt siihen käsitykseen että sanottu virka edelleen pysytettäisiin ja siihen yhdistettäisiin likimain samallaiset velvollisuudet kuin tähän asti. Tähän käsitykseen on valiokunnan saattanut eritoten se asianhaara, että toisen kaupunginlääkärin virkatehtävät ovat viime aikoina tuntuvasti lisääntyneet, jonka ohella valiokunnasta on näyttänyt siltä, kuin pitäisi sillä henkilöllä, jonka tulee poliisilaitokselle antaa toisen kaupunginlääkärin toimena nykyään olevat todistukset ja atestit, olla itsenäisempi asema kuin on yksinomaan kaupunginlääkärin apulaisena olevalla taikka poliisilaitoksessa palvelevalla ja niinmuodoin johonkin määrin sen päällystöstä riippuvalla lääkärillä. Valiokunta ei kuitenkaan ole voinut jättää huomaamatta, että toisen kaupunginlääkärin toimena voimassa olevan johtosäännön mukaan olevia tehtäviä olla Terveydenhoitolautakunnan tarkemman määräyksen mukaan ensimäisen kaupunginlääkärin apuna sekä hänen virkavapautensa aikana ja muutoin esteen sattuessa hänelle hoitaa ensimäisen kaupunginlääkärin virkaa ei ole yleensä täytetty. Syynä tähän on likinnä ollut se tähän asti noudatettu järjestys, jonka mukaan toinen kaupunginlääkäri tavallisesti ei ole oleskellut Terveydenhoitolautakunnan toimistossa, jonka johdosta hän ei myöskään ole voinut perehtyä sikäläisiin tehtäviin. Kun tämän

asianlaidan ei pitäisi valiokunnan mielestä edelleen saada jatkua, on valiokunta katsonut sellaisen määräyksen tarpeelliseksi että toisen kaupunginlääkärin tulee joka arkipäivä vähintään 2 tuntia olla saapuvilla Lautakunnan toimistossa. Täten tarjoutuisi hänelle tilaisuutta täysin perehtyä sikäläisiin toimiin ja vastamainittu tähän astinen vaikeus poistuisi. Kun ei Terveydenhoitolautakunnan nykyinen huoneusto kuitenkaan tarjonne mahdollisuutta siten tarpeelliseksi käyneen kansliahuoneen hankkimiseen, näyttää tarpeelliselta kehottaa Lautakuntaa tekemään ehdotus mainitun puutteen poistamiseksi.

Valiokunnan niinmuodoin nyttemmin tultua siihen käsitykseen että toisen kaupunginlääkärin virka edelleen olisi pysytettävä, on Valiokunta tämän johdosta ryhtynyt tarkastamaan mainitun viran haltijalle nykyään voimassa olevaa johtosääntöä, jonka läänin Kuvernööri on vahvistanut joulukuun 21 päivänä 1893. Sen mukaisesti, mitä edellä on lausuttu, on valiokunta havainnut erinäisiä muutoksia olevan siinä tarpeen. Siitä asianhaarasta että oikeuslääketieteellisten tarkastusten toimittaminen edellä mainitun Armollisen Asetuksen mukaisesti nyttemmin kokonaan kuuluu oikeuslääketieteen ylimääräiselle professorille seuraa että tätä tehtävää koskeva määräys on mainitun johtosäännön 1 §:stä poistettava. Johtosäännön 2 §:än on valiokunta „poliisikamari“ sanan sijaan pannut sanan „poliisilaitos“, koska viimeksi mainittu näyttää olevan puheena olevan laitoksen asiallisempi nimitys. Kun valiokunta, niinkuin huomauttettiin, on pitänyt toisen kaupunginlääkärin velvollisuutta joka arkipäivä päivystää Terveydenhoitolautakunnan toimistossa vastedes ehdottomana, on valiokunta sentähden 4 §:stä poistanut määräyksen, jonka mukaan Terveydenhoitolautakunta saa myöntää toiselle kaupunginlääkärille oikeuden vastaanottaa potilaitaan toisessa huoneustossa, jonka ohella valiokunta, sen johdosta että toisen kaupunginlääkärin vastedes kaikissa niissä tapauksissa, jolloin ensimäinen kaupunginlääkäri ei hoida virkaansa, tulee hoitaa sitä, on laatinut 6 §:ssä tästä olevan säännöksen entistä jyrkempään muotoon. Johtosäännön 8 §:ssä toiselle kaupunginlääkärille myönnetty oikeus vuotuiseen kuuden viikon virkalomaan on näyttänyt voitavan rajoittaa neljän viikon virkalomaan velvoittamalla hänet asettamaan Terveydenhoitolautakunnan hyväksymä sijainen, jonka palkan toisen kaupunginlääkärin itse tulee suorittaa.

Harkitessaan kysymystä toiselle kaupunginlääkärille vakuutettavista palkkaeduista valiokunta ei ole voinut olla huomaamatta, että nykyinen 3,000 markan vuosipalkka, katsoen hänellä nyt jo olevaan työtaakkaan ja vieläkin enemmän huomioon ottaen edellä ehdotetut uudet tehtävät, näyttää liian alhaiselta. Valiokunta on sentähden arvellut olevan ehdottaminen toisen kaupunginlääkärin palkkion korottamista siten, että se nousisi 4,500 markkaan vuodessa, jonka ohella valiokunta on katsonut hänelle olevan virkaloman aikaisen sijaisen palkkaamiseen lisäksi annettava vuotuinen 375 markan apumaksu.

Vihdoin on valiokunta ollut sitä mieltä, että toiselle kaupunginlääkärille samoinkuin kaupungin muille vakinaisille virkamiehille olisi hankittava osallisuus Siviiliviraston leski- ja orpokassaan.

Sen nojalla mitä valiokunta tässä edellä on esittänyt, pyytää valiokunta kunnioittaen ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että asianomaisessa paikassa haetaan vahvistusta myötäliitetylle ehdotukselle toisen kaupunginlääkärin muutetuksi johtosäännöksi;

että hänen vuosipalkakseen määrätään 4,500 markkaa sekä virkaloman aikaisen sijaisen palkkaamiseen 375 markkaa;

että ryhdytään sitä tarkoittaviin toimenpiteisiin että toiselle kaupunginlääkärille valmistetaan osallisuus Siviiliviraston leski- ja orpokassaan; sekä

että Terveydenhoitolautakunnalle annetaan tehtäväksi ryhtyä toimeen tarpeellisen virkahuoneen hankkimiseksi Lautakunnan huoneustossa toiselle kaupunginlääkärille.

Sen ohella Kaupunginvaltuusto tarpeettomana peruuttanee Keisarilliseen Senaattiin tekemänsä esityksen että Helsingin kaupunginlääkärille kuuluvat oikeuslääketieteellistä laatua olevat tehtävät siirrettäisiin poliisilääkärille.

Helsingissä maaliskuun 26 päivänä 1909.

A. af Forselles. **Oskar Heikel.** **W. F. Heimbürger.**

Hjalmar Ekholm.

Ehdotus toisen kaupunginlääkärin johtosäännöksi.

1 §.

Toisen kaupunginlääkärin tehtävänä on asianomaisen määräyksen nojalla suorittaa sellaiset elävien henkilöjen tarkastukset ja muut oikeuslääketieteelliset toimitukset, jotka voimassa olevien yleisten asetusten mukaisesti kuuluvat kaupunginlääkärille.

2 §.

Toisen kaupunginlääkärin tehtävänä on tarvittaessa antaa kaupungin viranomaisten ja tuomioistuinten vaatimat todistukset yksityisten henkilöjen terveydentilasta sekä poliisilaitokselle niinhyvin tietoja vastamainitussa suhteessa kuin myös tilapäistä lääkärinapua, kun sitä voi olla tarpeen.

3 §.

Toisen kaupunginlääkärin tulee yksityisen henkilön pyynnöstä antaa lausunto ja todistus ruumiinvammasta ja taudista, ja on hän oikeutettu siitä saamaan korvauksen vahvistetun taksan mukaan.

§ 4.

Toisen kaupunginlääkärin pitää kaksi tuntia joka arkipäivä olla tavattavana Terveydenhoitolautakunnan toimistossa.

5 §.

Toisen kaupunginlääkärin tulee helmikuun kuluessa Terveydenhoitolautakunnalle antaa kertomus toiminnastaan edellisenä vuonna.

6 §.

Ensimäisen kaupunginlääkärin nauttiessa virkalomaa taikka virkavapautta tulee toisen kaupunginlääkärin hoitaa hänen virkaansa. Sen ohella pitää toisen kaupunginlääkärin äkillisen esteen tullessa ensimäiselle kaupunginlääkärille hoitaa hänen tointaan.

7 §.

Toisen kaupunginlääkärin tulee Terveydenhoitolautakunnan tarkemman määräyksen mukaan olla ensimäisen kaupunginlääkärin apuna keräämässä ja järjestämässä tietoja taudin- ja kuolemantapauksista sekä muutoinkin noudattaa niitä eri määräyksiä, joita Terveydenhoitolautakunta mahdollisesti hänelle antaa hänen virkatoimintaansa nähden.

8 §.

Toinen kaupunginlääkäri on oikeutettu vuosittain saamaan neljän viikon virkaloman Terveydenhoitolautakunnan hyväksyttävänä aikana velvollisuudella siksi ajaksi panna Lautakunnan hyväksymä sijainen puolestaan.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino 1909.

UUDEN TYÖ- JA VAIVAISTALON
RAKENTAMISTA VARTEN
ASETETTU
RAKENNUSHALLITUS

Helsingissä
maaliskuun 12 p:nä 1909.

N:o 19.

Helsingin kaupungin Valtuusmiehille.

Sittenkun Kaupunginvaltuusmiehet viime helmikuun 2 päivänä pitämässään kokouksessa olivat päättäneet, että Työ- ja Vaivaistalon rakennushanketta koskevain ja Rakennushallituksen jo ehdottamain supistusten lisäksi olisi koetettava saada aikaan kustannuksen alentaminen lisättyjen Kaupunginvaltuusmiesten myöntämän määrärahan puitteissa siten, ettei toistaiseksi rakennettaisi suunniteltua lastenkotia ja kirkkorakennusta, minkä ohessa Valtuustossa oli pantu kyseen alaiseksi, eikö ehdotettuja paviljonkeja voitaisi rakentaa useampi — kuin kolmikerroksisina, ja täten tehdä mahdollisesti lisäsäästöjä, ovat Kaupunginvaltuusmiehet toistaiseksi katsoneet voivansa hyväksya ainoastaan hallinto- ja talousrakennusten piirustukset, jotavastoin muiden piirustusten vahvistaminen saisi riippua Rakennushallituksen uudesta esityksestä, jonka samalla olisi annetava Kaupunginvaltuustolle selvitys rakennustyön soveliaimmasta suorittamistavasta.

Tämän johdosta pyytää Rakennushallitus saada esittää, että Rakennushallitus laatiessaan aikaisempaa Kaupunginvaltuustolle jättämäänsä Uuden Työ- ja Vaivaistalon ehdotusta oli ajatellut sen rakennettavaksi niin laajaksi, ettei se täyttäisi ainoastaan lähintä asuinsijain tarvetta vaan että kysymyksenalainen laitos vastaisi myöskin pitempiaikaista tarvetta. Rakennushallituksessa ovat myöskin vaivaishoitoon perehtyneet jäsenet huomauttaneet niistä suurista eduista, joita asuinsijojen runsaampi saanti tuottaisi vaivaishoitoviranomaisille, varsinkin siihen nähden, että nykyään tilan puutteen takia annettavat avustukset voitaisiin osittain lakkauttaa ja avustuksensaajat suuremmassa määrässä kuin tähän asti on ollut mahdollista ottaa vaivastaloon sekä saada kustannukset niistä niinmuodoin huokeammiksi. Samalla ovat mainitut Rakennushallituksen jäsenet vaatineet, ettei asumapaviljonkeja pitäisi rakentaa useampi — kuin kaksikerroksisiksi, mutta yhtyneet sitten kuitenkin Rakennushallituksen enemmistön arveluun, että paviljongit ulkomaisten uudenaikaisten vaivaishoitolaitosten tapaan voitaisiin rakentaa kolmikerroksisiksi.

Katsoen maan kaltevuuteen kahden asumalaitoksen rakennuspaikalla, on Rakennushallitus kuitenkin pitänyt mahdollisena että kellarikerrokseen saadaan mahtu-

maan paitsi varastohuoneita myöskin ensimäiseen kerrokseen sijoitetut työsalit, joten ensimäisen kerroksen kaikki huoneustot voitaisiin käyttää hoidokkaiden asuinhuoneiksi. Asumapaviljongit tulisivat niinmuodoin suurimmalta osaltaan nelikerroksisiksi ja käsittäisivät kumpikin 210 sijaa, kun taas aikaisemmin ehdotetut paviljongit ovat tarkoitetut ainoastaan 161 hoidokkaalle. Tähän nähden ja kun on tarkoitettu, että talousrakennuksessa varattaisiin tilaa 6 hoidokkaalle sekä 120 sijaa voitaisiin myöskin väliaikaisesti luovuttaa työlaitoksesta, ja koska osa sairaista hoitolaisista tulisi toistaiseksi jäämään nykyiseen vaivaistaloon, pitäisi niinmuodoin laitoksessa, jos nyt rakennettaisiin vain kaksi paviljonkia, olla tarpeeksi tilaa saatavissa lähimmäksi tulevaisuudeksi.

Asiain näin ollen antoi Rakennushallitus arkkitehti Knut Wasastjernan toimeksi laatia täydentävät piirustukset kysymyksenalaisia rakennuksia varten yllämainittuja näkökohtia silmällä pitäen, ja sittenkun kaupungininsinööri ja allekirjoittanut kaupunginarkkitehti ovat nyt muistutuksetta tarkastaneet sanotut piirustukset, saa Rakennushallitus täten ne oheenliittää Kaupunginvaltuuston tarkastettavaksi ja hyväksyttäväksi.

Muuten on Rakennushallitus ollut sitä mieltä, että säästöjä voitaisiin lisäksi tehdä siten, ettei vahtimestarinasuntoa rakennettaisi lainkaan, vaan että tilaa vahtimestareille varattaisiin työlaitoksen suuren rakennuksen ullakolla, jossa tilaa aivan riittävästi on olemassa, ja pyytää Rakennushallitus saada vastedes jättää Kaupunginvaltuuston harkittavaksi sekä tästä aiheutuvat piirustukset kuin myöskin talous- ja kylpyhuonerakennusten uudet piirustukset.

Ottamalla huomioon kaikki niinhyvin aikaisemmat kuin yllämainitutkin rakennusyritystä koskevat supistukset, on Rakennushallitus laskenut, että Työ- ja Vaivastalon rakennus- ja muut kustannukset nousisivat noin 1,700,000 markkaan jakautuneina tasaisin luvuin seuraavalla tavalla eri rakennusten, kanavain y. m. kesken:

Työlaitos	320,000	markkaa
2 asumapaviljonkia (pohjakerroksella suurennetut) à 350,000: —	700,000	„
Hallintorakennus	120,000	„
Talousrakennus (pienennetty)	233,000	„
Sauna- ja konehuone (suurennettu)	150,000	„
Kanavat	40,000	„
Vesijohto	17,000	„
Viemäri- ja lämmittyskanavat	30,000	„
Kuljetusrata, tasoitukset y. m.	90,000	„

Mitä sitten tulee Kaupunginvaltuuston Rakennushallitukselta vaatimaan selvitykseen rakennustyön soveliaimmasta suoritustavasta, on Rakennushallitus, joka lisättyjen Kaupunginvaltuusmiesten viime vuoden helmikuun 11 p:nä tekemästä päätöksestä, joka koskee muun muassa rakennushallituksen valitsemista, on luullut havaitsevansa, että arkkitehti Wasastjerna on otettu työtä johtavaksi arkkitehdiksi,

herra Wasastjernalta pyytänyt tietoja siitä korvauksesta, jonka hän tulisi laskemaan tähän asti suorittamistaan töistä, sekä työstä kokonaisuudessaan niinhyvin työtä johtamalla kuin ilman työnjohtoakin; ja on Rakennushallituksella täten kunnia oheenliittää arkkitehti Wasastjernan asiasta antama vastauskirjelmä, josta ilmenee, että korvausvaatimukset jo toimitetuista töistä nousevat 14,590 markkaan sekä työstä työnjohdon ohella 51,170 markkaan, mutta ilman työnjohtoa 40,290 markkaan. Omasta puolestaan on Rakennushallitus kuitenkin katsonut nykyään olevan toivottavaa, että arkkitehti Wasastjernalle annetaisiin kaikkien päätyö- ja erityispiirustusten laatiminen, mutta että itse työnjohto annettaisiin kaupunginarkkitehdille.

Yllä esitetyn johdosta saa Rakennushallitus kunnioittaen esittää että Valtuusto päättäisi:

että toistaiseksi rakennettaisiin ainoastaan kaksi asumapaviljonkia, ja että kumpikin niistä varustettaisiin pohjakerroksella, johon varastohuoneet ja työsalit sijoitettaisiin; ja

että arkkitehti Wasastjernalle annettaisiin kaikkien päätyö- ja erikoispiirustusten suorittaminen, mutta että työnjohtoa sitävastoin hoitaisi kaupunginarkkitehti.

Rakennushallituksen puolesta:

Carl Nummelin.

Karl Hård af Segerstad.

Helsingin kaupungin Uuden Työ- ja Vaivaistalon rakentamista varten asetetulle Rakennushallitukselle.

Rakennushallituksen kirjeen N:o 11 johdosta helmik. 18 p:ltä 1909 pyyntöineen, että allekirjoittanut antaisi Hallitukselle tietoja alkuperäisinä ja jäljennöksinä tekemäinsä piirustusten korvausvaatimuksista, jotka piirustukset ovat tarkoitetut pantaviksi perustukseksi kaupungille kuuluvalle Forsbyn tilalle rakennettavia uutisrakennuksia ja tarkoitetut kunnan Uutta Työ- ja Vaivaistaloa varten, saa allekirjoittanut täten kunnioittaen ilmoittaa:

1) Allekirjoittaneen tähän asti suorittamista töistä ovat korvausvaatimukseni seuraavat:

Kaikkien rakennusten luonnoksista	Smk.	1,500: —
Töylaitoksen pääpiirustuksista ja jäljennöksistä	»	2,670: —
Asuntopaviljongin » » »	»	2,285: —
Lastenkodin » » »	»	1,310: —
Hallintorakennuksen » » »	»	1,655: —
Talousrakennuksen » » »	»	2,610: —
Vahtimestarinasunnon » » »	»	860: —
Saunan » » »	»	500: —
sekä jo valmiista työpiirustuksista, matkoista y. m.	»	1,200: —
Summa	Smk.	14,590: —

Vaatimukseni työstä kokonaisuudessaan Rakennushallituksen ja Kaupunginvaltuuston rakennussuunnitelman päättämillä uusilla muutoksilla olisivat:

		Työnjohdolla		Ilman työnjohtoa
Työlaitoksesta	Smk.	10,000: —	Smk.	6,500: —
Talousrakennuksesta	»	7,830: —	»	6,600: —
Konehuoneesta ja saunasta y. m.	»	4,770: —	»	3,400: —
Asuntopaviljongista	»	9,300: —	»	6,000: —
Hallintorakennuksesta	»	4,680: —	»	3,200: —
Summa	Smk.	36,580: —	Smk.	25,700: —
Jokaisesta ylimääräisestä paviljongista	»	1,000: —	»	350: —

Jos rakennushallitus haluaa lisää ja tarkempia yksityiskohtaisia tietoja kysymyksenalisten palkkioiden laskemisperusteista, on allekirjoittanut niitä antava, mutta tahtoisin kuitenkin saada tässä huomautetuksi, että laskelma nojautuu alimpaan mahdolliseen taksaan eli arkkitehtipalkkionlaskujen II luokkaan vähenettynä edelleen 10 % :lla.

Helsingissä, maalisk. 1 p:nä 1909.

Kunnioittaen

Knut Wasastjerna.

Helsingissä, Sanomal.- ja kirjap.-osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

Valiokunnanmietintö *mallasjuomien myyntiä koskevasta asiasta.*

Kaupunginvaltuuston 19 päivänä kuluvaa maaliskuuta saatua Maistraatilta alempana mainitut 97 anomusta, jotka koskevat mallasjuomien myyntioikeutta tässä kaupungissa 1 päivästä kesäkuuta 1909 samaan päivään vuonna 1911, sekä v. t. poliisimestarin lausunnon anomusten johdosta, saavat allekirjoittaneet antaa täten asiasta Valtuustolle lausunnon.

Kaupungin valtuuston päätöksellä viime kuluneen helmik. 2 p:ltä, johon Maistraatti on yhtynyt, on mallasjuomain kauppaan nähden 1 päivästä kesäkuuta 1909 samaan päivään 1911 määrätty seuraavasti. (Katso pain. valiokunnanmietintö N:o 3 v. 1909):

että sellaisten vähittäismyyntioikeuksien luku on oleva enintään 100, niihin luettuina panimoille lain mukaan kuuluvat myyntioikeudet; sekä

että mallasjuomia ei saa pitää kaupan:

a) kuudennessa, kahdeksannessa, yhdeksännessä, kymmenennessä, yhdennessätoista, kahdennessatoista, kolmannessatoista, neljännessätoista ja viidennessätoista kaupunginosassa;

b) ensimäisessä kaupunginosassa sillä alueella, jota lännessä ja etelässä rajoittavat Unionin- ja Elisabetinkatu, mutta kyllä näiden katujen varsilla;

c) sillä neljännen ja viidennen kaupunginosan alueella, joka sijaitsee länsi- ja pohjoispuolella sitä murtoviivaa, jonka muodostavat Albertinkatu, Eerikinkatu ja Freedrikinkatu Kampinkadulle asti, mutta kyllä mainittujen katujen puheena olevain osain varrella;

d) seitsemännessä kaupunginosassa, lukuunottamatta Kasarminkadun ja Kasarminkadun ja Saunatien välisen Vuorimiehenkadun varrella olevia taloja; sekä

e) kaupungille kuuluvalla kaupunginasemakaavaan nykyään ottamattomalla alueella.

Kyseessä olevia hakemuksia tarkastaessaan on valiokunta lähtenyt siitä näkökohdasta, että sellaisten henkilöiden, joilla nykyään on ja jotka ovat moitteettomasti käyttäneet heille myönnettyjä mallasjuomain myyntioikeuksia, pitäisi saada jatkaa liikettään. Samalla on valiokunta ollut sitä mieltä, että osaksi voitaisiin näitä oikeuksia antaa henkilöille, joiden hakemuksia vastaan ei ole ollut mitään muistuttamista, ja sitä suuremmalla syyllä, kun valiokunta on ehdottanut lakkautettavaksi erinäisiä vanhempia oikeuksia, joita on jossain suhteessa väärinkäytetty.

Edellä mainittuja näkökohtia silmällä pitäen on valiokunta tehnyt allaolevan ehdotuksen kysymyksenalaisten oikeuksien myöntämiseksi, mistä ehdotuksesta näkyy myöskin v. t. poliisimestarin lausunto kunkin eri anomuksen johdosta:

N:o	Anomuksentekijä	Mitä anomus koskee	Myyntipaikka	V. t. poliisimestarin lausunto	Valiokunnan lausunto
1	**Ringbom,** Karl August, kauppias.	Mallasjuomien vähittäismyynti.	Korkeavuorenk. 41.	Ei ole muistuttamista.	Puolletaan.
2	**Fedosejeff,** Vasilij, kauppias.	»	Fabianink. 14.	S:n.	S:n.
3	**Salminen,** Kaarlo, kauppias, rouva Vera Björkmanin johdolla.	»	Konstantinink. 5.	Puolletaan, edellyttämällä että liikkeesen hankitaan toinen johtaja. Nykyinen johtajatar, rouva Vera Björkman, on kuluvana vähittäismyyntikautena hoitanut liikettä vähemmän tyydyttävällä tavalla siten, että hän on anniskellut juopuneille henkilöille, jonkatähden hänet on Raastuvanoikeuden 4:s osasto $^{4}/_{4}$ 1908 tuominnut 25 markan sakkoon.	S:n v. t. poliisimestarin esittämällä ehdolla.
4	**Koskela,** Gustaf Adolf, vahtimestari.	»	Liisank. 4.	Ei ole muistuttamista.	Puolletaan.
5	**Bastman,** Hugo, oluenpanija, johtajana kauppias Edgard Alexander Sandström.	»	Unionink. 45.	Puolletaan edellyttämällä että toinen sopiva johtaja hankitaan. Hakijan esittämä johtaja on kuluvana vähittäismyyntikautena hoitanut johtajatointaan vähemmän tyydyttävällä tavalla, siten, että hän on myynyt juopuneille henkilöille, josta hairahduksesta Raastuvanoikeuden 4:s osasto on myös tuominnut hänet $^{15}/_{4}$ 1908 25 markan sakkoon.	S:n v. t. poliisimestarin esittämällä ehdolla.
6	**Sandström,** Bertha Vilhelmina, kauppiaanvaimo.	»	Fabianink. 8.	Ei ole muistuttamista.	S:n.
7	**Hindsberg,** Albert, kauppias.	»	Vuorik. 12.	S:n.	S:n.

8	**Lönnfors,** Knut Axel, kauppias.	Mallasjuomien vähittäismyynti.	Korkeavuorenk. 25.	Ei ole muistuttamista.	Puolletaan.
9	**Sörnäisten Osakeoluttehdas,** hoitajana kauppias Nikolai Alexejeff.	»	Unionink. 26.	Hakijan ehdottama johtaja ei ole kuluvana kautena hoitanut liikettä tyydyttävällä tavalla, jonkatähden hän myös jouluk. 1 p:nä 1908 on ollut syytettynä Raastuvanoikeudessa juopuneille henkilöille anniskelemisesta, mutta vapautettiin vastaajan antaman selityksen nojalla, että myyntihuone oli sillä kertaa niin huonosti valaistu, ettei vastaaja voinut päättää, olivatko juovutusjuomia hankkivat henkilöt juopuneita tai ei. Koska Alexejeff syystä, joka edellä sanotusta selviää, vaikkakin olutanniskelun johtajana ollen, on siihen määrin lyönyt laimin velvollisuutensa johtajana, ettei hän edes ole hankkinut riittävää valaistusta huoneustoon, katson minä hänet sopimattomaksi kysymyksenalaisen olutanniskelun johtajaksi.	S:n.
10	**Markelin,** Olga, rouva.	»	Liisank. 19.	Ei ole muistuttamista.	S:n.
11	**Björkholm,** Fredrika Loviisa, neiti.	»	Korkeavuorenk. 41.	Ehdotetaan hyljättäväksi koska uusien oikeuksien myöntäminen ei ole toivottavaa ja koska hakija ei aikaisemmin ole harjoittanut sellaista liikettä.	S:n.
12	**Blöcker,** Anna, leskirouva, J. K. Kröckelinpanimon haltija, johtajattarena kirjaltajanvaimo Maria Vilhelmina Simstedt.	»	Vironk. 5.	Ei ole muistuttamista.	S:n.
13	**Toiminimi A. & E. Wassholm,** kauppias E. Wassholmin kautta.	»	Hallitusk. 15.	S:n.	Ehdotetaan hyljättäväksi, koska toiminimi on nykyään vararikossa eikä konkurssimenettely ole vielä loppuun suoritettu.
14	**Osakeyhtiö P. Sinebrychoff,** johtajana kauppias Karl Viktor Vinberg.	»	Mikonk. 23.	S:n.	Puolletaan.

15	**Rödlin,** Johan Ferdinand, kauppias.	Mallasjuomien vähittäismyynti.	Unionink. 41.	Ei ole muistuttamista.	Puolletaan.
16	**Osakeyhtiö Fortuna,** johtajattarena kauppiaanvaimo Linda Viktoria Relander.	»	Kluuvik. 7.	Huomautetaan, että Raastuvanoikeuden 3:s osasto on $^{3}/_{2}$ 1909 tuominnut rouva Relander luonapalvelevan apulaisen Viktor Vitikon 25 markan sakkoon oluen myynnistä juopuneille henkilöille, jotavastoin rouva Relander vapautettiin edesvastuusta; mutta koska johtajatar oli itse läsnä kun kyseen alainen hairahdus tapahtui, katson minä häntä siveellisesti siitä vastuunalaiseksi enkä siis pidä häntä sopivana johtajattareksi.	Ehdotetaan hyljättäväksi, koska Raastuvanoikeus on $^{11}/_{4}$ 1906 julistanut, ettei panimo ole laillisessa järjestyksessä syntynyt ja siis evännyt sillä valmisteittensa myyntioikeuden.
17	**Berglund,** Hulda Malvina, ajurinleski.	»	Etelä Makasiininkatu 5.	Siihen katsoen, että myyntipaikka on aivan lähellä entistä Kaartinkasarmia, jossa asuu venäläistä sotaväkeä, sekä siihen nähden, ettei hakijalla aikaisemmin ole ollut tällaista liikettä ja koska uusien oikeuksien myöntäminen ei ole toivottavaa ehdotetaan hakemuksen hylkäämistä.	Puolletaan.
18	**Lyytikäinen,** Auton Erik, kauppias,	»	Liisank. 9.	Kun hakija on vähän tunnettu eikä hänellä aikaisemmin ole ollut tällaista liikettä, ehdotetaan hakemus hyljättäväksi edellä olevilla perusteilla.	S:n.
19	**Näsman,** Anna-Liisa, neiti.	»	Iso Roobertink. 3.	Ei ole muistuttamista.	S:n.
20	**Nikiforoff,** Lovisa, leskirouva.	»	Fredrikink. 22.	S:n.	S:n.
21	**Jensen,** Olga Aurora, rouva.	»	Kasarmink. 2.	Koska hakijan mainitsemalla paikalla on kansakoulu, ja siihen nähden, ettei hakija ole Suomen kansalainen, ehdotetaan hakemus hyljättäväksi.	Ehdotetaan hyljättäväksi, koska hakija ei ole oheenliittänyt asianomaista selvitystä elinkeinon harjoittamisen oikeudesta Suomessa.
22	**Simolin,** Anna, leskirouva.	»	Ratakatu 23.	Ei ole muistuttamista.	Puolletaan.
23	**Wahlberg,** Olga, rahastonhoitaja.	»	Iso Roobertink. 7.	S:n.	S:n.

24	**Himberg,** Johan Petter, kauppias.	Mallasjuomien vähittäismyynti.	Uudenmaank. 15.	Huomautetaan, että hakija näyttää keinottelutarkoituksessa pyytävän oikeuksiensa edelleen pidentämistä, mikä on päätettävissä siitä, että hakija tänä kautena on useita kertoja koettanut saada niitä siirretyiksi toisille henkilöille, mutta toistaiseksi saanut asianomaiselta viranomaiselta joka kerta hylkäämisen. Kun hakijan nyt tekemä anomus sisältää selvästi uudistetun yrityksen päästä tulevaksikin kaudeksi nauttimaan vähittäismyyntioikeutta ainoastaan että hakija vastedes sopivassa tilaisuudessa saisi luovuttaa oikeutensa, ei liene syytä uudistaa oikeutta ja ehdotetaan sentähden hakemuksen hylkäämistä.	Ehdotetaan hyljättäväksi.
25	**Lehtonen,** Anna Maria, kauppiaanvaimo.	»	Uudenmaank. 8.	Koska hakijan on Raastuvanoikeuden 2 osasto $^{13}/_{10}$ 1908 tuominnut 30 markan sakkoon juopuneille henkilöille myymisestä ja hakija siis vähemmän tyydyttävällä tavalla hoitanut liikettä, ehdotetaan hakemuksen hylkäämistä.	S:n.
26	**Fred,** Susanna Katarina, kauppiaanvaimo.	»	Iso Roobertink. 13.	Kun paikka, missä liikettä on aijottu harjoittaa, on saman kadun varrella talossa N:o 11 olevan kansakoulun aivan vieressä, ja kun viranomaiset aikaisemmin, esitetyillä syillä, ovat evänneet tällaisen liikkeen sijoittamisen tähän paikkaan, puolletaan hakemusta ainoastaan edellyttämällä, että hakija hankkii toisen sopivamman paikan.	S:n.
27	**Vilkman,** Karolina, leskirouva, johtajattarena neiti Olga Emilia Hagert.	»	Ludvikink. 7.	Ehdotetaan hyljättäväksi, koska uusien oikeuksien myöntäminen ei ole toivottavaa ja koska hakija ei ole aikaisemmin harjoittanut tällaista liikettä.	Puolletaan.
28	**Göhle,** Carl, kauppias.	»	Fredrikink. 23.	Ei ole muistuttamista.	S:n.

29	**Pesonen,** Antti, kauppias.	Mallasjuomain vähittäis myynti.	Ludvikink. 7.	Koska hakijalla ei aikaisemmin ole ollut mallasjuomain vähittäismyyntioikeutta ja uusien oikeuksien myöntäminen ei ole toivottavaa, sekä kiinnittämällä huomiota siihen, että tämä hakemus epäilemättä tarkoittaa yritystä saada keinottelutarkoituksessa itselleen oikeus voidakseen sen sitten sopivassa tilaisuudessa luovuttaa toiselle, jota varten kuvaavana todistuksena voidaan esittää, että hakija, jolla on viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäismyyntioikeus, on äskettäin myynyt tämän oikeuden leskirouva Karolina Wilkmannille 1,450 markan hintaan, ehdotetaan esitetyillä syillä hakemuksen hylkäämistä.	Ehdotetaan hyljättäväksi.
30	**Tötterman,** Knut Ferdinand, kauppias.	»	Fredrikink. 23.	Ei ole muistuttamista.	Puolletaan.
31	**Wirtanen,** Olga Maria, neiti.	»	Annank. 26.	Koska hakijan on Raastuvanoikeuden 3:s ostasto lokak. 6 p:nä 1908 tuominnut 80 markan sakkoon, myynyt olutta ja viiniä luvattomalla ajalla ja niinmuodoin vähemmän tyydyttävällä tavalla hoitanut liikettä, ehdotetaan hakemusta hyljättäväksi.	Ehdotetaan hyljättäväksi.
32	**Selin,** Dagmar, neiti.	»	Fredrikink. 38.	Ei ole muistuttamista.	Puolletaan.
33	**Manelius,** Axel, kauppias.	»	Annank. 23.	S:n.	S:n.
34	**Grönberg,** Ida Karolina, rouva.	»	Fredrikink. 43.	S:n.	S:n.
35	**Husman,** Reinhold, kauppias.	»	Fredrikink. 38.	Ennestään on hakijan mainitsemalla paikalla viinien- ja oluen vähittäismyyntipaikka sekä olutanniskelu. Kun juovutusjuomapaikkain sellainen keskittäminen on vähemmin toivottavaa, puolletaan hakemusta ehdolla, että hakija hankkii toisen sopivammin sijaitsevan huoneuston.	S:n.
36	**Brenner,** Bernhard, kauppias.	»	Fredrikink. 28.	Ei ole muistuttamista.	S:n.
37	**Jefimoff,** Sofia Charlotta, välskärinleski, johtajattarena tyttärensä Lydia Jefimoff.	»	Yrjönk. 36.	S:n.	S:n.

38	**Alexejeff,** Valentina, neiti.	Mallasjuomien vähittäismyynti.	Eerikink. 20.	Ei ole muistuttamista.	Puolletaan.
39	**Robsahm,** Karl Abraham, panimonomistaja.	»	Eerikink. 19.	S:n.	S:n.
40	**Grotell,** Elin Karolina, kauppiaanleski.	»	Vladimirink. 2.	S:n.	S:n.
41	**Bergman,** August, kauppias.	»	Rauhank. 7.	S:n.	S:n.
42	**Sundström,** Fredrika Vilhelmina, vahtimestarinvaimo.	»	Albertink. 22.	S:n.	S:n.
43	**Sundell,** Frans Edvard, kauppias.	»	Uudenmaank. 7.	S:n.	S:n.
44	**Tilly,** Wilhelm, kauppias.	»	Eerikink. 14.	S:n.	S:n.
45	**Rönnlund,** Karolina, vahtimestarinleski.	»	Helenank. 4.	S:n.	S:n.
46	**Ihalainen,** Charlotta, puusepänleski.	»	Korkeavuorenk. 27.	S:n.	S:n.
47	**Nygrén,** Emilia Sofia, viilarinvaimo.	»	Liisank. 25.	S:n.	S:n.
48	**Moberg,** Maria Evelina, merikapteeninvaimo.	»	Iso Roobertink. 33.	Huomautetaan ainoastaan, että hakija ei ole osoittanut todistusta että hänen miehensä vastaa niistä sitoumuksista, joita liikkeen takia tullaan tekemään.	S:n koska hakijan mies jo pitemmän aikaa on oleskellut tuntematto-massa paikassa ulkomailla.
49	**Jerofejeff,** Johan, kauppias.	»	Pohjois Makakasiininink. 1.	Ei ole muistuttamista.	S:n.
50	**Palin,** Vilhelm, kauppias.	»	Vuorik. 12.	S:n.	S:n.
51	**Grönroos,** Selma, väärpelinleski.	»	Vladimirink. 17.	S:n.	S:n.
52	**Häggman,** Alexander Konstantin, kauppias.	»	Antink. 17.	S:n.	S:n.
53	**Poschner,** Ida Johanna, tehtailijanleski	»	Kaivok. 11.	Koska hakija on aikaisemmin anniskellut juovutusjuomia juopuneille henkilöille ja Raastuvanoikeuden 4:s osasto helmik. 13 p:nä 1908 langettanut hänet 25 markan sakkoon, ehdotetaan hakemus hyljättäväksi.	Ehdotetaan hyljättäväksi.
54	**Ahlström,** Ida, leskirouva.	»	Katarinank. 3.	Ei ole muistuttamista.	Puolletaan.

55	**Karlsson,** Vilhelmina Karolina, leskirouva.	Mallasjuomien vähittäismyynti.	Fabianink. 24.	Ei ole muistuttamista.	Puolletaan.
56	**Eriksson,** Elin Vilhelmina, leskirouva.	»	Yrjönk. 4.	S:n.	S:n.
57	**Rustanius,** Amanda Josefina, rouva.	»	Eerikink. 18.	S:n.	S:n.
58	**Lindqvist,** Hulda, kruununnimismiehenleski.	»	Länsi Heikink. 24.	S:n.	S:n.
59	**Uusi Osakepanimo,** johtajattarena kauppias Olga Vilhelmina Palonen.	»	Iso Roopertink. 46.	Jätetään asianomaisen viranomaisen harkittavaksi, voidaanko hakijan mainitsemaa johtajatarta, joka aikaisemmin ei ole johtanut tällaista liikettä, pitää niin sopivana, että hänelle voidaan uskoa johtajantoimi.	S:n.
60	**Rosenqvist,** Klas Reinhold, kauppias.	»	Aleksanterink. 11.	Ei ole muistuttamista.	S:n.
61	**Iljinoff,** Ida, kauppianleski.	»	Kirkkok. 9.	S:n.	S:n.
62	**Löfberg,** Augusta Sofia, vahtimestarinleski.	»	Albertink. 14.	S:n.	S:n.
63	**Schkolnoff,** Petter, kauppias.	»	Iso Roobertinkatu 28—30.	S:n.	S:n.
64	**Törnroos,** Emil Konstantin, kauppias.	»	Eerikink. 13.	Kun hakijan on Raastuvanoikeuden 4:s osasto toukok. 9 p:nä 1908 tuominnut 25 markan sakkoon juovutusjuomien myynnistä juopuneille henkilöille ja siten vähemmän tyydyttävällä tavalla hoitanut liikettä, ehdotetaan hakemus hyljättäväksi.	Ehdotetaan hyljättäväksi.
65	**Törnroos,** Matilda Lovisa, kauppias.	»	Fredrikink. 47.	Ei ole muistuttamista.	Puolletaan.
66	**Nyström,** Ida Charlotta, neiti.	»	Eerikink. 12.	S:n.	S:n.
67	**Eriksson,** Olga Konstantia, kauppias.	»	Albertink. 38.	S:n.	S:n.
68	**Gratschoff,** Ida, muurarinvaimo.	»	Albertink. 36.	S:n.	S:n.
69	**Oljelund,** Augusta Charlotta, kylvettäjä.	»	Vuorik. 11.	S:n.	S:n.
70	**Grönholm,** Ida Sofia, kauppias.	»	Uudenmaank. 34.	S:n.	S:n.

71	**Björk,** Johan Fredrik, kauppias.	Mallasjuomien vähittäismyynti.	Vironk. 10.	Ei ole muistuttamista.	Puolletaan.
72	**Nyman,** Serafia, työmiehenvaimo.	»	Sofiank. 6.	Huomautetaan, että hakijanmiehen jättämästä sitoumuksesta puuttuu allekirjoitus. (Myöhemmin on jätetty uusi täydellinen sitoumus).	S:n.
73	**Leino,** Hjalmar Alfred, verhoilija.	Viinien ja mallasjuomien vähittäismyynti.	—	Ehdotetaan hyljättäväksi, koska uusien oikeuksien myöntäminen ei ole toivottavaa ja kun hakija ei sitäpaitsi ole maininnut paikkaa, missä liikettä on aijottu harjoitettavaksi.	Ehdotetaan hyljättäväksi, koska hakija ei ole ilmoittanut harjoitettavan liikkeen paikkaa.
74	**Vink,** Severina, kauppias.	»	Annank. 26.	Ehdotetaan hyljättäväksi, koska uusien oikeuksien myöntäminen ei ole toivottavaa ja koska hakija ei ole ennen harjoittanut tällaista liikettä.	Puolletaan.
75	**Fred,** Maria, Vilhelmina, kauppias.	Mallasjuomien vähittäismyynti.	Konstantinink. 24.	Ei ole muistuttamista.	S:n.
76	**N. A. Turdén Osakeyhtiö,** johtajana herra John Branders.	»	Mikonk. 5.	S:n.	S:n.
77	**Helsingin Yleinen Kulutusyhdistys,** johtajattarena neiti Elin Vilhelmiina Wilkman.	»	Konstantinink. 6.	Tämän vuoden tammik. 4 p:nä oli johtajatar E. V. Wilkman syytettynä Raastuvanoikeudessa epäiltynä oluen myynnistä juopuneille henkilöille, mutta täyden selvityksen puutteessa ei voitu langettaa. Jätetään asianomaisten viranomaisten harkittavaksi, voidaanko sanottua henkilöä hyväksyä edelleen liikkeen johtajattareksi.	S:n.
78	**Isaksson,** August Emil, kauppias.	»	Bulevardink. 1.	Ei ole muistuttamista.	S:n.
79	**Asp,** Miina, kauppiaanleski.	»	Itä Heikink. 2.	S:n.	S:n.
80	**Jurjew,** Elisabeth, poliisikonstaapelintytär.	»	Vuorik. 10.	S:n.	S:n.
81	**Wasström,** Alina Vilhelmina, suutarinleski.	»	P. Makasinink. 3.	S:n.	S:n.
82	**Lagerblom,** Hulda Emelia, kauppias.	»	Uudenmaank. 28.	S:n.	S:n.
83	**Ahovaara,** Matilda, kauppiaanvaimo.	»	Vuorimiehenk. 1.	S:n.	S:n.

84	**Osakeyhtiö Hultmanin Panimot,** iohtajattarena kauppiaanleski Aina Lovisa Bergroth.	Portterin paljottaiskauppa.	Yrjönk. 25.	Ei ole muistuttamista.	Puolletaan.
85	**Hindsberg,** Karl Johan, kauppias.	Mallasjuomain vähittäiskauppa.	Albertink. 13.	S:n.	S:n.
86	**Blomqvist,** Amanda Sofia, leskirouva.	»	Korkeavuorenk. 30.	S:n.	S:n.
87	**Lönnberg,** Maria Dagmar, neiti.	»	Mikonk. 2.	S:n.	S:n.
88	**Nylander,** Theodor Edvard, kauppias, johtajattarena vaimonsa Maria Alexandra Nylander.	»	Kasarmink. 1.	Ehdotetaan hyljättäväksi koska hakijan on Raastuvanoikeuden 4:s osasto marrask. 20 p:nä 1907 langettanut 40 markan sakkoon mallasjuomain myymisesta juopuneille henkilöille.	Ehdotetaan hyljättäväksi.
89	**Eklöf,** Erika Viktoria, kauppias.	»	Rauhank. 9.	Ei ole muistuttamista.	Puolletaan.
90	**Henriksson,** Amanda, Josefina, kauppiaanvaimo.	»	Itä Heikink. 15.	S:n.	S:n.
91	**Wessel,** Irene Ingeborg, kauppiaanvaimo.	»	Iso Roobertink. 25.	S:n.	S:n.
92	**Wetzell,** Arthur, Vilhelm, kauppias.	»	Unionink. 43.	Ehdotetaan hyljättäväksi, maalisk. 4 p:nä 1907 N:o 632 antamani lausunnon perusteella, jonka ohessa on lisättävä, että hakijaa on maalisk. 17 p:nä 1908 syytetty Raastuvanoikeudessa epäiltynä oluen myynnistä juopuneille henkilöille, mutta on vapautettu, koska asiassa ei ole voitu saavuttaa täyttä selvyyttä.	S:n.
93	**Frantz,** Karl Alexander August, kauppias.	»	Iso Roobertink. 3.	Ei ole muistuttamista.	S:n.
94	**Sundström,** Edla Sofia, leskirouva.	»	Kasarmink. 8.	S:n.	S:n.
95	**Holmberg,** Edla Matilda, neiti.	»	Iso Roobertink. 37.	S:n.	S:n.
96	**Petroff,** Lovisa, leskirouva.	»	Vladimirink. 34.	S:n.	S:n.
97	**Pirhonen,** Maria Alexandra, kirjaltajanvaimo.	»	Fredrikink. 20.	S:n.	S:n.

Siinä tapauksessa että Kaupunginvaltuusto hyväksyy valiokunna ylläolevan ehdotuksen, tulee kaikista, käytettävissä olevista mallasjuomain myyntioikeuksista annettaviksi 85. Näistä 85 puolletusta hakemuksesta on 2 saanut kuitenkin ehdollisen puoltamisen, mikä riippuu siitä, hankkiiko asianomainen hakija jonkun muun kuin ehdottamansa liikkeen johtajan.

Helsingissä maaliskuun 29 p:nä 1909.

August Lundqvist.

Selim Hällfors. **A. M. Lassenius.**

Eduard Polón. **Gösta Salingre.**

Hjalmar Ekholm.

Helsingissä, Sanomalehti- ja Kirjapaino-osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

Helsingin
RAHATOIMIKAMARI.

Helmik. 25 p:nä 1909.

N:o 105.

Esitys talon rakentamisesta Sörnäisten Kansankirjastoa ja Lukusalia varten.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle osotetussa kirjelmässä tammikuun 15 päivältä 1896 anoi Helsingin Työväenyhdistys esittämiensä syiden nojalla

> että Kaupunginvaltuusto Helsingin Työväenyhdistystä ja työväenopetusta varten aijotun talon rakentamiseksi maksutta luovuttaisi soveliaan paikan, esimerkiksi jonkun Kansakoulukadun varrella, Rata- ja Korkeavuorenkadun kulmauksessa tahi Kasarminkadun varrella „Läroverket för gossar och flickor“ nimisen opiston talon vierellä olevan käyttämättömän tontin.

Puheena oleva anomus lähetettiin Rahatoimikamariin, joka antamassaan lausunnossa helmikuun 20 päivänä samana vuonna puolsi anomusta evättäväksi, mutta sen ohella esitti, että kaikkia jo olevia ja vastaisuudessa paikkakunnalle syntyviä, samassa tarkoituksessa toimivia yhdistyksiä varten kaupungin puolesta luovutettaisiin yhteinen, kyllin tilava tontti talon rakentamiseksi kokous- ja opetussaleineen y. m. — Työväenasiain lautakunta, jonka lausuntoa asiasta myös vaadittiin, esitti tammikuun 24 päivänä 1899 päivätyssä mietinnössään (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 11 vuodelta 1899)

> että, samalla kun Työväenyhdistyksen puheena oleva anomus evätään, Kaupunginvaltuusto jo nyt päättäisi työväenopetusta ja muita työväen parasta edistäviä tarkoituksia varten varata jonkun Rahatoimikamarin ehdottaman tontin, mieluimmin tontin N:o 3 Kansakoulukadun varrella.

Asiaa käsitellessään helmikuun 24 päivänä sanottuna vuonna Kaupunginvaltuusto päätti hylätä Työväenyhdistyksen edellä mainitun anomuksen. Sillä välin oli Kaupunginvaltuusto jo toukokuun 17 päivänä 1898 antanut Työväenasiain lautakunnalle toimeksi Valtuustolle esittää tarkemman suunnitelman alkeisoppikurssien järjestämiseksi etusijassa sekatyöntekijöitä varten. Tämän johdosta huhtikuun 12 päivänä 1899 (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 18 vuodelta 1899) antamassaan lausun-

nossa Lautakunta esittää mielipiteenään että kaupungin etu vaatii tehokkaammin kuin tähän asti kannattamaan esitelmä- ja opetuskursseja ja etusijassa edistämään niiden keskittämistä ja lujempaa järjestämistä. Tässä tarkoituksesta olisi aluksi tarpeen hankkia puheena olevaa opetusta varten vakinainen ja sovelias huoneus; ja Lautakunta esitti että Kaupunginvaltuusto päättäisi

> ryhtyä valmisteleviin toimiin soveliaan huoneiston hankkimiseksi kansantajuisia esitelmiä ja työväenopetusta varten, mieluimmin teettämällä rakennuksen tätä tarkoitusta varten.

Tämän johdosta Kaupunginvaltuusto kokouksessaan kesäkuun 13 päivänä sanottuna vuonna päätti, muun muassa, kehottaa Rahatoimikamaria ryhtymään valmistaviin toimiin soveliaan huoneiston hankkimiseksi kansantajuisia esitelmiä ja työväenopetusta varten sekä ottamaan harkittavaksi kysymyksen tähän tarkoitukseen soveliaan huoneiston rakennuttamisesta; ja kirjelmässä lokakuun 5 päivältä samana vuonna Rahatoimikamari esitti myönnettäväksi tarpeellisen vuokra-apumaksun mainittuun tarkoitukseen, jota vastoin Kamari, mitä puheena olevaan rakennusyritykseen tulee, pidätti itselleen oikeuden saada vastedes tehdä mahdollisesti tarpeelliseksi havaitun esityksen.

Työväenopetuksen järjestämistä ja kunnallisen työväenopiston perustamista koskevan kysymykseen yhteydessä Työväenasiain lautakunta (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 30 vuodelta 1903) toisti aikaisemmin tekemänsä esityksen että Kaupunginvaltuusto päättäisi

> ottaa harkittavaksi kysymyksen huoneistojen hankkimisesta työväenopetusta varten, mieluimmin rakennuttamalla erityisen talon tähän tarpeeseen;

sekä huomautti, että kenties kaupungin kirkot erinäisiä pienempiä laitelmia toimeenpanemalla soveltuisivat helppotajuisten esitelmäin huoneistoiksi. Työväenopetuksen järjestämistä koskevan kysymyksen lisävalmistelun jätti Kaupunginvaltuusto toimeksi erityiselle valiokunnalle, joka seuraavana vuonna antoi mietinnön asiasta koskettamatta kuitenkaan kysymykseen erityisen rakennuksen teettämisestä edellä mainittua tarkoitusta varten.

Kaupunginvaltuustolle jättämässään kirjelmässä erinäiset raittiuden, kansanvalistuksen y. m. hyväksi toimivat yhdistykset sittemmin anoivat luovutettavaksi maksutonta tonttia erityisen rakennuksen aikaansaamiseksi mainittujen yhdistysten toiminnan edistämiseksi kansanvalistuksen, raittiuden, hyväntekeväisyyden y. m. aloilla, ja mainittiin tähän tarpeeseen erittäin soveliaana paikkana Pohjois- Rautatienkadun tonttia N:o 1. Sittenkun Kaupunginvaltuusto oli kehottanut Rahatoimikamaria antamaan lausonnon, antoi Kamari kirjelmässä kesäkuun 2 päivältä 1904 (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 24 vuodelta 1904) lausunnon asiasta sekä huomautti, samoinkuin

Työväenasiain Lautakunta oli lausunnossaan maininnut, että kunnan myötävaikutus on tarpeen etusijassa tarkoituksenmukaisen huoneiston aikaansaamiseksi työväenopetusta varten. Erittäinkin sittenkun Kaupunginvaltuusto viime toukokuun 26 päivänä oli tehnyt päätöksen kunnan kannattamain aikuisten työntekijäin luento- ja opetuskurssien järjestämisestä ja silmälläpitämisestä, oli kysymys oman talon aikaansaamisesta kansansivistystarkoituksia varten käynyt mitä tärkeimmäksi asiaksi, jonka toteuttamista ei olisi jätettävä yksityisille yhdistyksille, kaikkein vähimmin sellaisille, joiden toiminta ei välittömästi käsitä kansanopetusta. Rahatoimikamarin mielestä täytyy sentähden kaupungin itsensä ryhtyä rakennuttamaan taloa, jossa olisi luentosaleja ja muita tarpeellisia huoneita työväenopetusta varten, ja oli Rahatoimikamari arvellut, että rakennuksen tonttipaikaksi voitaisiin käyttää korttelia N:o 325 Helsingintorin varrella Kalliossa, jonka tontin ala on 4,100 m^2.

Samaan paikkaan ja edellä mainitun rakennuksen yhteyteen olisi myös rakennettava huoneisto Kansankirjaston ja lukusalin Sörnäisten haaraosastolle, joka nykyään on sijoitettuna kaupungin vuokraamaan huoneistoon n.s. Kansankodissa. Mutta Kansankirjaston ja lukusalin Johtokunta oli Kaupunginvaltuustolle antamassaan ja Valtuuston Rahatoimikamariin lähettämässä kirjelmässä ilmoittanut, ettei vuokrattu huoneisto tyydyttänyt haaraosaston tarpeita ja että Kansankodin omistajat vuonna 1906 olivat oikeutetut irtisanomaan kaupungin kanssa tehdyn vuokrasopimuksen, jonka johdosta sanottu Johtokunta oli huomauttanut välttämättömäksi, että likeisimmässä tulevaisuudessa ryhdytään toimiin haaraosaston jatkuvan toiminnan turvaamiseksi.

Jotteivät kustannukset olisi esteenä rakennustyön toteuttamiselle, olisi sunniteltu talo rakennettava mahdollisimman yksinkertainen ja huomiota kiinnitettävä etusijassa käytännöllisiin tarkoituksiin; ja voitaisiin jättää Rahatoimikamarin tehtäväksi, hankittuaan selvitystä niinhyvin kunnan kannattamaa työväenopetusta kuin kansankirjaston ja lukusalin haaraosastoa varten tarpeellisista huoneistoista, teettää suunnitellun rakennuksen piirustukset ja kustannusarvio.

Edellä mainittujen yhdistysten anomus maksuttoman tontin saamisesta ei tosin näyttänyt tarkoittavan ainoastaan talon aikaansaamista työväenopetusta varten, vaan myös huoneiston hankkimista itsekunkin yksityisen yhdistyksen toiminnalle. Mutta vaikka tämä toiminta ansaitsi kaikkea tunnustusta, ei kuitenkaan näyttänyt mainituille yhdistyksille muiden kunnassa olevain, samoissa tarkoituksissa toimivain yhteenliittymäin edellä olevan annettava niin suurta avustusta, kuin maksuttoman tontin antaminen tietäisi, jommoisen pitäisi ainoastaan poikkeustapauksessa tulla kysymykseen.

Esityksensä nojalla Rahatoimikamari ehdotti

> että Kaupunginvaltuusto, hylkäämällä anomuksen maksuttoman tontin antamisesta aijotulle osakeyhtiölle, valtuuttaisi Rahatoimikamarin teettämään ja sitten Valtuustolle jättämään piirustukset ja kustannusarvion kortteliin N:o 325 Helsingintorin varrelle Kallioon teetettävää mahdollisimman yksinkertaista rakennusta varten, jossa olisi luento-

saleja ja muita huoneita kunnan kannattamaa työväenopetusta sekä kansakirjaston ja lukusalin Sörnäisten haaraosastoa varten.

Syyskuun 27 päivänä 1904 käsitellessään puheena olevaa asiaa Kaupunginvaltuusto päätti palauttaa sen Rahatoimikamariin kehottaen Kamaria antamaan lausunnon eikö Kamarin ehdottamaa rakennusta olisi soveliaampi teettää Kallion kortteliin N:o 301 b. Tämän johdosta Rahatoimikamari vaati Työväenasiain lautakunnan lausuntoa, ja Kamarille antamassaan lausunnossa toukokuun 11 päivältä 1905 Lautakunta ehdotti

että kaupunki teettäisi kortteliin N:o 325 Helsingintorin varrelle Kallioon rakennuksen korkeampaa työväenopetusta sekä kansakirjaston ja lukusalin Sörnäisten haaraosastoa varten;

että Kansakoulukadun tontti N:o 3 luovutettaisiin yleishyödyllisten yhdistysten tarpeiksi teetettävää rakennusta varten; sekä

että Kaupunginvaltuusto, edellä ehdotetuista toimenpiteistä huolimatta, ryhtyisi kaupungin ruotsalais-suomalaisen seurakunnan kanssa keskusteluihin siinä tarkoituksessa että kaupungin kirkot luovutettaisiin julkisten esitelmäin pitoon työväenopetuksessa.

Asiasta annettuja lausuntoja ja ehdotuksia harkitessaan katsoi Rahatoimikamari (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 26 vuodelta 1906) painavien syiden tukevan sitä mielipidettä että tarkoituksenmukaisia huoneistoja työväenopetusta varten olisi laitettava eri osiin kaupunkia. Tätä tarkoitusta varten Sörnäisten kaupunginosaan aijotun rakennuksen ei niin ollen tarvitsisi olla niin suuri kuin aikaisemmin oli edellytetty. Tähän nähden ja kun puheena oleva Helsingintorin vierelle ehdotettu rakennus vaatisi sangen melkoisia menoja, joita ei voida suorittaa käytettävisä olevista lainavaroista eikä niitä myöskään näyttänyt olevan otettava taksoitetuista varoista, katsoi Rahatoimikamari olevan, luopumalla asiassa ennen tekemästään ehdotuksesta, esitettävä ettei sanottavan suurta rakennusta nykyään olisi teetettävä mainitulle paikalle, mutta että Rahatoimikamari valtuutettaisiin tekemään ehdotuksen yksinkertaista rakennusta varten, joka sijoitettaisiin sopivaan paikkaan Kalliossa ja käsittäisi huoneiston Sörnäisten kansankirjastoa ja lukusalia varten sekä sen yhteydessä salin työväenopetusta varten.

Mitä sitten edellä mainittujen yhdistysten tekemään anomukseen tulee, puolsi Rahatoimikamari Työväenasiain lautakunnan edellä kosketellussa lausunnossa esittämistä syistä Kansakoulukadun tontin N:o 3 luovuttamista näiden yhdistysten muodostamalle osakeyhtiölle.

Lopuksi Rahatoimikamari ehdotti että, kun kaupungininsinööri Idströmin tekemä ehdotus luentosalien teettämisestä työväenopetusta varten tavallisten kansa-

koulurakennusten yhteyteen Kamarin mielestä näyttää ansaitsevan huomiota, Kansakoulunjohtokunta saisi ottaa harkittavakseen sellaisen toimenpiteen toteuttamisen mahdollisuutta ja soveliaisuutta, eritoten mikäli koskee sen mahdollista soveltamista paraikaa tekeillä olevaan Tehtaankadun kansakoulutaloon.

Sen nojalla mitä näin oli lausuttu, esitti Rahatoimikamari, muun muassa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

> edellä mainittujen yhdistysten muodostamalle osakeyhtiölle luovuttaa Helsingin kaupungille kuuluvan tontin N:o 3 Kansakoulukadun varrelta rakennuksen teettämiseksi siihen yleishyödyllisten yhdistysten tarpeiksi, sillä ehdolla että sanotun tontin kauppahinta, 94,865 markkaa 48 penniä saa kiinnitystä vastaan korotta olla maksamatta niin kauan kuin tontilla pidetään kunnossa tarkoituksenmukaista rakennusta mainittuja tarpeita varten; että rakennuksesta, mikäli se varteenottamalla yhdistyksen tarpeita käy päinsä, luovutetaan sovelias huoneusto kunnan kustantamaa korkeampaa työväenopetusta varten; sekä että vastaisen rakennusosakeyhtiön voitonjako rajoitetaan 6 %:in ja yhtiön tililaskut tarkastetaan kunnan toimesta;
>
> valtuuttaa Rahatoimikamarin teettämään ja Kaupunginvaltuuston tarkastettavaksi jättämään ehdotuksen sopivalle paikalle Kallioon teetettävää yksinkertaisempaa rakennusta varten, jossa olisi huoneusto Sörnäisten kansankirjastolle ja lukusalille sekä sen yhteydessä sali työväenopetusta varten;
>
> kehottaa Kansakoulunjohtokuntaa antamaan lausuntonsa ehdotuksesta, joka tarkoittaa luentosalien laittamista työväenopetusta varten vastaisiin kansakoulurakennuksiin.

Rahatoimikamarin edellä mainitun ehdotuksen mukaisesti Kaupunginvaltuusto kokouksessaan kesäkuun 14 päivänä 1906 päätti, ennenkuin enempään toimeen asiassa ryhdytään, vaatia Kansakoulunjohtokunnan lausuntoa asiasta, ja syyskuun 21 päivänä samana vuonna antamassaan lausunnossa Johtokunta huomautti sen ehdotuksen, että työväenopetuksen luentosalien vastaista tarvetta tyydytettäisiin rakennuttamalla sellaisia saleja uusien kansakoulutalojen yhteyteen eri osiin kaupunkia, tietävän että tämä tarve olisi etusijassa tyydytettävä varustamalla kansakoulujen voimistelusalit päällysrakennuksella. Niissä rakennuksissa, jotka kaupunki jo on teettänyt kansakouluja varten, on kuitenkin ainoastaan kahdessa, nimittäin Kasarminkadun varrella ja Töölössä olevissa rakennuksissa noudatettu sitä järjestystä, että voimistelusali on sijoitettu eri kylkirakennukseen, jota vastoin puheena oleva sali kaikissa muissa rakennuksissa sijaitsee tavallisten huoneiden päällä tai alla, jonka

tähden Johtokunta ei katsonut voivansa puoltaa tehtyä ehdotusta. Mitä taas tuli ehdotuksen toteuttamiseen vastaisten kansakoulurakennusten yhteydessä, lausui Johtokunta että, jos työväenopetusta varten aijottuja luentosaleja rakennetaan erityisiin kylkirakennuksiin sijoitettujen voimistelusalien päälle ja varustetaan omilla opettajahuoneillaan ja eri käytävillään sekä myös eri mukavuushuoneillaan ja siten pidetään kokonaan eristettyinä varsinaisesta kansakoulutalosta, kävisi näitä koululle haittaa tuottamatta rakentaminen.

Lokakuun 16 päivänä 1906 pidetyssä kokouksessa Kaupunginvaltuusto päätti palauttaa asian Rahatoimikamariin kehotettuaan Kamaria asettumaan yhteyteen niiden puheenalaista laatua olevien yhdistysten kanssa, joilta edelleen puuttuu soveliasta huoneistoa, jotta saataisiin selville, vieläkö yhdistykset pysyvät anomuksessaan, sekä ilmoittaessaan siitä Valtuustolle samalla tarkemmin mainitsemaan näiden yhdistysten tarkoituksen. Tämän yhteydessä Kaupunginvaltuusto päätti niinhyvin valtuuttaa Rahatoimikamarin teettämään ja Valtuuston tarkastettavaksi jättämään ehdotuksen soveliaalle paikalle Kallioon teettäväksi yksinkertaiseksi rakennukseksi, jossa olisi huoneisto Sörnäisten kansankirjastolle ja lukusalille sekä sen yhteydessä sali työväenopetusta varten, kuin myös antaa Kamarin toimeksi ryhtyä Helsingin ruotsalais-suomalaisten seurakuntain kirkkoneuvostojen kanssa sitä tarkoittaviin keskusteluihin, että kaupungin kirkot luovutettaisiin käytettäviksi julkisten esitelmäin pitoon työväenopetuksessa.

Tämän johdosta Rahatoimikamari marraskuun 1 päivänä sanottuna vuonna lähetti mainitussa tarkoituksessa kirjelmän ruotsalais-suomalaisten seurakuntain yhteiselle kirkkoneuvostolle, johon vastaukseksi viitattiin voimassa olevan kirkkolain 297 §:än, joka säätää ettei vihittyä kirkkoa saa luovuttaa tarkoituksiin, jotka eivät ole soveltuvia kirkon pyhyyteen, sekä ilmoitettiin yhteisen kirkkoneuvoston lausuneen että, kun myöntyminen Rahatoimikamarin kirjelmässä tehtyyn esitykseen olisi vastoin kirkkolakia, esitys on hyljättävä. Tämän johdosta ja kun erinäiset Kanslian toimeenpanemat neuvottelut eivät myöskään ole vieneet positiivisiin tuloksiin eikä näy olevan syytä Keisarillisessa Senaatissa hakea muutosta vastamainittuun päätökseen, on Rahatoimikamari tahtonut ilmoittaa tämän asianlaidan Valtustolle sekä samalla kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että ehdotus kirkkojen luovuttamisesta työväenopetuksessa pidettäviä julkista luentoja varten ei aiheuttaisi toimenpidettä.

Mitä taas tulee kysymykseen maksuttoman tontin luovuttamisesta rakennusta varten, jossa olisi huoneistoja mainituille yhdistyksille, julkaisi Kamari Valtuuston antamaa tehtävää täyttääkseen marraskuun 1 päivänä 1906 kuulutuksen, jossa keho-

tettiin niitä yleishyödyllisessä tarkoituksessa toimivia yhdistyksiä, jotka edelleen olivat soveliaan huoneiston puuteessa, siitä kirjallisesti ilmoittamaan Rahatoimikamarille sekä samalla mainitsemaan yhdistysten tarkoituksen, työtavan ja jäsenluvun. Määräajan kuluessa saapuivat seuraavat 7 ilmoitusta:

1. Helsingin Liikeapulais-Yhdistys. Jäseniä: noin 100.
Tarkoitus: Toiminta liikealalla työskenteleväin henkilöjen yhteenliittämiseksi sekä jäsenten henkisten ja aineellisesti pyrintöjen edistämiseksi.
2. Suomen Koneenkäyttäjä-Yhdistys. Jäsenluku: noin 200.
Tarkoitus: Toiminta niinhyvin henkisessä kuin aineellisessa suhteessa yhteenliittymisen aikaansaamiseksi koneenkäyttäjäin keskuudessa. Tähän pyrkii yhdistys kokouksilla, joissa koneenkäyttäjän ammattia koskevia kysymyksiä keskustellaan, perustamalla sairas- ja hautausapukassan sekä apukassan y. m.
3. Helsingin Kirjaltajain Yhdistys. Jäsenluku: noin 600.
Tarkoitus: Jäsenten aseman parantaminen henkisessä ja aineellisessa suhteessa sekä kirja- ja kivipainotaidon ynnä kirjasinvalannan kohottaminen.
Muistutus: Yhdistyksen huoneusto käsittäisi salin ynnä 2 huonetta ja tarvitsisi yhdistys etusijassa kokoussalin noin 500 hengelle.
4. „Arbetets Vänner" yhdistyksen Läntinen haaraosasto. Jäsenluku: 200—250.
Tarkoitus: Eri yhteiskunta-asemissa olevain kansalaisten yhteenliittäminen yhteiseen pyrkimykseen työväen parhaaksi.
5. Raitiusyhdistys Balder Sörnäisissä. Jäsenluku: 61.
Tarkoitus: Yhdistys tarvitsisi suurenlaisen kokoussalin esitelmiä, kensertteja y. m. varten.
6. Suomen Liikemies Yhdistys. Jäsenluku: 136.
Tarkoitus: Jäsenten henkisen ja aineellisen aseman parantamista tarkoittavain pyrkimysten edistäminen.
7. Suomen Konttoristi-Yhdistys. Jäsenluku: 85.
Tarkoitus: jäsenten henkisen ja aineellisen kehityksen edistäminen.

Sanottujen yhdistysten jäsenluku oli niinmuodoin vuonna 1906 noin 1,400 henkilöä. Kuluvana vuonna on lisäksi raittiusyhdistysten keskuskomitea Kaupunginvaltuustolle esittänyt, eikö suunniteltua kansankirjastotaloa, jota tuonnempana likemmin kosketellaan, kävisi laajentaminen niin, että Sörnäisissä ja Töölössä oleville raittiusseurain haaraosastoille voitaisiin siellä tarjota kokous- ja yhdistyshuoneustoja. Esittämistään syistä on Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustolle lähettämässään kirjelmässä katsonut edellä mainitun anomuksen olevan evättävä.

Kun kuitenkin ilmeisesti näkyy, että niiden kaupungissa yleishyödyllisessä tarkoituksessa toimivain yhdistysten ja haaraosastojen luku, jotka ovat kokous- ja yhdistyshuoneistojen puutteessa on verraten vähäinen, ja aivan todennäköisesti on edellytettävissä että, vaikka kaupunki luovuttaisikin maksutta yrityksen toteuttamiseen tarvittavan tontin, riittäviä varoja ei olisi rakennusyrityksen toteuttamiseen, täytyy

edellyttää, että kunnan olisi oleva pakko enemmän taikka vähemmän välittömästi suuremmalla taikka vähemmällä rahamäärällä ottaa osaa yritykseen saattaakseen sen onnelliseen päätökseen. Epätodennäköinen ei myöskään ole se olettamus, että Helsingin kaupungin vastedes olisi oleva pakko vuosittain melkoisilla rahamäärillä kustantaa puheena olevan rakennuksen kunnossapitoa. Tähän nähden ja kun kaupungin velvollisuus kannattaa yksityisten yhdistysten toimintaa — siinäkin tapauksessa että se on yleishyödyllistä laatua — syystä voi olla epäilyksen alainen sekä vihdoin, kun kaupungin raha-asiain tila nykyään ja kenties pitemmän aikaa vastaisuudessakin kehottaa kaupungin hallintoa noudattamaan säästäväisyyttä sekä välttämään senlaatuisia tuntuvampia menoja, jotka eivät ole ehdottamasti välttämättömiä, on Rahatoimikamari yksimielisesti kannattanut sitä mielipidettä, että ehdotuksen maksuttoman tontin luovuttamisesta erinäisille raittius- y. m. yhdistyksille taikka niiden edellä mainitussa tarkoituksessa perustamalle osakeyhtiölle ei pitäisi aiheuttaa toimenpidettä. Tätä mielipidettä on Kamari lisäksi havainnut tukevan sen asianlaidan, että useimmat tässä kohden kysymykseen tulevista yhdistyksistä ovat Anniskeluyhtiön voittovarojen jaossa saaneet kaupungilta mikä suuremman mikä pienemmän apurahan pyrintöjensä kannattamiseksi.

Tämän nojalla Rahatoimikamari kunioittaen esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että anomus maksuttoman tontin luovuttamisesta erinäisille raittius- y. m. yhdistyksille evättäisiin.

Mitä tulee siihen kaupungininsinöörin esittämään ajatukseen että suurempia luentosaleja korkempaaa työväenopetusta varten teetettäisiin uusien kansakoulutalojen yhteyteen, lienee Kaupunginvaltuusto, mikäli Rahatoimikamarille on tunnettua, periaatteessa sen hyväksynyt. Sittemmin on Valtuusto kuitenkin tarkastaessaan Kallion uutta kansakoulutaloa varten tehtyjä piirustuksia havainnut sanotun rakennusyrityksen kustannuksia voitavan tuntuvasti vähentää, jos sen ohjelmasta poistetaan suunniteltu luentosali. Tähän nähden Kaupunginvaltuusto päätti, etttei mainittua luentosalia rakennettaisi Kallion uuden kansakouluntalon yhteyteen. Ratakadun varrelle päätettyä kansakoulutaloa varten asetettu rakennustoimikunta ei myöskään liene havainnut mahdolliseksi tämän yrityksen yhteydessä rakennuttaa luentosalia.

Kun tavallisesti on osottautunut, että ehdotus luentosalien rakennuttamisesta uusien kansakoulutalojen yhteyteen kohtaa suuria esteitä, kun joko kustannukset siten tuntuvasti kohoavat taikka tontin asema ja maaperä vaikeuttaa taikka tekee mahdottamaksi ehdotuksen toteuttamisen, ja kun Kansakoulunjohtokunnan edellä kosketellusta lausunnosta näkyy, että Johtokunta puolestaan on voinut yhtyä ehdotukseen ainoastaan sillä edellytyksellä, että luentokurssien huoneustot kokonaan erotetaan kansakoulutalon muista huoneistoista, on Rahatoimikamari arvellut olevan

Kaupunginvaltuustolle esitettävä mainitun ehdotuksen hyljättäväksi. Se on nimittäin näyttänyt Kamarista luonnollisimmalta, siinä tapauksessa että työväenopetus keskitetään suunniteltuun työväenopistoon yhdistämättä sitä kansakouluihin tai kansankirjastoihin ja lukusaleihin. Kansakoulujen johto on laillistutetun johtokunnan silmälläpidon alainen, jota vastoin korkeampaa työväenopetusta vielä täytyy pitää väliaikaisena, tavallaan yksityisluontoisena, vaikkakin se on kaupungin kannattama ja Työväenasiain lautakunnan ylivalvonnan alainen. Jos puheena olevat sivistys- ja opetuslajit sovitettaisiin yhteen taloon, koituisi asianomaisille viranomaisille helposti monessa suhteessa tuntuvia vaikeuksia. Kohdakkoin tapahtuvassa Helsingin työväenopetuksen uudesti järjestämisessä ei ole mahdotonta, että sanottu opetuksen keskittämistä tarkoittava periaate pääsee määräämään, siihen nähden että huoneistojen sijoittaminen eri paikkoihin osottautuisi epämukavaksi ja tuntuvia lisäkustannuksia tuottavaksi. Luentosalit, jotka työväenopetuksen näin järjestyessä mahdollisesti tulisivat joutilaiksi, voitaisiin tosin käyttää muuhun tarkoitukseen, mutta tuskin kyllin täydellisesti ja olisivat joka tapauksessa käyneet kaupungille liian kalliiksi. Rahatoimikamarin mielestä ei kysymystä korkeamman työväenopetuksen luentosaleista olisi kytkettävä uuden kansakoulutalon eikä uuden kansankirjastontalon rakentamista koskevaan kysymykseen, vaan etusijassa jätettävä työväenopiston järjestämistä koskevan kysymyksen varaan.

Sen nojalla mitä edellä on lausuttu saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että ehdotus luentosalien rakentamisesta korkeampaa työväenopetusta varten jo päätettyjen taikka sunniteltujen kansakoulutalojen yhteyteen ei aiheuttaisi toimenpidettä.

Edellä mainitussa Kaupunginvaltuuston kokouksessa lokakuun 16 päivänä 1906 Kaupunginvaltuusto päätti valtuuttaa Rahatoimikamarin teettämään ja Kaupunginvaltuuston tarkastettavaksi lähettämään ehdotuksen soveliaalle paikalle Kallioon teetettäväksi yksinkertaiseksi rakennukseksi, jossa olisi huoneisto Sörnäisten kansankirjastolle ja lukusalille sekä sen yhteydessä sali työväenopetusta varten. Edellä mainitun tehtävän täyttämiseksi asia lähetettiin kaupungin Rakennuskonttoriin, joka kirjelmässä huhtikuun 15 päivältä 1907 antoi pyydetyn lausunnon sekä lähetti arkkitehti Wald. Aspelinin tekemät piirustukset, joihin nähden on huomautettava, ettei kaupungin palveluksessa tähän aikaan ollut erityistä kaupunginarkkitehtiä. Tässä lausunnossa Konttori huomauttaa, että annetun tehtävän mukaan puheena olevassa rakennuksessa pitäisi olla lukusali, kirjavarastohuone ja lainaushuone ynnä vahtimestarille ja talonmiehelle tarpeelliset huoneistot sekä sitä paitsi huoneisto työväenopetusta varten. Nämä huoneistot voivat mahtua verraten pieneen rakennukseen, jonka johdosta sen paikan valinnassa tarvitsee ottaa huomioon ainoastaan että asema on edullinen yleisiin liikenneväyliin nähden ja mikäli mahdollista niiden kaupunginosien

keskellä, joiden väestöä varten kirjasto on aijottu. Paikka, jonka Rahatoimikamari Rakennuskonttorin ehdotuksesta aikaisemmin oli ajatellut luovutettavaksi puheena olevaan tarkoitukseen, nimittäin Helsinginkadun varrella oleva kortteli N:o 325, täyttää epäilemmättä viimeksi mainitut vaatimukset, mutta on tarpeettoman laaja ja sitä paitsi erittäin kallis rakennutettavaksi, jonka tähden ja kun on luultava, ettei vastaisuudessa tarvita mainittavampia lisärakennuksia puheena olevaan kirjastoon, Rakennuskonttori esitti eikö Porthaninkadun tonttia N:o 12 korttelissa N:o 333 yhdettätoista kaupunginosaa voisi pitää tarkoitukseen erittäin sopivana. Tontilla on erillinen asema yleisen kulkuväylän läheisyydessä, on pohjoisessa Porthaninkadun taustana sekä käsittää 1,090 m²:n alan ja on päin kolmea katua, jonka tähden sitä mitä erilliseen asemaan ja hyviin valaistusoloihin tulee täytyy pitää erittäin edullisena. Sitä paitsi on tontti Flemminginkadun varrella, joka kaikesta päättäen on vastaisuudessa kehittyvä tärkeäksi liikenneväyläksi Kallion alueella, sekä ainoastaan hiukan syrjässä Itäisestä Viertotiestä, joka epäilemättä yhä vastedeskin on pysyvä puheena olevan kaupunginosan pääliikenneväylänä.

Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti käsittäisi tontille teetettävä rakennus sekä kansankirjaston ja lukusalin että salin työväenopetusta varten. Rahatoimikamari kuitenkin oli sitä mieltä, että asian taloudellisen puolen täydelliseksi valaisemiseksi olisi syytä teettää vaihtoehtoiset piirustukset mainitun tontin rakentamiseksi, ollen toisen vaihtoehdon osotettava miten tontti käytetään varteenottamalla tehtävä kokonaisuudessaan, jota vastoin toinen vaihtoehto laadittaisiin edellyttämällä että luentosali siihen kuuluvine huoneistoineen jätetään rakentamatta. Sellainen toimenpide oli Kamarin mielestä sitä oikeutetumpi, kun Kaupunginvaltuusto oli sanottuun aikaan ratkaissut kysymyksen luentosalin aikaansaamisesta Kallion kansakoulutalon yhteyteen viimeksi mainittuun suuntaan. Arkkitehti Aspelinin laatimat vaihtoehtoiset piirustukset ja kustannusarviot, jotka niinikään liitetään asiakirjoihin, osottavat kustannusten vaihtoehdosta I nousevan 250,000 markkaan sekä vaihtoehdosta II 180,000 markkaan. Jättämällä luentosali rakentamatta saavutettaisiin niinmuodoin 70,000 markan säästö. Ennenkuin Kamari otti asian lopullisesti käsiteltäväksi, katsoi Kamari olevan vaadittava kansankirjaston ja lukusalin Johtokunnan lausuntoa asiasta sekä antoi viime keväänä myöskin kaupunginarkkitehdille toimeksi yksissä neuvoin Johtokunnan kanssa tarkastaa tehdyt piirustukset ja kustannusarviot, mahdollisesti valmistaa uudet. Kirjelmässä helmikuun 24 päivältä tänä vuonna antamassaan lausunnossa on Johtokunta huomauttanut, ettei Johtokunta ollut voinut kaikin puolin hyväksyä arkkitehti Aspelinin tekemiä piirustuksia, jonka tähden kaupunginarkkitehtia oli kehotettu valmistamaan uudet vaihtoehtoiset, joista toinen vaihtoehto käsittää kirjastorakennuksen lukusalineen ja muine korkeampaa työväenopetusta varten tarpeellisine huoneistoineen, toinen kirjastorakennuksen ilman näitä huoneistoja. Omasta puolestaan Johtokunta mitä hartaimmin puoltaa, että kaupunginviranomaiset hyväksyisivät kaupunginarkkitehdin tekemät kansankirjastorakennuksen piirustukset vaihtoehdon I mukaan, s. o. ilman luentosalia, sekä että työhön kohta tahi mahdollisimman

pian ryhdyttäisiin jotta rakennus voisi valmistua ensintulevan vuoden kesäkuun 1 päiväksi. Perustellakseen vaihtoehdon I mukaisten piirustusten hyväksymistä Johtokunta mainitsee osaksi että kustannukset siten tuntuvasti vähenisivät, osaksi että kansankirjaston ja luentosalin yhdistäminen epäilemättä olisi häiritsevä kansankirjaston toimintaa ja työtä. Johtokunta on niinikään huomauttanut, että siinä osassa kaupunkia, johon uusi kirjastotalo on suunniteltu rakennettavaksi, jo on erittäin tilava kokoussali, nimittäin Kansan talossa Siltasaarella, joka sali maksua vastaan luovutetaan luento- ja opetustarkoituksiin. Sen johdosta että kirjastotalon tarve on käynyt yhäkin pakottavammaksi, niinkuin Johtokunta muun muassa kuluvan vuoden kulunkiarvioehdotuksessa huomautti, pyytää Johtokunta asian ottamista mahdollisimman pian ratkaistavaksi sekä esittää, eikö Rahatoimikamarin lyhyeksi takaisinmaksuajaksi lainaamista varoista kävisi kuluvana vuonna osottaminen puheena olevaan rakennusyritykseen 80,000 markkaa, joka summa riittänee rakennuksen saattamiseen vesikaton alle.

Asiaa käsitellessään on Rahatoimikamari lähtenyt siltä kannalta, että erityisen talon tarvetta Sörnäisten kansankirjastoa ja lukusalia varten täytyy pitää tunnettnna ja tunnustettuna. Kymmenennen, yhdennentoista ja kahdennentoista kaupunginosan oloille ominainen nopea kehitys vaatii ehdottamasti hankkimaan tilavamman ja niinhyvin yleisölle kuin virkailijoille mukavamman kirjastotalon; ja kun sellaista ei ole näillä seuduin vuokrattavissa, ei voine vallita epäilystä siitä, että kunta on velvollinen ryhtymään tarpeellisiin toimiin asian ratkaisemiseksi positiiviseen suuntaan. Kansankirjaston ja lukusalin Johtokunnan vuosikertomuksesta on jokainen asiaa harrastava hämmästyksekseen havaitseva, kuinka nopeasti puheena olevan kirjaston haaraosaston lainausliike on vuodesta 1900 lähtien kehittynyt. Katsoen niinmuodoin että kaupungin on ehdottamasti mahdollisimman pian ryhdyttävä tehtyä suunnitelmaa toteuttamaan, on Rahatoimikamari voinut yhtyä Johtokunnan hyväksymään Rakennuskonttorin ehdotukseen mitä vastaisen kirjastotalon tonttipaikkaan tulee. Sanotun tontin myyntiarvo voidaan tontin asemaan ja maanlaatuun nähden arvioida umpiluvuin 30,000 markaksi, jota vastoin korttelille N:o 325 erilliseen ja vallitsevaan asemaansa nähden täytyy panna enemmän kuin neljä vertaa suurempi arvo.

Niinkuin edellä on huomautettu ja tässä esitetyistä syistä on Rahatoimikamarin mielestä tarkoituksenmukaisinta, ettei kysymystä huoneistojen hankkimisesta korkeampaa työväenopetusta varten kytkettäisi yhteen uuden kirjastotalon rakennusta koskevan kysymyksen kanssa, jonka tähden Kamari yhtyy kansankirjaston Johtokunnan lausuntoon siinä, että suunnitellun uutisrakennuksen tulisi käsittää ainoastaan kansankirjastolle ja lukusalille tarpeellinen huoneisto kaupunginarkkitehdin tekemäin piirustusten vaihtoehdon I mukaisesti, joita piirustuksia vastaan Kamarilla niitä tarkastaessaan ei myöskään ole ollut mitään muistuttamista. Rahatoimikamari on saanut lisätukea mielipiteelleen siitä asianlaidasta, että kustannukset johonkin määrin vähenisivät, jos luentosali jätettäisiin rakennuttamatta. Myötäliitetyn, kaupunginarkkitehdin laatiman kustannusarvion mukaan, joka päättyy 200,000 markkaan, laskettuna 30 markan mukaan kuutiometriltä ja niin runsaaksi, ettei sen yli tarvittane mennä,

olisi vaihtoehtojen I ja II välinen kustannusten ero noin 20,000 markkaa. Erotus on tosin tuntuvasti pienempi kuin mikä arkkitehti Aspelinin ehdotuksen mukaan olisi laita, eli 70,000 markkaa, mutta tässä on huomattava, että, kun arkkitehti Aspelinin ehdotuksen mukaan kansankirjaston ja lukusalin huoneistot olisivat kumpaisessakin tapauksessa samat ja ainoastaan toisessa tapauksessa tehtäisiin erityinen lisärakennus, sisältää kaupunginarkkitehdin ehdotus että, jos luentosali rakennetaan, ainoastaan talon ensimäinen kerros voitaisiin käyttää kirjastoksi ja lukusaliksi, kun taas päinvastaisessa tapauksessa rakennuksen toinenkin kerros tulisi samaan tarkoitukseen käytetyksi. Jos vaihtoehto II hyväksytään, lienee tarjona vaara että kirjaston tila on kohdakkoin osottautuva liian ahtaaksi. Kun kuitenkin kaupungin menoissa nykyään on välttämätöntä noudattaa säästäväisyyttä ja eritoten tässä tapauksessa, jos Kamarin tuonnempana tekemä ehdotus rakennusyritykseen tarvittavain varain osottamisesta saavuttaa Kaupunginvaltuuston hyväksymisen, on Rahatoimikamari yksimielisesti kannattanut sitä vaihtoehtoa, joka tarkoittaa yksinomaan kansankirjaston ja lukusalin rakennuttamista.

Puheena olevan uutisrakennuksen kustannukset on arvioitu 200,000 markkaksi. Kuluvan vuoden meno- ja tuloarvioehdotukseen Kamari, vaikkei lopullista päätöstä asiassa ollut olemassa, merkitsi 80,000 markan menoerän yrityksen alottamiseksi. Tästä menoerästä antamassaan lausunnossa Kulunkivaliokunta huomautti, että nykyään, kun kaupungin varat jo on tarkoin tarpeen ennestään päätettyihin kalliisiin rakennusyrityksiin, ei uusia sellaisia yrityksiä olisi alotettava, ellei ole aivan epäämättömiä syitä, jotka eivät salli työn lykkäämistä toistaikseksi. Valiokunta puolestaan ei voinut luulla, että olisi oleva mahdotonta joko pidentää osakeyhtiö Immanuelin s. o. Pelastusarmeijan kanssa tehtyä vuokrasopimusta, mainitulla armeijalla kun kuitenkin on aihetta koettaa mikäli mahdollista noudattaa kunnan toivomuksia, taikka myös, jos sopimuksen pidentäminen yli heinäkuun 15 päivän 1910 kohtaisi vaikeuksia, hankkia Sörnäisistä toinen huoneisto kirjaston haaraosastoa varten, vaikkakaan ei saataisi niin kaikin puolin uudenaikaista huoneistoa kuin haaraosasto ilmeisesti toivoo. Näin ollen valiokunta ehdotti, ettei määrärahaa puheena olevaan tarkoitukseen vielä olisi otettava ensintulevan vuoden menoarvioon.

Kulunkiarviota käsitellessään Kaupunginvaltuusto hyväksyi sanotun lausunnon, joten kuluvan vuoden menosääntöön ei otettu määrärahaa puheena olevaan tarkoitukseen.

Rahatoimikamari, joka edelleen on sitä mieltä, että kansankirjastotalon tarve Kalliossa on niin pakottava, että perustus- ja muuraustöiden pitäisi jo tänä vuonna olla suoritetut, on kuitenkin tahtonut Valtuuston harkittavaksi ja ratkaistavaksi jättää, eikö tarpeellisia varoja yrityksen toteuttamiseen kävisi osottaminen Anniskeluyhtiön voittovaroista. Rahatoimikamarin asia ei ole antaa lausuntoa sanottujen voittovarain jakamisesta, vielä vähemmän arvostella niitä periaatteita, jotka sanotussa jaossa ovat olleet määrävinä. Rahatoimikamari on kuitenkin arvellut voivansa tämän yhteydessä mielipiteenään lausua, että saavutettaisiin kanpungille tuntuvasti suurempaa hyötyä,

jollei voittovaroja jaettaisi lukuisiin pieniin eriin eräitten enemän taikka vähemmän yleishyödyllisten yhdistysten kannattamiseksi, vaan annettaisiin harvalukuisemmissa erissä sellaisten yritysten kannattamiseen tai toteuttamiseen, joilla yhteiskuntaan nähden on suurempaa kantavuutta, ja eritoten yritykseen, jota täytyy pitää Kaupungille tärkeänä. Sellainen yritys olisi epäilemättä kansankirjastotalon rakentaminen. Huomauttaa sopii myös, että nykyinen kansankirjastotalo rakennettiin Anniskelu- ja Vähittäismyyntiyhtiöitten voittovaroilla. Tässä on Kamari tietystikin ottanut huomioon, että koko tarvittavaa summaa, 200,000 markkaa, tuskin voitanee osottaa sanotuista varoista yhtenä vuonna, ja on Kamari ajatellut jaon toimitettavaksi siten, että kuluvana vuonna osotettaisiin 80,000 markkaa ja kahtena seuraavana 60,000 markkaa kumpaisenakin. Kun kuitenkin työn jouduttaminen on jonkun verran tärkeä eikä sen loppuun suorittamista käyne lykkääminen usean vuoden päähän, olisi lisäksi päätettävä, että kaupunginkassa saisi ennakolta suorittaa tarpeelliset varat. Siinäkin tapauksessa että tämä asian puoli on lähetettävä Valtuuston puheena olevain voittovarain jakamista varten asettamaan valiokuntaan, voinee kuitenkin Valtuusto ennen ensi kesää lopullisesti ratkaista asian.

Sen nojalla mitä edellä on lausuttu, saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että Porthaninkadun tontille N:o 12 kortteliin N:o 333 yhdettätoista kaupunkinosaa rakennetaan kaupunginarkkitehdin tekemäin piirustusten mukaisesti talo Sörnäisten kansankirjastolle ja lukusalille; että tähän tarpeelliset varat, arviolta 200,000 markkaa, osotetaan Anniskeluyhtiön voittovaroista, suoritettavaksi kuluvana vuonna 80,000 markkaa ja kahtena seuraavana vuonna 60,000 markkaa kumpaisenakin; sekä

että Rahatoimikamari valtuutetaan kaupunkinkassasta ennakolta maksamaan tarvittavat varat.

Asiassa syntyneet asiakirjat ja piirustukset myötäliitetään.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Liite I.

Kustannusarvio Kallion Kansankirjastotaloa varten ilman kokoussalia.

Maa- ja kivityöt.

580	m²	tontinpintaa tasoitettava ja soralla täytettävä à 5: —	Smk.	2,900: —	
1,320	m³	perustusta kaivettava, osin vuorta louhittava itse rakennuksen alta à 6: —	„	7,920: —	
26	„	kanavaa louhittava vesi- ja viemärijohtoja, kattilakuoppaa y. m. varten à 18: —	„	468: —	
235	„	perusmuuria rakennettava à 8: —	„	1,880: —	
180	m²	karkeaksi hakattua kivijalkaa valmiina paikallaan à 20: —	„	3,600: —	
6		holvia karkeaksi hakatusta graniitista kellarikerroksen ikkunain yläpuolelle à 150: —	„	900: —	
6	m²	sileäksi hakattua porrastasoa pääportaisiin à 30: —	„	180: —	
32	p.m.	sileäksi hakatuita astuimia edellä mainittuihin portaisiin à 20: —	„	640: —	
3	m²	karkeaksi hakattuja levyjä pieniin portaisiin à 20: —	„	60: —	
7	p.m.	karkeaksi hakatuita astuimia edelläoleviin à 16: —	„	112: —	
7	„	kynnyskiviä ulko-oviin à 20: —	„	140: —	
98	„	karkeaksi hakattua olkaa koko kivijalkaan à 3: —	„	294: —	19,094: —

Asfaltoimistyöt.

1,500		tiiltä asfalttiin muurattavaksi kattilakuoppaan y. m. 1,000 kpl. à 120: —	Smk.	180: —	
350	m²	perusmuureja ja kivijalkaa eristettävä asfalttilakalla à 1: —	„	350: —	
500	„	lattiaa keinotekoisesta asfaltista kellarikerrokseen à 4: 50	„	2,250: —	
12	„	lattiaa luonnollisesta asfaltista W. C.:hen y. m. à 6: —	„	72: —	2,852: —
			Siirretään	Smk. — —	21,946: —

		Siirretty	Smk.	— —		21,946: —
		Muuraus- ja rappaustyöt.				
330,000		tiiltä muurattavaksi seiniin, holveihin, savutorviin y. m. kalkkineen, hiekkoineen ja telineineen y. m. à $^0/_{00}$ à 120: — . . .	Smk.	39,600: —		
1,100	m²	ulkopuolista seinäpintaa putsattava piirustusten mukaisesti värjätyllä tavallisella kalkkilaastilla à 3: —	„	3,300: —		
100	„	n. s. luginoseinää, paitsi rappausta, à 4: 50	„	450: —		
3,300	„	sisäseinää putsattava tavallisella sileällä kalkkilaastilla à 1: 50	„	4,950: —		
200		astiaa sementtiä muuraus- ja rappaustöihin, lisää à 10: —	„	2,000: —		
		Tarpeellisia sisustustöitä varten merkitään lisäksi arviolta	„	750: —		51,050: —
		Sementtityöt.				
1,500	m²	kannattimia rautabetonista à 17: — . .	Smk.	25,500: —		
64	p.m.	pilareja edellämainitusta aineesta à 10: —	„	640: —		
100	m²	lattiap. terästahkotusta sementistä à 2: 50	„	250: —		
150	p.m.	astuimia n. s. sementtimosaikista à 10: —	„	1,500: —		
90	„	s:n harmaasta sementistä à 5: — .	„	450: —		
125	m²	portaita ja käytäviä peitettävä n. s. Metlacherlevyillä à 15: —	„	1,875: —		
25	„	porraspintoja harmaasta sementistä à 11: —	„	275: —		
50	p.m.	sisäikkunalaattoja s:n s:n à 3: —	„	150: —		30,640: —
		Keskuslämmityslaitos, tulisijat y. m.				
		Keskuslämmityslaitos, alhaispainehöyryjärjestelmää, valmiina käyttökunnossa . . .	Smk.	14,000: —		
2		yksinkertaista kakluunia à 300: — . .	„	600: —		
2		keittiönliettä à 300: —	„	600: —		
1		yhdistetty liesi ja kakluuni	„	300: —		15,500: —
		Siirretään	Smk.	— —		119,136: —

		Siirretty	Smk.	— —	119,136: —
		Kirvesmiestyöt.			
2,500	p.m.	piiruja kattotuoleiksi à 1: 25	Smk.	3,125: —	
925	m²	kattoa varustettava alustalla puolipuhtaista ponttaamattomista laudoista à 1: 20	„	1,110: —	
110	p.m.	liistaa (ylempää) katolla varustettava puutuella à 3: —	„	330: —	
110	„	liistaa (alempaa) katoilla varustettava s:n à 2: —	„	220: —	
50	„	ilmarumpua kaksinkertaisista pontatuista laudoista pahvivälitäytteineen à 15: — .	„	750: —	
2		pyöreätä uloketta (isompaa) varustettava katolla piirustusten mukaan à 300: — .	„	600: —	
2		pienempää s:n varustettava s:n à150: — .	„	300: —	
3		pienempää ullakkokonttoria hylkylaudoista à 50: —	„	150: —	
		Kellarikerroksessa olevain konttorien ja komerojen sisustamiseksi merkitään arviolta	„	100: —	6,685: —
		Puusepäntyöt.			
		a) *Ikkunoita.*			
		Pääfasaadissa.			
6		pienempää ikkunaa täydellisinä, paitsi maalausta à 20: —	Smk.	120: —	
		Kellarikerroksessa.			
12		tavallista ikkunaa à 60: —	Smk.	720: —	
12		pienempää s:n à 50: —	„	600: —	
3		suurta s:n à 90: —	„	270: —	
6		pientä pyöreätä ikkunaa à 30: — . . .	„	180: —	
1		suurempi soikea ikkuna	„	100: —	
1		sangen suuri holvi-ikkuna pääkäytävän yläpuolelle	„	200: —	
2		pääkäytävän ovea à 200: —	„	400: —	
		Sivufasaadit.			
22		pientä ikkunaa à 30: —	Smk.	660: —	
42		pienempää ikkunaa à 50: —	„	2,100: —	
		Siirretään	Smk.	5,350: —	125,821: —

	Siirretty	Smk.	5,350: —	125,821: —
54	tavallista ikkunaa à 60: —	„	3,240: —	
12	pientä pyöreätä ikkunaa à 30: —	„	360: —	
4	käytävän ovea à 80: —	„	320: —	
	Kirjavaraston fasaadi.			
6	sangen pientä ikkunaa à 20: —	Smk.	120: —	
6	s:n s:n s:n à 30: —	„	180: —	
6	pyöreätä tavallista s:n à 50: —	„	300: —	
8	pienempää tavallista s:n à 50: —	„	400: —	
24	tavallista s:n à 60: —	„	1,440: —	
1	suuri kattoikkuna	„	500: —	
	Rakennuksen sisässä.			
6	suurenl. ikkunaa yksinkert. kehyksin à 60: —	Smk.	360: —	
4	tavallista s:n s:n à 50: —	„	200: —	
	b) *Ovia.*			
	Kellarikerros.			
2	yksinkertaista vetokaappiovea 0,9, 2,1 à 35: —	Smk.	70: —	
13	tavallista yksinkertaista ovea 0,9, 2,1 à 35: —	„	455: —	
5	yksinkertaisinta lautaovea à 20: —	„	100: —	
6	pientä ovea 0,6, 2,1 à 30: —	„	180: —	
4	yksinkertaista ovea 0,9, 2,1 à 35: —	„	140: —	
	1:nen kerros.			
2	paria suuria kaksoisovia (vetokaappiovia) à 120: —	Smk.	240: —	
10	paria kaksoisovia 1,4, 2,5 à 60: —	„	600: —	
6	yksinkertaista ovea 0,9, 2,1 à 35: —	„	210: —	
	2:nen kerros.			
6	paria kaksoisovia 1,4, 2,5 à 60: —	Smk.	360: —	
12	yksinkertaista ovea 0,9, 2,1 à 35: —	„	420: —	
2	levyllä peitettyä ullakonovea à 60: — . . .	„	120: —	
	c) *Sekalaisia puusepäntöitä.*			
1,800	p.m. kirjahyllyä à 250: —	Smk.	4,500: —	
12	„ pöytää kirjastoon à 40: —	„	480: —	
1	n. s. podium pulpetteineen, arviolta	„	300: —	20,945: —
	Siirretään	Smk.	— —	146,766: —

		Siirretty	Smk.	— —	146,766: —

Rauta- ja taetyöt.

3,000	kg.	I-rautaa à —: 30	Smk.	900: —	
400	p.m.	rautatiekiskoja à 4: —	„	1,600: —	
50	„	portaankaidetta yksinkertaisimmasta putkesta à 4: —	„	200: —	
30	„	s:n takoraudasta pääportaisiin à 40: — .	„	1,200: —	
		Paloportaat muuratuista rautapuolista .	„	350: —	
		Järeitä rakennustakeita, ankkurirautaa, pultteja y. m. varten varataan arviolta .	„	1,500: —	5,750: —

Levysepän- ja kattaustyöt.

675	m²	ulkopuolista vesikattoa parhaista ruotsalaisista kattopaanuista rima- ja asfalttialustoineen à 6: —	Smk.	4,050: —	
250	„	vesikattoa galvanisoidusta levystä à 4: 50	„	1,125: —	
76	p.m.	riippuränniä galvanoidusta levystä koukkuineen à 8: —	„	608: —	
52	„	ohjausränniä galvanoidusta levystä à 5: —	„	260: —	
110	„	liistaa (ylempää) katolle peitettäväksi galvanoidulla levyllä à 4: —	„	440: —	
110	„	liistaa (alempaa) peitettäväksi kuten edellä à 2: —	„	220: —	
120	„	ikkunansuojaa galvanoidusta lev. à 4: —	„	480: —	
105	„	pystöränniä galvanoidusta levystä valmiina tyhjentäjineen, koukkuineen, suppiloineen y. m. à 4: —	„	420: —	
5		isoa savutorvea verhottava galvanoidulla levyllä à 75: —	„	375: —	
4		imuhattua s:n à 100: —	„	400: —	
2		isompaa katosta s:n ulokkeisiin à 150: —	„	300: —	
2		pienempää s:n portaisiin à 50: — . . .	„	100: —	8,778: —

Vesi- ja viemärijohdot.

		Vesi- ja viemärijohtojen paikoilleenpanoa varten merkitään kerta kaikkiaan	Smk.	4,500: —	4,500: —
		Siirretään	Smk.	— —	165,794: —

	Siirretty	Smk.	— —	165,794: —
	Maalaus- ja Linoleumityöt.			
	Yksinkertaisimpia maalaustöitä varten merkitään arviolta	Smk.	10,000: —	
1,000 m²	lattiaa peitettävä paraslaatuisella linoleumilla à 5: —	„	5,000: —	15,000: —
	Sekalaista.			
	Kaasu- tai sähkövalojohdot	Smk.	3,000: —	
	Kuivatus	„	2,000: —	
	Palovakuutus rakennusaikana	„	800: —	5,800: —
	Ennakolta arvaamattomat työt, työnjohto (rakennusmestari) y. m.	„	— —	12,406: —
	Yhteensä	Smk.	— —	199,000: —

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorissa Helmikuussa 1909.

Karl Hård af Segerstad.

Ehdotus, joka myös käsittää kokoussalin.

Summittainen kustannusarvio.

7,300 m³ à Smk. 30: — . . . . . Smk. 219,000: —

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorissa Helmikuussa 1909.

Karl Hård af Segerstad.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

HELSINGIN KAUPUNGIN
VAIVAISHOITOHALLITUS

Helsingissä,
Maaliskuun 27 p. 1909.
N:o 117.

***Asiakirjoja** kysymyksessä, joka koskee kunnallisen työlaitoksen perustamista naisia varten.*

Herroille Kaupunginvaltuusmiehille.

Sittenkun Keisarillisen Senaatin 7 päivänä huhtikuuta kuluvaa vuotta asettama Siveellisyyskomitea oli Herroille Kaupunginvaltuusmiehille lähettämässään kirjelmässä mainituista syistä esittänyt: 1) että Helsingin kuntaan järjestettäisiin naisten työlaitos, jossa aluksi olisi tilaa arviolta 40—50 hoidokille; 2) että tämä laitos olisi kuuluva erottamattomana osana nykyään suunniteltuun suureen vaivaishoitolaitokseen, mutta olisi kuitenkin erillään muusta vaivaistalosta; sekä 3) että siihen nähden että vielä on kuluva melkoinen aika, ennenkuin uusi vaivaistalo valmistuu, mutta nyt puheena oleva asia ei sietäne toistaiseksi lykkäämistä, kunnallinen työlaitos naisia varten kohta pantaisiin kuntoon esim. kaupungille kuuluvassa Oulunkylän kartanossa taikka tarkoitusta varten vuokratussa huoneistossa, ovat Herrat Kaupunginvaltuusmiehet lähetepäätöksellä viimeksi kuuluneen tammikuun 19 päivältä kehottaneet Vaivaishoitohallitusta antamaan tästä ehdotuksesta lausunnon.

Mainittua tehtävää täyttääkseen saa Vaivaishoitohallitus kunnioittaen esittää seuraavaa:

Komitean esitys alkaa ja päättyy tunnustukseen että määräys ohjesääntöisen haureuden poistamisesta ei ole tähän asti tuottanut sillä tarkoitettua tulosta, ja myöntää komitea sen ohella työnsä kohdanneen niin suuria vaikeuksia, että on ollut aihetta varoa koko toimenpiteen toivottomuutta, jottei sanoisi mahdottomuutta. Muutahan ei ollutkaan odotettavissa uudistuksesta, joka tosin oli toimeenpantu humanitärisessä tarkoituksessa, mutta varteen ottamatta että prostitutsioni ei ole nykyaikaisen yhteiskunnan kasvannainen, joka on leikkauksella poistettavissa, vaan yhteiskuntailmiö, joka täytyy ottaa lukuun.

Kun nyt kuitenkin Keisarillinen Senaatti oli toukokuun 16 päivänä 1907 määrännyt, että eräissä kaupungeissa toimeenpantu ohjesääntöinen haureus oli lakkautettava, ei Vaivaishoitohallituksella ole aihetta laajemmalta kajota kysymykseen, onko tämä toimenpide ollut omansa poistamaan syvään juurtunutta yhteiskuntapahetta. Komiteakaan ei ole ryhtynyt harkitsemaan tätä kysymystä, vaan on nojautuen edellä mainittuun tosiasiaan nyt käsiteltävänä olevassa esityksessään koettanut saavuttaa „epäsiveellisyyteen vajonneiden pelastamisen ja kohottamisen“

täkäläiseen vaivaistaloon yhdistetyssä naisten työlaitoksessa. Komitea on nimittäin ehdottanut, että Helsingin kuntaan rakennettaisiin työlaitos kaupungin vaivaistalon yhteyteen, johon laitokseen osotettaisiin kaikki ne naiset, joita muutoin ei saada tekemään työtä, samoinkuin ne, jotka tosin tahtovat tehdä työtä, mutta eivät saa työtä muualta, ja on Komitean mielestä sellainen työlaitos parempi yksityisiä turvakoteja, joita, olivatpa ne kuinka hyvin hoidettuja tai runsaasti avustettuja tahansa, kuitenkin haittaa se epäkohta, että niillä ei ole mitään kurinpitovaltaa hoidokkaittensa suhteen. Tämä ehdotus todistaa, Komiteaankin nähden, että sille annettu tehtävä on mahdoton täyttää, ja osottaa ettei Komitea tunne sitä aineistoa, jolla sen on liikuttava. Voimassa olevan vaivaishoitolain mukaan on kunta velvollinen toimittamaan hoidon ja tarpeellisen elatuksen alaikäisille, mielenvikaisille, raajarikoille sekä pitkällistä sairautta tai vanhuudenheikkoutta poteville, jotka ovat vailla toisen huolenpitoa, ja sallii laki työlaitokseen sijoittamaan ainoastaan kerjäläisiä ja Vaivaishoitohallituksen isäntävallan alaisia. Tämä isäntävalta ei kuitenkaan ulotu kehenkään, jolla omista varoistaan taikka toisen huolenpidosta on toimeentulonsa, paitsi siinä tapauksessa että hänen vaimonsa tai alaikäiset lapsensa nauttivat vaivaisapua, mikä isäntävalta on voimassa ainoastaan niin kauan kun vaivaishoitoa kestää. Tavallisesti ei sellaista isäntävaltaa niinmuodoin käy ulottaminen prostitueerattuihin. Sentähden voitaisiin prostitueerattu ainoastaan vapaaehtoisesta pyynnöstään sijoittaa työlaitokseen. Kokemus kuitenkin osottaa, että hädän täytyy olla niin suuri, että toimeentulo omalla työllä taikka toisen avulla on tuiki mahdoton, jotta joku pyrkisi vaivaistaloon. Kurjinta elämää vapaudessa pitävät parempana nekin, jotka eivät milloinkaan ole saaneet luoda silmäystä elämän valopuoleen. Onko niin ollen edellytettävissä, että nainen, joka tavallisesti on tottunut sangen vapaaseen ja sangen suurelliseen elämään ja joka alati ainakin jossain määrin on saanut tyydyttää turhamielisyyttään ja nautinnonhaluaan, yleensä tottumattomana kaikkeen työhön ja eritoten karkeaan työhön, on pyrkivä työlaitokseen saadakseen vapautensa menettäneenä outoa ravintoa ja rumentavaa pukua vastaan suorittaa mitä karkeimpia tehtäviä vaivaishoidon varsinaisten hoidokkaiden hyväksi, taikka että prostitueerattu, sittenkun hän elämänsä uuvuttamana ruumiin ja sielun puolesta on sellaiseen laitokseen pyrkinyt, on jäävä sinne kauemmaksi kuin että hänen voimansa ovat palanneet? Varmastikin saattaa itsensä syypääksi ihannoimiseen, jos luulee voivansa vastata tähän kysymykseen myöntävästi. Prostitueerattu alistuu varmaan mieluummin kaikkiin ikävyyksiin, mitä siveellinen yhteiskunta voi hänelle aikaansaada, ja pyrkii vaivaistaloon vasta sitten, kun vanhuus ja raihnaisuus ovat hänet poistaneet rivistä. Näistä syistä Vaivaishoitohallitus on sitä mieltä, ettei sellainen työlaitos, josta tässä on puhetta, olisi tuottava sitä hyötyä kuin Komitea on tarkoittanut ja että se ennen kaikkea tarkoituksensa vuoksi on laissa säädetyn vaivaishoidon alan ulkopuolella.

Esitetyistä syistä Vaivaishoitohallisus ei voi kannattaa Komitean puheena olevaa esitystä ja saa sentähden kunnioittaen ehdottaa, ettei Helsingin kaupungin

kustannuksella rakennettaisi yksinomaan prostitueeratuille naisille aijottua työlaitosta, mutta koska sellaisen naisten työlaitoksen tarvetta Helsingin kaupungissa, johon voitaisiin ottaa niitäkin, jotka aikaisemmin ovat viettäneet siveetöntä elämää, jo tätä ennen on Helsingin kaupungin Vaivaishoitohallituksessa harkittu eikä se enää ole vältettävissä, aikoo Vaivaishoitohallitus tehdä esityksen naisten työlaitoksen perustamisesta uuden vaivaistalon yhteyteen.

Läheteasiakirjat palautetaan tämän mukana.

Björn Schauman.

Ludvig Collan.

Helsingin Kaupunginvaltuusmiehille.

Kuten tunnettu julkaisi Keisarillinen Suomen Senaatti toukokuun 16 p. 1907 määräyksen, että toukokuun 28 p. 1894 annetun Armollisen julistuksen nojalla muutamissa kaupungeissa järjestetty ohjesääntöinen prostitutsioni oli lakkautettava.

Että kansanvaltaisessa yhteiskunnassa, yhteiskunnassa, missä yksilön vapaus ja ihmisarvo aina on ollut ja on lainsäädännön lähimpiä tarkotusperiä, ohjesääntöinen prostitutsioni oli huutava epäkohta, siitä ovat kaikki yksimielisiä, minkä vuoksi Keisarillisen Senaatin yllämainittu toimenpidekin lienee otettu vastaan yleisellä tyydytyksellä.

Kuitenkin tuotti tämä uudistus joukon seurauksia, jotka eivät todennäköisesti alussa olleet täysin nähtävissä, mutta jotka sittemmin, kuta pitemmälle aika on kulunut, sitä enemmän ovat alkaneet näyttäytyä ja vaatia vakavia toimenpiteitä yhteiskunnan puolelta.

Henkilöt, joiden sydäntä lähellä tämä kysymys on, eivät ole voineet olla huomaamatta, miten uudistus on pysähtynyt ikäänkuin puolitiehen, tai ovat suorastaan tulleet siihen käsitykseen, ettei yhteiskunta ole täyttänyt velvollisuuttaan viedäkseen täydellisesti perille tämän yhteiskunnan itsensä vaatiman uudistuksen.

Yllämainitussa senaatinpäätöksessä kehotettiin niitä kaupunkeja, missä nyt lakkautettu ohjesääntöinen prostitutsioni oli ollut käytännössä, laatimaan uudet järjestyssäännöt veneeristen tautien vastustamiseksi, jolloin terveydenhoitoviranomaisille etupäässä olisi uskottava ne tehtävät jotka tässä kohden ennen olivat kuuluneet poliisille.

Tämän määräyksen johdosta perustettiin tähän kaupunkiin n. s. „terveystoimisto“, jonka tehtävänä on ei ainoastaan vastustaa veneeristä tartuntaa, vaan myös neuvoilla ja työllä tukea ja auttaa prostitutsionin onnettomia uhreja.

Sitäpaitsi päätti senaatti täysi-istunnossaan kuluvan vuoden huhtik. 4 p. „siveettömyyteen langenneiden pelastamiseksi ja kohottamiseksi sekä työnansion hankkimiseksi heille ja käytännöllisen pelastustyön järjestämiseksi etupäässä pääkaupungissa, mutta myös koko maassa“ asettaa tämän komitean.

Mainittu komitea, joka nyt on ollut toimessa 8 kuukauden ajan, on parhaan kykynsä mukaan koettanut täyttää tähdellisen, arkaluontoisen ja edesvastuullisen tehtävänsä.

Tässä työssään komitea on kohdannut vaikeuksia, jotka toisinaan ovat näyttäneet niin suurilta, että on ollut syytä pelätä koko yrityksen toivottomuutta, ellei sanoisi mahdottomuutta.

Kuten allamainituista luvuista käy ilmi, oli viime kesäkuun alkupuoliskolla Helsingin poliisin kirjoissa olevien prostitueerattujen luku 221, joista kaikki poliisin tavattavissa olevat (162) silloin kutsuttiin poliisilaitoksen siveysosastoon ja kehotettiin hankkimaan itselleen ensitilassa kunniallista työtä, uhalla että muuten joutuvat irtolaislain määräysten alaisiksi.

Helsingin poliisin kirjoissa olevista prostitueeratuista, jotka kutsuttiin siveysosastoon *kesäkuun alussa 1908:*

pyysi apua	16	
pyrki suojakotiin	11	
lupasi hankkia itselleen työtä	135	162
minkä lisäksi:		
vankiloissa oli	40	
ei oltu tavattu	19	59
	kaikkiaan	221

Samoista, poliisin toimeenpaneman tarkastuksen mukaan *lokakuun alussa 1908:*

teki työtä	14	
oli suojakodissa	19	
oli naimisissa	1	
oli kuollut	1	
jatkoi siveetöntä elämäänsä	115	150
minkä lisäksi:		
vankiloissa oli	38	
ei oltu tavattu	33	71
	kaikkiaan	221

Kuten jälkimäisestä taulusta käy ilmi oli kaikista keväällä siveysosastoon kutsutuista prostitueeratuista ainoastaan 14, se on 6,34 % koko luvusta, 9,3 % kuulustelluista (150) hankkinut itselleen työtä — todellakin masentava tulos!

Että tämän ensimäisen yrityksen tulos oli niin huono, voi todellakin tuntua masentavalta, mutta tuskin hämmästyttävältä. Asianlaita on nimittäin se, että ne yhteiskunnan lapsipuolet, joista tässä on kysymys ja jotka muodostavat uudenai-

kaisen kultuuriyhteiskunnan parias-luokan, ovat monien asianhaarain yhteisvaikutuksesta — huonon kasvatuksen, huonojen taipumusten, köyhyyden, tunnottomien ihmisten houkutusten johdosta — joutuneet sille synkälle polulle, josta useimpien on kerrassaan mahdoton ilman apua palata, he ovat joutuneet siihen epäterveelliseen ilmapiiriin, missä mitään ei niin väärin arvostella, vieläpä halveksita ja vihatakin kuin *työtä*, työtä, joka kuitenkin on ihmiselämän korkeimpia avuja.

Näitten onnettomain naisten joukossa on kuitenkin useita sellaisia, joitten sielussa vielä on jokin kolkka parempaa minuutta varten, useita, jotka vielä kuulevat niitä hyviä ääniä, jotka kaikesta huolimatta kutsuvat häntä tulemaan tuntoihinsa. Mutta kuinka voi tämä tapahtua?

Mitä yhteiskunta on tehnyt näitten harhaanvietyjen ihmisten hyväksi? Kuinka yhteiskunta vastaa tähän heidän levottomasta sydämestä lähtevään kysymykseensä?

Epäilemättä on tähän kysymykseen vastattu ainoastaan negatiivisesti, s. o. — irtolaisuuslailla. Toisin sanoen sillä näistä onnettomista, joka ei omin voimin paranna itseään, on vastassaan työvankila, vaivaistalo tahi Kumtähden sairaala.

Nyt on kuitenkin asianlaita se, että useat näistä henkilöistä, lukuunottamatta niitä, jotka eivät tahdo tehdä työtä, eivät osaa mitään ammattia, toiset tahtovat ja osaavat tehdä mutta eivät saa työtä. Eikö silloin ole liian kovaa jättää näitä kaikkia ainoastaan omien keikkojen voimiensa varaan.

Eikö yhteiskunta, ja tässä tapauksessa lähinnä Helsingin kaupunki, ole velvollinen ojentamaan auttavaa kättään näille onnettomille? Meillä on tosin olemassa terveystoimisto, vaivaistalo ja erinäisiä, osaksi kunnan avustamia hyväntekeväisyysyhdistyksiä ja laitoksia. Mutta onko siinä tarpeeksi? Tuskin.

Kuten tunnettua on tämän asian terveydellinen puoli otettu tarkoin huomioon, mutta miten on kysymyksen aineellisen ja moraalisen puolen laita? Terveystoimiston ohjesäännön mukaan on tämän toimiston johtaja tosin velvollinen m. m. neuvoilla ja työllä tukemaan ja auttamaan, mutta kuinka voi tämä tapahtua, kun ei ole mitään määrärahaa tätä tarkoitusta varten eikä myöskään mitään kunnallista laitosta, jonne nämä apuatarvitsevat voitaisiin lähettää. Asian näin ollen jää johtajan osa tässä kysymyksessä verrattain tyhjäksi, sillä nyt hän voi korkeintaan lähettää turvattinsa esim. Valkonauhan tai Pelastusarmeijan ja johonkin muuhun täynnäolevaan suojakotiin. Mitä taas köyhäinhoitoon tulee, on se vellvollinen ottamaan huostaansa ainoastaan „työhönkykenemättömiä, alaikäisiä, heikkomielisiä, raajarikkoisia, vanhuuttansa heikkoja“ — — — — Mutta onko olemassa mitään apua terveille työhön kykeneville, mutta moraalisesti työhönkykenemättömille?

Vuonna 1879 yleisestä vaivaishoidosta annetun asetuksen 40 §:n mukaan tulee „jokaisen vaivaishoito-yhdyskunnan katsoa asiaksensa toimeenpanna *työlaitos* niitä varten, jotka ovat vaivaishoitohallituksen isäntävallan alla“. Tämän kaupungin vaivaistalon yhteydessä on työlaitos miehiä varten. ja säädetään tämän laitoksen järjestyssääntöjen 1 §:n 2 kohdassa: „Helsingin kunnan hätääkärsivät jäsenet —

— — — jotka sattumalta ovat työansiota vailla voivat saada luvan — — — — vahvistetun palkkasäännön mukaan tehdä työtä laitoksessa".

Minkätähden ei täällä ole olemassa mitään sellaista laitosta naisia varten?

Huhtikuun 2 p:nä 1883 annetun Keisarillisen Julistuksen 6 §:n mukaan on vaivaishoitohallitus velvollinen mahdollisuutta myöten hankkimaan tilaisuutta itsensä elättämiseen sille, joka yleisestä työstä vapaaksi laskettuna ja kotipaikalleen tullessaan on ylläpitonsa välttämättömiä edellytyksiä vailla.

Yllämainitun vaivaishoitoasetuksen 31 §:n mukaan on vaivaishoitohallituksella isännän oikeus m. m. „sen ylitse, joka juopumuksen, laiskuuden tai huolettomuuden kautta saattaa — — — — alaikäisen lapsensa sellaiseen hätään, että sille täytyy myöntää vaivaishoitoa".

Kaikissa näissä tapauksissa olisi työlaitoksen toimeenpaneminen naisia varten luonnollinen seuraus näistä kunnan tehtävistä.

Sellaiseen laitokseen voitaisiin lähettää niinhyvin kaikki ne naiset, joita ei muuten voida saada työtä tekemään, kuin nekin jotka tahtovat tehdä työtä, mutta eivät saa työtä muualla. Tässä voitaisiin ottaa huomioon sekin, että nämä henkilöt vakavaa ja innokasta johtoa saadessaan eivät ainoastaan saisi kokemusta ja opetusta erinäisissä naisten töissä vaan myöskin oppisivat ymmärtämään työn eetillisen ja aineellisen arvon.

Sellaista työlaitosta, josta tässä on kysymys, ei voi korvata mikään yksityinen suojakoti olkoon se vaikka kuinkakin hyvin hoidettu, vaikka kuinkakin runsaita apurahoja nauttiva, sillä kaikkia näitä koteja haittaa se epäkohta, että niillä ei ole mitään kurinpitovaltaa suojattiensa yli, joilla kuitenkin tässä tapauksessa epäilemättä on suuri merkitys.

Kysymys työlaitoksen toimeenpanemisesta naisia varten Helsinkiin on jo aikaisemmin ollut keskustelun alaisena ja viimeksi keväällä 1898, jolloin Vaivaishoitohallitus asetti valiokunnan tätä kysymystä käsittelemään. Sillä kertaa asia — valitettavsti — raukesi m. m. sen vuoksi, että kaupungin vaivaistalossa hankittiin työtä 15:lle vaivaishoitohallituksen isäntävallan alla olevalle naiselle.

Nyttemmin ei enää voitane turvautua tähän työlaitoksen vastikkeseen, jo yksinään sentähden, että vaivaistalo on aivan täynnä.

Asian nykyisellä kannalla ollen asianomaiset viranomaiset, vaivaishoitohallitus, poliisi, terveydenhoitotoimisto ja myöskin tämä komitea ovat hyvin vaikeassa asemassa, kun on kysymyksessä prostitutsionin uhrien auttaminen. Tosin komitea on niillä varoilla, jotka Keisarillinen Senaatti on määrännyt sen käytettäväksi, pannut kuntoon kodin, jossa on 6 à 7 sijaa ja jonka tarkoituksena on olla väliaikaisena majapaikkana sellaisille naisille, jotka ovat nousseet lankeemuksestaan, mutta eivät vielä ole saaneet itselleen pysyväistä tointa. Kuitenkaan ei tämän kautta päästä pitkälle ja sen lisäksi haittaa tätä majapaikkaa samat epäkohdat kuin yksityisiä suojakoteja.

Yllämainitun perusteella olisi komitean vakaumuksen mukaan työlaitoksen toimeenpaneminen naisia varten Helsinkiin mitä kipeimmän tarpeen vaatima. Sillä paras apu, paras lääkitys, mitä näille moraalisesti sairaille voidaan tarjota, on epäilemättä työ.

Selvittääkseen myöskin kysymyksen rahallista puolta komitea pyytää saada esittää seuraavat tilastolliset tiedot, joita on otettu Tukholman ja Göteborgin vaivaishoito-vuosikertomuksista vuosilta 1906 ja 1907 ja niiden yhteydessä vastaavat luvut Helsingin vaivaishoidon vuosikertomuksesta vuodelta 1907.

	Väkiluku	Avunsaajain luku		Kustannukset			Lukumäärä	
		Summa	% väkiluvusta	Summa	Avunsaajaa kohden	asukasta kohden	Laitoksien	Vaivaishoitopaikkojen
Tukholma .	332,738	25,013	7,52	3,480,188	(390: 60) *) 161: — (480: 52) *)	9: 03	16	5,727
Göteborg. .	156,500	11,133	8,26	1,123,724	100: 44 (198: 41) *)	7: 11	3	944
Helsinki . .	130,000	5,315	4,00	453,982	85: —	3: 50	1	707 (105)

Tästä taulusta käy selville ei ainoastaan, että Helsingin kaupunki ei anna avustusta kuin puolelle kyöhien suhteellisesta luvusta siitä mitä Tukholma ja Göteborg, vaan myöskin että kustannukset kutakin avunsaajaa kohden keskimäärin Helsingissä ovat kaksi kertaa pienemmät kuin Göteborgissa ja melkein kolme kertaa pienemmät kuin Tukholmassa.

Että Helsingin kaupunki tähän asti ei ole tehnyt erittäin paljon tässä suhteessa näyttää käyvän ilmi myöskin siitä, että viimeksi ilmestyneessä virallisessa vaivaishoitotilastossa vuodelta 1904 ilmoitetaan, ettei yksikään vanhempi avunsaaja pääkaupungissa ole „juopumuksen ja irstaisuuden“ tahi „laiskuuden ja huolimattomuuden“ kautta joutunut vaivaishoidon rasitukseksi, ja että ainoastaan 2 lasta alle 15 vuoden on saanut vaivaisapua „isän juopumuksen tai muun kunnottomuuden“ johdosta. Maan muissa kunnissa on kuitenkin sanottuna vuonna noin 1,300

*) Kustannukset kutakin vaivaistalon asukasta kohden.

tämänlaista vaivaisapua nauttivaa henkilöä. Samanlaisia numeroita tavataan myöskin aikaisemmin ilmestyneissä tilastollisissa vuosikertomuksissa.

Helsingin kunta uhraa tosin joka vuosi huomattavia summia avustuksiksi erinäisille yksityisille hyväntekeväisyysyhdistyksille puhtaasti vaivaishoitotarkotuksissa, mutta todennäköistä on, että Tukholma ja Göteborg uhraavat kenties vastaavat summat samoihin tarkotuksiin, vaikka komitealla, sen pahempi, ei ole käytettävissään mitään tietoja siitä.

Yllämainitusta käynee kuitenkin selville, että vaatimus työlaitoksen toimeenpanemisesta naisia varten Helsinkiin ei rahalliseltakaan kannalta katsoen ole kohtuuton.

Tässä yhteydessä tahtoo komitea vielä viitata yhteen seikkaan. Helsingin kaupungin vaivaishoitokertomuksesta vuodelta 1907 käy ilmi m. m. että työlaitos miehiä varten — jossa on kuten tunnettua 105 sijaa — on vaatinut kustannuksia kaikkiaan 30,000 mk., josta summasta kuitenkin lasketaan pois laitoksen saamat noin 11,000 markan tulot vaivaistalon asukasten suorittamista töistä, joten laitos todellisuudessa on maksanut kunnalle ainoastaan noin 19,000 mk.

Ei liene liian toivehikasta olettaa, että vastaava laitos naisia varten ei tulisi kalliimmaksi, erittäinkin kun siinä ei tarvitseisi olla niin monta sijaa kuin miesten työlaitoksessa.

Kuitenkin olisi mitä suurin merkitys sillä, että tässä ehdotettu työlaitos pantaisiin kuntoon jo ennemmin kuin uusi vaivaistalo tulee valmiiksi, ja mieluummin jo ensi vuoden alusta; ja tahtoisi komitea esittää, eikö voitaisi kaupungin äskettäin ostamaan Oulunkylän kartanoon, joka kaikesta päättäen erinomaisesti sopisi tähän tarkotukseen, väliaikaisesti sovittaa naisten työlaitos.

Ellei kaupunginvaltuusto hyväksyisi tätä ehdotusta tahi ellei kunta tahtoisi osottaa mahdollisesti mitään muutakaan sille kuuluvaa huoneustoa tarkotusta varten, ehdottaa komitea, että kaupunki vuokraisi sille sellaisen huoneuston. Viime mainitussa tapauksessa tulisi laitos ja sen kuntoonpaneminen luonnollisesti kalliimmaksi erittäinkin ensimäisenä vuotena ja on komitea tätä vaihtoehtoa varten tehnyt seuraavan kustannusarvion:

40 à 50 hengen vaatetus ja ruoka	12,000: —
Vuokra	8,000: —
Puut ja valaistus y. m.	5,000: —
Kalustus ja hallinto	10,000: —
Yhteensä	35,000: —

Luonnollisesti tämän työlaitoksen kustannukset tulisivat paljon halvemmiksi, kun se tulevaisuudessa rakennettaisiin uuden vaivaistalon yhteyteen.

Tällaisen naisia varten tarkoitetun työlaitoksen perustamisen hyväksi komitea pyytää, paitsi yllämainittua, esittää vielä seuraavat näkökohdat:

Asian nykyisellä kannalla ollen on viranomaisilla käytettävänään prostitueerattua kohtaan, joka ei tahdo parantaa elämäänsä, tuota enemmän tai vähemmän sovinnaista „varotusta“ lukuunottamatta, ainoastaan yksi keino — mikäli hän on terve — työvankila, tämä kova rangaistus, joka, vaikkakin se voi olla hyvin ansaittu, kuitenkin kohtaa tuomittua ankarammin kuin mitä kenties oikeastaan olisi tarkotus. Asianlaita nimittäin lienee se että tämä rangaistus, kaukana siitä että se mitenkään kykenisi nostamaan, päinvastoin on omiaan suuressa määrin turmelemaan niitä, joita se kohtaa.

Jos rankaisevalla viranomaisella olisi käytettävänään työlaitos, lähetettäisiin prostitueerattu useimmissa tapauksissa tähän laitokseen, sen sijaan että hänet tuomittaisiin ylenmäärin ankaraan rangaistukseen, „yleiseen työhön“, tai liian lievään, saamaan „varotuksen“.

Olojen ollessa sellaiset kuin yllä on kuvattu, ei voi ihmetellä parantuneiden prostitueerattujen vähäistä prosenttimäärää. Näitä asioita punnitessa saa sen vakaumuksen, että olevat olot kaukana siitä että ne tarjoisivat tukea ja apua langenneelle, päinvastoin ovat omiaan suorastaan syöksemään hänet takaisin siihen kuiluun, josta hän ehkä on aikeissa nousta.

Kaiken ylläsanotun johdosta komitea pyytää Kaupunginvaltuusmiesten suosiollisesti harkittavaksi esittää seuraavat toivomukset:

1) Että Helsingin kuntaan järjestettäisiin työlaitos naisia varten, aluksi esimerkiksi 40 à 50 hengelle.

2) Että tämä laitos tulisi suunnitellun suuren vaivaistalolaitoksen yhteyteen, sen olennaisena osana, mutta kuitenkin muusta vaivaistalosta eristettynä esim. aidalla.

3) Siihen katsoen että vielä kuluu melkoinen aika, ennenkuin uusi vaivaistalo valmistuu, mutta asia, josta nyt on kysymys, ei sietäisi mitään lykkäystä, komitea esittää, että kunnallinen työlaitos naisia varten viipymättä pantaisiin kuntoon, esimerkiksi joko kaupungin omistamaan Oulunkylän kartanoon tai tarkotusta varten vuokrattuun huoneistoon.

Helsingissä joulukuun 14 p. 1908.

Keisarillisen Suomen Senaatin asettama Siveellisyyskomitea.

Julius Engström.
Bertha Elving.
Emma Mäkinen.
K. E. Berg.
Paavo Virkkunen.
Wilh. Stockmann.
Fr. von Tobiesen.

Helsingissä Sanomal- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjap. 1909.

VAIVAISHOITOHALLITUS

HELSINGISSA.

Helsinki,
maalisk. 29 p. 1909.

N:o 116.

***Asiakirjoja** Vaivaishoitohallituksen kanslian haaraosaston perustamisesta Pitkän sillan pohjoispuolella olevaan seutuun. (Katso pain. asiak. n:o 56 vuonna 1908.)*

Herroille Kaupunginvaltuusmiehille.

Sittenkun Herrat Kaupunginvaltuusmiehet viime helmik. 16 p:nä olivat uutta käsittelyä varten palauttaneet Vaivaishoitohallituksen ehdotuksen Vaivaishoitohallituksen kanslian haaraosaston perustamisesta Sörnäsiin ja samalla kehoittaneet Vaivaishoitohallitusta ottamaan harkittavakseen, voitaisiko mainitun hallituksen toimitusjohtajan velvollisuudet järjestää niin, että hänet vapautettaisiin kassanhoidosta ja kirjanpidosta, mitkä tehtävät annettaisiin tätä tarkoitusta varten otetulle henkilölle, sekä tekemään ehdotuksen tarkoitustaan paremmin vastaavasta köyhäinlääkärinhoidon järjestämisestä, saa Vaivaishoitohallitus sanotun määräyksen täyttämiseksi kunnioittaen esittää seuraavaa:

Kun Vaivaishoitohallitus viime vuoden syysk. 7 p:nä tekemässään esityksessä on seikkäperäisesti perustellut erityisten vastaanottojen järjestämistä Sörnäisten köyhille, ja sellaisen järjestelyn tarvetta saanee pitää välttämättömänä, täytyy palauttamisen tarkoittaa ehdotuksen yksityiskohtia, joihin tulee vaikuttamaan Kaupunginvaltuustoon antamat viittaukset kassanhoidon ja kirjanpidon siirtämisestä toimitusjohtajalta toiselle henkilölle. Kieltämättä on kassanhoidosta huolenpitäminen vaatinut vissin, joskaan ei varsin suuren osan toimitusjohtajan ajasta, mutta oikeastaan on epäsoveliasta, että sama henkilö antaa varain maksumääräyksiä sekä suorittaa niiden maksamiset ja kirjanpidon; ja tämä seikka tukee juuri sitä, että Vaivaishoitohallituksen toimitusjohtaja vapautettaisiin Vaivaishoitohallituksen kassan hoitamisesta. Mitä kirjanpitoon tulee ei toimitusjohtaja ole lainkaan ehtinyt puuttua siihen, vaan on sitä monet vuodet hoitanut edesvastuuton henkilö, joka toimitusjohtaja on tarkoitukseen ottanut. On siis kaiken epäilyksen ulkopuolella, että tässä kohden on muutos tarpeen vaatima. Mutta, kuten jo viitattiin, tulisi erityisen kassanhoitajan ja kirjanpitäjän ottamisella toimitusjohtajalle ohjesäännön mukaan kuuluvasta työstä ainoastaan pieni murtoosa häneltä poistetuksi. Liian suuri määrä tehtäviä, joita heikompikykyinenkin henkilö saattaisi yhtä hyvällä menestyksellä hoitaa, vaatii sitävastoin

edelleen hänen aikaansa ja vie hänen huomionsa varsinaisesta vaivaishoitotyöstä. Kansliatehtävät, joiden ei sanottavasti pitäisi saada anastaa toimitusjohtajan aikaa, ovat kuitenkin vuosi vuodelta lisääntyneet siinä määrin, että ne nykyään koko päiväksi kiinnittävät hänet kansliaan. Tämän tukalan tilan takia käy viran tarkoituksenmukainen hoitaminen mahdottomaksi ja tämän täytyy vaikutta haitallisesti vaivaishoidontalouteen. Kun ei vielä voine tulla kysymykseen kaupungin jakaminen erityisiin vaivaishoitopiireihin, toimenpide, joka vaatisi laajan ja kalliin koneiston, täytyy täkäläistä vaivaishoitoa edelleen hoitaa yhtenäisesti ja yhtäläisesti kaikkien kaupunginosiin nähden, mutta vaivaishoitoon kuuluva työ on järjestettävä tavalla, joka tekee sen mahdolliseksi. Tämä yhtenäisyys voidaan myös säilyttää jos tarpeen vaatiessa Vaivaishoitohallituksen kanslian osastoja olisi sijoitettava kaupungin eri osiin. Toistaiseksi olisi kaupunki autettu, jos kanslian osasto perustettaisiin Sörnäsiin, jossa se, kuten jo on esitetty, voitaisiin sijoittaa Pengerkadun poliisitaloon. Toimenpide edellyttää ainoastaan, että asetetaan kaksi jonkun verran valikoitua tarkastusmiestä eli köyhäin luona kävijää. Sellaisina kuin olot nykyään ovat, on tarkastusmiehinä, joita on luvultaan neljä, henkilöitä, joiden pääasiallinen toiminta on keskitetty aloille, joilla ei vaivaishoidon kanssa ole mitään yhteyttä. Siitä vuotuisesta 1,000 markan palkasta, jonka he köyhäin luona kävijöinä kantavat, on ainoastaan osa heidän liikenevästä ajastaan vaivaishoidon käytettävissä. Vaikka vastaisuudessakin voi ajatella tällaisten tilapäisten tarkastusmiesten palvelukseenottamista, edellyttää kuitenkin järjestetty vaivaishoito, että otetaan vakinaisestikin muutamia tarkastusmiehiä, jotka ainakin pääasiallisesti toimisivat vaivaishoidon alalla. Toistaiseksi voitaisiin niiden luku rajoittaa kahdeksi, toinen kaupunkia, toinen Sörnäsiä varten. Näille henkilöille, joiden tulisi olla täysin perehtyneitä kaikissa käytännöllisissä vaivaishoitotehtävissä, voisi toimitusjohtaja antaa toimeksi:

1) ottaa ensi sijassa vastaan avustuksen hakijoita ja ryhtyä valmistaviin toimenpiteisiin, kuten tarvittavain virallisten todistusten hankkimiseen ja tutkimuksen toimittamiseen kodeissa;

2) pitää tarkastuslistoja joka kuukauden vaivaisavustusten maksuista;

3) avustaa esityslistoja laadittaessa ja asioita valmistettaessa; sekä

4) ilmoituksen tapahduttua niin pian kuin mahdollista joko itse tai köyhäin luona kävijän kautta tutkimaan, onko ilmaisen lääkkeen ja sairashoidon antaminen tarpeen vaatima.

Sen johdosta mitä yllä on esitetty pysyy Vaivaishoitohallitus ehdotuksessaan, että Vaivaishoitohallituksen kanslian haaraosasto sijoitettaisiin Pengerkadun poliisitaloon, minkä lisäksi Vaivaishoitohallitus saa kunnioittaen esittää:

että Vaivaishoitohallitukseen asetettaisiin 3,000 markan vuosipalkalla erityinen kirjanpitäjä ja kassanhoitaja, jonka Vaivaishoitohallitus saisi valita ja jonka velvollisuudet Vaivaishoitohallitus saisi toimitusjohtajan mieltä kuultuaan lähemmin määritellä;

että lisäksi otettaisiin kaksi kansliatehtäväin hoitamiseen soveliasta, joko mies- tai naispuolista tarkastusmiestä, jotka Vaivaishoitohallitus saisi valita ja joiden velvollisuudet Vaivaishoitohallitus, toimitusjohtajan esityksestä, saisi määrätä, sekä että he saisivat 2,400 markkaa palkkaa vuodessa 500 markan korotuksella 5 ja 10 vuoden palveluksesta;

että osoitettaisiin 600 markkaa vuodessa Sörnäisten kansliahuoneuston siivoomiseen ja lämmitykseen, puhelimenvuokraan y. m.;

että kaupungin kansliaan saisi ottaa kirjoitusapulaisen 75 markan kuukausipalkalla; sekä

että myönnettäisiin 1,000 markan määräraha tarvittavain huonekalujen hankkimiseen Sörnäisten kansliahuoneustoon.

Mitä sitten tulee kysymykseen köyhäin lääkärinhoidon tarkoituksenmukaisemmasta järjestämisestä on Vaivaishoitohallitus yksissä neuvoin kaupungin aluelääkärien kanssa päättänyt, että toimitusjohtajan, ilmoitetusta sairaustapauksesta selon otettua, tulee antaa shekki, joka oikeuttaa sairaan, jonka nimen ja osotteen tulee olla shekkissä mainittuna, saamaan ilmaista lääkärinhoitoa ja lääkettä ja joka shekki kelpaa myöskin reseptin sellaiseen uudistamiseen, jonka lääkäri katsoo tarpeelliseksi, kuin myöskin että apteekistä käsikaupassa saatavaa lääkettä määrätessä sitä ei saa kirjoittaa reseptin muotoon vaan mainitsemalla lääkkeen käsikaupassa käyvän nimen. Kun on epäilemätöntä että paremman tarkastuksen avulla, kuin mitä vaivaishoidon nykyiset työvoimat sallivat, melkoinen menojen vähennys voitaisiin saavuttaa, on Vaivaishoitohallitus kaikille kaupungin kannatusta nauttiville poliklinikoille lähettänyt kehoituksen että, kun resepti kirjoitetaan Vaivaishoitohallituksen kustannettavaksi tarkoitetulle lääkkeelle, reseptiin on merkittävä sairaan nimi ja osote sekä, jos lääkäri tuntee sairaan köyhyyden, myöskin puoltolause maksuttoman lääkkeen saamiseksi, kuin myöskin kirjelmän kaupungin kaikille apteekkareille ilmoituksella, ettei Vaivaishoitohallitus vastedes maksaisi reseptien mukaan valmistetuista lääkkeistä, jotka eivät sisältäisi lääkärin merkitsemistä, että ne ovat annetut vaivaishoidon laskuun, eikä myöskään maksaisi uudistetun lääkkeen pulloista ja purkeista.

Vihdoin ja kun erityisen kirjanpitäjän ja kassanhoitajan palvelukseen ottaminen edellyttää, että Helsingin kaupungin vaivaishoidon ohjesääntö saa tästä aiheutuneen muutoksen, saa Vaivaishoitohallitus kunnioittaen esittää että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet tahtoisivat läänin kuvernööriltä hankkia vahvistuksen seuraaville muutoksille tämän ohjesäännön allamainittuihin pykäliin, nimittäin:

25 § mom. o: „kerta toisensa jälkeen ja vähintään 2 kertaa kuukaudessa laskemaan kassan ja kuukausittain tarkastamaan tilit“;

27 §. „Vaivaishoitohallitukselle ja toimeenpanevalle johtajalle avuksi niiden henkilöiden valvomisessa, joiden puolesta vaivaishoitoa on anottu, kuin myöskin sellaisten silmälla pitämisessä, jotka vaivaistalon ulkopuolella nauttivat vaivaishoitoa, sekä tietojen hankkimisessa kunnassa oleskelevista hädänalaisista ja erittäinkin lapsista, jotka eivät kotonaan saa asianmukaista hoitoa, saa Vaivaishoitohallitus, toimeenpanevanjohtajan ehdotuksesta, valita tarpeellisen määrän tarkastusmiehiä ja köyhäinluonakävijöitä, miehiä tai naisia; ja Kaupunginvaltuusmiehille kuuluu tarkastusmiehille ehkä tulevan korvauksen vahvistaminen; ja tulee Vaivaishoitohallituksen myöskin antaa tarkempia ohjeita tarkastusmiesten ja köyhäinluonakävijöiden toiminnasta".

28 §. „Vaivaishoitohallituksen tulee palkata sihteeri ja kassanhoitaja, joka samalla on kirjanpitäjä, joiden velvollisuutena on:

1) sihteerin:

a) tehdä esittelylistat hallituksen kokouksia varten ja niissä pitää pyötäkirjaa;

b) pitää huoli ulosmenevistä toimituskirjoista ja muista kansliatehtävistä sekä nimellään varmentaa toimituskirjat;

c) tehdä luettelo kaikista, jotka vaivaishoidolta saavat hoitoa tai apua;

d) oikeudenkäynneissä ja asianvalvomisissa ilman sen enempää määräystä olla vaivaishoitohallituksen asiamiehenä, hallituksen kuitenkaan olemattą estetty käyttämästä toista henkilöä;

e) yhteensovittaa vuosikertomusta varten tarvittavat tilastolliset taulukot; sekä

f) antaa säädettyjä tilastollisia luetteloja.

2) kassanhoitajan:

a) hoitaa Vaivaishoitohallituksen osotuksen mukaan vaivaishoidon kirjanpitoa niin selväpiirteisesti että kassan tilan voi milloin hyvänsä tarkastaa; sekä

b) nostaa Rahatoimikonttorista Vaivaishoitohallituksen edeltäpäin tilaamat rahavarat, suorittaa maksettavaksi määrättyjä varoja ja kuukausittain toimitusjohtajalle ja Vaivaishoitohallitukselle tehdä selostus viimeistään seuraavan kuukauden 8 päivänä.

Asiakirjat oheenliitetään samalla.

Björn Schauman.

Ludvig Collan.

Vuonna 1909 maalisk. 27 p:nä kokoontui Helsingin kaupungin Vaivaishoitohallitus; läsnä olivat puheenjohtaja hra Schauman, varapuheenjohtaja hra Leontjeff, jäsenet rouva Hult sekä hrat Sagulin, Aschan, Fagerroos, Krogius ja Fagerholm ynnä toimitusjohtaja hra Collan, minkä ohessa kokouksessa oli myöskin läsnä poliisimestari översti Bergh ja kirkkoherra, rovasti Bengelsdorff.

Pöytäkirjan laati allekirjoittanut sihteeri.

2 §.

Esitettiin Kaupunginvaltuuston lähetepäätös viime helmik. 16 p:ltä, minkä ohessa Valtuusto oli uutta käsittelyä varten palauttanut Vaivaishoitohallituksen ehdotoksen Vaivaishoitohallituksen kanslian haaraosaston perustamisesta Sörnäsiin sekä samalla kehoittanut Vaivaishoitohallitusta ottamaan harkittavakseen, voitaisiko mainitun hallituksen toimitusjohtajan velvollisuudet järjestää niin, että hänet vapautettaisiin kassanhoidosta ja kirjanpidosta, mitkä tehtävät annettaisiin tarkoitusta varten palkatulle henkilölle, kuin myöskin tekemään ehdotuksen tarkoitustaan paremmin vastaavasta köyhäin lääkärinhoidon järjestämisestä; ja päätti Vaivaishoitohallitus hyväksyä ja Kaupunginvaltuustolle lähettää laaditun ehdotuksen esitykseksi asiassa.

Tästä päätöksestä oli jäsen Leontjeffillä eriävä mielipide, siten että hän katsoi, että Vaivaishoitohallituksen kanslian haaraosasto sellaisena, kuin Vaivaishoitohallitus viime vuoden syysk. 7 p:nä tekemässään esityksessä oli sen ehdottanut, vastaisi täysin sillä aijottua tarkoitusta ja samalla tuottaisi kaupungille vähemmän kustannuksia, koska tämän haaraosaston perustaminen Sörnäsiin, kuten viimeksi mainitussa esityksessä oli ehdotettu, ei välttämättä vaatinut korkeammin palkatun tarkastusmiehen asettamista Vaivaishoitohallituksen pääkansliaan.

In fidem:

Ludvig Collan.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino 1909.

Helsingin
RAHATOIMIKAMARI.

Huhtik. 15 p:nä 1909.

N:o 162.

Rahatoimikamarin esitys *vaakamestarin asettamisesta tavarain punnitsemista varten pakkahuoneen ulkopuolella.*

Kaupunginvaltuustolle.

Rahatoimikamariin jätetyssä kirjoituksessa ovat Helsingin kaupungin Kauppavaltuutetut esittäneet että, koska kaupungin vaakamestari apulaisineen ei ylipäänsä ole tehnyt virkatoimituksia kaupungin pakkahuoneen ulkopuolella, tämän vuoksi on käynyt melkein mahdottomaksi kauppiaille ja liikkeenharjoitajille saada sellaista tavaraa, jota ei pakkahuoneessa käytellä, virallisesti punnituksi ja sen painoa asianomaisesti todistetuksi; ja olivat Kauppavaltuutetut, kun tällaisella erilaatuisten tavaroiden, kuten esim. viljan ja vientivoin y. m. virallisella punnitsemisella on usein tärkeä merkitys sekä ostajalle että myyjälle, esittäneet, että Rahatoimikamari ottaisi harkittavakseen, eikö tänne olisi asetettava vaakamestari, jonka velvollisuutena olisi kutsuttaessa toimittaa tavaroiden punnitsemista pakkahuoneen ulkopuolella ja joka nauttisi kaupungilta vissiä, vakinaista palkkaa sekä siltä, joka häntä käyttää, sopivan maksun jokaisesta punnitsemisesta.

Tämän esityksen johdosta on Rahatoimikamari katsonut tarpeelliseksi vaatia lausunnon kaupungin Liikennekonttorilta, joka sellaisen on myöskin antanut sekä siinä, tunnustamalla oikeutetuksi liikkeenharjoittajain toivomuksen saada tarvittaessa virallinen punnitsemistodistus, tehnyt seuraavan ehdotuksen edellämainitun kysymyksen ratkaisemiseksi.

Niiden tietojen nojalla, joita on hankittu sen toiminnan laajuudesta, joka saattaisi aiheuttaa vaakamestarin kysynnän puheenalaiseen tarkoitukseen, katsoo Liikennekonttori, ettei mitään toivetta ole vielä olemassa, että siinä tasaisesti voisi työskennellä vaakahenkilökunta, joka olisi riittävä tarvittaessa toimittamaan sellaisia punnitsemisia, jonka ohessa usein tarvitaan useampia henkilöitä yhtaikaa, koska esim. laivojen purkaminen tapahtuu usein useammista kansiaukoista. Ainoa käytännöllinen keino voida tyydyttää liikeen oikeutettuja vaatimuksia tässä kohden tarvitsematta ottaa suurta henkilökuntaa, jolle kaupunki ei ehkä pitkiin aikoihin voisi antaa tointa, olisi se, että jollekin sopivalle henkilölle, jolla olisi käytettävinään riittäviä työvoimia, annettaisiin velvollisuudeksi palvella yleisöä punnitsemalla tavaroita korvausta vastaan erityisessä taksassa määrätyn maksun mukaan; ja esittää Liikennekonttori lausunnossaan, että merikapteeni L. Laurent, on konttorille ilmoittanut olevansa halukas sellaisilla ehdoilla ottamaan tämän velvollisuuden il-

man erityistä palkkausta kaupungin puolelta, mutta lausunut samalla toivomuksen, että hänelle myönnettäisiin 400 markan suuruinen matka-avustus, hankiakseen Tukholmassa ja Kööpenhaminassa lähempiä tietoja virallisen punnitsemisen järjestämisestä mainituissa kaupungeissa. Edellyttämällä että tämä ehdotus ansaitsisi huomioon ottamista on Konttori neuvoteltuaan erinäisten liikeenharjoittajain kanssa laatinut Konttorin lausuntoon liitetyn ehdotuksen ohjesäännöksi ja taksaksi tavaroita punnitessa Tukholman ja Kööpenhaminan tässä kohden voimassa olevain määräysten johdolla. Vaakamestarin tehtäviin on myöskiin otettu velvollisuus luetella vaadittaessa tavaraa kappaleittain sekä antaa siitä todistus, mutta koska minkäänlaista tietoa korvauksen määrään nähden ei tällaisesta toimituksesta ole ollut saatavissa, on Konttori sitä mieltä, että toistaiseksi ja siksi kunnes siitä on ehditty saavuttaa tarpeellista kokemusta korvaus olisi suoritettava vaakamestarin ja häntä käyttävän välillä tapahtuneen sopimuksen mukaan; ja vasta sitten kun tarpeellista kokemusta olisi saavutettu tällaisesta toimituksesta sekä todelliseen tarpeesen että korvauksen suuruuteen nähden, kävisi mahdolliseksi taksan vahvistaminen, jonka mukaan korvaus olisi suoritettava.

Rahatoimikamari, joka täydelleen tunnustaa Kauppavaltuutettujen esittämän edellämainitun tarpeen, saa kysymyksen ratkaisemiseksi Liikennekonttorin esittämillä syillä kunnioittaen ehdottaa:

että Kaupunginvaltuusto hyväksyisi oheenliitetyn ehdotuksen vaakamestarin ohjesäännöksi ja taksaksi, jonka tulisi kutsuttaessa palvella yleisöä punnitsemalla ja luettelemalla tavaroita, ottamalla huomioon sanotun ohjesäännön ja taksan määräykset;

että merikapteeni L. Laurent, joka siihen on ilmoittanut olevansa halukas, otettaisiin mainittuun toimeen;

että merikapteeni Laurentille myönnettäisiin 400 markan suuruinen matka-apuraha, jotta hän saisi tilaisuuden Tukholmassa ja Kööpenhaminassa hankkia lähempiä tietoja virallisen punnitsemisen järjestämisestä näissä kaupungeissa; sekä

että vaakain ja punnusten hankkimiseen osoitettaisiin arviolta 1,500 markkaa.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Hannes Snellman.
v. t.

Ohjesääntö

tavaroiden punnitsemista ja luettelemista varten, joka toimitetaan tullikäyttelystä riippumatta.

(Satamakonttoriin sijoitetulla vaa'alla punnitsemista varten on voimassa mitä siitä aikaisemmin on säädetty.)

1 §.

Helsingin kaupungin Liikennekonttoriin asetetaan valantehnyt vaakamestari, jonka tullikäyttelystä riippumatta tulee vaadittaessa olla yleisön apuna tavaroita punnitessa ja luetellessa vissistä, taksassa määrätystä maksusta sekä velvollisuutenaan antaa sellaisesta suoritetusta toimituksesta todistus.

2 §.

Vaakamestarin asettaa ja eroittaa Rahatoimikamari. Toimeen ottaessa pidätetään molemminpuolinen 6 kuukauden ylössanomisaika. Vaakamestari hyväksyy ja palkkaa itse tarvitsemansa työmiehistön.

3 §.

Tilaajan on itsensä pidettävä huolta tavaran kuljettamisesta vaakaan ja sen vaa'asta pois siirtämisestä.

4 §.

Vaa'at ja punnukset pitää kaupunki saatavina.

5 §.

Vaakamestarin tulee huolellisesti hoitaa punnitsemiskalustoa sekä katsoa, että ne vuosittain tarkistetaan ja kruunataan, jonka kuitenkin kaupunki kustantaa.

6 §.

Vaakamestarin tulee pitää kirjaa hänen suorittamistaan toimituksista ja antaa tammikuussa Liikennekonttoriin tiedot jokaisesta hänen edellisenä vuonna käyttelemästään tavaralaadusta painomäärineen ja kappalelukuineen sekä selvitys suoritetuista toimituksista koituneista tuloista ja menoista.

7 §.

Todistus suoritetusta toimituksesta on annettava painetuille blanketeille, jotka vaakamestari hankkii ja jotka Liikennekonttorissa ovat varustetut leimalla ja numerolla.

Allekirjoittanut selittää täten olevansa halukas ottamaan vastaan vaakamestarintoimen edelläolevassa ohjesääntöehdotuksessa säädetyillä ehdoilla.

Helsingissä huhtik. 14 p:nä 1909.

Herman Leopold Laurent.

Todistavat:
Ines Lagerström. *Ines Jürgens.*

Taksa,

jonka mukaan kaupungin vaakamestari on oikeutettu kantamaan maksua, kun hän vaadittaessa palvelee yleisöä punnitsemalla ja luettelemalla tavaroita.

Tätä taksaa ei ole sovellutettava Satamakonttoriin sijoitetulla vaa'alla punnittaessa.

Voita lukuunottamatta on kaikellaisten tavarain punnitsemisesta suoritettava maksua:

punnittaessa	50		tonniin	35	p. tonnilta
„	50:stä—	200	„	30	„ „
„	200:sta—	500	„	25	„ „
„	500:sta—	1,000	„	20	„ „
yli		1,000	tonnista	15	„ „

voita punnittaessa 8 penniä tynnyriltä.

Vähin maksu jokaisesta punnitsemisesta on Smkaa 2: 50. Vaakatodistus annetaan maksutta. Punnitsemisesta k:lo 6:sta i. p. k:lo 6:een a. p. sekä pyhäpäivinä suoritetaan maksu 50 %:n korotuksella.

Jos vaakamestaria viivytetään pyydetyn punnitsemisen alkamisesta tai sen kestäessä ilman omaa syytä, tulee hänen saada korvauksena Smkaa 1: 50, ja jokaisen hänen apulaisensa Smkaa 1:—, kultakin kokonaiselta tunnilta, jonka viivytys on yhtämittaa kestänyt. Jos hänet lähetetään takaisin ennenkuin tilattu työ on aloi-

tettu tulee vaakamestarin ajanhukasta saada Smkaa 1: 50 ja jokaisen hänen apulaisensa Smkaa 1: —.

Kustannuksen vaakojen ja painojen kuljettamisesta korvaa tilaaja, jollei hän itse tarjoudu toimittamaan kuljetusta.

Tämän taksan tulee olla nähtäväksi pantuna sopiviin paikkoihin kaupungin satamissa.

Korvaus tavaroiden luettelemisesta kappaleittain on toistaiseksi suoritettava sopimuksen mukaan jokaisesta toimituksesta.

Allekirjoittanut selittää olevansa halukas toimittamaan täällä tavaroiden punnitsemista ja luettelemista ylläolevassa taksassa mainitun korvauksen mukaan.

Helsingissä huhtik. 14 p:nä 1909.

Herman Leopold Laurent.

Todistavat:
Ines Lagerström. *Ines Jürgens.*

Helsingissä, Sanomal- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjap. 1909.

***Valiokunnanmietintö** koskeva sitä tapaa ja järjestystä, jonka mukaan kaupunginlääkäri on valittava kaupungissa.*

Tämän huhtik. 6 p:nä käsiteltäessä mietintöä täkäläisen toisen kaupunginlääkärin virkatoiminnan järjestämisestä, jonka allekirjoittaneiden af Forselleksen, Heikelin ja Heimbürgerin muodostama valiokunta oli Kaupunginvaltuustolle antanut (pain. asiak. N:o 11 v. 1909), on Valtuusto allekirjoittaneiden Norrménin ja Lasseniuksen tarkoitusta varten täydentämään valikuntaan palauttanut sanotun asian tehtävänään antaa Valtuustolle selvitys siitä, olisiko toisen kaupunginlääkärin vaali toimitettava yleisessä raastuvankokouksessa tai voisiko Kaupunginvaltuusto sen toimittaa.

Kun valiokunta on ryhtynyt käsittelemään edellä mainittua kysymystä, on valiokunnan ensiksi huomauttaminen, miten Kaupunginvaltuusto elok. 21 p:nä 1894 oli Maistraatin esityksestä toimittanut vaalin sekä ensimäisen että toisen täkäläisen kaupunginlääkärinviran jälleentäyttämiseksi, ja että Keisarillinen Senaattii, sittenkun asiassa syntyneet asiakirjat olivat lähetetyt Senaattiin valtakirjojen saamista varten sanottuihin virkoihin valituille henkilöille, kuitenkin, siitä huolimatta, ettei Kaupunginvaltuuston menettelystä oltu valitettu, oli kumonnut Valtuuston asiassa toimittaman vaalin sekä velvoittanut Maistraatin kutsumaan kokoon kaupunkikunnan kaikki vaalioikeutetut jäsenet toimittamaan kyseenalaista kaupunginlääkärin vaalia. Senaatin mainitun päätöksen syyksi esitetään että Maistraatti, joka jouluk. 8 p:nä 1873 annetun, kaupunkien kunnallishallintoa koskevan asetuksen 4 §:n nojalla oli Kaupunginvaltuustolle jättänyt puheenalaisen vaalin toimittamisen, oli tällöin jättänyt huomioonottamatta saman asetuksen 49 §:ssä olevan säädöksen siitä, että virka- ja palvelusmiesten asettamisesta kaupungin ja kunnallishallinnon tarpeeksi oli voimassa, mitä sitä varten oli erittäin säädetty, joista säännöksistä Senaatti oli maininnut armollisen kirjeen marrask. 5 p:ltä 1816 ja armollisen asetuksen huhtik. 7 p:ltä 1830 sekä viitannut siihen, mitä kaupunkien pormestarin-, neuvosmiehen- ja maistraatinsihteerinvaalista oli määrätty.

Koska valiokunta ei ole tuntenut itseään vakuutetuksi siitä, että Keisarillisen Senaatin yllämainitun päätöksen olisi ehdottomasti katsottava perustuvan asiasta voimassa olevain säädösten oikeaan tulkitsemiseen, on valiokunta sentähden katsonut tarpeelliseksi hankkia selvitystä siitä, oliko Senaatti tehnyt mainitun päätöksen yksimielisesti tai oliko se mahdollisesti syntynyt äänestyksen kautta. Valiokunta on

tällöin huomannut, että päätös oli ilmaissut kuuden sen aikuisen Senaatin jäsenen mielipiteen asiassa, kun taas neljällä jäsenellä oli ollut eriävä käsitys sillä perusteella, että niistä kaupunkien kunnallisasetuksen säädöksistä, joita tähän voitaisiin sovelluttaa, nim. 9 ja 49 §§:ää, edellistä sellaisena kuin se kuuluu elok. 15 p:nä 1883 annetussa asetuksessa, 9 § sisälsi, että kaupungissa, jossa kunnan päätösvalta on kaupungin Valtuusmiehille annettu, tapahtukoon yleinen raastuvankokous ainoastaan niitä asioita varten, joiden käsittelemisestä sellaisessa kokouksessa on erittäin säädetty, ja 49 §, että muiden virka- ja palvelusmiesten asettamisesta kaupungin ja kunnallishallinnon tarpeeksi olkoon voimassa mitä siitä on erittäin säädetty; ettei kuitenkaan ollut minkäänlaista nimenomaista määräystä siitä, että kysymystä kaupunginlääkärin asettamisesta kaupungissa, jossa Kaupunginvaltuusto oli olemassa, olisi käsiteltävä raastuvankokouksessa, kuin myöskin ettei ennen kunnallisasetuksen ilmestymistä ollut olemassa määrättyjä säädöksiä järjestyksestä, jota olisi ollut noudatettava tällaisiin virkoihin ehdotuksia tehdessä, vaan oli menettely tässä kohden ollut erilainen eri paikoissa, joten tuntui epäilyksenalaiselta, olisiko 49 §:ssä mainittuihin virkamiehiin luettava kaupunkien lääkärit; ettei valitusta Kaupunginvaltuuston yllämainitusta päätöksestä oltu ilmoitettu ajallansa ja se niinmuodoin voittanut lain voiman sekä vihdoin että virkoihin ehdotettujen henkilöiden oli Lääkintöhallitus todistanut omaavan siihen tarvittavan kelpoisuuden. Tähän nähden katsoi kyseenalainen senaatinvähemmistö itsensä esteettömäksi ryhtymään kysymyksen asialliseen harkintaan.

Käsillä olevaa kysymystä harkitessaan on valiokunta huomannut, miten asiasta voimassa olevat säännökset ovat sekä niukkoja että sisällöltään epäselviä. Vanhimmmat kaupunginlääkäriä koskevat määräykset, jotka tavataan Kuninkaallisessa Kirjeessä lokak. 30 p:ltä 1688, sisältävät niinmuodoin ainoastaan yleisen säännön siitä, että Collegium Medicum'in tulisi katsoa, että kaupungit saisivat syntyperäisiä ruotsalaisia lääkäreitä, ja että maistraattien, kun kaupungit tahtoivat ottaa jonkun lääkärin, tuli pyytää sellaista Collegiumilta, mutta ei minkäänlaisia lähempiä määräyksiä mainittujen virkailijain valitsemisesta. Yllämainittu armollinen kirje Viipurin läänin maaherralle marrask. 5 p:ltä 1816 ei näytä myöskään, vastoin mitä Keisarillinen Senaatti on edellä tässä kohden tahtonut saada voimaan, antavan mitään lähempää ohjetta asiassa. Sanotussa armollisessa kirjeessä selitetään näet, että kun kaupunkien asukkaiden tulee palkata kaupunginlääkärit, valtiota sillä millään tavoin rasittamatta, niin kuuluu myös heille itselleen, tahtovatko he tällaisia lääkäreitä ottaa tai ei, mutta jos kaupungit halusivat palvelukseensa joko yksityisesti tai yhteisesti kaupunginlääkärin, olivat he velvollisia esittämään Senaatille tällaisiksi virkamiehiksi henkilöitä, joilla oli asianmukaiset todistukset omaamastaan tarpeellisesta lääketieteellisestä taidosta, jonka jälkeen ja sittenkun Collegium Medicum oli ehdotuksesta saanut tiedon sekä antanut siitä lausuntonsa, tulevan kaupunginlääkärin Senaatti nimittäisi. Miten sanat „kaupunkien asukkaat" olisivat tässä oikeastaan ymmärrettävät, ei voida varmuudella päättää. Itse asiassa lienee kuitenkin yllämainittua oikeutta useimmissa tapauksissa harjoittanut maistraatti yhteisesti kaupungin

vanhinten kanssa. Niinpä valitsivat Helsingissä v. 1841 porvariston vanhimmat ja maistraatti kaupunginlääkärin, jonka Keisarillinen Senaatti nimitti, joten raastuvankokouksessa äänioikeutettu porvaristo ei kokonaisuudessaan ottanut osaa sanottuun vaaliin.

Myöskään ei yllämainittua armollista asetusta huhtik. 7 p:ltä 1830 voida, valiokunnan mielipiteen mukaan, ottaa sen käsityksen tueksi että kaupunginlääkärin vaali olisi toimitettava raastuvankokouksessa. Se sisältää nimittäin, mikäli siitä nyt on kysymys, ainoastaan säännöksiä, joiden voidaan katsoa vaativan, että lääkintöhallituksen lausunto on hankittava kaupunginlääkärin vaalia koskevassa kysymyksessä, ennenkuin sellaisen nimittäminen tapahtuu.

Voimassa oleva jouluk. 8 p:nä 1873 annettu kaupunkien kunnallishallintoa koskeva asetus ei valiokunnan mielestä anna enempää tukea käsitykselle, että kaupunginlääkäri olisi valittava raastuvankokouksessa kuin aikaisemmatkaan asetukset. Valiokunta tahtoo tässä kohden viitata ennen kaikkea sanotun asetuksen 9 ja 49 §:n sisällön, jonka, kuten aikaisemmin on osoitettu, Keisarillisen Senaatin vähemmistö oli tätä ennen saattanut voimaan ja johonka tulkitsemiseen myöskin valiokunta voi kaikin puolin yhtyä.

Kun jouluk. 8 p:nä 1873 annetussa Keisarillisessa asetuksessa, joka koskee helmik. 23 p:nä 1789 porvaristolle ja kaupungeille annettun Kuninkaallisen vakuutuksen 3 ja 6 §:n muutosta, määrätään, että porvaristolle ja kaupungeille tätä ennen vakuutettu oikeus ehdottaa pormestareita ja valita neuvosmiehiä sekä ottaa alempaa palvellusväkeä tulisi tämän jälkeen kuulumaan kaikille raastuvankokouksessa äänioikeutetuille jäsenille, saattaisi mahdollisesti näyttää, kuin olisi tämän nojalla myöskin kaupunginlääkärit valittavat raastuvankokouksessa. Kuitenkin selviää jo verratessa yllämainittuja pykäliä porvariston oikeuksissa, että „alemmalla palvellusväellä“ on ainoastaan kaupungin- tai maistraatinsihteeri ymmärrettävä.

Vihdoin on tässä huomautettava, miten armollisessa asetuksessa elokuun 6 p:ltä 1889 määrätään, että kaupunkien pormestarin-, neuvosmiehen- ja maistratinsihteerinvirkoja vaalin kautta jälleentäytettäessä niitä säädöksiä, jotka ovat voimassa tapaan ja järjestykseen nähden vaali- ja äänioikeutta käytettäessä yleisessä raastuvankokouksessa, on noudatettava. Tämäkään asetus ei niinmuodoin sisällä minkäänlaisia säädöksiä, jotka osoittaisivat, että myöskin kaupunginlääkäri olisi valittava raastuvankokouksessa.

Ylläesitetyn kautta luulee valiokunta osoittaneensa, ettei sillä käyttännöllä, joka on sukeutunut siksi, että kaupunginlääkärin vaali on toimitettu raastuvankokouksessa, ole tukea aikaisemmissa tai nykyään voimassa olevissa asetuksissa sekä on siis pidettävä vääränä. On jo esitetty, että kaupunkien asukkaiden päätäntöoikeus, missä toisin ei ole säädetty, kuuluu kaupunginvaltuustolle, ja tähän katsoen ja kun ei mitään säädöksiä ole olemassa raastuvankokouksen toimivallasta tässä kohden, kuten yllä on osoitettu, voisi näyttää itsestään selvältä, että

Kaupunginvaltuusto pitemmittä mutkitta ryhtyisi jälleentäyttämään nykyään avonaisena olevaa täkäläistä toista kaupunginlääkärinvirkaa. Mutta kun sellainen menettely tulisi poikkeamaan tavasta, joka tosiasiallisesti on jossain määrin juurtunut, sekä mahdollisesti viemään samaan seuraukseen kuin yllä on osoitettu tapahtuneen aikaisemmassa samanlaisessa tapauksessa, on valiokunta tahtonut ehdottaa

että Kaupunginvaltuusto, hyväksymällä valiokunnan edellisessä, ylläviitatussa mietinnössä tekemät ehdotukset, huomauttamalla että tähän saakka seurattu menettely, jonka mukaan kaupunginlääkäri on valittu raastuvankokouksessa, kaipaa voimassa olevan lain ja asetusten tukea, esittäisi että Keisarillinen Senaatti määräisi, että Kaupunginvaltuusto saisi toimittaa sellaisen vaalin.

Helsingissä huhtik. 29 p:nä 1909.

Alfred Norrmén.

A. af Forselles. **Oskar Heikel.**

W. F. Heimbürger. **A. M. Lassenius.**

Hjalmar Ekholm.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino 1909.

Esitys toimenpiteistä voimassa olevain asunto-vuokraa koskevain lainsäännösten tarkastamiseksi.

HELSINGIN KAUPUNGINVALTUUSTON

TYÖVÄENASIAIN LAUTAKUNTA

Helsingissä,
31 p:nä maalisk. 1909.

Helsingin kaupungin Valtuusmiehille.

N:o 7.

Kaupungin viranomaiset ja valtuusmiehet ovat tämän vuosikymmenen kuluessa omistaneet huomiota asuntokysymyksen ratkaisulle. Erikoisesti on pidetty silmällä yritteliäisyyden edistämistä rakennusalalla, uusien tonttialojen rakennettavaksi luovuttamista, jopa työväenasuntojen rakentamista kunnan puolesta, lyhyesti sanoen suuremman huonetarjonnan aikaansaamista kohtuullisiin hintoihin. Sitävastoin on omistettu vähän, jos ollenkaan huomiota niille oikeussäännöille, jotka suorastaan vaikuttavat useimpien kunnan asukasten asunto-oloihin, nimittäin vuokrasuhdetta koskeville lakisäännöksille.

Tunnettua on, että suurin osa Helsingin kaupungin väestöä asuu vuokralla, ja ennen kaikkia koskee tämä työväenluokkaa. Koko siitä asuinhuoneluvusta, josta saatiin tietoja 1900 vuoden väenlaskussa, eli 45,245 huoneesta, oli saman vuoden työväenasuntotutkimuksessa tarkastuksen alaisina 10,193 huonetta ja näitten lisäksi vielä 3,200 asuntona käytettyä keittiötä tai pesu- ja leivintupaa. Näissä asui yhteensä 45,947 henkilöä eli melkein puolet (49,3 %) kaupungin koko väestöstä. Vuosina 1900—1908 on huoneiden luku kaupungissa lisääntynyt 22,544:llä, josta määrästä tietenkin suuri osa on vuokrahuoneita ja sellaisina on melkoisesti joutunut kaupungin nopeasti kasvavan työväestön asuttavaksi.

Edellä kerrotut, osaksi vanhentuneet numerot antavat kuitenkin kuvan työväenluokan ja sen käyttämäin asuinhuoneiden lukuisuudesta Helsingin kaupungissa ja valaisevat osaltaan vuokrasuhteiden tärkeyttä mitä työväenluokkaan tulee. Epäilemättä vallitsevat samantapaiset suhteet muissakin maamme kaupungeissa; onpa Suomen Maantieteellisen seuran julkaiseman yhteiskuntatilastollisen kartaston tekstiesityksessä ilmoitettu, että maamme maalaiskunnissa v. 1901 yhteensä 147,467 ruokakunnalla eli 30,9 %:lla oli vuokrattu asunto, ja nämä olivat varmaankin suureksi osaksi työläisperheitä.

Kaikki nämä vuokrasuhteet ovat suureksi osaksi niitä järjesteleväin oikeussäännösten puutteessa. Ne Maakaaren 16 ja 17 luvuissa tavattavat säännökset, jotka koskevat huoneenvuokraa kaupungissa, eivät irtisanomisiin, lähtöpäiviin ja vuokramaksuihin nähden kohdistu muihin kuin vuosi- tai puolivuosivuokriin. Kuukauksi- ja viikkovuokraan nähden ei oli mitään säännöksiä olemassa. Mutta nyt on yleisenä tapana, että työväenasunnot Helsingissä vuokrataan vain kuukausivuokralla, ilman kirjallista sopimusta. Kaikista niistä 9,323 asunnosta, joiden vuokrat saatiin selville 1900 vuoden tutkimuksessa, oli 4,384 sellaista, joissa asukas oli asunut korkeintaan vuoden. Turussa v. 1905 toimitetusta vähävaraisten asunto-olojen tutkimuksesta selviää, että 2,694 asuntoa oli ollut vuotta lyhemmän ajan vuokralla. Kuopiossa oli v. 1907 vastaava luku 1,348 eli 76,8 % 1,755 tutkitusta huoneesta, Viipurissa v. 1901 1,328 eli 53,4 % 2,787 tutkitusta huoneesta. Useammassa näistä tapauksista tuskin lienee vuosivuokraa sovittukaan ja niin on voinut olla laita sellaisissakin tapauksissa, milloin sama vuokralainen on asunut samassa huoneustossa yli vuodenkin. Lautakunnan hankkimista tiedoista on käynyt ilmi, että kuukausivuokra on tavallinen asuntovuokran muoto työväen keskuudessa myöskin Porissa, Vaasassa ja Tampereella, jossa viimeksimainitussa kaupungissa tänä talvena on kerätty asuntotilaston aineksia, mitkä vielä ovat käyttelyn alaisina.

Kuukautta lyhempiäkin vuokrasuhteita johtuu työväestön keskuudessa yleisestä huonemies- eli asukkijärjestelmästä. Ennen mainitusta työväen lukumäärästä Helsingissä v. 1900 oli 6,829 eli 14,9 % muitten luona asuvia. Asukkijärjestelmä on samoin suuresti vallalla muissa kaupungeissa, joskaan ei samassa määrässä, kuten näkyy vastaavista prosenttimääristä Turussa 6,9, Vaasassa 7,6 ja Kuopiossa 11,1 %. Viipurissa v. 1901 tehty tutkimus osotti, että 395 huoneustossa eli 16,06 %:ssa kaikista tutkituista huoneustoista oli asukkeja.

Näistä lukuisista lyhytaikaisista vuokrista vallitsee oikeudellisessa suhteessa suurta epätietoisuutta. Irtisanomiset ja muuttoajat perustuvat jonkinmoiseen tavaksi tulleeseen käytäntöön, joka ei kuitenkaan ole vakiintunut, tai vuokranisäntäin ja vuokralaisten mielivaltaan. Niistä neuvonkysyjistä, jotka v. 1908 kääntyivät Työväenasiain lautakunnan sihteerin puoleen, pyysi 62 tietoa vuokra-asioista ja sangen useassa tapauksessa koski epätietoisuus oikeussuhteelle perusteellista luontoa olevia seikkoja, joista ei laki mitään lausu.

Ei oli ihmekään, jos työväestön keskuudessa vallitsee epätietoisuutta siitä, mitä sääntöjä on näissä suhteissa noudatettava, kun yleinen käytäntö ja lainkäyttö ovat niissä horjuvia ja vaihtelevat eri paikkakuntain mukaan. Helsingissä on kuukausivuokran yleinen irtisanomisaika 14 päivää, ja häätöasioissa pitää Maistraatti irtisanomisajan viimeistä päivää lähtöpäivänä. Käyttännössä kuitenkin yleensä toimitetaan irtisanomiset joko seuraavan kuukauden alkuun tai 15 päiväksi, tai siksi päiväksi, jonka järjestysnumero kuukaudessa vastaa sitä, jolloin huoneusto vastaanotettiin. Sama järjestelmä vallitsee muutamissa muissakin kaupungeissa. Lautakunnalle on tiedusteltaessa ilmoitettu, että Viipurissa ja Vaasassa irtisanomisaika samoin

on 14 päivää ja että lähtöpäivä tavallisesti on Viipurissa kuukauden viimeinen, Vaasassa seuraavan kuukauden 1 päivä. Porissa mainitaan irtisanomisajan olevan tavallisesti 8—14 päivää ja muuttopäivän tavallisesti olevan kuukauden viimeisen tai ensimäisen. Tampereella on taas selvä käytäntö vakiintunut. Irtisanomisaika on yleensä ja poikkeuksetta yksi kuukausi, ja on Tampereen Raastuvanoikeuden noudattaman yhtenäisen käytännön johdosta käynyt tavaksi, että irtisanominen on tapahtuva niin aikaisin, että aina on 30 päivää aikaa kuukauden 1 päivänä tapahtuvaan lähtöön. Turussa ei käytäntö tiettävästi ole vakiintunut, mutta lienee sielläkin kuukauden irtisanomisaika tavallinen.

Edellisestä käynee selville, kuinka suotava olisi, ei ainoastan Helsingin vaan muidenkin maamme kaupunkien asuntovuokrasuhteiden järjestelylle, että ennen mainitut lain puutteellisuudet korjattaisiin.

Vaikka Työväenasiain lautakunta, toimialansa mukaisesti, on edellisessä käsitellyt asuntovuokraa koskevan lainsäädännön uudistamista työväestön edun kannalta, ei Lautakunta ole tässä yhteydessä tahtonut olla kajoamatta myös muutamaan seikkaan, joka etupäässä koske vuosivuokria. Maakaaren 16 luvun 10 §:n mukaan, siten muutettuna kuin Keisarillinen Julistus 7 p:ltä maaliskuuta 1859 sisältää, on kaupunkilaisvuokriin nähden voimassa kaksi lähtöpäivää, toukokuun viimeinen ja marraskuun viimeinen päivä. Säänöllisissä vuokraoloissa ei jälkimäinen lähtöpäivä ole enää ollenkaan käytännössä. Sen käyttäjiä ovat nykyään yksinomaan talonostokeinottelijat. Kun sanotun luvun 13 ja 15 §§:iä tulkitaan oikeuksissa siten, että uusi talonomistaja on oikeutettu sanomaan irti vuosivuokrat kaksi kuukautta ennen lähtöpäivää, niin valmistaa tuo marraskuun viimeiseksi päiväksi säädetty lähtöpäivä erittäin mieluisan tilaisuuden esim. sille, joka kesällä on ostanut talon, ennen lokakuun alkua ilmoittaa vuokralaisille yleisen vuokrain korotuksen joulukuun 1 p:stä lähtien hyvin tietäen, että vuokralaisten on kovin vaikeata siihen aikaan vuotta saada uusia asuntoja. Korotettuaan vuokrat on omistajalla mahdollisuus saada talon myytyä korkeampaan hintaan, kuin minkä itse on siitä maksanut. Niin kauan kuin puheenalainen toinen lähtöpäivä pysyy laissa ja irtisanomiseen nähden, johon vuokrasopimuksen tehneellä talonomistajalla yleisesti käytäntöön otettujen kontrahtimuotojen mukaan ei ole tilaisuutta muulloin kuin joulu- tai tammikuussa, säilytetään talonostokeinottelijoille etuoikeutena ainoastaan kahden kuukauden aika, on todellisuudessa niillä vuokralaisilla, joiden asumat talot joutuvat keinottelun esineiksi, vaara saada yhtä vuokravuotta kohti kolmekin ilmoitusta vuokran korotuksesta, nimittäin ensiksi joulu- ja tammikuulla ja lisäksi sekä maalis- että syyskuulla. Jos marraskuun lähtöpäivä poistettaisiin ja vuosikontrahdit säädettäisiin käytännössä jo vakaantuneen tavan mukaan irtisanottaviksi neljä kuukautta ennen vuokrakauden loppua, niin saisivat vuokralaiset sen kohtuullisen edun, että voivat ennakolta tietää, minkä verran heidän on seuraavana vuokravuotena maksettava vuokria. Talonomistajain oikeutettuja etuja ei tämä mitenkään loukkaisi.

Tämän ohessa Lautakunta vielä on tahtonut huomauttaa, että voisi asettaa

kysymyksen alaiseki, onko asuntovuokraan nähden vielä pysyttävä vanhassa periaatteessa, että „kauppa rikkoo vuokran".

Mainittakoon lopuksi, että niin hyvin Saksan siviililainsäädännössä (Bürgerliches Gesetzbuch §§ 535—580, erittäin § 565) kuin Ruotsissa 14 p:nä kesäkuuta 1907 annetussa laissa kiinteän omaisuuden nautintaoikeudesta (3 luvussa) on seikkaperäisiä säännöksiä asuntovuokrasta. Kuukausivuokraan erittäin nähden säädetään näissä laeissa 14 päivän irtisanomisaika, mutta Saksassa on lähtöpäivä aina oleva kalenterikuukauden viimeinen päivä, Ruotsissa taas se päivä, joka järjestykseltään kuukaudessa vastaa sitä päivää, jolloin vuokralaisen oli otettava huoneusto haltuunsa. Näitä kahta periaatetta on, tarpeellisilla muutoksilla, sovitettu myös viikkovuokraan, joka Ruotsissa on irtisanottava 3 päivää edeltäpäin, Saksassa viikon ensimäisenä arkipäivänä.

Edellisen nojalla ja erikoisesti huomioonottaen sen merkityksen, joka lyhempiaikaisten asuntovuokrain oikeudellisella järjestelyllä on työväenluokalle, rohkenee Työväenasian lautakunta kunnioittaen Kaupunginvaltuustolle ehdottaa:

että Valtuusto päättäisi hallitukselle esittää, että asuntovuokrasta voimassa olevat lainsäännökset otettaisiin tarkastuksen alaisiksi ja että tämän nojalla sekä edellä viitatussa tarkoituksessa laadittaisiin ehdotus uusiksi lakimääräyksiksi puheenalaisesta vuokrasta.

Työväenasiain lautakunnan puolesta:

V. v. Wright.

Einar Böök.

Helsingissä, Sanomal- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjap. 1909.

Valiokunnanmietintö *Kaupunginvaltuustossa tehdyn esityksen johdosta, joka koskee pysyväisen raha-asiain- eli kulunkiarviovaliokunnan asettamista Valtuustoon.*

Helsingin kaupungin Valtuustolle.

Helsingin kaupungin kulunkiarvio on viime vuosina kasvanut melkoisesti ja nousee nyt kuluvalta vuodelta yli 12 miljoonan markan, minkä ohessa sillä näyttää olevan taipumus edelleen kohota. Syyt tähän ovat haettavissa osittain kaupungin yleisessä kehityksessä ja asukasluvun vahvassa lisääntymisessä, osittain laajoissa kunnan liikeyrityksissä, kuten uudessa sähkölaitoksessa ja uudessa kaasulaitoksessa y. m. laitoksissa, jotka, voidakseen tulla täytäntöön saatetuiksi, vaativat suuria lainaustoimia. Samalla on lisääntynyt vaikeus saada vakautettuja lainoja ja toiveet niihin nähden vähentyneet parhaillaan tapahtuvan kunnallista äänioikeutta koskevan lainlaadintatyön vuoksi.

Asiain näin ollen on kaupungin raha-asiain tila omiaan herättämään huolestumista.

On sentähden katsottava tarpeen vaatimaksi, että kaupunginvaltuusto vastaisuudessa omistaa vielä enemmän huomiota ja työtä kaupungin rahakysymysten valmistamiselle, kuin mitä tähän asti tavanmukainen kulunkiarviovaliokunta on vuoden viime viikkoina voinut ehtiä.

Varsinaisen kulunkiarvion lisäksi ilmautuu vuoden kuluessa kysymyksiä, joiden ratkaiseminen vaatii melkoisia menoja, ja näidenkin pitäisi saada kulunkiarviontapainen valmistelu Valtuuston puolelta ennen päätöksen tekemistä.

Katsoen siihen, mitä yllä olen suurimmassa lyhykäisyydessä huomauttanut, on minulla kunnia ehdottaa, että Valtuusto antaisi valmistusvaliokunnan toimeksi harkita,

eikö ole syytä asettaa pysyväinen raha-asiain- eli kulunkiarviovaliokunta Helsingin kaupungin Valtuustoon; sekä

eikö Kaupunginvaltuusto voisi tämän valiokunnan jäseniksi kutsua myöskin Valtuuston ulkopuolella olevia päteviä henkilöitä.

Helsingissä marrask. 17 p:nä 1908.

K. von Alfthan.

Ylläolevaan ehdotukseen yhtyvät:

Arvid Nyberg.	**Ossian Häggman.**	**Selim Hällfors.**
Frans Stockmann.	**Ossian Aschan.**	**Severin Damstén.**
F. Grönroos.	**Knut Wasastjerna.**	**J. Sohlman.**

Sittenkun Kaupunginvaltuusto kokouksessan jouluk. 1 p:nä 1908 oli lähempää valmistelua varten lykännyt yleiseen valmistusvaliokuntaan yllä mainitun esityksen, pyytää valiokunta saada asiassa esittää seuraavaa.

Käsillä oleva esitys ei tähtää enempää eikä vähempää kuin kunnallisen finanssipolitiikan ja rahakysymyksiä koskevain kunnallisten neuvottelujen painopisteen siirtämistä Rahatoimikamarilta, Kaupunginvaltuuston yleiseltä valmistusvaliokunnalta sekä tärkeimpäin taloudellisten kysymysten valmistamista varten asetetuilta erityisiltä valiokunnilta, näistä ensi sijassa kaupungin kulunkiarvioehdotuksen tarkastamista varten asetetulta kulunkiarviovaliokunnalta, vakinaiselle raha-asiainvaliokunnalle, joka eräänlaisena yhteishyvänvaliokuntana viime kädessä ennenkuin Kaupunginvaltuusto tekisi päätöksensä antaisi tähän kuuluville kysymyksille „kulunkiarviontapaisen valmistelun“. Esitys näyttää aiheutuneen vallitseviin ajan- ja taloudellisiin oloihin nähden helposti käsitettävästä epäluottamuksesta kaupungin taloudelliseen kantovoimaan ja raha-asiain tilaan, jonka katsotaan „olevan omiaan herättämään huolestumista“. Mitä tällä jonkun verran hämärällä ilmaisulla tarkoitetaan, eivät esityksentekijät ole tarkemmin selittäneet. Vaaditulla uudella valmistelulla täytynee kai kuten kaikella aikaisemmallakin olla ensi sijassa tarkoituksena harkita kyseesen pannun menon oikeutusta s. o. sen hyötyä ja välttämättömyyttä. Jos tarkoitus olisi lykätä kaikki vuoden kuluessa esiintulevat suurempi- tai pienempikantoiset määrärahakysymykset kulunkiarviokäsittelyssä harkittaviksi, kiinnittämällä pääasiallisesti huomiota, mikä vaikutus niillä olisi taksoitukseen, olisi tällaisesta menettelystä seurauksena, paitsi vähän toivottavaa asioiden kasaantumista vuoden viime kuukaudelle, ettei kunnallisen hallintokoneiston säännöllisessä käynnissä voitaisi välttää keskey-

tystä. Pessimistisen käsityksensä tueksi puheenalaisessa kohden eivät esityksentekijät ole kuitenkaan voineet esittää muita asianhaaroja, kuin että kaupungin kulunkiarvio osoitti vuosi vuodelta kasvamisen oireita ja nykyään nousi yli 12 miljoonan markan ja että toivotun obligatsionilainan saaminen näytti kohtaavan vaikeuksia, minkä arvellaan perustuvan „parhaillaan tapahtuvaan kunnallista äänioikeutta koskevaan lainlaadintatyöhön".

Näyttää kuitenkin siltä, kuin esitetyt seikat eivät sinänsä olisi niiden vaatimusten riittävänä perusteena, joihin esitys päättyy, nimittäin että kaupungin raha-asiallisille kysymyksille olisi annettava toinen ja perusteellisempi valmistelu, kuin mitä ne tähän saakka ovat saaneet osakseen, ja että Valtuuston olisi tällöin kutsuttava asiantuntevia apulaisia Valtuuston ulkopuolella olevista kykenevistä henkilöistä. Tämän lisäksi olisi esityksentekijäin pitänyt vielä osoittaa, että kaupungin raha-asiain hoidossa olisi tähän saakka ilmennyt tuhlausta ja puutteellista huolenpitämistä; etteivät menot olisi oikeassa suhteessa tuloihin, että kaupungin asukkaiden verotaakka olisi kohtuttoman rasittava, että kaupungin velkaantuuminen olisi lisääntynyt suuremmassa määrässä kuin olisi toivottavaa kaupungin raha-asiallisten apulähteiden kannalta ja että syynä kaikkiin näihin epäkohtiin olisi tähän kuuluvain kysymysten riittämättön eikä tarpeeksi asiantunteva valmistelu. Mutta kaikissa näissä kohdin eivät esityksentekijät ole tuoneet todistuksia.

On tosin kieltämätöntä että kaupungin menoarvio on kolmen viime vuoden kuluessa kohonnut suhteellisesti tuntuvammin kuin aikaisemmin. Tätä seikkaa valaisee parhaiten seuraava yleiskatsaus kymmeneltä viime vuodelta:

Vuosi.	Varsinaisia menoja.	Tilapäisiä menoja.	Summa.
1900	3,749,000	2,632,000	6,381,000
1901	3,983,000	1,177,000	5,160,000
1902	4,112,000	1,173,000	5,285,000
1903	5,364,000	1,268,000	6,632,000
1904	4,684,000	1,129,000	5,813,000
1905	4,976,000	1,374,000	6,350,000
1906	5,618,000	966,000	6,584,000
1907	5,713,000	2,415,000	8,128,000
1908	6,317,000	5,998,000	12,315,000
1909	6,942,000	7,231,000	14,173,000

Mutta kuten ylläolevasta yleiskatsauksestakin näkyy, riippuu viimeisen kolmivuotiskauden vahva kohoaminen pää-asiallisesti tilapäisten menojen kasvamisesta; varsinaiset menot ovat tosin myös jossain määrin kohonneet, mutta tällä kohoamisella on helposti huomattava syynsä osaksi asukasmäärän melkoisessa kasvamisessa pääasiallisesti kansanaineksista, jotka huomattavassa määrässä lisäävät kunnan menoja

järjestyksen ylläpitämisestä, vaivaishoidosta, sairashoidosta ja opetuslaitoksesta, osittain siinä elantokustannusten äärettömässä kohoamisessa, joka sanottuna aikana on käynyt tuntuvaksi ja joka luonnollisesti ei ole voinut olla vaikuttamatta kunnan kuten jokaisen yksityisenkin kulunkiarvioon. Ensi sijassa ovat tämän lisäyksen aiheuttanet sairaishoidon ja opetuslaitoksen menot. Edelliset ovat 440,000 markasta vuonna 1907 kohonneet 630,000 markkaan tältä vuodelta; varsinaiset menot opetuslaitoksesta taas, jotka vuonna 1907 nousivat 1,336,000 markkaan, ovat tämän vuoden kulunkiarviossa lasketut 1,549,000 markaksi; niinmuodoin lisäys vastaavasti 43 % ja 15 %. Sanotulla lisäyksellä on, kuten jo huomautettiin, luonnollinen selityksensä asukasmäärän nopeassa nousemisessa ja niissä kasvaneissa vaatimuksissa, joita tämän vuoksi asetetaan kunnallisille laitoksille. Kaukana moitittavasta tuhlaavaisuudesta tässä kohden, voitaisiin kaupungin hallintoa suuremmalla syyllä syyttää liian suuresta itaruudesta; huomautettakoon vain siitä väliaikaisesta ja varsin epätyydyttävästä kunnosta, missä kaupungin sairaalalaitokset edelleen ovat, ja että ei vielä ole oltu tilaisuudessa kiinnittämään huomiota kansakoulunopettajiston äänekkääseen valitukseen riittämättömistä palkkaeduista.

Mitä ylimääräisiin menoihin tulee, jotka niin varsin tuntuvassa määrässä ovat kohottaneet viimeisten vuosien kulunkiarvioiden loppusummaa, saa ensi sijan niissä määrärahat vesilaitoksen laajentamiseksi ja parantamiseksi, uusi kaasulaitos ja kunnallinen sähkölaitos, yhteensä 8,130,000 markkalla. Nämä määrärahat on äänestänyt erityisesti tarkoitusta varten lisätty Kaupunginvaltuusto niinhyvin teknilliseltä kuin raha-asialliseltakin kannalta tarkan ja monipuolisen selvityksen perusteella.

Muista satunnaisista menoista mainittakoon tässä määrärahat erittäin:

Kahdesta uudesta poliisiasemasta	Smk.	405,000
Uudesta työ- ja vaivaistalosta	„	500,000
Marian sairaalan lisärakennuksesta	„	600,000
Kunnallisista työväenasunnoista	„	675,000
Uusista kansakouluista	„	720,000
L. Rannan tavaravarikon päällisrakennuksesta .	„	200,000
	Summa Smk.	3,100,000

Viimemainittua satunnaisten menojen ryhmää ei tosin kannattavaisuus näkökannalta voida asettaa samanveroiseksi edellisten kanssa, mutta niiden välttämättömyyttä ei voitane epäillä, ja joka tapauksessa ovat yllämainitut rakennusyritykset päätetyt vasta asianomaisten lautakuntain ja spesiaalikomiteain huolellisesti harkittua niiden tarpeellisuutta.

Mitä sitten tulee toiseen esityksessä esiintuotuun seikkaan, joka vaatisi vakinaisen raha-asiain valiokunnan asettamisen, nimittäin kaupungin vaikeuksiin muuttaa edellä mainittujen ylimääräisten menojen kautta kertynyt liikkuva velkansa obligatsionilainaksi, niin täytyy suuresti epäillä, olisiko sellainen valiokunta voinut paremmin kuin Valtuuston tarkoitusta asettama erityinen valiokunta keksiä parannusta

siihen. Sillä sanottujen vaikeuksien syynä ei suinkaan ole ollut, kuten esityksentekijät näyttävät otaksuvan, puuttuva luottamus rahamaailmassa kaupungin rahalliseen tilaan tai epäilykset, että sen horjuttaisi epäkypsät äänioikeus uudistukset, vaan on se pääasiallisesti riippunut viime vuosina ulkomaisilla rahamarkkinoilla vallinneesta haluttomuudesta tehdä kiinteitä sijoituksia alhaista korkoa vastaan, johon tulee lisäksi, varsinkin suomalaisiin obligatsioneihin nähden, maan epävakainen valtiollinen asema. Sen jälkeen kun on tapahtunut helpontuminen kansainvälisillä rahamarkkinoilla, on kaupunginkin onnistunut tehdä obligatsionilaina, joskaan ei, viime mainitun seikan vuoksi, niin edullisilla ehdoilla, kuin edellisinä onnellisimpina aikoina. Kun obligatsionilainan ottaminen kaupungin tarpeeksi voi tulla kyseesen ainoastaan pitemmän väliajan jälkeen, ei sellaisen asian valmistelua varten vakinaisen raha-asiain valiokunta ole lainkaan tarpeen vaatima, vaan Valtuuston tähän asti noudattamalle menettelylle, että tarkoitusta varten asetetaan erityinen komitea, on ehdottomasti etusija.

Olisi syyllä voinut odottaa, että esityksentekijät, ilmaistessaan huolensa kulunkiarvion nousemisesta, olisivat myöskin koskeneet kysymykseen, miten tämä jatkuva nousu on vaikuttanut kunnan verovelvollisten maksuihin tasapainon ylläpitämiseksi kulunkiarviossa, s. o. vuotuisen taksoituksen suuruuteen, mutta asian tämä puoli sivuutetaan esityksessä täydellisella vaikenemisella. Itse asiassa osoittaa silmäys taksoituserään veroäyriltä, ettei tämä ole noussut rinnan menoarvioiden kanssa, vaan on voinut pysyä yleisinpiirtein katsottuna muuttumatonna ja — voidaan lisätä — alempana kuin useammissa muissa maan kaupungeissa, esim. Oulussa, Porissa, Waasassa, Turussa, Wiipurissa, Tampereella, Hangossa ja Kristiinankaupungissa.

Ajanjaksona 1900—1908 taksoitettiin nimittäin Helsingissä veroäyriltä:

Vuonna	1900	ℳ	12: 66
„	1901	„	12: 91
„	1902	„	13: 31
„	1903	„	12: 56
„	1904	„	12: 33
„	1905	„	12: 01
„	1906	„	13: 06
„	1907	„	13: 25
„	1908	„	13: 85

eli keskimäärin vuodelta 12: 88, joka vastaa 3,22 % veroitetusta tulosta. Tänä vuonna on kyllä taksoitus kohonnut tavattoman korkeaksi, eli 16 markaksi veroäyriltä, mutta tämä riippuu, kuten helposti näkyy, niistä poikkeuksellisen epäsuotuisista oloista, joissa kauppa ja teollisuus on työskennellyt viime vuonna ja jotka eivät ole voineet olla vaikuttamatta veroäyrien lukuun, johon tulee lisäksi että kaupungin muut tulot eivät ole samain seikkain vuoksi kasvaneet samassa suhteessa kuin aikaisemmin, vaan jopa osoittaneet melkoista vajausta, kuten esim. tontinlunastukset, joiden viime vuonna oli

laskettu tuottavan 800,000 markkaa, mutta olivat todellisuudessa tuottaneet ainoastaan 331,820 markkaa. Ensi sijassa viimeksi mainitun seikan sekä sen välttämättömyyden vuoksi, että Valtuuston täytyi yli kulunkiarvion osoittaa melkoisia eriä osittain puhjenneiden osittain peljättävissä olevain kulkutautien vastustamiseksi, ei tämän vuoden kulunkiarviojärjestelyssä ole voitu kuten edellisinä vuosina odottaa mitään säästöä kuluvalta vuodelta, josta on ollut seurauksena taksoituksen tavaton kohoaminen.

Lopuksi vielä muutama sana Valtuustossa käsiteltäväksi tulevain määrärahakysymysten laadusta ja siitä valmistelusta, joka tulee näiden erilaatuisten kysymysten osaksi.

Ensimäisen luokan, muuten lukuisimman, muodostavat Rahatoimikamarin ja kaupungin muiden hallintolautakuntain ja hallitusten esitykset määrärahain osoittamisesta satunnaisia tarpeita varten, joita vuoden varrella on ilmaantunut maksettavaksi menosääntöön edellyttämättömiä tarpeita varten varatuista varoista. Nämä asiat valmistaa säännöllisesti Valtuuston yleinen valmistusvaliokunta, poikkeustapauksissa, kysymyksen ollessa suurenpuoleisesta erästä tai jos asialla on muuteen suurenlainen kantavuus, erityinen valiokunta.

Viime vuosina on tähän kuuluvilla määrärahatarpeilla tunnettujen olojen vuoksi ollut suurempi osa kaupungin taloudessa kuin aikaisemmin. Kaupunginvaltuuston on nimittäin ollut pakko hämmästyttävässä määrässä käyttää varoja yli kulunkiarvioon aavistamattomia tarpeita varten merkityt määrärahasummat. Niin teki määräraha vuodelle 1907 150,000 markkaa, kun taas sille osoitetut menot nousivat kaikkiaan 497,283 markkaan 94 penniin, josta terveys- ja sairashoidon lisämääräraha teki 169,035 markkaa 94 penniä, jonka lisäksi 135,281 markkaa 44 penniä osoitettiin kolerabarakkien sisustamiseksi, väliaikaisen sairaalan perustamiseksi Humalistoon ja vaivaistalon sairaalan lisärakennukseen. Vuonna 1908 nousivat kyseenalaiset menot, joita varten vuosirahasäännössä oli merkitty 200,000 markan määräraha, 412,968 markaksi 87 penniksi, josta 110,748 markkaa 95 penniä tuli terveys- ja sairashoidon osalle, 81,974 markkaa 94 penniä vaivaistalolle sekä 90,266 markkaa 56 opetuslaitokselle. Niihin oloihin nähden, jotka olivat aiheuttaneet yllämainitut lisämäärärahat, tuntuu uskomattomalta, että niiden alentamista perusteellisinkaan selvitys olisi voinut aikaansaada.

Toista määrärahakysymyksen luokkaa edustavat ehdotukset, joita esittää Rahatoimikamari tai asianomaiset hallintolautakunnat kunnan rakennusyrityksistä, uusien kunnallisten virkatoimien perustamisesta tai vanhempain sellaisten palkkaehtojen parantamisesta tai myös varsinaisten menojen lisäämisestä kulunkiarviossa. Paitsi sitä valmistavaa harkintaa, jonka alaisena tällaiset esitykset ovat olleet asianomaisessa lautakunnassa, lykkää Valtuusto ne säännöllisesti Rahatoimikamariin, jollei ehdotus ole lähtenyt Kamarista, sekä lisäksi erityisen valiokunnan käsiteltäväksi, joka on kokoonpantu kiinnittämällä huomiota niihin erityisiin tietoihin, joita vaaditaan kysymyksen arvostelemiseen. On selvää, että sellainen valmistelu antaa suuremman vakuuden kaikinpuolisesta perusteellisesta ja selväsuuntaisesta käsittelystä, kuin voi-

daan odottaa vakinaiselta raha-asiainvaliokunnalta, vaikkapa siihen otettaisiinkin Valtuuston ulkopuolella olevia kykeneviä henkilöitä. — Sillä itsestään on selvää, ettei sellaisella valiokunnalla voi olla niin laajakantoista perehtymystä kaupungin rahallisiin tarpeisiin ja varoihin kuin esimerkiksi Rahatoimikamarilla.

Kolmas ja viimeinen finanssikysymysten luokka, jonka Kaupunginvaltuusto käsittelee, käsittää kulunkiarvion vahvistamisen. Kuten tunnettua laatii ehdotuksen täksi Rahatoimikamari, niiden erityisten ehdotusten nojalla, joita antavat kaupungin hallitsevat lautakunnat ja hallitukset. Ehdotuksen tarkastaa tämän jälkeen Maistraatti ja lisäksi Valtuuston kulunkiarviovaliokunta ennenkuin se esitetään Valtuuston ratkaistavaksi. Niinmuodoin on kulunkiarviokysymys nelinkertaisen edelläkäyvän valmistelun alaisena. Tunnustettava on kuitenkin, että tässä on olemassa epäkohta, kun näet se aika, joka kulunkiarviovaliokunnalla on käytettävinään laajan ehdotuksen läpikäymistä ja tarkastamista varten, on liian lyhyt. Rahatoimikamarin ohjesäännön 19 §:n mukaan tulee Kamarin lokakuussa jättää kulunkiarvioehdotus Maistraattiin. Mutta säännöllisesti lienee Maistraatti saanut sen vasta paljon myöhemmin, jonka tähden ei Maistraattikaan ole ollut tilaisuudessa jättämään ehdotusta Valtuustolle aikaisempaan kuin vasta joulukuun alussa. Mainittu epäkohta näyttää kuitenkin voitavan vaikeudetta oikaista, jos Maistraatti ankarasti pitäisi kiinni Rahatoimikamarin ohjesännön huomautetun määräyksen noudattamisesta. Käykö Rahatoimikamarin uudestaan järjestäminen, esim. Kamarin tehtäväin jakamisen kautta eri osastoille, välttämättömäksi, jotta kulunkiarvioehdotuksen oikeassa ajassa jättäminen kävisi mahdolliseksi, on kysymys, jota tässä yhteydessä ei liene otettava käsiteltäväksi. Joka tapauksessa kuulunee alotteen ottaminen muutokseksi tässä kohden Rahatoimikamarille itselleen. Kaupunginvaltuustolle riittäneen, että se lausuu Maistraatille toivomuksenaan saada vastaanottaa kulunkiarvioehdotuksen viimeistään marraskuun 15 p:nä.

Ylläolevan selvityksen kautta on valiokunta koettanut osoittaa, että se syytös kaupungin raha-asiain hoitoa vastaan, ettei se olisi ollut tehtävänsä tasalla, jonka etitys sisältää, on täydellisesti oikeudeton sentähden

että kaupungin menoarvion kohoamisella on perusteensa osittain kaupungin luonnollisessa kehityksessä osittain oloissa, joiden auttaminen tai estäminen ei ole ollut kaupunginhallinnon vallassa, sekä että kaupungin raha-asiain nykyistä valmistelujärjestystä vastan ei voida tehdä oikeutettuja muistutuksia muussa suhteessa, kuin että se aika, joka on Kaupunginvaltuuston käytettävissä kulunkiarvion käsittelyä varten, on liian niukka.

Tämän nojalla saa valiokunta esittää:

ettei käsillä oleva esitys aiheuttaisi muuta Kaupunginvaltuuston toimenpidettä, kuin että Valtuusto pyytäisi Maistraatilta, että Maistraatti menettelisi niin, että kulunkiarvioehdotus voitaisiin joka vuosi viimeistään marrask. 15 p:nä jättää Valtuuston käsiteltäväksi.

Helsingissä toukokuun 10 p:nä 1909.

Alfred Norrmén.

Karl Appelberg.	**A. af Forselles.**	**F. Gustafsson.**
Oskar Heikel.	**H. Hertzberg.**	**A. M. Lassenius.**

Helsingiissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino 1909.

Valiokunnan mietintö ynnä ehdotus Helsingin Anniskeluosakeyhtiön 1908 vuoden voittovarain jakamiseksi.

Viime maaliskuun 16 päivänä on Kaupunginvaltuusto antanut valiokunnalle, johon valittiin allekirjoittaneet sekä neiti Annie Furuhjelm, toimeksi tehdä Valtuustolle ehdotuksen Helsingin Anniskeluosakeyhtiön 1908 vuoden voittovaroista kaupungille tulevan osuuden käyttämiseksi. Neiti Furuhjelm on kuitenkin ulkomaamatkan johdosta ollut estynyt ottamasta osaa Valiokunnalle siten annetun työn suorittamiseen.

Valiokunnalle saapuneen ilmoituksen mukaan on edellä mainittu voittovarain osuus 407,846 markkaa 16 penniä, joka rahamäärä onkin kaupunginkassaan toimitettu. Tähän tulee lisäksi 1,532 markan 7 pennin rahamäärä, joka on tullut kaupungin osalle Helsingin Anniskeluosakeyhtiön liikkeen selvityksessä ja joka valiokunnan niinikään on ehdotettava jaettavaksi samassa järjestyksessä kuin edellä mainittu määrä.

Asian käsittelyssä on valiokunnan ollut otettava huomioon seuraavat osaksi Kaupunginvaltuustolle saapuneet ja osaksi suorastaan valiokunnalle jätetyt voittovaroista myönnettäviä määrärahoja koskevat hakemukset, nimittäin:

Neidit Elisabeth Alander ja Hanna Rothman Sörnäisten kansanlastentarhalle	24,040: —
Neidit Bertha Bäckman ja Lilli Winter Kallion kansanlastentarhalle .	9,150: —
Neiti Ester Floman Uudelle suomalaiselle kansanlastentarhalle . . .	9,900: —
Neiti Annie Rundström Perämiehenkadun kansanlastentarhalle . . .	9,199: —
Neiti Lydia Wendell Töölön ruotsalaiselle kansanlastentarhalle . . .	8,275: —
Neiti Therese Wuorenheimo Hermannin suomenkieliselle kansanlastentarhalle 15,470 mk ja kesälastentarhalle 1,075 mk	16,545: —
Neidit Mildrid Brotherus ja Hilda Anthoni Hermannin ruotsalaiselle kansanlastentarhalle ja iltapäivälastentarhalle 11,750 mk sekä lisää täksi vuodeksi 300 mk	12,050: —
Rouva Mary Mether, o. s. Tesche, Sörnäisten suomenkieliselle lastentarhalle	7,600: —
Neiti Agnes Nordman Sepänkadun ruotsinkieliselle kansanlastentarhalle	9,000: —
Fredriksbergin kansanlastentarha apumaksuksi	4,000: —
Siirretään	109,759: —

Siirretty	109,759: —
Neiti Anna Geitlin Töölön suomenkieliselle kansanlastentarhalle . . .	7,500: —
Neiti Ingrid Poppius kaksikielisen kansanlastentarhan perustamiseksi Tehtaankadun seudulle	7,000: —
Neiti Karin Eklund Toukolan kaksikieliselle kansanlastentarhalle . .	7,500: —
Neiti Maria Liljeström Eerikinkadun 31:ssä olevalle ruotsinkieliselle kansanlastentarhalle	9,150: —
Neiti Lina Hellgren Kivenhakkaajankadun 3:ssa olevalle kansanlastentarhalle	8,000: —
Neiti Bertha Hannén lasten työkoululle	1,000: —
Neidit Elsa Olin, Louise Stoltzenberg ja Lydia Wendell Töölön lasten työtuvalle	500: —
Rouva G. Zilliacus y. m. n. s. poikaklubille	1,000: —
Kaupunkilähetys työnjohtajan ja lastenhoitajan palkkaamiseksi 2,500 mk, kesäloman hankkimiseksi köyhille, heikoille lapsille 500 mk, Oulunkylän lastenkodille 1,000 mk sekä turvattomain kodin viime ja kuluvan vuoden kustannuksiin 4,000 mk	8,000: —
Sörnäisten Arbetets Vänner yhdistys kesätoiminnan hankkimiseksi lapsille, ompeluseuralleen sekä kirjastolle ja esitelmiin	2,000: —
Arbetets Vänner yhdistys (Emäyhdistys) yleistä toimintaansa varten	4,000: —
Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistys oppilaitten kesäsiirtoloille	15,000: —
Kansakoulunjohtokunta veistokurssien toimeenpanemiseksi ensi kesänä kansakoululapsille	600: —
Lastenhoidon edistämisyhdistys yleisiin tarkoituksiinsa	13,000: —
Sama yhdistys Pippingskjöldin hoitolalle	3,000: —
Maitopisara-yhdistys toimintansa edistämiseksi	10,000: —
Rouvasväenyhdistys lastenkodilleen 3,000 mk sekä työansion hankkimiseksi avunetsijöille 5,000 mk	8,000: —
„Risatautisten lasten parantola"-yhdistys Högsandin parantolalle . .	1,500: —
Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistys kesäkodille noin 25 tuberkelitautista kansakoulunoppilasta varten ja paikkain kustantamiseksi noin 10 oppilaalle Högsandissa	6,000: —
Köyhäin lasten työhuoneitten toimikunta	11,000: —
Yhdistys „Ruokaa Helsingin köyhille kansakoulunoppilaille" toimintansa edistämiseksi	20,000: —
Hammaslääkärit Th. Weber ja Axel Aspelund kansakoululasten hammasklinikan voimassapitämiseksi	9,660: —
Naisasialiitto Unioni työn jakamiseksi naisille	1,000: —
Siirretään	264,169: —

Siirretty	264,169: —
Hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistys työn jakamiseksi naisille 4,000 mk ja yhdistyksen keskustoimiston voimassapitoon 2,500 mk	6,500: —
Martha-yhdistyksen Helsingin-osasto työväenluokan naisten ruuanlaittokursseille	1,000: —
Palvelijatarten ja työläisnaisten toipuvainkoti eli n. s. Vilhelminakoti toimintansa edistämiseksi	2,000: —
Suomen Naisyhdistys työläisnaisten kesäsiirtolalle	2,000: —
Helsingin palvelijataryhdistys palvelijatarkodilleen	3,500: —
„Tehtaalaisnaisten koti“-yhdistys	1,000: —
Lepokoti-yhdistys	2,000: —
Toipuvainkoti-yhdistys	6,500: —
Helsingin Kuuromykkäyhdistys alaikäisten kuuromykkäin lastentarhakursseille 500 mk, kuuromykkäin opetukseen 500 mk sekä Oulunkylän kesäsiirtolalle 500 mk	1,500: —
„Sokeain Ystäväin“ yhdistys sokeitten miesten työkoululle	3,000: —
Suomen Eläinsuojelusyhdistys eläinsuojeluskonttorilleen	500: —
Terveystoimisto täysihoidon, matka-avun, lääkkeiden y. m. hankkimiseksi varattomille potilaille	6,000: —
Valko Nauha yhdistys pelastustyölleen	6,000: —
Sanottu yhdistys kahden lastenkotinsa voimassapitoon	16,000: —
Pelastusarmeija Albergassa olevalle lastenkodilleen, Sörnäisten lastenseimelle, langenneitten naisten pelastuskodille, Sörnäisissä olevalle miesten yömajalle ja halkopihalle sekä työlleen kaupungin sairaitten ja köyhäin keskuudessa ynnä köyhäin lasten kesäsiirtolalle	32,000: —
Helsingin Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys huvilan ostoon sekä kesäleirin järjestämiseksi pääkaupungin miespuoliselle nuorisolle	5,000: —
Kirkkoherra Julius Engström y. m. varattomain sairaskeittiön voimassapitoon	3,000: —
Ruotsalaisen naisliiton Helsingin-osasto kirjastolleen	600: —
Perustuslaillinen Työväenyhdistys luentoihin ja kirjastolle	2,500: —
Töölön Työväenyhdistys kirjastolleen ja lukusalilleen	1,000: —
Helsingin Kristillinen Työväenyhdistys toiminnalleen	5,000: —
Hermannin Työväenyhdistys kirjastolleen ja lukusalilleen sekä näyttämötaiteen edistämiseksi ynnä vuokra-avuksi	5,000: —
Helsingin Työväenyhdistys kirjastolleen ja lukusalilleen	3,000: —
Helsingin Perustuslaillinen Nuorisoklubi sivistyspyrinnöillensä	3,000: —
Helsingin ruotsinkielinen kansanopisto	2,000: —
Helsingin Kansanopistoseura luentojen toimeenpanemiseksi	3,000: —
Siirretään	386,769: —

Siirretty	386,769: —
Helsingin ruotsalainen rauta- ja metallityöntekijäin ammattiosasto ruotsiapuhuvien rauta- ja metallityöntekijäin ammattitaidon kohottamiseksi	700: —
Suomen Satama- ja vesiliikennetyöntekijäin Liiton Osasto N:o 18 lukusalilleen	500: —
Sörnäisten Työväenyhdistys näyttämötaiteen edistämiseksi	1,000: —
Töölön Sosiaalidemokraatinen Nuorisoklubi kirjastolleen sekä esitelmiin	1,000: —
Suomen puutyöntekijäin liiton kirvesmiesten ammattiosasto ammattikirjallisuuden hankkimiseen sekä yhdistyksen sairasrahastoon	2,000: —
Suomen sosiaalidemokraatisen nuorisoliiton Sörnäisten Osasto kokoushuoneiston vuokra-apumaksuksi	500: —
Helsingin Työväen rakennusyhdistys rakennustarkoituksiin	6,000: —
Suomen valtionrautateiden rata- ja rakennustyöläisten sairasapurahasto toiminnalleen	—
Tupakkatehtaalaisten ammattiosasto kesäsiirtolarahastolleen	—
„Välitaipaleen kansakoulua hankkiva toimikunta“ kansakoulun perustamiseksi Oulunkylän seudulle	2,000: —
Helsingin Nuorisoseura kirjastolleen ja esitelmiin	1,000: —
Raittiusyhdistys Kilpi	2,050: —
Nuorison Raittiusyhdistys Väinölä	1,000: —
Toivon liittojen Yhteistoimikunta	2,000: —
Raittiusyhdistys Balder	4,600: —
Raittiusyhdistys Koitto	5,000: —
Raittiusyhdistys Liitto	1,000: —
Raittiusyhdistys Soihtu	2,000: —
Uudenmaan raittiuspiirin toimikunta	1,500: —
Raittiusyhdistys Verdandi	3,000: —
Raittiusyhdistys Valo vuokra-apumaksuksi	500: —
Keski-Uudenmaan raittiuspiiri	1,500: —
Raittiusyhdistys Rauha	1,000: —
Kansakoulun nuoriso- ja raittiusliitto esitelmiin y. m.	600: —
Veistonopettaja O. W. Corander kasvatusopilliselle veisto-oppilaitokselleen	6,300: —
Neiti Agda Blom veistokoululleen	500: —
Helsingin Käsityökoulu apurahaa koululleen	3,000: —
Suomen Liikemiesyhdistys iltakursseille	2,000: —
Helsingin Uimaseura toiminnalleen	3,000: —
„Oma Koti-yhdistys“ rakennusrahastolleen	15,000: —
Kansankodin Osakeyhtiö Hermannin kansankodin voimassapitoon	1,000: —
„Sailors Homen“ johtokunta	10,000: —
Siirretään	468,019: —

Siirretty	468,019: —
Senaatinkopisti Hugo Öhman n. s. „Ylioppilaskodin“ voimassapitoon .	2,500: —
Urheiluseura „Kamraterna“ toiminnalleen	—
Yhdistys „Puita köyhille“ toiminnalleen	5,000: —
Helsingin Anniskeluosakeyhtiö Korkeasaarella ja Seurasaarella olevien laitostensa kunnossapitoon	72,000: —
Paitsi edellä lueteltuja hakemuksia on Kaupunginvaltuusto valiokuntaan lähettänyt Rahatoimikamarin esitykseen talon rakentamisesta Sörnäisten Kansankirjastolle ja Lukusalille, jonka rakennusyrityksen kustannukset olisi kokonaan suoritettava voittovaroista ja tänä vuonna niistä käytettävä	80,000: —
Yhteensä Smk.	627,519: —

Käytettävänä olevista voittovaroista on Kaupunginvaltuusto, mikäli valiokunnalle on ilmoitettu, jo myöntänyt seuraavat kaupunginrahastosta ennakolta maksetut määrärahat, nimittäin:

kesäk. 16 p:nä 1908 Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle Korkeasaaren ja Seurasaaren laitosten voimassapitoon	37,300: —
jouluk. 15 p:nä 1908 mainitulle yhtiölle samaan tarkoitukseen. . . .	35,000: —
saman kuukauden 30 p:nä Hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistykselle töiden järjestämiseksi työttömille naisille	5,000: —
maaliskuun 16 p:nä 1909 „Valko Nauha“ yhdistykselle sen lastenturvakotia varten	8,000: —
Smk.	85,300: —

Niinkuin edellä on mainittu, on vuodelta 1908 voittovaroja kaikkiaan	409,378: 23
Kun Kaupunginvaltuusto näistä jo on käyttänyt.	85,300: —
on siis nyt Valtuuston jaettavana Smk.	324,078: 23

Kun Kaupunginvaltuuston Helsingin Anniskeluosakeyhtiön 1908 vuoden voittovaroista ennakolta myöntämät määrärahat sekä nyt anotut apurahat yhteensä nousevat 712,819 markkaan, on tämä määrä Smk. 303,440: 77 suurempi kuluvana vuonna käytettävissä olevien voittovarain määrää. Valiokunnan on sentähden ollut tutkittava, minkä laitosten ja yhdistysten pitäisi tarkoituksensa ja toimintansa perustuksella etusijassa päästää avustuksesta osallisiksi; ja on valiokunnan ollut tässä kohden erittäin huomioon otettava, että voittovarain tämänvuotinen määrä on ko-

konaista Smk. 42,629: 70 vähempi viimevuotista. Työssään on valiokunta pitänyt ohjeenaan samoja näkökohtia, joita aikaisemminkin on noudatettu, eli että etusijassa oli otettava huomioon ne laitokset, joiden tarkoituksena on kasvavan polven hyöty, samoinkuin ne, joiden päämääränä on taloudellisesti huono-osaisempain yhteiskuntakerrosten tarkoituksenmukainen avustaminen. Muille hakijoille on valiokunta joko puoltanut annettavaksi mille minkin suuruisen apurahan, mikäli valiokunta on katsonut niiden tarkoitusten ansaitsevan kannatusta ja se käytettäväin varain määrään nähden on käynyt päinsä, taikka myös voittovarain rajoitetun määrän vuoksi ehdottanut hakemukset evättäviksi; ja on viimeksi mainittuun ryhmään etusijassa luettu yritykset, joita ei ole aikaisemmin kannatettu voittovaroilla, jota vastoin valiokunta on mikäli mahdollista koettanut pitää silmällä, että sellainen toiminta, jota aikaisemmin on harjoitettu voittovaroista annetulla avustuksella, voisi vastedeskin samalla tavalla jatkua.

Valiokuntaan lähetetyistä esityksistä on valiokunta etusijassa ottanut käsiteltäväksi sen, joka koskee määrärahan myöntämistä voittovaroista talon rakentamiseksi Sörnäisten kansankirjastolle ja lukusalille. Puheena olevasta rakennuksesta, jonka Rahatoimikamari on ehdottanut teetettäväksi Porthaninkadun tontille N:o 12, on arvioitu olevan kustannuksia 200,000 markkaa, jonka rahamäärän Rahatoimikamari on Kaupunginvaltuustolle tekemässään esityksessä ehdottanut suoritettavaksi voittovaroista siten, että näistä tänä vuonna osotettaisiin tähän tarkoitukseen 80,000 markkaa sekä lähinnä seuraavina kahtena vuonna 60,000 markkaa kumpaisenakin. Rahatoimikamari on tätä ehdotustaan perustellut sillä, että kaupungille olisi tuntuvasti suuremmaksi hyödyksi, jollei voittovaroja jaettaisi lukuisiin pieniin osiin moninaisten enemmän tai vähemmän yleishyödyllisten yritysten kannattamiseksi, vaan annettaisiin harvalukuisemmissa erissä sellaisten yritysten kannattamiseksi tai toteuttamiseksi, joilla on suurempaa merkitystä yhteiskunnalle kokonaisuudessaan ja erittäinkin sellaisten yritysten, joita täytyy pitää kaupungille tärkeinä, huomauttaen Rahatoimikamari samalla, että kansankirjastotalon rakennuttaminen epäilemättä on tällainen yritys. Tähän Rahatoimikamarin käsitykseen ei valiokunta puolestaan kuitenkaan ole voinut yhtyä. Valiokunta on nimittäin ottanut huomioon, ettei tuntuvampi avustuksen lakkauttaminen lukuisilta yhdistyksiltä ja yksityisiltä henkilöiltä, jotka tähän asti tavallisesti ovat voineet harjoittaa yhteiskunnalle hyödyllistä toimintaansa yksinomaan voittovaroista saamansa kannatuksen avulla, suinkaan olisi hyvin harkittua eikä tarkoituksenmukaista, sekä ettei se hyöty, minkä yhteiskunta saa senlaatuisesta yrityksestä kuin edellä mainittiin, olisi oleva riittävänä vastapainona valiokunnan vastikään huomauttamille haitoille. Siinäkään tapauksessa että tässä puheena olevaan tarkoitukseen käytettäisiin jotkut määrärahat, joita kenties voitaisiin katsoa vähemmän tärkeisiin tarpeisiin aijotuiksi. ei siten saatava summa suinkaan nousisi puheena olevaan 80,000 markan määrään. Kun valiokunta muutoin on pitänyt varmana, että puheena olevan kirjastotalon kustannusten suorittamiseen tarpeelliset varat voidaan saada tarvitsematta tähän

käyttää voittovaroja, on valiokunta katsonut olevan ehdotettava Rahatoimikamarin mainitussa tarkoituksessa tekemä esitys evättäväksi.

Valiokunnalle jätettyjä *kansanlastentarhain* apurahananomuksia käsitellessään on valiokunnan erittäin ollut lausuttava mielensä Tehtaankadun seudulle perustettavaksi ehdotetusta kaksikielisestä kansanlastentarhasta, jolle neiti Ingrid Poppius on anonut 7,000 markan määrärahaa. Valiokunnalla on se käsitys, että kansanlastentarhain hyöty ja merkitys on erittäin suuri sekä että tämän laatuisia yrityksiä olisi sentähden mikäli mahdollista edistettävä. Mitä erittäin tulee nyt puheena olevaan anomukseen, on Kasvatuslautakunta sen johdosta huomauttanut, ettei sen kaupungin tienoon työväestöä, johon mainittu lastentarha on aijottu sijoitettavaksi, tosin käy lukeminen kaupungin köyhimpään, mutta etteivät sen taloudelliset olot kuitenkaan ole läheskään sellaiset, että se voisi omalla kustannuksellaan pitää voimassa kansanlastentarhaa. Tähän nähden ja kun on tunnettua, että Kapteenin- ja Pekankadun varrella asuvien perheiden lapset nykyään käyvät kaukana Kivenhakkaajankadun varrella sijaitsevassa kansanlastentarhassa, on Lautakunta mitä hartaimmin puoltanut neiti Poppiuksen anomusta, sillä ehdolla kuitenkin että ehdotettu uusi kansanlastentarha käytännöllisistä syistä tulisi yksinomaan ruotsinkielinen, joten edellä mainitussa Kivenhakkaajankadun varella olevassa lastentarhassa voitaisiin käyttää opetuskielenä yksinomaan suomea, jommoiseen muutokseen sen johtajatar onkin ilmoittanut suostuvansa. Varsinaisessa kaupungissa olisi siten oleva kuusi kansanlastentarhaa, niistä kolme suomen- ja kolme ruotsinkielistä.

Vaikka valiokunta, niinkuin edellä lausuttiin, pitää kansanlastentarhain toimintaa sangen tärkeänä ja niinikään yhtyy Kasvatuslautakunnan esittämiin, tässä edellä kerrottuihin näkökohtiin, on valiokunta kuitenkin, vaikka tosin paljon epäröityään, arvellut voittovarojen niukkuuden tähden olevan tällä kertaa ehdotettava puheena oleva anomus evättäväksi.

Uuden suomalaisen kansanlastentarhan johtajatar neiti S. Floman ja Hermannin ruotsalaisen kansanlastentarhan johtajatar, neiti M. Brotherus ovat Kaupunginvaltuustolta anoneet, paitsi ensintulevana työvuonna tarpeellisia määrärahoja, lisämäärärahaa johtamilleen kansanlastentarhoille täksi vuodeksi, neiti Floman 400 ja neiti Botherus 300 markkaa. Viimeksi mainittujen määrärahain myöntämistä ei valiokunta kuitenkaan ole voinut puoltaa, koska valiokunnan mielestä hakijain olisi ollut järjestettävä toimintansa niin, että kuluvaksi työvuodeksi heille myönnetyt määrärahat olisivat riittäneet, jota paitsi sellaisesta myöntämisestä voisi koitua vaarallinen ennakkopäätös vastaisen varalle, kun asianomaiset voittovarain osalliset siitä saisivat houkutusta menemään yli määrärahainsa, siinä toivossa että heille myöhemmin annetaan siitä korvaus.

Kansanlastentarhain tapaan niinikään toimivat ne oppikurssit, joita täällä on jo muutaman vuoden ollut järjestettynä *toiminnan hankkimiseksi lapsille.* Tähän ryhmään kuuluu neiti *Hannénin* työkoulu 7—12 vuotiaille lapsille, jolle koululle on luovutettu huoneisto Betanian kansanlastentarhasta. Samassa tarkoituksessa ovat

neidit *Olin*, *Stoltzenberg* ja *Wendell* Töölössä pitäneet voimassa lasten työtupaa, rouva *G. Zilliacus* y. m. poikaklubia ja *Kaupunkilähetys* laiminlyötyjen lasten käsityö- ja ompeluyhdistyksiä, joihin osanotto on ollut vilkas.

Lasten toimintakursseihin kuuluvat lisäksi laitokset toiminnan hankkimiseksi lapsille *kesäiseen aikaan*. Näistä on mainittava *Arbetets Vänner* seuran *Emäyhdistyksen* sekä sen *Sörnäisten haaraosaston kesälastentarhat*. Myöskin käsityökurssien järjestäminen ensi kesänä kansakoululapsille, johon tarkoitukseen *Kansakoulunjohtokunta* on pyytänyt määrärahaa, on luettava tämän laatuisiin yrityksiin. Näihin hyödyllisiin ja erittäin kannatusta ansaitseviin tarkoituksiin on valiokunta katsonut olevan puollettava apurahaa, mikäli varoja on riittänyt, niinkuin tuonnempaa näkyy.

Tarpeellisten kesäsiirtolain voimassapitoon pääkaupungin kansakoulujen köyhille ja kivuloisille oppilaille on *Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistyksen toimikunta* anonut 15,000 markan apurahaa. Näihin kesäsiirtoloihin aikoo toimikunta, samoinkuin edellisenäkin vuosina, lähettää ainoastaan sellaisia oppilaita, joitten on asianomaisten opettajain ja opettajattarien suosituksesta koulujen lääkärin toimittaman tutkimuksen nojalla havaittu todella tarvitsevan oleskella kesällä maalla, mutta joilla vanhempain tai edusmiesten köyhyyden tähden, joka seikka, mikäli mahdollista, todetaan käymällä ehdotettujen oppilaiden kotona, ei ole tilaisuutta oleskella kesällä maalla. Edelleen on Toimikunta anonut 6,000 markan apurahaa tuberkuloosisiirtolan voimassapitoon ensi kesänä noin 25 oppilaalle sekä kymmenkunnan risatautisen oppilaan kustantamiseksi Högsandin parantolaan. Toimikunta on tähän nähden huomauttanut, että se sai viime vuonna edellä mainittuun tarkoitukseen 10,000 markkaa, joka rahamäärä oli aijottu kahdelle tuberkuloosisiirtolalle, mutta samalla ilmoittanut että, kun siitä huolimatta että lukuisilla ilmoituksilla tiedusteltiin tähän tarkoitukseen soveliaita huoneistoja, oli mahdoton saada vuokratuksi enempää kuin yksi huoneisto, ei Toimikunta voinut viime vuonna järjestää useampaa kuin yhden tuberkuloosisiirtolan, jonka tähden jälelle jääneet varat on varattu toista tänä vuonna laitettavaa tuberkuloosisiirtolaa varten siinä tapauksessa että nyt onnistuttaisiin saamaan soveliaat huoneistot. Samalla kun valiokunta on tahtonut ehdottaa Toimikunnalle ensinmainittuja kesäsiirtoloita varten myönnettäväksi saman apurahan kuin viime vuonna eli 14,000 markkaa, on valiokunta myös, koska näyttää epävarmalta onnistuuko Toimikunnan tänä vuonna paremmin kuin viime vuonna saada vuokratuksi toinenkin huoneisto aikomilleen tuberkuloosisiirtoloille, katsonut että viime vuonna ylijäänyt 5,000 markan määräraha olisi nyt käytettävä sen tuberkuloosisiirtolan voimassapitämiseksi, jonka Toimikunta jo on perustanut, johon nähden valiokunta nyt on päättänyt ehdottaa myönnettäväksi ainoastaan 1,000 markan määrärahan viimeksi mainittuun tarkoitukseen ja kymmenen hoidokkaan kustantamiseksi Högsandin parantolaan.

Toisena ihmisystävällisten pyrintöjen ryhmänä ovat ne laitokset, joiden tarkoituksena on *lastenhoidon* edistäminen. Näistä on *Lastenhoidon edistämisyhdistys*,

joka kuluneena vuonna sai 12,000 markan apurahan, nyt pyytänyt 13,000 markkaan korotettua määrärahaa. Sen lisäksi on yhdistys anonut, että se 2,000 markan määräraha, mikä voittovaroista on myönnetty n. s. Pippingskjöldin hoitolalle turvattomia äitejä varten, korotettaisiin 3,000 markkaan. Niin hyvin mainittu hoitola kuin yhdistyksen lastenmaja sijaitsevat rakennuksessa, jonka yhdistys on rakennuttanut Kaupunginvaltuuston maksutta luovuttamalle tontille Kallion 2 linjalla. Yhdistyksen laajaan ja menestykselliseen toimintaan nähden saa valiokunta puoltaa pyydettyjä määrärahoja myönnettäviksi, mutta ainoastaan samoihin määriin kuin viime vuonna.

Käsitellessään *Maitopisara Yhdistyksen* anomusta saada toimintansa jatkamiseksi voittovaroista 10,000 markan määräraha katsoi viimevuotinen voittovarainvaliokunta olevan aihetta lausua että yhdistyksen tilinpäätöksestä kävi selville, että yhdistyksellä oli sanotun vuoden alussa ollut käytettävänä säästettyä pääomaa 26,878 mk 12 p. (oikeastaan 26,596 mk 32 p.), josta suurin osa oli kerätty arpajaisilla, jota vastoin yhdistys oli vuoden kuluessa maksanut maidosta ainoastaan 3,000 markan vaiheilla. Ottaen huomioon, että yhdistys sitä paitsi on vappukukan myynnistä saanut lisää tuntuvan rahamäärän, ei valiokunta katsonut olevan syytä puoltaa suurempaa määrärahaa kuin 4,000 markkaa, minkä määrän Valtuusto myönsikin yhdistykselle. Kun yhdistys tänäkin vuonna on anonut 10,000 markan kannatusapua, pyytää valiokunta, samalla viitaten siihen mitä edellä on sanottu, tässä huomauttaa, että yhdistys, jonka toiminta ei näytä olevan erittäin laaja, edelleen on hyvässä taloudellisessa asemassa, sen pääomasäästö kun oli joulukuun 31 päivänä 1908 kasvanut 39,027 markkaan 99 penniin. Tähän nähden ei valiokunta ole katsonut olevan vähintäkään aihetta korottaa yhdistykselle voittovaroista anottua määrärahaa, vaan on ehdottanut sitä myönnettäväksi entisen määrän 4,000 markkaa.

„Risatautisten lasten parantola“ yhdistys, joka edellisenä vuonna on saanut 1,500 markan määrärahan apumaksuksi Lappvikin aseman vierellä sijaitsevan Högsand nimisen parantolansa voimassapitoon, on pyytänyt edelleen saada saman apumaksun sillä ehdolla, että yhdistys ensi kesänä ainakin puolenneljättä kuukauden ajaksi maksutta luovuttaa kuusi sijaa parantolassa Helsingin vaivaishoitoviranomaisten ehdottamille potilaille. Tähän esitykseen valiokunta puoltaa myönnyttäväksi yhdistyksen itsensä ehdottamilla vasta mainituilla ehdoilla.

Hammaslääkärit *Th. Weber* ja *Axel Aspelund*, jotka jo aikaisemmin ovat Kaupunginvaltuustolta anoneet kannatusapua täällä voimassapitämälleen yksityiselle kansakoulun hammasklinikalle, ovat tänäkin vuonna tehneet samaa tarkoittavan anomuksen, jossa hakijat ovat pyytäneet apurahaa joko vuosiksi 1909—1913, tahi myös ainoastaan vuodeksi 1909 9,660 markkaa. Voittovarainvaliokunta, johon anomus viime vuonnakin lähetettiin, antamassaan mietinnössä mainitsi tosin havainneensa, että hammasklinikasta hakijain ehdottamassa muodossa on huomattavaa hyötyä, mutta ettei valiokunta voittovarain niukkuuteen nähden kuitenkaan ole katsonut voivansa ehdottaa mitään määrärahaa nyt puheena olevaan tarkoitukseen.

Terveydenhoitolautakunta, jonka lausunto asiasta myös on hankittu, on käsityksenään lausunut, että puheena olevan yrityksen täytyy katsoa tyydyttävän tärkeätä terveydellistä tarvetta, ja on Kansakoulunjohtokuntakin asettunut anomukseen nähden suosiolliselle kannalle. Tähän nähden ja kun valiokunnalle sitä paitsi on tunnettua, että hakijoille on puheena olevasta yrityksestä, jonka he ainoastaan asianharrastuksesta ovat panneet käyntiin, jo aiheutunut tuntuvia taloudellisia uhrauksia, on valiokunta päättänyt puoltaa hakijoille kuluvalta vuodelta mainittuun tarkoitukseen 8,178 markan 23 pennin määrärahaa eli sitä määrää, mikä on ollut käytettävänä, sittenkun valiokunta on jakanut voittovarat kaikkien muiden avustuksenanojain kesken. Valiokunta katsoo kuitenkin olevan mainitseminen, ettei valiokunta ole tullut tähän päätökseen ehdottomasti, vaan on vasta epäröityään sen tehnyt sekä tässä kohden erittäin harkinnut, olisiko edellämainittua neiti Ingrid Poppiuksen pyytämää määrärahaa uuden kansanlastentarhan perustamiseksi puollettava nyt puheena olevan määrärahan edellä. Jollei sentähden Kaupunginvaltuusto katso hammaslääkärien Weberin ja Aspelundin anomuksen ansaitsevan huomiota, ehdottaa valiokunta, että siten joutilaiksi tulleista varoista neiti Poppiukselle myönnettäisiin hänen anomansa määrä.

Hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistys, joka viime vuonna oli saanut apurahaa työn jakamiseksi etusijassa perheenäideille ja ijäkkäille naisille sekä keskustoimistonsa voimassapitoon, on tänäkin vuonna anonut samaa etua siten, että ensinmainittuun tarkoitukseen myönnettäisiin 4,000 markkaa ja keskustoimiston voimassapitoon 2,500 markkaa. Niinkuin edellä on mainittu, on Kaupunginvaltuusto joulukuun 30 päivänä 1908 töiden jakamisen järjestämiseksi myöntänyt yhdistykselle 5,000 markkaa. Kun Valiokunnan tietoon on tullut, että viimeksi mainitusta rahamäärästä 3,000 markkaa vielä on nostamatta, on valiokunta katsonut nyt voivansa ehdottaa yhdistykselle annettavaksi ainoastaan 3,000 markkaa, jonka ohella yhdistyksen keskustoimiston voimassapitoon, johon tarkoitukseen yhdistys viime vuonna sai 1,500 markkaa, puolletaan 2,000 markan apurahaa.

Kesänaikaisen virkistyksen hankkimiseksi rasittuneille ja voimiltaan heikontuneille varattomille naisille sekä kotiturvan hankkimiseksi sitä kaipaaville naisille puoltaa valiokunta myönnettäväksi seuraavat määrärahat, nimittäin: 1,000 markkaa Hyvinkään aseman läheisyyteen perustetulle palvelijattarien ja työläisnaisten toipuvainkodille eli n. s. *Vilhelminakodille*, 2,000 markkaa *Suomen Naisyhdistykselle* työläisnaisten kesäsiirtoloita varten, 2,500 markkaa *Helsingin Palvelijataryhdistyksen* palvelijatarkodille sekä 1,000 markkaa *Tehtaalaisnaisten kodille.*

Kaupunginvaltuustosta on *Toipuvainkoti-yhdistys*, joka Masabyn aseman läheisyydessä pitää voimassa kotia Helsingin kaupungin sairaaloista tulevia toipuvia potilaita varten, anonut joko sääntönäistä vuosiapurahaa tai 6,500 markan apumaksua täksi vuodeksi, jossa tapauksessa yhdistys sitoutuu toipuvainkodissa pitämään kymmenen maksutonta sijaa kaupungin sairaaloista terveytyneiksi kirjoitetuille varattomille naispuolisille potilaille. Anomusta on muun muassa perusteltu

sillä, että kunnalle koituisi taloudellista etua siitä, että sen taudin kohtaamat jäsenet palautetaan terveinä ja työkykyisinä yhteiskunnalle sen sijaan että heidän toipumisaikanaan täytyisi toimeen tullakseen turvautua pitemmäksi tai lyhemmäksi ajaksi yleiseen tai yksityiseen vaivaisapuun. Kodille, jota viime vuonna avustettiin voittovaroista nyt pyydetyllä määrällä, katsoo valiokunta tänäkin vuonna voivansa puoltaa apurahaa, mutta — kuluvana vuonna käytettävissä olevan voittovaramäärän vähenemiseen nähden — ainoastaan 5,500 markkaa velvollisuudella pitää yhdeksän tai kymmenen vapaasijaa käytettävänä edellä mainitussa järjestyksessä.

Lepokoti-yhdistys, joka joulukuun 15 p:nä 1908 sai Kaupunginvaltuustolta oikeuden viiden vuoden aikana käyttää kaupungille lahjoitettua Turvikin huvilapalstaa siinä olevine rakennuksineen virkistyskodin voimassapitämiseksi henkilöjä varten, joilla niukan palkan tai muiden asianhaarain johdosta ei ole tilaisuutta muualla maalla saada lepoa ja virkistystä, on kuluvaksi vuodeksi anonut 2,000 markan apurahaa sitoutuen pitämään kodissa muutamia vapaasijoja. Viime vuonna sai yhdistys voittovaroista 3,000 markkaa sillä ehdolla, että kesäkuukausina pidetään tarjona vapaasijat kolmelle kaupungin palveluksessa olevalle naispuoliselle henkilölle. Voittovarain niukkuuden johdosta ja kun puheena oleva tarkoitus ei näytä sellaiselta, että sen ehdottomasti pitäisi saada apurahaa voittovaroista, ei valiokunta ole voinut tänä vuonna puoltaa apurahaa yhdistykselle.

Helsingin Kuuromykkäyhdistys, joka viime vuonna sai voittovaroista 1,000 markkaa, on tänä vuonna anonut sanottua määrää korotettavaksi 500 markalla kuuromykkäin kesäsiirtolan voimassapitämiseksi Oulunkylässä. Valiokunnalla, joka kyllä myöntää tämän uuden tarkoituksen ansaitsevan kannatusta, ei kuitenkaan ole voittovarain vähyyden tähden ollut tilaisuutta ehdottaa yhdistykselle suurempaa apurahaa kuin viime vuonna eli 1,000 markkaa.

Sokeain ystäväin yhdistys sai viime vuonna 2,000 markan apurahan. Nyt tekemässään anomuksessa on yhdistys pyytänyt mainittua määrää korotettavaksi, perustellen anomustaan siihen, että yhdistyksen kouluun on ilmoittanut yhä useampia pyrkijöitä eri osista maatamme. Valiokunta, jonka mielestä ei ole oikein, että voittovaroja käytetään kaupungin ulkopuolella asuvien henkilöjen hyväksi, on sentähden ehdottanut yhdistyksen apurahan pysytettäväksi entisessä 2,000 markan määrässä.

Yleishyödyllisen tarkoituksensa perustuksella on eläinsuojeluspyrintöjen jo tätä ennenkin katsottu ansaitsevan kannatusta voittovaroista, ja saa valiokunta sentähden ehdottaa *Suomen Eläinsuojelusyhdistykselle* myönnettäväksi sen eläinsuojeluskonttorin voimassapitoon 500 markkaa, jonka määrän yhdistys viime vuonnakin sai.

Viimevuotisessa voittovarain jaossa annettiin kaupunkiin perustetulle *Terveystoimistolle*, jonka tarkoituksena on veneeristen tautien ehkäisemisen ohella myös ehkäistä haureuden harjoitusta sekä helpottaa sivelliseen elämään palaamista niille, jotka jo ovat joutuneet ammattimaiseen haureuteen, 6,000 markan apuraha hoidon ja asunnon hankkimiseksi, matkain kustantamiseksi sekä mahdollisesti tarpeellisten

maksuttomain lääkkeitten antamiseksi varattomille. Samalla annettiin „Valko Nauha“ yhdistykselle 4,000 markan apuraha sen pelastustyön edistämiseksi langenneitten naisten keskuudessa sillä ehdolla, että yhdistyksen turvakodissa varattaisiin kahdeksan vapaasijaa naisille, jotka Terveystoimisto saisi sinne lähettää. Vielä sai Pelastusarmeijakin apurahan langenneiden naisten turvakodin voimassapitämiseksi samoilla ehdoilla kuin „Valko Nauha“-yhdistys.

Tänäkin vuonna ovat niin hyvin Terveystoimisto kuin „Valko Nauha“ yhdistys ja Pelastusarmeija pyytäneet voittovaroista apurahoja vastamainittuun tarkoitukseen, Terveystoimisto samaa määrää kuin viime kerralla eli 6,000 markkaa, „Valko Nauha“-yhdistys niinikään 6,000 markkaa ja Pelastusarmeija 4,000 markkaa eli yhteensä kaikille 16,000 markkaa. Näitä hakemuksia käsitellessä on valiokunnassa otettu harkittavaksi, eikö olisi oikeinta, että Terveystoimisto, joka on kaupungin laitos, saisi koko sen avustusmäärän, mikä voidaan nyt puheena olevaan tarkoitukseen myöntää, ja että niin ollen yksityiset yritykset jätettäisiin apurahatta. Ilmeiseltä näyttää, että siten voitaisiin saattaa näiden yhteiskunnan lapsipuolten hoito järjestelmällisemmille kannalle. Tähän nähden on valiokunta katsonut, että Terveystoimistolle olisi nyt puheena olevaan tarkoitukseen annettava harkinnan mukaan 10,000 markkaa, jota vastoin „Valko Nauhha“-yhdistyksen ja Pelastusarmeijan edellä mainitut kaksi pelastuskotia eivät enää saisi mitään kannatusapua.

Paitsi edellä mainittuun tarkoitukseen on *„Valko Nauha“*-yhdistys lisäksi anonut 16,000 markan apurahaa yhdistyksen kahden lastenkodin kannattamiseksi, minkä määrän yhdistys viime vuonnakin sai puheena olevaan tarkoitukseen. Nämä molemmat kodit on aijottu 48:lle siveellisen vaaran uhkaamalle, 10—16 vuotiaalle lapselle, pojille ja tytöille. Kun näitä lastenkoteja on Kasvatuslautakunnan lausunnon mukaan johdettu oivallisesti, saa valiokunta ehdottaa, että yhdistykselle, joka tätä ennen on Kaupunginvaltuustolta näiden kotien voimassapitoon saanut voittovaroista 8,000 markan ennakkomäärärahan, annettaisiin pyydetyn määrärahan toinenkin puoli eli niinikään 8,000 markkaa.

Pelastusarmeija, joka viime vuonna, — ensi kerran — sai voittovaroista apurahaa 15,000 markkaa, on paitsi 4,000 markkaa armeijan edellä mainittua pelastuskotia varten pyytänyt seuraavia määrärahoja: Sörnäisten lastenseimelle 1,000 markkaa, Albergan lastenkodille 5,000 markkaa, pelastustyölle kaupungin köyhäin ja hädänalaisten keskuudessa 2,000 markkaa, Sörnäisissä olevalle miesten majalalle 10,000 markkaa, sikäläistä halkopihaa varten 5,000 markkaa sekä kesäsiirtolan perustamiseksi köyhille lapsille niinikään 5,000 markkaa eli yhteensä 32,000 markkaa. Lastenseimi on aijottu 25 lapselle, joiden äitejä jokapäiväinen työ tahi tauti estää antamasta lapsille tarpeellista hoitoa; Albergan lastenkodissa on sijaa 22:lle 11—14 vuotiaalle lapselle, ja on kuluvana vuonna täytynyt kieltäytyä monta pyrkijää vastaanottamasta, syystä että kaikki sijat ovat olleet täynnä. Sörnäisten yömajalassa on kuluvana vuonna käynyt 31,570 miestä eli noin 87 kunakin yönä, ja samana aikana on siellä tarjottu 103,646 ruoka-annosta. Majalan yhteyteen laitetulla halko-

pihalla on työttömille miehille hankittu tilapäistä työansiota. Pelastusarmeijan toiminta köyhimpien ja siveellisesti alimmalla kannalla olevien yhteiskuntakerrosten keskuudessa on arvosteltu hyväksi, ja saa valiokunta sentähden ehdottaa, että sitä tänäkin vuonna taloudellisesti kannatettaisiin 12,000 markalla. Sen määrän, minkä tämä on viime vuonna myönnettyä apurahaa vähempi, eli 3,000 markkaa, on armeija oman ilmoituksensa mukaan käyttänyt naisten pelastuskodin hyväksi, johon tarkoitukseen ei valiokunta kuitenkaan, niinkuin edellä on mainittu, ole enää tahtonut ehdottaa apurahaa.

Helsingin Nuorten Miesten Kristillinen Yhdistys, joka viime vuonna sai Kaupunginvaltuustolta 3,000 markan apurahan, ilmoittaa käyttäneensä tämän kesäleirin voimassapitoon pääkaupungista kotoisin oleville 10—16 vuotiaille miespuolisille nuorukaisille. Tämä kesäsiirtola oli sijoitettuna Grankullan aseman likellä olevaan huvilarakennukseen, jonka yhdistys oli ostanut 6,500 markan hinnasta. Tästä on yhdistys suorittanut 3,000 markkaa ja jälellä oleva osa 3,500 markkaa on suoritettava ensi heinäkuun 1 päivänä. Tähän tarkoitukseen sekä poikasiirtolan voimassapitoon ensi kesänäkin on yhdistys anonut 5,000 markan apurahaa.

Samalla kun valiokunta on ollut sitä mieltä, ettei mitään apumaksua vastamainitun huvilarakennuksen ostamiseen sovi antaa, on valiokunta puoltanut yhdistykselle annettavaksi 1,000 markkaa vastamainitun kesäsiirtolan kunnossapitoon.

Kaupunginvaltuustolle osotetussa anomuksessa ovat *kirkkoherra Julius Engström* y. m. anoneet 3,000 markan rahamäärää sairaskeittiön voimassapitoon, jossa laitettaisiin sairasravintoa Sörnäisten esikaupunkien varattomille asukkaille. Hakijat ovat perustelleet esitystään sillä, että järkiperäinen sairashoito kodeissa esikaupunkien köyhälistön keskuudessä kohtaa moninaisia vaikeuksia, sekä että ensimäisiä ja suurimpia näistä on sopivan sairasravinnon puute. Jos varoja sairaskeittiön laittamiseen ja voimassapitoon saadaan, aikovat hakijat keskuudestaan valitsemalleen toimikunnalle antaa tehtäväksi toivotun apurahan asianmukaisen käyttämisen silmälläpidon.

Antaen kaiken tunnustuksen hakijain esityksen perustuksena olevalle ajatukselle ei valiokunta kuitenkaan ole katsonut voivansa anomusta puoltaa. Valiokunnan mielestä käy köyhäin ruokkiminen paljon soveliaammin päinsä kaupungin diakonissain toimesta kuin keskitettynä yhteen paikkaan, jonka ohella valiokunnasta on niinikään näyttänyt siltä, kuin kävisi puheena oleva hyväntekeväisyys erittäin vaikeaksi rajoittaa. Valiokunta on niinikään harkinnut, eikö puheena olevan ruokkimisen pikemmin pitäisi tapahtua Vaivaishoitohallituksen toimesta. Tähän katsoen sekä kun eivät hakijat sitä paitsi ole antaneet tarkempaa selostusta yrityksen toteuttamisen käytännöllisestä puolesta eivätkä esittäneet sen kustannusarviota, on puheena oleva anomus valiokunnan mielestä hyljättävä.

Kansanvalistuksen edistämiseksi ovat erinäiset kaupungissa toimivat *työväenyhdistykset* ja muut yritykset anoneet apurahaa kirjastojensa täydentämiseksi sekä luentokursseja varten. Näihin kannatusta ansaitseviin tarkoituksiin on valiokunta

puoltanut myönnettäväksi apurahaa mikäli voittovarain määrä on sallinut, paitsi Sörnäisten Työväenyhdistykselle, Töölön Sosiaalidemokraattiselle Nuorisoklubille, Suomen puutyöntekijäin liiton kirvesmiesten ammattiosastolle, Suomen sosiaalidemokraatisen Nuorisoliiton Sörnäisten Osastolle sekä Helsingin Nuorisoseuralle, jotka yhdistykset eivät ennen ole saaneet voittovaroista kannatusta, ovat valiokunnalle aivan tuntemattomat eivätkä myöskään toimintansa laatuun katsoen näy olevan pakottavassa apurahan tarpeessa. Hermannin Työväenyhdistykseltä, joka viime vuonna sai 500 markan apurahan, on valiokunta katsonut tänä vuonna olevan apuraha evättävä, syystä että yhdistys on mainitusta määrärahasta käyttänyt ainoastaan 67 markkaa 50 penniä apurahan varsinaiseen tarkoitukseen, yhdistyksen kirjaston kartuttamiseen, sekä syystä ettei yhdistyksen talous näytä olevan tyydyttävä, koska sen juoksevat vuosimenot on suurimmaksi osaksi suoritettu yhdistyksen rakennusrahastosta otetulla lainalla.

Helsingin Kristilliselle Työväenyhdistykselle, Helsingin ruotsalaiselle rauta- ja metalliammattiosastolle, Töölön työväenyhdistykselle sekä Perustuslailliselle nuorisoklubille ei, voittovarain vähyyden tähden, ole tällä kertaa voitu antaa apurahaa.

Helsingin Työväen rakennusyhdistys, jonka tarkoituksena on rakennuttaa työväenasuntoja, on anonut 6,000 markan apurahaa rakennusrahastoonsa. Kuinka suuri tämä rahasto nykyään on sekä mikä ohjelma on laadittu sen käyttämiseksi, siitä ei hakemuksessa ole mitään tietoja; ja saa valiokunta niin hyvin tämän johdosta kuin siihen katsoen, ettei voittovarain käyttäminen kunnan yksityisten jäsenten suosimiseksi toisten edellä voi tulla kysymykseen, ehdottaa mainitun hakemuksen hyljättäväksi. Viimeksi mainitusta syystä niinikään esitetään evättäväksi „*Oma Koti-yhdistyksen*“ rakennusrahastolleen pyytämä 15,000 markan apuraha. Edelleen ehdotetaan evättäväksi „Suomen valtionrautateiden rata- ja rakennustyöläisten sairasapurahasto“ yhdistyksen anomus apurahan myöntämisestä yhdistyksen sairasrahastolle, mikä hakemus kaiketi pikemmin olisi ollut jätettävä maan hallitukselle, Tupakkatehtaalaisten ammattiosaston anomus apurahan myöntämisestä osaston kesäsiirtolarahastolle sekä n. s. „Välitaipaleen kansakoulua hankivan toimikunnan“ anomus apurahan myöntämisestä kansakoulun perustamiseen, jota viimeksiainittua tarkoitusta on sitä vähemmän näyttänyt olevan edistettävä apurahalla voittovaroista, kun aijottu koulu sijaitsee Helsingin ulkopuolella.

Apurahaa anoneista *raittiusyhdistyksistä* on raittiusyhdistys „Liitto“ pyytänyt 1,000 markan määrärahaa. Viime vuonna, jolloin yhdistys niinikään anoi apurahaa, evättiin se, syystä että yhdistyksen toimintaa pidettiin liian vähäpätöisenä ansaitakseen määrärahan voittovaroista, ja ehdottaa valiokunta että yhdistys tänäkin vuonna samasta syystä jätettäisiin apurahaa vaille. Samasta syystä ei valiokunta voittovaroja jakaessaan ole tahtonut ottaa huomioon raittiusyhdistysten Väinölän ja Valon eikä „Kansakoulun Nuoriso- ja Raittiusliiton“ tekemiä hakemuksia. Raittiusyhdistys Kilpi, joka viime vuonna saamastaan 1,000 markan määrärahasta on käyttänyt sillä aijottuun tarkoitukseen ainoastaan 673 mk 46 penniä, on anonut 2,050

markan apurahaa, mutta valiokunta ehdottaa yhdistykselle annettavaksi ainoastaan 600 markkaa. Viimeksi mainittu huomautus kohtaa myös „Soihtu“ yhdistystä, joka saamastaan 1,000 markan määrärahasta on ilmoitettuun tarkoitukseen välittömästi käyttänyt ainoastaan 654 markkaa 19 penniä; sille ehdotetaan nyt myönnettäväksi 500 markkaa. Verdandi yhdistykselle ei valiokunta ole tahtonut ehdottaa apurahaa, koska se muistutuksista huolimatta ei ole tehnyt tiliä aikaisemmin myönnetystä määrärahasta. „Toivonliittojen yhteistoimikunnan“ on valiokunta epätäydellisen tilityksen johdosta jättänyt apurahatta. „*Keski-Uudenmaan raittiuspiirin* ja *Uudenmaan raittiuspiirin toimikunnan* tekemät apurahan anomukset on valiokunta niinikään katsonut olevan ehdotettava hyljättäviksi, kun sanottujen yhdistysten toiminta etusijassa liikkuu Helsingin ulkopuolella. Viimeksi mainitut hakemukset on viimevuotisissakin voittovarojen jaossa jätetty huomioon ottamatta. Yhdistysten Balderin ja Koiton anomuksia on valiokunta sitä vastoin katsonut voivansa puoltaa sikäli, että näille yhdistyksille voittovaroista myönnettäisiin sama määrä kuin viime vuonna eli 2,000 markkaa kumpaisellekin. Nämä yhdistykset, jotka edustavat suurempia järjestöjä, näyttävät sen ohella tarjoovan parempia takeita määrärahain tehokkaasta käyttämisestä kuin edellä mainitut pienemmät yhdistykset.

Veiston edistämiseksi ovat apurahaa anoneet veistonopettaja *O. W. Corander* kasvatusopilliselle veistonoppilaitokselleen 6,300 markkaa, neiti *Agda Blom* veistokoululleen 500 markkaa sekä *Helsingin käsityökoulu* 3,000 markkaa. Veistonopettaja Coranderille ja neiti Blomille saa valiokunta apurahoiksi ehdottaa samat määrät kuin heille viime vuonna myönnettiin, eli ensinmainitulle 3,000 markkaa ja jälkimäiselle 500 markkaa sillä ehdolla, että maksutonta opetusta annetaan tämän kaupungin oppilaitosten oppilaille herra Coranderin veistokoulussa vähintään 12:lle ja neiti Blomin koulussa vähintään 5 oppilaalle. Helsingin käsityökoululle, joka viime vuonna sai 2,000 markan apurahan, lienee tänäkin vuonna annettava saman suuruinen apuraha.

Suomen Liikemiesyhdistys, joka useana vuonna on pitänyt voimassa tilapäisiä iltakursseja pääkaupungin suomeapuhuville liikeapulaisille sekä sanottuun tarkoitukseen viime vuonna sai 1,200 markan apurahan, on tänä vuonna pyytänyt 2,000 markkaan korotettua apurahaa, mutta valiokunnalla ei ole tilaisuutta puoltaa yhdistykselle suurempaa apurahaa kuin sille viimeksi myönnettiin.

Helsingin Uimaseura, joka maksutta saa käyttää Merisatamassa olevaa kaupungin uimalaitosta velvollisuudella opettaa kaupungin poliisi- ja palomiehistölle sekä kansakoulunoppilaille uintia, hengenpelastusta ja hukkuneiden henkiin palauttamista, sai viime vuonna voittovaroista 2,000 markan apurahan. Täksi vuodeksi anoo seura 3,000 markkaan korotettua apurahaa. Viime kesänä sai 1,875 koulunoppilasta sekä poliisi- ja vakinainen palomiehistö sellaista opetusta sekä kylpyjä. Antamassaan lausunnossa huomauttaa Terveydenhoitolautakunta, että Uimaseura on hyvin täyttänyt tehtävänsä. Voittovarain vähyyteen nähden ei valiokunta kuitenkaan voi puoltaa seuralle 1,500 markkaa suurempaa määrärahaa.

Osakeyhtiö Kansankoti, joka Hermannissa pitää voimassa kokoushuoneistoa työväenesitelmiä ja kokouksia varten, on anonut 1,000 markan apurahaa huoneiston korjauskustannuksiin. Kun yhtiö kuitenkin erinäisistä huomautuksista huolimatta on laiminlyönyt tilittää viime vuonna voittovaroista saamansa 500 markan määrärahan, ei valiokunnan mielestä ole mitään syytä ehdottaa yhtiölle myönnettäväksi apurahaa kuluvana vuonna.

„Sailors Home" yhdistyksen toimikunta, jonka yhdistyksen päätehtävänä on halvasta maksusta hankkia kaikkiin kansakuntiin kuuluville merimiehille terveellinen asunto ja ruoka heidän oleskellessaan Helsingissä, huomauttaa Kaupunginvaltuustolle antamassaan kirjelmässä, että tätä toimintaa on vuonna 1908 voitu harjoittaa ainoastaan niiden noin 18,000 markkaan nousevain apumaksujen avulla, mitkä sille on sanottuna vuonna koottu. Kun ei toimintaa tänäkään vuonna käy jatkaminen tuntuvatta apurahatta, on toimikunta anonut, että vähintään 10,000 markan määräraha täksi vuodeksi myönnettäisiin yhdistykselle anniskeluvaroista. Viime vuonna käsitellessään yhdistyksen apurahananomusta huomautti voittovarainvaliokunta antamassaan mietinnössä, että samanlaatuista toimintaa harjoitetaan useimmissa ulkomaisissa merikaupungeissa, jonka tähden kaupungilla jo kansainvälisen vastavuoroisuudenkin kannalta näytti tässä kohden olevan velvollisuuksia. Käytettävissä olevain varain vähyyteen nähden valiokunta ehdotti, että yhdistykselle annettaisiin voittovarain jaossa ylijäänyt määrä 7,707 markkaa 93 penniä.

Vaikka valiokunta kylläkin yhtyy edellä mainittuihin näkökohtiin, on puheena oleva tarkoitus valiokunnan mielestä kuitenkin sellainen, joka tänä vuonna käytettävissä olevain voittovarain riittämättömyyden tähden tällä kertaa voidaan jättää huomioon ottamatta.

Kaupunginvaltuustolle osotetussa kirjelmässä on *senaatinkopisti Hugo Öhman*, joka täällä pitää voimassa täysihoitolaa ylioppilaille, anonut sen avustamiseksi 1,500 markan apurahaa. Valiokunta saa jo siitä syystä ehdottaa puheena olevaa anomusta evättäväksi, että koti tietenkin likinnä on aijottu Helsingin ulkopuolelta kotoisin oleville henkilöille, jota paitsi on näyttänyt voitavan panna kyseeseen olisiko voittovaroja käytettävä mainitun laatuiseen tarkoitukseen.

Urheiluyhdistys Kamraterna, jonka tarkoituksena on urheiluharrastuksen kohottaminen pääkaupungin ruotsiapuhuvan miespuolisen nuorison keskuudessa, on anonut vähäistä apurahaa. Valiokunta on kuitenkin katsonut olevan ehdotettava tätä anomusta evättäväksi sitä suuremmalla syyllä, kun yhdistyksen toiminta tuskin vaatinee sanottavia menoja.

Yhdistys *„Puita köyhille"*, jolle viime vuonna annettiin 1,000 markan apuraha, on tänä vuonna anonut 5,000 markan määrärahaa, jonka valiokunta yhdistyksen yhteiskuntaa hyödyttävään toimintaan nähden ehdottaa sinänsä myönnettäväksi yhdistykselle.

Korkeasaarella ja Seurasaarella olevain laitostensa kunnossapitoon on *Helsingin Anniskeluosakeyhtiö* täksi vuodeksi anonut 72,000 markan määrärahaa; ja on Kaupungin-

valtuusto joulukuun 15 päivänä 1908 voittovaroista ennakolta myöntänyt yhtiölle 35,000 mk.

Samalla kun valiokunta on tahtonut puoltaa yhtiölle edelleen myönnettäväksi 34,000 markkaa, on valiokunta halunnut tämän yhteydessä saattaa harkittavaksi, eikö yhtiöllä olisi aihetta kantamalla Korkeasaarella kävijöiltä, jotka haluavat nähdä sikäläistä eläinkokoelmaa, vähäinen maksu, esim. 10 tai 15 penniä henkilöltä, hankkia itselleen jonkun verran tuloja puheena olevasta suurilla kustannuksilla aikaansaadusta ja kunnossapidetystä kokoelmasta. Valiokunnalle on tosin tunnettua, että kaupungin ja yhtiön välillä voimassa oleva välikirja nykyään tekee sellaisen menettelyn mahdottomaksi, mutta valiokunta esittää harkittavaksi eikö yhtiötä voitaisi kehottaa, asiaa käsiteltyään, jos niin havaitsee soveliaaksi, Kaupunginvaltuustolle ehdottamaan määräysten muuttamista mainitussa kohden.

Tässä edellä tehtyään selkoa voittovaroista saatavia määrärahoja tarkoittavista hakemuksista saa valiokunta lisäksi mainita, että valiokunta myös on saanut tiedokseen ne kertomukset ja tilitykset, joita ne yhdistykset ja yksityiset henkilöt, jotka viime vuonna saivat voittovaroista määrärahoja, ovat antaneet sanottujen apurahain käyttämisestä, sekä asianomaisten lautakuntain niiden johdosta antamat lausunnot.

Työnsä jatkuessa on valiokunta havainnut, että olisi erittäin suotava että niille lautakunnille, joiden lähimmän silmälläpidon alaisiksi voittovaroista avustetut yritykset on asetettu, enemmän kuin tähän asti valmistettaisiin tilaisuutta antaa lausuntonsa ja toisiinsa verrata niitä hakemuksia, joita vastedes tehdään apurahain saamiseksi puheena olevista varoista. Valiokunta on sentähden katsonut, että asia olisi vastaisuudessa järjestettävä niin, että asianomaiset hakijat, jotka aikaisemmin ovat saaneet apurahaa voittovaroista ja sentähden olleet jonkun Kaupunginvaltuuston lautakunnan silmälläpidon alaiset, velvoitettaisiin asianomaisille lautakunnille jättämään Kaupunginvaltuustolle osotetut, voittovaroista saatavaa apurahaa tarkoittavat hakemuksensa, jonka jälkeen lautakuntain tulisi vuosittain viimeistään huhtikuun 15 päivänä oman lausuntonsa kera Valtuustolle lähettää puheena olevat hakemukset, jotka voittovarainvaliokunta sitten käsittelisi samassa järjestyksessä kuin ennenkin.

Kaupunginvaltuustolle jätetyt uudet hakemukset taas olisi, ennenkuin niitä ryhdytään käsittelemään voittovarainvaliokunnassa, mikäli mahdollista ja kun se katsotaan tarpeelliseksi, lausunnon saamista varten lähetettävä siiheen lautakuntaan, joka harkitaan soveliaaksi sellaista lausuntoa antamaan.

Edellä esitetyn nojalla saa valiokunta kunnioittaen ehdottaa:

että Kaupunginvaltuusto hylkäisi Rahatoimikamarin ehdotuksen että Sörnäisten kansankirjastoa ja lukusalia varten aijottu talo rakennettaisiin anniskeluyhtiön voittovaroilla;

että Kaupunginvaltuusto myös hylkäisi ne voittovaroista annettavia apurahoja tarkoittavat anomukset, joita ovat tehneet neiti Ingrid Poppius, Lepokoti-yhdistys, Helsingin Kuuromykkäyhdistys Oulunkylässä olevan kesäsiirtolansa hyväksi, Valko Nauha yhdistys pelastustyönsä edistämiseksi, Pelastusarmeija pelastuskotinsa hyväksi, kirkkoherra Julius Engström y. m., Sörnäisten Työväenyhdistys, Töölön sosiaalidemokraattinen nuorisoklubi, Suomen puuntyöntekijäinliiton kirvesmiesten ammattiosasto, Suomen sosiaalidemokraatisen nuorisoliiton Söörnäisten osasto, Nuorison raittiusyhdistys Väinölä, Helsingin Toivonliittojen yhteistoimikunta, Raittiusyhdistys Liitto, Uudenmaan raittiuspiirin toimikunta, Raittiusyhdistys Verdandi, Raittiusyhdistys Valo, Keski-Uudenmaan raittiuspiiri, Raittiusyhdistys Rauha, «Oma koti-yhdistys», Osakeyhtiö Kansankoti, Helsingin työväen rakennusyhdistys, Suomen valtionrautateiden rata- ja rakennustyöläisten sairas-apurahasto, senaatinkopisti Hugo Öhman, Urheiluyhdistys Kamraterna, Tupakkatehtaalaisten ammattiosasto, «Välitaipaleen kansakoulua hankkiva toimikunta», Helsingin nuorisoseura, Ruotsalaisen naisliiton Helsinginosasto, Helsingin ruotsalainen rauta- ja metalliammattiosasto, Hermannin Työväenyhdistys, Helsingin Kristillinen Työväenyhdistys, Kansakoulun nuoriso- ja raittiusyhdistys, Sailors Homen Toimikunta, Töölön työväenyhdistys sekä Perustuslaillinen nuorisoklubi;

että Valtuusto voittovaroista myöntäisi:

23,000: — *1) neideille Elisabeth Alanderille ja Hanna Rothmanille 23,000 markkaa heidän Sörnäisissä olevan kansanlastentarhansa voimassapitoon lukuvuonna 1909—10;*

8,500: — *2) neideille Bertha Bäckmanille ja Lilli Winterille 8,500 markkaa heidän Kalliossa olevalle kansanlastentarhalleen samaksi ajaksi;*

8,500: — *3) neiti Ester Flomanille 8,500 markkaa Uuden suomalaisen kansanlastentarhan voimassapitoon samana aikana;*

9,000: — *4) neiti Annie Rundströmille 9,000 markkaa hänen Perämiehenkadun varrella olevaa lastentarhaansa varten samaksi ajaksi;*

8,000: — *5) neiti Lydia Wendellille 8,000 markkaa Töölön ruotsalaista kansanlastentarhaa varten samaksi ajaksi;*

6) neiti Therese Wuorenheimolle 14,000 markkaa Hermannissa olevan suomenkielisen kansanlastentarhan ja iltapäivälastentarhan voimassapitoon samana aikana; 14,000: —

7) neideille Mildrid Brotherukselle ja Hilda Anthonille 9,000 markkaa Hermannin ruotsinkielistä kansanlastentarhaa varten samaksi ajaksi; 9,000: —

8) rouva Mary Metherille 7,500 markkaa Sörnäisten suomenkielistä kansanlastentarhaa varten samaksi ajaksi; 7,500: —

9) neiti Agnes Nordmanille 9,000 markkaa kuudennessa kaupunginosassa olevaa ruotsinkielistä kansanlastentarhaa varten samaksi ajaksi; 9,000: —

10) Fredriksbergin kansanlastentarhalle 2,000 markkaa apurahaa samaksi ajaksi; 2,000: —

11) neiti Anna Geitlinille 7,500 markkaa Töölön suomenkielisen kansanlastentarhan voimassapitoon samana aikana; 7,500: —

12) neiti Karin Eklundille 7,500 markkaa Toukolan kaksikielisen kansanlastentarhan voimassapitoon samana aikana; 7,500: —

13) neiti Maria Liljeströmille 8,500 markkaa Eerikinkadun varrella olevaa ruotsinkielistä kansanlastentarhaa varten samana aikana; 8,500: —

14) neiti Lina Hellgrenille 7,500 markkaa hänen Kivenhakkajankadun varrella olevaa kansanlastentarhaansa varten samana aikana; 7,500: —

15) neiti Bertha Hannénille 1,000 markkaa lasten työkoulun voimassapitoon samana aikana; 1,000: —

16) neideille Elsa Olinille, Louise Stoltzenbergille ja Lydia Wendellille 500 markkaa Töölön lasten työtuvan voimassapitoon; 500: —

17) rouva G. Zilliacukselle y. m. 1,000 markkaa poikaklubin voimassapitoon lukuvuonna 1909—1910; 1,000: —

18) Kaupunkilähetykselle 4,000 markkaa työnjohtajan palkkaamiseksi ja lasten kesäasuntojen hankkimiseksi y. m.; 4,000: —

19) Sörnäisten Arbetets Vänner yhdistykselle 2,000 markkaa kesätoiminnan hankkimiseksi lapsille sekä yhdistyksen ompeluseuralle; 2,000: —

2,000: — *20) Arbetets Vänner yhdistyksen emäyhdistykselle 2,000 markkaa sen yleisen toiminnan edistämiseksi;*

14,000: — *21) Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistykselle 14,000 markkaa oppilaitten kesäsiirtoloihin;*

600: — *22) Kansakoulunjohtokunnalle 600 markkaa veistokurssien toimeenpanemiseksi ensi kesänä kansakoululapsille;*

12,000: — *23) Lastenhoidon edistämisyhdistykselle 12,000 markkaa sen yleisiin tarkoituksiin;*

2,000: — *24) Samalle yhdistykselle 2,000 markka Pippingskjöldin hoitolaa varten;*

4,000: — *25) Maitopisara-yhdistykselle 4,000 markkaa sen toiminnan edistämiseksi;*

2,500: — *26) Rouvasväenyhdistykselle 2,500 markkaa sen lastenkotia varten;*

1,500: — *27) Risatautisten lasten parantolayhdistykselle 1,500 markkaa Högsandin parantolaa varten sillä ehdolla että siinä ensi kesänä puolenneljättä kuukauden aikana varataan vähintään 6 vapaasijaa tästä kaupungista oleville lapsille, jotka Vaivaishoitohallitus ehdottaa;*

1,000: — *28) Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistykselle 1,000 markkaa kesäkodin laittamiseksi noin 25 tuberkelitautiselle kansakoulunoppilaalle ja noin 10 oppilaan sijoittamiseksi Högsandin parantolaan;*

11,000: — *29) Köyhäin lasten työhuoneitten toimikunnalle 11,000 markkaa;*

15,000: — *30) Yhdistykselle Ruokaa Helsingin köyhille kansakoulunoppilaille 15,000 markkaa sen toiminnan edistämiseksi;*

1,000: — *31) Naisasialiitto Unionille 1,000 markkaa työn jakamiseksi naisille;*

5,000: — *32) Hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistykselle 3,000 markkaa työn jakamiseksi naiduille naisille ja 2,000 markkaa yhdistyksen keskustoimiston voimassapitoon;*

1,000: — *33) Martha-yhdistyksen Helsinginosastolle 1,000 markkaa ruuanlaittokurssien toimeenpanemiseksi työväenluokan naisille;*

34) Palvelijatarten ja työläisnäisten Toipuvainkodille eli n. s. Wilhelminakodille 1,000 markkaa sen toiminnan edistämiseksi; 1,000: —

35) Suomen Naisyhdistykselle 2,000 markkaa kesäsiirtolain laittamiseksi työläisnaisille; 2,000: —

36) Helsingin palvelijataryhdistykselle 2,500 markkaa sen palvelijatarkotia varten; 2,500: —

37) Tehtaalaisnaisten kodille 1,000 markkaa; 1,000: —

38) Toipuvainkoti-yhdistykselle 5,500 markkaa sillä ehdolla että annetaan yhdeksen tai kymmenen vapaasijaa kaupungin sairaaloista päässeille potilaille; 5,500: —

39) Helsingin Kuuromykkäyhdistykselle 1,000 markkaa lastentarhakurssien toimeenpanemiseksi alaikäsille kuuromykille ja kuuromykkäin opetukseen; 1,000: —

40) Sokeain ystäväin yhdistykselle 2,000 markkaa sokeain miesten työlaitosta varten; 2,000: —

41) Suomen Eläinsuojelusyhdistykselle 500 markkaa sen eläinsuojeluskonttoria varten; 500: —

42) Terveystoimistolle 10,000 markkaa täysihoidon, matka-avun ja lääkkeiden y. m. kustantamiseksi varattomille potilaille; 10,000: —

43) «Valko Nauha» yhdistykselle 8,000 markkaa ennen myönnettyjen 8,000 markan lisäksi yhdistyksen kahden lastenkodin voimassapitoon; 8,000: —

44) Pelastusarmeijalle 12,000 markkaa Albergassa olevaa lastenkotia, Sörnäisten lastenseimeä, Sörnäisissä olevaa miesten yömajaa ja halkopihaa varten sekä kaupungin sairaitten ja köyhäin keskuudessa suoritettavaan työhön ynnä lasten kesäsiirtolaa varten; 12,000: —

45) Helsingin Nuorten Miesten Kristillisille yhdistykselle 1,000 markkaa sen kesäsiirtolan varten; 1,000: —

46) Perustuslailliselle Työväenyhdistykselle 500 markkaa luentoja ja kirjastoa varten; 500: —

47) Helsingin Työväenyhdistykselle 500 markkaa kirjastoa ja lukusalia varten; 500: —

2,000: — *48) Helsingin Ruotsalaiselle Kansanopistolle 2,000 markkaa;*

3,000: — *49) Helsingin Kansanopistoseuralle 3,000 markkaa luentojen kustantamiseksi;*

500: — *50) Suomen Satama- ja vesiliikennetyöntekijäin Liiton Osastolle N:olle 18 500 markkaa lukusalia y. m. varten;*

600: — *51) Raittiusyhdistys Kilvelle 600 markkaa sen toiminnan edistämiseksi;*

2,000: — *52) Raittiusyhdistys Balderille 2,000 markkaa sen toiminnan edistämiseksi;*

2,000: — *53) Raittiusyhdistys Koitolle 2,000 markkaa sen toiminnan edistämiseksi;*

500: — *54) Raittiusyhdistys Soihdulle 500 markkaa sen toiminnan edistämiseksi;*

3,000: — *55) Veistonopettaja O. W. Coranderille täksi vuodeksi 3,000 markkaa hänen kasvatusopillista veisto-oppilaitostaan varten sillä ehdolla, että siinä annetaan maksutonta opetusta 12:lle tämän kaupungin oppilaitosten oppilaalle;*

500: — *56) Neiti Agda Blomille 500 markkaa hänen veistokouluaan varten tänä vuonna sillä ehdolla, että siinä annetaan maksutonta opetusta 5:lle oppilalle;*

2,000: — *57) Helsingin Käsityökoululle 2,000 markkaa;*

1,200: — *58) Suomen Liikemiesyhdistykselle 1,200 markkaa iltakursseja varten;*

1,500: — *59) Helsingin Uimaseuralle 1,500 markkaa sen toiminnan edistämiseksi;*

5,000: — *60) Yhdistykselle «Puita köyhille» 5,000 markkaa sen toiminnan edistämiseksi;*

34,000: — *61) Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle 34,000 markkaa yhtiön Korkeasaarella ja Seurasaarella olevain laitosten voimassapitoon;*

8,178: 23 *62) Hammaslääkäreille Th. Weberille ja Axel Aspelundille Smk. 8,178: 23 yksityisen kansakoulu-hammasklinikan voimassapitoon vuonna 1909;*

85,300: — *Ennen jaettu.*

409,378: 23 *Smk.*

Valiokunta saa tämän ohella ehdottaa:

että niiden yhdistysten, seurain ja yksityisten henkilöjen, joille apurahoja voittovaroista myönnetään, tulee ehdottomasti antaa lyhyt kertomus toiminnastaan, eritoten huomioon ottamalla myönnettyjen apurahain käyttäminen, ollen kertomukset annettava

kansanlastentarhain ja lasten työskentelykurssien sekä kesälastentarhain johtajattarien ja asianomaisten toimikuntain, «Valko Nauha» yhdistyksen, poikaklubin ja Helsingin Nuorten Miesten Kristillisen Yhdistyksen toimikunnan Kasvatuslautakunnalle;

asianomaisten työväen- ja raittiusyhdistysten, Suomen Naisyhdistyksen, Naisasialiitto Unionin, Martha-yhdistyksen Helsingin-osaston, Työläisnaisten kesäsiirtolain sekä Tehtaalaisnaisten kodin toimikunnan Työväenasiainlautakunnalle;

Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistyksen, yhdistyksen Ruokaa köyhille kansakoulunoppilaille, Helsingin kuuromykkäyhdistyksen, Helsingin käsityökoulun, Suomen liikemiesyhdistyksen, veistonopettaja Coranderin, neiti Blomin, Helsingin ruotsalaisen kansaopiston ja Helsingin kansanopistoseuran Kansakoulunjohtokunnalle;

Toipuvainkodin ja Lepokodin toimikunnan, Lastenhoitoyhdistyksen, Suomen Eläinsuojelusyhdistyksen, Maitopisara-yhdistyksen, Helsingin Uimaseuran, Risatautisten lasten parantolayhdistyksen ja Terveystoimiston Terveydenhoitolautakunnalle; sekä

Sokeain ystäväin yhdistyksen, Rouvasväenyhdistyksen, Köyhäin lasten työhuoneitten, Palvelijataryhdistyksen, Hyväntekeväisyyden järjestämisyhdistyksen, Pelastusarmeijan, «Puita köyhille» nimisen yhdistyksen ja Kaupunkilähetyksen toimikunnan Vaivaishoitohallitukselle;

joiden lautakuntain velvollisuutena on seurata asianomaisten yhdistysten ja laitosten toimintaa sekä oman lausuntonsa kera Valtuustolle lähettää edellä mainitut kertomukset;

että Kaupunginvaltuusto päättäisi, että asianomaisten aikaisempain apurahananojain on vastedes asianomaiselle lautakunnalle jätettävä Kaupunginvaltuustolle osotetut hakemuksensa niin ajoissa, että lautakunnat voivat ennen huhtikuun 15 päivää kunakin vuonna Valtuustolle lähettää nämä hakemukset,

joista lautakuntain myös on annettava lausuntonsa, sekä että uudet hakemukset olisi, mikäli se harkitaan mahdolliseksi ja tarpeelliseksi, sellaisen lausunnon saamista varten lähetettävä asianomaiseen lautakuntaan, ennenkuin ne käsitellään voittovarainvaliokunnassa; sekä

että Kaupunginvaltuusto kehottaisi Helsingin Anniskeluosakeyhtiön johtokuntaa ottamaan harkittavaksi, eikö vähäistä maksua, esimerkiksi 10 tai 15 penniä hengeltä, voitaisi kantaa niiltä, jotka haluavat nähdä Korkeasaaren eläinkokoelmia, sekä, jos se harkitaan soveliaaksi, Valtuustolle esittämään tästä johtuvan muutoksen kaupungin kanssa tehtyyn yhtiön välikirjaan.

Helsingissä, toukokuun 21 päivänä 1909.

Oskar Heikel.

M. Pesonen. **V. T. Rosenqvist.** **V. v. Wright.**

Hjalmar Ekholm.

Helsingissä, Sanomal.- ja kirjap.-osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

HELSINGIN KAUPUNGIN
MAISTRAATTI

Helsingissä,
toukok. 15 p:nä 1909.

N:o 652.

Asiakirjoja, *jotka koskevat Helsingin kaupungin tilien tarkastusta vuodelta 1908.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kaupungin tilintarkastajain antaman vuoden 1908 tilintarkastuskertomuksen sekä tilintarkastajain kertomukset Helsingin kaupungin vuoden 1876 vesijohtolainan ja Helsingin kaupungin vuoden 1882 uudisrakennus- ja järjestelylainan hallinnosta vuonna 1908 saa Maistraatti täten kunnioittaen lähettää.

Maistraattin puolesta:

Adolf Aminoff.

Edv. Öhrnberg.

Tarkastuskertomus vuodelta 1908.

Allekirjoittaneet, jotka raastuvankokouksessa viime jouluk. 21 p:nä tulivat valituiksi tarkastamaan Helsingin kaupungin tilejä ja hallintoa vuonna 1908, saavat nyttemmin tehtävän täytettyään antaa siitä seuraavan kertomuksen.

Sittenkun tilientarkastajat, jotka keskuudessaan olivat puheenjohtajaksi valinneet allekirjoittaneen Smedslundin, olivat maalisk. 1 p:n kokouksessa Maistraatin edessä saaneet vastaanottaa kaupungin eri hallinnonhaaroihin kuuluvat tilikirjat todisteineen ja tarkastusta varten tarvittavat asiakirjat, alkoi tilientarkastustyö, ja jaettiin ensimäisessä kokouksessa kaupungin tilientarkastajain ohjesäännön määräyksen nojalla työ sopimuksen mukaan siten, että allamainittujen hallinnonhaarojen tarkastus uskottiin etupäässä:

I. Liikennekonttori, Satamakonttori ja Palolaitos allekirjoittaneille Hornborgille ja v. Troilille;

II. Terveys- ja sairashoito sekä Vaivashoito allekirjoittaneille Sundholmille ja Öllerille;

III. Opetuslaitos ja erinäiset Kaupunginvaltuuston alle kuuluvat hallitukset allekirjoittaneille Malmbergille ja Sundholmille;

IV. Valaistuslaitos allekirjoittaneille Lönnrotille ja Lindénille;

V. Rakennus- ja Vesijohtokonttorit allekirjoittaneille Lindénille, Lönnrotille ja Söderströmille;

VI. Kaupungin virastot, kunnallishallinto, tulot taksoituksesta ja kaupungin omaisuudesta, kaupungin velat sekä kaupungille lahjoitetut rahastot allekirjoittaneille Lucanderille ja Smedslundille.

Ankaraa kiinnipitämistä tästä työnjaosta ei kuitenkaan ole aina voitu toteuttaa tai edes katsottu toivottavaksi, ja yksityisten tilintarkastajain tarkastustyö on sentähden joskus ulottunut yllämainitun ryhmityksen puitteiden ulkopuolellekin.

Maalisk. 8 päivän kokouksessa laskimme kaupungin obligatsionilainain tilintekovuonna lunastetut obligatsionit ja kupongit sekä jätimme ne sinetillämme suljetussa kuoressa, johon sisältö merkittiin, Rahatoimikonttorin holviin säilytettäväksi.

Meille näytetyllä otteella Rahatoimikamarin kokouksessa tammik. 21 p:nä 1909 pidetystä pöytäkirjasta on todistettu, että kassasäästö jouluk. 31 p:nä 1908 oli inventeerauksessa havaittu tekevän kirjoihin merkityt 157,438: 96 Smkaa. Samoin olemme me merkinneet, että vuodenvaihteessa oli pankkitilillä 57,389: 44 Smkaa, jotapaitsi me olemme luetelleet bilanssiin sisältyvät kaupungille kuuluvat obligatsionit.

Tarkastuksen kuluessa olemme me merkinneet, että Rahatoimikonttorin laatima kertomus kaupungin tileistä ja tilinpäätöksestä on yhtäpitävä kirjojen kanssa, jotka tuloihin ja menoihin nähden ovat havaitut asianomaisesti oikeaksi todistetuiksi. Kun me emme myöskään kirjanpitoon nähden muuten ole havainneet syytä minkäänlaisiin muistutuksiin, katsomme me voivamme vahvistaa, että tilinpäätös on oikea, ilman että meillä on kuitenkaan ollut mahdollisuutta tarkastaa bilanssiin otettujen sekalaisten aineiden ja varastojen arvon oikeutta.

Kaupungin menoja tarkastaessa olemme me havainneet, että niiden yhteenlaskettu 601,214: 94 Smkan erä nousee kulunkiarviossa lasketteen loppusumman yli, tehden tämä nousu 4,9 % koko kulunkiarviosta, 9,6 % vastaan vuonna 1907. Suurempi yhdenmukaisuus kuin lähinnä edellisinä vuosina on niinmuodoin saavutettu määrärahain ja todellisten menojen loppusummain kesken, mutta useissa hallinnonhaaroissa vaihtelevat kuitenkin menot vuosirahansäännön ja kirjojen mukaan silmiinpistävällä tavalla. Niin on Kaupungin veloista suoritettu 38,742: 19 Smkaa yli määrärahain, mikä riippuu pää-asiallisesti kassakreditiivin lisääntyneistä korkomenoista y. m.; Kaupungin virastoista 17,893: 34 Smkaa; Kunnallishallinnosta 34,674: 80 Smkaa, molemmissa näissä tapauksissa aiheutuneena ennen kaikkea suuresti lisääntyneistä tarverahoista, sekä Vesilaitoksesta 49,129: 63 Smkaa, minkä ohessa yleiset työt ovat vaatineet ei vähempää kuin 246,889: 32 Smkaa lisäkustannuksen kulunkiarviossa laskettua

erää vastaan. Viimemainittuun pääluokkaan nähden ei meillä nyt, enemmän kuin edellisinäkään vuosina, ole ollut saatavissa rakennuskonttorin kertomusta, joka ilmestyy vasta kesäkuussa, ja tähän kuuluvain tilien tarkastaminen ei ole antanut varmaa johtoa sen kysymyksen arvostelulle, eikö mainittua yli määrärahain nousevaa varain käyttöä olisi voitu ainakin joksikin osaksi välttää. Mitä sitävastoin emme ole voineet olla huomaamatta, on, että se Kaupunginvaltuuston päätöksen nojalla Rahatoimikamarin viime vuoden alussa kaupungin useimmille laitoksille ja hallituksille lähettämä kirje, jossa näitä muistutettiin siitä, ettei varoja saisi käyttää enemmälti yli määrärahain hankkimatta Kaupunginvaltuustolta siihen lupaa, ei ole vienyt mihinkään huomattavaan tulokseen, sillä meidän tietääksemme ei mitään sellaista virallista ilmoitusta useimpain määrärahain riittämättömyydestä, varsinkin viimeksi mainitussa pääluokassa, liene Rahatoimikamarille tehty, saatikka Valtuuston lupaa hankittu yli määrärahain nousevaa varain käyttöä varten. Mielipiteemme mukaan, jos tililaskut ja menot kohta järjestetään ja viedään asianomaisiin konttoihinsa, ei pitäisi olla mahdotonta voida ajoissa laskea, paljonko arviomäärärahasta on mennyt ja mitä siitä on vielä käytettävissä, sekä hankkia tarpeen vaatiessa Valtuustolta tarvittava lisämääräraha.

Terveyden- ja sairaanhoito sekä Vaivaishoito, joiden määrärahat viimeistä edellisenä vuonna olivat nousseet yli määräinsä varsin hämmästyttävillä erillä, eivät tänä vuonna osoita varsin suuria poikkeuksia vahvistetusta vuosirahansäännöstä; tosin on Kaupunginvaltuusto sitten kuitenkin nähnyt olevan syytä myöntää tähän kuuluvia lisämäärärahoja käyttövaroistaan.

Säästöjä myönnetyistä määrärahoista osoittavat y. m. seuraavat pääluokat. Katu- ja satamavalaistus 41,399: 62 Smkaa sekä opetus- ja sivistyslaitokset 17,020: 98 Smkaa. Viimeksi mainittua pääluokkaa varten on kuitenkin Kaupunginvaltuuston käyttövaroista osoitettu erinäisiä lisämäärärahoja, y. m. melkoinen 63,080: — Smkaa erä Bengtsåriin äsken perustetun poikain kasvatuslaitoksen korjaustöitä sekä perustamis- ja ylläpitokustannuksia varten.

Sekalaisten menojen joukossa huomaamme me, että taksoitettujen varain ja muiden tulojen poispyyhitty ja peruutettu määrä on laskettu 60,000: — Smkaksi, mutta noussut, todellisuudessa 128,770: 42 Smkaksi. Tämän yhteydessä mainittakoon, että me tarkastaessamme ääniluetteloita olemme havainneet olevan syytä kaupungin tilientarkastajain useita kertoja ennen lausunnon toivomuksen toistamiseen että varsinkin rästinä olevia kunnallisveroja perittäessä noudatettaisiin suurempaa nopeutta ja tehokkaisuutta. Yllämainittuihin luetteloihin olemme tehneet muistiinpanoja paikkakunnalta poismuuttaneiden henkilöiden nykyisistä olinpaikoista, milloin olemme niitä tunteneet.

Kaupungin menoihin nähden huomautettakoon vielä, että me erinäisten tehtaiden ja laitosten tilejä yksityiskohtaisesti tarkastaessamme olemme kiinnittäneet huomiotamme niihin melkoisiin hiilimääriin, joita enimmäkseen pienissä erissä ja verrattain korkeisiin hintoihin on ostettu välikauppiailta, jonka johdosta me rohkenemme esittää, eikö näille laitoksille voitaisi antaa tilaisuutta mainitun tavaran saan-

tiin jostakin kaupungin teknillisista laitoksista, jotka suurissa erissä tuottavat maahan hiiliä, ja näyttä tällainen järjestely meistä sitä toivottavammalta kun varsinkin hiilenkulutuksen Marian sairalassa, siellä valmiiksi satujen uutisrakennusten ja muutosten jälkeen, ilmoitetaan tulevan suuressa määrässä lisääntymään.

Tarkastaessamme sitten kaupungin tuloja huomaamme kyllä, että ne ovat laskettua loppuerää suuremmat, mutta ainoastaan 230,638: 99 Smkaa, 1,237,825: 19 Smkaa vastaan vuonna 1907. Ylijäämää osoittavat m. m.: Kertyneistä koroista 120,144: 52 Smkaa, Kaupungin kiinteästä omaisuudesta 49,970: 95 Smkaa, Tuloatuottavista oikeuksista 88,644: 55 Smkaa, Vesijohdosta 115,436: 65 Smkaa sekä Valaistuslaitoksesta 180,053: 98 Smkaa. Puhtaanapitolaitoksesta on myöskin 19,804: 18 Smkaa lisätulo, joka vuosikertomuksen tiedonannan mukaan riippuu talonomistajain lisääntyneestä yhteenliittymisesta. Silmäys mainituu laitoksen lisääntyneisiin menoihin osoittaa kuitenkin epäämättömästi, että kaupungille on viime kuluneena vuonnakin koitunut melkoinen tappio tästä toiminnanhaarasta. Kuten tunnettu, on kuitenkin ylössanomalla tähän kuuluvat sopimukset varattu tilaisuus puhtaanapitomaksujen korottamiseen tulevan lokak. 1 p:stä, mikä toimenpide näyttää meistä välttämättömän tarpeelliseksi tähän asti saavutetun epätyydyttävän tuloksen vuoksi.

Että lopputulos, verratessa laskettuja ja todellisia tuloja, yllämainitusta melkoisesta ylijäämästä huolimatta, ei sukeudu suotuisammaksi, riippuu pääasiallisesti siitä, että tontinlunastukset, jotka ovat lasketut 800,000 Smkaksi, ovat tuottaneet ainoastaan 331,820: 27 Smkaa, mikä siis osoittaa ei vähempää kuin 468,179: 73 Smkan eroitusta. Tässä on myöskin pääsyy siihen 370,595: 95 Smkan vajaukseen, jonka tämän vuoden tilinpäätös osoittaa, joka on sitä merkittävämpi kun edellisten vuosien tilienpäätökset ja pitemmän aikaa ovat osoittaneet melkoisia ylijäämiä.

Nyt toimitetussa tarkastuksessa olemme me kuten aikaisemminkin merkinneet useita tapauksia, jolloin etumaksuja on nostettu niin suurina erinä, että ne tileissä ovat saldotettuina useampia, jopa neljäkin kuukautta, ja on meidän pakko tämän epäkohdan takia uudistaa toivomuksemme, ettei säännöllisesti tilattaisi suurempaa erää kuin mitä kuukautta varten tarvitaan, minkä ohessa tarpeellinen tarkastus tässä kohden näyttää meistä rahoja maksettavaksi määrätessä toivottavalta.

Kaupungin hoidossa olevain lahjoitusrahastojen kirjat ja tilit olemme tarkastaneet ja havainneet oikeiksi, jonka ohessa me olemme laskeneet ja läpikäyneet tähän kuuluvat velkakirjat, obligatsionit, talletustodistukset ja säästöpankkivastakirjat, joiden kaikkien on havaittu olevan yhtäpitäviä kirjojen kanssa eikä antavan meille syytä minkäänlaisiin muistutuksiin. Yksityisiä rahastoja tarkastettaessa olemme me huomanneet, että Fr. J. von Beckerin rahastoon kuuluva talo Antinkadun 5:ssä on vuoden kuluessa myyty huutokaupalla 262,500: — Smkan hintaan. Vaikka mainittu hinta tosin kohoaa jonkunverran Kaupunginvaltuuston määräämän 250,000 Smkan minimihinnan yli ja vaikka rahastolle myymisen kautta on koitunut 74,040 Smkan voitto, emme kuitenkaan voi vapautua käsityksestä, että tämän erinomaisesti sijaitsevan talon ja tontin myyntihintaa olisi todennäköisesti voitu saada vieläkin nousemaan.

Rahatoimikamarin säilössä olevat velkakirjat ja vuokrakontrahdit olemme läpikäyneet ja tarkastaneet löytämättä tällöin syytä minkäänlaisiin mainittaviin muistutuksiin, ja samoin olemme me laskeneet kaupungille kuuluvat osakkeet „Helsingfors Magasins Aktibolag"- nimisessä yhtiössä sekä osuustodistukset „Helsingfors Telefonförening-" nimisessä yhdistyksessä.

Rahatoimikonttorin vuosikertomuksessa olemme me huomanneet, että kaupungin kiinteistöt ovat joutuneet uudestaan arvioitaviksi tontinvarojen monessa tapauksessa melkoisesti kohotessa, mikä toimenpide on kuitenkin näyttänyt meistä hyvin perustellulta kaupungin nopeaan kehitykseen ja sitä seuraavaan tontinhintojen kohoamiseen katsoen. Että luettelo kaupungin rakennuksista ja kiinteistöistä on erinäisissä kohdin tullut täydennetyksi, varsinkin uusien kaupunginosien ja niiden tontinarvojen merkitsemisellä, on vain omiaan antamaan oikeammaan kuvan kaupungin taloudellisesta tilasta.

Sen nojalla, mitä yllä olemme saneet kunnioittaen esittää sekä mitä tarkastuksen kuluessa olemme muuten havainneet, katsomme voivamme antaa sen loppuarvostelun, että kaupungin rahatointa on myöskin vuonna 1908 hoidettu tunnustusta ansaitsevalla tavalla.

Me oheenliitämme vihdoin säädetyt kertomukset kaupungin vuoden 1876 vesijohtolainan sekä vuoden 1882 uudisrakennus- ja järjestelylainan hoidosta.

Helsingissä toukok. 14 p:nä 1909.

Henry Smedslund.

Alb. Hornborg.	**Hugo Lindén.**	**Otto Lucander.**
Oscar Lönnrot.	**Emil Malmberg.**	**Gösta Sundholm.**
L. Söderström.	**W. von Troil.**	**Uno Öller.**

Kertomus Helsingin kaupungin 1876 vuoden vesijohtolainan hoidosta vuonna 1908.

Keisarillisen Senaatin päätöksen mukaisesti toukok. 17 p:ltä 1876, joka koskee Helsingin kaupungin vesijohdon lunastamista varten ottamaa 5 % lainaa, saavat allekirjoittaneet, Helsingin kaupungin vuoden 1908 tilien tarkastajat, antaa seuraaselonteon lainan hoidosta mainttuna vuonna.

Marrask. 1 p:nä arvottiin obligatsioneja yhteensä 36,300 markan arvosta, nimittäin:

5 % Obligatsionilaina vuodelta 1876.

Litt. A. 1,000 Smk N:ris 29, 30, 36, 51, 58, 132, 174, 187, 231, 251, 326, 340 = 12 kpl.

Litt. B. 500 Smk N:ris 11, 61, 95, 99, 201, 222, 260, 291, 308, 464, 480, 571, 596, 642, 655, 753, 775, 786, 788, 789, 793, 855, 868, 910, 971, 1,018, 1,078, 1,095, 1,210, 1,236, 1,246, 1,291, 1,296, 1,311, 1,383, 1,389, 1,426 = 37 kpl.

Litt. C. 200 Smk N:ris 9, 51, 101, 128, 248, 309, 311, 328, 336, 394, 443, 555, 673, 715, 749, 781, 824, 895, 906, 917, 927, 931, 955, 1,050, 1,126, 1,129, 1,161 1,171, 1,173 = 29 kpl.

Kaupungin vastuussumma lunastamattomista obligatsioneista oli Joulukuun viimeisenä p:nä 1907		Smk	1,060,925: —
Vuonna 1908 lunastettiin:			
Arvottuja obligatsioneja	Smk 31,400: —		
sekä langenneitten obligatsionien kuponkeja .	„ 290: —	„	31,690: —
Vastuusumma joulukuun viimeisenä p:nä 1908		Smk	1,029,235: —
Vuoden päättyessä oli langenneita lunastamattomia obligatsioneja.	Smk 7,720: —		
josta vähennee lunastetuista kupongeista. . .	„ 385: —	Smk	7,335: —
Jäljellä kuoletettavana		Smk	1,021,900: —
Langenneita kuponkeja oli jouluk. viimeisenä p:nä 1907 yhteensä	Smk 3,862: 50		
Vuonna 1908 lunastettavaksi langenneita kuponkeja	„ 51,960: —	Smk	55,822: 50
Vuoden kuluessa lunastettiin kuponkeja . . .	Smk 53,712: 50		
vähentämällä langenneitten obligatsioneen kupongit	„ 290: —	„	53,422: 50
Jäljellä lunastamatta langenneita kuponkeja		Smk	2,400: —

Kaikki lainaan kuuluvat vuoden kuluessa lunastetut obligatsionit ja kupongit laskettiin sekä jätettiin meidän sineteillämme sulettuun kääröön pantuina, jonka kuoreen merkittiin sen sisältö, Rahatoimikonttorin holviin säilytettäväksi.

Helsingissä toukok. 14 p:nä 1909.

Henry Smedslund.

Alb. Hornborg.	**Hugo Lindén.**	**Otto Lucander.**
Oscar Lönnrot.	**Emil Malmberg.**	**Gösta Sundholm.**
L. Söderström.	**W. von Troil.**	**Uno Öller.**

Kertomus Helsingin kaupungin 1882 vuoden uudisrakennus- ja järjestelylainan hoidosta vuonna 1908.

Keisarillisen Senaatin päätöksen mukaisesti elok. 4 p:ltä 1882, joka koskee, Helsingin kaupungin uudisrakennus- ja järjestelytöitä varten ottamaa $4^1/_2$ % lainaa saavat allekirjoittaneet, Helsingin kaupungin vuoden 1908 tilien tarkastajat, antaa seuraavan selonteon lainan hoidosta mainittuna vuonna.

Marrask. 1 p:nä arvottiin obligatsioneja yhteensä 70,000 markan arvosta, nimittäin:

$4^1/_2$ % Obligatsionilaina vuodelta 1882.

Litt. A. 3,000 Smk N:ris 10, 26, 32, 71, 74, 106, 115 = 7 kpl.

Litt. B. 1,000 Smk N:ris 31, 51, 67, 77, 112, 116, 118, 149, 170, 267, 384, 387, 399, 418, 428, 437, 446, 448, 449, 451, 502, 537, 571, 593, 623, 627, 652, 653, 661, 681, 695 = 31 kpl.

Litt. C. 500 Smk N:ris 6, 32, 43, 55, 61, 77, 78, 83, 91, 123, 148, 152, 156, 184, 216, 278, 309, 320, 350, 354, 358, 363, 419, 437, 486, 489, 496, 580, 581, 613, 632, 636, 702, 743, 746, 757 = 36 kpl.

Kaupungin vastuusumma lunastamattomista obligatsioneista oli jouluk. viimeisenä päivänä 1907	Smk	645,370: —

Vuonna 1908 lunastettiin:

Arvottuja obligatsioneja	Smk	67,038: 75		
sekä langenneitten obligatsionien kupongkeja .	„	663: 75	„	67,702: 50
Vastuusumma joulok. viimeisenä p:nä 1908			Smk	577,667: 50

Vuoden päättyessä oli langenneita lunastamattomia obligatsioneja.	Smk	17,972: 50		
josta vähenee lunastetuista kupongeista . . .	„	1,305: —	Smk	16,667: 50
Jäljellä kuoletettavana			Smk	561,000: —

Langenneita kuponkeja oli viimeisenä p:nä jouluk. 1907 lunastamatta yhteensä . . .	Smk	1,563: 75		
Vuonna 1908 lankesi lunastettavaksi kuponkeja .	„	26,752: 50	Smk	28,316: 25
Vuoden kuluessa lunastettiin kuponkeja . . .	Smk	27,900: —		
Vuoden kuluessa vanhentuneita kuponkeja . .	„	22: 50		
	Smk	27,922: 50		
eli vähentämällä langenneitten obligatsionien kupongit	Smk	663: 75	Smk	27,258: 75
Jäljellä lunastamatta langenneita kuponkeja			Smk	1,057: 50

Kaikki lainaan kuuluvat vuoden kuluessa lunastetut obligatsionit ja kupongit laskettiin sekä jätettiin meidän sineteillämme sulettuun kääröön pantuina, jonka kuoreen merkittiin sen sisältö, Rahatoimikonttorin holviin säilytettäväksi.

Helsingissä toukok. 14 p:nä 1909.

Henry Smedslund.

Alb. Hornborg.	**Hugo Lindén.**	**Otto Lucander.**
Oscar Lönnrot.	**Emil Malmberg.**	**Gösta Sundholm.**
L. Söderström.	**W. von Troil.**	**Uno Öller.**

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino 1909.

HELSINGIN KAUPUNGIN
MAISTRAATTI.

Helsingissä,
toukok. 18 p:nä 1909.

N:o 3903.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Oheenliittäen Rahatoimikamarin kirjelmän N:o 212 tämän toukok. 6 p:ltä ynnä siihen kuuluvat asiakirjat nostetun kysymyksen johdosta, joka koskee kaupungin toreilla ja rantalaitureilla tapahtuvan kaupan muutoksia, saa Maistraatti kunnioittaen pyytää Herrain Kaupunginvaltuusmiesten lausuntoa asiassa.

Maistraatin puolesta:

Adolf Aminoff.

Viktor Ekroos.

HELSINGIN KAUPUNGIN
RAHATOIMIKAMARI.

Helsinki,
maalisk. 6 p:nä 1909.

N:o 212.

Helsingin kaupungin Maistraatille.

Kirjeessään viime kuluneen tammik. 12 p:ltä on Maistraatti pyytänyt Rahatoimikamarin lausuntoa, eikö kaupungin toreilla ja rantalaitureilla tapahtuvan kaupan järjestyksessä olisi tehtävä muutoksia ja että, jos ne havaitaisiin tarpeellisiksi, Kamari tekisi täydelliset, yksityiskohtaiset ehdotukset kaupungin jokaisen eri torin kaupasta ja kauppapaikoista. Tähän kuuluvain kysymysten selvittämistä varten asetti Rahatoimikamari erityisen valiokunnan, jonka muodostavat Kamarin varapuheenjohtaja, herra Nummelin ja sen jäsen, herra Cajander, kaupungininsinööri Idström ja vanhempi poliisimestarinapulainen Jalander, minkä ohessa ensimäinen kaupunginlääkäri professori Sucksdorff oli läsnä siinä kokouksessa, jossa valiokunnan ehdotus lopullisesti tarkistettiin sekä lausui silloin erinäisiä valiokunnan ehdotuk-

sesta poikkeavia mielipiteitä. Omasta puolestaan on Kamari voinut pääasiassa hyväksyä valiokunnan esittämät näkökohdat, jotka käyvät selväksi seuraavasta perustelusta.

Voimassa olevan poliisijärjestyksen mukaan tulee rahvaan kaupan olla sallittua sitä varten luovutetuilla paikoilla ja tiettynä määrättynä aikana sekä muuten niillä rajoituksilla, joita kaupungin viranomaiset saattavat tehdä, Kauppatorilla, Rautatientorilla, Hakaniementorilla, Hietalahdentorilla ja Vaasantorilla (Harjuntorilla). Rahatoimikamarin mielestä olisi tosin ollut toivottavaa, että sanotun asetuksen 108 §:n 2 momenttiin nähden voitaisiin tehdä rajoittavia määräyksiä siihen suuntaan, että nykyään talonpoikain tuotteilla harjoitettu välikauppa tulisi kielletyksi. Kun Rahatoimikamari on kuitenkin ennen esittänyt samanlaisen vaatimuksen eikä siihen ole kiinnitetty huomiota, ei Kamari tässä yhteydessä ole tahtonut tehdä mitään erityistä ehdotusta.

Kaupungin asukkaiden toreilla harjoittamaan elintarpeiden kauppaan nähden on Kamari hyväksynyt Terveydenhoitolautakunnan lausuman periaatteen, että olisi niin paljon kuin mahdollista tehtävä määrätty eroitus sellaisten toreilla kaupaksi pidettäväin tavaroiden välillä, jotka aikaisemmin tapahtuneen valmistuksen kautta ovat tarkoitetut kohta nautittaviksi ja sellaisten, joita säännöllisesti on keitettävä tai muuten sopivasti käsiteltävä ennenkuin ne ovat ravintoaineiksi kelpaavia. Esimerkkinä ensimainittuun luokkaan kuuluvista tavaroista mainittakoon: voi, leipä, makkaratavarat, savustettu ja suolattu läski, palvattu liha, sekä erinäiset siirtomaatavarat, kun taas jälkimäiseen luokkaan ovat luettavat tuore läski ja tuore kala, maito, ryynit, herneet, vihannekset sekä puutarhatuotteet. Vaikka kumpikin laatu yllämainituita ruokatavaroita joutuu yhtä suuressa määrässä pilautumisen ja likautumisen alaiseksi toreilla, osittain auringon vaikutuksesta, osittain pölystä ja muusta lentävästä saastasta, on kuitenkin terveydelläseltä näkökannalta tärkeämpää, että ensisijassa ryhdytään toimenpiteisiin ensimainittujen, kohta syötäväksi tarkoitettujen ruokatavarain poistamiseksi kaupungin kauppatoreilta, koska näitä tavaroita ei välttämättömästi, kuten on jälkimäiseen luokkaan kuuluvain tavarain laita, tarvitse ennen nauttimista saattaa epäsiisteyttä poistavan tai vahingottomaksi tekevän käyttelyn alaiseksi. Tosin on Rahatoimikamarilla tiedossaan, että se toivomus on monelta taholta lausuttu ja että sitä kannattaa myöskin ensimäinen kaupunginlääkäri, että tuoreen lihan kauppa poistettaisiin kaupungin kauppatorilta, jolloin on esitetty tällaiseen toimenpiteesen ryhtymisen perusteeksi osittain ne terveydelliset vaarat, joita tähän saakka vallinnut mainitun kaupan harjoittamistapa tuottaa, osittain taas, että ne määrät tuoretta lihaa, joita nyt pidetään kaupaksi toreilla kyseenalaisilla paikoilla, eivät olisi niin sanottavia, että tuoreen lihan kaupan sijoittamisesta kaupungin kauppahalleihin saattaisi syntyä vaikeuksia. Mutta vaikkakin ankaran terveydelliseltä näkökannalta on sitä mielipidettä puollettava, että kaikkinainen ruokatavarain kauppa paljaan taivaan alla olisi kiellettävä, on Rahatoimikamari kuintenkin katsonut, että tuoreen lihan kaupan poistamista toreilta on

pidettävä epäoikeutettuna niin kauan kuin samaan luokkaan kuuluvain tavarain myyntiä siellä sallitaan. Mutta muitakin näkökohtia on tässä otettava huomioon. Kauppatorin puoleentoista sataan nousevaa lihanmyyjäin määrää olisi mahdoton saada sopimaan kaupungin tai jo oleviin yksityisiin kauppahalleihin, vaan vaatisi toimenpide epäilemättä että kaupunki rakentaisi yksinomaan tätä tarkoitusta varten erityisen lihahallin. Olisi kyllä tehtävissä että kyseenalaiset lihanmyyjät vuokraisivat lihanmyyntipuoteja, mutta olisiko etu terveydelliseltä näkökannalta sanottava, rohkenee Rahatoimikamari epäillä. Se tuoreen lihan määrä, joka päivittäin myydään yksistään Kauppatorilla puheenalaisilla paikoilla, ei ole lainkaan niin vähäinen kuin on tahdottu tehdä uskottavaksi. Rahatoimikamarin hankkimain tietojen mukaan, joiden arvoa ei ole syytä epäillä vaikkapa niitä onkin pidettävä ylimalkaisina, myydään päivittäin Kauppatorilla noin 13,000 kilogrammaa eli 50 % kaupungin lasketusta koko lihanmyynnistä. Samalla on otettava huomioon, että elintarpeiden hinnat tulisivat itsestään nousemaan, jos ruokatavarain kauppa kaupungin toreilla rajoitettaisiin yksinomaan rahvaan kauppaan, koska on itsestään selvää että kuluttajan on pakko maksaa vuokrat ja lisääntyneet käyttökustannukset kaupan harjoittamisesta. Ja tästä elintarpeiden hinnan kohoamisesta saa epäilemättä ensi sijassa tuntea väestön taloudellisesti heikoin osa, jonka lakkaamaton pyrintö on, ettei tavaranhinta kohoaisi yli minimirajan. Jos mainitun toimenpiteen kautta lihanmyyjäin lukumäärä tulisi melkoisesti supistumaan on taas vaara yhteenliittymisestä ja renkaan muodostamisesta, missä tapauksessa elintarpeiden hinnat tulisivat samoin todennäköisesti kohoomaan. Jos tämän kautta saavutettaisiin melkoisia terveydellisiä parannuksia, voisi toimenpide yllämainitussa tarkoituksessa olla täysin perusteltu. Mutta kun ei ole voitu osoittaa, että terveydelliseltä näkökannalta olisi ehdottamasti vaadittava, että tuoreen lihan myynti kauppatorilla tulisi kielletyksi ja kiinnittämällä huomiota siihen että ulkomaan kaupungeissa melkein jokaisella kauppatorilla sallitaan sellaista kauppaa katsomatta silti terveyden vaatimuksia loukatuiksi, on Rahatoimikamari katsonut että ainakin toistaiseksi ja siksi kunnes toiset olot vaativat toisia toimenpiteitä, tuoreen lihan myymistä saisi harjoittaa Kauppatorilla. Kamari on kyllä ottanut huomioon, että osa puutarhatuotteita ja vihanneksia, joita voidaan nauttia ilman edelläkäypää valmistamista, olisi sen mukaan mitä yllä on esitetty, poistettava toreilta. Mutta niin kauan kuin talonpoikain tuotteet ja puutarhurit kaupungin lähimmästä ympäristöstä ovat oikeutettuja kulettamaan toreille yhtäläisiä tuotteita melkoisissa määrin, on Kamari ehdotuksessaan tässä tapauksessa luopunut yllämainitusta periaatteesta. Sama on myöskin suolatun kalan laita, koska sanotun tavaralaadun myymistä kauppahallimyymälästä tai puodista ei olisi puollettava.

Vähentääkseen kaupungin puolelta vaikeudet kyseenalaisia uusia määräyksiä täytäntöön pannessa torikaupan järjestämiseksi, on Rahatoimikamari hankkinut Terveydenhoitolautakunnalta selvityksen siitä, ettei terveyshoidolliselta näkökannalta ole mitään estettä mainitun tavaralaadun myynnin sijoittamisesta Länsi Rannan

kauppahalliin (voihalliin), jossa nykyään on vuokraamatonna noin parikymmentä puotia. Samoin on Rahatoimikamari tahtonut huomauttaa, että kaupungin viranomaiset ovat jo ryhtyneet valmistaviin toimenpiteisiin Hakaniementorin kauppahallin rakentamiseksi ja että kysymys jo ensi syksynä tulee jätettäväksi Kaupunginvaltuuston harkittavaksi ja ratkaistavaksi.

Oheenliitetystä asemapiirroksesta ilmenee miten Rahatoimikamari on ajatellut lähemmät järjestelyt *Kauppatorin* vastaista kauppaa muuttaessaan.

Sofiankadun ja Länsi Rannan muodostaman viivan länsipuolelta ei olisi annettava toripaikkoja, osaksi koska mainitulla torin osalla raitiotie-, ajo- ja ihmisliike on erittäin vilkas, osaksi koska torin suikkukaivo vaatii toripaikkojen siirtämisen itäänpäin. Torin yllämanitun viivan itäpuolella oleva osa jaettaisiin seitsemään kortteliin, joista korttelit N:ris I—II yhteensä 58 paikalla varattaisiin suomalaisille puutarhatuotteille, jauhoille, ryyneille ja herneille, jotka tähän saakka ovat vaatineet 57 paikkaa; III, IV (41—52), V, VI (1—21) yhteensä 133 paikalla luovutettaisiin tuoreen lihan ja läskin kaupalle, joita tavaralaatuja varten on tähän saakka varattu 121 paikkaa; IV (1—40) linnuille, munille ja kravuille, joille tähän asti on annettu 38 paikkaa; VI (22—40), siis 19 paikkaa suolatulle kalalle, joka aikaisemmin on tarvinnut 18 paikkaa; VII 23 paikalla luovutettaisiin venäläisille puutarhatuotteille, jauhoille, herneille ja ryyneille, tähän saakka 23 paikkaa. Tämän lisäksi tulisi kesäsin VIII kortteli piimämaidon ja kerman myymistä varten samalla paikkamäärällä kuin tähänkin asti. Jäljelle jäävä osa toria luovutettaisiin rahvaan kauppaa varten.

Torikaupan harjoittamisaikaan nähden on Rahatoimikamari katsonut, että se olisi rajoitettava siten, että kauppa saisi alkaa k:lo 6:sta aamulla huhtik. 1 p:stä lokak. 1 p:ään saakka ja k:lo 7:stä aamulla lokak. 1 p:stä huhtik. 1 p:ään saakka sekä lakata k:lo 11 päivällä. Toriajan ehdotetun rajoittamisen on Rahatoimikamari hyväksynyt sentähden, että kaupungininsinööri kaupungin puhtaanapitolaitoksen päällikkönä on esittänyt toivottavaksi torikaupan lopettamisen nyt ehdotettuna ajankohtana päivällä, joten torien tarpeellinen vedellä valelu ja puhdistaminen voitaisiin lopettaa aikaisemmin ja ne epäkohdat, joita äikeä ja vastenmielinen haju, joka varsinkin lämpimänä vuodenaikana leviää torilta kaupan lopetettua, aiheuttaa, voitaisiin melkoisessa määrin auttaa. Myöskin yleiseltä liikenäkökannalta katsoen ovat sekä kaupungininsinööri että v. t. poliisimestari lausuneet samanlaisen toivomuksen. Torikaupan alkamisajan rajoittamista voitanee perustella silläkin että kokemus on osoittanut, ettei mitään sanottavampaa kauppaa tehdä säännöllisesti ennen k:lo 6 à 7 aamulla. Kuta lyhemmän ajan torikauppa kestää sitä vähemmin ehtivät kaupaksi olevat tavarat pilaantua, mikä varsinkin on otettava huomioon tuoreen lihan myyntilupaan nähden toreilla. Huomioon otettava on myöskin että kun, Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan, kaikkia tavaralajeja ei vastedes saisi pitää kaupaksi torilla, vaan tulisi osa niistä puodista tai kauppahallista tarjottavaksi, voidaan torikauppa-aikaa haidatta yleisöön nähden vähän lyhentää, joten myyjät kauppahalleissa

ja puodeissa joutuisivat torilla myyjiin nähden jonkunverran suotuisampaan asemaan kuin tähän asti.

Marjojen, luutien, kuusenhavujen, sienien ja sellaisten (mutta ei enemmän kotimaisten kuin tuotujenkaan puutarhatuotteiden eikä hedelmien) kauppa olisi sijoitettava samoihin paikkoihin kuin tähänkin asti. Tähänkin kauppaan nähden olisi sen harjoittamista varten saatava voimaan ehdoitettu aikarajoitus. Sitävastoin täytyy Rahatoimikamarin ehdottomasti pysyä aikaisemmin lausumassaan mielipiteessä että kahvin tarjoilu ja valmiin ruuan sekä rihkamatavarain kauppa olisi Kauppatorilla kiellettävä.

Kauppapaikkojen maksut on Rahatoimikamari katsonut, että ne ovat säilytettävät muuttumattomina: 60 markkaa paikasta vuodessa jaetuissa kortteleissa sekä 12 markkaa paikasta vuodessa Rantatorilla.

Kalakauppaan nähden on Rahatoimikamari katsonut, että sitä saisi maksutta harjoittaa laiturin vieressä olevasta aluksesta aikarajoituksetta. Jos sitävastoin kalankauppaa harjoitetaan laiturilla, näyttäköot poliisiviranomaiset yksin neuvoin satamakapteenin kanssa sopivan paikan, jolloin on otettava varteen, ettei kauppaa saa harjoittaa myöhempään kuin k:lo 11 a. p. Tässäkään tapauksessa, koska vakinaisia paikkoja ei ole ja kalakauppa laitureilla tapahtuu ainoastaan talvisaikaan, ei maksua kaupan harjoittamisesta ole otettava.

Hietalahdentoriin nähden katsoo Rahatoimikamari, että nyt voimassa olevain määräysten tulee edelleen jäädä pysymään, lukuunottamatta kauppa-aikaa, joka olisi rajoitettava samalla tavalla kuin Kauppatorillakin.

Rautatietorin kauppaan nähden voinevat nykyään voimassa olevat määräykset jäädä pääasiassa muuttumattomiksi. Niinpä ei siellä saisi harjoittaa ruokatavarakauppaa. Kuitenkin on Rahatoimikamari tahtonut, väestön köyhimmän osan tarpeesen nähden, ehdottaa, että verileivän ja tekimetten kauppaa saisi torilla harjoittaa, kuitenkin ainoastaan rajoitetulla paikkamäärällä ja Rahatoimikamarin harkinnan mukaan.

Kauppatorilta poistettu sekalais- ja rihkamatavarakauppa olisi soveliaimmin sijoitettava tälle torille, missä on hyvää tilaa ja sanottu kauppa ei missään suhteessa vaikuttane estävästi tai häiritsevästi liikenteeseen.

Myöskin sanotun torin kauppaa varten lienee aikarajoitus otettava käytäntöön, niin että huhtik. 1 p:stä lokak. 1 p:ään kaupanteko olisi sallittua k:lo 8 i. p., mutta lokak. 1 p:stä huhtik. 1 p:ään k:lo 6 i. p. On näet käynyt ilmi, että pimeänä vuodenaikana harjoitetaan iltasin kauppaa tehdessä torilla kaikenlaista vallattomuutta. Vuosimaksut paikasta lienevät soveliaimmin määrättävät samanlaisiksi kuin tähänkin asti, kuitenkin siten että sekalais- ja rihkamatavara- sekä edellä mainittua ruokatavarankauppaa saisi harjoittaa maksuttomasti.

Suuren merkityksen on Rahatoimikamari katsonut olevan sillä seikalla, että *Hakaniementorilla* nykyään vallitsevat olot tulisivat oleellisesti uudestaan muodostetuiksi. Ennen kaikkea on Rahatoimikamarilla ollut tässä silmämääränä, että annet-

taisiin kielto kahvin ja ruokatavarain myyntiä vastaan vakinaisista kojuista. Ennenkuin se on tapahtunut on järjestysvallalla suuria vaikeuksia ryhtyessään tehokkaisiin toimeenpiteisiin järjestyksen ylläpitämiseksi. Myöskin terveydelliseltä ja puhtaanapidonnäkökannalta voitanee esittä samanlainen vaatimus. On näet osoittautunut, että annettakoonpa edellä mainitussa suhteessa miten ankaroita määräyksiä hyvänsä, muodostuu tarkastus sääntöjen noudattamisesta tehottomanlaiseksi, minkä vuoksi erilaisia väärinkäytöksiä ja epäkohtia sekä näistä aiheutuneita valituksia voidaan lakkaamatta merkitä muistiin. Paikkoja nykyisissä kortteleissa N:ris 2—4 ei siis olisi vast'edes vuokrattava. Ruoka- ja kahvikojuissa käyvälle yleisölle ei siitä koitune minkäänlaisia haittoja, että kyseenalainen kauppa tulisi torilla kielletyksi, koska on jo perustettu useita yksityisiä kansankeittiöitä torin viereisiin taloihin ja luultavaa on että edellytettyjen olojen vallitessa tulee syntymään useita samanlaisia näihin seutuihin. Muuten on Rahatoimikamari ollut sitä mieltä, ettei olisi tehtävä mitään muutosta voimassa oleviin määräyksiin, jotka koskevat kauppapaikkain lukumäärää ja myytäväksi luvallisia tavaroita ennenkuin kaupungin uusi kauppahalli on jonkun vuoden perästä tullut mainitulle torille rakennetuksi ja käytettäväksi luovutetuksi, jolloin liikenne- ja kauppaolojen täydellinen uudestaan muodostaminen käy torilla joka tapauksessa tarpeen vaatimaksi.

Edellisessä esitetyn periaatteen mukaan lienee tälläkin torilla ruokatavarain sekä rahvaan harjoittama kauppa aloitettava ja lopetettava samoina aikoina kuin Kauppatorillakin sekä tehdastavarakauppa samoina aikoina kuin Rautatientorilla. Rahatoimikamari on kyllä huomannut, etteivät syyt ole yhtä painavia toriajan rajoittamiseksi Hakaniemen- kuin Kauppatorilla, mutta katsonut toiselta puolen oikeuden ja kohtuuden vaativan, että mikäli mahdollista vahvistettaisiin samanlaiset järjestyssäännöt ja määräykset kaikille kauppatoreille. Vuotuismaksut paikasta voinevat jäädä muuttamatta.

Vaasantorilla (Harjuntorilla) olisi toistaiseksi sallittava ainoastaan rahvaan harjoittamaa kauppaa samoina aikoina kuin edellämainituillakin toreilla. Vastaisuudessa olojen kaupungin näissä osissa enemmän kehityttyä ja järjestyttyä ja lisääntyneen väestön toisin vaatiessa, lienevät erityiset määräykset tähän toriin nähden annettavat.

Yllä ehdotettuja rajoituksia ja määräyksiä torikaupan harjoittamisen järjestämisestä voitanee ehken monella taholla leimata liian ankariksi eikä tarpeen vaatimiksi. Myönnettävä on myös, ettei ulkomaan kaupungeissa, varsinkaan skandinavisissa, aseteta terveydelliseltä näkökannalta niin suuria vaatimuksia. Toreilla saa tarjota kaupaksi useaa tavaralaatua, toriaikaa kestää melkoista kauemmin j. n. e. Mutta tässä on otettava huomioon meidän kauppatoriemme suuri pinta-ala ja keskeinen asema, mikä vaatii jyrkempiin toimenpiteisiin ryhtymistä kuin muualla sekä

se suurempi järjestys ja puhtaus, jota yleisö ja varsinkin torimyyjät ulkomailla harrastavat. Ulkomaisiin oloihin näissä kohdin vertaaminen ei sentähden anna täysin asiallista kuvaa. Rahatoimikamari on tarkasti harkittuaan kaikkia kysymykseen vaikuttavia seikkoja luullut nyt antamassaan ehdotuksessa löytäneensä kaupungissa vallitseviin oloihin onnellisen ratkaisun jo kauan päiväjärjestyksessä olleeseen tärkeään kysymykseen.

Vihdoin tahtoo Rahatoimikamari esittää että, jos Kamarin ehdotus ansaitsee Maistraatin huomiota ja sen hyväksymisen, tulevan syyskuun 1 p. olisi sopiva ajankohta uusien määräysten täytäntöönpanoa varten, varsinkin siihen nähden että olojen uudestaanmuodostaminen käy helpoimmin päinsä lämpimänä vuodenaikana; ja olisi yleisölle kuulutuksen kautta ja muulla sopivalla tavalla tästä aikanaan ilmoitettaa.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Helsingissä, Sanomalehti- ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

Mietintö, *jonka on antanut nykyisen työ- ja vaivaistalon joutilaiksi tulevien rakennusten käyttämistä sekä Helsingin kaupungin mielisairaiden hoidon järjestämistä koskevia kysymyksiä varten asetettu komitea.*

Sittenkun Kaupunginvaltuusto oli kokouksessaan toukokuun 12 päivänä 1908 katsonut tarpeelliseksi antaa komitealle, johon valittiin allekirjoittaneet, tehtäväksi tarkemmin valmistella Terveydenhoitolautakunnan esitykset huhtikuun 2 päivältä 1908, jotka koskivat vaivaistalon poismuuton johdosta nykyisessä työ- ja vaivaistalossa joutilaiksi tulevien rakennusten käyttämistä sekä Helsingin kaupungin mielisairaiden hoidon järjestämistä (pain. asiakirj. N:o 15 vuodelta 1908), saa komitea tehtävän täytettyään Kaupunginvaltuuston huomioon otettavaksi ja Valtuuston valistuneeseen harkintaan esittää seuraavaa:

Mitä työ- ja vaivaistalon poismuuton johdosta joutilaiksi tulevain rakennusten käyttämiseen tulee, on Kaupunginvaltuusto jo toukokuussa 1905 periaatteellisesti päättänyt että puheena olevalla alueella sijaitsevat rakennukset on luovutettava sairashoidon tarpeisiin (pain. asiakirj. N:o 17 vuodelta 1905). Terveydenhoitolautakunta on edellä mainitussa ehdotuksessaan (Liite I), johon komitea on, toimitettuaan katselmuksen itse paikalla, kaikin puolin yhtynyt, mainninnut minkälaatuista sairaanhoitoa varten rakennukset olisi varattava. Jotkut niistä ovat, niinkuin Terveydenhoitolautakuntakin on lausunut, sen laatuiset, ettei niitä voi mainittuun tarkoitukseen käyttää. Tämä lausunto koskee kahta vanhaa puista houruinhuonetta (majarakennukset N:ot 7, 8. Pain. asiakirj. N:o 17, 1905). Näissä on etusijassa ahtaita, epätyydyttävästi tuuletettavia ja muutoin huonosti varustettuja koppeja. Kun rakennusten tekotapa lisäksi on erittäin tulenvaarallinen eikä niitä käy suuritta kustannuksitta laittaminen asuinhuoneistoiksi, tuomitsee komitea puolestaan ne ehdottomasti kelvottomiksi. Niiden purkamisen pitää jäädä siihen asti kun kaupungilla on tilaisuutta hankkia niissä oleville hoidokkaille sovelias asunto.

Sauna ja pesutupa (N:o 15) on lahon rappeuttama. Sen korjaamista ei käy puoltaminen. Tämän rakennuksen sijaan on teetettävä aijotun sairaalan tarpeiden

mukaan sovitettu pesutupa ja sauna, johon lienee yhdistettävä höyrykeittiö, varsinkin kun nykyinen keittiö (talousrakennus N:o 1) ei riitä sen kokoiselle sairaalalle kuin on suunniteltn. Nykyinen keittiö soveltuu varastohuoneeksi.

Muutoin on työ- ja vaivaistalossa, paitsi joitakuita vähäarvoisia ulkohuoneita, seuraavat rakennukset:

1) kaksikerroksinen talousrakennus kivestä ja puusta;

2) kaksikerroksinen kivinen sairaalarakennus, jossa on 102 sairassijaa, lääkärin vastaanottohuone, hoitajatarten huoneita, kylpyhuoneita y. m.;

3) puinen kaksikerroksinen majarakennus (kirkkorakennus) kaikkiaan 82 hengelle ison rukoussalin kera;

4) kaksikerroksinen majarakennus kivestä ja puusta („Mattila"), nyttemmin laitettu sairaalaksi 112:lle pitkällistä tautia potevalle sekä erityisemmin saamattomalle henkilölle;

5) yksikerroksinen majarakennus puusta (lastenkoti), nyttemmin laitettu 35 tylsämielisen naisen hoitolaksi;

6) Kivelän uusi kaksikerroksinen, kivestä tehty mielisairaala, jossa on tilaa 102 äkillisesti sairastuneelle sekä pitkällistä mielenvikaa potevalle;

7) työlaitoksen kaksikerroksinen majarakennus kivestä ja puusta, käsittää paitsi työsaleja y. m. asuinhuoneita 105 hengelle;

8) yksikerroksinen puinen asuinrakennus työlaitoksen päällysmiehelle;

9) kolme tuberkelitautisille aijottua puupaviljonkia, joissa nykyään on mielisairaita. Sijoja niissä on 117 (36 + 36 + 45).

Edellä luetelluista rakennuksista on talousrakennuksella tietty käytäntönsä talous- ja hallintorakennuksena sekä lääkärin, toimitsijan, ylihoitajattaren y. m. huoneistoina. Kohdissa 2) ja 4) luetellut sairaalarakennukset on pysytettävä varattomain potilaitten sairaaloina, koska ei voi tulla puhetta, että senlaatuiset potilaat, joita näissä rakennuksissa nykyään on, muutettaisiin uuteen vaivaistaloon. Rakennus 3) soveltuu paranemattomain sairaitten hoitolaksi tai kenties lastensairaalaksi. Lisäksi on tähän rakennukseen laitettava huoneistoja laitoksen palvelusväelle.

Rakennuksen 5) voi jonkun aikaa pysyttää tylsämielisten naisten hoitolana. Mielisairaala 6) käytetään Helsingin kaupungin mielisairaitten vastaanottolaitokseksi (katso alempaa). Työlaitoksen majarakennus 7) soveltunee naisten veneeriseksi sairaalaksi, sen viereinen asuinrakennus huoneistoksi osalle veneerisen sairaalan palvelusväkeä.

Noita kolmea tuberkuloosipaviljonkia kaupunki kovasti tarvitsee tuberkelitautisten sairaalaksi. Näistä rakennuksista on mielisairaat ensi tilassa muutettava pois, koska rakennusten nykyinen pakollinen käyttäminen mielisairasten hoitolana m. m. tuottaa liian suuria korjauskustannuksia sen johdosta, ettei näitä rakennuksia ole tehty sitä tarkoitusta varten, johon niitä nykyään käytetään.

Vaivaistalossa olevissa rakennuksissa voidaan antaa hoitoa likimäärin seuraavalle potilasluvulle:

mielisairaita (katso alempaa)	115	(80 + 35)
tuberkelitautisia	117	
äkillisesti ja pitkällisesti sairaita aikuisia ja lapsia	250	
sukupuolitautisia naisia	100	
Yhteensä	582	potilasta.

Komitean käsityksen mukaan ei puheena olevalle alueelle käy sen verraten vähäisen tilan johdosta sovittaminen useampia sairaita kuin edellä on arvioitu. Vaikkakin kaupungin sairaanhoitoa varten käytettävissä oleva sairassijain luku nykyisessä vaivaistalossa sen tultua sijoitetuksi toiseen paikkaan on oleva verraten suuri, ei kuitenkaan ole kestävä kauvan, ennenkuin paikat on täytetty pitkällistä tautia potevilla, koska suurin osa vaivaistalon lasarettiosastoilla olevista hoidokkaista, ei, he kun samalla ovat sairaita, voi seurata muiden hoidokkaiden mukana uuteen vaivaistaloon.

Kun mielisairaalaan on aikaisemmin suunniteltu lisärakennusta ja luonnospiirustukset sitä varten jo on valmistettu, saa komitea tämän johdosta nimenomaisena mielipiteenään lausua, että mielisairaalaa ympäröivä ala enempää kuin muukaan vaivaistalon alue *ei salli sikäläisen mielisairaalan laajentamista*, koska potilaitten kävelypaikat jo ovat sangen ahtaat eikä niitä siis käy enää supistaminen. Kaupungin etu ei muutoin voi vaatia niin keskeiselle tontille kuin tämä on kohdakkoin oleva kokoomaan suurempaa määrää mielisairaita kuin komitea ehdottaa.

Edellä sanotun nojalla saa komitea kunnioittaen esittää,

> *että vaivaistalon poismuuton johdosta joutilaiksi tulevat rakennukset luovutetaan kaupungin sairashoidon tarpeisiin sekä että tämän Kaupunginvaltuuston aikaisemmin tekemän päätöksen toteuttamiseksi Terveydenhoitolautakunta saa tehtäväkseen aikanaan Kaupunginvaltuustolle antaa seikkaperäisen ehdotuksen ja selvityksen päätöksen toimeenpanosta aiheutuvista kustannuksista.*

Helsingin kaupungin mielisairaiden hoidon järjestämiseen nähden on Terveydenhoitolautakunta asiallisessa ja hyvin perustellussa mietinnössä (pain. asiakirj. N:o 15, 1908), johon komiteakin yksimielisesti yhtyy, ehdottanut, että Kivelän sairaala (edellä 6) käytettäisiin Helsingin kaupungin mielisairaitten vastaanotto-osastoksi eli n. s. vastaanottolaitokseksi. Tässä sairaalassa hoidettaisiin äkillisesti sairastuneita. Pitkällistä mielisairautta potevia varten ehdotetaan rakennettavaksi laitos maaseudulle, vaarinottaen että lähiseudun väestö niin kieleen kuin muihinkin oloihin nähden

on soveliasta ottamaan luokseen mielisairaita, sekä että mielisairaita annetaan yksityisten hoidottaviksi niin paljon kuin käy päinsä. Suunniteltu laitos arvioidaan 240 à 300 potilasta varten.

Terveydenhoitolautakunta on yhtyessään kaupungin työ- ja vaivaistalon lääkärin kirjelmässä marraskuun 4 päivältä 1907 tehtyyn ehdotukseen että Kivelän mielisairaala järjestettäisiin vastaanottolaitokseksi etusijassa äkillisten tapausten hoitoa varten sekä että pitkällistä mielisairautta potevia varten rakennettaisiin laitos maaseudulle maanviljelyssiirtolain yhteyteen antanut tunnustuksensa sille mielisairaiden hoidossa yleisesti vallitsevalle periaatteelle, että mielisairaalat on sijoitettava rauhallisiin ja häiritsevästä ympäristöstä erillään oleviin paikkoihin. Taloudellisiin ja muihin kaupunkikuntaa koskeviin syihin katsomatta puoltavat puhtaasti sairaanhoitokannalta painavat näkökohdat suunniteltua kokoa olevan sairaalan sijoittamista maaseudulle. Kokemus on täysin osottanut, että oleskelu rauhallisessa ympäristössä ja sovelias toiminta vaikuttavat rauhoittavasti ja terveellisesti sieluntautien kulkuun. Vaikeus voida kaupunginalueella ottaa asianmukaisesti huomioon nämä seikat, taloudelliset ja muut esitetyt asianhaarat ovat saaneet aikaan, että kaupunkikunnat, eritoten suurkaupungit, nyttemmin rakennuttavat mielisairaalansa kaupunginalueen ulkopuolelle. Ne pitävät ainoastaan vastaanottolaitokset kaupungin piirissä. Etuja siitä että kaupungissa tai sen likimmässä naapuristossa on vastaanottolaitos on montakin. Joutuisuus, joka usein on tarpeen jotta ajoissa saadaan mielisairas otetuksi sairaalaan, on muiden muassa syy, joka puoltaa vastaanottolaitoksen sijoittamista kaupunkiin tahi aivan sen lähiseutuun. Silmälläpitotapaukset sekä vieraista kunnista olevat henkilöt, jotka ovat sairastuneet mielenvikaan ja joilla on hoitolaoikeus siinä paikkakunnassa, missä ovat sairastuneet, siihen asti kun asianmukaista hoitoa voidaan heille muualla hankkia, kuuluvat vastaanottolaitokseen. Ehdotetussa mielisairasten vastaanottolaitoksessa saisivat sitä paitsi äkillisesti sairastuneet hoitoa; muut lähetettäisiin sieltä maaseudulla olevaan laitokseen joko siirtolahoitoon taikka yksityisten hoitoon. Äkillisesti sairastuneet eivät alussa tarvitse niitä erikoisetuja, joita maaseudulla sijaitseva laitos tarjoo kaupungissa olevan sairaalan edellä. Äkillisesti mielisairas tarvitsee täydellistä sielun ja ruumiin lepoa. Sairasta hoidetaan vuoteen omana ja niin ollen hän viihtyy yhtä hyvin kaupungissa kuin maalla olevassa sairaalassa.

Pohdittuaan kysymystä aijotun laitoksen paikasta maaseudulla ja sovittuaan siitä että Sipoon pitäjä, Terveydenhoitolautakunnan mainitsemista syistä, oli puheena olevaan tarkoitukseen sovelias, kävi osa komitean jäseniä Porvoon—Keravan rautatien seudulla Porvoon kaupunkiin asti. Puheena olevaan tarkoitukseen soveliaaksi paikaksi arvosteltiin noin 1,5 km:n päässä Nickbyn asemalta yleisen maantien varrella sijaitseva paikka Helsingin ja Porvoon välillä. Sittenkun puheena olevan alueen omistajilta oli hankittu kirjallinen, heidän puoleltaan 1909 vuoden loppuun asti pysyvä sitoumus mainitun maa-alueen myyntihintaan nähden (ks. liitteitä 2, 3, 4) ja Helsingin kaupungin Vesijohtolaitoksen johtajan, insinööri Albin Skogin toimittamilla tutkimuksilla oli hankittu selvitys siitä, että noin 600 à 700 metrin päässä sieltä on

pohjavettä saatavissa 900 hoidokkaalle (ks. liitettä 5) arvioitua laitosta varten, katsasti komitea kokonaisuudessaan paikan ja katsoi sen hyvin soveltuvan puheena olevaan tarkoitukseen. Maanomistajat ovat ilmoittaneet suostuvansa 600—1,000 markan hinnasta hehtaarilta *1909 vuoden kuluessa* myymään puheena olevan alueen Helsingin kaupungille. Vedensaantipaikkaa ja sieltä rakennuspaikalle vievää vesijohtoa ympäröivä maa on saatavissa noin 5,600 markan hinnasta (ks. liitettä 4). Lunastettavaksi suunnitellun alan, 63,6 hehtaarin hinta olisi umpiluvuin 53,000 markkaa (vuonna 1909), vedensaantipaikkaa ja johtoa varten tarvittavaa maata siihen lukematta. Aijotun rakennuspaikan on kaupungingeodeetti V. O. Lille vaakinnut. Maanmittaustoimituksen on komissioonimaanmittari F. O. Immel suorittanut.

Arvostellessaan montako mielisairaiden sijaa Helsingin kaupunki tarvitsee, huomioon ottaen että varakkaillekin henkilöille on varattava pääsy laitokseen korkeampaa päivämaksua vastaan, on komitea sekä Terveydenhoitolautakunnan mainitussa liitteessä esittämien numerolukujen johdolla että asiantuntijain komiteassa lausumista mielipiteistä saanut sen käsityksen että Helsingin kaupunki jo muutaman vuoden kuluttua tarvitsee laitosta noin 300 mielisairasta varten. Tätä käsitystä tukevat seuraavat numeroluvat:

Kaupungin	mielisairaal.	otettiin	vuonna	1903	90;	kirjoitettiin	terveiksi	70;	jälellä	20
„	„	„	„	1904	80;	„	„	55;	„	25
„	„	„	„	1905	109;	„	„	88;	„	21
„	„	„	„	1906	99;	„	„	85;	„	14
„	„	„	„	1907	160;	„	„	119;	„	41
„	„	„	„	1908	169;	„	„	139;	„	30
				Yhteensä	707;			556;		151

Laitoksessa on nykyään (toukokuun keskivaiheilla 1909) 245 potilasta + lisähoitolassa 18 tylsämielestä naista + 51 Sipooseen sijoitettua hoidokasta. Avoimia paikkoja on mielisairaalassa 7 miehelle ja 13 naiselle sekä lisähoitolassa 17 naiselle.

Terveydenhoitolautakunnan mietinnön sivulla 7 olevan likimääräisen arvion mukaisesti on Helsingin kaupungissa, kun sen väkiluku nousee 160,000 henkeen, mikä voidaan arvioida tapahtuvan jo 4—5 vuoden kuluttua, oleva umpiluvuin 680 mielisairasta. Näistä täytyy kaupungin olla varustautunut kunnallisessa laitoksessaan hoitamaan noin 55 % eli 375 henkeä. Muille täytyy olettaa hoitoa saatavan osaksi kotona, osaksi valtion mielisairaaloissa ja yksityislaitoksissa. Noin 15—20 % voitanee, mikäli sekä koti- että ulkomaasta saatu kokemus osottaa, sijoittaa maaseudulle. Kivelän mielisairaalassa on nykyään tilaa 102 mielisairaalle. Sikäläisten paikkain lukua täytyy kuitenkin vähentää nykyään puuttuvien huoneiden, niinkuin lääkärin vastaanottohuoneen, kylpyhuoneitten y. m. tarpeiksi, joten ainoastaan noin 80 sairassijaa on jäävä jälelle. Viimeistään vuonna 1914 pitää kaupungilla, voidakseen mielisairaisiin nähden täyttää lainmukaisen sairashoitovelvollisuutensa, siis olla käytettävänä kaikkiaan

375 sairaalasijaa. Edellyttäen että Kivelän sairaala käytetään vastaanottolaitokseksi ja aneksi (ent. lastenkoti) pysytetään tylsämielisten laitoksena sekä että rakennetaan laitos 300 potilasta varten, on kaupungilla oleva laitoksessaan käytettävänä paikkoja kaikkiaan 415 (80+35+300) mielisairaalle, jonka tähden laitos 300 potilasta varten on aivan välttämätön. Näin laajalla laitoksella voisi kaupunki kuitenkin tulla toimeen verraten pitkän ajan, edellyttäen kuitenkin että laitoksesta annetaan mielisairaita yksityisten hoitoon sekä että siirtolahoito kohdakkoin pannaan toimeen. Viimeksi mainittu hoitomuoto tarkoittaa sitä, että pienemmissä rakennuksissa hoidetaan pienempää joukkoa rauhallisia ja luotettavia, työtä tekeviä potilaita, joiden mielenlaatu ei kuitenkaan ole sellainen, että heitä käy sijoittaminen yksityisten luo vaarinpitoa järjestämättä tai heidän vapauttaan rajoittamatta, mutta jotka hyvin voivat tulla toimeen ilman sellaista silmälläpitoa ja vapaudenrajoitusta kuin suljetussa laitoksessa vallitsee. Siirtolapotilaat asuvat huoneissa, jotka ovat joko vuorokauden umpeen lukitsematta (avonaisia huviloita), tai rakennuksissa, joissa vapautta jonkun verran rajoitetaan, esim. yöksi lukitaan ovet ja hoitajat pitävät potilaita silmällä (puoliavoimia huviloita). Tämä hoitomuoto on tietystikin tuntuvasti halvempi suljetussa laitoksessa annettavaa hoitoa. Tässä tapauksessa tullaan toimeen vähäisellä henkilökunnalla ja rakennuksilla, jotka eivät rakennustapaan eivätkä varustukseen nähden eroa tavallisista maaseudun asuinrakennuksista. Edelläsuunniteltu maa-ala on ehdotettu niin laajaksi, että siellä käy siirtolahoitoakin toimittaminen.

Mitä ehdotun laitoksen vastaiseen kehitysmahdollisuuteen tulee, on komitea arvellut ettei laitosta olisi suunniteltava useampaa kuin 900 hoidokasta varten. Ulkomaalla toisin rakennetaan paljon suurempia laitoksia, nimittäin 2,000 à 3,000:kin potilasta varten, mutta kun näiden jättiläislaitosten hoito tuhatlukuisine hoidokkaineen on sangen vaikea ja kun Helsingin kaupunki varmasti tulee monet ajat toimeen 900 hoidokkaan laitoksella, ei komitea ole havainnut olevan aihetta suunnitella laitosta vastaisuudessakaan useamman kuin 900 hoidokkaan varalle.

Ennenkuin komitea lopullisesti päätti Sipooseen aijotun laitoksen tyypistä, matkusti kaksi komitean jäsentä, allekirjoittaneet Ehrnrooth ja Kranck, Kaupunginvaltuuston myöntämällä 500 markan matka-apurahalla Ruotsiin, Norjaan, Tanskaan ja Saksaan tutkimaan sikäläisiä kunnallisia ja muita mielisairaiden hoitoloja. Komitealle annetusta sanotun matkan kertomuksesta mainittakoon tässä lyhyesti seuraavaa. Matkan tarkoituksena oli etusijassa Taalainmaan Säterin rakenteilla olevan suuren valtionlaitoksen seikkaperäinen tutkiminen. Tukholman kunink. lääkintöhallituksesta kuitenkin saatiin tietää, että sattuneesta syystä Säterin rakennustyöt eivät olleet edistyneet läheskään sillä tavoin kuin oli odotettu. Näin ollen ei matkan Taalainmaahan edellä mainitussa tarkoituksessa katsottu maksavan vaivaa. Säterin tutki-

minen rajoitettiin laitoksen asemapiirrosten ja muutoin Säteriä koskevain painotuotteiden tarkasteluun. Laitos rakennetaan paviljonkijärjestelmää noudattaen 800 potilasta varten. Kustannukset on arvioitu 2,559,720 kruunuksi. Siirtolahoitoa ja yksityisten hoitoon antamista tulee käytettäväksi mahdollisuuden mukaan. Tukholman kaupungin rakenteilla olevaa uutta mielisairaalaa, joka sijaitsee noin 2 km:n päässä Elfsjön rautatienasemalta ja $^3/_4$ tunnin matkan päässä Tukholmasta, näytteli vastaisen laitoksen ylilääkäri. Sairaala on aijottu 600 potilasta varten ja sen rakennuskustannukset arvioitu 2,800,000 kruunuksi, jonka määrän ei kuitenkaan arveltu riittävän. Potilaat sijoitetaan kahteen valtavan suureen, kasarmimaiseen rakennukseen. Laitos on aijottu sekä vastaanottolaitokseksi että hoitolaksi, mutta sitä arvellaan riittämättömäksi näihin tarkoituksiin, jonka tähden kaupungin on kohdakkoin hankittava uusi huoneisto vastaanottolaitokselle. Ylilääkäri samoinkuin kaikki ammattimiehet valittivat, että ryhmäjärjestelmä, josta nyttemmin kaikkialla luovutaan, oli täällä päässyt käytäntöön, vaikkei sairassijain keskihintaa siten oltu saatu halvemmaksi kuin paviljonkijärjestelmän mukaisissa laitoksissa. Matkalla Kristianiaan käytiin Vänersborgin lähellä sijaitsevassa, 1,000 potilasta varten laitetussa Restadin mielisairaalassa (hospitaali ja hoitola), johon ruvettiin ottamaan potilaita vuonna 1905. Laitos on rakennettu paviljonkijärjestelmän mukaan ja maksaa valmiina 2,592,800 kr. Kristianian kunnallinen mielisairaiden hoitola on laitos, joka kelpaisi malliksi rauhalalle, jommoista Helsingin kaupunki välttämättä tarvitsee voidakseen jonkun verran keventää mielisairauden, etenkin paranemattoman mielenvian kohtaamain asukastensa elämäntaakkaa. Kristianian kunnallinen laitos valmistui kesällä 1908, lukuun ottamatta suunniteltua siirtolaosastoa. Se sijaitsee erittäin luonnonihanalla paikalla likellä järveä melkoisen ylänteen rinteellä Dikemarkissa, 7 km:n päässä Askerin rautatienasemalta ja noin tunnin matkan Kristianiasta. Laitos on rakennettu kivestä paviljonkijärjestelmän mukaan 373 potilasta varten. Rakennuskustannukset nousivat 1,685,000 kruunuun. Vastainen siirtolaosasto on suunniteltu jaettavaksi kymmeneen 20,000 kr. maksavaan rakennukseen, joissa jokaisessa on 25 sijaa. Koko laitoksessa olisi siten tilaa 625 sairaalle ja se maksaisi valmiina 1,855,000 kr. eli noin 3,000 kr. vuodetta kohti. Edellä mainittuun rahamäärään ei ole luettu Dikemarkin kartanon eikä sikäläiseen maanviljelykseen tarpeellisten rakennusten, niinkuin 48 lehmän navetan, 14 hevosen tallin y. m. hintaa. Maatilasta ynnä viereisestä vesiputouksesta, josta saadaan voima sähkövalaistukseen y. m., maksettiin 145,300 kr. Sairaalan kalustoakaan ei ole luettu edellä mainittuihin rakennuskustannuksiin. Laitos teki erittäin hyvän vaikutuksen ja muistuttaa kaunopuheisesti ja kunniakkaasti mitä Kristianian kaupungin hallinto on tehnyt yhteiskunnan onnettominten jäsenten hyväksi. Kristianian vastaanottolaitos sijaitsee itse kaupungissa. Kööpenhaminan Kommunehospitalet laitoksen yhtä osastoa käytetään tämän kaupungin vastaanottolaitoksena. Kööpenhaminan hoitola sijaitsee maaseudulla likellä Roskildeä. Tilaa siinä on 1,000 potilaalle, mutta se on vanhettunut. Muuan Berlinin uusia mielisairaaloita — Buch — 1,800 potilasta varten suljetulla osastolla sijaitsee $^3/_4$ tunnin rautatiematkan päässä Stettiner Bahnhofista.

Laitos on rakennettu paviljonkijärjestelmän muukaan. Siirtolahoito ja yksityisten hoitoon antaminen on laajassa käytännössä Berlinin mielisairaisiin nähden.

Komitealla jo ennestään ollut käsitys paviljonkijärjestelmän etevämmyydestä ryhmäjärjestelmän edellä yhäkin vahvistui tällä matkalla saaduista kokemuksista.

Kun arkkitehti E. A. Kranck, jolle komitea antoi tehtäväksi Helsingin kaupungin suunnitellun mielisairaalan piirustukset myötäliitetyissä luonuospiirustuksissa ynnä niihin liittyvässä tekstissä selostaa edellä kerrotulla matkalla saavutettuja kokemuksia, ei niihin tässä sen enempää kajota.

Puheena olevan sairaalan tyyppiin nähden on komitea yksimielisesti kannattanut ehdotusta että laitos rakennetaan paviljonkijärjestelmän mukaan, vaarinottaen että siirtolahoitoa ja yksityisten hoitoon antamista käytetään suljetussa laitoksessa annettavan hoidon ohella. Se vähäinen lisäkustannus — jos sitä ensinkään syntyy — minkä tämän tyyppinen laitos tuottaa, korvautuu monin verroin niillä eduilla, joita sellainen laitos sairaanhoitokannalta tarjoo.

Arkkitehti E. A. Kranckin komitealle antama lausunto, johon komitea on kaikin puolin yhtynyt, on näin kuuluva:

«Sittenkun kaupungin mielisairasten hoidon järjestämistä varten asetettu komitea oli antanut allekirjoittaneelle toimeksi laatia luonnospiirustukset Helsingin kaupungin mielisairaalaa varten, jossa olisi kolmesataa sairassijaa ja joka sijoitettaisiin komitean valitsemalle paikalle Nickbyn kartanon maalle Sipoon pitäjään, joka paikka oli tarkoitusta varten kartallepantu ja vaakittu sekä sen pohja kairaamalla tutkittu, olen minä täyttänyt minulle uskotun tehtävän ja saan myötäliittäen yhdeksäntoista luonnospiirustusta ynnä likimääräisen kustannusarvion täten kunnioittaen antaa lyhyen selitelmän laitoksesta siihen kuuluvine rakennuksineen.

Paikka, mihin laitos aijotaan rakentaa, sijaitsee puolentoista kilometrin päässä Nickbyn asemalta Porvooseen vievän yleisen maantien eteläpuolella. Alue käsittää metsäisen, niittymaiden ympäröimän kummun ja on alaltaan 63,6 ha. Laitokselle tarpeelliset rakennukset sijoitetaan alueen metsäiseen osaan, missä pohja on vuorta, joka paikotellen kohoaa maanpinnalle, mutta toisin paikoin on varsin syvällä maassa. Vuori on enimmältä osaltaan erilaatuisen savikerroksen peittämää. Kummun itäosossa on tavattu hietaa.

Rakennukset on tarkoitustensa mukaisesti jaettu eri ryhmiin, jotka on sijoitettu niin, että ne, joissa on osastot eri sukupuolia varten, sijaitsevat hallinto- ja talousrakennusten itä- ja länsipuolella, ja taas viimeksimainitut rakennukset on ryhmitetty alueen keskiviivan ympärille pohjoisesta etelään.

Jotta voitaisiin soveliaimmin jakaa potilaat niiden taudinmuotojen mukaan, joita he potevat, on katsottu tarkoituksenmukaisimmaksi rakentaa sairaala n. s. paviljonki-

järjestelmän mukaan. Tässä tapauksessa on sekä nais- että miespuoliset potilaat jaettu kuudelle osastolle, jotka on sijoitettu kahdeksaan paviljonkiin. Yhteen miesten paviljonkiin on sijoitettu 68 epäluotettavaa työkyvytöntä potilasta ja kahdeksan hoitajaa sekä siivoojatar, toiseen 10 levotonta ja 12 epäsiistiä potilasta ynnä 6 hoitajaa, yhteen 40 työtätekevää hoidokasta ynnä 4 hoitajaa sekä vihdoin yhteen avoimeen huvilaan 20 työtätekevää hoidokasta ja yksi hoitaja. Samaan tapaan on naisosastojen potilaat jaettu.

Sairaalarakennukset, joiden asemajärjestys näkyy piirustuksista, on aijottu tehtäviksi tiilistä, osaksi yksi-, osaksi kaksi- ja osaksi kolmikerroksisiksi, tulenkestävin niskuksin, vedenpitävin lattioin ja tulenkestävästä aineesta tehdyin katoin, jonka ohella täällä on katsottu pitävän tulla käytäntöön kaikki ajanmukaisissa mielisairaaloissa tavalliset laitteet mitä sekä aseman jaoitukseen ja yksityiskohtaiseen käsittelyyn että sisustukseen tulee.

Tähän voitanee väittää, että laitos olisi tullut halvemmaksi, jos sairaspaviljongit olisi suunniteltu niin, että ne olisi voitu tehdä kolmikerroksisiksi. Kaikkien nyt suunniteltujen kaksi- ja yksikerroksisten paviljonkien rakentaminen kolmikerroksiksi ei kuitenkaan kävisi päinsä, koska jokaisen paviljongin osastot nyt on suunniteltu sen suuruisiksi, että niitä helposti käy pitäminen silmällä sekä potilaita hoitaminen mahdollisimman vähäisellä palvelusväellä. Jos osastot jaetaan useampaan kerrokseen, on hoitajain lukua lisättävä ja rakennuskustannuksista arvioitu voitto menetettäisiin lukuisamman palvelijaston aiheuttamiin suurempiin vuosikustannuksiin.

Ainoa mahdollinen keino rakennuskustannusten vähentämiseksi jonkun verran olisi työtätekeväin hoidokkaiden osastojen, levottomain ja epäsiistien potilaiden osaston sekä avointen huvilain hoidokkaiden sijoittaminen samaan rakennukseen. Mutta tässä tapauksessa olisi luovuttu paviljonkijärjestelmän aatteesta ja siirrytty ryhmäjärjestelmään, joka tosin vielä on käytännössä, mutta ei suinkaan ole ajanmukainen.

Mielisairaaloihin nähden nykyään noudatettavien periaatteiden mukaan sijoitetaan levottomain potilaiden osastot aina yksikerroksisiin paviljonkeihin jotteivät nämä potilaat häiritsisi muita rauhallisempia potilaita. Avoimissa huviloissa taas hoidetaan potilaita, jotka on huomattu niin levollisiksi ja rauhallisiksi, että heidät on voitu muuttaa suljetuista osastoista niihin, kunnes heidät, oltuaan koeajan avoimissa huviloissa, annetaan laitoksen lähiseudulle hoidettaviksi. Jos nyt erilaatuiset potilaat yhdistettäisiin saman katon alle, olisi rakennuskustannuksista arvioitu voitto oleva ainoastaan näennäinen. Potilaitten vähemmän järkiperäisen jaoituksen ja hoidon johdosta vähenisi heidän terveytymisensä sekä niinikään mahdollisuus antaa levollisiksi huomattuja potilaita laitoksen ulkopuolelle hoidettaviksi, mikä kaikki olisi omansa tekemään hoidon kalliimmaksi ja siten lisäämään laitoksen vuosikustannuksia. Näiden perustelmain pitäisi riittää puolustamaan tässä ehdotetun paviljonkijärjestelmän pysyttämistä.

Eri rakennusten huoneet ovat erikokoisia ja eri tavoin sijoitetut toistensa suhteen, kulloinkin sen mukaan, mihin osastoon ne kuuluvat. Jokaista potilasta kohti arvioitu ilmakuutio vaihtelee eri osastoissa. Niinpä on makuusaleissa arvioitu suurempi ilmakuutio sellaisille potilaille, jotka alinomaa ovat vuoteen omina, ja pienempi niille, jotka

päivin oleskelevat työ- ja päiväsaleissa. Levottomien ja epäsiistien potilaitten yhteisessä huoneessa on ilmakuutio paikkaa kohti laskettu 28 kuutiometriksi ja yksityisissä huoneissa 45 kuutiometriksi, mutta suljetuissa ja avoimissa osastoissa 28—19 kuutiometriksi jokaista sijaa kohti, kulloinkin sen mukaan mikä potilasluku samassa huoneessa oleskelee. Päivähuoneissa vaihtelee ilmakuutio 8 kuutiometristä sijaa kohti levottomilla osastoilla 18 kuutiometriin työtätekeväin hoidokkaiden osastoilla. Syy miksi näin suuri ilmakuutio on laskettu viimeksi mainitun osaston päivähuoneissa on se, että näissä oleskelevilla potilailla pitää olla tilaisuutta kaikenlaisten töiden tekoon vieläpä paljon tilaa ottavilla työkaluillakin, niinkuin kangaspuilla y. m. s., jonka tähden niissä on tarpeen enemmän tilaa.

Tässä mainitut ilmakuutiot ovat maassamme ennen tavallisia hiukan pienemmät, mutta kun Ruotsissa on kaikkien uusimpien valtion mielisairaalain rakentamisessa luovuttu ennen käytetyistä suuremmista huonekuutioista ja sovellettu pienempiä, on allekirjoittanut komitean kehotuksesta täälläkin käyttänyt näitä pienempiä kuutioita, eritoten kun siitä on suoranaisena seurauksena huomattava rakennus-, kunnossapito- ja lämmityskustannusten säästyminen.

Suljettujen osastojen rakennusten viereltä aidataan potilaille tarpeelliset kävelypihat. Levottomain osastojen kävelypihain lankkuaita tehdään umpinainen ja kolme metriä korkea, kaikkia muita kävelypihoja ympäröivä aita puhkottu ja kaksi metriä korkea.

Kun Terveydenhoitolautakunta Kaupunginvaltuustolle antamassaan mietinnössä on pitänyt todennäköisenä että laitos vastaisuudessa tulee laajennettavaksi, on allekirjoittanut suunnitellessaan eräitä talousrakennuksia ottanut tämänkin mahdollisuuden huomioon. Hallintorakennus on suunniteltu niin suureksi, että se kelpaa samaan tarkoitukseen suuremmassakin laitoksessa. Niinikään on keittiörakennus suunniteltu sillä tavoin, että se nykyään käsittäen keittiön ja pesulaitoksen on helposti muutettavissa yksinomaan rakennukseksi keskuskeittiötä varten siihen kuuluvine laitoksineen, tarvitsematta teettää kalliita lisärakennuksia. Konehuone on samaten suunniteltu niin, että höyrykattilahuoneen ja sähkökeskuksen voi helposti laajentaa, jonka ohella se rakennus, johon nyt sijoitetaan leipomo ja saunat, on vastedes liittyvä konehuoneen yhteyteen rakennettavaan suureen pesutuparakennukseen. Myötäliitetyt piirustukset edelleen selvittävät sitä mitä tässä on ollut aikomus esittää.

Alueen keskiviivan ympärille ryhmitetyistä rakennuksista mainittakoon ensinnä hallintorakennus, joka on sijoitettu vastapäätä laitokseen vievää ajotietä. Rakennus tehdään tiilistä kahteen kerrokseen ja on keskiosastaan korkeampi, varustetaan tulenkestävillä niskuksilla ja linoleumilattiamatoilla sekä katetaan tulenkestävällä aineella. Rakennuksessa on paitsi kellareja huoneistot lääkärille, toimitsijalle, kirjanpitäjälle ja vahtimestarille sekä kansliat, laboratoorio, kirjasto ja leikkaushuone. Fasaadi on ehdoin tahdoin tehty hiukan eriäväksi muiden rakennusten fasaadeista jotta se paikalla pistäisi jokaisen tulijan silmään, joka täältä haluaa saada tarpeellisia tietoja.

Talousosastoon kuuluvista rakennuksista on keittiö- ja pesutuparakennuksella

keskeisin asema. Tämä rakennus tehdään tiilistä kahteen kerrokseen ja varustetaan osan rakennuksen alustaa täyttävillä kellareilla. Rakennuksessa on, paitsi keittiötä ja pesulaitosta tarpeellisine lisähuoneineen, henkilökunnan ja palvelijaston ruokasalit, keittiön- ja pesunjohtajattarien asunnot sekä palvelijaston huoneet. Keittiön itäpuolelle sijoitetaan jääkellari ja keittiön eteläpuolelle rakennus leipojia ja saunoja varten sekä vielä tuonnemmaksi etelään konehuone sähkökeskustoineen ynnä työpaja ja sepänpaja. Keittiörakennuksen itäpuolelle, likelle miespuolisen osaston sairaalarakennusryhmää on työpajarakennus sijoitettu. Siinä on paitsi työpajoja erilaisia töitä varten puusepän, maalarin, räätälin ja suutarin asuinhuoneistot, renkien ja lämmittäjäin huoneet, palokaluston säiliö, yövartijan huone sekä ylikoneenkäyttäjän huoneisto. Kaikki nämä rakennukset tehdään tiilistä, varustetaan tulenkestävillä niskuksilla ja katetaan tulenkestävällä aineella.

Hiukan etäämmäksi edellä selitellyistä talousrakennuksista tehdään puutarhurin asunto puusta, pieni kasvihuone, olki- ja heinälato pystöpuista ja laudoista, talli tiilistä, vaunuvaja pystöpuista ja laudoista sekä sikolätti tiilistä 50 sikaa varten. Ison ajotien varrelle rakennetaan puusta pieni portinvartijan tupa tarpeellisine ulkohuoneineen. Sairaala-alueen itäosaan, laitoksen talousosastoon vievän erityisen ajotien varrelle sijoitetaan ruumis- ja ruumiinavaushuone, joka tehdään hirsistä. Laitoksen länsipuolelle rakennetaan ylilääkärin asunto sekä ulkohuonerakennus, kumpikin puusta ja tulenkestävällä aineella katettuna.

Kaikki isommat ja raskaammat rakennukset on sijoitettu sillä tavoin, että niiden perustuksen helposti voi laskea kalliolle taikka, niinkuin hallintorakennuksen on laita, kovalle savelle erityisiä vahvisteita käyttämättä. Eräille pienemmille rakennuksille ei ole voitu saada yhtä edullista paikkaa, vaan tulevat nämä sijaitsemaan sellaisilla paikoilla, missä pohjatutkimuspöytäkirja näyttää 2—3 metriä kovaa ja sitten sangen syvää pehmeätä savea. Nämä rakennukset varustetaan niin leveällä sorasta tai betonista tehdyillä aluskerroksella, ettei laskeumisen vaaraa synny.

Laitoksen rakennusten lämmittäminen tapahtuu ehdotuksen mukaan seuraavasti. Kaikki sairaalarakennukset, keittiörakennus, leipomorakennus ja työpaja lämmitetään höyryllä yhteisestä höyrykeskustasta. Paviljongit V, IX, XI, XII ja XV lämmitetään höyrykoneen poistohöyryllä sekä tasoitetulla korkeapainehöyryllä silloin kuin höyrykone ei ole käynnissä. Paviljongit II, III, IV, VI, VII ja VIII lämmitetään yksinomaan tasoitetulla korkeapainehöyryllä. Höyryputket johdetaan maanalaisista betonitunneleista eri rakennuksiin. Sairaalarakennuksissa lämmitetään sairashuoneiden ilma kellareissa sijaitsevissa lämpökammioissa, mistä lämmitetty ilma johdetaan muuratuista kanavista asianomaisiin huoneisiin. Kaikki ne sairaalan huoneet, joihin potilaat eivät pääse, samoinkuin talous- ja työpajarakennusten huoneet lämmitetään huoneisiin sijoitetuilla höyrypattereilla.

Pilaantunut ilma poistuu huoneista ullakolla olevista ja pattereilla lämmitetyistä tuuletustorvista, joihin huoneista tulevat putket päättyvät.

Hallintorakennus, ylilääkärin asunto ja kaikki pienemmät rakennukset lämmitetään tavallisilla kaakeliuuneilla.

Laitoksen vedentarve tyydytettäisiin kaupungin vesijohtolaitoksen insinöörin A. Skogin tekemän ehdotuksen mukaan seuraavasti. Tehdyt tutkimukset osottavat laitoksen pohjoispuolella olevan paksun sorakerroksen, joka ulottuu laajalle levinneeltä ylänteeltä Sipoon jokeen. Joen varrella, noin 600 metrin päässä laitoksesta on sovelias paikka putkikaivoille. Nämä tulevat kaupungin vesijohtoinsinöörin toimittamain tutkimusten mukaan olemaan niin antoisia, että laitoksen tarve siinäkin tapauksessa että potilasluku lisääntyy yhdeksäksisadaksi tulee täysin tyydytetyksi. Täältä saatavissa oleva pohjavesi on kovin rautapitoista, mutta on helposti vapautettavissa tästä lisäaineesta vettä tuulluttamalla. Sittenkun vesi on puhdistettu, nostetaan se sähkömoottorin käyttämällä pumpulla vesisäiliöön, joka rakennetaan jonkun korkeimmalla paikalla sijaitsevan rakennuksen ullakolle. Täältä käsin varustetaan kaikki rakennukset vedellä, jota paitsi erityisiä vesiputkia sijoitetaan rakennusten ulkopuolelle puutarhankastelua y. m. varten. Kaikki sairaalarakennukset ja osa talousrakennuksia varustetaan vesikloseteilla.

Jotta estettäisiin Sipoon joki saastumasta, kun laitoksen lokaviemärit on johdettava sinne, ehdotetaan rakennettavaksi selvityslaitos, johon kaikki poistovesi johdetaan ja johon pahin loka jää ennen veden pääsemistä jokeen. Käyttämällä tätä menettelyä lokaveden puhdistamiseksi voipi olettaa että joen varrella laitoksen alapuolella asuvain kaikki valitukset käyvät aiheettomiksi.

Kun nyttemmin tuskin on ajateltavissa ajanmukaista mielisairaalaa valaistuksi muulla kuin sähkövalolla, on tännekin työvoiman säästämiseksi ja tulenvaaran vähentämiseksi ehdotettu laitettavaksi oma sähkökeskus laitoksen valaisemista varten. Sähkövalo on katsottu olevan johdettava kaikkiin sairaaloihin ja suurempiin talousrakennuksiin sekä ylilääkärin asuntoon, jonka ohella joitakuita isompia lamppuja on sijoitettu ison ajotien varrelle ja etäämpänä toisistaan sijaitsevain rakennusten väliin.

Kustannusarvion mukaan nousevat laitoksen kustannukset kaikkiaan 2,250,000 markkaan. Jokaisen sairassijan kustannus on niinmuodoin keskimäärin 7,500 markkaa eli jonkun verran suurempi kuin on arvioitu saman kokoisessa valtion laitoksessa. Valtion laitoksen, jossa on 520 sijaa, arvioidaan maksavan 6,400 markkaa sijaa kohti, ja 250 sijaa käsittävän laitoksen 7,300 markkaa sijaa kohti, joten siis 300 sijaa käsittävässä laitoksessa jokaisen sijan pitäisi maksaa 7,130 markkaa ja koko laitoksen niinmuodoin 2,140,000 markkaa. Syy miksi tässä suunniteltu laitos tulee kalliimmaksi, on osin paikallisissa oloissa, osin laitoksen laajentamismahdollisuudessa ja osin siinä kauttaaltaan tukevassa rakennustavassa, jota on ehdotettu vastaisten korjauskustannusten vähentämiseksi. Tässä ehdotetut vedenpuhdistuslaitos ja selvityslaitos lisäävät kustannuksia 60,000 markalla. Valtion laitoksiin rakennetaan avoimet huvilat puusta ja vähäpätöisempäin talousrakennusten niskukset tehdään tulenkestämättömästä aineesta. Kun nämä osat on tässä laitoksessa ehdotettu tehtäväksi tulenkestävästä aineesta, lisääntyvät rakennuskustannukset sen johdosta noin 50,000 markkaa.

Likimääräinen kustannuslasku Helsingin kaupunkikunnan houruinhoitosairaala varten Nikkilässä.

Rakennus kuut. metrissä.	Hinta mkaa.	Sairasten lukumäärä.			
9,700	21	68	Suljettu osasto epäluotettavia työkyvyttömiä miespotilaita varten	203,700	
5,200	22	22	Valvontaosasto rauhattomia ja epäsiistejä miespotilaita varten	114,400	
6,400	21	40	Suljettu ja puoliavonainen turvaosasto työtätekeville miespotilaille	134,400	
2,680	22	20	Avonainen huvila työskenteleville miespuolisille turvasairaille	58,960	
9,700	21	68	Suljettu osasto epäluotettavia työkyvyttömiä naispotilaita varten	203,700	
5,200	22	22	Valvontaosasto rauhattomia ja epäsiistejä naispotilaita varten	114,400	
6,400	23	40	Suljettu ja puoliavonainen turvaosasto työtätekeville naispotilaille	147,200	
2,390	22	20	Avonainen huvila työtätekeville naispuolisille turvasairaille.	52,580	1,029,340
47,670		300			
6,440	24		Hallintorakennus	154,560	
451	16		Ruumis- ja leikkaushuone	7,216	
7,600	21		Rakennus keittiötä ja pesulaitosta varten	159,600	
1,960	21		Rakennus leipomoa ja saunoja varten . .	41,160	
1,830	18		Konehuone ja sähkökeskus.	32,904	
970	17		Jääkellari	16,490	
3,900	22		Työpajarakennus	85,800	
			Ulkohuone samaa varten	500	
500	16		Puutarhurinasunto	8,000	
			Ulkohuone samaa varten	900	
210	20		Kasvihuone ja taimilavat	4,200	
750			Tallirakennus.	10,000	
570	8		Heinä- ja olkilato	4,560	
852	17		Sikalaävä	14,484	
352	16		Porttivahdintupa	5,632	
			Siirto	546,006	1,029,340

Rakennus kuut. metrissä.	Hinta mkaa.			
		Siirto	546,006	1,029,340
		Ulkohuone porttivahdintupaa varten . .	900	
		Halkovaja	4,000	
		Kävelypihain tarvehuoneet	2,000	
		Hyljättyjen kalujen vaja	1,000	
2,310	18	Ylilääkärin rakennus	41,580	
		Ulkohuone samaa varten	4,500	599,986
		Tunneleja ja putkijohtoja	50,000	
		Lämpöjohto ja tuuleuttaminen	145,000	
		Höyrykeittiö	12,000	
		Höyrypesulaitos ja desinfisioimisuuni . .	20,000	
		Höyrypannut ja savutorvi	36,000	
		Pumppuasema ja vesisäiliö	50,000	
		Vesi- ja viemärijohdot	106,000	
		Viemäriveden puhdistuslaitos	10,000	
		Sähkövalaistuslaitos, telefoneja ja rengasjohtoja	50,000	
		Raitiotie hiilivarastosta höyrypannuhuoneesen	2,000	
		Aitaukset	15,000	
		Tiet ja hietakentät	25,000	
		Tasoitus ja istutus	8,000	529,000
		Arkkitehtipalkkio:		
		Pääpiirustukset excl. luonnokset . . .	9,500	
		Työ- ja erikoispiirustukset	19,000	
		Työkertomus ja kustannusarvio . . .	1,500	
		Työnjohto	25,000	55,000
		Komitea- ja asiantuntijapalkkiot		6,000
		Arvaamattomat menot		30,674
			Summa Smkaa	2,250,000

Laitos kokonaisuudessaan katsotaan voitavan suorittaa kolmen vuoden aikana, jos työt saavat jatkua ulkonaisitta häiriöittä. Eri vuosia kohti tarvittavain määrärahain suuruus ilmenee allaolevasta työsuunnitelmasta, joka myöskin osoittaa missä järjestyksessä eri työt olisivat soveliaimmin suoritettavat.

Työsuunnitelma Helsingin kaupunkikunnan mielenvikaissairaalan rakentamista varten Nikkilään.

	I vuonna.	II vuonna.	III vuonna.
Suljettu osasto epäluotettavia miehiä varten	103,700	100,000	
Valvontaosasto rauhattomia ja epäsiistejä miehiä varten	—	70,000	44,400
Suljettu ja puoliavoin miesten turvalaitos	—	80,000	54,400
Avonainen huvila työskenteleviä miehiä varten	—	—	58,960
Suljettu osasto epäluotettavia naisia varten	103,700	100,000	
Valvontaosasto rauhattomia ja epäsiistejä naisia varten	—	70,000	44,400
Suljettu ja puoliavoin naisten turvalaitos	—	80,000	67,200
Avonainen huvila työtätekeville naisille	—	—	52,580
Hallintorakennus	—	100,000	54,560
Ruumis- ja leikkaushuone	—	—	7,216
Rakennus keittiötä ja pesulaitosta varten	100,000	59,600	
Rakennus leipomoa ja saunoja varten	30,160	11,000	
Konehuone ja sähkökeskus	25,000	7,904	
Jääkellari	—	16,490	
Työpajarakennus	—	85,800	
Ulkohuone samaa varten	—	500	
Puutarhurinasunto	—	—	8,000
Ulkohuone samaa varten	—	—	900
Kasvihuone	—	—	4,200
Tallirakennus	—	10,000	
Heinä- ja olkilato	—	4,560	
Sikalaävä	—	14,484	
Porttivahdintupa	5,632		
Ulkohuone samaa varten	900		
Halkovaja	—	—	4,000
Kävelypihain tarvehuoneet	—	1,000	1,000
Hyljättyjen kalujen vaja	—	—	1,000
Ylilääkärin rakennus	41,580		
Ulkohuone samaa varten	4,500		
Tunneleita	10,000	25,000	15,000
Lämpöjohto ja tuuleutus	—	60,000	85,000
Höyrykeittiö	—	12,000	
Höyrypesu ja desinfisoimisuuni	—	20,000	
Höyrypannut ja savutorvi	5,000	31,000	
Pumppuasema	30,000	20,000	
Siirto	460,172	979,338	502,816

Siirto	460,172	979,338	502,816
Vesi- ja viemärijohdot	10,000	50,000	46,000
Viemäriveden puhdistuslaitos	—	10,000	
Sähkövalaistuslaitos, telefoonit ja rengasjohdot	—	20,000	30,000
Raitiotie höyrypannuhuoneesen	—	—	2,000
Aitaukset	—	5,000	10,000
Tiet ja hietakentät	10,000	5,000	10,000
Tasoitus ja istutus	—	—	8,000
Arkkitehtipalkkio	20,000	20,000	15,000
Komitea- ja asiantuntijapalkkiot	2,000	2,000	2,000
Arvaamattomat menot	—	—	30,674
Summa	502,172	1,091,338	656,490

Ensimäisenä vuonna tarvitaan niinmuodoin ylläolevan työsuunnitelman mukaan 502,172 markkaa, toisena vuotena 1,091,338 ja kolmantena vuonna 656,490 markkaa.

Kuten työsuunnitelmastakin näkyy tulee kahden sairaalarakennuksen ja osan talousrakennuksista olla jo kolmannen vuoden alussa niin valmiita, että sata kolmekymmentäkuusi potilasta sekä osa henkilö- ja palveluskunnasta voi muuttaa niihin, ja ovat työt muilla rakennuksilla tehtävät niin, ettei mitään sanottavampaa häiriötä saa ilmetä sairaanhoidossa.

Sairaalaan menoihin ovat vielä pantavat kustannukset ensimäisen kaluston hankkimisesta (huonekalut, talouskalut, vaatteet, työkalut, koneet y. m.). Suomen mielenvikaisten keskuslaitoksissa saavutetun kokemuksen mukaan voidaan ne likimääräisesti arvostella 450 markaksi hengeltä ja tulisivat ne niinmuodoin 300 potilaasta ja 60 henkilökunnan jäsenestä tekemään 162,900 markkaa. Kuten aikaisemmin on mainittu, nousevat kustannukset tarpeellisen maan ostamisesta osapuilleen 58,600 markkaan.

Sairaalan kokonaiskustannukset täysvalmiissa kunnossa tekisivät siis:

Maan ostaminen	58,600: —
Rakennukset ja vesijohto	2,250,000: —
Kalusto	162,900: —
Summa	2,471,500: —

Kun on ollut laskettava likimääräisesti sairaalan vuotuiset menot, on komitea myöskin kiinnittänyt huomionsa maan keskuslaitoksiin. Näiden mukaan tulisivat vuosikustannukset seuraavanlaisiksi:

Menot.

a) Palkat ja palkkiot.

1	ylilääkäri (palkankorotus 5 ja 10 vuoden kuluttua)	9,000: —
1	alilääkäri (palkankorotus kuten yllä)	6,000: —
1	taloudenhoitaja	3,000: —
1	kirjanpitäjä	1,200: —
	pappi ja lukkari	1,100: —
1	ylihoitaja	1,400: —
1	ylihoitajatar	900: —
1	työnjohtaja	600: —
19	hoitajaa à 500 mkaa	9,500: —
19	hoitajatarta à 400 mkaa	7,600: —
2	siivojatarta à 240 mkaa	480: —
1	ylikoneenkäyttäjä	1,500: —
2	alikoneenkäyttäjää à 1,200 makaa	2,400: —
2	lämmittäjää à 480 mkaa	960: —
1	puuseppä	1,000: —
	suutari, räätäli, maalari, puutarhuri à 800 mkaa	3,200: —
3	renkiä à 360 mkaa	1,080: —
	emännöitsijä	720: —
	keittäjätär à 280 mkaa ja 4 palvelijatarta à 180 mkaa	1,000: —
	pesunjohtajatar	720: —
6	pesijätärta à 200 mkaa	1,200: —
	kylvettäjä	240: —
	porttivahti, yövahti, vahtimestari à 400 mkaa	1,200: —
	Summa Smkaa	56,000: —

b) Ruuanpito.

Henkilökunnan ruoka 66:lta à 90 p:iä päivältä		21,680: —
„ „ 8:lta à 1: 10 p:iä päivältä		3,212: —
280 potilaan ruoka à 60 p:iä päivältä		61,320: —
20 „ „ à 1: 10 p:iä päivältä		8,030: —
	Summa Smkaa	94,242: —

c) Muita menoja.

Lääkeaineet	4,000: —
Polttopuut ja hiilet	30,000: —
Rakennusten ja kaluston ylläpito	16,000: —
Saippua, öljyt, palovakuutus ja sekalaiset aavistamattomat menot . . .	10,000: —
Summa Smkaa	60,000: —
Summa summarum vuosimenoja Smkaa	210,242: —

Tulot.

Päivämaksuja sairailta 1: 30—5 markkaan, arviolta	30,000: —
Tuloja sikatarhasta ja maanviljelyksestä	5,000: —
Summa Smkaa	35,000: —

Luonnollisesti tulevat sairaalan lopullinen kulunkiarvio sekä säännöt aikanansa tavallisessa järjestyksessa tehtäviksi sekä kaupungin viranomaisten käsiteltäviksi.

Sen nojalla mitä meillä on ollut kunnia tuoda esiin saamme nöyrimmin esittää,

että **lisätyt Kaupunginvaltuusmiehet** päättäisivät:

että pääasiassa yllä esitetyn ohjelman, oheenliitettyjen luonnospiirustusten ja työsuunnitelman mukaan rakennutetaan vuosina 1910, 1911 ja 1912 laitos Helsingin kaupungista kotosin olevia mielenvikaisia varten;

että sanottua tarkoitusta varten ostetaan oheenliittetyllä kartalla lähemmin osoitettu 63,6 hehtaarin suuruinen alue ynnä tarpeellinen maa laitoksen vesijohtoa varten Sipoon pitäjän Nikkilän kylästä;

että yllämainitun kustannusarvion mukaan osoitetaan tarkoitukseen 2,471,500 markkaa pitemmäksi kuin kahden vuoden takaisinmaksuajaksi lainatuista lainavaroista, sekä antaa toimeksi:

Varsinaisille Valtuusmiehille

että sanotulle päätökselle hankitaan Keisarillisen Senaatin vahvistus;

että arkkitehti E. A. Kranckilta tilataan tarpeelliset piirustukset ja hänelle annetaan toimeksi valvoa työn suorittamista;

että asetetaan rakennushallitus;

että annetan Rahatoimikamarin toimeksi ennen tämän vuoden loppua päättää yllämainitun maa-alueen sekä vesijohtoa varten tarvittavan maan kauppa; sekä

että annetaan Terveydenhoitolautakunnan toimeksi jättää Kaupunginvaltuustolle sääntöehdotus tulevaa houruinhoitolaitosta varten Helsingin kaupungista kotosin oleville mielenvikaisille sekä laatia tavallisessa järjestyksessä kulunkiarvioehdotus sitä varten.

Helsingissä toukokuun 19 p:nä 1909.

Oskar Heikel.

Ernst Ehrnrooth. **E. A. Kranck.**
August Lundqvist. **Chr. Sibelius.**

Litte I.

HELSINGIN

TERVEYDENHOITOLAUTAKUNTA.

Helsingissä,
huhtikuun 2 p:nä 1908.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 68.

Kirjelmässä toukokuun 28 päivältä 1905 on Kaupunginvaltuusto antanut Terveydenhoitolautakunnan tehtäväksi, asiantuntevan katselmuksen tapahduttua, tehdä Kaupunginvaltuustolle tarkempi ehdotus vaivaistalon poismuuton johdosta joutilaiksi tulevien rakennusten käyttämisestä sekä niistä muutoksista, joita rakennuksiin olisi tehtävä niiden sovittamiseksi tähän tarkoitukseen.

Sittenkun Terveydenhoitolautakunta oli tämän johdosta asiaa käsittelemään asettanut valiokunnan, johon kuuluivat ensimäinen kaupunginlääkäri, professori Sucksdorff, kaupungininsinööri Idström, arkkitehti Lindahl, tohtori Jarl Hagelstam ja ylimääräinen professori Ehrnrooth sekä allekirjoittanut Heikel, ja valiokunta toimitettuaan paikalla katselmuksen on Lautakunnalle antanut lausunnon asiassa, pyytää Lautakunta vaivaistalon poismuuton johdosta joutilaiksi tulevien rakennusten käyttämisestä sairaanhoitotarkoituksiin lausua seuraavaa:

Vaivaistalossa on nykyään seuraavat rakennukset:

1) Kunnallinen työlaitosrakennus, kaksikerroksinen, sisältäen alempi, kivestä tehty kerros ison keittiön ja 3 isoa salia, joista yksi on 17,8 m. pitkä, 8,3 m. syvä ja 3,7 m. korkea ja molemmat muut 11,6 m. pitkät, 8,3 m. syvät ja 3,7 m. korkeat, 6 pienempää huonetta ja 1 isomman eteisen; ja ylempi kerros, joka on puusta, sisältää 1 ison koridoorin pohjoispuolella, 7 isoa makuusalia, 1 pesuhuoneen ja 1 varastohuoneen. Makuusalit ovat 6 m. pitkät, 8,3 m. syvät ja 3,56 m. korkeat.

2) Työlaitoksen päällysmiehen yksikerroksinen asunto, puusta, sisältävä 3 huonetta ja keittiön, 4 pienempää 2,2 m. leveää ja 3 m. syvää koppihuonetta, koridoorin ja eteisen. Yhtä huonetta käytetään varastohuoneena.

3) Kolme sairaspaviljonkia, jotka on aijottu tuberkelitautisia varten, mutta joita käytetään mielisairaita varten ja joista kukin sisältää 6 isoa huonetta, kukin 6 potilaalle, hoitajattaren huoneen, kylpyhuoneen ja keittiön.

4) Kivelän mielisairaala, kivestä, kaksikerroksinen, sisältää rakennuksen keskustan alaosassa 18 koppia, 1 kuivaushuoneen rakennuksen eteläpuolella, 1 keittiön ja 2 kylpyhuonetta keittiön kumpaisellakin puolella; läntisessä kylkirakennuksessa 3 valvontahuonetta, 1 varastohuoneen ja 1 hoitajattarien huoneen, sekä itäisessä kylkirakennuksessa 1 varastohuoneen, 2 valvontahuonetta ja 2 hoitajatarten huonetta,

ynnä keskustan yläkerroksessa 6 valvontasalia, 1 keittiön ja 2 kylpyhuonetta, läntisessä kylkirakennuksessa 1 työsalin ja 2 valvontahuonetta ynnä hoitajattarenhuoneen ja itäisessä kylkirakennuksessa niinikään 1 työsalin, 2 valvontahuonetta ja hoitajattarenhuoneen sekä ullakolla 4 hoitajatarten huonetta. Kaikkiaan voidaan tähän paviljonkiin nykyään sijoittaa 102 mielisairasta.

5) Puinen sairaalarakennus mielenvikaisia varten sisältää kolmetoista 3 m. syvää ja 1,6—1,8 leveää koppia, 4 pienempää (niistä 2 hoitajatarten käyttämää) ja 2 isompaa huonetta, joita käytetään päivähuoneina ja ruokasaleina, sekä ullakolla 2 huonetta hoidokkaita varten. Tänne on sijoitettu 10 mielisairasta, mutta rakennus on aivan sopimaton mielisairasten hoitolaksi.

6) Toinen mielenvikaisten sairaalarakennus, puusta ja yksikerroksinen, sisältää kaikkiaan kaksikymmentä 3,3 m. syvää ja 2 m. leveää koppia koridoorin kumpaisellakin puolella, keittiön, kylpyhuoneen ja kaksi ruokasalia. Tänne on sijoitettu 20 mielenvikaista, mutta tämäkin rakennus on kaikin puolin sopimaton mielisairaalaksi.

7) Lasarettirakennus, kivestä, kaksikerroksinen, sisältää alakerroksessa koridoorin ja 4 sairassalia, joissa jokaisessa on 10 vuodetta, 7 pienempää huonetta, joista 4 on aijottu sairaita, 1 lääkäriä, 1 varastoja, 1 kylpyhuonetta ja 1 keittötä varten, Yläkerros on sisustettu samalla tavalla kuin alakerros, mutta siinä ei ole lääkärinhuonetta. Sairassalien mitat ovat: pituus 9 m., syvys 5,6 m. ja korkeus 3,6 m., alakerrassa olevien pienempien huoneiden pituus 3,9 m, syvys 4,9 m. ja korkeus 3,6 m. Alakerroksessa sijaitsevaa lääkärinhuonetta vastaava yläkerran huone, jota käytetään sairashuoneena, on 5,8 m. leveä, 3,2 m. syvä ja 3,6 m. korkea.

Rakennuksessa on nykyään 100 sairassijaa,

8) N. s. vaivaishoitolaisten rakennus, jonka alakerros on kivestä ja yläkerros puusta ja joka sisältää alakerroksessa 2 sairashuonetta, joista toinen on 15,4 m. pitkä, 6,2 m. syvä ja 3,7 m. korkea sekä toinen 6,2 m. pitkä, 5 m. syvä ja 3,7 m. korkea, 1 pienemmän huoneen ja 3 makuuhuonetta, joista yksi on 8,9 m. ja muut 6,5 m. pitkiä, 6 m. syviä ja 3,7 m. korkeita, ja yläkerroksessa 1 hoitajatarhuoneen, 1 salin, joka on 16 m. pitkä, 6,5 m. syvä ja 5 makuuhuonetta, joista kaksi on 6,8 m. pitkää ja 6,5 m. syvää, kaksi 6 m. pitkää ja 6,5 m. syvää sekä yksi 5,2 m. pitkä ja 6,5 m. syvä. Rakennuksen, joka tavallisesti on ylen ahdinkoon asti täytetty, on nykyään majoitettu 116 henkilöä.

9) Kirkkorakennus puusta, yksikerroksinen, sisältää kaksi 12,4 m. syvää, 9,2 m. leveää ja 3,3 m. korkea salia, yhden 6 m. leveän, 6,1 m. syvän ja 3,3 m. korkean huoneen, 1 pimeän huoneen sekä yhden 10 m. syvän, 12,2 m. pitkän ja 5,6 m. korkean kirkkosalin, sekä ullakolla, jonne vievät erittäin jyrkät ja epätarkoituksenmukaiset portaat, 3 huonetta, joista 2 on 9,1 m. syvää, 6,2 m. leveää ja 3 m. korkeaa sekä yksi 4,5 m. syvä, 6 m. leveä ja 3 m. korkea. Tänne on sijoitettu 30 henkeä.

10) Lastenkoti, puusta, yksikerroksinen, sisältää 7 huonetta, joista 5 on lapsia varten, 1 ruokailuhuoneen ja 1 hoitajattaren huoneen. Täällä on 33 lasta.

11) Hallintorakennus, jonka pohjakerros on kivestä ja ylempi kerros puusta.

Yläkerroksessä on iso ruokasali ja sen yhteydessä hoitajattarenhuone, ruuanpitäjänhuone, kaksi konttorihuonetta, joista toinen on pienempi, sekä 5 huonetta ja keittiö, jotka ovat vaivaistalon johtajan hallussa, iso varastohuone. Alakerroksessa, joka on ainoastaan pari metriä korkea, on iso keittiö, jossa on 6 pataa ja 2 helliä, huone kaljanpanoa, perunainkuorimista y. m. varten, varastohuone ja palvelijatarhuone, leipomo, 2 emännän huonetta, mankelihuone, astiainpesuhuone ja erinäisiä kellareja.

12) Puusta tehty sauna ja pesutuparakennus, jossa on sauna, pukuhuone ja pesutupa. Tämä rakennus on miltei rappiolla.

13) Erinäisiä ulkohuonerakennuksia, niinkuin talli, vaunuvaja, sepänpaja y. m.

Puheena olevain rakennusten käyttämisestä sairaanhoitotarkoituksiin on Lautakunta sitä mieltä, että työlaitoksen rakennus olisi käytettävä sellaiseksi kunnalliseksi sairaalaksi veneerisiä tauteja potevien hoitoa varten, joka, edellyttäen että valtioapua saadaan sekä sairaalan rakennukseen ja sisustukseen että sen vuotuiseen voimassapitoon, on Kaupunginvaltuuston kesäkuun 6 päivänä 1905 tekemän päätöksen mukaan rakennettava. Tosin on puheena oleva paikka tähän tarkoitukseen sikäli vähemmän sovelias, kuin se on vastedes sijaitseva taajaan rakennetussa kaupunginosassa ja osa rakennusta on, niinkuin myöteliitetystä kaupunginasemakaavasta näkyy, oleva vastaisella kadulla, jonka tähden se on aikanaan poistettava. Mutta kun on oletettavissa, että vielä monta vuotta on kuluva, ennenkuin kaupunki tasoittaa ja rakennuttaa puheena olevan tienoon sekä että Kaupunginvaltuuston vallassa sitäpaitsi on puheena olevan kadun tasoituksen toistaiseksi lykkääminen, näyttää veneerisen sairaalan väliaikainen järjestäminen tähän rakennukseen olevan hyvin puollettavissa.

Veneerisen sairaalan hoitohenkilökunnan asunnoiksi ja äkillisesti sairastuneiden veneeristen potilaitten hoitolaksi näyttää päällysmiehen asunto olevan käytettävä. Tämäkin rakennus on uuden kaupunginasemakaavan mukaan purettava, mutta saanee sekin jäädä paikalleen yhtä kauan kuin työlaitos, jonka tähden asunnon käyttämistä mainittuun tarkoitukseen saanee katsoa perustelluksi.

Ne 3 sairaspaviljonkia, joihin nykyään on mielisairaita sijoitettuina, mutta jotka oikeastaan on rakennettu tuberkelisairaita varten, olisi Lautakunnan mielestä ehdottomasti käytettävä alkuperäiseen tarkoitukseensa. Tuberkelitautisten paikoista on, niinkuin Terveydenhoitolautakunta on monasti Kaupunginvaltuustolle huomauttanut, erittäin suuri puute. Tämä puute on muun muassa pakottanut Terveydenhoitolautakunnan Kaupunginvaltuuston myönnytyksellä sijoittamaan tuberkelitautisia viime syksynä rakennettuun Leppäsuon sairaspaviljonkiin, joka oikeastaan on aijottu koleraa, lavantautia y. m. kulkutauteja poteville. Sen ohella on suurta joukkoa sairaalahoitoa tarvitsevia tuberkelitautisia täytynyt kieltäytyä sairaalaan ottamasta. Rekolassa sijaitseva sangen alkeellinen väliaikainen tuberkelisairaala niinikään olisi mahdollisimman pian lakkautettava. Olisi sentähden erittäin suotava, että nämä paviljongit voitaisiin, niinkuin alussa aijottiin, käyttää tuberkelitautisten tarpeeksi.

Mitä sitten tulee vaivaistalon mielisairaille luovutettuihin rakennuksiin, nimittäin Kivelän mielisairaalaan ja molempiin muihin houruinhoitorakennuksiin, niin on

Terveydenhoitolautakunta toisessa tänään päivätyssä kirjelmässä, johon Lautakunta pyytää viitata, Kaupunginvaltuustolle huomauttanut, etteivät puheena olevat rakennukset sovellu käytettäviksi mielisairaiden hoitolaitoksiksi, sekä ehdottanut, että Kivelän mielisairaala käytettäisiin mielisairaiden vastaanottolaitokseksi ja vanhat puiset houruinhoitorakennukset purettaisiin kaikin puolin epäsoveliaina ja vähäarvoisina.

Mitä vanhaan lasarettirakennukseen tulee, on sitä Lautakunnan mielestä edelleen käytettävä samanlaatuisten potilasten sairaalana, joita siellä nykyään hoidetaan.

Nykyään on vaivastalossa, paitsi edellä mainittuja mielisairaita lapsia ja lasarettirakennukseen sijoitettuja potilaita, 275 n. s. vaivaishoitolaista, jota paitsi palvelijasto käsittää noin 49 henkeä. Hoidokkaista potevat lähes puolet erilaisia tauteja, joten heitä ei käy muuttaminen uuteen köyhiä, vaan ei sairaita varten aijottuun vaivaistaloon. Näin ollen täytyy heidät ottaa sairaalaan. Tähän nähden ja kun sekä äkillisiä että pitkällisiä tauteja potevain vähävaraisten henkilöjen sairassijain tarve yhä edelleen, vaikka Marian sairaalaa nykyään laajennetaan, on erittäin suuri, on ainakin 100 uutta sairassijaa saatava. Mutta sitä paitsi on tilaa hankittava melkoista suuremmalle henkilökunnalle kuin mitä vaivaistalossa nykyään tarvitaan. Ja vihdoin on niinikään hankittava huoneisto vastaiselle lääkärille, toimitsijalle y. m.

Uudet sairassijat sekä ruokasalit ovat Lautakunnan mielestä soveliaimmin sijoitettavissa hoidokkaille nykyään luovutettuun rakennukseen. Hoitohenkilökunnalle saadaan asuntoja nykyisestä lastenkodista, joka on nykyiseen tarkoitukseensa liian pieni ja epäsovelias, kirkkorakennuksen pohjoisosasta sekä sikäläisistä ullakkohuoneista. Lapset sopii sijoittaa kirkkorakennuksen eteläosaan, missä heille voitaisiin hankkia jonkun verran useampia sijoja kuin nykyisessä lastenkodissa. Tämä olisi erittäin suotava, sillä Helsingissä vallitsee nykyään sangen tuntuvaa ja valitettua puutetta varattomain vanhempain sairashoitoa tarvitsevain lasten sijoista.

Lääkärille, toimitsijalle, ylihoitajattarelle, liinavaatevarastonhoitajattarelle y. m. voidaan valmistaa tilaa nykyisessä hallintorakennuksessa. Siihen voidaan niinikään sijoittaa sairashoitohenkilökunnan ja palvelijaston ruokasalit.

Mitä vihdoin tulee viimeiseen rakennukseen eli pesutupaan ja saunaan on sitä, niinkuin edellä mainittiin, miltei mahdoton enää käyttää. Uusi pesulaitos ja sauna on sentähden rakennettava todennäköisesti jo ennen vaivaistalon poismuuttoa. Ja sen yhteyteen olisi myös laitettava uusi keittiörakennus, sillä nykyään keittiöksi käytetty hallintorakennuksen maakerros — oikeastaan hallintorakennuksen kellari — ei ainoastaan ole liian matala, paikoin, niinkuin edellä mainittiin, ainoastaan 2 metriä korkea ja sentähden alinomaa vesihöyryjen täyttämä, vaan myös vastedes, kun henkilöitä, joille on ruokaa laitettava, on oleva 500 vaiheilla — sairaita noin 400, palvelijastoa ja hoitohenkilökuntaa noin 100 — tarkoitukseensa aivan liian pieni. Tämä kellarikerros soveltuu sitä vastoin käytettäväksi kellariksi, varastohuoneiksi y. m.

Mitä sitten tulee niihin muutoksiin, joita rakennuksiin olisi tehtävä niiden soveltamiseksi sairaanhoitotarkoituksiin, niin ovat nämä muutokset tietysti Valtuuston

asiassa tehtävän päätöksen varassa, jonka tähden Lautakunta ei nyt voi siinä kohdin mitään ehdottaa, vaan pyytää saada antaa tästä ehdotuksen ynnä ilmoituksen tarpeellisista kustannuksista, sittenkun Kaupunginvaltuusto on edellä mainitussa kohdin tehnyt päätöksen ja vaivaistalon poismuuton aika on määrätty.

Terveydenhoitolautakunnan puolesta:

Oskar Heikel.

R. Vuorio.

Liite II.

Täten ilmoitan suostuvani vuoden 1908 tai 1909 kuluessa omistamastani Nickbyn kartanosta Sipoon pitäjässä Helsingin kaupungille myymään noin 150 tynnyrinalaa maata niin sanotulta Östanån mäeltä sitä ympäröivine viljeltyine maineen ja luonnonniittyineen 400 Suomen markan hinnasta tynnyrialan metsämaata ja 500 Suomen markan hinnasta tynnyrinalan viljeltyä maata ja luonnonniittyä.

Nickbyn kartanossa, lokakuun 2 päivänä 1908.

Gunnar Hougberg.

Liite III.

Täten ilmoitan suostuvani vuoden 1908 tai 1909 kuluessa omistamastani Jofsin talosta Sipoon pitäjässä Helsingin kaupungille myymään kaiken maan niin sanotulta Östanån mäeltä sitä ympäröivine viljelysmaineen 500 Suomen markan hinnasta tynnyrinalan.

Sipoossa, syyskuun 30 päivänä 1908.

Charlotta Blomgren.

Todistavat: *Gunnar Hougberg. A. Stenman.*

Liite IV.

Täten ilmoitamme suostuvamme vuoden 1908 tai 1909 kuluessa Sipoon pitäjässä ja Nickbyn kylässä omistamiltamme tiloilta Helsingin kaupungille myymään tarpeellisen maan vesijohtojen laskemista varten Sipoon joen länsirannalla joen yli vievän rautatiesillan eteläpuolella olevien lähteitten ja Nickbyn kartanon maalla sijaitsevan niin sanotun Östanån mäen välille. Hinta on seitsemänkymmentäviisi (75) penniä neliömetriltä sillä ehdolla että myyjät saavat siten myydyllä maalla johtaa tilusten halki kulkevat ojat ja häiritsemättä harjoittaa viljelystyötä.

Sipoossa, lokakuun 2 päivänä 1908.

K. E. Wickström
Östanån palstatilan omistaja.

Johan Fredrik Johansson
Tallbackan talon omistaja.
(puum.)

Karl August Eriksson
1/4 Jussaan talon omistaja.
(puum.)

Hjalmar Theodor Juselius.

Todistavat: *Frans Herlin. Hj. Karlsson.*

Siltä varalta että vettä otetaan allekirjoittaneen tiluksilta, vaaditaan 500 markan lisämaksu, muussa tapauksessa ainoastaan edellä mainittu 75 pennin hinta neliömetriltä. Paikka ja aika sekä todistajat niinkuin edellä.

K. E. Wickström.

Liite V.

HELSINGIN KAUPUNGIN

VESIJOHTOKONTTORI.

Helsingissä, syyskuun 15 p:nä 1909.

Komitealle, joka on asetettu valmistelemaan Helsingin kaupungin houruinhoitolaitoksen paikkaa koskevaa kysymystä.

N:o 2,7 { .

Komitean puheenjohtajan, professori Oskar Heikelin toimenannosta on allekirjoittanut Sipoon pitäjässä likellä sitä paikkaa Nickbyn talon maalla, johon on aijottu sijoitettavaksi houruinhoitolaitos, toimittanut tutkimuksia sen seikan selvittämiseksi, onko sieltä riittävästi pohjavettä saatavissa. Tällöin kävi selville ensinnäkin, että vettä ei ollut saatavissa itse alueelta, kun maaperä on savimaata vuoripohjaan asti. Koko lähiseutu niinikään on köyhää vettäkuljettavista sora- ja hiekkakerrostumista, ja näkyvissä on aina vedenläpäisemätön peltosavi.

Alueen pohjoispuolella Sipoon joen rannalla leikkaa Porvoon—Keravan rautatie kuitenkin mäkeä, jonka huomattiin olevan kutakuinkin hyvin peseytynyttä rouhekivisoraa, ja kaikesta päättäen on tämä saven alatse yhteydessä toisella (=länsi) puolella jokea vaivaistalon takana olevan sorakuopan kanssa. Täältä niin ollen pitäisi olla pohjavettä saatavissa. Mäen juurella joen vierellä onkin lähde. Lähteen vesi on kuitenkin kovin rautapitoista. Tämän tähden todettiinkin ainoastaan, että savikerroksen alla on vettäkuljettava maakerros. — Tämän jälkeen tutkittiin maaporalla alueen koillispuolella sijaitseva notkelma, mistä vedensauti näytti mahdolliselta. Ensimäiset tutkimukset vahvistivat tämän oletuksen, mutta porakaivoilla tutkittaessa kävi selville, etteivät alemmat sora- ja hiekkakerrokset voi läpäistä mainittavia vesimääriä. Sen ohella oli tämäkin vesi rautapitoista, vaikka muutamissa pienemmissä lähteissä saven ja hiekan rajalla oli kaikissa hyvää vettä.

Rautapitoisen veden puhdistaminen ei kuitenkaan nykyään kohtaa teknillisiä vaikeuksia ja kun vedensaanti ensinmainitulla paikalla joen varrella oli runsas, ryhdyttiin jälleen tutkimaan sitä. Kävi selville, että vettäkuljettavat maakerrokset ulottuivat etelään kohti suunniteltua aluetta, niin että vettä on saatavissa jo 6—700 metrin päässä siitä, ja pidän minä enemmittä tutkimuksitta vesimäärää täysin riittävänä 900 hoidokasta varten aijotulle laitokselle. Raudan erottaminen ja tarpeellisen maan osto tosin nostavat rakennuskustannuksia, mutta muuta soveliasta vettä ei näy olevan lähitienoolta saatavissa.

Albin Skog.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

Förslag till Helsingfors kommunala sinnessjukhus på Nickby. ✣ Ehdotus Helsingin kunnallis mielisairaalaa varten Nickbyyssä.

Öppen villa för 20 arbetande kvinliga asylpatienter.

Avoin huvila 20:lle työtätekevälle naispotilaalle.

Plan af 1sta våningen.

1sen kerroksen pohjapiirros.

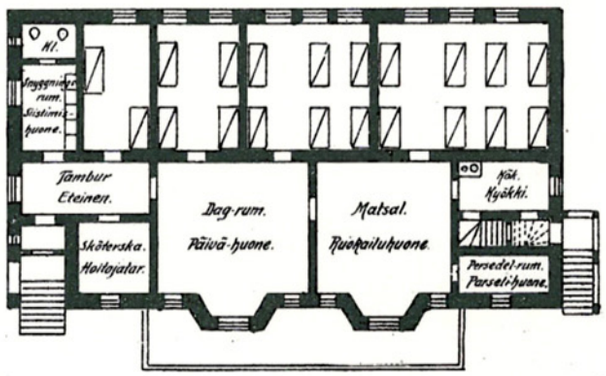

Fasad mot vester.

Länsinen fasaati.

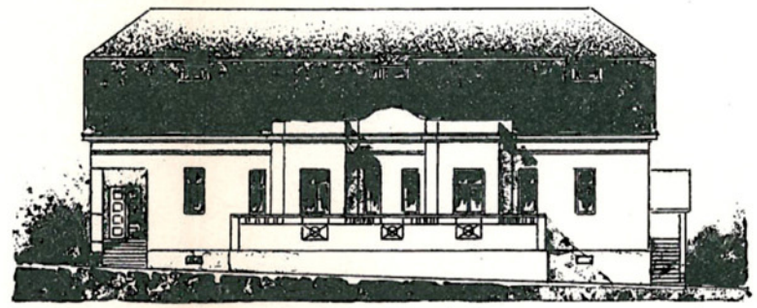

Plan af källarvåningen.

Kellarikerros

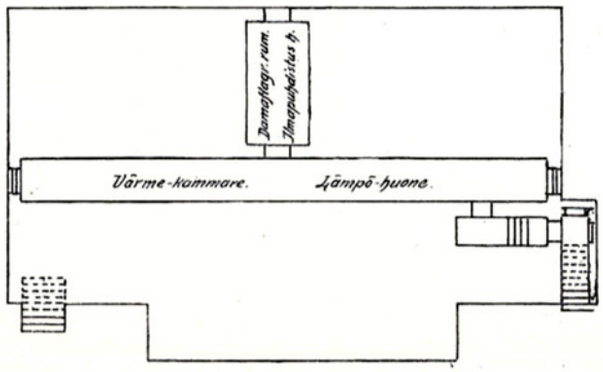

Skärning a-b.

Leikkaus a-b.

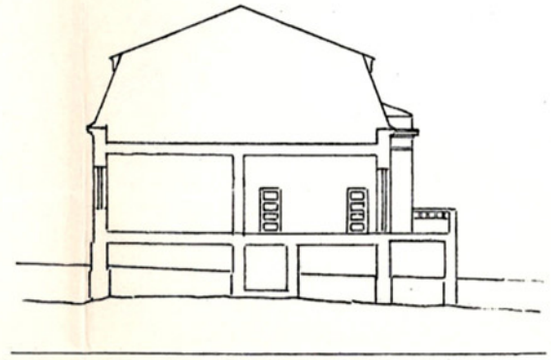

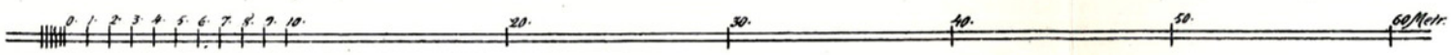

Helsingfors den 24 Februari 1909

E. A. Franck

Förslag till Helsingfors kommunala sinnessjukhus på Nickby ÷ Ehdotus Helsingin kunnallis mielisairaalaa varten Nickbyyssä.

Sluten afdelning för 68 opålitliga icke arbetsdugliga manliga patienter. Suljettu osasto 68 epäluotettavalle työhön kykenemättömälle miespotilaalle.

Fasad mot vester. Läntinen fasaadi.

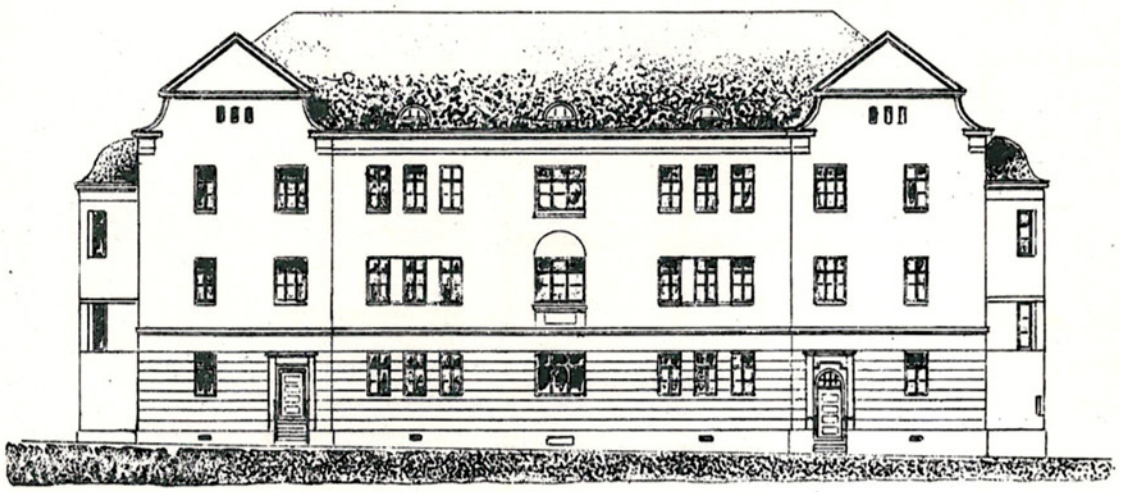

Plan af 1sta våningen.
1sen kerroksen pohjapiirros.

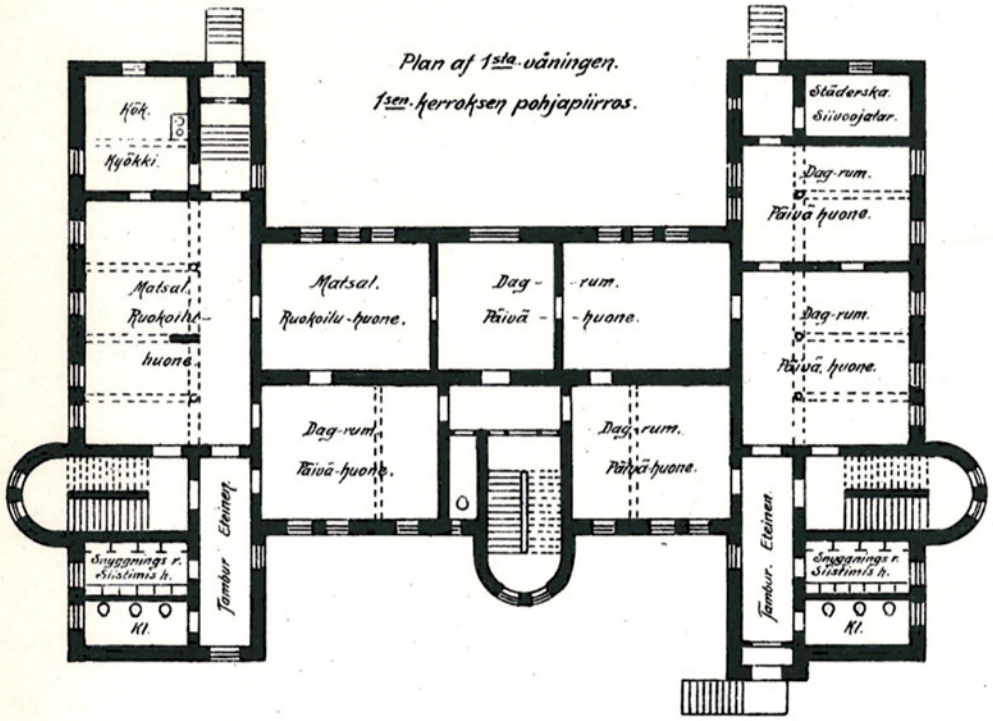

Plan af 2dra och 3dje våningen.
2sen ja 3sen kerroksen pohjapiirros.

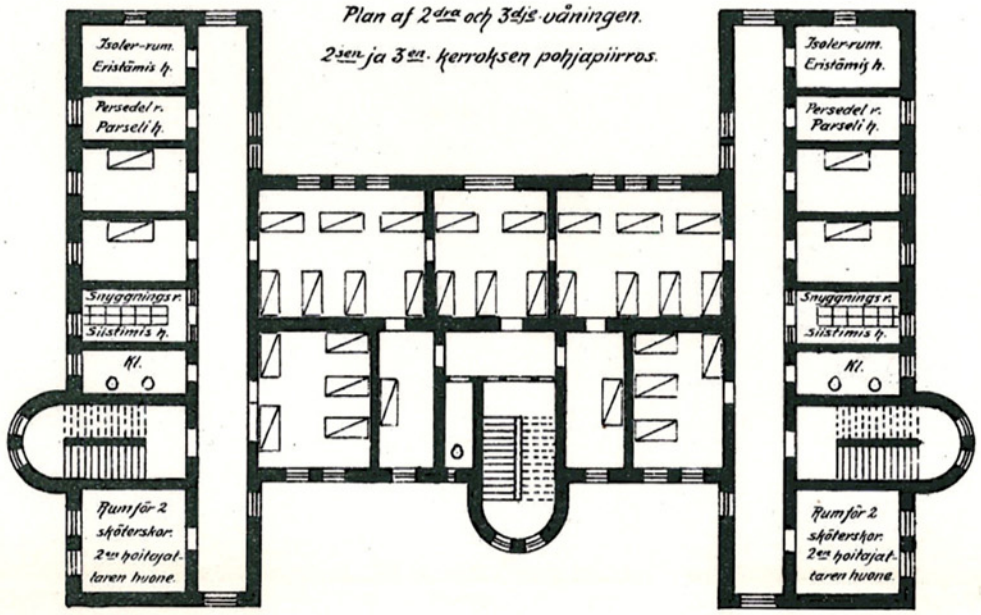

Plan af källarvåningen.
Kellarikerroksen pohjapiirros.

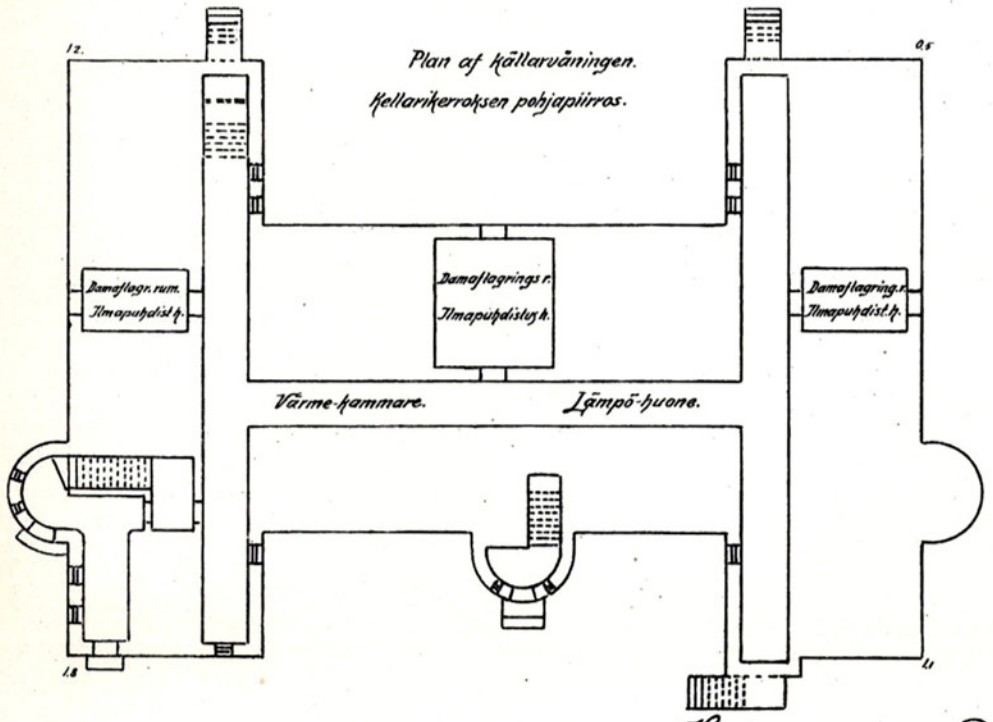

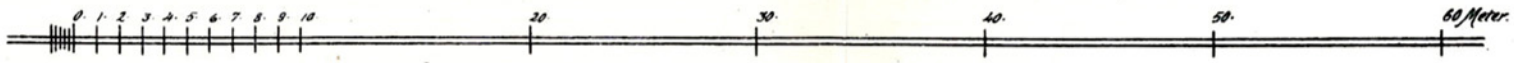

Helsingfors den 24 Februari 1909
E. A. Krank

Förslag till Helsingfors kommunala sinnessjukhus på Nickby.

Sluten och halföppen asylafdelning för 40 arbetande kvinliga patienter.

Ehdotus Helsingin kunnallis mielisairaalaa varten Nickbyyssä.

Suljettu ja puoliavoin asyyliosasto 40 työtä tekevälle naispatilaalle.

Fasad mot vester. Länsinen fasaati.

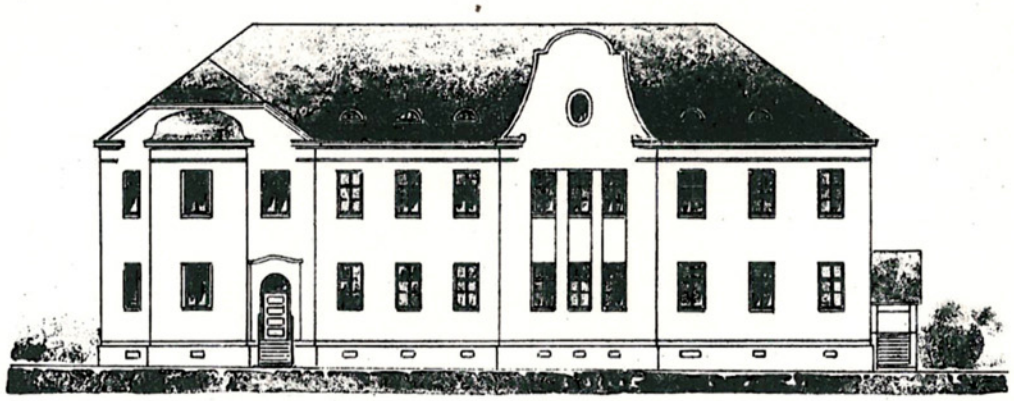

Plan af 1sta våningen.
1sen kerroksen pohjapiirros.

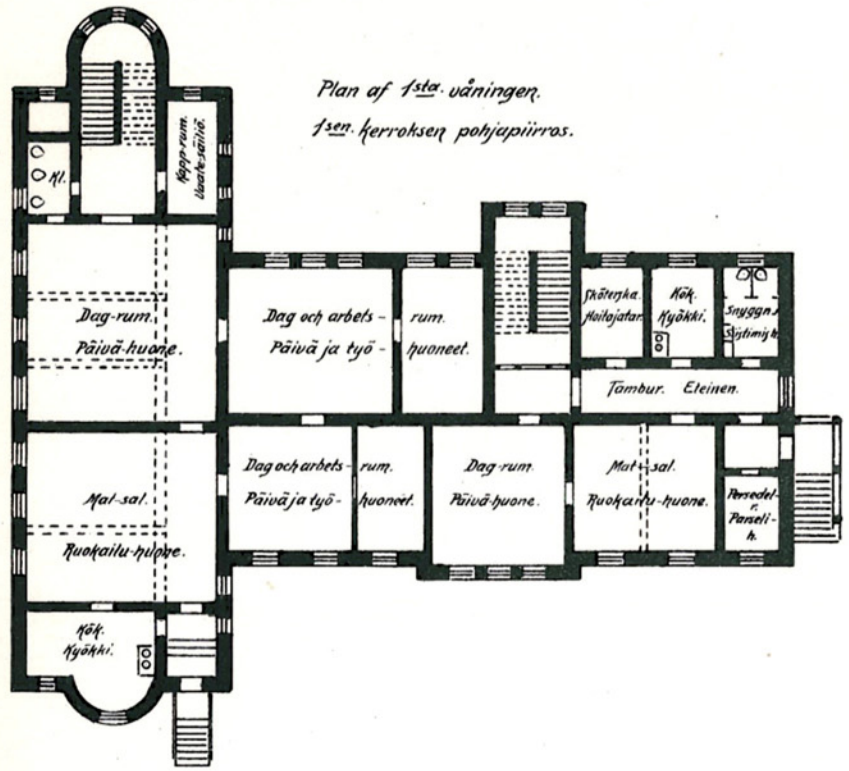

Plan af 2dra våningen.
2sen kerroksen pohjapiirros.

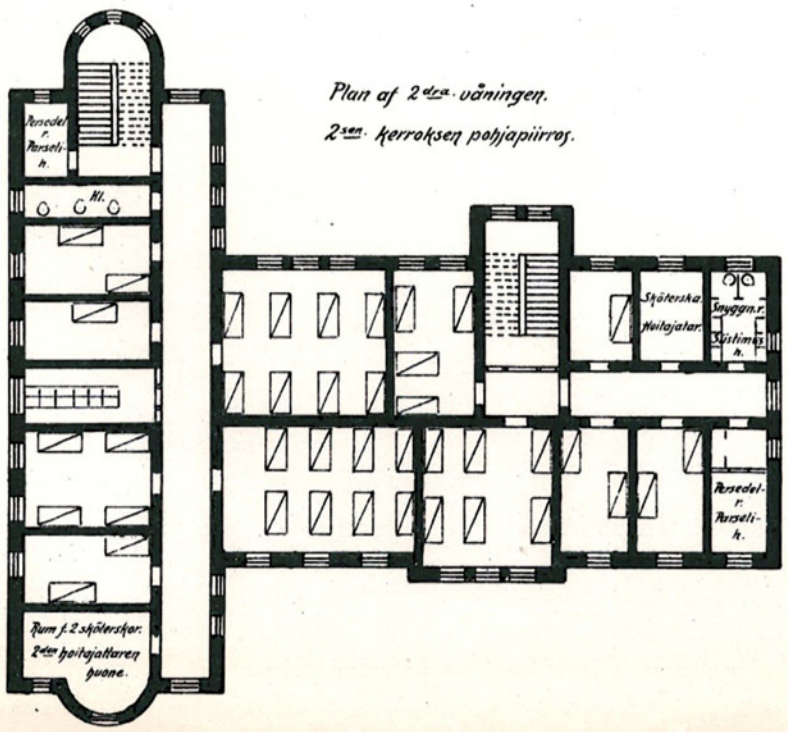

Plan af källarvåningen.
Kellarikerroksen pohjapiirros.

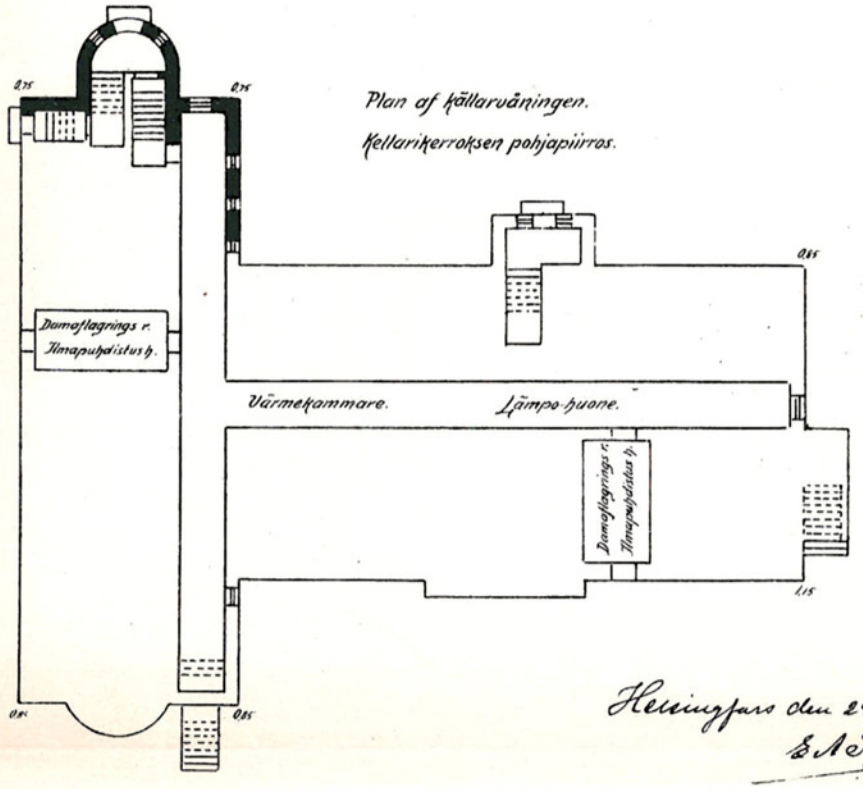

Helsingfors den 24 Februari 1909
E. A. Krank

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 20 30 40 50 60 Meter

Förslag till Helsingfors kommunala sinnessjukhus på Nickby.

Förslag till ändring af bageri-byggnaden och maskinhuset till byggnad för tvättinrättning och maskinhus för en anstalt med 900 patienter.

Ehdotus Helsingin kunnallis mielisairaalaa varten Nickbyyssä.

Ehdotus muutokseen leipomo ja konerakennuksessa pesulaitokseksi ja konerakennukseksi sairaalassa 900 potilaalla.

Plan af 1sta. våningen.
1sen kerroksen pohjapiirros.

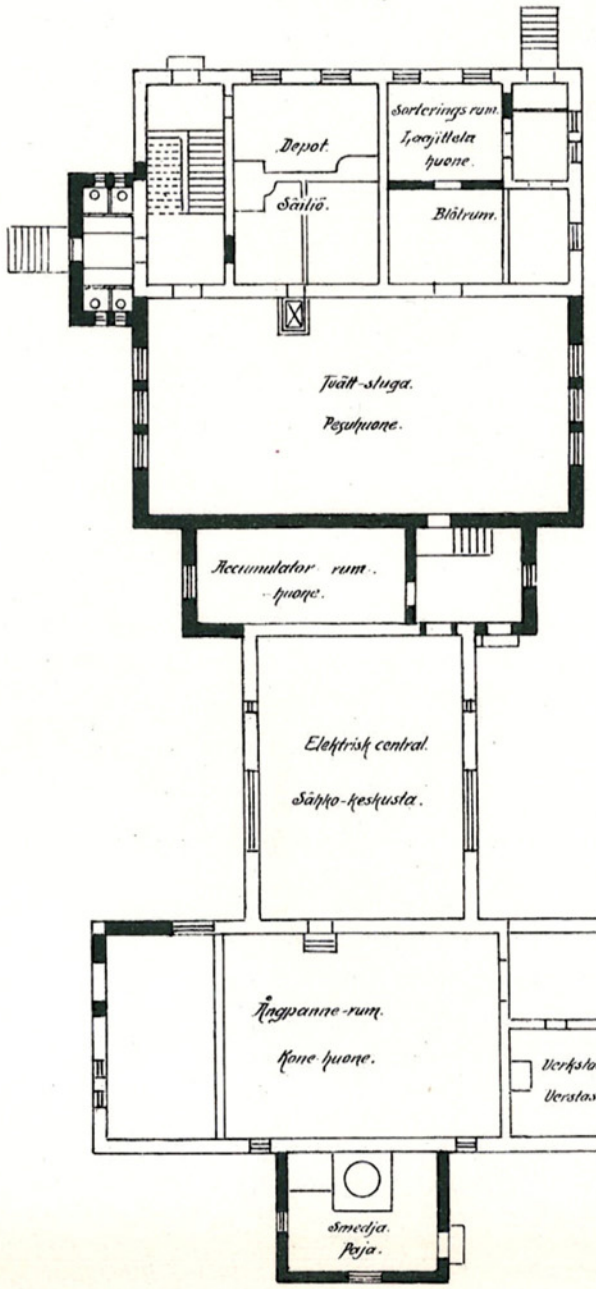

Plan af källarvåningen.
Kellarikerroksen pohjapiirros.

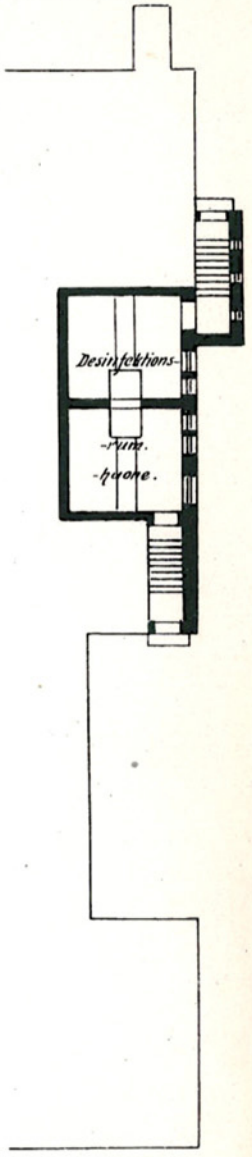

Plan af 2dra. våningen.
2sen. kerroksen pohjapiirros.

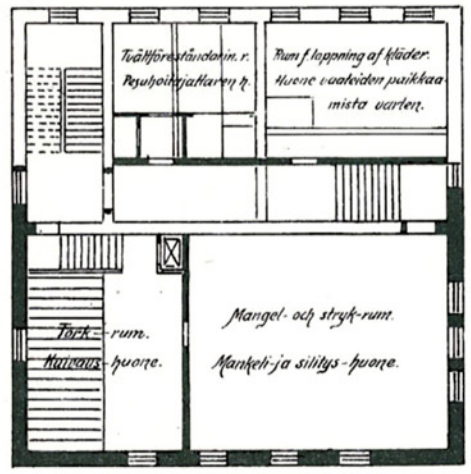

Plan af vinds-våningen.
Ullakkokerroksen pohjapiirros.

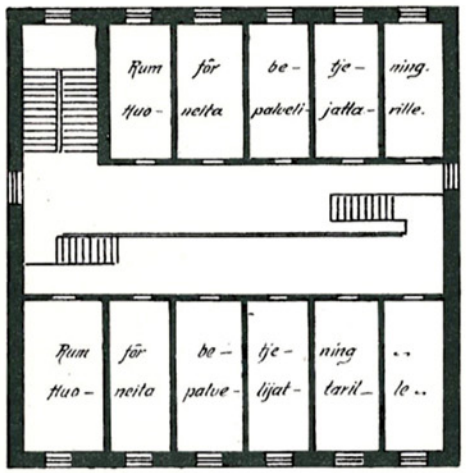

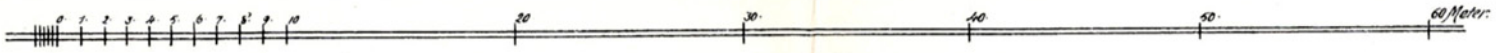

Helsingfors den 24 Februari 1909
E. A. Krenck

Förslag till Helsingfors kommunala sinnessjukhus på Nickby.

Öfvervakningsafdelning för 10 oroliga och 12 osnygga kvinliga patienter.

Ehdotus Helsingin kunnallis mielisairaalaa varten Nickbyyssä.

Valvonto osasto 10:lle levottomalle ja 12 epäsiistille naispotilaalle.

Fasad mot öster.
Itäinen fasaadi.

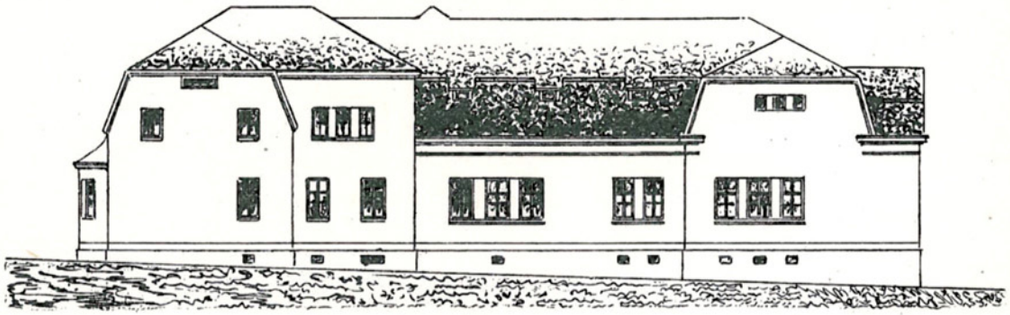

Plan af 2 dra. våningen.
2 sen. kerroksen pohjapiirros.

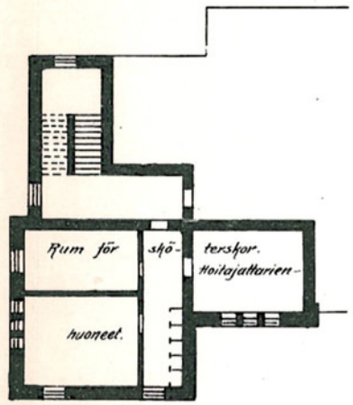

Skärning a – b.
Leikkaus a – b.

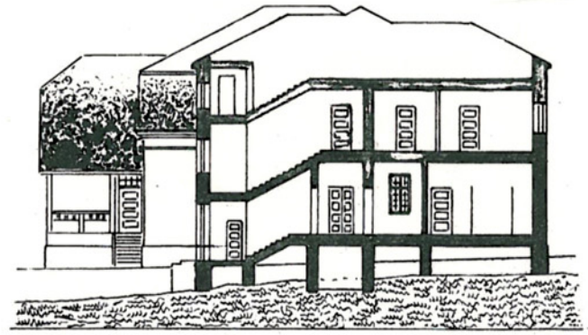

Plan af 1sta. våningen.
1 sen. kerroksen pohjapiirros.

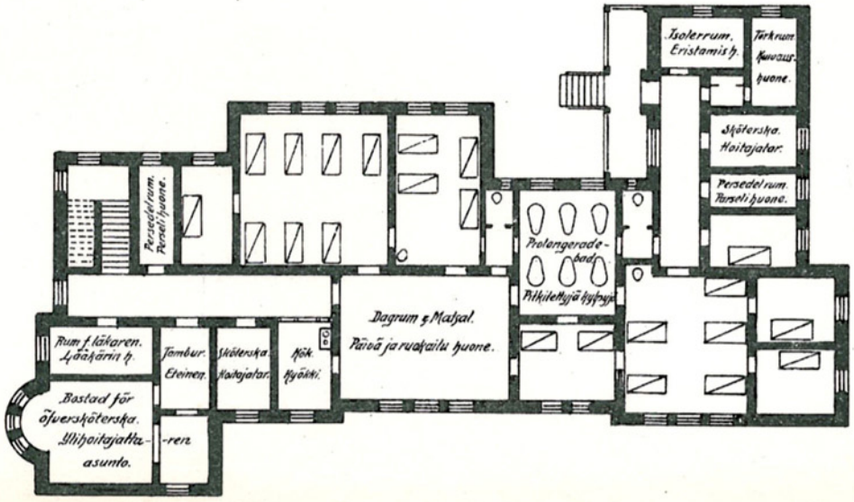

Plan af källarvåningen
Kellarikerroksen pohjapiirras.

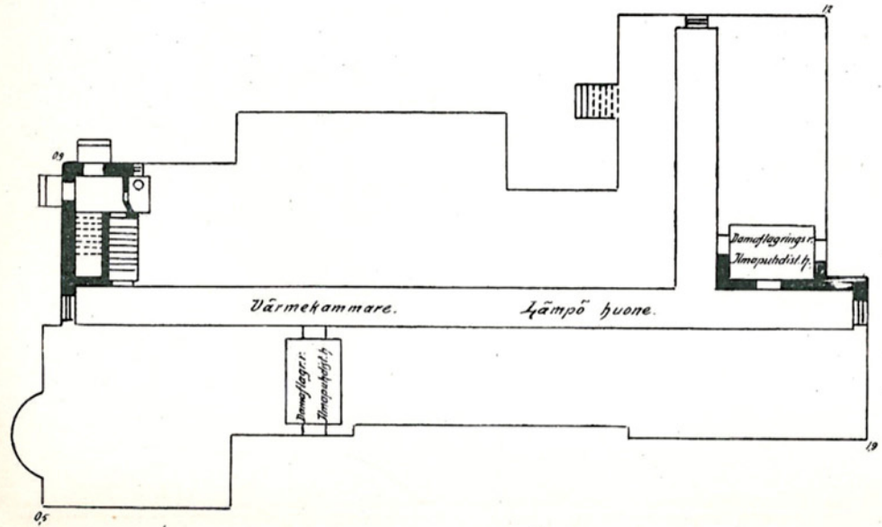

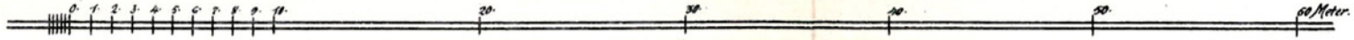

Helsingfors den 24 Februari 1909
E. A. Stenbäck

Förslag till Helsingfors kommunala sinnessjukhus på Nickby. ·:· Ehdotus Helsingin kunnallis mielisairaalaa varten Nickbyyssä.

Bostad för öfverläkaren. · Ylilääkärin asunto.

Plan af 1:sta. våningen.
1:nen kerroksen pohjapiirros.

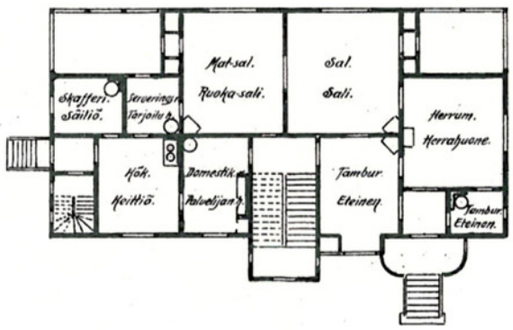

Fasad mot norr.
Pohjainen fasaati.

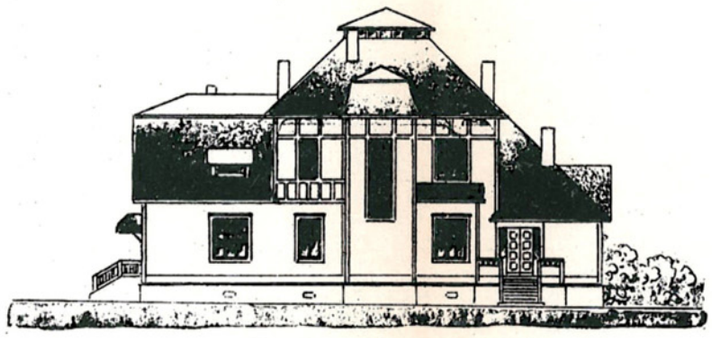

Plan af 2:dra våningen.
2:nen kerroksen pohjapiirros.

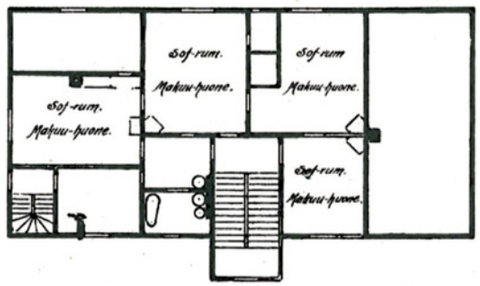

Plan af källaren.
Kellarikerroksen pohjapiirros.

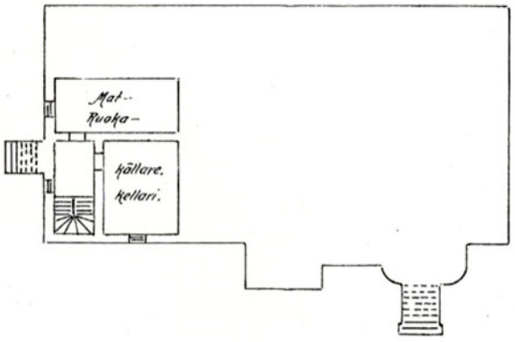

Skärning a-b.
Leikkaus a-b.

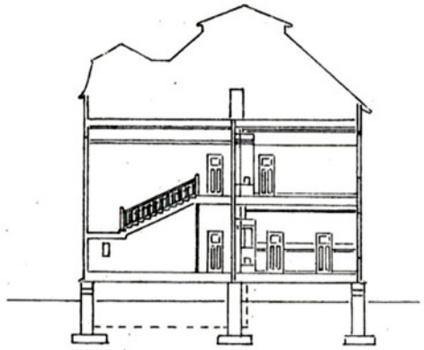

Uthusbyggnad ·:· Ulkosuoja.

Plan.
Pohjapiirros.

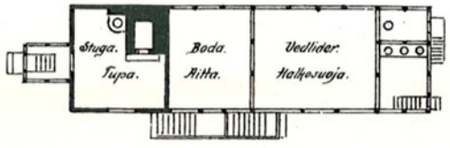

Skärning a-b.
Leikkaus a-b.

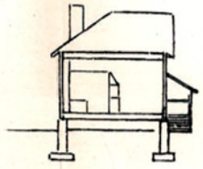

Fasad mot söder.
Eteläinen fasaati.

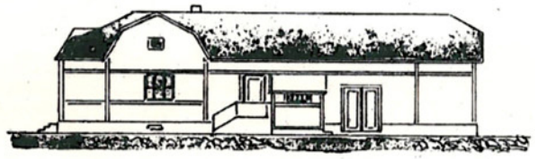

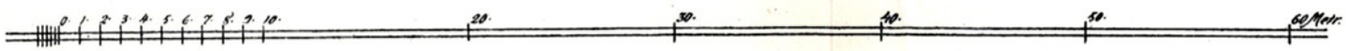

Helsingfors den 24 Februari 1909
E. A. Schreck

Förslag till Helsingfors kommunala sinnessjukhus på Nickby

Sluten afdelning för 68 opålitliga icke arbetsdugliga kvinliga patienter.

Ehdotus Helsingin kunnallis mielisairaalaa varten Nickbyyssä.

Suljettu osasto 68 epäluotettavalle työhön kykenemättömälle naispotilaalle.

Fasad mot söder. Eteläinen fasaati.

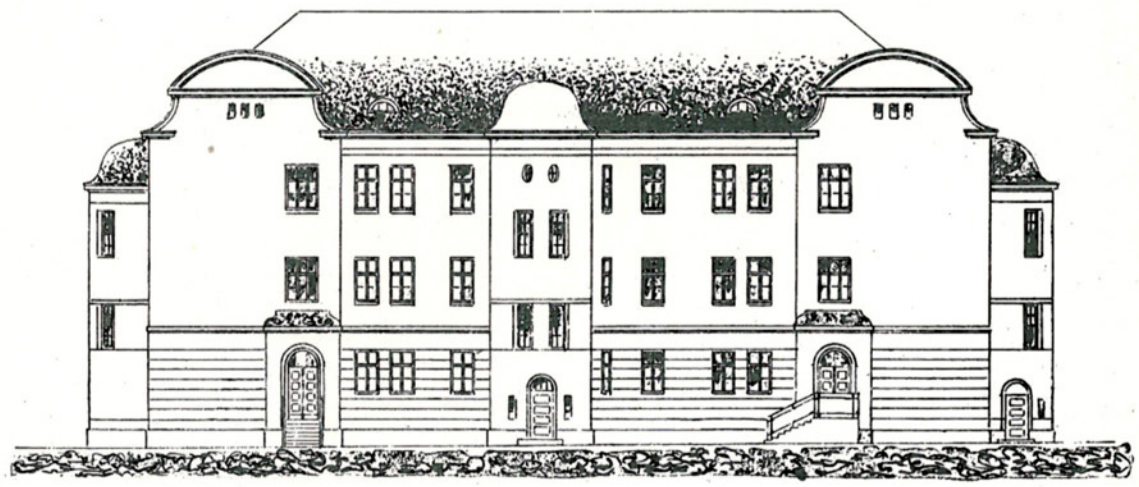

Plan af 1sta våningen.

1sen kerroksen pohjapiirros.

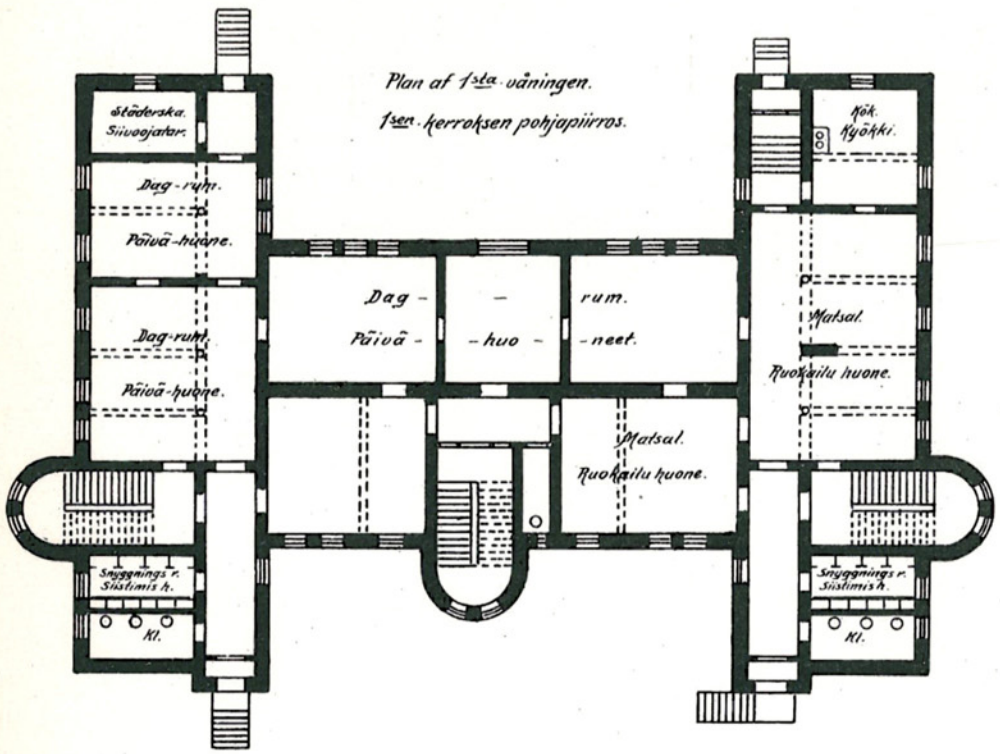

Plan af 2dra och 3dje våningen.

2sen ja 3sen kerroksen pohjapiirros.

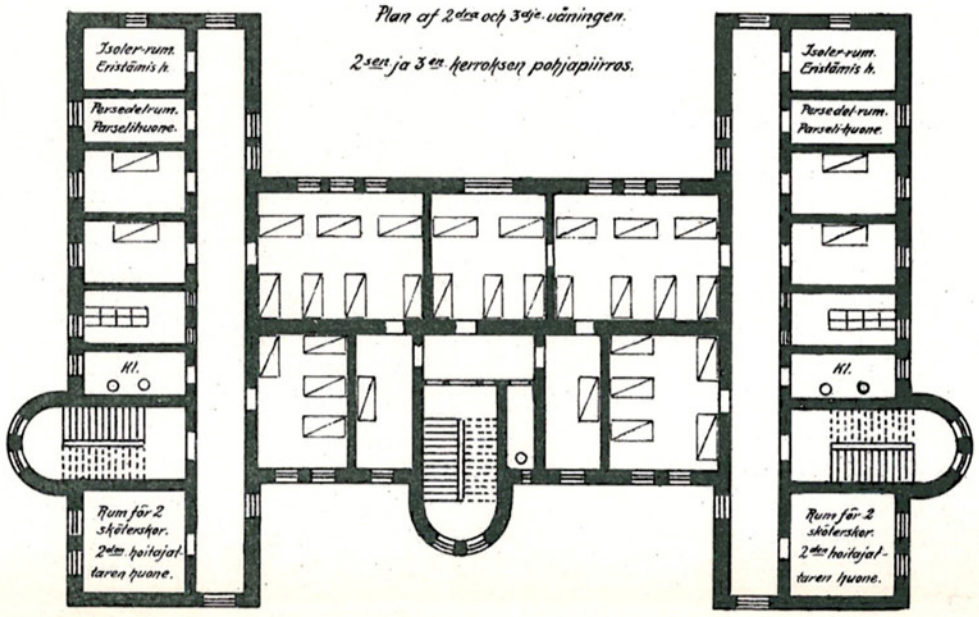

Plan af källarvåningen.

Kellarikerroksen pohjapiirros.

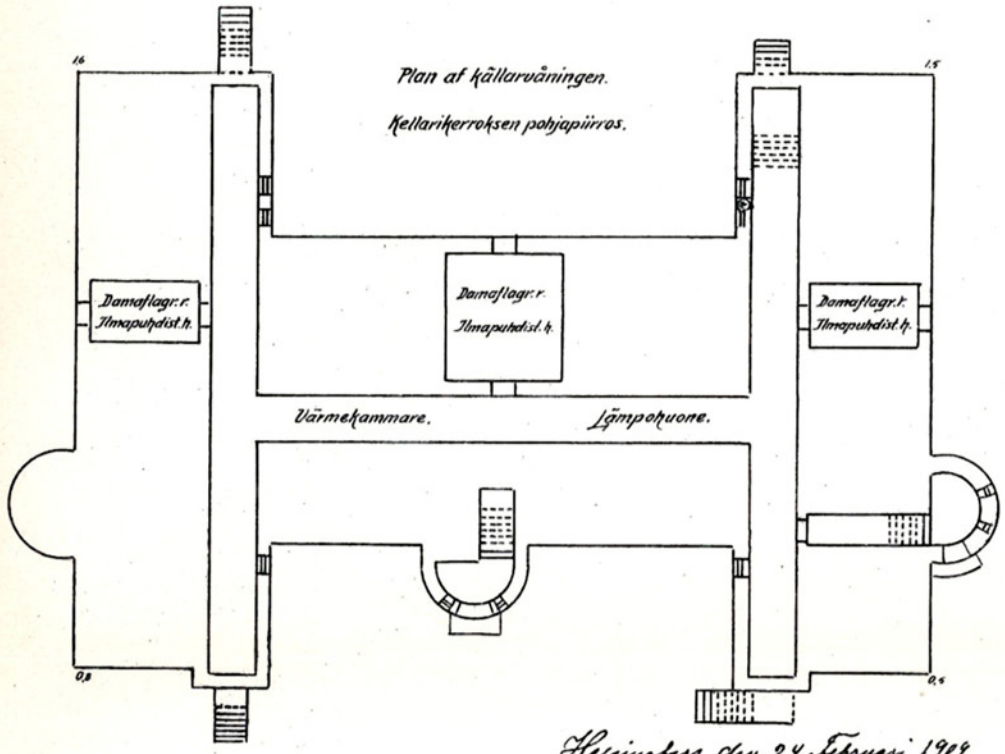

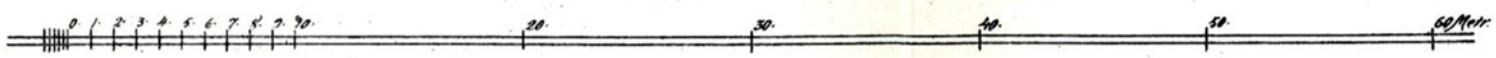

Helsingfors den 24 Februari 1909

E. A. Stenius

Förslag till Helsingfors kommunala sinnessjukhus på Nickby. ·:· Ehdotus Helsingin kunnallis mielisairaalaa varten Nickbyyssä.

Öppen villa för 20 arbetande manliga asylpatienter.

Avoin huvila 20:lle työtätekevälle miespotilaalle.

Plan.

Pohjapiirros.

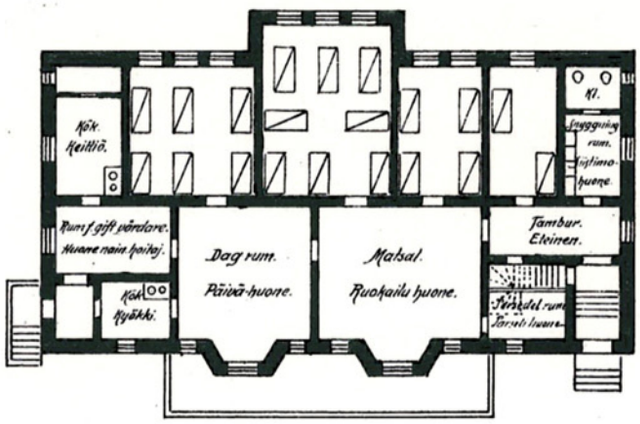

Fasad mot vester.

Länsinen fasaadi.

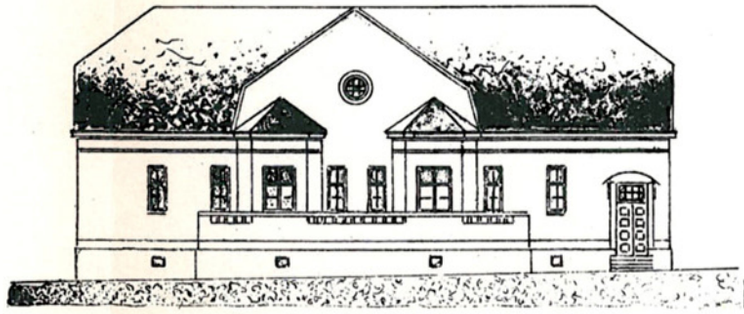

Plan af källarvåningen.

Kellarikerroksen pohjapiirros.

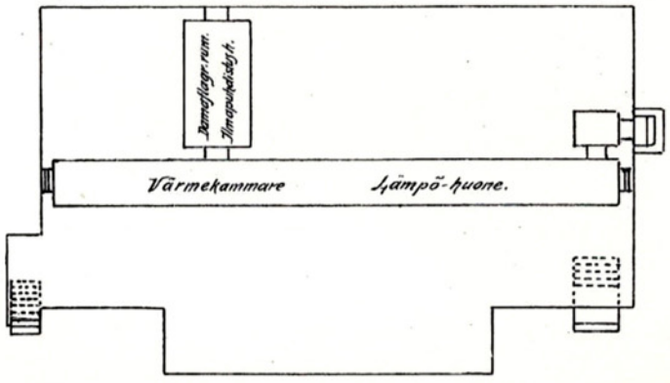

Skärning a-b.

Leikkaus a-b.

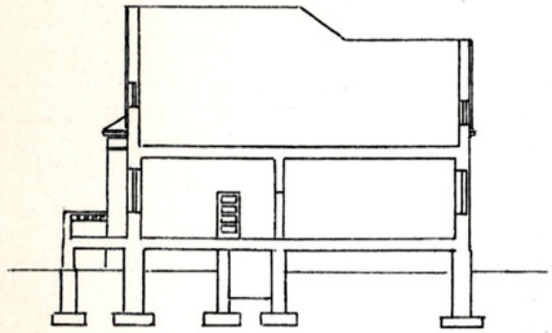

Helsingfors den 24 Februari 1909

E. A. Krauck

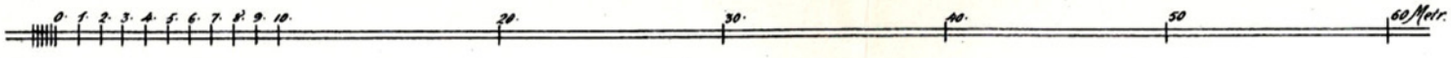

Förslag till Helsingfors kommunala sinnessjukhus på Nickby ✣ Ehdotus Helsingin kunnallis mielisairaalaa varten Nickbyyssä.

Situationsplan. — Asemapiirros.

I. Administrations-byggnad.
II. Sluten afdelning för opålitliga icke arbetsdugliga manliga patienter.
III. Öfvervaknings-afdelning för oroliga och osnygga manliga patienter.
VI. Sluten och halföppen asylafdelning för arbetande manliga patienter.
V. Öppen villa för arbetande manliga patienter.
VI. Sluten afdelning för opålitliga icke arbetsdugliga kvinliga patienter.
VII. Öfvervaknings-afdelning för oroliga och osnygga kvinliga patienter.
VIII. Sluten och halföppen asylafdelning för arbetande kvinliga patienter.
IX Öppen villa för arbetande kvinliga patienter.
X. Lik- och obduktionshus.
XI. Byggnad för kök och tvättinrättning.
XII. Byggnad för bageri och badstuga.
XIII Maskinhus och elektrisk-central.
XIV. Is-källare.
XV. Verkstads-byggnad.
XVI Trädgårdsmästare-bostad.
XVI a. Uthus.
XVII. Växt-hus.
XVIII. Stalls-byggnad.
XIX. Hö- och halmlada.
XX. Svinhus.
XXI. Byggnad för öfverläkaren.
XXI a. Uthus.
XXII. Portvakt-stuga.
XXII a. Uthus.
XXIII. Ved-skjul.
XXIV. Afträden.

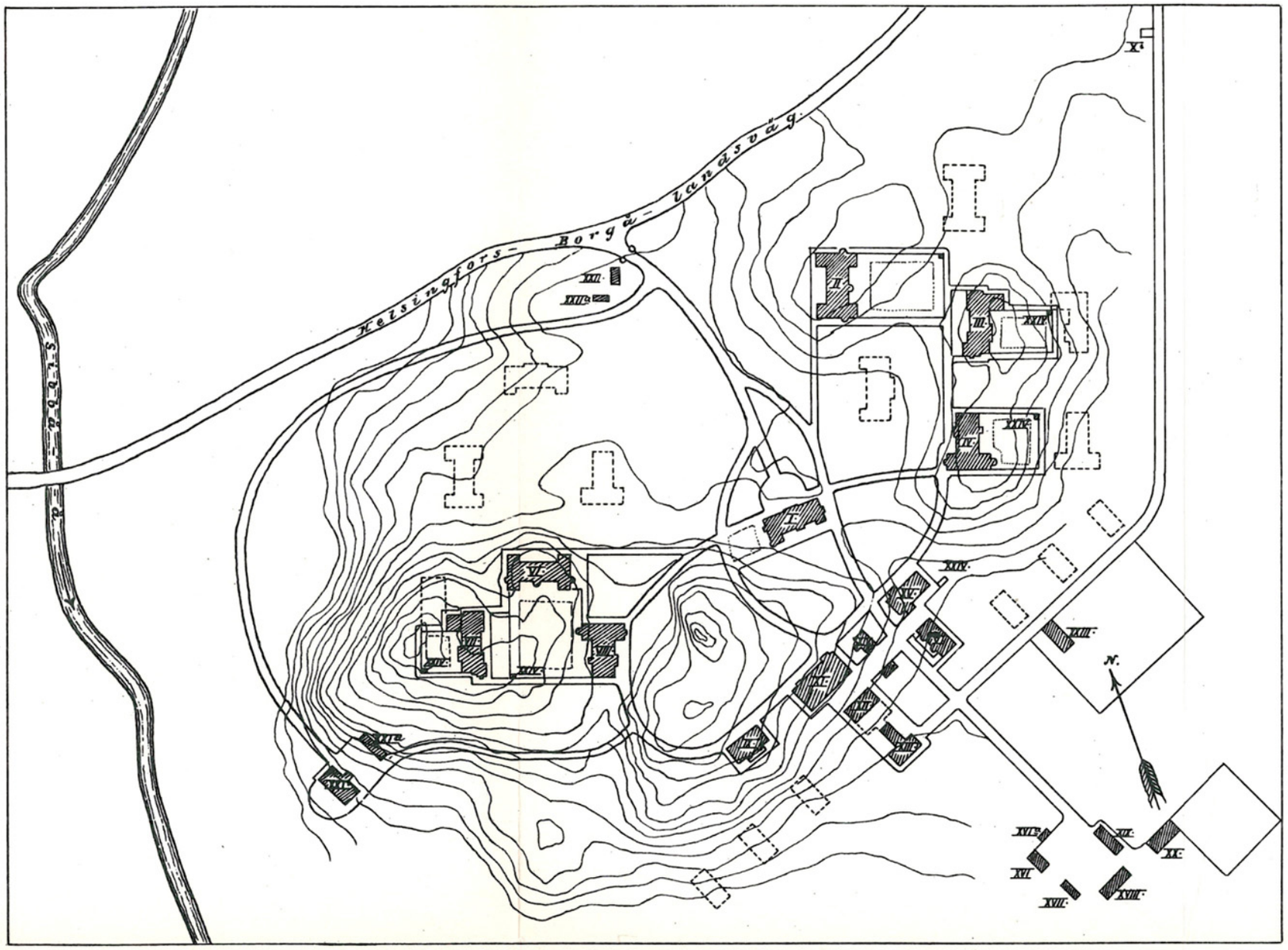

I. Hallinto-rakennus.
II. Suljettu osasto epäluotettaville työhön kykenemättömille mies-potilaille.
III. Valvonta osasto levottomille ja epäsiisteille mies-potilaille.
IV. Suljettu ja puoliavoin asyyliosasto työtätekeville mies-patilaille.
V. Avoin huvila työtätekeville mies-potilaille.
VI. Suljettu osasto epäluotettaville työhön kykenemättömille nais-potilaille.
VII. Valvonta osasto levottomille ja epäsiisteille nais-potilaille.
VIII. Suljettu ja puoliavoin asyyliosasto työtätekeville nais-potilaille.
IX. Avoin huvila työtätekeville nais-potilaille.
X. Ruumis- ja teiluuthuone.
XI. Rakennus keittiöä ja pesulaitosta varten.
XII. Rakennus leipomoa ja saunoja varten.
XIII. Konehuone ja sähkö-keskusta.
XIV. Jää-kellari.
XV. Verstas-rakennus.
XVI. Puutarhurin-asunto.
XVI a. Ulkosuoja
XVII. Kasvihuone.
XVIII. Talli.
XIX. Heinä- ja olki-lato.
XX. Sikaläävää
XXI. Ylilääkärin-asunto.
XXI a. Ulkosuoja.
XXII. Porttivahdin-asunto.
XXII a. Ulkosuoja.
XXIII. Halkokatos
XXIV. Hyyskät.

0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 200 300 400 500 Mtr.

Helsingfors den 24 Februari 1909
E. A. Kranck

Förslag till Helsingfors kommunala sinnessjukhus på Nickby. ÷ Ehdotus Helsingin kunnallis mielisairaalaa varten Nickbyyssä.

Administrations-byggnad.

Hallinto-rakennus.

Plan af 2dra. våningen.

2sen. kerroksen pohjapiirros.

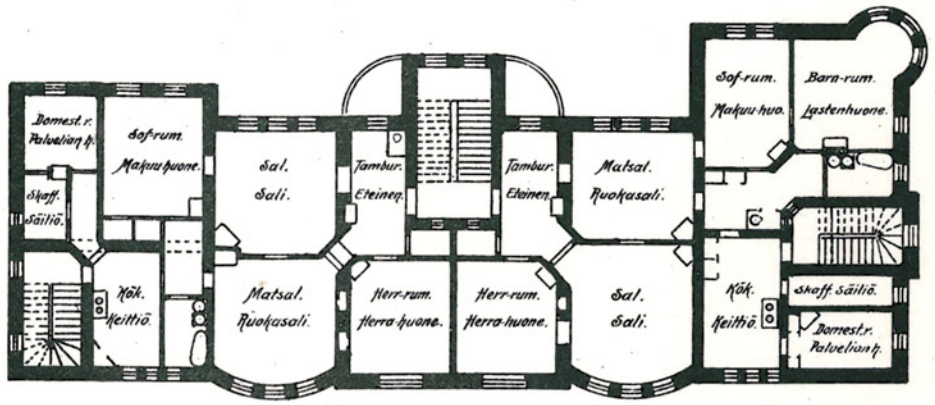

Sysslomannens lokal
Talousudenhoitajan asunto.

Underläkarens lokal.
Alilääkärin asunto.

Fasad mot norr.

Pohjainen fasaati.

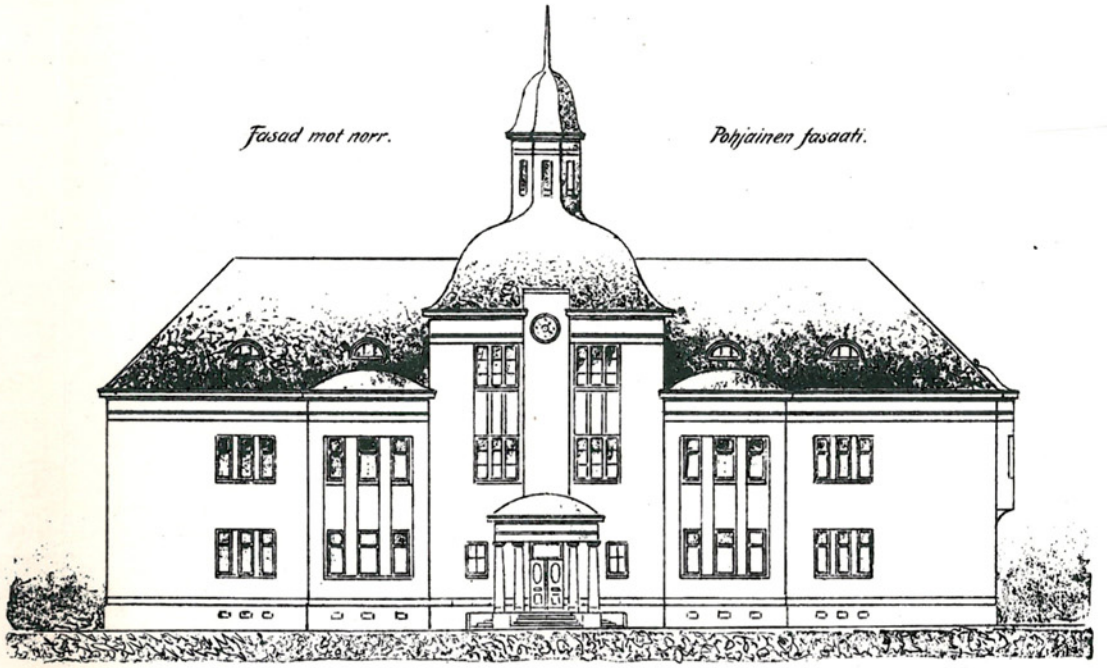

Plan af 1sta. våningen.

1sen. kerroksen pohjapiirros.

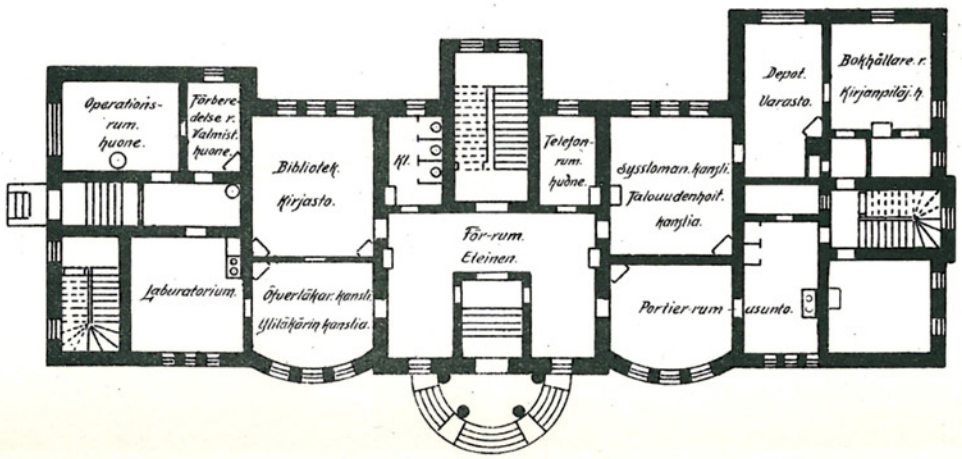

Plan af källarvåningen.

Kellarikerroksen pohjapiirros.

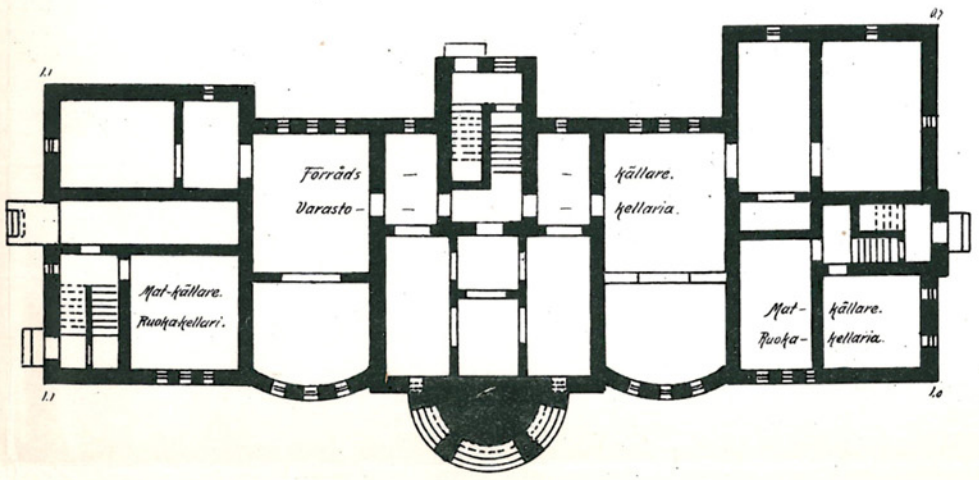

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 20 30 40 50 60 Meter

Helsingfors den 24 Februari 1909

E. A. Krauck

Förslag till Helsingfors kommunala sinnessjukhus på Nickby ÷ Ehdotus Helsingin kunnallis mielisairaalaa varten Nickbyyssä.

Sluten afdelning för 68 opålitliga icke arbetsdugliga kvinliga patienter.

Suljettu osasto 68 lle epäluotettavalle työhön kykenemättömälle nais-potilaalle.

Skärning a-b. Leikkaus a-b.

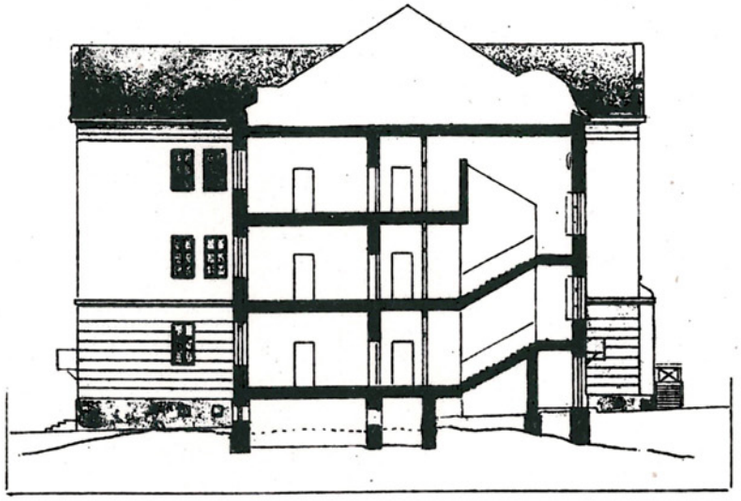

Sluten och halföppen asylafdelning för 40 arbetande kvinliga patienter.

Suljettu ja puoliavoin asyyliosasto 40 lle työtätekevälle nais-potilaalle.

Skärning a-b.

Leikkaus a-b.

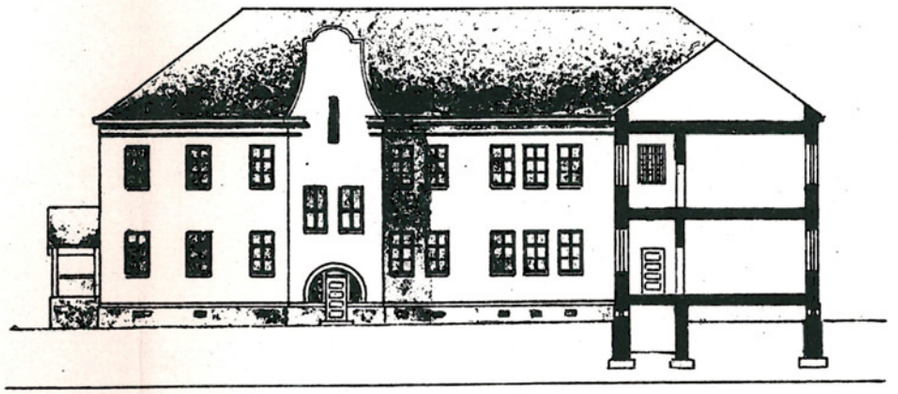

Sluten afdelning för 68 opålitliga icke arbetsdugliga manliga patienter.

Suljettu osasto 68 lle epäluotettavalle työhön kykenemättömälle miespotilaalle.

Skärning a-b. Leikkaus a-b.

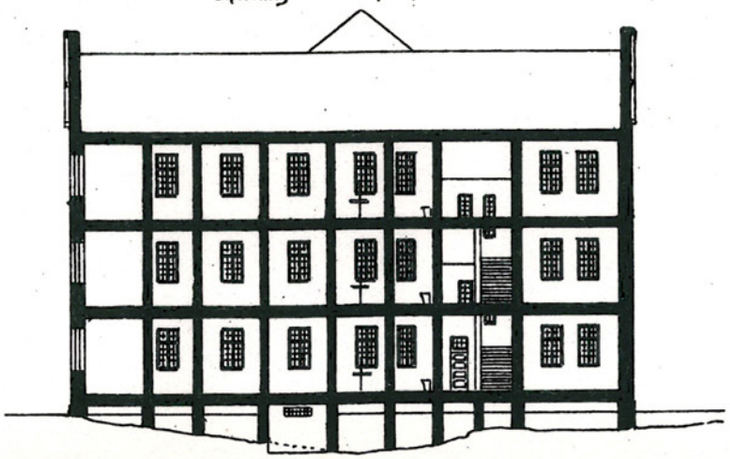

Sluten och halföppen asylafdelning för 40 arbetande manliga patienter.

Suljettu ja puoliavoin asyyliosasto 40 lle työtätekevälle mies-patilaalle.

Skärning a-b.

Leikkaus a-b.

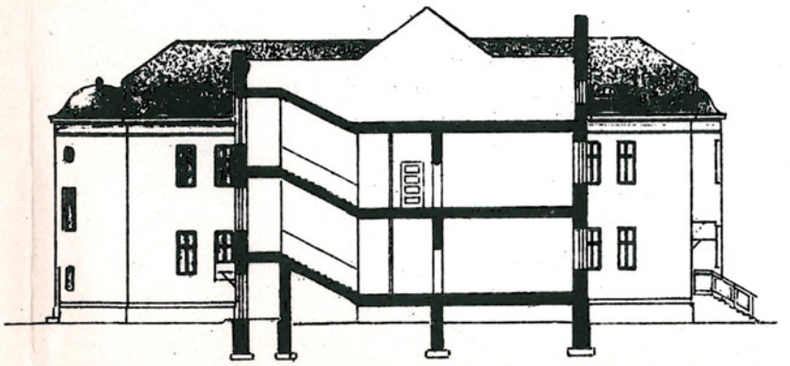

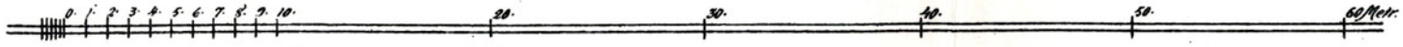

Helsingfors den 24 Februari 1909

E. A. Franck

Förslag till Helsingfors kommunala sinnessjukhus på Nickby

Sluten och halföppen asylafdelning för 40 arbetande manliga patienter.

Fasad mot vester.

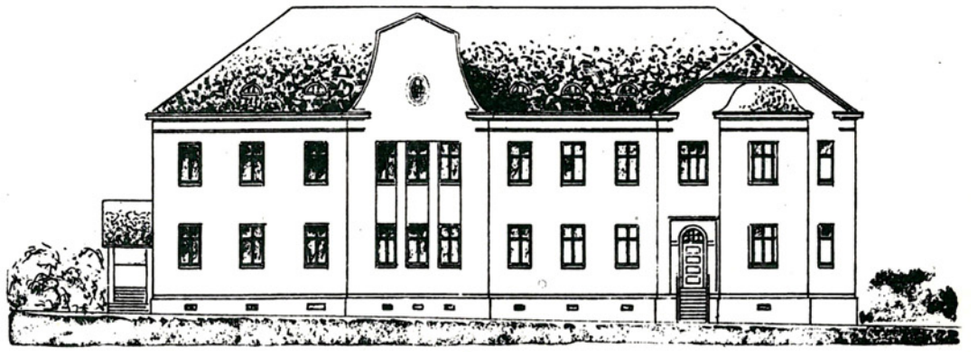

Ehdotus Helsingin kunnallis mielisairaalaa varten Nickbyyssä.

Suljettu ja puoliavoin asyyliosasto 40:lle työtätekevälle miespotilaalle.

Plan af 1sta våningen.
1sen kerroksen pohjapiirros.

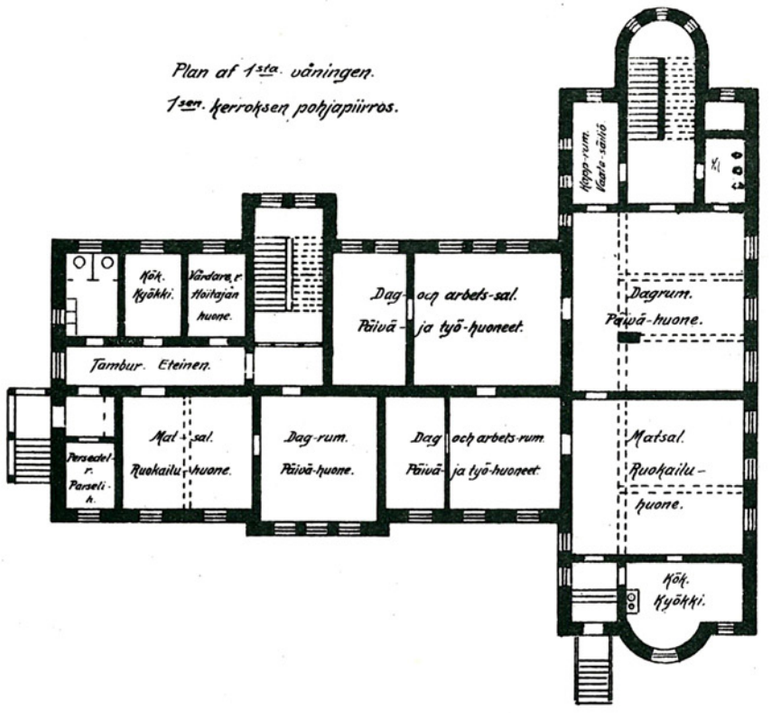

Plan af 2dra våningen.
2sen kerroksen pohjapiirros.

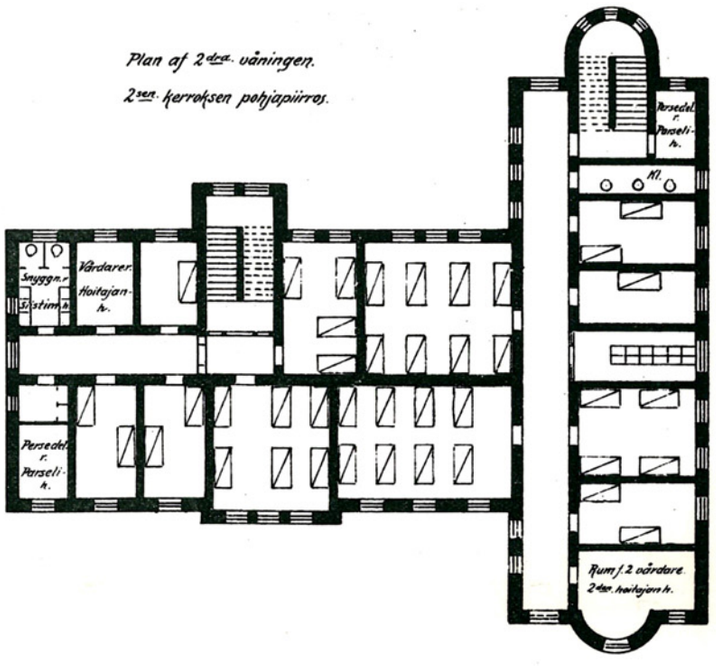

Plan af källarvåningen.
Kellariherroksen pohjapiirros.

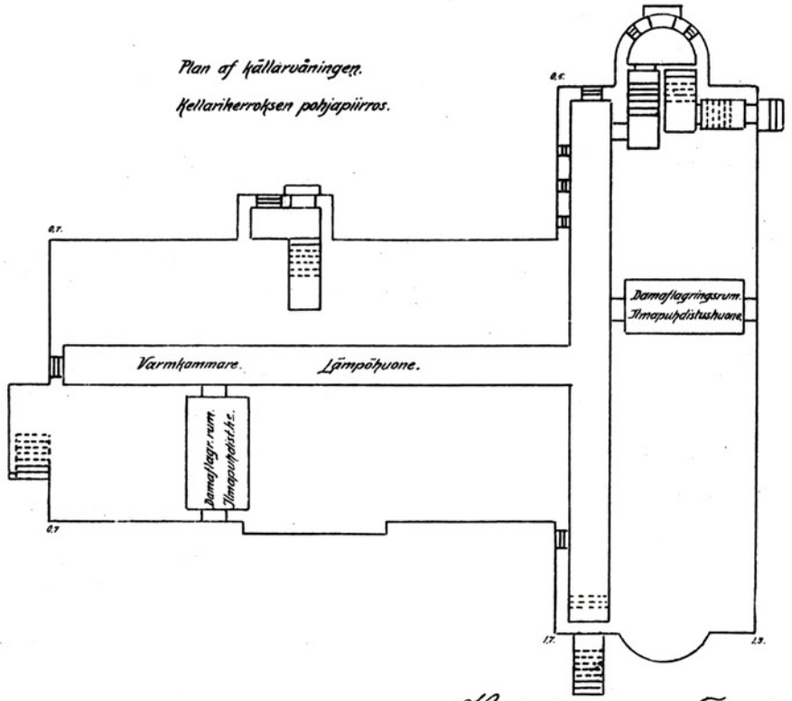

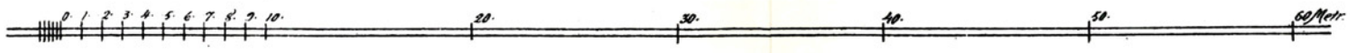

Helsingfors den 24 Februari 1909
E. A. Stenbäck

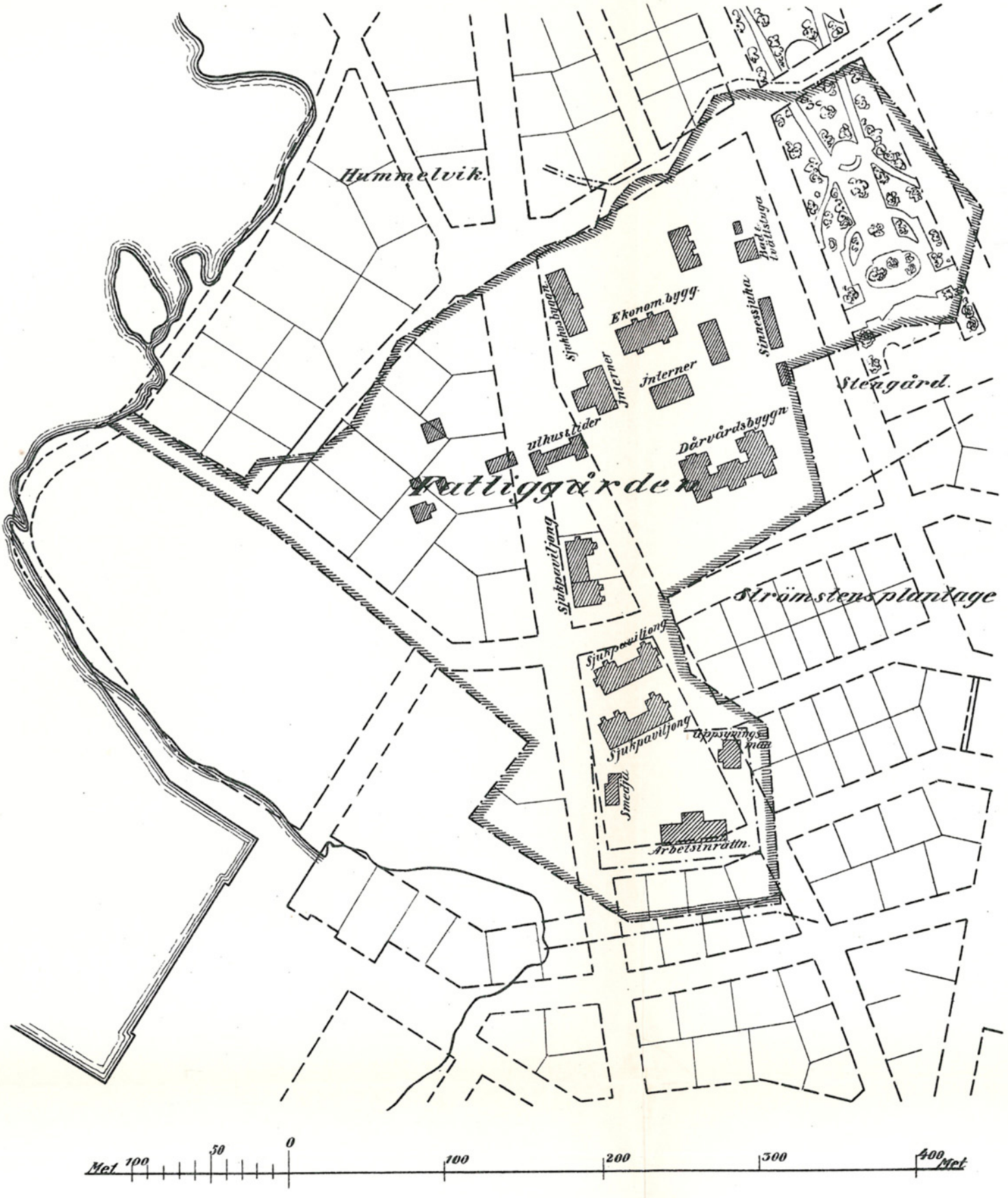
Hummelvik.
Ekonom.bygg.
Sjukhusbyggn.
Sinnessjuka
Interner
Interner
Stengård.
Dårvårdsbyggn
Tattiggården
Sjukpaviljong
Strömstensplantage
Sjukpaviljong
Sjukpaviljong
Uppsyningsman
Smedja
Arbetsinrättn.
Met 100 50 0 100 200 300 400 Met

Förslag till Helsingfors kommunala sinnessjukhus på Nickby · Ehdotus Helsingin kunnallis-mielisairaalaa varten Nickbyyssä.

Administrations-byggnad. Hallinto-rakennus.

Skärning a–b.
Leikkaus a–b.

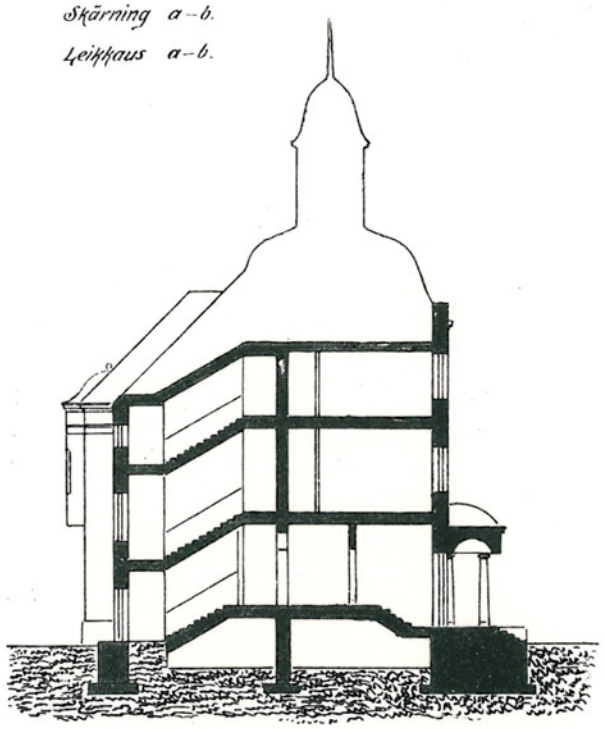

Plan af vindsvåningen
Ullakkokerroksen pohjapiirros.

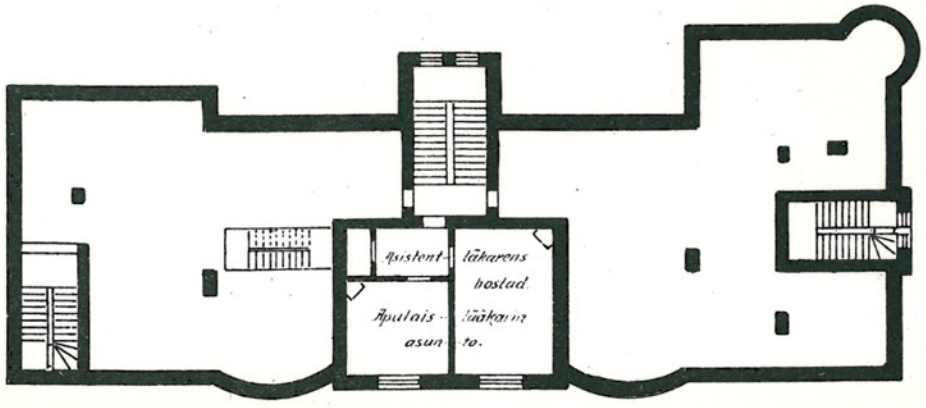

Portvakt-stuga. Porttivahdin-asunto.

Plan
Pohjapiirros.

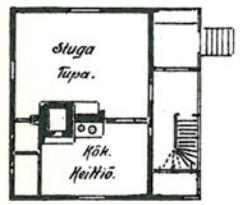

Skärning a–b.
Leikkaus a–b.

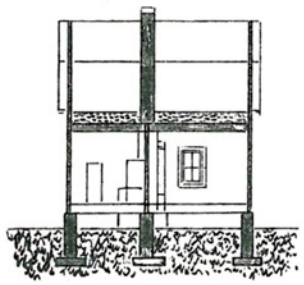

Fasad.
Fasaati.

Uthus-byggnad. Ulko-suoja.

Plan.
Pohjapiirros.

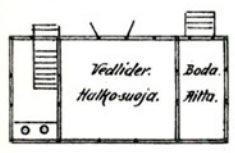

Skärning a-b.
Leikkaus a-b.

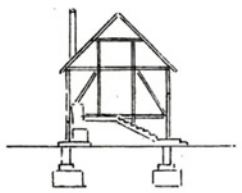

Fasad.
Fasaati.

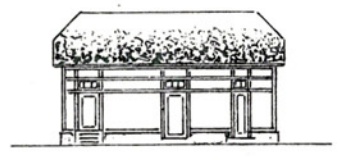

Obduktions-och likhus. Leikkaus-ja ruumis-huone.

Plan.
Pohjapiirros.

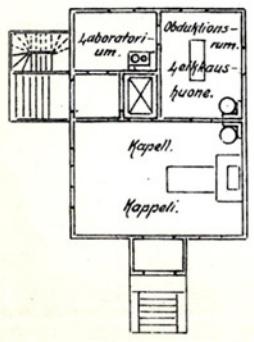

Skärning a-b.
Leikkaus a-b.

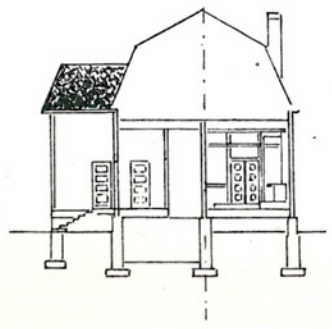

Fasad.
Fasaati.

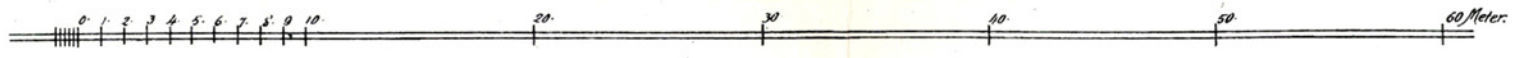

Helsingfors den 24 Februari 1904
E. A. Franck

Förslag till Helsingfors kommunala sinnessjukhus på Nickby. ⁘ Ehdotus Helsingin kunnallis mielisairaalaa varten Nickbyyssä.

Verkstadsbyggnad · Verstasrakennus.

Plan af 2dra våningen · 2nen kerroksen pohjapiirros.

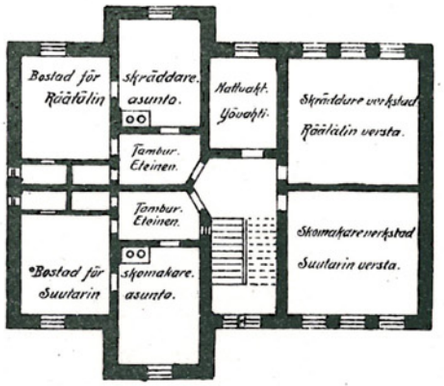

Plan af 1sta våningen · 1sen kerroksen pohjapiirros.

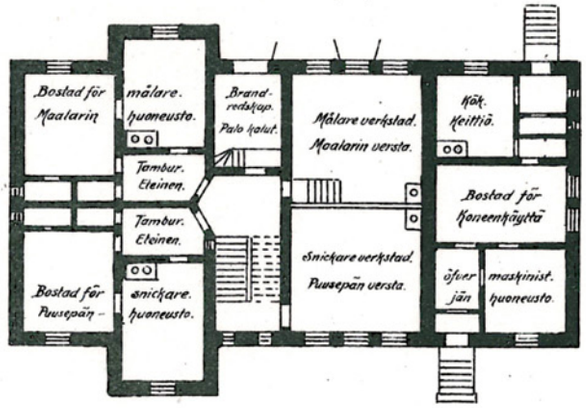

Plan af källarvåningingen. Kellarikerroksen pohjapiirros.

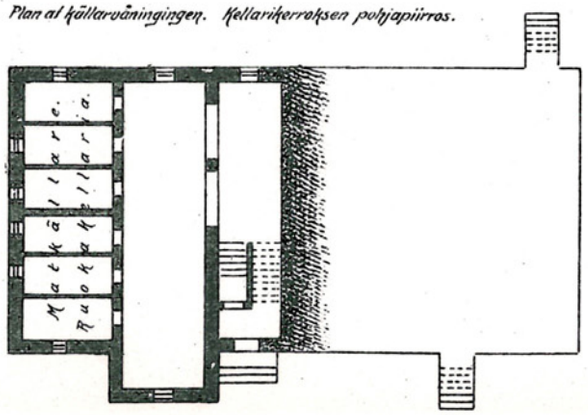

Skärning a b. Leikkaus a b.

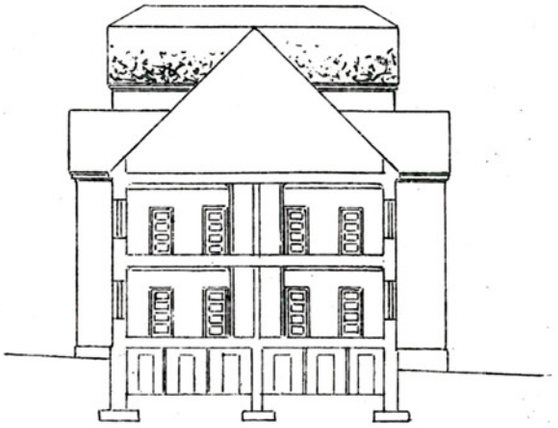

Fasad mot söder Etelöinen jasaali.

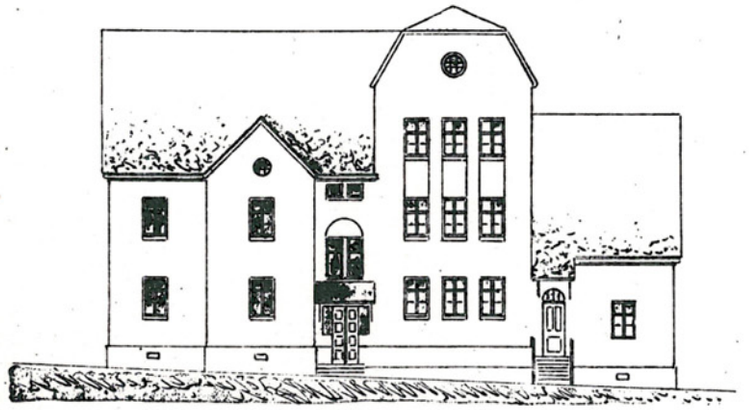

Plan af 3dje våningen · 3nen kerroksen pohjapiirros.

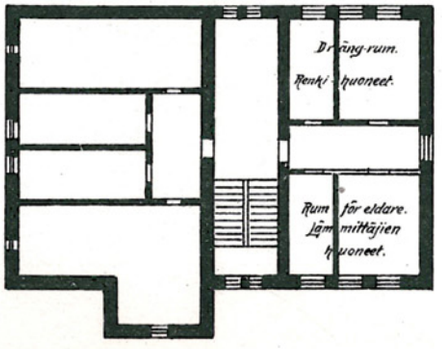

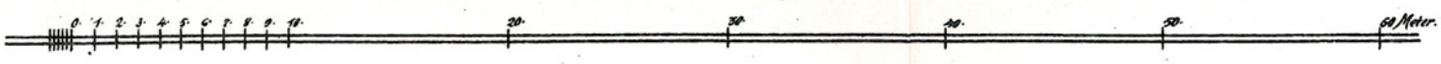

Helsingfors den 24 Februari 1909
C. A. Franck

Förslag till Helsingfors kommunala sinnessjukhus på Nickby

Byggnad för kök och tvättinrättning.

Ehdotus Helsingin kunnallis-mielisairaalaa varten Nickbyyssä.

Rakennus keittiötä ja pesulaitosta varten.

Plan af 2dra. våningen.

2sen. kerroksen pohjapiirros.

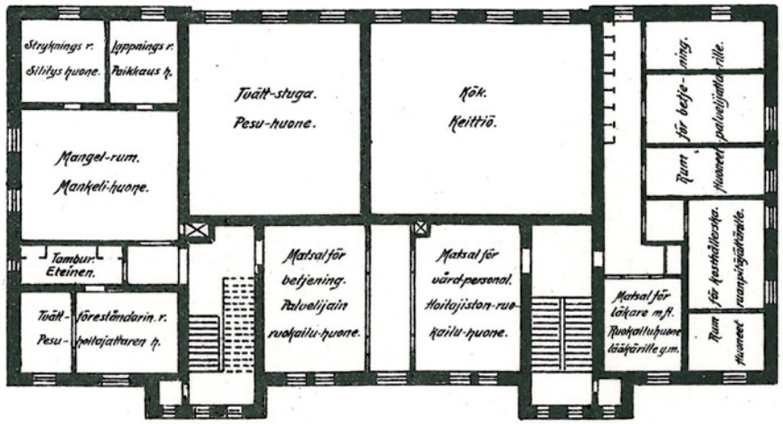

Fasad mot norr.

Pohjainen fasaati.

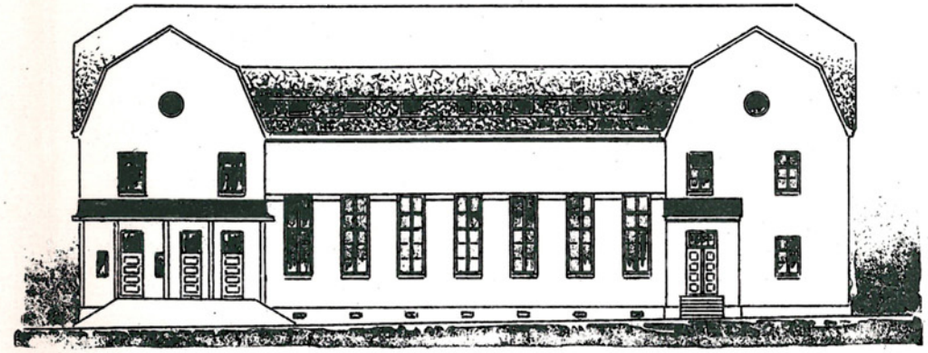

Plan af 1sta. våningen.

1sen. kerroksen pohjapiirros.

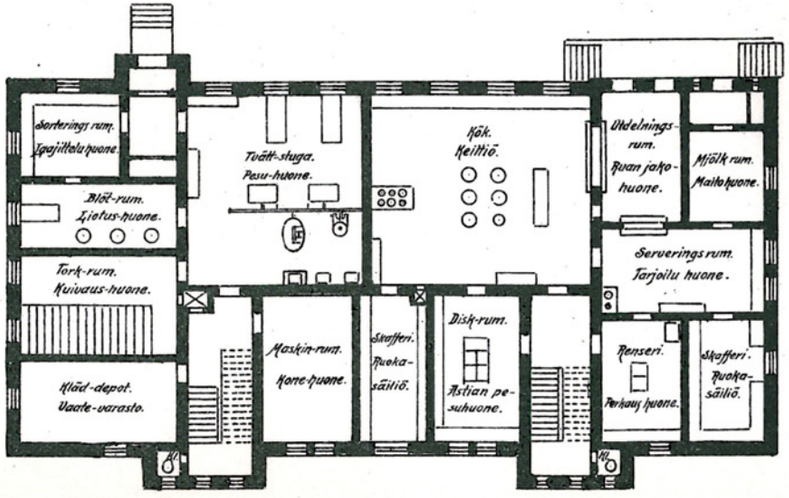

Plan af källarvåningen.

Kellarikerroksen pohjapiirros.

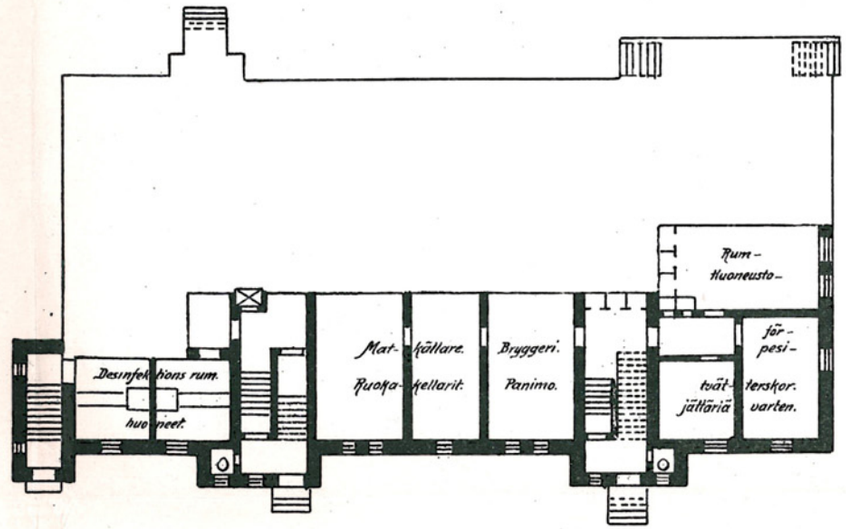

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 20 30 40 50 60 Meter.

Helsingfors den 24 Februari 1909

E. A. Kranck

Förslag till Helsingfors kommunala sinnessjukhus på Nickby. ·:· Ehdotus Helsingin kunnallis mielisairaalaa varten Nickbyyssä.

Byggnad för kök och tvättinrättning.
Rakennus keittiöä ja pesulaitosta varten.

Skärning a-b
Leikkaus a-b.

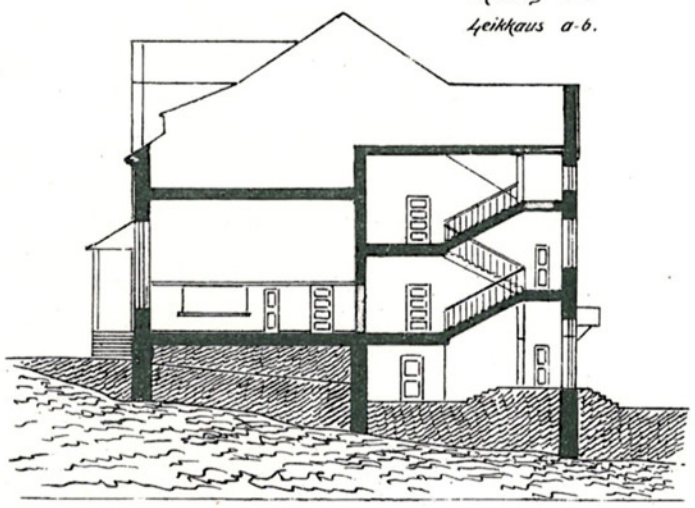

Trädgårdsmästare bostad.
Puutarhurin asunto.

Skärning a-b.
Leikkaus a-b.

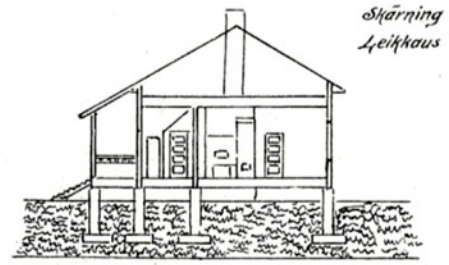

Plan.
Pohjapiirros.

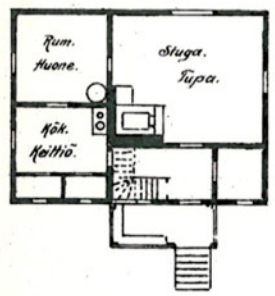

Fasad mot öster.
Itäinen fasaati.

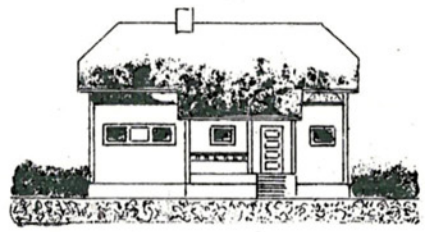

Iskällare.
Jääkellari.

Fasad mot vester.
Läntinen fasaati.

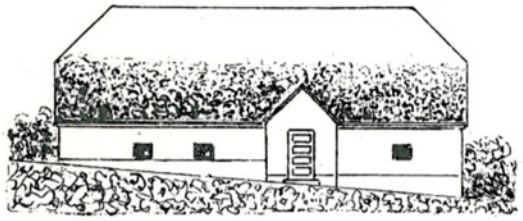

Plan.
Pohjapiirros.

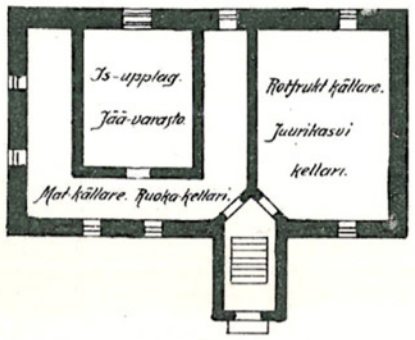

Skärning a-b.
Leikkaus a-b.

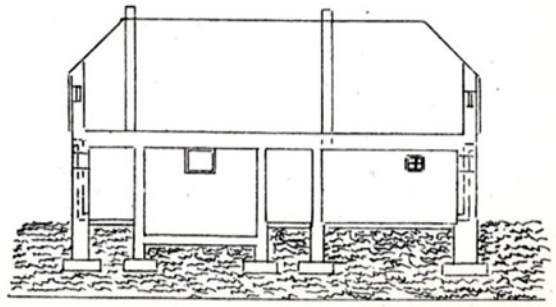

Växt-hus.
Kasvi-huone.

Plan.
Pohjapiirros.

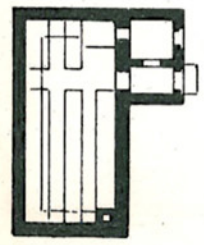

Fasad.
Fasaati.

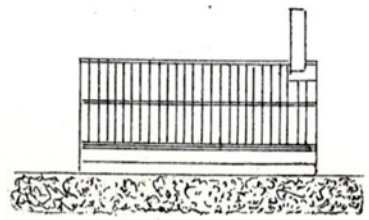

Skärning a-b.
Leikkaus a-b.

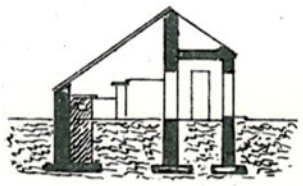

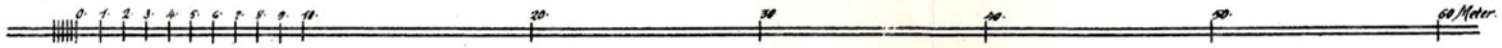

Helsingfors den 24 Februari 1909
E. A. Kranck

Förslag till Helsingfors kommunala sinnessjukhus på Nickby. ·o· Ehdotus Helsingin kunnallis mielisairaalaa varten Nickbyyssä.

Förslag till ändring af kök- och tvätt-stugubyggnaden till köksbyggnad för en anstalt med 900 platser.

Ehdotus keittiö- ja pesulaitos-rakennuksen muuttamiseksi keittiö-rakennukseksi laitokselle, 900 lla potilaalle.

Plan uf 2dra våningen. 2sen kerroksen pohjapiirros.

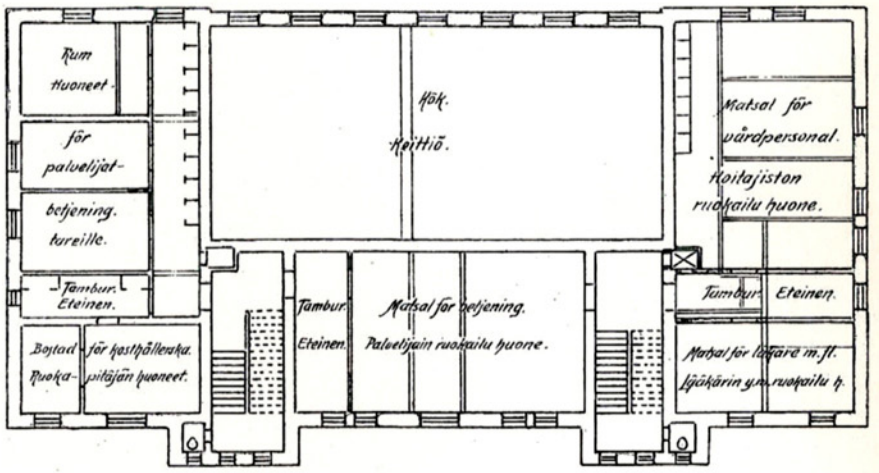

Plan af 1sta våningen. 1sen kerroksen pohjapiirros.

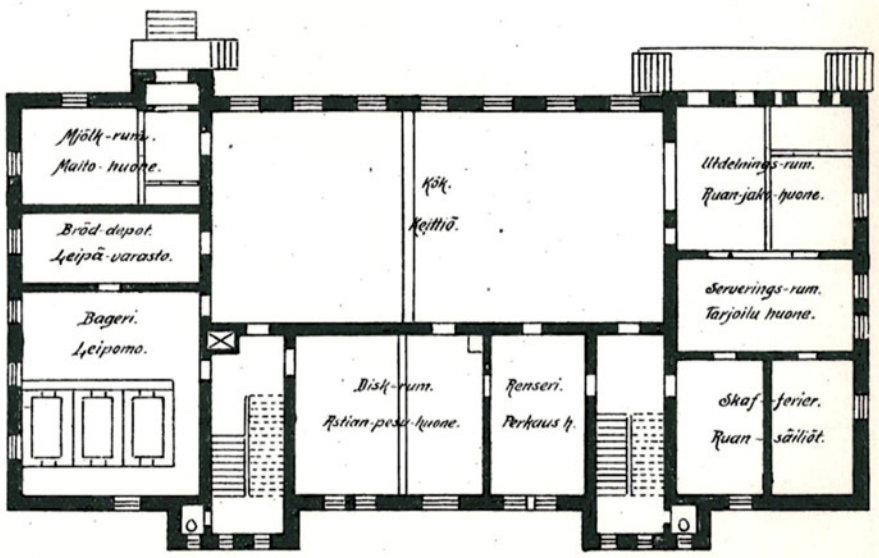

Plan af källarvåningen. Kellarikerroksen pohjapiirros.

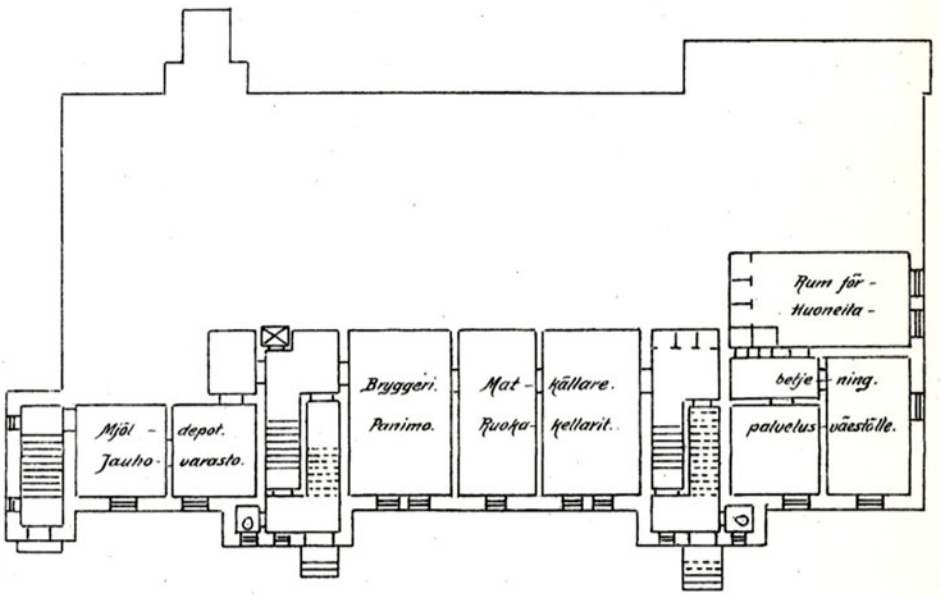

Helsingfors den 24 Februari 1909
E. A. Kranck

0. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 20. 30. 40. 50. 60 Mtr.

Förslag till Helsingfors kommunala sinnessjukhus på Nickby

Byggnad för bageri och badstugor.

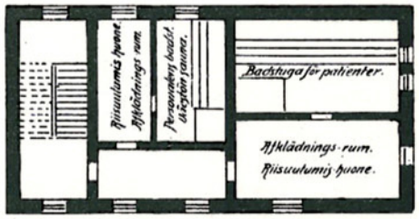

Plan af 2dra. våningen. 2sen. kerroksen pohjapiirros.

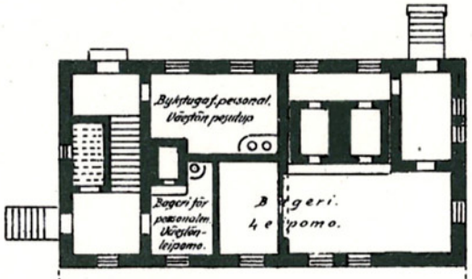

Plan af 1sta. våningen. 1sen. kerroksen pohjapiirros.

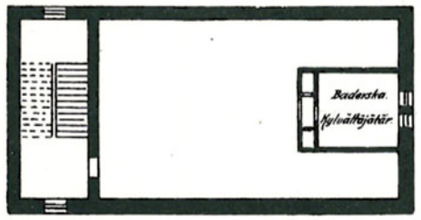

Plan af vindsvåningen. Ullakko-kerroksen pohjapiirros.

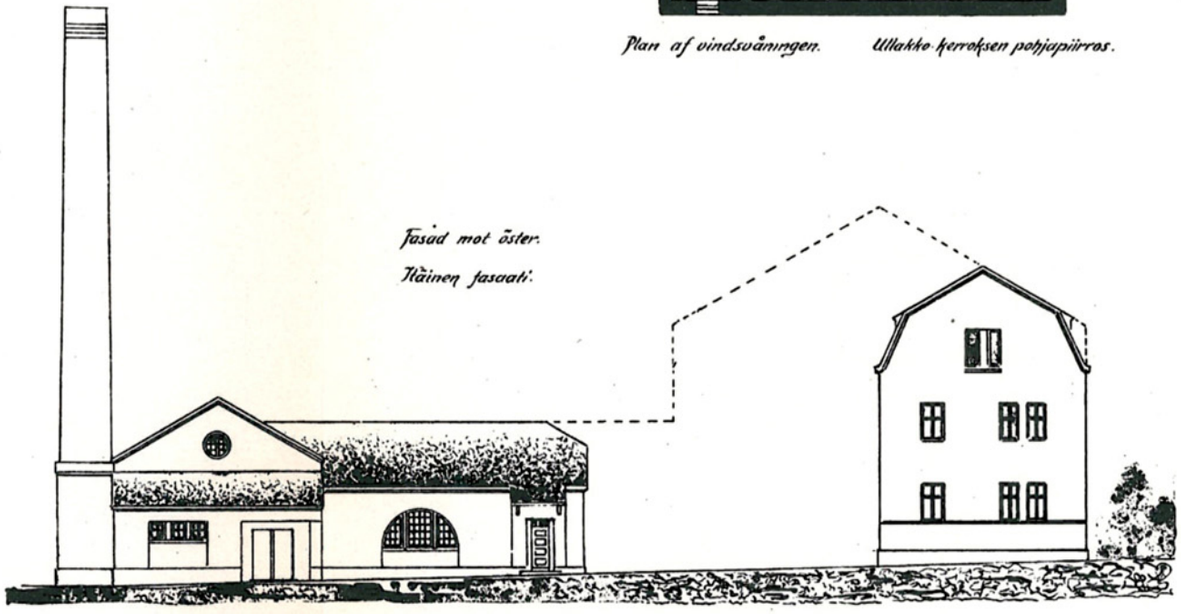

Byggnad för ångpannerum och elektrisk central.
Rakennus konehuonetta ja sähkökeskustaa varten.

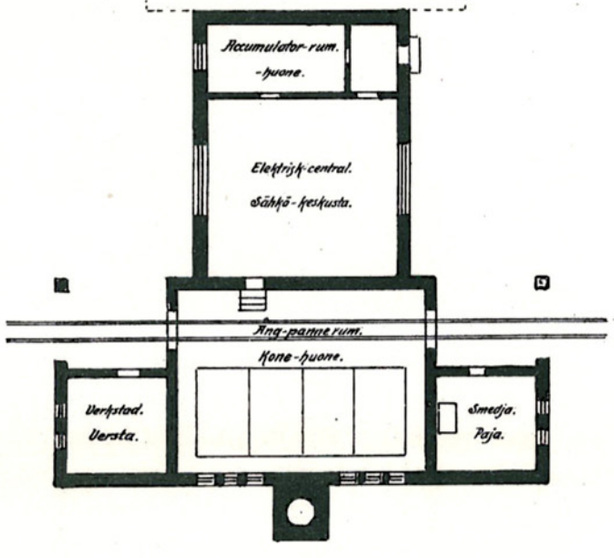

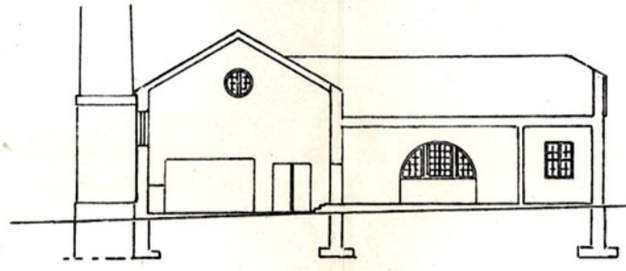

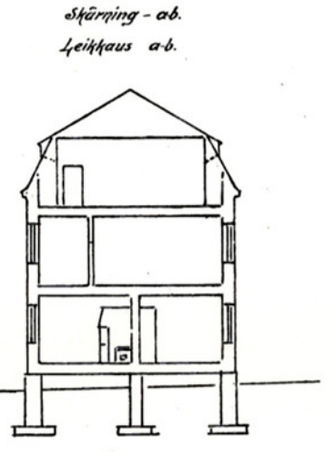

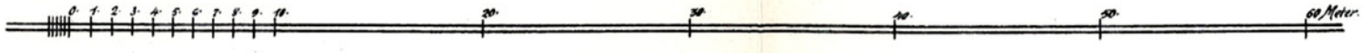

Helsingfors den 24 Februari 1909
E. A. Franck

Förslag till Helsingfors kommunala sinnessjukhus på Nickby. ⁘ Ehdotus Helsingin kunnallis mielisairaalaa varten Nickbyyssä.

Öfvervaknings afdelning för 10 oroliga och 12 osnygga manliga patienter. Valvonta osasto 10:lle levottamalle ja 12 epäsiistille miespotilaalle.

Fasad mot vester.

Läntinen fasaati.

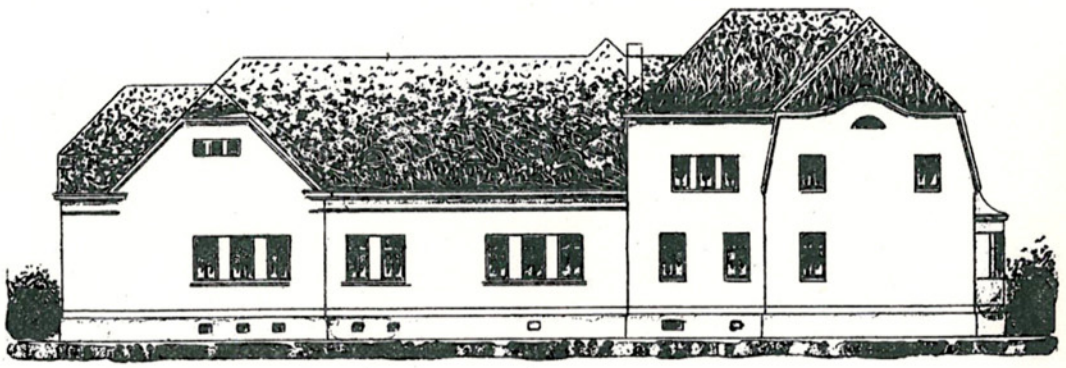

Skärning a–b.

Leikkaus a–b.

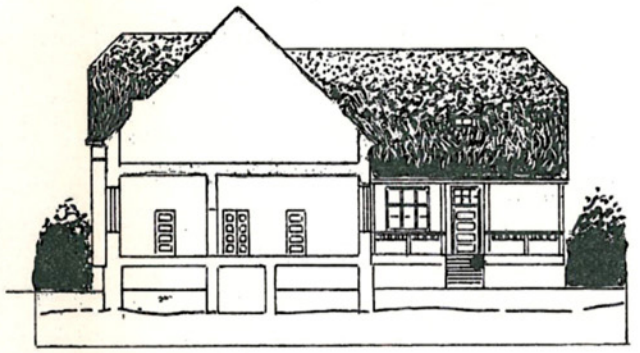

Plan af 2:dra. våningen.

2:sen kerroksen pohjapiirros.

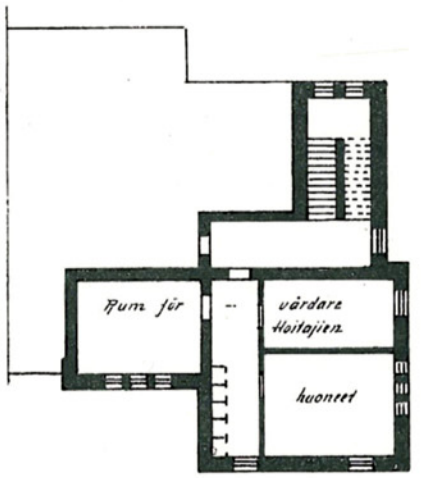

Plan af 1:sta. våningen.

1:sen. kerroksen pohjapiirros.

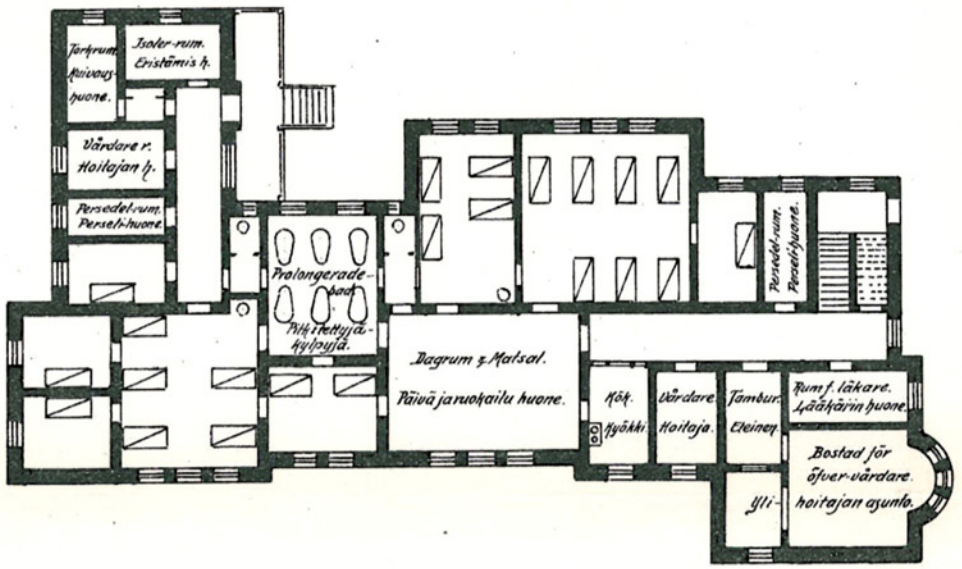

Plan af källarvåningen.

Kellarikerroksen pohjapiirros.

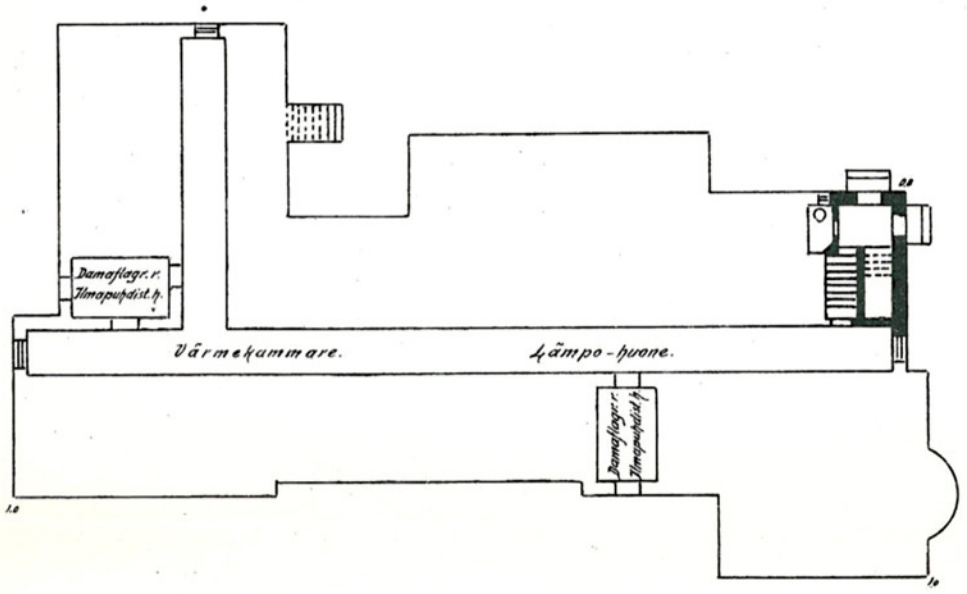

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 20 30 40 50 60 Mtr.

Helsingfors den 24 Februari 1909

E. Ahrenberg

Förslag till Helsingfors kommunala sinnessjukhus på Nickby. • Ehdotus Helsingin kunnallis mielisairaalaa varten Nickbyyssä.

Stallbyggnad. • Talli.

Skärning a-b.
Leikkaus a-b.

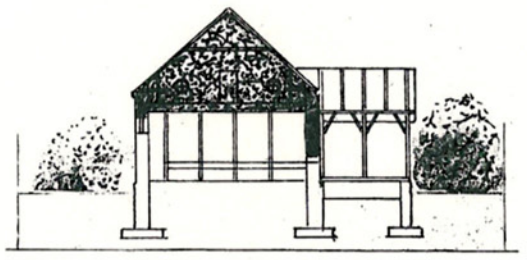

Fasad mot norr.
Pohjoinen fasaati.

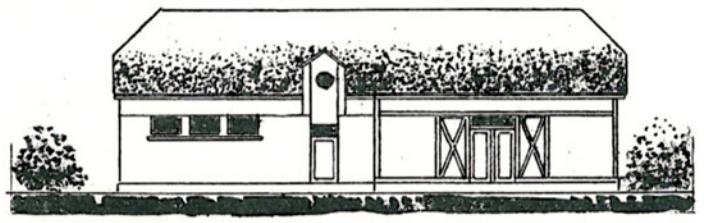

Plan.
Pohjapiirros.

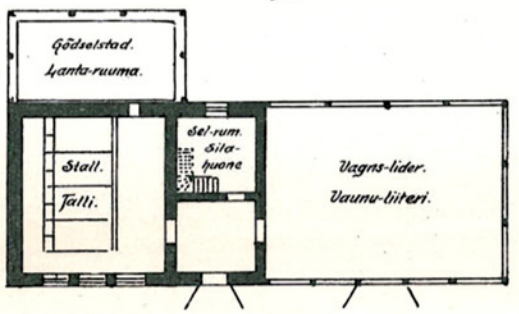

Svinhus. • Sikalaävä.

Fasad mot söder.
Etelläinen fasaati.

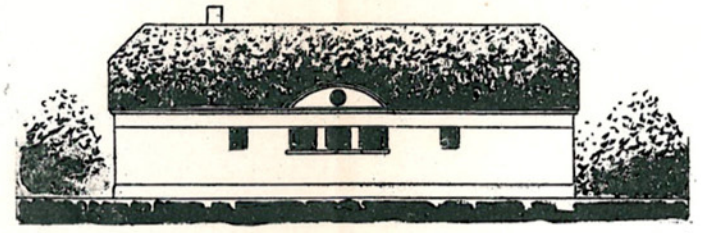

Skärning a-b.
Leikkaus a-b.

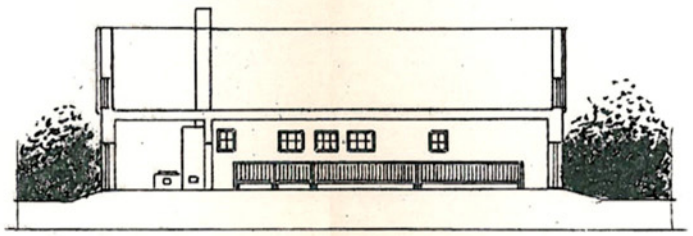

Plan.
Pohjapiirros.

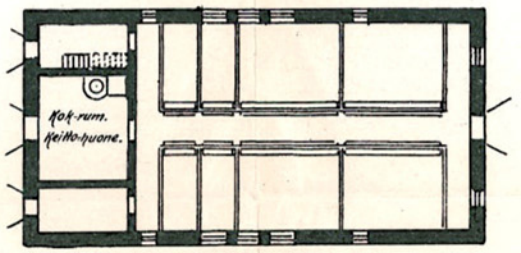

Hö- och halmlider. • Heinä- ja Olkilato.

Skärning a-b.
Leikkaus a-b.

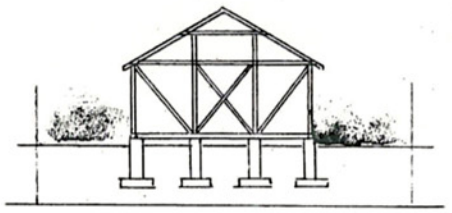

Fasad mot vester.
Läntinen fasaati.

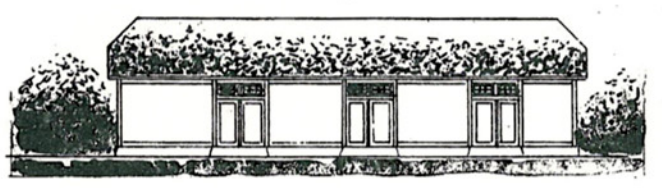

Plan.
Pohjapiirros.

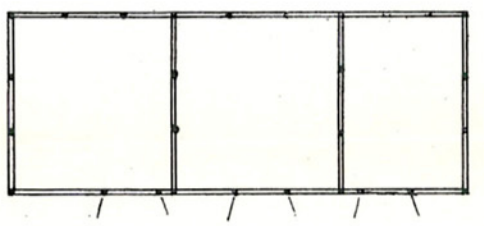

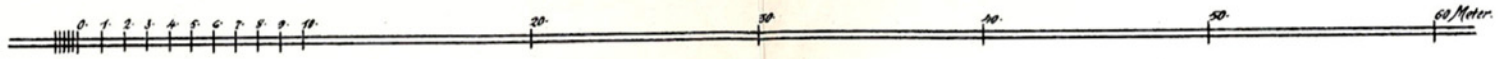

Helsingfors den 24 Februari 1909
E. A. Kranck

Valiokunnanmietintö *Kaupunginvaltuustolta vaaditun lausunnon johdosta, joka koskee Lainvalmistelukunnan laatimaa ehdotusta asetukseksi mooseksenuskolaisista Suomessa.*

Sittenkuin Kaupunginvaltuustolta oli vaadittu alamaista lausuntoa Lainvalmistelukunnan laatimasta ehdotuksesta asetukseksi mooseksenuskolaisista Suomessa, on Valtuusto viime toukok. 11 p:nä antanut allekirjoittaneiden ynnä pankinjohtaja E. Indreniuksen muodostaman valiokunnan toimeksi laatia ja Valtuustolle jättää ehdotuksen sanotuksi lausunnoksi. Ilmoittaen että pankinjohtoja Indrenius kaupungista poismatkustamisen vuoksi on ollut estetty ottamasta osaa puheenalaiseen työhön, saa valiokunta kunnioittaen esittää asiassa seraavaa:

Laatimansa lakiehdotuksen perusteluissa esittää Lainvalmistelukunta että samalla kun on tunnustettava täysin oikeutetuksi se vaatimus, että sivistysvaltion, joka keskuudessaan sallii juutalaisasutuksen olemassa oloa, olisi luotava näiden asukkaiden elämälle ja toiminnalle lailliset ja turvalliset muodot, niin ei voi myöskään olla kieltämättä, että niidenkin epäilykset ovat tosioloihin perustuvat, jotka pelkäävät liian lukuisasta juutalaisten siirtymisestä Suomeen voivan koitua yhteiskunnallisen vaaran.

Lainvalmistelukunta on tämän takia sitä mieltä, että lainlaatijan tulisi järjestäessään lailliselle pohjalle juutalaisten aseman Suomessa, myöntää täysi pätevyys niille syille, joilla vaaditaan täällä syntyneille ja kasvaneille kuin myös pitemmän ajan — Lainvalmistelukunnan ehdotuksen mukaan vähintään kymmenen vuotta — viranomaisten luvalla Suomessa asuneille mooseksenuskolaisille kansalaisoikeudet. Yksinomaan sen kautta, että asukkaille, joilla ei tosiasiasiallisesti ole muuta isänmaata, suotaisiin Suomessa kansalaisoikeudet, voitaisiin toivoa, että he vähitellen — kuten kokemus on niistä maista, missä juutalaisilla kauan on ollut kansalaisoikeudet, todistanut — kiintyisivät uuteen kotimaahansa.

Mutta joskin Lainvalmistelukunta täten on ehdotuksensa rakentanut sille periaatteelle, että Suomessa syntyneet ja pitemmän ajan asianomaisella luvalla asuneet juutalaiset voisivat päästä Suomen kansalaisiksi, niin on Lainvalmistelukunta toiselta puolen, pitäen silmällä juutalais-siirtymisestä mahdollisesti koituvia vaaroja, koettanut keksiä sopivia keinoja vaaran torjumiseksi.

Lainvalmistelukunta on arvellut löytäneensä paraimmat takeet tällaista vaaraa vastaan siinä, että kunnille varattaisiin tilaisuus itse harkita ja päättää, tahtoisivatko ne

sallia juutalaisten asettuvan alueelleen. Millä tavalla tämä kuntien määräämisoikeus olisi järjestettävä, käy esille seuraavasta.

Kun Lainvalmistelukunnan mielipiteen mukaan ei voisi tulla kysymykseen, että juutalaisia kokonaan kiellettäisiin tulemasta passillakaan Suomeen, eikä sellaista kieltoa voisi käytännössä ylläpitää, on Lainvalmistelukunta näin ollen katsonut, että huomiota on siihen kohdistettava ja erityisiin toimenpiteisiin siinä tarkoituksessa ryhdyttävä, etteivät juutalaiset, jotka passilla ovat maahan tulleet, jäisi tänne ilman erikoista lupaa pysyväisesti asumaan. Olisi sentähden säädettävä tarkkoja määräyksiä siitä, millä tavalla ja millä ehdoilla passilla tänne tulleille juutalaisille olisi annettava lupa täällä oleskella yli sen ajan, jonka heidän täytyy saada passinsa nojalla matkalla maassa viipyä. Tässä tarkoituksessa on Lainvalmistelukunta ehdottanut, että juutalainen saisi passin nojalla olla maassa korkeintaan kolme kuukautta, mutta jos hänen toimensa vaativat pitempää oleskelua Suomessa, voisi kuvernööri hakemuksesta ilman muuta antaa hänelle luvan oleskella täällä vielä kuusi kuukautta. Jos juutalainen haluaisi vieläkin kauemmaksi aikaa jäädä maahan, olisi asiaa lähemmin harkittava. Kuvernöörin tulisi tällöin ryhtyä tutkimaan, olisiko suotavaa, että hakija saisi maahan asettua, ja tätä varten hankkia siltä tai niiltä poliisiviranomaisilta, joidenka virka-alueella juutalainen siihen asti on oleskellut, tarkat tiedot hänen käytöksestään ja muista päätökseen vaikuttavista seikoista. Hakemuksessaan tulisi juutalaisen myös mainita, mihin kuntaan hän aikoo asettua asumaan, ja kuvernöörin tulisi, ennenkuin hän päätöksensä tekee, kuulustella tämän kunnan mielipidettä. Tämän nojalla, sekä muuten toimitetun tutkimuksen perusteella hän sitten tekisi päätöksensä, jossa hän voisi esiintulleiden asianhaarain perusteella myöntää pidennettyä oleskelulupaa vuodeksi. Erityinen ololippu olisi juutalaiselle tällöin annettava.

Jos juutalainen tahtoisi vieläkin yli kuvernöörin täten salliman ajan Suomeen jäädä, jolloin jo voisi katsoa hänellä olevan aikomuksen pysyväisemmin tänne asettua, tulisi hänen tehdä siitä uusi hakemus kuvernöörille. Mutta tällöin ei kuvernöörin harkintaoikeus enää olisi yhtä vapaa kuin edellisellä kerralla. Ratkaisuvalta olisi tällöin jo enemmän kunnalle siirrettävä. Lainvalmistelukunta sentähden ehdottaa, että kunta, jossa juutalainen ololippunsa perusteella on asunut, olisi oikeutettu ei vain mieltään asiassa ilmaisemaan, kuten edellisellä kerralla, vaan suorastaan estämään, antamalla epäävän lausunnon, juutalaista vastedes alueellaan asumasta. Jos kunnan lausunto olisi epäävä, ei kuvernööri voisi antaa juutalaiselle lupaa maassa edelleen oleskella. Ellei juutalainen voisi osoittaa, että jokin kunta on suostunut siihen, että hän sen alueella saisi asua, ei hän voisi enää Suomeen jäädä. Jos sen sijaan kunta puolestaan myöntyisi hakemukseen, voisi kuitenkin kuvernööri asiaa harkittuaan ja otettuaan huomioon muut asiaan mahdollisesti vaikuttavat seikat hakemuksen hylätäkin. Täten voisivat yleisemmät koko yhteiskuntaa koskevat näkökohdat tulla asianmukaisesti huomioon otetuiksi.

Että asianomainen kunta itse saisi päättää siitä, tahtooko se sallia juutalaisten asettua alueelleen, näyttää Lainvalmistelukunnan mielestä täysin kohtuulliselta ja oikeutetulta siihen nähden, että kunnalla ja sen asukkailla on lähinnä hankaluutta heistä, jos sellaisia ilmaantuisi. Mutta toiselta puolen on pelättävä, että, jos kunnat päätök-

sensä tekisivät jo, ennenkuin hakija niissä ensinkään olisi asunut, kuntien päätös ei tulisi riippumaan asiallisesta ja puheenalaisen henkilön mieskohtaiseen tuntemiseen perustuvasta arvostelusta, vaan voisi se johtua kiihkosta ja umpimähkäisistä ennakkoluuloista. Lainvalmistelukunta on sentähden katsonut asian olevan järjestettävän niin, että toiselta puolen juutalainen, joka kunnassa tahtoisi asua, tulisi tilaisuuteen osoittamaan käytöksellään ansaitsevansa oikeuden saada jäädä kuntaan, ja että toiselta puolen olisi takeita siitä, että kunnan päätös tällaisissa asioissa tulisi perustumaan oikeisiin syihin ja asialliseen arvosteluun. Niin toisen kuin toisenkin päämaalin saavuttamiseksi olisi välttämätöntä, että juutalainen on kunnassa jonkun ajan asunut, ennenkuin kunta hänen hakemuksestaan tekisi ratkaisevan päätöksen. Tätä varten ei kunnan ensimäiselle lausunnolle olisi annettava kuvernööriä sitovaa merkitystä, se kun tulisi annettavaksi ennenkuin kunta varsinaisesti tuntisi hakijan. Vasta kun tämä on jonkun ajan kunnassa oleskellut ja siten tehnyt itsensä tunnetuksi, olisi kunnalle myönnettävä laajempi valta siinä suhteessa.

Samalla kun Lainvalmistelukunnan mielestä juutalaisten oikeutetut vaatimukset täten tulisivat huomioon otetuiksi, samalla annettaisiin asianomaiselle kunnalle ja valtion viranomaisille valta tutkia, onko kunnalle tai yhteiskunnalle kokonaisuudessaan vahinkoa oleskelu-luvan myöntämisestä kussakin eri tapauksessa. Kun tämä tutkinta asetusehdotuksen mukaan olisi joka vuosi uudistettava, niin lienee viranomaisillemme annettu tarpeelliset keinot estämään Suomelle vahingollisen juutalais-asutuksen syntymistä. On sen lisäksi huomattava, että ehdotuksen mukaan juutalainen voidaan huolimatta annetusta ololipusta maasta karkottaa, jos hän tekee itsensä syypääksi erinäisiin juutalaisille ominaisiin tai yleensä törkeisiin rikoksiin.

Näiden varokeinojen lisäksi ehdottaa Lainvalmistelukunta, että tällaiset asianomaisella luvalla määräajan maassa asuvat juutalaiset saisivat asettua ainoastaan kaupunkeihin, jotta heidän käytöksensä valvominen olisi sitä helpompaa.

Esillä olevaa kysymystä harkitessaan on valiokunta tahtonut lausua käsityksenään, miten, valiokunnan mielipiteen mukaan, ehdoitetun lainlaadinnan tulee pääasiallisesti tarkoittaa tilaisuuden varaamista maassa syntyneille ja kasvaneille mooseksenuskolaisille, jotka todellisuudessa tuntevat itsensä Suomen kansalaisiksi, että heidät myöskin oikeudellisessa suhteessa pidettäisiin sellaisina. Tässä kohden on valiokunta niinmuodoin täydelleen hyväksynyt Lainvalmistelukunnan yllä esittämän käsityksen, samalla kun valiokunta on muutenkin melkoisilta osiltaan voinut yhtyä Lainvalmistelukunnan katsantokantaan asiassa, Lainvalmistelukunta on, valiokunnan ajatuksen mukaan, laatiessaan käsillä olevan lakiehdotuksensa, ottanut tarpeellisella tavalla huomioon maan poliitisen erikoisaseman ja sen suhteen keisarikuntaan. Valiokunta katsoo kuten Lainvalmistuskuntakin varovaisuuden olevan tarpeen vaatimaa tätä laatua olevia määräyksiä tehdessä sekä on sitä mieltä, että kaikki mooseksenuskolaisia varten pitemmälle menevät myönnytykset ovat tarkoin harkittavat sen kokemuksen nojalla, mikä on saavutettu toimenpiteillä, joilla on tarkoitettu tehdä heitä jossakin määrin samanarvoisiksi maan omien kansalaisten kanssa. Jos maata on suojeltava varsinkin Venäjän ja Puolan juutalaisten maahan tulvoamista vastaan, josta kaiken toden-

näköisyyden mukaan saattaisi koitua maalle onnettomuutta, ovat säädökset pidettävät voimassa, jotka ihanteelliselta näkökannalta katsoen saattaisivat mahdollisesti näyttää liian rajoittavilta. Tähän katsoen ei valiokunta, vaikkakin se, kuten sanottu, pääasiassa on hyväksynyt Lainvalmistelukunnan lakiehdotuksen, ole katsonut voivansa puoltaa ehdotuksen 1 §:n 2 momentissa olevaa määräystä siitä, että mooseksenuskolainen, joka asianomaisella luvalla on jatkuvasti oleskellut maassa vähintään kymmenen vuotta, voitaisiin ottaa Suomen kansalaiseksi. Valiokunta on sitä mieltä, että sellainen menettely saattaisi helposti juurtua, että henkilöt, jotka ovat hankkineet itselleen maassa olo-oikeuden, mutta joilla ei kuitenkaan ole ollut sen kestäessä mitään vakinaista asuntoa ja kotipaikkaa, voisivat viimemainitun määräyksen nojalla hankkia itselleen kansalaisoikeuden, joka valiokunnan käsityksen mukaan ei olisi soveliasta. Kun 6 §:ssä sen lisäksi ehdotetaan, että mooseksenuskolaisen, josta maalle voi olla erityistä hyötyä, voi Keisari ja Suuriruhtinas, riippumatta yllä olevasta aikamääräyksestä, ottaa Suomen kansalaiseksi, katsoo valiokunta niiden syiden, jotka maan paraasta silmälläpitäen saattaisivat jonkun kerran puhua kansalaisoikeuden myöntämismuodon yksinkertaistuttamisen puolesta, olevan asianmukaisesti huomioon otetut.

Lainvalmistelukunnan ehdotusta vastaan on valiokunnalla muuten ainoastaan muutamia yksityiskohtaisia muistutuksia esitettävänä.

Kun lakiehdotuksen 1 §:ssä edellytyksenä kansalaisoikeuden saamiseksi määrätään, että sen, joka sitä hakee, tulee olla hyvämaineisen, tahtoo valiokunta huomauttaa, että näyttää epäillyttävältä, mitä sillä on oikeastaan ymmärrettävä, sekä miten käsillä oleva seikka on selvitettävä. Valiokunnan mielestä ei voida suinkaan katsoa oikeaksi tämän käsitteen tekemistä samanarvoiseksi määräyksen kanssa kansalaisluottamuksen nauttimisesta, joka on laissa ehtona määrättyjen kansalaisoikeuksien nauttimista varten.

13 §:ssä luetellaan erilaisia rikoksia, joiden Lainvalmistelukunta on arvellut olevan senlaatuisia, että ne aiheuttavat mooseksenuskolaisen, joka on tehnyt itsensä syypääksi niihin lähettämisen maasta pois. Lainvalmistelukunta on tehnyt mainitun luettelemisen pitäen silmällä, että nämä rikolliset teot olisivat sellaisia, joiden saattaisi katsoa olevan kuvaavia juutalaisille. Valiokunta on kuitenkin sitä mieltä että, kun luettelo ei ole tai edes tarkoitettukaan tyhjentäväksi, esitettyjen rikosten sijaan olisi sentähden otettava ainoastaan yleinen määräys, että karkeampain rikosten tekemisestä voi seurauksena olla asianomaisten maastakarkoittaminen. Täten voitettaisiin, paitsi suurempaa harkintamahdollisuutta ilmaantuvissa tapauksissa, myöskin se, että mooseksenuskolaisia mahdollisesti loukkaava luokitteleminen yllämainitussa suhteessa vältettäisiin.

16 §:ssä ehdotetun säädöksen johdosta, että avioliitto mooseksenuskolaisten, tai mooseksenuskolaisen ja henkilön välillä, joka ei tunnusta samaa uskontoa, solmitaan kuten siviiliavioliitosta on säädetty, tahtoo valiokunta huomauttaa, että kun siviiliavioliitosta ei ole vielä annettu minkäänlaisia säännöksiä sekä sellaisten saaminen, vaikkakin moinen lainsäädäntö saattaa lähimmässä tulevaisuudessa olla odotettavissa, on kuitenkin tätä nykyä epävarmaa, olisi Lainvalmistelukunnan pitänyt laatia tältä varalta tarpeellisia välittäviä määräyksiä.

Esitetyn nojalla saa valiokunta kunnioittaen ehdottaa että Kaupunginvaltuusto päättäisi

annettavassa lausunnossa puoltaa kyseenalaisen lakiehdotuksen hyväksymistä valiokunnan yllä esittämillä muistutuksilla.

Helsingissä kesäkuuu 4 p:nä 1909.

Ossian Donner. **W. F. Heimbürger.** **August Lundqvist.**

Hjalmar Ekholm.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

Asiakirjoja, *jotka koskevat täkäläisen Familjebyggnads Aktiebolaget osakeyhtiön tekemää ehdotusta erinäisille seitsemännen kaupunginosan kortteleille voimassa olevan rakennusjärjestyksen muuttamisesta eräiltä kohdin toisin kuuluvaksi.*

Herroille Helsingin Kaupunginvaltuusmiehille.

Seitsemännen kaupunginosan korttelien 180, 182, 183 ja 185 rakentamista varten on heinäkuun 24 päivänä 1902 annettu erityinen rakennusjärjestys, jonka määräykset kaupungille voimassa olevaan yleiseen rakennusjärjestykseen katsoen melkoisesti rajoittavat edellä mainittujen korttelien tonttien rakentamista ja joka on osottautunut enemmän taikka vähemmän epätarkoituksenmukaiseksi ja johon sentähden nyt, kun mainittujen korttelien tontit ovat rakennetut, olisi järjestyksen kannalta katsoen tehtävä sellainen lisäys, että syntyneet epäkohdat voitaisiin poistaa.

Rakennusjärjestyksen 8 pykälä kuuluu:

„Asuintalon saa rakentaa korkeintaan kaksikerroksiseksi. Sen lisäksi saatakoon kuitenkin puolet joko kellarikerroksen tahi ullakkokerroksen pinta-alasta sisustaa asuinhuoneiksi.

Poikkeusta tästä, sillä tavoin kuin yleisen rakennusjärjestyksen 48 §:ssä sanotaan, ei myönnetä.“

Tämä rajoitus rakennusten sisustamiseen nähden olisi voinut olla paikallaan mitä ullakkokerrosten sisustamiseen tulee, mutta nykyään, kun kaikille näiden korttelien tonteille on rakennettu kaksikerroksisia rakennuksia, joissa myös on maanpinnan yläpuolella oleva niin sanottu kellarikerros eli niinmuodoin kolme kerrosta, on määräys „että ainoastaan puolet kellarikerroksen pinta-alasta saa sisustaa asuinhuoneiksi“ käynyt epäonnistuneeksi.

Tämän valaisemiseksi myötäliitämme korttelin 180 itäosassa sijaitsevien Kapteeninkadun talojen 12, 14, 16 ja 18 rakennusten kellarikerrosten pohjapiirroksen, jossa A kirjaimella merkityt huoneet (19 huonetta keittiöineen) näinä asunnonpuutteen aikoina ovat jo viisi vuotta olleet edellämainitun kiellon johdosta tulisijoilla varustamatta, joten muutoin ajanmukaisia, kolme huonetta ja keittiön käsittäviä huoneistoja, joiden lattiapinta on 30 sm maanpinnan yläpuolella ja jotka täysin vastaavat yleisessä rakennusjärjestyksessä asuinhuoneista olevia määräyksiä

ja terveydellisessä suhteessa ovat täysin asuttavia, ovat asumatta, kun niissä rakennusjärjestyksen 8 §:n nojalla yksi huone ja keittiö ovat vailla tulisijaa.

Nyttemmin saatuamme tietää, että tulisijain laittaminen sellaisiin huoneisiin voitanee sallia, jos suoritetaan lisähinta suuremmasta tontin käyttämisestä, rohkenemme tähän nähden Herroilta Kaupunginvaltuusmiehiltä nöyrimmästi anoa sellaista muutosta taikka lisäystä rakennusjärjestykseen, *'että myöskin kellarikerroksen toisen puoliskon saa Maistraatin myönnytyksellä tonteista arvion mukaan suoritettua lisähintaa vastaan sisustaa asuinhuoneiksi edellä mainituissa kortteleissa olevissa, jo valmiiksi rakennetuissa taloissa,* elleivät Herrat Kaupunginvaltuusmiehet katso voivansa ilman muuta oikeuttaa sisustamaan puheena olevat huoneet asuinhuoneiksi ainakin korttelissa 180; sillä 8 §:n määräyksen tarkoituksena ei suinkaan ole ollut sallia samassa kerroksessa ja samalla lattiatasolla, 30 sm maanpinnan yläpuolella, sisustaa toisen puoliskon asuinhuoneiksi, mutta kieltää se toisessa kerrospuoliskossa, niinkuin nyt on laita, ja mitä tulee mainitussa pykälässä olevaan lisäsäännökseen, että „poikkeusta ei myönnetä, niinkuin yleisen rakennusjärjestyksen 48 §:ssä sanotaan," niin tämä pykälä ei koske huoneiden sisustusta, vaan ainoastaan rakennettavaksi sallittua tonttialaa sekä rakennuksen luvallista korkeutta erikoisissa oloissa.

Korttelin 180 eteläosassa toimeenpannulla rakennusyrityksellä, joka käsittää Kapteenin-, Pekan- ja Huvilakadun varsilla kaikkiaan 8 taloa ja joka on kauimmin kärsinyt tulisijakiellosta, on tarkoituksena rakennuttaa hauskoja ja terveellisiä perheasuntoja, jonka tähden siihen on pantu suuria kustannuksia, ja lienee sen vuoksi oikeutettu toivomaan sen saavan osakseen hyväntahtoista suopeutta asianomaisten taholta.

Rakennukset on asianmukaisesti vahvistettujen piirustusten mukaan rakennettu kolmikerroksisiksi, ja alle on lämpimän kellarin saamiseksi teetetty korkeat, tilavat kellarit, koska ainakaan pakkasta kestäviä lämpimiä kellareja ei ole voitu aikaansaada taloihin maanpinnan yläpuolelle, niinkuin R. J. määrää. Sen sijaan että olisi teetetty epätarkoituksenmukaisia ja rumentavia ulkohuoneita pihalle, on kaikille 8 tontille laitettu 3,000 m:n^2 laajuinen puutarha koko korttelissa asuvain vuokralaisten yhteiseksi hauskuudeksi.

On sentähden räikeässä epäsoinnussa rakennusten tarkoituksen kanssa että alimman kerroksen muutoin asuttavista huoneista puuttuu tulisijoja, joten niissä ei käy asuminen, vaan ne täytyy luovuttaa muuhun tarkoitukseen kuin mihin ne soveltuvat, ja tulisijalla varustetut huoneet täytyy vuokrata yksityisinä huoneina työväelle, jota paitsi tulisijattomat huoneet usein ovat käyttämättöminä ja kylmillään, siten aiheuttaen moninaisia ikävyyksiä ja hankaluuksia kaikille talon vuokralaisille. Vahinkoakin syntyy kovan pakkasen tullessa, kun alimmassa kerroksessa olevain keittiöiden kautta kulkevat vesijohtoputket palovesijohdon yhteydessä jäätyvät.

Edellä mainituissa kortteleissa on noin 50 taloa, jotka on rakennettu samalla tavalla kolmikerroksisiksi saman rakennusjärjestyksen mukaan, joten niiden alimmasta eli kellarikerroksesta puuttuu tulisijoja, ja joiden kaikki on omistajat tulevat heti, kun

meidän anomukseemme on myönnytty ja tulisijoja sallitaan rakentaa pohjakerroksen toiseenkin puoliskoon, anomaan samaa, joten kaupungille olisi esitetystä lisämaksusta oleva ylimääräistä tuloa vähintään 50,000 markkaa, paitsi sitä vuotuista veroäyrituloa, mikä talojen suuremman tuottavaisuuden johdosta olisi tuloutettavissa.

Mainittujen seikkain nojalla rohkenemme toivoa, että Herrain Kaupunginvaltuusmiesten yleistä hyötyä katsova harrastus saattaisi Herrat Kaupunginvaltuusmiehet tekemään välittömän päätöksen asiassa, joka nyttemmin lienee niin selvästi esitetty, että komitean asettaminen siitä johtuvine viivytyksineen on tarpeeton.

Siinä tapauksessa että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet eivät katsoisi edellä olevan selityksen riittävästi valaisevan asiaa jotta voitaisiin tehdä välitön päätös tässä esitettyyn anomukseemme myöntymisestä, toivomme asian jätettävän Rahtoimikamarin tarkemmin selvitettäväksi.

Helsingissä, helmikuun 25 p:nä 1909.

Familje-Byggnads-Aktiebolaget.

Ferd. Jacobsen.

HELSINGIN

MAISTRAATTI.

Helsingissä,
toukok. 15 p:nä 1909.

N:o 651.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Herrain Kaupunginvaltuusmiesten tämän mukana palautuvassa lähetepäätöksessä viimeksi kuluneen maaliskuun 16 päivältä ovat Herrat Valtuusmiehet Familjebyggnadsaktiebolaget osakeyhtiön Herroille Valtuusmiehille tekemän anomuksen johdosta, joka tarkoittaa tämän kaupungin kortteleille N:o 180 y. m. voimassa olevan rakennusjärjestyksen muuttamista eräiltä kohdin, pyytäneet rakennustarkastajan ja Maistraatin lausuntoa, onko ja missä määrin edellä mainitusta rakennusjärjestyksestä poikettu Familjebyggnadsaktiebolaget osakeyhtiölle kuuluvien tonttien rakennuttamisessa.

Tätä pyyntöä täyttääkseen saa Maistraatti kunnioittaen lähettää rakennustarkastajan antaman lausunnon, sekä omasta puolestaan yhtyä siihen, mitä hän on asiasta lausunut.

Adolf Aminoff.

A. V. Lindberg. **J. von Haartman.** **Alex. von Knorring.**

Edv. Öhrnberg.

HELSINGIN KAUPUNGIN

RAKENNUSTARKASTAJA.

Helsingin Maistraatille.

Maistraatin kirjelmän johdosta maaliskuun 29 päivältä 1909 saan täten lausua seuraavaa.

Kortteleille 180, 182, 183 ja 185 voimassa olevan rakennusjärjestyksen 8 § säätää selvästi, että „Asuintalon saa rakentaa korkeintaan kaksikerroksiseksi". Tarkoituksena sellaisella rakennusten korkeuden rajoituksella on ollut että mainittuihin kortteleihin saataisiin huvilarakennuksia. Jotta kuitenkin rakennuttajalla olisi tilaisuutta käyttää hyväkseen tontin maaperäisiä oloja ja jottei rakennusten ryhmitys tulisi valetuksi yhteen ja samaan jäykkään kaavaan, vaan todella saisi huvilaluonteen, on tehty se myönnytys, että puolet kellarikerroksen tai ullakkokerroksen pinta-alasta saa käyttää asuinhuoneiksi. Tämä myönnytys ei mielestäni oikeuta rakennuttajaa näille tonteille teettämään vuokrakasarmeja, jotka kauttaaltaan ovat kolmikerroksisia, jopa monessa tapauksessa osittain nelikerroksisiakin. Rakennusjärjestyksen rajoittava määräys ei suinkaan tarkoita rakennusten „sisustusta", vaan itse rakennusten ryhmitystä. Myöskään ei määräys, että ainoastaan kaksikerroksisia taloja saa rakentaa, ole „käynyt epäonnistuneeksi", vaan ovat rakennukset epäonnistuneet sen johdosta, että rakennuttaja on tahallaan yrittänyt kiertää rakennusjärjestystä siihen luottaen että hän vastaisuudessa mahdollisesti saa oikeuden poiketa rakennusjärjestyksen tarkoittamasta rakennustavasta.

Myötäliitetty pohjapiirros päivänselvästi osottaa alunpitäen olleen aikomuksena sisustaa koko kellarikerros asuinhuoneiksi. Kaupungissa vallitseva asunnonpuute näyttää minusta heikolta perustelmalta, kun mainittu aikomus oli olemassa jo siihen aikaan, kun piirustukset annettiin vahvistettaviksi, eikä silloin vielä ollut mainittavaa asunnonpuutetta kaupungissa. Puhe asunnonpuutteesta on vaan tekosyy, varsinkin kun kaikki mainitun kellarikerroksen huoneet ovat, vaikka Maistraatti on ne julistanut kelvottomiksi, vuokrattuina ja vielä tänäkin päivänä käytetään asuinhuoneiksi. Talojen saattaminen tuottavammiksi ja viranomaisten luvan hankkiminen edellä mainittuun väärään menettelyyn on hakemuksen todellinen tarkoitus, mikä myös näkyy siitä, että Familjebyggnadsaktiebolaget osakeyhtiö kirjoituksessaan selvästi huomauttaa, että „yritykseen on pantu suuria kustannuksia ja senvuoksi lienee oikeutettu toivomaan sen saavan osakseen hyväntahtoista suopeutta".

„Ettei 8 §:n määräyksen tarkoituksena suinkaan ole ollut sallia samassa kerroksessa ja samalla lattiatasolla, 30 sm maanpinnan yläpuolella, sisustaa toisen puoliskon asuinhuoneiksi, mutta kieltää se toisessa kerrospuoliskossa", on selvää

selvempi, niinkuin jo edellä olen huomauttanut. On valitettava tosiasia, että niin kuitenkin on käynyt, mutta pitänee rakennuttajan, joka itse on halunnut saada rakennuksensa siten suunnitelluksi, myös itse kärsiä menettelynsä seuraukset.

Se seikka että puolet alimpaan kerrokseen laitetuista huoneista ovat vailla tulisijaa, ei mitenkään ole „räikeässä epäsoinnussa rakennusten tarkoituksen kanssa“ vaan täydellisesä sopusoinnussa sen menettelyn kanssa, jota rakennuttaja itse on noudattanut piirustusten valmistamisessa. Mitä tulee siihen syyhyn, että vesiputket jäätyvät, on se niin heikko kuin suinkin. Onhan omistajalla tilaisuutta eristää vesijohtoputkensa, ja hyviä, täysin luotettavia eristysaineita on yllin kyllin saatavissa.

Jos usein mainittujen tonttien rakennukset teetettäisiin täysin rakennusjärjestyksen sanamuodon ja hengen mukaisesti, niin ei siitä missään tapauksessa seuraisi pakkoa rakennuttaa rumentavia ulkohuoneita pihalle, niinkuin Familjebyggnadsaktiebolaget näyttää edellyttävän. Rakennusjärjestys päinvastoin tarjoo monta mahdollisuutta ulkohuoneiden sijoittamiseen kellarikerroksen käyttämättömään osaan tahi asuinhuoneiden alla sijaitsevaan tämän kerroksen osaan, jota jälkimäistä menettelyä onkin noudatettu kaikissa mainittujen tonttien rakennuksissa. Se ei siis mitenkään häiritsisi puutarhasuunnitelmaa. Jos ulkohuone tulee rumentavaksi, ei se johdu rakennusjärjestyksestä, vaan piirustusten laatijan kykenemättömyydestä.

Sen nojalla mitä edellä on sanottu, ja kun puheena olevat ja useat muut mainittujen korttelien tontit on aivan tahallisesti rakennettu voimassa olevan rakennusjärjestyksen määräyksiä rikkoen, sekä kun Maistraatti jo aikaisemmin on kieltänyt näitä huoneita käyttämästä asuinhuoneiksi, samalla huomauttaen, että olisi väärin suoda joillekuille tonteille etuja toisten samain ehtojen alaisten tonttien edellä, joiden omistajat ovat ne rakennuttaneet täysin rakennusjärjestyksen mukaisesti, ja kun Familjebyggnadsaktiebolaget osakeyhtiön esiintuomat syyt minusta näyttävät sangen haetuilta ja heikosti perustelluilta, saan pyytää että Maistraatti Herroille Kaupunginvaltuusmiehille mitä jyrkimmin esittäisi anomuksen hyljättäväksi. Läheteasiakirjat palautetaan tämän mukaan. Helsingissä, huhtikuun 17 p:nä 1909.

Mauritz Gripenberg.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

HELSINGIN
MAISTRAATTI.

Helsingissä,
maalisk. 30 p:nä 1909.

N:o 3,576.

***Asiakirjoja** kysymyksessä, joka koskee paikan luovuttamista Uspenskin tuomiokirkon viereen aijotulle muistomerkille.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Läänin Kuvernöörin lähetteen kuluvan maaliskuun 27 päivältä, N:o 3,151, asiassa, joka koskee paikan luovuttamista täkäläisen Uspenskin tuomiokirkon vierelle aijotulle muistomerkille, saa Maistraatti kunnioittaen lähettää siinä tarkoituksessa kuin lähete sisältää.

Maistraatin puolesta:

Adolf Aminoff.

Viktor Ekroos.

Suomennos.

SUOMEN
KENRAALIKUVERNÖÖRI.

Helsingissä,
maalisk. 5/18 p:nä 1909.

N:o 1,890.

Uudenmaan läänin Kuvernöörille.

Komitea, jonka minä olen asettanut huolehtimaan Armollisimmasti vahvistetun, kappelin muotoisen muistomerkin rakennuttamisesta Helsinkiin Haminan rauhanteon satavuotisriemujuhlan muistoksi, on anonut ryhdyttäväksi neuvotteluihin paikallisen kaupunginhallinnon kanssa siitä, että komitealle luovutettaisiin kappelin paikaksi myötäliitettyyn asemapiirrokseen merkitty 75 m²:n laajuinen ala, joka sijaitsee sen vuoren Katajanokansiltaan päin viettävällä rinteellä, johon oikeauskoinen

Uspenskin tuomiokirkko on rakennettu, ja joka ala ulottuu tuomiokirkon aitauksesta Kanavakadulle asti, likimain aitauksen keskikohdalta jonkun matkan päässä siitä, kuitenkin sillä ehdolla että kysymys, kelle henkilölle tahi laitokselle alueen alituinen hoito annetaan toimeksi, sittemmin ratkaistaan rakennettavaksi suunnitellun kappelin hallintoa koskevan kysymyksen yhteydessä.

Lausuen toivomuksen etteivät kaupunginviranomaiset kieltäytyisi ottamasta tätä anomusta asianmukaiseen huomioon, saan samalla pyytää Herra Kuvernööriä asianomaisille viranomaisille toimittamaan asian sekä suosiollisesti myötävaikuttamaan siihen, että asia niin pian kuin mahdollista tulisi ratkaistuksi suotuisaan suuntaan ja aineellisessa suhteessa mahdollisimman edullisilla ehdoilla, sekä sitten minulle ilmoittamaan mitä asiassa on tehty.

Ratsuväen kenraali **Böckmann.**

Kansliapäällikkö *Th. Knipovitsch.*

Ruotsintanut *Karl Hultman.*

Välipäätös:

Lähetetään Helsingin Maistraatille, joka suvainnee vaatia Kaupunginvaltuustolta kirjallista lausuntoa asiasta sekä sitten lähettää sen tänne oman lausuntonsa ohella ja samalla palauttaa läheteasiakirjat.

Helsingissä, Lääninkansliassa, maaliskuun 27 p:nä 1909.

Max Alfthan.

Axel Th. Möller.

HELSINGIN

ASEMAKAAVATOIMIKUNTA.

Helsingissä,
toukok. 21 p:nä 1909.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 24.

Vaadituksi lausunnoksi asiasta, joka koskee paikan luovuttamista täkäläisen Uspenskin tuomiokirkon vierelle aijotulle muistomerkille, saa Kaupunginasemakaavatoimikunta kunnioittaen esiintuoda seuraavaa:

Katajanokalla sijaitseva venäläinen kirkko ei ole ainoastaan ihanan asemansa, vaan myös ääriviivainsa ja kauniiden muotosuhteittensa, etevän arkkitehtuurinsa ja oivallisen ympäristöön soveltumisensa vuoksi Helsingin kaikkein parhaita kaunistuksia. Jotta estettäisiin viereisiä rakennuksia mitenkään häiritsemästä kirkon rakennustaiteellisessa suhteessa eheätä vaikutusta, on kaupunginasemakaavaan likinnä kirkkoa osaksi varattu suuri suojelusalue, jota ei saa rakennuttaa, osaksi sen pohjois- ja eteläpuolelle sallittu rakentaa ainoastaan mataloita makasiinirakennuksia. Kun nyt venäläiseltä taholta anotaan oikeutta saada aivan tämän kauniin temppelin vierelle pystyttää muistomerkki, on Kaupunginasemakaavatoimikunta ollut sitä mieltä, että semmoinen lupa voidaan myöntää ainoastaan sillä edellytyksellä, että kaupunginviranomaiset huolehtivat ettei siten Helsingin rakennustaiteellisesti arvokkaimpia näköaloja turmella.

Kirkko on rakennettu kahteen tarkoin vaarinotettuun pääakseliin, joista toinen kulkee idästä länteen tornin keskitse, toinen etelästä pohjoiseen kellotornin ja suuren tornin lävitse, joten rakennuksen taiteellista vaikuttavaisuutta on saatu lisätyksi rakennustaiteellisten massain asteettaisella kohotuksella. Jos nyt muistomerkki sijoitetaan niin, kuin asiakirjoja seuraavassa kartassa ehdotetaan, niin on helposti oleva seurauksena, että tämä rytmillinen kohoaminen kokonaan turmeltuu, eritoten jos muistomerkki on massallaan, korkeudellaan taikka silmäänpistävän rikkaalla arkkitehtuurillaan vaikuttava voimakkaammin kuin sen takana olevat kirkon osat.

Tämän johdosta on Toimikunnasta näyttänyt oikeammalta valita muistomerkin paikka jonkun kirkon pääakselin ja mieluimmin idästä länteen kulkevan akselin kohdalta, jossa tapauksessa paikan ei kuitenkaan, niinkuin hakija näyttää ajatelleen, tulisi muodostaa kokonaisuutta sinänsä, vaan pitäisi sen rakennustaiteellisesti liittyä kirkkoa ympäröivään tukimuuriin, josta se ikäänkuin saisi kasvaa esiin.

Muista sellaisen paikan luovuttamisehdoista ei Toimikunta ole katsonut asiakseen antaa lausuntoa.

Sen nojalla mitä tässä on lausuttu, saa Kaupunginasemakaavatoimikunta kunnioittaen ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että aijotun muistomerkin paikaksi myydään 75 m²:n laajuinen ala, joka sijaitsee päätornin keskusakselin kohdalla, aivan kirkon pengermuurin länsipuolella, kuitenkin ainoastaan sillä ehdolla, että muistomerkki rakennustaiteellisesti sulautuu kirkkoon ja mainittuun muuriin ja että hakija voi antaa luotettavia takeita siitä, ettei muistomerkkiä tehdä niin kookkaaksi, että se rikkoo kirkon monumenttaalisen vaikutuksen.

Läheteasiakirjat myötäliitetään.

Kaupunginasemakaavatoimikunnan puolesta:

Julius Tallberg.

Bertel Jung.

HELSINGIN KAUPUNGIN

PUUTARHALAUTAKUNTA.

Toukok. 28 p:nä 1909. *Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

N:o 13.

Lähetteessä kuluvan toukokuun 25 päivältä on Kaupunginvaltuusto pyytänyt Puutarhalautakunnan lausuntoa asiasta, joka koskee paikan luovuttamista täkäläisen Uspenskin tuomiokirkon vierelle aijotulle muistomerkille; ja saa Puutarhalautakunta tämän johdosta kunnioittaen lausua, että Puutarhalautakunta katsoo hakemukseen voitavan myöntyä ainoastaan Kaupunginasemakaavatoimikunnan esittämillä ehdoilla, eritoten siihen nähden että paikalla jo olevat istutukset vahingoittuisivat vähimmin, siinä tapauksessa että näitä ehtoja noudatetaan. Sitä paitsi olisi Lautakunnan mielestä myönnytykseen vielä liitettävä ehto, että kaupungille on korvattava ei ainoastaan kaikki vahingot, mitkä rakennustyö tuottaa istutuksille, vaan myös siitä mahdollisesti aiheutuvat istutusten muutostyöt.

Läheteasiakirjat palautetaan tämän mukana.

Puutarhalautakunnan puolesta:

R. E. Westerlund.

Gustaf Lagerblad.

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kesäk. 3 p:nä 1909.

N:o 278.

Uudenmaan läänin Kuvernöörille osotetussa kirjelmässä viimeksi kuluneen maaliskuun 18 päivältä on Suomen Kenraalikuvernööri ilmoittanut, että komitea, jonka hän on asettanut huolehtimaan armollisesti vahvistetun, kappelinmuotoisen muistomerkin pystyttämistä Helsinkiin Haminan rauhanteon satavuotisriemujuhlan muistoksi, oli anonut ryhdyttäväksi neuvotteluihin Helsingin kaupunginhallinnon kanssa siitä, että kappelin paikaksi luovutettaisiin kirjelmään myötäliitetyssä asemapiirroksessa osotettu 75 m²:n laajuinen alue sen vuoren Katajanokansiltaan päin viettävältä rinteeltä, mihin oikeauskoinen Uspenskin tuomiokirkko on rakennettu, ja joka alue ulottuu tuomiokirkon aitauksesta Kanavakadulle asti, likimain aitauksen keskikohdalta jonkun matkan päässä siitä.

Puheena olevan asian on Maistraatti kirjelmässä maaliskuun 30 päivältä kuluvaa vuotta lähettänyt Kaupunginvaltuustolle kaupunginviranomaisten lausunnon saamiseksi asiasta. Valtuusto on, ennenkuin on ottanut asian harkittavaksi, katsonut tarpeelliseksi hankkia Kaupunginasemakaavatoimikunnan, Puutarhalautakunnan sekä Rahatoimikamarin lausunnot ehdotuksesta. Viimeksi kuluneen toukokuun 21 päivänä antamassaan lausunnossa Kaupunginasemakaavatoimikunta, kirjelmässä lähemmin mainituilla perusteilla, ehdottaa Kaupunginvaltuuston, päätettäväksi

> että aijotun muistomerkin paikaksi myydään 75 m²:n laajuinen alue, joka sijaitsee päätornin keskusakselin kohdalla, aivan kirkon pengermuurin länsipuolella, kuitenkin ainoastaan sillä ehdolla, että muistomerkki rakennustaiteellisesti sulautuu kirkkoon ja mainittuun muuriin ja että hakija voi antaa luotettavia takeita siitä, ettei muistomerkkiä tehdä niin kookkaaksi, että se rikkoo kirkon monumenttaalisen vaikutuksen.

Sittemmin on Puutarhalautakunta kirjelmässä vastamainitun kuukauden 28 päivältä yhtynyt Kaupunginasemakaavatoimikunnan lausuntoon ja ehdotukseen, eritoten siihen nähden että paikalla jo olevat istutukset vahingoittuisivat vähimmin, jos mainittuja ehtoja noudatettaisiin. Sitä paitsi esittää Lautakunta luvan myöntämiseen

liitettäväksi vielä sen ehdon, että kaupungille on korvattava ei ainoastaan kaikki se vahinko, minkä rakennustyö tuottaa istutuksille, vaan myös kustannukset, joita koituu rakennustyön mahdollisesti aiheuttamista istutusten muutostöistä.

Rahatoimikamarikin on voinut yhtyä vastamainittuihin ehdotuksiin. Tosin saattanee syystä epäillä, onko kaupunginviranomaisten luovutettava puheena olevalle taikka muille rakennusyrityksille tarpeellista maata edellä mainitun kirkon viereltä ja alueelta, joka vahvistetun kaupunginasemakaavan mukaan on aijottu pysytettäväksi istutuksena ja avonaisena paikkana. Mutta kun, niinkuin Kaupunginasemakaavatoimikunta huomauttaa, tarvittava ala suunnitellun rauhanmuistomerkin pystyttämistä varten on eräillä ehdoilla luovutettavissa kaupungin oikeutettujen etujen sen kautta mainittavasti syrjäytymättä, saa Rahatoimikamari periaatteessa puoltaa suostumista tehtyyn esitykseen. Siihen nähden lienee kuitenkin tarkemmin valaistava joitakuita näkökohtia, joita Kaupunginasemakaavatoimikunta ja Puutarhalautakunta eivät ole katsoneet asiakseen käsitellä. Helsingin kaupungilla täytyy katsoa olevan vähän taikka ei mitään etua siitä, rakennetaanko muistomerkki vai eikö, pystytetäänkö muistomerkki Helsinkiin vaiko johonkin muuhun kaupunkiin. Tältä kannalta katsoen näyttää Rahatoimikamarista luonnolliselta että, jos kaupunginviranomaiset suostuvat puheena olevaan anomukseen, ei ainoastaan edellä esitettyjä ehtoja ole pantava, vaan myös vaadittava täysi korvaus maan luovuttamisesta muuhun tarkoitukseen kuin mihin se on aijottu. Kun tehtiin ehdotus tonttipaikan luovuttamisesta suunnitellulle eduskuntatalolle, katsoi Kaupunginvaltuusto olevan vaadittava korvausta maan luovuttamisesta, vaikka asia silloin oli Helsingin kaupungille sangen tärkeä ja ostajana oli Suomen kansa. Tässä tapauksessa on, niinkuin edellä huomautettiin, puheena olevan rakennusyrityksen toteuttamisesta Helsingin kaupungille sangen vähän etua taikka hyötyä ja vastainen omistaja on nykyään kaupunginviranomaisille tuntematon. Asiakirjoista ei nimittäin käy selville, onko yksityinen henkilö, joku laitos vaiko muistomerkin rakennuttamista toimittamaan asetettu komitea vastedes esiintyvä alueen omistajana. Näin ollen ja kun kaupunginviranomaiset eivät ole oikeutetut lahjoittamaan kaupungille kuuluvaa maata tuntemattomalle vastaiselle omistajalle, lienee, Rahatoimikamarin mielestä, alueen myymistä määrätyillä ehdoilla katsottava sopivimmaksi maanluovutusmuodoksi. Myyntihintaa määrätessään on Rahatoimikamari toiselta puolen ottanut huomioon, että tonttiarvo tässä osassa Katajanokkaa voidaan arvioida 300—400 markaksi m²:ltä, mutta että toiselta puolen nyt ei ole puheena tontti, jota saisi käyttää yhtä laajaperäisesti kuin tavallista asuintonttia, vaan ainoastaan pienempi ala, jonka nautintaoikeutta tuntuvasti rajoitetaan erinäisillä määräyksillä. Rahatoimikamari on sentähden katsonut tässä tapauksessa olevan määrättävä hinnaksi 200 mk m²:ltä. Vertailun vuoksi mainittakoon, että Helsingin kaupunki osti täkäläiseltä venäläiseltä Lukiolta erinäisiä tontteja Vilhonkadun varrelta 200 markan hinnasta m²:ltä. Katajanokan kanavan vierellä ja Vilhon- ja Fabianinkadun varrella sijaitsevan maan arvonerotus on kuitenkin ilmeinen ja tuskin tasoitettavissa sen kautta, että toisessa

tapauksessa oli kysymyksessä tontinosto ja toisessa on puhe maa-alueen luovuttamisesta. Jos ehdotettu arviosumma on hakijan mielestä liian suuri, on hänellä tilaisuutta rakennuttaa usein mainittu muistomerki muuanne vähemmän kalliille alueelle.

Vihdoin on Rahatoimikamari katsonut olevan huomauttaminen, että Kaupunginasemakaavatoimikunnan edellä mainitussa ehdotuksessa oleva viimeinen momentti olisi poistettava ja sen sijaan pantava määräys, että Kaupunginvaltuusto pidättää itselleen oikeuden ennen muistomerkin rakentamista tarkastaa ja hyväksyä sen piirustukset.

Sen nojalla mitä edellä on lausuttu, saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että Haminan rauhanteon johdosta suunnitellun muistomerkin paikaksi myydään 75 m²:n laajuinen ala aivan Uspenskin tuomiokirkon pengermuurin viereltä päätornin keskusakselin kohdalta seuraavilla ehdoilla;

1) että alueesta maksetaan 15,000 markan kauppahinta, joka on kaupungin rahastoon suoritettava, ennenkuin alue luovutetaan mainittuun tarkoitukseen;

2) että muistomerkin pitää rakennustaiteellisesti sulautua tuomiokirkkoon ja sen pengermuuriin sekä että Kaupunginvaltuusto siinä kohden pidättää itselleen oikeuden tarkastaa ja hyväksyä piirustukset, ennenkuin toimiin ryhdytään muistomerkin pystyttämiseksi;

3) että kaupunki vaatii korvauksen ei ainoastaan kaikesta vahinkosta, minkä rakennustyö tuottaa istutuksille, vaan myös kustannuksista, joita johtuu rakennustyön mahdollisesti aiheuttamista istutusten muutostöistä.

Siinä tapauksessa että Kaupunginvaltuusto hyväksyy Rahatoimikamarin ehdotukset, lienee Rahatoimikamarin, jos hakijakin on ehdotukset hyväksynyt, sekä annettava Kaupunginvaltuustolle ehdotus tästä aiheutuvaksi voimassa olevan kaupunginasemakaavan muutokseksi että myös saatava valtuutus kauppakirjan tekemiseen sen viranomaisen tahi henkilön kanssa, joka on siihen laillisesti valtuutettu, edellyttäen että sopimus tulee toimeen kuluvan vuoden aikana.

Läheteasiakirjat palautetaan tämän mukana.

Rahatoimikamarin puolesta:

Carl Nummelin.

Georg Estlander.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino 1909.

Kansakoulujenjohtokunnan esitys, joka koskee ylimääräistä lisää vuoden 1909 menoarvion määrärahaan „ainekset käsitöitä ja koulukeittiötä varten“.

HELSINGIN KAUPUNGIN
KANSAKOULUJEN
JOHTOKUNTA.

Helsingissä
29 p:nä toukokuuta 1909.

N:o 16.

Kaupunginvaltuustolle.

Kuluvaa kalenterivuotta varten oli Johtokunta anonut 15,000 markan määrärahaa „ainekset käsitöitä ja koulukeittiötä varten“, mutta myönsi Valtuusto ainoastaan 9,000 mk. Kun näin suuri vähennys määrärahassa tapahtui keskellä koulujen lukuvuotta, ei Johtokunnalla ole ollut mitään mahdollisuutta järjestää puheena olevia menoja niin, että tälle kalenterivuodelle myönnetty määräraha riittäisi. Niinpä onkin juuri päättyneellä kevätlukukaudella mainitusta määrärahasta ollut pakko käyttää noin 7,000 mk. Jälellä oleva summa 2,000 mk on niin vähäinen, että jollei siihen saada 5,000 markan lisämäärärahaa käy välttämättömäksi ensi syksystä kokonaan lopettaa tyttöjen jatkoluokat, jotka jo kolmattakymmentä vuotta ovat työskennelleet ja siten saaneet vakinaisen sijan pääkaupungin kansakoululaitoksessa.

Johtokunta on tässä alempana tilaisuudessa osoittamaan kuinka kansakoulun jatko-opetusta, sen uudelle kannalle järjestämällä voitaisiin suhteellisesti pienillä lisämenoilla tarjota sekä entistä paljoa lukuisammille tyttöoppilaille että myöskin pojille, jotka tähän saakka ovat olleet kokonaan vailla jatko-opetusta.

Se summa, millä uusi laajennettu jatko-opetus voitaisiin aikaan saada, on arvioitu 4,664 markaksi koko lukuvuotta varten, mutta kun ottaa huomioon, että jatko-opetuksen menoista suurin osa, nim. opettajien palkkiot, menee n. s. vikariaatirahastosta, niin tulisi tässä puheena olevasta määrärahasta „ainekset käsitöitä ja koulukeittiötä varten“ laajennetun jatkokoulun osalle vain se määrä, joka menisi työpajojen varustamiseen ja käsityötarpeisiin, mikä summa nousisi tätä kalenterivuotta varten 1,000 markkaan.

Kysymys kansakoulun jatko-opetuksen järjestämisestä uudelle kannalle on herännyt pyrkimyksestä saada kansakoulusta poispäässeitä poikia ja tyttöjä, varsinkin niitä, joilta puuttuu kodin puolelta riittävää huolenpitoa, edelleenkin pysymään koulun vaikutuspiirissä. Se ikä 13 à 14 v., jossa meillä kansakoulun oppimäärä tavallisesti tulee suoritetuksi, on sellainen, ettei siihen joutunut vielä ole kypsynyt ammatteihin antautuakseen ja siksi tavallisesti seuraakin koulunkäynnin lopettamista turmiollinen joutilaisuuden aika. Kansakoulun jatkokoulussa, joka olisi niin järjestetty, että sen ohjelmaan kuuluisi paitsi teoreetisia aineita myöskin runsaasti eräitä ammattiaineita, olisi tällöin tärkeä tehtävä, se kun kasvattavan merkityksensä ohessa opastaisi oppilaita erilaisille ammattialoille, joille he sitten sitä paremmalla menestyksellä voisivat antautua.

Tämän tarkoituksen saavuttamiseksi otettiin Helsingin suomenkielisten kansakoulujen opettajakokouksessa viime tammikuun 27 p. tarkastajan ehdotuksesta käsiteltaväksi kysymys jatko-opetuksen järjestämisestä kaupungin kansakouluun. Kokous asetti asian valmistelua varten komitean, johon tarkastajan ja apulaistarkastajan lisäksi on kuulunut opettajakunnasta seuraavat jäsenet: Irene Cajander, Aina Johansson, Heikki Karvonen, Otto Lappalainen, Villiam Sippola ja Sofia Streng. Tämä komitea on toukokuun 22 p. päättänyt työnsä valmistettuaan asiasta mietinnön, jonka opettajakunta kokouksessaan saman kuun 24 p:nä on hyväksynyt.

Tähän saakka on Helsingin kansakoulussa ollut jatko-opetusta vain tytöille. Suomenkielisiä kansakoulusta päässeitä tyttöjä varten on jo kolmattakymmentä vuotta toiminut yksi tyttöjatkoluokka, joka nyttemmin on ohjelmaltaan niin laajaksi kehittynyt, että sen viikkotuntien lukumäärä on kokonaista 42 ja jonka oppilasmäärä on kasvanut siinä määrin, että luokka on jaettu kahteen osastoon, joista kumpainenkin tarvitsee omat opettajavoimansa. Kun puheena oleva jatkoluokka ei voi tyydyttää sellaisten tyttöjen jatkokoulutarvetta, joiden kotiolot eivät myönnä näin laajan kouluohjelman hyväkseen käyttämistä, ja kun pojat ovat tähän saakka olleet kokonaan vailla kansakoulun jatkokoulua, on Johtokunta pitänyt tarpeellisena tähän saakka toimineen jatkokoulun melkoista kehittämistä ja laajentamista.

Ehdotus sisältää:

että nykyiseen tyttöjen jatkoluokkaan ottettaisiin vaan sen verran oppilaita, että toinen osasto siitä voitaisiin hävittää;

että tämän luokan käytännöllisten aineiden oppitunteja siinä määrin supistettaisiin, että nykyisistä kolmestakymmenestä viikkotunnista jäisi 20 jälelle;

että jatkokoulussa ei vapaasti annettaisi aterioita muille kuin niille tytöille, jotka kulloinkin ovat keittiössä vuorollaan;

että Tehtaankadun ja Vallilan kouluille perustettaisiin päivä-jatkoluokat, joissa opetus sikäli kuin aineen laatu sen sallii olisi yhteisopetusta;

että Vallilan ja Oikokadun kouluille perustettaisiin iltajatkoluokat tyttöjä varten ja Vallilan ja Kasarminkadun kouluille ilta-jatkoluokat poikia varten;

että ilta-jatkoluokissa annettaisiin opetusta 10 viikkotuntia, joista pojille suurin osa teoreetisia aineita ja tytöille suurin osa käytännöllisiä;

että jatkokoulun opettajat sikäli kuin ne ovat opettajavalmistuksen saaneita henkilöitä saisivat tuntipalkkion 3 mk tunnilta;

että käytännöllisiin aineisiin tarpeen vaatiessa hankittaisiin taitavia ammattimiehiä opettajiksi ja näille maksettaisiin 2 mk tuntipalkkio.

Jatkokoulun työsuunnitelma sisältää eri oppi- ja harjoitusaineita seuraavat määrät:

1) Päiväkoulussa: a) teoreetiset aineet: äidinkieltä (kirjallisia harjoituksia ja kirjallisuutta) 6 tuntia viikossa, uskontoa 1 t. v., sivistyshistoriaa 2 t. v., laskentoa ja kirjanpitoa 3 t. v., maantiedettä ja yhteiskuntaoppia 2 t. v. sekä luonnontieteitä ja terveysoppia 2 t. v.; b) käytännölliset aineet: *pojille* puunveistoa ja maalausta sekä taidetaontaa yhteensä 8 t. v., kirjansitomista ja pahvitöitä 4 t. v. sekä vuoroviikoin suutaroimista ja räätäröimistä 4 t. v. Molemmat viimeksi mainitut ammatit rajoitetaan vain korjaustöihin; *tytöille* kotitalouden opetusta 5 t. v., käsitöitä 5 t. v. ja kirjansitomista ja pahvitöitä 4 t. v.

Sekä pojille että tytöille olisi lisäksi oleva voimistelua ja laulua, kumpastakin 1 t. v.

2) Iltakoulussa: a) teoreetiset aineet: *pojille* äidinkieltä 2 t. v., luonnontietoa, terveysoppia ja voimistelua yhteensä 2 t. v., laskentoa ja kirjanpitoa 2 t. v., historiaa ja yhteiskuntaoppia 2 t. v.; *tytöille* laskentoa ja kirjanpitoa yhteensä 2 t. v., b) käytännölliset aineet samoja kuin päiväkoulussa.

Eri oppi- ja harjoitus aineista saavat oppilaat vapaasti valita haluamansa sillä rajoituksella, että äidinkielen opetuksessa on kaikkien oltava osallisina ja että päiväkoulussa on oppilaan käytävä vähintään 18 viikkotuntia. Iltakoulua, joka käsittää ainoastaan 10 viikkotuntia, on kunkin oppilaan käytävä koko tämä tuntimäärä.

Varsinaisen jatkokoulun ohessa olisi ylimääräisenä annettava 3 viikkotuntia käsittävä käytännöllinen oppikurssi ruotsinkielessä.

Näin syntyvästä jatko-opetuksesta kustannusarviota laadittaessa tulee ottaa huomioon ensiksi se varsin tuntuva säästö, mikä nykyisessä tyttöjen jatkoluokassa on aikaan saatavissa erinäisten uudestaan järjestelyjen kautta. Rinnakkaisosaston poisjättämisen kautta todennäköisesti säästettäisiin kahden käytännöllisten aineiden opettajattaren palkkio à 2,000 mk, sekä rinnakkaisosaston teoreetisten aineiden opettajattaren palkkio 12 viikkotunnilta à 3 mk, mikä vuodessa tekee 1,296 mk. Opettajain palkoista jäisi siis 5,296 mk käytettäväksi toisiin tarkoituksiin. Tämän lisäksi edellä esitetyn ehdotuksen mukaan jäisi nykyisen jatkoluokan vakinaisten opettajattarien työvelvollisuudesta 10 viikkotuntia kumpaiseltakin käyttämättä, mikä opetustyö voitaisiin myöskin käyttää toisin. Rahaksi arvosteltu säästö tästä olisi yhteensä 2,160 mk eli molemmat erät yhteenlaskettuina Smk 7,456. Tämän ohella tulee ottaa huomioon, että maksuttoman ruuan tarjomisen supistaminen samoin kuin se tavoiteltava päämäärä, että n. s. apukoulun oppilaita ei ruokittaisi jatkokoulun menoarviosta,

tulisivat hyvin tuntuvasti vähentämään tyttöjen jatkoluokan menoja. Sikäli kuin vuoden 1908 tilien nojalla voipi tässä kohden arviolaskuja tehdä supistuisivat jatkoluokan ruokaan käytettävät menot 2,938 markalla tämän järjestelyn kautta.

Kysymyksessä olevan jatkokoulun summittaiset menot ovat komitean laskelmien mukaan:

teoreetisesta opetuksesta	5,724	mk
käytännöllisestä opetuksesta	5,184	„
työtarpeisiin ja työpajojen varustamiseen	2,650	„
muut menot	1,500	„
Summa	15,058	mk

Tästä summasta on vähennettävä edellä esitetty säästö, joka yhteensä tekee 10,394 mk. Lisäys, minkä jatko-opetus aiheuttaisi kansakoulun menosääntöön, olisi siis 4,664 mk.

Kuten edellisestä on käynyt selville tarvitaan siis määrärahan „ainekset käsitöitä ja koulukeittiötä varten“ kuluvalle kalenterivuodelle 6,000 markan lisäys, josta 1,000 mk tarvitaan yllä esitetyn laajennetun jatko-opetuksen toteuttamiseksi.

Edellä esitetyn nojalla saa Kansakoulujenjohtokunta anoa, että Kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan myöntäisi 6,000 mk ylimääräisenä lisänä vuoden 1909 menoarvion määrärahaan „ainekset käsitöitä ja koulukeittiötä varten“.

Johtokunnan puolesta:

A. Wallensköld.

T. Järnefelt.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

Ehdotus *Helsingin kaupungin terveydenhoitojärjestykseksi.*

HELSINGIN KAUPUNGIN
TERVEYDENHOITOLAUTAKUNTA

Helsingissä,
Huhtikuun 1 p:nä 1909.

N:o 65.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Lokakuun 25 päivänä 1904 sai Terveydenhoitolautakunta Kaupunginvaltuustolta toimekseen antaa ehdotuksen sellaiseksi terveydenhoitojärjestykseksi kuin joulukuun 22 päivänä 1879 annetun Suomenmaan Terveydenhoitosäännön 25 §:ssä sanotaan. Asia otettiin kohta harkittavaksi, ja ensimäiselle kaupunginlääkärille, professori Sucksdorffille annettiin toimeksi laatia alustava ehdotus Lautakunnan käsittelyn pohjaksi.

Sittenkun professori Sucksdorff jonkun ajan kuluttua oli täyttänyt tämän saamansa tehtävän, on asia useissa kokouksissa ollut Lautakunnan käsiteltävänä, jolloin Lautakunta myös on käyttänyt apunaan erityisesti kutsuttuja asiantuntijoita ehdotuksen yksityisten lukujen käsittelyssä; ja pyytää Lautakunta, nyttemmin valmistettuaan ehdotuksen, jättää sen Kaupunginvaltuuston harkittavaksi. Tämän ehdotuksen laatimisessa on Terveydenhoitolautakunta noudattanut sitä periaatetta, että kaupungille säädettävään terveydenhoitojärjestykseen on otettava kaikki ne kaupungin yleistä terveydenhoitoa koskevat määräykset, joista sen yksityisillä asukkailla pitää olla tietoa, siihen katsomatta ovatko nämä määräykset muissakin kunnallisasetuksissa.

Osa ehdotuksessa olevista säännöksistä onkin sentähden myös kaupungille viimeksi vahvistetussa poliisijärjestyksessä sekä nykyään voimassa olevassa toukokuun 3 päivänä 1895 vahvistetussa rakennusjärjestyksessä ja on jotkut näistä säännöksistä miltei sananmukaisesti jäljennetty näistä kunnallisasetuksista, kun taas toiset, siinä tapauksessa että vastaavat poliisi- ja rakennusjärjestyksen määräykset ovat Lautakunnasta näyttäneet liian ylimalkaisilta, on laadittu jonkun verran seikkaperäisempään muotoon.

Paitsi edellä mainittuja säännöksiä on ehdotuksessa myös määräyksiä semmoisista kaupungin terveydenhoitoa koskevista oloista, joihin nähden on säännöksiä jo ennen annetuissa ohjesäännöissä ja määräyksissä, minkä ohella ehdotukseen on otettu sellaisia yleisiä terveyshoidollisia oloja koskevia määräyksiä, joihin

nähden ei ole ennen annettu järjestyssääntöjä. Siten ovat esim. säännökset, jotka koskevat ruokatavarain, virvokejuomain y. m. valmistuspaikkoja, ravintoloja, anniskelupaikkoja, ruokaloja ja kahviloja, hotelleja, matkustajakoteja ja yömajoja, lastenkoteja, lastenseimiä, lastentarhoja ja lasten työhuoneita, kouluja ja muita opetuslaitoksia, parturiloja ja kähertämöjä, tehtaita ja käsiammattiliikkeitä, asuttavaksi vuokrattavia tahi luovutettavia huoneistoja, toimenpiteitä tarttuvain tautien vastustamiseksi, kylpylaitoksia, saunoja ja uimahuoneita, kolinaa synnyttäviä ammatteja ja toimia, yleisiä kulkuneuvoja, kotieläinten pitoa, juomavettä ja vedenhankintaa, suurimmalta osalta uusia.

Koska se ehdotuksessa olevain säännösten perustelmain esittämistapa, jota on noudatettu viimeksi annetun poliisijärjestyksen ehdotuksen laatimisessa, on Lautakunnasta näyttänyt käytännölliseltä, on Lautakunta noudattanut samaa järjestystä tässä puheena olevan ehdotuksen valmistamisessa.

Terveydenhoitolautakunnan puolesta:

Oskar Heikel.

R. Vuorio.

Ehdotus

Helsingin kaupungin terveydenhoitojärjestykseksi.

I Luku.

Puhtaanapidosta.

1 §.

Likaa, mitä laatua tahansa, niinkuin lantaa, käväistyksiä, perkkeitä, likavettä ja sellaista, ei saa kaataa, viskata eikä tyhjentää muuanne kuin sellaista tarkoitusta varten osotetuille paikoille.

Älköön myöskään kukaan tyydyttäkö tarvettaan muualla kuin sitä varten olevilla paikoilla.

1 §. Vrt. Poliisijärjestyksen 79 §:ä.

2 §.

Kauppatori ja muut yleiset paikat, missä tehdään kauppaa määrättynä aikana päivästä, ovat heti kaupanteon päätyttyä puhdistettavat.

Paikat, jotka ovat osotetut pika- tahi kuorma-ajurien vartoomispaikoiksi, ovat, jos ne ovat päällystetyt vedenläpäisemättömällä aineella, sellaisena aikana vuodesta, jolloin ilmanlaatu sen sallii, joka päivä huuhdottavat vedellä.

2 §. Vert. Poliisijärjestyksen 80 §:ä.

3 §.

Talonomistajan, talonisännöitsijän tahi sen, jonka velvollisuutena puhtaanapito välikirjan taikka muun välipuheen nojalla on, tulee pitää katuosansa puhtaana liasta, johon nähden hänen on sinä aikana vuodesta, jolloin maa on paljaana, vähintään kerta päivässä ennen kello 9 aamulla, mutta useamminkin, jos tarve vaatii, huollettava tarpeellinen lakaisu ja poistettava siinä kertynyt lika.

Ennenkuin poutasäällä ruvetaan lakaisemaan, ovat puhdistettavat paikat riittävästi kostutettavat vedellä.

3 §. On yhdistelmä Poliisijärjestyksen 81, 82 ja 98 §:stä.

4 §.

Asuinhuoneistoon, joka käsittää useamman kuin kaksi huonetta ja keittiön, pitää kuulua erityinen makki tai klosetti, mutta pienemmillä huoneistoilla voi kahdella olla yhteinen makki.

4 §. Vrt. voimassa olevan Rakennusjärjestyksen 107 §:ä. Kun kokemus on osottanut niissä taloissa, joissa asuu lukuisasti työväkeä, usein olevan liian vähän makkeja verraten talon asukasten lukuun eikä siten ole voitu tyydyttää tarpeellisen siisteyden eikä vaatimattomimmankaan mukavuuden tarpeita, on Lautakunnan mielestä Rakennusjärjestyksen edellä mainittu pykälä ollut täydennettävä tässä esitetyillä määräyksillä.

5 §.

Asuintalon ulkopuolelle älköön makkia sijoitettako kuutta metriä likemmäksi katua tahi yleistä paikkaa.

5 §. Asiallisesti Rakennusjärjestyksen 108 §:n mukainen.

6 §.

Asuinrakennuksen ulkopuolelle on makki laitettava niin, ettei likaa siitä tunkeudu maahan eikä vapaasti valu pois eikä makista tule pahaa löyhkää yleisön taikka lähellä asuvain haitaksi. Se pitää olla varustettuna viereisen maan pintaa ylempänä olevalla vedenläpäisemättömällä lattialla sekä tiiviillä ja helposti siirreltävillä astioilla tahi säiliöillä sekä kiinteän että juoksevan lian vastaanottamiseksi; kuitenkin johdettakoon virtsa, missä se voi käydä päinsä, makinistuimen alla olevasta kupista tiiviitä putkia pitkin suorastaan viemärikanavaan.

Muutoin pitää makissa olla tyydyttävä valaistus ja riittävästi tilaa sekä sitä käyttäville henkilöille että myös astiain paikallepanoa ja poistamista varten.

Makki pitää olla niin laitettu, että säiliöitten tyhjentämistä ja siirtelyä ei toimiteta niistä huoneista käsin, missä istuimet sijaitsevat.

6 §:n 1 mom. Vrt. Rakennusjärjestyksen 109 §:ä. — 2 ja 3 mom. on lisätty tyydyttävän puhtauden turvaamiseksi makkihuoneessa makin sijaitessa asuintalon ulkopuolella.

7 §.

Makkia, joka on aijottu useammalle kuin yhdelle asuinhuoneistolle eikä ole varustettu vesiklosetilla, ei saa laittaa asuinhuoneen alle.

7 §. Tämän §:n määräys tarkoittaa asuntojen ilman suojelemista makkikaasujen saastutukselta.

8 §.

Asuinrakennuksessa oleva makki tahi klosetti on varustettava vedenläpäisemättömästä aineesta tehdyllä lattialla sekä tiiviillä ja helposti siirreltävillä liankokoomisastioilla; kuitenkin saatakoon vesiklosetteja laittaa kaikkialle kaupunkiin, missä kaikki klosetista tuleva lika kokoontuu erityiseen Terveydenhoitolautakunnan hyväksymän suunnitelman mukaisesti laitettuun säiliöön. Sitä paitsi pitää vesiklosetti olla varustettuna löyhkälukolla ja tuuletusputkella, joka löyhkälukon laesta lähtien päättyy rakennuksen vesikaton yläpuolelle.

Vesiklosetin huuhteluun ei saa käyttää suorastaan vesijohdosta tulevaa ja sen paineella virtavaa vettä.

8 §:n 1 mom. on asiallisesti Rakennusjärjestyksen 109 §:n ja 111 §:n 2 mom:n mukainen. — 2 mom. on samoin kuuluva kuin Rakennusjärjestyksen 111 §:n 3 mom.

9 §.

Sekä asuinrakennuksen ulkopuolella että asuinrakennuksessa oleva makki pitää olla varustettu tyydyttävillä tuuletuslaitteilla.

9 §. Asiallisesti Rakennusjärjestyksen 109 §:n 2 mom:n loppupuolen mukainen.

10 §.

Kiinteä eläimenlanta sekä käväistykset ja niiden tapaiset kuivat löyhkättömät karikkeet ovat koottavat erilliseen, maanpinnasta koholla olevaan, kannelliseen arkkuun tai lantakammioon.

Taloudessa syntyvät tähteet ja muut helposti mätänevät jätteet ovat erittäin koottavat kannelliseen, aivan tiiviiseen, vedenpitävällä alustalla olevaan säiliöön.

Jätteiden säilyttämistä varten aijottu arkku, lantakammio tahi säiliö pitää olla varustettu tarkoituksenmukaisesti asetetulla, niin korkealla tuuletusputkella, että sen yläpää ulottuu vähintään metrin ylemmäksi likinnä sijaitsevan asuinrakennuksen katonrajaa.

10 §:n 1 ja 2 mom. Vrt. Rakennusjärjestyksen 113 §:ä. 1 momentissa mainittu käväistyksien ja eläimenlannan kokoominen erikseen taloustähteistä ja muista helposti mätänevistä jätteistä johtuu siitä, ettei käväistyksiä ja muita kuivia karikkeita tarvitse käytellä yhtä huolellisesti kuin 2 momentissa mainittua laatua olevia jätteitä.

10 §:n 3 mom. Määräys tarkoittaa asuinrakennuksen ilman suojelemista lanta-arkusta, lantakammiosta tahi säiliöstä tulevain pahahajuisten kaasujen saastutukselta.

11 §.

Navetasta ja tallista tuleva juokseva lika on, ellei sitä turvepehkua taikka muuta sen tapaista ainetta käyttämällä täydellisesti koota, johdettava viemärikana-

vaan, taikka, missä semmoista ei ole, tiiviiseen ja helposti siirreltävään, kannelliseen, vedenpitävälle alustalle asetettuun säiliöön, vaan ei 10 §:ssä mainittuun lantaarkkuun.

11 §. Vrt. Rakennusjärjestyksen 113 §:n 2 mom. ja Poliisijärjestyksen 90 §:n 3 mom.

12 §.

Likaveden johtamiseksi keittiöistä, pesutuvista, tehtaista ja muista semmoisista paikoista pitää, missä tilaisuutta vedenlaskuun on, laittaa suoranainen johto jokaisesta sellaisesta paikasta viemärikanavaan.

Likakaivo on tehtävä vedenpitävästä aineesta ja varustettava löyhkälukolla, jota paitsi sen yläosassa pitää, kiinteiden aineitten kokoomiseksi, olla metallisiivilä, jonka reijät tahi silmukat ovat korkeintaan 6 mm. läpimitaten.

Pihalla sijaitseva likakaivo on oleva ympärinsä rakentamaton ja pitää sitä ympäröivä maa vähintään metrin leveydeltä olla päällystettynä vedenläpäisemättömällä aineella. Jos likakaivo sijaitsee aivan seinän vierellä, pitää seinä olla vähintään puolentoista metrin korkeudelta tehty vedenläpäisemättömästä aineesta taikka päällystetty semmoisella aineella, eikä likakaivon ja seinän välillä saa olla vähintäkään tilaa.

Jos likakaivo on laitettu ulkohuonerakennukseen, pitää siinä kammiossa, missä se sijaitsee, lattia olla vedenläpäisemättömästä aineesta sekä seinät vähintään kahden metrin korkeudelta niinikään olla tehdyt vedenläpäisemättömästä aineesta taikka päällystetyt semmoisella aineella. Niinikään pitää likakaivokammion seinäin joko välittömästi liittyä likakaivoon, niin ettei niiden välillä ole vähintäkään tilaa, taikka myös pitää likakaivon ja kammion seinäin välillä olla vähintään puolen metrin tila, paitsi oviaukon puoleisella sivulla, sekä kammion lattian viettää likakaivoa päin ja olla yhdistettynä siihen laskujohdolla.

Asuintaloihin tahi rakennuksiin, joissa ihmisiä oleskelee pitemmän aikaa vuorokaudesta, älköön likakaivoa laitettako.

12 §:n 1 mom. Vrt. Rakennusjärjestyksen 22 §:ä. — 2 mom. Vrt. Rakennusjärjestyksen 22 §:ä. — 3 ja 4 mom. Näiden momenttien määräysten tarkoituksena on tehdä mahdolliseksi lika kaivonja sen ympäristön tyydyttävä puhtaanapito.

13 §.

Kaikki rakennuksissa olevat viemärijohdot, samoinkuin yleisen viemärikanavan yhteydessä olevat pohjavesijohdot, ovat asianmukaisesti tuuletettavat.

13 §. Tämän määräyksen tarkoituksena on estää kaasuja tunkeutumasta viemärijohdoista ja pohjavesijohdoista asuinhuoneisiin.

14 §.

Jollei tontilla ole viemärikanavaa, on kaikki likainen vesi sieltä koottava sitä varten laitettuun vedenpitävään säiliöön.

14 §. Vrt. Rakennusjärjestyksen 22 §:n 3 mom.

15 §.

Käymälä pitää olla varustettu vedenläpäisemättömästä aineesta tehdyllä lattialla sekä viemärikanavaan menevällä johdolla; ja pitää niinikään seinät vähintään 1,25 metrin korkeudelta olla tehdyt vedenläpäisemättömästä aineesta taikka päällystetyt sellaisella aineella.

15 §. Tämä on uusi määräys, jonka tarkoituksena on siisteyden turvaaminen.

16 §.

Piha, missä mainittavamman määrän hevosia tavallisesti sallitaan seistä, pitää olla päällystetty veden- ja lianläpäisemättömällä aineella, sekä on, kun vuodenaika sen sallii, päivittäin huuhdeltava vedellä.

16 §. Kun sellaisissa taloissa, missä maalaiset kaupunkimatkoillaan majailevat ja syöttävät hevosiaan, pihamaat pahoin ryvettyvät hevosten virtsasta ja ulostuksista, on Lautakunta ollut sitä mieltä, että se osa pihaa, missä hevosia seisotetaan, on sekä päällystettävä sellaisella aineella, joka estää likaa tunkeutumasta maahan, että myös puhdistettava huuhtelemalla samalla tavalla kuin kauppatori myyntiajan päätyttyä.

17 §.

Talonomistajan tai sen, jolle puhtaanapitovelvollisuus muutoin kuuluu, on aina pidettävä pihansa siihen kuuluvine palokujineen, solineen, valopihoineen ja porttikäytävineen, porraskäytävät, kellarit ja kellarikäytävät sekä ullakot puhtaina rikoista ja muista jätteistä sekä liasta, minkä ohella hänen on katsottava, ettei likaista vettä kaadeta maan päällitse juoksemaan pihalle, kadulle taikka toisen tontille.

17 §. Vrt. Poliisijärjestyksen 89 §:ä.

18 §.

Makki- ja eläimenlanta, taloustähteet, käväistykset, rakennusten ja työpajain karikkeet, oljet ja muut semmoiset ovat kuljetettavat pois vähintään kerran viikossa.

Likakaivo on perinpohjin puhdistettava vähintään kahdesti kuukaudessa. Siivilään kerääntyneet kiinteät jätteet ovat poistettavat niin usein kuin siisteys vaatii ja vähintään kerran päivässä.

18 §:n 1 mom. Vrt. Poliisijärjestyksen 92 §:n 1 mom. — 2 mom. Vrt. Poliisijärjestyksen 91 §:ä.

19 §.

Makit, tallit ja käymälät ovat aina pidettävät puhtaina ja siisteinä sekä mahdollisimman hajuttomina.

20 §.

Kulkutaudin uhatessa taikka ilmestyessä pitää talonomistajan taikka sen, jonka velvollisuutena puhtaanapito muutoin on, ryhtyä puhtaanapitoon nähden kaikkiin niihin toimenpiteisiin, joita Maistraatti taikka asianomaiset terveydenhoitoviranomaiset siinä kohden kulkutaudin vastustamiseksi määräävät.

20 §. Asiallisesti Poliisijärjestyksen 93 §:n mukainen.

21 §.

Lian kuljettamiseen kaupungissa saa käyttää ainoastaan tiivispohjaisia ja tiivislaitaisia ajoneuvoja.

Makkilantaa ja muuta semmoista likaa saa kuljettaa ainoastaan tiiviskantisissa ajoneuvoissa.

Alus, jota käytetään lian kuljettamiseen, on oleva kansitettu taikka peitetty tiiviisti sulkeutuvalla kannella.

Haisevaa makkilantaa ja muuta semmoista likaa saatakoon kaupungissa kuljettaa:

a) minä aikana tahansa, jos jätteet on pantu tiiviisiin, ilmanpitävällä kannella varustettuihin, ulkoa puhtaisiin tynnyreihin tahi säiliöihin; ja

b) muussa tapauksessa ainoastaan kello yhdentoista illalla ja kello kuuden aamulla välisenä aikana.

Makkilantaa ei saa kaataa makkiin, ellei lantaan ole tarpeen mukaisesti sekotettu turvepehkua tai turvemultaa.

Käväistyksiä ja muita sellaisia jätteitä saa kuljettaa kaupungin piirissä:

a) minä aikana tahansa, jos kuljetus toimitetaan tiiviskantisissa ajoneuvoissa; mutta

b) muutoin ainoastaan kello yhdentoista illalla ja kello kuuden aamulla välisenä aikana.

21 §. Vrt. Poliisijärjestyksen 94, 95, 96 ja 97 §:ä.

22 §.

Makki- ja eläimenlantaa sekä muuta likaa saa meritse kuljettaa ainoastaan sitä varten osotetuilta paikoilta.

22 §. Vrt. Poliisijärjestyksen 94 §:n 3 mom.

23 §.

Likaa ei saa panna varastoon kaupungin alueella muihin kuin sitä varten osotettuihin paikkoihin. Kuitenkin saatakoon eläimenlantaa käyttää kaupungissa olevain puutarhain ja yleisten puistojen lannoitusaineeksi, jos se kohta mullataan taikka ainoastaan lykyeksi ajaksi pannaan varastoon sillä tavoin, ettei siitä lähtevä haju vaivaa likellä asuvia eikä likeltä kulkevia.

Maanviljelykseen taikka puutarhanhoitoon luovutetuilla kaupungin vuokratiluksilla saatakoon kaikenlaatuisia tiluksien maan lannoitukseen tarvittavia jätteitä ja lantaa panna varastoon ainoastaan sillä tavoin, ettei terveydellisiä haittoja synny eikä varastosta lähtevä haju vaivaa likellä asuvia eikä sivuitse kulkevia.

23 §. Vrt. Poliisijärjestyksen 92 §:ä. Määräykset ovat jonkun verran seikkaperäisemmät kuin Poliisijärjestyksessä.

II Luku.

Ruokatavarain kauppa.

(Osa alla olevista säännöksistä on nykyään voimassa olevissa Uudenmaan läänin kuvernöörin tammik. 23 p:nä 1895 vahvistamissa «Säännöissä ruokatavarain kaupalle Helsingin kaupungin toreilla sekä satamarannassa olevissa aluksissa».)

A. Yleisiä määräyksiä.

24 §.

Kaupaksi olevain ruokatavarain pitää olla puhtaita, ei vierailla aineilla sekotettuja eikä myöskään pilaantuneita taikka muutoin terveydelle vahingollisia.

24 §. Vrt. Poliisijärjestyksen 118 §:ä.

25 §.

Ruokatavarain myynnissä, varastoonpanossa ja kuljetuksessa on puhtautta tarkoin vaarinotettava.

Siinä tarkoituksessa pitää ei ainoastaan niiden huoneiden, joissa kauppaa tehdään, ynnä mitä niihin kuuluu, niinkuin eteisten, portaiden ja porraskäytäväin, vaan myös varastohuoneiden, tavarasuojain ja kellarien sekä, pöydältä taikka muutoin taivasalla, kojusta tahi aluksesta myytäessä, myyntipaikan ja sen lähimmän ympäristön tahi aluksen, samoinkuin myös ajoneuvojen ja muiden kuljetuksessa käytettäväin kalujen, olla siistit ja puhtaat liasta. Niinikään ovat hyllyt, laatikot, myymäpöydät ja astiat, mitat sekä punnitsimet ja muut kaupanteossa, varastoonpanossa tahi kuljetuksessa käytettävät kalut pidettävät huolellisesti puhdistettuina.

Jätteitä ei saa viskata ulos, vaan ovat ne koottavat erityiseen säiliöön, joka on tarpeen mukaan ja vähintään kerran päivässä tyhjennettävä.

25 §. Vrt. Poliisijärjestyksen 119 §:ä.

26 §.

Myytäväksi aijottuja ruokatavaroita ei saa säilyttää paljaalla maalla eikä lattialla, vaan astioissa taikka niin laitetuilla alustoilla, ettei tavara eikä myöskään maa tahi lattia ryvety.

Astiat, lusikat, kauhat ja muut kalut, joilla ostajain sallitaan tutkia tavaroita, niinkuin maitoa, kalanmätiä ja semmoista, ovat joka kerta jälleen huolellisesti puhdistettavat eikä niitä saa käyttää tavaroita varastosta otettaessa eikä varastoon pantaessa. Varastoon ei myöskään saa kaataa takaisin, mitä kaluihin on tutkimisen jälkeen jäänyt.

26 §:n 1 mom. Vrt. Poliisijärjestyksen 120 §:n 1 mom. — 2 mom. Vrt. Poliisijärjestyksen 120 §:n viimeistä mom.

27 §.

Ruokatavarain myyjäin pitää olla puettuina puhtaaseen, vaaleaan ja pestävään hihalliseen esiliinaan ja myöskin itseensä nähden noudattaa tarpeellista siisteyttä.

27 §. Vrt. Poliisijärjestyksen 121 ja 128 §:ä.

28 §.

Ruokatavarain kääreeksi saatakoon käyttää ainoastaan puhtaita, tarkoitusta vastaavia pusseja tahi puhdasta käärepaperia, vaan ei sanomalehtiä, muuta makulatuuripaperia eikä kirjoitettua paperia.

28 §. Kun makulatuuri ja kirjoitettu paperi usein ovat likaisia, on Lautakunnan mielestä ollut kiellettävä sellaisen paperin käyttäminen kääreenä.

B. Ruokatavarain kaupasta myymälässä.

29 §.

Jokaisen, joka tahtoo avonaisessa myymälässä harjoittaa ruokatavarakauppaa, pitää ennen liikkeen alkamista siitä ilmoittaa kirjallisesti Terveydenhoitolautakunnalle; ja on Terveydenhoitolautakunnan ratkaistava, saadaanko kauppaa varten aijottuja huoneistoja tarkoitukseen käyttää sekä siitä annettava todistus.

29 §. Vrt. Poliisijärjestyksen 122 §:ä.

30 §.

Huoneiston, jossa siirtomaa- tahi ruokatavaroita pidetään myytävänä, pitää olla vähintään 2,7 metriä korkea ja vähintään kolme neljäsosaa korkeudestaan maanpinnan

yläpuolella siltä puolelta, missä sen ikkunat sijaitsevat, sekä olla kuiva, saada riittävä valaistus välittömästi ulkoilmaan päin olevista ikkunoista ja olla varustettu tarkoituksenmukaisella tulisijalla tahi lämpöjohdolla sekä tyydyttävällä ilmanvaihtolaitoksella.

Ruokatavarain kauppaa varten aijotun myymälän seinäin ja katon pitää olla maalatut vaalealla öljyvärillä taikka verhotut samanvärisellä pestävällä aineella. Lattian pitää olla sen laatuinen, että se on helposti puhdistettavissa ja että lattiasta tuleva kylmyys estetään.

Myöskin myymäpöydän ja myymälän muun sisustuksen pitää olla vaaleanvärinen ja muutoin sen laatuinen, että sitä käy helposti puhdistaminen.

Jokaisessa myymälässä pitää olla helposti luoksepäästävä sylkyastia, pesuteline ynnä pesuvettä ja pyheliina.

30 §. Vrt. Poliisijärjestyksen 123 ja 125 §:ä. Lautakunnan mielestä on tässä §:ssä mainittuihin huoneistoihin nähden ollut tarpeen seikkaperäisempiä määräyksiä kuin mitä on Poliisijärjestyksessä jotta myymälänhaltijat helpommin saisivat *yhdestä paikasta* tiedon kaikista myymälöitä koskevista yksityiskohtaisista määräyksistä.

31 §.

Ruokatavarain kauppaa varten aijottua myymälää, samoinkuin myös kaupan tarpeisiin käytettyjä säilytyshuoneita, ei saa käyttää asuntona eikä keittiönä eikä myöskään sellaisten tavarain kauppaamiseen taikka varastoonpanoon, jotka läheisyydellään voisivat ryvettää ruokatavarat taikka saattaa ne pilaantumaan.

Huonetta, joka on sen takana olevan asuinhuoneen ainoana käytävänä, älköön käytettäkö elintarpeitten myymälähuoneistona.

Edellä mainituissa myymälöissä ja säilytyshuoneissa älköön pidettäkö myytävänä muita kuin nautittaviksi aijottuja tavaroita.

Perunoita ja juurikasveja saatakoon muiden ruokatavarain yhteydessä pitää kaupan ja säilyttää ainoastaan jos ovat puhtaita ja mullasta puhdistettuja.

31 §:n 1 mom. Vrt. Poliisijärjestyksen 126 §:ä. — 2 mom:in nähden vrt. 2 §:n 2 mom. Uudenmaan läänin kuvernöörin marrask. 27 p:nä 1899 vahvistamissa säännöissä lihan ja ruokatavarain kaupaksi pitämisestä Helsingin myymälöissä. — 3 mom. Tämän määräyksen tarkoituksena on estää ruokatavaramyymälään varastoon panemasta ja sieltä myymästä tavaroita, jotka laatunsa vuoksi voivat ryvettää taikka turmella ruokatavarat. — 4 mom. Kun siinä mullassa, jota useinkin on runsaasti takertunut perunoihin ja juurikasveihin, voi olla kaikenlaisia mätänemisbakteereja ja tauteja synnyttäviä bakteerejakin, jotka myyjän käsistä ja vaatteista voivat siirtyä muihin myymälässä kaupan oleviin ruokatavaroihin, on Lautakunnan mielestä edellä mainittu määräys sekä terveyden että siisteyden kannalta katsottuna ollut otettava tähän momenttiin.

32 §.

Jos tarttuvaa tautia ilmestyy ruokatavarain myyjään taikka hänen apulaisiinsa taikka hänen perheeseensä taikka johonkin myymälän yhteydessä olevassa huoneessa asuvaan henkilöön, on myymälä heti suljettava ja kaikki tavarain kauppaaminen siellä tahi tavarain antaminen sieltä lakkautettava sekä asiasta ilmoitettava Terveydenhoitolautakunnalle ja sen määräyksiä odotettava.

Sama on laita, kun tarttuvaa tautia ilmestyy tilalla, mistä maitoa lähetetään myymälään myytäväksi taikka säilytettäväksi.

32 §. Vrt. Poliisijärjestyksen 129 §:ä.

C. Ruokatavarain kaupasta kaupungin toreilla sekä aluksista.

33 §.

Kaiken ruokatavarain myynnin pitää tapahtua tarkoitukseen soveliailta pöydiltä eli tiskeiltä. Kuitenkin saatakoon elintarpeita, joita yhteinen kansa taikka tilalliset ovat tuoneet torille ja pitävät kaupan, esteettömästi myydä osotetulta paikalta.

33 §. Vrt. erinäisiä kohtia Uudenmaan läänin kuvernöörin tammikuun 23 päivänä 1895 vahvistamissa «Säännöissä ruokatavarain kaupalle Helsingin kaupungin toreilla sekä satamarannassa olevissa aluksissa».

34 §.

Kaikki lihan ja lihatavarain sekä voin ja juuston ynnä leivän, jauhojen ja suurimoiden myynti on kielletty kaikilla kaupungin toreilla muilta paitsi tilallisilta taikka heidän kotiväeltään.

34 §. Vrt. Poliisijärjestyksen 107 §:ä. Tämä säännös on otettu siitä syystä, että tuulisella säällä lentelevä hiekka ja tomu sekä muutoin likainen keli voivat pahoin ryvettää §:ssä mainittuja tavaroita.

35 §.

Kaikenlaatuiset tuoreet kalat, lukuunottamatta silakoita, kuoreita ja muita pikkukaloja, pitää, ellei niitä säilytetä puhdasta vettä sisältävässä astiassa, olla tarkoituksenmukaisella tavalla tapetut.

Kun eläviä kaloja säilytetään sumpuissa, ovat nämä pidettävät Terveydenhoitolautakunnan hyväksymällä paikalla.

35 §:n 1 mom. Säännös on laadittu terveydellisistä syistä, sillä itsestään kuolleen ja mahdollisesti ennen kuolemaansa jotakin tautia sairastaneen kalan liha on terveydellisessä suhteessa ala-arvoista laatua. — 2 mom:n tarkoituksena on antaa Lautakunnalle valta määrätä, että sumpuissa säilytettyjä kaloja ei saa pitää kovin likaisessa vedessä.

36 §.

Kaikissa aluksissa, joissa ruokatavaroita pidetään kaupan, on vaarinotettava tyydyttävää järjestystä ja siisteyttä sekä ruokatavarat niin säilytettävät, etteivät ne tahraannu. Jos aluksessa vallitsee puutteellinen järjestys ja siisteys, älköön ruokatavaroita siitä myytäkö ennenkuin alus on puhdistettu.

Alukseen kokoontuneet jätteet ovat koottavat sitä varten hankittuun astiaan sekä päivittäin vietävät niihin ajoneuvoihin, jotka niiden poiskuljettamista varten käyvät satamassa.

36 §. Vrt. Sääntöjä ruokatavarain kaupalle tammikuun 23 päivältä 1895.

D. Erinäisiä määräyksiä maidon kaupasta.

37 §.

Paitsi myymälässä ja yleisillä myyntipaikoilla saa maitoa myydä:

a) maidonkuljettajain ajoneuvoista, mikäli voimassa oleva Poliisijärjestys sen sallii;

b) karjatossa, erityisesti sitä tarkoitusta varten laitetussa huoneessa; ja

c) lähettämällä tilattua maitoa ostajain kotiin.

37 §. Vrt. Helsingin kaupungin maitokaupan sääntöjä toukok. 7 päivältä 1898.

38 §.

Maitoa ei saa pitää kaupan, ellei se ole puhdasta liasta sekä vedellä tahi vierailla aineilla sekottamatonta. Älköön myöskään tiettävästi sairaitten lehmien maitoa myytäkö.

38 §. Vrt. 6 §:ä Helsingin kaupungin maitokaupan säännöissä toukok. 7 p:ltä 1898 ja 33 §:ä K. asetuksessa terveydenhoidosta Suomenmaassa jouluk. 22 p:ltä 1879.

39 §.

Maitomyymälässä älköön paitsi maitoa saatako pitää kaupan muuta kuin leipää, meijeri- ja muita maitotuotteita, munia, säilykkeitä sekä pulloihin pantuja virvokejuomia, joita viimeksi mainittuja ei kuitenkaan ole säilytettävä itse myymälässä vasuissa taikka laatikoissa.

39 §. Vrt. 2 §:n 2 mom. Helsingin kaupungin maitokaupan säännöissä toukok. 7 p:ltä 1898. Pykälässä on erikseen lueteltu ne tavarat, joita maitomyymälässä saa pitää kaupan, koska ne eivät ole omansa antamaan maidolle vierasta makua eikä aiheuttamaan sen pilaantumista.

40 §.

Astiain, joissa maitoa pidetään kaupan, pitää olla varustetut selvillä kirjoituksilla, jotka osottavat maidon olevan joko:

1:ksi täysimaitoa (kuorimatonta);

2:ksi kuorittua maitoa.

Täysimaidoksi katsotaan maito, jonka rasvapitoisuus on vähintään 2,90 % ja kuorituksi maito, jonka rasvapitoisuus on vähintään 0,40 %.

40 §. Vrt. 6 §:n 2 mom. Helsingin kaupungin maitokaupan säännöissä toukok. 7 p:ltä 1898. — Näissä säännöissä olevan separoitua maitoa koskevan määräyksen on Lautakunta poistanut ehdotuksesta, koska separoimisen jäleltä maidossa oleva rasvamäärä on niin pieni, ettei separoitua maitoa enää käy pitäminen luonnollisena maitona eikä sitä siis myöskään ole saatava «maitona» pitää kaupan. Tämä estetäänkin määräyksellä että kuoritun maidon rasvapitoisuuden pitää olla vähintään 0,40 %.

Kuitenkin saa separoitua maitoa, samoin kuin eräitä muitakin maitovalmisteita, niinkuin viilipiimää, terveysmaitoa y. m. semmoisia, joita Lautakunnan ehdottamat maidon kauppaa koskevat säännöt eivät käsitä, pitää kaupan, mutta niitä on kaupattava muun nimisinä, muun laatuisina ravintoaineina.

41 §.

Maidon säilyttämiseen ja kuljettamiseen saa käyttää ainoastaan puhtaita, siistejä ja muutoin tarkoituksenmukaisia astioita.

41 §. Vrt. 3 §:ä Helsingin kaupungin maitokaupan säännöissä toukok. 7 p:ltä 1898.

42 §.

Ajoneuvot, joissa maitoa pidetään kaupan, pitää olla varustetut selvällä kirjoituksella, joka ilmoittaa sen maatilan nimen, mistä maito tuodaan, sekä missä maatila sijaitsee ja kenen hallussa se on.

42 §. Uusi säännös, jonka tarkoituksena on helpottaa maatilain maidontuotannon tarkastusta.

43 §.

Maidon myymiseen „lastenmaidon“, „tarkastetun maidon“ taikka muun nimisenä, mikä ilmaisee joko maidon erityistä terveellistä laatua taikka myös että se on ollut erityisen tarkastuksen alaisena, vaaditaan erityinen lupa. Sellaista oikeutta tarkoittava hakemus on annettava Terveydenhoitolautakunnalle sekä samalla ilmoitettava se taikka ne karjastot, mistä maito saadaan.

Lupa sellaisen maidon myymiseen myönnetään ainoastaan sillä ehdolla:

1:ksi että karjaston tarkastusta toimittaa lääkäri tahi eläinlääkäri, jonka tulee katsoa että karja- ja maitotaloudessa palveleva henkilökunta ei sairasta tarttuvaa tautia, että terveydelliset olot navetassa siihen kuluvine laitoksineen ja niiden ympäristössä ovat täysin tyydyttävät sekä että karjaston kaikki eläimet ovat terveitä;

2:ksi että maidon käyttelyyn ja jakeluun nähden kaupungissa on ryhdytty toimiin, jotka Terveydenhoitolautakunta voi hyväksyä.

43 §. Niinikään uusi säännös, jonka tarkoituksena on tehdä Lautakunnalle helpommaksi sellaisen maidon tehokas tarkastus, jonka myyjät ilmoittavat erittäin terveelliseksi ja hyväksi ja jota sentähden käytetään sellaisissa tapauksissa, jolloin tavallista paremman laatuista maitoa on tarpeen.

44 §.

Kermaan, separoituun maitoon, viilipiimään ja muihin maitovalmisteihin nähden on noudatettavana mitä tämän terveydenhoitojärjestyksen 24 §:ssä säädetään.

E. Lihan kaupasta.

45 §.

Lihan ripustamista varten myymälässä taikka varastohuoneessa olevien koukkujen pitää olla galvanoidut taikka tinatut sekä lihan paloitteluun käytettyjen tukkien ja muiden kalujen aina hyvässä kunnossa ja huolellisesti puhdistetut.

Tuores liha, jota myymälässä pidetään kaupan, pitää olla peitettynä puhtaalla liinavaatteella.

Myymälässä, jossa tuoretta lihaa pidetään kaupan, ei saa säilyttää kynimättömiä lintuja eikä nylkemättömiä jäniksiä, ei myöskään juurikasveja.

Kaupan pidettävää tuoretta lihaa ja makkarateoksia älköön säilykkeiksi valmistettako terveydelle vahingollisia aineita käyttämällä älköönkä myöskään minkään syyn nojalla värjättäkö.

45 §:n 1 mom. Vrt. Poliisijärjestyksen 120 §:n 3 mom. — 2 mom. Vrt. maalisk. 29 päivänä 1878 vahvistetun Poliisijärjestyksen 32 §:n 2 mom. — 3 mom. Vrt. Poliisijärjestyksen 127 §:ä. — 4 mom. Vrt. joulukuun 19 päivänä 1889 annetun Rikoslain 36 luvun 1 §:ä. — Viime vuosina on lihan värjäämistä ja säilykkeiksi valmistamista harjoitettu Helsingissä varsin yleisesti, jonka tähden Lautakunta on katsonut tarpeelliseksi ottaa terveydenhoitojärjestykseen sellaista menettelyä ehkäisevän säännöksen.

46 §.

Lihan kuljetukseen aijottujen ajoneuvojen pitää olla tarkoituksenmukaista muotoa ja kokoa jottei liha kuljetettaessa pistä esiin ajoneuvoista.

Ellei lihaa kuljeteta niissä laatikoissa tahi häkeissä, joissa se rautateitse tuodaan kaupunkiin, pitää se kaupungissa kuljetettaessa olla verhottuna taikka peitettynä tarkoituksenmukaisesta aineesta tehdyillä tiiviillä, valkeilla ja puhtailla vaatteilla. — Ajaja ei saa istua lihojen päällä.

Lihankuljettajan ajoneuvot ja kuljetusvaatteet sekä lihamiesten vaatetus lihan kantamista varten on poliisin tarkastettava ja hyväksyttävä Terveydenhoitolautakunnan toimiston tarkastusmiehen läsnäollessa.

46 §. Vrt. Poliisijärjestyksen 120 §:n 2 mom. Yhtä tärkeätä kuin on, että lihanmyyjät ovat puettuina puhtaaseen ja pestävään pukuun, yhtä tärkeätä, on että ne, jotka lihaa kuljettavat ja mahdollisesti tulevat sen kanssa vieläkin likeisempään kosketukseen kuin myyjä, takaavat mahdollisimman suuren siisteyden kuljetuksessa.

III Luku.

Ruokatavarain, virvokejuomain y. m. valmistuspaikoista ja valmistamisesta.

(Tähän otetut leipomoja koskevat määräykset ovat pääasiallisesti kesäkuun 23 päivänä 1908 työstä leipomoissa annetun lain ja heinäkuun 6 päivänä 1908 annetun julistuksen määräysten mukaiset).

47 §.

Jokaisen, joka myytäväksi valmistaa ruoka- ja juomatavaroita, pitää, ennenkuin alkaa toimintansa, siitä tehdä sellainen ilmoitus kuin 29 §:ssä sanotaan huoneistosta, jossa ruokatavarain kauppaa aijotaan harjoittaa.

47 §. Tämä § on laadittu siinä tarkoituksessa että Lautakunta, jonka tulee valvoa ruokatavarain y. m. valmistuspaikkoja, saisi niistä tiedon ja voisi ne joko hyväksyä tahi olla hyväksymättä.

48 §.

Työhuoneitten pitää korkeuteen, valaistukseen, lämmitykseen ja ilmanvaihtoon y. m. nähden täyttää ne vaatimukset, mitkä 30 §:n 1 mom:ssa on säädetty sellaisiin huoneistoihin nähden, joissa siirtomaa- taikka ruokatavaroita pidetään myytävänä.

49 §.

Työhuoneisto ynnä siihen kuuluvat varastohuoneet, käytävät, eteiset ja portaat ovat pidettävät puhtaina ja siisteinä. Seinät ja katot ovat sentähden maalattavat vaalealla öljyvärillä taikka verhottavat helposti pestävällä vaaleanvärisellä aineella. Lattia pitää olla tasainen sekä tehty kosteutta läpäisemättömästä ja helposti puhdistettavasta aineesta. Lattiamatot, lukuunottamatta linoleumista taikka muusta vedenläpäisemättömästä aineesta valmistettuja, eivät ole sallittuja.

49 §. Samanlaatuisia säännöksiä on ennestään elokuun 26 päivänä 1889 vahvistettujen Helsingin leipurin-, konditorin- ja makkaratekijänammatinharjoituksessa vaarinotettavain sääntöjen 1 momentissa.

50 §.

Työhuoneistoa siihen kuuluvine varastohuoneineen, käytävineen ja konttorineen ei saa käyttää makuuhuoneena, ruokailuhuoneena eikä keittiönä, eivätkä ne myöskään saa olla sellaisten huoneitten välittömässä yhteydessä.

50 §. Vrt. 4 mom. elokuun 26 p:nä 1889 leipurin- y. m. ammateille vahvistetuissa säännöissä.

51 §.

Työhuoneiston välittömässä läheisyydessä pitää olla sovelias lämmin huone, missä työntekijöillä on tilaisuutta peseytyä sekä säilyttää ja muuttaa vaatteita. Työnantaja on velvollinen pitämään työntekijäin saatavissa saippuaa ja pyyheliinoja, joita viimeksi mainittuja on kylliksi usein vaihdettava.

Työhuoneistossa taikka varastohuoneessa ei saa vaatteita säilyttää eikä myöskään kuivamaan ripustaa.

51 §. Säännös on laadittu siisteyttä silmällä pitäen.

52 §.

Jokaisessa työhuoneessa pitää työntekijöitä varten olla riittävä määrä soveliaita sylkyastioita, jotka ovat päivittäin puhdistettavat.

52 §. Säännös on laadittu siisteyttä silmälläpitäen eritoten niihin tauteihin katsoen, joiden tartunta-aineet leviävät ysköksistä.

53 §.

Ruokatavarain värjääminen terveydelle vahingollisilla aineilla taikka tavaran terveydelle vaarallisen laadun salaaminen on kielletty, samoinkuin terveydelle vahingollisten säilyteaineitten ja muiden lisäkkeitten käyttäminen.

53 §. Vrt. jouluk. 19 p:nä 1889 vahvistetun Rikoslain 36 luvun 1 §:ä.

54 §.

Ruoka- ja juomatavarain valmistuksessa toimivien henkilöjen pitää aina noudattaa tarkkaa puhtautta sekä, leipurin- ja konditorinammateissa, työssään olla puettuina puhtaisiin, valkeisiin, pestäviin vaatteisiin ja makkarantekijänammatissa puhtaisiin, valkeisiin esiliinoihin.

54 §. Vrt. elok. 26 p:nä 1889 leipurin- y. m. ammateille vahvistettujen sääntöjen 3 mom.

55 §.

Kaikenlainen tupakan käyttäminen työ- ja varastohuoneissa on kielletty.

55 §. Säännös on laadittu siisteyttä silmälläpitäen.

56 §.

Kaikki työhuoneistossa ja varastohuoneessa olevat esineet sekä valmistuksessa käytetyt työkalut ovat päivittäin, niiden käytännön päätyttyä, puhdistettavat.

56 §. Vrt. elok. 26 p:nä 1889 leipurin y. m. ammateille vahvistettujen sääntöjen 6 mom.

57 §.

Valmistuksessa syntyviä tähteitä ei saa säilyttää työhuoneistossa eikä varastohuoneessa eikä myöskään näiden huoneitten välittömässä yhteydessä olevissa huoneissa tahi käytävissä.

57 §. Samankaltaisia säännöksiä on ennestään elok. 26 p:nä 1889 leipurin- y. m. ammateille vahvistettujen sääntöjen 9 momentissa.

58 §.

Valmistuksessa käytettyjen tarveaineitten pitää olla puhtaita sekä suojeltuja tomulta, kosteudelta, vahinkoeläimiltä y. m.

59 §.

Työntekijän, jossa on ihotauti, tuberkuloosi, veneerinen taikka muu pitkällinen tarttuva tauti, haavoja tai paiseita, älköön sallittako toimia ruoka- ja juomatavarain valmistuksessa, ellei hän voi lääkärintodistuksella näyttää, ettei siitä ole tartunnanvaaraa eikä muuta haittaa.

59 §. Tämä määräys on pantu tartunnanvaaran torjumiseksi ja siisteyden edistämiseksi.

60 §.

Jos tarttuvaa tautia ilmestyy ruoka- ja juomatavarain valmistuksessa toimiviin henkilöihin, olkoon noudatettavana mitä 32 §:ssä säädetään.

61 §.

Huoneisto, jossa keinotekoisia kivennäisvesiä, kuohuvaa limonaadia ja muita sen tapaisia hiilihappopitoisia juomia sekä kaljaa ja simaa valmistetaan, pitää olla sen laatuinen kuin 30 §:ssä määrätään huoneistoista, joissa ruokatavarankauppaa harjoitetaan. Huoneiston lattia pitää olla vedenpitävästä aineesta sekä varustettu lika- ja puhdistusveden poistojohdolla. Huone, jossa kaljan vierrettä keitetään, pitää olla varustettu tyydyttävällä laitteella syntyvän vesihöyryn pois johtamiseksi.

62 §.

Hiilihapon ja hiilihappoisten vesien johtoputkena saa käyttää tina- taikka hyvin tinattuja messinki- tahi kupariputkia. Koneitten kaikki messinki- tahi kupariosat pitää sisältä olla hyvin tinatut taikka hopeoidut. Valmistettujen vesien säiliöt ja pullot pitää olla huolellisesti puhdistetut.

62 §. Tämän säännöksen tarkoituksena on ehkäistä myrkyllisten metallien aikaansaamaa myrkytystä.

63 §.

Hiilihappoisten vesien valmistamiseen saa, paitsi tislattua vettä, käyttää ainoastaan sellaista vettä, joka kemiallisesti ja bakteriologisesti tutkittaessa huomataan tyydyttävän puhtaaksi.

Keinotekoisten kivennäisvesien valmistukseen käytettyjen suolojen pitää olla tyydyttävän puhtaita ja terveydelle vahingollisista aineista vapaita.

Ainoastaan puhtaista hedelmä- tai marjamehuista valmistettuja limonaadeja saa nimittää vastaavain hedelmä- ja marjamehujen mukaan. Keinotekoisten esanssien ja väriaineitten avulla valmistetut limonaadit pitää ehdottomasti olla varustetut selvällä kirjoituksella: „keinotekoinen“, „konstgjord“.

63 §:n 3 mom. Samantapaisia säännöksiä on vastaavissa Saksan asetuksissa.

64 §.

Ruukut, pullot ja muut suljetut astiat, joissa keinotekoisia kivennäisvesiä ja hiilihappopitoisia juomia pidetään kaupan, tulee olla varustetut selvillä nimilipuilla, joissa mainitaan tavaran ja tehtailijan nimi sekä tavaran valmistuspaikka.

64 §. Tämän säännöksen tarkoituksena on tarpeellisen tarkastuksen mahdolliseksi tekeminen.

65 §.

Kivennäisveden valmistaja olkoon velvollinen Terveydenhoitolautakunnan vaatimuksesta antamaan kirjallisen tiedon niistä resehdeistä, joiden mukaan hän sellaisia vesiä valmistaa.

65 §. Vrt. 34 §:ä jouluk. 22 päivänä 1879 annetussa asetuksessa terveydenhoidosta Suomenmaassa.

66 §.

Huoneistoa, jossa kaljaa pannaan, ei saa käyttää tynnyrien ja astiain puhdistushuoneena.

Kaikkien valmistuksessa käytettyjen astiain ja koneitten sekä niiden tynnyrien ja pullojen, joissa valmistettuja juomia säilytetään ja jaellaan, pitää olla hyvin puhdistettuja.

66 §. Nämä säännökset ovat laaditut siisteyttä silmälläpitäen.

67 §.

Sakariinia ja sen tapaisia makeutusaineita ei saa käyttää tarpeellisen makeuden antamiseksi valmistetuille juomille, eikä säilyteaineena myöskään saa käyttää rikkihapoketta, boorihappoa, salisyylihappoa, bentsoehappoa y. m. s.

67 §. Vrt. 8 §:ä jouluk. 29 p:nä 1907 annetussa laissa mallasjuomain tehdasmaisesta valmistuksesta.

IV Luku.

Ravintoloista, anniskelupaikoista, ruokaloista ja kahviloista.

68 §.

Jokaisen, joka tahtoo avata yleisölle aijotun ravintolan, ruokalan, kansankeittiön, kahvilan tahi konditorian, pitää, ennenkuin alottaa toimintansa, siitä tehdä sellainen ilmoitus kuin 29 §:ssä määrätään huoneistosta, jossa aijotaan harjoittaa ruokatavarain kauppaa.

68 §. Kun Lautakunnan on valvottava anniskelupaikkoja y. m., pitää Lautakunnan saada niistä tieto ja olla oikeutettu joko hyväksymään taikka olemaan hyväksymättä huoneistoja.

69 §.

Jos tarjoilu ei ole sijoitettu väliaikaiseen rakennukseen, pitää huoneiston korkeuteen, valaistukseen y. m. nähden täyttää ne määräykset, mitkä 30 §:n 1 momentissa on huoneistosta, jossa siirtomaa- taikka ruokatavaroita pidetään kaupan. Huoneistoon kuuluvat kellarit ja varastohuoneet pitää olla kuivat ja hyvällä ilmanvaihdolla varustetut sekä tarkoituksenmukaisesti sisustetut kuin myös aina pidettävät puhtaassa ja siistissä kunnossa.

70 §.

Keittiön ja ruokakomerojen seinät ja katot pitää olla maalatut vaalealla öljyvärillä taikka verhotut vaaleanvärisellä, helposti pestävällä aineella. Ruokasalissa tahi tarjoiluhuoneessa on sellaista ainetta taikka öljymaalia käytettävä vähintään 1,8 metrin korkeudelle lattiasta.

67 ja 70 §. Vrt. tämän Terveydenhoitojärjestyksen 30 §:ä.

71 §.

Huonetta, jossa ruokaa valmistetaan, tarjoillaan tai säilytetään, ei saa käyttää makuuhuoneena.

71 §. Uusi säännös, jonka tarkoituksena on siisteyden edistäminen.

72 §.

Kaikkien sellaisessa liikkeessä kuin 68 §:ssä mainitaan palvelevien henkilöjen pitää noudattaa tarkkaa puhtautta sekä omaan itseensä, ennen kaikkea käsiin, että

vaatteisiinkin nähden; ja pitää niiden, jotka toimivat ruuan valmistuksessa, olla silloin puettuina vaaleisiin, pestäviin vaatteisiin ja myssyihin.

72 §. Vrt. tämän Terveydenhoitojärjestyksen 54 §:ä.

73 §.

Kaikki ruuanlaitossa ja tarjoilussa käytetyt astiat ja kalut ovat pidettävät puhtaina. Ruuanvalmistuksessa syntyneitä tähteitä ei saa säilyttää keittiössä.

74 §.

Ravintolaan, ruokalaan, kahvilaan ja konditoriaan kuuluviin mukavuuslaitoksiin (makkeihin, käymälöihin y. m.) ei saa olla suoranaista käytävää niistä huoneista, missä ruokaa tai juomaa valmistetaan tahi tarjoillaan, ja pitää niiden olla hyvin tuuletetut sekä puhtaat ja hajuttomat.

74 §. Tämä säännös tarkoittaa siisteyden edistämistä ja makkikaasujen estämistä tunkeutumasta huoneistoihin.

75 §.

Jos ruokala- tahi kahvilaliikkeessä palvelevaan henkilöön taikka hänen asuintoveriinsa ilmestyy tarttuva tauti, olkoon silloin noudatettavana mitä 32 §:ssä säädetään.

Henkilön, jossa on 59 §:ssä mainittu tauti, sallittakoon työskennellä ruokalassa ainoastaan samassa §:ssä mainituilla ehdoilla.

75 §. Vrt. tämän Terveydenhoitojärjestyksen 32 §:ä.

76 §.

Asuinhuoneisto, jonka 68 §:ssä mainittujen elinkeinojen haltija luovuttaa palveluksessaan oleville henkilöille, on pidettävä puhtaana, varustettava tarkoituksenmukaisilla, siisteillä pesutelineillä, saippualla ja kylliksi lukuisilla pyyheliinoilla sekä runsaalla juoma- ja pesuvedellä samoinkuin riittävällä määrällä sylkyastioita, jotka ovat joka päivä puhdistettavat.

Jokaisella henkilöllä pitää olla eri makuusijansa, varustettuna eheillä ja puhtailla makuuvaatteilla.

76 §:n 1 mom. Tämä säännös tarkoittaa siisteyden edistämistä. — 2 mom. Säännös on laadittu siisteyttä ja terveydenhoitoa silmällä pitäen sekä tartunnan levittämisen ehkäisemiseksi.

77 §.

Terveydenhoitolautakunnan sitä vaatiessa pitää nämä säännöt olla ripustettuina helposti näkyvään paikkaan tarjoiluhuoneistossa.

V Luku.

Hotelleista, matkustajakodeista ja yömajoista.

78 §.

Jokaisen, jolla on ammattina matkustajamajan pitäminen, tulee, ennenkuin sitä varten annetaan huoneita käytettäväksi, siitä kirjallisesti ilmoittaa Terveydenhoitolautakunnalle, jonka asiana on ratkaista, saako kysymyksessä olevaa huoneistoa käyttää aijottuun tarkoitukseen, sekä määrätä, montako henkilöä joka huoneeseen saa sijoittaa.

78 §. Vrt. Poliisijärjestyksen 132 §:ä.

79 §.

Kaikkien matkustajille ja yövieraille luovutettujen huoneitten pitää olla vähintään 2,7 metriä korkeat, sijaita vähintään $^3/_4$ korkeudestaan maanpinnan yläpuolella, olla kuivat sekä varustetut avattavilla ikkunoilla, joista saadaan riittävästi ilmaa ja valoa suorastaan kadulta tahi pihalta, jonka ohella joka huoneessa pitää olla laitos tarpeellista ilmanvaihtoa varten.

Makuuhuoneissa pitää jokaista vierasta kohti olla vähintään 15 kuutiometrin tilavuus.

Erityisestä hakemuksesta voi Terveydenhoitolautakunta, jos harkitsee painavia syitä siihen olevan, myöntää tämän §:n määräyksistä vapautuksen, kuitenkin niin ettei kuutiotila missään tapauksessa saa olla 8 kuutiometriä vähempi.

79 §:n 1 mom. Vrt. Poliisijärjestyksen 133 §:ä. — 2 mom. Jotta huoneen ilma pysyisi kutakuinkin puhtaana laadultaan, on tarpeen vähintään 15 kuutiometrin tilavuus.

80 §.

Vieras- ja makuuhuoneet ja niiden yhteydessä olevat käytävät ja solat ovat, samoinkuin vuoteet ja makuuvaatteetkin, aina pidettävät puhtaassa ja siistissä kunnossa sekä makuuhuoneet jokaisen poismuuttaneen vieraan jäleltä tarkoin puhdistettavat. Vuodeliinavaatteet ja pyyheliinat ovat muutettavat jokaista uutta vierasta varten; poikkeus voidaan kuitenkin tehdä 82 §:ssä mainittuihin huoneistoihin nähden.

80 §. Säännös on pääasiassa Poliisijärjestyksen 134 §:n mukainen.

81 §.

Mukavuuslaitos (makki tai käymälä) pitää olla tarkoituksenmukaisesti laitettu ja yleinen sellainen laitos niin sijaitseva, ettei se ole makuuhuoneen välittömässä yhteydessä, on hyvin tuuletettu sekä aina puhdas ja hajuton.

81 §. Säännös on laadittu siisteyttä silmällä pitäen ja makkikaasujen estämiseksi tunkeutumasta makuuhuoneisiin.

82 §.

Merimiesten ja muun työväen sekä yhteisen kansan majapaikoissa, niin myös missä enemmän kuin 8 henkilöä majoitetaan samaan huoneeseen, pitää seinät olla joko maalatut öljyvärillä tahi päällystetyt helposti puhdistettavalla aineella sekä lattia olla sellaisesta aineesta, jota käy helposti puhdistaminen.

82 §. Vrt. Poliisijärjestyksen 135 §:ä.

83 §.

Sen laatuisessa majapaikassa, kuin edellisessä §:ssä mainitaan, ei saa eri sukupuolta olevia henkilöitä, elleivät kuulu samaan perheeseen, majoittaa samaan huoneeseen eikä myöskään toistensa välittömässä yhteydessä oleviin huoneisiin, ja on jokaiselle vieraalle osotettava eri vuoteensa, jonka laitokset makuuvaatteisiin y. m. nähden Terveydenhoitolautakunnan taikka sen, jonka Lautakunta siihen määrää, on hyväksyttävä.

Niinikään on Terveydenhoitolautakunnan asia hyväksyä ne toimenpiteet, joihin sellaisissa majapaikoissa on ryhdyttävä puhtauteen, makkeihin, käymälöihin ja yövieraille aijottuihin pesulaitteisiin y. m. nähden.

83 §. Vrt. Poliisijärjestyksen 136 §:ä.

84 §.

Jos matkustajain majapaikkaan ilmestyy tautia, jonka voidaan varoa olevan tarttuvaa tahi muutoin tuottavan vaaraa tai haittaa vieraille, on hoitajan siitä ilmoitettava Terveydenhoitolautakunnalle ja noudatettava niitä määräyksiä, joita Lautakunta tämän johdosta antaa.

Samoin meneteltäköön, jos ravintolan hoitaja taikka joku hänen perheensä tahi ravintolan palveluskunnan jäsen siten sairastuu.

84 §. Samaa sisällystä kuin Poliisijärjestyksen 142 §, paitsi että tässä määrätään ilmoitus paikalla tehtäväksi, mikä on välttämätöntä sen johdosta että, kun on kysymyksessä ravintola ja matkustajakoti, tarpeellisiin toimenpiteisiin on mahdollisimman pian ryhdyttävä.

85 §.

Matkustajia tai yövieraita palvelemaan älköön asetettako henkilöjä, joissa on tuberkuloosi, veneerinen taikka muu pitkällinen tarttuva tauti taikka joilla on ihotauti, haavoja, paiseita y. m., ellei lääkärintodistuksella voida näyttää, ettei siitä ole tartunnan vaaraa eikä muuta haittaa.

85 §. Vrt. tämän Terveydenhoitojärjestyksen 59 ja edellisiä pykäliä.

VI Luku.

Kasvatuslasten hoidosta.

86 §.

Terveydenhoitolautakunnan on pidettävä silmällä että kahdeksaa vuotta nuoremmat lapset, joita korvausta vastaan kasvatetaan ja hoidetaan muiden kuin läheisimpäin omaisten ja laillisen holhoojan luona, saavat asianmukaisen hoidon ja huolenpidon.

Tästä erotettuja ovat vaivaishoitohallituksen ja kasvatuslautakunnan huostaansa ottamat, samoinkuin lastenhoitoa varten aijottuun laitokseen otetut lapset. Erityisestä hakemuksesta voi Terveydenhoitolautakunta sellaisesta silmälläpidon alaisuudesta vapauttaa lapset, jotka lastenhoitoa varten perustettu laitos taikka yhdistys antaa yksityisten henkilöjen hoidettaviksi.

Mainittua silmälläpitoa toimittaa Terveydenhoitolautakunnan valvonnan alaisena ensimäinen kaupunginlääkäri apunaan tarpeen mukaan sitä varten otettu lääkäri taikka henkilöitä, joita sanotussa tarkoituksessa asetetaan hänen käytettäväkseen.

86 §:n 1 mom. Vrt. 1 §:n 1 mom. helmikuun 18 päivänä 1895 annetussa Säännössä kasvatuslasten hoidosta Helsingin kaupungissa. — 3 mom. Säännös sisältää pääasiassa samaa kuin 1 §:n 2 mom. helmikuun 18 päivänä 1895 annetussa Kasvatuslasten säännössä.

87 §.

Jokaisen, joka on vastaanottanut lapsen niinkuin 86 §:ssä on sanottu, pitää kolmen vuorokauden kuluessa lapsen vastaanottamisesta siitä ilmoittaa Terveydenhoitolautakunnan toimistolle.

Ilmoitettaessa on annettava tiedoksi lapsen nimi, ikä ja syntymäpaikka, jotka tiedot, mikäli mahdollista, ovat vahvistettavat näyttämällä papintodistus. Jolleivät lapsen vanhemmat halua pysyä tuntemattomina, on heidänkin nimensä, säätynsä ja kotipaikkansa ilmoitettava. Jolleivät lapsen vanhemmat itse ole antaneet lasta hoidettavaksi, on ilmoitettava sen henkilön nimi, ammatti ja asunto, joka on hoidettavaksi antamisen toimittanut.

Ilmoitettaessa on annettava lapsenkasvattajan papinkirja ynnä tieto hänen asunto-osotteestaan, asunnon laadusta, perheenjäsenten luvusta ja terveydentilasta

sekä millä ehdoilla lapsi on otettu hoidettavaksi ynnä muut asiaan kuuluvat tiedot, joita Terveydenhoitolautakunta saattaa vaatia.

Ilmoituksesta on maksutta annettava todistus sekä sen ohella lyhyt opastus lapsen hoitamiseen.

87 §:n 1 mom. Vrt. 2 §:n 1 mom. helmikuun 18 päivänä 1895 annetussa Kasvatuslasten säännössä. — 2 mom. Vrt. 2 §:n 2 mom. helmikuun 18 päivänä 1895 annetussa Kasvatuslasten säännössä.

88 §.

Jos lapsen kasvattaja muuttaa asuntoa taikka jos kasvatuslapsi kuolee taikka sen hoito muutoin lakkaa, on siitä kolmen vuorokauden kuluessa ilmoitettava Terveydenhoitolautakunnan toimistolle.

88 §. Vrt. helmikuun 18 päivänä 1895 annetun Kasvatuslasten säännön 3 §:ä.

89 §.

Lapsenkasvattajan pitää antaa kasvatuslapselle se huolenpito ja hoito, mikä tarvitaan lapsen tyydyttävään vaalimiseen. Jos kasvatuslapsi sairastuu, pitää kasvattajan hankkia sille se erityinen hoito, jota asianhaarat vaativat.

Lapsenkasvattajat eivät saa estellä Terveydenhoitolautakunnan järjestämää kasvatuslasten hoidon silmälläpitoa, ja heidän on alttiisti noudatettava niitä määräyksiä, joita Terveydenhoitolautakunnan siihen valttuuttamat henkilöt lasten hoitoon nähden antavat.

89 §. Säännökset ovat Ruotsissa kesäkuun 6 päivänä 1902 annetun kasvatuslasten hoidosta voimassa olevan lain 6 §:n mukaiset.

90 §.

Jos ilmoitettaessa taikka kasvatuslapsen asunnossa käydessä havaitaan kasvattajan henkilökohtaisten ominaisuuksien taikka olojen taikka sen huoneiston laadun, missä lasta kasvatetaan, olevan sellaiset, ettei lapsi voi kasvattajan luona saada täysin tyydyttävää hoitoa, pitää Terveydenhoitolautakunnan viipymättä velvoittaa hänet Lautakunnan määrättävän ajan kuluessa antamaan lapsi luotaan sille, joka on velvollinen ottamaan sen hoitoonsa.

Semmoiseen toimenpiteeseen ryhtyköön Lautakunta silloinkin, kun lapsi, joka on ilmoitettu yksityisessä asunnossa hoidettavaksi ja kasvatettavaksi, ei ole tullut vuoden ikään ja kasvattajalla jo ennestään on sellainen lapsi hoidettavana ja kasvatettavana; kuitenkin saa Lautakunta siinä tehdä sellaisen poikkeuksen, johon syytä on.

Jos lapsen kasvattaja ilmeisesti laiminlyö taikka huonosti hoitaa hoidettavaksi ja kasvatettavaksi vastaanottamansa lapsen eikä ota huomautuksesta ojentuaksensa, on Lautakunnan meneteltävä niinkuin tämän §:n 1 momentissa on säädetty.

90 §. Vrt. edellä mainitun, kesäkuun 6 päivänä 1902 annetun lain 7 §:ä.

91 §.

87 §:n 1 momentin mukaisen ilmoituksen laiminlyömisestä on rangaistus sakkoa viidestä viiteenkolmatta markkaan.

Lapsenkasvattajan, jonka Terveydenhoitolautakunta on 90 §:n 1 ja 3 momentin mukaan velvoittanut antamaan kasvatuslapsen luotaan, voi Lautakunta, jos syytä siihen on, kieltää enää vastaanottamasta kasvatuslapsia. Jos joku on, kiellosta huolimatta, vastaanottanut kasvatuslapsen, olkoon sakko viidestäkolmatta kahteensataan markkaan.

91 §:n 1 mom. Vrt. 6 §:ä helmikuun 18 päivänä 1895 annetussa Säännössä kasvatuslasten hoidosta Helsingin kaupungissa. — 2 mom. Vrt. 9 §:ä edellä mainitussa kesäkuun 6 päivänä 1902 kasvatuslasten hoidosta annetussa laissa.

92 §.

Terveydenhoitolautakunta on oikeutettu, kun tarpeelliseksi havaitaan, poliisilta saamaan tarpeellista virka-apua lapsen luovuttamiseksi sille, jonka asiana sen hoitaminen on.

92 §. Vrt. 10 §:ä usein mainitussa kesäkuun 6 päivänä 1902 annetussa laissa kasvatuslasten hoidosta.

93 §.

Toimenpiteestä, johon Terveydenhoitolautakunta on ryhtynyt, voi Maistraatille valittaa, mutta se on noudatettavana, kunnes mahdollisesti toisin määrätään.

VII Luku.

Lastenkodeista, lastenseimistä, lastentarhoista ja lasten työhuoneista.

94 §.

Jokainen, niin yhdistys kuin yksityinen henkilökin, joka perustaa lastenkodin, lastenseimen, lastentarhan tai lasten työhuoneen, on velvollinen, ennenkuin sellainen laitos avataan, siitä ilmoittamaan kaupungin Terveydenhoitolautakunnalle, jonka tulee katsoa, että nämä laitokset ovat yleisen terveydenhoidon vaatimusten mukaisessa kunnossa.

Ennestään oleva samanlaatuinen laitos on yhtäläisen tarkastuksen alainen Terveydenhoitolautakunnan puolelta.

94 §. Tämän uuden §:n tarkoituksena on asettaa ne, jotka perustavat lastenkoteja y. m., hyvin tarpeellisen terveyshoidollisen valvonnan alaisiksi Terveydenhoitolautakunnan puolelta.

95 §.

Kaikki huoneet, joissa lapset oleskelevat yöllä taikka pitemmän aikaa päivästä, pitää olla niin suuret, että niissä jokaista lasta kohti tulee vähintään 10 kuutiometrin ilmatila sekä sen lisäksi jokaista aikuista henkilöä kohti, joka pitemmän aikaa oleskelee huoneessa, 20 kuutiometrin ilmatila. Huoneissa, joissa lapset oleskelevat ainoastaan muutaman tunnin, pitää ilmatilan olla vähintään 5 kuutiometriä lasta kohti, sekä sen lisäksi jokaista aikuista henkilöä kohti vähintään 10 kuutiometriä.

Huoneitten pitää olla hyvin tuuletetut sekä puhtaat ja siistit.

95 §. Tämän §:n määräyksen tarkoituksena on turvata lastenkoteihin y. m. otetuille lapsille tyydyttävän puhdas ilma päivä- ja yöhuoneissa. Samantapaisia säännöksiä on muiden maiden vastaavassa lainsäädännössä.

96 §.

Lastenkodeissa ja muissa laitoksissa, joissa alaikäisiä lapsia on yötä, pitää jokaisella lapsella olla erityinen, tarkoituksenmukaisesti laitettu ja puhdas vuode. Sen lisäksi pitää jokaista lasta varten olla eri pyyheliina ja saippua.

96 §. Tämän säännöksen tarkoituksena on hoidokkien suojeleminen tartunnalta ja siisteyden turvaaminen.

VIII Luku.

Kouluista ja muista opetuslaitoksista.

97 §.

Jokaisen, joka avaa koulun tahi muun opetuslaitoksen, pitää sitä ennen siitä ilmoittaa Terveydenhoitolautakunnan toimistolle; ja tulee Terveydenhoitolautakunnan virkailijoillaan pitää sitä terveyshoidollisessa suhteessa silmällä.

97 §. Koulujen ja opetuslaitosten terveyshoidollisen valvonnan on Lautakunta havainnut hyvin tarpeelliseksi. Jotta Lautakunta saisi näistä laitoksista tiedon, on ilmoitus laitoksen avaamisesta tarpeellinen.

98 §.

Huoneiston, johon koulu taikka muu opetuslaitos on sijoitettu, pitää olla laadultaan sellainen, että se vastaa tarkoitustaan ja että siinä on tilaa jokaista lasta kohti vähintään 5 kuutiometriä sekä jokaista aikuista kohti vähintään 8 kuutiometriä. Sen pitää olla vapaa kosteudesta, lämmin ja vedoton, hyvin tuuletettu, hyvällä ja tarkoituksenmukaisella valaistuksella ja sisustuksella varustettu sekä siisti ja puhdas.

Oppilaitten sekä myöskin opettajiston tarpeiksi pitää koulu ja opetuslaitos olla varustettu riittävän lukuisilla, tarkoituksenmukaisesti laitetuilla ja hoidetuilla makeilla.

98 §. Tämä pykälä sisältää kouluterveydenhoidon yleispätevät vaatimukset.

99 §.

Niinä aikoina, jolloin kulkutauteja liikkuu taikka kun tarttuvan taudin tapauksia on ilmestynyt koulun oppilaihin, opettajistoon, palvelijastoon taikka koulun tahi opetuslaitoksen välittömässä yhteydessä asuvaan henkilöön, pitää koulun johtajan alistua kaikkiin niihin toimenpiteisiin, joita Terveydenhoitolautakunta määrää taikka joihin se ryhtyy estääkseen tauteja leviämästä koulun välityksellä.

99 §. Tämän määräyksen tarkoituksena on tartunnan leviämisen ehkäiseminen.

IX Luku.

Parturiloista ja kähertämöistä.

(Kun on tunnettua, että sekä hius- että parta- ja muut taudit voivat levitä parturilojen ja kähertämöjen välityksellä, on Lautakunnan mielestä täälläkin, samoin kuin on laita ulkomaalla, annettava tarpeellisia määräyksiä parturiloista ja kähertämöistä sekä yleisön hoidosta niissä. Tässä mainittakoon, että useissa muissa maissa on voimassa paljon ankarampia määräyksiä, kuin mitä Lautakunta on tässä alempana ehdottanut.)

100 §.

Jokaisen, joka avaa parturilan tahi kähertämön, pitää siitä kohta ilmoittaa Terveydenhoitolautakunnalle, jonka on niitä pidettävä silmällä sekä palvelijaston että myös käytettyjen työkalujen ja huoneiston puhtauteen nähden.

101 §.

Parturilan ja kähertämön haltijan pitää katsoa että tarkoitukseen käytetty huoneisto aina on puhtaassa ja siistissä kunnossa sekä ettei palvelijastossa ole tarttuvaa hius- tahi ihotautia eikä muuta tarttuvaa tautia.

102 §.

Sen, joka parturilassa ja kähertämössä palvelee yleisöä, pitää, ennenkuin ryhtyy kähertämään, leikkaamaan tukkaa taikka ajelemaan partaa, puhdistaa kätensä; ja pitää sitä varten jokaisessa parturilassa ja kähertämössä olla riittävästi saatavissa puhdasta pesuvettä ja saippuaa sekä puhtaita, kuivia pyyheliinoja.

103 §.

Kaikki kähertämisessä, tukanleikkuussa ja parranajelussa käytäntöön tulevat pyyheliinat, käherrysvaipat, aluset, suojukset ja semmoiset ovat pidettävät kuivina

ja puhtaina. Paperista tahi vanusta tehtyjä suojuksia samoinkuin paperista tehtyjä alusia ja liinoja ei saa käyttää enempää kuin kerran. Pään tukemista varten olevat tuolin selkänojan osat ovat ennen käyttämistä verhottavat suojelevalla alusella, joka vaihdetaan uuteen jokaista käsiteltävää henkilöä varten.

104 §.

Sakset, partaveitset, tukanleikkuukoneet, kammat, harjat, saippuaharjat ja muut käherrys-, tukanleikkuu- ja parranajelukalut ovat kohta jokaisen käyttämisen jälkeen puhdistettavat ja ennen uutta käyttämistä desinfisioitavat tarkoituksenmukaisella tavalla.

Samoja viiksensiteitä, puuterihuiskuja ja sieniä ei saa käyttää eri henkilöitä varten.

Vanutukot ja verenvuotoa estävät aineet ovat kerran käytettyä hävitettävät.

105 §.

Henkilöt, joilla on tarttuva hius- tahi ihotauti päässä, eivät ole oikeutetut käyttämään parturiloja eikä kähertämöjä; sama on myös laita henkilöjen, joissa on muu tarttuva tauti taikka syöpäläisiä.

Jos sellaisia henkilöjä kuitenkin palvellaan, pitää kaikki siinä käytetyt vaatteet soveliaalla tavalla perinpohjin puhdistettaman, ennenkuin niitä uudelleen käytetään. Samalla tavalla ovat kaikki nekin esineet puhdistettavat, joita on käytetty sellaisten henkilöjen palvelemisessa, joissa epäillään olevan edellä mainitun laatuisia tauteja.

105 §. Lautakunta ei ole tahtonut myöntää sille, jolla on päässä tarttuva hius- tahi ihotauti, oikeutta vaatia saada käyttääkseen parturilaa tahi kähertämöä, mutta suonut parturilan tahi kähertämön haltijalle vapauden palvella sellaisiakin henkilöjä, velvoittaen hänet siinä noudattamaan eräitä varokeinoja.

106 §.

Kappale näitä järjestysääntöjä pitää olla julkipantuna helposti näkyvällä paikalla yleisön käytettäviksi aijotuissa huoneissa.

106 §. Kun näiden määräysten noudattaminen oleellisesti riippuu yleisöstä, on Terveydenhoitolautakunta katsonut tämän tarkastuksen helpottuvan, jos mainituille elinkeinonharjoittajille annetut määräykset saatetaan yleisön tiedoksi julkipanemalla huoneisiin luettavaksi.

X Luku.

Tehtaat ja käsiammattiliikkeet.

107 §.

Jokaisen, joka harjoittaa tehdas- ja käsiammattiliikettä palkatuilla työntekijöillä, pitää, ennenkuin alottaa liikkeen, siitä tehdä kirjallinen ilmoitus Terveydenhoitolautakunnalle; ja tulee Terveydenhoitolautakunnan ratkaista, saako liikettä varten aijottuja huoneistoja tarkoitukseen käyttää sekä antaa siitä todistus.

107 §. Kun yleisen terveydenhoitosäännön mukaan on Terveydenhoitolautakunnan velvollisuutena pitää silmällä tehtaita ja käsiammattiliikkeitä, on tärkeätä, että Terveydenhoitolautakunta saa tiedon, missä sellaiset huoneistot ovat.

108 §.

Työhuoneet ja työpajat pitää olla niin tilavat, että jokaista niissä olevaa työntekijää kohti on ainakin kahdeksan kuutiometriä ilmaa ja kaksi neliömetriä lattiapintaa.

108 §. Vrt. Julistusta, sisältävä likempiä määräyksiä teollisuusammateissa olevain työntekijäin suojelemisesta annetun armollisen asetuksen käyttämistä varten, joulukuun 21 päivältä 1889, 1 §.

109 §.

Kaikissa työhuoneistoissa pitää olla tarkoituksenmukaiset lämmitys- ja ilmanvaihtolaitteet, jota paitsi sellaisten ammattien työhuoneistoissa, joissa sanottavammin syntyy tomua taikka terveydelle haitallisia kaasuja, pitää olla erityisiä tehokkaita ilmanvaihtolaitoksia tahi muita tarkoituksenmukaisia laitteita, jotka paikalla poistavat nämä ja tekevät ne vahinkoa tuottamattomiksi.

109 §. Vrt. Asetusta teollisuusammateissa olevain työntekijäin suojelemisesta huhtikuun 15 päivältä 1889, 1 ja 3 §.

110 §.

Suuremmissa teollisuuslaitoksissa ja käsiammattiliikkeissä, joissa on mainittavampi luku työntekijöitä, pitää, elleivät työntekijät poistu ruokailuajoiksi, olla erityiset ruokailuhuoneet.

Työhuoneessa, missä valmistuksen aikana syntyy vahingollisia höyryjä tahi terveydelle vaarallista pölyä, älköön työntekijäin sallittako aterioida, nauttia ravintoa eikä tupakoida.

110 §. Vrt. joulukuun 21 päivänä 1889 annetun Julistuksen 2 §:ä.

111 §.

Työntekijäin päällysvaatteitten, työ- ja muiden pukujen säilyttämistä varten pitää olla erityiset lämpimät huoneet, konttorit tai kaapit. Milloin se pienemmissä teollisuuksissa ei käy päinsä, ovat edellä mainitut vaatekappaleet säilytettävät ripustettuina ja verhoilla peitettyinä.

111 §. Tämä määräys on laadittu puhtautta silmällä pitäen.

112 §.

Työhuoneistoa älköön työnantaja luovuttako työntekijäin makuuhuoneeksi.

112 §. Tehdaskäyttöä ja teollisuuksia varten aijotut huoneistot ovat sen tarkoituksen johdosta, jota varten ne ovat laitetut, epäsoveliaat työntekijäin makuuhuoneiksi.

113 §.

Työnantajan pitää katsoa että kaikkiin tehdas- ja työhuoneiston huoneisiin on soveliaille paikoille asetettu riittävä määrä tarkoituksenmukaisia sylkiastioita, että työntekijöillä on helposti saatavissa puhdasta ja hyvää juomavettä ja että heidän käytettävänään on puhdasta pesuvettä, saippuaa ja puhtaita, kuivia pyyheliinoja.

113 §. Tämän määräyksen tarkoituksena on suojella työntekijöitä tarttuvilta taudeilta, etusijassa tuberkuloosilta.

114 §.

Jokaista tehdas- ja käsiammattihuoneistoa varten pitää olla riittävä määrä tarkoituksenmukaisia makkeja ja käymälöitä. Missä mies- ja naispuolisia työntekijöitä on mainittavampi luku, siellä pitää olla eri makit kumpaistakin sukupuolta varten.

115 §.

Työhuoneiston lakaisu ja siivoominen on toimitettava vähintään kerran päivässä ja pitää tämä suoritettaman joko illalla työn päätyttyä taikka myös, kun työ jatkuu vuorokauden umpeen, kohta pisimmän työnloman alussa, mutta ei milloinkaan työntekijäin ollessa työhuoneistossa.

Lattiain pesu on toimitettava vähintään kerran kuukaudessa sekä seinäin ja kattojen puhdistus tarpeen mukaan ja joka tapauksessa vähintään kerran vuodessa.

Teollisuuslaitoksessa, jossa työ vuoroja käyttämällä jatkuu herkeämättä vuorokauden umpeen, pitää työnantajan ryhtyä soveliaisiin toimiin huoneiston puhtaanapitämiseksi tuottamatta terveydenvaaraa työntekijöille.

115 §. Päivittäistä lakaisua ja siivoomista koskeva määräys on annettu sekä puhtautta että terveyttä silmälläpitäen. Eritoten tarkoittaa se määräys ettei puhdistusta saa toimittaa työntekijäin ollessa työhuoneissa heidän suojelemistaan tuberkuloosilta, jonka tartunta-ainetta usein on työhuoneistojen tomussa, varsinkin jos niissä työskentelee keuhkotautisia työntekijöitä.

116 §.

Ellei työhuoneitten ilmanvaihto ole täysin tyydyttävä, pitää ne päivittäin työntekijäin ruokailuloman aikana perinpohjin tuuletettaman.

117 §.

Työssä syntyneitä karikkeita ei saa työhuoneistoon panna varastoon eikä siellä säilyttää.

XI Luku.

Vuokralle annettavista tahi asuttavaksi luovutettavista huoneistoista.

(Terveydenhoitolautakunta on katsonut Terveydenhoitosäännön 8 §:ssä olevain, asuttavaksi luovutettavia huoneistoja koskevain niukkain ja ylimalkaisten määräysten kaipaavan täydennystä vuokralaisten turvaamiseksi niiltä vaaroilta, joita syntyy epäterveellisten asuinhuoneistojen luovuttamisesta asuttavaksi.)

118 §.

Huoneiston tahi huoneen, joka vuokraa vastaan taikka muun sopimuksen mukaan luovutetaan asunnoksi toiselle henkilölle, pitää olla sen laatuinen, ettei sen käyttämisestä asuntona ole vaaraa asukasten terveydelle. Tämän vaatimuksen täyttämiseksi pitää huoneiston:

a) saada tyydyttävä luonnollinen valaistus ikkunoista, jotka ovat välittömästi ulkoilmaan päin sekä ovat sitä kokoa, että jokaisen huoneen ikkunain lasipinta on vähintään kahdestoista osa huoneen koko lattiapinnasta. Huoneen uloke tahi alkoovi, joka ei ole varustettu edellä mainittuja vaatimuksia täyttävällä ikkunalla, voidaan hyväksyä asunnoksi ainoastaan siinä tapauksessa, että ulokkeen aukko sijaitsee vastapäätä huoneen ikkunaa, että aukon laajuus on vähintään $^3/_4$ huoneen ja ulokkeen yhteisen seinän pinta-alasta sekä että matka huoneen ikkunapinnasta ulokkeen tai alkoovin takaseinään ei ole puoltakolmatta kertaa suurempi ikkunapinnan yläreunan ja huoneen lattian välistä matkaa. Missään tapauksessa älköön alkoovia laitettako keittiöksi;

b) jokaisen huoneen olla vähintään 20 kuutiometriä tilava sekä varustettu tarkoituksenmukaisilla ilmanvaihtolaitteilla;

c) huoneitten olla vähintään 2,70 metriä korkeat; kuitenkin saatakoon ennen syyskuun 1 päivää 1895 hyväksyttyjen piirustusten mukaan tehdyissä rakennuksissa olevat huoneet edelleen sinänsä antaa vuokralle, jos niiden korkeus on 2,10 metriä suurempi ja ne muutoin täyttävät a ja b momentin määräykset;

d) sijaita vähintään kolme neljäosaa korkeuttaan ikkunaseinän viereisen maanpinnan yläpuolella; kuitenkin saatakoon ennen syyskuun 1 päivää 1895 hyväksyttyjen

piirustusten mukaan tehdyissä rakennuksissa olevat asuinhuoneet edelleen sinänsä antaa vuokralle, jos ne täyttävät edellä olevat määräykset valaistuksen ja kuutiotilaan nähden;

e) olla seinäin, lattiain ja kattojen sekä ovien ja ikkunain y. m. laatuun nähden niin rakennetut ja sellaisessa kunnossa sekä varustetut sen laatuisella lämmityslaitoksella, että tyydyttävä lämpömäärä on asuntoon saatavissa ja siinä pysytettävissä kylmänä vuodenaikanakin; ja saa, siinä tapauksessa että huoneessa on tulisija, ainoastaan sellaista tulisijaa käyttää, joka on savuputken välittömässä yhteydessä;

f) olla, kun sen ulko-ovi vie joko suorastaan ulkoilmaan taikka lämmittämättömään eteiseen, varustettu vedottomalla, vähintään 0,6 metriä syvällä tuulensuojuksella;

g) olla, jos siinä keitetään ruokaa, tulisijan viereltä taikka kohta sen yläpuolelta varustettu siten asetetuilla venttiileillä ja imuputkilla, että keittäessä syntyvä höyry voi poistua huoneesta;

h) olla niin kuiva, ettei huoneessa ole huomattavana kosteutta eikä homemuodostusta;

i) lattian olla sellaisesta aineesta, joka ei vaikuta jäähdyttävästi, ei esimerkiksi kivestä, sementistä eikä asfaltista.

118 §:n a) mom. Vrt. voimassa olevan Rakennusjärjestyksen 89 §:ä. Määräys että ikkunain lasipinnan pitää olla vähintään $^1/_{12}$ huoneen koko lattiapinnasta tarkoittaa, muista seikoista riippumatta, tehdä mahdolliseksi huoneen kutakuinkin tyydyttävän valaistuksen eikä suinkaan ole liian ankara vaatimus, kun noin $^1/_5$ lattiapintaa vastaava ikkunapinta vaaditaan täysin tyydyttävän valaistuksen aikaansaamiseksi. Kun kaupungissa olevissa, ei ainoastaan vanhemmissa, vaan myöhempinäkin aikoina rakennetuissa taloissa useinkin käytetään makuusuojina ja osittain keittiöinäkin alkooveja, jotka, katsoen alkoovin aukon riittämättömään leveyteen ja korkeuteen sekä myös huomioon ottaen aukon asennon huoneen ikkunan suhteen, eivät ainoastaan ole erittäin niukasti valaistuja, vaan myös suureksi osaksi vailla välitöntä valaistusta, on Lautakunnan mielestä ollut pantava määräys, joka mahdollisimman paljon turvaa alkoovien tyydyttävän valaistuksen. — b) mom. Koska toimitettujen tieteellisten tutkimusten mukaan vähin tila, mikä on tarpeen jotta asuinhuoneen ilma pysyisi tyydyttävän puhtaana, on noin 20 kuutiometriä henkilöä kohti, on Lautakunta ollut sitä mieltä, että huoneita, joiden tilavuus on 20 kuutiometriä vähempi ja joiden ahtaus teke mahdottomaksi ilman pysyttämisen tyydyttävän puhtaana, ei ole saatava luovuttaa asuttavaksi. — c) mom. Vrt. Rakennusjärjestyksen 90 §:ä. Kun lukuisissa kaupungin vanhemmissa taloissa, jotka kuitenkin vähä vähältä häviävät, on 2,70 metriä matalampia huoneita, on Lautakunta ollut sitä mieltä, että sellaisia huoneita kuitenkin voitaisiin sallia luovutettavan asuttaviksi, jos ovat 2,10 metriä korkeammat ja muutoin täyttävät a) ja b) momentissa olevat määräykset. — d) mom. Katso c) momentin kohdalla olevia perusteluja. — e) mom. Tämän säännöksen tarkoituksena on turvata Terveydenhoitosäännön 8 §:ssä olevain määräysten noudattaminen. Määräys että ainoastaan sellaista tulisijaa saa käyttää, joka on savuputken välittömässä yhteydessä, on pantu sellaisten lämmityslaitosten (petroli- ja koksiuunien) käyttämisen estämiseksi, joista palamiskaasut eivät johdu pois ja jotka sentähden ovat omansa pahoin pilaamaan huoneen ilmaa ja myös voivat aiheuttaa suorastaan terveydelle haitallisten kaasujen kokoontumista ilmaan. — f) mom. Tämän säännöksen tarkoituksena on suojella huonetta jäähtymästä ulko-oven kautta. — g) mom. Tarkoituksena on suojella huonetta ruuankeitossa syntyvän vesihöyryn aikaansaamalta kosteudelta. — h) mom. Vert. jouluk. 22 p:nä 1879 annetun Terveydenhoitosäännön 8 §:ä. — i) mom. Tämä säännös on pantu sen johdosta että jäähdyttäviä lattioita täytyy pitää terveydelle haitallisina.

119 §.

Huoneisto pitää, ennenkuin se luovutetaan uuden vuokralaisen asuttavaksi, olla perinpohjin puhdistettu ja siistissä kunnossa.

119 §. Tämä § on laadittu pääasiallisesti siisteyttä silmälläpitäen ja tarkoittaa tuberkuloosin leviämisen ehkäisemistä.

120 §.

Huoneen, jonka isäntä taikka työnantaja luovuttaa palkollisen taikka työntekijän asuttavaksi, ei ainoastaan pidä täyttää 118 §:n määräykset, vaan myös olla niin tilava että, jos joka huoneessa asuu useampia henkilöitä, tilaa on vähintään 15 kuutiometriä henkilöä kohti, mutta jos ainoastaan yksi henkilö asuu huoneessa, tilaa on vähintään 20 kuutiometriä.

120 §. Koska luonnollinen ilmanvaihto isommassa huoneessa on jonkun verran edullisempi kuin pienemmässä, on Lautakunta ollut sitä mieltä, että isompaan huoneeseen nähden mahdollisesti voisi tyytyä vaatimaan 15 kuutiometrin ilmatilaa.

121 §.

Kun isäntä taikka työnantaja varustaa palveluksessaan oleville palkollisille taikka työntekijöille makuupaikan, pitää jokaisella henkilöllä olla varta vasten hänelle aijottu vuode, jota eivät muut saa käyttää, eivätkä vuoteet saa olla päällekkäin. Makuuvaatteitten pitää olla eheät ja puhtaat ja varustetut liinavaatteilla, jotka muutetaan kyllin usein tai vähintään kerran kuukaudessa.

121 §. Määräys että jokaisella palkollisella ja työntekijällä pitää olla oma makuupaikkansa on annettu tartunnan leviämisen estämiseksi; vuoteet eivät saa olla päällekkäin, koska alapuolella makaavat pilaavat yläpuolella makaavien ilman.

122 §.

Asunnossa, johon otetaan asukkeja, pitää jokaista siinä yötä olevaa henkilöä kohti olla tilaa vähintään 15 kuutiometriä.

122 §. Tämän määräyksen tarkoituksena on estää sellaisten asuntojen vahingollista liika-asutusta, joihin otetaan asukkeja.

123 §.

Samaan huoneeseen ei saa ottaa eri sukupuolta olevia asukkeja, elleivät he ole mies ja vaimo, äiti tai isä ja alaikäisiä lapsia. Samaan huoneeseen, missä perhe aikuisine tyttärineen asuu, älköön asukeiksi otettako miehiä, älköön myöskään perheeseen, jossa on aikuisia poikia, otettako asukeiksi naisia.

123 §. Säännös on laadittu siveellisyyttä silmälläpitäen ja sukupuolitautien leviämisen estämiseksi.

XII Luku.

Toimenpiteitä tarttuvain tautien vastustamiseksi.

(Tässä luvussa on määräyksiä, joita ei ole ennestään olemassa ja joiden tarkoituksena on saattaa Terveydenhoitolautakunnalle mahdolliseksi tehokkaasti täyttää sille joulukuun 22 päivänä 1879 annetun Terveydenhoitosäännön V luvun nojalla kuuluvat tehtävät.)

124 §.

Jokainen taudintapaus, joka on tai jonka voi epäillä olevan aasialaista koleraa, isoarokkoa, suolityyfusta, pilkkukuumetta tahi uusintakuumetta, punatautia, kurkkumätää, tulirokkoa, tuhkarokkoa tai hinkuyskää, on viipymättä ilmoitettava Terveydenhoitolautakunnan toimistoon tahi niille henkilöille, joille Terveydenhoitolautakunta on neuvonut sellaisen ilmoituksen tekemään.

Velvollisuus sellaisen ilmoituksen tekemiseen kuuluu etusijassa hoitavalle lääkärille sekä, milloin lääkäriä ei käytetä, asianomaiselle taloudenhoitajalle tai hänen edustajalleen taikka myös, jos näitä ei ole, sille, joka on ottanut sairaan hoitoonsa. Kun edellä mainitun laatuinen taudintapaus sattuu sairaaloissa tai lapsenpäästölaitoksissa, turvakodeissa, vaivaistaloissa ja vankiloissa y. m., pitää laitoksen johtajan siitä ilmoittaa. Aluksessa on ilmoittaminen päällikön velvollisuutena.

124 §. Kun joulukuun 22 päivänä 1879 annetun Terveydenhoitosäännön mukaan Terveydenhoitolautakunnan velvollisuutena on ryhtyä kaikkiin tarttuvien tautien vastustamiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin, pitää Lautakunnan saada tieto kaikista sellaisista tapauksista, ja on luonnollista, että taudintapauksen ilmoittaa hoitava lääkäri tai ne henkilöt, joiden asiana sellainen ilmoittaminen voi isännyyden taikka muun samantapaisen suhteen nojalla olla.

125 §.

Kulkutaudin ilmaantuessa on asianomainen taloudenhoitaja taikka hänen edustajansa velvollinen antamaan terveydenhoitoviranomaisille kaikki tiedot, jotka voivat edistää taudin syiden tuntemista tahi vaikuttaa sen leviämistä ehkäiseviin toimenpiteisiin, sekä noudattamaan terveydenhoitoviranomaisten antamia määräyksiä taudin leviämisen ehkäisemiseksi.

126 §.

Henkilö, joka on sairastunut tautiin, joka on tai jonka voi epäillä olevan kulkutaudin luontoa, pitää mikäli mahdollista eristettämän muiden henkilöjen yhteydestä. Jos lääkärin tai Terveydenhoitolautakunnan hyväksymä eristys ei ole aikaansaatavissa kotona, tai jos taudin epäillään olevan aasialaista koleraa, isoarokkoa, kurkkumätää, tulirokkoa, pilkkukuumetta tai uusintakuumetta, on Terveydenhoitolauta-

kunta oikeutettu määräämään sairaan muutettavaksi tarkoitusta varten laitettuun sairaalaan.

126 §. Koska sairaan eristäminen joko kotona tai, vaarallisempain tarttuvain tautien, koleran, isonrokon, pilkkukuumeen, suolikuumeen y. m. s. ilmaantuessa, on ainoa täysin tehokas toimenpide tarttuvien tautien vastustamiseksi, pitää siitä olla määräys kaupungin terveydenhoitojärjestyksessä.

127 §.

Asuinhuoneistossa, jossa tarttuvaan tautiin sairastunutta henkilöä hoidetaan, älköötvieraat henkilöt asiattomasti käykö. Älköötmyöskään ne, jotka huoneistossa asuvat ja joutuvat sairaan välittömään yhteyteen, seurustelko muiden talojen asukasten kanssa taikka käykö julkisissa huoneistoissa tahi väenkokouksissa ryhtymättä tarpeellisiin varokeinoihin tartunnan leviämisen estämiseksi.

127 §. Tämä § julkilausuu joulukuun 22 päivänä 1879 annetun Terveydenhoitosäännön 39 §:ssä olevan periaatteen.

128 §.

Jos kodissa tahi asunnossa, jossa koleraa, isoarokkoa, kurkkumätää, pilkkukuumetta, tulirokkoa, tuhkarokkoa tahi hinkuyskää on ilmaantunut, on lapsia tai aikuisia, jotka käyvät koulussa taikka muussa laitoksessa, missä mainittavampi määrä lapsia on koolla, ovat nämä kohta taudin ilmaannuttua estettävät käymästä näissä laitoksissa, ja taloudenhoitajan taikka hänen edustajansa pitää viipymättä tästä ilmoittaa niiden koulujen tai laitosten johtajille, joissa lapset tahi edellä manitut aikuiset käyvät.

Koulunkäynnin taikka edellä mainituissa laitoksissa käynnin jatkaminen voidaan sallia joko vasta taudin tauottua taikka myös, jos sairas on muutettu sairaalaan taikka muutoin tyydyttävällä tavalla eristetty, niin pitkän ajan kuluttua, kuin hoitava lääkäri tahi Terveydenhoitolautakunta jokaisessa tapauksessa määrää, sekä sittenkun terveet koululapset taikka edellä mainitut aikuiset henkilöt ovat tarpeenmukaisesti puhdistetut tartunnasta.

129 §.

Sittenkun koleraan, isoonrokkoon, pilkkukuumeeseen tulirokkoon, kurkkumätään tai hinkuyskään sairastuneet lapset ovat parantuneet, pitää, ennen koulunkäynnin jälleen alkamista, koulun johtajalle näytettämän joko hoitavan lääkärin tai Terveydenhoitolautakunnan antama todistus, että oppilas voi tartunnan leviämisen vaaraa tuottamatta tulla kouluun. Niissä tapauksissa, jolloin Terveydenhoitolautakunta katsoo asianhaarain vaativan, on tuhkarokon tapauksessakin sellainen todistus johtajalle näytettävä.

128 § ja 129 §. Näissä pykälissä olevia määräyksiä, mitä tulee tarttuvain tautien ehkäisemiseen leviämästä koulujen välityksellä, on Terveydenhoitolautakunta jo kolmisenkymmentä vuotta sovelluttanut näissä pykälissä lueteltuihin tauteihin.

130 §.

Jos edellisessä §:ssä mainittu tauti on ilmaantunut koulun tai sentapaisen laitoksen oppilaisiin taikka myös kouluhuoneuksessa asuvaan henkilöön, ja perusteltua aihetta on varoa taudin leviävän enemmän koulussa, voi Terveydenhoitolautakunta yksissä neuvoin asianomaisen kouluviranomaisen kanssa määrätä koulun tai jonkun sen luokan suljettavaksi joksikin ajaksi.

130 §. Tässä §:ssä mainittua menettelyä on jo pitemmän aikaa noudatettu maamme kouluissa.

131 §.

Jos 124 §:ssä mainittuja tarttuvia tauteja ilmaantuu asunnossa, joka ei ole tyydyttävällä tavalla eristettävissä huoneistosta, jota käytetään senlaatuista kauppaa tai elinkeinoa varten, että sen kautta voi levitä tartunta-aineita, taikka jos sellainen tauti ilmaantuu elinkeinonharjoittajaan tai hänen apulaisiinsa tahi heidän perheisiinsä, niin on ryhdyttävä sellaisiin toimiin tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi, kuin Terveydenhoitolautakunta tai ensimäinen kaupunginlääkäri määrää tai hyväksyy. Missä tämä ei voi käydä päinsä, siellä pitää näiden toistaiseksi kieltää kaupan tahi elinkeinon harjoittaminen.

132 §.

Kulkutaudin ollessa liikkeellä taikka uhatessa on Terveydenhoitolautakunta oikeutettu toistaiseksi kieltämään sellaisten ravintoaineitten ja juomain myynnin, joitten saattaa pätevillä syillä epäillä olevan tartunta-aineitten kuljettajia. Terveydenhoitolautakunta on niinikään oikeutettu, kun pätevää aihetta siihen on, kieltämään tartutetusta paikasta tuotujen elintarpeitten myynnin.

133 §.

Asunnossa, johon jokin 124 §:ssä lueteltu tarttuva tauti on ilmaantunut, pitää mahdollisimman pian taudin lakattua tahi sairaan muutettua sairaalaan tahi tultua muulla tavalla eristetyksi, hoitavan lääkärin tai Terveydenhoitolautakunnan antamain määräysten mukaan perinpohjainen puhdistus ja tuuletus taikka, kun niin on tarpeen, myös muunlainen desinfisioiminen toimitettaman niin sairaan asunnossa kuin niihin esineihin nähden, jotka ovat olleet sairaan yhteydessä tahi siinä huoneessa, missä sairas on oleskellut, minkä ohella muut asunnon asukkaat ja esineet myös on tarpeenmukaisesti puhdistettava tahi desinfisioitava.

Kun asunnon puhdistus ja desinfisioiminen huoneiston laadun johdosta vaatii sen tyhjentämistä eikä asukkaitten, tartunnan leviämisen vaaraan nähden, voida sallia sinä aikana kun puhdistus ja desinfisioiminen toimitetaan asettua muiden luo eikä heitä myöskään käy muuanne sijoittaminen, on heidät otettava kaupungin desinfisioimismajalaan.

Terveydenhoitolautakunta on oikeutettu, kun tarpeelliseksi havaitsee, toimihenkilöillään johtamaan tahi toimituttamaan desinfisioimisen.

132 § ja 133 §:n 1 mom. Näissä säännöksissä ehdotettuja toimenpiteitä on jo pitemmän aikaa sovellettu sekä meillä että kaikissa sivistysmaissa. — 3 mom. Tartunnan puhdistamisen täysin tehokkaan toimittamisen turvaamiseksi pitää Terveydenhoitolautakunnan olla oikeutettu toimituttamaan se virkailijoillaan niissä tapauksissa, jolloin varmuutta tyydyttävän puhdistuksen toimittamisesta ei ole.

134 §.

Asuinhuoneusta, johon on 124 §:ssä mainittuja tauteja ilmestynyt, ei saa antaa vuokralle eikä asunnoksi vieraille henkilöille, ennenkuin Terveydenhoitolautakunnan hyväksymä puhdistus tahi desinfisioiminen on toimitettu. Makuu- ja pitovaatteita, huopapeitteitä ja muita esineitä, jotka ovat olleet sairaan yhteydessä, ei saa myydä eikä muulla tavoin toiselle henkilölle luovuttaa, ennenkuin ne ovat tyydyttävällä tavalla puhdistetut tahi desinfisioidut.

134 §. Tämän §:n tarkoituksena on ehkäistä tartunnan siirtymistä vieraisiin henkilöihin sairaan henkilön asunnon taikka sairaan yhteydessä olleitten esineitten välityksellä.

135 §.

Henkilö, joka sairastaa 124 §:ssä lueteltuja tauteja, ei saa matkustaa eikä häntä saa kuljettaa rautatievaunussa, raitiotievaunussa eikä muussa sen tapaisessa yleisön käytettäväksi aijotussa kulkuneuvossa, jos muut sitä käyttävät samaan aikaan. Kun henkilö, joka sairastaa jotakin vasta mainituista taudeista, käyttää sellaista kulkuneuvoa taikka myös pika-ajurin ajoneuvoja, ovat nämä kohta sen jälkeen puhdistettavat ja desinfisioitavat. Älköön sellainen sairas myöskään matkustako höyrylaivalla tahi muulla matkustajain kuljetusta varten aijotulla aluksella, ellei tyydyttävä eristys ole aikaansaatavissa ja tarpeellista puhdistusta tahi desinfisioimista kuljetuksen päätyttyä toimiteta.

135 §. Tämä § niinikään tarkoittaa tartunnan leviämisen tehokasta ehkäisemistä.

136 §.

Kaikki desinfisioimistoimenpiteet, joita terveydenhoitoviranomaiset määräävät edellä mainittujen tarttuvain tautien ehkäisemiseksi, kustantaa kaupunki. Jos joku laiminlyö Terveydenhoitolautakunnan määräämän puhdistuksen toimittamisen tahi estää määrätyn desinfisioimisen toimittamista, toimitettakoon se kuitenkin käyttämällä poliisin virka-apua.

Vahingoista, jotka toteensaatavasti ovat syntyneet määrätystä desinfisioimisesta, pitää sen, joka ne on kärsinyt, saada kaupungilta kohtuullinen korvaus. Sellaista korvausta koskeva anomus on, mikäli mahdollista, 8 päivän kuluessa desinfisioimisesta kirjallisesti tehtävä Terveydenhoitolautakunnalle. Samallainen korvaus voidaan, harkinnan jälkeen, myös maksaa henkilölle, jonka tavaroita Terveyden-

hoitolautakunnan määräyksen nojalla on tartunnan leviämisen estämiseksi julistettu kelvottomiksi.

136 §:n 1 mom. Kun kaupungin oma terveyshoidollinen etu vaatii, että kaikkiin tarttuvain tautien vastustamiseksi tarpeellisiin toimiin todella ryhdytään, ovat ne myös kaupungin kustannettavat jotteivät jäisi asianomaisten henkilöiden varattomuuden tähden toteuttamatta. Niinikään on kaupungin terveydenhoidon kannalta välttämätöntä, että nämä toimenpiteet niissäkin tapauksissa, jolloin niihin ryhtymästä kieltäydytään, kuitenkin toteutetaan, vaikkapa poliisin virka-avulla. — 2 mom. Kun toteutettaviksi määrätyt ja yleisen terveydenhoidon eduksi toteutetut toimenpiteet tuottavat yksityiselle henkilölle taloudellista vahinkoa, näyttää luonnolliselta, että hän saa kunnalta siitä hyvityksen.

137 §.

Kaupungin alueläkärien pitää ensimäiselle kaupunginlääkärille ilmoittaa kaikki ne tarttuvan tuberkuloosin tapaukset, joita he alueläkäreinä hoitavat. Samallainen ilmoitus on tehtävä kaupungin tuberkuloosipoliklinikasta ja sen kaikista sairaanhoitolaitoksista. Ilmoitus annetaan Terveydenhoitolautakunnan vahvistaman kaavakkeen mukaisesti umpinaisessa kuoressa ja pitää aina olla varustettu merkinnällä, halutaanko Terveydenhoitolautakunnan toimenpidettä vai eikö.

137 § Vaikka tosin jotkut lääkärit ovat lausuneet arveluita siihen nähden että kaikki tarttuvan tuberkuloosin tapaukset on määrätty ilmoitettaviksi, mutta sellainen ilmoitus kuitenkin, kun on kysymyksessä tuberkuloosin vastustaminen, on erittäin tarpeellinen, ja kun ei ulkomaillakaan toisin paikoin pidetä sellaista ilmoitusta koskevia laillisia määräyksiä arveluttavina, on Terveydenhoitolautakunta, joka maaliskuun 26 päivänä 1892 annetun alueläkärien johtosäännön 3 §:n 8 momentin mukaan on oikeutettu alueläkäreiltä vaatimaan raportteja niistä taudintapauksista, joita he alueläkäreinä hoitavat, katsonut heiltä pitävän voida vaatia tässä §:ssä mainittua ilmoitusta. On luonnollista, että sellainen ilmoitus myös annetaan kaupungin tuberkuloosipoliklinikasta ja kaupungin kaikista omista sairaanhoitolaitoksista. Kun ilmoituskaavakkeeseen merkitään, halutaanko Terveydenhoitolautakunnan toimenpidettä vai eikö, ei sairaalle koidu sitäkään haittaa, mitä tällaisesta ilmoituksesta muutoin mahdollisesti katsottaisiin hänelle olevan.

138 §.

Kun ensimäinen kaupunginlääkäri harkitsee näiden ilmoitusten taikka seurakuntain pastorinkanslioista saatujen todistusten tuberkelitauteihin kuolleista vaativan toimenpiteitä tartunnan leviämisen estämiseksi, on Terveydenhoitolautakunta oikeutettu palveluksessaan olevilla henkilöillä sairaan taikka vainajan asunnossa toimituttamaan tutkimuksen tartunnan leviämismahdollisuuksiin nähden sekä ryhtymään siitä aiheutuviin toimenpiteisiin.

138 §. Tässä §:ssä oleva määräys tutkimuksen toimittamisesta siihen nähden, onko tartunnan leviämismahdollisuutta olemassa vai eikö, sekä ryhtymisestä siitä aiheutuviin toimiin on terveyshoidolliselta kannalta itsestään selvä ja Terveydenhoitolautakunnan toimisto onkin sitä jo pitemmän aikaa soveltanut.

139 §.

Jos tuberkuloosia sairastavan, muiden luona asuvan henkilön havaitaan tuottavan huomattavaa tartunnan leviämisen vaaraa niille, joiden luona sellainen henkilö asuu, on Terveydenhoitolautakunta oikeutettu muuttamaan hänet sairaalaan taikka

muuhun tuberkelitautisten hoitolaitoksen taikka myös nimenomaan sellaisia sairaita varten aijottuun asuntoon.

139 §. Koska tuberkelitautiset eräissä tapauksissa tuottavat arveluttavaa tartunnan vaaraa niille, joiden luona he asuvat, pitää Terveydenhoitolautakunnan tietysti olla oikeutettu huolehtiman näiden sairaitten sijoittamisesta sairaalaan taikka muuhun sellaisia henkilöitä varten aijottuun laitokseen tahi asuntoon.

140 §.

Kun Terveydenhoitolautakunnan tietoon on tullut, että henkilössä, joka on osallisena myytäväksi aijottujen elintarpeitten valmistamiseen taikka joka suoranaisesti toimii sellaisessa myynnissä, on tarttuva tuberkelitauti, ja osottautuu mahdottomaksi muulla tavoin poistaa tartunnan leviämisen vaaraa, on Lautakunta oikeutettu kieltämään tämän henkilön olemasta osallisena sellaiseen toimitukseen.

140 §. Vaikka sellainen toimenpide, mikä tässä §:ssä määrätään, tosin voi tuntuvasti rajoittaa yksityisen oikeutta hankkia toimeentulonsa omalla työllään, on Lautakunta kuitenkin ollut sitä mieltä, että yhteiskunnan pitää, kun on kysymyksessä sen kansalaisten suojeleminen niin tuhoisalta taudilta kuin tuberkuloosi on, olla oikeutettu, ellei turvaa tältä vaaralta muulla tavoin ole saatavissa, kieltämään tartuntavaarallista sairasta olemasta osallisena sellaisen työskentelyyn.

141 §.

Kasvatteja hoidettaviksi annettaessa pitää joko sen, joka sellaisen lapsen hoidettavaksi antaa taikka sen, joka lapsen hoitoonsa ottaa, terveydenhoitoviranomaiselle näyttää todistus, ettei tarttuvaa tuberkuloosia ole siinä perheessä, johon lapsi vastaanotetaan, sekä, jos muita alaikäisiä lapsia on perheessä, todistus siitäkin, ettei kasvatissa ole sellaista tautia.

141 §. Tämän §:n tarkoituksena on tarjota tyydyttävää turvaa tartunnan leviämiseltä kasvatteja hoidettaviksi annettaessa.

142 §.

Jos koululaisessa tai lapsessa, joka käy kasvatusta, hoitoa tahi opetusta varten aijotussa laitoksessa, taikka on otettu lastenkotiin tahi muuhun samantapaiseen laitokseen, havaitaan olevan tarttuva tuberkuloosi, pitää sen, joka koulua tai laitosta johtaa, ryhtyä kaikkiin sellaisiin toimenpiteisiin, jotka ovat omansa ehkäisemään tartunnan leviämistä.

Jollei sellaisia toimenpiteitä käy toteuttaminen, pitää sairas poistaa koulusta tai laitoksesta.

142 §. Tässä §:ssä ehdotettujen toimenpiteitten tarkoituksena on tartunnan leviämisen ehkäiseminen.

143 §.

Kun tarttuvaa tuberkuloosia sairastava henkilö on kuollut kotonaan, on terveydenhoitoviranomainen oikeutettu asunnossa toimituttamaan tarpeellisen tartunnan puhdistuksen. Samallaiseen toimenpiteeseen ryhtyköön terveydenhoitoviranomainen,

jos tarpeelliseksi katsoo, myöskin kun tuberkuloosia sairastava henkilö muutetaan sairaalaan taikka muuhun tuberkelitautisten hoitolaitokseen.

144 §.

Tarttuvaa tuberkelitautia sairastavain henkilöjen käyttämiä pito- ja makuuvaatteita ei saa vastoin hoitavan lääkärin taikka terveydenhoitoviranomaisen kieltoa käyttää, myydä eikä muille lahjoittaa, ennenkun ne ovat tyydyttävällä tavalla puhdistetut tartunnasta.

143 ja 144 §. Kun, mikäli kokemus osottaa ja tieteelliset tutkimukset ovat todeksi vahvistaneet, tuberkuloosin tartunta-aine voi pitemmänkin aikaa pysyä elinvoimaisena sekä tuberkelitautisten asunnossa että sellaisten sairaitten käyttämissä vaatekappalessakin, tarkoittavat näihin pykäliin otetut määräykset näiden tartunta-aineitten tehottomaksi tekemistä.

145 §.

Alaisensa, sukupuolitautien ehkäisemistä varten perustetun terveystoimiston välityksellä pitää Terveydenhoitolautakunnan ryhtyä kaikkiin näiden tautien vastustamiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin, mitkä voimassa olevassa laissa ja asetuksissa määrätään.

145 §. Kun terveystoimistolle jo on olemassa Keisarillisen Senaatin vahvistama johtosääntö, on Lautakunta ainoastaan täydellisyyden vuoksi ottanut tässä §:ssä olevan yleisen määräyksen ehdotukseensa.

146 §.

Asianhaarain vaatiessa on Terveydenhoitolautakunta oikeutettu määräämään ilmoituksen tehtäväksi muistakin yleisvaarallisista taudeista, niinkuin pitaalitaudista, kulkutaudintapaisesta aivo- ja selkäydintulehduksesta, lapsivuodekuumeesta, trakomista, pernarutosta, vesikauhusta, trikiinitaudista, liha-, kala-, makkaramyrkytyksestä y. m. sekä niihin nähden ryhtymään kaikkiin sellaisiin toimenpiteisiin, joita niiden vastustamiseksi on tarpeen.

146 §. Jos tässä §:ssä luetellut taudit, jotka tavallisissa oloissa esiintyvät ainoastaan poikkeustiloissa ja vain yksinäisinä tapauksina, joskus pääsisivät yleisemmin leviämään ja niinmuodoin tuottaisivat yhteiskunnalle mainittavampaa vaaraa, on luonnollista, että Terveydenhoitolautakunnan pitää yleisen terveydenhoidon vuoksi olla oikeutettu niihin nähden ryhtymään kaikkiin toimenpiteisiin, mitkä ovat välttämättömät niiden vastustamiseksi.

XIII Luku.

Kylpylaitokset, saunat ja uimahuoneet.

(Kaikkien tässä luvussa olevain määräysten tarkoituksena on etusijassa puhtauden silmälläpito, mutta sen ohella myös sellaisten tautien leviämisen ehkäiseminen, joiden leviämistä epäsiisteys edistää. Määräykset ovat voimassa olevan Poliisijärjestyksen 148 §:n mukaiset.)

147 §.

Sen, joka haluaa avata yleisön käytettäväksi kylpylaitoksen, saunan tahi uimahuoneen, pitää siitä ilmoittaa Terveydenhoitolautakunnalle, jonka hyväksymättä niitä ei saa antaa käytettäväksi.

148 §.

Kylpylaitoksen ja saunan pitää olla lämmin ja vedoton sekä varustettu kuivilla pukuhuoneilla ja muutoin niin laitettu, että sitä käy helposti puhdistaminen ja se hyvin vastaa tarkoitustaan.

149 §.

Yleisessä kylpylaitoksessa ja saunassa pitää puhdasta vettä olla runsaasti kylpijäin käytettävänä. Uimahuonetta, jonka vesi on likaantunutta, ei saa antaa käytettäväksi.

150 §.

Sekä kylpylaitos että sauna samoinkuin uimahuonekin pitää olla varustettu kylpijäin helposti käytettävissä olevalla makilla ja käymälällä tai tarveastialla.

151 §.

Yleisen kylpylaitoksen, saunan tahi uimahuoneen haltijan tahi johtajan pitää katsoa, että laitos on joka kohdasta puhtaassa ja siistissä kunnossa. Niinikään pidettäköön kylpevän yleisön saatavissa ainoastaan siistejä ja puhtaita kylpytarpeita, niinkuin pyyheliinoja, lakanoita, vastoja, kylpyharjoja, pesuniiniä y. m., eivätkä muut saa käyttää ennen käytettyä vastaa tai muita kylpytarpeita, ennenkuin ne ovat asianmukaisesti puhdistetut.

152 §.

Yleisessä saunassa tahi uimahuoneessa, jotka ovat aijotut sekä miehille että naisille, pitää olla eri osasto kumpaisellekin sukupuolelle, ellei eri sukupuolille ole määrätty eri kylpyaikoja.

Eri sukupuolta olevain henkilöjen, jotka eivät kuulu samaan perheeseen, ei saa sallia yhtaikaa kylpeä saunan samassa osastossa.

152 §. Tämä § on pääasiallisesti Poliisijärjestyksen 149 §:n mukainen.

XIV Luku.

Haitallinen haju, kaasut ja savu.

153 §.

Teollisuuslaitokset pitää olla niin laitetut, ettei niissä kehity haitallisia eikä terveydelle vahingollisia kaasuja eikä hankaluutta tuottavaa savua.

153 §. Vrt. Poliisijärjestyksen 104 §:ä ja joulukuun 22 p:nä 1879 annetun Terveydenhoitosäännön 19 §:ä.

154 §.

Kaupungin rakennetuissa osissa taikka niiden läheisyydessä ei saa rautatie- tahi muihin kuormavaunuihin tai aluksiin lastata eikä niistä purkaa sellaisia aineita, jotka levittämällä löyhkää tuottavat hankaluutta ja terveydellisiä haittoja lähellä asuville. Älköön myöskään sellaisia aineita taajemmin rakennetuissa kaupunginosissa pantako varastoon eikä säilyyn.

154 §. Vrt. joulukuun 22 p:nä 1879 annetun Terveydenhoitosäännön 19 §:ä. Kun edellisen §:n mukaan teollisuuslaitoksen ei sallita levittää pahahajuisia kaasuja, on luonnollista, ettei niitä myöskään saa levittää rautatie- tahi kuormavaunuissa tai proomuissa tapahtuvan kuljetuksen, lastauksen tai purkauksen kautta.

155 §.

Asfaltin ja asfalttitervan keittäminen kadulla tahi rakennetun tontin pihalla saakoon tapahtua ainoastaan lyhemmän aikaa, korkeintaan kolme vuorokautta yhteen jaksoon. Tontilla, missä uutisrakennustöitä tehdään, saakoon keittämistä kuitenkin toimittaa pitemmän aikaa, mutta pitää padat silloin sijoitettaman niin, että niistä tuleva savu mahdollisimman vähän haittaa lähellä asuvia.

155 §. Vrt. Poliisijärjestyksen 66 §:n 2 mom. Määräyksen tarkoituksena on suojella kaupungin asukkaita asfaltinkeitosta johtuvilta terveydellisiltä haitoilta ja hankaluuksilta.

XV Luku.

Kolinaa synnyttävät ammatit ja toiminnat.

156 §.

Teollisuuslaitoksia, joiden toiminnassa syntyy kovanlaista kolinaa, saadaan sijoittaa ainoastaan tätä varten oleville tehdastonteille kaupungin taajemmin rakennettujen osain ulkopuolelle taikka vierelle. Jos niitä jo on sijoitettuina taajemmin raken-

nettuihin kaupunginosiin, pitää omistajan taikka haltijan, jos Terveydenhoitolautakunta taikka muu asianomainen viranomainen hänet siihen velvoittaa, ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, jotka ovat omansa vähentämään kolinaa niin paljon, ettei se mainittavasti häiritse lähellä asuvia.

157 §.

Kolinaa synnyttäviä töitä, jotka eivät ole vältettävissä, ei saa huhtikuun 1 päivästä marraskuun 1 päivään suorittaa k:lo 9 illalla ja k:lo 7 aamulla välisenä aikana eikä muina aikoina vuodesta k:lo 8 illalla ja k:lo 7 aamulla välisenä aikana.

156 ja 157 §. Vrt. Poliisijärjestyksen 30 ja 71 §:ä. Näiden pykäläin säännösten tarkoituksena on suojella kaupungin asukkaita niiltä haitoilta ja terveydenvaaroilta, eritoten hermostoon nähden, joita ylen kova kolina aiheuttaa.

XVI Luku.

Yleiset kulkuneuvot.

158 §.

Yleisön käytettäväksi luovutettavat kulkuneuvot tulee olla sellaista rakennetta ja sellaisesta aineesta, että ne käy helposti puhdistaminen, sekä aina pitää puhtaassa ja siistissä kunnossa.

159 §.

Yleisön käytettäväksi aijottujen kulkuneuvojen kuljettajan pitää katsoa, että niitä käyttävät henkilöt eivät niitä likaa syljeksimällä eikä muulla tavoin; jos semmoista kuitenkin olisi tapahtunut, pitää kuljettajan huolehtia mahdollisimman pikaisesta puhdistamisesta.

158 ja 159 §. Nämä säännökset tarkoittavat puhtauden säilyttämistä ja tartunnan leviämisen ehkäisemistä.

XVII Luku.

Kotieläinten pitämistä koskevia määräyksiä.

160 §.

Jokaisen kaupunkiin yhdistetyllä alueella olevan talon tahi huvilapalstan omistaja, missä hevosia, lehmiä tai muita sellaisia kotieläimiä pidetään, on siitä kohta

ilmoitettava Terveydenhoitolautakunnan toimistolle, jonka tulee valvoa, ettei siitä koidu terveydellisiä haittoja.

160 §. Kun Terveydenhoitolautakunnan asiana on katsoa, ettei kotieläinten pitäminen aikaansaa terveydellisiä haittoja, on luonnollista, että tehdään sellainen ilmoitus, mikä tässä §:ssä on määrätty.

161 §.

Hevosia ja lehmiä ei saa valtoimina laskea laitumelle kaupungin tasoitetuissa ja rakennettavaksi luovutetuissa osissa eikä niissä myöskään pitää sikoja.

162 §.

Tallia tai navettaa ei saa rakentaa kuutta metriä likemmäksi katua taikka muuta yleistä paikkaa.

Sikoläätin tai kanahuoneen saa rakentaa ja laittaa ainoastaan sellaiselle paikalle, jonka Terveydenhoitolautakunta siihen hyväksyy.

162 §:n 1 mom. Vrt. voimassa olevan Rakennusjärjestyksen 112 §:ä. — 2 mom. Koska sikojen ja kanain pitämisestä tavallisesti syntyy varsin vastenmielistä ja ilmaa pilaavaa löyhkää, pitää sikoläättejä ja kanahuoneita saada rakentaa ainoastaan sellaiselle paikalle, minkä Terveydenhoitolautakunta katsoo tarkoitukseen soveliaaksi.

163 §.

Navetta ja talli sekä sikoläätti ja kanahuone pitää olla niin rakennetut, että niissä on niissä säilytetyille eläimille tarkoituksenmukainen lämpömäärä ja riittävästi luonnollista valaistusta välittömästi ulkoilmaan päin olevista ikkunoista; ja pitää ikkunapinnan olla vähintään viidestoistaosa tallin lattiasta.

Navetassa ja tallissa pitää olla tilaa vähintään 30 kuutiometriä eläintä kohti sekä korkeus olla vähintään 3 metriä.

Sikoläätissä pitää lattiapinnan olla vähintään 2 neliömetriä eläintä kohti ja korkeuden vähintään 2 metriä. Tallin ja navetan sekä sikoläätin ja kanahuoneen lattian pitää olla maanpintaa ylempänä sekä niin tehty nesteitä läpäisemättömästä aineesta, ettei likaa sieltä tunkeudu maahan eikä valu ulos.

Talli ja navetta sekä sikoläätti ja kanahuone pitää olla varustetut tyydyttävillä ilmanvaihtolaitteilla, joiden sen ohella pitää olla niin järjestetyt, että niiden pois johtama ilma ja kaasut eivät haittaa lähellä asuvia eivätkä pilaa näiden asunnon ilmaa.

163 §:n 1 mom. Vrt. Rakennusjärjestyksen 112 §:n 2 mom. — 2 mom. Tämä säännös on ulkomaisten eläinlääkärien esittämäin periaatteiden mukainen. — 3 ja 4 mom. Vrt. Rakennusjärjestyksen 112 §:n 2 mom.

164 §.

Talli ja navetta sekä sikoläätti ja kanahuone ovat pidettävät puhtaassa ja

siistissä kunnossa ja on niistä tuleva lanta ja muu lika koottava, käyteltävä ja poisvietävä 10 ja 12 §:ssä määrätyllä tavalla.

164 §. Vrt. Rakennusjärjestyksen 113 §:ä.

XVIII Luku.

Juomavesi ja vedenhankinta.

165 §.

Kaikki vesi, mikä pidetään kaupungin asukasten käytettävissä muihin kuin teollisuus- ja kastelutarkoituksiin, pitää olla puhdasta ja terveydellisessä suhteessa tyydyttävää laatua, ja tulee Terveydenhoitolautakunnan tämän tarkastamiseksi toimituttaa veden tarpeellinen tutkiminen.

Likaiseksi ja terveydelle vaaralliseksi ei ole katsottava ainoastaan sitä vettä, joka fysikallisessa suhteessa osottautuu epäpuhtaaksi, vaan kaikki sellainenkin vesi, joka sisältää kemiallisesti näytettävin määrin aineita, jotka viittaavat eläimellistä alkuperää olevan lian olemassaoloon, ja bakteriologisesti analysoitaessa kolmen vuorokauden kuluessa synnyttää enemmän kuin keskimäärin sata itiöpesäkettä yhteen kuutiosenttimetriin vettä.

165 §. Tässä §:ssä olevat määräykset ovat jo kaikkialla hyväksyttyjen terveyshoidollisten periaatteiden mukaiset.

166 §.

Jokaisen, joka pitää kaupungin asukasten saatavissa vettä muuhun kuin teollisuus- tai kastelutarkoituksiin, on siitä ilmoitettava Terveydenhoitolautakunnan toimistolle, jonka tulee sekä järjestää tarjona pidetyn veden laadun yhtäjaksoinen tarkastus että myös olla oikeutettu katsomaan että kaivo tai lähde tai muu vedenottopaikka, mistä vesi tuodaan, on tarkoituksenmukaisella tavalla laitettu ja täysin tyydyttävästi turvattu kaikenlaiselta likaantumiselta.

166 §. Kun joulukuun 22 päivänä 1879 annetun Terveydenhoitosäännön 4 §:n 2 mom. mukaan Terveydenhoitolautakunnan asiana on valvoa käytettäväksi tulevan veden laatua, on luonnollista että Terveydenhoitolautakunnan pitää olla oikeutettu tarkastamaan ne kaivot, lähteet ja vedenottopaikat, mistä vesi tuodaan.

167 §.

Vettä, joka on otettu kaivosta, lähteestä taikka muusta vedenottopaikasta, joka ei ole tarkoituksenmukaisella tavalla laitettu taikka täysin tyydyttävästi suojeltu likaantumiselta, ei saa käyttää muihin kuin teollisuus- ja kastelutarkoituksiin, ennenkuin niihin nähden on ryhdytty semmoisiin toimenpiteisiin, että ne täyttävät edellisessä pykälässä olevat vaatimukset.

XIX Luku.

Yleisiä säännöksiä.

168 §.

Tässä Terveydenhoitojärjestyksessä olevain ravintolan, anniskelupaikan, ruokalan ja kahvilan, hotellin, matkustajakodin ja yömajalan huoneistoja ynnä asuttavaksi luovutettuja ja vuokralle annettuja huoneistoja sekä kouluja koskevain määräysten soveltaminen voi jäädä korkeintaan kahden vuoden päähän siitä, kun tämä Terveydenhoitojärjestys on astunut voimaan, ja voi Maistraatti Terveydenhoitolautakuntaa kuultuaan senkin jälkeen myöntää vapautuksen niistä.

168 §. Koska kaupungissa nykyään on huomattava luku ravintola-, anniskelu- y. m. huoneistoja, jotka eivät kaikin puolin täytä tämän Terveydenhoitojärjestyksen määräyksiä, on kohtuullista, että taloudellisen tappion välttämiseksi haltijalle myönnetään joku odotusaika, ennenkuin määräykset astuvat voimaan.

XX Luku.

Rangaistusmääräyksiä.

169 §.

Se, joka rikkoo mitä tässä Terveydenhoitojärjestyksessä on säädettynä, rangaistaan, ellei edesvastausta asiasta jo ole laissa taikka yleisessä asetuksessa määrättynä, korkeintaan neljänsadan markan sakolla; kuitenkin saakoon asiasta päästä varotuksellakin.

Vierailla aineilla sekotetut, pilaantuneet ja terveydelle vahingolliset tavarat voidaan samalla julistaa menetetyiksi.

169 §. Vrt. Poliisijärjestyksen 118 ja 155 §:ä.

170 §.

Jos joku jättää täyttämättä, mitä tämän Terveydenhoitojärjestyksen mukaan on hänen velvollisuutenaan eikä huomautuksesta ota ojentuaksensa, toimituttakoon asianomainen viranomainen mitä on laiminlyöty ja otettakoon kustannus laiminlyöjältä. Kun vaara uhkaa, taikka asianhaarat muutoin sitä vaativat, saakoon viranomainen paikalla ryhtyä tarpeelliseen toimenpiteeseen.

170 §. Vrt. Poliisijärjestyksen 157 §:ä.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1910.

Ehdotus *Helsingin kaupungin kaasu- ja sähkölaitoksen hallituksen uudeksi ohjesäännöksi.*

Helsingin kaupungin Sähkölaitos.

Rakennuskonttori.

Helsingin kaupungin Valtuusmiehille.

Kokouksessa kesäk. 4 p:nä 1907 ovat Herrat Kaupunginvaltuusmiehet antaneet kunnan sähkölaitoksen rakentamista varten asetetun rakennuslautakunnan toimeksi jättää hyvissä ajoin ennen laitoksen valmistumista Valtuustolle muun muassa kaupungin sähkölaitoksen hallintoa koskevan ehdotuksen. Tämän johdosta ja kun rakennushallituksessa oli tehty ehdotus kaupungin kaasu- ja sähkölaitoksen asettamisesta yhteisen hallinnon alle, ovat rakennushallitus ja kaupungin valaistuslaitoksen hallitus, heidän yhteisen puheenjohtajansa toimesta, kokoontuneet keskustelemaan mainitun ehdotuksen johdosta sekä tällöin sopineet siitä, että Herroille Kaupunginvaltuusmiehille on tehtävä esitys yllämainitussa tarkoituksessa; ja samalla kun rakennushallitus sekä valaistuslaitoksen hallitus jättävät täten Herrain Valtuusmiesten harkittavaksi laaditun ehdotuksen ohjesäännöksi Helsingin kaupungin kaasu- ja sähkölaitosta varten saavat hallitukset siinä olevain määräysten perusteluun nähden kunnioittaen esittää seuravaa.

Jo se valiokunta, jonka Herrat Valtuusmiehet asettivat kesäk. 6 p:nä 1899 laatimaan ehdotusta erityisen hallituksen järjestämiseksi ja ohjesäännöksi, joka saisi huostaansa kaasulaitoksen hallinnon johdon sekä muut kaupunkia koskevat valaistuskysymykset, lausui mielipiteenään, (K.V:ston painetut asiakirjat v:lta 1899 N:o 36) että kunnan sähkölaitoksen, jos sellainen perustettaisiin, pitäisi kuulua saman hallituksen alle kuin kaasulaitoksenkin. Tämän mukaan laadittiinkin sittemmin Herrain Valtuusmiesten vahvistama ohjesääntö valaistuslaitoksen hallitusta varten siten, että hallituksen «toimena on kaupungin kaasulaitoksen sekä muunkin valaistuslaitoksen hoitaminen, jonka kaupunki voi perustaa». sähkölaitoksen rakennushallitus ja valaistuslaitoksen hallitus ovat puolestaan yhtyneet niihin näkökohtiin, joita edellä mainittu valiokunta oli kaasu- ja sähkölaitosten yhteisestä hoidosta esittänyt, ja ovat hallitukset olleet myöskin sitä mieltä, että valaistuslaitoksen ohjesäännössä olevat määräykset voitaisiin pääasiassa säilyttää. Tulevan hallituksen

järjestämisessä olisi kuitenkin, rakennushallituksen ja valaistuslaitoksen hallituksen mielestä, tehtävä sellainen muutos, että hallitus olisi jaettava kahdeksi osastoksi, joilla olisi yhteinen, Herrain Valtuusmiesten valitsema puheenjohtaja. Näistä osastoista hoitaisi toinen lähimmin kaasulaitosta ja toinen sähkölaitosta, mutta tärkeämpäin asiain tai kysymysten käsittelyä varten, jotka koskevat molempia laitoksia, kokoontuisivat molemmat osastot yhteisen puheenjohtajan kutsumuksesta, jonka tulisi yhtä paljon valvoa kummankin laitoksen etuja ja niinmuodoin koettaisi hän tyydyttää niitä täysin puolueettomalla tavalla. Tällaisen järjestelyn kautta estyisi varmaankin molemmille laitoksille vahingollinen kilpailu, joka todennäköisesti syntyisi, jos ne olisivat toisistaan täydellisesti riippumattomia.

Hallituksen kokoonpanoon nähden ovat sähkölaitoksen rakennushallitus ja valaistuslaitoksen hallitus ajatelleet, että puheenjohtajan tulisi olla liikemiehen ja yhden jäsenen kummassakin osastossa teknikon asianomaisessa ammattissa ja että muista jäsenistä olisi toinen lainopillisesti sivistynyt ja toinen liikemies tai teknikko.

Käsilläoleva uusi ehdotus ei sisällä minkäänlaisia sanottavampia poikkeuksia nyt voimassaolevista määräyksistä lukuunottamatta sellaisia, jotka ovat aiheutuneet muutoksista Hallituksen järjestämisessä ja kokoonpanossa. Ehdotuksen 13 §:ssä on otettu huomioon Herrain Valtuusmiesten aikaisemmin päättämä lisäys tarpeellisten tietojen antamisesta Rahatoimikamarille kaupungin tilinpäätöstä varten.

Edellämainitun valiokunnan Herrain Valtuusmiesten hyväksymän ehdotuksen mukaan on hallituksen palkkaamiseksi valaistushallituksen kulunkiarvioon otettu vuosittain 8,000 markan määräraha. Kun hallituksen tulisi vastedes muodostamaan viisi jäsentä kolmen asemesta ja uudet laitokset tulevat luonnollisesti antamaan lisätyötä hallituksen jäsenille, ei liene kohtuutonta jonkun lisän ehdottaminen sanottuun määrärahaan, joka vastedes olisi puolena eränä merkittävä kummallekin laitokselle. Rakennushallitus ja valaistuslaitoksen hallitus eivät ole kuitenkaan tahtoneet ehdottaa määrärahan korottamista suhteellisesti hallituksen jäsenten lisättyyn lukumäärään, vaan olleet sitä mieltä, että sanottu määräraha olisi suoritettava 12,000 markkana eli siis 6,000 markkana kumpaiseltakin laitokselta, joten nykyisten palkkojen supistaminen tulisi tapahtumaan. Määrärahan jakaminen hallituksen jäsenten kesken voitanee, kuten tähänkin asti on tapahtunut, jättää hallituksen itsensä harkittavaksi.

Lähinnä hallituksen alaisena toimisi kumpaisessakin laitoksessa toimeenpaneva johtaja. Kun valaistuslaitoksen toimeenpanevan johtajan palkkaus oli ensi kerran Herrain Valtuusmiesten harkittavana määrättiin se 9,000 markaksi vuodessa ynnä vapaa asunto, lämpö ja kaasuvalaistus sekä 10 pennin tantieemi 1,000 kuutiojalalta yksityistä käyttöä varten toimitetusta kaasusta, jolloin tämä tantieemi taattiin 3,000 markaksi.

Kaasulaitoksen nykyisen toimeenpanevan johtajan palkka on, lukuunottamatta vapaata kaasua omaksi tarpeeksi, määrätty 8,000 markaksi ynnä puolen prosentin tantieemi siitä erästä, joka saadaan kun kaasulaitoksen tileissä merkittyyn käytettävään vuoden voittoon lisätään uutislaitoksiin valaistuslaitoksen hallituksen määräyksen mukaan vuoden kuluessa pantu voittovarain osa kuitenkin niin että tantieemi on taattu vähintäin 2,000 markaksi. Tämä tantieemi nousi viime vuodelta vähän yli 400 markan taatusta erästä.

Niihin teknillisiin tietoihin, siihen kokemukseen ja suureen työkykyyn nähden, joita täytyy vaatia niin suurten laitosten kuin uuden kaasu- ja sähkölaitoksen toimeenpanevilta johtajilta, katsovat hallitukset olevan syytä ehdottaa, että toimeenpanevain johtajain vakinaiset palkat määrättäisiin kummallekin 10,000 markaksi ja että heille sen lisäksi taattaisiin tantieemi sellaisen laskelman mukaan että, vähentämällä kaupungin ulkovalaistusta varten tarvittavan kulutuksen ja asianomaisten laitosten oman kulutuksen, kaasulaitoksen toimeenpaneva johtaja saisi $^1/_{20}$ penniä kuutiometriltä kulutetusta kaasusta 8,000,000 kuutiometriin saakka ja $^1/_{40}$ p. jokaisesta sen yli kulutetusta kaasukuutiometristä sekä sähkölaitoksen toimeenpaneva johtaja $^1/_{10}$ penniä jokaisesta voittoa antavasta kilowattitunnista 4,000,000 kilowattiin saakka ja $^1/_{20}$ penniä jokaisesta sen yli voittoa antavasta kiloawttitunnista.

Esitetyn nojalla saa sähkölaitoksen rakennushallitus ja valaistuslaitoksen hallitus kunnioittaen ehdottaa, että Herrat Valtuusmiehet päättäisivät:

hyväksyä oheenliitetyn ohjesääntöehdotuksen Helsingin kaupungin kaasu- ja sähkölaitosta varten;

määrätä mainitun hallituksen palkkaamiseen 12,000 markkaa vuodessa;

määrätä kahden toimeenpanevan johtaja, toinen kaasulaitosta ja toinen sähkölaitosta varten, palkkaamiseen 10,000 markkaa vuodessa kummallekin sekä sen lisäksi myöntää heille tantieemin, kaasulaitoksen toimeenpanevalle johtajalle $^1/_{20}$ penniä kuutiometriltä kulutetusta kaasusta 8,000,000 kuutiometriin saakka ja sen lisäksi $^1/_{40}$ penniä jokaisesta kulutetusta kuutiometristä sekä sähkölaitoksen toimeenpanevalle johtajalle $^1/_{10}$ penniä jokaisesta voittoa antavasta kilowattitunnista 4,000,000 kwt:iin asti ja $^1/_{20}$ penniä jokaisesta sen yli voittoa antavasta kilowattitunnista, kummassakin tapauksessa vähentämällä kaupungin ulkovalaistukseen tarvittavan kulutuksen sekä asianomaisten laitosten oman kulutuksen; sekä

että mainittu ohjesääntö on sovellettava ja yllämainitut palkat suoritettavat vuoden 1910 alusta lukien.

Ylläolevan ohjesääntöehdotuksen käsittelyssä on Rakennushallituksen jäsen Adolf Engström ollut estetty läsnäolemasta.

Helsingissä kesäkuussa 1909.

Hj. Schildt.

Karl Appelberg.
J. Sohlman.
Karl Strömberg.
Gustaf Mattsson.
Edvin Willgren.

Helsingin kaupungin kaasu- ja sähkölaitoksen hallituksen ohjesääntö.

1 §.

Helsingin kaupungin kaasu- ja sähkölaitoksen hallituksen tehtävänä on hoitaa näitä kaupungin laitoksia niihin kuuluvine laitoksineen.

Lisäksi on hallitus velvollinen valvomaan valaistusta kaupungin kaduilla, yleisillä paikoilla ja satamissa.

Hallituksen tulee samoin valvoa muita kaupunkiin rakennettuja valaistus- ja voimajohtoja sekä katsoa että niitä varten annettuja määräyksiä tarkkaan noudatetaan.

Vihdoin tulee hallituksen vaadittaessa auttaa kaupungin viranomaisia tiedonannoilla kysymyksissä, jotka ovat yhteydessä hallituksen toiminnan kanssa.

2 §.

Hallituksen muodostaa puheenjohtaja ja neljä jäsentä ja on se jaettu kahteen osastoon, joista kummankin muodostaa puheenjohtaja ja kaksi jäsentä. Näistä osastoista hoitaa toinen lähinnä kaasulaitoksen hallintoa ja toinen sähkölaitoksen.

Sekä hallituksen puheenjohtajan että jäsenet valitsee Kaupunginvaltuusto kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Ensimäisen kalenterivuoden päättyessä eroaa hallituksesta kaksi jäsentä, yksi kummastakin osastosta, ja toisen vuoden päätyttyä molemmat toiset jäsenet sekä kolmannen vuoden kuluttua puheenjohtaja, ja on jäsenten hallituksesta eroamiseen nähden sitten noudatettava samanlaista järjestystä. Ensi kerran määrätään eroavat jäsenet arvan kautta. Kolme varajäsentä valitaan vuosittain.

3 §.

Seuraavat asiat ovat hallituksen kokonaisenaan käsiteltävät, nimittäin:

kaikki Kaupunginvaltuustolle alistettavat asiat;

asiat, jotka koskevat julkista ulkovalaistusta ja kaupungin rakennusten ja virastohuoneustojen valaistusta;

virkamiesten ottamisesta ja erottamisesta molempiin laitoksiin;

kysymykset tärkeämmistä ostoista laitosten tarpeiksi; sekä

kaikki kysymykset, jotka ovat yhteisiä molemmille laitoksille tai joiden toinen osasto katsoo olevan koko hallituksen käsiteltäviä.

Muuten jakaa hallitus molempain osastojen väliset tehtävät soveliaimmaksi harkitsemallaan tavalla.

4 §.

Hallitus ja sen molemmat osastot kokoontuvat puheenjohtajan kutsumuksesta sekä ovat päätösvaltaiset, hallitus, jos puheenjohtaja ja kaikki jäsenet sekä osastot, jos puheenjohtaja ja molemmat jäsenet ovat saapuvilla. Puheenjohtajan tai jäsenen ollessa

estettynä kutsutaan varajäsen ja puheenjohtajan poissaollessa johtaa keskusteluja se jäsen, jonka hallitus tai osasto siihen tilapäisesti valitsee.

5 §.

Hallituksen ja osastojen kokouksissa on pidettävä pöytäkirjaa, joka sisältää päätökset ja tapahtuvat äänestykset.

6 §.

Kaupunginvaltuustolle lähetettävät kirjelmät ovat kaikkien niiden allekirjoitettavat, jotka ovat ottaneet osaa asian käsittelyyn. Muut lähtevät toimituskirjat allekirjoittaa puheenjohtaja sekä sen laitoksen toimeenpaneva johtaja, jota asia lähinnä koskee.

7 §.

Hallitus saa itse tai asiamiehen kautta ajaa tuomioistuimissa ja viranomaisten luona kaupungin puolesta oikeusjuttuja ja asioita, jotka koskevat hallituksen toiminnanalaa.

8 §.

Hallitus saa määrätyksi ajaksi, ei kuitenkaan pitemmäksi kuin viideksi vuodeksi, tai toistaiseksi keskinäisellä ylössanomisoikeudella, ottaa kumpaiseenkin laitokseen toimeenpanevan johtajan sekä tarvittavat virkamiehet ja eroittaa heidät virastaan sekä antaa heille tarpeelliset ohjeet.

9 §.

Hallituksen on joka vuosi syyskuun aikana jätettävä Rahatoimikamariin ehdotus tulevan vuoden meno- ja tulosäännöksi.

10 §.

Kaupunginvaltuuston harkittavaksi ovat muuten alistettavat hallituksen päätökset, jotka koskevat:

kaasun valaistusvoimaa;

kaasun ja sähkövirran hintaluetteloja yksityistä kulutusta varten;

ohjeita yksityisjohtojen päävirtaan liittämisestä ja käyttämisestä.

11 §.

Kertyvät, päivittäistä käyttöä varten tarvitsemattomat varat ovat toimitettavat Rahatoimikonttoriin.

Tarvittavat varat menojen suorittamiseksi otetaan Rahatoimikonttorista Rahatoimikamarin siitä määräämällä tavalla.

12 §.

Johtoa toisin asettaessa tai uutta pannessa on ennen kadun purkamista mikäli

mahdollista niin hyvissä ajoin edeltäpäin ilmoitettava siitä Rahatoimikamarille, että työ voidaan suorittaa muiden kadulla mahdollisesti tehtäväin töiden yhteydessä.

13 §.

Kaasu- ja sähkölaitosten hoidosta ja liikkeestä on kummankin laitoksen erikseen pidettävä täydellisiä tilejä, jotka kalenterivuosittain päätettyinä, ovat ennen seuraavan vuoden maaliskuun 1 päivää jätettävät Rahatoimikamariin ollakseen kaupungin tilien tarkastajain saatavissa; ollen hallitus kuitenkin velvollinen jo sitä ennen, ennen helmikuun 1 päivää antamaan Rahatoimikamarille kaikki ne tiedonannot, jotka kaupungin tilinpäätöstä varten ovat tarpeellisia.

Hallitus on velvollinen sen lisäksi joka vuosi ennen kesäkuun 1 päivää jättämään Kaupunginvaltuustolle kertomuksen hallituksen ja sen alaisten laitosten toiminnasta edellisenä vuotena.

14 §.

Hallitukselle annetun toimen hoitamisesta ja tilinteosta vastatkoot hallituksen jäsenet yhteisesti, kuitenkin sillä rajoituksella, että päätöksistä ja toimenpiteistä, joihin on ryhtynyt osasto, ainoastaan tämän jäsenet ovat vastuunalaisia.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino 1909.

***Selvitys** alueen N:o 60:a Tykistöpiha sekä Taivallahden rannalla olevan ruutikellarialueen omistusoikeudesta.*

Helsingin
RAHATOIMIKAMARI.

Syysk. 9 p:nä 1909.

N:o 398.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Tammikuun 15 päivänä 1907 pitämässään kokouksessa päätti Kaupunginvaltuusto Töölön alueen kaupunginasemakaavan vahvistusta koskevassa armollisessa määräyksessä olevan seuraavan ehdon johdosta

> «ettei alueen järjestelyä asemakartan mukaisesti uloteta niihin alueen osiin, jotka mainitaan Hänen Keisarillisen Korkeutensa kaartinjoukkojen ja Pietarin sotilaspiirin sotajoukkojen Ylipäällikön käskystä sanotun kaupunginosan ehdotusta tarkastamaan asetetun komitean pöytäkirjassa, ennenkuin komitean nostamat kysymykset on sovinnossa tai asianmukaisessa järjestyksessä ratkaistu.»

antaa Rahatoimikamarin tehtäväksi neuvotella asianomaisten venäläisten sotilasviranomaisten kanssa edellä mainitun määräyksen myötä liitetyissä pöytäkirjoissa (Liite I) lueteltujen alueiden luovuttamisesta ja niillä olevien rakennusten muuttamisesta toiseen paikkaan sekä, samalla kun ilmoittaa näiden neuvottelujen tuloksen, antaa Valtuustolle kaiken saatavissa olevan selvityksen Venäjän sotalaitoksen oikeudesta puheena oleviin alueisiin.

Ennenkuin Rahatoimikamari saattoi ryhtyä toimiin mainitussa tarkoituksessa, oli Kamarin mielestä välttämätöntä hankkia Valtuuston haluama selvitys vuokra-alueen N:o 60:a Tykistöpiha omistusoikeudesta ja siinä tarkoituksessa Kamari teki sopimuksen nimituomari John Ugglan kanssa, joka nyttemmin onkin Kamarille antanut promemorian (Liite III), jossa on selvitys Töölön Tykistöpiha-alueen omistusoikeudesta. Kortteliin N:o 217 nähden taas lienee huomautettava että, sittenkun Helsingin kaupunki on oston kautta venäläiselle Aleksanterin Lukiolle luovuttanut omistusoikeutensa siihen osaan sanottua korttelia, joka ei ole ollut Venäjän sotalaitoksen käytettävänä, sekä lukio nyttemmin on luovuttanut omistamansa maa-

alueen Venäjän sotalaitokselle, kaikki tätä korttelia koskevat riitakohdat ovat poistuneet. Mitä taas tulee Venäjän sotalaitoksen käyttämään alueeseen, missä ruutikellari sijaitsee, käynee Venäjän sotalaitoksen omistusoikeus siihen selville Liitteeseen II otetuista asiakirjoista.

Samalla kun Rahatoimikamari saa kunniottaen antaa saavutetut tulokset Kaupunginvaltuuston tiedoksi, on Rahatoimikamari myös katsonut olevan ilmoittaminen, että Kamari on edellä mainitun selvityksen pohjalla ryhtyvä neuvotteluihin asianomaisten venäläisten sotilasviranomaisten kanssa Kaupunginvaltuuston mainitsemassa tarkoituksessa.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Liite I.

Lyhennysote *pöytäkirjasta, joka tehtiin Hänen Keisarillisen Korkeutensa sotajoukkojen Ylipäällikön käskystä asetetussa komiteassa.*

Sittenkun Hänen Keisarillisen Korkeutensa sotajoukkojen Ylipäällikön käskystä asetettu komitea, johon kuuluvat: 22:nnen armeijakunnan Päällikkö Kenraalimajuri Preschenzoff, puheenjohtajana sekä jäseninä läntisen insinööriosaston Päällikkö Kenraalimajuri Konovaloff, Suomenmaalaisen tykistörykmentin Komentaja Översti Vaharlovski, 1:sen Suomenmaalaisen tarkk'ampujarykmentin Komentaja Översti Fihonovitsch, 6:nen Kenttäsantarmieskadroonan Komentaja Överti Poltanin ja Orenburgin jaoitetun kasakkadivisioonan Komentaja Esauli Kolesnikoff, kartalla ja itse paikalla olivat tarkastaneet sen uuden kaupunginosan suunnitelman, joka syntyy Töölö nimisen alueen yhdistämisestä Helsingin kaupungin alueeseen, on komitea tullut siihen päätökseen, että ehdotettu suunnittelu ainoastaan siinä tapauksessa on oleva loukkaamatta sotaväen etuja että Helsingin kaupunki täyttää seuraavat ehdot:

Sen osan korttelia N:o 217, missä nykyään ovat hajoitetun Henkivartioväen 3:nnen Suomen tarkk'ampujapataljoonan kuormastovajat N:ot 191 ja 192 ja muut insinöörilaitoksen jo vastaanottamat rakennukset N:ot 189, 190 ja 192:a sekä sanotun pataljoonan halkopiha, pitää jäädä sotalaitoksen haltuun.

Korvaukseksi 6:nnen Kenttäsantarmieskadroonan ja Orenburgin jaoitetun kasakkadivisioonan 5:nnen sotnian majapaikkoihin kuuluvasta maa-alueesta, johon on suunniteltu sijoitettaviksi uudet kadut: Läntinen Viertotie ja Kivelänkatu, pitää kaupungin sotaväelle maksutta omaksi tai vuokralle luovuttaa paitsi karttaluonnokseen N:o 2 keltaisella merkittyä kiilaa, lisäksi kaupunginmaasta viereinen kortteli N:o 474 asuinrakennuksen teettämiseksi siihen edellä mainittujen sotajoukkojen upseereille.

Taivalniemekkeellä olevan kruunun alueen pitää kaikessa laajuudessaan nykyisissä rajoissaan olla edelleen insinöörilaitoksen käytettävänä. Sanotulle alueelle ehdotettua tietä, joka on kaupunginasemakaavaan merkitty katkonaisilla viivoilla ja leikkaa kruunun rakennuksia N:oja 43 ja 105, ei ole tehtävä, koska sanottu tie jakaa yhtäjaksoisen alueen kahteen eri alueeseen, mistä koituu tuntuvia haittoja alueen käyttämisessä, Adlercreutzinkadun teon ja korttelien 483 ja 491 rakennuttamisen johdosta tulisi asuttuja taloja (sekä mahdollisesti tehtaitakin) olemaan aivan liian likellä (20 saschenia lyhemmän matkan päässä) kruunun alueella Taivalniemellä sijaitsevia Suomenmaalaisen Tykistörykmentin ampumatarvevarastoja. Tämä olisi tosin vältettävissä lunastamalla manitut korttelit 483 ja 491. Komitean mielestä kuitenkin olisi parempi, jos sen sijaan että kruunu lunastaa nämä korttelit, ampumatarvevarastot muutettaisiin toiseen paikkaan, mikä kaupungin on maksutta ja kyllin laajana luovutettava sotalaitokselle Suomen sotaväen hautausmaan alueelta.

Liite II.

Selvitys *Taivallahden rannalla olevan ruutikellarialueen omistusoikeudesta.*

Ote Helsingin Maistraatin alamaisesta alistuksesta helmikuun 23 päivältä 1852.

— — — — — Lopuksi rohkenee Maistraatti T. M. M. armolliseen tutkintoon alistaa asianhaaran, joka on likeisessä yhteydessä sen kysymyksen kanssa, joka nyt on jätetty Teidän Majesteettinne armolliseen harkintaan.

Se seikka että Ullanlinnan niemekkeelle likelle saman nimistä kaivohuonetta ja uimahuoneita on aivan kaupungin likeisimpään naapuristoon rakennettu ruutimakasiineja, joissa säilytettänee osa Viaporin linnoituksen ja Henkivartioväen Suomen tarkkampujapataljoonan ruutivarastoa, on aina herättänyt päällystössä ja kaupungin asukkaissa täysin perusteltua pelkoa, kun hyvin käsitettävissä on, että mahdollisen tapaturman kohdatessa, esim. jos ukkonen sytyttää makasiinin, sen räjähdys epäilemättä aikaansaa itse kaupungin tuhoutumisen.

Kaupungin ehdotetun laajennuksen johdosta olisi vaara yhäkin lisääntyvä, sillä ehdotuksen mukaan olisi kaupunki ulotettava tuntuvasti lähemmäksi makasiineja. Julkilausuen pääkaupungin asukkailla kauan olleen toivomuksen rohkenee Maistraatti sentähden, toivoen ettei T. K. M. epäsuosiollisesti kuule tätä rukousta, anoa että puheena olevat ruutimakasiinit muutettaisiin toiseen, kaupungille vähemmän vaaralliseen paikkaan, joksi Maistraatin alamaisesta mielestä voitaisiin valita joko jo edellä mainittu Skanssinmaa ja Vasikkasaari tai Hiekkaniemi, kaupungista luoteiseen samaan suuntaan sijaitseva Taivalsaari.

Maistraatin kirjelmä tammikuun 7 päivältä 1853 Uudenmaan läänin Kuvernöörille.

Nöyrin Memoriaali:

Sittenkun Teidän Ylhäisyytenne arvoisassa Lähetepäätöksessä Marraskuun 29 päivältä 1852 N:o 1352, joka on merkitty Hänen Ylhäisyytensä Herra v. t. Kenraalikuvernöörin, Kenraaliluutnantin ja Ritarin Rokassovskyn Teidän Ylhäi-

syydellenne lähettämään, tämän mukana palautuvaan kirjelmään saman kuukauden 5/17 päivältä, on käskenyt Maistraatin antaa tiedon, onko mannermaalla Helsingin läheisyydessä ja eritoten Töölön esikaupungin vierellä mitään kaupungin tuomiopiiriin kuuluvia paikkoja, joihin sopisi rakennuttaa Helsingin tykkiväelle kuuluvia rakennuksia, ovat Maistraatti ja Kaupungin Vanhimmat, Teidän Ylhäisyytenne edelleen kirjelmässä ensinmainitulta päivältä ilmoitettua tähän tarvittavan sataviisikymmentä saschenia pitkän ja viisikymmentä saschenia leveän alan, valitsemillaan asiamiehillä ja asianomaisella kaupungininsinöörillä tutkituttaneet ne paikat, mitkä voidaan katsoa sopiviksi puheena olevaan tarkoitukseen sekä silloin myöskin siihen nähden, että kaupungin useimmat maa-alueet, eritoten Töölön seudussa olevat, on pitemmäksi aikaa annettu vuokralle yksityisille henkilöille sekä ovat taajaan rakennettuja ja huolellisesti viljeltyjä, käsityksensä mukaan katsoneet myötäliitettyyn asemaapiirrokseen B kirjaimella merkityn, ennestään käyttämättömän paikan, joka on osaksi saarta ja osaksi mannerta, olevan tarkoitukseen erittäin sopivan, mutta sittenkun Herra Tykistön Översti Gotzuk, jolle tämä paikka näytettiin, on ilmoittanut ettei hän, vaikka kaupungin puolelta tarjouduttiin täyttämällä Taivalsaaren ja mantereen välinen matala salmi tekemään tie saarelle ja vaikkei paikkaa vastaan muutoin mitään muistutettu, voinut sitä hyväksyä, koska se oli ampumalinjassa niiltä maaliinammuntapaikoilta käsin, jotka on kivääri- ja tykkiharjoituksia varten määrätty kaupungin viereisellä Kampin nummella, jonka ohella Herra Översti, joka on tutkinut kaupungin ympäristön, on ilmoittanut havainneensa ainoastaan yhden paikan eli asemapiirrokseen A kirjaimella merkityn osan uutta huvilaa N:o 58 tarkoitukseen täysin soveliaaksi sekä että, jollei tätä voida luovuttaa, on turha ehdottaa tai osottaa mitään muuta paikkaa.

Maistraatti, joka, samoinkuin Kaupungin Vanhimmat, siihen katsoen että on tärkeätä ja välttämätöntä muuttaa ruutimakasiinit pois nykyiseltä koko kaupungille vaaralliselta paikaltaan Ullanlinnan vuorelta, ei ole katsonut olevan säästettävä kaupungin puolelta uhrausta semmoisen tarkoituksen saavuttamiseksi, on herra Översti Gotzuckin haluamaan paikkaan nähden ryhtynyt neuvotteluihin kauppias Johan Welenen kanssa, jolla on 1885 vuoden loppuun vuokran nojalla hallussaan mainittu ja sen likeiset huvilat ja, sittenkun herra Översti Gotzuck, asiaa häneltä tiedusteltua, oli nimenomaan lausunut, ettei suurempaa tilaa ole tarpeen kuin Teidän Ylhäisyytenne on maininnut ja asemapiirrokseen on kuviolla A merkitty; että kaupunki tai sen vuokramiehet saavat mielin määrin käyttää sen viereistä maata ja siihen myös rakentaa tarvitsematta läheisyydessä oleskelevien ja asuvien noudattaa muita varokeinoja kuin että heidän tulee olla ampumatta, laskematta raketteja ja sytyttämättä tulta taivasalle, sekä että ne talot ja rakennukset, jotka sijaitsevat ehdotetun paikan läheisyydessä, niinkuin asemapiirrokseen on punaisella merkitty, saavat, vaikka ruutimakasiinit sinne muutetaan, jäädä paikoilleen, on Maistraatin tämän kuukauden 3 päivänä onnistunut tehdä Kauppias Welenen kanssa sellainen myöskin Kaupungin Vanhimpain kannattama sopimus,

että hän kaupunginkassasta hänelle vakuutettua korvausta vastaan luovuttaa maan milloin tahansa sitä tarvitaan.

Siten täyttäen Teidän Ylhäisyytenne antaman korkeasti kunnioittavan tehtävän saa Maistraatti, jonka mielestä kaupungille on joka tapauksessa edullisinta, että paikka B käytetään ruutimakasiinin tontiksi, kaupungin Vanhimpain puoltosanan mukaisesti nykyiseen ruutimakasiinien alueeseen vaihdettavaksi tarjota joko tämän paikan taikka Herra Översti Gotzuckin ehdottaman paikan A. Helsingin Raatihuoneella, tammikuun 7 päivänä 1853.

Maistraatin puolesta:

Carl Brummer.

K. Wirzenius.

Hänen Ylhäisyydelleen, Herra Virkaa Toimittavalle Suomen Kenraalikuvernöörille, Kenraaliluutnantille ja Ritarille Rokassovskij'lle.

Uudenmaan läänin Kuvernööriltä.

Sittenkun Teidän Ylhäisyytenne oli kirjelmässä vasta kuluneen marraskuun 5/17 päivältä käskenyt minun ehdottaa toisen soveliaan paikan Helsingin kaupungin maalta niille rakennuksille, mitkä ovat tarpeen kaupunkiin sijoitetulle tykistölle, ja minä sen johdosta olin käskenyt tämän kaupungin Maistraattia kiireimmiten täyttämään Teidän Ylhäisyytenne edellä mainitun käskyn, on Maistraatti asianomaisia kultuaan ja toimitettuaan katselmuksen niillä kahdella kaupunginmaan eri paikalla, mitkä mainitussa tarkoituksessa ovat olleet puheena, siitä teettänyt asianmukaisen asemapiirroksen siihen merkittyine selitelmineen sekä ne myötäliittäen memoriaalissa kuluvan kuukauden 7 päivältä ehdottanut tarpeellisen paikan edellä mainittuihin tarpeisiin, mitkä asiakirjat, niin pääkirjelmät kuin oikeiksi todistetut venäjänkieliset käännökset, minä saan täten Teidän Ylhäisyydellenne nöyrimmästi lähettää sitä enempää toimenpidettä varten, minkä asia saattaa aiheuttaa. Helsingin Lääninkonttorissa, tammikuun 17 päivänä 1853.

I. M. Nordenstam.

Werner Rehausen.

Ote pöytäkirjasta joka tehtiin Valtiovarain-toimituskunnasta esiteltäessä Keisarillisen Suomen Senaatin Talousosastossa, Helsingissä maaliskuun 17 päivänä 1854.

Esiteltiin virkaatoimittavan Kenraalikuvernöörin, Kenraaliluutnantti Rokassovskyn kirjelmä tämän kuukauden 4/16 päivältä, jonka ohella Keisarilliselle Senaatille asianaan olevaa toimenpidettä varten annettiin Hänen Majesteettinsa Keisarin tämän kuukauden 2/14 päivänä päivätty, näin kuuluva Armollinen Käskykirje:

«Samalla kun Me olemme käskeneet, että Helsingin kaupungin vierellä nykyään sijaitsevat ruutikellarit on muutettava Sipulisaarelta Vasikkasaarelle ja Ullanlinnasta Töölönlahden länsirannalle sekä että muut niihin kuuluvat rakennukset on valittuihin paikkoihin uudelleen teetettävä, Tahdomme Me Armossa määrätä, että kustannukset Ruutikellarien muutosta ja uusien rakennusten teettämisestä niitä varten määrätyille paikoille, arviolta kaksikolmattatuhatta hopearuplaa, on maksettava Suomen valtiovaroista.»

Julkiluettiin; ja oli tämä Hänen Majesteettinsa Keisarin Armollisin määräys Valtiovaraintoimituskunnan kirjeessä ilmoitettava Uudenmaan läänin Kuvernöörille hänen omaksi tiedoksen ja Helsingin kaupungin Maistraatin noudatettavaksi.

Uudenmaan läänin Kuvernöörille Helsingin kaupungin vierelle sijaitsevain ruutikellarien muuttamisesta.

514.

Memoriaali:

H. M. K. on suvainnut Armossa määrätä, että Helsingin kaupungin vierellä nykyään sijaitsevat ruutikellarit on muutettava Sipulisaarelta Vasikkasaarelle ja Ullanlinnasta Töölönlahden länsirannalle sekä että muut niihin kuuluvat rakennukset on jälleen teetettävä niitä varten määrätyille paikoille; jonka ohella H. M. K. on käskenyt, että kustannukset ruutikellarien muutosta ja uusien rakennusten teettämisestä niitä varten määrätyille paikoille on suoritettava Suomen valtiovaroista; minkä Valtiovaraintoimituskunta Keisarillisen Senaatin tänään tekemän päätöksen mukaan saa täten Teille ilmoittaa Teidän tiedoksenne ja kaupungin Maistraatin noudatettavaksi. Helsingissä, Valtiovaraintoimituskunnassa, maaliskuun 17 päivänä 1854.

A. L. B.

Joh. Aug. von Born.

UUDENMAAN LÄÄNIN
KUVERNÖÖRI.

LÄÄNINKONTTORI.

Helsingissä, Maaliskuun 24 päivänä 1854.

N:o 125.

Arvoisalle Helsingin Maistraatille.

Hyvinarvoisan Valtiovaraintoimituskunnan Läänin Herra Kuvernöörille lähettämässä memoriaalissa tämän kuukauden 17 päivältä on Hänen Keisarillinen Majesteettinsa suvainnut Armossa määrätä, että tämän kaupungin vierellä nykyään sijaitsevat ruutikellarit on muutettava Sipulisaarelta Vasikkasaarelle ja Ullanlinnasta Töölönlahden länsirannalle sekä että muut niihin kuuluvat rakennukset on niitä varten määrätyille paikoille uudelleen teetettävä, jonka ohella Hänen Keisarillinen Majesteettinsa on käskenyt, että kustannukset ruutikellarien muutosta ja uusien rakennuksien teettämisestä niitä varten määrätyille paikoille on suoritettava Suomen valtiovaroista. Minkä Kuvernöörinvirasto täten saa arvoisalle Maistraatille asianmukaisesti tiedoksi ja noudatettavaksi ilmoittaa.

Herra Kuvernöörin, Kenraaliluutnantin ja Ritarin I. M. Nordenstamin poissa ollessa:

Kuvernöörinviran puolesta:

Werner von Rehausen.

Knut Nordensvan.

Promemoria, *jossa selvitetään omistusoikeutta Töölön Tykistöpihan alueeseen.*

Helsingin Rahatoimikamarille.

Tehtävän laatu.

Sen ehdon johdosta, mikä Korkeimmassa paikassa vahvistettaessa Töölön alueen kaupunginasemakaavaa on pantu Venäjän sotalaitoksen hallussa olevan sanotun alueen osan järjestelemiseen nähden, on Helsingin Kaupunginvaltuusto kokouksessaan tammikuun 15 päivänä 1907 antanut Rahatoimikamarin tehtäväksi hankkia kaiken saatavissa olevan selvityksen sotalaitoksen oikeudesta näihin maa-alueisiin; ja on Rahatoimikamarin kanslia sittemmin antanut allekirjoittaneen toimeksi hankkia halutun selvityksen mikäli koski *vuokra-aluetta N:o 60:a Tykistöpiha* sekä Kamarille antaa sen lausunnon, minkä asian valmistelu lainopilliselta kannalta muutoin saattoi vaatia.

Arkistotutkimukset ja valmistelutyöt.

Tämän tehtävän vastaanotettuani olen Kaupungingeodeetti W. O. Lillen sekä kahden tarkoitusta varten kutsutun ammattimiehen, Vanhemman Kommisioonimaanmittarin Albin Hannikaisen ja Valtioarkiston Amanuenssin Alb. Hästeskon avustamana tehnyt tarkkoja tutkimuksia Valtioarkistossa sekä Maanmittaushallituksen, Uudenmaan läänin Lääninhallituksen ynnä Maistraatin, Rahatoimikamarin, Rahatoimikonttorin ja Rakennuskonttorin arkistoissa, jolloin on varteen otettu kaikki ainekset, mitkä ovat voineet asiaa valaista. Sen ohella on Tukholmassa pyydettyjen asiantuntijain välityksellä toimitettu arkistotutkimuksia, muun muassa Valtakunnanarkistossa, sen täydentävän selvityksen saamiseksi, mikä Ruotsiin jääneissä Helsingin kaupungin maata koskevissa asiakirjoissa ja kartoissa on ollut tarjona.

Näiden melkoisesti aikaa ja harrastusta kysyneiden tutkimusten tuloksena annetaan tässä Rahatoimikamarille erinäisten, myötäliitetyssä luettelossa tarkemmin mainittujen asiakirjain virallisesti vahvistetut jäljennökset. Näihin asiakirjoihin liittyy historialliselta kannalta erittäin mieltäkiinnittävä kokoelma jäljennöksiä kaikista arkistoissa saatavissa olevista Helsingin kaupungin alueen nyt puheena olevain osain virallisista tiluskartoista.

Asian aikaisempi käsittely kaupunginviranomaisissa.

Puheena olevan kysymyksen selvitystä on tuntuvasti helpottanut se, että asia jo ennen on toisessa yhteydessä ollut Rahatoimikamarin käsiteltävänä. Vuoden 1897 alussa oli nimittäin Suomenmaalaisen Sotilaspiirin Insinöörien Päällikkö maamme silloiselle v. t. Kenraalikuvernöörille antanut memoriaalin, jossa kaupungin omistusoikeus alueeseen N:o 60:a Tykistöpiha pantiin kyseeseen. Tämän memoriaalin antoi v. t. Kenraalikuvernööri Keisarilliseen Senaattiin, joka asiassa vaati kaupungin viranomaisten selityksiä. Kaupunginvaltuuston käskystä antoi Rahatoimikamari kirjelmässä toukokuun 20 päivältä 1897 lausunnon asiasta sekä lähetti samalla Valtuustolle erityisen asiasta hankitun selvityksen. Tämä kirjelmä liitteineen on julkaistuna Kaupunginvaltuuston painetuissa asiakirjoissa N:o 42 mainitulta vuodelta.

Tässä seuraavan tutkimuksen tarkoituksena on niiden autentisten asiakirjain perustuksella, joihin Rahatoimikamari on sanotussa kirjelmässä vedonnut, sekä nyttemmin olemassa olevan täydentävän selvityksen nojalla osottaa kaupungin omistusoikeus Tykistöpihan maa-alueeseen sekä Venäjän sotalaitoksen hallintaoikeuden ja luuloteltujen vaatimusten laatu mitä sanottuun alueeseen tulee.

Töölön alue on lahjoitetun kaupunginmaan luontoa.

Kun Helsingin kaupunki Kristiina Kuningattaren holhoojahallituksen aikana muutettiin Vantaanjoen suulta nykyiselle paikalleen, siirrettiin lokakuun 2 päivänä 1639 annettujen erioikeuksien nojalla vanhemman kaupungin etuudet ja lahjoitukset uudelle, jonka ohella vastaperustettu kaupunki pian sen jälkeen sai läänityksenä vastaanottaa Töölön maatilan, johon kuului 3 veroa ja 5 taloa. Marraskuun 20 päivänä 1643 annetulla Kunink. päätöksellä uuden Helsingin Porvariston valituksiin ja vaatimuksiin, joka asiakirja tavataan kaupungin n. s. erioikeuskirjaan koottujen asiakirjain joukossa, lahjoitettiin nimittäin mainittu maatila kaupungille jotta, niinkuin sanat kuuluivat „sen tiluksille laitettaisiin tiililato kirkonrakennuksen jatkamiseksi ja kaupungin hyödyksi ja parhaaksi“.

Kuusitoista- ja seitsemäntoistasataluvulta sekä viime vuosisadan alulta maakirjoissa olevat muistoonpanot myös vahvistavat että puheena oleva alue on lahjoitettua kaupunginmaan luontoa. Niinpä mainitaan 1645 vuoden maakirjassa „Hälsingh Sochn, Hoplax Fierding“ kohdalla „Tölåå by“, veroja 3, manttaaleja 3 $^2/_3$ ja taloja 5, „Privilegierat Under Nyehelsingfors Stadh“ sekä 1655 vuoden maakirjassa „Frälse uti Clemetskogh Fiärdungh Tölå, Helsingfors Stadh Privilegierat“, jota paitsi viimeksimainitussa maakirjassa on merkintä „Öhde“, mikä osottaa ettei tilalla silloin ollut asukasta. Kuninkaallisen Reduktsioonikomisioonin laatimaan maakirjaan vuodelta 1700 on merkitty Töhlälle manttaaleja 3 $^2/_3$, taloja 5 ja „vero 1680 vuoden maakirjan mukaan“, mikä vero on varustettu nimikkeellä „Donerade godz till pios usus“ sekä seuraavalla muistoonpanolla: Privilegierade under Hellssingfors Stadh efter förbemälte Kongl. Maij:tz Nådiga Resolution d. 12 Maij 1685 [1]).

[1]) Tätä Kunink. kirjettä ei, niinkuin tietty, ole löydetty, vaikka sitä on tarkoin etsitty Ruotsin Valtakunnanarkistosta.

Vuoden 1731 maakirjassa niinikään mainitaan „Töhlö“ Helsingin kaupungin alaisena laidunmaana ja 1735 vuoden maakirjassa kaupungille lahjoitettuna vastamainitun Kuninkaallisen Päätöksen mukaan, ja samanlainen merkintä tavataan viime vuosisadalta olevissa maakirjoissa. (Vertaa mietinnön N:o 42 liitteitä.)

Myötäliitetyistä rajankäyntikartoista vuosilta 1781 ja 1816 ynnä niihin kuuluvista pöytäkirjoista taas käy selville, että „Töölön kylä“, joka on Helsingin kaupunkiin yhdistetyn maa-alueen pääosa, rajoittuu pohjoisessa Kumtähden taloon, idässä Brändöhön, Degeröhön ja Santahaminaan sekä lännessä Pikku Huopalahden ja Drumsön tiluksiin. Se Töölössä Läntisen Viertotien vierellä oleva maakappale, joka käsittää nykyisen alueen N:o 60:a Tykistöpiha ja jota likimmittäin vastaa Töölön kaupunginasemakaavan kortteli N:o 468, on niinmuodoin kokonaan sen tilaryhmän rajain sisällä, mikä Helsinkiä perustettaessa on pantu kaupungin alaiseksi.

Tärkeänä todisteena kaupungin oikeudelle puheena oleviin maa-alueisiin ovat arkistoissa tavatut kuusitoista- ja seitsemäntoistasataluvulta olevat tiluskartat, joissa on tässä puheena olevista seikoista seuraavia tietoja:

1. Helsingin kaupungin asemakartta. Vuosiluku puuttuu; luultavasti kuusitoistasataluvun jälkipuoliskolta. Alkuperäinen Tukholmassa, jäljennös Suomen Valtioarkistossa.

Mainittu kartta näyttää, ettei vielä tähän aikaan oltu puheena olevalta alueelta otettu maata kruunun tarpeiksi sekä ettei kruunulla silloin ollut mitään rakennuksia tällä paikalla.

2. Charta öf:r gambla och nya Helsingfors varande ägor. Puuttuu vuosiluku ja tekijän nimi. Todennäköisesti kuusitoistasataluvun alkupuoliskolta. Alkuperäinen Tukholmassa.

Tämä karta näyttää Vanhankaupungin tonttijaon, uuden kaupungin suunnitellun jaoituksen y. m. Töölön alueella ei ole muita rakennuksia osotettu kuin tilan rakennukset.

3. Geographisch Delineation öfver näst omliggande Byar vedh Helsingfors stadh. Vailla vuosilukua ja tekijän nimeä. Luultavasti kuusitoistasataluvun alulta tai keskiuaiheilta. Alkuperäinen Tukholmassa [1]).

Kartta, joka on tehty sirosti tekstaamalla, antaa mieltäkiinnittävän selvityksen kaupungin ympäristöstä ja tähän aikaan käytetyistä paikannimistä, purjehdus- ja kulkuväylistä y. m. Töölön alue ilmoitetaan kaupunkiin kuuluvaksi eikä kartasta näy, olisiko kruunulla ollut siellä alueita taikka rakennuksia.

4. Geographisch Delineation öfver Helsingfors stadens skoŭg fijske vatn och tillhörige holmar, aftagen A:o 1696 af Sal. Lars Forssell och sedan renoverad och beskrif:n af Niels Avander. Alkuperäinen Tukholmassa.

Tämä kartta näyttää m. m. kaupunkiin yhdistetyn alueen piirirajan ja kau-

---

[1]) Seuraa liitteenä tätä mietintöä.

pungin silloisen rakennetun alueen jaoituksen Kruununhaassa. Kartasta käy selville, ettei kruunulla kuusitoistasataluvun lopulla ollut hallussaan mitään Töölön alueen osaa.

5. Helsingin ja Töölön alueen kartta, tehnyt 1746 David Bähr. Alkuperäinen Tukholmassa.

Kartta, johon on punaisella värillä merkitty kaikki sanottuun aikaan rakennetut paikat, osottaa, ettei kruunulla vielä seitsemäntoistasataluvun keskivaiheilla ollut käytettävänään mitään aluetta Töölössä.

6. Nimikkeetön sotilaskartta Helsingin kaupungista ympäristöineen. Alkuperäinen Suomen Valtioarkistossa.

Tämä kartta, joka luultavasti on sotavuosilta 1741—1743, näyttää erinäisiä isompia ja pienempiä kaupungissa ja sen lähimmässä ympäristössä olevia kruunun rakennuksia, mutta ei ainoatakaan Töölön alueella olevaa.

7. Helsingin kaupungin ja sen tilusten kartta. Tehnyt vuonna 1775 Carl P. Hagström. Alkuperäinen on Helsingin kaupungin Geodeettikonttorissa ja kartan kaksoiskappaletta säilytetään Lääninmaanmittauskonttorissa [1]*;* sekä

8. Kartta Helsingin kaupungista ja sen tiluksista Uudellamaalla Porvoon kihlakunnassa ja Helsingin pitäjässä. Mitannut vuosina 1776 ja 1777 Carl P. Hagström. Alkuperäinen Maanmittaushallituksessa. (Korttelien 7 ja 8 selitelmät on myötäliitetty mietintöön.)

Puheena olevissa kartoissa ei ole osotettu, että se paikka, minkä Tykistöpihan alue nykyään käsittää, olisi kuulunut kellekään muulle kuin kaupungille tai että siinä siihen aikaan kuin kartat tehtiin olisi ollut mitään kruunun rakennuksia. Sitä vastoin on Geodeettikonttorissa olevassa kappaleessa karttaa N:o 7 myöhemmin (luultavasti kuitenkin Ruotsin vallan aikana) tehty lyijykynämerkintä, joka osottaa seitsemäntoistasataluvun lopulla paikalle teetettyjen lasaretti- ja muiden kruununrakennusten todennäköisen aseman. Tämän lyijykynämerkinnän mukaan olisi kruunun hallussa „Töölön sairaalan tarpeiksi“ ollut alue sijainnut nykyisen vuokra-alueen N:o 60:a lounaisosassa sekä käsittänyt noin 7,120 neliömetrin alan, mikä vastaa hiukan enemmän kuin neljättä osaa sanotun vuokra-alueen koko pinta-alasta. Tämä lyijykynämerkintä, jolle tietenkään ei käy myöntäminen laillista todistusvoimaa, on ainoa arkistoista löydettävissä ollut tieto Ruotsin kruunun käyttämän alueen rajoista.

Vuoden 1775 kartassa on heinäkuun 26 päivänä 1804 päivätty ja O. H. Wahlbergin allekirjoittama seuraavaa sisällystä oleva huomautus: Huom.! Mitä on — — (tästä kohdasta on karta rikki; voinee olla *laveeraamatta)* siihen on Kruunu viime vuosina rakentanut niinkuin Katajanokalle, Töölöön y. m.“. Tämä muistutus koskee erinäisiä punakeltaisella värillä karttaan piirrettyjä laaveeraamattomia alueita, jotka tiettävästi tähän aikaan kuuluivat kruunulle, mutta ei voi tarkoittaa edellä mainittua ainoastaan lyijykynällä merkittyä Töölön aluetta. Olipa lyijykynämerkintä

[1]) Ote tästä kartasta seuraa mietinnön liitteenä.

tehty ennen tai jälkeen heinäkuun 26 päivän 1804, vahvistaa se joka tapauksessa ettei kruunulla tähän aikaan ollut omistusoikeutta usein mainittuun alueeseen; sillä päinvastaisessa tapauksessa toimitusmiehet varmaankaan eivät olisi laiminlyöneet tästä tehdä asianmukaista merkintää.

Edellä oleva selvitys osottaa, *että entinen Töölön tila tai kylä, jonka piirissä Tykistöpiha sijaitsee, on Helsingin kaupunkiin yhdistetty maa-alue, joka kameraalisessa suhteessa on kaupunginmaan luontoa, sekä että tämä alue on kaupungin perustamisen aikaan kuninkaallisella lahjoituksella sille luovutettu täydellä omistusoikeudella ja tällöin erottamatta mitään maata kruunun tarpeeksi.*

Venäjän sotalaitoksen vaatimukset.

Venäjän sotalaitoksen taholta on kuitenkin koetettu osottaa, että se osa kaupunkiin yhdistettyä aluetta, missä Tykistöpiha sijaitsee, on „valloituksen nojalla“ tullut Venäjän kruunun omaksi ja hallittavaksi. Insinöörien Päällikön edellä mainitussa memoriaalissa (katso liitettä 1) esitetään näiden vaatimusten tueksi, että usein mainittu maa-alue oli ennen maamme valloitusta ollut Ruotsin sotalaitoksen hallussa, mikä käy selville memoriaaliin myötäliitetystä „Töölön Pohjoisten ja Eteläisten varastojen“ pohjapiirroksesta, joka on valmistettu vuonna 1807 ja ruotsalaisten sotilashenkilöiden allekirjoittama. Insinöörien Päällikön mielestä olivat ne venäläiset sotajoukot, jotka valloituksella olivat ottaneet haltuunsa kaikki Ruotsin sotalaitokselle kuuluvat linnoitukset ja rakennukset, myös ottaneet omakseen puheena olevan Töölön maa-alueen siinä olevine laitoksineen. Kysymystä maan luovuttamisesta tähän tarkoitukseen — sanotaan memoriaalissa edelleen — ei voinut syntyä, koska venäläisillä sotajoukolla oli oikeus katsoa näitä rakennuksia ynnä maata omaisuudekseen tarvitsematta näyttää mitään kirjallisia todisteita. Vuoden 1809 jälkeen oli Venäjän sotalaitos käyttänyt aluetta eri tarkoituksiin ilman että mitään epäilystä kruunun omistusoikeudesta olisi pitänyt syntyä, mutta vuodesta 1867 lähtien olivat Keisarillinen Senaatti ja Suomen sotilaslaitos, jotka kruunun hyväksi olivat tehneet kaupungin kanssa sopimuksen puheena olevaan maakappaleeseen nähden, suostuneet kaupungille suorittamaan siitä vuokraa, olematta kuitenkaan kaupungin omistusoikeus tullut mitenkään toteennäytetyksi. Tämä asianlaita oli niinikään vienyt harhaan Venäjän sotalaitoksen ja aiheuttanut sen tekemään kaupungin kanssa sopimuksen ja suorittamaan runsaan vuokran maasta, joka todellisuudessa oli sen omaisuutta. Pääasiallisesti näistä syistä vaadittiin memoriaalissa että kysymys puheena olevan alueen vuokralle antamisesta tarkastettaisiin siinä tarkoituksessa että kaupungin ja Piiri-insinöörihallituksen kesken lokakuun 26 päivänä 1888 tehty maanvuokravälikirja kumottaisiin ja alue julistettaisiin Venäjän kruunun omaisuudeksi.

Kaupunginvaltuuston toimenpide Insinööripäällikön memoriaalin johdosta.

Niinkuin edellä huomautettiin, on yllämainittu memoriaali saatettu Kaupunginvaltuuston tiedoksi ja Kaupunginvaltuusto, valmistettuaan Rahatoimikamarille tilaisuutta antamaan lausuntonsa, Senaattiin antanut kesäkuun 4 päivänä 1897 päivätyn vastineen asiassa. Tässä kirjelmässä Kaupunginvaltuusto huomauttaa, että puheena oleva alue Helsingin kaupungille lahjoitettuna maana kuuluu kaupungille täydellä omis-

tusoikeudella sekä ettei se asianlaita, että paikalla Ruotsin vallan aikaan on ollut Ruotsin sotalaitokselle kuuluvia rakennuksia, suinkaan todista itse maa-alueen olleen Ruotsin kruunun omaisuutta, koska tätä aluetta ei olisi siinäkään tapauksessa, että kruunu olisi sitä pitänyt hallussaan kaupungin luvalla taikka luvatta, lahjoitetusta kaupunginmaasta voimassa olevain lainsäännösten mukaan voitu kaupunginmaasta lohkaista taikka erottaa. Sentähden ja kun tähän vielä tulee lisäksi, ettei Tykistöpihan aluetta ole mihinkään saatavissa olevia karttoihin eikä tilusselitelmiin tai muihin kaupunkiin yhdistettyä maata koskeviin asiakirjoihin merkitty muuksi kuin kaupungin omaisuudeksi sekä että, jos päinvastaista väitetään, se on voimassa olevan lainsäädännön mukaisilla todisteilla näytettävä, piti Kaupunginvaltuusto — kun asiain näin ollen kaupunki ei missään tapauksessa ole velvollinen muutoin kuin oikeuden päätöksen nojalla luopumaan omistusoikeudestaan Tykistöpihaan — kaupungin omistusoikeutta sanottuun alueeseen vastustavaa väitettä perusteettomana. Tähän lausuntoon Maistraattikin yhtyi. Kun kaupunginviranomaiset olivat tällä tavoin puolustaneet kaupungin omistusoikeutta alueeseen, selitti Senaatti sittemmin ettei sen puolelta saattanut tulla kysymykseen enempää toimenpidettä asiassa, joka lienee sillä kerralla saanut raueta.

Senaatin päätös asiassa.

Jotta voisi tyhjentävästi vastata esitettyyn kysymykseen on tarpeen likemmältä tutkia, onko ja millaisella ehdoilla Ruotsin tai Venäjän sotalaitos pitänyt hallussaan puheena olevaa kasarmialuetta. Tähän nähden on voitu saada selville seuraavaa:

Tykistöpihan alueen käyttö 1788—1879.

Vuonna 1788 alkaneen sodan aikana oli Ruotsin sotalaitos kaupungin tieten ja suostumuksella teettänyt Töölöön erinäisiä rakennuksia armeijan tarvevarastojen säilytystä sekä sotilaslasarettia varten. Tähän tarkoitukseen luovutettu paikka käsitti vanhempain asiakirjain mukaan (katso liitettä 9) ainoastaan „vähäisen sekä sen lisäksi karun alueen“, jotka kaupungin porvaristo näin ollen „sitä vähemmän tahtoi kieltäytyä *tällä kertaa* luovuttamasta kruunun käytettäväksi, kun maan tukala tila paraikaa käytävän sodan aikana vaati sellaista uhrausta“. Niinkuin edellä mainittiin, oli Ruotsin sotalaitoksen haltuunsa ottama ala — jos 1775 vuoden kartassa lyijykynällä merkityt rajat pitävät paikkanssa — ainoastaan vähäinen osa nykyistä kasarmitonttia. (Vertaa myötäliitettyä kaupungin Geodeettikonttorissa tehtyä karttaa.)

Töölön kruununrakennukset, jotka oli tehty ainoastaan väliaikaisesti, jäivät kuitenkin paikalleen ja niitä näyttää ajoittain käytetyn sotaväen majoittamiseen. Vuonna 1796 nousi kysymys varastorakennusten muuttamisesta kaupunkiin sotalaitoksen kustannuksella, mutta kaupunginvanhimmat huomauttivat, etteivät rakennukset voineet kestää sellaista muuttoa sekä katsoivat sentähden edullisemmaksi pysyttää ne entisellä paikallaan (liite 2). Vuosina 1800 ja 1805 katsastivat valitut katselmusmiehet rakennukset Maistraatin määräyksen nojalla; ja vähän ennen 1808—1809 vuosien sotaa ne perinpohjaisemmin korjattiin (liitteet 3, 4, 5, 6). Mitään korvausta taikka vuokraa ei kaupunki tullut vaatineeksi eikä saaneeksi Ruotsin kruunulta,

mikä on selitettävissä siten, että paikka suurimmaksi osaksi oli silloisissa oloissa arvotonta maata.

Rauhanteon jälkeen otti Venäjän sotalaitos haltuunsa sairalaarakennukset ja varastorakennukset sekä rakennutti paikalle sotilaskenttäsairaalan. Että venäläiset viranomaiset tähän aikaan tiesivät kaupungin omistavan itse maan, näkyy erinäisistä Maistraatin arkistossa tavatuista asiakirjoista. Kun vuonna 1809 nousi kysymys maan luovuttamisesta Töölönlahden rantaan sairaalan tarpeeksi teetettävää pesurakennusta varten, tiedusti Helsingin Paikallismajuri Klosterman kaupungin silloisen Poliisimestarin Wilhelm Bergin välityksellä, kuuluiko tarkoitettu paikka kruunulle, kaupungille vaiko jollekin yksityiselle ja olisiko laillisesti luvallista teettää paikalle sellainen pesurakennus. Vastaukseksi tähän Maistraatti ilmoitti, että tarkoitukseen oli kohtuullista korvausta vastaan saatavissa maakappale, joka kuului kaupungille, mutta oli luovutettu yksityiselle henkilölle vuokralle. Tämän yhteydessä ilmoitettiin venäläisille viranomaisille (pöytäkirjanotteessa syyskuun 30 päivältä 1809), *että se alue, johon Töölön sairaala oli rakennettu, kuului yksin kaupungille sekä että kaupunki, joka ei vielä ollut Ruotsin kruunulta saanut mitään korvausta sanotusta maasta, aikoi vastedes sitä vaatia* (katso liitettä 8).

Lähivuosina paikalle kuitenkin teetettiin uusia rakennuksia ja melkoinen lisäalue otettiin kaupungin maasta, ilman että kaupunki näkyi esittäneen mitään korvausvaatimuksia. 1820-luvun alussa oli siten Venäjän sotalaitoksen tarpeisiin otettuna noin 16,560 neliömetriä laaja alue (Geodeettikonttorin karttaan merkitty keltaisella). Todennäköisti on tämä tapahtunut kaupunginviranomaisten hiljaisella myöntymyksellä; ainakaan ei mitään nimenomaista myönnytystä ole voitu Maistraatin arkistosta löytää [1]). Päinvastoin ovat Maistraatti ja kaupungin Vanhimmat mitä pontevimmin puolustaneet kaupungin oikeutta, kun 1820-luvun alussa syntyi kysymys sairaala-alueen vierellä sijaitsevan, vuokralle annetun maa-alueen myymisestä siinä olevine rakennuksineen (vastaten n. s. Hesperian tehdastonttia ynnä osaa Hesperian puistoa), jonka alueen kruunu halusi hankkia omakseen voidakseen siihen teettää asuntoja sairaalan lääkäreille ja muille virkamiehille. Tästä asiasta antamassaan huhtikuun 21 päivänä 1821 (katso liitettä 9) päivätyssä lausunnossa Maistraatti huomautti että, „kun puheena oleva maa on kaupungille lahjoitettua ja siihen yhdistettyä maata sekä Porvariston puolesta sen Vanhimmat, sen mukaisesti mitä on säädettynä 21 §:ssä heinäkuun 13 päivänä 1719 annettua Kunink. Päätöstä Kaupunkien

[1]) Vanhempina aikoina ei tässä kohden oltu ylen tarkkoja. Kruunun tarpeeksi teetettiin rakennuksia ja laitoksia useinkin kaupungin käytettävänä olevalle alueelle kaupunginviranomaisten suostumuksetta, mutta ei maa siltä tullut kruunun omaksi, vaikkakin tällaiset asianhaarat usein ovat olleet omansa synnyttämään epävarmuutta ja väärinkäsitystä. Myöhempinäkin vuosina on tällaisia tapauksia ollut, niinkuin esim. Korkeasaaren ja Mustikkamaan pakkovaltaus Kriminsodan aikana, jota valtausta jatkui 1860-luvulle ja joka peruutettiin vasta, kun silloinen Kuvernööri Wallén itsekohtaisesti kääntyi Hallitsijan puoleen.

valituksiin, 18 §:ssä 1734 vuoden Maaherrain johtosääntöä, Kunink. kirjeessä syyskuun 25 päivältä 1745 ja Ruotsin Kuninkaan vakuutuksessa helmikuun 23 päivältä 1789, *eivät ole voineet puoltaa luovutettavaksi suurempaa taikka vähempää osa samasta Kaupungille lahjoitetusta omaisuudesta,* niin ei Maistraatti katsonut voivansa muuta kuin yhtyä sanottuun lausuntoon". Kysymys alueen lunastuksesta saikin tämän johdosta raueta.

Vuonna 1830 sairaala muutettiin toiseen paikkaan ja alueen ottivat vähitellen haltuunsa eri sotaväenosastot, nimittäin 46:s Liikkuva Invaliidikomennuskunta, erinäiset kasakkakomennuskunnat, tykistö y. m.

Samaan aikaan rakennettiin kaksi tällä paikalla olevista kasarmeista. Kasarmialue käsitti silloin 20,720 neliömetrin alan (karttaan merkitty vihreällä). Vuodesta 1837 lähtien oli sotalaitoksella hallussaan, paitsi varsinaista kasarmialuetta, sen pohjois- ja luoteispuolella oleva istutusmaaksi muokattu maa-alue, joka vuonna 1836 luovutettiin Invaliidikomennuskunnalle aluksi kymmeneksi vuodeksi ja 10 pankkoruplan vuosivuokraa vastaan.

1840-luvulla toimitettiin kaupunginmaan uusi järjestely ja saatettiin vuokraolot järjestetymmälle kannalle. Silloisen v. t. Kaupungininsinöörin C. W. Gyldénin tekemässä ehdotuksessa kaupunginmaiden jaoitukseksi, jonka ehdotuksen Maistraatti sittemmin hyväksyi, mainittiin kaupungin vuokra-alueiden joukossa *N:o 60 Tykistöpiha,* alaltaan 11,67 tynnyrinalaa ja käsittäen niin hyvin kasarmialueen ja edellä mainitun istutusmaan kuin erinäisiä pienempiä palstoja, joista osa oli annettu vuokralle yksityiselle henkilöille. Näistä viimeksi mainituista palstoista luovutettiin sittemmin osa sotilaslaitoksen käytettäväksi ja ne taas, jotka Läntisen Viertotien valmistuttua olivat sen itäpuolella, yhdistettiin huviloihin 46, 47 ja 61. Tämän järjestelyn tapahduttua käsitti Tykistöpihan nimitys kasarmialueen (N:o 60:a) ynnä istutusmaan (N:o 60:b), mutta asiakirjoissa sitä myös käytetään merkitsemään ainoastaan palstaa N:o 60:a.

Vuonna 1846 uudistettiin Invaliidikomennuskunnan vuokraoikeus istutusmaahan vieläkin kymmeneksi vuodeksi 7 hopearuplan 50 kopekan vuokraa vastaan (katso liitettä 11). Kun vuokrakausi vuonna 1857 päättyi ja siinä huutokaupassa, jonka Maistraatti toimeenpani tarjotakseen istutusmaan vuokralle, yksityinen henkilö tarjoutui sen ottamaan haltuunsa hinnasta, jota Invaliidikomennuskunta ei kyennyt suorittamaan, hankittiin silloisen Kenraalikuvernöörin esityksestä vuokranuudistus vuosiksi 1857—1867 ja määrättiin samalla, että suurin osa vuokrasummaa, joka oli 71 ruplaa, oli suoritettava Suomen valtiovaroista (katso liitettä 12). Vuonna 1867 tarjottiin istutusmaa *ynnä Viertotien teon johdosta syntynyt lisäalue* huutokaupalla ja otti Suomen sotalaitos sen silloin haltuunsa Invaliidikomennuskunnan tarpeeksi 390 markan vuotuista vuokraa vastaan, josta määrästä Invaliidikomennuskunta suoritti 60 markkaa ja jälellä oleva osa maksettiin valtiovaroista. Tästä tehtiin välikirja kaupungin ja valtiovaraston välillä marraskuun 13 päivänä vuonna 1869 ja luovutettiin täten Komennuskunnalle, niinkuin sanat kuuluivat, „tälle kaupungille kuuluvan huvilan

N:o 60 alueella sijaitseva, noin puolenkolmatta tynnyrinalan laajuinen pelto ynnä sanotun istutuksen ja Viertotien välinen maa". (Vertaa liitteitä 13 ja 14.)

1870-luvun alussa käsitti huvila-alue N:o 60 kaikkiaan 9,667 tynnyrinalaa, josta palstan N:o 60:a (eli varsinaisen kasarmialueen ynnä siihen kuuluvain rakennustonttien, pihamaan ja mäen) osalle tuli 5,417 tynnyrinalaa ja palstan N:o 60:b (istutusmaan) osalle 4,250 tynnyrinalaa.

Kun vuoden 1869 välikirja vuonna 1877 lakkasi voimassa olemasta, ryhtyivät kaupunginviranomaiset toimiin huvila-alueen N:o 60 vastaiseksi käyttämiseksi, jossa tarkoituksessa kaupungin katselmusmiehet Venäjän kruunun puolesta määrätyn asiamiehen läsnäollessa toimittivat lähtökatselmuksen paikalla elokuun 21 päivänä 1878. Istutusmaan eli palstan N:o 60:b, jota Invaliidikomennuskunta ei silloin enää tarvinnut, käytti Rahatoimikamari muulla tavoin. Mitä taas tulee palstaan N:o 60:a, ilmoitti Rahatoimikamari kirjelmässä läänin Kuvernöörille lokakuun 25 päivältä 1878, hankittuaan siihen Kaupunginvaltuuston valtuutuksen, että kaupunki suostui antamaan tämän alueen vuokralle kymmenen vuoden ajaksi tammikuun 1 päivästä 1879 vuotuista 400 markan vuokraa vastaan ja muutoin ilmoitetuilla ehdoilla; ja päätti Keisarillinen Senaatti sittemmin Kuvernöörin esityksestä joulukuun 11 päivänä 1878, että Suomen sotalaitos ottaa Venäjän sotaväen tarpeiksi haltuunsa Tykistöpihan tarjotuilla ehdoilla, josta välikirja tehtiin helmikuun 13 päivänä 1879 (katso liitteitä 17 ja 18 [1]). Senaatin päätöksen ilmoitetaan perustuvan siihen, että halutaan välttää vaikeuksia sekä helpottaa sotilasmajoitusta. Sittenkun myöskin viimeksi mainitun vuokrasopimuksen aika oli päättynyt, otti Suomenmaalaisen Sotilaspiirin Piiri-insinöörihallitus lokakuun 14/26 päivänä 1888 (katso liitettä 19) tehdyn välikirjan nojalla alueen N:o 60:a Tykistöpiha haltuunsa 30 vuoden ajaksi vuotuista 2,400 markan vuokraa vastaan. Alueen rajoiksi mainittiin 1879—1888 vuosien välikirjassa pohjoisessa ja lännessä palsta N:o 60:b, idässä Viertotie ja etelässä Taipaleen huvila, ja tämä alue käsitti 26.200 neliömetrin alan. (Vertaa Geodeettikonttorin karttaa).

Ruotsin sotalaitoksen oikeus Töölön sairaala-alueeseen.

Jos nyt esitetään kysymys, oliko Ruotsin kruunu omistanut jotakin puheena olevan alueen osaa, täytyy tähän kysymykseen ehdottomasti vastata kieltävästi. Edellä oleva selvitys nimittäin ilmeisesti osottaa, että Ruotsin sotalaitoksella oli kaupungin myönnytyksellä maksuton hallintaoikeus tähän maahan, jolle oli teetetty

[1]) Tätä sopimusta tehdessään on viranomaisilla ollut se käsitys, että aikaisemmin sotalaitoksen ja kaupungin välillä marraskuun 13 päivänä 1869 tehty välikirja olisi käsittänyt paitsi istutusmaata lisäalueineen myös palstan N:o 60:a. Mainittu väärinkäsitys, johon myös toimitusmiehet elokuun 21 päivänä 1878 toimitetussa lähtökatselmuksessa yhtyivät, on ilmeisesti johtunut 1869 vuoden välikirjan jonkun verran harhaan vievästä sanamuodosta (vertaa edellä esitettyjä sanoja). Kruunu on niinmuodoin pitänyt Tykistöpihan kasarmialuetta vuokraa maksamatta hallussaan, ei 1860-luvun loppuun, niinkuin Rahatoimikamari aikaisemmin oli olettanut, vaan vuoteen 1879 asti, jolloin todella ensimäinen tätä maa-aluetta koskeva vuokravälikirja tehtiin.

erinäisiä kruunun rakennuksia sekä että tämä hallintaoikeus oli tarkoittanut ainoastaan satunnaista tarvetta eikä niinmuodoin voinut olla voimassa kaikiksi ajoiksi. Sille ainoalle asiakirjalle, jonka Venäjän sotalaitos on esittänyt tueksi Ruotsin kruunun omistusoikeudelle puheena olevaan tonttiin, nimittäin aikaisemmin mainitulle, ruotsalaisten sotilashenkilöiden allekirjoittamalle asemapiirrokselle vuodelta 1807, ei saata puheena olevassa kohden myöntää mitään todistusvoimaa, koska sitä ei käy pitäminen asianmukaisessa maanmittaustoimituksessa syntyneen ja tuomioistuimen vahvistaman kartan veroisena.

Nyt käsiteltävän kysymyksen selvittämiseksi on mielenkiintoista vielä ottaa selville, oliko Ruotsin kruunu lainsäädännön silloisen kannan mukaan ylipäätään voinut hankkia itselleen omistusoikeuden johonkin osaan kaupungin lahjoitusmaata sekä, jos niin oli laita, millä edellytyksillä tämä oli voinut tapahtua.

Vanhemmassa ruotsalaisessa oikeudessa suojeltiin mitä voimakkaimmin maanomistusoikeuden loukkaamattomuutta, eikä ennen 1864 vuoden asetuksen ilmestymistä valtiolle eikä kunnalle oltu myönnetty mitään yleistä pakkolunastusoikeutta. Vuoden 1772 Hallitusmuoto myös nimenomaan kieltää valtiovallalta oikeuden ottaa maanomistajalta maata taikka mitään osaa siitä vastoin omistajan tahtoa.

Mitä erittäin tulee lahjoitettuun kaupunginmaahan, niin oli 1700-luvun lopulla ja on edelleen voimassa erinäisiä määräyksiä, jotka vakuuttavat kaupungeille oikeden saada loukkaamatta omistaa maataan. Niinpä on kaupungeille helmikuun 23 päivänä 1789 annetussa Kunink. Vakuutuksessa säädetty, että kaupungeille lahjoitetut läänitykset tahi kaupunginmaan nimisiin tiluksiin kuuluvat alueet on järkyttämättä kaupunkien omina pysytettävä ja pysyvä eivätkä muuta luontoaan, joutuivatpa kenen haltuun tahansa. Muissakin asetuksissa on säädettynä, ettei sellaista maata, mikäli sitä ei ole järjestetyissä kaupunginosissa jaettu tonteiksi, saa kaupungeista luovuttaa muutoin kuin vuokraamalla (nyttemmin myös pakkolunastuksella). Tästä näkyy, *ettei Ruotsin kruunu ole voinut yksinpuolisesti otiamalla jonkin Töölön lahjoitusmaan osan eikä pakkovaltauksella voinut saada laillista saantoa sanottuun maahan.*

Epäilyttävämmäksi kääntyisi kysymys sitä vastoin, jos olisi voitu näyttää nimenomaan kaupungin kanssa tehty sopimus omistusoikeuden luovuttamisesta, vaikkakin sellaisen luovuttamisen laillisuuden voi panna kyseeseen sen edellä mainitun säännöksen johdosta, joka kieltää luovuttamasta kaupungin maata. Mainitulla tulkitsemiskysymyksellä on kuitenkin tässä yhteydessä vähän merkitystä, kun, vaikka laajaperäisiä tutkimuksia on toimitettu, ei ole tavattu vähintäkään selvitystä siitä, että kunta olisi luovuttanut omistusoikeuden johonkin osaan Tykistöpihan nykyistä aluetta. Todistamisvelvollisuutta tässä kohden ei sitä paitsi missään tapauksessa voitane vierittää kaupungin hartioille.

Venäjän sotalaitoksen oikeus Tykistöpihan alueeseen.

Kun Venäjän kruunu rauhanteon jälkeen otti haltuunsa Ruotsin sotalaitoksen omaisuuden, ei se täten hankkinut itselleen parempaa oikeutta puheena olevaan maahan kuin Ruotsin kruunulla oli ollut. Kaupunki ei ole kruunun omaksi luo-

vuttanut siten valloitettua maata eikä myöskään sotalaitoksen myöhemmin haltuunsa ottamia alueita. Sotalaitoksella on kuitenkin 1870-luvun loppuun asti, jolloin kaupunki vihdoin saattoi maanomistusoikeutensa tehokkaasti voimaan, ollut maksuton hallintaoikeus suurempiin tai pienempiin alueen osiin ja se on siihen nähden olennaisesti käyttänyt omistusoikeuteen sisältyvää valtaa. Eräillä edellytyksillä olisi sellainen hallinta, jos se olisi saanut jatkua kahden miespolven ajan, voinut johtaa omistusoikeuteen ylimuistoisen pitämyksen perusteella; mutta sellaiseen saantoon voidaan kruunun puolelta nyttemmin sitä vähemmän vedota, kun sen omistusoikeushallintaa täytyy katsoa keskeytetyksi, ellei ennen niin ainakin siitä ajankohdasta lähtien, jolloin valtiovarasto alkoi suorittaa vuokraa maasta. Kaupungin ja valtiovaraston tai Piiri-insinöörihallituksen välillä tehdyt vuokravälikirjat muutoin jo sinänsä, siinä tapauksessa että moitekanne esitetään oikeudessa, epäämättömästi todistanevat kaupungin omistusoikeuden ja lienevät täysin pätevänä syynä sotalaitoksen luuloteltujen vaatimusten hylkäämiseen mikäli puheena oleva maa-aluetta koskee.

Yhdistäen mitä minulla tässä edellä on ollut kunnia lausua, rohkenen lopullisena lausuntona esittää,

ettei Venäjän sotalaitoksella voida katsoa olevan muuta eikä parempaa oikeutta Helsingin kaupungin alaiseen alueeseen N:o 60:a Tykistöpiha Töölössä eikä mihinkään sen osaan kuin lokakuun 14/26 päivänä 1888 tehty vuokravälikirja sisältää.

Helsingissä, elokuun 2 päivänä 1909.

John Uggla.

Luettelo

niistä kartoista ja asiakirjoista, jotka on Rahatoimikamarille annettu Töölön alueen N:o 60:a Tykistöpiha omistusoikeutta koskevan mietinnön kera.

A. Karttoja.

1. Helsingin kaupungin asemakartta. Vuosiluku puuttuu, luultavasti kuusitoistasataluvun jälkipuoliskolta. Alkuperäinen Tukholmassa, jäljennös Suomen Valtioarkistossa.

2. Charta öf:r gambla och nya Helsingfors varande ägor. Puuttuu vuosiluku ja tekijän nimi. Todennäköisesti kuusitoistasataluvun alkupuoliskolta. Alkuperäinen Tukholmassa.

3. Geographisch Delineation öfver näst omliggande Byar vedh Helsingfors stadh. Vailla vuosilukua ja tietoa tekijästä. Luultavasti kuusitoistasataluvun alulta tai keskivaiheilta. Alkuperäinen Tukholmassa.

4. Geographisch Delineation öfver Helsingfors stadens skoŭg och fijske vatn och tillhöriga holmar, aftagen A:o 1696 af Sal. Lars Forsell och sedan renoverad och beskrifn af Niels Avander. Alkuperäinen Tukholmassa.

5. Helsingin ja Töölön alueen kartta, tehnyt 1746 David Bähr. Alkuperäinen Tukholmassa.

6. Nimikkeetön sotilaskartta Helsingin kaupungista ympäristöineen. Alkuperäinen Suomen Valtioarkistossa.

7. Helsingin kaupungin ynnä sen tilusten kartta. Tehnyt vuonna 1775 Carl P. Hagström. Alkuperäinen Helsingin kaupungin Geodeettikonttorissa ja kartan kaksoiskappaletta säilytetään Lääninmaanmittauskonttorissa.

8. Kartta Helsingin kaupungista ja sen tiluksista Uudellamaalla Porvoon kihlakunnassa ja Helsingin pitäjässä. Mitannut vuosina 1776 ja 1777 Carl P. Hagström. Alkuperäinen Maanmittausylihallituksessa.

9. Kartta, joka osottaa Ruotsin ja Venäjän sotalaitoksen puheena olevalla paikalla hallitsemain alueiden rajat vuosina 1788—1879.

9 a. Ote Töölön alueen kaupunginasemakaavasta.

10. Rajankäyntikartat vuosilta 1781 ja 1816.

B. Asiakirjat.

1. Suomenmaalaisen Sotilaspiirin insinöörien päällikön memoriaali tammikuun 16 päivältä 1897.

2. Ote Helsingin Maistraatin pöytäkirjasta heinäkuun 18 päivältä 1796 koskeva Töölön varastorakennusten muuttoa.

3. S:n S:n elokuun 25 päivältä 1800 koskeva Töölön varastorakennusten katselmusta.

4. S:n S:n elokuun 10 päivältä 1805 s:n s:n.

5. S:n S:n lokakuun 27 päivältä 1806 s:n s:n.

6. Erinäisissä viranomaisissa vuosina 1808—1815 syntyneitä asiakirjoja, jotka koskevat Töölön kruununlasaretin korjauskustannusten korvausta.

7. Maistraatin ja venäläisten sotilasviranomaisten välillä vuonna 1809 tapahtunut kirjelmäin vaihto, joka koskee kaupunkiin yhdistetyn alueen rajoja.

8. Maistraatin ja venäläisten sotilasviranomaisten välillä samana vuonna tapahtunut kirjelmäinvaihto, joka koskee alueen luovuttamista Töölönlahden rannalta sotalaitokselle pesurakennuksen teettämistä varten.

9. Erinäisissä viranomaisissa vuonna 1821 syntyneitä asiakirjoja, jotka koskevat huvila-alueen luovuttamista Venäjän sotalaitokselle Töölön hospitaalin läheisyydestä.

10. V. t. kaupungininsinöörin C. W. Gyldénin kirjelmä tammikuun 4 päivältä 1842 Maistraatille koskeva venäläisen sotaväen saunan paikkaa.

11. Vuonna 1845 syntyneitä asiakirjoja, jotka koskevat istutusmaan vuokralle antamista Invaliidikomennuskunnalle.

12. Marraskuun 18 päivänä 1857 tehty välikirja edellämainitusta vuokrauksesta.

13. Ote heinäkuun 24 päivänä 1867 ja elokuun 7 päivänä samana vuonna tehdyistä Maistraatin pöytäkirjoista, jotka koskevat sanotun istutusmaan sekä lisäalueen vuokrauksen pidentämistä.

14. Marraskuun 13 päivänä 1869 tehty välikirja mainitusta vuokrauksesta.

15. Ote marraskuun 26 päivänä 1870 tehdystä Maistraatin pöytäkirjasta, joka koskee vähäisen maakappaleen luovuttamista Töölöstä Venäjän sotalaitokselle.

16. Maistraatin ja venäläisten sotilasviranomaisten välinen kirjelmäinvaihto vuodelta 1873 Tykistöpihan alueen laajentamisesta.

17. Rahatoimikamarissa ja Keisarillisessa Senaatissa vuonna 1878 syntyneitä asiakirjoja, jotka koskevat alueen N:o 60:a Tykistöpiha vuokralle antamista.

18. Helmikuun 13 päivänä 1879 tehty välikirja edellämainitusta vuokrauksesta.

19. Lokakuun, 14/26 päivänä 1888 tehty välikirja samasta asiasta.

Liite 1.

Suomennos.

INSINÖÖRIEN PÄÄLLIKÖN

MEMORIAALI.

Suomenmaalainen sotilaspiiri.

Tammik. 16 päivänä 1897.

N:o 90.

HELSINGISSÄ.

Suomenmaalaisen sotilaspiirin sotajoukkojen v. t. Komentajalle Kenraaliluutnantti Gontscharoffille.

Niiden rakennusten joukossa, jotka vuonna 1882 siirtyivät Sotalaitokselta Insinöörilaitoksen haltuun, ovat myös likellä Helsingin kaupunkia Töölön esikaupungissa sijaitsevat rakennukset ja kasarmit. Mainitut rakennukset ovat nykyään erään Suomenmaalaiseen tykistörykmenttiin kuuluvan patterin hallussa. Jo ennen näiden rakennusten luovuttamista teki Sotalaitos helmikuun 13 päivänä 1879 välikirjan Helsingin kaupungin kanssa kymmenen vuoden ajaksi, 1879—1889, jonka välikirjan mukaan Helsingin kaupunki sitoutui Insinöörilaitokselle autamaan vuokralle kaupungille kuuluvan, kaupunginalueen ulkopuolella sijaitsevan, Tykistöpiha nimisen maapalstan N:o 60:a, johon mainitut rakennukset olivat jo kauan olleet rakennettuina, jota vastoin Sotalaitos sitoutui vuosittain maksamaan kaupungille 400 markkaa. Sittenkun nämä rakennukset vuonna 1882 oli luovutettu Insinöörilaitokselle, jatkoi Sotalaitos edelleen vuokran maksamista omista varoistaan, kuitenkin ainoastaan vuokrakauden loppuun eli vuoteen 1889. Vuonna 1884 kuitenkin katsottiin tarpeelliseksi mainitulle maapalstalle rakennuttaa uusia kasarmeja, jonka johdosta Uudenmaan läänin Kuvernööriltä tiedusteltiin, kohtasiko tämä hanke estettä kaupungin puolelta sekä kenelle sanottu maapalsta kuului. Tähän Kuvernööri, myötäliittäen välikirjan jäljennöksen, vastasi, että maa Sotalaitoksen kanssa tehdyn välikirjan mukaan kuului kaupungille. Tämän johdosta nostettiin kysymys uuden välikirjan tekemisestä Helsingin kaupungin kanssa pitemmäksi ajaksi, luettuna vuodesta 1889. Kaupunki ei kuitenkaan enää suostanut luovuttamaan sanottua maapalstaa 400 markasta, vaan vaati joko alueen luovuttamista kaupungille, jota vastoin kaupunki sitoutui 30 vuoden ajaksi maksutta luovuttamaan maan kasarmirakennuksia varten Kampin nummen viereltä taikka myös suostui antamaan mainitun Töölön alueen vuokralle 30 vuoden ajaksi vuotuista 2,400 markan (600 kultaruplan) vuokraa vastaan. Tämä asia aiheutti laajaperäisen kirjelmäinvaihdon ja tuli Sotakonseljin käsiteltäväksi, joka viimeksi mainittu virasto suostui sanotun välikirjan tekemiseen 30 vuoden ajaksi 2,400 markan vuosivuokraa vastaan, jonka Insinööriylihallitus maksaisi. Ja tämä välikirja tehtiin lokakuun $^{14}/_{26}$ päivänä 1888.

Edellä kerrottun kirjelmäinvaihdon jatkuessa tiedusteli Sota-asiain toimituskunta Insinööriylihallituksen pyynnöstä, mistä syystä Sotalaitos oli vuonna 1879 vuokrannut edellä

mainitun maapalstan, vaikka siinä olevat Venäjän kruunulle kuuluvat rakennukset jo vanhoista ajoista olivat siinä olemassa. Vastaukseksi tähän ilmoitti Keisarillinen Suomen Senaatti kirjelmässä toukokuun 16 päivältä 1888 N:o 526, joka jäljennöksenä tähän myötäliitetään, seuraavaa:

«Milloin puheena oleva huvila-alue ensin on luovutettu sotaväen käytettäväksi, ei ole voitu saada selville, ainoastaan että kaksi sikäläistä kasarmirakennusta on jo vuosina 1829 ja 1830 sotalaitoksen toimesta teetetty eikä mitään maksua näy alussa tulleen kysymykseen, todennäköisesti syystä että tämä kaupungin ulkolaidassa sijaitseva ja siihen aikaan autio paikka oli verraten vähäarvoinen kaupungille. Osa aluetta lienee kuitenkin vähitellen laitettu istutusmaaksi, ja tästä maksoi, ainakin vuodesta 1847 lähtien, 46:s liikkuva invaliditeettikomennuskunta kaupungille vuotuista vuokraa 7 ruplaa 50 kopekkaa hopeassa.

Vuokrakauden vuonna 1857 päätyttyä ja siinä huutokaupassa, minkä Maistraatti silloin oli toimittanut tarjotakseen istutusmaan vuokralle edelleen kymmeneksi vuodeksi, tarjoutui eräs yksityishenkilö ottamaan sen vuokralle vuotuista 71 ruplan vuokraa vastaan, mutta kun invaliditeettikomennuskunta ei kyennyt suorittamaan näin suurta määrää, myönnyttiin silloisen Kenraalikuvernöörin esityksestä siihen, että apumaksuna invaliditeettikomennuskunnalle, jonka tuli maksa 15 ruplaa vuodessa, vuokrasumman jälellä oleva osa 56 ruplaa saataisiin suorittaa Suomen sotilasvaroista. Kun sittemmin vuonna 1867 uusi vuokravälipuhe oli tehtävä, tarjosi Maistraatti huutokaupalla vuokralle sekä istutusmaan että sen ja viertotien välisen alueen eli niinmuodoin koko huvila-alueen N:o 60, josta tarjottiin vuosittain 390 markkaa. Tällöinkin vuokrattiin maa samoilla perusteilla kuin vuonna 1857 ja Suomen sotalaitos otti suorittaakseen 330 markkaa, mutta invaliditeettikomennuskunnan tuli maksaa vuokrasumman jälellä oleva osa eli 60 markkaa, mikä vastasi 15 ruplaa.

Sittenkun viimeksimainittu vuokra-aikakin oli päättynyt, oli Helsingin sotilassairaalaan päällikkö, Översti Werba marraskuusssa 1877 ilmoittanut, ettei invaliditeettikomennuskunta enää tarvinnut istutusmaata, jonka tähdän kaupunginviranomaiset käyttivät tämän sillä välin erilleen murretun osan huvila-aluetta N:o 60 muulla tavalla, jota vastoin alueen muuhun osaan eli nyttemmin niin sanottuun Tykistöpihaan nähden ilmoitettiin että, jos sitä edelleen katsottiin sotilastarkoituksiin tarpeelliseksi, kaupunki suostui tekemään välikirjan sen vuokralle antamisesta edelleenkin 10 vuodeksi vuotuista 400 markan vuokraa sekä eräitä muita velvollisuuksia vastaan. Ja vaikkei mitään laillista velvoitusta tähän ollut, päätti Keisarillinen Senaatti joulukuun 11 päivänä 1878 että, kun sanotulla paikalla jo oli kasarmeja rakennettuina, saa Suomen sotalaitos tehdä vuokrauksen tarjotuilla ehdoilla venäläisen sotaväen tarpeiksi, jotta siten vältettäisiin kaikki vaikeudet sekä helpotettaisiin sotilasmajoituksen sopivampaa järjestämistä, varsinkin kun kaupunkikunta rasittavan majoitustaakan helpottamiseksi silloin nautti melkoisia apumaksuja Suomen kruunulta.»

Tästä selityksestä näkyy, kuinka löyhillä perusteilla puheena olevaa maa-aluetta on vaadittu kaupungille, jonka omistusoikeutta siihen ei oikeastaan ole mitenkään näy-

tetty. Vuokramaksun, jota vuodesta 1847 alkaen on kannettu ainoastaan istutusmaaksi käytetystä maapalstasta, joka kenties todella kuului kaupungille, on kaupunki vuodesta 1867 lähtien kantanut myöskin siitä alueesta, jolle rakennukset on teetetty, samoinkuin sen viereisestä maasta, ja suurin osa vuokrasummaa suoritettiin silloin Suomen sotilasvaroista. Millä oikeudella kaupunki on ulottanut vuokran viimeksi mainittuun alueeseen, ei ensinkään mainita Senaatin edellä olevassa vastauskirjelmässä. Vihdoin irtisanoi sotalaitos vuonna 1877 istutusmaan vuokran, joka silloin siirtyi toisiin käsiin. Tästä huolimatta vaati kaupunki edelleen vuokramaksua jälellä olevasta maapalstasta, eli n. s. Tykistöpihasta 400 markkaa, johon Senaatti suostui ja teki kaupungin kanssa edellä mainitun välikirjan 10 vuodeksi. Siten on vuokramaksu määrätty ei alueen näytetyn omistusoikeuden nojalla, vaan ainoastaan sillä perustuksella että kaupunki on halunnut kantaa vuokraa ja Senaatti suostunut sen maksamaan. Kun vuonna 1884 nostettiin kysymys sillä välin tuntuvasti lisääntyneen, 2,400 markkaan nousevan vuokramaksun suorittamisesta Venäjän sotalaitoksen varoista, ei mainittu sotalaitos, sillä kun ei ollut muita asiakirjoja kuin Senaatin edellä kerrottu tiedonanto, voinut näyttää Venäjän kruunun omistusoikeutta alueeseen, jonka tähden sen täytyi suostua suorittamaan vuokra.

Nyttemmin on kysymys siirtynyt aivan uuteen vaiheeseen, kun on löydetty asiakirjoja, jotka kiistämättömästi osottavat, ettei alue kuulu kaupungille, vaan Venäjän kruunulle. Ennen maan valloittamista oli nykyisen tykistöpihan alueella Ruotsin sotalaitokselle kuuluvia rakennuksia, niinkuin näkyy tähän jäljennetystä Töölön esikaupungin rakennusten asemapiirroksesta, joka on löydetty Insinööriylihallituksesta ja päivätty vuonna 1807 sekä Ruotsin sotalaitokseen kuuluvien henkilöjen allekirjoittama. Maan valloituksen jälkeen vuonna 1809 laitettiin tälle paikalle ja mainittuihin rakennuksiin venäläinen sotilaskenttäsairaala ja jo silloin katsottiin näiden rakennusten kuuluvan kruunulle. Tätä vahvistaa sanotun sairaalan vuonna 1809 tehdyn asemapiirroksen jäljennös. Näitä asemapiirroksia toisiinsa vertaillessa havaitsee että, kun venäläiset sotajoukot valloituksen nojalla olivat ottaneet haltuunsa kaikki Ruotsin sotalaitokselle kuluneet linnoitukset ja rakennukset, ottivat nämä sotajoukot myös omakseen edellä mainitun, Töölössä olevan maapalstan, johon sitten sairaala rakennettiin. Kysymystä maan luovuttamisesta tähän tarkoitukseen kaupungin puolelta ei voinut syntyä, kun venäläisillä sotajoukoilla oli oikeus katsoa omakseen näitä rakennuksia ynnä maata, tarvitsematta näyttää mitään asiakirjoja. Sellaista kysymystä ei nostettukaan, sillä sairaala oli perustamisestaan lähtien olemassa ainakin vuoteen 1830, niinkuin näkyy tähän jäljennetystä Helsingin 2:sen luokan sairaalan yleisasemakaavasta vuodelta 1830, jossa on uuden sairaalan suunnitelma. Nähtävästi ei myöskään vuonna 1830 syntynyt epäilystä siitä, että maa oli Venäjän kruunun omaisuutta, sillä eihän kukaan teettäisi suurta rakennusta toisen maalle asiaa ensin selvittämättä. Uutta sairaalaa ei kuitenkaan rakennettu sanottuun paikkaan, vaan sijoitettiin se nykyiselle paikallensa Helsinkiin, ja Töölössä olevat rakennukset joutuivat erinäisten venäläisten sotaväenosastojen (invaliditeettikommennuskunnan, kasakkakommennuskuntain ja vihdoin tykistön) haltuun. Näyttää siltä kuin ei olisi voinut olla epäilystä Venäjän kruunun omistusoikeudesta puheena olevaan maahan. Mutta Senaatti ja Sotalaitos, joiden hallussa nämä

kasarmit väliaikaisesti olivat, katsoivat asiaa toisin ja sallivat kaupungin kantaa vuokramaksua ja siten ikäänkuin tunnustivat kaupungin omistusoikeuden maahan. Tämä asianlaita se on, joka on vienyt harhaan Venäjän sotalaitoksen ja tuottanut Venäjän kruunulle suurta tappiota, kun sen on täytynyt suostua suorittamaan niin huomattavan suuri vuokramaksu kuin 600 kultaruplaa maasta, joka todellisuudessa on sen omaisuutta.

Samalla kun saan tämän ilmoittaa Teidän Ylhäisyydellenne, on mielestäni tarpeellista että mainitun Töölössä sijaitsevan maapalstan vuokrausta koskeva kysymys tarkastetaan Keisarillisessa Suomen Senaatissa jotta mainittu maakappale myötäliitettyjen pätevien asiakirjain nojalla julistettaisiin Venäjän kruunun omaisuudeksi sekä jotta, tämän johdosta, Piiri-insinöörihallituksen ja Helsingin kaupungin välillä lokakuun 26 päivänä 1888 tehty välikirja kumottaisiin.

Insinöörien v. t. päällikkö
Sotilasinsinööri Kenraalimajuri *Krasowski,*

Sihteeri, Sotilasinsinööri
Överstiluutnantti (nimi epäselvä)

Vidi:
V. Rancken.

Ruotsintanut *R. Lindgren.*

Suomennos jäljennöksestä. *Liite 2.*

Ote Helsingin Maistraatin pöytäkirjasta, joka tehtiin heinäkuun 18 päivänä 1796.

8 §.

Sittenkun Kaupungin Vanhimmat, — — — — — — — — — — — — — — olivat tulleet saapuville, ilmoitti Maistraatti heidät kutsutun kuultaviksi siitä, tahtoivatko he Herra Överstin ja Ritarin Vapaasukuisen M. J. Wahlbomin Pormestari Matteukselle tekemään ilmoituksen johdosta omalla kustannuksellaan purattaa ja tänne kaupunkiin muutattaa Töölön varastorakennukset, siinä tapauksessa että Kunink. Majesteetti, asiaa alamaisesti tiedusteltua, Armossa suvaitsee, jos ne kaksi tykistökomppaniaa, mitkä on sijoitettu Loviisaan ja Hämeenlinnaan, komennetaan tänne jotta Helsingin asukkaat sil-

loin pääsisivät enemmästä majoituksesta, sitten sallia Kruunun kustannuksella jälleen pystyttää ne kaupunkiin; mutta Kaupungin Vanhinten mielestä oli parempi, että edellä mainitut varastorakennukset jäävät sinne missä ovat ja että tykkimiehistö majoitetaan niihin; koska heidän mielestään nämä varastorakennukset eivät kestä eivätkä siedä sellaista muuttoa, jonka jälkeen Kaupungin Vanhimmat poistuivat.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa, Helsingin Raatihuoneen arkistossa, kesäkuun 26 päivänä 1909.

Viran puolesta:

A. Landgrén.
v. t.

Suomennos jäljennöksestä. *Liite 3.*

Ote pöytäkirjasta, joka tehtiin Helsingin Maistraatin kokouksessa elokuun 25 päivänä 1800.

1 §.

Julkiluettiin komentavan Kenraalin y. m. sekä Ylhäisyyden, Korkeanvapaasukuisen Herra Kreivi Mauritz Klingsporin saapunut memoriaali kuluvan kuukauden 22 päivältä, jossa pyydetään viranomaisia määräämään katselmus toimitettavaksi Töölön varastorakennuksissa, jotka tulevat korjattaviksi; ja määrättiin mainittua katselmusta toimittamaan Raatimiehet Gardberg ja Etholén, jotka vastaanottivat memoriaalin.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa, Helsingin Raatihuoneen arkistossa, kesäkuun 26 päivänä 1909.

Viran puolesta:

A. Landgrén.
v. t.

Suomennos jäljennöksestä. *Liite 4.*

Ote pöytäkirjasta, joka tehtiin Helsingin Maistraatin kokouksessa elokuun 10 päivänä 1805.

2 §.

Esiteltiin ja julkiluettiin täkäläisen Pääsotakomissariaatin memoriaali — — — päivältä, joka koskee Töölön kruununvarastorakennusten katselmusta ja ilmoitettiin sen ohella pöytäkirjaan, että Raatimiehiä Gardbergia ja Grahnia oli käsketty Puusepänvanhimman Åbergin, Seppämestari Wibergin, Muurarimestari Hedlinin ja Kirvesmiestenvan himman Seppelinin kera viipymättä toimittamaan tämän katselmuksen.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa, Helsingin Raatihuoneenarkistossa, kesäkuun 26 päivänä 1909.

Viran puolesta:

A. Landgrén.
v. t.

Suomennos jäljennöksestä. *Liite 5.*

Ote pöytäkirjasta, joka tehtiin Helsingin Maistraatin kokouksessa lokakuun 27 päivänä 1806.

4 §.

Täkäläisen Kunink. Pääsotakomissariaatin Maistraatille lähettämän memoriaalin johdosta kuluvan kuukauden 21 päivältä tulee yksi raatimiehistä määrättäväksi olemaan saapuvilla eräiden Töölön varusvarastoon saapuneiden sairaalaparselien katselmuksessa.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa, Helsingin Raatihuoneenarkistossa, kesäkuun 26 päivänä 1909.

Viran puolesta:

A. Landgrén.
v. t.

Suomennos. *Liite 6.*

1815 marraskuun 29 päivänä, keskiviikkona kl:o X a. p. saapuvilla Keisarillisen Hallituskonseljin Talousosastossa, Maaherra ja Ritari Kreivi De Geer, Todellinen Valtioneuvos ja Ritari Parooni Mannerheim, Översti ja Ritari af Schultén, Översti ja Ritari Reuterskjöld sekä Esittelijäsihteeri ja Ritari Stiervald.

Kolleginneuvos ja Ritari Ladau nauttii lomaa.

Tarkistettavaksi luettiin kuluvan kuukauden 25 päivänä tehty pöytäkirja sekä erinäiset toimituskirjat, jonka jälkeen esittelijäsihteeri Langenskjöld alamaisesti esitteli:

1. Herra Kenraalikuvernöörin y. m. Kreivi Steinheilin kirjelmän viimeksi kuluneen kesäkuun 7 päivältä, jonka myötä Keisarilliselle Hallituskonseljille lähetettiin Tirehtööri Benjamin Backmanin Keisarilliselle Suomen asian Komitealle antama ja hänen Majesteetilleen Keisarille alamaisesti osotettu kirjelmä, jossa hän pyytää korvausta vuonna 1807 Töölön kruununsairaalassa toimittamistaan korjauksista; —

Enempää ei ollut käsiteltävänä tänään.

Vakuudeksi

Carl Bäck.

R. W. De Geer.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa, Helsingissä, toukokuun 3 päivänä 1909, Suomen Valtioarkistossa.

Torsten Hartman,
kirjastonhoitaja.

Suomennos.

Suomen

KENRAALIKUVERNÖÖRI.

Koskee Tirehtööri Benjamin Backmanin anomusta saada korvaus Töölön sairaalan korjaustöistä.

N:o 540.

Turussa

Kesäkuun 7 päivänä 1815.

Keisarillisen Suomen Hallituskonseljin Talousosastolle.

Suomen asiain Komitean Puheenjohtaja Herra Parooni von Troil on 19:nä kirjelmässä N:o 125 minulle lähettänyt Tirehtööri Benjamin Backmanin anomuksen saada korvaus toimittamistaan Töölön kruununsairaalan korjaustöistä sekä sen ohella pyytänyt minua Komitean päätöksen mukaan vaatimaan Hallituskonseljilta tarpeellista selvitystä sekä siitä, onko hakija tässä kohden antanut mitään hakemuksia Hallituskonseljiin ja mitä niiden suhteen on tehty, että myös siitä, olisiko muutoin mahdollista saada tietoa siitä hakemuksesta, minkä hakija ilmoittaa antaneensa Hänen Ylhäisyydelleen Herra Kreivi Buxhöfdenille. Samalla kun täten saan antaa mainitun hakemuksen, pyydän Keisarillisen Hallituskonseljin, palauttaessaan sen, ilmoittamaan minulle mitä asiassa on voitu saada selville.

G. G. Kreivi Steinheil.

Kanslianeuvos *H. Elfving.*

Käännöksen oikeaksi todistaa

Carl Merlin,
Kolleginneuvos.

Edellä olevat jäljennökset oikeiksi todistaa, Helsingissä lokak. 14 päivänä 1907, Suomen Valtioarkistossa.

Torsten Hartman,
arkistonhoitaja.

Suomennos jäljennöksestä.

Kaikkein nöyrin Memoriaali!

Teidän Ylhäisyydellene saan korkeimmasti kunnioitettavien kuulutusten johdosta syvimmässä nöyryydessä antaa myötäliitetyn tiedon ja selostuksen hoitamistani siviilitoimestani sotilasalalla ja sitä seuravasta palkasta; pyytäen yhtä syvässä nöyryydessä, että minun Armossa sallittaisiin suosiollisesti pitää mainittu virkani ja palkkani sekä minulle annetut asuinhuoneet Töölössä.

Töölössä, Helsingin vierellä, huhtikuun 20 päivänä 1808.

Benj. Backman.
Tirehtööri ja Varastonhoitaja.

Hänen Ylhäisyytensä Korkeanvapaasukuinen herra Kreivi *Boxhövden.*

Suomennos jäljennöksestä.

Maaherran tämän kuun 18 päivänä julkaiseman, Keisarillisiin ukaaseihin ja julistuksiin perustuvan kuulutuksen johdosta on minun ollut kaikkein nöyrimmin ilmoitettava, minkä laatuinen virkatoimi minulla on ollut Ruotsin hallituksen aikana Suomessa.

Vuonna 1798 määräsi Korkea-arvoinen Kunink. Sotakollegio minut hoitamaan Suomen armeijan Töölön varusvarastoja määräten vuotuiseksi palkaksi 166 pankkoriksiä 32 killinkiä ynnä 33 riksiä ja 16 killinkiä puihin ja valaistukseen, yleisistä varoista, Kunink. Majesteetin Armollisen kirjeen mukaan vuodelta 1797. Jona aikana Hänen Ruotsalainen Majesteettinsa myös on suvainnut, katsoen minun Hänen Kuninkaallisen Majesteettinsa maaliskuun 13 päivänä 1807 annetussa Kunink. Valtakirjassa mainittuun toimintaani Armossa antaa minulle Tirehtöörin nimen, kunnian ja arvon, jossa julkisessa toimessa minä olen ollut siihen asti, kun Keisarillinen venäläinen Päällikkö otti varaston haltuunsa viime maaliskuun 2 päivänä. Ja on eronsaanut Yliluutnanti C. A. Schoultz myös ollut Kunink. Sotakollegion määräämänä mainittujen varastojen tarkastajana saaden 50 pankkoriksiä vuosipalkkaa ja vapaan asunnon.

Töölössä, Helsingin vierellä, huhtikuun 20 päivänä 1808.

Benjamen Backman.

Suomennos jäljennöksestä.

Nöyrä Memoriaali!

Teidän Korkean Ylhäisyytenne marraskuun 5 (lokakuun 24) päivänä tänne lähettämän kirjelmän johdosta olen minä käskenyt Helsingin Maistraatin tarkemmin tutkia niiden korjausten laillisuutta ja todellisuutta, mitkä Tirehtööri ja Töölön ruotsalaisen sairaalan varastonhoitaja Benjam. Backman viimeksi kuluneena vuonna 1807 kuuluu omilla varoillaan teettäneen sanotun sairaalan asuinhuoneissa ja rakennuksissa, joista menoista Backman, kun hänen on täytynyt muuttaa näistä huoneista pois, on pyytänyt korvausta; ja saan minä nyt siis täten nöyryydessä lähettää Raatimiesten Falckin ja Grahnin tästä asiasta viimeksi kuluneen joulukuun 15 päivänä laatiman katselmuskirjan, johon Backmanin kustannukset on merkitty hänen laskussaan ennen ilmoitetuksi määräksi 896 ruplaksi sekä Backmanin Teidän Korkealle Ylhäisyydellenne antamat asiakirjat palautetaan ilmoittaen ettei Maaherranvirastolla puolestaan ole Backmanin anomukseen mitään muistuttamista. Lääninkansliassa Hämeenlinnassa joulukuun 21 päivänä 1808 (tammikuun 2 päivänä 1809).

K. Herra Paroonin Maaherran Ritarin ja Komentajan Munckin poissa ollessa

Maaherranviraston puolesta:

Dan. Levander. *V. C. Nordensvan.*

Hänen Korkealle Ylhäisyydelleen Komentavalle Kenraalille y. m. K. K. Kreivi *Buxhoewdenille.*

Suomennos jäljennöksestä.

Kaikkein Nöyrin Memoriaali!

Teidän Korkealle Ylhäisyydellenne Komentavalle Kenraalille ja Ritarille sekä Komentajalle rohkenen täten syvimmässä nöyryydessä uudistaa viime toukokuun 11 päivänä esittämäni memoriaalin tukalasta asemastani ja tuntuvasti tappiostani, kun minulta puuttuu tarpeellista asuntoa itselleni sekä vaimolleni ja lapsilleni, sittenkun minun viime huhtikuun 28 päivänä Hänen Ylhäisyytensä Herra Kenraaliluutnantin y. m. Kreivi Kamenskyn käskystä täytyi nopeasti muuttaa pois niistä huoneista, mitkä Ruotsin kruunu oli minulle Töölön sairaalan virkamiehenä antanut ja käytettäväksi luovuttanut, mikä poismuutto on ollut minulle sitä vaikeampi ja rasittavampi, kun, vaikka nämä huoneet, ulkonaisesti katsottuna, ovat olleet Ruotsin kruunun omaisuutta, niiden koko sisustus on minun yksityisomaisuuttani, eikä sikäläisen venäläisen sairaalan päällystö eikä apteekkari ole nyt voinut näitä huoneita käyttää eikä niissä asua ilman sanottua sisustusta; ja osottaa myötäliitetty, asiainmukaisesti oikeasti todistettu lasku, että minun viimeksi

kuluneena vuonna 1807 suorittamani kustannukset ynnä mitä laskuun muuta on merkitty, tarkimman laskelman mukaan nousevat 398 pankkoriksiin 16 killinkiin eli (896) kahdeksansataan kuuteenkymmenettä ruplaan. — — — — — — — — — — — —

Teidän Korkean Ylhäisyytenne
Korkeanvapaasukuisen Herra Kenraalin, Ritarin ja Komentajan

Kaikkein nöyrin palvelija
Benj. Backman.

Eritelty lasku ja luettelo niistä yksityisistä kustannuksista ja korjauksista, mitkä allekirjoittanut Tirehtööri ja Töölön entisen ruotsalaisen sairaalan varastonhoitoja on kuluneena vuonna 1807 käyttänyt saman lasaretin asuinhuoneisiin ja rakennuksiin, nimittäin:

Pohjoisessa kylkirakennuksessa uusi kamari, ikkuna, ovi ja tulisija täydellisesti varustettu, ikkuna ja ovi sivelty ja maalattu	320: —
Uusi kuisti ristikkopuista ja laudoista ynnä umpinaiset portaat sekä kahdet ovet lukkoineen, maalattu punavärillä	65: —
Eteisen ynnä konttorin lattia ja katto korjattu	25: —
Kaikkien muiden huoneiden korjaus, joka käsittää tulisijain uudistamisen y. m. sekä seinäverhot yhteen huoneeseen.	45: —
Ristikkopuista teetetty sairaalan viereen rakennus, jossa on talli, navetta, lato ja konttori	250: —
Maakellari eteisineen, kahdet ovet ja lukot	75: —
Kaivo arkkuineen	10: —
Kolme puutarhaviljelystä lauta-aitoineen ja porttineen y. m. aituuksineen . . .	80: —
Piiruja, lautoja ja vanhoja polttopuita vaunuvajain alla, joita ei saanut ottaa, kun venäläinen vahti sen kielsi	26: —
Yhteensä ruplaa	896: —

Helsingissä syyskuun 24 päivänä 1808.

Benj. Backman.

Että varastonhoitaja Benj. Backman on teettänyt sen lisärakennuksen ja muut edellä luetellut parannukset Töölön sairaalan asuinhuoneisiin ynnä muihin omilla varoillaan, jotka nousevat mainittuun summaan, viimeksi kuluneena vuonna; saamatta siitä Ruotsin kruunulta mitään korvausta, vakuuttavat katselmuksen toimittaneina. Helsingissä syyskuun 24 päivänä 1808.

Jac. Falck.
Raatimies.

Carl Fredr. Grahn.
Raatimies.

Suomennos jäljennöksestä.

Hyvinarvoisan Maistraatin määräyksestä Korkea-arvoisan Maaherranviraston viime marraskuun 19 päivänä päivätyn ja seuraavan joulukuun 3 päivänä tänne saapuneen memoriaalin johdosta ovat allekirjoittaneet katselmuksessa tutkineet ne yksityiset kustannukset ja asuinhuoneisiin tarpeelliset korjaukset niin sanotussa pohjoisessa kylkirakennuksessa, mitkä Tirehtööri ja Töölön entisen Kunink. Ruotsin armejan varastojen ja lasaretin hoitaja herra Benjamin Backman viimeksi kuluneena vuonna on omilla varoillaan siellä toimittanut, ja havainneet:

Hirsistä rakennetun, kaakeliuunilla, ikkunoilla ja ovella varustetun uuden kamarin nyt sitä tarpeellisemmaksi, kun ilman sitä sairaalaan määrätyllä päällystöllä ei olisi siellä ollut erityistä asuinhuonetta. — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Ristikkopuista ja laudoista niinikään viime vuonna tehty rakennus, punaiseksi maalattu, aijottu talliksi, navetaksi, ladoksi ja konttoriksi, on nyt muutettu ja käytetään apteekin laboratoriona; sitä paitsi on sen vierelle erikseen laudoista laitettu pienempi käymälä.

Maahan kaivettua kellaria eteisineen, kaksine ovineen ja lukkoineen käyttää sairaalan päällystö.

Kaivo, jossa on hirsiarkku ja hyvää vettä, on välttämättömän tarpeellinen.

Rakennusten ympärillä kaksi isompaa ja yksi pienempi ala viljelyinä ryytimaaksi, istutettuine puineen ja pensaineen, aidattuina ja viime kesänä sairaalan päällystön käyttämät.

Nämä toimitetut ja selitellyt lisärakennukset, korjaukset ja parannukset ovat allekirjoittaneet myös viime syksynä katsastaneet, havainneet Tirehtööri Backmanin niihin käyttämäin kustannusten nousseen laskussa mainittuun määrään sekä myöskin antaneet siitä toimituskirjan korvauksen saamiseksi Kunink. Sotakollegiolta Tukholmassa, mutta jota korvausta vaille mainittu Herra Tirehtööri on jäänyt muuttuneiden olojen johdosta.

Paitsi tätä oli ennen Keisarillisten sotajoukkojen tänne saapumista koko joukko viime syksynä ylijääneitä rakennustarpeita, niinkuin piiruja ja lautoja y. m. pantu säilöön vaunuvajain alle, joita tavaroita nyt ei löytynyt, vaan kuuluu ne käytetyn tarpeisiin ja polttopuiksi; mikä kaikki täten todistetaan. Töhlössä joulukuun 15 päivänä 1808.

Viran puolesta:

Jac. Falck. *Carl Fredr. Grahn.*

Edellä olevain jäljennösten yhtäpitäväisyyden «Buxhoevdenin kokoelmassa» N:o 31 olevain alkuperäisten kirjoitusten kanssa todistaa, heinäkuun 14 päivänä 1909, Suomen Valtioarkistossa.

Torsten Hartman,
arkistonhoitaja.

Suomennos jäljennöksestä. *Liite 7.*

Helsingin Maistraatille.

Pyydän Maistraattia ilmoittamaan, kuinka laajalle kaupungin maa ja alue ulottuu, mikä on minulle tarpeen tietää mitä joutuisimmin.

Komentaja Kenraalimajuri *Bellegard.*
oikein venäjän kielestä käännetty
Poliisimestarin viran puolesta
W. Berg.

N:o 2255. Helsingissä, syyskuun 29 päivänä 1809. Viapori.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa, Helsingin Raatihuoneenarkistossa, heinäkuun 15 päivänä 1909.

Viran puolesta:
Artur Kyrklund.

Suomennos jäljennöksestä.

Herra Komentajalle Kenraalimajuri Bellegardille.

Tämän kaupungin alue ulottuu pohjoisessa ja idässä Vanhankaupungin jokeen, joka on kaupungin ja Helsingin pitäjän välisenä rajana, sekä lännessä eli Espoon puolella Töölön takana maantiestä vasemmalle olevaan ensimäiseen torppaan, minkä Maistraatti on vastaukseksi Herra Kenraalin tämän päiväiseen kirjelmään tahtonut nöyrimmästi ilmoittaa.

Helsingissä, lokakuun 11 päivänä 1809.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa, Helsingin Raatihuoneenarkistossa, heinäkuun 19 päivänä 1909.

Viran puolesta:
Artur Kyrklund.

Suomennos jäljennöksestä. *Liite 8.*

Ote Helsingin kaupungin Maistraatin pöytäkirjasta, joka tehtiin alla mainittuina päivinä vuonna 1809.

Syyskuun 27 päivänä.

1 §.

Luettiin täkäläisen Paikallismajurin Herra Majurin ja Ritarin Klostermanin Maistraatille tänään saapunut, näin kuuluva kirjelmä:

«Helsingin Paikallismajurilta Majuri Klostermanilta Arvoisalle Helsingin Maistraatille.

Kuvernementinsihteeri Borovskij, jonka silmälläpidon alaisena Helsingin sairaala on, on ilmoittanut Viaporin ja Helsingin Komentajalle Herra Tykistön Kenraalimajurille ja Ritarille Bellegardille, että pesurakennus olisi tarpeen rakennuttaa Töölön rannalle rakennuksen ja kauppian Schvartz-vainajan leskelle kuuluvan pellon välille.

Tämän johdosta on minun käsketty Maistraatilta tiedustella, kuuluuko tämä paikka kruunulle, kaupungille vaiko jollekin yksityiselle ja voidaanko laillisesti sallia tähän paikkaan rakennuttaa sellainen pesuhuone; josta Maistraatti suvainnee minulle viipymättä ilmoittaa.

Paikallismajuri Majuri *Klosterman.*
Venäjän kielestä oikein käänetty

Poliisimestarinviran puolesta
Wilhelm Berg.»

Jonka jälkeen

Päätettiin:

Että Herrain Raatimiesten Gardbergin ja Etholénin ynnä Kaupungin Vanhimpain Kauppias Cadeniuksen, Tehtailia Schönbergin ja Porvari Cavoniuksen tuli kiireimmiten katsastaa puheena oleva paikka sekä sieltä, loukkaamatta leskirouva Schvartzin taloa, määrätä pyydetty paikka puheena olevalle rakennukselle sekä yhtä viipymättä antaa asiasta kertomus Maistraatille.

Syyskuun 30 päivänä.

1 §.

Sittenkun Herra Paikallismajuri ja Ritari Klosterman viime oikeudenkäyntipäivänä ja kuluvan kuukauden 27 päivänä lähettämässään kirjelmässä oli tiedustellut, sallitaanko teettää pesurakennus Töölön rantaan rakennuksen ja kauppias Schvartz-vainajan leskelle kuuluvan pellon välille, josta asiasta tarkemmin mainitaan sanotun päivän pöytäkirjassa, antoivat nyt Herrat Raatimiehet Gardberg ja Etholén, jotka Kanpungin Vanhimpain kera olivat katsastaneet mainitun paikan, sen kertomuksen: että he olivat rannalta edellä mainitun leskirouvan puutarhan alapuolelta määränneet ja viitoittaneet maakappaleen aijottua pesurakennusta varten; josta Herra Paikallismajurille ja Ritarille Klostermanille, ynnä että Maistraatti usein mainitusta paikasta sekä siitä maasta, jolle mainitut Töölön sairaalat on rakennettu ja jotka maakappaleet kuuluvat yksin kaupungille, mutta Ruotsin kruunu ei vielä ole maksanut, kaupungin puolesta pyytää vastedes korvausta, oli pöytäkirjanotteessa kiireimmiten ilmoitettava.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa, Helsingin Raatihuoneen arkistossa, heinäkuun 14 päivänä 1909.

Viran puolesta:
Artur Kyrklund.

Suomennos jäljennöksestä.

Hyvinarvoisalle Helsingin Maistraatille.

Viaporin ja Helsingin komentajan Hänen Ylhäisyytensä Tykistön Kenraalimajurin sekä Ritarin Bellegardin käskystä saan täten antaa Maistraatin tiedoksi Töölön aijotun uuden pesutuvan ynnä sen ympärillä olevan alueen asemapiirroksen, jonka kuitenkin pyydän antamaan takaisin, sittenkun Maistraatti on havainnut rakennuksen sijoitetuksi asianmukaiseen paikkaan ja tekemättä haittaa talvitielle. Ja haluaa Korkeasti mainittu Herra tietää, tuleeko nyt tai vastedes suoritettavaksi mitään maksua siitä paikasta, johon uusi pesutupa aijotaan rakentaa, ja niin ollen minkä verran jotta asia voi tulla järjestetyksi, josta pyydän ensi tilassa saada tiedon.

Poliisimestarinviran puolesta:
Wilhelm Berg.

Helsingissä syysk. 30 (lokak. 12) p:nä 1809.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa, Helsingin Raatihuoneenarkistossa, heinäkuun 19 päivänä 1909.

Viran puolesta:
Artur Kyrklund.

Jäljennös Helsingin Maistraatin kirjelmästä lokakuun 18 päivältä 1809 Komentajalle Kenraalimajuri Bellegardille.

Herra Poliisimestari Bergin Komentajan käskystä Maistraatille lähettämän kirjelmän johdosta t. k. 12 päivältä, joka kirjelmä koski Töölöön aijotun uuden pesutuvan paikkaa, on Maistraatin määräyksestä jälleen toimitettu saman paikan asianmukainen katselmus ja kauppias Schvartz- vainajan leskeä, jonka hallussa se maa on, johon pesurakennus tulee tehtäväksi, tänään kuultu Maistraatin pöytäkirjaan siitä, halusiko hän ja millä ehdoilla luovuttaa paikan, ja on mainittu leskirouva ilmoittanut suostuvansa luovuttamaan sanotun paikan sitä vastaan, että hän asemapiirrokseen merkitystä tontista, jolle itse rakennus tehtäisiin, sekä pesutuvan pihasta ynnä siitä osasta hänen maataan, jota Korkea kruunu tähän asti on käyttänyt tätä ennen rakennettua pesulaituria varten, saa vuotuista vuokraa 25 pankkoruplaa ja lisäksi ehdolla että siten vuokralle luovutettu paikka hyvällä ja kelvollisella aitauksella erotetaan hänen tiluksistaan, että tätä aitausta aina pidetään välttävässä kunnossa ja ettei mitään vahinkoa taikka haittaa tämän uutisrakennuksen johdosta aikaansaada hänelle eikä hänen viereisille tiluksilleen. Niinikään on leskirouva Schvartz ilmoittanut, että Korkea kruunu, jos tahtoo ulottaa pesuhuoneen alueen Itäisen Linjan suoraan maantielle ja siten myös käyttää sitä paikkaa, joka siten tulee suljetuksi, hän myös suostuu luovuttamaan sen vuotuisesta vuokramaksusta, mikä lasketaan suhteellisesti tämän paikan pinta-alaan verrattuna ensinmainitun paikan alaan ja hänen siitä määräämäänsä vuokrasummaan. Mikä kaikki Maistraatin on, palauttamalla asemapiirros, ollut Komentajalle nöyrimmästi ilmoitettava.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa, Helsingin Raatihuoneenarkistossa, heinäkuun 10 päivänä 1909.

Viran puolesta:
Artur Kyrklund.

Suomennos jäljennöksestä. *Liite 9.*

Suomen
KENRAALIKUVERNÖÖRI.

Helsingissä tammikuun $^{1}/_{6}$ p:nä 1821.

N:o 3.

Keisarilliselle Suomen Senaatille ja Sen Talousosastolle.

23:nnen Jalkaväkidivisioonan Komentaja Herra Kenraalimajuri Thesleff on, siihen nähden ettei Töölössä likellä tätä kaupunkia sijaitsevan divisioonansairaalan lääkärillä ja muilla virkamiehillä ole sanotussa sairaalassa tarpeellisia asuinhuoneita käytettävänään, esittänyt eikö kruunu ostaisi överstinrouva Sanden-Peskowitschille kuuluvia ja hänen vuoden 1835 loppuun vuokraamallaan kaupunginmaalla sijaitsevia asuinrakennuksia niihin kuuluvine ulkohuoneineen edellä mainittuun tarpeeseen; ja kun överstinrouva Sanden-Peskowitsch myös on suostuvainen luovuttamaan talonsa ynnä siihän kuuluvan maakappaleen vuokraoikeuden sekä minä puolestani niinikään katson sopivaksi, että Kruunu ostaa puheena olevan talon Kenraalimajuri Thesleffin ilmoittamaan tarpeeseen, niin saan täten ystävällisesti pyytää, että Keisarillinen Senaatti suvaitsisi ryhtyä toimeen jotta saataisiin selville: eikö Helsingin kaupunki voisi ainiaaksi luovuttaa Kruunulle usein mainittua vuokralla olevaa maakappaletta jostakin korvauksesta taikka myös että, jollei se käy päinsä, Kruunu ainoastaan saisi sen osan siitä, missä rakennukset sijaitsevat jotta Kruunu myöskin, sittenkun siellä nykyään olevat rakennukset rappeutuvat, voisi estettömästi rakennuttaa sinne uudet.

F. Steinheil.

Käännöksen oikeaksi todistaa:

N. J. Clayhills.

Suomennos jäljennöksestä.

Alamaisin Memoriaali!

Alamaisimmin noudattaen Teidän Keisarillisen Majesteettinne viimeksi kuluneen helmikuun 1 päivänä antamaa armollista lähetepäätöstä Hänen Ylhäisyytensä Herra Kenraalikuvernöörin Kreivi Steinheilin Teidän Keisarilliselle Majesteetillenne tekemän alistuksen johdosta, että Kruunu ostaisi överstinrouva Sanden-Peskowitschille kuuluvat ja Helsingin kaupungin maalla, joka vuokraoikeudella on hänen hallussaan 1835 vuoden loppuun, sijaitsevat asuinrakennukset niihin kuuluvine ulkohuoneineen Töölön divisioonan-sairaalan lääkärin ja muiden virkamiesten asuinhuoneiksi taikka myös ainoastaan sen saman maan osan, johon mainitun överstinrouvan omistavat rakennukset on tehty, olen minä vaatinut Helsingin Maistraatin ja Porvariston alamaiset lausunnot, jotka, samalla kun läheteasiakirjat palautetaan, tämän mukana alamaisimmin lähetetään; ollen minun myös alamaisesti ilmoitettava ne ehdot, millä Töölön sairaalat on rakennettu tai itse paikka Kruunun käytettäväksi luovutettu: Niiden tietojen mukaan, mitkä olen voinut saada, on nämä sairaalat vuonna 1788 alkaneen Suomen sodan aikana kaupungin tieten ja suostumuksella väliaikaisesti rakennettu edellä mainitulle paikalle, missä laitos silloin aluksi käsitti ainoastaan vähäisen sekä karun maa-alan, jota paikkaa kaupungin porvaristo asiain näin ollen sitä vähemmän tahtoi kieltäytyä sillä kertaa antamasta kruunun käytettäväksi, kun maan tukala tila paraikaa käytävän sodan aikana vaati sellaista uhrausta. — Sittemmin ovat kuitenkin rakennukset edelleen olleet siellä ja viimeksi kuluneiden 10 vuoden kuluessa on useita rakennuksia tullut lisää sekä melkoinen ala kaupungin maata niitä varten käytetty kaupungin nostamatta siitä mitään kysymystä. — Ja saan minä lopuksi tämän johdosta asiassa vaadituksi alamaiseksi lausunnokseni ilmoittaa, että sanottujen rakennusten yhteyteen myös voidaan teettää asuinhuoneita sairaalassa tarpeellisille lääkäreille ja muille virkamiehille, varsinkin kun tilaa samalla paikalla lienee riittävästi ilman että mainittuun tarkoitukseen käytetään mitään osaa kaupungin viljeltyä tai viljelyskelpoista maata kaupungin vahingoksi ja haitaksi. Hämeenlinnan lääninkonttorissa toukokuun 16 päivänä 1821.

G. Hjärne.

H. C. Nordenswan.

Hänen Majesteetilleen Keisarille
alamaisimmasti.

Suomennos jäljennöksestä.

Suurivaltaisin Kaikkeinarmollisin Keisari!

Suomen Kenraalikuvernöörin, Jalkaväen Kenraalin ja Ritarin Kreivi Steinheilin nostaman kysymyksen johdosta, tahtooko tämä kaupunki Teidän Keisarilliselle Majesteetillenne ja Korkealle kruunulle korvausta vastaan luovuttaa sen osan kaupungin maata Töölöstä, mikä on överstinrouva Sanden-Peskowitschilla vuokralla taikka myös ainoastaan sen osan siitä, missä mainitun överstinrouvan omistamat rakennukset sijaitsevat, saa Maistraatti alamaisimmin ilmoittaa.

Kun puheena oleva maa on kaupungille lahjoitettua ja sen alaista maata sekä porvariston puolesta sen Vanhimmat sen mukaisesti niitä säädetään 21 §:ssä heinäkuun 13 päivänä 1719 kaupunkien valituksiin annettua Kunink. Päätöstä, 18 §:ssä 1734 vuoden Maaherrain johtosääntöä, Kunink. kirjessä syyskuun 25 päivältä 1745 ja Ruotsin Kuninkaan vakuutuksessa helmikuun 23 päivältä 1789, eivät ole voineet puoltaa sanotun kaupungille lahjoitetun omaisuuden suuremman taikka pienemmän osan luovuttamista, ei Maistraatti näin ollen voi muuta kuin yhtyä samallaiseen lausuntoon, varsinkin kun kaupunginrahaston menot näinä viime vuosina ovat siinä määrin lisääntyneet ja käyneet rasittaviksi, että kaupungin vähäiset tulot, läheskään antamatta mitään ylijäämää, eivät edes riitä näiden ja muiden erittäin välttämättömien tarpeiden suorittamiseen.

Maistraatti on syvimmällä alamaisella kunnioituksella, innolla ja uskollisuudella.

Suurivaltaisin kaikkeinarmollisen Keisari
Teidän Keisarillisen Majestettinne

kaikkein alamaisin palvelija ja alamainen
Joel Jac. Saurén.
Joh. Abrah. Logrén. *Pet. Bergholm.* *Joh. Lampa.*
A. C. Plantin. *Fredr. Mattens.*
I. H. Bergenklinga.

Helsingin Raatihuoneella, huhtikuun 21 päivänä 1821.

Hänen Keisarlliselle Majesteetilleen alamaisimmasti.

Suomennos jäljennöksestä.

Suurivaltaisin Kaikkeinarmollisin Keisari!

Korkeanvapaasukuisen Herra Kenraalikuvernöörin ja Ritarin Kreivi Steinheilin kysymyksen johdosta, voitaisiinko se osa Töölönsä olevaa kaupunginmaata, mikä on överstinrouva Sanden-Peskowitschilla vuokralla, ainiaaksi luovuttaa Korkealle kruunulle

korvausta vastaan, taikka myös se osa siitä, millä saman överstinrouvan omistamat rakennukset sijaitsevat, saavat Kaupungin Vanhimmat antaa seuraavan alamaisen lausunnon.

Kaikki se maa, minkä kaupunki omistaa, on maamme entisten Hallitsijain lahjoittamaa kaupungille ikuisesti omistettavaksi ja hallittavaksi sillä nimenomaisella ehdolla, ettei siitä mitään erilleen murreta, vaan se niin käytetään, että kaupunki siitä voi saada kaikkea mahdollista hyötyä ja helpotusta virkamiestensä palkkaamisessa ja kaupungin muiden pakottavain tarpeiden tyydyttämisessä.

Sen johdosta ja voidakseen aikaa myöten saada tarpeelliseen tulon maasta, oli kaupungilla aihetta alhaisia vuokramaksuja vastaan pitemmiksi ajoiksi luovuttaa kaikki viljeltäviksi soveliaat tilukset, jotka vuokravuosien kuluttua oli hyvin viljeltyinä ja aidattuina palautettava kaupungille. Vastamainittua laatua on överstinrouva Sanden-Peskovitschin hallussa vuoden 1835 loppuun oleva maa, joka sekä kauniin asemansa että muutoin hyvän laatunsa johdosta on vuokravuosien päätyttyä antava kaupungille edullisen tulon.

Että asianlaita on niin, kuin me syvimmässä alamaisuudessa olemme maininneet, käynee lisäksi selville siitä alamaisesta selityksestä, minkä Maistraatti alamaisimmin antaa.

Kun niinmuodoin ei ole Kaupungin Vanhimpain asia, kun on kysymyksessä kaupungin maan suuremman tai pienemmän osaan luovuttaminen taikka vähimmässäkään määrässä poikkeeminen niistä Korkeista määräyksistä, mitkä on annettu heidän alamaisesti noudatettavikseen, niin on Kaupungin Vanhimpain alamainen lausunto tästä kysymyksestä asiaan kuulumaton ja jälkeentulevaisille haitallinen.

Kaupungin Vanhimmat ovat syvimmällä alamaisella kunnioituksella ja uskollisuudella Suurivaltaisin Kaikkeinarmollisin Keisari

Teidän Keisarillisen Majesteettinne.

Kaikkein Alamaisimmat ja Uskollisimmat Alamaiset:

Pett. Joh. Leisteen.	*H. I. Weckman.*	*G. A. Sederholm.*	*A. F. Gebauer.*
E. Karonius.	*L. Schönberg.*	*H. Kåhlman.*	*S. Lindfors.*
Abrah. Möller.	*Em. Hallen.*	*J. Öhrnberg.*	*Joh. Appelquist.*
Jacob. Ekendahl.	*Petter E. Somor.*		
Sven Lindquist.	*I. H. Broström.*	*G. Norberg.*	

Suomennos jäljennöksestä.

Hänen Keisarillisen Majesteettinsa armollinen tahto ja käsky on, että Uudenmaan ja Hämeen läänin maaherra myötäseuraavasta esityksestä vaatii ja tänne lähettää Helsingin Maistraatin ja Porvariston alamaisimmat lausunnot sen selvittämiseksi, kohtaako kaupungin puolelta tässä mitään estettä taikka haittaa: Ollen maaherran, palauttamalla nämä asiakirjat, myös annettava oma alamainen lausuntonsa ja siinä ilmoitettava, millä

ehdolla Töölössä nykyään olevat — kruunulle kuuluvat rakennukset on sinne rakennettu taikka itse paikka kruunun käytettäväksi luovutettu. Helsingissä, Keisarillisessa Suomen Senaatissa ja sen Talousosastossa Helmikuun 1 päivänä 1821.

Armollisimmasta käskystä
Dan. Levander.

Jäljennökset asiakirjan B. D. $^{7}/_{1}$ M. E. $^{4}/_{1}$ 1821 mukaisiksi todistaa, Helsingissä lokakuun 31 päivänä 1907, Suomen Valtioarkistossa.

Torsten Hartman,
arkistonhoitaja.

Ote Helsingin kaupungin vuokravarain luettelosta vuodelta 1806.

Kauppias Schvartzin hallussa on ollut niin sanottu Clahillsin rakennus Töölössä ynnä kaksi laidunhakaa yhteensä 26 kapanalaa 1805 vuoden loppuun; tämän jälkeen on pitennys myönnetty pöytäkirjanotteen mukaan maaliskuun 3 päivältä 1806 30 vuoden ajaksi eli 1835 vuoden loppuun, ollen vuotuinen vuokra 16: 32
Sn. sn. Kapakkaoikeudesta 1: 32 18: 16

Ote Helsingin kaupungin vuokravarain luettelosta vuodelta 1820.

Överstinrouva Alexandra Ivanovna Sander Peskovitschkefnan hallussa on Töölössä entisen kauppias Schvartzin eli niin sanottu Clahillsin rakennus ynnä 2 laidunhakaa sekä kapteeni Jägerhornin hallussa ennen ollut haka, yhteensä 26 kapanalaa; tähän on pitennys myönnetty maaliskuun 3 päivänä 1806 1835 vuoden loppuun, ollen vuotuinen vuokra 16: 32
Sn sn kapakanpaikasta 1: 32 18: 16

Otteet oikeiksi todistavat:

Helsingin Rahatoimikonttorissa 22/VI 1909.

M. Poppius. *Ivar Timgren.*

Ote Helsingin kaupungin vuokravarain luettelosta vuodelta 1830.

Sokerileipuri Mennin hallussa on entisellä kauppiaalla Schvartzilla Töölössä ennen olleet kolme laidunhakaa, yhteensä 26 kapanalaa maaliskuun 3 päivänä 1806 tehdyn päätöksen mukaan 1835 vuoden loppuun,

ollen vuosivuokra	16:32	
kapakasta	1:32	18:16

Otteen oikeaksi todistavat:

Helsingin Rahatoimikonttorissa 26/VI 1909.

M. Poppius. *Ivar Timgren.*

Suomennos jäljennöksestä.

Liite 10.

Hyvinarvoisalle Maistraatille!

K. K. Kuvernöörin tämän mukana palautuvassa viime joulukuun 20 päivänä päivätyssä kirjelmässä vaadittua tietoa soveliaammasta uudesta paikasta sille saunalle, jota venäläinen sotaväki käyttää Töölönlahden rannalla, saan täten Hyvinarvoisalle Maistraatille kunnioittavimmin ehdottaa, että sanottu sauna muutettaisiin siihen kohtaan Lapinlahden etelärantaa, mikä sijaitsee likinnä luterilaisen seurakunnan hautausmaan luoteiskulmaa. Joka paikka on tarpeeseen sitä soveliampi, kun läheisyydessä olevasta purosta saa suolatonta vettä sekä meren ranta on kovaa ja hyvää hiekkapohjaa ja hyvä tie vie sieltä kasarmiin, joka on 1,250 kyynärän päässä, sen sijaan että nykyinen, usein mainittu sauna on 1,260 kyynärän päässä kasarmista ja käynee vaikeaksi laittaa sinne ajotietä. Helsingissä tammikuun 4 päivänä 1842.

G. W. Gyldén.

Oikein jäljennetyksi Kokoelmasta «Konseptförrättningshandlingar för Stads-Ingeniören i Helsingfors ifrån och med 1840 till och med år 1847» todistaa:

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorissa heinäkuun 30 päivänä 1909.

W. O. Lille.

Suomennos jäljennöksestä. *Liite 11.*

Uudenmaan läänin kuvernöörille lisäselvityksen vaatimisesta eräistä Töölön alueella olevista istutusmaista, jotka ovat täkäläisellä Invaliidikomennuskunnalla vuokralla.

Memoriaali.

Sittenkun Valtiovaraintoimituskunta, tämän kaupungin Komentajan nostaman ja H. Y. Suomen Kenraalikuvernöörin K. Senaatin harkittavaksi jättämän kysymyksen johdosta, joka koski eräiden pienten, Töölön kruununrakennusten vierellä sijaitsevain istutusmaiden vuokraustan pidentämistä, jotka istutusmaat oli vuonna 1836 vuotuista 10 pankkoruplan vuokraa vastaan luovutettu 46:nnen liikkuvan invaliidikomppanian miehistölle, oli Teidän kauttanne vaatinut tarkempaa selvitystä sanotuista istutusmaista, on täkäläinen Maistraatti Teille antamassaan ja Valtiovaraintoimituskunnan tiedoksi saatetussa kirjelmässä t. k. 17 päivältä ilmoittanut että, kun kaupunginmaan uusi järjestely alkaa ensitulevan vuoden 1846 päätyttyä, oli Maistraatti näin ollen katsonut voivansa luovuttaa sanotun maan ainoastaan vasta mainitun vuoden loppuun tähänastista vuokramaksua vastaan.

Tätä asiaa tänä päivänä esiteltäessä on K. Senaatti, joka on havainnut että Maistraatin olisi kaupunginmaan järjestelyssä ollut katsottava, ettei kaupunkiin sijoitetulta sotaväeltä puutu tähän asti käytettyä tarpeellista maata istutukseen, käskenyt Teidän vaatia Maistraatilta selvitystä, eikö muuta soveliasta maata ole määrätty taikka muuten ole saatavissa puheena olevien istutusmaiden sijaan 1846 vuoden päättyessä samaan tarkoitukseen luovutettavaksi invaliidikommennuskunnan käytettäväksi kohtuullista vuosivuokraa vastaan, joka samalla olisi tarkemmin määrättävä ja sen ohella ilmoitettava, miten ja kuka on tätä ennen suorittanut vuokran sanotuista istutusmaista, jonka jälkeen Teidän on K. Senaattiin annettava mainittu selvitys oman lausuntonne kera asiasta. Minkä Valtiovaraintoimituskunta saa K. Senaatin päätöksen mukaan täten Teidän noudatettavaksenne ilmoittaa. Helsingissä, Valtiovaraintoimituskunnassa j. n. e. kesäkuun 26 päivänä 1845.

C. T.

C. Björkman.

Oikein jäljennetyksi Keisarillisen Senaatin Valtiovaraintoimituskunnan kirjekonseptista todistaa, Helsingissä heinäkuun 22 päivänä 1909, Suomen Valtioarkistossa.

Torsten Hartman,
arkistonhoitaja.

Suomennos jäljennöksestä.

V. t. Kenraalikuvernöörille Kenraalille y. m. Thesleffille, koskeva eräitä Töölön alueella olevia istutusmaita, jotka ovat 46:llä liikkuvalla invaliidikomppaniallá vuokralla.

Kirjelmässä kuluvan vuoden huhtikuun 9 / maaliskuun 28 päivältä on H. Y. Kenraalikuvernööri y. m. Ruhtinas Menschikoff K. Senaatin harkittavaksi antanut tämän kaupungin silloisen komentajan Hänen Korkealle Ylhäisyydelleen tekemän anomuksen että eräät Töölön kruunun rakennusten viereiset pienet istutusmaat, jotka vuonna 1836 oli vuotuista 10 pankkoruplan vuokraa vastaan luovutettu 46:nen liikkuvan invaliidikomppanian miehistölle, joka on sijoitettuna täkäläiseen sotilassairaalaan, annettaisiin mainitulle invaliidikomennuskunnalle vuokralle edelleen 10 vuoden ajaksi; Ja kun tämän kaupungin Maistraatti ja Kaupungin Vanhimmat läänin Kuvernöörin välityksellä tästä vaaditussa ja nyttemmin annetussa lausunnossa ovat suostuneet vuotuista kaupunginkassaan suoritettavaa 7 hopearuplan 50 kopekan vuokraa vastaan edellä mainitun invaliidikomppanian käytettäväksi edelleen 10 vuoden ajaksi, vuoden 1847 alusta luettuna, luovuttamaan mainitun komppanian hallussa ennen olleen pellon, lukuunottamatta neljää kapanalaa siitä, mikä otettaisiin erilleen mainitun maan luoteispuolelta, mutta minkä korvaukseksi saataisiin täysi vastike muusta likeisestä pellosta, niinkuin myötäliitetty Kaupunginin-sinöörin, Ylitarkastaja Gyldénin laatima kartta ja selitelmä tarkemmin osottavat, niin saa K. Senaatti Teidän Ylhäisyydellenne tästä ilmoittaa ja samalla antaa tiedoksi että, jos Maistraatin ja Kaupungin Vanhimpain tarjooma vuokra havaitaan hyväksyttäväksi, tulee asianomaisen sotilaspäällystön ilmoittautua Maistraatille välikirjan tekemistä varten. Helsingissä, marraskuun 20 päivänä 1845.

L G v H. — W K. — L S. — C C. — L J. — B U B. — F W P.

C. Björkman.

Oikein jäljennetyksi Keisarillisen Senaatin Valtiovaraintoimituskunnan kirjekonseptista todistaa, Helsingissä heinäkuun 22 päivänä 1909, Suomen Valtioarkistossa.

Torsten Hartman,
arkistonhoitaja.

Suomennos jäljennöksestä.

Ote Helsingin kaupungin Maistraatin pöytäkirjasta, joka tehtiin lokakuun 22 päivänä 1845.

10 §.

Päätöksellä t. k. 14 päivältä on läänin Herra Kuvernööri Maistraattiin lausunnon saamista varten lähettänyt Korkea-arvoisen Valtiovaraintoimituskunnan viime kesäkuun 26 päivänä Herra Kuvernöörille lähettämän kirjelmän, joka koskee muun muassa soveliaan istutusmaan osottamista 46:lle liikkuvalle invaliidikomppanialle sen Töölössä sijaitsevan 1 tynnyrin- ja 14 kapanalaa käsittävän pellon sijaan, jota komppania saa 10 pankkoruplan vuosivuokraa vastaan käyttää 1846 vuoden loppuun, jonka johdosta Maistraatti on hankkinut sekä tietoja virkaatekevältä kaupungininsinööriltä Herra Ylitarkastajalta ja Ritarilta C. W. Gyldéniltä että puheenjohtajan, virkaa toimittavan Kunnallispormestarin Alfthanin välityksellä kaupungin Vanhimpain mielipiteen ja lausunnon asiasta; ja on Herra Ylitarkastaja Gyldén antanut Töölössä sijaitsevan maakappaleen N:o 60 Tykistöpihan asemakartan ynnä selitelmän siihen, jotka asiakirjat nyt ovat käsillä ja osottavat että, sittenkun edellä mainitun komppanian tähän asti käyttämästä pellosta, joka on merkitty numeroiksi 2 ja 9 sekä on alaltaan sen laajuinen kuin edellä mainittiin, kappale N:o 9, laajuudeltaan 4 kapanalaa, vuoden 1846 päättyessä erotetaan Nya Villan Stengård nimisen huvilan järjestämiseksi, on korvausta invaliidikomppanialle saatavissa Tykistöpihan alueelta peltokappaleesta, joka on karttaan merkitty No:ksi 5 ja niinikään käsittää 4 kapanalaa; mikä merkittyä ja että kaupungin Vanhimmat puheenjohtajan ilmoituksen mukaan olivat myöntyneet puheena olevan asian järjestämiseen vastamainitulla tavalla sekä ehdottaneet vuokraksi 7 ruplaa 50 kopeekkaa hopearahaa invaliideille siten luovutetuista Tykistöpihan alueen pelloista 2 ja 5 suoritettavaksi 1847 vuoden alusta vuosittain, Maistraatissa neuvoteltiin ja

Päätettiin:

että 46:s liikkuva invaliidikomppania saa 10 vuoden aikana, 1847 vuoden alusta lukien, suorittamalla vuotuista vuokraa kaupunginkassaan 7 ruplaa 50 kopeekkaa hopearahaa, käyttää istutusmaaksi edellä mainitut kaksi niin sanotulla Tykistöpihalla Töölössä sijaitsevaa peltokappaletta, jotka on pöytäkirjassa mainittuun karttaan merkitty numeroilla 2 ja 5 sekä yhteensä ovat yhden tynnyrin- ja 14 kapanalaa, jota vastoin mainittuun karttaan numeroksi 9 merkitty kappale invaliidien 1846 vuoden loppuun käytettävää peltoa tulee nyt myönnetyn uuden vuokrakauden alussa heiltä pois otettavaksi. — Ja oli tämän mukaisesti Herra Kuvernöörille annettava vastaus saapuneeseen lähetteeseen.

Oikein jäljennetyksi Maistraatin täällä säilytetystä konseptituomiokirjasta todistaa, Helsingin Raatihuoneenarkistossa, heinäkuun 21 päivänä 1909.

Viran puolesta:

Artur Kyrklund.

Suomennos jäljennöksestä.

Selitelmä alueen N:o 60 Tykistöpihan karttaan.

Tähän jaossa erotetut tilukset käsittävät yhteensä 11 $\frac{67}{100}$ tynnyrinalaa. N:ot 2 ja 9 merkitsevät sitä peltoa, joka muutama vuosi takaperin luovutettiin tänne sijoitettujen invaliidien käytettäväksi ja käsittää 1 tynnyrinalan ja 14 kapanalaa, josta osa N:o 9, neljä kapanalaa, tulee vastaisuudessa yhdistettäväksi Stengårdin huvilaan, joten ainoastaan 1 tynnyrinala ja 10 kapanalaa jää tähän maakappaleeseen. N:o 2:a on 8 kapanalan laajuinen pelto, jonka sotamiehet ovat raivanneet ja käyttäneet, ilman että sitä tiettävästi on heille muodollisesti luovutettu. N:ot 1:a, 3, 5, 6, 6:a ja 7 ovat peltoja ja nurmia, jotka vielä ovat erinäisten vuokramiesten hallussa, mutta vastedes annetaan sotaväen käytettäviksi niiden Helsingin pitäjään vievän yleisen tien varrella sijaitsevien peltojen sijaan, joita santarmit ja kasakat nykyään käyttävät.

Helsingissä, toukokuun 24 päivänä 1845.

C. W. Gyldén.

Oikein jäljennetyksi kokoelmasta «Konseptförrättningshandlingar för Stads-Ingeniören i Helsingfors ifrån och med 1840 till och med år 1847» todistaa:

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorissa heinäkuun 30 päivävä 1909.

W. O. Lille.

Suomennos jäljennöksestä. *Liite 12.*

Suomen Suuriruhtinaanmaan Pääkaupungin Helsingin Maistraatti

Tekee tiettäväksi: että kun, mikäli täkäläinen lääninhallitus on Maistraatille annetussa kirjelmässä kuluvan marraskuun 6 päivältä ilmoittanut, on määrätty, että tälle kaupungille kuuluvan huvilan N:o 60 alueella sijaitseva pelto, noin puolenkolmatta tynnyrinalaa, joka tähän asti on ollut kuudennenviidettä liikkuvan invaliidikomppanian hallussa, on vieläkin luovutettava vuokralle mainitulle kompanialle, niin annetaan sanottu pelto vasta mainitulle komppanialle täten vuokralle seuraavilla ehdoilla, nimittäin:

1. Tilusta, joka on kuudennelleviidettä liikkuvalle invaliidikomppanialle luovutettu tämän vuoden tammikuun 1 päivänä silloisessa kunnossaan, saadaan hallita 10 vuotta eli vuoden 1866 loppuun, ollen invaliidikomppania velvollinen palauttamaan maan viljeltynä ainakin yhtä hyvässä kunnossa kuin se nykyään on.

2. Vuotuista vuokraa tiluksesta maksetaan kaupunginkassaan jokaisen vuoden lopulla yksikahdeksatta (71) hopearuplaa, josta määrästä invaliidikomppania maksaa 15 ruplaa ja jälellä olevat kuusiviidettä ruplaa suoritetaan valtiovaroista tilauksen perusteella, jota vastoin vuokraan ei ole yhdistettynä mitään erityistä pohjaveroa maasta.

3. Jos invaliidikomppania tahtoo tilukselle teettää jonkun rakennuksen, on siihen hankittava Maistraatin lupa; ja pitää invaliidikomppanian poistaa sellainen rakennus vuokrakauden päättyessä, olematta komppania siitä oikeutettu saamaan mitään korvausta.

4. Invaliidikomppania on velvollinen pitämään kunnossa asianmukaista aitausta vuokratiluksen ympärillä siten, että komppania yksin aitaa kaupungin käyttämätöntä maata vasten, mutta ainoastaan puoleksi toisen hallussa olevaa maata vasten.

5. Invaliidikomppanian oikeuden puheena olevaan tilukseen saa ainoastaan Maistraatin suostumuksella toiselle luovuttaa.

6. Jos kruunu taikka kaupunki syystä taikka toisesta tarvitsee tilusta, on invaliidikomppania velvollinen kohta vaadittaessa luovuttamaan sen, tulematta komppanialle siitä muuta korvausta taikka muuta etua kuin vapautus vastaisesta vuokransuorituksesta.

Enemmäksi vakuudeksi varustetaan tämä välikirja Maistraatin allekirjoituksella ja kaupungin sinetillä.

Helsingin raatihuoneella, marraskuun 18 päivänä 1857.

Theodor Sederholm.
Eric Rööö.
Carl Söderholm.
August Åkerberg.
määr.

Carl Brummer.
C. Henr. Lindberg.
Fredr. Leop. Clàsen.
määr.
K. Wirzenius.

Edellä oleva välikirja vahvistetaan Korkeanarvoisen Keisarillisen Suomen Senaatin Valtiovaraintoimituskunnan kirjelmän mukaan viime vuoden huhtikuun 8 päivältä asianomaisten noudatettavaksi. Helsingin Lääninkonttorissa tammikuun 7 päivänä 1858.

J. M. Nordenstam.

C. E. Engroos.

Jäljennöksen oikeaksi todistavat, Helsingin Rahatoimikonttorissa heinäkuun 2 päivänä 1909.

Hanna Wegelius. *Ivar Timgren.*

Liite 13.

Suomennos jäljennöksestä.

Ote Helsingin kaupungin Maistraatin pöytäkirjasta, joka tehtiin heinäkuun 24 päivänä 1867.

7 §.

Nyt tehdyllä päätöksellä määrättiin huutokauppa, jossa enimmin maksavalle tarjotaan vuokraoikeus seuraaviin kaupungin alaisiin tiluksiin, täällä toimitettavaksi keskiviikkona ensintulevan elokuun 7 päivänä kello 12 päivällä, nimittäin:

1:ksi täkäläisen invaliidikomennuskunnan hallussa ollut Töölön istutusmaa ynnä siihen viertotien varrelta annettu lisäalue, sekä

2:ksi niin sanottu Paloholma Pohjoissatamassa,

ensinmainittu 10 ja jälkimäinen 30 vuoden ajaksi luettuna ensintulevan vuoden alusta, josta ilmoitus ja kuulutus tulee tavallisessa järjestyksessä annettavaksi.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa, Helsingin Raatihuoneenarkistossa heinäkuun 1 päivänä 1909.

Viran puolesta:

A. Landgrén.
v. t.

Suomennos jäljennöksestä.

Ote Helsingin kaupungin Maistraatin pöytäkirjasta, joka tehtiin elokuun 7 päivänä 1867.

10 §.

Viimeksi kuluneen heinäkuun 24 päivän pöytäkirjan 7 §:n kohdalla tehdyllä päätöksellä on Maistraatti täksi päiväksi määrännyt huutokaupan, jossa enimmin maksavalle tarjotaan vuokraoikeus invaliidikomennuskunnan nykyään käyttämään, kaupungin alaisessa huvilassa N:o 60 sijaitsevaan istutusmaahan ynnä viertotien teon johdosta siihen lisättyyn alueeseen 10 vuoden ajaksi luettuna ensintulevan vuoden alusta; ja kun tämä asia nyt otettiin toimeenpiteen alaiseksi, saapui erinäisiä halullisia, joille ilmoitettiin että tilusta, joka luovutetaan nykyisessä kunnossaan, saa hallita 1877 vuoden loppuun, ollen vuokramies velvollinen palauttamaan maan viljeltynä ainakin yhtä hyvässä kunnossa kuin se nykyään on; että jos vuokraaja haluaa tiluksille teettää jonkun rakennuksen, on siihen hankittava Maistraatin lupa, ja pitää vuokramiehen poistaa sellainen rakennus

vuokrakauden päätyttyä olematta oikeutettu siitä saamaan mitään korvausta; että vuokramiehen tulee pitää voimassa asianmukaista aitausta tiluksen ympärillä siten, että vuokramies yksin aitaa viertotietä vasten, mutta vain puoleksi toisen hallussa olevaa maata vasten; että jos kaupunki syystä tai toisesta tarvitsee tätä maata, vuokramies on velvollinen kohta vaadittaessa luovuttamaan sen saamatta siitä muuta korvausta taikka muuta etua kuin vapautuksen vastaisesta vuokranmaksusta; ettei vuokramies saa toiselle luovuttaa vuokraoikeuttaan hankkimatta siihen Maistraatiin suostumusta, ja tulee vuokramiehen vuokrasumman asianmukaisesta suorittamisesta, joka on tavallisena maksunkantoaikana kaupunginkassaan maksettava, ja muiden vuokraehtojen täyttämisestä Maistraatille antaa kahden täysivaraisen henkilön antama takaus, sekä että Maistraatilla ja kaupungin Vanhimmilla on valta harkita tehtäviä tarjouksia.

Kun nyt ryhdyttiin itse huutokauppaan, teki korkeimman tarjouksen venäläisen kasarmin kaitsija Petter Kastritsa, joka tarjosi 390 markkaa vuodessa; jonka jälkeen ja sittenkun asianomaiset olivat poistuneet sekä tähän oli merkitty, että invaliidikomennuskunta ennen oli pidättänyt itselleen oikeuden saada edelleen hallita tilusta, päätettiin lähetettävässä kirjelmässä läänin Herra Kuvernöörin kautta tiedustella, halusiko invaliidikomennuskunta ottaa tiluksen haltuunsa edellä mainittua vuokraa vastaan, jonka jälkeen Kastritsalle ilmoitettaisiin, voitaisiinko tilus hänelle luovuttaa vai eikö. Mikä asianomaisille sisäänkutsuttua ilmoitettiin.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa, Helsingin Raatihuoneenarkistossa, heinäkuun 1 päivänä 1909.

Viran puolesta:
A. Landgrén.
v. t.

Suomennos jäljennöksestä. *Liite 14.*

Suomen Suuriruhtinaanmaan Pääkaupungin
Helsingin
Maistraatti

Tekee tiettäväksi: että kun, mikäli täkäläinen lääninhallitus on Maistraatille annetussa välipäätöksessä kuluvan kuukauden 11 päivältä ilmoittanut, on määrätty, että tälle kaupungille kuuluvan huvilan N:o 60 alueella sijaitseva pelto, noin puolen kolmatta tynnyrinalaa ynnä sanotun istutusmaan ja viertotien välinen maa, joka tähän asti on ollut täkäläisen sotilassairaalan invaliidikomennuskunnan hallussa, on vieläkin luovutettava vuokralle mainitulle komennuskunnalle, niin annetaan sanottu pelto vastamainitulle komennuskunnalle täten vuokralle seuraavilla ehdoilla, nimittäin:

1. Tilusta, joka luovutetaan invaliidikomennuskunnalle nykyisessä kunnossaan, saadaan hallita kahdeksan vuotta, luettuna tammikuun 1 päivästä 1870; ollen invaliidi-

komennuskunta velvollinen palauttamaan maan viljeltynä, ainakin yhtä hyvässä kunnossa kuin se nykyään on.

2. Vuotuista vuokraa tiluksesta maksetaan kaupunginkassaan ennen jokaisen vuoden loppua siinä tarkoituksessa vuonna 1867 toimitetussa huutokaupassa tarjottu korkein vuokra kolmesataa yhdeksänkymmentä (390) markkaa Suomen rahaa, josta määrästä invaliidikomennuskunta maksaa kuusikymmentä markkaa ja jälellä oleva osa kolmesataakolmekymmentä markkaa suoritetaan valtiovaroista tilauksen perusteella, jota vastoin vuokraan ei ole yhdistettynä erityistä pohjaveroa maasta.

3. Jos invaliidikomennuskunta tahtoo tilukselle teettää jonkun rakennuksen, on siihen hankittava Maistraatin lupa; ja pitää invaliidikomennuskunnan poistaa sellainen rakennus vuokrakauden päättyessä olematta siitä oikeutettu saamaan mitään korvausta.

4. Invaliidikomennuskunta on velvollinen pitämään kunnossa asianmukaista aitausta vuokratiluksen ympärillä siten, että komppania yksin aitaa kaupungin käyttämätöntä maata vasten, mutta ainoastaan puoleksi toisen hallussa olevaa maata vasten.

5. Invaliidikomennuskunnan oikeuden puheena olevaan tilukseen saa ainoastaan Maistraatin suostumuksella toiselle luovuttaa.

6. Jos kruunu taikka kaupunki syystä taikka toisesta tarvitsee tilusta, on invaliidikomennuskunta velvollinen kohta vaadittaessa luovuttamaan sen, tulematta komennuskunnalle siitä muuta korvausta taikka muuta etua kuin vapautus vastaisesta vuokransuorituksesta.

Enemmäksi vakuudeksi varustetaan tämä välikirja Maistraatin allekirjoituksella ja kaupungin sinetillä. Helsingin raatihuoneella marraskuun 13 päivänä 1869.

W. Zilliacus.

C. W. Cadenius. *A. F. Salin.*

A. F. Liljeros. *(L. S.)* *August Åkerberg.*
määr.

J. F. Lagerblad.

Keisarillisen Senaatin määräyksen nojalla viimeksi kuluneen lokakuun 28 päivältä hyväksyn edellä olevan välikirjan. Helsingin Lääninkonttorissa, joulukuun 16 päivänä 1869.

T. Thilén.

Wilhelm Dittmar.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa, Helsingin Rahatoimikonttorissa, heinäkuun 2 päivänä 1909.

Hanna Wegelius. *Ivar Timgren.*

Suomennos jäljennöksestä. *Liite 15.*

Ote Helsingin kaupungin Maistraatin pöytäkirjasta, joka tehtiin marraskuun 26 päivänä 1870.

9 §.

Enempää toimenpidettä varten esiteltiin nyt Maistraatissa viime elokuun 3 päivänä tehdyn pöytäkirjan 11 §:n kohdalla vireille pantu asia, joka koskee venäläisen sairaalakomennuskunnan anomusta saada vuokrata pieni maa-alue, joka sijaitsee Töölönlahden rannikon kautta kulkevan maantien vierellä, ja esiteltiin tällöin näin kuuluva katselmuskirja:

«Vuonna 1870 elokuun 24 päivänä toimitti allekirjoittanut v. t. maistraatinjäsen v. t. kaupungininsinöörin Conrad Reuterin läsnäollessa sekä kahden kaupunginvanhimman, kauppias Erik August Bäckin ja leipurimestari Gustaf Ulrik Sandbergin avustamana saman kuukauden 3 päivänä annetun määräyksen mukaisesti Helsingin sotilassairaalan päällikön Maistraatille tekemän anomuksen johdosta että kaupungin sairaalakomennuskunnalle luovutettaisiin yhteisviljelykseen komennuskunnan ennen Töölön alueelta saaman vuokramaan kanssa mainitun vuokramaan ja Viertotien välillä sijaitseva pieni maakappale, katselmuksen paikalla, jolloin katselmusmiehet katsoivat puheena olevan maa-alueen, joka ennen oli osittain ollut viljelty, mutta jonkun aikaa takaperin ollut nurmikkona, voitavan sairaalakomennuskunnalle luovuttaa vuokravapaasti ensimäisenä vuonna, 50 markan vuokraa vastaan jokaisena seuraavana vuonna, minkä sairaalakomennuskunta pitää tätä maakappaletta hallussaan muun vuokramaan ohella, ollen mainittu komennuskunta sen ohella velvollinen siistillä lankkuaitauksella ympäröimään ja puuistutuksella Viertotietä vasten varustamaan usein mainitun maakappaleen sekä vuokrakauden päättyessä luovuttamaan sen kaupungille viljellyssä kunnossa.

Sittenkun katselmus oli toimitettu, sai kuitenkin allekirjoittanut tiedon Maistraatin marraskuun 13 päivänä 1869 tekemästä välikirjasta, jonka nojalla sairaalakomennuskunta jo oli saanut vuokralle sen maan-alueen, johon se nyt uudelleen oli hakenut vuokraoikeutta. Helsingissä, elokuun 31 päivänä 1870.

Katselmusmiesten puolesta:

Viktor Öhberg.»

jonka julkiluettua ja sittenkun tähän oli merkitty, että puheena oleva maakappale y. m. kaupungin alainen maa jo oli luovutettu vuokralle mainitulle sairaalakomennuskunnalle viime vuoden marraskuun 13 päivänä tehdyn välikirjan nojalla, päätettiin kirjelmässä tästä ilmoittaa usein mainitulle komennuskunnalle.

Oikein jäljennetyksi Maistraatin täällä säilytetystä konseptituomiokirjasta todistaa, Helsingin Raatihuoneenarkistossa, heinäkuun 26 päivänä 1909.

Viran puolesta:
Artur Kyrklund.

Suomennos jäljennöksestä. *Liite 16.*

Ote Helsingin Maistraatin pöytäkirjasta, joka tehtiin tammikuun 25 päivänä 1873.

17 §.

Esiteltiin Suomen linnoitusten ulkopuolisten sotilasrakennusten päälliköltä Maistraatille tullut sekä kirjediarioon ja sotilasviranomaisilta saapuneiden toimituskirjain osastoon N:oksi 70 merkitty kirjelmä, joka kuului:

«Ilmoittaen niinhyvin että vuonna 1873 on rakennettava kasarmi kahta tykistöpatteria varten sille paikalle, missä Töölön Tykistöpiha on, kuin myös että sikäläisellä Venäjän kruunun omistamalla maalla puuttuu tilaa puisen tallirakennuksen teettämiseen — pyytää Suomen linnoitusten ulkopuolisten sotilasrakennusten päällikkö, myötäliittäen tähän piirustuksen, joka A kirjaimen kohdalla osottaa sen paikan, minkä kruunu haluaa edellä mainittuun tarkoitukseen kaupungilta lunastaa, saada tiedon mistä rahasummasta vuosittain taikka myös kerta kaikkiaan kaupunki suostuu kruunulle luovuttamaan viimeksi mainitun paikan, johon rakennettaisiin kaksi tallia, taikka eikö kaupunki luovuta mainittua paikkaa maksutta, kun se nykyään on alastonta kalliota. Annettu Helsingissä joulukuun 18 päivänä 1872, N:o 1257.

Allekirjoittanut Överstiluutnantti
von Siegerkorn.

ruotsintanut
Rob. Hernberg.»

jonka julkuluettua Maistraatti näki hyväksi määrätä kunnallisneuvosmies Salinin virkaatoimittavan kaupungininsinöörin Reuterin ja kaupunginvanhimman leipurimestari Sandbergin kera toimittamaan katselmuksen paikalla, jonka ohella mainittujen katselmusmiesten tuli aikanaan Maistraattiin antaa asianmukainen toimituskirjaa sanotusta katselmuksesta, jolloin Maistraatti antaa enemmän lausunnon asiasta.

Oikein jäljennetyksi Maistraatin täällä säilytetystä konseptituomiokirjasta todistaa, Helsingin Raatihuoneenarkistossa, heinäkuun 26 päivänä 1909.

Viran puolesta:
Artur Kyrklund.

Suomennos jäljennöksestä.

Ote Helsingin kaupungin Maistraatin pöytäkirjasta, joka tehtiin helmikuun 19 päivänä 1873.

10 §.

Enempää toimenpidettä varten esiteltiin nyt viimeksi kuluneen tammikuun 25 päivänä tehdyssä pöytäkirjassa 17 §:n kohdalla vireille pantu asia, joka koskee Suomen sotilasrakennusten päällikön anomusta saada tallirakennuksen teettämistä varten lunastaa kaupungille kuuluva maapalsta Töölöstä; ja ilmoitti kunnallisneuvosmies Salin tällöin paikalla toimitetussa katselmuksessa käyneen selville, että, niinkuin myöskin neuvosmiehen antama kartta osotti, puolet siitä maasta, jota mainittuun tarkoitukseen haluttiin, jo oli Venäjän kruunun hallussa, jota vastoin muu osa kuuluu Taipaleen huvilaan, mikä merkittyä päätettiin, että tästä oli kirjelmä lähetettävä edellämainitulle päällikölle. Merkitty.

Oikein jäljennetyksi Maistraatin täällä säilytetystä konseptituomiokirjasta todistaa, Helsingin Raatihuoneenarkistossa, heinäkuun 26 päivänä 1909.

Viran puolesta:
Artur Kyrklund.

Suomennos jäljennöksestä.

HELSINGIN KAUPUNGIN
MAISTRAATTI.

Helsingissä, helmik. 19 p:nä 1873.

N:o 25.

Suomen linnoitusten ulkopuolisten sotilasrakennusten päällikölle.

Herra Päällikön kirjelmän johdosta viime vuoden joulukuun 18 päivältä N:o 1,257, jossa Herra Päällikkö pyytää saada tallirakennuksen teettämistä varten lunastaa kaupungille kuuluvaa maata Töölöstä, saa Maistraatti kunnioittaen ilmoittaa että, niinkuin myötäliitetty, virkaatoimittavan kaupungininsinöörin Reuterin laatima kartta osottaa, puolet edellä mainitusta maasta jo on Venäjän kruunun hallussa.

Mitä taas tulee muuhun osaan Herra Päällikön haluamaa maata, ei se ole Maistraatin käytettävissä, koska vastamainittu alue ynnä Taipaleen huvilan alainen maa on tätä ennen annettu vuokralle yksityiselle henkilölle.

Herra Päällikön kirjelmässä tänne seurannut kartta myötäliitetään.

Oikein jäljennetyksi Maistraatin täällä säilytetystä kirjekonseptista todistaa, Helsingin Raatihuoneenarkistossa, heinäkuun 26 päivänä 1909.

Viran puolesta:
Artur Kyrklund.

Suomennos jäljennöksestä. *Liite 17.*

Lyhennysote Rahatoimikamarin pöytäkirjasta, joka tehtiin kokouksessa kesäkuun 28 päivänä 1878.

18 §.

Puheenjohtaja ilmoitti, että vuokraoikeus Venäjän kruunun hallussa olevaan niin sanottuun Tykistöpihaan Töölössä, joka alue on merkitty numeroksi 60:b siinä kaupungin kiinteistöjen luettelossa, jonka Kaupunginvaltuuston asettama valiokunta on painosta julkaissut mietinnössään N:o 1 vuodelta 1876, on viimeksi kuluneen tammikuun 1 päivänä päättynyt ja alue olisi sentähden jälleen annettava vuokralle; ja kävi silloin käsillä olevista asiakirjoista selville, että täkäläisen sotilassairaalan invaliidikomennuskunnalle, jolla oli 1867 vuoden loppuun ollut vuokralla istutusmaa Töölössä 284 markan vuokramaksua vastaan, josta Suomen sotalaitos oli maksanut 224 markkaa ja invaliidikomennuskunta 60 markkaa, oli 1868 vuoden alusta yhdeksi vuodeksi eli vastamainitun vuoden loppuun luovutettu vuokraoikeus sekä samaan istutusmaahan että myös sen ja kaupungista Töölön sivuitse vievän Viertotien välillä sijaitsevaan maakappaleeseen 390 markkaan korotettua vuokramaksua vastaan, josta sotalaitos oli maksanut 330 markkaa ja invaliidikomennuskunta 60 markkaa, ja jatkui vuokra tammikuun 1 päivään 1870, josta päivästä täkäläinen Maistraatti oli marraskuun 13 päivänä 1869 tehdyllä välikirjalla 8 vuoden ajaksi luovuttanut invaliidikomennuskunnalle vuokraoikeuden mainittuun, noin $2\,^1/_2$ tynnyrinalan laajuiseen istutusmaahan sekä istutusmaan ja viertotien väliseen maahan seuraavilla ehdoilla:

— —

— —

Tämä merkittyä sekä että täkäläisen sotilassairaalan Päällikkö, Översti Werba oli Maistraatille lähetetyssä ja Rahatoimikamarin konttorin tiedoksi saatetussa kirjelmässä marraskuun 28 päivältä 1877, samalla lähettäen 60 markkaa, mikä on vuokramaksu sanotulta vuodelta mainitulla huvila-alueella sijaitsevasta sairaalakomennuskunnan hallussa olevasta ryytimaasta, ilmoittanut että, kun vuokrakausi päättyy tammikuun 1 päivänä 1878, ei komennuskunta enää halunnut vuokrata sanottua ryytimaata, määräsi Rahatoimikamari Varapuheenjohtajan Charpentierin, Kaupungininsinööri Tallqvistin kera puheena olevalla huvila-alueella eli niin sanotulla Tykistöpihalla toimittamaan valmistavan katselmuksen, jonka jälkeen asia oli edelleen esiteltävä.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa, Helsingin Rahatoimikamarissa, heinäkuun 6 päivänä 1909.

Viran puolesta:
K. Rein.

Suomennos jäljennöksestä.

Jäljennös Rahatoimikamarin pöytäkirjasta, joka tehtiin kokouksessa heinäkuun 12 päivänä 1878.

3 §.

Esitettiin enempää toimenpidettä varten viime kesäkuun 28 päivänä tehdyn pöytäkirjan 18 §:n kohdalta asia, joka koski Venäjän kruunun hallussa kuluvan vuoden tammikuun 1 päivään asti olevan Töölön huvila-alueen N:o 60:b eli n. s. Tykistöpihan uudelleen vuokralle antamista; ja sittenkun tähän oli merkitty että, niinkuin Varapuheenjohtaja herra Charpentier ja Kaupungininsinööri Tallqvist tällöin ilmoittivat, paikalla oli toimitettu Rahatoimikamarin silloin määräämä valmistava katselmus, katsoi Rahatoimikamari kohtuulliseksi määrätä puheena olevalla huvila-alueella ensintulevan elokuun 21 päivänä kello 10 aamupäivällä toimittamaan lähtökatselmuksen Kaupungininsinööri Tallqvistin sekä Kamarin varapuheenjohtajan Överstiluutnantti Charpentierin ja varajäsenen Leipurimestari Sandbergin sekä, nojaten Kaupunginvaltuuston päätökseen kesäkuun 15 päivältä 1877 ynnä Maistraatin kirjelmään heinäkuun 28 päivältä ja Kaupunginvaltuuston kirjelmään elokuun 14 päivältä sanottua vuotta, Kunnallisneuvosmies A. F. Liljerosin, Tehtailija F. W. Grönqvistin ja Suutarimestari G. Tallgrenin; ja oli läänin Kuvernöörille lähetettävässä kirjelmässä pyydettävä määrättäväksi Venäjän kruunun asianmukaista asiamiestä olemaan saapuvilla katselmustoimituksessa, jonka ohessa edellä mainituille katselmusmiehille oli kirjelmässä ilmoitettava katselmustoimituksen ajasta.

Ote asiassa syntyneistä pöytäkirjoista oli toimitettava Kaupungininsinööri Tallqvistille.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa, Helsingin Rahatoimikamarissa, heinäkuun 6 päivänä 1909.

Viran puolesta:

K. Rein.

Suomennos jäljennöksestä.

Jäljennös Rahatoimikamarin pöytäkirjasta, joka tehtiin kokouksessa elokuun 23 päivänä 1878.

10 §.

Päätettiin kirjeessä Helsingin Kaupunginvaltuustolle ehdottaa, että Helsingin pitäjän Huopalahden kylässä oleva kaupungille kuuluva Greijuksen talo, joka tulee kuluvana vuonna uudelleen luovutettavaksi vuokralle, saataisiin antaa vuokralle 30 vuoden ajaksi sekä tämän yhteydessä Kaupunginvaltuustolle esittää, eikö sitä Töölössä olevaa tonttipaikkaa, jossa on rakennuksia täkäläistä kasakkakomennuskuntaa ja tulittelijakoulua varten, voitaisi Kruunulle uudelleen vuokrata kymmenen vuoden ajaksi ja sitä vuokramaksua vastaan, minkä Rahatoimikamari katsoo kohtuulliseksi määrätä.

(Katso kirjekonseptikirjaa N:o 219).

Jäljennöksen oikeaksi todistaa Helsingin Rahatoimikamarissa, Heinäkuun 6 päivänä 1909.

Viran puolesta:

K. Rein.

Suomennos jäljennöksestä.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Elokuun 23 päivänä 1878.

Kuluvana vuonna tulee muiden kaupungin alaisten tilojen ohella Helsingin pitäjän Huopalahden kylässä sijaitseva Greijuksen talo, joka on ollut luovutettuna vuokralle 10 vuoden ajaksi, uudelleen annettavaksi vuokralle, mutta kun Kaupunginvaltuuston kirjelmässä viime vuoden helmikuun 15 päivältä, joka kirjelmä koski erinäisten kaupungille kuuluvien maatilusten vuokralle antamista, ei ole mitään määräystä siitä, miksi ajaksi mainittu talo olisi uudelleen vuokralle annettava, niin on Rahatoimikamari, koska Kamarille voimassa olevan ohjesäännön 12 § antanee siihen aihetta, tahtonut Kaupunginvaltuustolta nöyrimmästi kysyä, eikö Greijuksen taloa voitaisi, samoinkuin on menetelty Forsbyn talon suhteen, antaa vuokralle 30 vuoden ajaksi.

Kun niinikään se Töölössä oleva tonttipaikka, jossa on rakennuksia täkäläistä kasakkakomennuskuntaa sekä tulittelijakoulua varten, tulee tänä vuonna uudelleen annettavaksi vuokralle sekä tämä tonttipaikka on edelleen mainittuihin tarkoituksiin tarpeellinen, saa Rahatoimikamari tämän yhteydessä niinikään esittää, eikö mainittua tonttipaikkaa voitaisi antaa Kruunulle vuokralle 10 vuoden ajaksi ja sitä vuokramaksua vastaan, minkä Kamari katsoo kohtuulliseksi määrätä.

Rahatoimikamarin puolesta:

Theodor Bergelund.

A. F. Mechelin.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa, Helsingin Rahatoimikamarissa, heinäkuun 6 päivänä 1909.

Viran puolesta:
K. Rein.

Suomennos jäljennöksestä.

Jäljennös Rahatoimikamarin pöytäkirjasta, joka tehtiin kokouksessa syyskuun 13 päivänä 1878.

18 §.

Enempää toimenpidettä varten esiteltiin viime heinäkuun 12 päivänä tehdyn pöytäkirjan 3 §:n ja viime elokuun 23 päivänä tehdyn pöytäkirjan 10 §:n kohdalta asia, joka koskee lähtökatselmuksen toimittamista Venäjän kruunun hallussa kuluvan vuoden

tammikuun 1 päivään asti olevalla Töölön huvila-alueella N:o 60 eli n. s. Tykistöpihalla ja kruunulle edelleen tarpeellisen osan tätä aluetta, missä kasakkakomennuskunnan rakennukset ja tulittelijakoulu ovat, uudelleen vuokralle antamista; ja ilmoitti tällöin Puheenjohtaja Rahatoimikamarin saaneen vastaukseksi mainittuna päivänä läänin Kuvernöörille tekemäänsä pyyntöön että Venäjän kruunun puolesta määrättäisiin asiamies olemaan katselmustoimituksessa saapuvilla, vastaanottaa Maistraatilta kirjelmän viimeksi kuluneen elokuun 16 päivältä ynnä myötäliitetyn Kuvernöörinviraston kirjelmän Maistraatille sanotun kuukauden 15 päivältä, jossa kirjelmässä Kuvernöörinvirasto ilmoitti, että Overstiluutnantti Kaschperoff on oleva läsnä mainitussa katselmustoimituksessa, minkä Puheenjohtaja, siihen nähden että toimitus oli niin pian tapahtuva, oli paikalla antanut katselmusmiesten tiedoksi; mikä merkittyä esiteltiin katselmustoimituksessa tehty toimituskirja ja otettiin tähän näin kuuluvana:

«Katselmuskirja.

Elokuun 21 päivänä 1878 toimittivat allekirjoittaneet Kaupungininsinööri Th. Tallqvist ja Kunnallisneuvosmies A. F. Liljeros, viran puolesta, Suutarimestari G. Tallgren Kaupunginvaltuusmiehenä ja Överstiluutnantti A. Charpentier Rahatoimikamarin jäsenenä Helsingin kaupungin Rahatoimikamarin pöytäkirjanotteissa kesäkuun 28 ja heinäkuun 12 päivänä 1878 18 ja 3 §:n kohdalla annetun määräyksen nojalla ja sen mukaisesti lähtökatselmuksen kaupungille kuuluvalla huvilatiluksella N:o 60, Tykistöpiha, joka kokonaan on viime vuoden loppuun asti ollut vuokralla Venäjän Kruunulla, mutta josta ainoastaan osa eli se, missä kasakkakomennuskunnan rakennukset ja tulittelijakoulu sijaitsevat, edelleen on Venäjän kruunun käytettävänä, mutta muu osa eli n. s. Invaliidikomennuskunnan ryytimaa, on mainitusta ajankohdasta lähtien kaupungille palautettu ja Rahatoimikamari on sen kuluvaksi vuodeksi antanut vuokralle kauppias I. Scharinille. Toimitukseen oli saapunut Överstiluutnantti Kaschperoff, jonka asianmukaisesta määräyksestä Venäjän kruunun asiamieheksi Uudenmaan läänin Kuvernöörin kirjelmä huhtikuun 15 päivältä 1878 N:o 431 Helsingin Maistraatille sekä Rahatoimikamarin ja katselmusmiesten tiedoksi annettuna ilmoittaa. Asiamies ei kuitenkaan katsonut, mihin myös saattaa olla tukea Uudenmaan läänin Kuvernöörin vastamainitussa kirjelmässä, pitävänsä ryhtyä vastaamaan muusta huvilan N:o 60 osasta kuin siitä, missä Venäjän Kruunun rakennukset ovat, arvellen että Invaliidikomennuskunnan olisi ollut asetettava eri asiamies puolestaan, minkä seikan ei kuitenkaan katsottu estävän toimitusta suorittamasta.

Huvila N:o 60, Tykistöpiha, on alkuaan käsittänyt 11,67 tynnyrinalaa, mutta siitä on rakennettaessa läntistä viertotietä, joka mutkan oikaisemiseksi kulkee tämän huvilan kautta, ja sittemmin erotettu sekä kaikki se maa, minkä itse viertotie käsittää, että myös viertotien itäpuolella oleva ja huviloihin 46, 47 ja 61, yhdistetty maa. Tämä erilleenotettu maa on kaikkiaan 2,003 tynnyrinalaa, joten huvilaan N:o 60 jää

jälelle 9,667 tynnyrinalaa. Sitä paitsi näyttää huvila N:o 60 vuonna 1870 halkaistun kahteen palstaan, N:o 60:a ja N:o 60:b.

Huvilapalsta N:o 60:a, alaltaan 5,417 tynnyrinalaa, käsittää nykyään ainoastaan rakennustontteja, pihamaan ja vuorta, kaikki kaupunginmaan X arvioluokkaan kuuluvaa, ja on niinmuodoin yksinomaan n. s. asuntohuvila. Mistään tämän palstan tilusten huonosta ruokosta ei voi olla puhetta eikä sentähden myöskään mistään pohjaveron taksoituksesta. Huvilapastalle on rakennettu kaksi kivistä ja yksi puinen kasarmirakennus, yksi talli puusta, neljä tavarasuojaa ja yksi ulkohuonerakennus.

Niinkuin edellä mainitusta Rahatoimikamarin pöytäkirjaanotteesta käy selville, näyttää Suomen sotalaitos tästä palstasta vuosittain maksaneen kaupunginkassaan 330 markkaa.

Katselmusmiehet huomauttavat tässä ainoastaan, että palsta on aitaamaton niin hyvin Viertotien puolelta 700 jalan pituudelta kuin viereisen huvilan N:o 59 Taipale ja huvilapalstan N:o 60:b puolelta, ettei pihaa ole mitenkään siistitty, että kahden kaivon päällysrakennus on rappeutunut sekä että rikkoja ja muuta likaa on kasattu pitkin välirajaa ja palstaa N:o 60:b, jonka tähden koko alue näyttää rumentavalta, jota vaikutusta myös lisää se seikka, että kaupunki on erääseen kohtaan samaa pihaa pannut varastoon viertotien aineskiviä. Onko tämän palstan vuokraehtoihin kuulunut mitään aitaus- ja istutusvelvollisuutta vai eikö, on katselmusmiehille, jotka eivät ole Rahatoimikamarilta eivätkä Venäjän kruunun asiamieheltä saaneet täydellisiä asiakirjoja, tuntematonta, mutta ovat he sitä mieltä, että ainakin nyt määrättäviin huvilan uusiin vuokraehtoihin olisi pantava määräys, että vuokramies on yksin velvollinen aitaamaan Viertotietä vastaan, ollen hänen siihen myös toimitettava puuistutuksia, ja puoleksi viereisiä huviloita tai niiden osia vastaan.

Huvilapalsta N:o 60:b sitä vastoin on yksinomaan maanviljelys- eli istutushuvila, jossa ei ole mitään rakennuksia. Sen pinta-ala on 4,250 tynnyrinalaa, käsittäen ne tilukset ja ollen katselmusmiesten pohjaveroon nähden niin arvioimat kuin alla olevasta taulukosta näkyy.

Merkki kartalla	Tilusten laatu	Tynnyrinalaa	Luokka	Pohjavero tynnyriä rukiita
1.	Peltoa	2,670	II	1,869
2.	Nurmea	0,485	IV	0,194
3.	Vuorta	0,395	X	0,004
4.	Hiekkakuoppa	0,010	X	0,000
5.	Nurmea ja hiekkakuoppa	0,289	VI	0,058
6.	Nurmea.	0,303	IV	0,121
7.	Tien ja rakennusten pohjaa	0,097	X	0,001
	Yhteensä	4,250	—	2,247

Mikä puheena olevan huvilapalstan pohjavero on ollut sitä vuokrattaessa vuonna 1870, eivät katselmusmiehet voi mainita, syystä että puuttuu huvilan selitelmää tältä ajalta, eivätkä siis myöskään varmasti sanoa, onko maa huonon ruokon johdosta huonontunut, mutta siihen nähden että kaikki peltomaa on voitu lukea II luokkaan, ei mikään viittaa siihen, että huvila olisi huonossa ruokossa. Marraskuun 13 päivänä 1869 tehdyn välikirjan mukaisesti oli Invaliidikomennuskunta velvollinen palauttamaan maan viljeltynä, ainakin siinä kunnossa, missä se oli vuokralle annettaessa.

Invaliidikomennuskunta oli sitä paitsi velvollinen mainitun välikirjan makaan kunnossa pitämään asianmukaisen aitauksen vuokratiluksen ympärillä siten, että komennuskunta yksin aitaisi kaupungin käyttämätöntä maata vastaan, jolla maalle tässä tapauksessa käsitettänee viertotietä, mutta ainoastaan puoleksi toisen hallussa olevaa maata vastaan. Vasten viertotietä oli 350 jalan pituudelta tosin harvaa, patsaista ja rimoista tehtyä aitausta, mutta osaksi pidettiin sitä liian väliaikaisena, osaksi oli se rappeutunut, josta syystä toimitusmiehet eivät voineet sitä hyväksyä. Sellaista aitausta oli sitä paitsi noin 55 jalan pituudelta huvilapalstan N:o 60:a ja 60:b välillä. Tämän johdosta olisi Invaliidikomennuskunta velvoitettava Rahatoimikamarin määräämänä aikana joko kiviaidalla tai muulla siistillä aitauksella aitaamaan viertotietä vastaan ja tavallisella aidalla 415 jalan pituudelta Stengårdin huvilaa, 155 jalan pituudelta Taipaleen huvilaa ja 480 jalan pituudelta huvilapalstaa N:o 60:a vastaan.

Siten katselluksi ja havaituksi todistavat:

Th. Tallqvist. *A. F. Liljeros.*

G. Tallgren.

Alfr. Charpentier.»

Sittenkun tämä oli luettu, päätti Rahatoimikamari että puheenjohtaja kehottaisi Kaupungininsinööri Tallqvistiä arvioimaan sen aitauksen kustannukset, minkä Invaliidikomennuskunnan, sen mukaisesti mitä edellä mainitussa katselmuksessa oli käynyt selville, tuli teettää, jonka jälkeen katselmuskirja esitettäisiin edelleen. Mitä taas tulee edellä mainitun, Venäjän kruunulle tarpeellisen huvilapalstan uudelleen vuokralle antamiseen, niin ja kun Rahatoimikamari ei vielä ollut saanut vastausta viime elokuun 23 päivänä Kaupunginvaltuustolle asiasta tekemäänsä esitykseen, jätettiin asia tässä kohden sillensä, kunnes mainittu vastaus on saatu.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa. Helsingin Rahatoimikamarissa, heinäkuun 6 päivänä 1909.

Viran puolesta:

K. Rein.

Suomennos jäljennöksestä.

Jäljennös Rahatoimikamarin pöytäkirjasta, joka tehtiin kokouksessa lokakuun 25 päivänä 1878.

6 §.

Esiteltiin Rahatoimikamarin tiedoksi saatettu ote tämän kaupungin Maistraatin kuluvan lokakuun 7 päivänä tehdyn pöytäkirjan 10 §:stä joka koskee Helsingin pitäjän Huopalahden kylässä sijaitsevan Greijuksen talon ja n. s. Tykistöpihan vuokralle antamista, joka pöytäkirjanote kuuluu näin:

«Ote Helsingin kaupungin Maistraatin pöytäkirjasta lokakuun 7 päivältä 1878.

10 §.

Esiteltiin Kaupunginvaltuustolta saapunut, näin kuuluva kirjelmä:

«**HELSINGIN**

KAUPUNGINVALTUUSTO

Helsingissä

syyskuun 17 p:nä 1878.

Helsingin Maistraatille.

N:o 207.

Rahatoimikamari on kirjelmässä viimeksi kuluneen elokuun 23 päivältä N:o 219 tiedustellut Kaupunginvaltuustolta, eikö Helsingin pitäjän Huopalahden kylässä sijaitsevaa Greijuksen taloa, joka on tähän asti ollut annettuna vuokralle 10 vuoden ajaksi ja tulee kuluvana vuonna uudelleen vuokrattavaksi, voitaisi, samoinkuin on menetelty Forsbyn taloon nähden, antaa vuokralle 30 vuoden ajaksi; niin myös sitä Töölössä sijaitsevaa tonttipaikkaa, missä täkäläisen kasakkakomennuskunnan ja tulittelijakoulun rakennukset ovat, saisi Kruunulle vuokrata 10 vuodeksi sitä vuokramaksua vastaan, minkä Rahatoimikamari katsoo kohtuulliseksi määrätä.

Asia tänään esiteltäessä on Kaupunginvaltuusto hyväksynyt Rahatoimikamarin edellä mainitut esitykset, minkä Kaupunginvaltuusto saa kunnioittaen Maistraatille ja Rahatoimikamarin tiedoksi saatettavaksi ilmoittaa.

Kaupunginvaltuuston puolesta:

L. Mechelin.

T. J. Aminoff.»

Minkä luettua Maistraatti päätti, että Kaupunginvaltuuston kirjelmässä mainittu päätös oli pöytäkirjanotteessa saatettava Rahatoimikamarin tiedoksi ja asianmukaisesti noudatettavaksi. Paikka ja aika edellä mainitut.

Vakuudeksi:

Edvard Loo.
m. t.»

mikä julkiluettiin; ja samalla kun päätettiin tarjota Greijuksen talo perjantaina ensintulevan marraskuuu 22 päivänä kello 6 iltapäivällä Rahatoimikamarissa pidettävällä huutokaupalla vuokralle 30 vuoden ajaksi luettuna huutokauppapäivästä, tulee Tykistöpihan vuokrauksesta päätettäväksi seuraavassa §:ssä.
(Kuulutuskirja N:o 34.)

Jäljennöksen oikeaksi todistaa. Helsingin Rahatoimikamarissa, heinäkuun 6 päivänä 1909.

Viran puolesta:

K. Rein.

Suomennos jäljennöksestä.

Jäljennös Rahatoimikamarin pöytäkirjasta, joka tehtiin kokouksessa lokakuun 25 päivänä 1878.

7 §.

Esiteltiin enempää toimenpidettä varten viime elokuun 23 päivänä tehdyn pöytäkirjan 10 §:n kohdalta asia, joka koski sen Töölössä olevan tonttipaikan vuokralle antamista, missä kasakkakomennuskunnan rakennukset ovat, eli n. s. Tykistöpihaa, mikä asia sitten oli ollut käsiteltävänä viime syyskuun 13 päivänä tehdyn pöytäkirjan 18 §:n kohdalla, mutta silloin jätetty sen vastauksen varaan, mikä saataisiin Kaupunginvaltuustolle asiasta ensinmainittuna päivänä tehtyyn esitykseen; ja sittenkun tähän oli merkitty että, niinkuin pöytäkirja lähinnä edellisen §:n kohdalla sisältää, Kaupunginvaltuusto oli syyskuun 17 päivänä kuluvaa vuotta myöntynyt siihen, että tonttipaikan saa antaa Kruunulle vuokralle 10 vuodeksi sitä vuokramaksua vastaan, minkä Rahatoimikamari katsoo kohtuulliseksi määrätä, päätti Kamari uudistaa Kruunun kanssa tehdyn välikirjan mainituksi 10 vuoden ajaksi ja vuotuista 400 markan vuokraa vastaan sekä samalla tehdä esityksen niistä korjauksista, mitkä edellä mainitun syyskuun 13 päivänä 18 §:n

kohdalla esitellyssä katselmuskirjassa kuluvan vuoden elokuun 11 päivältä mainitaan, sillä tavoin kuin Maistraatin kautta läänin Kuvernöörille lähetetty kirjelmä tältä päivältä sisältää.

(Katso kirjekonseptikirjaa N:o 273.)

Jäljennöksen oikeaksi todistaa. Helsingin Rahatoimikamarissa, heinäkuun 6 päivänä 1909.

Viran puolesta:

K. Rein.

Suomennos jäljennöksestä.

Uudenmaan läänin Kuvernöörille.

Lokakuun 25 päivänä 1878.
N:o 273.

Sittenkun Helsingin kaupungin Maistraatti oli Keisarillisen Suomen Senaatin Sota-asiaintoimituskunnan Uudenmaan läänin Kuvernöörille lähettämän ja Maistraatin tiedoksi saatetun kirjelmän johdosta lokakuun 28 päivältä 1869 tähän jäljennöksenä myötäliitetyllä välikirjalla marraskuun 13 päivältä sanottua vuotta täkäläisen Sotilassairaalan Invaliidikomennuskunnalle vuokrannut istutusmaan ja sanotun istutusmaan ja viertotien välillä sijaitsevan maapalstan Töölön huvilasta N:o 60 8 vuoden ajaksi luettuna tammikuun 1 päivästä 1870, paitsi muilla välikirjassa mainituilla ehdoilla, vuotuista 390 markan vuokramaksua vastaan, josta Invaliidikomennuskunta on suorittanut 60 markkaa istutusmaan vuokrana ja sotilasvaroista on maksettu 330 markkaa mainitusta maapalstasta, jolla täkäläisen kasakkakomennuskunnan rakennukset sijaitsevat, on vuokrakausi nyttemmin päättynyt joulukuun 31 päivänä 1877, — ja on sotilassairaalan Päällikkö Översti Werba kirjelmässä marraskuun 28 päivältä 1877 ilmoittanut, että Invaliidikomennuskunta, joka on käyttänyt istutusmaata puutarhaksi, ei enää vuokrakauden päättyessä edellä mainittuna päivänä halua sitä vuokrata, jonka tähden Rahatoimikamari on tämän Översti Werban tiedonannon johdosta ryhtynyt toimeen istutusmaan vastaiseksi käyttämiseksi. Mutta kun sotalaitos todennäköisesti edelleen tarvitsee edellä mainittua maapalstaa, pyytää Kamari nöyrimmästi saada tarjota sen uudelleen vuokrattavaksi.

Edellä mainitun vuokrakauden päättymisen johdosta on Kamari kuitenkin toimittanut lähtökatselmuksen sekä istutusmaalla että mainitulla maapalstalla, minkä katselmuksen viime elokuun 21 päivänä toimittivat Kaupungininsinööri Tallqvist, Överstiluutnantti Charpentier, Kunnallisneuvosmies Liljeros, Leipurimestari Sandberg ja Suutari-

mestari Tallgren, jossa tilaisuudessa Venäjän kruunun asiamiehenä oli ollut saapuvilla Överstiluutnantti Kaschperoff; ja on Rahatoimikamari siinä syntyneestä katselmuskirjasta havainnut muun muassa:

a) että usein mainittu maakappale, joka siinä nimitetään huvilapalstaksi N:o 60:a Tykistöpiha, nykyään käsittää ainoastaan rakennustontteja, pihan ja vuoren, laajuudeltaan 5,417 tynnyrinalaa; että huvila käsittää kaksi kivistä ja yhden puisen kasarmirakennuksen, neljä tavarasuojaa ja yhden ulkohuonerakennuksen; että paikka on aitaamaton viertotietä vasten 700 jalan pituudelta sekä edellä mainittua istutusmaata ja viereistä Taipaleen huvilaa vasten; ettei pihamaata ole ensinkään siistitty; että kahden kaivon päällysrakennus on rappeutunut; että likaa on kasattu pitkin istutusmaan vastaista rajaa sekä että koko alue niinmuodoin näyttää rumentavalta; ja

b) että huvilapalsta N:o 60:b nimisellä istutusmaalla on viertotietä vasten 350 jalan pituudelta tosin harvaa, patsaista ja rimoista tehtyä aitausta, mutta että se on osin liian tilapäinen, osin rappeutunut sekä että samanlaista aitaa sitä paitsi on noin 55 jalan pituudelta huvilapalstain N:o 60:a ja 60:b välillä.

Kun välikirjan 4 kohdan mukaan Invaliidikomennuskunnalla oli aitausvelvollisuus, on komennuskunta katselmusmiesten mielestä velvoitettava kiviaidalla tai muulla siistillä aitauksella aitaamaan 350 jalkaa viertotietä vastaan, tavallisella aidalla 415 jalkaa Stengårdin huvilaa, 155 jalkaa Taipaleen huvilaa ja 480 jalkaa huvilapalstaa N:o 60:a vastaan.

Ja saa Rahatoimikamari nyt huvilapalstaan N:o 60:a Tykistöpiha nähden ilmoittaa olevansa halukas sotalaitokselle uudelleen vuokraamaan sanotun palstan 10 vuoden ajaksi luettuna tammikuun 1 päivästä 1879 vuotuista 400 markan vuokramaksua vastaan ja velvoittamalla vuokramiehen yksin sirolla puhkotulla aitauksella aitaamaan viertotietä vastaan ja puolikkain viereisiä huviloita tai niiden osia vastaan sekä toimittamaan puuistutuksia viertotietä vastaan, varustamaan mainitut kaivot kunnollisilla päällysrakennuksilla ja muutoin pitämään huvilan siistissä kunnossa, mitkä työt kahden vuoden kuluttua tästä lukien katsastetaan. Ja pidättää kaupunki itselleen oikeuden saada siihen osaan sanottua huvila-aluetta, missä nykyään niin on laita, panettaa varastoon ja muokkauttaa viertotien aineskiviä.

Kuluvalta vuodelta 1878 ei vaadittaisi muuta kuin että vuokramaksu suoritetaan entisen välikirjan mukaisesti 330 markalla. Eikä nyt ehdotettua Tykistöpihan korotettua vuokramaksua voitane katsoa liian suureksi, kun kauppias A. F. Fohström vastapäätä sijaitsevasta huvilapalstasta N:o 61:a 2,03 tynnyrinalasta maksaa vuodesta 1885 lähtien vuotuista vuokraa 800 markkaa ja täyttää sitä paitsi muita vuokraehtoja.

Mitä sitten tulee huvila-alueella N:o 60:b laiminlyötyyn aitausvelvollisuuteen, anoo Rahatoimikamari nöyrimmästi sen suuntaista toimenpidettä, että entinen vuokramies velvoitettaisiin katselmusmiesten huomautusten mukaisesti joko laittamaan aitauksen taikka myös maksamaan siitä kaupungille korvausta 20 markkaa kiviaidan, 10 markkaa aitauksen ja 1 markan 50 penniä aidan syleltä.

Lopuksi saa Kamari nöyrimmin ilmoittaa olevansa valmis pyydettäessä tekemään sotalaitoksen kanssa välikirjan usein mainitun huvilapalstan N:o 60:a eli Tykistöpihan uudelleen vuokralle antamisesta.

Rahatoimikamarin puolesta:

Theodor Bergelund.

Lars Homén.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa. Helsingin Rahatoimikamarissa, heinäkuun 6 päivänä 1909.

Viran puolesta:

K. Rein.

Suomennos jäljennöksestä.

Joulukuun 11 päivänä 1878.

N:o 1162. Uudenmaan läänin Kuvernöörille kaupunginmaahan kuuluvan huvilapalstan N:o 60:a vuokravälipuheen uudistamisesta Helsingin Rahatoimikamarin kanssa.

Kirjelmässä marraskuun 28 päivältä 1878 on Kuvernööri likempää määräystä varten Sota- asiaintoimituskuntaan lähettänyt Helsingin Rahatoimikamarin Herra Kuvernöörille lähettämän kirjeen edellisen lokakuun 25 päivältä, jossa ilmoitettiin Sota-asiaintoimituskunnan kirjeen johdosta Herra Kuvernöörin edeltäjälle virassa 28 päivältä lokakuuta 1869, että marraskuun 13 päivänä samana vuonna tehdyllä välikirjalla oli täkäläiselle Invaliidikomennuskunnalle luovutettu nautintaoikeus huvilaan N:o 60, joka käsittää istutusmaan sekä sen ja viertotien välisen maakappaleen, mihin erinäisiä sotaväelle luovutettuja rakennuksia on teetetty, vuotuista 390 markan vuokramaksua vastaan, josta Invaliidikomennuskunta, joka on käyttänyt ainoastaan istutusmaata, on maksanut 60 markkaa ja loput on suoritettu yleisistä sotilasvaroista, oli joulukuun 31 päivänä 1877 päättynyt ja että sotilassairaalan päällikkö, Översti Werba jo marraskuussa viimeksi mainittuna vuonna oli ilmoittanut, ettei Invaliidikomennuskunta kauempaa kuin vuokrakauden loppuun tarvinnut istutusmaata, jonka johdosta on toimeen ryhdytty sen käyttämiseksi muulla tavoin; ja on Rahatoimikamari sillä varalta, että sotalaitos edelleen tarvitsee toista maakappaletta, jolla on nimenä N:o 60:a Tykystöpiha, ilmoittanut olevansa halukas siitä tekemään uuden välikirjan 10 vuoden ajaksi, luettuna tammikuun 1 päivästä 1879, vuotuista 400 markan vuokramaksua vastaan, jonka ohella sotalaitoksen tulisi sitoutua kahden vuoden kuluessa varustamaan palsta puuistutuksilla ja sirolla punko-

tulla aitauksella viertotietä vasten, teettämään aitaukset viereisiä huviloita vastaan puolekkain niiden haltijain kanssa, laittamaan päällysrakennukset sanotulla palstalla oleviin kaivoihin sekä pitämään alueen puhtaana, ollen kuitenkin kaupungilla oikeus panna varastoon ja muokkauttaa viertotien kunnossapitoon tarpeellisia kiviä siinä paikassa, missä sellaista työtä on tähän asti suoritettu; jonka ohella Rahatoimikamari on anonut ryhdyttäväksi sen suntaisiin toimiin, että niin hyvin Tykistöpihan vuokraa kuluvalta vuodelta maksettaisiin 330 markkaa, kuin myös että Invaliidikomennuskunta, jonka velvollisuutena marraskuun 13 päivänä 1869 tehdyn välikirjan 4 kohdan mukaisesti oli pitää kunnossa istutusmaata ympäröivää aitausta, mutta joka on sen laiminlyönyt, velvoitettaisiin joko teettämään 350 jalkaa kiviaitaa tai aitausta viertotietä vastaan, 415 jalkaa aitaa Stengårdin huvilaa, 155 jalkaa Taipaleen huvilaa ja 480 jalkaa Tykistöpihaa vastaan taikka myös maksamaan siitä kaupungille korvausta arvioituna 20 markaksi kiviaidan, 10 markaksi aitauksen ja 1 markaksi 50 penniksi aidan syleltä.

Keisarillinen Senaatti, joka tänä päivänä on asian itsellensä esittelyttänyt, on tahtonut käskeä Herra Kuvernöörin edellä mainittuilla ehdoilla ja niinikään edellä mainituiksi määräksi vuosia Rahatoimikamarin kanssa tehdä välikirjan huvilapalstan N:o 60:a Tykistöpiha vuokrauksesta sekä nykyisistä valtiovaroista Rahatoimikamarille maksettavaksi määrätä ei ainoastaan kuluvan vuoden vuokran sanotusta huvilapalstasta, vaan myös Rahatoimikamarin vaatiman korvauksen istutusmaan ja viertotien välisestä aitauksesta sekä istutusmaan piirirajan puolen mittaa käsittävästä aidasta, jonka ohella Herra Kuvernöörin tulee ryhtyä toimiin muiden ehtojen täyttämiseksi, mitkä Rahatoimikamari on asettanut palstan N:o 60:a Tykistöpiha vuokraukselle; ja on nämä menot huvilapalstan N:o 60:a vuokrauksesta otettava läänin sotilasmenosäännön vuotuiseen arvioon ja kustannukset tarpeellisista merkittävä tileihin otsakkeen «majoituskustannuksia» alle. Minkä Sota-asiaintoimituskunta saa Keisarillisen Senaatin päätöksen mukaan Herra Kuvernöörin noudatettavaksi täten ilmoittaa.

K. Furuhielm.

C. von Numers.

Suomennos jäljennöksestä. *Liite 18.*

Välikirja.

Täten luovuttaa ja vuokralle antaa Rahatoimikamari Helsingin kaupungin puolesta Suomen sotalaitokselle mainitulle kaupungille kuuluvan huvilapalstan N:o 60:a Tykistöpiha, jolla paikalla täkäläisen kasakkakomennuskunnan rakennukset sijaitsevat ja joka rajoittuu huvilapalstaan N:o 60:b pohjoisessa ja lännessä, Espoosta Helsinkiin vievään

Viertotiehen idässä sekä Taipaleen huvilaan etelässä, 10 vuoden ajaksi, luettuna vastakuluneen tammikuun 1 päivästä, 400 markan vuotuista vuokramaksua vastaan alla mainituilla ehdoilla:

1. Sotalaitos on velvollinen kahden vuoden kuluessa, luettuna lokakuun 25 päivästä 1878, jolloin katselmus viimeksi toimitettiin, varustamaan palstan puuistutuksilla ja siistillä puhkotulla aitauksella viertotietä vastaan, teettämään aitaukset viereisiä huviloita vastaan puolekkain näiden huvilain haltijain kanssa, laittamaan kunnollisen päällysrakennuksen palstalla oleviin kaivoihin sekä pitämään alueen puhtaana liasta. Ja on sanottu aitaus, aita ja päällysrakennukset pidettävä asianmukaisessa kunnossa;

2. Helsingin kaupunki pidättää itselleen edelleen oikeuden saada panettaa varastoon ja muokkauttaa viertotien kunnossapitoon tarpeellisia kiviä siinä paikassa, missä sitä työtä tähänkin asti on suoritettu;

3. sotalaitoksen tulee ennen kunkin vuoden päättymistä, Rahatoimikamarin kirjallisesta tilauksesta, maksaa vahvistettu vuotuinen vuokra 400 markkaa;

4. sotalaitosta kielletään luovuttamasta puheena olevaa huvilapalstaa toiselle henkilölle tai laitokselle Rahatoimikamaria kuulematta ja sen kirjallista myönnytystä hankkimatta; sekä

5. jos sotalaitos laiminlyö jotakin nyt sovituista ehdoista, on vuokrasopimus rikottu ja sotalaitos velvollinen heti Rahatoimikamarin käytettäväksi luovuttamaan huvilapalstan.

Rahatoimikamarin puolesta:

Theod. Bergelund.

Lars Homén.
v. t.

Keisarillisen Suomen Senaatin Sota-asiaintoimituskunnan kirjelmän nojalla joulukuun 11 päivältä 1878 N:o 1162 katson minä hyväksi vahvistaa edellä olevan välikirjan olemaan voimassa siinä mainitun ajan.

Helsingin Lääninkonttorissa, helmikuun 13 päivänä 1879.

G. von Alfthan.

Alexander Fabritius.
v. t.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa. Helsingin Rahatoimikamarissa, heinäkuun 2 päivänä 1909.

Viran puolesta.

K. Rein.

Suomennos jäljennöksestä. *Liite 19.*

Vuokravälikirja.

Helsingin kaupungin Rahatoimikamarin mainitun kaupungin puolesta ja Suomenmaalaisen Sotilaspiirin Piiri-insinöörihallituksen välillä on lokakuun 26/14 1888 tehty seuraava vuokrasopimus:

Helsingin Kaupunginvaltuuston valtuutuksen mukaan luovuttaa Rahatoimikamari mainitulle Insinöörihallitukselle vuokralle 30 vuoden ajaksi, luettuna tammikuun 1 päivästä 1889 (jouluk. 20 p:stä 1888), kaupungin alaisen tiluksen N:o 60:a, Tykistöpiha,j oka rajoittuu pohjoisessa ja lännessä tilukseen N:o 60 b, idässä Espoosta Helsinkiin vievään viertotiehen ja etelässä Taipaleen huvilaan, seuraavilla ehdoilla, nimittäin:

1. Tiluksen vuotuinen vuokramaksu on 2,400 (kaksituhatta neljäsataa) Suomen markkaa, vastaten kuuttasataa (600) metallista ruplaa; ja on Insinöörilaitoksen suoritettava tämä vuokramaksu Suomen rahassa ennen jokaisen vuoden loppua, Rahatoimikamarin kirjallisesta tilauksesta;

2. Insinöörilaitos sitoutuu tiluksella kunnossa pitämään istutuksen ja aitauksen viertotietä vasten sekä aidan viereisiä huvila-alueita vastaan, viimeksi mainittua kuitenkin ainoastaan puolekkain viereisten vuokramaiden haltijain kanssa;

3. Insinöörilaitos on oikeutettu mainittuna aikana tilukselle rakennuttamaan tarpeellisia rakennuksia, jotka vuokrakauden päättyessä jäävät vuokramiehen omaisuudeksi ja jotka hän saa muuttaa pois, mutta Insinöörilaitos sitoutuu tilusta rakennuttaessaan noudattamaan kaupungin edeltäpäin hyväksymää rakennusten sijoitussuunnitelmaa, vaarin ottaen että Viertotien varrelle tehtävät rakennukset sijoitetaan 30 jalan päähän siitä;

4. Helsingin kaupungille pidätetään oikeus saada ennen tavalliselle paikalle panna varastoon ja siellä muokkauttaa kiviä viertotien kunnossa pitämiseksi;

5. Insinöörilaitos ei saa kaupungin myönnytystä siihen hankkimatta toiselle henkilölle tai laitokselle luovuttaa tässä puheena olevaa aluetta, mutta saadaan sinne nykyisen patterin sijaan sijoittaa muu sotaväenosasto ja saa tilusta myös käyttää Kruunun omaisuuden varastopaikaksi;

6. Jos Insinöörilaitos rikkoo jotakin tässä edellä mainittuja ehtoja, on vuokraoikeus menetetty ja palsta paikalla annettava takaisin kaupungin käytettäväksi.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alfred Norrmén.

Edvard Loo.

Начальникъ Инженеровъ Финляндскаго Военнаго Округа Генералъ-Лейтенантъ

Седергольмъ.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa. Helsingin Rahatoimikamarissa, heinäkuun 2 päivänä 1909.

Viran puolesta:

K. Rein.

Helsingissä. Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

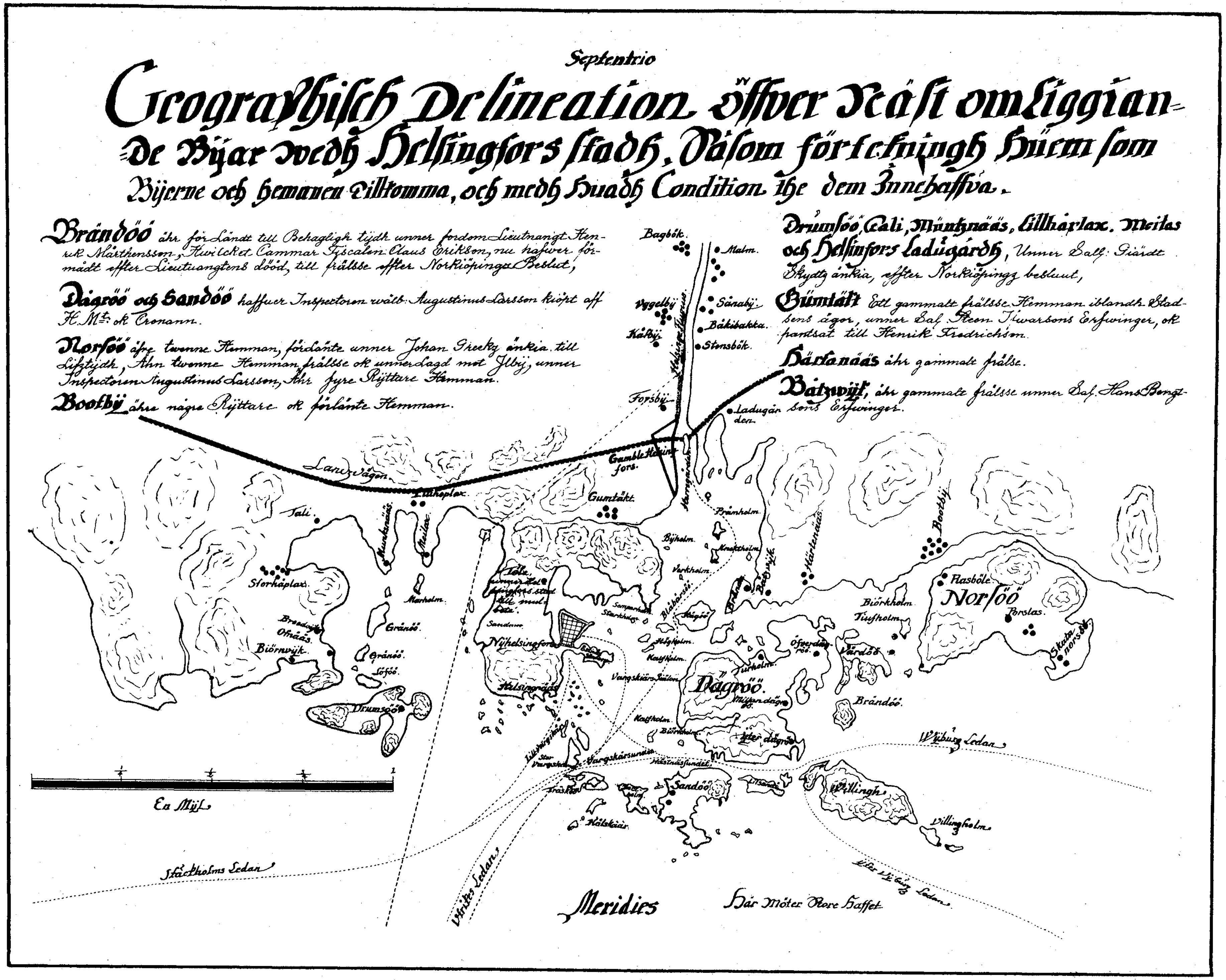
Septentrio
Geographisch Delineation öffver Näst omliggiande Byar wedh Helsingfors stadh, Såsom förtekningh hüem som Bijerne och hemanen tillkomma, och medh Huadh Condition the dem Innehaffva.
Brändöö ähr förländt till Behaglighe tijdh unner fordom Lieutnangt Henrik Mårthensson, Hwilcket Cammar Fiscalen Claus Erikson, nu hafwer förmådt effter Lieutnangtens dööd, till frälsse effter Norköpingz Beslut,
Dägröö och Sandöö haffuer Inspectoren wälb: Augustinus Larsson kiöpt aff H. M:t ok Cronann.
Norsöö äfre twenne Hemman, förlänte unner Johan Greekz änkia till Lifztijdh, Ahn twenne Hemman frälsse ok unnerlagd mot Jlbij, unner Inspectoren Augustinus Larsson, Ahr fyre Rijttare Hemman.
Boothij ähre några Rijttare ok förlänte Hemman.
Drumsöö, Tali, Müntznääs, Lillhärlax, Meilas och Helsinfors Ladügårdh, Unner Sal: Giärdt Skydtz änkia, effter Norköpingz beslut,
Gümtäkt Ett gammalt frälsse Hemman iblandh Stadsens ågor, unner Sal: Steen Tiwarsons Erfwinger, ok pantsat till Henrik Fredrichsson.
Härtanääs ähr gammalt frälse.
Bätzwijk, ähr gammalt frälsse unner Sal: Hans Bengtsons Erfwinger.
Bagbök
Malm
Vggelbij
Sänabij
Käkbij
Bäkibakka
Stensbök
Forsbij
Ladugården
Gamble Helsingfors
Landswägen
Lillhöplax
Gumtäkt
Tali
Storhåplax
Brändöö
Biörnwijk
Gränöö
Löföö
Drumsöö
Helsingenääs
Nijhelsingfors
Prämholm
Bijholm
Björkholm
Tiusholm
Norsöö
Rasböle
Porslas
Bootbij
Vårdöö
Dägröö
Sandöö
Willingh
Villingholm
Wijburg Ledan
Stäckholms Ledan
Wiiker Ledan
Ea Mijl
Meridies
Här Möter Store Haffet

UTDRAG.

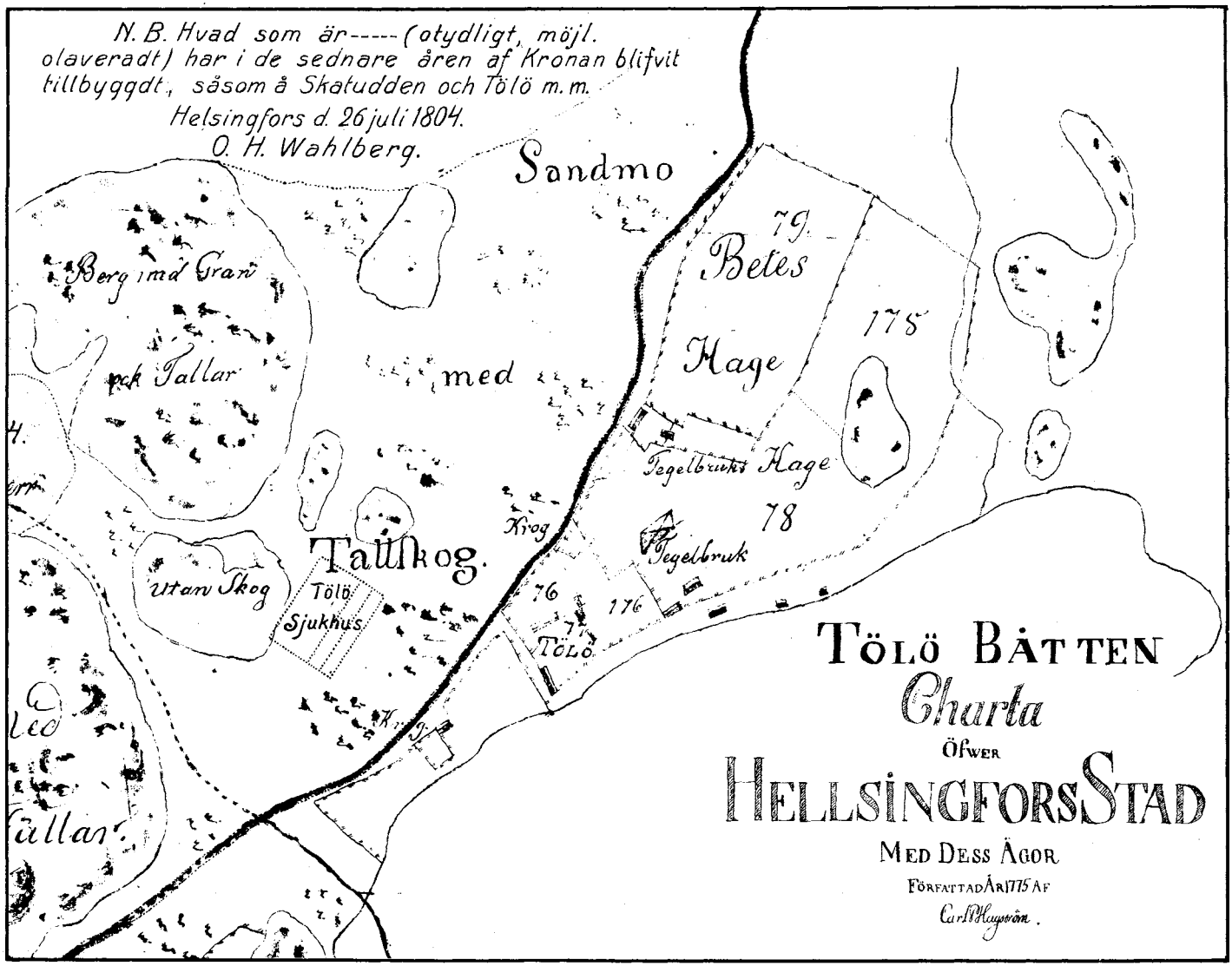

Anm: ..... Gränserna för Tölö lasarettsområde äro å originalkartan antecknade med blyerts.

Kartta
palstatilasta №60,
Tykistöpiha,
Töölön alueella.

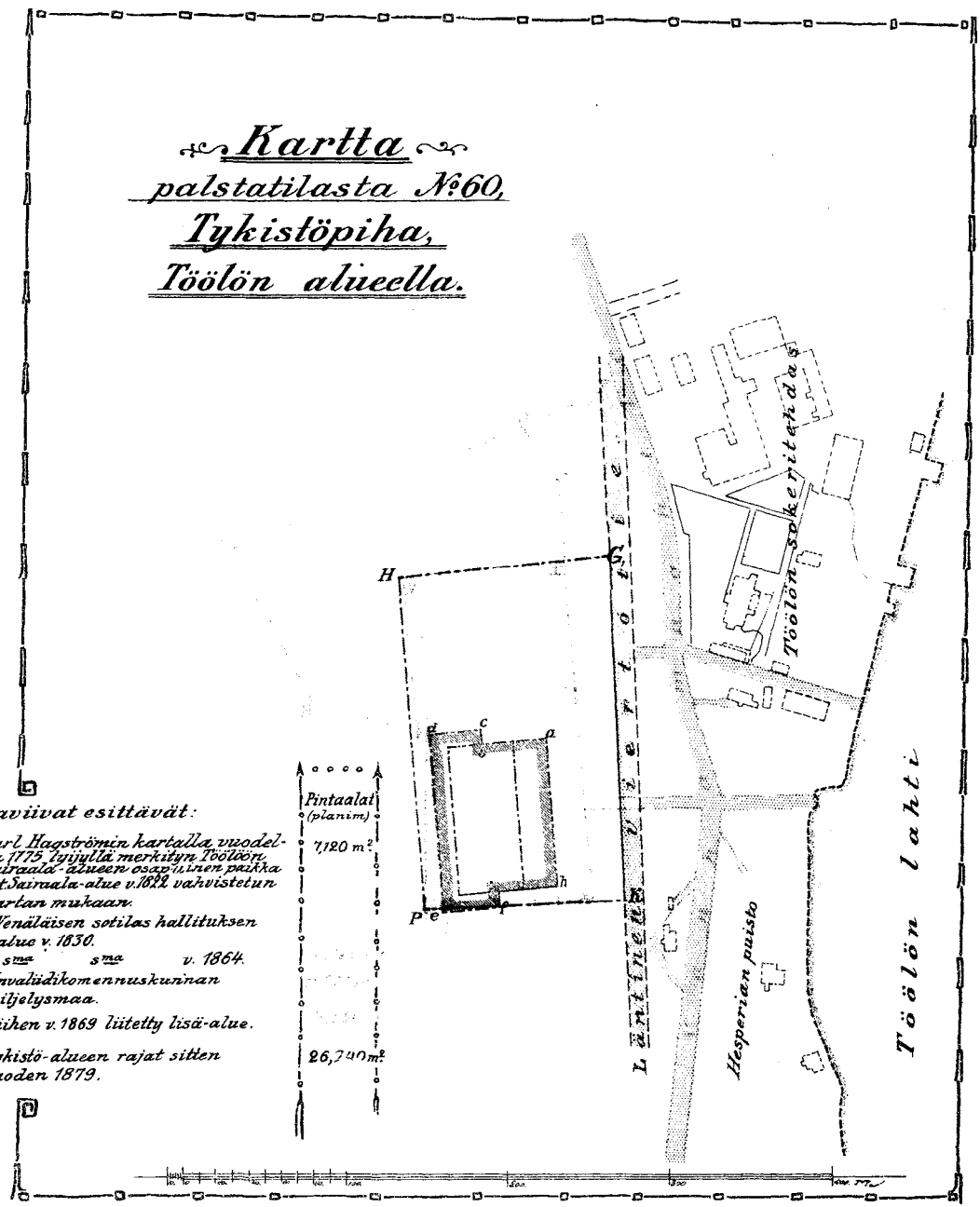

Rajaviivat esittävät:

a.b.c.d.e.f.g.h. { *Carl Hagströmin kartalla vuodelta 1775 tyijyllä merkityn Töölön, Sairaala-alueen osap:llisen paikka ent. Sairaala-alue v. 1822 vahvistetun kartan mukaan.*

{ *Venäläisen sotilas hallituksen alue v. 1830.*

s:ma s:ma v. 1864.

{ *Invalidikomennuskunnan viljelysmaa.*

G, { *siihen v. 1869 liitetty lisä-alue.*

G.H.P.K. { *Tykistö-alueen rajat sitten vuoden 1879.*

Pintaalat (planim)

7,120 m²

26,740 m²

***Rahatoimikamarin** esitys maa-alueen ostamisesta Helsingin kaupungille Oulunkylän kartanon viereltä Helsingin pitäjässä.*

Helsingin
RAHATOIMIKAMARI,
Kesäk. 10 p:nä 1909.

N:o 295. *Helsingin Kaupunginvaltuustolle.*

Rahatoimikamarille osotetussa kirjelmässä on puutarhurimestari Torsten Barck tarjonnut Helsingin kaupungin lunastettavaksi Oulunkylän kylässä omistamansa maa-alueen, joka on Oulunkylän Kauppapuutarhan nimisenä palstatilana erotettu Landboaksen verotilasta. Palstatila on alaltaan 2,20 hehtaaria ja sen asema käy tarkemmin selville myötäliitetystä kartasta. Niinkuin siitä näkyy, on puheena oleva maa-alue pohjois-, länsi- ja eteläpuolelta Oulonkylän kartanon tilusten ympäröimä ja rajoittuu idässä valtionrautateiden maa-alueeseen. Palstatilalla on isonlainen kasvihuone kivestä ja lasista sekä joitakuita pienempiä ulkohuoneita. Tiluksen hinnaksi on myyjä määrännyt 75,000 markkaa, josta määrästä on laskettu maan osalle 45,000 markkaa, rakennusten 20,000 ja kasvihuoneen irtaimiston osalle 10,000 markkaa.

Mainitun tarjouksen johdosta päätti Rahatoimikamari toimittaa katselmuksen ja arvion itse paikalla. Kamarin jäsenten tämän johdosta käydessä paikalla kaupungininsinöörin ja kaupungingeodeetin kera tuli ilmeisesti selville, että kaupungilla tosin oli painavia syitä hankkia puheena oleva palstatila omakseen, mutta ettei Kamari toiselta puolen voinut puoltaa myyjän asettamia ehtoja. Tämän johdosta sai Kamarin kanslia toimekseen keskustella puutarhurimestari Barckin kanssa eikö kävisi asettaminen toisenlaisia myyntiehtoja, koska kaupunki tietenkään ei olisi halukas ostamaan myyjän kasvihuonetta, ulkohuoneita ja kasvivarastoja. Täällä pohjalla keskusteluja jatkettiin ja ne päättyivät siihen, että puutarhurimestari Barck antoi sen suuntaisen vaihtopuolisen ehdotuksen, että hän 45,000 markan hinnasta myy kaupungille usein mainitun maa-alueen rakennuksitta ja

irtaimistotta sillä ehdolla, että kaupunki sitoutuu 40:ksi taikka 30 vuodeksi antamaan hänelle alueen vuokralle, jossa tapauksessa hän suostuu suorittamaan vuotuista vuokraa 2,250 tai 2,000 markkaa, toisin sanoin määrän, joka vastaa 5 %:n korkoa vaaditulle kauppahinnalle, sekä myöntää vuokran asianmukaisen suorituksen vakuudeksi kaupungille kiinnityksen rakennuksiin sekä asettaa henkilökohtaisen takauksen, jos se harkitaan tarpeelliseksi.

Niinkuin edellä mainittiin, on myytäväksi tarjottu alue kolmelta taholta kaupungin omistaman maan ympäröimä. Tiluspalsta käsittää osaksi hyvinviljeltyä puutarhamaata, osaksi kivikkoa. Likeiseen Vantaan jokeen alue ei rajoitu, mutta ulottuu sitä vastoin valtionrautateiden maahan. Jos palstatila vastaisuudessa jaetaan useampaan pienempään huvilapalstaan, mikä todennäköisesti on ennemmin tai myöhemmin tapahtuva, voi kaupunki tosin maanomistajana estää johtamasta viemäreitä omistamiensa maiden halki Vantaan jokeen, mutta ei valtionrautateiden alueella jo olevaan viemäriin. Kun kaupungilla on ollut tuntuvia kustannuksia Oulunkylän kartanon ostosta eikä tällä ole ollut tarkoituksena ainoastaan maa-alueiden lisääminen, vaan myös mikäli nyttemmin käy päinsä Vantaan joen suojeleminen sanottavammalta saastutukselta aivan kaupungin vesilaitoksen yläpuolella, näyttää siltä kuin kaupungin olisi edelleen käytävä alottamaansa suuntaan eikä nyt kammottava sitä verraten vähäistä kustannusta, minkä puheena olevan alueen lunastus olisi tuottava. Kaupungille ei myöskään saata olla suotavaa eikä onnellista, jos keskellä kaupungin tiluksia sijaitsevalle alueelle ja omalle pohjalle rakennetaan joitakin huvilarakennuksia tai jopa pienenläntä huvilasiirtolakin. Tosin on vaadittu hinta Rahatoimikamarin mielestä varsin suuri, kun lunastus olisi oleva 2 markkaa neliömetriltä, jommoista hintaa ei tähän asti liene maksettu maasta näillä seuduilla. Mutta tässä on huomattava, että myyjä sitoutuu vuokraamaan koko alueen kaupungilta 40 vuodeksi ja kauppasumman 5 %:n korkoa vastaavasta vuokramaksusta. Tätä sitoumusta ei ole jätettävä huomioon ottamatta tarjouksen luonnetta arvosteltaessa. Sillä todellisuudessa on kaupunki 40 vuoden aikana saava 5 %:n koron maksetulle kauppasummalle; ja epäilemätöntä lienee, että maan arvon kohoaminen näillä seuduin jatkuu niin nopeasti, että kaupungin täytyisi vuonna 1949 suorittaa paljon suurempi hinta kuin nykyään vaadittu, jos maa-alueen oston silloin syystä tai toisesta katsottaisiin pitävän tulla kysymykseen. Tämän johdosta ja kun myyjä sen ohella sitoutuu vuokra-aikana luovuttamaan kaupungille liikenneväylän laittamista tai muuta välttämätöntä tarvetta varten tarpeellisen maa-alueen kohtuullista vuokranalennusta vastaan, ei Rahatoimikamari ole voinut havaita muuta kuin että kaupungin, vaikkakin vaadittua hintaa täytyy pitää kohtuuttoman korkeana, kuitenkin myyntitarjoukseen liittyviin ehtoihin nähden olisi jo nyt vastaisia tarpeita varten ja mikäli mahdollista suojellakseen Vantaan jokirantaa hyväksyttävä tehty myyntitarjous.

Rahatoimikamari saa sentähden kunnioittaen ehdottaa, että **Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin** päättäisi:

45,000 markan hinnasta ostaa puutarhurimestari Torsten Barckilta hänen Helsingin pitäjän Oulunkylässä omistamansa palstatilan „Oulunkylän Kauppapuutarhan“; sekä

että tähän tarpeellinen määrä on suoritettava 1909 vuoden lainavaroista;

että **varsinainen Kaupunginvaltuusto** päättäisi:

antaa puheena olevan palstatilan 40 vuoden ajaksi, luettuna ensintulevan tammikuun 1 päivästä, puutarhurimestari Torsten Barckille vuokralle vuotuista 2,250 markan vuokramaksua vastaan, kuitenkin velvoittaen vuokramiehen, siinä tapauksessa että kaupunki vuokra-aikana liikenneväylän laittamista varten tai muuhun yleiseen tarpeeseen tarvitsee maata tältä alueelta, luovuttamaan tarvittavan alueen vuokramaksun suhteellista alennusta vastaan.

Rahatoimikamarin puolesta:

Carl Nummelin.

Georg Estlander.

Helsingissä. Sanomalehti- ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

Kartta Oulunkylän kartanon maiden sisällä sijaitsevasta Kauppapuutarhasta.

Karta öfver en inom Åggelby gårds egor belägen Handelsträdgård.

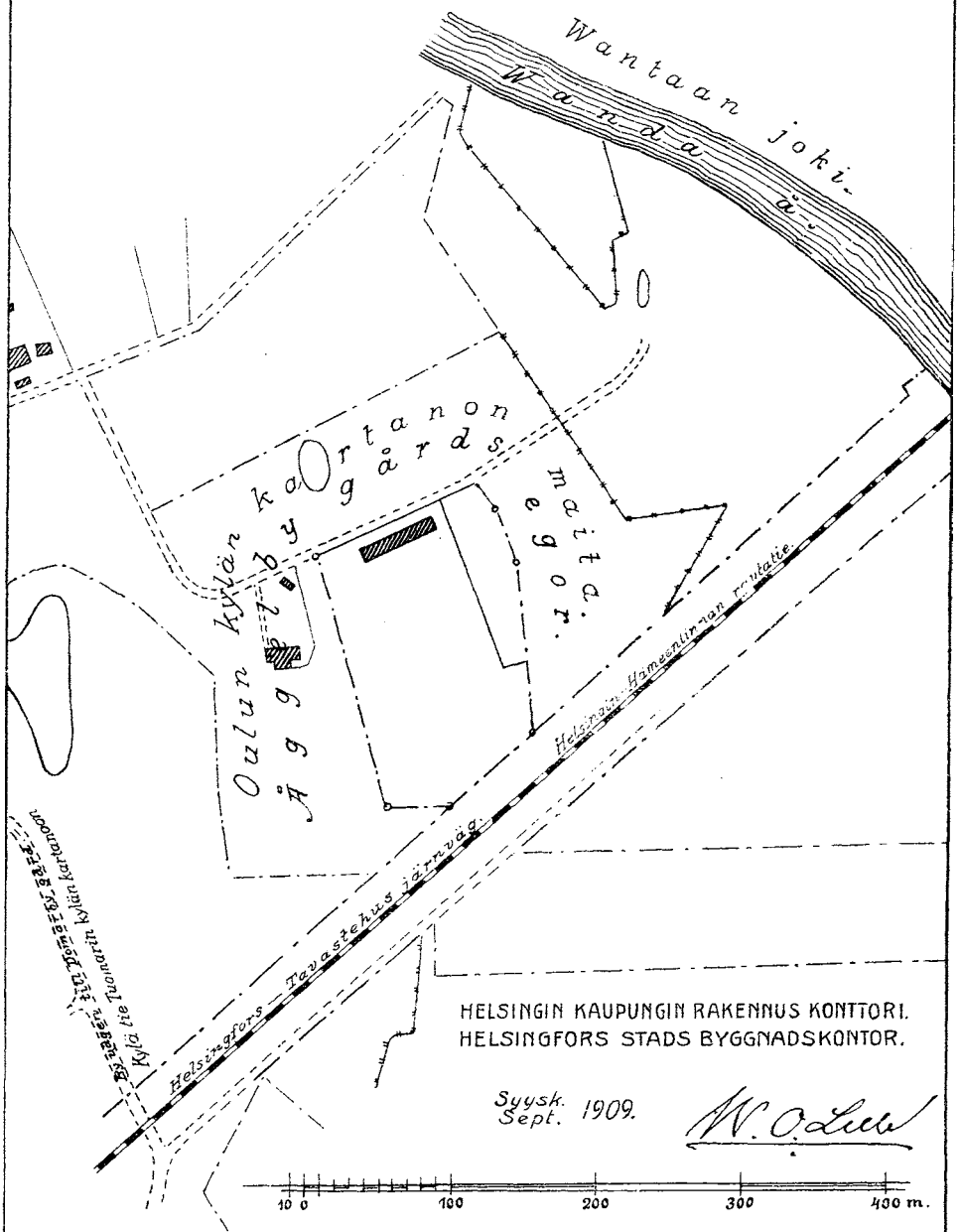

JULIUS A. HERTZBERG

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI.

Syyskuun 9 päivänä 1909.

N:o 400.

Rahatoimikamarin *lausunto Helsingin kaupungin mielisairaitten hoidon järjestämisestä.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Lähetteessä kuluvan vuoden kesäkuun 8 päivältä on Rahatoimikamari saanut tehtäväkseen antaa lausunnon nykyisen työ- ja vaivaistalon joutilaiksi tulevain rakennusten käyttämistä ja Helsingin kaupungin mielisairaitten hoidon järjestämistä koskevia kysymyksiä käsittelemään asetetun komitean antamasta ja Kaupunginvaltuustolle lähetetystä mietinnöstä, ollen Rahatoimikamarin erityisesti kiinnitettävä huomiota asian rahalliseen puoleen.

Kaupungin mielisairasten hoidon järjestäminen ajan vaatimusten mukaisesti on epäilemättä Helsingin kunnan lainmukainen velvollisuus. Kiellettävissä ei ole myöskään että, semmoiseksi kuin mainittu sairaanhoito nykyään on kaupungissa järjestettynä, oikeutettuja muistutuksia sekä terveyshoidolliselta että yleisinhimilliseltä kannalta voidaan tehdä ja onkin tehty. Mainitun komitean tekemä ehdotus asian ratkaisemiseksi olisi epäilemättä onnistuneesti järjestävä tämän pulmallisen kysymyksen. Ja tässä on huomattava että, jos Valtuusto hyväksyy komitean ehdotuksen, tulisi käytäntöön järjestelmä, joka tekee nyt suunnitellun laitoksen vastaiset oleelliset laajennukset mahdollisiksi, jos ne tarpeellisiksi havaitaan, tarvitsematta kaupungin siihen uhrata mainittavia kustannuksia. Niillä tuntuvilla menoilla, joita kunnan niin ollen täytyisi lähivuosina käyttää mainittuun tarkoitukseen, tulisi siten rakennetuksi sekä täysin ajanmukainen ja muutoin olojen vaatimuksia vastaava mielisairaitten laitos, kuin myös toteutetuksi suunnitelma, joka sallisi kaupungin vastaisuudessa verraten vähäpätöisillä kustannuksilla laajentaa puheena olevaa laitosta. Sairaanhoitonäkökannalta katsoen on Rahatoimikamari voinut kaikin puolin yhtyä tehtyyn ehdotukseen.

Kun Rahatoimikamari kuitenkin on katsonut täytyvänsä Valtuustolle ehdottaa, ettei asiaa nykyään ratkaistaisi positiiviseen suuntaan, on tämä johtunut yksinomaan raha-asiallisista syistä. Tarkastaessaan esitettyä kustannusarviota ja ykköshintoja ei Rahatoimikamari ole voinut pitää niitää oikeina, vaan on vertaillessaan niitä nykyään käypiin hintoihin ja palkkoihin saanut sen vakaumuksen, että suunnitellun mielisairaalan lopulliset rakennuskustannukset pikemmin nousevat 3 milj. markkaan kuin pyydettyyn 2,471,000 markan määrään. Vuotuisten menojen ja tulojen arviolaskelmassa lienevät viimeksi mainitut arvioidut liian suuriksi, kun poti-

laiden päivämaksuista, 1: 30—5 markasta, on arvioitu olevan tuloja 30,000 markkaa, ja taas menosäännössä on erinäisiä, vaikkakin vähäisiä eriä jätetty kokonaan huomioon ottamatta. Mutta katsomatta mainittuihin asianhaaroihin, jotka eivät vaikuttane ratkaisevasti asian lopulliseen päätökseen, on Rahatoimikamari pitänyt velvollisuutenaan likemmältä kajota kaupunginrahaston nykyiseen rahalliseen tilaan sekä niihin vaatimuksiin, joita lähimmässä tulevaisuudessa on odotettavissa uusien yritysten toteuttamiseen nähden.

Niinkuin seuraavasta yhdistelmästä näkyy, on Kaupunginvaltuusto jo osottanut käytettävänä olevista lainavaroista maksettavaksi 12,312,300 markkaa.

Vuosien 1908 ja 1909 menosäännöissä on 1909 vuoden obligatsioonilainasta osotettu:

Marian sairaalan laajentamiseen	600,000: —
Ainespihan kaasukelloa varten	260,000: —
Kaasutehtaan kehäjohtoa varten	450,000: — 494,000: —
Uutta työ- ja vaivaistaloa varten	500,000: —
Oulunkylän kartanon ostoon	143,000: —
Uutta kaasutehdasta varten	2,500,000: —
Vesijohdon laajentamiseen	1,100,400: —
	Smk 6,047,400: —

Sen lisäksi on lainavaroista osotettu:

Uutta sähkötehdasta varten	775,000: — 350,000: — *)
Kaasutehtaan kehäjohtoa varten	271,390: —
Uutta työ- ja vaivaistaloa varten	1,200,000: —
Oulunkylän kartanon ostoon	357,000: —
Uutta kaasutehdasta varten	1,475,000: —
Vesijohdon laajentamiseen	399,600: —
Vilhon- ja Fabianinkadun tontteja varten	1,437,000: —
	Smk 6,264,990: —

*) Sähkötehdasta varten kaikkiaan osotettu määräraha on Smk 3,275,000. Tähän tulee vielä lisäksi Smk 350,000 Kasarmin- ja Pikku Roopertinkadun kulmauksessa olevan tontin ostoa varten, ellei sanotun määrän ole katsottava sisältyvän aikaisemmin myönnettyyn summaan, josta asiasta ei ole päätöstä olemassa.

Vuoden 1909 lainavaroista on tähän asti käytetty 8,400,000 markkaa, johon summaan myös on luettu Kaivokadun tontin N:o 12 hinta, 650,000 markkaa, sekä kunnallista sähkötehdasta varten myönnetyt etuannit.

Edellä oleva selvitys osottanee jäävämättömästi, ettei kaupungin viranomaisten nykyään ole tehtävä niin suuria menoja aiheuttavia päätöksiä kuin tässä puheena olevan laitoksen rakennuttaminen tietäisi. On valitettu, että kaupungin veroäyri on viime vuosina liian nopeasti kohonnut. Mutta on epäilemätöntä, että veroäyri on edelleen kohoava, jos kaupunki lähivuosina sitoutuu suurenlaisiin menoihin. Jo nykyään on kaupungin vuosittain suoritettava korkoa ja kuoletusta yli $1^1/_2$ milj. markan. Jos kaupungin verotaakka yhäkin lisääntyy kaupungin taloudellisen kantokyvyn samassa suhteessa kasvamatta, on itsestään selvä, että taksoituksella suoritettava määrä kasvaa ja painaa vuosi vuodelta yhä raskaammin väestön veroamaksavaa osaa. On niinikään muistettava, että vaikkakin kaupungin asukasluku on nopeasti lisääntynyt, väestön taloudellinen kantokyky ei lisäänny samassa suhteessa, koska suuri osa kaupunkiin muuttaneita aineksia ei ainoastaan ole lisäämättä kaupungin rahaston tuloja, vaan päin vastoin asettaa melkoisia taloudellisia vaatimuksia yhteiskunnalle. Ja huomattava on niinikään, että niin nopeasti kuin kaupungin väkiluku nykyään lisääntyykin, ei asukasluku kuitenkaan vielä ole 130,000 henkeä suurempi. Ja ettei tämän kokoinen kaupunki tietenkään kykene toteuttamaan niin kalliita yrityksiä kuin edellä mainitut ja muut huomattavat, joiden lopullista päättämistä tuskin käynee lykkääminen toistaiseksi, on itsestään selvä. Tämän ohella olisi sekin asianhaara otettava huomioon, että kaupungin yleisten rakennusyritysten yhtäjaksoisuus on mikäli mahdollista pysytettävä siten, ettei ylen monta ja ylen suurta rakennusyritystä yhtaikaa toteuteta, vaan että kun yksi rakennusyritys on suoritettu toiseen ryhdytään. Ainoastaan siten voivat kaupungin viranomaiset herkeämättä tarjota työtä työväelleen ja siten myös on kaupungin töiden arvaamattomaksi hyödyksi aikaansaatavissa kunnollisten työntekijäin kantajoukko, joka aina tietää voivansa ansaita elotuksensa kaupungin töissä.

Vihdoin on Rahatoimikamari katsonut olevan huomauttaminen vieläkin kahta seikkaa, jotka johonkin määrin voivat vaikuttaa asiassa tehtävään päätökseen.

Laitos on aijottu sijoitettavaksi Sipoon kuntaan ja on ajateltu laitoksen viemärijohto suunnattavaksi Sipoon jokeen, mihin lokavesi juoksisi tultuaan sitä ennen puhdistetuksi. Puuttuu kuitenkin selvitystä siitä, ovatko Sipoon terveydenhoitoviranomaiset näin ollen estelemättä laitoksen rakentamista ehdotetulle alueelle. Ennen lopullisen päätöksen tekemistä olisi asianomaiselta viranomaiselta hankittava lausunto mainitusta seikasta.

Ostettavaksi aijotuita maa-alueita koskevat tarjoukset ovat myyjille sitovia ainoastaan tämän vuoden loppuun. Jos kysymys nyt raukee tai jätetään toistaiseksi avoimeksi, on syytä varoa että maanomistajat keskustelujen uusiintuessa tuntuvasti korottavat hintatarjouksiaan, eivätpä kenties enää ole halukkaita keskustelemaankaan kaupungin kanssa. Tämän mahdollisuuden on Rahatoimikamari ottanut huo-

mioon, mutta ei ole voinut antaa sille ratkaisevaa merkitystä. Sillä vaikkakin nuo jo korkealle nostetut hinnat vastedes yhäkin kohoaisivat ja kaupungille siten koituisi lisäkustannuksia, ovat nämä kuitenkin niin verraten vähäpätöiset kustannusten koko arviosummaan nähden, ettei siihen ole kiinnitettävä huomiota. Ja jos puheena olevia alueita mahdollisesti ei enää tarjottaisi myytäviksi, lienee kuitenkin maastamme saatavissa muitakin oloja taikka voinee kaupunki hätätilassa luovuttaa tarpeellisen maan Bromarvin pitäjässä omistamaltaan Bengtsårin alueelta.

Edellä kosketeltuihin seikkoihin nähden on Rahatoimikamari katsonut varovaisen rahapolitiikan vaativan, että kysymys uuden mielisairaalan rakennuttamisesta nykyään jätetään lepäämään sekä vastedes edullisempain taloudellisten olojen vallitessa jälleen otetaan harkittavaksi.

Samalla kun Rahatoimikamari on raha-asialliselta kannalta katsonut olevan ehdottaminen hyljättäväksi ehdotuksen tarpeellisten lainavarain osottamisesta edellä mainittuun tarkoitukseen, on Kamarissa otettu käsiteltäväksi kysymys, miten kaupunki on, siihen asti kun pyydetyt varat voidaan osottaa, voiva välttävästi tyydyttää lain mukaisen velvollisuutensa mielisairaitten hoitoon nähden. Vaikkei Rahatoimikamarilla tosin ole sitä tähän kuuluvain asiain erikoistuntemusta, mikä on tarpeen kaikkien asiaan vaikuttavien seikkojen kaikinpuoliseksi arvostelemiseksi, on Rahatoimikamari kuitenkin katsonut olevan likemmältä kajoominen ehdotukseen, joka on asian käsittelyn aikana Kamarissa tehty ja jota täytyy pitää niin tärkeänä, että se voidaan tämän yhtydessä jättää Valtuuston harkittavaksi, vaikkakin lopullisen toimenpiteen asiassa täytyy jäädä enemmän selvityksen varaan.

Viime keväänä yhtyi Valtuusto Rahatoimikamarin esittämänsä selvityksen pohjalla antamaan lausuntoon, että kaupunki tosin vaatii itselleen omistusoikeutta Lapviikin sairaala-alueeseen, mutta että valtiovarasto saa, niin kauan kun aluetta käytetään mielisairaiden hoitotarkoitukseen, käyttää sitä vastamainittuun tarpeeseen. Mikäli Kamari on saanut tietoonsa, on olemassa maamme mielisairaiden hoidon järjestämistä varten asetetun komitean valmistama ja asianomaisten viranomaisten puoltama ehdotus että Lapviikin houruinhoitolaitosta vuonna 1911 laajennettaisiin nykyisellä paikallaan tuutuvalla sairassijain luvulla. Mahdotonta ei myöskään ole, ja tämä ajatus onkin jo julkilausuttu, että samalle alueelle vastedes rakennetaan muita valtion houruinhoitolaitoksia. Jos niin tehdään, on kaupungille käyvä miltei mahdottomaksi saada takaisin käyttöoikeutensa puheena olevaan alueeseen, jonka täydellinen hallintaoikeus kuitenkin on kaupungille mitä tärkein. Tähän nähden on Kamarissa herännyt ajatus, että kaupunginviranomaisten olisi niin pian kuin suinkin ryhdyttävä keskusteluihin valtiovaraston kanssa sekä sille tarjottava tarpeellinen maksuton alue uuden keskuslaitoksen rakentamista varten sinne sekä lunastaa Lapviikin alueella olevat valtion rakennukset. Jos sellainen sopimus saadaan aikaan, mikä ei näytä mahdottomalta, sekä valtio-

varasto sitoutuu vuosina 1911 ja 1912 toiseen paikkaan rakennuttamaan uuden mielisairaiden keskuslaitoksen, voisi kaupunki toistaiseksi käyttää nykyistä mielisairaalaa kunnallisena houruinhoitolaitoksena. Täten ja kun ei ainoastaan useampia sijoja olisi tarjona valtion mielisairaalassa, vaan myös osaa kaupungin uutta vaivaistaloa voisi väliaikaisesti käyttää mielisairaitten hoitolana, voisi kaupunki tulla jonkun ajan, kenties kymmenisen vuotta, toimeen rakentamatta nyt suunniteltua mielisairaalaa. Rahatoimikamari kyllä myöntää, että kaupungin terveydenhoitoviranomaisille lähivuosina käy vaikeaksi järjestää kaupungin mielisairaitten hoitoa, mutta toiselta puolen Kamari ei ole voinut löytää soveliaampaa asian ratkaisua eikä edellä mainittu komiteakaan ole mitään keinoa ehdottanut.

Edellä sanotun nojalla saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa, että Valtuusto, ennen asian jättämistä lisätyn Valtuuston käsiteltäväksi, päättäisi:

> *antaa Terveyhdenhoitolautakunnan tehtäväksi niin ehdottaa miten mielisairaitten hoito olisi väliaikaisesti ja lähivuosina järjestettävä, kuin myös antaa lausunnon Rahatoimikamarin nostamasta kysymyksestä mikäli koskee Lapviikin sairaala-alueen käyttöoikeuden takaisin hankkimista kaupungille.*

Läheteasiakirjat karttoineen palautetaan tämän mukana.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino 1909.

***Lausunto** kaupungin teknillisten laitosten hallinnon kirjanpidon perusteista.*

HELSINGIN

RAHATOIMIKAMARI.

Syyskuun 23 päivänä 1909.

N:o 412.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kirjelmässä viime vuoden joulukuun 1 päivältä on Kaupunginvaltuusto antanut Rahatoimikamarin toimeksi, sen johdosta että asiaa valmistelemaan asetettu valiokunta oli laatinut ja Valtuustolle antanut mietinnön kaupungin teknillisten laitosten hallinnon kirjanpidon perusteista, siitä hankkia lausunnon kaupungin teknillisten laitosten hallituksilta sekä lähettää ne Kaupunginvaltuustolle oman lausuntonsa kera.

Niinkuin liitteistä I—IV näkyy, ovat nyttemmin sekä valaistuslaitoksen Hallitus ja sähkötehtaan Rakennushallitus että myös Vesijohtokonttori ja Rahatoimikonttori Kamarille antaneet lausuntonsa puheena olevasta asiasta. Kun Rahatoimikamarilla on jo ennen ollut tilaisuutta antaa lausuntonsa puheena olevasta asiasta (pain. asiakirj. N:o 46 vuodelta 1907), saa Kamari, joka muutoin on kaikin puolin voinut yhtyä Rahatoimikonttorin lausumiin mielipiteisiin ja ehdotuksiin, kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että kaasun ja sähkövoiman hintain laskemisessa otetaan huomioon:

a) käyttö- ja hallintokustannukset;

b) laitosten kunnossapitoa tarkoittavain korjausten kustannukset;

c) niiden varain korko, jotka kaupunki on antanut sekä seisoviksi että tilapäislainoiksi;

d) erityisen vahvistetun suunnitelman mukainen poistomäärä;

e) yksityiskulutuksen tuottama myyntivoitto;

että kaupungin teknillisten laitosten kirjanpidossa tasaustilistä poistetaan laitosten arvo, mutta asianomaisissa vuosikertomuksissa annetaan tästä täydelliset tiedot; sekä

että samoja määräyksiä, jotka kunnassa tulevat voimaan kaasun ja sähkövoiman hinnoittamiseen nähden, myös on sovellettava kulutetun veden hinnoittamiseen.

Läheteasiakirjat palautetaan tämän mukana.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Liite I.

HELSINGIN KAUPUNGIN

VALAISTUSLAITOKSEN HALLITUS.

Helsingissä,
tammikuun 2 päivänä 1909.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Lähetteen mukaan viime joulukuun 17 päivältä on Kamari Kaupunginvaltuuston kehotuksesta pyytänyt Hallituksen lausuntoa Kaupunginvaltuuston asettaman valiokunnan mietinnöstä (pain. asiakirj. N:o 42 vuodelta 1908), joka käsittelee kaupungin teknillisten laitosten hallinnon kirjanpidon perusteita, ja saa Hallitus tämän johdosta lausua seuraavaa.

Niiden perusteiden selville saamiseksi, „joiden mukaan kaupungin teknillisten laitosten pääoma-arvo olisi vuositilinpäätöksessä merkittävä ja erittäin missä määrin niiden poiskirjoitukset olisi vuositulosta arvioitaessa tileihin merkittävä“, on Valiokunta lähtenyt siltä pohjalta, ettei olisi ainoastaan toivottavaa, vaan tarpeellistakin että teknillisten laitosten tuotteet myytäisiin omien kustannusten hinnasta, ja ehdottaa Valiokunta tämän hinnan laskettavaksi siten, että puhtaiksi käyttö- ja hallintokustannuksiksi vuosittain merkittäisiin korjauskustannukset, laitokseen käytetyn pääoman obligatsionilainain vuotuismaksu, pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otettujen muiden lainain vuotuismaksu, sekä liikepääoman taikka kaupungin antaman tilapäisen lainamäärän korko. Onhan kieltämätöntä, että kaupungin ostaessa kaasutehtaan, samaten kuin Kaupunginvaltuuston päättäessä rakennuttaa kunnallisen sähkötehtaan tämä tapahtui siinä aikomuksessa että kaupungin asukkaiden tarpeeksi saataisiin valoa ja voimaa kohtuullista korvausta vastaan. Tämä käy selvimmin ilmi siitä, että Kaupunginvaltuusto on pidättänyt itselleen oikeuden määrätä kaasun hinnan, ja luultavasti tulee sama menettelyä noudatettavaksi sähköön nähden. On kuitenkin syytä epäillä, tarkoittiko se Kaupunginvaltuusto, joka tämän päätöksen teki, että valmistettu kaasu (tai sähkö) annettaisiin kuluttajille omain kustannusten hinnasta, sillä täytyyhän edellyttää, että silloin oli kysymyksessä koko yhteiskunnan etujen valvominen. Jos tuloutus tarkottaisi vedenkulutusta, olisi suurempaa aihetta omain kustannusten mukaisen hinnan soveltamiseen, koska hinnanalennus tulisi kaikkien kaupungin asukkaiden hyväksi. Mutta kun on kysymyksessä kaasu, hyödyttäisi ehdotettu hinnanalennus pääasiallisesti ainoastaan valokaasun kuluttajia, s. o. yhteiskunnan varakkaampaa osaa, jolla on varoja käyttää tätä valaistusta. Eritoten on niinikään huomattava, että mitä suurempi kulutus on, sitä suurempaa taloudellista hyötyä olisi kuluttajalla oleva ehdotetusta hinnoitustavasta. Lämmityskaasua (ynnä valo-

kaasua yhteen liekkiin) annetaan nimittäin nykyään hinnasta, joka likimääräisen arvion mukaan jonkun verran nousee omia kustannuksia korkeammaksi, kun nämä lasketaan Valiokunnan ehdottamien perusteiden mukaan. Valokaasun nykyinen hinta on tosin korkeanlainen, mutta toistaiseksi ei ole näyttänyt mahdolliselta ehdottaa sen alentamista, kun nykyinen kaasutehdas ei kykenisi tyydyttämään suurempaa kysyntää, jommoista luultavasti syntyisi siinä tapauksessa että tuo sinänsä toivottava hinnanalennus tulisi toimeen. Mutta vaikka tämä kävisikin päinsä, olisi kuitenkin edelleen olemassa se arveluttava asianlaita, että niitä etuja, joita Valiokunnan ehdotuksesta seuraisi, ei voitaisi hankkia kaupungin asukkaille yleiseen, vaan ainoastaan rajoitetulle ostajapiirille. Sitä paitsi ei saata kaupungin tuntuvasti kohoaviin menoihin nähden olla kaupungille samantekevä, voiko se kulunkiarviota tehdessään odottaa saavansa satojatuhansia markkoja välittömiä tuloja enemmän taikka vähemmän.

Valiokunnan ehdotuksen mukaan olisi tuotetun hyötytavaran hintaa seuravaksi vuodeksi määrättäessä myös otettava varteen niiden rahamääräin vuotuismaksu, jotka edellisenä vuonna on käytetty putki- tai johtoverkon laajentamiseen, mittarien ja johtojen ostoon, laitoksen uutis- tai lisärakennuksiin y. m. Kun nämä menot vuosittain uusiintuvat suuremmassa taikka vähemmässä määrässä, olisi joka vuodeksi laadittava uusi vuotuismaksulaskelma, jossa olisi varteen otettava että on jonkummoista yhdenmukaisuutta olemassa toiselta puolen lainan kuoletusajan ja toiselta puolen laitoksen eri osain todennäköisen jälellä olevan elinajan kesken. Ehdotus että laajennukset ja semmoinen kustannettaisiin lainavaroilla on jyrkästi vastoin sitä menettelyä, jota tähän asti on noudatettu sinä aikana, minkä kaasutehdas on ollut kaupungin hoidossa, sillä kaikki nämä menot on suoritettu voittovaroista. Tämän yhteydessä huomautettakoon, että mainitut menot on 1909 vuoden kulunkiarviossa laskettu S:markaksi 137,041: 10 ja nousevat hallintokaudelta lokakuun 1 päivästä 1900 joulukuun 31 päivään 1907 S:markkaan 820,439: 50.

Jos Valiokunnan ehdottamaa laskutapaa olisi noudatettu lokakuun 1 päivästä 1900, olisivat 1907 vuoden päättyessä sekä kaupungin velat lisääntyneet viimeksi mainitulla määrällä, että myös ollut välttämätöntä korottaa taksoitusta sanottuna aikana kaasutehtaan antaman säästön määrällä (katso Hallituksen kertomusta vuodelta 1907, siv. 14).

Smk 1,064,706: 51 siitä vähennettyä
„ 507,500: — eli 5 %:n vuotuismaksu ostoarvolle
Smk 1,400,000 eli

S:mkalla 557,206: 51 yli sen mitä puheena olevain vuosien kulunkiarvioissa on märätty taksoituksella otettavaksi.

Valiokunnan mielestä olisi laskelmat laadittava niin, että „teknillisten laitosten voitto- ja tappiotili päättyisi siihen, että tulot ovat yhtä suuret kuin menot, siis ei synny voittoa eikä tappiota“. Kun kuitenkin eroavaisuuksia syntyy, olisi nämä Valiokunnan ehdotuksen mukaisesti joinakin vuosina siirrettävä milloin vastattavain milloin

vastaavain puolelle jotta sitten, kun erotus huomataan liian suureksi, voitaisiin ryhtyä toimiin hinnan korottamiseksi tai alentamiseksi, joten joksikin aikaa saavutettaisiin tasapaino. Olisiko sellainen menettely kunnallislain hengen ja tarkoituksen mukainen, saanee syystä epäillä.

Lopuksi pyytää Hallitus huomauttaa, että se perustellussa lausunnossa lokakuun 9 päivältä 1907 (pain. asiakirj. N:o 46 vuodelta 1907) on käsiteltävänä olevassa asiassa tehnyt sen ehdotuksen, johon Rahatoimikamarikin on sittemmin yhtynyt, nimittäin „että kaupungin teknillisten laitosten kirjanpidon perusteet pysytettäisiin ennallaan“ ja „että Kaupunginvaltuusto tilinpäätösten mukaan päättäisi kuinka suuri osa voittoa on poiskirjoitettava taikka muulla tavoin käytettävä“. Jos tämä Hallituksen ehdotus hyväksytään, tulisi asianomaisten lainain vuotuismaksu (kuoletus + korko) erotettavaksi siitä voitosta, minkä kaasutehdas tämän lisäksi antaisi, ja olisi vuotuismaksuun luettu kuoletus merkitsevä samaa kuin Valiokunnan puoltama poiskirjoitus.

Tässä esitetyistä syistä ja kun Hallitukselle ei ole tunnettua, että ylipäätään missään muualla, missä kunnat harjoittavat teknillistä liiketointa, kuluttajat saisivat valoa taikka voimaa omien kustannusten hinnasta, ei Hallitus puolestaan voi kannattaa Valiokunnan ehdotusta, vaan esittää että Kaupunginvaltuusto antaisi Hallitukselle toimeksi valaistuslaitoksen kulunkiarviota vuodeksi 1910 tehtäessä soveltaa hallituksen aikaisemmin ehdottamaa ja Rahatoimikamarin puoltamaa menettelyä.

Hj. Schildt.

Edvin Willgren. Gustaf Mattsson.

Liite II.

HELSINGIN KAUPUNGIN

SÄHKÖTEHDAS.

Helsingissä,
maaliskuun 18 päivänä 1909.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Rakennushallitus, jota Kamari on kehottanut antamaan lausunnon Kaupunginvaltuuston valiokunnanmietinnön johdosta (pain. asiakirj. N:o 42 vuodelta 1908) saa täten palauttaen läheteasiakirjat kaupungin sähkötehtaan hallinnosta ja käyttöarviolaskelmista niiden ponsien johdosta, mitä valiokunta ehdottaa hyväksyttäviksi, lyhyesti lausua seuraavaa:

Valiokunta ehdottaa käyttöarviolaskelmaan nähden 1:o, että paitsi puhtaita käyttö- ja hallintokustannuksia vuotuisiksi menoiksi merkittäisiin:

a) kustannukset laitosten kunnossapitoa tarkoittavista korjauksista,

b) asianomaiseen laitokseen pantua pääomaa vastaava osa vuotuismaksua (siihen luettuna kuoletus ja pääomanalennus) sille obligationilainalle, jolla pääoma on hankittu,

c) niiden lainavarojen vuotuismaksu, joita ei ole hankittu obligationilainalla, jossa tapauksessa kuoletusaika ja korko on määrättävä niin pian kun laina on vahvistettu muutos- tahi lisärakennusta varten otetuksi seisovaksi lainaksi, sekä

d) korko mikä 2:o kohdan mukaan voi kohdata asianomaista laitosta liikepääomaan tahi kaupungin antamaan tilapäislainaan nähden.

a) kohdansa mainitut kustannukset luetaan yleensä vuotuisiin käyttökustannuksiin eikä siihen ole siis mitään muistuttamista.

Sitävastoin Hallitus ei voi hyväksyä b) kohdan mukaista menettelyä, sillä jos laskettaessa sähkövirran myyntihinta omain kustannusten pohjalla kustannuksiin lisättäisiin sellaisen laitoksen arvon vuotuismaksu, joka, niinkuin meillä nykyään on laita, rakennuksiin, johtoverkkoihin ja suureksi osaksi myös koneelliseen sisustukseen nähden on alusta rakennettu tarpeellista huomiota kiinittäen vastaisiin kehitysmahdollisuuksiin, olisi virran hinta ensimäisinä vuosina suhteettoman korkea, mikä paljon vaikeuttaisi kilpailua ja laitoksen säännöllistä kehitystä. Jos tähän lisätään valiokunnan perusteluissaan lausuma käsitys että vieläkin suurempi kuoletus olisi suotava tarvittavan vuotuismaksun saattamiseksi oikeaan suhteeseen laitoksen eri osain elinaikaan, olisi tulos oleva yhäkin epäedullisempi. *On sentähden lähdettävä siitä, ettei koko vuotuismaksua ensimäisinä vuosina voida lukea käyttökustannuksiin, vaan että vastaisuudessa otetaan takaisin, mitä siten on menetetty.*

Jos Hallituksen tuonnempana esittämä ehdotus, että pienemmät laajennukset, uutisrakennukset ja semmoinen mikäli mahdollista kustannetaan voittovaroilla, hyväk-

sytään, ei viimeksimainittuun kuoletukseen tarvita erityistä määrärahaa, koska nämä arvonlisäännykset tekevät mahdolliseksi poiskirjoituksen eräillä tahoilla sellaisiin laitoksen osiin nähden, joiden elinkausi on tarkoitukseen otetun lainan kuoletusaikaa lyhempi.

Momentin 1 c) tahtoisi Hallitus paremman selvyyden vuoksi saada täydennetyksi määräyksellä että laitoksen voittovaroja saadaan vuotuismaksun lisäksi käyttää pienempiin tarveaineiden ostoihin ja lisärakennuksiin. Täten asettuu Hallitus sille periaatteelliselle ja Valiokunnan mielipiteistä poikkeavalle kannalle, jota tuonnempana likemmältä kosketellaan, nimittäin että tariffinmuodostuksen pitää tapahtua siten, että liikkeestä saadaan „kohtalainen“ voitto.

Kohtiin 1 d) ja 2:o ei Rakennushallituksella ole mitään muistuttamista, varsinkaan kun puheena olevaa menettelyä noudatetaan niin täällä kuin muuallakin.

Valiokunnanmietinnön yhdinkohtaa, joka ilmenee 3:o ponnesta ja tarkoittaa että energiaa on annettava kuluttajille omain kustannusten hinnasta, ei Rakennushallitus, niinkuin jo edellä viitattiin, katso olevan hyväksyttävä. Hallituksen mielestä kysymyksellä on suuri periaatteellinen merkitys, sillä ainakin niin kauan kun sähköenergia ei ole tullut niin yleiseksi hyötytavaraksi kuin esim. vesi, on se epäilemättä sovelias välillisen verotuksen esine, jonka merkitystä kunnan kulunkiarviossa ei ole liian vähäiseksi arvattava. Tällä ei suinkaan, niinkuin valiokunta väittää, vastusteta sitä aatetta että, kun kunta ottaa jonkun tuotannon toimekseen, se ei saa tehdä kauppoja „näiden sanain tavallisessa merkityksessä eikä häikäilemättä käyttää hyväkseen joitakuita jäseniään muiden eduksi, vaan tulee sen todellisuudessa hankkia tuotettavakseen ottamansa hyötytavarat alimmasta hinnasta, johon ei sisälly „kohtuutonta voittoa“. Päin vastoin saatetaan täten ne kunnan jäsenet, jotka eivät voi *välittömästi* päästä näitä etuja nauttimaan, ainakin *välillisesti* niistä osallisiksi ja kunnallinen laitos tulee siten kaupungin *kaikkien* asukkaiden hyväksi. Onhan muutoin kokemus osottanut että, kun „kunta ottaa haltuunsa jonkun tuotannon“, voi se vaikeuttaa tai estää „häikäilemätöntä joidenkuiden kunnan jäsenten hyväksikäyttämistä toisten eduksi“, mikä vaara aina on ollut suurempi puheena olevan tuotannon ollessa yksinomaan yksityisten hallussa.

Tariffiteknilliseltä kannalta olisi lisäksi esitettävissä useita tärkeitä yksityiskohtia, jotka ovat omansa vaikeuttamaan valiokunnan ehdottamaa myyntihinnan laskumenettelyä. Sähkötehtaan tariffin määräminen ei nimittäin ole mikään yksinkertainen aritmetinen tehtävä, vaan pitää sen perustua sekä muualta saatuihin kokemuksiin että välittömästi paikallisoloihin.

On muun muassa huomattava, että hankitun kilowattitunnin omain kustannusten hinta paljon riippuu juuri siitä hinnasta, mihin virta myydään. Mitä alempi tämä hinta on, sitä enemmän kuluttajat käyttävät virtaa, ja kun omat kustannukset eivät läheskään suhtaudu annettujen kilowattituntien lukuun, niin seuraa siitä, tiettyjen rajojen sisällä, että virran hintaa alennettaessa myöskin omat kilowattitunnin kustannukset vähenevät.

Lisäksi on tariffi asetettava niin, että laitoksen tuotantokyky yhtäjaksoisesti tulee mahdollisimman tarkoin käytetyksi, koska omain kustannusten hinta sen kautta alenee. Siten voi esim. alemmista tariffihinnoista lisätä sellaista teollisuuskuormitusta, jota tarvitaan muina vuorokauden aikoina kuin tavallista valaistuskuormitusta. Samoista syistä on oikeudenmukaista ja laitokselle edullista, että valaistusvirran hinta tavalla taikka toisella määrätään edullisemmaksi sellaisille tarkoituksille, missä polttoaika, toisin sanoin kulutusaika yhdistettyä kilowattia kohti on pitempi tai sattuu oleellisesti muihin aikoihin, kuin tavallinen suurin kuormitus.

Ensimäisinä toimintavuosinaan sähkötehdas, joka on rakennettu tarpeellisessa määrässä tulevaisuutta huomioon ottaen, ei yleensä voi toivoa minkäänlaista voittoa. Voidakseen mahdollisimman pian saada niin suuren ja tasaisen kuormituksen kuin suinkin ja siten alentaa omia kustannuksia on usein pakko ensimäisinä toimintavuosina myydä virtaa omia kustannuksia halvemmasta hinnasta.

Ponnen 3:o ohella raukee myös ponsi 4:o mitä tulee voitto- tai tappioerotuksen siirtämiseen vuodesta toiseen.

Valiokunnan muihin ponsiin nähden ei Rakennushallituksella ole mitään erityistä muistuttamista, mikäli niitä ei ole edellä kosketeltu.

Loppoponnet: b) „sähkötehtaaseen nähden“ olisi Rakennuksenhallituksen mielestä muutettava kuulumaan seuraavasti:

> että laitoksen käytön alkaessa sen kirjanpito ja taloudellinen hallinto järjestetään samanlaisissa yrityksissä vallitsevan yleisen käytännön mukaisesti varteen ottaen ne ehdotukset, mitkä Rakennushallitus on tässä edellä lainain vuotuismaksun laskemiseen nähden esittänyt;
>
> että hintatariffin ehdotusta tehtaan hankittavalle sähköenergialle tehtäessä siinä otetaan varteen Rakennushallituksen edellä esiintuomat periaatteet.

Helsingissä maaliskuun 18 päivänä 1909.

Helsingin Kaupungin Sähkötehtaan Rakennushallitus:

Karl Appelberg. **J. Sohlman.** **Karl Strömberg.** **Adolf Engström.**

Liite III.

HELSINGIN KAUPUNGIN

VESIJOHTOKONTTORI.

Helsingissä,
huhtikuun 28 päivänä 1909.

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 2,909.

Rahatoimikamari on Konttorin lausunnon saamista varten lähettänyt Valiokunnan mietinnön kaupungin teknillisten laitosten hallinnon kirjanpidon perusteista (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 42 vuodelta 1908), ja saa Konttori tämän tehtävän täyttääkseen kunnioittaen lausua seuraavaa:

Valiokunta huomauttaa aluksi, ettei kirjelmästä, jossa valiokunnalle on annettu tehtävänsä, käy selville kuinka laajasti „kaupungin teknillisten laitosten" käsite on ymmärrettävä; onko niihin luettava ainoastaan kaasu- ja sähkötehdas vaiko kenties myös vesijohtolaitos. Siitä keskustelusta päättäen, mikä aiheutti valiokunnan asettamisen, on valiokunta kuitenkin katsonut voivansa tulla siihen käsitykseen, että likinnä oli tarkoitettu ainoastaan ensinmainittuja kahta tuotantolaitosta, kaasu- ja sähkötehdasta, jonka tähden valiokunnan selvitys rajoittuu ainoastaan näihin. Onko vesijohtolaitosta katsottava teknilliseksi laitokseksi, siitä voi tietysti olla eri mielipiteitä, mutta Konttorin mielestä ei ollenkaan ole tarpeellista nyt vastata tähän kysymykseen, vaan ainoastaan määrätä, onko kirjanpidon perusteita jollakin tavoin muutettava.

Kaikille tunnettuna ja kaikkien tunnustamana epäkohtana on ensiksi mainittava se asianhaara, että kaupunki kaikille asukkailleen niin välttämättömästä tavarasta kuin vedestä kantaa niin korkean hinnan, että vuosittain syntyy suhteettoman suuri voitto, vaikkei kaupungin omaa tuntuvaa kulutusta merkitä mihinkään tileihin. Seurauksena sellaisesta järjestelmästä, missä kaupungin omalla kulutuksella ei ole mitään rajoja, on tietysti että muutamissa tapauksissa suuret vesimäärät mitään hyötyä tuottamatta menevät hukkaan erinäisissä kaupungin laitoksissa ja tämä kulutus tietysti myös välillisesti vaikuttaa vesijohdon taloudelliseen tulokseen aiheuttaen lisääntyneitä menoja ei ainoastaan käytöstä, vaan myös itse vesilaitoksen uusista laajennuksista. Kaupungin veloittaminen sen omiin tarpeisiin käytetystä vedestä on sentähden päämäärä, johon on pyrittävä, eikä tämän periaatteen toteuttamisesta koituisikaan mitään menoa, koska vesimittareja nyttemmin jo on useimmissa paikoissa.

Konttori saa sentähden kunnioittaen ehdottaa sellaisen muutoksen otettavaksi käytäntöön tuloutustavassa että kaupungin omasta vedenkulutuksesta saataisiin laskea omain kustannusten hinta.

Mitä taas yksityiseen kulutukseen tulee, on Konttorin mielestä luonnollisinta, että tässäkin tapauksessa omat kustannukset pannaan tuloutuksen pohjaksi, ja voitaisiin valiokunnan mainitsemaa omain kustannusten laskutapaa soveltuvilta kohdin käyttää. Tässä on nimittäin huomattava että, kun Konttorilla ei ole omaa kirjanpitoa, ei myöskään ole rahallisia välejä laitoksen ja Rahatoimikonttorin välillä, jonka tähden valiokunnan ehdotuksen 2:o kohdan mukainen laskutapa myötä ja vastaan kadottaa varsinaisen merkityksensä. Konttorin mielestä ei myöskään käy hyväksyminen neljättä kohtaa, joka koskee mahdollisen tulojen ja menojen voitton- ja tappionerotuksen siirtämistä seuraavaan vuoteen, koska tämä on vastoin kunnallisasetusta. Sitä vastoin on Konttorin periaatteena aina ollut, että tarveainevarastot luetellaan ja pannaan kirjaan todellisista ostohinnoistaan, jonka tähden tähän ei ole mitään huomauttamista.

Valiokunta ehdottaa vihdoin erinäisiä muutoksia kirjanpitoon ja kaasu- ja sähkötehtaan vuosikertomusten sisällykseen sekä mainitsee ne toimenpiteet, joihin muutosten valmistelemiseksi olisi ryhdyttävä, eikä Konttorilla ole mitään muistuttamista, siinä tapauksessa että samat periaatteet katsottaisiin olevan otettava käytäntöön vesijohtolaitoksessakin.

Läheteasiakirjat myötäliitetään.

Albin Skog.

HELSINGIN

RAHATOIMIKONTTORI.

Helsingissä,
elokuun 6 päivänä 1909.

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 133.

Rahatoimikamari on lähetteessä toukokuun 17 päivältä tänä vuonna vaatinut Rahatoimikonttorin kirjallista lausuntoa kaupungin teknillisten laitosten hallinnon kirjanpidon perusteita koskevasta Kaupunginvaltuuston valiokunnan mietinnöstä (pain. asiakirj. N:o 42 vuodelta 1908) sekä niistä lausunnoista, joita tämän johdosta ovat antaneet Helsingin kaupungin Valaistuslaitoksen Hallitus, Helsingin kaupungin Sähkötehtaan Rakennushallitus ja Helsingin Vesijohtokonttori, ja saa Konttori tämän tehtävän täyttämiseksi lausua seuraavaa:

Kun kaupunki aikanaan osti kaasutehtaan sekä sittemmin päätti siihen teettää lisä- ja uutisrakennuksia, sekä päätti rakennuttaa sähkötehtaan, ei näillä päätöksillä ollut tarkoituksena ainoastaan oman tarpeen tyydyttäminen edullisimmalla tavalla, vaan myös yksityisten kuluttajain varustaminen kaasulla ja sähkövoimalla sekä valaistukseen että liikevoimaksi y. m. kohtuullisesta hinnasta; ja mainittiin tällöin m. m. tärkeimpinä syinä kaupungin toimenpiteisiin että kaupunki oli vastedes saava näistä yrityksistä melkoisia suoranaisia vuotuisia tuloja. Kaasutehtaan vuosivoitto olikin vuodelta 1908 Smk 259,403: 98 saman vuoden kulunkiarviossa lasketun 79,350 markan sijasta. Vuodelta 1909 on käytettävänä olevaksi voitoksi kulunkiarvioon merkitty 200,000 markkaa. Vaikka tästä vähennetäänkin kaupungin ottamista lainoista kaasutehtaan osalle tuleva korko, joka 5 %:ksikin lasketun koron mukaan on 70,000 mk, on joka tapauksessa jälellä melkoinen vuosivoitto. Jos nyt myyntihinta laskettaisiin valiokunnan ehdotuksen mukaan, menisi tämä suoranainen vuotuinen voitto kokonaan kunnalta hukkaan. Sitä paitsi ei kaasu eikä sähkö ole sellainen yleinen hyödyke, joka tulisi yhtä suuressa määrässä kaupungin kaikkien asukkaiden hyväksi, sillä tuon runsaan, ehdottomasti suurimman menon — sisäjohtojen kustannukset — voivat tietystikin ainoastaan verraten varakkaat kaupungin asukkaat suorittaa. Ja jos taas heidän hyväkseen, toisin sanoen, sikäli kuin yritykset laitettaisiin laajemmiksi kuin kunnan omiin tarpeisiin on välttämätöntä, otettaisiin lainaksi ja käytettäisiin tuntuvia pääomia saamatta niistä mitään voittoa, leimattaisiin tämmöinen menettely epäilemättä puolueelliseksi. Huomioon täytyy niinikään ottaa, että kaasutehdas yksityisten hallussa ollessaan oli kunnallistaksoituksessa huomattava veroesine, joka tietysti

menetettiin oston kautta, ja sama on oleva seurauksena kunnan yrityksestä ottaa sähkövoiman välityskin yksinoikeudekseen. Konttori ei sentähden voi kannattaa valiokunnan ehdottamaa myyntihintaa, vaan pitää puolestaan oikeampana, että tosin kunnan oma kaasun ja sähkövoiman kulutusmäärä hinnoitetaan omain kustannusten mukaan, mutta että yksityisten kulutettavasta määrästä lasketaan kohtuullista voittoa tuottava myyntihinta ja on tämä myyntihinta Kaupunginvaltuuston määrättävä asianomaisten teknillisten laitosten ehdotuksesta.

Mitä sitten tulee pääoman kuoletukseen eli n. s. „Poistoprobleemiin", ei Konttori myöskään voi yhtyö Valiokunnan ehdottamaan menettelyyn. Valiokunta on nimittäin sitä mieltä, että poistojen perustukseksi on pantava se todellinen kuoletus, mikä kaupungin on suoritettava rakennuspääomaa varten lainaksi otetuista varoista, taikka jos kaupunki on antanut tarkoitukseen varoja, joita varten kuoletusta ei ole määrättynä, on se määrättävä. Mutta Valiokunta itse on kuitenkin sitä mieltä, etteivät siten lasketut poistot suinkaan vastaa todellista arvonvähennystä, jonka tähden Valiokunta ehdottaa, että lainain taikka muutoin vahvistettu kuoletus on laskettava uudestaan varteenottamalla laitosten elinkausi. Jos siten menetellään, olisi, kun vuosittain on suoritettava eripitkän ajan voimassa pysyviä laajennuksia, uutis- tai lisärakennuksia y. m., pakko laatia uusi kuoletussuunnitelma joka vuodelta ja jouduttaisiin siten esim. 10 vuoden kuluttua noudattamaan 10 eri kuoletusmäärää 10 eri velkamäärää varten j. n. e., mikä olisi erittäin hankalaa. Konttorin mielestä saavutetaan aivan yhtä täsmällinen tulos, jos poistomäärät lasketaan sen kokemuksen perustuksella, mikä samantapaisista laitoksista on muualla saatu varteenottamalla tälle kunnalle ominaiset näkökohdat. Jollei tällä tavoin tehty poiskirjoitus pidä yhtä sen kuoletuksen kanssa, mikä kaupungin on suoritettava ottamistaan lainoista, mikäli näitä on käytetty asianomaisten laitosten hyväksi, ei tämä merkitse mitään, kun kaupungilla on vastaava saaminen näistä laitoksista, joilla kulloinkin on suurempi tai vähempi arvo kuin jälellä oleva lainavarain takaisin maksamaton määrä.

Edelleen on Konttorin mielestä aivan tarpeetonta lukea korkoa asianomaisilta laitoksilta, joille kaupunki on kustannuslainan muodossa jonkun liikkeen harjoittamiseen antanut vartavasten lainaksi otettuja tai muita varoja, sillä onhan se voitto, minkä yritys mahdollisesti vuosittain antaa ja mikä on kunnan käytettävissä, juuri yritykseen sijoitettujen varain korkoa. Mutta tietenkään ei mikään estä määräämästä, että joku osa tätä voittoa on sanottava koroksi. Tähän katsomatta tulee kuitenkin omain kustannusten mukaista hintaa laskettaessa otettavaksi huomioon sekä perustamispääoman että myös muun yritykseen sidotun tai sitä varten lainaksi otetun pääoman korko. Varoista, jotka asianmukaisella suostumuksella tilapäisesti annetaan yritykselle lainaksi, on tietysti samoinkuin tähänkin asti laskettava korkoa myötä ja vastaan.

Sen nojalla mitä Konttorilla näin on ollut kunnia lausua saa Konttori sentähden ehdottaa:

että kaasun ja sähkövoiman hintojen laskemisessa otetaan huomioon:

a) puhtaat käyttö- ja hallintokustannukset;

b) laitosten kunnossapitoa tarkoittavien korjausten kustannukset;

c) niiden varain korko, jotka kaupunki on antanut sekä seisovina että tilapäislainoina;

d) erityisen vahvistetun suunnitelman mukainen poistomäärä, sekä sitä paitsi yksityiskulutuksesta;

e) myyntivoitto.

Valiokunnan ehdotukseen että ainevarasto kirjanpidossa arvioidaan todelliseen ostohintaan ei Konttorilla ole mitään muistuttamista.

Valiokunnan lausunto että kaupungin omaisuuden pääoma-arvolla tuskin olisi mainittavaa merkitystä edes lainain ottamisessa on kuitenkin sangen ylimalkainen ja voi koskea omaisuutta sellaista kuin rantasillat, kadut, tiet, yleiset paikat y. m. semmoiset, vaan ei suinkaan sellaista rahaksimuutettavaa omaisuutta kuin esim. maata, tontteja, rakennuksia, teknillisiä laitoksia y. m., joiden arvoa tarkoin tiedustellaan, niinkuin kokemuskin osotti kaupungin lainaa otettaessa. Tätä myös puoltaa se asianhaara, että aina on oleva helpommin löydettävissä lainanantajoita, kun varat pääasiallisesti käytetään johonkin tuottavaan tarkoitukseen. Mutta siinä kulunkikirjanpidossa, jota nykyään kunnassa käytetään ja johon Konttorilla ei nyt ole aihetta ehdottaa muutoksia, ei pidetä pääomatiliä, jonka tähden Konttori yhtyy Valiokunnan ehdotukseen:

että kaupungin teknillisten laitosten kirjanpidossa poistettaisiin tasaustilistä laitosten arvo, mutta vuosikertomuksissa annettaisiin siitä täydelliset tiedot.

Tietystikään ei tämä estä, ja on kaiketi miltei välttämätöntäkin, että pidetään erikoiskirjoja, jotka käsittävät laitoksen eri osineen, kustannuspääoman ja sen kuoletuksen y. m. s., ja on nämä erikoiskirjat järjestettävä niin, että ne täydentävät kulunkikirjanpitoa.

Rahatoimikonttori on lausuntoa antaessaan noudattanut Valiokunnan laatimaa järjestystä ja yhtyy pääasiassa Helsingin kaupungin Valaistuslaitoksen Hallituksen ja Helsingin kaupungin Sähkötehtaan Hallituksen antamiin lausuntoihin.

Mitä taas Helsingin Vesijohtokonttorin lausuntoon tulee, kannattaa Konttori ehdotusta että kaupungin omasta vedenkulutuksesta lasketaan omain kustannusten

mukainen hinta, jota vastoin Konttori ei voi puoltaa samaa menettelyä noudatettavaksi yksityiskulutukseen nähden. Konttori tosin myöntää oikeaksi lausunnon että vesi on jokaisen tarvetavaraa. Mutta sillä tavoin kuin täkäläiset olot ovat kehittyneet suorittavat asianomaiset talonomistajat maksun vedenkulutuksesta useimmissa tapauksissa, lukuun ottamatta joitakuita yksityisiä suurempia kuluttajia, jonka tähden yksityiskulutuksen velottaminen omain kustannusten mukaisesta hinnasta tuntuvasti vähentäisi kaupungin suoranaisia vuosituloja ainoastaan eräiden kaupungin asukkaiden, s. o. talonomistajain hyväksi, mutta sitä vastoin tuottaisi suuremman taksoituksen kunnan muille veronmaksajille. Kun tähän tulee lisäksi, etteivät suinkaan kaikki kuluta vettä yhtä paljon, vaan kulutus voi tuntuvasti vaihdella niiden eri tarkoitusten mukaan, joihin vettä käytetään, täytyy tämän jo aiheuttaa hinnanerotusta. Olisiko kuitenkin nykyistä yksityistä vedenmyyntihintaa huojennettava, siitä ei Konttorilla nyt ole aihetta lausua mielipidettään. Konttori on niinmuodoin sitä mieltä, että maksut kaupungin vesijohdon välittämän veden kulutuksesta on pääasiallisesti asetettava kaasun ja sähkövoiman kulutuslaskelmain veroisiksi, jonka tähden Konttori ehdottaa:

> että samat määräykset, mitkä kunnassa tulevat voimaan kaasun ja sähkövoiman hinnoitukseen nähden, myös on sovellettava vedenkulutuksen hinnoitukseen.

Sen huomautuksen johdosta että, kun Vesijohtokonttorilta puuttuu omaa kirjanpitoa, ei kertyneiden varojen koronlaskua myötä ja vastaan käy toimittaminen, pyytää Konttori huomauttaa, että tämä lasku, jos se tulee tarpeelliseksi, on hyvin toimitettavissa Rahatoimikonttorin kirjain nojalla.

Läheteasiakirjat palautuvat tämän mukana.

S. Ehrstedt.
v. t.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino 1909.

HELSINGIN KAUPUNGIN

SÄHKÖLAITOS.

RAKENNUSKONTTORI.

Helsingissä,
syyskuun 16 päivänä 1909.

***Asiakirjoja** Helsingin kaupungin Sähkölaitoksen laajentamisesta.*

Kaupunginvaltuustolle.

Jo tämän vuoden toukokuussa, jolloin sähkölaitokseen liittymisen suuruus väliaikaisia sopimuksia tehden voitiin osapuilleen laskea, kävi kaikella todennäköisyydellä selväksi, että liittyminen tulisi melkoista suuremmaksi kuin insinööri Wikander ja aikaisemmin asetettu komitea saattoivat aavistaa ja että konekykyä täytyi välttämättä lisätä tulevaksi valaistuskaudeksi, syksyksi 1910. Lisäksi vaativat tarvittavat koneet 11 á 12 kuukautta hankinta-aikaa ja Rakennuskonttori kiinnitti Hallituksen huomiota näihin seikkoihin. Vaatimukset vastaisuudessa lisääntyivät tässä suhteessa lisäksi elektroteknikko Otto A. Blomqvistin kanssa tehdyn sopimuksen kautta, ja yhtenä pääsyistä, minkätähden Sähkölaitos ehdotti herra Blomqvistin virrankuluttajain siirtämistä vasta tulevan vuoden käsäkuusta, oli se, ettei laitoksella muuten siinä suuruudessa, joka ensimäisellä konelaitoksella on, olisi ollut vapaita kehittymismahdollisuuksia ensimäisenä toimintavuonnaan.

Näistä tosiasioista huolimatta ei Rakennushallitus useammista syistä tahtonut vielä keväällä tehdä Kaupunginvaltuustolle uusien, laajentamista varten tarvittavain määrärahain anomusta. Osaksi ei silloin viellä voitu täydellä varmuudella määrätä, tulisivatko ensimäistä rakentamista varten myönnetyt määrärahat rittämään, osaksi toivoi Hallitus sitä ennen voivansa näyttää uuden laitoksen käyttövalmiissa kunnossa, koska nämä seikat laajentamiskysymystä ratkaistaessa saattoivat herroissa Kaupunginvaltuusmiehissä herättää epäilystä varojen välttämättömyydestä. Kysymyksen käsittelyn lykkäämisellä syyskuuhun oli sitäpaitsi se etu, että liittymisliike ja niinmuodoin laitoksen todellinen kuormittaminen tulevana talvena voitiin täten suuremmalla varmuudella määrätä.

Nykyinen konekyky.

Mahdollisen väärinkäsityksen ehkäisemiseksi on syytä huomauttaa, että Rakennushallitus, tilausaikana suotuisten olojen vallitessa, oli voinut valita jo ensimäiset koneet vähän suuremmiksi kuin Wikanderin luonnos tarkoitti. Siten ovat molemmat turbogeneratorit 750 kilowattia kumpikin, suunniteltujen 700 kilowattin asemasta, ja suunnitelman kolme 300 kilowattin muuttajaa kukin ovat aliasemalla vaihdetut kahteen 500 kilowattin muuttajaan. Sitäpaitsi on valittu akkumulatoripatteria noin

20 prosenttia suurempi kuin suunitelmaan otettu. Vaikkapa Rakennushallitus olisikin voinut aavistaa sen odottamattoman runsaan tilaajain liittymisen, minkä laitos on onnistunut tänä vuonna saamaan, ei koneita olisi kuitenkaan myönnettyihin määrärahoihin katsoen voitu valita suotuisammin kuin nyt oli tupahtunut.

Liittymisen suhde konekykyyn.

Tähän saakka on vähän yli puolet sopimuksen kautta yhtyneistä tilaajista ehditty yhdistää sähkölaitoksen johtoverkkoon. Paitsi sitä, että liittymisanomuksia on saapunut enemmän kuin 450 talosta, vastoin sitä että aikaisemmin oli arveltu voitavan alkaa korkeintaan 200 talolla, on kokemus osoittanut, että melkein jokaisessa liittyvässä talossa voidaan laskea useita uusia tilaajia ennestään ilmoittautuneiden lisäksi, koska ne helpotukset sekä virran- että asettamiskustannuksissa, joita kaupungin sähkölaitos on saanut aikaan, ovat lisänneet virrankuluttajain lukua. Tämän vuoksi ei voidakaan vielä mitään kiinteätä loppunumeroa esittää tämän vuoden liittymisarvoksi. Osapuilleen voidaan kuitenkin lamppujen luku, jotka tänä syksynä tulevat liittymään, laskea 40 à 50,000, aikaisemmin laskettujen 25,000 sijaan, sekä moottorien luku noin 350 kappaleeksi, vastaten noin 1,000 hevosvoimaa. Tämän vuoksi onkin täksi talveksi tarvittavien mittarien luku kasvanut noin 3,000 kappaleeksi insinööri Wikanderin 500 kappaleen sijaan. Jos maksimalikuormitus lasketaan näiden liittymisnumeroiden ja tavallisten kokemuskoeffisienttien avulla, saadaan tulokseksi 850 à 900 kilowattia, mikä merkitsee, että toinen muuttaja ynnä patteria tulevat olemaan täysin kuormitettuina maksimalikuormitusaikana. Varana silloin on toinen muuttaja = 500 kilowattia eli noin 55 prosenttia maksimalikuormituksesta.

Sörnäisten keskusasemalla vastaa tämä kuormitus, akkumulatorien eli kokoojain tasoittavan vaikutuksen avulla, toisen turbogeneratorin täyttä käyttämistä, koska noin 150 kilowattia täytyy laskea voimansiirtämistä varten Vanhankaupungin vesilaitokseen, ja noin 100 kilowattia kaasulaitokseen. On huomattava, että nämä numerot ovat otetut varovaisesti ja että ne niinmuodoin tulevat pikemmin nousemaan kuin laskemaan.

On niinmuodoin selvää, ettei sähkölaitos edes säännöllistäkään kehitystä silmällä pitäen voi ensi vuonna olla konekykyään vahvistamatta ensi syksyksi.

Kun Rakennushallitus jo viime keväänä sai tämän vakuutuksen saapuneiden ilmoittautumisien nojalla, oli siinä seikassa hyvin tärkeä peruste vapaaehtoisen sopimuksen aikaansaamiseksi elektroteknikko Otto A. Blomqvistin kanssa, kuten Hallituksen esityksen perustelussa jo silloin viittamalla esitettiin, koska se tuntuva kuormitus, joka täten yhdellä kertaa voitiin siirtää sähkölaitokselle, tuli hyvin suuressa määrin lisäämään lajentamiseen tarvittavan pääoman hyvää kannattavaisuutta.

Kuormituksen lisääminen tulevana vuonna.

Herra Blomqvistin kanssa tehdyn sopimuksen mukaan tulevat hänen virrankäyttäjäinsä johdot ensi vuoden kesäkuun alussa yhdistettäviksi sähkölaitoksen johtoverkkoon. Saatavissa olevain tietojen ja sopimusten nojalla näihin kuluttajiin nähden voidaan liitettäväksi tulevain lamppujen luku yhteensä normaallisen kehityksen mukana tulevain lamppujen kera arvostella noin 20,000 kappaleeksi. Herra Blomqvistin kanssa tehdyn sopimuksen kautta tulevista tilaajista on suurella osalla (hotellit & ra-

vintolat) melkein kaikki lamppunsa yhtaikaa palamassa, joten ne tulevat lisäämään laitoksen maksimalikuormitusta, suhteellisesti enemmän kuin normaaliset laitokset. Maksimalikuormituksen lisäys tulevain lamppujen kautta voidaan niinmuodoin laskea nousevan noin 400 kilowattiin. Jos moottorikuormitus laskettaisiin vaatimattomasti nousevan ainoastaan 100 kilowattilla nykyisestä kuormituksesta, vastaten noin 4—500 hevosvoiman liittymislisäystä, ja uuden kaasulaitoksen voimatarvetta varten aluksi noin 100 kw. olisi maksimalikuormituksen lisäys niinmuodoin noin 600 kilowattia. Tähän on kuitenkin pantava melkoisia *todennäköisiä* lisäyksiä, sekä niiden keskustelujen nojalla, joita sähkölaitos on nyt jo pitänyt useiden suurien sähkövirrankäyttäjäin kanssa, että aavistamattomia uusia tarpeita varten. On näet asetettava välttämättömäksi vaatimukseksi, että koska kaupunki on kerran sitoutunut tarjoamaan sähkövirtaa, tulee sen myöskin huolehtia, että tämä tarjoaminen voi käydä päinsä missä kehityksen vaatimassa laajuudessa hyvänsä.

Uusien koneyksikköjen suuruuden valitseminen.

Edellisestä selvinnee, että ensi vuonna tulevat virrankäyttäjät vaativat konelaitoksen laajentamista melkoista suuremmilla koneyksiköillä kuin nykyiset ja onkin sitä ilahuttavampaa että niin on asianlaita, koska täten laitoksen teknillisesti terve kehittyminen tehdään mahdolliseksi. Koneille on näet yleisenä sääntönä, että hankkimiskustannus voimayksikköä kohti laskee koneen suuruuden kasvaessa ja samalla kohoaa vaikutusmäärä eli mahdollisuus koneen taloudelliseksi käyttämiseksi. Tämä yleinen sääntö koskee vielä melkoista suuremmassa määrässä sitä konesysteemiä, joka on valittu sähkölaitoksen pääkeskusasemalle, nimittäin turbogeneratoreja. Niinpä maksavat esim. nykyiset 750 kilowattin koneet kumpikin noin 200 Suomen markkaa kilowattilta, valmiiksi paikalleen laitettuina, kun taas kaksi kertaa niin suuri yksikkö = 1,500 kilowattia, maksaa 150 Smkaa kilowattilta ja 2,000 kilowattin yksikkö = 3,000 hevosvoimaa ainoastaan 125 Smkaa kilowattilta. Tukholman sähkölaitoksen uudet suuret 9,000 hevosvoiman turpinit maksavat ainoastaan noin 72 Smkaa kilowattilta. Kun uudenaikaisten taloudellisten hyöryvoimalaitosten perustamispääoman korko ja kuoletus kohoaa osapuilleen samaksi eräksi kuin suoranaiset käyttökustannukset, huomaa tästä, mikä merkitys sillä on laitoksen itsekustannukselle, että voidaan asettaa mahdollisimman suuria koneyksiköitä. Tämä merkitys lisääntyy suuressa määrin sen kautta, että höyrynkulutus kilowattilta synnytettyä virtaa sanottavasti laskee kuta suurempi koneyksikkö on. Siten ovat höyryvakuudet 2,000 kilowattin yksiköille 12 prosenttia paremmat kuin nykyisille 750 kw:n yksiköille; muuten samanlaisten käyttöedellytysten valitessa.

Ylläolevan nojalla, ja siihen nopeaan kehitykseen katseon, jonka olot kaikista merkeistä päättäen tulevat sähkölaitokselta vaatimaan, on Rakennushallitus, vaadittuaan valmistavan kustannusarvion, päättänyt ehdottaa kolmannen turbogeneratorin hankkimista 2,000 kilowattin teholla. Tämän tilavuus ottaa pannuhuoneen nyt rakennetusta osasta koko varatun tilan, koska se vaatii kahden 400 neliömetrin tulipinnalla varustetun pannun asettamista.

Tarvittavan muuttajan suuruutta valitessa on Rakennushallitus, sekä voiman-

tarpeesen, hintaan että käytettävän tilan suotuisaan käyttämiseen katsoen tahtonut ehdottaa muuttajan hankkimista 1,000 kilowattin tasavirtatarmolla.

Pannulaitoksen, säästäjäin, hiilikuletuksen y. m. tarvittavat laajennukset.

Kuten yllä esitettiin, vaatii ehdotettu turbogeneratori kaksi uutta 400 m²:n tulipinnalla varustettua höyrypannua. Polttoaineensäästäjät, joiden tilaamisen ensimäistä pannulaitosta varten Rakennushallitus on lykännyt siksi kunnes saavutetut käyttötulokset antavat riittäviä perusteita niiden sopivain suuruus- ja muiden suhteiden määräämiseksi, voidaan tulevana vuonna menestyksellä rakentaa. Siihen lisääntyneesen merkitykseen katsoen, minkä kaikissa oloissa sähkölaitoksen häiriytymätön käyttö saa kasvaessaan, ei mekaanisen hiilenkuletuslaitoksen hiilitarhasta pannuhoneesen hankkimista voitane kernaasti lykätä yli uusien pannujen asettamisajan ja sitä vähemmin kun sellaisen hankkimiskustannus on mitätön verrattuna sen tuottamaan etuun. On muun muassa nyt päättyneen suurlakon aikana Ruotsissa osoitettu, mitä korvaamattomia palveluksia nämä ihmisvoimasta mahdollisimman suuressa määrässä riippumattomat laitokset voivat asianhaarain vallitessa tarjota.

Johtoverkon laajennuksia.

Siitä huolimatta, että sähkölaitos, runsaasti saapuneisiin taloliittymisten ilmoittautumisiin nähden, on ollut pakoitettu jo tänä kesänä laskemaan haarakaapeleita koko joukkoon sellaisiakin katuja, jotka alkusuunnitelman mukaan olivat jätetyt toistaiseksi johdoitta, on tulevaksi kesäksi kuitenkin varsinaisessa kaupungissa edelleen erinäisiä katuosia, joiden täytyy saada haarajohtonsa. Sitäpaitsi ei Töölön kaupunginosan eteläisen osan liittymistä voida lykätä pitemmälle kuin ensi kesään.

Sähkömittarit.

Kuten aikaisemmin esitettiin sisälsivät Wikanderin alkusuunitelmat 500 kappaletta mittareita. Runsaan liittymisen vuoksi tarvitsee sähkölaitos kuitenkin jo tänä syksynä noin 3,000 kappaletta, jotapaitsi osa on aina pidettävä varalta varastossa. Siitä syystä että mittarien hinta on ollut alempi kuin alkusuunnitelmassa oli edellytetty, on 50,000 Suomen markan määrärahasummalla voitu hankkia osapuilleen kaksinkertainen määrä alkusuunnitelmassa merkittyjen sijaan.

Tähän saakka myönnettyjen määrärahojen käyttäminen.

Käsiteltäessä tällaista laajentamiskysymystä on itsestään suuri merkityksistä herroille Kaupunginvaltuusmiehille tietää mahdollisimman suurella varmuudella ovatko tähän asti myönnetyt määrärahat riittäneet ensimäisen rakennuksen valmiiksi saamiseen, ja aivan erikoisesti tärkeätä on tämä tuntemus, kun on päätettävä kaupungin sähkölaitoksen laajennuksista kohta sen ensimäisen käyntiinpanon jälkeen, ennenkuin minkäänlaisia varmoja käyttötuloksia voidaan esittää tueksi. Huolimatta siitä, että onkin vielä mahdotonta esittää lopullisia numeroita, joista määrärahain ja todellisten kustannusten välinen suhde voitaisiin nähdä, voi Rakennushallitus kuitenkin valmistavain laskujen nojalla väittää suurella varmuudella, että myönnetyt määrahat tulevat riittämään. Ainoastaan siksi, että runsas laitokseen liittyminen on tehnyt välttämättömäksi mittarien hankkimisen paljon suuremmassa määrässä kuin alkusuunnitelmassa oli edellytetty, kuin myöskin myytäväksi tarkoitettujen esineiden, kuten lamppujen, armaturin eli varusteiden y. m. ostaminen, ovat määrärahasummat vastaavassa määrässä lisättävät. Tämä suotuisa tulos on melkein yksinomaan katsottava johtuneeksi vallitsevista suotuisista liike-

ja työoloista. Tästä syystä onkin Rakennushallituksen onnistunut laitosta rakennuttaessaan tehdä vastaisiin laajennuksiin nähden tärkeitä parannuksia alkusuunnitelmaan tarvitsematta silti lisättyjä määrärahoja tarkoitukseen. Nämä yksityiskohdat voidaan kuitenkin vasta lopullisessa tilinteossa täydellä selvyydellä esittää.

Kuten oheenliitetystä kustannusarvioehdotuksesta käy selville ovat laajennuksia varten tarvittavat varat lasketut:

rakennuksista Sörnäisten keskusasemalle	S:mksi	15,000: —
hyörypannulaitoksesta	„	275,000: —
turbogeneratoreista ja asettamisesta	„	260,000: —
motorigeneratorista ja tarpeellisesta asettamisesta aliasemalle	„	100,000: —
kaapelijohdoista	„	180,000: —
sähkönmittaajista	„	120,000: —
	S:mksi	950,000: —

Koska Hallitus katsoo että nämä kustannukset olisivat suoritettavat pitemmäksi kuin 2 vuoden takaisinmaksuajaksi otetuilla lainavaroilla ja asia siis lisätyn Kaupunginvaltuuston käsiteltävä, saa Rakennushallitus kunnioittaen ehdottaa, että herrat Kaupunginvaltuusmiehet lisätyin luvuin päättäisivät:

että kaupungin Sähkölaitoksen laajentamista varten osoitetaan korkeintaan 950,000 Suomen markan määräraha maksettavaksi pitemmäksi kuin kahden vuoden takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista;

että varsinaisen Valtuuston annetaan sekä anoa Keisarilliselta Senaatilta lainan ottamisen valtuutusta että ryhtyä muihin tästä johtuviin toimenpiteisiin.

Helsingin kaupungin Sähkölaitoksen Rakennushallituksen puolesta.

Hj. Schildt.

Bernh. Wuolle.

HELSINGIN KAUPUNGIN

SÄHKÖLAITOS.

RAKENNUSKONTTORI.

Helsingissä
Syyskuun 15 p:nä 1909.

Kustannusarvio

Helsingin kaupungin Sähkölaitoksen laajentamista varten.

A. Sörnäisten keskusasema.

I. Rakennus.

Rattien rakentamisesta hiilisäilytintä varten pannurivien välillä rautapetongista ja raudasta	Smkaa	15,000: —

II. Höyrypannulaitos.

Kahdesta vesiputkihöyrypannusta 400 m² tulipinnalla kumpikin kuten aikaisemmin asetetut, täysin käyttövalmiissa kunnossa, perustus ja muuraus siihen luettuna	„	140,000: —
Tarvittavat putkijohdot höyrylle ja vedelle	„	40,000: —
Säästäjälaitos vanhoja ja uusia pannuja varten	„	80,000: —
Laitokset hiilen ja tuhkan kuletusta varten	„	15,000: —
	Smkaa	275,000: —

III. Turbogeneratori ja instrumenteeraus.

2,000 kilowattin Turbogeneratori, lauhdutuslaitos siihen luettuna, valmiiksi laitettuna perustuksineen	Smkaa	250,000: —
Instrumenteeraus	„	5,000: —
Yhdistyskaapelit ja tasoittaminen	„	5,000: —
	Smkaa	260,000: —

B. Aliasema.

1,000 kilowattin moottorigeneratori tasavirtatarmolla, perustus siihen luettuna	Smkaa	94,000: —
Tarpeellinen instrumenteeraus ja yhdistysjohdot	„	6,000: —
	Smkaa	100,000: —

Johtoverkko.

Syöttäjäkaapelit:	2,500 m. maakaapelia 500 km/m 1,600 „ „ 400 „ 2,000 „ kiiltolankaa 120 „ Garniturikalut ja paikalleen-asettaminen. Maatyöt ja kaapelinlaskeminen. Sekalaismenot ja työnvalvominen	„	82,000: —
Jakautumiskaapelit:	8,000 m. maakaapelia 95 km/m 1,500 „ „ 150 „ 700 „ kiiltolankaa 70 „ 4,000 „ „ 50 „ Garniturikalut ja paikalleen-asettaminen. Maatyöt ja kaapelinlaskeminen. Sekalaismenot ja työnvalvominen	„	98,000: —
		Smkaa	180,000: —
Mittareita:	2,400 kappaletta uusia sähkömittareita . .	Smkaa	120,000: —

Helsingin kaupungin Sähkölaitos. Rakennuskonttori:

B. Wuolle.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino 1909.

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI.

Kesäkuun 7 päivänä 1909.

N:o 292.

Ehdotus *Böhlen talon yhdistämisestä Helsingin kaupunkiin hallinnollisessa, oikeudellisessa ja kirkollisessa suhteessa.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kokouksessaan kesäkuun 16 päivänä 1908 päätti Kaupunginvaltuusto Rahatoimikamarin esityksestä, käsitellessään kysymystä Helsingin pitäjässä sijaitsevan Böhlen n. s. maistraatintalon hallintaoikeuden takaisin hankkimisesta, antaa Rahatoimikamarin tehtäväksi ryhtyä valmistaviin toimiin sanotun talon yhdistämiseksi kaupunkiin ja siinä kohden muun muassa sopia asianomaisen tuomiokunnantuomarin ja papiston kanssa siitä hyvityksestä, mikä näille oli tämän johdosta menettämiensä tulojen korvaukseksi kohtuuden mukaan tuleva.

Niinkuin Rahatoimikamari on edellä mainitussa esityksessään viitannut, ovat sanotun talon alueelle syntyneen Pasilan esikaupunkiyhdyskunnan olot kehittyneet siihen suuntaan, että Helsingin kaupunkikunnan on jo useana vuonna täytynyt ryhtyä erinäisiin toimenpiteisiin sekä yleisen järjestyksen ja terveydenhoidon vuoksi että myös yhteiskunnallisessa suhteessa, vaikkakin Böhlen talo on ollut ja on edelleen Helsingin maalaiskuntaan kuuluva. Sanotun huvilayhdyskunnan väestön taloudellinen toimeentulo perustuu pääkaupungissa tarjona oleviin työmahdollisuuksiin, joten sitä täytyy pitää aineellisessa, vaikkaan ei muodollisessa suhteessa Helsingin kaupungin väestöön kuuluvana. Tältä kannalta katsoen kaupungin viranomaisetkaan eivät ole vetäytyneet täyttämästä siveellistä velvollisuuttaan osottaa varoja parannusten toimeenpanemiseksi mainituissa kohdin. Niinpä on Helsingin kaupunki sinne perustanut ja voimassa pitänyt kahta kansakoulua, yhtä ruotsin- ja yhtä suomenkielistä, hankkinut valaistuksen yleisille teille sekä asettanut poliisimiehistöä avuksi järjestyksen ylläpitämiseksi. Ja sittenkun hallintaoikeus on kuluvan vuoden alusta jälleen hankittu kaupungille, on melkoisia määrärahoja myönnetty puheena olevan huvilayhdyskunnan kanavoimiseen ja puhtaanapidon järjestämiseen sen alueella, jota paitsi on asetettu lääkäri ja sairaanhoitajatar sairaanhoidon parantamiseksi. Seuraukset tästä ovatkin jo tulleet näkyviin. Pahalaatuisia kulkutauteja, joita tavallisesti on joka vuosi syntynyt Pasilan yhdyskunnassa, mistä ne ovat levinneet kaupunkiin, ei ole tänä vuonna ilmaantunut. Järjestys tässä huvilayhdyskunnassa on, vaikkei suin-

kaan mallikelpoinen, kuitenkin tuntuvasti parantunut. Mutta yhtä kaikki täytyy kaupunginviranomaisten vastedeskin vuosittain osottaa tuntuvia rahamääriä sikäläisten epäkohtain poistamiseksi ja kaupungin suojelemiseksi sitä uhkaavilta terveydellisiltä vaaroilta, jos edellä mainitut olot saavat vapaasti ja kaupunginviranomaisten asiaan ryhtymättä kehittyä. Turhaan on kerta toisensa jälkeen tehty läänin kuvernöörille sitä tarkoittavia esityksiä, että järjestetyt ja paremmat olot saataisiin aikaan. Helsingin maalaiskunta on aina katsonut olevan asettuminen epäävälle kannalle ehdotettuihin uudistuksiin nähden eikä Helsingin kaupunki ole voinut katsoa olevansa velvollinen ryhtymään järjestämään sanotun huvilayhdyskunnan oloja, kun se oikeudellisessa, kirkollisessa ja hallinnollisessa suhteessa kuuluu Helsingin maalaiskuntaan.

Toisenlaiseksi muuttuvat olot, sittenkun Helsingin kaupunki nyttemmin on oston kautta jälleen hankkinut itselleen hallintaoikeuden Böhlen taloon. Sikäläiset olot eivät enää voi jäädä sellaisikseen. Kaupunginasemakaavatoimikunta on Rahatoimikamarilta saanut tehtäväksi valmistaa ehdotuksen tähän kuuluvien alueiden kaupunginasemakaavaksi ja Rakennuskonttori on hankkinut selvityksen septic-tanksin rakentamismahdollisuudesta, joten esikaupungin lokaviemärijärjestelmä tulisi lopullisesti ratkaistuksi. Ensintulevan vuoden kulunkiarviossa epäilemättä pyydetään tuntuvia määrärahoja sairaanhoidon parantamiseksi ja kansakoulujen laajentamiseksi Böhlen tilalla. Mutta vaikka nämä menot joutuvat Helsingin kaupungin suoritettavaksi, kantaa Helsingin maalaiskunta tulot vastamainitun talon kunnallisverotuksesta. Edellä olevasta käynee kyllin selvästi näkyviin, että Helsingin kaupungilla on painavia syitä tehdä viranomaisille esitys että Böhlen talo hallinnollisessa, oikeudellisessa ja kirkollisessa suhteessa yhdistettäisiin Helsingin kaupunkiin.

Edellä mainittua Kaupunginvaltuuston antamaa tehtävää täyttääkseen on Rahatoimikamari tiedustellut sekä Helsingin maaseurakunnan papiston ja tuomiokunnan tuomarin korvausvaatimuksia tällä edellytyksellä että myös pyytänyt Helsingin maalaiskunnan kunnallisvaltuuston lausuntoa asiasta. Saaduista vastauksista, jotka liitteinä pannaan tähän, näkyy että, jos Böhlen talo erotetaan Helsingin maalaiskunnasta, vaatii Helsingin tuomiokunnan tuomari tilan osalta tulevista käräjäkapoista korvausta 260 markkaa vuodessa. Omasta puolestaan Rahatoimikamarilla ei ole mitään muistuttamista näihin tuomarin vaatimuksiin, jotka tuntuvat erittäin kohtuullisilta. Liiteen IV mukaan olivat Helsingin maaseurakunnan papiston todelliset tulot Böhlen talosta kirkollisvuodelta 1907 1,230 markkaa 10 penniä, joka määrä niinmuodoin on vuotuisena korvauksena suoritettava Helsingin maaseurakunnan papistolle sen menettämistä tuloista. Tähän tulevat vielä lisäksi lukkarin ja kirkonvahtimestarin korvausvaatimukset, toinen 262 markkaa ja toinen 44 markkaa 90 penniä. Koska kuitenkin sivutulot samoinkuin toimituspalkkio ylipäätään eivät ole muuta kuin suoranainen korvaus suoritetusta työstä, mutta tämä työ erottamisen johdosta olisi lakkaava, ei vaatimusta sivutulojen vähenemisen korvaamisesta liene hyväksyttävä; mutta muutoin ei kaupunki, niinkuin oli laita Kumtähden, Rekolan ja Meilahden talojen yhdistämisessä kaupunkiin, voine vetäytyä hyvittämästä nykyisille

palkansaajille heiltä poisotettuja tuloja. Kaikki henkilökohtaiset korvaukset, mitkä kaupungin siten olisi suoritettava toistaiseksi ja niin kauan kuin nykyiset palkannauttijat pysyvät toimissaan, ovat siis arvioitavissa 1,500 markan vaiheille.

Niinkuin liitteistä I ja III näkyy, ei Helsingin kunnanvaltuuston kokouksessa helmikuun 17 päivänä kuluvana vuonna eikä myöskään viime huhtikuun 1 päivänä pidetyssä Helsingin maaseurakunnan kirkonkokouksessa ole mitään muistutettu sitä vastaan että Böhlen talo yhdistettäisiin Helsingin kaupunkiin.

Lopuksi on Rahatoimikamarin kajottava muutamiin yhdistämisen toimeenpanon yhteydessä oleviin yksityiskohtiin.

Helsingin kaupungin tilusalojen asemakarttaa tarkastellessa huomaa että erinäiset Kumtähden, Rekolan ja Meilahden entisiin taloihin kuuluvat tiluspalstat ovat kaupungille kuulumattoman, Helsingin maalaiskunnassa sijaitsevan maan ympäröimiä. Näitä lohkoja ei yhdistetty kaupunkiin silloin kun vastamainitut emätilat siihen liitettiin. Ei myöskään Böhlen talo ole yhtäjaksoinen tilusryhmä, vaan käsittää kaupunginmaahan rajoittuvan päätilan sekä viisi pienempää tiluspalstaa, jotka ovat joko kokonaan tai ainoastaan osittain kaupungille kuulumattoman, Helsingin kunnassa sijatsevan maan ympäröiminä. Rahatoimikamari ei kuitenkaan ole katsonut olevan painavia syitä ottaa tämän yhteydessä käsiteltäväksi kysymystä muiden alueiden kuin Böhlen talon yhdistämisestä kaupunkiin. Mutta sitä vastoin lienee toiselta puolen syytä tehdä sitä tarkoittava esitys, että koko Böhlen talo, joka käsittää yhteensä 67,86 hektaaria, yhdistettäisiin Helsingin kaupunkiin. Tähän on sitä enemmän syytä, kun sekä Helsingin kunnanvaltuusto että Helsingin seurakunnan kirkonkokous on puoltanut että usein mainittu talo kokonaisuudessan eikä ainoastaan päätila erotettaisiin Helsingin maalaiskunnasta.

Edellä esitetyn nojalla ja muutoin viitaten sen valiokunnan lausuntoon, jonka Kaupunginvaltuusto oli asettanut käsittelemään kysymystä Kumtähden, Meilahden ja Rekolan tilain yhdistämisestä kaupunkiin (k:s Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 12 vuodelta 1902) saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää:

että Kaupunginvaltuusto Keisarillisesta Senaatista hakisi Böhlen talon kokonaan yhdistämistä Helsingin kaupunkiin;

samalla kun Valtuusto ilmoitaa

että kaupunki on suostuvainen niille Helsingin pitäjässä oleville nykyisille viranhaltijoille, joiden tulot yhdistämisen johdosta vähenisivät, antamaan tästä sen korvauksen, mikä heille siinä kohden on laillisesti tuleva.

Rahatoimikamarin puolesta:

Carl Nummelin.

Georg Estlander.

Liite I.

HELSINGIN KUNNAN-
VALTUUTETTUJEN

PUHEENJOHTAJA.

Malmilla,
helmik. 22 päivänä 1909.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Kunnanvaltuutettujen kokouksessa helmikuun 17 päivänä 1909 esiteltiin Rahatoimikamarin kirjelmä, jossa pyydettiin Kunnanvaltuutettujen lausuntoa Böhlen talon yhdistämisestä Helsingin kaupunkiin. Päätettiin Helsingin Rahatoimikamarille ilmoittaa, ettei Kunnanvaltuutetuilla puolestaan ollut mitään muistuttamista ehdotusta vastaan. Asiassa tehty pöytäkirja tarkistettiin muistutuksetta perjantaina helmikuun 19 päivänä.

Kunnanvaltuutettujen puolesta:

Eric v. Rettig.

HELSINGIN TUOMIO-
KUNNAN

KIHLAKUNNANTUOMARI.

Liite II:a.

Helsingissä,
helmikuun 6 p:nä 1909.

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 59.

Kirjelmässä viime tammikuun 14 päivältä N:o 16 on Rahatoimikamari, kun kaupunginviranomaisissa oli nostettu kysymys Helsingin pitäjässä sijaitsevan Böhlen talon yhdistämisestä kaupunkiin niin että se erotettaisiin Helsingin maalaiskunnasta ja siirrettäisiin Helsingin kaupunkiin yhdistettyyn alueeseen, pyytänyt tietoa siitä vastikkeesta, minkä minä Helsingin tuomiokunnan nykyisenä haltijana katsoisin voivani vaatia.

Tämän johdosta saan kunnioittaen lausua seuraavaa:

Myötäliitetyn, Helsingin kihlakunnan henkikirjoittajan antaman todistuksen mukaan oli Böhlen talosta vuonna 1908 tuloutettujen käräjäkappain määrä Smk 272: 57. Kun käräjäkappain vuotuiset lyhennykset tuomiokunnassa nousevat 4 %:n vaiheille tuloutetusta määrästä, voin arvioida saavani tilalta ja siellä asuvilta henkilöiltä käräjäkappoja vuotenaan varmasti vähintään Smk 260: —. Vastamainitun määrän, Smk 260: —, katson sentähden olevani oikeutettu saamaan poistuvien käräjäkappain vastikkeeksi, siinä tapauksessa että talo siirretään Helsingin kaupungin tuomiopiiriin.

Pöytäkirjanlunastuksena mainitun talon piirissä asuville henkilöille annetuista toimituskirjoista saan niinikään vuosittain jonkun taikka joitakuita satoja markkoja, mutta kun oletan kustannusten lunastuksesta vapaiden toimituskirjain kirjoittamisesta talon maalla tehtyjä rikoksia koskevissa asioissa nousevan likimain samaan määrään kuin minulla ensinmainituista toimituskirjoista voi olla tuloja, en vaadi mitään korvausta mainitusta menetettävästäni lunastuksesta.

Albert Stigzelius.

Liite II:b.

Helsingin pitäjän 1908 vuoden veronkantokirjan mukaan on Helsingin kaupungille lahjoitetusta Helsingin pitäjän Pikku Huopalahden kylässä sijaitsevasta Böhlen kruununtalosta N:o 4, 1/4 manttaalia, käräjäkappoina tuloutettu 1 markka 94 penniä talosta sekä talon alueella hengillekirjoitetuilta henkilöiltä kaksisataa seitsemänkymmentä (270) markkaa 63 penniä eli niinmuodoin *yhteensä 272 markkaa 57 penniä.*

Todistaa: Porvoossa, Helsingin Kihlakunnan Henkikirjoittajan konttorissa, helmikuun 4 päivänä 1909.

K. Moberg.
Sinetti.

Liite III.

Pöytäkirja, joka tehtiin Helsingin seurakunnan kirkonkokouksessa huhtikuun 1 päivänä 1909 kello 12 päivällä seurakunnan sakaristossa seuraavan kuulutuksen johdosta.

„Helsingin seurakunnan äänioikeutetut jäsenet kutsutaan täten kunnioittaen ja ystävällisesti kirkonkokoukseen, joka pidetään torstaina huhtikuun 1 päivänä 1909 kello 12 päivällä Helsingin kirkon sakaristossa, antamaan pyydettyä lausuntoa tehdyn kysymyksen johdosta, joka koskee Helsingin kaupungille kuuluvan, Helsingin pitäjässä olevan Böhlen talon erottamista Helsingin maalaiskunnasta ja yhdistämistä Helsingin kaupunkiin myöskin kirkollisessa suhteessa.

Tuusulassa maaliskuun 8 päivänä 1909.

Määräyksestä:

K. A. Åberg.
Tuusulan kappalainen.“

Kuulutettu Helsingin pitäjän kirkossa 14/3 1909 K. A. L. Tallqvist.
„ „ „ „ 21/3 „ K. Palmroth.
„ „ „ „ 28/3 „ K. A. L. Tallqvist.

1 §.

Sittenkun allekirjoittanut oli julkilukenut Kunnianarvoisan Porvoon Tuomiokapitulin helmikuun 9 päivänä 1909 antaman määräyksen, jonka kautta hänet oli määrätty pitämään kirkonkokous Helsingin seurakunnan kanssa seurakunnan lausunnon saamiseksi Böhlen talon siirtämisestä Helsingin seurakunnasta Helsingin kaupunkiin kirkollisessakin suhteessa eikä, kysyttäissä, mitään jääviä allekirjoittanutta vastaan tässä kohden ilmoitettu sekä kirkonkokous oli myönnetty olevan asianmukaisesti kuulutettu, päätti kirkonkokous yksimielisesti mitään ehtoja panematta puoltaa mainitun Böhlen talon erottamista Helsingin maaseurakunnasta ja siirtämistä Helsingin kaupunkiin kirkollisessa suhteessa, huomauttaen kuitenkin että tämän siirron mieluimmin tulisi tapahtua toukokuun 1 päivästä 1909, niin että Helsingin Rahatoimikamari saa kokonaan kantaa kirkolliset verot mainittuna päivänä alkavalta kirkolliselta vuodelta.

2 §.

Ilmoitettiin että se, joka ei tyydy edellä olevaan päätökseen, saa siihen hakea muutosta kirjallisella valituksella Kunnianarvoisesta Porvoon Tuomiokapitulista ennen kello 12 kolmantenakymmenentenä päivänä sen jälkeen kun tämä pöytäkirja on Helsingin kirkon saarnastuolista julkiluettu, kuulutuspäivää kuitenkaan siihen lukematta. Pöytäkirja tarkistettiin ja hyväksyttiin paikalla. Paikka ja aika edellämainitut.

Kirkonkokouksen puolesta:

K. A. Åberg.

J. F. Olander. **J. A. Nummelin.** **A. Söderberg.**

Kuulutettu Helsingin kirkossa 4/4 1909.

K. Palmroth.

Ettei mitään valituksia edellä olevan kirkonkokouksen päätöksen johdosta ole tehty sekä että päätös niinmuodoin on saanut lain voiman, todistaa:

Helsingin pitäjässä, toukokuun 7 päivänä 1909.

K. A. L. Tallqvist.
Kirkkoherra.

Liite IV:a.

HELSINGIN MAASEURA-
KUNNAN

KIRKKOHERRANVIRASTO.

Kesäkuun 1 päivänä 1909.

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 84.

Rahatoimikamarin täkäläiselle Kirkkoherranvirastolle lähettämän kirjelmän johdosta saan kunnioittaen lähettää sekä kirkonkokouksen pöytäkirjan viimeksi kuluneen huhtikuun 1 päivältä että toukokuun 29 päivänä kuluvana vuonna annetun asianomaisen todistuksen tämän seurakunnan papistolle, lukkarille ja kirkonvahtimestarille Pikku Huopalahden kylässä sijaitsevasta Böhlen talosta tulevasta vuosipalkasta.

Kunnioittaen:

K. A. L. Tallqvist.

Liite IV:b.

Minulta vaaditun lausunnon mukaisesti siitä, minkä verran tämän pitäjän Pikku Huopalahden kylässä olevasta Böhlen talosta ynnä sen maalla olevasta huvilayhdyskunnasta suoritetaan kirkollismaksuja seurakunnan papistolle ja kirkonpalvelijastolle, saan täten kunnioittaen mainita seuraavaa:

Kirkollisvuodelta 1907 on kertynyt:

Papistolle	Smk	1,230: 10
Lukkarille	„	262: —
Kirkon vahtimestarille	„	44: 90
Yhteensä	Smk	1,537: —

Vuoden 1908 maksunkantoluettelo osottaa lisäännystä 20 henkeä, mikä seikka ei mainittavasti muuta edellä sanottua, eikä lopullista tilitystä ole tältä vuodelta vielä saapunut, mikä kaikki täten todistetaan:

Helsingin pitäjässä, toukokuun 29 päivänä 1909.

O. M. Lönnroth.

Kirkonkokouksen valitsema veronkantomies.
Sinetti.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

Esitys *Helsingin kunnan työnvälitystoimiston asettamisesta vakinaiselle kannalle.*

HELSINGIN KUNNAN
TYÖNVÄLITYSTOIMISTON
JOHTOKUNTA.

Helsingin kaupungin Valtuusmiehille.

Kaupungin työnvälitystoimistoa, joka alkoi toimintansa tammikuun 12 p:nä 1903, on Valtuusmiesten erinäisten päätösten mukaan väliaikaisesti ylläpidetty seitsemättä vuotta. Toimiston liikenne jo ensimäisinä toimivuosina on osoittanut tällaisen kunnallisen laitoksen tarpeellisuuden ja hyödyllisyyden meillä kuten muissakin maissa. Kuten tuonnempana esitetty tilasto toimiston liikenteestä osoittaa, ovat työnhakijat erittäin runsaasti kääntyneet toimiston puoleen ja työnantajatkin, varsinkin pienempäin työlaitosten omistajat ja palvelusväen tarvitsijat ovat myöskin verrattain runsaasti toimiston välitystä käyttäneet. Työttömyysaikoina on toimistolla ollut tärkeä tehtävä. Paitsi että se on hankkinut työttömille työnansiota yksityisten töissä, — myöskin toisilla paikkakunnilla keskimäärin 450 paikkaa vuosittain — on se voinut pitää tarkkaa järjestystä siitä, että kaupungin hallinnon työttömäin avustamiseksi järjestämiin hätäaputöihin on etupäässä päässyt suuriperheiset, kauimmin työttöminä olleet ja ainoastaan kaupungissa kotipaikkaoikeudella asuvat työnhakijat, jommoisen järjestyksen pitäminen ilman erityistä toimistoa ei kävisi päinsä.

Kun johtokunnan käsityksen mukaan toimisto siten oli näyttäytynyt tarpeelliseksi pysyvänä kunnallisena elimenä, teki se kirjelmällä kesäkuun 8 p:nä 1907 Valtuusmiehille esityksen toimiston asettamisesta vakinaiselle kunnalle. Tämän esityksen Valtuusmiehet päätöksellään $^{17}/_{9}07$ hylkäsivät, kuitenkin vaan sen takia, että silloin hallitus oli ryhtynyt valmistamaan työnvälitystä järjestävää lainssäädäntöä, joka mahdollisesti tulisi aiheuttamaan muutoksia toimiston järjestyksessä. Senaatti valmistikin sen jälkeen ehdotuksen eduskunnalle annettavaksi armolliseksi esitykseksi, joka sisältää lakiehdotuksen työnvälityksestä, mutta tämä esitys, kuten Senaatin kauppa- ja teollisuustoimituskunnasta on ilmoitettu, ei ole, Venäjän ministerineuvoston lakiehdotuksen johdosta tekemäin muistusten takia, saanut armollista hyväksymistä, joten asian kulku on nyt toistaiseksi keskeytynyt. Ja sen mukaan kuin asianomaiselta taholta on ilmoitettu, ei asia tulle kotimaisessa hallituksessa lähimmässä tulevaisuudessa uudelleen käsiteltäväksi.

Kun siten työnvälitystä koskevan lainsäädännön valmistuminen on lykkäytynyt epämääräiseen tulevaisuuteen, on johtokunnan mielestä kysymys kunnan työnvälitystoimiston asettamisesta vakinaiselle kunnalle ratkaistava odotetusta lainsäädönnöstä riippumatta.

Sen lakiehdotuksen mukaan, jonka senaatti on valmistanut, ei odotettu lainsäädäntö tulisi aiheuttamaan muita mainittavia muutoksia toimiston nykyiseen järjestykseen paikallisena toimistona kuin että se tulisi teollisuushallituksen tarkastuksen alaiseksi. Siinä tapauksessa, että toimistoon yhdistettäisiin koko maan kunnallisen työnvälityksen keskustoimisto, jonka huolena olisi työnvälitystilaston kokoaminen ja julkaiseminen sekä työpaikkoja ja työnhakijoita koskevain vakanssilistojen laatiminen ja levittäminen, tulisi toimiston ohjesääntöihin tehtäväksi tarpeelliset muutokset ja työvoimia siihen lisättäväksi. Mutta koko maata käsittävän kunnallisten työnvälitystoimistojen keskinäisen toiminnan organiseeraaminen onkin mainitussa lakiehdotuksessa edellytetty hallinnollisella asetuksella lähemmin järjestettäväksi ja siitä johtuvat kustannukset valtion suoritettaviksi.

Toimiston liikenne sen ensimäisenä kuusivuotiskautena eli vuosina 1903—1908, on ollut seuraava:

Vuosi.	Miesosasto.			Naisosasto.			Yhteensä.			Työnhakijoita 100 paikkaa kohden.	100:sta tarjotusta paikasta täytettiin.
	Työnhakomuksia.	Tarjottuja paikkoja.	Täytettyjä paikkoja.	Työnhakomuksia.	Tarjottuja paikkoja.	Täytettyjä paikkoja.	Työnhakomuksia.	Tarjottuja paikkoja.	Täytettyjä paikkoja.		
1903	5,493	2,615	2,461	1,184	430	287	6.677	3,045	2,748	219	90
1904	6,399	3,630	3,232	1,676	839	602	8,075	4,469	3,834	180	86
1905	5,200	2,733	2,547	2,413	1,561	1,210	7,613	4,294	3,757	177	88
1906	6,098	3,336	3,157	2,432	1,972	1.394	8,530	5,308	4,551	161	86
1907	5,655	3,642	3,200	2,912	2,568	1,708	8,567	6,210	4,908	138	79
1908	7,747	4,258	4,065	3,441	2,538	1,930	11,188	6,796	5,995	165	88

Nämä luvut osoittavat, että toimiston liikenne on vuosi vuodelta säännöllisesti kasvanut. Ensimäiseen toimivuoteen verraten on työnhakijain luku lisääntynyt 68 %, tarjottujen paikkain luku 123 % ja välitysten määrä 118 %, joten toimiston liikenne on kokonaisuudessaan kasvanut kaksinkertaiseksi. Tämä on olosuhteisiin verraten pidettävä sangen tyydyttävänä tuloksena.

Vertauksen vuoksi esitettäköön tässä tietoja maamme muiden sekä Skandinavian kunnallisten työnvälitystoimistojen liikenteestä v. 1908.

	Työnhakemuksia.	Tarjottuja paikkoja.	Täytettyjä paikkoja.
Helsinki	11,188	6,796	5,995
Tampere	2,155	1,104	1,010
Wiipuri	2,648	1,215	672
Waasa	1,040	944	541
Turku	2,413	480	427
Oulu	476	448	231
Tukholma	22,373	22,930	11,283
Göteborg	25,874	19,267	9,246
Malmö	11,624	6,947	4,034
Norrköping	8,706	6,961	3,450
Hälsingborg	7,268	4,706	2,793
Östergötlandin lääni	6,012	7,345	2,709
Lund	3,751	2,379	1,485
Gäfle	3,570	1,709	1,126
Sundsvall	2,449	1,580	933
Karlskrona	2,909	2,164	926
Kristianstadin lääni	1,950	2,256	820
Karlstad	1,349	1,473	716
Kristiania	21,883	18,452	14,786

Kuten näistä tiedoista näkyy, on Helsingin kunnan toimiston liikenne suurempi kuin maan muitten toimistojen liikenne yhteensä ja Ruotsin toimistojen rinnalla se joutuu siinä suhteessa kolmanneksi järjestyksessä. Ruotsin toimistojen liikennettä edistää suuressa määrin se, että useissa kaupungeissa, joissa on kunnallinen toimisto, esim. Göteporissa, otetaan kaikki työväki kunnantöihin kunnallisen toimiston välityksellä. Täkäläisen toimiston välitystä on kunnan töihin työväkeä otettaessa käytetty pääasiallisesti vaan hätäaputöitä järjestettäessä, joihin välitys eräinä vuosina on kylläkin muodostanut huomattavan osan toimiston välityksistä miesosastolla.

Mitä tulee mahdollisuuksiin toimiston liikenteen kasvamisesta vastaisuudessa, niin sekä kotimaassa että ulkomailla saavutettu kokemus viittaa siihen, että toimiston läkenne yleensä ja varsinkin naispaikkain välitykset tulevat kasvamaan. Täällä näet, huolimatta siitä, että kunnallisen toimiston naisosaston liikenne on saavuttanut melkoisen laajuuden, edelleenkin toimii lukuisia yksityisiä paikanvälityskonttoreja — v. 1907 oli niitä toimessa lyhemmän tai pitemmän aikaa 53 —, jotka melkein yksinomaan välittivät paikkoja naisille. Tämä osoittaa, että tällä alalla on mahdollisuuksia kunnallisen toimiston liikenteen laajenemiseen.

Ylläsanotusta käynee selville että kunnallisen työnvälitystoimiston edelleen ylläpitäminen Helsingissä täyttää lukuisain kunnan asukkaitten tärkeää tarvetta.

Toisaalta ei sen vakinaiselle kannalle asettamiseen nähden ole enää aihetta jäädä uutta lainsäädäntöä odottamaan.

Kysymys toimiston asettamisesta vakinaiselle kannalle olisi johtokunnan mielestä piakkoin ratkaistava senkin vuoksi, että väliaikaisesti otettu toimiston johtaja ei tämän lukuvuoden jälkeen enää saa opettajatoimestaan virkavapautta — jota nauttiessaan hän, sillä aikaa kuin toimistossa on palvelut, on menettänyt vastaavat virkavuotensa — eikä hän katso voivansa väliaikaiseen toimeen vaihtaa vakinaista virkaansa ja siihen kuuluvaa oikeutta eläkkeen saantiin. Myöskin toimiston palveluksessa olevat apulaiset ovat lausuneet toivomuksen, että heidänkin toimensa tulisivat vakinaisesti täytetyiksi.

Toimiston naisosaston liikenne on kasvanut siinä määrin, ettei siihen otettu yksi henkilö ole viimeisinä vuosina voinut sitä tyydyttävästi hoitaa, vaan on kiireellisimpinä aikoina miesosaston virkailijain, m. m. vahtimestarinkin, täytynyt toimia siellä avustajana, joten toisen naisapulaisen ottaminen käy välttämättömäksi. Kun toimen hoitajalta tulee vaatia paitsi kykyä arvostella paikanhakijain soveliaisuutta tarjottuihin paikkoihin, jonkun verran alkeistietoja, molempain kotimaisten kielten taito ja jonkunlaista perehtymistä konttoritöihin, olisi johtokunnan mielestä tälle palkaksi määrättävä 1,800 markkaa vuodessa. Kun kuitenkin vielä ensi vuotena eräinä kuukausina voinee tulla toimeen ilman lisättyä työvoimaa, ehdottaa johtokunta, että toisen naisapulaisen palkkaamista varten v. 1910 menosääntöön otetaan tämän kuuden kuukauden palkkaa vastaava menoerä.

Toimistoon tulisi siten vakinaisesti asetettavaksi molemminpuolisella kuuden kuukauden irtisanomisoikeudella johtaja, miesapulainen, kaksi naisapulaista ja vahtimestari, jotka Valtuusmiesten $^1/_{12}$ 03 hyväksymän johtosäännön mukaan ovat toimiston johtokunnan otettavat.

Toimistolle vahvistettuja ohjesääntöjä sovellettaessa ei ole ilmaantunut aihetta niiden muuttamiseen, jonka vuoksi ne ehdotetaan muuttumattomina voimassa pysytettäviksi.

Edellyttäen että Valtuusmiesten aikaisemmin määräämät peruspalkat ja tarverahat pysytetään entisellään, tulisi toimiston vakinainen menosääntö tekemään:

Johtaja, palkka	Smk	4,800: —
Miesapulainen, palkka	„	2,400: —
1:nen naisapulainen, palkka	„	2,400: —
2:nen „ , „	„	1,800: —
Vahtimestari, palkka	„	1,200: —
Tarvevaroja (huoneuston siivoamiseen, painatustöihin, telefoonien vuokraan y. m., arviolta	„	2,000: —
Yhteensä	Smk	14,600: —

Palkankorotuksiin nähden johtokunta ehdottaa, että, noudattaen samaa periaatetta, jota sovelletaan kaupungin muiden virkamiesten palkkaamisessa, toimiston

virkailijat saavat 5 ja 10 vuoden nuhteettoman palveluksen jälkeen 10 % korotuksen eli tasaluvuissa määrättynä: johtaja 500 mk., miesapulainen ja 1:nen naisapulainen 300 mk. kukin, 2:nen naisapulainen ja vahtimestari 200 mk. kukin.

Kun toimiston nykyiset virkailijat ovat toimiinsa perehtyneet ja oppineet tuntemaan laajalta sitä yleisöä, joka toimistoa käyttää, sekä toimensa moitteettomasti hoitaneet, olisivat he johtokunnan mielestä virkoihin vakinaisesti otettavat. Siihen nähden, että toiset heistä ovat jo pitemmän aikaa toimistossa palvelleet, tämän vuoden lopussa johtaja 7 vuotta, naisapulainen 5 $^1/_2$, miesapulainen 3 ja vahtimestari 2 vuotta, on johtokunnan mielestä kohtuullista, että he saavat palkankorotuksiin nähden lukea hyväkseen toimistossa väliaikaisina palvelemansa virkavuodet.

Edellä esitetyn mukaisesti ehdottaa johtokunta kaupungin meno- ja tulosääntöön v. 1910 kunnan työnvälitystoimistoa varten otettaviksi seuraavat meno- ja tuloerät:

a) Menoja:

Johtaja, palkka	Smk	4,800: —	
Palkankorotus 5 vuoden palveluksesta	„	500: —	5,300: —
Miesapulainen, palkka	„	— —	2,400: —
1:nen naisapulainen, palkka	„	2,400: —	
Palkankorotus 5 vuoden palveluksesta	„	300: —	2,700: —
2:nen naisapulainen, palkka 6 kuukautena	„	— —	900: —
Vahtimestari, palkka	„	— —	1,200: —
Tarverahoja, (huoneuston siivoamiseen, painatuksiin, telef. vuokraan y. m.) arviolta	„	— —	2,000: —
	Yhteensä Smk	— —	14,500: —

b) Tuloja:

Sisäänkirjoitusmaksuja, arviolta	Smk	400: —

Yllä esitetyn nojalla saa johtokunta kunnioittaen ehdottaa:

että Helsingin kunnan työnvälitystoimisto asetetaan vakinaiselle kannalle ja että edellä ehdotetut vakinainen ja vuoden 1910 meno- ja tulosäännöt vahvistetaan.

Helsingissä, syyskuun 28 p:nä 1909.

Helsingin kunnan työnvälitystoimiston johtokunnan puolesta:

Santeri Ivalo.

A. H. Karvonen.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

Valiokunnan mietintö uuden kulkutautisairaalan rakentamista koskevasta asiasta.

Kokouksessaan viimeksi kuluneen maaliskuun 2 päivänä päätti lisätty Kaupunginvaltuusto lähettää tarkoitusta varten asetettuun valiokuntaan, johon allekirjoittaneet sittemmin valittiin jäseniksi, tarpeelliseksi havaittua lisävalmistelua varten kysymyksen uuden kunnallisen kulkutautisairaalan rakennuttamisesta tänne, ja lausui Valtuusto samalla toivomuksen että mietintö asiasta annettaisiin kevään kuluessa. Huomauttaen että valiokunta ei ole erinäisten asianhaarain johdosta voinut noudattaa Valtuuston viimeksi mainittua toivomusta, on valiokunta saamaansa tehtävää täyttääkseen tässä alempana antava lausuntonsa asiasta.

Edellä mainitussa kokouksessa olleesta keskustelusta kävi selville, että Valiokunnan tuli etusijassa valmistella puheena olevaa asiaa siinä tarkoituksessa että ehdotetun sairaalan kustannukset saataisiin vähenemään. Valiokunta on sentähden katsonut pitävänsä etusijassa lausua mielipiteensä siitä, onko ylipäätään tarpeellista nykyään ryhtyä niin laajaperäiseen toimeen kuin aivan uuden miljoonalaitoksen rakentamisen kulkutautia potevain hoitoa varten. Tähän nähden pyytää valiokunta käsityksenään lausua että, niinkuin Kaupunginvaltuustossakin tätä ennen on, ilmeisiä tosiasioita esittämällä, selvitetty, näyttää uusi kulkutautisairaala nyttemmin olevan kaupungille välttämättömän tarpeellinen. Ne kulkutauteja potevien hoitoa varten olevat huoneistot, joita nykyään on käytettävänä Marian sairaalassa, ovat kauan tätä ennen, toimitetuista korjaus- ja lisärakennustöistä huolimatta, osottautuneet sekä epäajanmukaisiksi että aivan riittämättömiksikin. Kun kysymystä uuden kulkutautisairaalan rakentamisesta ei niinmuodoin valiokunnan mielestä enää käy lykkääminen toistaiseksi, on valiokunta kiinnittänyt huomiota siihen asianhaaraan, kävisikö sairaalan mahdollisesti rakentaminen pienempää määrää kuin ehdotettuja 195 potilasta varten. Mutta tässäkään kohdin ei valiokunta ole katsonut voivansa puoltaa tinkimistä. Aikaisemmin toimitetut laskelmat, jotka valiokuntakin on havainnut oikeiksi, epäämättömästi osottavat, että sairassijain tarvetta ei ole arvioitu liian suureksi määräämällä niiden luku edellämainitun suuruiseksi; päin vastoin näyttää ilmeiseltä, että sijaluvun lisääminen on käyvä kohdakkoin tarpeelliseksi.

Kun uuden kulkutautisairaalan tarpeeksi varattua paikkaa eli Fredriksbergissä sijaitsevan huvilatilan N:o 43 Malmin osaa vastaan on Kaupunginvaltuustossa syystä tehty erinäisiä muistutuksia, on valiokunta sitä likinnä ottanut käsiteltäväksi kysymyksen

soveliaan tontin valitsemisesta sairaalalle. Valiokunta ei ole siinä voinut olla huomaamatta, että edellä mainitulla tontilla kävisi vuorisen maanlaadun tähden tarpeelliseksi varsin kalliita louhimis- ja pengerrystöitä, ja on valiokunta tämän johdosta katsonut olevan ottaminen harkittavaksi, eikö tähän tarkoitukseen mahdollisesti voitaisi ehdottaa jotakin toista tonttia. Tähän nähden on valiokunnassa ehdotettu, että valiokunta Kaupunginvaltuustolle puoltaisi kulkutautisairaalan paikaksi luovutettavaksi uuden hautausmaan takana sijaitsevaa Hietaniemen aluetta. Tämän ehdotuksen tueksi on mainittu, että sanottu alue hyvän pohjansa ja puhtaan ilmansa vuoksi sekä sijaiten erillään aivan kaupungin vierellä erittäin hyvin soveltuisi sairaalan paikaksi, jota vastoin alueen käyttäminen asuintonteiksi olisi sitä vähemmän perusteltua, kun ei ole todennäköistä, että nämä aivan kaupungin hautausmaiden läheisyydessä sijaitsevat tontit olisivat sanottavan haluttuja. Valiokunnan enemmistö, joka ei ole tahtonut väittää paikkansa pitämättömiksi näitä perustelmia, joilla on puollettu sairaalan sijoittamista puheena olevalle alueelle, ei kuitenkaan ole katsonut voivansa ehdotusta puoltaa. On nimittäin näyttänyt kiistämättömältä, että puheena oleva alue, joka on verraten kapea, jo nyt olisi varsin epämukava kulkutautisairaalalle, jota paitsi sairaalan laajentaminen kävisi rajoitetun tilan johdosta erittäin vaikeaksi. Sitä paitsi tulisi kaupunki, joka puheena olevan kaupunginosan kohdalta jo nyt on liian paljon erotettu merestä, yhäkin enemmän suljetuksi pois meren yhteydestä, mikä ei ole näyttänyt valiokunnasta hyvin harkitulta, jota paitsi vihdoin itse rakennuspaikka pohjoiseen viettävänä ei ole näyttänyt täysin soveliaalta sairaalatontiksi.

Toinen valiokunnassa huomioon otettu alue käsittää kaksi tonttia, jotka sijaitsevat Läntiseltä Viertotieltä Meilahteen vievän tien pohjoispuolella. Tämä alue tarjoisi sinänsä täysin riittävän tilan aijotulle sairaalaryhmälle ja olisi muutoinkin kaikin puolin sovelias sairaalatarkoituksiin, mutta sen asema, 4—5 kilometrin päässä kaupungin keskustasta, on näyttänyt liian etäiseltä yksinpä päivittäistä kulkuyhteyttä kaupungin kanssa silmällä pitäen, jota paitsi siellä koituisi ylen kalliita rakennuskustannuksia muiden muassa vesi-, valaistus- ja lokaviemärijohtojen teosta. Nämä johdot on tosin joka tapauksessa aikanaan teetettävä, mutta tämä ajankohta lienee vielä niin kaukainen, että mainittujen johtoverkkojen kustannusten nyt täytyisi katsoa suorastaan kuormittavan sairaalalaitoksen menosääntöä. Tässä on lisäksi huomattava, että sairaalan vastaista laajentamista varten täytyisi nyt tarvittavan tonttialan ympäriltä varata verraten suuri alue, koska tämä muutoin saattaisi tulla rakennetuksi ja sellainen kehitysmahdollisuus siten ehkäistyksi. Tämä kuitenkin tuntuvasti lisäisi rakennuspohjan kustannuksia.

Vielä on valiokunnassa ehdotettu sairaalan sijoittamista erääseen paikkaan, joka sijaitsee likimain puolitiessä tähän asti puheena olleen tontin ja Läntisen Viertotien välillä. Valiokunta on kuitenkin havainnut tällä alueella jo nyt olevan muita rakennustarkoituksia varten niin suuren tonttiarvon, että jonkun verran edullisemmat maanlaadulliset olot eivät riittäisi mainitun asianhaaran vastapainoksi. Sitä paitsi kävisi aikaisemmin ehdotettu Malmin alue, siinä tapauksessa että sairaala sijoitetaan

tuonnemmaksi Viertotien puolelle, kutakuinkin arvottomaksi, kun melkoinen osa siitä täytyisi varata sairaalan eristysalueeksi, jota paitsi jälellä oleva sairaalan ja rautatienalueen välinen kiilamainen ala tulisi paloitelluksi ja sen käyttökelpoisuus kaupunginasemakaavan kannalta katsoen vähenisi.

Valiokunta, joka niinmuodoin on perinpohjin harkinnut tonttiasiaa, ei, niinkuin edellisestä näkyy, ole katsonut voivansa puoltaa sairaalalle muuta paikkaa kuin mikä aikaisemmin on ehdotettu. Vaikkakin viimeksi mainittua tonttia kieltämättä haittaavat edellä kosketellut epäkohdat, tarjoo se toiselta puolen niin huomattavia etuja, eritoten siihen nähden että sen asema ei ole ylen etäinen, mutta samalla kuitenkin kylliksi eristetty, että valiokunnan on vertaillessaan edellä seliteltyjä tontteja keskenään täytynyt antaa etusija sille. Erittäin painava syy sairaalan sijoittamiseen Malmin alueelle on sitä paitsi nyttemmin tullut lisäksi. Valiokunta on nimittäin saanut tietoonsa, että kaupungin Rakennuskonttorissa nykyään suunnitellaan Eläintarhaan aijottua lokaveden selvityslaitosta (n. s. septic-säiliötä). Kun ei liene epäilystä siitä, että mainittu tarpeellinen laitos myös on tuleva rakennettavaksi, sekä sairaalan lokaviemärien aikaisemmin arvioituja kustannuksia tämän johdosta, niinkuin tuonnempana on tarkemmin käyvä selville, voidaan tuntuvasti huojistaa, poistaa tämä seikka melkoisen vaikeuden mitä tulee sairaalan sijoittamiseen puheena olevalle alueelle sillä tavoin kuin aikaisemmin on ehdotettu. Valiokunta pyytää tässä huomauttaa että, jos sairaala edellä mainitussa järjestyksessä sijoitettaisiin likemmäksi Viertotietä, ei se maan laadun johdosta voisi käyttää hyväkseen mainittua selvityslaitosta, vaan kävisi tarpeelliseksi tänne teetettävää sairaalaa varten laittaa verraten kalliit viemärijohdot Taivallahteen.

Kun valiokunnassa tämän jälkeen on otettu harkittavaksi kysymys, kävisikö erinäisten sairaspaviljonkien ja muiden sairaalaa varten tarpeellisten rakennusten ja laitosten kustannuksia huojistaminen, on muun muassa ehdotettu että eräät paviljongit rakennettaisiin kolmikerroksiset aikaisemmin suunniteltujen kaksikerroksisten sijasta, jommoisesta menettelystä saattaisi olla taloudellista etua. Tähän on valiokunta katsonut pitävänsä huomauttaa, että aikaisemmin ehdotetut sairaspaviljongit on suunniteltu niin suuriksi kuin nykyinen sairassijain tarve on näyttänyt vaativan. Samalla kun tietenkään ei voi tulla puhetta siitä, että rakentamalla paviljonkeihin kolmas kerros laitettaisiin enemmän sairassijoja kuin nykyinen tarve edellyttää, ei valiokunnan mielestä myöskään olisi hyvin harkittua jakaa nyt suunniteltua sairassijain lukua kolmen kerroksen kesken. On nimittäin huomattava, etteivät sellaiset kolmikerroksiset paviljongit aseman käyttöön ja siitä riippuviin rakennuskustannuksiin nähden olisi kaksikerroksisia paviljonkeja edullisemmat, koska joka kerrokseen, siihen katsomatta että niihin on sijoitettu vähempi määrä potilaita, täytyy laittaa erinäisiä tarpeellisia mutta tuottamattomia lisähuoneita, niinkuin päivä- ja kylpyhuoneita, astianpesuhuoneita, klosetteja, välikäytäviä ja portaita, jota paitsi vielä on huomattava se asianhaara, että joka kerrokseen tarvittaisiin erityinen hoitohenkilökunta, kun eri kerrosten tietystikin täytyisi olla alituisen ja välittömän valvonnan alaisina. Sairas-

paviljonkien varustaminen lisäkerroksella olisi valiokunnan mielestä ajateltavissa ainoastaan sillä edellytyksellä että tarttuvia tauteja sairastavat henkilöt sijoitettaisiin samaan paviljonkiin, jommoista tosin on eräässä aikaisemmassa suunnitelmassa yritetty, mutta joka ei kuitenkaan olisi sovellettavissa hyvään sairashoitotekniikkaan eikä edes puhtaasti taloudelliselta kannalta suositettavissa, sillä tässäkin tapauksessa olisi olemassa edellä mainittu vaikeus lisähuoneiden järjestämisessä.

Valiokunta ei niinmuodoin voi puoltaa varsinaisia sairaspaviljonkeja korotettavaksi kolmannella kerroksella, mutta ei voi kannattaa sitäkään valiokunnassa tehtyä ehdotusta, että sairaalan rakentamisessa noudatettaisiin niin sanottua parakkijärjestelmää yksikerroksisin paviljongein. Valiokunta kyllä tietää, että viimeksi mainittu järjestelmä on toisin paikoin käytännössä, muun muassa eräissä Berlinin viereisissä sairaaloissa, mutta mitä esim. näihin sairaaloihin tulee, pyytää valiokunta tässä huomauttaa, että ne käsittävät isoja, lukuisille potilaille aijottuja sairassaleja sekä sijaitsevat tasaisella hiekkakankaalla verraten laajalla tontilla, jota paitsi mainitun paikkakunnan ilmasto-olot sallivat käyttää paljon kevyempää rakennusjärjestelmää kuin mitä meillä olisi oleva laita. Tänne rakennettuina olisi tuollaiset parakkijärjestelmän mukaiset paviljongit meidän kylmien talviemme tähden varustettava yhtä paksuilla ulkoseinillä kuin kaksikerroksinen talo, jota paitsi kaikkiin paviljonkeihin olisi laitettava vesi-, viemäri- y. m. johdot sijoitettuina epäsuotuisaan maapohjaan. Lisäksi olisi tuollaisen sairaalan kunnossapito käyvä paljon kalliimmaksi kuin Saksassa, sen johdosta että tänne rakennettavain eri parakkien huoneet olisi pienten olojemme johdosta laitettava paljon pienempää kokoa. Edellä sanotun nojalla katsoo valiokunta voivansa lausua että parakkijärjestelmä, jolla tosin on erinäisiä etuja, ei varmaankaan nyt suunnitellussa sairaalassa toimeenpantuna olisi osottautuva rahalliselta kannalta edulliseksi.

Edellä olevasta valiokunnan esityksestä on käynyt selville, että käsiteltävänä oleva kaupungin uuden kulkutautisairaalan suunnitelma on pääpiirteissään jätetty ennalleen. Suunnitelman yksityiskohtia perinpohjin tarkastaessaan on valiokunta kuitenkin tehnyt erinäisiä muutosehdotuksia, joiden johdosta valiokunta on voinut tuntuvasti alentaa kustannusarviota. Mikäli valiokunnan tekemät muutokset ovat koskeneet sairaalaryhmän erinäisten rakennusten aseman järjestelyä, on valiokunta antanut allekirjoittaneelle Schjerfbeckille toimeksi valiokunnalta saamiaan ohjeita noudattaen valmistaa tarpeelliset uudet pohjapiirrokset, jotka liitteenä seuraavat tätä mietintöä, jonka ohella allekirjoittanut Schjerfbeck myös on laatinut valiokunnan muutosehdotusten johdosta tarpeellisiksi käyneet uudet kustannusarviot, jotka esitetään koko sairaalalaitoksen likimääräisessä kustannusarviossa ja niinikään on liitetty mietintöön. Valiokunta on tässä alempana tarkemmin selostava tehtyjä muutosehdotuksia.

Vähentääkseen saman tyypin mukaan suunniteltujen tulirokko-, kurkkumätäja tuhkarokkopaviljonkien sekä varapaviljonkien kustannuksia on valiokunta toisen

tyypin mukaan teettänyt uudet pohjapiirrokset sanottuja paviljonkeja varten, mikäli mahdollista poistaen aikaisemmin ehdotetut välikäytävät, niin että päivähuone sen sijaan saa olla sekä keskusvälikäytävänä että läpikäytävänä. Valiokunta on kuitenkin havainnut, että mainittua sijoitusjärjestelmää voi käyttää ainoastaan varapaviljongissa, mikä johtuu erittäin siitä, että sanottuun paviljonkiin on sijoitettu pääasiallisimmin isonlaisia sairassaleja, mutta ainoastaan harvalukuisia yksityishuoneita. Uusi ehdotus ei tosin täytä kaikkia Terveydenhoitolautakunnan esittämiä sekä Kaupunginvaltuuston hyväksymiä vaatimuksia, mutta kun puheena oleva paviljonki on aijottu käytettäväksi ainoastaan suurempien kulkutautien sattuessa, jolloin lievemmin sairastuneet potilaat ja toipuvat kävisi siihen sijoittaminen, on valiokunta ollut sitä mieltä, että vaatimukset tähän paviljonkiin nähden voidaan asettaa hiukan vähemmiksi kuin muihin paviljonkeihin nähden. Viimeksi mainituissa paviljongeissa, joissa paitsi eri saleja on tarpeen useampia yksityishuoneita, ei näitä huoneita käynyt ryhmittäminen sellaisen keskusvälikäytävän ympärille, jonka tähden ja kun välikäytäviä sen ohella on tarpeen nyt puheena olevissa paviljongeissa, ovat aikaisemmat piirustukset sekä taloudelliselta kannalta että eritoten tarkoituksenmukaisen asemanjärjestelyn saavuttamiseksi valiokunnasta näyttäneet edullisemmilta. Varapaviljonkia sitä vastoin on tehdyn muutoksen johdosta voitu jonkun verran pienentää ja rakennuskustannukset niin ollen vähentää 198,000 markasta 172,300 markkaan.

Havaintopaviljonkiin nähden on valiokunnassa huomautettu, että välikäytävään suunniteltu kattovalaistus kävisi sekä kalliiksi että verraten epäsoveliaaksi, jonka tähden tätä paviljonkia varten on laadittu uusi siten muutettu pohjapiirros, että välikäytävään tulee kattovalaistuksen sijasta välitön valaistus kumpaiseltakin puolelta. Lisäksi on tehty se muutos, että sairashuoneiden käytävät on yhdistetty siten, että kylpyhuoneisiinkin tulee välitön valaistus, joten nyttemmin ainoastaan pienet pukukammiot saavat välillisen valaistuksen kylpyhuoneista. Jonkun verran vähentämällä välikäytäväin leveyttä ja rakennuksen muita mittoja on sen kustannukset saatu alenemaan 112,000 markasta 98,550 markkaan.

Rokko- y. m. tautien paviljongin ehdottaa valiokunta rakennettavaksi puusta saman asemasuunnitelman mukaan kuin aikaisemmin suunnitellun kivipaviljongin, ja vähenevät sanotun paviljongin kustannukset täten 90,700 markasta 60,000 markkaan.

Suoranaisten rakennuskustannusten vähentämiseksi sekä sen ohella tonttitilan säästämiseksi ehdotetaan hallintorakennus teetettäväksi alilääkärin ja toimitsijan asunnon yhteyteen. Hallintorakennuksen aikaisempi asemasuunnitelma on pysytetty, mutta rakennus on suunniteltu tehtäväksi kolmikerroksinen kaksikerroksisen asemasta, ollen ensimäinen kerros pysytetty sinällään, toiseen kerrokseen sijoitettu alilääkärin ja toimitsijan huoneistot sekä kolmanteen kerrokseen paitsi aikaisemmin ehdotettuja vahtimestarinasuntoa ja hoitajatarten huoneita laitettu pienempi aikaisemmin suunnittelematon apulaislääkärin huoneisto, jonka virkailijan pitäisi valiokunnan mielestä asua sairaalassa. Vihdoin on valiokunta suunnitellut lisää huoneita sairaanhoitajattarille. Valiokunnan siten ehdottaman uuden hallintorakennuksen kustannuk-

set ovat 16,680 markkaa vähemmät aikaisemman hallintorakennuksen sekä alilääkärin ja toimitsijan asunnon yhteenlaskettuja kustannuksia.

Poistamalla yksi paviljonki on voitu eri rakennuksille ehdottaa edullisempi sijoitus, jonka johdosta putkijohtoja varten aijottu tunneli on lyhentynyt ja sen kustannukset vähentyneet 42,500 markasta 33,000 markkaan.

Huomattava rakennuskustannusten säästyminen saavutetaan siten, että sairaalasta lähtevät lokaviemärijohdot, jotka aikaisemmin oli aijottu johdettaviksi Töölönlahteen, nyttemmin voidaan edellä esitetyssä järjestyksessä sovittaa sen uuden lokaviemäriveden puhdistajan yhteyteen, joka kohdakkoin rakennettanee Eläintarhaan. Tarvittavan lokaviemärin pituus on täten vähentynyt 1,260 metristä 250 metriksi, joten sen kustannukset vähenevät 63,000 markasta 12,500 markkaan. Edellä mainitun uuden yleisen septic-säiliön rakentamisen johdosta katso valiokunta sairaalaan aikaisemmin ehdotetun viemäriveden selvityslaitoksen rakentamista tarpeettomaksi ja on sentähden poistanut tätä varten arvioidut rakennuskustannukset 15,000 markkaa.

Käsitellessään kysymystä, onko ylilääkärille rakennettava asunto sairaalan alueelle, on valiokunta, koska syitä on esitetty ja on esitettävissä sekä sellaisen järjestyksen puolustamiseksi että vastustamiseksi, säästäväisyyssyistä katsonut pitävänsä ilmoittaa, että suunniteltu ylilääkärin asunto on näyttänyt voitavan jättää sillensä ainakin toistaiseksi eli kunnes asiasta on saatu tarkempaa kokemusta, joten säästyisi 60,320 markan meno. Valiokunta pyytää kuitenkin huomauttaa, että siinä tapauksessa on sairaalaan laitettava asunto vieläkin yhdelle apulaislääkärille, mikä käyneekin päinsä hiukan muuttamalla nyt ehdotetun hallintorakennuksen suunnitelmaa.

Lopuksi saa valiokunta mainita huolellisesti tarkastaneensa kaikki muutkin ehdotettua sairaalaa koskevat menoerät, vaan ei kuitenkaan voivansa puoltaa näiden vähentämistä, kun tietystikin täytyy pysyttää se vaatimus, että uusi sairaala rakennetaan niin, että se täysin vastaa nykyajan vaatimuksia sekä tarjoo mahdollisuutta vastaiseen laajentamiseen. Minkäänlaista loisteliaisuutta taikka tarpeettomia mukavuuksia ei valiokunta ole voinut tehdyssä suunnitelmassa havaita, semmoisena kuin se nyttemmin on valiokunnan muodostelemana, mutta on siinä tietenkin kauttaaltaan pidetty silmällä ilmavuuden, valoisuuden ja siisteyden vaatimuksia. Lopullisten piirustusten ja kustannusarvioiden laatimisessa käynee arvioituja menoja tarpeellista säästäväisyyttä noudattamalla kenties vieläkin jonkun verran vähentäminen, mutta tähän asianhaaraan on valiokunnan mielestä pantava sitä vähemmän merkitystä, kun erinäisiä pienempiä menoja, niinkuin arkkitehdin ja rakennusmestarin palkkioita, ei ole otettu nyt myötäliitettyyn kustannusarvioon.

Valiokunnan ehdottamain muutosten johdosta olisi sairaalan likimääräinen kokonaiskustannusarvio vähenevä 2,100,000 markasta 1,880,000 markkaan. Jos kuitenkin Kaupunginvaltuusto havaitsisi vieläkin suuremman huojistamisen tarpeelliseksi, ehdottaa valiokunta, siltä varalta että tuhkarokkopaviljonki, jonka kustannukset on arvioitu 167,700 markaksi, ja edellä mainittu rokkopaviljonki, josta on arvioitu olevan kustannuksia 60,000 markkaa, toistaiseksi jätettäisiin suunnitelmasta pois. Valio-

kunta kuitenkin pyytää huomauttaa, että sellainen toimenpide ainoastaan tietäisi lykkäyksen saavuttamista puheena olevain paviljonkien rakentamiseen nähden, kun niiden tarve, vaikkakaan ei ole paikalla pakottava, käynee likimmässä tulevaisuudessa tuntuvaksi. Kun saattaa käydä niin, että näitä paviljonkeja tarvitaan samaan aikaan kuin muu sairaala valmistuu, olisi, siinä tapauksessa että ne nyt poistetaan suunnitelmasta, Hesperiaan laitettu väliaikainen sairaala niin ollen varustettava kulkutauteja potevain vastaanottamista varten siihen asti kun usein mainitut paviljongit on rakennettu.

Edellä esitetyn johdosta valiokunta rohkenee tarpeellisesti muodostellen toistaa sen käsiteltävänä olevassa sairaala-asiassa tehdyn ehdotuksen, joka on esitettynä sivulla 28 Kaupunginvaltuuston painetuissa asiakirjoissa N:o 26 vuodelta 1908, sekä niinmuodoin ehdottaa että **Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin** päättäisi:

vuosina 1910, 1911 ja 1912 kaupungille kuuluvalle huvila-alueelle N:o 43 Malm rakennuttaa kunnallisen kulkutautisairaalan pääasiallisesti niiden luonnospiirustusten mukaisesti, jotka on liitetty tähän sekä Kaupunginvaltuuston painettuihin asiakirjoihin N:o 26 vuodelta 1908;

tähän tarkoitukseen osottaa kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi oletuista lainavaroista 1,880,000 markkaa (vaihtoehtoisesti 1,653,000 markkaa); sekä

antaa **varsinaisen Kaupunginvaltuuston** toimeksi:

Keisarillisesta Senaatista hankkia vahvistuksen edellämainituille päätöksille;

määrätä sen rahasumman, joka on kunakin vuonna käytettävä; ja

työn teettämistä varten asettaa rakennushallituksen sekä ryhtyä muihin tämän rakennusyrityksen toteuttamisen vaatimiin toimenpiteisiin.

Helsingissä, lokakuun 19 päivänä 1909.

Hj. von Bonsdorff.

Max Björksten. **K. Hård af Segerstad.** **M. Schjerfbeck.**

Lars Sonck*). **Th. Wegelius.**

Hjalmar Ekholm.

*) Ei ollut saapuvilla tarkistustilaisuudessa.

Helsingin kulkutautisairaalan uusi likimääräinen kustannusarvio.

Rakennuksen kuutio m.	Hinta Mk	Potilas-luku			
9,490	26	54	Kivipaviljonki Tulirokkoa varten	246,700: —	
5,932	26	28	„ Kurkkumätää „	154,300: —	
6,450	26	31	„ Tuhkarokkoa „	167,700: —	
6,626	26	52	„ Varalle	172,300: —	
2,600	27	8	„ Yhdist. tap. „	70,200: —	
3,650	27	10	„ Havaintoja „	98,550: —	
—	—	12	Puupaviljonki Rokkoa y. m. „	60,000: —	969,750: —
34,748		195			
7,200	26		Hallintorakennus	187,200: —	
5,400	26		Ruokalarakennus	140,400: —	
4,800	26		Pesu- ja kattilahuone.	124,800: —	
2,840	20		Desinfisiomislaitos ja tallirakennus	56,800: —	
910	26		Ruumis- ja ruumiinavaushuone .	23,700: —	
21,150			Halkovaja	5,000: —	
			Jääkellari	8,000: —	545,900: —
			Pesulaitos 250 hengelle	28,000: —	
			Höyrykeittiö 250 hengelle . . .	15,000: —	
			Sähkövalaistuslaitteet	20,000: —	
			Putkijohtotunnelia 330 m. à 100 mk.	33,000: —	
			Höyrykattilat, savutorvi ja 450 m. pääjohtoja (höyry)	51,000: —	
			Lämminvesi ja putket	35,000: —	
			3 desinfisioimisuunia	12,100: —	
			Viemärijohdot, 460 m. à 40 mk .	18,400: —	
			Siirretään	212,500: —	1,515,650: —

Siirretään	212,500: —	1,515,650: —
Kallionlouhintaa, 700 m³ à 6: 50. .	45,500: —	
Ensimäiset tasoitus- ja istutustyöt .	45,000: —	
Lauta-aitaa teitä vasten 600 m. à 20 mk	12,000: —	
Lauta-aitaa rajakkaisia alueita vasten 900 m. à 10 mk	9,000: —	324,000: —
250 m. lokaviemärijohtoa sairaalan alueelta kaupungin selvityssäiliöön 50 mk metriltä	12,500: —	
Vesijohto Fredriksbergin kaupunginosasta sairaalan alueelle	20,000: —	
Arvaamattomia menoja	7,850: —	40,350: —
Yhteensä Smk	— —	1,880,000: —

Helsingissä, lokakuun 19 p:nä 1909.

M. Schjerfbeck.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

Förslag till Epidemi sjukhus i Helsingfors. Ehdotus Kulkutautisairaalaksi Helsinkiin.

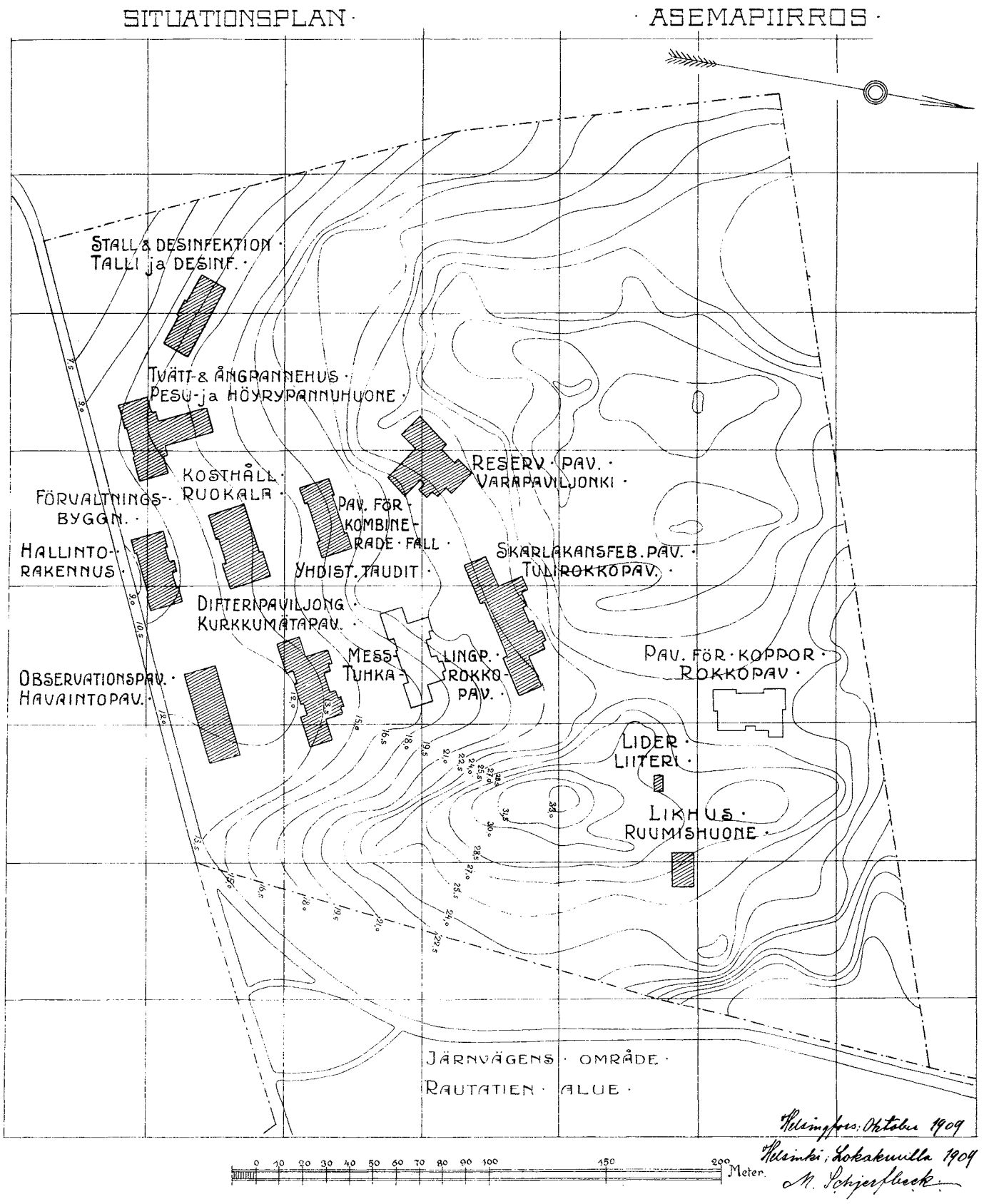

Helsingfors, Oktober 1909
Helsinki, Lokakuulla 1909
M. Schjerfbeck

Förslag till Epidemi sjukhus i Helsingfors. *Ehdotus Kulkutautisairaalaksi Helsinkiin.*

FÖRVALTNINGSBYGGNAD.
TALOUSRAKENNUS.

PLAN AF VINDSVÅNINGEN.
ULLAKKOKERROKSEN POHJA.

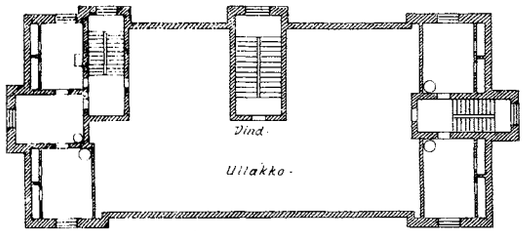

PLAN AF III VÅNINGEN.
III:s KERROKSEN POHJA.

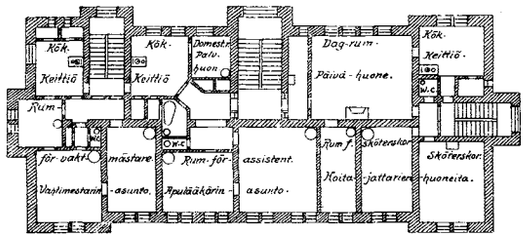

PLAN AF II VÅNINGEN.
II:a KERROKSEN POHJA.

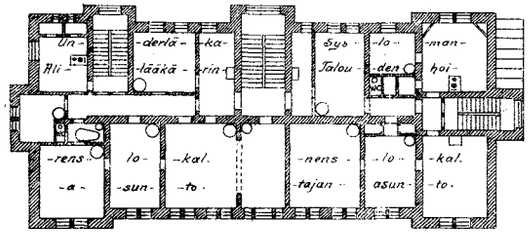

PLAN AF I VÅNINGEN.
I:a KERROKSEN POHJA.

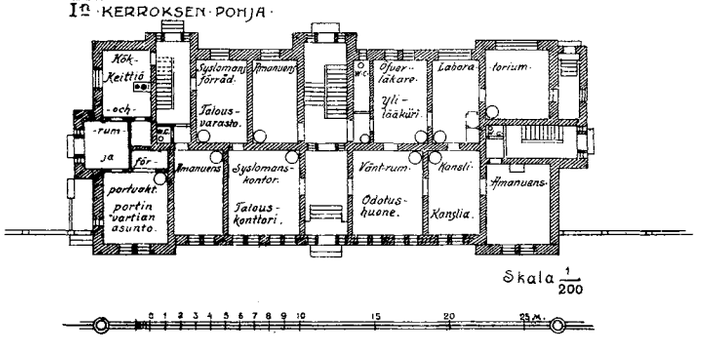

RESERVPAVILJONG. 52 PR.
VARA PAVILJONKI. 52 HENK.

VINDSPLAN.
ULLAKKOKERROKSEN
POHJA.

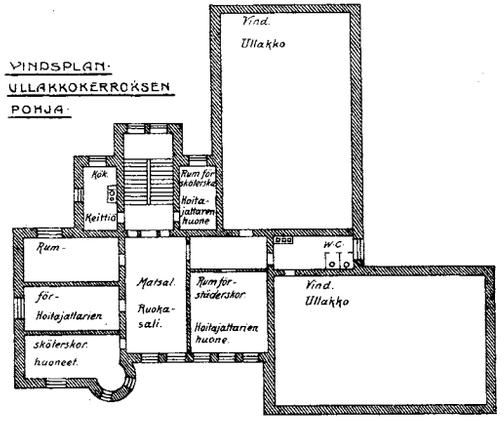

PLAN AF II VÅNINGEN.
II:a KERROKSEN POHJA.

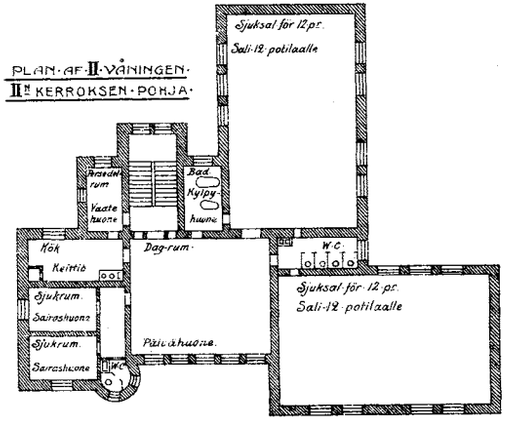

PLAN AF I VÅNINGEN.
I:a KERROKSEN POHJA.

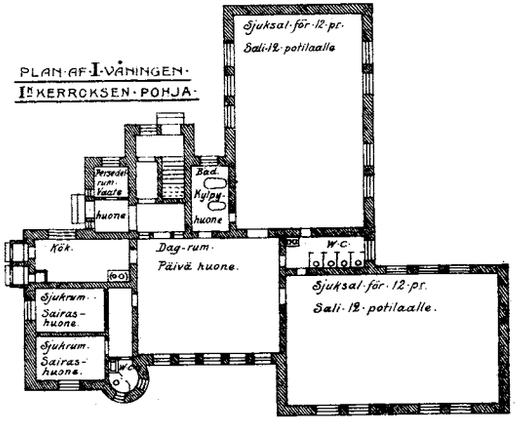

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 15 20 25 M.

OBSERVATIONSPAVILJONG.
TARKASTUSPAVILJONKI.

VINDSPLAN.
ULLAKKO-KERROKSEN POHJA.

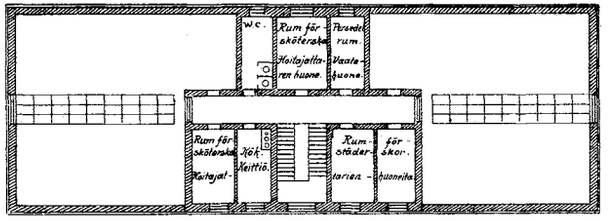

PLAN AF I sta VÅNINGEN.
I:a KERROKSEN POHJA.

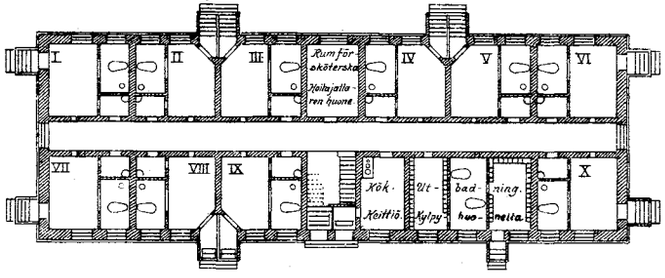

0 5 10 15 20 25 30 M.

Helsingfors Oktober 1909
M. Schjerfbeck

Valiokunnan mietintö *kadunjärjestely- ja tasoitustöiden teettämisestä lainavaroilla y. m.*

Kaupunginvaltuustolle antamassaan mietinnössä joulukuun 26 päivältä 1908 (Pain. asiakirj. N:o 54 sanotulta vuodelta) ehdotti kaupungin tämänvuotista tulo- ja menoarviota käsittelemään asetettu valiokunta muun muassa:

> „että Kaupunginvaltuusto antaisi erityiselle valiokunnalle toimeksi niin pian kuin suinkin Valtuustolle antaa niinhyvin lausunnon siitä, eikö, siihen nähden että kaupungilla nykyään on saatavaa myytyjen tonttien ostohintaa lähes 8,500,000 markkaa, mikä saatava ainoastaan verkalleen kertyy, olisi aihetta järjestelytöiden jouduttamiseksi ryhtyä toimiin sellaisten töiden teettämiseksi lainavaroillakin, kuin myös siinä tapauksessa, että mainittu valiokunta sellaista menettelyä puoltaa, tehdä ehdotus niiksi järjestelytöiksi, jotka vahvistettuun menoarvioon merkitsemättöminä olisi jo vuonna 1909 suoritettava.“

Mietintöön otetussa taulukossa tehtyään selkoa mainittuun aikaan myytävänä olevien tonttien luvusta esittää valiokunta vastamainitun ehdotuksensa perustelemiseksi seuraavaa:

„Nämä numeroluvut voivat kylläkin näyttää suurilta, — — — mutta osaksi ovat ahtaat ajat ja kohtuuttomasti kohonneet työhinnat kuluvana vuonna vaikuttaneet ehkäisevästi rakennustoimintaan ja sen johdosta ostohaluun, osaksi ja ennen kaikkea pitää kaupungin, valiokunnan mielestä, toteuttaessaan tervettä tonttipolitiikkaa katsoa, ettei ainoastaan lukuisia tontteja aina ole saatavissa vaan myös, että on tarjona erilaatuisia tontteja, jotta jokaisen ostajan toivomus tontin laatuun nähden on mikäli mahdollista tyydytettävissä. Näyttää nimittäin olevan kaupungille mitä tärkeintä kehottaa vilkkaaseen rakennustoimintaan, joka on omansa ehkäisemään epätervettä tonttikeinottelua ja sen johdosta ylipäätään kaupungin asukasten verottamista yksityisen luokan, nimittäin talonomistajain, hyväksi ylenmääräisillä vuokrilla.

Kun valiokunta niinmuodoin ei ole voinut olla kiinnittämättä huomiota siihen tonttipolitiikkaan, jota kaupunki tähän asti on noudattanut järjestelytöiden suorittamisessa ja tonttien myynnissä, on valiokunta ottanut harkittavaksi, että tontinmyyntien maksuehdot aikaisemmin ovat olleet järjestettyinä siten, että tonttien vuokraajat ovat saaneet lunastaa tontit maksamalla 10 vuoden aikana 10:nnen osan kauppa-

hinnasta vuodessa ynnä 6 %:n koron suorittamattomasta määrästä, jotavastoin käyttämättä olevien tonttien koko kauppahinta on ollut maksettava 8 päivän kuluessa kaupan päättämisestä. Tehdastonttien maksuehtoihin nähden päätti Kaupunginvaltuusto tammikuun 17 päivänä 1888, että sellaisen tontin hinta saataisiin suorittaa vuotuisin 6 %:n vuotuismaksuin, josta määrästä 5 % oli korkoa ja jälellä oleva osa kuoletusta, jonka ohella samalla asuntotonttien myyntiehtoihin nähden päätettiin, että sellaisten tonttien kauppahinnan saisi, siihen katsomatta oliko tontti annettu vuokralle vai eikö, suorittaa 10 vuoden kuluessa maksamalla vuosittain kymmenennen osan hinnasta ynnä 6 % suorittamatta olevasta määrästä. Kaupunginvaltuuston päätöksellä lokakuun 11 päivältä 1892 sittemmin määrättiin, että asuntotonttien kauppahintaa oli maksettava 7 % vuodessa, josta määrästä 5½ % oli oleva korkoa ja jälellä oleva osa kuoletusta. Kirjelmässä marraskuun 15 päivältä 1900 (painetut asiakirjat N:o 26 vuodelta 1900) Rahatoimikamari ehdotti, että käyttövarojen lisäämiseksi katujen tasoituksia ja muita järjestelytöitä varten asuntotonttien myymisessä maksuehdot määrättäisiin sellaisiksi kuin ne olivat ennen vuotta 1888, kuitenkin siten, että maksamatta olevan kauppahinnan korko olisi oleva 5½ %, mutta tämän ehdotuksen Kaupunginvaltuusto maaliskuun 12 päivänä 1901 epäsi.

Seurauksena tästä on ollut, että kaupungilla nykyään on suorittamattomain tonttien kauppahinnan johdosta kiinnitystä vastaan annettuja velkakirjoja noin 8,5 milj. markan vaiheilla, jotka velkakirjat suurimmaksi osaksi ovat käyttämättöminä kaupungin rahastossa, jotavastoin kaupungin, siinä tapauksessa että järjestelytöitä on tarpeen mukaan joudutettava, on pakko tarkoitukseen käyttää taksoitettuja varoja — — — —.

Valiokunnassa on sentähden pantu kyseeseen, eikö määrärahoja sellaisia uusia järjestelytöitä varten, joiden tarkoituksena on lisätä myytävien tonttien saantia, olisi välittömästi merkittävä kulunkiarvioon, sekä näiden töiden kustannuksia suoritettava kahta vuotta lyhemmäksi ajaksi otetuista lainavaroista. Valiokunnan enemmistö ei kuitenkaan ole katsonut olevan otettava käytäntöön sellaista menettelyä, joka poikkeaisi Kaupunginvaltuuston tähän asti järjestelytöiden kustantamiseen nähden noudattamasta ohjelmasta, tarkempaa tutkimusta toimittamatta, kuin mitä kulunkiarvion yhteydessä voidaan ehtiä. — — — —.“

Siihen valiokuntaan, jonka Kaupunginvaltuusto, edellä kerrottuun ehdotukseen suostuen, viimekuluneen tammikuun 19 päivänä asetti, valittiin jäseniksi allekirjoittaneet sekä pankinjohtaja Hugo Hertzberg; herra Hertzbergillä on kuitenkin ainoastaan valiokunnan työn alussa ollut tilaisuutta ottaa siihen osaa.

Ryhtyessään määräämään kantaansa nyt käsiteltävänä olevassa asiassa on valiokunta, voidakseen asiaa oikein arvostella, etusijassa katsonut tarpeelliseksi laatia seuraavan taulukon, joka osottaa kymmenen viimeksi kuluneen vuoden kuluessa myytävänä olleitten tonttien luvun, pinta-alan ja arvioidun myyntiarvon sekä sanotun ajan kuluessa myytyjen tonttien arvon:

Vuonna	Myytäväksi käytettäviä tontteja						Todellisesti myytyjen tonttien yhteenlaskettu hinta markkaa
	Luku	Ala m²		Arvioitu myyntiarvo markkaa			
		Asuntotontteja	Tehdastontteja	Asuntotontteja	Tehdastontteja	Yhteensä	
1899 . .	131	183,454	11,080	3,394,301 —	66,480 —	3,460,781 —	481,230 —
1900 . .	106	138,745	11,080	2,425,275 —	66,480 —	2,491,755 —	643,573 —
1901 . .	111	142,550	11,080	2,304,409 —	66,480 —	2,370,889 —	714,528 —
1902 . .	145	151,188	10,836	2,678,915 —	91,639 —	2,770,554 —	987,280 —
1903 . .	130	153,285	—	2,520,820 —	— —	2,520,820 —	1,224,745 —
1904 . .	134	140,721	9,836	2,516,171 —	119,830 —	2,636,001 —	840,955 —
1905 . .	106	110,869	5,542	1,928,279 —	55,420 —	1,983,699 —	1,618,820 —
1906 . .	101	91,703	5,542	1,610,656 —	55,420 —	1,666,076 —	1,073,910 —
1907 . .	112	111,092	5,542	3,818,083 —	55,420 —	3,873,503 —	2,888,656 —
1908 . .	201	214,158	5,542	6,980,692 —	83,535 —	7,064,227 —	2,686,963 —

Vertailun vuoksi luodaan tässä katsaus kaupungin henkillekirjoitettuun väkilukuun samaan aikaan:

vuonna	1899	75,492 henkilöä
„	1900	79,126 „
„	1901	82,213 „
„	1902	82,604 „
„	1903	88,838 „
„	1904 tietoa ei ole saatavissa . . .	—
„	1905	93,626 „
„	1906	98,674 „
„	1907	103,485 „
„	1908	108,802 „

Edellä olevia numerotietoja tarkastaessaan valiokunta ei ole voinut olla huomaamatta, ettei kaupungissa voi sanoa viime aikoina olleen riittävästi asuintontteja saatavana. Jos esimerkiksi vertaa vuonna 1899 käytettävänä olleeseen tonttialaan vuonna 1906 myytävänä olleiden tonttien alan, niin huomaa tämän alan viimeksi mainittuna vuonna vähentyneen miltei puoleen 1899 vuoden vastaamasta määrästä, ja kuitenkin lisääntyi kaupungin väkiluku noin 23,000 hengellä. Kun edellä olevasta tonttikatsauksesta voisi saada sen käsityksen, että vuonna 1908 olisi tapahtunut huomattava muutos parempaan päin, kun käytettävissä olevien tonttien lukumäärä oli viimeksi mainittuna vuonna 112:sta, joiden pinta-ala oli 111,092 m², lisääntynyt

201:een, joiden pinta-ala oli 214,158 m², katsoo valiokunta pitävänsä huomauttaa, ettei tällä parannuksella ole mainittavaa merkitystä asiaa suurin piirtein katsellessa, kun lisäännys johtuu siitä, että viimeksi mainittuna vuonna luovutettiin rakennettavaksi joukko tontteja yhdenperheentaloja varten Speranskyntien varrelta 6:nnesta kaupunginosassa sekä monioita samanlaisia tontteja 12:nnesta kaupunginosasta.

Se seikka että kaupunki, niinkuin valiokunta on tässä edellä mielipiteenään lausunut, ei ole useana vuonna voinut antaa käytettäväksi riittävää määrää erikokoisia ja eri paikoilla sijaitsevia sekä siten mahdollisimman suurta valinnanvaraa tarjovia tontteja, johtuu valiokunnan mielestä siitä, että eri vuosien menoarvioissa ei ole osotettu riittäviä määrärahoja kadun tasoitustöihin. Kun voipi olla mielenkiintoista tämän yhteydessä saada selville, kuinka suuria rahamääriä puheena olevaan tarkoitukseen on viime vuosina käytetty, on valiokunta valmistanut seuraavan tätä valaisevan yleiskatsauksen viideltä viimeksi kuluneelta vuodelta:

Vuonna	Kustannuksia markkaa				
	Tasoituksista	Likaviemäreistä	Yhteensä	Viertämisestä ja kiveämisestä (uutistöitä)	Yhteensä
1904 . . .	238,300 —	73,500 —	311,800 —	46,850 —	358,650 —
1905 . . .	255,100 —	92,100 —	347,200 —	44,700 —	391,900 —
1906 . . .	305,300 —	83,540 —	388,840 —	77,100 —	465,940 —
1907 . . .	456,210 —	84,700 —	540,910 —	19,800 —	560,710 —
1908 . . .	490,700 —	214,760 —	705,460 —	64,700 —	770,160 —

Vertailun vuoksi mainitaan tässä sanottuina vuosina kertyneet maksamattomain tontinlunastusten korot sekä vuotuismaksut ja muut suoritukset:

Vuonna	Korkoja	Pääoman-vähennystä	Yhteensä
	Markkaa		
1904 . .	158,874 —	605,954 —	764,828 —
1905 . .	175,638 —	454,460 —	630,098 —
1906 . .	227,878 —	736,577 —	964,455 —
1907 . .	265,054 —	766,832 —	1,131,886 —
1908 . .	353,525 —	331,820 —	685,345 —

Silmäys edelläesitettyihin numerotietoihin osottaa, että tasoitustöiden kustannukset, jos erottaa luvusta viimeksi kuluneen vuoden, jolloin sanottavampia tällaisia töitä teetettiin, eivät ole nousseet läheskään niihin määriin, mitä tontinlunastuksista on kertynyt.

Harkittaessa olisiko syytä edellä ehdotetulla tavalla kadunjärjestelytöiden jouduttamiseksi teettää niitä lainavaroillakin, ovat valiokunnassa jotkut jäsenet huomauttaneet, että edellä esitetyt numeroluvut osottavat ettei lainan ottamisen puheena olevaan tarkoitukseen saata ainakaan mainittuina vuosina sanoa olleen ehdottomasti tarpeen. Jos tasoitustöiden kustannukset vähennetään tontinlunastuksesta kertyneistä määristä, oli mainittuina vuosina tavallisesti tullut huomattava säästö muun kulunkiarvion hyväksi. Vasta sittenkun tontinlunastuksista ylijääneet määrät on käytetty puheena olevaan tarkoitukseen, voi näiden valiokunnan jäsenten mielestä käydä tarpeelliseksi harkita, olisiko lainavarojakin käytettävä tuollaisiin töihin, ja on katsottu ettei kaupungin suinkaan tule, siinä tapauksessa että suurempia töitä on teetettävänä taikka pidetään kaupungille edullisena niiden teettämistä yhtaikaa, vetäytyä sellaisiin tarkoituksiin ottamasta tarpeellisia lainoja, harkittuaan jokaisessa eri tapauksessa niiden tarpeellisuutta. Päätöksen tästä tehnee Kaupunginvaltuusto, sittenkun tarpeellinen teknillinen ja taloudellinen selvitys on jokaisessa eri tapauksessa esitetty.

Tästä eriävää mielipidettä, mitä kaduntasoitustöiden suorittamiseen tulee, ovat toiset valiokunnan jäsenet kannattaneet. Nämä valiokunnan jäsenet ovat olleet sitä mieltä, että puheena olevat työt olisi tehtävä riippumattomiksi vakinaisesta kulunkiarviosta sekä niinmuodoin, samoin kuin on laita vesijohtotöiden, kustannettava tarkoitusta varten otetuilla pitempiaikaisilla kuoletuslainoilla. On huomautettu, että nykyinen tapa ratkaista yleisen kulunkiarviokäsittelyn yhteydessä myöskin kaduntasotustöitä koskevat kysymykset, ei ole tyydyttävä. Sen sijaan että nämä kysymykset tulisivat, niinkuin tarve vaatii, tarkasti ja kaikinpuolisesti harkituiksi, jäävät ne kulunkiarvion käsittelyssä usein sivuseikoiksi, jotka käyvät mielenkiintoisiksi oikeastaan vasta sitten, kun on soveliailla menonsupistuksilla vähennettävä menopuolen saldoa. On kuitenkin ilmeistä, ettei tällainen menettely voi olla kaupungin tonttipolitiikalle eduksi. Mutta toinenkin tärkeä seikka olisi tässä otettava huomioon. Kun kulunkiarvio vahvistetaan vuoden vaihteessa, jolloin maa on jäätynyt, on kaupungin rakennuskonttorin erittäin vaikea soveliaalla tavalla jakaa työ siten, että sitä olisi kutakuinkin sama määrä vuoden umpeen tarjona. Sen sijaan että tarpeelliset kaivaustyöt olisi suoritettava syksyllä, täytyy ne teettää talvisaikaan, mikä ei ole edullista rahalliselta kannalta. Jos olisi seisova laina otettuna mainittuja töitä varten, voitaisiin ne aina teettää milloin olisi edullisinta ja niin laajaperäisesti kuin asianhaarat ja olosuhteet kulloinkin vaativat. Nykyisen järjestelmän useinkin vaatimat, kutakuinkin hyödyttömät n. s. hätäaputyöt, esim. viime aikoina semmoisena työnä liian laajassa määrässä teetetty kivenrouhinta, olisi kokonaan vältettä vissä, joten saataisiin runsaammin varoja käytettäväksi tarpeellisempiin töihin. Sellaisten seisovain lainain korot ja kuoletukset olisi maksettava kertyvillä tontinlunastuksilla, jolloin mahdollinen ylijäämä

voitaisiin lukea yleisen kulunkiarvion hyväksi. Lyhytaikaiset lainat kaduntasoitustöiden teettämistä varten eivät ole soveliaat, kun sellaiset lainat yleensä ainoastaan rasittavat kulunkiarvioita.

Mitä kaduntasoituksia koskevain kysymysten valmisteluun tulee, niin on valiokunta ollut yksimielinen siitä, että sen tulisi tapahtua siinä järjestyksessä että Kaupunginvaltuusmiehistä asetettu erityinen valiokunta käsittelee nämä kysymykset tarkoin ja kaikinpuolisesti. Kun sitä vastoin edellä mainitut käsitykset lainavarain käyttämisestä puheena olevaan tarkoitukseen ovat valiokunnassa saaneet yhtä paljon kannatusta, on valiokunta sentähden katsonut ainoastaan voivansa, mainitsemalla esitetyt perustelut, tästä ilmoittaa Kaupunginvaltuustolle.

Valiokunnan siten harkitessa kysymystä runsaampien varojen saamisesta tasoitustöitä varten on valiokunnassa nostettu kysymys, käykö nykyistä tontinmyyntitapaa, jonka mukaan kapunki, samalla kun se esiintyy myyjänä, myös myöntää lainoja ostajille, pitää tarkoituksenmukaisena, vai katsotaanko mahdollisesti olevan syytä kokonaan taikka osittain luopua nykyään noudatetusta menettelystä puheena olevassa kohden. Huomio kiintyy tällöin ehdottomasti niihin suuriin, nyttemmin 10 miljoonan markan vaiheille nouseviin rahamääriin, mitkä kaupungilla on sidottuina maksamattomiin tontteihin. Tämä summa on viime aikoina runsaasti lisääntynyt. Se on yksistään kaikkein viimeisinä vuosina lisääntynyt enemmällä kuin kolmella miljoonalla. Tontinlunastuksia maksetaan nyttemmin harvoin, sillä ostaja pitää parempana kuolettaa velan ainoastaan $1^1/_2$ %:lla vuodessa, kun se on sallittua. Tontinmyynnistä saatuja rahamääriä ei niinmuodoin voida käyttää kulunkiarviossa hyväksi. Valiokunnassa on sentähden ehdotettu maksamattoman kauppahinnan korkoa nostettavaksi puoli prosenttia, eli $5^1/_2$ %:sta 6 %:tin, josta toimenpiteestä on katsottu aivan todennäköisesti seuraavan, että koko kauppahinta maksetaan aikaisemmin, koska laina ensimäistä kiinnitystä vastaan on edullisina liikeaikoina varmaankin saatavissa vähempää kuin 6 %:n korkoa vastaan. Kun tasoitustöitä varten olisi käytettävissä enemmän pääomaa ja sen johdosta myös suurempi valikoima tontteja olisi tarjolla, aikaansaisi tämä kaiketi jonkun verran myyntihinnan alenemista, mutta tätä kävisi kunnan kannalta sitä vähemmän katsominen epäedulliseksi, kun kaupunki korkeamman koron kautta saisi korvauksen tonttien mahdollisesta hinnanalenemisesta. Ostaja taas saisi siten korvauksen suoritettavastaan vähäpätöisestä koronlisäyksestä, joten hänenkin etunsa pikemmin hyötyisivät kuin kärsisivät tästä järjestyksestä. Positiivisena tuloksena koron nostamisesta on sentähden katsottu olevan melkoisesti vilkkaampi tasoitustöihin käytetyn pääoman liike, jota asianlaitaa on pidettävä yksinomaan edullisena, ja eritoten kaupungille pitäisi olla tärkeätä, ettei pakottavitta syittä sidota miljoonia, missä se ei ole välttämätöntä, kun kunnan täytyy monet ajat hankkia suuria pääomia erinäisiä laitoksia ja laajennustöitä varten.

Tätä vastaan on valiokunnassa toiselta puolen huomautettu, että sellaista kaupungin tontinmyyntipolitiikan muutosta, jota edellä mainittu koron nostaminen tietäisi, ei käy puolustaminen. Vaikkakin siihen nähden, että on välttämätöntä enemmän kuin tähän asti jouduttaa kadunjärjestelytöitä, saattaisi näyttää suotavalta että koetetaan hankkia tähän varoja silläkin tavoin kuin nyt on ehdotettu, ei kuitenkaan olisi edullista liian suuressa määrässä käyttää sellaisiin tarkoituksiin tontinlunastuksesta kertyneitä varoja, jotka niin ollen kenties tulisivat liian pian kulutetuiksi. Maksamattomina tontinlunastuksina olevain lainain korot ja vuotuismaksut tulevat joka tapauksessa vuosi vuodelta tuntuvasti kohoamaan. Nykyisten myyntiehtojen tarkoituksena oli ollut rakennustoiminnan vilkastuttaminen, johon nähden oli ehdotettu sitäkin, että kaupunki antaisi tarpeellisia rakennuslainoja; ilmeistä kuitenkin on, että ehdotettu toimenpide on johonkin määrin vaikeuttava tontinmyyntiä. Jos suurin osa tonttienostajista olisi henkilöitä, jotka ostavat tontit keinotellakseen, voisi toimenpide olla johonkin määrin oikeutettu, mutta kun niin ei ole asianlaita, olisi koronlisäys todennäköisesti ainoastaan aikaansaava vastaavan vuokrain kohoamisen. Painavana asianhaarana on vihdoin mainittu, että kaupunki ainakin tähän asti on saanut tarpeelliset varat lainaksi paljon edullisemmilla ehdoilla, joten sen samanaikainen lainanantoliike ei suinkaan ole osottautunut tappiota tuottavaksi siltäkään kannalta katsottuna, että kaupunki itse on lainanottaja.

Edellä lausutusta on käynyt selville, että osa valiokunnan jäsenistä on katsonut tasoitustöiden teettämistä lainavaroilla tarpeelliseksi ainoastaan milloin suurempia tuollaisia töitä on teetettävänä, ja taas toisten mielipide on ollut se, että nämä työt aina olisi sellaisilla varoilla teetettävä. Täyttääkseen saamansa tehtävän muissakin kohdin, tulisi valiokunnan vielä ehdottaa ne järjestelytyöt, mitkä nykyään mahdollisesti olisi sellaisilla varoilla kustannettava. Tähän nähden valiokunta kuitenkin pyytää mainita, että valiokunta, joka on asiasta neuvotellut Rahatoimikamarin ja Rakennuskonttorin edustajain kanssa, ei näe olevan syytä nyt, ennenkuin Kaupunginvaltuusto on tehnyt päätöksensä mikäli koskee näiden asiain valmistelutavan mahdollista vastaista muutosta, laatia sellaisia ehdotuksia nykyhetkeä varten. Mitä sitten tulee lausuntoon, jonka Kaupunginvaltuusto on viimeksi kuluneen helmikuun 2 päivänä tekemänsä päätöksen mukaisesti päättänyt vaatia valiokunnalta siitä, miten kaksi Valtuuston mainitussa kokouksessa kaupunginrahastosta ennakolta myöntämät määrärahat, 68,600 ja 89,000 markkaa, Auroran- ja Kaarlenkadun tasoitusta varten olisi suoritettava, voi valiokunta, viitaten edellä mainittuun näkökantaan, sitä paremmalla syyllä jättää puheena olevan lausunnon antamatta, kun on ilmoitettu, että mainitut määrärahat jo on merkitty Rakennuskonttorin kulunkiarvioehdotukseen vuodeksi 1910.

Edellä esitetyn nojalla katsoo valiokunta:

että lainavaroja voidaan käyttää tarpeellisten kadunjärjestely- ja tasoitustöiden järkiperäisen toimittamisen mahdolliseksi tekemiseksi; sekä

että tähän kuuluvat kysymykset olisi vastedes tarkkaa ja kaikinpuolista valmistelua varten annettava erityisen valiokunnan käsiteltäviksi, ennenkuin Kaupunginvaltuusto päättää sellaiset työt teetettäviksi.

Valiokunnan mielestä olisi niinikään otettava harkittavaksi:

olisiko kadunjärjestely- ja tasoitustyöt, samoinkuin on laita vesijohtotöiden, tehtävä riippumattomiksi vakinaisesta kulunkiarviosta ja yksinomaan kustannettava lainavaroilla; sekä

onko vastaisuudessa mahdollisesti katsottava olevan korotettava tontinmyynnissä myönnettyjen lainain korkoa puolella prosentilla;

ja antanee Kaupunginvaltuusto, siinä tapauksessa että Valtuusto periaatteellisesti päättää tähänastisesta poikkeavan menettelyn edellä mainituissa kohdin ottetavaksi käytäntöön, Rahatoimikamarin tehtäväksi ehdottaa ne toimenpiteet, jotka sen johdosta käyvät tarpeellisiksi.

Helsingissä marraskuun 3 päivänä 1909.

Adolf Engström.

Walter Parviainen. **Julius Tallberg.** **Gustaf Zitting.**

Hjalmar Ekholm.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino 1909.

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI.

Lokakuun 7 päivänä 1909.

N:o 433.

***Esitys** Vanhankaupungin vesijohtolaitoksen laajentamisesta.*

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kirjelmässä Rahatoimikamarille viimeksi kuluneen syyskuun 9 päivältä (Liite I) on Vesijohtokonttori pyytänyt erinäisiä määrärahoja yhteensä 242,500 markkaa Vanhankaupungin vesijohtolaitoksen laajentamiseksi ja täydentämiseksi sekä anonut että mainittu rahamäärä merkittäisiin kuluvan vuoden kulunkiarvioon ja suoritettaisiin lainavaroista.

Vaikka Rahatoimikamari tosin on paraikaa käsitellessään ehdotusta ensintulevan vuoden menosäännöksi merkinnyt pyydetyn määrän sekä meno- että tulopuolelle, joten ei se siis olisi vaikuttava taksoitukseen, on Rahatoimikamari kuitenkin, määrän huomattavaan suuruuteen nähden, katsonut olevan tekeminen erityinen esitys asiasta Valtuustolle.

Mitä tulee pyydettyyn 6,000 markan määrärahaan transformaattorien ja tarpeellisen konetaulun hankkimiseksi Kaupunginvaltuuston viime toukokuun 11 päivänä päättämää voimansiirtoa varten kaupungin Sörnäisissä olevasta sähkötehtaasta Vanhankaupungin vesilaitokseen, lienee huomattava että, kun kaupungin sähkötehtaan Rakennushallitukselle jo on puheena olevaa voimansiirtoa varten myönnetty 70,000 markkaa, on välttämätöntä suostua nyt tehtyyn lisämäärärahan pyyntöön. Valitettava kuitenkin on, että Kaupunginvaltuusto määrärahaa myöntäessään ei ollut saanut tiedokseen tätä asian likeisimmässä yhteydessä olevaa tarvetta eikä siihen tarvittavien kustannusten määrää.

Siihen nähden että kaupungin Vesijohtokonttorin edelleen toimittamat pohjavesitutkimukset vuosi vuodelta yhä selvemmin ja varmemmin ovat osottaneet, että toiveet pohjaveden saamisesta kaupungin vastaisiin tarpeisiin riittävin määrin kaupungin likitienoolta eivät voi toteutua, ja kun uuden vesilaitoksen rakennuttaminen veden hankkimiseksi etäämpää kaupungista on kysyvä suunnattomia kustannuksia eikä missään tapauksessa ole toteutettavissa ensintulevan vuosikymmenen kuluessa, täytyy kaupunginviranomaisten toimia niin, että nykyinen vesilaitos saadaan sille kannalle,

että se voi tyydyttää niitä alinomaa kasvavia vaatimuksia, joita sille voidaan ja täytyy asettaa. Tämän johdosta onkin Rahatoimikamari, kehotettuaan vesijohtoinsinööriä olemaan saapuvilla asiaa Kamarissa käsiteltäessä ja antamaan tarvittavia tietoja, empimättä puoltanut Konttorin tarpeelliseksi havaitsemia määrärahoja mainittuun tarkoitukseen. Sekä rakennus ja kone kalkin itsetoimivaa ja yhtäjaksoista sekotusta varten veteen, johon tarkoitukseen on arvioitu tarvittavan 18,000 markkaa, lukuun otettuna kalkin säilytyssuoja, että myös kahden seisotusaltaan ynnä siitä johtuvien muutosrakennustöiden suorittaminen, tulo-, viemäri-, huuhtelu- ja tyhjennysjohtojen sekä sulkuventtiilien y. m. laittaminen, joista töistä on arvioitu olevan kustannuksia 112,000 markkaa, ovat Rahatoimikamarin mielestä välttämättä toimeenpantavat niin pian kuin suinkin. Sillä ainoastaan Vesijohtokonttorin ehdottamalla tavalla voinee kaupunki verraten vähäisillä kustannuksilla toistaiseksi turvata suodatetun veden laadun ja saada täysiä takeita siitä, että nyt käytäntöön otettu vedenpuhdistusjärjestelmä on voiva vastaisuudessakin toimia menestyksellä.

Mutta myöskin mitä tulee 800 mm läpimittaisen raakavesijohdon rakentamiseen joesta seisotusaltaisiin on Rahatoimikamari yhtynyt Vesijohtokonttorin esitykseen asiassa. Kustannukset on arvioitu 54,200 markaksi ja ovat siis varsin melkoiset. Mutta näitä kustannuksia ei kaupungin ole Kamarin mielestä kammottava, kun on puheena niin tärkeä tarve kuin tarpeellisen raakavesimäärän perille toimittaminen. Satunnainen ja lyhytaikainenkin veden puute voisi aiheuttaa monenlaisia vaikeuksia ja tuottaa seurauksia, joiden laajuus tuskin on arvioitavissa. Ja kun erikoisviranomaiset nyt ovat huomauttaneet nykyään vallitsevasta epäkohdasta ja pyytäneet määrärahaa sen korjaamiseksi, voinevat kaupunginviranomaiset tuskin ottaa vastuulleen tehdyn esityksen epäämistä.

Jonkun verran epäävälle kannalle on Rahatoimikamari sitä vastoin asettunut, mitä tulee Vesijohtokonttorin suunnittelemaan turbiinilaitokseen regulaattoreineen, sähkögeneraattoreineen ja johtoineen voiman siirtämiseksi Vanhankaupungin Siltasaaren uusiin pumppuihin ja moottoreihin, josta työstä olisi kustannuksia yhteensä 52,000 markkaa. Tällä ei Rahatoimikamari suinkaan tahdo sanoa, ettei olisi vesijohtolaitoksen käytölle ja niinmuodoin myös kaupunginrahastolle edullisempaa, että tämäkin työ suoritettaisiin. Mutta toiselta puolen on huomattava ne suuret määrärahat, jotka viime vuonna myönnettiin vesijohtolaitosta varten, jonka laajentamiseksi nyt taas vaaditaan melkoisia rahamääriä; ja kun tämä uusi laitos näyttää voivan ylen suuritta haitoitta jäädä toistaiseksi sillensä, on Rahatoimikamarissa lausuttu se mielipide että, kun kaupunginrahaston menojen supistaminen on välttämätön, tämä esityksen puoli olisi evättävä. Tähän on väitetty että, kun tämän työn suorittamisesta epäilemättä olisi kaupungille taloudellista etua ja kun joka tapauksessa ainoastaan on ajankysymys, milloin se on toimitettava, sekä siihenkin nähden että kaupungin vesijohtoa liikeyrityksenä täytyy pitää tuottavimpana kaikista kaupungin teknillisistä laitoksista ja siihen kuitenkin on uhrattu paljon pienempiä rahamääriä kuin kaasu- ja sähkötehtaisiin, on Rahatoimikamari arvellut olevan kannattaminen tätäkin ehdotuksen kohtaa.

Rahatoimikamari saa sentähden, viitaten muutoin lokakuun 22 päivänä 1908 tekemäänsä esitykseen (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 45 vuodelta 1908) sekä lisätyn Kaupunginvaltuuston päätökseen joulukuun 15 päivältä samana vuonna ja obligationilainan ottamista koskevaan Keisarillisen Senaatin kirjelmään helmikuun 9 päivältä tänä vuonna, kunnioittaen ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että sähkövoiman siirtoon kuuluvain transformaattorien ja tarpeellisen konetaulun hankkimiseksi Vanhaankaupunkiin osotetaan 6,000 markkaa;

että rakennuksen teettämiseksi ja aparaatin hankkimiseksi kalkin itsetoimivaa ja yhtäjaksoista sekotusta varten raakaveteen ynnä kalkin säilytyssuojan rakennuttamiseksi osotetaan 18,000 markkaa;

että kahden seisotusaltaan laittamiseksi ynnä siitä aiheutuviin muustosrakennustöihin, tulo-, huuhtelu- ja tyhjennysjohtojen, sulkuventtiilien y. m. laittamiseksi osotetaan 112,000 markkaa;

että uuden, 8'' 0 millimetrin laajuisen raakavesijohdon laittamiseksi joesta seisotusaltaisiin osotetaan 54,500 markkaa;

että 300 hevosvoiman turbiinilaitoksen ynnä regulaattorin ja sähkögeneraattorin hankkimiseksi osotetaan 52,000 markkaa; sekä

että puheena olevien töiden suorittamiseen tarvittava määrä, kaikkiaan 242,500 markkaa, maksetaan 1909 vuoden obligatsioonilainasta vesijohdon laajentamiseen osotetuista varoista ja merkitään kuluvan vuoden menoarvioehdotukseen.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Liite I.

HELSINGIN KAUPUNGIN

VESIJOHTOKONTTORI.

Helsingissä,
syyskuun 9 p:nä 1909.

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 2994.

Kokouksessaan viimeksi kuluneen toukokuun 11 päivänä on Kaupunginvaltuusto myöntynyt kaupungin sähkötehtaan Rakennushallituksen esitykseen voimansiirron järjestämisestä Sörnäisten sähkötehtaalta Vanhankaupungin vesilaitokseen ja sitä varten osottanut 70,000 markan määrärahan merkittäväksi sähkötehtaan muiden määrärahain yhteyteen.

Nyttemmin on Konttori kuitenkin sähkötehtaan Rakennuskonttorista saanut ilmoituksen, että kustannuksia tähän voimansiirtoon kuuluvan transformaattorin ja tarpeellisen konetaulun asettamisesta Vanhaankaupunkiin ei ole ensinkään otettu lukuun edellä mainitussa summassa, vaan että nämä menot, 6,000 markkaa, olisi suoritettava vesijohtolaitoksen varoista. Konttori saa sentähden Kamarilta kunnioittaen anoa 6,000 markan määrärahaa näiden menojen suorittamiseen.

Tämän voimansiirron kautta on siis laitoksen voimantarve lähimmässä tulevaisuudessa turvattu. Mutta verraten siihen vesivoimaan, mikä kahdella turbiinilla otetaan koskesta, käy tämä voima suhteellisesti sangen kalliiksi. Kun säännöllisinä vuosina suuri osa vettä edelleen juoksee pois hyötyä tekemättä, tarjoutuu siten tilaisuus ottaa käytäntöön tämäkin osa putouksen voimaa asettamalla sitä varten kolmas isompi turbiini. Todellisuudessa näyttää tämä olleen aikomus jo alkuperäistä pumppulaitosta suunniteltaessa, sillä johtoränille on paikka varattu. Tätä aatetta ei kuitenkaan ole käynyt aikaisemmin toteuttaminen, kun vanhemmat turbiinipumppulaitokset täytyisi ränniä laajennettaessa joksikin ajaksi seisauttaa eikä viime vuosina ole ollut riittäviä varakoneita sellaisen tapauksen varalta. Sen johdosta että uusia sähkövoimalla käyviä koneita ja pumppuja hankittiin pikasuodatuslaitoksen laittamisen yhteydessä sekä nyt viimeksi on saatu sähkövoimaa kaupungin sähkötehtaasta, käy sellainen vesilaitoksen konevoiman luonnollinen laajennus mahdolliseksi.

Myötäliitetyn kustannusarvion mukaan nousevat 300 hvsv. turbiinilaitoksen, regulaattorin, sähkögeneraattorin ja Siltasaaren pumppuihin ja moottoreihin yhdistettäväin voimansiirtojohtojen kustannukset 52,000 markkaan, joka summa on säästyvä 2—3 vuoden käytön jälkeen, jonka tähden Konttori toivoo Kamarin Kaupunginvaltuustolle puoltavan määrärahan myöntämistä tähän tarkoitukseen.

Toinen tarkoitus, johon nyt niinikään tarvittaisiin määrärahaa, on rakennus ja

laitos kalkin lisäämiseksi itsetoimivasti ja yhtäjaksoisesti veteen. Uutta puhdistusmenettelyä suunniteltaessa ja kustannusarviota sitä varten laadittaessa ei voitu edellyttää mainitun laitoksen tarpeellisuutta, mutta se osottautui pian välttämättömäksi jotta voitaisiin pysyttää hiilihapon kehitys kohtalaisissa rajoissa ja sitoa eräinä aikoina syntyvä vapaa happo. Kalkkia on sittemmin lisätty veteen, mutta vain alkeellisella tavalla. Nyt on aikomus laajentaa kemiatuotteiden sekotushuonetta ja siihen sijottaa tuollainen kalkinsekotuksessa tavallisesti käytetty aparaatti. Lisärakennus on suunniteltu niin suureksi, että siihen myös voidaan asettaa uudet ammeet aluminiumisulfaatin liuottamista varten. Kustannukset on arvioitu 18,000 markaksi lukuun otettuna kalkin säilytyssuoja.

Niihin kustannuksiin, mitkä Konttori aikaisemmin oli ilmoittanut tarvittavan lähimmässä tulevaisuudessa tarpeellisiin Vanhassakaupungissa toimitettaviin laajennuksiin, oli myös luettu kustannukset uuden raakavesijohdon teettämisestä joesta seisotusaltaisiin. Nykyinen johto on nimittäin ainoastaan 580 mm läpimitaten ja kun vedenkulutus on viime vuosina paljon lisääntynyt, käy tämä johto yksinään pian riittämättömäksi kuljettamaan näin suuria vesimääriä. Sitä paitsi on syksyisin toisinaan tapahtunut, että jääsohjo on tukkenut joessa olevan putken suun, ja satunnaisen vedenpuutteen vaara kasvaa vuosi vuodelta mitä enemmän vedenkulutus lisääntyy. Uuden 800 mm läpimittaisen johdon rakentamista täytyy sentähden jo nyt pitää hyvin perusteltuna. Kustannukset nousevat 54,500 markkaan.

Vihdoin on niinikään sen kokemuksen nojalla, mikä jo on saatu veden puhdistamisesta nykyisen menettelytavan mukaan saostamalla ja seisottamalla sekä sitten pikasuodattamalla, huomattu tarpeelliseksi laittaa lisää seisotusaltaita. Myötäliitetyssä Vesijohtokonttorille antamassaan kirjelmässä tekee nimittäin vesilaitoksen kemisti, maisteri G. K. Bergman selkoa niistä vaikeuksista, jotka joinakuina aikoina vuodesta ovat kohdanneet Vantaan veden tyydyttävää puhdistamista ja eritoten elokuun alkupäivinä, jolloin joen raakavesi suuren sademäärän johdosta kävi yhä ruskeammaksi ja toi mukanaan runsaasti savea. Huomattavimmin nämä seikat esiintyivät elokuun 5 ja 6 päivänä, jolloin vesi jo oli alkanut laskeutua. Raakaveden väriaste oli elokuun 6 päivänä 756 eli korkeampi kuin milloinkaan ennen on huomattu. Kun väriaste riippuu huumus- ja muista veteen liuonneista orgaanisista aineista, lisääntyi samalla kaliumpermanganatin kulutus, nousten korkeimmilleen niinikään elokuun 6 päivänä, jolloin se oli 129,8 mg litraa kohti. Veden luonne oli tällöin aivan ennallaan: sen alkalisuus oli hävinnyt ja sen sijaan ilmeni hiilihaposta johtumaton huomattava *asiditeetti,* varmaankin huumushappojen runsauden aikaansaamana.

On tietenkin sangen vaikea saada tuollaisesta raakavedestä kutakuinkin virheetöntä kulutusvettä. Niinkuin maisteri Bergmanin taulukoista näkyy, vaihteli suodatetun veden väriaste tuona pulmallisena aikana ainoastaan 11 ja 36 asteen välillä, jota vastoin läpikuultavaisuus äkkiä saattoi paljon vähetä johtuen siitä että suodattimet päästivät lävitsensä saosta, jolloin soudatus tietysti täytyi keskeyttää ja suodatin pestä. Se seikka että tuollaiset läpäisyt näinä aikoina uudistuivat useammin, johtui taas siitä, että täytyi seisotuksen jälkeen yhä lisätä aluminiumisulfaattia toista saostusta varten ja että tämä

jälkisaos kulki veden mukana suodattimiin. Jo 2—3 tuntisen suodatuksen jälkeen täytyi toiminta näin ollen keskeyttää ja suodatin pestä. Ei kuitenkaan ollut kokonaan vältettävissä että jonkun verran sameaakin vettä meni puhtaanveden kaivoihin, kun suodatinten luku osottautui yhtämittaisen pesemisen johdosta liian vähäiseksi. Sittemmin on kuitenkin kaksi uutta suodatinta laitettu, joten edellytykset kirkkaan suodatetun veden saamiseksi nyt ovat suuremmat kuin tätä ennen. Vantaan vesi on kuitenkin yhä edelleen ollut sangen värillistä, vaikkei vesijohtoveden laatua vastaan ole voitu tehdä oikeutettuja huomautuksia. Tämän tuloksen saavuttaminen riippuu kuitenkin suurimmaksi osaksi vedenpuhdistuksen alituisesta tarkastuksesta.

Jollei puhdistus tällä tavoin toimitettuna kävisi liian kalliiksi, ei siitä olisi mitään sanomista. Mutta on luonnollista, että tuollainen alinomainen peseminen, mikä paljon kuluttaa jo puhdistettua vettä, on tuntuvasti lisäävä käyttökustannuksia. Käy sentähden välttämättömäksi keksiä keino suodatuskausien pitentämiseksi, ja Konttori on arvellut siinä kohden parhaaksi, että vesi seisotetaan kahdesti niinä vuodenaikoina, jolloin kaksinkertainen saostaminen käy tarpeelliseksi. Täten veden mukana suodattimiin tulevain saostuneiden aineiden määrä paljon vähenisi ja suodatuskaudet pitenisivät. Tämä menettely onkin helposti toimeenpantavissa, kun kolme vanhinta suodatusallasta nyt on käyttämättä ja sentähden voidaan muuttaa seisotusaltaiksi. Nämä altaat eivät ole katettuja, vaan avonaisia, mutta toistaiseksi ei kattoa tarvittaisikaan, kun kaksinkertaista seisotusta ei ole tarpeen kylmempänä vuodenaikana. Sitä vastoin käy altaiden seinäin ja pohjain uudestirakentaminen välttämättömäksi, sillä niissä on nyt jo halkeamia ja rakoja, jotka yhäkin lisääntyvät, kun altaat eivät aina ole vettä täynnä. Aikaisemmin ei suodattamattoman jokiveden poisvuotaminen ole mitään merkinnyt, mutta kemiatuotteilla sekotetun veden poistuminen voi tuottaa suuria tappioita. Paitsi uudestirakentamisesta aiheutuu menoja tietysti erilaatuisten johtojen, niinkuin tulo-, viemäri-, huuhtelu- ja tyhjennysjohtojen sekä sulkuventtiilien y. m. laittamisesta, joten kokonaiskustannukset nousevat 112,000 markkaan. Tässä on huomattava, että kolmesta altaasta ainoastaan kaksi alukai tarvittaisiin ja ne siis rakennettaisiin uudestaan. Kolmatta allasta käytettäisiin vasta tuonnempana samaan tarkoitukseen.

Tässä luetelluista Vanhassa kaupungissa toimitettavista töistä ja laajennuksista on kustannuksia kaikkiaan 242,500 mk, ja saa Konttori kunnioittaen pyytää, että määräraha näitä varten jo nyt myönnettäisiin jotta töitä voitaisiin siellä keskeytyksettä jatkaa.

Albin Skog.

Suomennos jäljennöksestä. *Liite II.*

Helsingin kaupungin Vesijohtokonttorille.

Vanhankaupungin pikasuodatuslaitoksen käytöstä elokuun 1—10 päivänä katsoo allekirjoittanut olevan syytä, sen lisäksi mitä viikkoraporteista elokuuu 1—7 päivältä käy selville, myötäliitettyyn taulukkoon viitaten mainita seuraavaa:

Sittenkun Vantaanjoen vesi heinäkuun viime päivinä vallinneiden runsaiden sateiden johdosta oli heinäkuun 31 päivänä alkanut nousta, alkoi sen laatu samassa suhteessa huonontua, kun vesi kävi yhä ruskeammaksi väriltään ja toi mukanaan runsaasti savea. Pahimmillaan tämä asiaintila oli kuitenkin vasta elokuun 5 ja 6 päivänä, jolloin vesi jo oli alkanut laskeutua. Silloin huomattiin korkeampia väriasteita kuin mitä tähän asti oli mitattu, ja olivat nämä johtuneet suuresta huumus- ja muista orgaanisten aineiden määristä, mikä selvästi käy näkyviin suuresta permanganaatin kulutuksesta, joka oli suurin mitä tähän asti lienee Vantaan vedessä havaittu. Ja yksin ajoin johtamiskyky, joka ilmaisee vedessä olevain ionisoitujen yhdistysten määrää, väheni ja on sittemmin sellaisena pysynyt. Sitä paitsi oli veden kemiallinen luonne kokonaan muuttunut; sen alkalisuus eli karbonaattikovuus, joka ajoittain on noussut varsin suuriin määriin, katosi kokonaan ja sen sijaan ilmeni hiilihaposta johtumaton huomattava asiditeetti, joka varmaankin oli johtunut runsaasta huumushappojen määrästä.

Vertailun vuoksi antaa allekirjoittanut seuraavat lyhyet tiedot Vantaan veden luonnosta kuluvan vuoden eri aikoina:

	27/III	15/VII		6/VIII
Väriaste	(80^0)	182		756 (maks.)
Permaganaatinkulutus . . .	27,2	62,2		129,2 (maks.)
Johtamiskyky $H\frac{10—6}{25}$ . . .	—	63,52		49,00 (min.)
Ionisoituja orgaanisia yhdistyksiä arviolta	—	47,6		36,7
Alkalisuus	(10 ssm n/10HCl)	4,25 ssm n/10,HCl	*Asiditeetti*	1,00 ssm n/10,NaOH
Kokonaiskovuus	3,62	1,92		1,1

Analyysi 27/III on pyynnöstäni toimitettu kaupungin laboratoriossa ja sulkujen sisällä olevat luvut ovat minun laskemiani (väri) tai arvioimiani todennäköisyysarvoja.

Tästä selvästi näkyy, kuinka tavattoman suuri muutos on joka suhteessa tapahtunut mainitun kuukauden alkupäivinä. On luonnollista, että raakaveden muuttuneet ominaisuudet myös vaikuttavat kemiallisen puhdistuksen kulkuun.

Vaikka seisotusaltaan suulla oli erittäin runsas ja hyvin muodostunut saos, oli paperin läpi suodattamalla saoksesta puhdistettu vesi vaikka muutoin aivan kirkasta, väriltään loistavan vihreää, eikä tämä väri ollut alunalisäyksellä poistettavissa. Tässä vedessä oli 17/VIII permanganaatin kulutus noin 60 mg/1. Veden paremmaksi puhdistamiseksi käytettiin jo silloin, kun puheena oleva ilmiö havaittiin, jälkilisäkkeenä aluminiumisulfaattia, jota ennen vesi oli neutralisoitu kalkkimaidolla. Siten saatiin vähää ennen suodatusta toinen saos, todennäköisesti suurimmaksi osaksi aluminiumihydroksiidia, joka poisti vedestä suurimman osan vielä jälelle jäänyttä orgaanista ainesta, ja laitos antoi kirkasta ja vain hiukan värillistä suodatettua vettä, jonka värivoima vaihteli 11 ja 36° välillä, raakavedestä, jonka läpikuultavuus oli noin 15 sm ja väriaste 500 ja 750 asteen välillä platinakobolttikloriidiasteikolla (=mgPt litralta). Seuraavat numeroluvut valaisevat puhdistuksen tehokkuutta mitä väriasteeseen ja orgaaniseen ainekseen tulee.

	Vantaa		I saostus *hapan liuos*		II saostus *alkal. liuos* Puhdist. vesi	
	Väri	$KMnO_4$	Väri	$KMnO_4$	Väri	$KMnO_4$
7/VIII . .	528	119	50—60	59,0	11—36	25,0
8/VIII . .	452	120,6	50—60	43,1	11vihreä	22,7
9/VIII . .	452	106,6	50—60	43,8	11vihreä	22,2
			vähennys %		koko vähennys %	
			88,5	57,7	95,6	79,7

Tässä on huomattava, että väriaste ensimäisen saostamisen jälkeen on mitattu happamessa liuoksessa; alkaalisessa liuoksessa, jommoista vesi on suodattimesta lähdettyään, on väri tuntuvasti tummempi, 100—130°.

Kalkkia ei käy lisäämminen vielä ensimäiseen saostukseen, kun altaan pohjalle väkisinkin kertyvä kalkkiylijäämä erittäin helposti liuottaa jo saostuneet humaatit.

Kun raakavesi oli aivan alkalitonta, toisin sanoen siitä puuttui kalciumin ja magnesiumin bikarbonaatteja, jotka sinänsä aikaansaavat hyytymisen aluminiumisulfaattia lisättäessä ja niinmuodoin suuresti edistävät saostumista ja tekevät saoksen pysyvämmäksi, raskaammaksi ja kiinteämmäksi, ja kun sitä paitsi saoksen määrä oli suuri, seurasi tästä että puhdistuksen kaikkein tärkein toimitus, saoksen laskeutuminen, kävi hitaasti ja antoi epäedullisen tuloksen. Hienojen savihiukkasien kannattamana kevyt humaattisaos ei osottanut vähintäkään halua sakoutua, vaan kulki altaan viemäreihin päin yhä hienompiin hiuteisiin jakautuneena. Jos hienoksi ositettua saostettua aluminiumihumaattia sisältävään veteen sekotetaan kalkkimaitoa vapaan rikkihapon ja hiilihapon osan sitomiseksi, käy helposti niin, että joku osa saosta liukenee ja vesi käy tumman väriseksi. Jos kuitenkin aluminiumisulfaattia lisätään juuri neutralisoimisen tapahtuessa, estetään tummeneminen ja voidaan siten saada miltei aivan väritöntä suodatettua vettä. Tässä on kuitenkin huomattava, että aluminiumisulfaatin (jälkilisäyksen) ja kalkkilisäyksen määrät on mitä tarkimmin sovitettava toistensa mukaan jotta saavutettaisiin: 1) sekä ensimäisen että toisen alunalisäyksen täydellinen neutralisoituminen, ja jotta 2) suodatettu vesi samalla tulisi värittömäksi, mutta kuitenkin alkaliseksi. Pyydän mainita, että tämä on vaatinut mitä suurinta tarkkuutta vuorokauden umpeen liikkeen jatkuessa yhtäjaksoisesti, mutta kuitenkin usein muuttuen ja kulkkia vähitellen lisättäessä käsin. Tätä myös tarkoittaa suurin osa taulukkoon merkityistä vuorokauden kuluessa analysoiduista vesinäytteistä. Ei tarvinne erittäin huomauttaa, että suodatettu vesi ei ole tällöin hetkeäkään osottautunut alkalittomaksi (en ota lukuun vapaata hiilihappoa, jota on aina ollut).

Heti kun saostamisessa ilmaantui vaikeuksia, täytettiin laitoksen toinen seisotusallas 5/VIII; hetkiseksi näyttikin jonkunlainen parannus tapahtuneen, mutta sitä ei kestänyt kauan. Seisottamista kuitenkin jatkettiin molemmissa altaissa jotta seisotusaika olisi niin pitkä kuin tila salli. Allas N:o 1 puhdistettiin päivällä elokuun 8 p:nä ja täytettiin kohta sen jälkeen, ja taas allas N:o 2 tyhjennettiin elokuun 9 päivän vastaisena yönä, huuhdottiin ja täytettiin, jonka jälkeen molemmat altaat taas toimivat. Edellä selitelty suuri liikkuvan saoksen määrä, joka ei ollut seisottamalla poistettavissa ja joka on kaikille toimenpiteille sangen arka, jota asiantilaa vielä jälkisaostus lisää, tuo suodattimiin lyhyessä ajassa sangen suuret määrät nostopumppujen voimakkaasti työntämää ainetta, joka ei ainoastaan nopeasti lisää vastusta suodattimissa, vaan myös lyhyessä ajassa tunkeutuu koko hiekkakerroksen läpi ja sekottaa kokoomuskaivon puhtaaseen veteen sameaa vettä. Tämä epäkohta, joka ei ole ainoastaan nyt vaan aina olojen mukaan vaihtelevassa määrässä haitannut suodattimia, on näinä päivinä esiintynyt erittäin hankalana. Jo parin, kolmen tunnin kuluttua on suodatus täytynyt keskeyttää ja suodattimet pestä. Pesemistä on siten jatkunut miltei yhtämittaa. Jotta saataisiin suodattimien vastustuskyky jonkun verran suuremmaksi lisättiin kaikkiin suodattimiin hiekkaa elokuun 6, 8 ja 10 päivänä. Jonkunlaista parannusta oli huomattavana, sittenkun suodattimet olivat toimineet muutaman suodatuskauden. Mutta nykyään käytettävissä olevilla suodattimilla on ollut aivan mahdotonta päästää ainoastaan aivan kirkasta vettä puhtaanvedenkaivoihin.

Mahdollisimman täydellinen seisotus näyttää sentähden olevan virheettömän suodatuksen epäämätön ehto. Erityinen tilava seisotusallas olisi niinmuodoin tarpeen vaatima siltä varalta että suodattimiin nostettu vesi jostakin syystä kuljettaisi mukanaan enemmän saosta kuin suotava olisi. Kemialliselle puhdistuksellekin olisi erittäin edullista, että lopullinen neutralisoiminen voitaisiin toimittaa hyvin seisotetussa vedessä. Bakteriologisessa suhteessa merkitsee vähäinen suodattimiin tullut saosmäärä varsin vähän, koska on selvästi käynyt ilmi, että erinomainen tulos miltei yksinomaan aiheutuu saostamisesta ja seisotuksesta.

Suuren osan vuotta olisi sellainen ylimääräinen seisotus niinmuodoin tarpeeton, toisin ajoin välttämätön.

Nämä kokemukset on allekirjoittanut katsonut pitävänsä saattaa Vesijohtokonttorin tiedoksi.

Helsingissä elokuun 11 päivänä 1909.

G. K. Bergman.

Jäljennöksen oikeaksi todistavat:

Otto Kurtén. Eva Moring.

Suomennos jäljennöksestä.

Taulukko, joka osottaa Vantaan veden ja puhtaan veden likimääräisen kokoomuksen elok. 1—10 p:nä 1909.

Päivä	Tunti	Vantaan vesi								Puhdistettu vesi (keskimäärä)						Vuorokaudessa analysoit. vesinäytteitä
		Veden korkeus 12 päiv.	Läpikuultavuus	Väriaste	Johtokyky —6 H. 10 25	Johtokyky Ion. suol. arviolta mg/l	Permanganatin kulutus mg/l	Alkalisuus (asiditeetti) ssm	Bakteereja ssm kohti pohjalla	Läpikuultavuus	Väriaste	Johtokyky —6 H. 10 25	Johtokyky Ion. suol. arviolta mg/l	Alkalisuus ssm n/10 HCl	Vapaa CO_2	Bakteer. ssm:ssä	
Heinäk. 31	9 a. p.	+9 sm	28 sm	214°	59,76	44,5	—	—	—	>300	0	101,87	76,4	2,60	6,8 mg	15	24
Elok. 1	10 a. p	25	41	266	60,77	45,6	—	—	2,050	>300	0	106,93	80,2	2,95	5,6	14	25
	10.20 i. p.	—	—	—	59,28	44,5											
2	8.31 a. p.	29	24	284	58,57	43,93	—	—	6,550	>300	0	102,67	77,0	2,75	5,6	21	25
	10.40 i. p.	—	—	—	56,91	42,7											
3	10 a. p.	32	14	448	53,70	40,3	—	—	6,670	>300	0	104,67	78,5	2,05	5,3	41	36
	9.30 i. p.	—	—	—	51,07	38,3											
4	10 a. p.	26	13	508	49,18	36,9	—	—	4,930	>300	0	116,00	87,2	1,70	7,3	25	28
	9 i. p.	—	—	—	51,51	38,6											
5	8.30 a. p.	20	13	612	50,03	37,5	—	—	1,920		11 vihr.	122,13	91,6	1,75	4,9	15	42
6	10 a. p.	17	18	528	49,00	36,7	—	—	1,510		11—36	117,87	88,4	1,70	3,3	18	97
	7.25 i. p.	—	—	756	52,17	39,1	129,8			2—4 tunt.							
7	9 a. p.	15	20	528	50,64	38,0	—	— 1,00 ssm	1,040	>300	11—36	127,60	95,7	1,35	5,5	9	150
	9 i. p.	—	—	464	49,18	36,9	119,0										
8	9 a. p.	15	27	452	49,00	36,7	120,6	—	970	äkkiä	11—36	125,87	94,4	1,15	7,4	51	146
9	9 a. p.	11	27	452	49,00	36,7	106,6	+ 1,25	920	<60>20 sm	11—36	101,20					
	3 i. p.	—	—	—	49,61	37,2	—						75,9	1,20	8,4	52	176
	10 i. p.	—	—	—	49,61	37,2	108,6										
10	9 a. p.	10	27	404	51,07	38,3	103,9	+ 1,25	1,120	—	0—11—36	105,07	79,8	1,05	7,6	42	205
	10.15 i. p.	—	—	—	51,95	39,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Vesilaitoksen laboratorio, elok. 11 p:nä 1909.

G. K. Bergman.

Jäljennöksen oikeaksi todistavat:

Otto F. Kurtén. Eva Moring.

Liite III.

HELSINGIN KAUPUNGIN

VESIJOHTOKONTTORI.

Helsingissä,
syyskuun 9 päivänä 1909.

N:o 2,994 *a.*

Kustannusarvio

300 hvsv. turbiinilaitosta ynnä regulaattoria, sähkögeneraattoria ja johtoja varten voiman siirtämiseksi Vanhankaupungin Siltasaarelle.

1 300 hvsv. turbiini ynnä regulaattori, sähkögeneraattori, johdot ja paikallepano . .		— —	30,000: —
	Tuloränni.		
150 m³ maankaivausta à 2: —		300: —	
40 m³ vanhan muurin purkausta à 6: — . .		240: —	
110 m³ rännin betonoimista à 35: —		3,850: —	
200 m² sementtiputsia à 3: —		600: —	
86 m² laudoitusta ja kyllästytystä à 5: — . .		430: —	
120 m parruja » » à 5: — . .		600: —	
2 välppää ränniin 2,000 kg à —: 60		1,200: —	
30 m³ muuria ynnä aukko rännin päässä à 20: —		600: —	
2 rautaluukkua sinne ilmakoneistoineen à 750: —		1,500: —	
2 puuluukkua.		300: —	
Tukeet rännin suun kuivausta varten sekä höyrypumppulaitoksen käyttökustannukset sinä aikana kun vanhan pumppulaitoksen ränni on suljettuna, arviolta		1,500: —	11,120: —
	Poistoränni.		
40 m³ maankaivausta à 2: —		80: —	
210 m³ vuorenlouhintaa veden alla sekä kuljetus à 25: —		5,250: —	
10 m³ betoniholvia rännin yli à 40: — . . .		400: —	5,730: —
	Siirretään	— —	46,850: — — —

Siirretty	—	—	46,850: —	— —

Sekalaista.

Muutokset vanhaan pumppulaitokseen, generaattorien alusparrut, putkijohtojen ja luistien muutto, veden pumppuaminen, sähkövalojohtojen paikkallepano, työnjohto ja erinäisiä muita kustannuksia, arviolta	—	—	5,150: —	52,000: —
Yhteensä Smk	—	—	— —	52,000: —

Albin Skog.

N:o 2,994 *b.* *Liite IV.*

Kustannusarvio

kemiatuotteiden liuotus- ja sekotusrakennusta sekä kalkinsekotuslaitosta varten.

200 m³ maankaivausta ynnä kuljetus à 3: — .	600: —		
26 m kivijalkaa perusmuurineen à 20: — . . .	520: —		
25 tuh. tiiltä muurattava, täyd. à 130: — . .	3,250: —		
40 m² ulkopuol. rappausta à 2: 50	100: —		
200 m² sisäpuol. » à 2: —	400: —		
Rautaiset kattotuolit paikallepantuina	700: —		
100 m² ulko- ja välikattoa täytteineen à 12: —	1,200: —		
6 ikkunaa, täydellisinä	150: —		
1 kaksoisovea	60: —		
1 tulisija	300: —		
80 m² asfalttilattiaa betonille à 8: —	640: —		
Siirretään	7,920: —	— —	— —

Siirretty	7,920: —	— —	— —
82 m T-rautaa N. P. N:o 30 lattiaparruiksi 4,400 kg à —: 50	2,200: —		
80 m² asfalttilattiaa puualustalle puuniskuksin à 8: —	640: —	10,760: —	
Maalaus, sähkövalojohdot, työnjohto ja arvaamattomat menot, arviolta		1,240: —	12,000: —
1 rautasäiliö kalkinliuotusta varten johtoineen, arviolta			4,000: —
1 kalkinsäilytyssuoja			2,000: —
Yhteensä Smk	— —	— —	18,000: —

Albin Skog.

N:o 2,994 *c.* *Liite V.*

Kustannusarvio

uutta 800 mm:n tulojohtoa varten Vantaanjoesta seisotusaltaisiin.

130 m 800 mm takkirautaputkea, täydell. à 150: —	19,500: —		
Kaksi 800 mm luistiventtiiliä à 2,500: — . . .	5,000: —		
Yksi 600 mm s:a	1,500: —		
Kaksi 200 mm s:a à 200: —	400: —		
Kaksi 600 mm kellutusventtiiliä à 1,500: — .	3,000: —		
1 kaivo siivilöineen, arviolta	3,500: —		
1 kellutusventtiilikaivo	2,500: —		
800 m³ vuorenlouh. ja maatäyt. à 18: —	14,400: —	49,800: —	
Sekal. arvaamattomat menot ja työnjohto, arviolta	— —	4,700: —	54,500: —
Yhteensä Smk	— —	— —	54,500: —

Albin Skog.

N:o 2,994 *d.* *Liite VI.*

Kustannusarvio

kahden avonaisen suodattimen muuttamiseksi seisotusaltaiksi.

Tulojohto.

1 kaivo putkenhaaraan, arviolta	2,000: —	
Neljä 600 mm luistiventtiiliä à 1,500: — . . .	6,000: —	
35 m 6,00 mm putkijohtoa, täydell. à 100: —	3,500: —	
50 m³ vuorenlouhintaa à 15: —	750: —	
1 osituskaivo, arviolta	2,000: —	14,250: —

Viemärijohdot.

40 m 600 mm putkijohtoa fasuunaputkineen à 100: —	4,000: —	
Kaksi 600 mm luistiventtiiliä à 1,500: — . . .	3,000: —	
Vuorenlouhintaa, arviolta	1,000: —	
1 Yhdistyskaivo, arviolta	2,000: —	
Yksi 400 mm luistiventtiili.	600: —	
» 450 mm »	800: —	11,400: —

Huuhtelu- ja tyhjennysjohdot.

80 m 400 mm johtoa ja vuorenlouhintaa à 120: —	9,600: —	
Kolme 400 mm luistiventtiiliä à 600: — . . .	1,800: —	11,400: —

Altaat.

800 m³ betonia seiniin à 35: —	28,000: —	
1000 m² sementtiputsia à 3: —	3,000: —	
1200 m² pohjaa betonoitava ja putsattava à 10: —	12,000: —	
50 m 600 mm putkijohtoa à 100: — . . .	5,000: —	
Neljä 600 mm luistiventtiiliä à 1,500: — . . .	6,000: —	
Kaksi Charmier-putkea kelluttajineen à 2,500: —	5,000: —	
Hiekan ja soran tyhjentäminen suodatusaltaista	1,000: —	
Siirretään	60,000: —	37,050: —

Siirretty	60,000: —	37,050: —	— —
Erinäiset fasuunaputket, aukkojen louhiminen ja keskuskaivojen korjaus, arviolta . . .	5,000: —	65,000: —	102,050: —
Sekalaista.			
Vesijohdot, valaistusjohdot, työnjohto ja arvaamattomat menot, arviolta	— —	— —	9,950: —
Yhteensä Smk	— —	— —	112,000: —

Albin Skog.

Helsingissä, Sanomal.- ja kirjap.-osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

***Valiokunnan mietintö** väkijuomain vähittäismyyntiä ja anniskelua, mallasjuomain anniskelua, viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäiskauppaa sekä ensiksi mainitun kaupan yksinoikeuden pidentämistä koskevain kysymysten järjestämisestä.*

Kun se kahden vuoden aika, joksi Maistraatti on myöntänyt oikeudet väkijuomain vähittäismyyntiin ja anniskeluun, päättyy 1 päivänä kesäkuuta 1910, on Maistraatti kirjelmässä viime lokakuun 2 päivältä 6 §:n mukaisesti 9 päivänä kesäkuuta 1892 annetussa asetuksessa, joka koskee m. m. paloviinan ja muiden poltettujen tahi tislattujen väkijuomain myymistä, jättänyt Kaupunginvaltuuston asiaksi päättää onko ja montako sellaista oikeutta on tulevaksi myyntikaudeksi ensimainitusta päivästä lukien samaan päivään 1912, myönnettävä sekä missä osissa kaupunkia vähittäismyynti- ja anniskelupaikkoja ei saisi olla.

Lisäksi on Maistraatti toisessa kirjelmässä samalta päivältä, viitaten 2 päivänä huhtikuuta 1883 mallasjuomain myymisestä ja anniskelusta annetun asetuksen 10 §:ään, pyytänyt Kaupunginvaltuuston lausuntoa olisiko ja montako oikeutta mallasjuomain anniskelemiseen edellä mainituksi ajanjaksoksi myönnettävä sekä mihin osaan kaupunkia sellaisia anniskelupaikkoja ei saisi sijoittaa.

Edelleen on Maistraatti, niinikään kirjeessään 2 päivältä viime lokakuuta, 2 §:n säädöksen johdosta toukokuun 2 p:nä 1895 annetussa asetuksessa, joka koskee erinäisiä rajoituksia viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain kaupassa, pyytänyt Kaupunginvaltuuston lausuntoa siitä, olisiko ja minkä verran nyt mainitunlaatuisia oikeuksia annettava seuraavaksi kaudeksi ylläesitetyllä tavalla luettuna, sekä missä kaupunginosissa vähittäismyyntipoikkoja ei saisi olla.

Myötäliittäen edellä mainittuihin kirjelmiin v. t. poliisimestarin näistä asioista antamat lausunnot on Maistraatti samalla ilmoittanut:

että myönnettyjä *väkijuomakaupan* oikeuksia nykyään on: paloviinan ja väkiviinan vähittäismyyntiin 5, jotka kaikki ovat annetut, muiden väkijuomain vähittäismyyntiin 24, samoin kaikki annetut, sekä väkijuomain anniskeluun ravintolaliikkeen yhteydessä 46, joista tällä haavaa 42 on poisluovutettua, n. k. klubioikeuksia 16, joista 15 on poisannettua;

että *mallasjuomain* anniskeluoikeuksia nykyään on 30, jotka kaikki ovat poisannetut; sekä

että *viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain* vähittäiskauppaoikeuksien lukumäärä on nykyään 68, joista 54 on poisluovutettua.

Viime lokakuun 19 p:n kokouksessa on Kaupunginvaltuusto tämän jälkeen lähettänyt kaikki nämä kysymykset tällaisten asiain valmistamista varten olevaan allekirjoittaneiden muodostamaan valiokuntaan.

Vihdoin on Maistraatti Kaupunginvaltuusmiehille lähettänyt Helsingin Anniskeluosakeyhtiön Hallituksen Valtuusmiehille osottaman kirjelmän lokakuun 19 päivältä, jossa ilmotetaan, että jos väkijuomien anniskelu- ja vähittäinmyynti kaupungissa tulee edelleen kaksivuotiskautena 1 päivästä kesäkuuta 1910 samaan päivään 1912 olemaan yksinoikeutena, yhtiö olisi halukas jatkamaan sanotun yksinoikeuden pitämistä.

Tämän johdosta saavat allekirjoittaneet antaa täten allaolevan mietinnön asiassa.

Kolmeen ensimainittuun asiaan nähden antamissaan lausunnoissa ehdottaa v. t. poliisimestari että alue, jonka piiriin kyseenalaisia oikeuksia myönnettäisiin, koska minkäänlainen muutos ei siinä ole näyttänyt tarpeen vaatimalta, määrättäisiin samaksi kuin nykyäänkin, kuitenkin siten, että poikkeuksia väkijuomain vähittäiskauppa- ja anniskeluoikeuksissa sekä mallasjuomain anniskelussa, kuten tähänkin asti on ollut laita, on näyttänyt pitävän tehdä erinäisiin, vahvistetun alueen ulkopuolella oleviin hotelleihin, ravintoloihin y. m. nähden. Niinikään ehdotetaan, että päätös, ettei vähittäinmyyntipaikkoja saisi sijoitta kirkkojen, koulujen, kasarmien, sairaalain eikä sellaisten paikkain läheisyyteen, missä suurempia kansanjoukkoja liikkuu, edelleenkin pidettäisiin voimassa. Oikeuksien lukumäärään nähden ehdotetaan, että se järjestyksen edun kannalta pidettäisiin yhtäläisenä sen lukumäärän kanssa, joka nykyään jokaisesta erilaisesta oikeudesta on käytetty.

Harkitessaan esilläolevia väkijuomien sekä viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäiskauppaa ynnä väki- ja mallasjuomain anniskelua koskevia asioita, on valiokunta, mitä ensinnäkin myyntialueesen tulee, voinut myöskin puolestaan puoltaa sen säilyttämistä kuten tähänkin asti kaikessa muussa, paitsi että valiokunnasta on näyttänyt soveliaalta, että korkeintaan kaksi olutanniskeluoikeutta voitaisiin myöntää myöskin 11:nteen kaupunginosaan eli Kallion alueelle. Nämä oluen tarjoiluoikeudet lämpimän, ravitsevan ruuan yhteydessä olisivat kuitenkin annettavat ainoastaan Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle, mikäli sanottu yhtiö haluaisi käyttää sellaista etua. Tämän toimenpiteen perusteeksi saa valiokunta esittää, miten valiokunnan mielestä täten tultaisiin saavuttamaan se etu, että esikaupunkiyleisö siihen siaan, että se tulee houkutelluksi kaupungin anniskelupaikkoihin, missä se nauttii ylellisesti ja aiheuttaa epäjärjestystä, tai kulettaa väkijuomia kaupungin syrjäosiin, voitaisiin saada käymään aijotuissa olutaniskeluissa, joissa saisi tarjota ainoastaan rajoitetun määrän olutta ruuan kanssa. Kun samalla ehdotettuun

tarjoiluun saisi yhdistää ainoastaan virvoitus- mutta ei väkijuomainanniskelua, on valiokunta puolestaan katsonut sellaisen tarjoilun olevan omiaan vastustamaan juoppoutta, minkä ohessa se myöskin koituisi siten hyödyksi, että naimattomille henkilöille varattaisiin niissä tilaisuus saada kelvollista ravintoa sen kuivan-ruuan tai huonosti valmistetun ravinnon sijaan, jolla heidän on muuten tapana ravita itseään.

Mitä sitten tulee eri laatua olevain oikeuksien paljouden määräämiseen, on valiokunta tässä ottanut huomioon v. t. poliisimestarin yllämainitun ehdotuksen, joka koskee sanotun lukumäärän rajoittamista siksi määräksi, mikä jokaisesta erilaatuisesta oikeudesta on nykyään käytetty. Tähän ehdotukseen ei valiokunta ole kuitenkaan voinut täysin yhtyä. Valiokunta on nimittäin sitä mieltä, ettei olisi soveliasta esitetyllä tavalla niin rajoittaa tätä lukua, ettei yhtään ainoata uutta oikeutta olisi enää vapaana. Ottaakseen kuitenkin, mikäli on näyttänyt mahdolliselta, huomioon v. t. poliisimestarin asiassa esittämän mielipiteen, ehdottaa valiokunta että ylempänä mainittu väkijuomain anniskeluoikeuksien nykyinen lukumäärä 46 alennettaisiin 45:ksi sekä viinien je muiden miedompain juovutusjuomain vähittäiskauppaoikeuksien lukumäärä vähennettäisiin 68:sta 60:ksi. Viimemainittuun ehdotukseen on valiokunta sitä mieluummin katsonut voivansa yhtyä kun viinien vähittäiskauppa on valiokunnan mielestä se liike, joka kaikista nyt kyseenalaisista liikkeistä tuottaa enimmin turmiota, sekä katsoen samalla siihen, että nyt puheenalaista laatua olevista oikeuksista on nykyään ainoastaan 54 poisluovutettu. Mitä sitävastoin tulee n. k. klubioikeuksien lukumäärään, mikä nykyään on 16, joista 15 on poisluovutettua, on valiokunta, katsoen kaupungissa lisääntyvään yhdistystoimintaan, tahtonut ehdottoa sanotun lukumäärän lisäämistä 18:ksi. Mitä kaikkiin muihin oikeuksiin tulee, ehdottaa valiokunta nyt voimassaolevain määräysten säilyttämistä lukumäärään nähden.

Sen mukaan kuin 9 § edellä mainitussa asetuksessa 2 päivältä huhtikuuta 1883 säätää, saa se, jolla on oikeus anniskella paloviinaa ja muita väkijuomia, erityisettä luvatta myydä mallasjuomia paikalla nautittavaksi. Oikeus yksinomaan mallasjuomain anniskeluun lienee näin ollen myönnettävä ainoastaan suurenlaisten ruokailupaikkain pitäjille.

Mitä vihdoin tulee kysymykseen väkijuomamonopolin pidentämisestä, niin on valiokunta, kuten ennen, nytkin katsonut olevan syytä panna merkille, että järjestys niissä alempiin luokkiin kuuluvissa ravintoloissa, jotka Helsingin Anniskeluosakeyhtiö omistaa, on ollut tyydyttävä ja parempi kuin muissa samanlaisissa ravintoloissa vallitseva. Tähän katsoen ja kun näyttää olevan varmempia takeita siitä, että väkijuomain anniskelua tarkotuksenmukaisesti hoidetaan, jos liikettä harjottaa monopoliyhtiö, kuin jos se uskotaan yksityisille henkilöille, on jo tätä ennen se toivomus lausuttu, että monopoliyhtiö vähitellen itse ottaisi haltuunsa ravintolaliikeen toisen ja kolmannen luokan ravintoloissa sekä ettei sanottuihin ryhmiin kuuluvien ravintolaoike-

uksien siirtämistä toiselle henkilölle vastedes sallittaisi. Valiokunta katsoo nytkin velvollisuudekseen esittää nimenomaisen toivomuksen puheenalaisessa suhteessa mitä koskee ensinmainittua lajia olevia oikeuksia. Mitä sitten koskee ravintolaliikettä kolmannen luokan ravintoloissa, katsoo valiokunta järjestyksen kannalta olevan anniskeluosakeyhtiön puheenalaisen yksinoikeuden ehdoksi asetettava, paitsi ennen löytyviä määräyksiä, myöskin sen, että yhtiö ottaa kaikki sellaiset liikkeet haltuunsa.

Sen mukaan, mitä nykyään on voimassa, saa valiokunta sentähden ehdottaa, että kyseenalainen oikeus edelleenkin myönnettäisiin Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle niillä ehdoilla, jotka alempana lähemmin mainitaan.

Valiokunta saa niinmuodoin siksi kaksivuotiskaudeksi, joka kestää 1 päivästä kesäkuuta 1910 samaan päivään 1912, kunnioittaen ehdottaa:

A) väkijuomain vähittäismyyntiin ja anniskeluun nähden

että vähittäismyyntioikeuksien luku määrätään enintään yhdeksäksikolmatta, joista enintään neljäkolmatta oikeuttaa yksinomaan ulkomaisten väkijuomain vähittäismyyntiin; sekä

että anniskeluoikeuksien luku määrätään enintään kolmeksiseitsemättä, josta määrästä kuitenkin enintään viisiviidettä saadaan luovuttaa käytettäväksi ravintolaliikkeen yhteydessä.

B) mallasjuomain anniskeluun nähden

että sellaisen anniskelun oikeuksien luku on kaupungissa oleva enintään kolmekymmentä, jotka oikeudet saa antaa ainoastaan suurenlaisten ruokailupaikkain pitäjille, sekä 11:nnessä kaupunginosassa korkeintaan kaksi, jotka luovutetaan ainoastaan Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle.

C) viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäiskauppaan nähden

että paitsi sitä sellaisen kaupan oikeutta, joka lain mukaan kuuluu paloviinan ja muiden väkevämpien väkiviinajuomien vähittäismyyntioikeuden omistajalle, tällaisen vähittäinmyynnin oikeuksien lukumäärä on oleva korkeintaan kuusikymmentä.

D) kaikkiin yllämainittuihin liikkeisiin nähden

että vähittäismyynti- ja anniskelupaikkoja ei saa olla:

a) kuudennessa, seitsemännessä, kahdeksannessa, yhdeksännessä, kymmenennessä, yhdennessätoista, kahdennessatoista, kolmannessatoista, neljännessätoista ja viidennessätoista kaupunginosassa eikä kaupunkiin kuuluvalla, sen asemakaavaan merkitsemättömällä alueella;

b) ensimäisessä kaupunginosassa Rauhankadun pohjoispuolella, mutta kyllä sanotun kadun varrella;

c) toisessa kaupunginosassa Vilhonkadun pohjoispuolella ja sanotun kadun varrella;

d) kolmannessa kaupunginosassa Unioninkadun varrella Kauppatorin eteläpuolella sekä Unioninkadun ja Länsi-Rannan välisissä kortteleissa;

e) neljännessä kaupunginosassa Kansakoulu- ja Simonkadun pohjoispuolella ja sanottujen katujen varsilla; sekä

f) Freedrikinkadun länsipuolella olevassa osassa neljättä ja viidettä kaupunginosaa, mutta kyllä sanotun kadun varrella;

ettei kaupungin muissakaan osissa väkijuomain vähittäismyyntiä ja anniskeluja, mallasjuomain anniskelua eikä viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain vähittäiskauppaa saa harjoittaa kirkon, koulun, kasarmin, sairaalan eikä semmoisen paikan välittömässä läheisyydessä, missä väkeä lukuisammin liikkuu, eikä myöskään Kauppa- ja Rautatientorien varsilla eikä Simon- ja Kaivokadun pohjoispuolella olevilla Itä- ja Länsi-Heikinkadun varsilla; sekä

että poikkeuksen näistä kielloista saa väkijuomien vähittäiskauppaan ja anniskeluun sekä mallasjuomain anniskeluun nähden tehdä Kauppa- ja Rautatientorien varsilla oleviin hotelleihin, Alppilaan, Kaisaniemeen, Blekholman saariin, Korkeasaareen, Liuskasaareen ja Kaivohuoneeseen sekä teattereihin ja klubeihin nähden, sekä mitä viimemainittuun käyttelyyn tulee, korkeintaan kahteen Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle luovutettuun oikeuteen nähden 11:nnessä kaupunginosassa.

E) yksinoikeuden myöntämisestä väkijuomain vähittäiskauppaan ja anniskeluun nähden

että Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle myönnetään yksinoikeus kaikkien

sekä koti- että ulkomaisten väkijuomien vähittäinmyyntiin ja anniskeluun täällä edelleen 1 päivästä kesäkuuta 1910 samaan päivään 1912, ollen Osakeyhtiö oikeutettu määrättyä, Osakeyhtiölle suoritettavaa maksua vastaan hotellin, ravintolan tai kahvilan omistajalle luovuttamaan osan saamistaan anniskeluoikeuksista sekä samoin yksityisille kauppiaille tai yhtiöille luovuttamaan oikeuksia ulkomaisten väkijuomien vähittäinmyyntiin;

mutta että esitettyihin myönnytyksiin tehdään allaolevat ehdot:

että Osakeyhtiön hallituksessa annetaan sijaa vähintäin kahdelle Kaupunginvaltuusmiesten valitsemalle jäsenelle, mikä vastaa kolmatta osaa jäsenten luvusta;

että Kaupunginvaltuusmiehet vahvistavat niiden sopimusten kaavat, joillo vähittäinmyynti- tai anniskeluoikeuksia luovutetaan;

että luokan, mihin kukin anniskelupaikka on luettava, edelleen määrää Maistraatti;

että Osakeyhtiö saa omista myymälöisten myydä väkijuomia ainoastaan noudettavaksi, vaan ei lähettää tavaroita tilaajain kotiin tai ulkopuolella kaupunkia olevaan paikkaan;

että Osakeyhtiö viimeistään helmikuun kuluessa päättää, uudistaako se vuokraajiensa kanssa aikaisemmin tekemiänsä sopimuksia seuraavaa myyntikautta varten vai ei;

että anniskeluoikeuden omistajalla on oikeus tilata tarvitsemansa tavarat miltä kaupungin väkijuomakauppiaalta tahansa;

että Kaupunginvaltuusmiesten valitseman pysyvän sovintolautakunnan, johon kuuluu viisi henkilöä ja tarpeellinen määrä varajäseniä, ratkaistavaksi jätetään: a) kysymys siitä, onko vuokraaja Osakeyhtiön vaatimuksesta selitettävä saamansa oikeuden menettäneeksi; b) muut riidat, jotka voivat syntyä Osakeyhtiön ja sen vuokraajain välillä vuokrasopimuksen sisällyksestä; sekä c) kysymys tavaravaraston lunastamisesta, kun sitä vaatii vuokraaja, jonka vuokraoikeutta ei ole uudistettu tai joka on oikeutensa menettänyt; sekä

että Osakeyhtiö itse ottaa haltuunsa ravintolaliikkeen kolmannen luokan ravintoloissa.

Lopuksi tahtoisi valiokunta Osakeyhtiön huomioon otettavaksi lausua:

ettei Osakeyhtiö käytä hyväkseen yksinoikeutta saadakseen liikkeestä niin suurta voittoa kuin mahdollista, vaan etupäässä vastustaakseen väkijuomien väärinkäyttöä;

että Osakeyhtiö mikäli mahdollista pitää kaupaksi tarjoamiensa juomien alkoholipitoisuuden alhaisimmassa luvallisessa määrässä;

että toisen luokan ravintolaoikeuksien luovuttamista toiselle henkilölle ei vast'edes enää sallittaisi, vaan että Osakeyhtiö itse ottaisi haltuunsa liikkeen mainittuun luokkaan kuuluvissa ravintoloissa;

että huolehdittaisiin siisteydestä ja hauskuudesta ja että tarpeellinen määrä tarkastajia otettaisiin valvomaan järjestystä toisen ja kolmannen luokan ravintoloissa; sekä

että myyntimaksut luovutetuista anniskelu- tai vähittäinmyyntioikeuksista oikeuden mukaan määrätään.

Helsingissä lokakuun 3 päivänä 1909.

August Lundqvist.

Selim Hällfors. **A. M. Lassenius.**

Eduard Polòn. **Gösta Salingre.**

Hjalmar Ekholm.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino 1909.

Esitys Mustikkamaan vastaisesta käyttämisestä.

Helsingin
RAHATOIMIKAMARI.

Lokakuun 30 p:nä 1909.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 468.

Sen johdosta että kaupungille kuuluvain Mustikkamaan saarella olevain tilusten N:ojen 1, 2, 3 ja 4 a vuokrausaika päättyy kuluvan vuoden joulukuun 31 päivänä, määräsi Rahatoimikamari viimeksikuluneen kesäkuun 17 päivänä Kamarin jäsenten herrain Wasastjernan ja Nymanin, Maistraatin jäsenen Alex. von Knorringin, Kaupunginvaltuuston valitsemain kaupungin kiinteän omaisuuden arviomiesten, herrain Grotenfeltin ja Nybergin sekä kaupungingeodeetti Lillen toimittamaan lähtökatselmuksen mainituilla tiluksilla.

Tämän johdosta syntyneistä ja liitteinä tähän pannuista katselmuskirjoista käy palstoihin 1, 2 ja 3 nähden selville, että katselmusmiehet olivat katsoneet eräästä pellosta, jonka vuokranhaltijat, insinööri O. Ehrströmin perilliset olivat jättäneet ruokkomatta, olevan kaupunginrahastolle suoritettava huonon ruokon korvausta Smk 38: 40. Mitä taas tulee varastopalstaan N:o 4 a, joka on Suomen Höyrylaiva-osakeyhtiöllä vuokralla, eivät katselmusmiehet vaadi vahingon-korvausta tiluksen huonosta ruokosta suoritettavaksi.

Palstain vastaiseen käyttöön nähden katselmusmiehet ehdottavat katselmuskirjassa tarkemmin mainituilla perusteilla, että palsta N:o 4 a vuokrattaisiin viideksi vuodeksi nykyiselle vuokranhaltijalle vuotuista 600 markan vuokramaksua vastaan sekä että tilukset 1, 2 ja 3 jaettaisiin myötäliitetyn asemakartan mukaan kymmeneen noin tynnyrinalan laajuiseen huvilapalstaan ja yhteen 2,67 hehtaarin laajuiseen viljelyspalstaan, jotka annettaisiin toistaiseksi vuokralle kuuden kuukauden irtisanomisajalla. Rahatoimikamari puolestaan ei ole voinut kaikin puolin yhtyä katselmusmiesten ehdotukseen. Siinäkin tapauksessa että Mustikkamaa vastaisuudessa varattaisiin kaupan ja teollisuuden tarpeisiin ja siinä tarkoituksessa jaettaisiin soveliaisiin tonttialueisiin sekä varustettaisiin tarpeellisilla tie- ja satamalaitteilla, josta seikasta ei ole yksityiskohtaista ehdotusta, vielä vähemmän päätöstä olemassa, täytyy Rahatoimikamarin kuitenkin olla sitä mieltä, että useita vuosia, kenties vuosikymmen on kuluva, ennenkuin edellä lausuttu ajatus voidaan toteuttaa. Sillä ennenkuin Mustikkamaata voidaan käyttää mainittuun tarkoitukseen, pitää ehdotus Sörnäisten satamaolojen järjestämisestä ja Sörnäisten rautatien pohjoispuolella sekä emäradan itäpuolella sijaitsevan kaupungin alueen uudestijärjestämisestä ei ainoastaan olla käsitelty ja hyväksytty, vaan myös osittain toimeenpantu. Ja tähän tar-

vitaan sekä aikaa että suuria, miljooniin markkoihin nousevia kustannuksia. Tähän nähden lienee ehdotus Mustikkamaan käyttämisestä kaupan ja teollisuuden tarpeisiin toistaiseksi luettava tulevaisuudentoiveiden joukkoon. Rahatoimikamari ei myöskään ole voinut yhtyä katselmusmiesten ehdotukseen että ne osat saaren rantoja, mitkä ehdotuksen mukaan olisi varattava kaupungin tarpeisiin, luovutettaisiin varastopaikoiksi, venevalkamiksi y. m., sillä vaikka varastopaikkain puute nykyään onkin tuntuva, täytyy sen poistamiseksi kuitenkin keksiä joku muu keino kuin kaupungin satamassa olevien saarten varustaminen rantoja reunustavilla varastoilla ja venevajoilla. Nyt jo on rannoille moneen paikkaan rakennettu enemmän taikka vähemmän rumentavia venevajoja ja venetelakoita ja Ruoholahdensataman ja Katajanokan varastopaikat ovat sangen rumentavia. Rahatoimikamari on tämän johdosta ja huomioon ottaen niiden henkilöjen edut, jotka ovat rakennuttaneet huvilarakennuksia Mustikkamaalle, katsonut saaren vastaiseen käyttöön nähden pitävänsä ehdottaa, että kaupunki antaisi vuokralle katselmusmiesten ehdottamat huvilapalstat, viljelyspalstan sekä varastopaikan 5 vuoden ajaksi, luettuna ensintulevan tammikuun 1 päivästä, mutta pitäisi muun osan saarta omien tarpeitensa varalle käyttämättömänä. Siihen katsoen että täten tulisi myönnetyksi suurempi varmuus huvilapalstain hallintaoikeuteen nähden on Rahatoimikamarin mielestä niinikään oikeudenmukaista, että katselmusmiesten ehdottamia vuotuisia vuokramaksuja korotetaan noin 25 %, jonka tähden Rahatoimikamari ehdottaa:

Palstan	N:o	1	vuotuiseksi	vuokramaksuksi	Smk	340: —
»	»	2	»	»	»	310: —
»	»	3	»	»	»	80: —
»	»	4	»	»	»	340: —
»	»	5	»	»	»	250: —
»	»	6	»	»	»	225: —
»	»	7	»	»	»	250: —
»	»	8	»	»	»	185: —
»	»	9	»	»	»	125: —
»	»	10	»	»	»	375: —
Viljelysten			»	»	»	200: —

sekä sitä paitsi varastopaikan N:o 4 a vuotuisen vuokramaksun korotettavaksi 1,000 markkaan, jota määrää ei suinkaan voi pitää kohtuuttoman korkeana.

Rahatoimikamari saa sentähden kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto, samalla kun Suomen Höyrylaivaosakeyhtiö vapautetaan kaikesta korvausvelvollisuudesta sekä insinööri Ehrströmin perilliset velvoitetaan kaupunginrahastoon maksamaan huonon ruokon korvausta Smk 38: 40, päättäisi:

antaa viiden vuoden ajaksi, ensintulevan tammikuun 1 päivästä luettuna, edellä mainitut Mustikkamaan huvilapalstat vuokralle nykyisille huvilanomistajille Rahatoimikamarin ehdottamia vuokramääriä vastaan;

antaa samaksi ajaksi vuokralle sanotulla tiluksella olevat viljelykset vähintään 200 markan vuokramaksua vastaan sille, joka julkisessa huutokaupassa enimmin tarjoo;

antaa samaksi ajaksi vuokralle varastopaikan N:o 4 a vuotuista 1,000 markan vaokramaksua vastaan Suomen Höyrylaivaosakeyhtiölle; sekä

varata muun osan Mustikkamaata kaupungin vastaisiin tarpeisiin.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Liite. I.

Lähtökatselmuskirja.

Rahatoimikamarin määräyksen mukaisesti kesäkuun 17 päivältä 1909 toimittivat sitä seuraavan syyskuun 16 päivänä allekirjoittaneet Rahatoimikamarin jäsenet, Kaupunginvaltuuston täksi vuodeksi valitsemat kaupungin kiinteän omaisuuden arviomiehet, Maistraatin jäsen ja kaupungingeodeetti lähtökatselmuksen kaupungille kuuluvalla Mustikkamaan saarella sijaitsevilla tiluksilla 1, 2 ja 3, sen johdosta että niiden vuokrausaika kuluvana vuonna päättyy, ja oli tällöin neiti G. Ehrström vuokranhaltijain, insinööri Ehrströmin perillisten asiamiehenä saapuvilla.

Toimituksessa tuli selville, että kaupungin Maistraatti ja Vanhimmat ovat helmikuun 22 päivänä 1865 antaneet mainitut tilukset vuokralle 25 vuodeksi eli vuoden 1889 loppuun vuotuista 840 markan vuokraa (vuonna 1872 alennettu 640 markaan) ja 3,919 ruistynnyrin pohjaveroa vastaan, minkä vuokran kaupungin Rahatoimikamari sen johdosta että pohjaveron oli 1889 toimitetussa lähtokatselmuksessa havaittu olevan 6,452 ruistynnyriä, pitensi 20 vuodella eli 1909 vuoden loppuun, ja on vuokramies vuokravälikirjan mukaan velvollinen pitennysajan päättyessä jättämään tiluksen yhtä hyvässä kunnossa kuin se vuokrakauden alussa oli havaittu olevan — taikka, jos huonoa ruokkoa havaitaan, korvaamaan kaupunginrahastolle tämän summalla, jonka korko 5 mukaan sadalta laskien vastaa sitä määrää, jolla pohjavero on vähentynyt.

Niistä tiluksille teetetyistä rakennuksista, joita ei vuokrakauden päättyessä viedä pois, on vuokramies välikirjan mukaan oikeutettu sijaansa tulevalta vuokramieheltä saamaan sen korvauksen, minkä kaupungin katselmusmiehet määräävät, jota korvausvelvollisuutta ei kuitenkaan missään tapauksessa käy asettaminen kaupunginrahastolle.

Allekirjoittaneiden toimittamassa tiluksen katselmuksessa havaittiin, että kaikki tiluspalstalla olevat viljelykset ovat likimain samassa kasvuvoimassa kuin pitennysajan alussa, lukuunottamatta ylempää Silfversundin peltoa, jonka vuokranhaltija oli jättänyt viljelmättä ja jonka katselmusmiehet sen johdosta siirsivät III:nnesta VI:teen luokkaan, joten sen pohjavero alenee 0,08 tynnyriä = 0,133 hehtolitraa rukiita, mikä viime vuoden keskiverohinnan mukaan vastaa 1 mk 94 penniä rahaa. Vuokranhaltijan niinmuodoin huonon ruokon korvauksena kaupunginrahastoon suoritettava määrä on siis Smk 38: 40.

Mitä saaren länsiosassa sijaitseviin, vuokranhaltijalle kuuluviin rakennuksiin, yhteen puiseen asuin- ja kahteen ulkohuonerakennukseen tulee, havaittiin niiden olevan rappiotilassa, jonka johdosta niiden arvioimisen ei katsottu tarvitsevan tulla kysymykseen, eritoten kun saarta ei enää annettane vuokralle sillä tavoin kuin vuokravälikirjan 10 § edellyttää, jonka tähden ei vuokramiehellä myöskään ole odotettavana niistä mitään korvausta. Saaren etelärannalla sijaitsevat, erinäisille alivuokramiehille kuuluvat huvilarakennukset ovat aijotut yksinomaan asuntotarkoituksiin ja kuulunevat siis sellaisiin rakennuksiin, joista vuokravälikirjan mukaan ei voi saada korvausta.

Tiluspalstain vastaiseen käyttöön nähden saavat allekirjoittaneet mielipiteenään lausua, että ne olisi vastaisuudessa varattava kaupan ja teollisuuden tarpeisiin ja sitä varten jaettava soveliaisiin tonttialueihin sekä varustettava tarpellisilla tie- ja satamalaitteilla. Kun sellaisen ehdotuksen valmistaminen vaatinee pitkänlaisen ajan, olisi tilukset aluksi annettava vuokralle ainoastaan «toistaiseksi» kuuden kuukauden irtisanomisajalla, rakennuspalstat nykyisille haltijoilleen ja viljelykset enimmin tarjooville. Niinikään lienee ne saaren rantain osat, joita ei ole muulla tavoin käytetty, luovutettava varastopaikoiksi, venevalkamiksi y. m., jotka ovat sangen haluttuja. Siltä varalta että tämä tilusten käyttöä koskeva ehdotuksemme saavuttaa viranomaisten hyväksymisen, saamme myötäliitetyllä kartalla tarkemmin osotettujen eri huvilapalstain vuokramaksuiksi ehdottaa seuraavat määrät, nimittäin:

palstan	N:o	1,	omistaja	Kauppias Palin	Smk	275: —
»	»	2	»	Rakennusmestari J. Ahde . .	»	250: —
»	»	3	»	Ins. Ehrströmin perill.. . . .	»	60: —
»	»	4	»	Rakennusmestari W. Ekman .	»	275: —
»	»	5	»	Kauppias K. E. Grönlund . .	»	200: —
»	»	6	»	» J. Obel.	»	175: —
»	»	7	»	Prokuristi J. Blohm	»	200: —
»	»	8	»	Rouva A. Thunberg	»	150: —
»	»	9	»	Tullivahtimästari G. Ahlbom .	»	100: —
»	»	10	»	Arkkitehti J. Stolpe	»	300: —

sekä viljelysten, 2,67 hehtaarin, Smk 150: —.

Helsingissä, aika kuin yllä.

Knut Wasastjerna. **A. A. Nyman.** **Alex. von Knorring.**
A. N. Nyberg. **Gösta Grotenfelt.** **W. O. Lille.**

Liite II.

Katselmuskirja.

Rahatoimikamarin määräyksen mukaisesti kesäkuun 17 päivältä 1909 toimittivat sitä seuraavan syyskuun 16 päivänä allekirjoittaneet Rahatoimikamarin jäsenet, Kaupunginvaltuuston täksi vuodeksi valitsemat kaupungin kiinteän omaisuuden arviomiehet, Maistraatin jäsen ja kaupungingeodeetti lähtökatselmuksen Mustikkamaan saarella sijaitsevalla varastopaikalla N:o 4 a, sen johdosta että mainitun varastopaikan vuokra-aika kuluvana vuonna päättyy, ja oli tällöin konttoristi Korhonen vuokranhaltijan, Suomen Höyrylaivaosakeyhtiön asiamiehenä saapuvilla.

Toimituksessa havaittiin, että tiluspalsta on tammikuun 1 päivästä 1905 lähtien ollut annettuna viideksi vuodeksi vuokralle vuotuista 400: — markan vuokramaksua vastaan ja omistaa vuokranhaltija alueella yhden asuin- ja kaksi ulkohuonerakennusta sekä proomuveistämön, kaikki välttävässä kunnossa, ynnä isohkon, miltei uuden laiturin Sörnäisten satamaan päin olevalla rannalla. Kun tämä tiluspalsta mielestämme on vastedeskin luovutettava kauppa- ja teollisuustarkoituksiin, saamme puolestamme kannattaa vuokramiehen asiamiehen päämiehensä puolesta toimitustilaisuudessa tekemää pyyntöä tiluksen hallintaoikeuden pitentämisestä, kuitenkin sillä ehdolla että vuokramies velvoitetaan subteellista vuokranvähennystä vastaan luovuttamaan suurempia taikka pienempiä osia tiluksista niitä tie- ja rantasiltalaitoksia varten, mitkä kaupunki mahdollisesti tänne teettää. Tiluksen vuokra-aika ehdotetaan 5 vuodeksi ja vuotuinen vuokramaksu 600: — Smarkaksi. Helsingissä, aika kuin yllä.

Knut Wasastjerna. **A. A. Nyman.** **Alex. von Knorring.**
A. N. Nyberg. **Gösta Grotenfelt.** **W. O. Lille.**

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

Valiokunnan mietintö *ehdotuksineen toimenpiteistä melkoisten lisämäärärahain välttämiseksi kaupungin uutisrakennuksia rakennettaessa.*

Viime lokak. 5 p:n kokouksessa on Kaupunginvaltuusto lähettänyt allekirjoittaneiden muodostaman valiokannan valmistettavaksi allaolevan Valtuustossa nostetun esityksen:

Helsingin kaupungin Valtuusmiehille.

Esitys

toimenpiteistä melkoisten lisämäärärahain johdosta kunnan rakennusyrityksiä varten.

Viime aikoina on Kaupunginvaltuustossa ollut käsiteltävänä yhä uudistuneita lisämäärärahaesityksiä kaupungin uutisrakennuksia varten, joiden rakentamiseen Valtuusto aikaisemmin on myöntänyt asianomaisesti laadittujen kustannusarvioiden mukaan lasketut erät. Muistiinpanojeni mukaan, jotka eivät kuitenkaan tahdo olla aivan täydellisiä, ovat huhtikuun alusta 1907 kesäkuun puoliväliin 1909 ainakin seuraavat tämänlaatuiset tapaukset esiintyneet:

	Rakennusyritys	Alkuperäinen kustannusarvio Smkoissa	Haettu lisämääräraha: a) Smk	b) %	Summa %:issa kustannusarvioehdotuksesta:
1.	Kallion uusi poliisiasema	165,000	47,000	28,5	
2.	S:n s:n s:n, lisäerä	165,000	10,025	6,1	34,6 %
3.	Kunnan työväenasunnot	500,000	170,000	34.0	
4.	S:n s:n, lisäerä	500,000	18,000	3,6	37,6 %
5.	Marian sairaalan lisärakennus	600,000	160,000	26,7	26,7 %
6.	Kaupunginpuutarhurin asunto . . .	40,000	11,500	28,7	28,7 %
		1,305,000	416,525	Keskim.	31,9 %

Lyhyenä, vähän enemmän kuin kahden vuoden aikana on niinmuodoin noin yhden ja yhden kolmasosa miljoonan markan rakennuspääomaan myönnetty lisäeriä pyörein luvuin *neljäsataatuhatta* markkaa, tehden keskimäärin 32 prosenttia lasketusta hinnasta.

Että tässä on huomioonotettava epäkohta, joka ajan pitkään ei saata jatkua, ei tarvinne erittäin tuoda esiin, varsinkaan kun syyn puutteelliseen yhtäpitäväisyyteen laskujen ja syntyväin kustannusten välillä ei tarkastettaessa havaita ylipäänsä olevan riippuvaisen seikoista, joita ei ole voitu edellyttää, vaan täytyi merkitä epätäydellisen tai asianosaisten pätemättömästi laatiman arviolaskun lukuun. Vaikka yksityisen rakennustoiminnan alalla kaupungissa lieneekin edelleen varsin yleistä, että kustannukset nousevat melkoisesti yli arvioiden, niin sama käytäntö ei suinkaan saa päästä juurtumaan kunnallisiin rakennusyrityksiin. Kunnan edustajat ovat näet määrärahoja äänestäessään uutisrakennuksiin toisessa asemassa kuin yksityinen rakennuttaja, joka ikävien jälkilaskujen välttämiseksi on esteetön arviolaskelmaansa tehdessä toimimaan määrätyllä „varaluvulla“, joka saattaa nousta 30 à 40 %:iin lasketusta rakennuspääomasta. Edellisten täytyy sitävastoin tarkalleen pysyä laadituissa arviolaskuissa, ja seurauksena tästä on, kuten kahtena viime vuotena, parinsadantuhannen markan lisäkustannus vuodessa vuodenkulunkiarviossa. Jos todelliset kustannukset olisivat alusta olleet tunnetut, niin olisi epäilemättä monikin tällainen yritys — minä tarkoitan esim. ylempänä 6):lla merkittyä kaupunginpuutarhurin asuntoa — jäänyt suorittamatta. Asiaan puuttuminen näyttää Valtuuston puolelta olevan sitä enemmän tarpeen vaatimaa, kun, tunnustettavaa kyllä, on myöskin arkkitehteja, jotka „saavat katon päälleen“ kustannusarvioillaan, josta ilmenee, että on mahdollista saada luotettavia laskelmia kaikista tarvittavista kustannuksista,

Myöskin se tosiasia alleviivaa kysymyksen merkitystä, että tärkeät kunnalliset rakennustyöt, jotka edelleen vaativat miljooneja, ovat lähimmässä tulevaisuudessa edessä. Ja lopuksi tulee seuraava syy, joka jo muodollisesti otettuna vaatii vakavia toimenpiteitä.

Kunnan menot, kuten tunnettua, jakautuvat sellaisiin, jotka merkitään kuluvalle vuodelle, ja sellaisiin, jotka ovat sitä laatua, että ne koituvat tulevienkin sukupolvien hyväksi ja ovat sentähden juoksevana menona. Jälkimäisiin ovat lasketut ne suuret rakennusyritykset, jotka kustannetaan pitemmäksi kuin kahden vuoden takaisinmaksuajaksi otetuilla lainavaroilla ja joita käsittelevät lisätyt Kaupunginvaltuusmiehet sekä alistetaan Senaatin hyväksyttäväksi lainavarojen hankkimisen vuoksi; poikkeuksia on, mikäli minä tunnen, tehty ainoastaan uusia koulurakennuksia rakennettaessa. Jos nyt lisätty Kaupunginvaltuusto on äänestänyt määrärahan ensimainittua laatua olevaan yritykseen ja jälkeenpäin asia koskee jotakin noista niin tavallisista lisämäärärahahakemuksista, niin nousee kysymys, kenenkä on päätettävä tästä, alkuperäisen lisätyn Valtuustonko sitä seuraavalla uudella hyväksymis-anomuksella Senaattiin, tai varsinaisen Valtuuston. Esitetyssä yleiskatsauksessa 5 §:n kohdalla mainitun määrärahan Marian sairaalan lisärakennusta varten äänesti

tosin varsinainen Valtuusto, kuitenkaan ei tämä voi saada ennakkotapauksen luonnetta kaikkia seuraavia samanlaatuisia tapauksia varten, varsinkaan kun suuremmat summat ovat kyseessä. Tällaisia tapauksia varten olisi kustannusarvioiden tehokas tarkastus välttämättä saatava aikaan.

Mitän sitten tulee huomautetun epäkohdan auttamiseen, niin en minä tahdo mennä sen selvityksen edelle, jonka minä toivon saatavan aikaan. Muutamat viittaukset lienevät kuitenkin jo tässä paikallaan. Päästä ainakin useimmissa tapauksissa jälkilaskuista olisi, että käytettäisiin ainoastaan arkkitehteja, jotka ovat tunnetut siitä, että antavat luotettavia kustannusarvioita. Toinen tapa saattaisi olla siinä, että tästä riippumatta alistettaisiin kaikki tällaiset kustannusarviot seikkaperäisen asiallisen harkinnan alaiseksi, mieluummin juuri ennen määrärahakysymyksen loppukäsittelyä. Mutta paljon suurempi varmuus ja yhtäläisyys saavutettaisiin kustannuslaskelmissa epäilemättä seuraavalla tavalla.

Todennäköisesti tulisi jokainen yksityishenkilö tai yhtiö, jonka olisi rakennutettava melkoisia uutisrakennuksia, joita Helsingissä rakennetaan tai tullaan rakennuttamaan, menettelemään siten, että hän ottaisi palvelukseensa ja käyttäisi yksinomaan omia rakennusteknikoita, milloin se vaan olisi mahdollista. Samaa keinoa pitäisi kaupungin viranomaisten täällä käyttää. Vakaumukseni mukaan voidaan kunnan rakennusyrityksiä käyttää kohtuullisen taloudellisesti ja täysin riittävästi vasta silloin, kun niiden suunnittelu, arvioiminen ja rakennuttaminen on keskitetty sitä varten tarkoitetulle organille. Tätä edustaa, kuten olot ovat kehittyneet, nykyään kaupunginarkkitehti, jolla on apunaan tilapäisesti otettuja auttajia. Jos hänen käytettävissään olevan avun muodostaisivat vakinaisemmat voimat, joilla henkilöillä olisi sitäpaitsi suurempi perehtymys aineiden hintoihin ja rakennustöiden soveliampaan käytännölliseen järjestämiseen, niin olisi siinä juuri sellainen organi, josta edellä on ollut puhe, ja Kaupunginvaltuusto voisi niin ollen useissa tapauksissa toteuttaa viime keväänä noudatettavaksi vahvistetun periaatteen, että asianomaisten viranomaisten tulee, jos erityistä esitystä ei siitä ole Valtuustolle tehty, kääntyä ainoastaan kaupunginarkkitehdin puoleen rakennusten piirustuksia ja rakennuttamista koskevissa kysymyksissä. Ulkopuolella olevia voimia voitaisiin mielestäni satunnaisesti käyttää, milloin se olisi välttämättömän tarpeellista, kuten pääsivupiirustuksia varten, jolloin eivät kilpailutkaan olisi pois suljettuja, tai milloin sisustaminen tai käyttäminen, kuten sairaalarakennuksissa ja sen sellaisissa vaatisi erityistä asiantuntemusta. Mutta varsinainen työ olisi keskitettävä kunnan laitokseen, niin että sekä luonnos- että pääpiirustukset, kuin myöskin yksityiskohtaiset piirustukset, kustannusarviot, työnjohdon y. m. suorittaisivat yksinomaan kaupungin omat edesvastuunalaiset virkamiehet. Jonkun verran lisääntyneet kustannukset tulisivat hyvin todennäköisesti olemaan mitättömät verrattuna suuremmissa rakennusyrityksissä säästettyihin menoihin, jossa suhteessa voidaan m. m. mainita, että jo arkkitehtipalkkio on muutamissa tapauksissa viime aikoina kohonnut aina 40,000 markkaan ja sen yli.

Yllä esitettyjen syiden nojalla saa allekirjoittanut kunnioittaen ehdottaa:

että Kaupunginvaltuusto asettaisi erityisen valiokunnan tehtävänään ehdottaa toimenpiteet melkoisten lisämäärärahain välttämiseksi kaupungin uutisrakennuksia rakennettaessa, sekä kaikinpuolin selvittämään kysymyksen, miten nämä työt olisivat kaupungille taloudellisimmalla tavalla järjestettävät.

Helsingissä syyskuun 4 p:nä 1909.

Ossian Aschan.

Kun valiokunta on ryhtynyt käsittelemään esilläolevaa kysymystä, on katsottu olevan paikallaan koettaa ensin selvittää lisämäärärahain tarvitsemisen syyt, jotka sikäli kuin yllä on esitetty sekä muissakin tapauksissa Kaupunginvaltuusto on viime aikoina myöntänyt. Erinäisiä hairahduksia kaupungin rakennusyritysten suunnittelussa ja suorittamisessa onkin valiokunta voinut tällöin huomata. Siten on ilmennyt, miten aijotun rakennusyrityksen ohjelma on joskus ollut epätäydellinen siinä, ettei ole ollut täyttä selvyyttä kaikista niistä tarkoituksista, joita varten rakennus rakennettaisiin, mikä itsestään on vaikuttanut, ettei sopivata luonnosjärjestystä ole voitu alusta tehdä ja rakennuskustannusta tarkoin laskea. Edelleen on havaittu, että jonkun kerran on tehty päätös rakennuksen rakentamisesta määrättyyn tarkoitukseen, määräämättä samalla, mihin sanottu rakennus tulisi sijoitettavaksi, joten lisämäärärahat ovat käyneet välttämättömiksi tontin tarpeellisia tasoitustöitä varten. Niinpä esimerkiksi laadittaessa luonnospiirustuksia ynnä niihin kuuluvaa kustannusarviota esityksessä mainitulle Kallion poliisiasemalle ei ollut tunnettua, minkä paikan se tulisi saamaan, jonka vuoksi mitään suurempia kustannuksia tasoitustöitä varten ei luonnosta laadittaessa oltu otettu huomioon. Kuitenkin sijoitettiin sanottu poliisiasema sittemmin varsin vuoriselle ja kurjalle tontille, jossa muun muassa oli välttämätöntä rakentaa yhdeksän metriä korkea perusmuuri graniitista sekä täyttää useamman metrin korkeuteen pihamaata louhimokivillä. Näitä töitä varten täytyi asiain niin ollen pyytää luonnollisesti lisämäärärahoja.

Yrityksen epätäydellistä ohjelmaa koskevan kysymyksen yhteydessä on se, että työn kestäessä on sattunut asianhaaroja, joilla tosin ei ole ollut suoranaista yhteyttä itse rakennustyön tai sen kustannuksen kanssa, mutta jotka kuitenkin ovat vaikuttaneet siihen. Niinpä havaittiin Marian sairaalan yllämainitun lisärakennuksen ohella tarpeelliseksi ryhtyä erinäisiin korjauksiin ja laajennuksiin vanhemmassa sairaalaryhmässä, joita aikaisemmin ei oltu edellytetty. Edelleen on sattunut, että täydellisen ohjelman rakennusyritystä varten on havaittu olevan hyvin laaditun, mutta että Kaupunginvaltuusto on sen sittemmin muuttanut, ottamatta rakennuskustannuksen tästä aiheutunutta kohoamista samalla huomioon, tai että sanottu kustannus on laskettu ainoastaan laadittujen luonnospiirustusten nojalla, jotka eivät ole voineet antaa mahdollisuutta sen täydelliseen arvostelemiseen. Vihdoin on toiselta puolen saattanut tapahtua että rakennus on suunniteltu niin kauan taaksepäin

siitä, jolloin sama rakennus on sittemmin joutunut rakennutettavaksi, että työpalkoissa y. m. kustannuksissa on ehtinyt tapahtua melkoisia muutoksia, tai myös, että on annettu niin lyhyt aika luonnoksen laatimista varten, ettei tällöin ole voitu noudattaa tarpeellista huolellisuutta.

Eräs seikka, joka joskus on tuottanut vaikeutta myönnettyjen määrärahain käyttämisessä, on ollut se, että kahdella eri viranomaisella on ollut oikeus niiden käyttämiseen, esimerkiksi kaupungin rakennuskonttorilla ja asetetulla erityisellä rakennushallituksella. Jos noustaan mainitulla tavalla varatun määrärahan yli, voi olla varsin vaikeata määrätä varmuudella, missä syy tähän on ollut.

Vihdoin ei valiokunta saata salata, että on ollut tapauksia, jolloin kustannusarviot silminnähtävästi ovat lasketut liian alhaisiksi toivossa että ne kuitenkin sattuvain suotuisain seikkain kautta työn kestäessä voitaisiin toteuttaa.

Esitetyn nojalla on näyttänyt valiokunnasta, kuin olisi ensi sijassa katsottava, että sittenkun asianomainen lautakunta olisi laatinut mahdollisimman täydellisen ohjelman aijottua rakennushanketta varten, minkä ohjelman pitäisi sisältää tarkan selvityksen niistä tarpeista, joita rakennuksen olisi tyydytettävä, myönnettäisiin riittävä aika tarpeellisten luonnospiirustusten ja likimääräisen kustannusarvion laatimiseen, jolloin viimemainitun pitäisi myöskin sisältää laskun sisustamisen ja kalustamisen sekä tonttitasoituksen kustannuksista. Kun kuitenkin, sittenkun tällainen luonnos olisi laadittu, ja Kaupunginvaltuusto sen hyväksynyt, hanketta lopullisesti suunniteltaessa saattaisi osoittautua, ettei aikaisemmin laadittu luonnos, noudatetusta tarpeellisesta tunnollisuudesta huolimatta, olisi kuitenkaan kaikinpuolin luotettava, on valiokunnasta näyttänyt, kuin olisi vastedes ruvettava noudattamaan sellaista menettelyä, että asianomaisten hallitusten ja viranomaisten, lähettäessään laaditun ensimäisen ehdotuksen ajateltuun rakennukseen tai muuhun aijottuun yritykseen, pitäisi aluksi Valtuustolta hankkia ehdotuksen yleinen hyväksyminen, jonka jälkeen ja sittenkun tällainen hyväksyminen olisi saatu lopulliset piirustukset ja kustannusarvio olisivat *annettavat Valtuuston lopullisesti harkittavaksi ja vahvistettavaksi.* Viimemainittujen piirustusten pitäisi olla sellaiset, että niiden nojalla kävisi mahdolliseksi kustannusarvioon otettujen menoeräin täysin asiallinen vahvistaminen. Siihen katsoen että viimeksi ehdotetussa toisessa tarkastuksessa saattaisi tapahtua, että hankkeen katsottaisiin silloin jostakin syystä saavan rauveta, ei kustannusta ensimäisen luonnoksen laatimisesta ole siitä syystä katsottu voitavan merkitä tulevaaan rakennusmäärärahaan, vaan on näyttänyt soveliaalta, että määrätty erä, esimerkiksi kaksikymmentätuhatta markkaa vuodessa, voitaisiin asettaa kaupungin rakennuskonttorin käytettäväksi menojen korvaamista varten tällaisten valmistavain luonnosten laatimisesta. Aikaisemmin valmistavasta luonnoksesta annettua periaatteellista hyväksymistä ei valiokunnan mielestä saisi niinmuodoin kysymystä lopullisesti käsiteltäessä esittää perusteena, että se ehdottomasti olisi ratkaistava positiviseen suuntaan.

Valiokunta tahtoo tämän yhteydessä mainita, että tällainen ilmaantuvain rakennuskysymysten kaksinkertainen valmistaminen, sen mukaan mitä valiokunnan tietoon on tullut, on jo jonkun aikaa ollut käytännössä Tukholmassa.

Kaupungin rakennustoiminnan tarkoituksenmukaiseen hoitamiseen eivät viimeksi mainitut toimeenpiteet ole kuitenkaan näyttäneet olevan riittävät. Valiokunta on lisäksi kiinnittänyt huomiotaan, miten kaupungin rakennustöiden nykyistä järjestämistä, kun niitä suunnitellaan, päätetään ja suoritetaan melkein kokonaan toisistaan riippumatta, ei suinkaan voida katsoa tyydyttäväksi. Kun mitään yleistä suunnitelmaa näihin yrityksiin ei ole ollut tapana edeltäpäin laatia, on sattunut, että aika-ajoin on tapahtunut tällaisten töiden arveluttavaa kasautumista. Kaikkia näitä töitä on suoritettu samalla eri rakennushallitusten silmälläpidon alla, jotka ovat toimineet toisistaan riippumatta, joten toinen hallitus ei ole voinut käyttää hyväkseen toisen kokemuksia, yhtä vähän kuin näillä määrättyä tapausta varten asetetuilla hallituksilla on tarvinnut olla mitään tietoa siitä, miten aikaisemmin mahdollisesti tehdyt samanlaiset työt ovat tulleet suoritetuiksi. Että tälläinen systeemi ei saata olla sopiva tai kaupungin hyödyksi on näyttänyt valiokunnosta kieltämättömältä. Valiokunta on sentähden ottanut harkittavakseen, eikö tässä kohden voitaisi ehdottaa jotain muutosta, sekä katsonut tällöin olevansa velvollinen puoltamaan *yhteisen hallituksen asettamista kaupungin rakennustöita varten*, mikä hallitus tulisi olemaan vakinainen ja missä kaikkien näiden töiden johto tulisi olemaan keskitettynä *). Tällaisen hallituksen jäsenet voitaisiin, valiokunnan mielestä, asettaa esimerkiksi kolmeksi vuodeksi kerrallaan, minkä ohessa hallituksessa pitäisi olla ainakin yhden vakinaisesti palkatun virkailijan. Tällaisen laitoksen tuottamat edut ovat valiokunnasta näyttäneet ilmeisiltä, ja sitä enemmän, kun se saattaisi olla Rahatoimikamarilla arvokkaana tukena sekä Kamarin käsitellessä rakennuskysymyksiä että sen arvostellessa sitä, miten pakoittavan jokaisen erityisen yrityksen tarpeellisuuden katsottaisiin olevan, joten samalla saavutettaisiin se voitto, että tarpeellinen jatkuvaisuus näitä töitä suoritettaessa tulisi noudatetuksi. Kun hallitus aikaa myöten tulisi saavuttamaan suuren aine- ja liiketuntemuksen sekä varaamaan asianomaisille hankkijoille tilaisuuden soveliaasen kilpailuun, voitaisiin kaupungin rakennustoimintaa harjoittaa siten täysin taloudellisesti ja järkiperäisesti, missä tapauksessa hallituksen samalla pitäisi luonnollisesti olla oikeutetun erikoistapauksissa käyttämään sopivia asiantuntijoita. Sitä mitätöntä lisämenoa, minkä tällaisen hallituksen perustaminen tuottaisi kaupungin kulunkiarvioon, tulisivat, valiokunnan mielestä, runsaasti vastaamaan ne säästöt, joita sellainen laitos voisi tuottaa kaupungin rakennusyrityksissä.

Se henkilö, jonka lähinnä tulisi työskennellä ehdotetun hallituksen kanssa, olisi kaupunginarkkitehti. Tarvitessaan piirustuksia ja kustannuslaskelmia pitäisi

*) Valiokunta ei ole huomaamatta, että jo aikaisemmin on ollut vireillä kysymys niin kutsutun rakennuslautakunnan aikaansaamisesta kaupungille, mutta tahtoo tuoda esiin, että viimeksi mainittu lautakunta tulisi saamaan kokonaan toisia tehtäviä, kuin nyt ehdotettu hallitus.

hallituksen ensi sijassa kääntyä tämän puoleen, mutta kun saattaisi tapahtua, ettei mainittu virkailijaa ehtisi suorittaa kaikkea sitä työtä, joka hänelle annettaisiin tai ettei hänellä olisi niitä erikoistietoja, jotka jotakin rakennushanketta suoritettaessa saattaisivat näyttää tarvittavilta, pitäisi hallituksella siinä tapauksessa olla myöskin mahdollisuus saada käyttää toista arkkitehtia, jonka silloin hänelle annettuun tehtävään nähden tulisi olla hallituksen katsannon alaisen. Niissä poikkeustapauksissa, joissa luonnospiirustukset tilattaisiin muulta kuin kaupungin omalta arkkitehdilta, olisi kuitenkin sellainen sopimus tehtävä, ettei ainakaan työnjohtoa tarvitseisi sentähden ehdottomasti antaa tälle arkkitehdille, vaan jos niin harkittaisiin sopivaksi, saisi sen antaa kaupunginarkkitehdille.

Valiokunta ei ole katsonut kysymyksen nykyisessä vaiheessa tarvitsevansa ryhtyä mihinkään yksityiskohtaisempaan ehdotukseen ehdotetun hallituksen toiminnan järjestämiseksi kuin nyt on jo tapahtunut, mutta valiokunta tahtoo vieläkin tuoda esiin, että tämän hallituksen tulisi valiokunnan mielestä yksinomaan järjestää ja suunnitella kaupungin rakennustöiden suorittaminen, mutta ei sitävastoin ottaa osaa itse työnjohtoon, ja että hallituksen tulisi olla Rahatoimikamarin alaisen. Kun ehdotus muun muassa viimemainitun viraston uudestaanjärjestämisestä lienee nykyään käsiteltävänä sen asettamassa valiokunnassa, näyttää olevan syytä, että mainittu valiokunta ottaisi lähemmin harkittavakseen, minkälaisen aseman tämä rakennushallitus voisi vastedes saada Rahatoimikamariin nähden.

Sen nojalla mitä tässä on esitetty saa valiokunta sentähden kunnioittaen anoa että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

että kaupungin kaikkien asuinrakennustöiden järkiperäistä suorittamista varten asetetaan vakinainen rakennushallitus niillä velvollisuuksilla, jotka valiokunta on yllä ottanut puheiksi;

että vast'edes alistetaan rakennusluonnukset valiokunnan ehdottaman kaksinkertaisen tarkastuksen alaisiksi.

Jos ensimainittu ponsi saavuttaa Kaupunginvaltuuston hyväksymisen, lienee Rahatoimikamaria kehoitettava antamaan ehdotus rakennushallituksen ohjesäännöksi sekä esitys sen toiminnan lähemmästä järjestämisestä.

Helsingissä maaraskuun 15 p:nä 1909.

Ossian Aschan.

K. Hård af Segerstad. **G. Idström.**

Henr. Kihlman*). **Gustaf Mattsson.**

Hjalmar Ekholm.

*) Ollut tarkastuksesta poissa.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

Ehdotus
Helsingin kaupungin meno- ja tulosäännöksi vuod. 1910.

Rahatoimikamarin valmistama.

Muist. Satunnaiset menot ja tulot ovat merkityt tähdellä (*).

	Menon laatu 58 §:n mukaan Keis. asetusta 8 p:ltä joulukuuta 1873.	Menot.	Smk.	p:ltä	Smk.	p:ltä
		I. Kaupungin velat.				
K. S:in resol. $^{17}/_{5}$ 1876	*a*	1:ksi. Vuoden 1876 vesijohtolainasta, joka $^{31}/_{12}$ 1909 on Smk 985,600: —, suoritetaan $^{1}/_{5}$ 1910 kuoletusta	38,200	—		
		sekä $^{1}/_{5}$ ja $^{1}/_{11}$ samana vuonna korkoa à 5 $^{0}/_{0}$, yhteensä . . .	48,325	—		
		Mahdollinen kurssitappio arvotuista, kaupunginrahastossa olevista obligatsioneista, arviolta .	900	—	87,425	—
K. S:in resol. $^{4}/_{8}$ 1882	*a*	2:ksi. Vuoden 1882 uutisrakennus- ja järjestelylainasta, joka $^{31}/_{12}$ 1909 on Smk 491,000: —, suoritetaan $^{1}/_{5}$ 1910 kuoletusta	73,000	—		
		sekä $^{1}/_{5}$ ja $^{1}/_{11}$ korkoa 4 $^{1}/_{2}$ $^{0}/_{0}$ mukaan	20,452	50	93,452	50
K. S:in resol. $^{26}/_{3}$ 1892	*a*	3:ksi. Vuoden 1892 obligatsionilainasta, joka $^{31}/_{12}$ 1909 on Smk 4,115,500: —, suoritetaan $^{1}/_{5}$ 1910 kuoletusta	33,000	—		
		sekä $^{1}/_{5}$ ja $^{1}/_{11}$ korkoa 4 $^{1}/_{2}$ $^{0}/_{0}$ mukaan	184,455	—		
Lainakontrahdin muk.	*a*	Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta	900	—	218,355	—
		Siirros	—	—	399,232	50

		Siirros	—	—	399,232	50
K. S:in resol. 4/8 1897 S:n 25/1 1898	a	4:ksi. Vuoden 1898 obligatsionilainasta Smk 7,000,000: —, josta 31/12 1909 on laskettu liikkeeseen Smk 4,000,000: — ja josta on lunastamatta Smk 2,755,500: —, suoritetaan 1/8 1910 kuoletusta	27,000	—		
		sekä 1/2 ja 1/8 korkoa 3 1/2 %	96,442	50		
Lainakontrahdin muk.	a	Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta	1,000	—	124,442	50
K. S:in resol. 25/1 1900 S:n 30/1 1902	a	5:ksi. Vuoden 1900 obligatsionilainasta, joka 31/12 1909 on Smk 2,841,000: —, suoritetaan 1/8 1910 kuoletusta	21,000	—		
		sekä 1/2 ja 1/8 korkoa à 4 %	113,640	—		
Lainakontrahdin muk.	a	Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta	1,000	—	135,640	—
K. S:in resol. 10/9 1902	a	6:ksi. Vuoden 1902 obligatsionilainasta, joka 31/12 1909 on Smk 7,684,000: —, suoritetaan 1/12 1910 kuoletusta	52,500	—		
		sekä 1/6 ja 1/12 korkoa à 4 %	307,360	—		
Valt:n päät. 22/9 1908	b	Lainasta Ranskan valtiolle menevä vero y. m.	15,000	—		
Lainakontrahdin muk.	a	Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta	3,000	—	377,860	—
K. S:in resol. 9/2 1909 S:n 7/5 1909	a	7:ksi. Vuoden 1909 obligatsionilainasta Smkasta 16,096,000: — suoritetaan 1/5 1910 kuoletusta	80,480	—		
		sekä 1/5 ja 1/11 korkoa 4 1/2 mukaan	722,509	20		
Lainakontrahdin muk.	a	Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta	10,000	—	812,989	20
K. S:in resol. 3/4 1907	a*	8:ksi. Suomen Puutarhayhdistyksen rakennusten lunastamiseksi otetusta lainasta, joka 31/12 1909 on Smk 34,800: —, suoritetaan	—	—	11,600	—
Valt:n päät. 16/6 1908 Kauppakirjan muk.	a*	9:ksi. Böhlen talon hallintaoikeuden lunastamista varten otetusta lainasta, joka 31/12 1909 on Smk 80,000: —, suoritetaan 1/1 1910 pääomaa	40,000	—		
		sekä 31/12 korkoa à 5 1/2 %	2,200	—	42,200	—
		Siirros	—	—	1,903,964	20

		Siirros	—	—	1,903,964	20
Kauppakirjan mukaan	*a*	10:ksi. Fabianinkadun tontin ja talon N:o 1 ostoa varten otetusta, alkuaan Smkan 30,000: — lainasta, suoritetaan $^1/_4$ ja $^1/_{10}$ korkoa 4 $^1/_2$ $^0/_0$:in muk. . . .	—	—	1,217	17
Valt:n päät. $^{28}/_4$ 1908	*a**	11:ksi. Makasiininrannan tavaravajan korotusta varten otetusta lainasta, joka $^{31}/_{12}$ 1909 on Smk 200,000: —, maksetaan kuolet.	—	—	100,000	—
		— *Smk 2,005,181: 37* —				
		II. Kaupungin virastot.				
		1. Maistraatti.				
1907 v:n menosääntö	*b*	1 Kunnal. pormest., palkk. 7,000: — palkkiota . . . . . 5,000: —	12,000	—		
K. S:in resol. $^{20}/_5$ 1896	*b*	1 Oikeusneuv. mies, palkk. 6,000: — korotusta 10 v:n palveluksesta . . . . 1,000: — vakuutetusta Smkan 5,000: — brutto sivutulosta merkitään arviolta . . . . . 1,500: —	8,500	—		
1907 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{15}/_6$ 1909	*b*	1 Kunnall. neuv.m., palkk. 4,000: — palkkiota . . . . . 2,000: — korotusta 5 v:n palveluksesta . . . . 500: —	6,500	—		
1907 v:n menosääntö	*b*	1 Kunnall. neuv.m., palkk. 4,000: — palkkiota . . . . . 2,000: — 2 Notariota, palkkaa à 1,600: —	6,000 3,200	— —	36,200	—
		2. Raastuvanoikeus.				
1907 v:n menosääntö	*b*	1 Oikeuspormestari, palkkaa . . . . . 7,000: — palkkiota . . . . . 5,000: — 3 Vanhempaa Oikeusneuvosmiestä, palkk. à 6,000: — palkkiota à . . . . 2,000: — korotusta 10 v:n palveluksesta à . . . . 1,500: —	12,000 19,000	— —		
		Siirros	31,000	—	2,041,381	37

			Siirros	31,000 —		2,041,381	37
1907 v:n menosääntö	*b*	3 Vanhempaa Oikeusneuvosmiestä, palkkaa	6,000: —				
		palkkiota	2,000: —				
		korotusta 5 v:n palveluksesta	750: —	26,250 —			
		2 Vanhempaa Oikeusneuvosmiestä, palkk. à	6,000: —				
		palkkiota	2,000: —	16,000 —			
		4 Nuorempaa Oikeusneuvosmiestä, palkkaa à	4,000: —	16,000 —			
		Palkkio 3:lle osastonpuheenjohtajalle à .	1,000: —	3,000 —			
		1 Siviilipöytäkirjan notario. . .		1,600 —			
		6 Kriminaalipöytäkirjan notariota à	4,000: —	24,000 —			
Valt:n päät. $^{19}/_{10}$ 1909	*b**	Lisämääräraha väliaikaista viidettä Raastuvanoikeuden osastoa varten:					
		Puheenjoht., palkkiota	1,000: —				
		Palkkiota puheenjohtajan sijaiselle . . .	3,000: —				
		Varapuheenjoht. sijaisen palkkio	3,000: —				
		1 Ylim. oikeusneuvosmies	3,000: —				
		2 Rikosasiainnotariota .	8,000: —				
		2 Ylim. kaupunginpalv.	3,200: —	21,200 —		139,050	—
		Syyttäjät.					
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{28}/_{12}$ 1906	*b*	2 Kaup. viskaalia, palkk. à	4,000: —				
		palkkiota à	2,000: —				
		korotusta 10 v:n palveluksesta à. . . .	800: —				
Valt:n päät. $^{29}/_{12}$ 1896	*b*	vakuutetusta kokonaistulosta, 800 markasta, paloviinan, mallas- ja muiden väkijuomain kauppaa koskevien asetusten rikkomisesta tuomituita sakkoja merkitään arviolta	600: —	14,800 —			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{18}/_{11}$ 1906	*b*	1 Kaup. viskaali, palkkaa	4,000: —				
		palkkiota	2,000: —				
		vakuutetusta kokonaistulosta, 800 mar-					
		Siirros	6,000: —	14,800 —		2,180,431	37

		Siirros 6,000: —	14,800 —		2,180,431	37
Valt:n päät. $^{28}/_{12}$ 1896	*b*	kasta, paloviinan, mallas- ja muiden väkijuomain kauppaa koskevien asetusten rikkomisesta tuomituita sakkoja merkitään arviolta . . . . . 600: —	6,600 —			
Valt:n päät. $^{19}/_{10}$ 1909	*b**	1 Ylimääräinen kaupunginviskaali	3,000 —		24,400	—
		3. Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelusmiehet.				
1886 v:n menosääntö	*b*	1 Maistraatinsihteeri ja Julkinen notario, palkkaa	2,500 —			
		1 Aktuario	2,500 —			
Valt:n päät. $^{24}/_{11}$ 1896	*b*	1 Reistraattori	2,400 —			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{19}/_{11}$ 1907	*b*	1 Kanslisti	1,500 —			
Valt:n päät. $^{16}/_{3}$ 1909	*b*	1 Arkistoapulainen	1,800 —			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{29}/_{12}$ 1892	*b*	1 Venäjän kielen kääntäjä . . .	1,200 —			
		1 Saksan kielen kääntäjä . . .	300 —			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{29}/_{12}$ 1891 S:n $^{11}/_{6}$ 1895 S:n $^{19}/_{12}$ 1901 S:n $^{28}/_{12}$ 1906	*b*	1 Kaupunginpalv. Maistraatissa, palkkaa . . 1,500: — korotusta 10 vuoden palveluksesta . . . 400: —	1,900 —			
		1 Kaupunginpalv. Maistraatissa, palkkaa . . 1,500: — korotusta 5 v:n palveluksesta $^{1}/_{4}$:stä 1910 150: —	1,650 —			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{2}/_{5}$ 1888 S:n $^{11}/_{6}$ 1895 S:n $^{19}/_{12}$ 1901 S:n $^{28}/_{12}$ 1906	*b*	1 Kaupunginpalv. Maistraatin kansl., palkkaa 1,600: — korotusta 10 v:n palveluksesta . . . . 400: —	2,000 —			
		1 Kaupunginpalv. Maistraatin kansl., palkkaa 1,600: — korotusta 5 v:n palveluksesta . . . . 200: —	1,800 —			
		1 Kaupunginpalvelija Maistraatin kansliassa, palkkaa	1,600 —			
Valt:n päät. $^{30}/_{12}$ 1908	*b*	Kesäloman hankkimiseksi 5 kaup. palvelijalle Maistr. à 50: —	250 —			
1886 v:n menosääntö	*b*	2 Kaupunginpalv. Raast. oikeudessa, palkkaa 1,400: —				
		Siirros 1,400: —	21,400 —		2,204,831	37

		Siirros 1,400: —	21,400 —	2,204,831	37
		korotusta 10 vuoden palveluksesta . . . 400: —	3,600 —		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{2}/_{5}$ 1888 S:n $^{11}/_{6}$ 1895 S:n $^{28}/_{12}$ 1906	*b*	3 Kaupunginpalv. Raastuvanoikeud., palkkaa 1,600: — korotusta 5 vuoden palveluksesta . . . 200: —	5,400 —		
Valt:n päät. $^{17}/_{11}$ 1908	*b*	3 Kaupunginpalv. Raastuvanoik., palkkaa á 1,600: —	4,800 —		
		Kesäloman hankkimiseksi 8 kaup. palvelijalle Raast. à 50: —	400 —		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{20}/_{12}$ 1888	*b* & *c*	1 Raatihuoneenvahtimestari, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	850 —		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{21}/_{12}$ 1889 S:n $^{6}/_{10}$ 1903	*b*	1 Raatihuoneenrenki, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita .	720 —	37,170	—
		4. Ulosottotoimi.			
Valt:n päät. $^{17}/_{10}$ 1899	*b*	1 Ensim. Kaup. vouti, palkkaa . . . . . 3,000: — palkkiota . . . . . 1,000: — korotusta 10 v:n palveluksesta . . . . 1,000: —	5,000 —		
Valt:n päät. $^{29}/_{12}$ 1896	*b*	1 Toin. Kaup. vouti, palkk. 3,000: — palkkiota . . . . . 2,000: —	5,000 —		
Valt:n päät. $^{17}/_{10}$ 1899 S:n $^{30}/_{12}$ 1908	*b*	1 Kriminaalieksek. palkk. 3,000: — määräraha kanslia-apul. ja puht. kirj. varten 1,000: —	4,000 —		
Valt:n päät. $^{24}/_{11}$ 1896 S:n $^{29}/_{12}$ 1896 S:n $^{21}/_{12}$ 1897	*b*	1 Ulosottoapulain., palkk. 2,400: — korotusta 10 vuoden palveluksesta . . . 400: —	2,800 —		
Valt:n päät. $^{24}/_{11}$ 1896 S:n $^{29}/_{12}$ 1896 S:n $^{21}/_{12}$ 1899 S:n $^{21}/_{12}$ 1900 S:n $^{6}/_{3}$ 1906 S:n $^{28}/_{12}$ 1906 S:n $^{30}/_{12}$ 1907 S:n $^{30}/_{12}$ 1908	*b* & *c*	2 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,700: — korotusta 10 vuoden palveluksesta à . . 400: —	6,200 —		
		1 Ulosottoapulainen, palkkaa . . . . . 2,700: — korotusta 5 v:n palveluksesta . . . . . 200: —	2,900 —		
		4 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,700: —	10,800 —		
		2 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,400: —	4,800 —		
		Siirros	41,500 —	2,242,001	37

		Siirros	41,500 —	2,242,001	37
Valt:n päät. $^{24}/_{11}$ 1896 S:n $^{29}/_{12}$ 1896 S:n $^{21}/_{12}$ 1897 S:n $^{29}/_{12}$ 1905	*b*	4 Ulosottoapulaista, palkkaa à . . . . 1,600: — korotusta 10 vuoden palveluksesta à . . 400: — 1 Ulosottoapul. palkk. 1,600: — korot. 5 v:n palveluksesta . . . . . 200: —	8,000 — 1,800 —		
Valt:n päät. $^{28}/_{12}$ 1906	*b*	5 Ulosottoapulaista, palkkaa à . . . . 1,600: —	8,000 —		
S:n $^{5}/_{11}$ 1907	*b*	Huoneiston vuokraa	1,836 —	61,136	—
		5. Sekalaista.			
Valt:n päät. $^{16}/_{11}$ 1886 S:n $^{3}/_{9}$ 1882	*b*	Alistettujen asiain pöytäkirjojen puhtaaksikirjoitus sekä syyttäjille, arviolta	1,700 —		
	c	Määräraha käännöksiin venäjän kielestä käytettäväksi Maistraatin määräyksen mukaan, arviolta	2,000 —		
		Tarverahoja, arviolta	20,000 —		
		Raatihuoneen kaikkien huoneistojen valaistus, polttopuut, siivoominen y. m., arviolta	10,000 —	33,700	—
		— Smk 331,656: — —			
		III. Kunnallishallinto.			
		1. Valtuuston kanslia.			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{25}/_{11}$ 1902 S:n $^{12}/_{12}$ 1905 S:n $^{6}/_{2}$ 1907	*b*	1 Sihteeri	10,000 —		
S:n $^{25}/_{11}$ 1891 S:n $^{2}/_{2}$ 1909	*b*	1 Notario	4,800 —		
S:n $^{26}/_{3}$ 1907 S:n $^{30}/_{12}$ 1907	*b*	1 Kanslisti	1,500 —		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{28}/_{12}$ 1906	*b* *c*	1 Vahtimestari	1,200 — 20,000 —	37,500	—
		2. Rahatoimikamari.			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{4}/_{2}$ 1890 S:n $^{16}/_{12}$ 1902 S:n $^{26}/_{2}$ 1907	*b*	1 Puheenjohtaja	4,000 —		
		5 Jäsentä à 20 markkaa istunnolta kullekin jäsenelle, arviolta	6,000 —		
		1 Sihteeri	10,000 —		
		1 Sihteerin apulainen	6,000 —		
S:n $^{22}/_{12}$ 1903	*b*	1 Notario	5,000 —		
		Siirros	31,000 —	2,374,337	37

		Siirros	31,000 —	2,374,337	37
Valt:n päät. 7/8 1900	b	1 Aktuario	4,500 —		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 4/2 1890 S:n 9/12 1902 S:n 29/12 1905 S:n 30/12 1908	b	1 Kanslisti	2,400 —		
		1 Vahtimestari	1,200 —		
Valt:n päät. 22/12 1898 S:n 9/12 1902 S:n 28/12 1906	b	1 Vahtimestarinapulainen . . .	780 —		
	c	Tarverahoja, arviolta	17,000 —		
	d	Arvaamattomia menoja, arviolta .	8,000 —	64,880	—
		3. Rahatoimikonttori.			
		1 Kaup.kamreeri, palkk. 5,000: —			
		palkkiota . . . . . 5,000: —	10,000 —		
1908 v:n menosääntö	b	1 Kaup.rahast.hoit., palkk. 4,000: —			
		palkkiota . . . . 3,500: —			
		korotusta 10 vuoden palveluksesta . . . 800: —			
K. Asetus 8/9 1899 K. S:in kirje 9/8 1900	b	Korvausta menetetystä osuudesta poissaolosakkoihin . . . . . 800: —	9,100 —		
		1 Vanhempi Kaupunginkirjanpitäjä, palkkaa 4,000: —			
		palkkiota . . . . . 2,000: —	6,000 —		
		1 Nuorempi Kaupunginkirjanpitäjä, palkkaa 3,000: —			
		palkkiota . . . . . 2,000: —			
		korotusta 5 v:n palveluksesta . . . . . 300: —	5,300 —		
		1 Nuorempi Kaupunginkirjanpitäjä, palkkaa 3,000: —			
1908 v:n menosääntö	b	palkkiota . . . . . 1,200: —	4,200 —		
		1 Vanhempi konttorikirjuri, palkkaa . . 2,000: —			
		palkkiota . . . . . 600: —			
		korotusta 10 v:n palveluksessa . . . . . 400: —	3,000 —		
		3 Nuorempaa konttorikirjuria, palkkaa à . 2,000: —			
		palkkiota à . . . . 400: —			
		korotusta 10 v:n palveluksesta à . . . 400: —	8,400 —		
		2 Vahtimestaria à . . 1,800: —	3,600 —		
		Siirros	49,600 —	2,439,217	37

			Siirros	49,600 —		2,439,217	37
		c	Ylimääräisia apulaisia, arviolta .	8,000 —			
			Palkkiota verolippujen kotiinviemisestä, arviolta	2,000 —			
			Tarverahoja, arviolta	6,000 —		65,600	—
			4. Liikennekonttori.				
			1 Kamreeri, palkkaa . 5,000: —				
			palkkiota . . . . . 1,000: —				
			korotusta 5 v:n palveluksesta . . . . . 500: —	6,500 —			
			1 Kirjanpitäjä, palkkaa 3,000: —				
			palkkiota . . . . . 600: —				
Valt:n päät. $^{11}/_{12}$ 1906		*b*	Korotusta 10 v:n palveluksesta . . . . 600: —	4,200 —			
			1 Kirjanpitäjä, palkkaa 3,000: —				
			palkkiota . . . . . 600: —	3,600 —			
			1 Rahastonhoit., palkk. 2,400: —				
			palkkiota . . . . . 600: —				
			korotusta 10 v:n palveluksesta . . . . 480: —	3,480 —			
			1 Kirjanpitäjä, palkkaa 2,000: —				
Valt:n päät. $^{11}/_{12}$ 1906		*b* & *c*	palkkiota . . . . . 300: —	2,700 —			
			1 Konttorikirjuri, palkkaa . . .	1,800 —			
			1 Samoin, palkkaa	1,500 —			
			1 Vaakamestari, palkk. 2,200: —				
			palkkiota . . . . . 300: —	2,500 —			
Valt:n päät. $^{22}/_{1}$ 1907		*b*	2 Vaakamestarin apul., palkkaa à . . . . 1,800: —				
			palkkiota à . . . . 300: —	4,200 —			
			4 Vahtimestaria, palkk. à 1,200: —	4,800 —			
		c	Ylimäär. apulaisia, arviolta . . .	22,740 —			
Valt:n päät. $^{31}/_{3}$ 1875 S:n $^{29}/_{12}$ 1899		*b*	Palkkiota päivittäisten tietojen antamisesta tullikamarista . .	800 —			
			Mittarinpalkkioita, arviolta. . .	1,200 —			
		c	2 Koneenkäyttäjää lämmit. johtoa varten 9 kuuk. aikana à 175: —	3,150 —			
Valt:n päät. $^{17}/_{5}$ 1904 S:n $^{28}/_{12}$ 1906		*b*	1 Koneenkäyttäjä hissilait. vart.	1,200 —			
		c	1 Koneenkäytt. 9 kuuk. aikana á 100: —	900 —			
S:n $^{30}/_{12}$ 1907		*b*	2 Koneenkäytt. apul. à 900: —	1,800 —			
		c	1 Koneenkäytt. apul. 9 kuuk. aikana à 75: —	675 —			
			Siirros	67,745 —		2,504,817	37

		Siirros	67,745 —	2,504,817	37
Valt:n päät. 28/10 1895	b	1 Tarkastusmies	1,200 —		
	c	4 Sähkö-tavarahissin käyttökust., arviolta	1,200 —		
		Tarverahoja, arviolta	6,600 —		
		Tullihuoneen, tullikamarin haara-osaston, tavaravajain ja muiden Liikennekonttorin alaisten huoneistojen polttopuut, valaistus ja kalusto	19,950 —	96,695	—
		5. Satamakonttori.			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 21/11 1893	b	1 Satamakapteeni . . 3,000: — 4 tahi 2 % ylöskannosta, arviolta . . . 9,500: —	12,500 — 2,400 —		
Valt:n päät. 1/10 1895	b	1 Sörnäisten satamamestari . . 1 Satamakonttorin kirjanpitäjä . . . . . 3,500: — 1/2 % ylöskannosta, arviolta . . . . . 1,375: — korotusta 5 v:n palveluksesta 1/8:sta 1910 . . . . 145: 83	5,020 83		
Valt:n päät. 30/4 1901	b & c	1 Rahastonhoitaja 10 kuukautena	1,250 —		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 28/12 1906	b	1 Vanhempi vahtimestari . . .	1,600 —		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 27/12 1895 S:n 13/11 1898	b	1 Nuorempi vahtimestari . . .	1,200 —		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 28/12 1906 S:n 30/12 1908	b	11 Satamakonstaapelia à 1,200: — 1 Sörnäisten satamakonstaap. paitsi vapaata asuntoa	13,200 — 1,100 —		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 28/12 1906	b	2 Pakkaajaa ja runsimiestä à 720: —	1,440 —		
S:n 20/12 1899 S:n 30/12 1903 S:n 30/12 1908	b	1 Parmaanmittaajain vanhin . .	1,000 —		
S:n 11/4 1893	b	Satamaviskaalin palkkio. . . .	400 —		
	c	Vuokraa höyrypurresta ja moottoriveneen käyttökustann., arviolta	800 —		
		1 Moottoriveneenhoitaja, arviolta 7 kuukautta à 90: —	630 —		
	c*	Moottorikoneen talvikorjaus . .	250 —		
	c	Määräraha tavarain poiskuljettamiseen rantasilloilta	500 —		
		Tarverahoja, arviolta.	750 —	44,040	83
		Siirros	— —	2,645,553	20

		Siirros	—	—	2,645,553	20
		6. Rakennuskonttori.				
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 14/5 1907	b	1 Kaupungininsinööri 10,000: — korotusta 10 vuoden palveluksesta . . . 2,000: — mieskoht. palk. lis. . 2,000: — matkarahoja . . . . 600: —	14,600	—		
		1 Työpäällikkö . . . 8,000: — korotusta 10 v:n palveluksesta . . . . 1,600: — matkarahoja . . . . 500: —	10,100	—		
Valt:n päät. 26/5 1908	b	1 Kaupunginarkkitehti	10,000	—		
		1 Geodeetti . . . . . 3,000: — korot. 10 v:n palveluksesta . . . . . 600: — matkarahoja . . . . 100: —	3,700	—		
		1 Kirjanpitäjä . . . . 4,000: — korotusta 10 vuoden palveluksesta . . . 800: —	4,800	—		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 14/5 1907	b	1 Rakennusmestari . . 4,000: — korotusta 10 vuoden palveluksesta . . . 800: —	4,800	—		
		1 Varastonhoitaja	3,000	—		
		1 Vanh. metsänvart., paitsi vap. asunt. ja polttop. . . 1,200: — korotusta 10 vuoden palveluksesta . . . 240: — mieskoht. lis. . . . 260: —	1,700	—		
		1 Nuor. metsänvart., paitsi vap. asunt. ja polttop. . . 1,000: — korotusta 10 v:n palveluksesta . . . . 200: —	1,200	—		
	c	Ylimäär. insinööri- ja piirustusapulaiset, arviolta	11,000	—		
		Ylimäär. arkkit. apulaiset, arviolta	5,000	—		
		Metsänvartija-apulaiset ja metsänkasvatus, arviolta	2,000	—		
		Tarveaineet ja apuripäivätyöt mittauksissa, arviolta	10,000	—		
		Tarverahoja, arviolta	2,500	—	84,400	—
		Siirros	—	—	2,729,953	20

		Siirros	—	—	2,729,953	20
		7. Puutarhalautakunta.				
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 6/9 ja 6/12 1898 Valt:n päät. 15/5 1906 S:n 28/12 1906	b & c	1 Sihteeri	1,200	—		
		1 Puutarhuri, palkkaa, paitsi vap. as. . . . 3,000: —				
		korotusta 10 v:n palveluksesta . . . . 600: —				
		miesk. palk. lis. paitsi polttop., vap. raitiotiematk. ja muita luontoisetuja, arv. . . . 2,400: —	6,000	—		
	c	Tarverahoja, arviolta	400	—	7,600	—
		8. Erityiset lautakunnat ja virkailijat.				
		a) Taksoituslautakunta.				
Valt:n päät. 11/12 1906 S:n 30/12 1908	b & c	1 Kunnallistaksoituksen sihteeri	5,000	—		
		Sihteerinapulainen ja vahtimestari	1,500	—		
	c	Taksoitus- ja vaaliluettelojen sekä niiden rekisterin kirjoitus, arviolta	6,500	—		
		Tarverahoja, arviolta	2,000	—	15,000	—
		b) Holhouslautakunta.				
	c	Sihteerin palkkio	1,200	—		
		Vahtimestarinpalkkio, tarverahoja y. m., arviolta	600	—	1,800	—
		c) Työväenasiain lautakunta.				
Valt:n päät. 26/5 1903	b	1 Sihteeri, palkkaa	3,000	—		
	c	Korvausta vahtimestarinapul. . .	100	—		
		Tarverahoja sekä kirjallisuuden ostoon, arviolta	1,375	—	4,475	—
		Siirros	—	—	2,758,828	20

		Siirros	—	—	2,758,828	20
		d) Kunnan työnvälitystoimisto.				
		1 Johtaja, palkkaa . . 4,800: —				
		korotusta 5 v:n palveluksesta . . . . . 500: —	5,300	—		
Valt:n päät. 1/12 1903		1 miesapulainen	2,400	—		
S:n 29/12 1905	b & c	1 naisapulainen, palkk. 2,400: —				
S:n 28/12 1906		korotusta 5 v:n palveluksesta . . . . . 300: —	2,700	—		
S:n 17/9 1907		1 naisapulainen 6 kuukauden aikana	900	—		
		Vahtimestari	1,200	—		
	c	Tarverahoja valaist., y. m., arviolta	2,000	—	14,500	—
		e) Kasvatuslautakunta.				
Valt:n päät. 10/5, 19/12 1897, 21/12 1900		1 Sihteeri, palkkiota	2,400	—		
16/5, 19/12 1899 ja 28/12 1906	b & c	Vahtimestarinpalkkio	450	—		
	c	Tarverahoja y. m., arviolta. . .	1,500	—	4,350	—
		f) Muinaismuistolautakunta.				
Valt:n päät. 21/10 1908	b	Määräraha	—	—	1,000	—
		g) Kaupunginasemakaavatoimikunta.				
		Puheenjohtaja, palkkiota, arviolta	1,000	—		
		Jäsenten palkkio, arviolta . . .	1,500	—		
Valt:n päät. 17/12 1907	b & c	Kaup.asemakaava-arkitehti, palkk.	10,000	—		
S:n 20/12 1908		Apulaispiirustajia, arviolta . . .	7,000	—		
		Tarverahoja y. m., arviolta. . .	2,500	—	22,000	—
		h) Kunnallisten työväenasuntojen hallintolautakunta.				
		a) Asunnot Hietaniemenkadun N:oissa 5-23:				
		Hallintolautakunta, palkkiota, arviolta	700	—		
Valt:n päät. 28/4 1908		Isännöitsijä, pait. vap. asunt. palkk.	600	—		
S:n 30/12 1908	b & c	Talonmies, s:n s:n, palkkiota . .	1,080	—		
		Yövartija ja lämmitt., s:n s:n, palkk.	720	—		
		Tarverahat, valo, polttopuut, palovakuutusmaksut y. m.	7,400	—		
		Siirros	10,500	—	2,800,678	20

		Siirros	10,500 —		2,800,678	20
		b) Asunnot Kristiinankadun N:ossa 16:				
	c	Isännöitsijän palkkio	540 —			
	c	Talonmies, paitsi vapaata asunt., palkkiota	900 —			
	c	Tarverahat, valo, polttopuut, palovak. maksut, korjaukset y. m., arviolta	2,160 —		14,100	—
		i) Rakennustarkastus.				
		1 Rakennustarkastaja, palkkaa .	9,000 —			
		Rakennustarkast. apulainen . .	4,800 —			
Valt:n päät. 30/12 1907 D:o 30/12 1898	b & c	Vahtimestarin palkkio	1,200 —			
	b & c	Huoneiston siivous ja lämmitys, arviolta	440 —			
	b & c	Tarverahoja, arviolta	1,800 —		17,240	—
		— Smk 495,180: 83 —				
		IV. Katu- ja laiturivalaistus.				
		1. Kaasuvalaistus.				
	c	Auerliekkejä à 120 l. kaasua tunn.:				
	c	Kokoyön, 750 kpl. keväällä ja 810 syksyllä, kuluttaen kaasua . . . . . 340,000 m³				
	c	Puolenyön, 1,150 kpl. keväällä ja 1,240 syksyllä, kuluttaen kaasua . . . . . 245,000 m³				
	c	Avoimia liekkejä à 140 litraa kaasua tunnissa purjehdusaikana 6 kpl., kuluttaen kaasua . . . . . 1,600 m³				
	c	Lukas-liekkejä à 750 l. kaasua tunn., 2 kpl. kuluttaen kaasua . 2,700 m³				
		Siirros 589,300 m³	—	—	2,832,018	20

		Siirros 589,300 m³	—	—	2,832,018	20
		Pitennetty aamuvalaistus Kauppatorilla talvikuukausina . . . . . 700 m³				
		Sytytysliekkejä à 8 l. tunn. kaikissa lyhd., kuluttaen kaasua . 95,000 m³				
	c	Ylimäär. valaist. eri tilaisuuksissa . . . 2,000 m³				
		Yht. kaasua 687,000 m³				
Valt:n päät. 23/4 1907		à 12 p:iä m³:ltä, arvoltaan . . .	82,440	—		
		Lyhdynsytyttäjäin palkat, lyhtyjen hoito ja muut katuvalaistuksen kustannukset	67,000	—	149,440	—
		2. Petrolivalaistus.				
Valt:n päät. 22/12 1898 ja 23/2 1903	*b* & *c*	245 kpl. kokoyön pumppulyhtyä, 110 kpl. puolenyön s:n 40 kpl. kokoyön painelyhtyä, 350 kpl. puolenyön painelyhtyä, 60 kpl. purjehduskausilyhtyä, 5 kpl. kokoyön lyhtyä Viaporin jäätiellä, kuluttaen arviolta petrolia 168,000 kg, mikä 22 p:n mukaan kg:lta on	36,960	—		
		Kunnossapito ja hoito	39,042	—		
		Korjauksia, aineksia, vuokraa . .	23,505	30		
	*c**	Uusien lyhtyjen ostoon	600	—		
	c	Vakuutusmaksut ja sekalaista . .	2,892	70	103,000	—
		3. Laiturien ja tavaravajain ylimääräinen valaistus.				
		a) Hietalahden laituri.				
		Sähkövalaistus.				
Valt:n päät. 1/10 1895	*b*	3 kpl. 600 kynttilän kaarilamppua 6 kpl. 50 kynt t. hehkulamppua	800	—		
		Siirros	800	—	3,084,458	20

		Siirros	800 —	3,084,458	20
		b) Makasiininranta.			
		Kaasuvalaistus.			
	c	11 kpl. 3 liekin invertlamppua 30 kpl. 1 liekin auerlamppua. ynnä hoito, arviolta . . .	3,100 —		
		c) Katajanokan ranta.			
		Kaasuvalaistus.			
	c	9 kpl. 5 liekin kaarilamppua. 18 kpl. 1 liekin kaarilamppua ynnä hoito, arviolta . . .	2,500 —	6,400	—
		— *Smk 258,840:* — —			
		Y. Palolaitos.			
		1. Palkat ja muut edut.			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 7/2 1899 S:n 13/6 1899 S:n 30/12 1907	*b*	1 Palomestari, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa, palkk. 5,000: — mieskohtaista lisäystä 2,000: —	7,000 —		
Valt:n päät. 29/12 1899 S:n 19/12 1891 S:n 30/12 1907	*b* & *c*	1 Alipalomestari, palkkaa . . . . . 3,000: — vuokrarahoja . . . 2,800: — mieskoht. lis. . . . 500: —	6,300 —		
Valt:n päät. 24/2 1891	*b*	1 Palotoimitoimikunnan sihteeri .	600 —		
Valt:n päät. 24/2 1891 S:n 21/12 1897 S:n 20/12 1902 S:n 30/12 1907	*b*	1 Pääaseman ruiskumestari, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa	2,400 —		
		1 Pohjoisaseman ruiskumestari, paitsi s:n s:n	2,100 —		
		1 Koneenkäyttäjä, paitsi s:n s:n .	2,100 —		
Valt:n päät. 13/6 1899 S:n 30/12 1907	*b*	6 Kersanttia, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa à 1,800: —	10,800 —		
Valt:n päät. 25/2 1891 S:n 13/6 1899 S:n 27/9 1904 S:n 17/1 1905 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1908	*b*	10 Korpraalia, naineita à 900: — Vuokrarahoja, polttop. ja valaist. samoille à 600: — . . . . . 11 Korpraalia, kasarm. maj. à 900: —	9,000 — 6,000 — 9,900 —		
		Siirros	56,200 —	3,090,858	20

		Siirros	56,200 —	3,090,858	20
Valt:n päät. $^{25}/_{2}$ 1891 S:n $^{13}/_{6}$ 1899 S:n $^{27}/_{9}$ 1904 S:n $^{17}/_{1}$ 1905 S:n $^{30}/_{12}$ 1907 S:n $^{30}/_{12}$ 1908	*b*	30 ensiluok. konstaapelia, kasarm. maj. à 600: —	18,000 —		
		10 tois. luok. konstaapelia, kasarm. maj. à 420: —	4,200 —		
		6 kolm. luok. konstaapelia, kasarm. maj. à 300: —	1,800 —		
		Ruoka 67 mieh. à 360: — . . .	24,120 —		
		Vaatetus 67 mieh. à 150: — . .	10,050 —	114,370	—
		2. Palotalli, 20 hevosta.			
	c	38,000 kg heiniä à 15 penniä . .	5,700 —		
		33,000 s:n kauroja à 17 penniä .	5,610 —		
		Olkia, arviolta	750 —		
		Kengitys ja lääkkeet, arviolta .	950 —		
		Silojen y. m. kunnossapito, arviolta	500 —	13,510	—
		3. Lämmitys ja valaistus.			
	c	200 m³ koivuhalkoja à 7: 50 . .	1,500 —		
		900 m³ havuhalkoja à 6: 50 . .	5,850 —		
		Valaistus, arviolta	4,000 —	11,350	—
		4. Työkalut ja kalusto.			
	c	Työkalujen kunnossapito, arviolta	3,000 —		
		Palolennättimen kunnossapito, arviolta	1,200 —		
	*c**	Hevosen ostoon, arviolta . . .	800 —		
		Letkuvaraston täydennys . . .	3,000 —	8,000	—
		5. Sekalaista.			
	c	Palkkioita palokatselmuksista, arviolta	1,000 —		
		Tarverahoja, lahjapalkkioita y. m., arviolta	2,500 —		
Valt:n päät. $^{27}/_{9}$ 1904	*b*	Sairasvaunun ja sidetarpeiden kunnossapito, arviolta	280 —		
	c	Kirjojen ja sanomalehtien ostamiseen	100 —	3,880	—
		— *Smk 151,110:* — —			
		Siirros	— —	3,241,968	20

		Siirros	—	—	3,241,968	20
		VI. Poliisilaitos.				
		1. Käteinen apumaksu.				
K. Asetus $^{20}/_{4}$ 1903	*b*	Koko vuosimäärärahasta poliisilaitoksen ylläpitämiseen, Smkasta 693,120: —, suoritetaan kaupungin varoista	—	—	198,034	28
		2. Virkahuoneistot.				
K. Asetus $^{20}/_{4}$ 1903 Kontrahtien muk.	*b* & *c*	Poliisikamarin, keskuspoliisin, etsivän osaston ja ensimäisen poliisiaseman huoneistot . . .	56,000	—		
		Talli	2,400	—		
		2:nen poliisiasema	16,000	—		
		3:s s:n	4,475	—		
		4:s s:n	22,000	—		
		Töölön s:n	1,260	—		
		Forsbyn s:n	600	—		
		Hermannin poliisiasema	1,560	—		
		Pasilan poliisiasema, arviolta . .	1,200	—		
		Voimistelusali ja maneesi . . .	1,000	—		
		Kirjapaino ja varuskamari . . .	1,260	—	107,755	—
		3. Lämmitys ja valaistus.				
K. Asetus $^{20}/_{4}$ 1903	*b*	Polttopuita, arviolta	11,200	—		
		Valaistus, s:n	22,000	—	33,200	—
		4. Sekalaista.				
K. Asetus $^{20}/_{4}$ 1903	*b*	Kaupungin osalle tulevia korjauskustannuksia aseista, hevosista huonekaluista y. m., arviolta .	3,000	—		
Valt:n päät. $^{26}/_{3}$ 1907	*b*	Telefooniverkon kunnossapito . .	733	33	3,733	33
		— Smk 342,722: 61 —				
		Siirros	—	—	3,584,690	81

			Siirros	—	—	3,584,690	81
			VII. Terveyden- ja sairaanhoito.				
			1. Terveydenhoitolautakunta.				
Valt:n päät. $^{29}/_{11}$ 1904 S:n $^{30}/_{12}$ 1908 S:n $^{22}/_{9}$ 1908		*b*	Puheenjohtaja, palkkiota . . . 4 Jäsentä à 20 mk joka kokoukselta, arviolta	3,000 3,500	— —		
S:n $^{3}/_{12}$ 1889 S:n $^{19}/_{12}$ 1892 S:n $^{21}/_{12}$ 1897 S:n $^{30}/_{12}$ 1908		*b*	1 Sihteeri . . . . . . 1 Vahtimestari	2,000 1,200	— —		
		c	Tarverahoja, arviolta	9,000	—	18,700	—
			2. Lääkärit ja Sairaanhoitajat.				
Valt:n päät. $^{24}/_{10}$ 1893		*b*	Ensim. kaup. lääk. palkk. 6,000: — palkkiota . . . . . 4,000: — korotusta 10 vuoden palveluksesta . . . 2,000: —	12,000	—		
K. S:in resol. $^{5}/_{2}$ 1894		*b*	Toinen kaupunginlääkäri . . .	3,000	—		
1886 v:n menosääntö		*b*	2 Aluelääkäriä kaupungissa à . . . . . 3,000: -	6,000	—		
Valt:n päät. $^{19}/_{4}$ 1898		*b*	1 Aluelääkäri Töölön alueella . .	3,600	—		
S:n $^{30}/_{9}$ 1890		*b*	1 S:n Sörnäisten alueella 3,000: — lisäpalkkio . . . . 1,000: —	4,000	—		
S:n $^{20}/_{10}$ 1903		*b*	1 Aluelääkäri Hermannin ja Toukolan alueella	4,000	—		
S:n $^{29}/_{12}$ 1891		*b*	1 Aluelääkäri Kallion alueella . . . . . 3,000: — lisäpalkkio . . . . 1,000: —	4,000	—		
S:n $^{9}/_{4}$ 1899		*b*	1 Naispuolinen lääkäri	3,000	—		
S:n $^{19}/_{12}$ 1895		*b*	1 Lääkäri vaivaistalon sairaaloissa ja houruinhoitolaitoksessa (kts. VIII. Vaivaishoito).				
S:n $^{15}/_{11}$ 1904		*b*	1 Lääkäri kaupungin kansakouluissa (kts. IX. Opetus- ja sivistyslaitokset).				
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{19}/_{12}$ 1901 S:n $^{30}/_{12}$ 1908		*b*	1 Kätilö	800	—		
S:n $^{27}/_{12}$ 1895 S:n $^{12}/_{4}$ 1904 S:n $^{30}/_{12}$ 1907 S:n $^{30}/_{12}$ 1908		*b*	7 Kunnan sairaanhoitajatarta à . . . . 1,200: —	8,400	—		
			Siirros	48,800	—	3,603,390	81

			Siirros	48,800	—	3,603,390	81
Valt:n päät. $^{17}/_{5}$ 1898	*b*	Matkakuluja ja sairaanhoitoparseleita	600	—			
S:n $^{19}/_{4}$ 1898	*b*	Palkkioita viransijaisille aluelääkärien virkaloman aikana . .	2,100	—			
S:n $^{17}/_{6}$ 1898 S:n $^{29}/_{12}$ 1905 S:n $^{30}/_{12}$ 1907	*b* & *c*	Lääkäripäivystys sunnuntaisin ja pyhäpäivin kesäkuukausina . .	1,000	—			
S:n $^{5}/_{10}$ 1909	*b*	Palkkiota lääkäreille yökäynneistä, arviolta	2,000	—	54,500	—	
		3. Marian sairaala.					
		a) Sisätautien osasto.					
		1 Ylilääkäri, laitoksen johtaja, palkkaa	8,000	—			
1908 v:n menosääntö	*b*	1 Alilääkäri, paitsi asunt., lämp., val., siivousta, ruokaa, palkkaa . . . . . 3,600: — korotus 10 vuoden palveluksesta . . . 720: —	4,320	—			
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{17}/_{10}$ 1905	*b*	Sijaisen palkkaamiseen alilääkärin loma-aikana	300	—			
1908 v:n menosääntö	*b*	2 Asistenttia, paitsi asunt., lämp., valaist., siiv. ja ruokaa, palkkaa à 2,400 vuodessa	4,800	—			
	c	1 Asistentti, paitsi ruokaa, (ei asunt.), palkkaa	2,400	—			
1908 v:n menosääntö	*b*	3 Amanuenssia, paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruok., palkkaa à 1,200 vuod.	3,600	—			
		1 Ylihoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	1,000	—			
	c	Palkkiota oppilaiden opetuksesta	300	—			
1908 v:n menosääntö	*b* & *c*	7 Osastonhoitajatarta, paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruokaa, palkkaa à 50 mk kuuk.	4,200	—			
1908 v:n menosääntö	*b*	Palkankorot. yhdelle hoitajattarelle 10 v:n palveluksesta . .	120	—			
		Palkankorot. kahdelle hoitajattarelle 5 v:n palv:sta à 60 mk .	120	—			
	c	1 Yöhoitajatar, paitsi asunt., valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa . .	600	—			
		Siirros	29,760	—	3,657,890	81	

		Siirros	29,760	—	3,657,890	81
1908 v:n menosääntö	*b*	12 Alihoitajatarta, paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruok., palkkaa à 40 mk kuuk.	5,760	—		
		8 Yöhoitajatarta, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 40 mk kuuk.	3,840	—		
	c	Ylimäär. sairaanhoito, arviolta .	1,200	—		
		Hierojan palkkio	1,200	—		
		1 Kylvettäjätär, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa	300	—		
1908 v:n menosääntö	*b* & *c*	11 Siivoojatarta, paitsi asunt., lämp. valaist. ja ruok., palkkaa à 20 mk	2,640	—		
1908 v:n menosääntö	*b*	1 Siivoojatar tuberkuloosipaviljonkia varten	336	—		
	c	Lääkkeitä, arviolta	14,000	—		
		Kaluston kunnossapito, arviolta	5,000	—		
		Konekalujen, sideaineiden, väkiviinan ja desinfisioimisaineiden osto ja ylläpito	3,000	—	67,036	—
		b) Kulkutautien osasto.				
1908 v:n menosääntö	*b*	1 Ylilääkäri, paitsi vap. asunt. sekä lämpöä ja valaist., palkkaa	5,000	—		
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{19}/_{12}$ 1901	*b*	Sijaisen palkkaamiseen ylilääkärin loma-aikana	400	—		
1908 v:n menosääntö	*b*	1 Asistentti, paitsi asunt., lämpöä, valaist. ja ruok., palkkaa. . .	2,400	—		
		5 Osastonhoitajatarta, paitsi asunt,, valaist., lämp. ja ruok., palkkaa à 50 mk kuuk.	3,000	—		
1908 v:n menosääntö	*b* & *c*	1 Varahoitajatar, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 50 mk kuukaudessa	600	—		
		2 Alihoitajatarta, muuten kuin edell., mutta palkkaa à 40 mk kuukaudessa	960	—		
1908 v:n menosääntö	*b* & *c*	3 Yöhoitajatarta, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 40 mk kuuk.	1,440	—		
1908 v:n menosääntö	*c*	Ylimäär. sairaanhoito, arviolta .	800	—		
		Siirros	14,600	—	3,724,926	81

		Siirros	14,600	—	3,724,926	81
1908 v:n menosääntö	*b* & *c*	6 Siivoojatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 20 mk kuukaudessa . .	1,440	—		
	c	Lääkkeitä, arviolta	3,000	—		
		Kaluston ylläpito, arviolta	3,000	—		
		Sairashuoneiden desinfisioiminen, arviolta	1,000	—	23,040	—
		c) Kirurginen osasto.				
		1 Ylilääkäri, kirurgi, palkkaa . . . . 6,000: —				
		korotusta 5 v:n palveluksesta . . . . . 600: —	6,600	—		
		Sijaisen palkaamiseen ylilääkärin loma-ajaksi	350	—		
		1 Vanhempi asistentti, paitsi asunt., lämpöä, valaist., ruokaa, palkkaa	3,000	—		
		1 Asistentti, paitsi asunt., lämpöä, valaist., siiv. ja ruokaa, palkkaa	2,400	—		
1908 v:n menosääntö	*b*	1 Amanuenssi, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa . . .	1,200	—		
		1 Operatsionihoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruok., palkkaa à 50 mk kuukaudessa	600	—		
		Palkankorotusta 5 vuoden palv.	60	—		
		2 Osastonhoitajatarta, paitsi asuntoa, valaist., lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 50 mk kuukaudessa	1,200	—		
		1 Hoitajatar poliklinikkaan, samalla velvollinen hoitamaan Röntgenaparaattia, paitsi asunt. lämp., valaist. ja ruokaa, palkkaa 50 mk kuukaudessa	600	—		
	c	Palkankorotusta 5 vuoden palv.	60	—		
1908 v:n menosääntö	*b*	5 Alihoitajatarta, paitsi asuntoa, valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 40 mk kuukaudessa . .	2,400	—		
		Siirros	18,470	—	3,747,966	81

		Siirros	18,470	—	3,747,966	81
1908 v:n menosääntö	*b* & *c*	1 Hoitajatar eristysosastolla, paits. asunt., valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuukaudessa	360	—		
		2 Yöhoitajatarta, paitsi asunt., valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 40 mk kuukaudessa	960	—		
		3 Siivoojatarta, paitsi asunt., lämpöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa à 20 mk kuukaudessa	720	—		
	c	Ylimäär. sairaanhoito, arviolta .	800	—		
1908 v:n menosääntö	*b* & *c*	Hierojan palkkio	800	—		
	c	Lääkkeet, arviolta	4,000	—		
		Sidetarpeet ja konekalut, arviolta	6,000	—		
		Kaluston kunnossapito ja osto, arviolta	3,000	—	35,110	—
		d) Talousosasto.				
1908 v:n menosääntö	*b*	1 Toimitsija, paitsi asuntoa, valoa ja lämpöä, palkkaa . 4,000: —				
Valt:n päät. $^{29}/_{12}$ 1893	*b*	palkankorotus 5 v:n palveluksesta . . . 500: —	4,500	—		
1908 v:n menosääntö	*b* & *c*	1 Apulainen palkkaa	1,800	—		
		1 Taloudenhoitajatar, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	1,000	—		
		1 Apulainen taloudenhoitajattarelle, paitsi asuntoa, lämpöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa . .	600	—		
1908 v:n menosääntö	*b*	2 Keittäjätärtä, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuukaudessa	720	—		
		1 Keittäjätär, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 25 mk kuuk.	300	—		
	c	Ylimäär. keittiöapu, arviolta . .	240	—		
1908 v:n menosääntö	*b* & *c*	9 Palvelijatarta, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 20 mk kuukaudessa.	2,160	—		
		Siirros	11,320	—	3,783,076	81

		Siirros	11,320	—	3,783,076	81
1908 v:n menosääntö	*b*	2 Leipojatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 30 mk kuuk.	720	—		
		1 Johtajatar liinavaatevarast. vrt. paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa . . 480: — henkilökoht. lisäystä 600: —	1,080	—		
		1 Ompelijatar, samalla liinavaatevaraston hoitajattaren apuna, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 35 mk kuuk.	420	—		
		2 Ompelijatarta, paitsi lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuukaudessa	720	—		
		13 Pesijätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 23 mk kuukaudessa	3,588	—		
		1 Koneenkäyttäjä, paitsi asunt., lämpöä ja valaist., palkkaa . .	2,400	—		
		1 Koneenkäyttäjä, paitsi asunt., lämpöä ja valoa, palkkaa . .	1,800	—		
1908 v:n menosääntö	*b*	3 Lämmittäjää, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa 45 mk kuukaudessa	1,620	—		
		1 Vahtimestari, paitsi asunt., lämp. ja valoa, palkkaa . . . . . 730: — ruokarahoja . . . . 360: — mieskoht. palk. lis. . 180: —	1,270	—		
		1 Ovenvartija, samalla portinvartija, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa	600	—		
		1 Ruumiinavausapul. paitsi asunt., lämp., valaistusta ja ruokaa, palkkaa	600	—		
		9 Renkiä, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 40 mk kuukaudessa	4,320	—		
		1 Portinvartija, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 35 mk kuukaudessa	420	—		
		1 Klosetintyhjentäjätär à 33 mk kuukaudessa	396	—		
		Siirros	31,274	—	3,783,076	81

		Siirros	31,274	—	3,783,076	81
1908 v:n menosääntö	*b*	1 Yövartija, paitsi ruokaa (ei asuntoa), palkkaa à 50 mk kuuk. .	600	—		
	c	Ruoka 290 potilaalle, à 1 mk 10 p. päivässä	116,435	—		
		Ruoka 32 potilaalle, à 1 mk 50 p. päivässä	17,520	—		
		Ruoka 63 hengelle, lääkäreille ja sairaanhoitajattarille, à 1 mk 50 p. päivässä	34,492	50		
		Ruoka 6 oppilaalle à 1 mk 50 p. päivässä	3,285	—		
		Ruoka 72 palvelushenkilölle à 1 mk 10 p. päivässä	28,908	—		
		Polttopuita, arviolta	35,000	—		
		Kaasu laboratorioon sekä höyryteltan lämmittämiseen	600	—		
		Kaluston kunnossapito, arviolta	2,400	—		
		Hevosen ylläpito, arviolta . . .	600	—		
		Valaistus, arviolta	14,000	—		
		Arvaamattomia menoja, arviolta .	10,000	—	295,114	50
		e) Desinfisioimislaitos.				
1908 v:n menosääntö	*b*	1 Esimies (koneenkäyttäjä), paitsi asunt., lämpöä ja valaist., palkkaa . . . . . 1,200: — mieskoht. lisäystä . 180: —	1,380	—		
1908 v:n menosääntö	*b*	1 Apulainen, paitsi asuntoa ja ruokaa, palkkaa	480	—		
	c	Polttoaineet, arviolta	800	—		
		Hevosen ylläpito, arviolta . . .	600	—		
		Desinfisioimistarpeet, arviolta .	500	—		
	*c**	Vanhan desinfisioimisuunin korjaus	2,200	—	5,960	—
1908 v:n menosääntö	*b*	Lyhyen virkaloman hankkimiseksi sairaanhoitajattarille ja siivoojattarille, arviolta	—	—	2,500	—
		Siirros	—	—	4,086,651	31

		Siirros	—	—	4,086,651	31
		4. Humaliston varasairaala.				
Valt:n päät. $^{6}/_{4}$ 1909	*b**	1 Lääkäri	3,000	—		
		1 Amanuenssi	1,200	—		
		1 Ylihoitajatar, taloud. hoitaja .	900	—		
		6 Hoitajatarta à 600 mk . . .	3,600	—		
		1 Ruuanpitäjä	480	—		
		3 Palvelijatarta à 240 mk . . .	720	—		
		3 Siivoojatarta à 240 mk . . .	720	—		
		2 Renkiä à 480 mk	960	—		
		3 Pesijätärtä à 240 mk	720	—		
		Ruoka 70 hengelle à 1:10 päivässä	28,105	—		
		Lääkkeet, arviolta	4,000	—		
		Polttopuut ja valaistus, s:n . .	4,800	—		
		Sekalaisia arvaam. menoja, kuten ajoja, olkia, saippuaa, vettä y. m.	7,200	—		
		Vuokria	12,000	—	68,405	—
		5. Sairaanhoito Böhlen tilalla.				
	*c**	1 Lääkäri, palkkiota	1,500	—		
		1 Diakonissa	1,200	—		
		Vuokra, siivoaminen, lämmitys, puhelin, y. m.	900	—	3,600	—
		6. Poliklinikat.				
Valt:n päät. $^{11}/_{4}$ 1900 S:n $^{28}/_{12}$ 1905	*b*	Määräraha Kallion lastenpoliklinikkaa varten	3,300	—		
S:n $^{29}/_{12}$ 1896 S:n $^{29}/_{12}$ 1905	*b*	Määräraha poliklinista silmäosastoa varten . 2,500: —				
		Päivärahat varatt. sair. puolesta tilintek. vastaan . . . . . 200: —	2,700	—		
S:n $^{23}/_{2}$ 1904 S:n $^{29}/_{12}$ 1906 S:n $^{30}/_{12}$ 1908	*b*	Kätilönavun kustantamiseksi varattomille kotonaan, arviolta	3,600	—		
		Siirros	9,600	—	4,158,656	31

		Siirros	9,600 —	4,158,656	31
Valt:n päät. $^{15}/_{12}$ 1903 S:n $^{28}/_{12}$ 1906 S:n $^{30}/_{12}$ 1907 S:n $^{30}/_{12}$ 1908	*b*	Määräraha 10 sairaspaikasta tohtorien O. A. Boijen ja W. Parviaisen lapsenpäästölaitoksessa	18,540 —		
S:n $^{29}/_{12}$ 1905 S:n $^{30}/_{12}$ 1907	*b* & *c*	Määräraha Marian sairaalan tuberkuloosipoliklinikkaa varten . .	16,000 —		
S:n $^{28}/_{5}$ 1907	*b*	Määräraha korva-, nenä- ja kurkkutautien poliklinikkaa varten	4,500 —	48,640	—
		7. Terveyspoliisi.			
Valt:n päät. $^{24}/_{10}$ 1893 S:n $^{30}/_{4}$ 1904	*b*	1 Terveydenhoid. tarkast. 3,000: — Palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta . 500: — mieskohtaista lisäystä 500: —	4,000 —		
S:n $^{13}/_{12}$ 1904	*b*	1 Käsiamm. työpajain ja työpaikkain tarkastaja	3,000 —		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{30}/_{12}$ 1907 S:n $^{30}/_{12}$ 1908	*b*	7 Tarkastusmiestä à 2,500 mk . . . . . 17,500: — 1 Tarkastusmies palkkaa 2,500: — korotusta 10 v:n palveluksetta . . . . 500: —	20,500 —		
S:n $^{29}/_{12}$ 1905 S:n $^{30}/_{12}$ 1907	*b*	Tarkastusmiesten matkakustannukset	800 —		
	c	Ylimäär. tarkastusmiehet, arviolta Kodeissa toimitett. desinfisioimisesta, arviolta	4,000 — 7,000 —		
S:n $^{28}/_{11}$ 1905	*b*	Määräraha työväenasuntojen tarkastamista varten	3,000 —	42,300	—
		8. Terveystoimisto.			
Valt:n päät. $^{8}/_{10}$ 1907 S :n $^{30}/_{12}$ 1908	*b* & *c*	1 Ylilääkäri	6,000 —		
		1 Johtaja	4,500 —		
		1 Asistentti	3,000 —		
		6 Tarkastusmiestä à 2,000 mk .	12,000 —		
		1 Vahtimestari, palkkiota . . .	1,500 —		
		Siivoaminen ja peso, arviolta . .	600 —		
		Kaluston kunnossapito, lääkkeet y. m., arviolta	1,900 —	29,500	—
		Siirros	— —	4,279,096	31

			Siirros	—	—	4,279,096	31
			9. Laboratorio terveydellisiä tutkimuksia varten.				
			1 Johtaja	8,000	—		
			1 Apulainen	3,000	—		
Valt:n päät.	$^{26}/_{5}$ 1903		1 Näytteidenottaja	1,500	—		
S:n	$^{29}/_{12}$ 1905	*b* & *c*	1 Vahtimestari, paitsi asuntoa,				
S:n	$^{30}/_{12}$ 1907		lämpöä ja valoa	1,700	—		
			Koneiden ja kirjakokoelman kunnossapitoon ynnä näytteiden,				
S:n	$^{11}/_{12}$ 1906		koe-eläinten y. m. ostoon . .	3,000	—		
S:n	$^{30}/_{12}$ 1907	*b*	1 Lääkäri bakteriologisia tutki-				
S:n	$^{17}/_{11}$ 1908		muksia varten	5,000	—		
S:n	$^{17}/_{11}$ 1908	*b*	Sijaisen palkkio kesäloman aikana	400	—		
S:n	$^{30}/_{12}$ 1907	*b*	Koneiden osto bakteriologisia tutkimuksia varten	600	—		
S:n	$^{30}/_{12}$ 1907	*b*	1 Laboratorionrenki	600	—	23,800	—
			10. Lihantarkastus teurastuslaitoksella.				
Valt:n päät.	$^{17}/_{12}$ 1908	*b*	1 Eläinlääkäri	4,000	—		
			Apulainen	1,500	—		
		c	Kustannuksia, arviolta	300	—	5,800	—
			11. Rokotusainevarasto.				
		c	Määräraha rokotusvelvollisuuden täyttämisen valvomiseen . . .	400	—		
			Määräraha huoneistojen hankkimiseksi rokotusta varten ja niiden siivoamiseen	600	—	1,000	—
			12. Satunnaisia määrärahoja.				
		*c**	Rottien tappamiseen	1,000	—		
			Määräraha Leppäsuon kolerapa-				
			rakkien ja ruumiinavaushuoneen lämmitykseen	600	—	1,600	—
			— Smk 726,605: 50 —				
			Siirros	—	—	4,311,296	31

		Siirros	— —		4,311,296 31
		VIII. Vaivaishoito.			
		1. Vaivaishoitohallitus.			
Valt:n päät: $^{5}/_{12}$ 1895 Valt:n päät. $^{20}/_{12}$ 1902	*b*	1 Puheenjohtaja	1,200 —		
		1 Toimitusjohtaja	7,000 —		
		1 Sihteeri	2,400 —		
Valt:n päät. $^{20}/_{4}$ 1909 S:n $^{21}/_{9}$ 1909	*b*	1 Kirjanpitäjä ja rahast. hoitaja	3,000 —		
		2 Tarkastusmiestä, samassa köyhäinkatsojia, à 2,400: — . . .	4,800 —		
		Korotusta 5 v:n palveluksesta	500 —		
		Kirjurinapulainen	900 —		
S:n $^{22}/_{12}$ 1898 S:n $^{30}/_{12}$ 1908	*b*	1 Vahtimestari	1,200 —		
	c	Palkkio kaupungissa oleville tarkastusmiehille ja vakinaisille maaseutuasiamiehille arviolta .	7,000 —		
	c	Korvausta tarkastusmatkoista, arviolta	800 —		28,800 —
		2. Vaivaistalo ja sen yhteydessä olevat laitokset.			
1886 v:n menosääntö	*b*	1 Tarkastaja, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	4,500 —		
Valt:n päät. $^{19}/_{12}$ 1901 S:n $^{30}/_{12}$ 1904 S:n $^{28}/_{12}$ 1906	*b*	1 Konttoriapulainen	2,000 —		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{21}/_{12}$ 1889	*b*	1 Saarnaaja	1,400 —		
S:n $^{17}/_{11}$ 1894 S:n $^{2}/_{10}$ 1906	*b*	1 Lääkäri vaivaistalon sairaaloissa ja houruinhoitolaitoksessa . .	4,500 —		12,400 —
		a) Vaivaistalo.			
Valt:n päät. $^{5}/_{12}$ 1895 S:n $^{30}/_{12}$ 1908	*b*	1 Emännöitsijä, paitsi vap. asuntoa, polttopuita ja valoa . . .	1,200 —		
S:n $^{30}/_{12}$ 1907	*b*	2 Sair. hoit:rta, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa à 840: —			
		korotusta 10 v:n palveluksesta $^{1}/_{7}$:stä 1910 180: —			
		korotusta 5 vuoden palveluksesta . . . 120: —	1,980 —		
		Siirros	3,180 —		4,352,496 31

				Siirros	3,180	—	4,352,496	31
Valt:n päät.	28/12 1906	b	Sijaisten palkkaamiseen näiden virkaloman ajaksi 1 kuukauden aikana à 70: —		140	—		
S:n	21/12 1889	b	1 Sairaanhoitajatar, paitsi vap. asunt., polttop. ja valoa 600: — korotusta 10 vuoden palveluksesta . . . 120: —		720	—		
S:n	22/12 1898							
S:n	30/12 1908		1 Sair. hoit:r, paitsi vap. asunt., polttop. ja valoa		720	—		
			2 Sair. hoit:rta, s:n s:n à 600: —		1,200	—		
S:n	28/12 1906	b	Sijaisten palkkaamiseen näiden virkaloman ajaksi puolen kuukauden aikana à 25: — . . .		100	—		
S:n	30/12 1907	b	7 Apulaishoit:rta, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa, à 35 mk kuukaudessa		2,940	—		
S:n	30/12 1907	b	1 Renki, paitsi vap. asuntoa, ruokaa, polttop. ja valaistusta . .		360	—		
		c	Vaatetus, arviolta		6,500	—		
			Ruoka, arviolta		50,000	—		
			Lääkkeet, arviolta		4,000	—		
			Kalusto, arviolta		2,800	—		
			Tarveaineet, arviolta		1,200	—		
			Polttopuut ja valo, arviolta . .		14,000	—		
			Kauroja ja heiniä 4 hevoselle, arviolta		1,800	—		
			Korjaustyöt, arviolta		7,000	—		
		d	Sekalaisia menoja, arviolta . . .		7,000	—	103,660	—
			b) Työlaitos.					
Valt:n päät.	21/12 1889	b	1 Tarkastusmies, paitsi vapaata asunt., polttop. ja valoa 1,500: —					
S:n	28/12 1906							
S:n	29/12 1896	b	mieskohtaista lisäystä 300: —		1,800	—		
		c	1 Konttoriapulainen tarkastusmiehelle, paitsi ruokaa, asunt., lämpöä ja valoa		360	—		
Valt:n päät.	21/12 1889	b	2 Vahtim., paitsi vap. asuntoa, polttop. ja valoa à 960: —		1,920	—		
S:n	22/12 1903							
			Korotusta 5 v:n palveluksesta .		60	—		
S:n	19/10 1909	b	Sijaisen palkkaamiseen tarkastusmiehen ja vahtimestarin virkaloman aikana		150	—		
				Siirros	4,290	—	4,456,156	31

		Siirros	4,290	—	4,456,156	31
	c	Polttopuut ja valo, arviolta . .	1,500	—		
		Ruoka, arviolta	14,000	—		
		Vaatetuskustannukset, arviolta .	2,800	—		
		Tarveaineet, arviolta	8,500	—		
		Kalusto ja työkalut, arviolta	500	—		
		Uutteruusrahat, arviolta	1,800	—		
		Korjaustyöt, arviolta	650	—		
	d	Sekalaisia menoja, arviolta . . .	600	—	34,640	—
		c) Houruinhoitolaitos.				
	b & c	1 Ylihoitajatar, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa .	1,500	—		
		Sijaisen palkkaamiseen ylihoitajattaren virkaloman aikana, 1 kuukaudelta	100	—		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 29/12 1891 S:n 29/12 1893 S:n 26/12 1896 S:n 21/12 1897 S:n 20/12 1902 S:n 6/6 1905 S:n 28/12 1906 S:n 30/12 1907		1 Naispuol. hoitaja, paitsi vap. asunt., polttop. ja valaist. 600: — korot. 10 vuoden palveluksesta . . . . 120: —	720	—		
		1 Naispuol. hoitaja, paitsi vap. asunt., polttop. ja valaist. 600: — korotusta 5 v:n palveluksesta . . . . 60: —	660	—		
		21 Naispuol. hoitajaa, paitsi s:n s:n, à 600: —	12,600	—		
		Sijaisten palkkaamiseen heidän virkalomansa aikana puolen kuukauden ajaksi à 25: — . .	575	—		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 29/12 1891 S:n 20/12 1902 S:n 9/9 1905 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1908	b	6 Mieshoitajaa, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa, à 840: —	5,040	—		
		Sijaisten palkkaamiseen heidän virkalomansa aikana puolen kuukauden ajaksi à 35: —	210	—		
		2 Yövartijaa Vanhaan houruinhoitolaitokseen 365 yönä, yht. 5 mk yöltä	1,825	—		
	c	Vaatetus, arviolta	7,500	—		
		Siirros	30,730	—	4,490,796	31

		Siirros	30,730	—	4,490,796	31
c	Ruoka, arviolta		30,000	—		
	Lääkkeet, arviolta		3,000	—		
	Kalusto, arviolta		1,500			
	Polttopuut ja valo, arviolta		12,000	—		
	Korjaustyöt, arviolta		13,500	—		
	Uutteruusrahoja houruinhoitolaitoksen hoidokkaille, arviolta		400	—		
d	Sekalaisia menoja, arviolta		2,500	—	93,630	—
	3. Apurahoja ja kustannuksia laitoksen ulkopuolella olevia köyhiä varten.					
	Kaupunkiin ja maaseudulle hoidettaviksi annetut, arviolta		70,000	—		
	Sairaanhoito, arviolta		14,000	—		
	Kustannukset mielenvikaisten henkilöiden hoidosta, arviolta		40,000	—		
	Lääkkeet, arviolta		23,000	—		
c	Suoranaisia apurahoja:					
	a) vaivaishoitoon ehdottomasti oikeutetuille henkilöille, arviolta	85,000: —				
	b) puutteenalaisille, joilla ei ole ehdotonta oikeutta vaivaishoitoon, arviolta	32,000: —	117,000	—	264,000	—
	4. Sekalaista.					
c	Hautauskustannuksia, arviolta		2,000	—		
	Tarverahoja, arviolta		2,000	—		
d	Arvaamattomia menoja, arviolta		3,600	—	7,600	—
	— Smk 544,730: — —					
		Siirros	—	—	4,856,026	31

		Siirros		—	—	4,856,026	31
		IX. Opetus- ja sivistyslaitokset.					
		1. Merikoulu.					
Valt:n päät. $^{9}/_{5}$ 1900 Välikirjan muk.	*b*	Vuokra		3,000	—		
	c	Polttopuut, arviolta		600	—	3,600	—
		2. Käsityöläiskoulut.					
K. Julist. $^{25}/_{11}$ 1885	*b*	Määräraha ylemmille käsityöläiskouluille		38,096	—		
Valt:n päät. $^{17}/_{10}$ 1899 S:n $^{27}/_{11}$ 1906	*b*	Määräraha alemmille käsityöläiskouluille		28,570	—		
		Valmistava poikain ammattikoulu:					
S:n $^{26}/_{9}$ ja $^{20}/_{11}$ 1900	*b*	1 Vakinainen opettaja ruotsal. osastolla . .	4,200: —				
		1 Vakinainen opettaja suomal. osastolla . .	4,200: —				
S:n $^{26}/_{9}$ ja $^{20}/_{11}$ 1900 sekä $^{19}/_{12}$ 1901	*b*	1 Vakin. opettaja käsivaraispiirustuksessa .	3,000: —				
		korot. 10 vuoden palveluksesta $^{1}/_{9}$:stä 1910	533: 33				
S:n $^{25}/_{9}$ ja $^{20}/_{11}$ 1900	*b*	1 Vakin. työmestari puutöissä	3,300: —				
		korot. 10 v:n palveluksesta	600: —				
		1 Vakin. työmestari metallitöissä	2,700: —				
		korotusta 10 vuoden palveluksesta . . .	600: —				
		Johtaja, palkkiota . .	1,500: —				
Valt:n päät. $^{30}/_{12}$ 1907	*b*	Palkkioita tuntiopettajille, 44 viikkot. à 150 mk	6,600: —				
S:n $^{30}/_{12}$ 1907	*b*	1 Alityömestari puutöissä	1,800: —				
		korotusta 5 v:n palveluksesta	200: —				
S:n $^{30}/_{12}$ 1907	*b*	1 Alityömestari metallitöissä	1,800: —				
		Siirros	31,033: 33	66,666	—	4,859,626	31

			Siirros	31,033: 33	66,666 —		4,859,626	31
Valt:n päät.	$^{3}/_{11}$ 1908	*b*	Palkkiota työpajan silmälläpidosta ruotsalaisella ja suomalaisella osastolla . . .	1,200: —				
S:n	$^{30}/_{10}$ 1906	*b*	Vahtimestarin palkkio.	1,200: —				
		c	Työaineet työpajaan.	1,500: —				
			Työpajan korjaus ja täydennys . . .	500: —				
			Kirjasto, aikakauskirjat ja tarverahat . . .	750: —				
		*c**	Opetusvälineistön täydennys	500: —				
S:n	$^{28}/_{11}$ 1905	*b*	Työpajahuoneiston vuokra.	4,000: —				
		c	Lämpö ja valo . . .	900: —	41,583	33		
			Tyttöjen ammattikoulu.					
			3 Opettajatarta, palkkaa à 2,500 mk	7,500: —				
			2 Opettajatarta palkkaa à 2,200 mk	4,400: —				
			1 s:n	2,400: —				
			1 s:n	1,500: —				
			Palkankorot. 5 v:n palveluks. 2 opettajattarel.	400: —				
			S:n s:n 4 opettajattarelle $^{1}/_{9}$:stä 1910 . .	266: 66				
Valt:n päät.	$^{1}/_{12}$ 1903	*b*	Johtajattaren palkkio .	800: —				
S:n	$^{30}/_{12}$ 1906							
S:n	$^{20}/_{10}$ 1908							
S:n	$^{1}/_{4}$ 1909		Palkkionlisäystä äidinkielen opettajattarille.	240: —				
			Tuntiopett. palkkiot .	4,900: —				
			Palvelijattaret. . . .	650: —				
			Ruuanpito	4,000: —				
			Työaineet	2,000: —				
			Vuokra	6,000: —				
			Polttopuut ja valo . .	2,400: —				
			Kalusto ja korjaus . .	1,500: —				
			Sekalaisia	2,300: —	41,256	66	149,505	99
			Siirros		—	—	5,009,132	30

		Siirros	—	—	5,009,132	30
		3. Kauppaoppilaitokset.				
		Määrärahat Helsingin Kauppakoulul. 10 vapaaoppilaspaikasta:				
	b	vuosimääräraha . . 6,000: —				
	*c**	satunn. määräraha . 3,000: —	9,000	—		
Valt:n päät. 29/9 1908	*b*	Määräraha Suomen Liikemiesten Kauppaopistolle 20 vapaaoppilassijasta	12,000	—		
	b	Määräraha Helsingin Kauppiaitten Kauppakoululle 14 vapaaoppilassijasta	7,500	—		
		Määrärahat Högre svenska handelsläroverket opist. 4 vap:oppil:sij.:				
	b	vuosimääräraha . . 300: —				
	*c**	satunn. määräraha . 5,000: —	8,000	—	36,500	—
		4. Kansakoulut.				
		a) Palkat.				
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 20/12 1888 S:n 28/4 1908	*b*	1 Tarkastaja, ruotsinkiel. kouluja varten, palkkaa	8,000	—		
S:n 28/4 1908	*b*	1 Tarkastaja suomenkiel. kouluja varten, palkkaa	8,000	—		
S:n 1/12 1908	*b*	Apulaistarkastaja viim. main. vart.	6,000	—		
S:n 29/12 1899 S:n 28/4 1908	*b*	Apulaiset tarkastajankansliassa .	1,800	—		
S:n 20/10 1903 S:n 30/12 1908	*b*	Taloudenhoitaja, palkk. 5,000: — mieskoht. palkanlis. . 1,000: —	6,000	—		
S:n 20/12 1908	*b*	Taloudenhoitajan apulainen . .	1,500	—		
S:n 1/6 1904	*b*	Johtokunnan sihteeri	800	—		
S:n 15/11 1904	*b*	1 Lääkäri kaup. kansakouluissa .	6,000	—		
		Suomenkielisten koulujen opettajat ja opettajattaret.				
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 12/12 1899 S:n 17/9 1907 S:n 28/4 1908 S:n 21/9 1909	*b*	14 Opettajaa, palkkaa à 2,400: — korotusta 15 vuoden palveluksesta à . . 1,200: — 1 Opettaja, palkkaa 2,400: — korotusta 10 vuoden palveluksesta . . . 960: — s:n 15 v:n palveluksesta 1/8:stä 1910 . . 100: —	50,400 3,460	— —		
		Siirros	91,960	—	5,045,632	30

		Siirros		91,960 —		5,045,632	30
		2 Opettajaa, palkkaa à 2,400: —					
		korotusta 10 vuoden palveluksesta à . .	960: —	6,720 —			
		17 Opettajaa, palkkaa à 2,400: —					
		korotusta 5 vuoden palveluksesta . . .	480: —	48,960 —			
	b	1 Opettaja, palkkaa à 2,400: —					
Valt:n päät. $^{21}/_{9}$ 1909		korotusta 5 v:n palveluksesta $^{1}/_{8}$:sta 1910	200: —	2,600 —			
		6 Opettajaa, palkkaa à 2,400: —		14,400 —			
		11 Opettajaa vielä virkaan nimittämätöntä, palkkiota à 2,400: —		26,400 —			
		3 Veiston apulaisopettajaa, palkk.		5,400 —			
Valt:n päät. $^{29}/_{12}$ 1905	*b*	1 Kreikkalais-venäläisen uskonopin opettaja, palkkiota . . .		800 —			
		20 Opettajatarta, palkk. à 2,000: —					
		korotusta 15 vuoden palveluksesta . . .	1,000: —	60,000 —			
		4 Opet:tarta, palkkaa à 2,000: —					
		korotusta 10 vuoden palveluksesta à . .	800: —				
		s:n 15 v:n palveluks. $^{1}/_{8}$:sta 1910 à . . .	83: 30	11,533	30		
		6 Opettajatarta, palkkaa	2,000: —				
		korotusta 10 v:n palveluksesta à . . .	800: —	16,800 —			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{27}/_{11}$ 1906 S:n $^{17}/_{9}$ 1907 S:n $^{28}/_{4}$ 1908 S:n $^{21}/_{9}$ 1909	*b*	1 Opettajatar, palkkaa	2,000: —				
		korotusta 5 v:n palveluksasta	400: —				
		s:n 10 v:n palveluksesta $^{1}/_{8}$:sta 1910 . .	166: 65	2,566	65		
		13 Opet:tarta, palkkaa à	2,000: —				
		korotusta 5 vuoden palveluksesta à . .	400: —	31,200 —			
		2 Opet:tarta palkkaa á	2,000: —				
		korotusta 5 v:n palveluksesta $^{1}/_{8}$:sta 1910 à	166: 65	4,333	30		
		5 Opet:tarta palkkaa à	2,000: —	10,000 —			
		12 Opet:tarta, vielä virkaan nimittämät., palkkiota à 2,000: — .		24,000 —			
		Siirros		357,673	25	5,045,632	30

		Siirros		357,673	25	5,045,632	30
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 27/11 1906 S:n 17/9 1907 S:n 28/4 1908 S:n 21/9 1909	b	16 Opet:tarta, palkkaa à korotusta 15 vuoden palveluksesta à . .	1,700: — 850: —	40,800	—		
		3 Opet:tarta, palkkaa à korotusta 10 vuoden palveluksesta à . . s:n 15 v:n palveluk- 1/8:sta 1910 à . . .	1,700: — 680: — 70: 83	7,352	50		
		9 Opet:tarta, palkkaa à korotusta 10 vuoden palveluksesta à . .	1,700: — 680: —	21,420	—		
		5 Opet:tarta, palkkaa à korotusta 5 v:n pal- veluksesta à . . . s:n 10 v:n palveluks. 1/8:sta 1910 à . . .	1,700: — 340: — 141: 66	10,908	30		
		14 Opet:tarta, palkkaa à korotusta 5 v:n pal- veluksesta á . . .	1,700: — 340: —	28,560	—		
		5 Opet:tarta, palkkaa à korotusta 5 v:n pal- veluks. 1/8:sta 1910 à	1,700: — 141: 66	9,208	30		
		20 Opet:tarta, palkkaa à	1,700: —	34,000	—		
		11 Opet:tarta, vielä virk. nimitt. palkkiota à 1,700: —		18,700	—		
		Ruotsinkielisten koulujen opettajat ja opettajattaret.					
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 12/12 1899 S:n 17/9 1907 S:n 28/4 1908 S:n 21/9 1909	b	17 Opettajaa, palkkaa á korotusta 15 v:n pal- veluksesta á . . .	2,400: — 1,200: —	61,200	—		
		7 Opettajaa, palkkaa à korotusta 10 v:n pal- veluksesta à . . .	2,400: — 960: —	23,520	—		
		5 Opettajaa, palkkaa à korotusta 5 v:n pal- veluksesta à. . . .	2,400: — 480: —	14,400	—		
		1 Opettaja, palkkaa. . korotusta 5 v:n palve- luks. 1/8:sta 1910 . .	2,400: — 200: —	2,600	—		
		1 Opettaja, palkkaa		2,400	—		
		Siirros		632,742	35	5,045,632	30

			Siirros	632,742	35	5,045,632	30
	b	2 Opettajaa, vielä virkaan nimitt., palkkiota à 2,400: —		4,800	—		
		2 Veiston apul. opettajaa, palkk.		3,100	—		
Valt:n päät. $^{22}/_{12}$ 1905	b	1 Kreikk.-venäl. uskonnon opettaja, palkkiota		800	—		
		22 Opet:tarta, palkkaa à	2,000: —				
		korotusta 15 v:n palveluksesta à . . .	1,000: —	66,000	—		
		1 Opettajatar, palkkaa	2,000: —				
		korotusta 10 v:n palveluksesta	800: —	2,800	—		
		1 Opettajatar, palkkaa	2,000: —				
		korotusta 5 v:n palveluksesta	400: —				
		s:n 10 v:n palveluksesta $^1/_8$:sta 1910 . .	166: 65	2,566	65		
		6 Opettajatarta palkk. à	2,000: —				
		korotusta 5 v:n palveluksesta à . . .	400: —	14,400	—		
		5 Opet:tarta, palkkaa à	2,000: —	10,000	—		
1886 v:n menosääntö		3 Opet:tarta, vielä virkaan nimit., palkkiota à 2,000: —		6,000	—		
Valt:n päät. $^{27}/_{11}$ 1906							
S:n $^{17}/_{9}$ 1907	c	14 Opet:tarta, palkkaa à	1,700: —				
S:n $^{28}/_{4}$ 1908		korotusta 15 v:n palveluksesta	850: —	35,700	—		
S:n $^{21}/_{9}$ 1909							
		1 Opet:tar, palkkaa . .	1,700: —				
		korotusta 10 v:n palveluksesta	680: —				
		s:n 15 v:n palveluksesta $^1/_8$:sta 1910 . .	70: 85	2,450	85		
		6 Opet:tarta, palkkaa à	1,700: —				
		korotusta 10 v:n palveluksesta à . . .	680: —	14,280	—		
		3 Opet:tarta palkkaa à	1,700: —				
		korotusta 5 v:n palveluks. à	340: —				
		s:n 10 v:n palveluks. $^1/_8$:sta 1910 à . . .	141: 66	6,545	—		
		2 Opet:tarta, palkkaa à	1,700: —				
		korotusta 5 v:n palveluks. à	340: —	4,080	—		
			Siirros	806,264	85	5,045,632	30

			Siirros	806,264	85	5,045,632	30
		3 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: — korotusta 5 v:n palv. $^1/_8$:sta 1910 à . . . 141: 66		5,525	—		
		5 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: —		8,500	—		
		5 Opet:tarta, vielä virkaan nimitt., palkkiota à 1,700: —		8,500	—		
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{27}/_{11}$ 1906 S:n $^{17}/_{9}$ 1907 S:n $^{28}/_{4}$ 1908 S:n $^{21}/_{9}$ 1909	b	1 Valmistavan koulun opettajatar, palkkiota		2,400	—		
		Tuntiopettajat.					
		Veiston tuntiopettajat suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa . .		8,000	—		
		Laulun opettajat ja opet:taret suomen- ja ruotsinkielisissä koul.		6,000	—		
		Voimistelun tuntiopett:ret suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa .		6,000	—		
		Suomenkielisen iltakoulun tuntiopettajat ja opettajattaret . .		1,300	—		
	c	Sijaiset ja todennäköisesti tarvittavat lisäopettajat syyslukukaudella suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa, arviolta . . .		20,000	—		
		Palvelusmiehet.					
		1 Vahtimestari, paitsi vap. asuntoa, lämpöä ja valoa . . . 1,000: — mieskohtaista lisäystä 400: —		1,400	—		
		1 Vahtimestari, s:n s:n		1,200	—		
		3 S:n s:n s:n à 1,150: —		3,450	—		
		4 S:n s:n s:n à 1,000: —		4,000	—		
		1 S:n s:n s:n à		900	—		
		1 S:n s:n s:n à		420	—		
Valt:n päät. $^{29}/_{12}$ 1905 S:n $^{30}/_{12}$ 1907 S:a $^{30}/_{12}$ 1908	b & c	1 S:n s:n s:n à		600	—		
		1 S:u s:n s:n à		500	—		
		1 S:n ilman asuntoa, lämpöä ja valoa à 1,400: —		2,800	—		
		1 S:n s:n s:n		800	—		
		1 Lämmitt., paitsi asunt., lämpöä ja valoa		1,000	—		
		1 S:n s:n s:n $^1/_7$:stä 1910 . . .		600	—		
		1 S:n s:n s:n $^1/_7$:stä 1910 . . .					
		1 Lämmittäjä, ilman asuntoa, lämpöä, ja valoa, 9 kuukautta à 75: —		500	—		
				675	—		
			Siirros	891,334	85	5,045,632	30

			Siirros	891,334	85	5,045,632	30
			2 Talonrenki, paitsi vap. asunt., polttop. ja valoa	1,000	—		
			3 Talonrenkiä, paitsi s:n s:n à 900: —	2,700	—		
Valt:n päät. 20/12 1902 S:n 22/12 1903 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1908		b & c	2 S:n paitsi s:n s:n à 840: — . .	1,680	—		
			1 Talonrenki, paitsi s:n s:n. . .	780	—		
			1 Talonrenki, paitsi s:n s:n 1/7:stä 1910	390	—		
			1 Talonrenki, paitsi asunt., polttop. ja valoa, 6 kuuk. à 75 mk . .	900	—		
			Suomenkielisten koulujen johtajatarten ja johtajain palkkiot.				
			3 Johtajatarta à 500: —	1,500	—		
			4 Johtajaa sekä 4 johtajatarta à 450: —	3,600	—		
		c	1 Johtajatar 1/8:sta 1910	300	—		
			1 Johtaja 1/8:sta 1910	250	—		
			1 Johtajatar 1/8:än 1910	225	—		
			Ruotsinkielisten koulujen johtajattarien ja johtajain palkkiot.				
			2 Johtajatarta à 500: —	1,000	—		
			2 Johtajaa ja 3 johtajatarta à 450: —.	2,250	—		
			1 Johtajatar syyslukukaudella .	250	—		
		c	1 Johtaja syyslukukaudella. . .	225	—		
			Erityisiä palkkioita.				
			Palkkiot opetuksesta suomen- ja ruotsinkielisten kansakoulujen jatkoluokilla	12,000	—		
Valt:n päät. 17/10 1905 S:n 30/12 1907 S:n 28/12 1906		b	Palkkiot erityisestä raittiusopetuksesta suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa	1,920	—		
			Palkkiot erityisestä sukupuoliterveysopin opetuksesta suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa .	300	—		
		c	Palkkiot suomen- ja ruotsinkielisten koulujen kirjastojen ja kokoelmien hoidosta	1,300	—		
			Siirros	923,904	85	5,045,632	30

		Siirros	923,904	85	5,045,632	30
	c	Palkkio suomalaisten ja ruotsalaisten kansakoulupoikien yhteisen torvisoittokunnan johtamisesta	900	—		
		b) Muut kustannukset.				
	c	Kanslian ja kouluhuoneist. vuokrat	57,926	—		
		Opetustarpeet, ...	20,000	—		
		Tarveaineet käsitöihin ja koulukeittiöihin	18,000	—		
		Uudet koulu-huonekalut ja vanhojen korjaus	9,000	—		
		Polttopuut ja niiden hakkaus . .	51,000	—		
		Valo	31,000	—		
		Vaatetusapua kaupungista oleville köyhille oppilaille . . .	34,000	—		
		Puhtaanapito	50,000	—		
		Kaupungin koulutalojen ja huoneistoj. kunnossapito 29,600: — Vuokrattujen koulutalojen ja huoneistoj. kunnossapito 8,500: —	38,100	—		
Valt:n päät. $^{17}/_{10}$ 1905 S:n $^{30}/_{12}$ 1907	*b*	Kansakoulusta päässeiden oppilaiden paikanvälitys	1,700	—		
S:n $^{15}/_{3}$ 1905	*b* & *c*	Määräraha Viaporissa ja sen läheisillä saarilla asuv. lasten käyttämiseksi kaupung. kansakouluissa	1,600	—		
	*c**	Huonekalut ja muu koulukalusto y. m. Kallion IV l. 15—17 olevaan uuteen kansakouluun	57,410	—		
	*c**	Huonekalut ja muu koulukalusto y. m. Ratakadun 8:ssa olevaan uuteen kansakouluun	38,442	—		
K. Asetus $^{5}/_{8}$ 1886	*b*	Apumaksut eläkkeen suorittam. Suomen kansak.opettajakunn.: 85 opettajalta à 50 mk 4,250: — 224 opettajattarelta à 37: 50 . . . . . 8,400: —	12,650	—		
		Siirros	1,345,632	85	5,045,632	30

		Siirros	1,345,632	85	5,045,632	30
	c & *d*	Ilmoitukset, lomakkeet, muu painatustyö ja sekal. menot . . .	8,000	—		
	c	Määräraha matkastipendeiksi . .	2,000	—	1,355,632	85
		5. Tylsämielisten lasten kasvatuslaitos.				
Valt:n päät. $^{11}/_{10}$ 1898	*b*	Määräraha suoritettavaksi 300 mk kultakin Perttulan tylsämielisten lasten laitokseen Helsingistä otetulta vapaaoppilaalta, yhteensä kuitenkin korkeintaan . . .	—	—	4,500	—
		6. Pahantapaisten lasten turvakodit.				
Valt:n päät. $^{30}/_{12}$ 1907	*b*	Bromarvin Bengtsårin kasvatuslaitos, arviolta	20,900	—		
Valt:n päät. $^{15}/_{10}$ 1901 S:n $^{30}/_{12}$ 1907 S:n $^{30}/_{12}$ 1908	*b* & *c*	Sipoon kasvatuslaitos, arviolta	10,400	—		
		Nummen kasvatuslaitos, arviolta	9,600	—		
		Lohjan kasvatuslaitos, arviolta	9,000	—		
		Wanajan kasvatuslaitos, arviolta	12,600	—		
S:n $^{22}/_{12}$ 1903 S:n $^{30}/_{12}$ 1907 S:n $^{30}/_{12}$ 1908	*b* & *c*	Porvoon pitäjän kasvatuslaitos, arviolta	9,200	—		
S:n $^{29}/_{12}$ 1905 S:n $^{30}/_{12}$ 1907 S:n $^{30}/_{12}$ 1908	*b* & *c*	Kemiön kasvatuslaitos tyttöjä varten, arviolta	12,600	—		
		Sammatin pikkukoulu.	9,100	—		
S:n $^{22}/_{12}$ 1903 S:n $^{30}/_{12}$ 1907 S:n $^{30}/_{12}$ 1908	*b* & *c*	Sipoon s:n	5,000	—		
S:n $^{29}/_{12}$ 1899 S:n $^{15}/_{10}$ 1901 S:n $^{30}/_{12}$ 1908	*b* & *c*	Yksityisten hoidettaviksi annetuista, arviolta	8,000	—		
		Lääkärinpalkkio tarkastuks., s:n	150	—	106,550	—
		Siirros	—	—	6,512,315	15

			Siirros		—	—	6,512,315	15
			7. Kansankirjastot ja lukusalit.					
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 3/4 1889 S:n 28/12 1906	b	1	Kirjastonhoitaja		4,000	—		
		2	Amanuenssia Kansankirjastossa, palkkiota à 1,900: —	3,800: —				
			korotusta 10 vuoden palveluksesta à 380	760: —	4,560	—		
		3	Amanuenssia (Kansankirjast.), palkkio à 1,900: —		5,700	—		
Valt:n päät. 30/12 1908	b	1	Amanuenssi (Lukusal.), palkkio . . .	1,200: —				
			korotusta 10 vuoden palveluksesta . . .	240: —				
			mieskoht. palkanlisäys	400: —	1,840	—		
		1	Amanuenssi (Lukusal.), palkkio . . .	1,200: —				
			korotusta 5 v:n palveluksesta	120: —	1,320	—		
		2	Amanuenssia (Lukusal.), palkkio 1,200: —		2,400	—		
		3	Ylimäär. s:n å 765: —		2,295	—		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 20/12 1888	b	1	Vahtimestari, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita		900	—		
S:n 30/12 1907	b	1	Toinen vahtimestari		1,200	—		
S:n 27/12 1895 S:n 28/12 1906	b	1	Talonmies, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita		360	—		
S:n 20/12 1902 S:n 30/12 1907	b	1	Siivoojatar, paitsi vap. asuntoa ja polttopuita		900	—		
S:n 29/12 1896 S:n 30/12 1907	b & c	1	Töölön haaraosaston johtaja, palkkiota	1,200: —				
			korotusta 5 v:n palveluksesta	120: —	1,320	—		
S:n 22/12 1898 S:n 26/9 1899	b	1	Tehtaankadun N:o 36 haaraosaston johtaja, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa . . .		200	—		
S:n 8/10 1907	b & c	1	Hermannin haaraosaston johtaja, paitsi vap. asuntoa, polttopuita ja valoa		900	—		
			Siirros		27,895	—	6,512,315	15

		Siirros	27,895	—	6,512,315	15
		1 Sörnäisten haaraosaston johtaja, palkkiota . . . . . 2,100: — korotusta 10 v:n palpeluksesta . . . . 420: —	2,520	—		
Valt:n päät. 26/9 1899 S:n 14/6 1906 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1908	b & c	1 Sörnäisten haaraos. amanuenssi	1,200	—		
		1 Ylimääräinen amanuenssi Sörnäisten haaraosastossa	765	—		
		1 Sörnäisten haaraosast. vahtimestari, paitsi asunt., polttop. ja valoa	720	—		
		3 haaraosastojen siivoojat., paitsi asunt., polttop. ja valoa à 160 mk	480	—		
		Haaraosastohuoneuksien vuokra .	7,100	—		
	c	Kirjat, aikakauskirjat ja sanomalehdet ynnä sitominen, arviolta	15,000	—		
	c*	Apulaiset luettelonteossa . . .	2,500	—		
	c	Polttopuut ja valo, arviolta . .	8,450	—		
		Palovakuutusmaksut, arviolta . .	300	—		
		Lumenajo, arviolta	500	—		
	c & d	Sekalaisia sekä arvaamattomia menoja, arviolta	5,000	—	72,430	—
		— *Smk 1,728,718: 84* —				
		X. Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset.				
		1. Kyydinpito.				
Kuv. resol. 14/4 1908 Välikirja 18/3 1909	b	Urakka, 4 hevosta	—	—	1,840	—
		2. Kruununverot.				
Resol. Kaup. valit. 19/12 1757 58 § K. S:in res. 15/5 1899	b	Karjavero ja kylvömaksu . . .	—	—	54	96
		Siirros	—	—	6,586,640	11

		Siirros	—	—	6,586,640	11
		3. Majoitus.				
Majoit. ohjes. $^{19}/_{1}$ 1876 Valt:n päät. $^{11}/_{3}$ 1879	*b*	Majoituskustannukset, arviolta .	—	—	421,768	50
		4. Majoituslautakunta.				
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{30}/_{12}$ 1907	*b* & *c*	1 Puheenjohtaja	2,400	—		
		1 Sihteeri	2,000	—		
		1 Majoitusmestari	2,000	—		
		1 Kielenkääntäjä	1,200	—		
		1 Vahtimestari	800	—		
	c & *d*	Tarverahat ja arvaamattomat menot, arviolta	600	—	9,000	—
		— *Smk 432,663: 46* —				
		XI. Vesijohto.				
		1. Hallinto ja käyttö.				
1908 v:n menosääntö	*b*	1 Vesijohtoinsinööri, palkkaa . . . . . 10,000: — Palkankorotusta 5 v:n palveluksesta . . . 1,000: — matkarahoja, arviolta 500: —	11,500	—		
		1 Apulainen, palkkaa	7,000	—		
		1 Kemisti, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita, palkkaa . . .	6,000	—		
	c	1 Kemistin apulainen, palkkaa .	3,600	—		
	b	1 Kirjanpitäjä palkkaa	4,800	—		
	c	Ylimääräisiä konttori- ja piirustaja-apulaisia, arviolta	9,000	—		
	b	1 Työmestari, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	2,400	—		
1908 v:n menosääntö	*b*	1 Putkimestari katujen putkiverkkoa varten, palkkaa	3,600	—		
	b	1 S:n yksityistöitä varten, palkkaa	3,000	—		
	b	1 Varastonhoitaja, palkkaa . . .	2,400	—		
		Siirros	53,300	—	7,017,408	61

		Siirros	53,300 —		7,017,408	61
Valt:n päät. 19/12 1899 S:n 28/12 1906	b	1 Ylikoneenkäyttäjä, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita 2,700: — mieskohtaista lisäystä 300: —	3,000 —			
1908 v:n menosääntö	b	2 Ensim. koneenkäytt., paitsi vap. asuntoa ja polttop., à 2,000: —	4,000 —			
		2 Toista koneenkäytt., paitsi vap. asuntoa ja polttopuita, à 1,700: —	3,400 —			
		4 Apulaiskoneenkäytt, paitsi vap. asuntoa ja polttopuita, à 1,200: —	4,800 —			
Valt:n päät. 29/12 1891 S:n 20/12 1902	b	1 Säiliönvartija, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	500 —			
	c	Pumppulaitoksen käyttökustannus, arviolta	50,000 —			
		Siiviläin käyttökustannus, arviolta	12,000 —			
		Seisotusaltaiden käyttökustannus, arviolta	70,000 —			
		Vesimittarien lukeminen ja tarkastus, arviolta	9,500 —			
		Mittaukset ja tutkimukset laajennuksia varten, arviolta . . .	1,500 —			
		Palovakuutusmaksut, arviolta	2,800 —			
Välikirjan muk.	b	Vantaan joen viereisen suojelusalueen vuokra	350 —			
K. S:in resol. 7/5 1895 S:n s:n 9/5 1908	b	Vanhankaupungin Siltasaaren vuokra	650 —			
Välikirjan 1/6 1909	b	Vesijohtokonttorin huoneiston vuokra ynnä siivoominen ja valo, arviolta	7,000 —			
	c	Tarverahoja, arviolta	4,500 —			
		Veroja Helsinginpitäjän kunnalle, arviolta	800 —			
		Kustannuksia laboratoriosta, arviolta	4,000 —			
		Kustannuksia verolippujen ja laskujen jakamisesta ja perimisestä, arviolta	900 —			
		Kustannuksia hevosaltaiden hoidosta, arviolta	3,000 —			
	c*	Kustannuksia yksityisistä johtoyhdistyksistä ja vesimittarien asettamisesta, arviolta	130,000 —		366,000	—
		Siirros	—	—	7,383,408	61

		Siirros	—	—	7,383,408	61
		2. Kunnossapito ja korjaus.				
	c	Vesijohtolaitoksen rakennuksien, aitauksien, sulkujen, koneiden ja johtotorvien korjaus ja kunnossapito, arviolta	40,000	—		
		Vesimittarien korjaus ja tarkistus, arviolta	6,000	—	46,000	—
		3. Uutisrakennukset.				
Valtnp: äät. 15/6 1909	*b**	Laboratoriorakennus Vanhankaupungin vesilaitoksen yhteyteen	13,000	—		
	*c**	Sähkövoimansiirtoon kuuluvain transformaattorien ja tarpeellisten konetaulujen asettaminen Vanhaankaupunkiin	6,000	—		
		Rakennus ja aparaatti kalkin itsetoimivaa ja vhtäjaksoista sekottamista varten raakaveteen sekä kalkin säilytyssuoja	18,000	—		
		Kahden seisotusaltaan rakentaminen sekä siitä aiheutuvat muutosrakennustyöt, tulo-, huuhtelu- ja tyhjennysjohtojen sekä sulkuventtiilien y. m. laittaminen	112,000	—		
		Uusi, 800 millimetrin läpimittainen raakaveden tulojohto joesta seisotusaltaisiin	54,500	—		
		300 hevosvoiman turbiinilaitosynnä regulaattori ja sähkögeneraattori	52,000	—	255,500	—
		4. Putkiverkon laajentaminen ja vesimittarien osto.				
	*c**	Vesijohto Nimrodinkadun alle L. Viertotieltä Lastenhoitoyhdistyksen tontille (uusi) . .	10,150	—		
		Siirros	10,150	—	7,684,908	61

		Siirros	10,150	—	7,684,908	61
	c*	Vesijohto Ruoholahdenkadun alle Köydenpunojan- ja Kalmistonkadun välille (uusi)				
		S:n Hietalahdenkadun alle Ruoholahdenkadulta Antinkadulle sekä viimeksi mainitun kadun alle Abrahaminkadulle (osittainen putkien vaihto)	4,600	—		
		S:n Hietalahdenkadun alle Antin- ja Bulevardikadun välille (putkien vaihto)	44,000	—		
		S:n Nikolainkadun alle Oiko- ja Vironkadun välille (putkien vaihto)	7,000	—		
		S:n Elisabetinkadun alle Nikolain- ja Mauritsinkadun välille (putkien vaihto)	7,650	—		
		S:n Mariankadun alle Elisabetin- ja Vironkadun välille (putkien vaihto)	12,000	—		
		S:n Konstantininkadun alle Oiko- ja Vironkadun välille sekä Kirkkokadulta osote N:on 1 (putkien vaihto)	4,500	—		
		S:n Mauritsinkadun alle Kruunuhaan- ja Maneesikadun välille (putkien vaihto)	9,800	—		
		S:n Maneesikadun alle Konstantinin- ja Mauritsinkadun välille (putkien vaihto)	3,600	—		
		S:n Pohjoisrannan alle Kirkkokadulta osote N:on 16 (putkien vaihto)	2,400	—		
		S:n Rauhankadun alle Nikolain- ja Konstantininkadun välille (putkien vaihto)	5,800	—		
		S:n Runeberginkadun alle Tunturilaakson ja Isontorin pohj. laidan välille (uusi)	6,400	—		
		S:n Viidennen linjan alle Porthaninkadun ja I. Viertotien välille (uusi)	104,400	—		
		S:n Porvoonkadun lounaispuolen alle Kristiinan- ja Kajaaninkadun välille, Viipurinkadun alle	18,000	—		
		Siirros	240,300	—	7,684,908	61

		Siirros	240,300	—	7,684,908	61
	c*	Kajaanin- ja Kotkankadun välille, Kotkankadun ja sen jatkoksen alle Viipurinkadun ja Vesisäiliöön vievän tien välille sekä viimeksi mainitun Vesisäiliöön vievän tien alle (uusi)	110,800	—		
		Vesijohto Kaarlonkadun alle Viidennen linjan ja Helsinginkadun välille (uusi)	21,200	—		
		S:n Castréninkadun alle I. Papin- ja Kaarlonkadun välille (uusi)	5,750	—		
		S:n I. Papinkadun alle Viidenneltä linjalta Castréninkadulle (uusi)	10,600	—		
		S:n Porthaninkadun alle Viidennen linjan ja Agricolankadun välille (uusi)	6,000	—		
		S:n Fredriksberginkadun alle I. Viertotien ja Pengerkadun välille (uusi)	5,000	—		
		S:n Aurorankadun alle Museo- ja Nervanderinkadun välillä sekä Freesen- ja Arkadiankadun välille (uusi)	12,300	—		
		S:n Nervanderinkadun alle Ainon- ja Tunturilaaksonkadun välille (uusi)	17,300	—		
		S:n Cygnaeuksenkadun alle Töölön- ja Nervanderinkadun välille (uusi)	8,900	—		
		S:n Floorantien alle Toivon- ja Sallinkadun välille (uusi) . .	3,750	—		
		S:n Toivokadun alle (uusi) . . .	6,350	—		
		S:n Meilahdenkadun alle Töölön- ja Topeliuksenkadun välille (uusi)	12,400	—		
		S:n Rehbinderintien alle Perämiehenkadun ja Edelfeltintien välille sekä Hornin- ja Armfeltintien välille (uusi) . .	9,100	—		
		S:n Edelfeltintien alle Rehbinderin- ja Armfeltintien välille (uusi)	11,800	—		
		Siirros	481,550	—	7,684,908	61

		Siirros	481,550 —	7,684,908	61
	c*	S:n Hornintien alle Rehbinderin- ja Armfeltintien välille (uusi)	1,950 —		
		S:n Arkadiankadun alle I. Heikin- ja E. Rautatienkadun välille (uusi)	4,800 —		
		S:n Haapaniemenkadun alle osote N:osta 4 Sörnäisten Rautatielle (uusi)	1,700 —		
		S:n Siltavuorenpengermän alle Nikolainkadulta Unioninkadulle (uusi)	13,700 —		
	c	Vesimittarien ostoon, arviolta	20,000 —	523,700	—
		5. Sekalaista.			
Valt:n päät. 30/12 1908	b*	Jatkuviin pohjavesitutkimuksiin	20,000 —		
	c*	Työkalujen ja kaluston ostoon, arviolta	9,000 —		
		Putkiverkon, sulkuventtiilein ja paloputkien täydennys, arviolta	2,000 —		
		Vapaan kaivon laittaminen Sörnäisten Rantatien vier., arviolta	700 —	31,700	—
		— Smk 1,222,900: — —			
		XII. Kauppahallit.			
		1. Rantatorin kauppahalli.			
Valt:n päät. 29/10 1899 S:n 30/12 1907	b	1 Tarkastusmies, palkk. 1,350: — vaatetusapua . . . 150: —	1,500 —		
	c	1 Renki, palkkaa	1,200 —		
		Valaistus, arviolta	3,300 —		
		Sekalaisia kuluja, s:n	700 —	6,700	—
		Siirros	— —	8,247,008	61

		Siirros	—	—	8,247,008	61
		2. Hietalahdentorin kauppahalli.				
Valt:n päät. $^{22}/_{12}$ 1903 S:n $^{30}/_{12}$ 1907	*b*	1 Tarkastusmies, palkk. 1,350: — vaatetusapua . . . 150: —	1,500	—		
	c	1 Renki	1,200	—		
		Valaistus, arviolta	3,100	—		
		Sekalaisia kuluja, arviolta . . .	500	—	6,300	—
		3. Länsi Rannan N:o 10 kauppahalli.				
Valt:n päät. $^{30}/_{12}$ 1904 S:n $^{30}/_{12}$ 1907	*b*	1 Tarkastusmies, palkk. 1,350: — vaatetusapua . . . 150: —	1,500	—		
	c	Valaistus, arviolta	1,500	—		
		Sekalaisia kuluja, puhtaanapito, s:n	600	—	3,600	—
		4. Kasarmintorin kauppahalli.				
Valt:n päät. $^{28}/_{12}$ 1906 S:n $^{30}/_{12}$ 1907	*b*	1 Tarkastusmies, palkk. 1,350: — vaatetusapua . . . 150: —	1,500	—		
	c	1 Renki	1,200	—		
		Valaistus, arviolta	3,500	—		
		Sekalaisia kuluja, s:n	600	—	6,800	—
		— Smk 23,400: — —				
		XIII. Yleiset työt.				
		1. Rakennukset ja talot.				
		Korjaus ja kunnossapito.				
	c	Lumenkuljetus kaup. taloista . .	6,000	—		
		Katajanokan Tulli- ja Pakkahuoneen korjaus	4,000	—		
		Korttelissa N:o 181 olevain uimahuoneiden uusi kansitus ja erinäiset korjaukset	2,500	—		
		Raatihuoneryhmän erinäiset sisäiset korjaustyöt	4,000	—		
	*c**	Kansankirjaston erinäiset sisäiset korjaustyöt	3,550	—		
		Aleksanterinkadun 22:ssa ja 24:ssä polisilaitoksen käytettävänä olevain huoneistojen erinäiset sisäiset korjaustyöt	4,000	—		
		Pengerkadun 5:ssä s:n s:n . . .	2,000	—		
		Siirros	26,050	—	8,263,708	61

		Siirros	26,050 —	8,263,708	61
		Ratakadun 10:ssä poliisilaitoksen käytettävänä olevain huoneistojen erinäiset sisäiset korjaus- ja linoleumityöt	5,000 —		
		Etsivän osaston vankilan tuuletuslaitokset sekä maalaustyö .	4,750 —		
		Eteläisen ja pohjoisen palotornin sekä paloasemain erinäiset korjaustyöt	5,000 —		
	c*	Marian sairaalan erinäiset korjaustyöt	16,700 —		
		Kasarmintorin kauppahallin sisä- ja ulkopuolinen korjaus (levytyöt, rappaus ja maalaus) . .	6,750 —		
		Makasiininrannan tavaravajan korjaustyöt	3,200 —		
		Länsirannan ent. Tulli- ja Pakkahuoneen erinäiset korjaustyöt	4,000 —		
	c	Sekalaiset korjaustyöt	43,495 —	114,945	—
		Uutisrakennukset.			
Valt:n päät. 11/2 1908	b*	Uusi työ- ja vaivaistalo	700,000 —		
S:n 8/9 1908	b*	Uusi kaasutehdas	800,000 —		
S:n 4/6 1907	b*	Kaasutehtaan kehäjohto	100,000 —		
	c*	Kunnallinen sähkötehdas . . .	950,000 —		
	c*	Hakaniementorin uusi kauppahalli	150,000 —		
S:n 11/5 1909	b*	Marian sairaalan laajennus . . .	160,000 —		
S:n 7/9 1909	b*	Kallion uusi kansankirjasto . .	100,000 —		
S:n 2/2 1909	b*	Ratakadun uusi kansakoulutalo .	225,000 —		
S:n 27/11 1906	b*	Kallion s:n s:n	310,000 —		
S:n 16/6 1908	b*	Oulunkylän kartanon osto . . .	357,000 —		
S:n 16/6 1908 Kauppakirjan muk.	b*	Fabianinkadun tontin N:o 1 lunastus	360,000 —		
Valt:n päät. 16/6 1908 Kauppakirjan muk.	b*	Vilhonkadun kolmen tontin lunastus	1,077,000 —		
	c*	Tehtaankadun kansakoulun maalaus	8,000 —		
Valt:n päät. 11/5 1909	b*	Marian sairaalan talousrakennusten muutostyöt	8,000 —		
		Siirros	5,305,000 —	8,378,653	61

		Siirros	5,305,000	—	8,378,653	61
Valt:n päät. 11/5 1909	*b**	Uusi keittiönsisustus, uudet pesukoneet y. m. vastamainittuun rakennukseen	30,000	—		
	*c**	Toukolan uusi kansakoulutalo, lisämääräraha	10,300	—		
		Saman ulkohuoneet, tasoitus ja aitaus	5,350	—		
		Pesutupa Ratakadun tontille N:o 10 (poliisitalo)	4,250	—		
Valt:n päät. 5/10 1909	*b**	Kallion kansakoulutalon leikkikentän tasoitus	13,100	—		
S:n 15/6 1909	*b**	Vesi- ja viemärijohtojen laittaminen Kallion kunnallisiin työväenasuntoihin sekä pihamaan tasoitus	18,000	—	5,386,000	—
		2. Kadut ja yleiset paikat.				
		Korjaus ja kunnossapito.				
	*c**	Kauppatorin länsiosan pohjoisen kolmion kiveäminen parhailla tellikkakivillä	8,000	—		
		Rautatientorin pohjoisosan kohottaminen ja kiveäminen ketokivillä.	35,000	—		
		Hietalahden etelärannan uudestaan kiveäminen ketokivillä .	4,800	—		
		Erinäisten kaupungille kuuluvain katuosain viereisten kaiteiden uudestirakentaminen ja korjaus	9,000	—		
		I. Viertotien levittäminen täyteen määräänsä niillä paikoilla, joiden kohdalla uutisrakennuksia jo on tehty tai vastedes tehdään	15,000	—		
	c	Erinäisiä korjaustöitä	15,000	—	86,800	—
		Siirros	—	—	13,851,453	61

		Siirros	—	—	13,851,453	61
		Uutistyöt.				
		Jalkakäytävän laittaminen kaukaupungin osaan Laivastokadun pohjoispengertä sekä tämän osan viertäminen	10,850	—		
		Kaupungille kuuluvan L. Satamakadun osan tasoitus ja viertäminen	5,400	—		
		Kaupungille kuuluvan Tehtaan- ja Merikadun välisen Laivurinkadun osan kiveäminen ketokivillä	12,700	—		
	*c**	Kaupungille kuuluvain 4 linjan osain viertäminen tontin N:o 5 viereltä korttelissa N:o 318 sekä pitkin koko korttelia N:o 319 .	9,300	—		
		Sörnäisten Rantatien kiveäminen ketokivillä Lintulahden- ja Vilhonvuorenkadun väliltä . . .	19,500	—		
		10 metrin levyisen ajotien kiveäminen parhailla tellikkakivillä Rahapajanrannan itäosan ulkolaitaa pitkin	40,800	—		
		Rahapajanrannan kahden ulommaisen rautatieraiteen pitentäminen itäänpäin sekä uuden yhdysraiteen laskeminen ensinmainittujen ja pääradan välille Katajanokalla	18,800	—		
Valt:n päät. $^2/_2$ 1909	*b**	Kaarlenkadun tasoitus 5 linjan ja Helsinginkadun väliltä . . .	89,000	—		
		Pääskykadun samoin Sturenkadulta korttelin N:o 367 osotenumeroon 8	9,000	—		
	*c**	5 linjan samoin I. Viertotien ja Porthaninkadun väliltä . . .	75,000	—		
		Viipurinkadun samoin Porvoon- ja Kotkankadun väliltä	36,700	—		
		Siirros	327,050	—	13,851,453	61

		Siirros	327,050	—	13,851,453	61
		Porvoonkadun lounaispuolen tasoitus Kristiinan- ja Viipurinkadun väliltä	7,500	—		
		I. Papinkadun samoin 5 linjan ja Castréninkadun väliltä . . .	21,000	—		
	*c**	Castréninkadun samoin L. Papinkadun ja Kaarlenkadun väliltä	10,600	—		
		Franzéninkadun samoin Flemingin- ja Kaarlenkadun väliltä .	13,500	—		
		Agricolankadun samoin Kaarlen- ja Porthaninkadun väliltä . .	22,200	—		
		Porthaninkadun samoin 5 linjan ja Agricolankadun väliltä . .	38,000	—		
Valt:n päät. $^2/_2$ 1909	*b**	Auborankadun samoin Museo- ja Arkadiankadun väliltä . . .	68,600	—		
		Nervanderinkadun samoin Ainon- ja Tunturilaaksonkadun väliltä	62,300	—		
		Töölönkadun samoin Auroran- ja Dagmarinkadun väliltä . . .	5,500	—		
		Runeberginkadun samoin Tunturilaaks.- ja Hesperiankad. väliltä	51,400	—		
		Cygnaeuksenkadun samoin Töölön- ja Nervanderinkadun väliltä	21,700	—		
		Meilahdenkadun samoin Töölön- ja Topeliuksenkadun väliltä .	11,800	—		
		Floorantien samoin korttelin N:o 525 viereltä	8,400	—		
	*c**	Toivonkadun samoin L. Viertotien ja Floorantien väliltä	6,100	—		
		L. Viertotien samoin korttelin N:o 525 viereltä	13,500	—		
		L. Viertotien samoin korttelin N:o 446 viereltä	15,000	—		
		Sallinkadun samoin L. Viertotien ja Floorantien väliltä	19,400	—		
		Arkadiankadun samoin L. Henrikkadun ja E. Rautatienkadun väliltä	10,700	—		
		Rehbinderintien samoin Perämiehenkad. ja Armfeltintien väliltä	12,000	—		
		Siirros	746,250	—	13,851,453	61

		Siirros	746,250	—	13,851,453	61
	c*	Edelfeltintien tasoitus Rehbinderin- ja Armfeltintien väliltä	7,500	—		
	c*	Ehrensvärdintien samoin Tehtaankadun ja Rehbinderintien väliltä	2,000	—		
	c*	Hornintien samoin Rehbinderintien ja Tehtaankadun väliltä .	1,900	—		
	c*	Unioninkadun ja Siltavuorenpengermän välisen tien samoin .	12,000	—	769,650	—
		3. Kanavat ja viemärit.				
		Korjaus ja kunnossapito.				
	c	Erinäisiä korjauksia	29,000	—		
	c*	Täydennystöitä	5,000	—	34,000	—
		Uutistyöt.				
	c*	Lokaveden puhdistuslaitoksen rakentaminen Eläintarhaan . .	47,400	—		
	c*	Katkaiseva kanava rautatien alueelta Siltavuoren satamaan . .	47,000	—		
	c*	Katkaiseva kanava pitkin Pohjoisrantaa korttelin N:o 8 tontilta N:o 2 Elisabetinkadulle päättyen Uudenmaan pataljoonan kasarmin luo	18,400	—		
Valt:n päät. 2/2 1909	b*	Viemärikanava Kaarlenkadun alle korttelin N:o 327 tontilta N:o 2 V linjalle ja saman korttelin tontilta N:o 4 Helsinginkadun alaiseen kanavaan	18,000	—		
	c*	S:n V linjan alle Porthaninkadulta I. Viertotien alaiseen kanavaan	13,300	—		
	c*	S:n Viipurinkadun alle korttelin N:o 373 tontilta N:o 14 Kotkankadun alaiseen kanavaan . .	9,600	—		
		Siirros	153,700	—	14,655,003	61

		Siirros	153,700	—	14,655,003	61
	c*	Kanavan kaivaminen Castréninkadun alle I. Papinkadulta Kaarlenkad. alaiseen kanavaan	6,200	—		
		S:n Agricolankadun alle korttelin N:o 335 tontilta N:o 7 Fleminginkadun alaiseen kanavaan .	3,100	—		
		S:n Porthaninkadun alle Agricolankadulta V linjan alaiseen kanavaan	7,000	—		
Valt:n päät. 2/2 1909	b*	S:n Auroranka dun alle tontilta N:o 12 Museokadun alaiseen kanavan sekä Freesenkadulta Arkadiankadun kanavaan . . .	8,800	—		
	c*	S:n Nervanderinkadun alle korttelin N:o 404 tontilta N:o 6 Ainonkadulle sekä edellä mainitun kadun korttelin N:o 407 tontin N:o 5 ja korttelin N:o 425 tontin N:o 12 välille . . .	11,900	—		
		S:n Runeberginkad. alle Tunturilaakson- ja Apollonkadun välillä	9,400	—		
		S:n Runeberginkadun alle korttelin N:o 475 osotenumerosta N:o 44 Dunckerinkadulle . . .	8,700	—		
		S:n Cygnaeuksenkadun alle korttelin N:o 435 tontilta N:o 12 Museokadun alaiseen kanavaan	3,100	—		
		S:n Floorantien alle Sallin- ja Toivonkadun välille	9,300	—		
		S:n Sallinkadun alle L. Viertotieltä Floorantien alaiseen kanavaan	3,000	—		
		S:n Arkadiankadun alle E. Rautatienkadulta L. Hnrikinkadun alaiseen kanavaan	4,600	—		
		S:n Rehbinderintien alle osotenumerosta 23 Hernesaarenkadun alaiseen kanavaan sekä osotenumerosta 15 Armfeltintien alaiseen kanavaan . . .	7,200	—		
		S:n Edelfeltintien alle osotenumerosta 7 Armfeltintien alaiseen kanavaan sekä osotenumerosta 13 Hornintien alaiseen kanavaan	5,700	—		
		Siirros	241,700	—	14,655,003	61

		Siirros	241,700	—	14,655,003	61
c*		Viemärikanava Hornintien alle Rehbinderintieltä Tehtaankadun alaiseen kanavaan	5,300	—		
		S:n Siltavuorenpengermän alle Kaisaniemen puist. olev. kanav.	8,400	—		
		S:n Nimrodinkadun alle korttelin N:o 513 tontilta N:o 6 L. Viertotien alaiseen kanavaan . .	4,700	—		
		Kanavan jatkaminen Hautausmaan viereisen täytteen läpi	3,000	—		
		Viemärikanava Hagan ja Brå-vallan alueiden halki Humallahteen	5,600	—	268,700	—
		4. Tiet.				
		Korjaus ja kunnossapito.				
c		Erinäisiä korjauksia	10,000	—		
c*		Sörnäisten niemekkeelle vievän tien vierroksen korjaus . . .	4,800	—	14,800	—
		5. Viertotiet.				
		Korjaus ja kunnossapito.				
c		Erinäisiä korjauksia	—	—	15,000	—
		6. Satamat.				
		Korjaus ja kunnossapito.				
c		Erinäisiä korjauksia	25,000	—		
		Alasmenosillat jäille ynnä laiturien ja jäärailojen kaiteet . .	5,000	—		
		Satamain ruoppaus	20,000	—		
c*		Mutavarastopaikan järjestäminen Sörnäisten niemekkeen itärannalle	10,000	—		
		Katajanokan pohjoisrannan väliaikaisten siltain korjaus . . .	3,500	—		
		Siirros	63,500	—	14,953,603	61

		Siirros	63,500	—	14,953,603	61
	c*	Keittohuoneenrannan sekä eteläisen laiturin korjaus	3,200	—		
		Makasiininrannan kiveyksen y. m. korjaus	1,650	—		
		Siltavuorenrannan väliaikaisten siltain korjaus	3,400	—		
		Neitsytpolun päässä olevan purkaussillan korjaus	2,000	—		
		Kahden Sörnäisten satamassa olevan tihtaalin korjaus	1,750	—	75,500	—
		Uutistyöt.				
Valt:n päät. 15/6 1909	b*	Katajanokan laituritöiden päättämiseen	40,000	—		
	c*	Laiturireunuksen teettämiseen Hietalahden kääntösillasta 150 metrin pituudelta pohjoiseen pitkin Ruoholahden rantaa	180,000	—		
		Hakaniemenrannan pohjoisosa, jälellä oleva osa rakennusta varten arvioitua rahamäärää	54,000	—		
		Pesuhuoneiden kytkeminen Humalkarille sekä käytäväsillan rakentaminen tämän ja Humallahden rannan välille	4,700	—	278,700	—
		7. Istutukset.				
		Korjaus ja kunnossapito.				
		Istutusten ja taimistojen kunnossapito	80,000	—		
		Eläintarhan urheilukentän samoin	1,000	—		
		Punanotkon urheilukentän samoin	450	—		
	c	Eläintarhan kahden makin puhtaanapito	324	—		
		Polttopuut kaupunginpuutarhan asuinrakennuksiin	800	—		
		Kaupunginpuutarhan valaistus	150	—		
	c*	Henrikinpuiston puiden varustaminen suojusristikoilla	1,950	—		
		Vanhempien nurmien uudistamin.	3,000	—		
	c	Aitauksien kunnossapito	3,000	—		
		Siirros	90,674	—	15,307,803	61

		Siirros	90,674	—	15,307,803	61
	c*	Mullanvalmistus kaup. istutuksia varten	3,500	—		
	c	Talvipuutarhan kunnossapito . .	6,000	—		
		Työkalujen osto ja korjaus . . .	2,500	—		
		Alpin kuntoonpano ja kunnossapito	2,500	—		
		Pienempiä korjaustöitä kaupunginpuutarhassa	3,500	—		
	c*	Tehtaanpuiston kasvihuoneiden korjaus	1,350	—		
		Konstantininkadun istutuksen kuntoonpano	150	—	110,174	—
		Uutistyöt.				
		Eläintarhan urheilukentän tasoitustöiden lopettaminen . . .	9,700	—		
Valt:n päät. $^{5}/_{10}$ 1909	b*	Ajotien teko Eläintarhaan rautatien länsipuolitse Pasilaan	32,800	—		
		Makin ja pukeutumispaviljongin laittaminen Eläintarhaan . . .	10,000	—		
		Savilan taimiston kuntoonpano	2,500	—		
		Punanotkon tasoitustöiden jatkaminen	5,000	—		
	c*	Haapaniemen tasoitus- ja istutustöiden lopettaminen	6,000	—		
		Kelkkaratain laittaminen . . .	1,600	—		
		Kaupungin puutarhaan vievän vesijohdon pääputken uudistaminen	2,500	—	70,100	—
		8. Puhtaanapitolaitos.				
		Korjaus ja kunnossapito.				
		Kaatopaikkain ja laiturien kunnossapito	5,000	—		
		Vartijain palkat	7,000	—		
	c	Makkien ja käymäläin puhtaanapito	15,000	—		
		Makkien ja käymäläin korjaus .	2,000	—		
		Kaupungin yleisten paikkain ja katuosuuks. y. m. puhtaanapito	105,000	—		
		Siirros	134,000	—	15,488,077	61

		Siirros	134,000	—	15,488,077	61
		Keskikaupungin katujen kasteleminen	10,000	—		
		Viertoteiden puhtaanapito	35,000	—		
c		Kaivopuiston s:n	1,000	—		
		Teiden s:n	16,000	—		
		Venesatamain s:n	700	—		
		Jäiden s:n	1,500	—	198,200	—
		9. Yleinen makkien puhtaanapito.				
		Palkkoja, miehistö ja ajomiehet	117,500	—		
		10 hevosen ruoka	7,600	—		
c		Sekal. menoja desinfisioimistarpeisiin ja työkaluihin y. m.	7,800	—		
		Ajokalujen, rikkalaatikkojen, läkkisäiliöiden ja kansien korjaus	12,080	—		
		Rautatierahteja	20,000	—		
		Ostettava:				
c*		200 makkiastiastoa kansineen sekä 200 galvanoidusta levystä tehtyä rikkalaatikkoa	15,450	—		
		10 käväistysten kuljetusrattaat	3,250	—	183,680	—
		10. Työkalut.				
c		Erinäisiä ostoja ja korjauksia	7,000	—		
c*		Kahden kadunkasteluvaunun osto	3,000	—	10,000	—
		11. Sekalaista.				
		Hengenpelastuskalujen, halkomittain y. m. kunnossapito	4,000	—		
c		Pesulaiturien ja pesuhuoneiden korjaus ja kunnossapito	10,000	—		
c*		T-muotoisen laiturin kahden pesuhuoneen sekä Katajanokan pesuhuoneen korjaus	3,600	—	17,600	—
		— Smk 7,633,849: — —				
		Siirros	—	—	15,897,557	61

				Siirros	—	—	15,897,557	61
				XIV. Eläkkeitä ja apurahoja.				
Maistr. päät.	18/2	1863	b	Maistraatinsihteerintytär M. K. Wirzenius	266	67		
S:n	30/10	1867	b	Kaup. viskaalinleski I. C. Winter	300	—		
Valt:n päät.	9/2	1875	b	Neuv.mies H. L. Chronsin 3 lasta	600	—		
S:n	9/5	1893	b	Ent. ylimääräinen kaupunginvouti Moses Lindberg	400	—		
S:n	16/3	1893	b	Palokonstaapelinleski Gustava Hukkanen	120	—		
S:n	3/10	1893	b	Rahatoimikamarin sihteerin O. Ehrströmin alaikäinen poika .	200	—		
S:n	16/5	1899	b	Vahtimestarintytär Erika Aleksandra Rosenström	120	—		
S:n	19/11	1895	b	Metsänvartij:leski Maria Eriksson	120	—		
S:n	3/12	1895	b	Kaup.palvelijanleski E. J. Tång .	120	—		
S:n S:n	20/10 6/6	1896 1905	b	Ent. reaalikoulunvahtimestari F. M. Lindqvist	450	—		
S:n	22/4	1902	b	Satamavahtimestar.leski Eva Hagman	144	—		
S:n	26/5	1903	b	Kaupunginpalvelijanleski Adolfina Fagerholm	120	—		
S:n S:n	20/2 30/12	1903 1907	b	Ruiskumestar.leski Sofia Nyström ja hänen alaikäiset lapsensa .	600	—		
S:n	20/5	1904	b	Ent. satamavahtimestari Johan Edvard Stenman	400	—		
S:n	8/3	1904	b	Kaup.palvelijanleski A. M. Olin .	120	—		
S:n	13/9	1904	b	Vahtimestarinleski M. E. Roskvist	120	—		
S:n	15/3	1905	b	Opettajatar Maria Hertz. . . .	1,000	—		
S:n	6/6	1905	b	Siivoojatar K. C. Sundmark . .	300	—		
S:n	9/5	1905	b	Rakennusmestarinleski A. M. Nyholm lapsineen	300	—		
S:n	12/12	1905	b	Järjestysmiehenleski Karolina Wilhelmina Rönneberg . . .	200	—		
S:n	29/12	1905	b	Siivoojatar Hedvig Kristina Lindgren	230	—		
S:n	13/2	1906	b	Entinen vesijohtoinsinööri C. Hausen	3,000	—		
S:n	21/5	1906	b	Ent. Työ- ja Vaivaistalon johtaja, kunnallisneuvos C. E. Degerholm	4,500	—		
				Siirros	13,730	67	15,897,557	61

				Siirros	13,730	67	15,897,557	61
Valt:n päät.	21/5	1906	b	Ent. vahtimestari Henrik Gustaf Forsblom	600	—		
S:n	13/11	1906	b	Leskirouva Karin Calonius	2,400	—		
S:n	13/11	1906	b	S:n Anna Lovisa Lindberg	2,400	—		
S:n	13/11	1906	b	Alaik. Karl Axel Robert Lindberg	1,200	—		
S:n	13/11	1906	b	Alaik. Karin Lindberg	1,200	—		
S:n	13/11	1906	b	Leskirouva Frideborg Nordlin	1,200	—		
S:n	13/11	1906	b	Alaik. Karl Torsten Nordlin	600	—		
S:n	13/11	1906	b	Leskirouva Ida Natalia Kullberg	600	—		
S:n	13/11	1906	b	Wilhelmina Kulmala	360	—		
S:n	13/11	1906	b	Karl Gustaf Törnqvist	500	—		
S:n	27/11	1906	b	Ent. Työ- ja Vaivaistalon taloudenhoitajatar Maria Sofia Ekholm	500	—		
S:n	26/3	1907	b	Ent. vahtimest. G. A. Winqvist	1,000	—		
S:n	4/6	1907	b	Entinen vahtimestari Axel Törnström	400	—		
S:n	11/6	1907	b	Ent. vahtimestari Frans Hasselberg	600	—		
S:n	17/9	1907	b	Leski Amalia Adolfina Johansson	144	—		
S:n	8/10	1907	b	Ent. kaup. palv. A. V. Nyberg	720	—		
S:n	19/11	1907	b	Ent. Maistraatin kanslisti Amanda Cajander	1,200	—		
S:n	14/1	1908	b	Tarkastusmiehenleski Augusta Meriläinen	300	—		
S:n	28/1	1908	b	Varastonhoitajanleski Katharina Kristina Åhlqvist	300	—		
S:n	11/2	1908	b	Ent. amanuenssi Viktorine Sundvall	400	—		
S:n	25/2	1908	b	Ainestenhoitajanleski Matilda Heinola ja hänen alaikäiset lapsensa	450	—		
S:n	28/4	1908	b	Kirvesmies Johan Åvist	400	—		
S:n	16/6	1908	b	Kaasutehtaantyömies David Ellenberg	400	—		
				S:n Jakob Wänthär	400	—		
				Alaikäinen Aimo August Löfgren	120	—		
S:n	1/12	1908	b	Sairaanhoitajatar Edla Ahtikoski	600	—		
S:n	1/12	1908	b*	Sairaanhoitajatar Elin Hjorth	300	—		
S:n	15/12	1908	b	Raatihuoneenarkiston ent. aktuaari J. Öhrnberg	2,000	—		
S:n	15/12	1908	b	Vahtimest. leski Johanna Ström	120	—		
S:n	30/12	1908	b	Kansak. opettajatar Anna Nystedt	750	—		
S:n	16/3	1909	b	Työmies Karl Johansson	400	—		
				Siirros	36,294	67	15,897,557	61

				Siirros	36,294	67	15,897,557	61
Valt:n päät.	8/6 1909	b		Tohtorinrouva Olga Juslin . . .	880	—		
				Hallinvahtimest. J. A. Björkholm	600	—		
				Maistraatinvahtimestari C. G. Lindqvist	600	—		
S:n	15/6 1909	b		Maistraatinvahtimestari Alfred Karlsson	900	—		
				Työmies Adolf Konstantin Renfors	600	—		
S:n	21/9 1909	b		Työmies Herman Pallonen . . .	240	—		
S:n	5/10 1909	b		Työmies Jaakko Salmio	400	—		
S:n	19/10 1909	b		Työpäällysmiehen leski Otteliana Gustava Pelat	180	—	40,694	67
				— Smk 40,694: 67 —				

XV. Sekalaiset menot.

Valt:n päät.	9/10 1875	b		Kaupungin tilien tarkastamiseen.	6,100	—		
S:n	30/12 1908							
S:n	14/1 1902	b		Kaupungin irtaimen omaisuuden katselmukseen	800	—		
				Polttoaineita, arviolta	5,000	—		
		c		Valaistus, siihen luettuina juhlavalaistukset, arviolta	5,000	—		
				Myrskynvarotussähkösanom., arv.	250	—		
				Palovakuutusmaksut, arviolta . .	13,000	—		
S:n	30/12 1907	b		Kustannukset kunnallisen asetuskokoelman julkaisemisesta . .	2,200	—		
S:n	21/12 1897	b		Määräraha henkikirjurille, arvi-				
S:n	17/12 1907			olta	5,000	—		
		c		S:n henkikirjurin huoneiston siivoomiseen	180	—		
Helsingin kalastussääntö 1/2 1890		b		Palkkio 2:lle kalastuksen kaitsijalle, arviolta	900	—		
Valt:n päät.	21/12 1897			Puutavarain lauttauksen valvomisesta kaupungin satama-alueella	150	—		
S:n	27/2 1906	b		Kustannuksia Kumtähdestä, Meilahdesta, Grejuksesta Oulunkylästä ja Böhlestä arviolta . .	7,000	—		
		c		Kustannuksia Henrik Borgströmin kansanpuist. Turholmassa, arv.	2,900	—		
		c		Palkkio talonisännöitsijälle . . .	1,800	—		
S:n	21/11 1885	b		Palkkiota lainoppineelle varattomien avustajalle	4,000	—		
S:n	3/12 1907							
		c		Määräraha Vankeusyhdistyksen turvakodille.	600	—		
				Siirros	54,880	—	15,938,252	28

		Siirros	54,880 —		15,938,252	28
Valt:n päät. $^{26}/_{5}$ 1903	*b*	Määrär. Vankeusyhd:n ylläpitäm. vap. pääst. naisvank. turvakod.	600 —			
S:n $^{6}/_{10}$ 1908 S:n $^{19}/_{10}$ 1909	*b*	Määräraha Kaupunkilähetykselle miesten työlaitoksen ylläpitoon	3,000 —			
		Samoin naisten työlaitoksen . .	5,000 —			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{28}/_{12}$ 1876 S:n $^{22}/_{12}$ 1903 S:n $^{26}/_{3}$ 1907	*b* & *c*	1 Rankkuri, paitsi vap. asuntoa ja polttop., palkkiota	1,680 —			
		Korvausta erinäisistä toimituksista taksan muk., arviolta . . .	200 —			
Rhkn erit. päätös	*b*	Vahingonkorvausta työntekijöille ruumiinvammasta, arviolta . .	3,000 —			
Valt:n päät. $^{30}/_{12}$ 1907	*b*	Määräraha huoneiston vuokraamiseen Aleksanterinkadun talosta N:o 16	4,000 —			
	c	Normaalikellojen kunnossapito .	1,630 —			
	c	Kalustoa kaupungin taloihin sekä sen korjaus ja täydennys, arviolta	8,000 —			
		Telefoonimaksut, arviolta . . .	6,500 —			
S:n $^{21}/_{12}$ 1897 S:n $^{30}/_{12}$ 1907	*b*	Määräraha koiraveroa koskevan aset. noudattamisen valvontaa varten	1,000 —			
S:n $^{19}/_{12}$ 1899	*b*	Puolipäivätunnin merkinanto . .	300 —			
	*c**	Kustannuksia väenlaskun toimittamisesta v. 1910, arviolta . . .	10,000 —			
	c	Taksoitettujen varain ja muiden tulojen vähennys ja palauttaminen, arviolta	130,000 —			
	d	Arvaamattomiin menoihin Valtuuston määrääyksen mukaan . .	200,000 —		429,790	
		— *Smk 429,790:* — —				
		Yhteensä Smk	—	—	16,368,042	28

	Kirjain osoittaa tulon laadun Kunn. lain 58 §:n muk.				
		Tulot.			
		I. Korot.			
	c	Vesijohtolainanobligatsiooneista, arviolta	17,000 —		
	b	Tontinlunastuksista, arviolta . .	450,000 —		
Lahjoituskirjain muk.	*b*	Lahjoitusrahastoista, joiden korot tulevat kaupungille, arviolta .	18,000 —		
	c	Erinäisiä korkoja ja osinkoja, arviolta	40,000 —		
		Valaistuslait:sen etuanteja . . .	20,000 —	545,000	—
		II. Tontinlunastukset.			
Valt:n päät. $^{9}/_{3}$ 1893	*b*	Tonttien myynti ja myytyjen tonttien kauppahinnan kuoletus, arviolta	— —	700,000	—
		III. Kaupungin kiinteä omaisuus.			
		1. Veroja lahjoitetuista tiloista.			
K. S:in res. $^{12}/_{1}$ 1879	*b*	Arviolta	— —	1,800	—
		2. Kaupunkiin yhdistetty alue.			
Kunink. vakuutus $^{23}/_{2}$ 1789, § 1 ja 4 K. Asetus $^{8}/_{12}$ 1873 § 6	*b*	Vuokria rakennuksista ja tiloista	165,000 —		
Lunastuseht. muk.	*b*	Vuokria Kaivopuiston alueesta, arviolta	15,000 —		
Välikirjan muk.	*b*	Kauppaneuvos H. Borgströmin lahjoittaman Alppipaviljongin vuokra	6,600 —		
S:n s:n	*b*	Seurahuoneen vuokra	44,800 —		
		Siirros	231,400 —	1,246,800	—

		Siirros	231,400	—	1,246,800	—
K. S:in päät. 11/11 1884 Valt:n päät. 29/10 1888	b	Vuokraa torien myyntipaikoista, arviolta	31,000	—		
	b	Poliisin virkahuoneet ja tallit kaupungin omistamissa taloissa	96,400	—		
Välikirjan muk.	b	Vuokraa Penger- ja Ratakadun poliisihuoneistoista . . . . ,	7,000	—		
S:n s:n	b	Vuokra Vuorimiehenk. N:on 9 huoneistoista	8,500	—		
		Vuokraa Fabianink. N:on 1 huoneistoista	4,000	—		
		Vuokraa kunnallisista työväenasunnoista	47,000	—		
		Erinäisiä vuokria, arviolta . . .	9,800	—		
		Vuokraa myymälöistä ja myymäläpöydistä, arviolta	5,000	—		
S:n s:n	b	Vuokraa kauppahallien myyntipaikoista, arviolta	85,000	—		
		Uimahuonemaksuja, arviolta . .	500	—		
		Kalavedenmaksuja, arviolta . .	1,700	—		
	c	Heinänkorjuu- ja laidunmaksuja, arviolta	150	—		
		Satunnaisia sekä kenttien vuokria, arviolta	55,000	—	582,450	—
		3. Kaupungin maatilat.				
S:n s:n	b	Oulunkylä, Böhle, ja Reimars, vuokraa, arviolta.	—	—	20,000	—
		— *Smk 604,250:* —				
		IV. Tonttiverot.				
	b	Arviolta	—	—	3,700	—
		V. Tuloa tuottavat oikeudet.				
K. Asetus 31/12 1877 K. julist. sam. p:ltä	c	Tuulaaki Helsinkiin tuleviksi määrätyiltä tavaroilta, arviolta . .	320,000	—		
K. julist. 1/10 1881 K. S:in kirjelmä 17/4 1883	c	Tuulaaki Helsinkiin meritse tulevilta, ylämaan kaupunkeihin määrätyiltä tavaroilta, arviolta	5,000	—		
		Siirros	325,000	—	1,852,950	—

		Siirros	325,000 —		1,852,950 —
Liikennetaksa $^{10}/_{4}$ 1888	c	Liikennemaksuja, arviolta . . .	700,000 —		
S:n s:n	c	Mittausmaksuja, arviolta . . .	1,500 —		
Valt:n päät. $^{1}/_{6}$ 1876	c	Makasiininvuokraa, arviolta . .	10,000 —		
	c	Satamamaksuja, arviolta	260,000 —		
	c	Siltamaksuja, arviolta	9,000 —		
Liikennetaksa $^{10}/_{4}$ 1888	c	Nostoranamaksuja, arviolta . .	1,000 —		
	c	Painolastimaksuja, arviolta . . .	100 —		
	c	Punnitsemismaksuja, arviolta . .	2,700 —		
K. Asetus $^{30}/_{3}$ 1879	c	Ulkomaalaisten maksuja, ruokatavarain myynnistä aluksesta, arviolta	5,500 —		
Useat K. S:in resol.	c	Biljaardimaksuja, arviolta . . .	600 —		
K. Asetus $^{24}/_{7}$ 1883	c	Perunkirjoitusprosentteja, kaupungin osuus, arviolta	100,000 —		
K. Sääntö $^{21}/_{10}$ 1698	c	Perunkirjoitusprosentteja, kaupungin vaivaisten osuus, arviolta .	20,000 —		
	c	Kolehtirahoja, arviolta	200 —		
	c	Erinäisiä sakkoja, arviolta . . .	200 —		
Välikirjan muk.	b	Vanhankaupungin myllyn vuokra	2,700 —		1,438,500 —
		VI. Sekalaiset tulot.			
K. Asetus $^{17}/_{3}$ 1879	c	Mieskohtainen vaivaismaksu, arv.	45,000 —		
H:gin kunnall. sairaanhoidon ohjes. $^{12}/_{11}$ 1879	c	Sairaanhoidosta Marian sairaalassa, arviolta	25,000 —		
		S:n s:n Humaliston sairaal., arv.	500 —		
	c	Tuloja desinfisioimislaitoksesta, arviolta	300 —		
	c	Desinfisioimisesta kodeissa, arviolta	3,000 —		
		Vaivaishoitolaisten työt, arviolta	200 —		
		Tuloja työlaitoksesta, arviolta . .	10,000 —		
K. Asetus $^{17}/_{3}$ 1879	c	Maantuotteita vaivaistalosta, arviolta	2,000 —		
	c	Korvausta vaivaisten ylläpidosta, arviolta	8,000 —		
	c	Ammattikoulujen oppilaiden myydyistä teoksista, arviolta . . .	3,400 —		
H:gin kansakoulujen ohjes. $^{25}/_{6}$ 1878 ja $^{4}/_{10}$ 1892	c	Kansakouluoppilaiden maksut ja käsityöt, arviolta.	600 —		
		Siirros	98,000 —		3,291,450 —

		Siirros	98,000 —	3,291,450 —
	c	Korvausta turvakodeissa hoidetuista lapsista, arviolta . . .	1,500 —	
Kansankirj. säännöt $^{2}/_{5}$ 1886	*b*	Kirjalainoista, arviolta	10,600 —	
K. Asetus $^{14}/_{12}$ 1894	*b*	Koiravero, arviolta	18,000 —	
	c	Työnvälitystoimiston tuloja, arviolta	400 —	
	c	Terveydellisiä ja bakterioloog. tutkimuksia varten perustetun laboratorion tulot, arviolta	3,000 —	
		Maksut kloseteista, arviolta . .	6,500 —	
Välikirjan muk.	*b*	Apumaksu Ritarihuoneen puistikon kunnossapitoon	300 —	
		Apumaksu Säätytaloa ympäröivien istutuksien kunnossapitoon . .	600 —	
		Apumaksu Ateneumia ympäröivien istutuksien kunnossapitoon . .	200 —	
		Apumaksu Vanhan kirkon istutuksien kunnossapitoon	1,000 —	
		Apumaksua Kirurgisen sairaalan tontin istutusten kunnossapitoon	700 —	
Pankkivalt. kirj. $^{6}/_{7}$ 1892	*b*	Apumaksu katuvalaistukseen Suomen Pankilta . . . . . 275: —		
		Säätytalosta . . . . 525: —	800 —	
K. Asetus $^{8}/_{9}$ 1899 K. S:in kirj. $^{9}/_{8}$ 1900	*b*	Vastike kaup. menettämistä sakkoosuuksista (ynnä kaup. rahastonhoitajalle tul. osuudet) . . .	7,246 —	
K. Asetus $^{18}/_{1}$ 1882	*b*	Majoituksen korvaa tammikuun 18 p. 1882 annetun K. Asetuksen mukaan Kruunu, tariffin mukaan, arviolta	417,360 —	566,206 —
		VII. Valtioavut.		
K. S:in resol. $^{22}/_{8}$ 1907	*b*	Kansakouluille	347,000 —	
S:n s:n	*b*	Kasvatuslaitoksille	11,900 —	
S:n $^{10}/_{2}$ 1908	*b*	Katuvalaistukseen	15,200 —	
K. S:in kirj. $^{10}/_{5}$ 1898	*b*	Palolaitokseen	21,000 —	
Knk kirje $^{27}/_{8}$ 1779	*b*	Tulli- ja kellarivapaud. korvaus .	368 —	
		Siirros	395,468 —	3,857,656 —

		Siirros	395,468	—	3,857,656	—
K. S:in resol. $^{23}/_{5}$ 1901	*b*	Valmistavalle poikain ammattikoululle	20,116	67		
K. S:in resol. $^{18}/_{1}$ 1906	*b*	Valmist. tyttöjen ammattikoululle	11,000	—		
K. Asetus $^{9}/_{9}$ 1892 K. julist. $^{14}/_{11}$ 1894	*b*	Kaupungin osuus paloviinaverosta, arviolta	17,000	—	443,584	67
		VIII. Vesijohto.				
		Vedenmyymisestä, arviolta . . .	770,000	—		
		Vuokraa vesimittareista, arviolta	33,000	—		
H:gin kaupungin vesijohdon taksa $^{11}/_{3}$ 1890	*c*	Vesimaksuja hevosaltaista, arviolta	2,100	—		
		Korotusta vedenkäyttömaksujen myöhästyneestä suorittamisesta, arviolta	1,000	—		
	*c**	Korvausta toimitetuista johdonyhdistämisistä y. m., arviolta .	150,000	—		
	c	Vuokria vesijohdon maa-alueesta, arviolta	175	—	956,275	—
		IX. Valaistuslaitokset.				
	c	Kaasuteht. käytettäv. olev. voitto	215,000	—		
	c	Sähkötehtaasta käytettävänä olev. voitto	80,000	—	295,000	—
		X. Puhtaanapitolaitos.				
	c	Talonomistajain maksut	110,000	—		
	c	Kansakoulujen maksut	8,000	—		
	c	Tuloja lannan myymisestä, arviolta	20,000	—	138,000	—
		Siirros	—	—	5,690,515	67

		Siirros	—	—	5,690,515	67
		XI. Lainat.				
		a) 1902 vuoden obligatsioonilainasta osotetaan:				
*c**		Kunnallisten työväenasunt. rakentamiseen Leppäsuolle ja Kallioon	18,000	—		
		Laiturirakennuksiin	85,700	—		
		Vesijohdon laajentamiseen . . .	40,139	90	143,839	90
		b) 1909 vuoden obligatsioonilainasta osotetaan vuonna 1910: .				
		Uutta Työ- ja vaivaistaloa varten	700,000	—		
		Oulunkylän kartanon ostoon . .	357,000	—		
		Marian sairaalan laajentamiseen	160,000	—		
		Uutta kaasutehdasta varten . .	800,000	—		
		Kaasutehtaan kehäjohtoa varten	100,000	—		
*c**		Kunnallista sähkötehdasta varten	950,000	—		
		Kolmen tontin lunastukseen Wilhonkadun varrelta	1,077,000	—		
		Fabianinkadun tontin N:o 1 lunastukseen	360,000	—		
		Uutisrakennuksiin vesijohdon alueella Vanhassakaupungissa . .	255,500	—		
		Vesijohdon laajentamiseen . . .	483,560	10	5,243,060	10
		c) Lainoja kahta vuotta pitemmäksi takasinmaksuajaksi:				
		Hakaniementorin uutta kauppahallia varten	150,000	—		
		Laiturirakennuksiin	188,300	—		
		Ratakadun uutta kansakoulutaloa varten	225,000	—		
		Kallion uutta kansakoulutal. vart.	310,000	—		
*c**		Kallion uutta kansankirjast. vart.	100,000	—		
		Pohjoisrantaa pitkin kulkevaa ja Uudenmaan pataljoonan kasarmin kohdalle päättyvää poikkikanavaa varten	18,400	—		
		Eläintarhaan tehtävää lokavedenpuhdistusasemaa varten . . .	47,400	—		
		Rautatien alueelta Siltasaaren satam. kulkevaa poikkikanav. vart.	47,000	—	1,086,100	—
		— *Smk 6,473,000:* — —				
		Siirros	—	—	12,163,515	67

		Siirros	—	—	12,163,515	67
		XII. Taksoitus.				
		Se määrä, joka lisäksi tarvitaan ja on kunnan verovelvollisilta jäseniltä taksoitettava, on	—	—	4,204,526	61
		Yhteensä Smk	—	—	16,368,042	28

Helsingin kaupungin 1910 vuoden Meno- ja Tulosääntöehdotuksen yhdistelmä.

Pääluokka	Menot.	Vakinaiset menot		Satunnaiset menot		Yhteensä	
I	Kaupungin velat	1,851,381	37	153,800	—	2,005,181	37
II	Kaupungin virastot	307,456	—	24,200	—	331,656	—
III	Kunnallishallinto	495,180	83	—	—	495,180	83
IV	Katu- ja laiturivalaistus	258,240	—	600	—	258,840	—
V	Palolaitos	147,310	—	3,800	—	151,110	—
VI	Poliisilaitos	342,722	61	—	—	342,722	61
VII	Terveyden- ja sairaanhoito	719,205	50	7,400	—	726,605	50
VIII	Vaivaishoito	544,730	—	—	—	544,730	—
IX	Opetus- ja sivistyslaitokset	1,621,866	84	106,852	—	1,728,718	84
X	Yleiset rasitukset	432,663	46	—	—	432,663	46
XI	Vesijohto	302,000	—	920,900	—	1,222,900	—
XII	Kauppahallit	23,400	—	—	—	23,400	—
XIII	Yleiset työt	626,899	—	7,006,950	—	7,633,849	—
XIV	Eläkkeet ja apurahat	40,694	67	—	—	40,694	67
XV	Sekalaiset menot	429,790	—	—	—	429,790	—
	Yhteensä Smk	8,143,540	28	8,224,502	—	16,368,042	28

	Tulot.	Vakinaiset menot		Tontinlunastukset ja satunnaiset tulot		Yhteensä	
I	Korot	545,000	—	—	—	545,000	—
II	Tontinlunastukset	—	—	700,000	—	700,000	—
III	Tulot kaup:gin kiinteästä omaisuud.	604,250	—	—	—	604,250	—
IV	Tonttiverot	3,700	—	—	—	3,700	—
V	Tuloatuottavat oikeudet	1,438,500	—	—	—	1,438,500	—
VI	Sekalaiset tulot	566,206	—	—	—	566,206	—
VII	Valtioavut	433,584	67	—	—	443,584	67
VIII	Vesijohto	806,275	—	150,000	—	956,275	—
IX	Valaistuslaitokset	295,000	—	—	—	295,000	—
X	Puhtaanapitolaitos	138,000	—	—	—	138,000	—
XI	Lainat	—	—	6,473,000	—	6,473,000	—
XII	Taksoitus	4,214,526	61	—	—	4,204,526	61
	Yhteensä Smk	9,045,042	28	7,323,000	—	16,368,042	28

Liite 1.

Helsingin kaupungin Valaistuslaitosten Meno- ja Tulosääntöehdotus vuodeksi 1910.

Menot.

Hallinto.

Palkat ja palkkiot.

Hallituksen palkkio		8,000: —	
1 Toimitusjohtaja, palkkaa	8,000: —		
osavoittoa, arviolta	3,000: —	11,000: —	
1 Apulainen, palkkaa (paitsi vap. asuntoa)	6,000: —		
josta petrolivalaistus suorittaa	1,200: —	4,800: —	
1 Kamreeri, palkkaa		7,000: —	
1 Rahastonhoitajatar, palkkaa		3,000: —	
1 Kirjanpitäjä „		4,200: —	
10 Konttoriapulaista, „		16,920: —	
1 Konemestari, paitsi vapaata asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa		4,450: —	
1 Kaasumestari, paitsi vap. asuntoa, valoa ja lämpöä, palkk.		3,000: —	
1 „ „ „ „ „ „ „ „		2,400: —	
1 Tehtaankirjuri Suvilahdessa 6 kuuk.		900: —	
1 Tarveaineiden kirjanpitäjä, palkkaa		2,400: —	
1 Tarveaineiden kirjanpitäjän apulainen, palkkaa		1,800: —	
Ylimääräiset apulaiset, virkamatkat y. m., arviolta		5,000: —	
1 Putkimestari yksityisten töitä varten, palkkaa		3,300: —	
1 S:n katutöitä varten		3,000: —	81,170: —

Konttori- ja myymälähuoneistojen vuokrat.

Konttorihuoneiston vuokra	11,000: —		
S:n näyttelyhuoneiston ja myymälän	4,800: —		
S:n makasiinihuoneen ja kellarin	3,200: —	19,000: —	
Kustannuksia myymisestä ynnä myymälähenkilökunnan palkat, arviolta	5,000: —		
Konttorin tarverahat, arviolta	6,000: —	11,000: —	30,000: —
	Siirros	30,000: —	111,170: —

Siirros	30,000: —	111,170: —

Kaasunvalmistuskustannukset.

Tavallisia kaasuhiiliä, arv, 17,100 tonnia à 22: 50 . . .	384,750: —	
Cannelhiiliä 900 tonnia à 40: —	36,000: —	
Hiilien kuljetus ja sijoittelu, arviolta	10,000: —	
Erittelemättömiä tarveaineita, arviolta	10,000: —	
Retorttihuoneen työkustannukset, arviolta	50,000: —	
Höyrypannu- ja tyhjennuskustannukset, arviolta	25,000: —	
Kaasunpuhdistus, arviolta	8,000: —	
Polttoaineet y. m. Suvilahden konttoria varten, arviolta	1,000: —	
Aparaattihuoneitten y. m. sähkövalo, arviolta	2,000: —	
Vesimaksu, arviolta	7,000: —	
Puhtaanapito, vartioiminen y. m., arviolta	10,000: —	
Jaoituskellon lämmitys- ja työkustannukset, arviolta . .	4,000: —	
Laboratoriokustannukset, arviolta	1,500: —	549,250: —

Kustannukset sivutuotteista.

Työkustannus	koksista, arviolta	14,000: —	
S:n	tervasta, arviolta	6,500: —	
S:n	ammoniakista, arviolta	7,000: —	
S:n	muista sivutuotteista, arviolta	500: —	28,000: —

Kustannukset katuvalaistuksesta.

Lyhdynsytyttäjät ja lampunhoitajat, arviolta	52,000: —	
Hehkukappaleet ja silinterit, arviolta	3,000: —	
Lyhtyjen, pylväiden ja lyhtyjohtojen ylläpito, arviolta .	6,000: —	
Lyhdynsytytysaseman vuokra, arviolta	2,000: —	
Päivystys, pienempäin vikojen korjaus, väkiviina y. m., arviolta	4,000: —	67,000: —

Kustannukset yksityisestä kaasunkäytöstä.

Mittarien lukeminen ja maksujen periminen	21,000: —	
Päivystys, pienempäin vikojen korjaus, väkiviina y. m., arv.	15,000: —	36,000: —
Siirros	— —	791,420: —

	Siirros	— —	791,420: —
Korjaus ja kunnossapito.			
Rakennukset, arviolta		1,000: —	
Uunit ja varusteet, arviolta		5,000: —	
Koneet, arviolta		1,000: —	
Pääjohtoverkko, arviolta		3,000: —	
Yksityisjohdot, arviolta		500: —	
Kaasumittarit, arviolta		5,000: —	
Kalusto, arviolta		4,000: —	19,500: —
Korot ja vakuutusmaksut.			
Korkoa konttokuranttitililtä kaupunginrahaston kanssa		16,000: —	
Palovakuutus, arviolta		10,000: —	
Tapaturmavakuutus, arviolta		2,000: —	28,000: —
Määräraha kaasutehtaan 50-vuotista olemassaoloa käsittelevää ja samalla uutta tehdasta selittelevää historiikkia varten sekä palkinnoiksi erinäisille kaasutehtaan vanhemmille työntekijöille, arviolta		— —	7,500: —
Lainavaroilla teetettyjä uutistöitä.			
Uusi kaasutehdas, 1909 vuoden käyttämättömän määrärahan lisäksi		400,000: —	
Kehäjohto		100,000: —	500,000: —
Voitto		— —	348,520: —
ehdotetaan käytettäväksi seuraavalla tavalla:			
Uutistyöt:			
Pääputkiverkon laajennus.			
I. Viertotien ja Diakonissalaitoksen välille vuonna 1909 rakennetun kaasujohdon lisäkustannukset	6,000: —		
Siltasaaren kadut	14,400: —		
Eläintarhantie Hakaniementorilta Porthaninrinteelle	1,750: —		
Rantatie Ahdinkujaan asti	3,300: —		
	Siirros 25,450: —	— —	1,694,940: —

Siirros	25,450: —	— —	1,694,940: —
4:s linja Viertotieltä I. Papinkadulle . . .	5,100: —		
I. Papinkatu Agrikolankadulle	1,600: —		
Käenkuja	1,600: —		
Hämeenkatu Hakaniementorilta II linjalle . .	1,400: —		
Vallininkuja Alppikadun N:o 6:sta	1,450: —		
I. Kaivopuisto Hellstenin huvilaan	10,900: —		
Cygnæuksenkatu L. Viertotieltä Töölönkadulle	1,300: —		
Töölönkatu Cygnæuksenkadun N:o 11:stä . .	1,200: —		
Elisabetinkatu Nikolainkadulta Mauritsinkadulle	3,000: —		
Mariankatu Elisabetinkadulta Vironkadulle .	1,300: —		
Rehbinderintie, Edelfeltin- ja Hornintie . .	2,000: —	56,300: —	
Hallituksen määräyksen mukaan		10,000: —	

Uusien lyhtyjen asettaminen.

100 lyhtyä Hallituksen määräyksen mukaan		15,000: —	

Johdot ja kalusto.

Yksityisjohdot	7,000: —		
Kaasumittarit	40,000: —		
Kalusto	5,000: —	52,000: —	
		133,300: —	
Vuotuismaksu:			
vanhan kaasutehtaan ostohinnasta	1,400,000: —		
jaoituskellon rakennuspääomasta	275,000: —		
kehäjohdosta $^{31}/_{12}$ 1908	359,000: —		
Smk 2,034,000 à 5 %		101,700: —	
Säästö		113,520: —	
		348,520: —	
		Yhteensä Smk	1,694,940: —

Tulot.

Katuvalaistus.

Auerliekkejä à 120 litraa tunnissa:			
Kokoyönliekkejä keväällä 750 kpl., kokoyönliekkejä syksyllä 810 kpl., kuluttaen kaasua	340,000 m³		
Puolenyön keväällä 1,150 kpl., puolenyön syksyllä 1,240 kpl., kuluttaen kaasua	245,000 m³		
Avoimia liekkejä à 140 litraa kaasua tunnissa purjehdusaikana, 6 kpl., kuluttaen kaasua	1,600 m³		
Lukasliekkejä à 750 litraa kaasua tunnissa, 2 kpl., kuluttaen kaasua	2,700 m³		
Sytytysliekkejä à 8 litraa kaasua tunnissa kaikissa lyhdyissä, kuluttaen kaasua	95,000 m³		
Ylimäär. valaistus erinäisissä tilaisuksissa	2,000 m³		
Pitennetty aamuvalaistus Kauppatorilla	700 m³		
Yhteensä kaasua	687,000 m³		
à 12 penniä		82,440: —	
Lyhdynsytyttäjäin palkat, lyhtyjen hoito y. m.		67,000: —	149,440: —

Yksityiskulutus.

Valaistuskaasu 900,000 m³ à 25 penniä	225,000: —		
vähenee alennuksia	8,000: —	217,000: —	
Keittokaasua y. m. 3,210,000 m³ à 15 penniä		481,500: —	698,500: —

Sivutuotteita.

Koksia	270,000: —	
Kivihiilitervaa	20,000: —	
Amoniakkituotteita	7,000: —	
Voitto töistä ja ainesten myynnistä	50,000: —	347,000: —

Lainavaroja.

Lainavaroja uutta kaasutehdasta varten	400,000: —	
S:n kehäjohtoa varten	100,000: —	500,000: —
	Yhteensä Smk	1,694,940: —

Liite II.

Ehdotus Helsingin kaupungin sähkölaitoksen Meno- ja Tulosäännöksi vuodelle 1910.

Menot.

A. Hallinto.

Hallituksen palkkio		6,000: —	
1 Toimitusjohtaja, palkkaa	10,000: —		
osavoittoa, arviolta	1,000: —	11,000: —	
1 Apulainen, samalla jakeluosaston johtaja		7,200: —	
1 Kamreeri		6,000: —	
1 Kirjanpitäjä ja Rahastonhoitaja		2,100: —	
1 Kirjanpitäjä		2,400: —	
1 Tarveaineitten hoitaja		2,400: —	
Konttoriapulaisia		9,000: —	
Konttorin tarverahoja, arviolta		5,900: —	52,000: —

B. Käyttökustannukset.

1 Insinööri käyttöä varten, paitsi vapaata asuntoa, lämpöä ja valoa		4,800: —	
1 Konemestari, paitsi vapaata asuntoa, valoa ja lämpöä		3,000: —	
1 Koneenkäyttäjä, paitsi vap. asunt., val. ja lämp.		2,400: —	
2 S:n „ „ „ „ „ „	à 2,400: —	4,800: —	
4 S:n „ „ „ „ „ „	à 2,100: —	8,400: —	
2 Koneenkäyttäjän apulaista	à 1,500: —	3,000: —	
3 Lämmittäjää		5,100: —	
Ylimääräisiä apulaisia		2,500: —	
Vuokrat, lämmitys y. m., arviolta		4,000: —	38,000: —
3,500 tonnia hiiliä à Smk 20: —		70,000: —	
Hiilien kuljetus ja sijoittelu		6,000: —	
Kumpaisenkin aseman voitelu- ja puhdistustarpeet		5,500: —	
Lisävesi vesijohdosta		1,000: —	
Korjaukset ja kunnossapito, arviolta		10,000: —	
Erinäiset tarpeet, nk. pakkaukset, harjat, työkalut y. m., arviolta		4,500: —	
Akkumulaattorin happi ja tislattu vesi pattereihin		5,000: —	102,000: —
	Siirros	— —	192,000: —

		Siirros	— — 192,000: —

C. Jakelu.

1 Työmestari johtoja varten	4,200: —	
1 S:n kaapelitöitä varten	3,000: —	
2 Piirustajaa	3,000: —	
1 Mittarientarkastaja	3,000: —	
Kaapeliverkon ja talojohtojen kunnossapito	10,000: —	
Mittarien kunnossapito ja paikallepano	7,500: —	
Päivystys pienempien vikain korjaamiseksi sekä erinäiset pikkutarpeet	8,000: —	
Mittarien lukeminen ynnä maksujen periminen	12,000: —	
Kustannuksia näyttelystä ynnä palkat sen hoidosta, arviolta	6,000: —	
Varastokustannuksia	3,000: —	
Sekalaisia kustannuksia tilausten hankkimisesta, ilmoituksista y. m.	5,300: —	65,000: —

D. Sekalaisia menoja.

Palovakuutukset	2,500: —	
Tapaturmavakuutukset	2,000: —	
Akkumulaattoripatterien vakuutus	12,100: —	
Hallinto- ja keskusrakennusten lämmitys, näiden ynnä katuosain kunnossa- ja puhtaanapito, arviolta	12,000: —	
Korkoja konttokuranttitililtä kaupunginrahaston kanssa, arviolta	4,400: —	
Laboratoriokokeilut, uusien käyttöaparaattien tutkimukset, laajennustyöt, opintomatkat y. m., arviolta	5,000: —	38,000: —
	Yhteensä menoja Smk	295,000: —

E. Lainavaroilla teetettävät uutistyöt.

Kaupunginvaltuustolle annetun ehdotuksen mukaan	— —	950,000: —

Voitto ehdotetaan käytettäväksi seuraavalla tavalla:

Sähköteknikko Otto A. Blomqvistille, 1:nen maksuerä välikirjan mukaan	100,000: —	
Uusien mittarien ostoon	40,000: —	
2 % korko Smarkalle 4,000,000: —	80,000: —	220,000: —
	Yhteensä Smk	1,465,000: —

Tulot.

Myydyistä:		
500,000 kilowattitunnista hyödyllistä valaistusvirtaa à 60 p.	300,000: —	
150,000 „ „ „ à 50 p.	75,000: —	
350,000 „ „ voimavirtaa à 25 p. .	87,500: —	462,500: —
Vuokrat	— —	25,000: —
Tuloja johtojen laittamisesta, lamppujen myynnistä y. m.	— —	27,500: —
Lainavaroja laajennustöihin	— —	950,000: —
	Yhteensä Smk	1,465,000: —

Asiakirjoja, *jotka koskevat Helsingin kaupungin 1910 vuoden meno- ja tulosääntöä.*

Helsingin

RAHATOIMIKAMARI,

Lokak. 14 p:nä 1909.

Helsingin Maistraatille.

N:o 436.

Maistraatille on Rahatoimikamarilla täten kunnia lähettää laatimansa ehdotus Helsingin kaupungin tulo- ja menoarvioksi ensintulevaksi vuodeksi 1910 ynnä kaikki siihen kuuluvat kaupungin erinäisten Konttorien, Hallitusten ja Lautakuntain antamat erikoisehdotukset, piirustukset ja muut tarpeelliset asiakirjat. Tämän ohella saa Kamari seuraavassa antaa ne selitykset, joita esitetyssä ehdotuksessa tehdyt poikkeukset joko kuluvan vuoden menosäännöstä taikka mainituista erikoisehdotuksista voivat aiheuttaa.

Niihin vaikeuksiin nähden, joita on ollut voitettavana ensintulevan vuoden meno- ja tulosääntöehdotuksen laatimisessa, kun on ollut entistä enemmän supistettava menoja sen lisäksi, mitä asianomaiset viranomaiset ovat erikoisiin kulunkiarvioehdotuksiinsa merkinneet, sekä arvosteltava ja vastakkain punnittava eri hallinnonhaaroissa ilmeneviä vaatimuksia ja tarpeita, on Rahatoimikamari katsonut, ennenkuin ryhtyy perustelemaan ehdotustaan pääluokkiin ja yksityisiin eriin nähden, pitävänsä antaa vertailevan selostuksen kaupungin tuloista ja menoista viimeksi kuluneen vuosikymmenen kuluessa ja siinä kosketella joitakuita seikkoja, jotka valaisevat tähän kuuluvia kysymyksiä. Tästä tutkimuksesta ei ole käyvä selville ainoastaan tärkeimmät syyt menojen suureen lisääntymiseen, vaan myös ne asianhaarat, jotka ovat aikaansaaneet etteivät tulot ole kasvaneet samassa suhteessa kuin menot. Siinä tarkoituksessa julkaistaan seuraavat taulukot, joista näkyy kaupungin meno- ja tulosäännöt vuosina 1900—1910, taksoittamalla saadut määrät, veroäyrien luku ja määrä samoina ja aikaisempina vuosina:

Taulukko I. Helsingin kaupungin

Pääluokka.		1900.		1901.		1902.		1903.	
		Markkaa							
I.	Kaupungin velat	658,989	50	727,890	—	743,693	75	1,032,996	25
II.	Kaupungin virastot	219,299	98	222,550	—	225,016	66	226,000	—
III.	Kunnallishallinto	217,640	—	228,139	98	234,185	—	259,750	—
IV.	Katuvalaistus	193,855	95	189,674	25	209,665	50	225,656	92
V.	Palolaitos	121,240	—	114,130	—	120,730	—	114,055	—
VI.	Poliisilaitos	392,119	—	411,450	—	417,040	—	418,746	66
VII.	Terveyden- ja sairaanhoito	224,359	10	238,263	10	337,417	15	310,286	97
VIII.	Vaivaishoito	288,260	—	295,520	—	295,020	—	316,940	—
IX.	Opetuslaitokset	805,281	—	832,090	92	891,631	57	912,131	—
X.	Yleiset rasitukset	262,981	96	282,260	96	294,542	86	249,654	24
XI.	Vesijohto	232,708	—	223,770	—	437,570	—	352,650	—
XII.	Kauppahallit	7,350	—	7,350	—	7,350	—	6,650	—
XIII.	Kaupungin maatilukset	6,400	—	6,400	—	7,400	—	7,400	—
XIV.	Yleiset työt	2,485,455	—	1,218,830	—	905,750	—	1,887,214	—
	a) Uutisrakennukset	1,642,200	—	364,500	—	180,000	—	892,400	—
	b) Uutistyöt, katujen y. m.	118,400	—	173,750	—	199,650	—	253,200	—
	c) » kanavien y. m.	36,250	—	29,200	—	75,250	—	103,500	—
	d) Istutukset	83,405	—	80,450	—	62,150	—	82,004	—
	e) Yleinen makkien puht. pito	—	—	—	—	—	—	—	—
	f) Muut yleis. työt	605,200	—	570,930	—	388,700	—	556,110	—
XV.	Eläkkeet	10,436	67	10,486	67	15,506	07	14,430	67
XVI.	Sekalaista	252,400	—	151,400	—	142,900	—	298,780	—
	Yhteensä	6,381,776	16	5,160,205	88	5,285,418	56	6,633,341	71

Taulukko II. Helsingin kaupungin

Pääluokka.		1900.		1901.		1902.		1903.	
		Markkaa							
	Säästö edell. vuodelta	200,000	—	120,000	—	120,000	—	450,000	—
I.	Korot	84,400	—	84,400	—	137,000	—	340,500	—
II.	Tontinlunastukset	125,000	—	25,000	—	100,000	—	250,000	—
III.	Kaupungin kiinteä omaisuus	288,778	10	302,828	10	307,428	10	366,700	—
IV.	Tonttiverot	2,200	—	2,600	—	2,700	—	2,700	—
V.	Tuloatuottavat oikeudet	965,700	—	1,007,200	—	919,300	—	904,000	—
VI.	Sekalaiset tulot	341,323	—	353,444	—	372,354	40	335,597	28
VII.	Valtioavut	465,038	—	459,971	33	492,471	33	499,221	33
VIII.	Vesijohto	363,775	—	427,975	—	536,175	—	536,950	—
IX.	Valaistuslaitos	8,000	—	55,000	—	62,000	—	114,800	—
X.	Puhtaanapitolaitos	—	—	—	—	—	—	—	—
XI.	Lainat	1,814,878	—	551,500	—	380,500	—	1,000,200	—
XII.	Taksoitus	1,722,684	06	1,770,287	45	1,855,489	73	1,832,673	10
	Yhteensä	6,381,776	16	5,160,205	88	5,285,418	56	6,633,341	71

menosääntö vuosina 1900—1910.

1904.		1905.		1906.		1907.		1908.		1909.		1910.	
j a	p e n n i ä.												
1,029,445	—	1,029,942	50	1,023,587	50	1,023,525	—	1,054,362	50	1,450,086	25	2,005,181	37
228,920	—	227,520	—	240,303	33	266,153	33	311,224	15	314,922	66	331,656	—
269,725	83	277,285	—	290,390	—	325,514	—	367,908	33	431,503	33	495,180	83
239,524	—	239,576	—	250,089	30	253,421	—	257,850	—	270,325	—	258,840	—
114,275	—	118,230	—	137,635	—	146,482	50	165,375	—	156,410	—	151,110	—
238,914	28	245,414	28	251,999	28	265,819	28	288,814	28	290,527	61	342,722	61
349,494	31	379,123	—	419,395	50	445,291	50	595,667	—	669,181	07	726,605	50
330,020	—	340,200	—	394,240	—	402,125	—	457,420	—	485,370	—	544,730	—
1,012,956	17	1,088,799	—	1,210,609	78	1,365,044	78	1,473,068	72	1,586,941	66	1,728,718	84
216,238	24	246,823	08	285,125	21	372,443	71	421,943	71	375,909	96	432,663	46
357,550	—	406,500	—	362,150	—	578,500	—	771,650	—	1,450,183	33	1,222,900	—
14,050	—	14,900	—	14,900	—	20,770	—	21,220	—	21,920	—	23,400	—
7,400	—	7,400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1,200,500	—	1,537,950	—	1,359,938	14	2,335,066	—	5,731,963	—	6,261,650	24	7,633,849	—
164,600	—	497,000	—	254,800	—	885,000	—	3,906,200	—	4,579,175	24	5,386,000	—
286,550	—	299,800	—	408,933	14	499,010	—	555,400	—	444,300	—	769,650	—
73,500	—	92,100	—	83,540	—	84,700	—	214,760	—	192,350	—	268,700	—
79,900	—	84,450	—	98,400	—	113,906	—	258,173	—	141,515	—	180,274	—
—	—	—	—	—	—	—	—	144,510	—	166,930	—	183,680	—
595,950	—	564,600	—	514,265	—	752,450	—	652,920	—	737,380	—	845,545	—
13,971	04	13,690	67	22,290	67	34,700	67	32,154	67	37,539	67	40,694	67
190,900	—	177,793	20	322,095	60	294,294	40	365,890	40	372,265	60	429,790	—
5,813,883	87	6,351,146	73	6,584,749	31	8,129,151	17	12,316,511	76	14,174,736	38	16,368,042	28

tulosääntö vuosina 1900—1910.

1904.		1905.		1906.		1907.		1908.		1909.		1910.	
j a	p e n n i ä.												
560,000	—	750,000	—	650,000	—	600,000	—	600,000	—	—	—	—	—
341,500	—	389,000	—	410,500	—	417,500	—	341,500	—	511,700	—	545,000	—
250,000	—	200,000	—	250,000	—	400,000	—	800,000	—	650,000	—	700,000	—
417,800	—	428,600	—	423,200	—	463,400	—	456,800	—	482,125	—	604,250	—
2,700	—	2,800	—	3,000	—	3,000	—	3,500	—	3,700	—	3,700	—
919,900	—	954,800	—	988,900	—	1,060,000	—	1,313,100	—	1,327,200	—	1,438,500	—
311,761	28	351,123	12	470,553	—	485,106	—	548,610	—	543,106	—	566,206	50
250,363	—	253,054	66	270,188	—	320,188	—	360,588	—	411,118	—	443,584	67
556,950	—	582,850	—	624,850	—	685,850	—	797,775	—	849,775	—	956,275	—
86,290	—	170,200	—	89,500	—	137,200	—	79,350	—	200,000	—	295,000	—
—	—	—	—	—	—	—	—	94,240	—	108,240	—	138,000	—
253,300	—	356,050	—	167,000	—	1,105,050	—	4,039,686	84	5,613,875	24	6,437,000	—
1,863,319	59	1,912,668	95	2,237,058	31	2,451,857	17	2,881,361	92	3,473,897	14	4,204,526	61
5,813,883	87	6,351,146	73	6,584,749	31	8,129,151	17	12,316,511	76	14,174,736	38	16,368,042	28

Taulukko III.

	Taksoitettu määrä vahvistetun vuosirahansäännön mukaan	Kaikkiaan maksettavaksi pantuja veroäyrejä	Taksoitettu veroäyriä kohti
1885	652,683: 46	62,745	11: —
1890	700,300: 30	79,306	10: —
1896	1,167,358: 09	83,787	14: —
1897	1,239,655: 54	101,923	12: 20
1898	1,239,977: 31	104,329	12: —
1899	1,335,388: 80	133,456	10: 10
1900	1,722,684: 06	136,575	12: 66
1901	1,770,287: 45	137,244	12: 91
1902	1,855,489: 73	139,631	13: 31
1903	1,832,673: 10	146,288	12: 56
1904	1,863,319: 59	151,113	12: 33
1905	1,912,668: 95	159,427	12: 01
1906	2,237,058: 31	171,461	13: 06
1907	2,451,857: 17	184,388	13: 25
1908	2,881,361: 92	208,642	13: 85
1909	3,473,897: 14	217,524	16: —
1910 (ehdot:n muk.)	4,204,626: 61	220,000	19: 10

Taulukosta I näkyy, että kaupungin menosääntö on vuodesta 1900 lähtien kasvanut enemmän kuin kaksinkertaiseksi. Mutta siitä näkyy myös, että tämä nopea kasvaminen alkaa vuoden 1907 vaiheilla. Vuosina 1900 - 1906 pysyivät menot kutakuinkin tasaisesti 6 miljoonan markan vaiheilla, lisääntyivät sittemmin 2—3 miljoonaa markkaa vuosittain, ja ensi vuonna niiden arvioidaan nousevan yli 16 miljoonan markan. Jos likemmältä tarkastelee eri pääluokkia, huomaa että pääasiallinen lisäännys kohdistuu menoerään: uutisrakennukset. Edellyttäen että Rahatoimikamarin ehdotus ensintulevan vuoden menosäännöksi näissä kohdin hyväksytään, nousisivat nämä menoerät vuosina 1907—1910 seuraaviin tasoitettuihin määriin:

Kansakoulutalojen rakentamiseen	Smk	1,250,000: —
Poliisitalojen „	„	330,000: —
Knnnallisten työväenasuntojen rakentamiseen	„	700,000: —
Uuden vaivaistalon „	„	1,200,000: —
Kansankirjastoon „	„	100,000: —
Kauppahallin „	„	150,000: —
Uuden kaasutehtaan (ynnä kehäjohdon ja kaasujohdon) rakent.	„	4,600,000: —
	Siirros Smk	8,330,000: —

	Siirros Smk	8,330,000: —
Uuden sähkötehtaan rakentamiseen (paitsi jo myönnettyjä ja lähes 1,000,000 markkaan nousevia, mutta vielä kulunkiarvioon merkitsemättömiä etuanteja)	„	3,050,000: —
Vesilaitoksen laajentamiseen	„	900,000: —
Marian sairaalan „	„	800,000: —
Tavaravajain „	„	200,000: —
Uusiin laiturirakennuksiin	„	375,000: —
Uusiin lokaviemärirakennuksiin	„	115,000: —
Tonttien ostoon	„	2,090,000: —
Maatilain ostoon	„	610,000: —
	Yhteensä Smk	16,470,000: —

Tämän yhteydessä on mainittava, että kymmenvuotiskautena 1897—1906 on vahvistetun vuosirahansäännön mukaan osotettu mainittavampiin uutisrakennusyrityksiin ja kiinteistöjen ostoon yhteensä 8 miljoonaa markkaa eli puolet siitä määrästä, mikä neljänä edellä mainittuna vuonna on tullut kysymykseen.

Edellä mainitut määrät osottavat selvästi, että tämä runsas menojen lisääntyminen ei suinkaan ole johtunut siitä, että kunnan asioita hoidettaisiin huolimattomasti tahi että palkkasäännöt olisivat korkeiksi kohonneet. Sitä vastoin saattaisi kenties panna kyseeseen, eikö kaupungin rakennusyrityksiä olisi käynyt sovittaminen vähemmän suurisuuntaiseen ohjelmaan ja niiden kustannuksiakin tuntuvasti vähentäminen. Kaupungin kansakoulutalot, jotka on viime vuosina kustannettu taksoitusvaroilla, on epäilemättä yleensä rakennettu liian kalliiden suunnitelmain mukaan. Teknilliset laitokset avaroine konttori- ja näyttelyhuoneistoineen olisi aivan varmaan voitu teettää vaatimattomammat. Mutta siihen katsomatta, että tällä tavalla kenties olisi voitu säästää joitakuita satojatuhansia markkoja, lienevät käytetyt kustannukset olleet tarpeelliset nykyajan ja vastaisten aikojen vaatimuksia silmälläpitäen. Se seikka taas, että nämä vaatimukset ovat viime vuosina niin selvästi esiintyneet ja vaatineet osakseen huomiota, johtuu pääasiallisesti kahdesta syystä: etusijassa siitä virkeydestä, mikä 1905 vuoden tapahtumain jälkeen on pääkaupungissa osottautunut useimmilla aloilla ja nopeasti kehittänyt Helsingin suuresta pikkukaupungista pieneksi suurkaupungiksi. Viime vuosina on kaupungin väkiluku lisääntynyt keskimäärin 6—7,000 henkilöllä, jommoisen lisäännyksen täytyy tuntuvasti vaikuttaa menosääntöön. Toinen syy taas on se rahapolitiikka, jota 1890-luvulla ja vielä 1900-luvun alussa noudatettiin kaupungin kunnallishallinnossa, kun nimittäin pyrittiin mikäli mahdollista supistamaan menoja, välttämään nusien lainojen ottamista ja pysyttämään taksoitus 12—13 markan vaiheilla veroäyriä kohti. Tämän pyrkimyksen toteuttamiseksi lykättiin useiden hyödyllisten, välttämättömäin ja niin ollen joka tapauksessa kohdakkoin suoritettavien yritysten toteuttaminen toistaiseksi, jota seikkaa myös todistavat edellä annetut tiedot näinä vuosina uutisrakennuksiin

myönnetyistä määrärahoista. Näiden vuosien varovainen, mutta tuskin kaukonäköinen rahapolittiikka kostaa nyt itsensä. Kehittyessään pikkukaupungista suurkaupungiksi, jommoinen kehityskausi aina ja jokaisessa kaupunkiyhteiskunuassa asettaa suuria vaatimuksia sen rahavaroille, on Helsingin kaupungin sitä paitsi ollut kustannettava yrityksiä, joihin olisi edellisinä vuosina ollut ryhdyttävä ja jotka silloin olisi voitu helposti suorittaa. Nämä seikat ynnä kohonneet työkustannukset ja pyrkimys kääntää kaupungin tonttipolitiikka siihen suuntaan, että aina olisi saatavissa huomattava joukko myytäviä tai vuokralle annettavia tontteja (kustannukset uusien katujen teettämisestä nousivat 1900 118,000 markkaan, mutta merkitään nyt kulunkiarvioon 770,000 markaksi), joten tonttiarvon kohoaminen olisi johonkin määrin rajoitettavissa, sekä vielä muutkin samaan suuntaan vaikuttavat seikat eivät ainoastaan ole tuntuvasti edistäneet kaupungin menojen ja velkain lisääntymistä, vaan sen ohessa tehneet välttämättömäksi suuremman taksoituksen ynnä sen johdosta nopeasti kohoavan veroäyrin hinnan.

Muita menoluokkia tarkastellessa huomaa, että kaupungin velat, toisin sanoen obligatsioonilainain korot ja kuoletus sekä lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi otettujen lainain vähennysmaksut, ovat tuntuvasti lisääntyneet ja kohoavat eritoten ensintulevana vuonna yhäkin sen johdosta, että on otettu uusia lainoja. — Mitä taas tulee terveyden- ja sairaanhoitoon, josta vuonna 1900 oli menoja 225,000 markkaa ja vuonna 1906 420,000 markkaa ja jonka menot on ensintulevana vuonna arvioitu 725,000 markaksi, lienee etusijassa huomattava, että Marian sairaalan eräiden osastojen menosääntö vuonna 1900 vahvistettiin 128,000 markaksi, mutta nousee ensi vuoden kulunkiarviossa 430,000 markkaan eli samaan määrään kuin kaupungin koko terveyden- ja sairaanhoidon kustannukset 4 vuotta takaperin. Vaikka tämä lisäännys pääasialliisesti aiheutuu sairaalan laajennuksesta, ei Rahatoimikamari kuitenkaan ole voinut olla kiinnittämättä huomiotaan siihen, että vuotuiset kustannukset sairaalasta, jossa on sijaa 300 sairaalle, nousevat 430,000 markkaan (eli 450,000 markkaan, niinkuin Terveydenhoitolautakunnan erityisessä menoarvioehdotuksessa mainitaan). Niinikään on terveyspoliisin määräraha lisääntynyt tuntuvasti eli 15,000 markasta vuonna 1900 20,000 markkaan vuonna 1904 ja 42,000 markkaan vuonna 1910, kasvaen siis kuudessa vuodessa kaksinkertaiseksi. — Vaivashoitomenot niinikään ovat lisääntyneet, pääasiallisesti sen johosta että Helsinkiin on runsaasti muuttanut väestöä, joka ei ole kyennyt pitämään puoliaan kovassa kilpailussa, vaan jonka hätä on pakottanut turvautumaan yksityiseen armeliaisuuteen ja vihdoin kunnan vaivaishoitoon. Vaivaishoidon menot eivät kuitenkaan ole lisääntyneet läheskään samassa suhteessa kuin terveyden- ja sairaanhoidon menot. Vielä vuonna 1906 nousivat puheena olevain menoluokkain menot likimain samoihin määriin, mutta ensintulevan vuoden menosääntöön on merkitty noin 200,000 markkaa menoja vähemmän vaivaishoidosta kuin terveyden- ja sairaanhoidosta. — Vuodesta 1905 lähtien ovat opetuslaitosten menot lisääntyneet noin 100,000 markalla vuodessa, ollen tietenkin kansakoulujen menot siinä pääeränä. Tässä lienee huomautettava, että Kaupunginvaltuus-

ton päätös kansakoulujen jakamisesta ruotsin- ja suomenkielisiin kouluihin on aiheuttanut suuria menoja, ei ainoastaan sen johdosta että on käynyt välttämättömäksi teettää uusia kansakoulutaloja, vaan myös siihen nähden että palkkasääntö, joka vuonna 1900 nousi 515,000 markkaan, on nyt kulunkiarvioehdotukseen merkitty 925,000 markaksi. — Kasvatuslaitosten menosääntö oli vuonna 1900 17,000 markkaa, vuonna 1904 37,000 markkaa ja on nyt merkitty menoarvioehdotukseen 106,000 markaksi, mutta Lautakunta on pyytänyt 145,000 markkaa. — Myöskin puutarhalaitosten, istutusten ja niiden kunnossapidon kustannukset ovat paljon lisääntyneet, nimittäin 83,000 markasta vuonna 1900 kulunkiarvioehdotuksen 180,000 markkaan (ja Puutarhalautakunnan pyytämään 350,000 markan määrään).

Vihdoin on Rahatoimikamari vielä katsonut olevan kajoominen erääseen seikkaan, joka tuntuvasti vaikeuttaa kulunkiarvioon käsittelyä, nimittäin siihen eräissä Lautakunnissa ja Hallituksissa ilmenevään pyrkimykseen, että merkitsevät Kamarille antamiinsa erityisiin kulunkiarvioehdotuksiin määrärahoja kaikkiin tarkoituksiin, mitä niiden alaiset viranomaiset tahi virkailijat haluavat. Sen sijaan että Lautakunnat ja Hallitukset perinpohjaisesti tarkastaisivat esitettyjen vaatimusten todellista arvoa ja niiden välttämättömän toteuttamisen tarvetta, näyttää pikemmin siltä, kuin tahtoisivat ne ottaa varteen kaikki vaatimukset ja siten jättää Rahatoimikamarin ja Kaupunginvaltuuston harkittavaksi ja evättäväksi mitä ei näytä soveliaalta myöntää. Mutta tästä johtuu tietystikin vaikeuksia eikä ratkaisussa aina osata oikeaan. Näyttää siltä kuin asianomaiset viranomaiset voittaisivat paljon enemmän ja kulunkiarvio tulisi paremmin laadituksi, jos asianomaiset viranomaiset käyttäisivät enemmän arvostelua ja panisivat enemmän työtä kulunkiarvion käsittelyyn.

Tuloihin nähden (Taulukko II) on huomautettava, että nekin ovat ajanjakson 1900—1910 kuluessa lisääntyneet. Puheena oleva taulukko kuitenkin on monessa kohden erehdyttävä. Todellisuudessa ovat kaupungin tulot lisääntyneet ainoastaan mitättömän vähän. Menneinä vuosina on, silloisen rahapolitiikan johdosta, johon tässä edellä on kajottu, tulot laskettu tuntuvasti vähemmiksi todellisia määriään. Tästä myös johtui se suuri tuloerä, joka nyttemmin on hävinnyt kulunkiarviosta, mutta joka vielä vuonna 1908 siinä huomattiin, nimittäin käytettävissä oleva säästö edelliseltä vuodelta. Mutta kun menot tuntuvasti nousivat ja jottei veroäyriä ylenmäärin korotettaisi, ruvettiin korottamaan tuloja todellisiin määriinsä, joten huomattavaa tulojen lisäännystä esiintyi kulunkiarviossa, vaan ei todellisuudessa. Jos aikaisemmissa tuloarvioissa olisi todennäköisesti kertyvät varat merkitty täysiin määriinsä, olisi melkoinen osa niistä yleisistä töistä, mitkä viimeksi kuluneina vuosina on teetetty tai olisi ollut teetettävä, voitu suorittaa ja kaupungin raha-asema olisi nykyään varsin toisenlainen. Mutta sen sijaan katsottiin paremmaksi liikkua suurilla säästösummilla, joten veroäyrin määrä voi pysyä ennallaan, jopa toisinaan hiukan aletakin.

Tulopuolen pääluokkiin nähden pyytää Rahatoimikamari mainita, että Kamari on tontinlunastuksien suhteen katsonut pitävänsä tehdä Valtuustolle sen suuntaisen

esityksen, että kaupunginrahastoon voitaisiin odottaa tulevaksi suurempia määriä kuin tähän asti. Kaupunki omistaa tätä nykyä 10 miljoonan arvosta ensiluokkaisia kiinteistökiinnityksiä yksityisille ostajille myymiinsä tontteihin. Nämä summat tulevat vasta vähitellen käytettäviksi, sillä vuotuinen kuoletus on 1 1/2 %, jonka johdosta tulot myydyistä tonteista ja ostohinnan kuoletuksesta ovat nousseet ainoastaan 700,000 markan vaiheille. Kaupungille ei kuitenkaan voi olla edullista, että sen täytyy tarvitessaan ottaa rahoja lainaksi yhtä korkeata tai korkeampaa korkoa vastaan kuin minkä yksityiset tontinomistajat maksavat kaupungille mainituista kymmenestä miljoonasta. Siinä kohden olisi tonttien myynnissä otettava käytäntöön toiset ja tuntuvasti kovemmat ehdot, joten kertyvä tontinlunastus kohoaisi kenties monenkertaiseksi, mutta joka tapauksessa tuntuvasti suuremmaksi. Kaupungin olojen nykyinen kehitys jo osottaa aiheettomaksi sen pelon, että tontinmyyntiehtojen muuttaminen estäisi todellista ostajaa tonttia hankkimasta. Jos sitä vastoin erinäiset taloudellisesti enemmän taikka vähemmän epävarmat tontinostajat saataisiin pelotetuiksi ostamasta tontteja, joita he useimmin hankkivat itselleen voidakseen ne paikalla myydä kohtuuttomalla voitolla, olisi sellainen tulos ainoastaan suotava ja kaupunki voisi tyynesti alistua siihen että myytyjen tonttien luku vähenisi. Terve kehitys tällä alalla olisi sille varmaankin paljon edullisempi. Niinkuin edellä mainittiin, toivoo Rahatoimikamari voivansa tämän vuoden kuluessa tehdä tarkemman ehdotuksen asiasta.

Siihen nähden että useassa maamme kaupungissa saadaan tuntuvasti suuremmat määrät tonttiveroja kuin Helsingissä, on Rahatoimikamari ottanut tämän asian harkittavakseen ja päättänyt hankkia täydellisen selvityksen tonttiveroarvion perusteista. Siten saadun selvityksen pohjalla toivoo Rahatoimikamari vastedes saavansa tilaisuutta antaa Kaupunginvaltuustolle lausunnon ja ehdotuksen asiasta.

Viimeksi kuluneina vuosina on rakennustöitä toimitettu kaupungin uusissa teknillisissä laitoksissa ja ensintulevana vuonna ne saatanee loppuun suoritetuiksi. Tietystikin ovat tulot näistä laitoksista rakennusaikana olleet sangen vähäiset, jota vastoin kustannukset ovat nousseet miljooniin markkoihin. Muutaman vuoden kuluttua tämä asianlaita kuitenkin muuttuu ja kaupungilla on odotettavana tuntuvia tuloja asianomaisista yrityksistä, toivottavasti tarvitsematta käyttää niihin mainittavia lisämäärärahoja. Tämä asianlaita on osaltaan nykyään lisännyt menojen ja tulojen välistä erotusta.

Mitä kaupungin tärkeimpään tulolähteeseen, taksoitukseen, tulee, käynee käsitys yleisesti ja yksimielisesti siihen suuntaan, ettei se nykyisellä tavallaan järjestettynä voi antaa tyydyttäviä tuloksia. Sekä itse taksoitus että täytäntöönpanokin täytyy voimassa olevia asetuksia noudattaen olla tuntuvasti parannettavissa. Erittäin tärkeä seikka kaupungin verotusoloissa on että, sittenkun melkoinen osa kaupungin varakkaampaa väestöä on muuttanut viereisten maalaiskuntain huvilayhdyskuntiin siten välttäen kunnallisverotuksen Helsingissä, mutta kuitenkin nauttien kaikkia kaupungin tarjoomia etuja, on K. Senaatti viime vuosina tämän johdosta

syntyneissä riitaisuuksissa aina vapauttanut heidät velvollisuudestaan suorittaa kunnallisveroa kaupungille, vaikka heidän hengillepanonsa toisella paikkakunnalla usein on ollut vastoin asiasta annettuja asetuksia. Yksin tämä kysymys on kaupungille niin tärkeä, että olisi asetettava erityinen valiokunta sitä selvittämään lainopilliselta kannalta. Kun kuitenkin Rahatoimikamari käsittelee kysymystä verotuksen järjestyksen muuttamisesta kunnallishallinnon uudestijärjestämistä koskevan kysymyksen yhteydessä ja luultavasti kohdakkoin voi sen antaa Kaupunginvaltuuston harkittavaksi, on Rahatoimikamari tämän yhteydessä ainoastaan tahtonut viitata siihen. Sen verran kuitenkin on varma että, jos taksoitus toimisi moitteettomasti, niin ei kaikista kaupungin suurista ja paljon lisääntyneistä menoista huolimatta veroäyrin määrän olisi tarvinnut nousta niin korkeaksi, kuin se nyt aivan todennäköisesti on nouseva.

Menot.

I. Kaupungin velat.

Tähän pääluokkaan on kaupungin obligatsioonilainoille vahvistettujen kuoletussuunnitelmain ja lainauskontrahdeissa olevain erikoismääräysten mukaiset vuotuismaksut merkitty. Kaupungin obligatsioonilainoihin nähden lienee huomattava, että 1909 vuoden obligatsioonilainasta on suoritettava vuotuismaksua kokonaista 802,989 markkaa 20 penniä, joka melkoinen erä siis tulee lisäksi ensintulevan vuoden menosääntöön ja on suoritettava taksoitusvaroista.

Uusina erinä tähän pääluokkaan tulevat lisää Yhdyspankilta otetun lainan vuotuismaksu, joka laina alkuaan oli 30,000 markkaa ja on kiinnitetty kaupungin ostamaan Fabianinkadun taloon ja tonttiin N:o 1. Kun tämä laina on saatu niin hyvillä ehdoilla, että kaupungille on edullisempaa edelleen olla sitä vielä takaisin maksamatta, on Rahatoimikamari jättänyt tontin lunastushinnasta, 360,000 markasta, tämän osan toistaiseksi suorittamatta ja merkinnyt tästä aiheutuvan, velkakirjan mukaisen koron Smk 1,217: 17 menoihin. — Uudeksi eräksi on merkitty 100,000 markkaa Makasiininrannan tavaravajan korottamista varten otetun lainan vähennykseksi, joka rakennustyö suoritettiin Kaupunginvaltuuston huhtikuun 28 päivänä 1908 tekemän päätöksen mukaisesti ja on kustannettava kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista, vaikkei kuluvan vuoden menosääntöehdotusta käsiteltäessä katsottu voitavan merkitä määrärahaa mainittuun tarkoitukseen. Sitä vastoin Rahatoimikamari ei ole katsonut pitävänsä ensintulevan vuoden menosääntöön merkitä Kaivokadun tontin N:o 12 kauppahintaa eikä sen korkoa, jotka rahamäärät niinikään on suoritettava kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista, koska on olemassa toiveita, että tämä tontti ja talo saadaan

kohdakkoin myydyksi tontille hiljattain vahvistetun kaupunginasemakaavan muutoksen mukaisesti. Kaupungin kirjanpidossa merkitään sekä menot että tulot tästä talosta toistaiseksi eri tiliin sarakkeen ulkopuolelle.

Kun maksamatta ollut osa Oulunkylän kartanon kauppahintaa on tänä vuonna täysiksi maksettu, ei tätä rahamäärää ole merkitty kaupungin velkoihin, koska siitä ei makseta kuoletusta eikä korkoa, vaan luokkaan: „Yleiset työt: uutisrakennukset".

Mikäli varmasti on odotettavissa, ei kaupungin tarvitse ensintulevana vuonna ottaa tilapäistä lyhytaikaista lainaa, varsinkaan jos Kaivokadun tontti N:o 12 saadaan myydyksi eikä kunnallista sähkötehdasta varten tarvita mainittavan suuria uusia etuanteja. Menoarvioehdotuksesta on sentähden poistettu kuluvan vuoden menosääntöön merkitty erä: kassakreditiivin ja lainain korkoja y. m.

Tämän pääluokan loppusumma nousisi niinmuodoin 2,005,181 markkaan 37 penniin ja osottaa kuluvaksi vuodeksi vahvistettuun menosääntöön verraten lisäännystä kokonaista 555,085 markkaa 12 penniä.

II. Kaupungin virastot.

Maistraatin menosääntö pysyy ennallaan, paitsi että kunnallisneuvosmies J. von Haartman saa, Kaupunginvaltuuston asiasta tekemän päätöksen mukaisesti, palvelusaikaan nähden lukea hyväkseen sen ajan, minkä hän on toiminut tämän kaupungin kunnallispormestarina, joten hänelle on tuleva palkankorotusta 500 markkaa 5 vuoden palveluksesta. Sen ohella on oikeusneuvosmiehelle taattu bruttosivutulojen määrä, 5,000 markkaa, merkitty arviolta ainoastaan 1,500 markaksi tähänastisen 3,000 markan määrän sijasta, koska useana vuonna on osottautunut, ettei kaupunginrahastosta ole tarvinnut suorittaa tähän tarkoitukseen suurempaa määrää kuin nyt on merkitty.

Raastuvanoikeuden palkkasäännössä on huomattava, että ensintulevana vuonna ainoastaan kaksi vanhempaa oikeusneuvosmiestä saa palkankorotusta 10 vuoden palveluksesta, jota vastoin palkankorotusta nauttimattomain vanhempain oikeusneuvosmiesten luku on lisääntynyt kahdeksi. Kaupunginvaltuuston lokakuun 19 päivänä tänä vuonna päätettyä, että Raastuvanoikeudessa on vuonna 1910 pidettävä voimassa väliaikaista viidettä osastoa, on kulunkiarvioehdotukseen otettu eritelty menosääntö mainittua osastoa varten myönnetyn määrärahan mukaisesti.

Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteisten apulaisten ja palvelusmiesten palkkasääntöön on, Kaupunginvaltuuston maaliskuun 16 päivänä tänä vuonna tekemän päätöksen mukaisesti, merkitty 1,800 markkaa apulaisen palkkaamiseksi Maistraatinarkistoon. Lisäksi saa yksi Maistraatissa oleva kaupunginpalvelija palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta, luettuna huhtikuun 1 päivästä, sekä eräs toinen kaupungin-

palvelija saman edun koko vuodelta. Kesäloman hankkimiseksi viidelle Maistraatin ja kahdeksalle Raastuvanoikeuden kaupunginpalvelijalle on Kaupunginvaltuuston asiasta tekemän päätöksen mukaisesti merkitty 250 ja 400 markan määrärahat.

Ulosottolaitoksen vuosirahansäännössä on huomattavana, että ensimäisen kaupunginvoudin palkankorotus 10 vuoden palveluksesta maksetaan koko vuodelta, jonka johdosta määräraha tähän tarkoitukseen on merkitty 1,000 markaksi kuluvan vuoden menosäännössä olevain 583 markan 33 pennin sijasta, sekä että sen ohella on Maistraatin esityksestä merkitty 2,400 markan määräraha vieläkin yhden ulosottoapulaisen asettamiseksi ja yhden ulosottoapulaisen palkan korottamiseksi 50 markalla kuukaudessa. Sitä vastoin on Rahatoimikamari säästäväisyyssyistä ollut menosääntöön merkitsemättä määrärahaa ensimäisen kaupunginvoudin lainopillisen apulaisen palkkaamiseksi. Rahatoimikamarista on nimittäin näyttänyt oikeudenmukaiselta että, vaikkakin ensimäisen kaupunginvoudin työmäärä on tuntuvasti lisääntynyt, hän kuitenkin, samoinkuin tähänkin asti, itse palkkaa tarvitsemansa apulaisen, koska lisääntynyt työmäärä myöskin tuntuvasti lisää sanotun virkailijan varsin melkoisia sivutuloja.

Jotta kahden isonlaisen menoerän, jotka tähän asti on merkitty Sekalaisten pääluokkaan, nimittäin polttopuiden ja valaistuksen jakautuminen tulisi selvemmin näkyviin, on Rahatoimikamari nämä menoerät jakanut ja merkinnyt, mikäli mahdollista, asianomaisiin pääluokkiin. Tämän johdosta on *Sekalaisiin* merkitty 10,000 markan arviomääräraha raatihuoneen kaikkien huoneistojen valaistusta, polttopuita, siivoomista ja pienempiä korjaustöitä varten. Mitä siivoomiseen tulee, lisääntyisivät tämän erän kustannukset ensi vuonna jonkun verran, koska Kamari on saanut tietää, että nykyään tästä työstä maksettu päiväpalkka on liian alhainen, eikä kaupungin sovi maksaa niin pientä palkkaa. Esim. mainittakoon että henkilö, jonka on päivittäin siivottava 16 huonetta ja tyhjennettävä 3 klosettia, saa tästä korvausta 60 markkaa kuukaudessa. Sitä vastoin on Raatihuoneen vahtimestarin palkkiota vähennetty 150 markkaa, koska hänen on ollut toimitettava osa siivousta, mutta tämä velvollisuus vastedes on ehdotetun muutoksen johdosta häneltä poistuva. Raatihuoneen renki on Rahatoimikamarilta pyytänyt palkkaetujensa parantamista, mutta Kamari ei ole katsonut olevan syytä siihen myöntyä, koska toimen nykyinen haltija ei mikäli Rahatoimikamari on saanut tietää, ole moitteettomasti hoitanut tehtäviään. — Muutoin ei tähän pääluokkaan ole tehty mitään muutoksia. Kaupungin virastojen menot nousisivat niinmuodoin Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan kaikkiaan 331,656 markkaan, osottaen lisäännystä 16,733 markkaa 34 penniä kuluvan vuoden vastaaviin menoihin verraten.

III. Kunnallishallinto.

Kaupunginvaltuuston helmikuun 2 päivänä tänä vuonna tekemän päätöksen mukaisesti on *Kaupunginvaltuuston kanslian* notarin palkka merkitty 4,800 markaksi.

Mitä *Rahatoimikamarin* palkkasääntöön tulee, ei siihen ole ehdotettu mitään muutoksia. Ainoastaan arvaamattomien tarpeiden ja tarverahain määrärahat on Kamari korottanut 3,000 ja 2,000 markalla. Mitä tarverahain määrärahaan tulee, on korotus johtunut siitä, että Kamarissa on ehdotettu toimeenpantavaksi seikkaperäinen selvitys erinäisten kaupungin tonttien ja maa-alueiden omistusoikeudesta. Viimeksi kuluneina ja tänä vuonna on nimittäin tuon tuostakin noussut kysymys milloin minkin alueen omistusoikeudesta. Tarkan ja seikkaperäisen selvityksen saamiseksi tähän kuuluvista oloista olisi erittäin tärkeätä toimeenpanna kaikinpuolinen tutkimus lainopilliselta kannalta niiden asiakirjain pohjalla, joita säilytetään valtion, kaupungin ja erinäisten virastojen arkistoissa. Siinä tarkoituksessa olisi joillekin tällaisiin kysymyksiin perehtyneille henkilöille annettava toimeksi yhdistellä ja painattaa kaikki se selvitys, mikä on saatavissa omistusoikeudesta erinäisiin valtiovarastolle, yliopistolle ja myöskin yksityisille henkilöille tai yhdistyksille nykyään kuuluviin tontteihin ja kortteleihin. Sellainen laaja tutkimus ei tietystikään olisi loppuun saatettavissa yhtenä vuonna ja kysyisi niinikään enemmän kustannuksia kuin 2,000 markkaa, mutta ensintulevaksi vuodeksi tämä määrä arviolta riittänee. Siinäkin tapauksessa että sellaisen tutkimuksen antamat tulokset olisivat kaupungille kielteistä laatua, mikä kuitenkaan erityisissä tapauksissa ei liene laita, täytyy sellaista yhdistelmää kuitenkin pitää suuriarvoisena ei ainoastaan historialliselta, vaan myöskin käytännölliseltä hallintonäkökannalta, koska kaupungin viranomaiset siten jokaisessa tapauksessa paikalla voisivat selvittää kantansa mahdollisessa oikeusriidassa ja siinä kohden esittää tarpeelliset, asiakirjoihin perustuvat todisteet.

Mitä arvaamattomien tarpeiden määrärahaan tulee, on se, niinkuin edellä mainittiin, korotettu 3,000 markalla ja siis merkitty 8,000 markaksi. Kamarin päätösten toimeenpanemiseksi mahdollisimman nopeasti ja myöskin kansliassa lisääntyneen työn johdosta on asetettu kanslia-apulainen, toistaiseksi kuitenkin ainoastaan väliaikaisesti, jonka tähden hänen palkkaetujaan ei ole merkitty erityiseksi eräksi. Sama on laita sen laskuapulaisen, joka tänä vuonna on ollut aktuaarin apuna tilastollisen vuosikirjan julkaisemisen jouduttamiseksi. Sittenkun 1907 vuoden vuosikirja on ilmestynyt tämän vuoden lopulla ja 1908 vuoden vuosikirja ensintulevan vuoden alussa, saattaa panna kyseeseen, tarvitaanko mainittua laskuapulaista edelleen. Kun tämän lisäksi usein ja vuosi vuodelta yhä useammin on ollut tarpeen pienenlaisia määrärahoja, joita ei ole voitu menosääntöön merkitä ja joiden myöntämisestä erityisen esityksen tekemistä Valtuustolle täytyy pitää tarpeettomana, on Kamari merkinnyt puheena olevan menoerän korotettavaksi. Kun Rahatoimikamarin jäsenet ovat mieskohtaisessa vastuussa niistä maksunosotuksia koskevista päätöksistä, joita he tekevät, ja kun tilintarkastajat eivät tähän asti ole siinä kohden tehneet muistutuksia, ei oikeutettuja epäilyksiä määrärahan korottamiseen nähden liene olemassa.

Rahatoimikonttorin menosääntöön ei ole muutoksia vaadittu eikä sentähden myöskään tehty.

Mitä *Liikennekonttorin* menoihin tulee, on liikennekamreeri erityisessä menoarvioehdotuksessaan etusijassa huomauttanut että, kun kirjanpitäjän palkkaedut sekä työn laatuun että määrään nähden eivät ole oikeassa suhteessa muihin Konttorissa maksettuihin palkkoihin ja eritoten työmäärä on tullihaaraosaston toimeentultua huomattavasti lisääntynyt, olisi mainitun virkailijan palkkaetuja korotettava 400 markalla, johon nähden Konttori on ehdottanut hänen pohjapalkkansa vastedes korotettavaksi 2,400 markkaan vuodessa. Tätä esitystään likennekamreeri perustelee erityisessä kirjelmässä, joka niinikään myötäliitetään asiakirjoihin. Vaikka Kaupunginvaltuusto on aikaisemmin lausunut toivomuksen, että palkkaetuja koskevat ehdotukset annettaisiin erityisenä esityksenä Valtuuston harkittaviksi ja ratkaistaviksi, on Kamari kuitenkin sekä katsoen puheena olevan palkankorotuksen vähäiseen määrään että myöskin siihen, että Valtuusto on lähettänyt erinäiset muut palkankorotuksia tarkoittavat ehdotukset Rahatoimikamarin käsiteltäviksi meno- ja tuloarvion yhteydessä, arvellut voivansa tämän yhteydessä ottaa käsiteltäväksi ja puoltaa nyt puheena olevaa palkankorotusta. — Kun apulaisvaakamestari on vuoden kuluessa eronnut, poistuu mainitulle virkailijalle myönnetty mieskohtainen palkanlisäys, 200 markkaa. — Sen johdosta että liikennemaksujen tuloutus ja kanto purjehdusaikana nyttemmin toimitetaan myöskin Länsirannan haarakonttorissa, on tarpeellista lisätä henkilökuntaa seuraavilla apulaisilla:

2	ylimäär.	kirjanpitäjää	9	kuukaudelta,	palkkaa	à	Smk	225	kuuk.	Smk	4,050: —
1	„	rahastonhoitaja	9	„	„	à	„	200	„	„	1,800: —
2	„	konttoriapul.			„	à	„	1,500	„	„	3,000: —
1	„	„			„	à	„	1,200	„	„	1,200: —
1	„	„	9	„	„	à	„	100	„	„	900: —
2	„	vaakamestaria			„	à	„	1,800	„	„	3,600: —
1	„	„	9	„	„	à	„	150	„	„	1,350: —
1	„	„	3	„	„	à	„	150	„	„	450: —
3	„	vahtimestaria			„	à	„	1,080	„	„	3,240: —
3	„	„	9	„	„	à	„	90	„	„	2,430: —
2	asiapoikaa				„	à	„	360		„	720: —
										Yhteensä Smk	22,740: —

Määräraha ylimääräisiä apulaisia varten lisääntyisi siten 15,200 markasta 22,740 markkaan, mikä määrä on likimain $^2/_3$ Konttorin vakinaisesta palkkasäännöstä. Tähän asianlaitaan nähden, joka ei näytä täysin asianmukaiselta, on Rahatoimikamari vaatinut tarkempia tietoja liikennekamreerilta, ja on tämä maininnut että, vaikka olisi suotava saada vahvistettu vuosirahansääntö Länsirannan haaraosaston henkilökunnalle, on myös varteen otettava se seikka, että haaraosasto pidetään avoinna ainoastaan purjehduskauden ajan. Vakinaisen henkilökunnan saaminen ainoastaan 9 kuukauden ajaksi vuodessa on aina vaikea. Sitä vastoin on näyt-

täytynyt käyvän päinsä, että vakinainen henkilökunta on saanut keskenään jakaa työn ja virkoja on hoidettu sijaisilla. Jos taas toimet asetettaisiin vakinaiselle kannalle, kävisi tällainen järjestys mahdottomaksi sekä olisi tuskin hyödyksi töiden tasaiselle kululle. Tähän nähden on Rahatoimikamari ollut sitä mieltä, että toistaiseksi ja kunnes suurempaa kokemusta on saatu, ainoastaan arvioitu määräraha ylimääräisiä apulaisia varten olisi merkittävä ja on sentähden ensintulevan vuoden menosääntöön ottanut pyydetyn määrärahan edellä olevan eritellyn luettelon mukaisesti.

Kun tullikamarin haaraosaston lämpöjohdon hoitoa varten on tarpeen koneenkäyttäjä 9 kuukautta vuodessa, on hänen palkakseen merkitty 175 markkaa kuukaudessa eli sama määrä, mikä maksetaan tullihuoneen lämpöjohdon koneenkäyttäjälle.

Kahden uuden sähkötavarahissin nyttemmin tultua käytäntöön tullikamarin haaraosastossa tarvitaan niitä hoitamaan yksi koneenkäyttäjä jä yksi koneenkäyttäjän apulainen 9 kuukautena vuodessa. Näiden virkailijain palkaksi on Rahatoimikamari merkinnyt: koneenkäyttäjän Smk 100: — ja apulaisen Smk 75: — kuukaudessa. Tavarahissien, sekä molempain pakkahuoneessa olevain että molempain tullikamarin haaraosastossa olevain, sähkökäyttövoiman kustannukset on arvioitu 1,200 markaksi eli ainoastaan 200 markkaa suuremmiksi kuin kuluvaksi vuodeksi kahden ensinmainitun käyttöä varten myönnetty määräraha. Tämä johtuu siitä, että näiden tavarahissien käyttö on osottautunut tuntuvasti halvemmaksi kuin alkuaan oli laskettu.

Kysymys onko valtiovaraston vaiko kaupungin kustannettava tullihuoneessa ja tullikamarin haaraosastossa olevan pakkahuoneen puhtaanapito, on edelleen ratkaisematta, mutta Rahatoimikamari on käskenyt Liikennekonttorin toistaiseksi huolehtia tästä työstä. Kun tästä on kustannuksia 3,600 markkaa, on Konttorin tarverahoja, joista mainitut kustannukset suoritetaan, lisätty mainitulla määrällä eli 6,600 markkaan. Liikennekonttorin menosääntö nousisi siten 76,745 markkaan kuluvan vuoden 62,055 markkaa vastaan.

Mutta tähän tulee lisäksi 19,950 markan menoerä tullihuoneen, tullikamarin haaraosaston, tavaravajain ja muiden Liikennekonttorin alaisten huoneistojen polttopuihin, valaistukseen, kalustoon y. m. Tämä määräraha jakautuu seuraaviin eriin, nimittäin: polttopuut 9,800 markkaa, valaistus 8,650 markkaa ja kalusto 2,000 markkaa. Samoista syistä kuin tässä edellä raatihuoneen valaistuksesta ja polttopuista puhuttaessa mainittiin, on Kamarista tässäkin tapauksessa näyttänyt oikeammalta, että nämä erät luetaan Liikennekonttorin menosääntöön. Tähän nähden on katu- ja laiturivalaistuksen menoeristä poistettu Makasiininrannan sähkövalaistuksen määräraha 1,650, tavaravajain samoin 4,600 ja 2,100, sekä tullitarkastuspaviljongin samoin 300, eli yhteensä 8,650 markkaa, joka määrä on merkitty niinkuin edellä mainittiin.

Sen johdosta että Rahatoimikamari syistä, jotka tuonnempana tarkemmin esitetään, on katsonut voivansa korottaa satama- ynnä muiden *Satamakonttorissa* kannettujen maksujen tulomäärää, on satamakapteenille ja satamakonttorin kirjanpitä-

jälle tuleva ylöskantoprosentti merkitty vahvistetun laskuperustuksen mukaisesti suurempaan määrään. — Rahatoimikamarille osotetussa kirjelmässä on satamakonttorin kirjanpitäjä Georg Stenius anonut, että hänet, joka kesäkuun 10 päivästä 1905 on hoitanut sanotun Konttorin kirjanpitäjän tointa osin viransijaisena (elokuun 1 päivästä vuoden 1906 alkuun) ja sitten vakinaisena, oikeutettaisiin lukemaan hyväkseen koko mainittu aika ja siten samaan palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta ensintulevan heinäkuun 1 päivästä lukien. Vaikkei Kaupunginvaltuusto ole antanut periaatteellista lausuntoa kysymyksestä onko virkamies, joka on yhteen jaksoon osin viransijaisena ja osin vakinaisena hoitanut samaa tointa, oleva oikeutettu palkankorotukseen nähden lukemaan hyväkseen viransijaisuusajan, on Rahatoimikamari, jonka mielestä on kaikin puolin oikeudenmukaista ja kohtuullista, että sellainen periaate tunnustetaan ja vahvistetaan, merkinnyt satamakirjanpitäjä Steniukselle palkankorotusta luettuna ensintulevan elokuun 1 päivästä. Jotta voitaisiin hankkia kaikille Satamakonttorin virkamiehille virkalomaa, ja kun tehtävät muutoinkin vaativat asettamaan rahastonhoitajattaren pitemmäksi ajaksi kuin tähän asti, on Rahatoimikamari merkinnut määrärahan konttorin rahastonhoitajattaren palkkaamiseen suoritettavaksi 10 kuukaudelta, siten eväten Satamakonttorin esityksen rahastonhoitajattaren asettamisesta koko vuodeksi.

Satamakapteenin esityksestä on moottoriveneen hoitajan palkka korotettu 525 markasta 630 markkaan sekä moottorikoneen tarpeellista talvikorjausta varten merkitty 250 markan määräraha. Siinä toivossa että nyt puheena oleva korjaus on oleva niin perinpohjainen, ettei sitä moniin aikoihin tarvitse uudistaa, on tämä menoerä menoarvioehdotukseen merkitty satunnaiseksi. Kun Satamakonttorin menoarvioehdotuksesta on epähuomiosta jäänyt pois määräraha tavarain poiskuljettamista varten rantasilloilta, on mainittu menoerä merkitty saman suuruiseksi kuin tähänkin asti. Satamakonttorin menosääntö nousisi siten 44,040 markkaan 83 penniin kuluvan vuoden 42,790 markan sijasta.

Rakennuskonttorin vuosirahansäännössä on työpäällikölle tuleva korotus 10 vuoden palveluksesta merkitty täyteen määräänsä, 1,600 markaksi. Menoarvioehdotuksessaan on Rakeunuskonttori, esittämillään syillä, ehdottanut että tarveainevaraston hoitajalle myönnettäisiin mieskohtainen 600 markan palkanlisäys. Kun nykyinen tarveainevaraston hoitaja kuitenkin on Rahatoimikamarilta anonut toimestaan eroa, johon anomukseen myös on myönnytty, ei mainittu ehdotus aiheuttane toimenpidettä.

Erityisessä esityksessä on kaupunginarkkitehti tehnyt Kaupunginvaltuustolle ehdotuksen Rakennuskonttorin arkkitehtuuriosaston järjestämiseksi, ja myöntyikin Valtuusto siihen että tarpeellisen määrärahan ylimääräisten arkkitehtien asettamiseksi mainittuun osastoon saisi kuluvana vuonna merkitä maksettavaksi Valtuuston käyttövaroista. Tähän nähden on menosääntöön mainittua tarkoitusta varten merkitty 5,000 markan erä. Rakennuskonttorin vuosirahansääntö olisi siten ensi vuonna nouseva 84,400 markkaan tämän vuoden 85,933 markan 33 pennin sijasta.

Siihen nähden että ensintulevan vuoden alusta tulee *Puutarhalautakunnalle*

kuuluvain asiain käsittelyn järjestykseen tehtäväksi se muutos, että Lautakunnan sihteeri ennen esittelyä valmistelee asiat, on Lautakunta erityisessä kulunkiarvioehdotuksessaan ehdottanut sihteerin palkan vastedes korotettavaksi 600 markasta 1,200 markkaan vuodessa, jota määrää viime vuosina tuntuvasti lisääntyneihin tehtäviin nähden ei voi pitää liian korkeana. Vaikkakin pyydetty palkankorotus on suhteellisesti huomattavan suuri, on Kamari kuitenkin, tosin epäröiden, katsonut voivansa Lautakunnan esittämistä syistä puoltaa puheena olevaa palkankorotusta sekä samalla anomusta Lautakunnan tarverahain korottamisesta 400 markaan. Puutarhalautakunnan vuosirahansääntö lisääntyisi siten 700 markalla.

Otsakkeen «*Erityiset Lautakunnat ja virkailijat*» kohdalla huomataan etusijassa *Taksoituslautakunnan* määrärahain tuntuva kohoaminen 10,000 markasta 15,000 markkaan. Kun Taksoituslautakunnan sihteeri viime syksynä Rahatoimikamarilta anoi 15,000 markan määrärahaa merkittäväksi kuluvan vuoden menosääntöön, epäsi Kamari anomuksen pääasiallisesti sillä edellytyksellä, että Lautakunnan sihteeri voisi tulla toimeen pienemmälläkin määrärahalla ja itse enemmän ottamalla osaa työhön. Tämän vuoden kuluessa on kuitenkin osottautunut, että määrärahan lisääminen on aivan välttämätön. Rahatoimikamari on, niinkuin edellä on huomautettu, täysin tietoinen siitä, ettei kunnallistaksoitus toimi tyydyttävästi; ei myöskään liene mainittavaa olojen parannusta vastaisuudessa oleva odotettavissa määrärahain lisäämisestä, sillä niin kauan kun perinpohjaisiin uudestimuodosteluihin ei ole ryhdytty, jäävät kaikki toimenpiteet vain puolinaisiksi. Mutta kun tämä kysymys on kytketty kunnallishallinnon uudestijärjestämistä koskevan kysymyksen yhteyteen, ei se liene aivan kohdakkoin ratkaistavissa eikä missään tapauksessa ennen menosäännön vahvistamista. Näin ollen ja tänä vuonna saavutettuun kokemukseen nähden on Rahatoimikamari katsonut pitävänsä puoltaa tehtyä anomusta. Jos lisätyt määrärahat voivat johonkin määrin saattaa taksoitustulokset varmemmiksi, on kaupunki siten monin kerroin saanut takaisin ne lisäkustannukset, mitkä ensi vuodeksi on merkitty Taksoituslautakunnan menosääntöön.

Työväenasiainlautakunnan sihteerillä on tähän asti ollut palkkaa 3,000 markkaa sekä 600 markkaa vuokrarahoja. Kun kaupunki nyttemmin on antanut Lautakunnan käytettäväksi oman huoneiston, poistuvat tietystikin vuokrarahat. Tähän nähden ja kun sihteerin työmäärä on tuntuvasti lisääntynyt, on Lautakunta ehdottanut sihteerin palkkaa korotettavaksi 600 markalla. Kun kuitenkin otetaan huomioon, että Terveydenhoitolautakunnan sihteerillä on palkkaa 2,000 markkaa, Vaivaishoitohallituksen sihteerillä 2,400 markkaa ja Kasvatuslautakunnan sihteerillä 2,400 markkaa j. n. e., niin ei Rahatoimikamari, joka ei ole voinut huomata Työväenasiainlautakunnan toimintaa yhtä laajaksi ja työlääksi kuin edellä mainittujen hallitusten, eikä myöskään ole voinut vakautua siitä, että Työväenasiainlautakunnan sihteerin työtaakka olisi suurempi taikka vaativampi kuin mainittujen virkamiesten, vaikkakin otetaan huomioon että hänen on kahdesti viikossa vastaanotettava neuvonetsijöitä, ole voinut omasta puolestaan kannattaa Lautakunnan esitystä, vaan sentähden merkinnyt sihteerin palkaksi saman määrän kuin tähänkin asti.

Kunnallisen työnvälitystoimiston menosääntöön nähden saa Rahatoimikamari huomauttaa, että mainittu vuosirahansääntö on ehdotuksessa merkitty sen ehdotuksen mukaisesti, minkä mainitun Toimiston johtokunta on Kaupunginvaltuustolle tehnyt Toimiston asettamisesta vakinaiselle kannalle. Vaikkei tätä asiaa tosin ole lopullisesti ratkaistu, ei mikään näytä estevän menosääntöön ottamasta mietinnössä mainittuja menoeriä. Toimiston toiminnassa vuosien kuluessa huomattavana ollut laajennus myös perustelee sitä verraten vähäistä henkilökunnan luvun lisäännystä, mikä sinä aikana on tapahtunut. Ensintulevaksi vuodeksi on merkitty 900 markkaa naispuolisen apulaisen palkkaamiseksi 6 kuukauden aikana sekä sitä paitsi palkankorotus johtajalle ja yhdelle naispuoliselle apulaiselle 5 vuoden palveluksesta. Sen mukaisesti mitä edellä on lausuttu satamakirjanpitäjän palkankorotuksesta 5 vuoden palveluksesta, on Kamari tässäkin tapauksessa katsonut korotuksen pitävän tulla kysymykseen, vaikkei johtaja enempää kuin apulainenkaan ole ollut vakinaisella palkkasäännöllä.

Kasvatuslautakunnan ehdotuksesta on Lautakunnan vahtimestarin palkkio hänen tuntuvasti lisääntyneeseen työhönsä nähden korotettu 300 markasta 450 markkaan.

Kaupunginasemakaavatoimikunnan erikoisessa menoarvioehdotuksessa on ensintulevan vuoden varalle erinäisiä muutoksia nykyään voimassa olevaan vuosirahansääntöön. Kun on osottautunut, että puheenjohtajan ja jäsenten palkkiot on arvioitu liian suuriksi, koska Toimikunta tavallisesti ei kokoonnu kesällä, on ne vähennetty kaikkiaan 3,600 markasta 2,500 markkaan. Sitä vastoin on piirustaja-apulaisten palkat merkitty 7,000 markaksi. Vaikka tämä määräraha on Kamarista näyttänyt varsin suurelta, kun otetaan huomioon, että Rakennuskonttorin ylimääräisiä piirustaja-apulaisia varten on merkitty ainoastaan 5,000 markkaa, on Kamarin jäsenten enemmistö kuitenkin niihin huomattaviin tehtäviin nähden, mitkä ovat Kaupunginasemakaavatoimikunnassa ratkaistavina, katsonut voivansa merkitä pyydetyn määrärahan. Niinikään ja samoilla perusteilla on tarverahojakin tuntuvasti korotettu. Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan lisääntyisivät Toimikunnan menot niinmuodoin 3,600 markalla eli 19,400 markasta 22,000 markkaan.

Myöskin *Kunnallisten työväenasuntojen Hallintolautakunnan* menosääntö tulee kohoamaan, sen johdosta että Kalliossa oleva asuntoryhmä nyttemmin on valmistunut ja sentähden koituu kustannuksia sen hallinnosta ja hoidosta. Tämän johdosta tulee lisää 3,600 markan menoerä, joten sanottujen asuntojen hallintokustannusten kokonaismenot nousevat 14,100 markkaan.

Rakennustarkastukseen nähden pyytää Rahatoimikamari viitata Rakennustarkastajan Kaupunginvaltuustolle antamaan, Kamarille lähetettyyn ja asiakirjoihin myötäliitettyyn annomukseen palkkaetujensa korottamisesta 12,000 markkaan, sivutuloja lukuunottamatta. Maistraatti, joka on asiasta antanut lausunnon, puoltaa rakennustarkastajan vakinaista palkkaa pysytettäväksi 8,000 markan määrässä, mutta

hänelle taattavaksi sivutuloja 4,000 markkaa vuodessa. Rahatoimikamarille antamassaan erikoisessa menoarvioehdotuksessa mainitsee rakennustarkastaja seuraavat erät:

Rakennustarkastajan palkka	Smk	8,000: —
Taattuja sivutuloja 4,000: —, josta määrästä menosääntöön merkitään arviolta	„	2,000: —
Rakenustarkastajan apulainen, palkkaa	„	4,800: —
Rakennuskontrollööri, palkkaa	„	3,600: —
Vahtimestarin palkkio	„	1,200: —
Huoneiston siivoominen ja lämmitys, arviolta	„	440: —
Tarverahoja, arviolta	„	1,800: —
Yhteensä	Smk	21,840: —

Omasta puolestaan Rahatoimikamari ei ole voinut puoltaa Rakennustarkastajan alkuperäistä anomusta että palkkaa korotettaisiin 4,000 markalla eikä myöskään yhtyä Maistraatin ehdotukseen mitä tulee sivutulojen takaamiseen, mutta on sen sijaan merkinnyt palkan korotettavaksi 9,000 markkaan. On nimittäin huomautettu että, kun aniharvalla kaupungin virkamiehellä on palkkaa yli 10,000 markan ja rakennustarkastaja, jonka suuren työtaakan ja työvastuun Kamari kaikin puolin tunnustaa, saa sivutuloja, jotka tosin vaihtelevat, mutta eivät kuitenkaan tavallisesti jää alle, vaan usein tuntuvasti nousevat yli 2,000 markan, ei hänen palkkaehtojaan, siihen katsomatta että sivutuloja ei taattaisi, voisi pitää huonompina kuin esim. kaupunginarkkitehdin, kaupungininsinöörin tai kaupunginasemakaava-arkkitehdin. Ja kun menosääntöön tämän lisäksi on merkitty määräraha rakennustarkastajan apulaista varten, jonka palkkaamiseen Kaupunginvaltuusto jo tänä vuonna on osottanut tarvittavan määrän maksettavaksi Valtuuston käyttövaroista, on työtaakka, vaikkakaan ei vastuu, jakautuva tasaisemmin ja siirtyvä kahdelle henkilölle. Sitä vastoin Kamari ei ole katsonut pitävänsä vuosirahansääntöön merkitä määrärahaa rakennuskontrollööriä varten, koska mainitulle virkamiehelle ei ole valmistettuna johtosääntöä eikä Maistraatti eikä Kaupunginvaltuustokaan ole lausunut mieltään tästä asiasta eikä tässä kohden niinmuodoin mitään päätöstä ole olemassa. Muutoin on rakennustarkastajan ehdottamat määrärahat menosääntöön merkitty, kuitenkin siten että tarverahain määrärahan suuruuden perusteluista on poistettava oikeus vuosipiletin ostoon raitioteillä, koska niin hyväpalkkaisen virkamiehen pitää itse kustantaa raitiotiepilettinsä ja eritoten rakennustarkastajan, joka useimmista toimituksistaan saa lukea hyväkseen sivutuloja.

Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaisesti lisääntyisivät kunnallishallinnon kustannukset, jotka tänä vuonna ovat vuosirahansäännön mukaan olleet 431,503 markkaa 33 penniä, 63,677 markalla 50 pennillä ja tulisivat niinmuodoin olemaan 495,180 markkaa 83 penniä.

IV. Katu- ja laiturivalaistus.

Katujen ja laiturien valaisemisesta kaasulla, sähköllä ja petrolilla aiheutuvat menot on merkitty sen menoarvioehdotuksen mukaisesti, jonka valaistuslaitoksen Hallitus on laatinut samoilla perusteilla kuin tähänkin asti ja joka liitetään tähän. Sitä vastoin on, niinkuin edellä mainittiin, rantasilloilla olevain tavaravajain ja niiden edustain sähkövalaistuksen kustannukset erotettu tästä pääluokasta, koska ne eivät tarkoita katu- eikä laiturivalaistusta, vaan tavaravajain valaistusta, jonka tähden ne on siirretty Liikennekonttorin vuosirahansääntöön, ollen kuitenkin valaistuslaitoksen Hallituksen esittämät erät sinänsä pantu laskelman perustukseksi.

Vaikka Valtuusto ei ole käsitellyt, vielä vähemmin hyväksynyt Hallituksen ehdotusta yksityisten kuluttaman valokaasun hinnan alentamisesta 30 pennistä 25 penniin, on Rahatoimikamari kuitenkin katsonut pitävänsä tässä kohden pysyttää Hallituksen arvioimat määrät jälkimäisen ykköshinnan perustuksella. Siinä tapauksessa että Valtuusto ei hyväksy tehtyä ehdotusta, on kuitenkin tästä johtuvat muutokset tehtävä meno- ja tulosääntöön. Kaupunginvaltuuston huhtikuun 23 päivänä 1907 tekemän päätöksen mukaisesti pitää kaupungin suorittaa kaasuvalaistuksesta omain kustannusten hinta ja Hallitus on voinut tämän alentaa 14 pennistä 12 penniin, joten tämän pääluokan menot ovat jonkun verran vähentyneet, vaikka tätä menojen vähennystä vastaavat lamppujen hoidon lisääntyneet kustannukset.

V. Palolaitos.

Palolaitoksen menosääntö on pääasiallisesti merkitty nykyään voimassa olevan vuosirahansäännön ja Palotoimikunnan ehdotuksen mukaisesti. Niinpä eroaa *Palkkain ja muiden etujen* erä ainoastaan 300 markalla, sen johdosta että alipalomestarin vuokrarahat (ynnä polttopuut ja valaistus) on korotettu 2,500 markasta 2,800 markkaan. Alipalomestarin täytyy tietenkin asua Korkeanvuorenkadun varrella sijaitsevan pääpaloaseman läheisyydessä, ja kun hänen asumansa huoneiston vuokraa on korotettu 300 markkaa, on Rahatoimikamarista samoinkuin Palotoimikunnastakin näyttänyt kohtuulliselta, että kaupunki korvaa tämän lisäkustannuksen, sillä päinvastaisessa tapauksessa alipalomestarin palkkaehdot todellisuudessa vähenisivät vastaavalla määrällä. Tässä lienee ehkä lisäksi huomautettava että, kun alipalomestarilla edellä mainituista syistä on huoneistoon nähden vähän valinnan varaa, ei hän voi huoneistoa valitessaan etusijassa kiinnittää huomiotaan vuokramäärään. — *Palotallin* kohdalla on heinäin hinta ensintulevana vuonna arvioitu 15 penniksi kilolta kuluvan vuoden 9 pennin sijasta. Sitä vastoin on heinävarasto pysytetty 38,000 kilon määräisenä, jota määrää kenties ei kokonaan tarvita, koska Rahatoimikamari voi ensi vuonna antaa palolaitoksen käytettäväksi laajoja nurmikkoja Kum-

tähden säterin alueelta. Kaurain hinnan on sen sijaan arvioitu hiukan alenevan, jonka johdosta tähän menoerään on voitu merkitä säästöä. Aleneviin halonhintoihin nähden on *Lämmitys- ja valaistusmenoerästä* saatu säästymään 550 markkaa. Muutoin ei ole muutoksia tehty kuluvan vuoden menosääntöön. Palomestarin esittämä lausunto palokatselmuksista maksettavan palkkion korottamisen tarpellisuudesta ei ole erikoisen kulunkiarvioehdotuksen mukainen eikä myöskään näytä perustellulta, kun mainittua määrärahaa on kuluvan vuoden menosäännössä korotettu nyt pyydetyllä määrällä. Määräraha Kaupunginvaltuuston päättämää, mutta vielä tilaamatta olevaa tulensammutusvenettä varten ei Rahatoimikamari ole katsonut voivansa ottaa menosääntöön.

Siihen nähden että on välttämätöntä mikäli mahdollista vähentää kaupungin menoja ja, kun Rahatoimikamari ei ole voinut katsoa, että kaupunkien *Vapaaehtoisia Palokuntia* koskevaa vanhettuneen palojärjestyksen säännöstä käy esittäminen apurahan myöntämisen perusteluksi eikä myöskään voi myöntää oikeaksi sitä lausuntoa että mainittu palokunta edelleen on hyödyllinen ja tarpeellinen Helsingin kaupungille, on Rahatoimikamari menoarvioehdotuksesta tälläkin kertaa poistanut sanotulle laitokselle pyydetyn määrärahan.

Palolaitoksen vuosirahansääntö olisi niinmuodoin ensi vuonna nouseva 151,110 markkaan kuluvan vuoden 156,410 markan sijasta.

VI. Poliisilaitos.

Kun ei ole edellytettävissä, että Kaupunginvaltuuston ja Maistraatin hyväksymä uusi poliisijärjestys ynnä poliisilaitoksen uusi vuosirahansääntö ensintulevana vuonna vahvistetaan noudatettaviksi, on Rahatoimikamari laatinut poliisilaitoksen menoarvioehdotuksen nykyään voimassa olevain määräysten ja vuosirahansäännön mukaisesti.

Viime vuonna kulunkiarviota käsitellessään huomautti Kulunkivaliokunta että, vaikka kaupunki asiasta voimassa olevain määräysten mukaisesti on velvollinen poliisin tarpeeksi hankkimaan tarkoituksenmukaiset huoneistot lämmityksineen ja valaistuksineen, valtiovaraston korvaamatta kaupungille siten koituneita menoja, on kuitenkin ne rahamäärät, mitkä kulunkiarvioon merkitään näitä tarkoituksia varten, siihen otettava kaupungin todellisia kustannuksia vastaavin määrin jotta kulunkiarviosta täysin selvästi kävisivät näkyviin ne uhraukset, joita kaupungin täytyy tehdä poliisilaitoksen voimassa pitämiseksi. Kun valiokunta kuitenkin kulunkiarvioehdotusta tarkastaessaan oli luullut huomanneensa, että poliisilaitoksen käytettävinä olevain huoneistojen vuokrat oli kulunkiarvioon merkitty aivan liian alhaisiksi ja huomiota kiinittämättä niihin vuokramääriin, joita näistä huoneistoista olisi maksettava sekä kaupungissa tavallisesti maksettuihin vuokriin että nimenomaan poliisin tarpeiksi toetettyjen rakennusten kustannuksiin nähden, ehdotti valiokunta, että

Rahatoimikamaria kehotettaisiin vastedes kulunkiarvioon merkitsemään poliisilaitoksen huoneistojen vuokrat tarkoin sen vuokra-arvon mukaisesti, mikä poliisihuoneistoilla kulloinkin on. Tämän lausunnon Valtuustokin hyväksyi. Rahatoimikamarin on sentähden nyt, valmistellessaan kulunkiarvioehdotusta, ollut ryhdyttävä uudestaan arvioimaan vuokramääriä näiden lausuntojen mukaisesti. Tähän nähden on kaupunginarkkitehti saanut toimekseen likimääräisesti arvioida kaupungin omistamat, poliisilaitoksen käytettävinä olevat talot ja tontit, ja on hän siinä kohdin valmistanut seuraavan arviolaskelman.

Poliisilaitoksen käytettävänä olevain tonttien ja rakennusten yhteenlaskettu likimääräinen arvo:

Aleksanterinkadun N:o 22 ja 24, Sofiankadun N:o 3 sekä etsivän osaston vankila	Smk	905,000: —
Poliisitalli (siitä vähennettyä valtiovaraston osuus)	„	30,000: —
Pengerkadun poliisitalo	„	315,000: —
Ratakadun poliisitalo	„	227,000: —
Ratsastusmaneesi	„	17,000: —

Luonnollisestikin on tonttiarvo tässä tapauksessa katsottu olevan otettava lukuun, sillä päinvastaisessa tapauksessa eivät kaupungin todelliset menot puheena olevaan tarkoitukseen tulisi näkyviin. Rahatoimikamarin mielestä on 7 % rakennusten ja tonttien arvosta pidettävä niiden vuokramäärän oikeudenmukaisena arvonmittana, mitkä kaupungin voidaan katsoa suorittavan omistamissaan taloissa olevista poliisilaitoksen huoneistoista. Kamari kyllä varsin hyvin tietää että, jos nämä huoneistot vuokrattaisiin yksityisille henkilöille tai liikeyrityksille, saataisiin niistä tuntuvasti enemmän vuokraa. Mutta tässä tapauksessahan ei ole arvioitava mahdollisesti saatavan vuokramäärän suuruutta, vaan niitä kustannuksia, mitkä kaupungilla kohtuuden mukaan katsotaan olevan siitä, että se antaa tarpeelliset huoneistot poliisilaitoksen käytettäviksi.

Muutoin on vuokramäärät merkitty voimassa olevain välikirjain mukaisesti. Uusi erä on poliisilaitoksen Sofiankadun talosta N:o 6 vuokraaman varuskamarin ja kirjapainon vuokra, jotka laitokset on ostettu ja pidetään voimassa valtiovaroilla. Kun kaupungin välittömät menot ovat tämän johdosta hiukan vähentyneet, on Rahatoimikamarin mielestä ollut oikeudenmukaista, että kaupunki kustantaa huoneiston, koska kaupungin omissa poliisitaloissa ei ole tarpeellista tilaa tähän tarkoitukseen. Kuluvan vuoden menosäännössä on 1,200 markan menoerä Pasilan poliisiaseman vuokraa. Tätä määrärahaa merkittäessä edellytettiin, että Böhlen talo kohdakkoin tulisi liitetyksi kaupunkiin yhdistettyyn alueeseen. Näin ei kuitenkaan ole käynyt, mutta ensintulevana vuonna mainittu alue yhdistettänee kaupunkiin. Mihin vuodenaikaan tämä voi tapahtua, on tietämätöntä. Tähän nähden on laskettu vuokramäärä merkitty arviomäärärahaksi. — Siihen nähden että sähkövalon hinta on

laskeutunut ja toivossa että poliisilaitoksessa ja sen eri osastoilla vastedes noudatettaisiin suurempaa säästäväisyyttä kuin tähän asti tämän valaistuksen käyttämisessä, on valaistusmääräraha alennettu 25,000 markasta 22,000 markkaan.

Erään *Sekalaista* on Rahatoimikamari merkinnyt kaupungin suoritettavat kustannukset varusteiden korjaamisesta, hevosista, huonekaluista y. m. sekä poliisin yksityisen telefooniverkon kunnossapidosta. Sitä vastoin on Kamarin täytynyt säästäväisyyssyistä evätä v. t. poliisimestarin esitys kolmen uuden ratsuhevosen ostamisesta, vaunun hankkimisesta sukupuolitauteja sairastavia henkilöjä varten sekä arkistohuoneen sisustamisesta keskuspoliisin kellarikerrokseen, joihin tarkoituksiin tarvittaisiin 8,000 markkaa. Vaikkakin kaikki puheena olevat toivomukset täytyy myöntää oikeutetuiksi, on Rahatoimikamari kuitenkin katsonut pitävänsä olettaa poliisilaitoksen voivan vielä vuoden tulla toimeen ilman mainittua määrärahaa.

Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan nousisi poliisilaitoksen vuosirahansääntö 342,722 markkaan 61 penniin osottaen kuluvan vuoden menosääntöön verraten lisäännystä 52,195 markkaa. Tämä lisäännys on kuitenkin enemmän näennäinen kuin todellinen ja johtuu siitä, että kaupungin taloissa olevain poliisilaitoksen huoneistojen vuokramääräin laskutapa on muutettu.

VII. Terveyden- ja sairaanhoito.

Niinkuin edellä on huomautettu, ovat terveyden- ja sairaanhoidon kustannukset viime vuosikymmenenä runsaasti lisääntyneet. Ensintulevana vuonnakin nämä menot tuntuvasti kasvavat. Rahatoimikamarin on sentähden ollut pakko, välttääkseen ylen suurta taksoitusmäärän korottamista, erinäisissä kohdin vähentää Terveydenhoitolautakunnan tekemän menosääntöehdotuksen määrärahoja.

Niinpä on Kamari *Terveydenhoitolautakunta* nimisen otsakkeen kohdalla pysyttänyt Lautakunnan sihteerin palkkion ennallaan. Vaikkakin mainitun virkailijan työ on lisääntynyt ja vaikka Lautakunta jo toistamiseen ehdottaa sihteerinsä palkkiota korotettavaksi 3,000 markkaan, on Kamari, siihen nähden että, kun sihteerin tehtävä työ on suoritettu sivutoimena ja niin vastedeskin on oleva laita, ja kun, vaikkakin hänellä on vastaanotto Lautakunnan toimistossa muutaman tunnin viikossa, ei hänen tehtäviään voi pitää erittäin rasittavina, katsonut nykyiset palkkaehdot olevan edelleen pysytettävä. — Terveydenhoitolautakunnan tarverahoja täytyy, jos suurempaa säästäväisyyttä noudatetaan ja sen kertomus laaditaan suppeampaan muotoon kuin tähän asti, voida tuntuvasti vähentää, jonka tähden ja kun ei minkään muun kaupungin lautakunnan tarverahat nouse läheskään siihen määrään, mikä on merkitty kuluvan vuoden menosääntöön, eli 11,000 markkaan, on Rahatoimikamari merkinnyt tämän erän ainoastaan 9,000 markaksi. *Lääkärit ja sairaanhoitajat* nimisen otsakkeen kohdalle on Kaupunginvaltuuston asiasta tekemän päätöksen mukaisesti merkitty arviolta 2,000 markkaa palkkioksi lääkäreille yökäynneistään. Lääkäripäivys-

tyksen järjestämiseksi pyhäpäivin kesäkuukausina on Kaupunginvaltuusto vuodesta 1905 lähtien asettanut Terveydenhoitolautakunnan käytettäväksi rahamäärän, joka vuodesta 1908 on ollut 900 markkaa. Mutta sen johdosta että lääkärinavunsaanti kaupungissa on erinäisinä vuotuisina juhlapäivinä, niinkuin jouluna, pääsiäisenä, helluntaina y. m., yhtä vaikea kuin kesäisin pyhäpäivinä, on Lautakunta lausunut erittäin suotavaksi, että lääkäripäivystys voitaisiin järjestää näinäkin pyhäpäivinä ja sentähden ehdottanut puheena olevan määrärahan korotettavaksi arviolta 1,500 markkaan. Rahatoimikamarin mielestä ei puheena oleva ehdotus ole perusteltu. Lukuunottamatta eräitä kesäkuukausia ei käyne täydellä syyllä väittäminen, että olisi erityisesti vaikea vuotuisina juhlapäivinä, joulupäiviä kenties lukuunottamatta, saada tarpeellista lääkärinapua. Se seikka että tällaisia vaatimuksia on tehty, ei ole mikään syy, varsinkin kun Rahatoimikamarin on täytynyt evätä paljon tärkeämpiä vaatimuksia. Joulunpyhiin nähden on Rahatoimikamari kuitenkin merkinnyt määrärahan korotettavaksi 1,000 markkaan.

Marian sairaalan menot ovat, niinkuin jo on mainittu, viime vuosina tuntuvasti nousseet. Ensintulevanakin vuonna ovat erikoiseen kulunkiarvioehdotukseen merkityt menot huomattavasti lisääntyneet. Pakottaakseen sairaalan hallitusta johonkin määrin noudattamaan mitä suurinta säästäväisyyttä on Rahatoimikamari, jolla ei ole ammattitietoja voidakseen arvostella jokaisen erityisen erän tarpeellisuutta, vähentänyt lääkkeiden, kaluston kunnossapidon, sidetarpeiden, koneiden y. m. s. määrärahoja seuraavalla tavalla, pysyttäen niihin nähden pääasiallisesti ne määrärahat, mitkä on osotettu kuluvaksi vuodeksi:

	Sisätaut. os.		Kulkutaut. os.		Kirurg. os.		Talousos.	
	Anottu	Merkitty	Anottu	Merkitty	Anottu	Merkitty	Anottu	Merkitty
Lääkkeet	16,000	14,000	3,000	3,000	5,000	4,000	—	—
Sidetarpeet, koneet y. m. s.	6,000	5,000	—	—	8,000	6,000	—	—
Kaluston kunnossapito .	4,000	3,000	4,000	3,000	4,000	3,000	2,400	2,400
Valaistus	—	—	—	—	—	—	16,000	14,000
Sekalaiset menot . . .	—	—	—	—	—	—	13,000	10,000

Desinfisioimislaitosta varten on määrärahat merkitty Terveydenhoitolautakunnan erikoisessa kulunkiarvioehdotuksessa olevain vastaavain eräin mukaisesti ja siinä esitetyillä perusteilla.

Niinikään on *Humaliston varasairaalan* menosääntö kaikin puolin merkitty Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksen mukaisesti.

Sitä vastoin on menosääntöarviosta kokonaan poistettu *Hesperian vara-kulkutautisairaalan* määräraha, jonka Terveydenhoitolautakunta on merkinnyt 14,440 markaksi. Rahatoimikamarista on nimittäin näyttänyt muodottomalta laatia yksityiskohtainen menosääntö sairaalaa varten, jota käytetään ainoastaan kulkutautien vallitessa ja jota niinmuodoin parhaimmassa tapauksessa ei ensinkään tarvita. Mutta

vaikkakin olisi edellytettävissä, että sairaalaa täytyy käyttää jonkun aikaa vuodesta, niinkuin edellisinä vuosina saatu kokemus on osottanut, niin näyttää kuitenkin oikeammalta, että Valtuusto suorittaa tästä koituvat kustannukset käyttövaroistaan, koska nykyään ei ole olemassa mitään pohjaa määrärahan suuruuden arvioimiselle, ja kaupungin menosääntöön on merkittävä ainoastaan sellaiset menot, jotka ovat jonkunmoisella todennäköisyydellä arvioitavissa. Onhan arvaamattomia tarpeita varten merkitty runsaita rahamääriä eri pääluokkiin. — Kaupunginvaltuuston huhtikuun 22 päivänä tänä vuonna tekemän päätöksen mukaisesti, mitä tulee *sairaalahoidon järjestämiseen Böhlen tilalla,* joka päätös kuitenkin ainoastaan käsittää tämän vuoden, on Rahatoimikamari ehdotukseensa merkinnyt Lautakunnan ehdottamat erikoiserät. Tämän päätöksen Kamari kuitenkin on tehnyt sillä edellytyksellä, että tässä tarkoitetut olot kokonaan järjestellään uudestaan, niin pian kun alue on yhdistetty kaupunkiin, joten nykyistä määrärahaa on pidettävä satunnaisena.

Mitä yksityisten *poliklinikkain* apurahaan tulee, ei Rahatoimikamari, joka on tahtonut jonkun verran rajoittaa kaupungin sairaanhoidon menoja, ole voinut puoltaa Terveydenhoitolautakunnan esitystä Kallion lastenpoliklinikan määrärahan korottamisesta 1,200 markalla, vaan on mainitun laitoksen kannatusapu merkitty samaksi määräksi kuin tähän asti. Tähän on ollut sitä enemmän syytä, kun kaupunkia ei käy velvoittaminen avustamaan mikroskoopin ja kaluston hankkimista poliklinikan tarpeiksi. Terveydenhoitolautakunnan esityksestä ja siinä mainituilla perusteilla on menosääntöarviosta poistettu Vladimirinkadun poliklinikan ja Kallion kirurgisen poliklinikan apurahat. Sitä paitsi ei Rahatoimikamari ole ottanut menosääntöarvioonsa määrärahoja tohtori Hornborgin sairasvoimistelulaitokselle (3,000 markkaa) eikä tohtori Taskisen hieromapoliklinikalle (4,000 markkaa). Kaupunginvaltuusto on myöntäessään määrärahat mainittuja poliklinikoita varten lausunut, että määrärahat annetaan ainoastaan vuodeksi, siten alleviivaten niiden väliaikaisen laadun. Tohtori Taskisen hieromapoliklinikkaan nähden on erityisesti huomattava, että Marian sairaalan sisätautiosaston vuosirahansääntöön on merkitty hierojan palkkioksi 1,200 markkaa ja että mainitun sairaalan kirurgisen osaston hierojan palkkio on korotettu 800 markkaan. Rahatoimikamarin mielestä ei ole painavia syitä tämän lisäksi kannattaa 4,000 markalla yksityistä hieromapoliklinikkaa. Tohtori Hornborgin sairasvoimistelulaitoksen hyödyllisyyttä ei Rahatoimikamari suinkaan tahdo kieltää, vaikkei Kamari katso mahdolliseksi puoltaa sitä edelleen kannatettavaksi kaupungin varoilla, koska nykyään on välttämätöntä käyttää näitä varoja tarkoituksenmukaisemmin. Epäröiden ja vastoin puheenjohtajan mielipidettä on Terveydenhoitolautakunta ehdottanut Hermannin lapsenpäästölaitokselle 8,000 markkaan vähennettyä määrärahaa. Rahatoimikamari puolestaan on pääasiassa yhtynyt professori Heikelin esittämiin epääviin perusteluihin, mutta ei ole voinut katsoa hänen ehdottamiaan toimenpiteitä eikä toisen kätilön asettamista tarpeen vaatimiksi, vaan on sentähden evännyt tämänkin osan ehdotusta. Sitä vastoin on Rahatoimikamari menoarvioon

ottanut Lautakunnan pyytämän korotetun määrärahan Marian sairaalan tuberkuloosipoliklinikkaa varten.

Terveyspoliisin vuosirahansääntöön on merkitty, että terveydenhoidon tarkastajan palkankorotus 5 vuoden palveluksesta on maksettava koko ensintulevalta vuodelta. Määräraha kotien desinfisioimista varten on korotettu 7,000 markkaan, koska 5,000 markkaa on osottautunut tähän tarkoitukseen riittämättömäksi.

Terveystoimiston menosääntö ensintulevaksi vuodeksi on merkitty Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksen mukaisesti ja osottaa lisäännystä 700 markkaa kaluston kunnossapitoa, lääkkeitä y. m. varten. Lisäksi tulee uusi tarpeelliseksi katsottu erä, nimittäin 1,500 markan palkkio toimiston vahtimestarille. *Terveydellisten tutkimusten laboratorion* vuosirahansääntöön on Terveydenhoitolautakunnan esityksestä merkitty 500 markalla korotettu vahtimestarin palkkio, sen johdosta että hänellä on verraten vastuullisia, varsinaiseen vahtimestarin toimeen kuulumattomia tehtäviä. Menot teurastuslaitoksen *lihantarkastuksesta* ja *rokkoainevarastosta* ovat ennallaan. Terveydenhoitolautakunnan pyytämä satunnainen määräraha rottain hävittämiseksi on useana vuonna menosääntöön merkitty 2,000 markaksi. Niin hyödyllinen kuin tämä määräraha onkin ollut, on Kamari kuitenkin katsonut sen olevan vähennettävä 1,000 markkaan, vaikkakin Kamarissa on lausuttu se mielipide, ettei tätä määrärahaa enää olisi osotettava, koska hyöty sen käyttämisestä on epätietoinen.

Terveydenhoitolautakunnan erikoinen menoarvioehdotus päättyy 767,745 markkaan 50 penniin, jota vastoin Rahatoimikamarin ehdotukseen on merkitty 726,605 markkaa 50 penniä. Tämä 41,140 markan ero on saavutettu vähentämällä tai poistamalla määrärahoja, jotka aivan todennäköisesti olisivat olleet tarpeellisia. Mutta kun Rahatoimikamarinkin ehdotuksen mukaan tämän pääluokan menot lisääntyvät 57,024 markkaa 43 penniä kuluvan vuoden menosääntöön verraten, ja kun on välttämätöntä noudattaa varovaisuutta määrärahain myöntämisessä, lienevät Rahatoimikamarin edellä mainitut ehdotukset, vaikkakin näköjään ankarat, täysin perusteltuja.

VIII. Vaivaishoito.

Vaivaishoidon menot on, kolmea erää lukuun ottamatta, merkitty Vaivaishoitohallituksen erikoisen kulunkiarvioehdotuksen ja sanotun Hallituksen esittämän perustelun mukaisesti, johon Rahatoimikamari sentähden pyytää viitata. — Määrärahan *Vaivaistalon* polttopuita ja valaistusta varten on Hallitus arvioinut 15,000 markaksi kuluvan vuoden menosäännön 12,500 markan sijasta. Pyydettyyn määrään on kuitenkin laskettu Oulunkylän lastenkodin polttopuut ja valaistus, mitkä on arvioitu 1,200 markaksi. Sekä siihen nähden että halkojen hinta ensintulevana vuonna on, päätettyjen hankintasopimusten mukaan, tuntuvasti halvempi kuin kuluvana vuonna ja eritoten vuoden alkupuoliskolla, että siihenkin nähden että lasten-

kodissa tarvittavat halot ovat saatavissa Oulunkylän kartanossa toimitettavasta metsänharvennuksesta, on Rahatoimikamari katsonut olevan syytä vähentää puheena olevan menoerän 14,000 markkaan. — Mitä tulee laitoksen ulkopuolella olevain köyhäin ylläpitoon ja kustannuksiin, pyytää Vaivaishoitohallitus ensintulevana vuonna myönnettäväksi suoranaisia apurahoja köyhäinapuun ehdottomasti oikeutetuille henkilöille 95,000 markkaa sekä hädänalaisille, joilla ei ole ehdotonta oikeutta köyhäinapuun, 42,000 markkaa eli yhteensä 137,000 markkaa. Miten nämä kaksi erää on merkitty edellisten vuosien menosääntöön, näkyy seuraavasta yhdistelmästä:

	1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907	1908	1909	1910
Suoranaisia apurahoja köyhäinhoitoon ehdottomasti oikeutetuille henkilöille . . .	20,000	24,000	24,000	30,000	36,000	45,000	50,000	60,000	75,000	85,000
Samoin henkilöille, jotka eivät ole ebdottomasti oikeutettuja köyhäinhoitoon . . .	20,000	16,000	20,000	20,000	22,000	28,000	28,000	28,000	30,000	32,000
Yhteensä	40,000	40,000	44,000	50,000	58,000	73,000	78,000	88,000	105,000	117,000

Niinkuin näkyy, ovat näihin tarkoituksiin tarpeelliset määrärahat kasvaneet nopeasti ja kuitenkin ne on tavallisesti paljon ylitetty, eritoten viimeksi kuluneena ja kuluvanakin vuonna. Tämä myös osaltaan todistaa sitä tunnettua asianlaitaa, että kaupungin väestöä ei ole kohtuuttomilla välittömillä tai välillisillä veroilla köyhdytetty, vaan että pääkaupunkiin vuosittain muuttava melkoinen asukasjoukko käsittää suureksi osaksi aineksia, jotka eivät täällä voi elättää itseään vaivaishoidon avutta. Helsingin kaupungin täytyy siten välittömästi ja välillisestikin elättää melkoinen joukko muista kunnista olevia henkilöitä, jotka kunnat oikeastaan olisivat velvolliset huolehtimaan puheena olevien henkilöjen avustamisesta ja elatuksesta. Jos kuitenkin olisi kysymys ainoastaan välittömään köyhäinavustukseen tarvittavain määrärahain osottamisesta, voisi kaupunki ilman muuta pitää hyvänään nämä tulokkaat, mutta tämä väestön osa tuottaa kaupungille suunnattomia kustannuksia muissakin suhteissa. Tämän yhteydessä ei kysymystä toimenpiteisiin ryhtymisestä, joilla estettäisiin tuota liian suurta ja vähän suotavaa irtaimen väestön muuttoa maamme kaikista osista pääkaupunkiin, tietystikään käy ottaminen käsiteltäväksi. Mutta kun toiselta puolen kaupungin varakkaita aineksia runsaasti muuttaa viereisiin huvilayhdyskuntiin, esiintyy tässä yhteiskuntailmiö, jota ei saa jättää huomioon ottamatta. Tältä kannalta katsottuna ja myös huomioon ottaen että annettujen apurahain tarkastus ei aina voi olla tehokas, on Rahatoimikamari vähentänyt Vaivaishoitohallituksen mainittuihin tarkoituksiin pyytämiä määrärahoja sekä samalla tahtonut lausua toivomuksen, että välittömäin apurahain antamiseen nähden ryhdytään jyrkkiin toimenpiteisiin kaupungin menojen vähentämiseksi.

Vaivaishoidon menosääntö nousisi Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan 544,730 markkaan kuluvan vuoden menosäännön 484,970 markan sijasta, joten lisäännys on 59,760 markkaa.

IX. Opetus- ja kasvatuslaitokset.

Merikoulun menot on merkitty samoiksi kuin tähän asti.

Käsityöläiskoulujen osastoon on määrärahat merkitty näitä kouluja varten annettujen erikoisehdotusten mukaisesti. Täällä voimassa pidetyn Taideteollisuusyhdistyksen Keskuskoulun menot on yhdistyksen toimikunta arvioinut kaikkiaan 64,046 markaksi, josta määrästä kaupungin osalta menee 38,026 markkaa eli puolet johtajain ja opettajain palkoista, sekä sekalaiset menot, ollen lisäännys 2,336 markkaa kuluvan vuoden menosääntöön verraten. Alempain Käsityöläiskoulujen menot nousevat kaikkiaan 39,820 markkaan, josta määrästä kaupunki suorittaa puolet johtajain ja opettajain palkoista sekä sekalaisista menoista, ollen vähennys 665 markkaa kuluvan vuoden menosäännössä olevaan määrärahaan verraten.

Poikain valmistavan ammattikoulun menosääntö nousee 41,583 markkaan 33 penniin osottaen määrärahaerät lisäännystä 1,083 markkaa 33 penniä. Eri erät on merkitty Johtokunnan ehdotuksen mukaisesti. Lisäännys johtuu siitä, että käsivaraispiirustuksen opettaja saa syyskuun 1 päivästä palkankorotusta 10 vuoden palveluksesta ja metallitöiden johtaja koko ensintulevalta vuodelta sekä siitä, että työpajan silmälläpitoa varten myönnetty määrärahaa maksetaan koko vuodelta 600 markkaa kumpaistakin osastoa varten. Lisäksi on Kamari merkinnyt 500 markkaa tarpeellisia piirustus- ja opetusvälineistön täydennyksiä varten. Oppilaiden joulujuhlaa varten erittäin ehdotetun määrärahan on Kamari poistanut, mutta sitä vastoin korottanut tarverahoja vastaavalla määrällä. Säästäväisyyssyistä ei Kamari ole tahtonut merkitä määrärahaa uuden höyläyskoneen ja kahden pienenlaisen sähkömoottorin hankkimista ja paikallepanoa varten, johon tarkoitukseen tarvittaisiin yhteensä 2,880 markkaa. — *Tyttöjen ammattikoulun* vuosirahasääntö on laadittu Johtokunnan antaman ehdotuksen mukaisesti, paitsi että neljän opettajattaren palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta ei ole luettu elokuun 15 päivästä, vaan sitä seuraavan syyskuun 1 päivästä, koska palkankorotukset aina on luettu kuukauden alusta. Menosääntö osottaa vähennystä 750 markkaa kuluvan vuoden menosääntöön verraten, johtuen siitä että kankaankudonnan opetus koulussa on Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti lakkautettu. Sitä vastoin on Rahatoimikamari, osin välttääkseen menojen lisääntymistä, osin syystä ettei Kamari ole vakuuttunut siitä, että on välttämätöntä jo nyt perustaa rinnakkaisosasto talousosaston ensimäiselle luokalle, ollut menosääntöarvioonsa ottamatta tätä varten pyydettyä 1,170 markan määrärahaa. Kehitys tietystikin vie siihen, että yksi tai useampia rinnakkaisosastoja täytyy perustaa, mutta sellaisiin toimenpiteisiin ryhtymisen voinee sanottavitta haitoitta lykätä johonkin seuraavaan vuoteen.

Kaupunginvaltuustolle osotetussa kirjelmässä ovat Helsingin Kauppavaltuutetut, joita Kaupunginvaltuusto oli kehottanut ehdottamaan, minkä verran kunnan varoja olisi tarpeen täkäläisten *kauppaoppilaitosten* kannattamiseksi, miten nämä

määrärahat olisi jaettava sekä mitä ehtoja määrärahoja myönnettäessä olisi pantava, kirjelmässä tarkemmin esitetyillä perusteilla ehdottaneet myönnettäviksi seuraavat määrärahat noudattamalla periaatetta että annetaan 2,000 markan apuraha luokkaa kohti velvoituksella vastaanottaa noin 3 vapaaoppilasta jokaista 2,000 markan avustusmäärää kohti:

Suomen Liikemiesten Kauppaopisto (25 vapaaoppilasta) .	16,000: —
Helsingin Kauppiaitten Kauppakoulu (18 vapaaoppilasta)	10,000: —
Högre svenska handelsläroverket (6 vapaaoppilasta) . .	9,000: —
siitä: vuosimäärärahaa	4,000: —
satunnaista määrärahaa	5,000. —
Helsingin kauppakoulu (14 vapaaoppilasta)	11,000: —
siitä: vuosimäärärahaa	8,000: —
satunnaista määrärahaa	3,000: —

Kauppavaltuutettujen ehdotuksen mukaan olisi siis kaupungin ensintulevana vuonna maksettava kauppaoppilaitoksille apurahoja 38,000 markkaa yhteensä 63 vapaaoppilaspaikasta ja satunnaisia määrärahoja 8,000 markkaa, eli yhteensä 46,000 markkaa. Kuluvan vuoden menosäännössä on kaupungin kauppaoppilaitoksia varten 27,860 markan kannatusapu. Tässä kohden olisi siis olemassa tuntuva menonlisäys. Mitä ensinnäkin satunnaisiin määrärahoihin tulee, täytyy Rahatoimikamarin panna kyseeseen, onko kaupunki velvollinen taikka edes oikeutettukaan antamaan kaupungin varoja mainittujen yksityisoppilaitosten kaluston, opetusvälineistön y. m. ostoon. Tarvitsee vain edellyttää, että joku näistä laitoksista kohdakkoin lakkauttaa toimintansa esim. sen johdosta, ett'ei kaupunki enää myönnä vuotuista kannatusapua, huomatakseen että kaupungin hallinnon myöntämät varat on käytetty saavuttamatta niillä aijottua tarkoitusta. Sellainen kokemus on kenties kohdakkoin saatavissa eräästä kaupungin kannattamasta poliklinikasta. Kun kuitenkin eräs kauppaoppilaitos on samallaisessa tapauksessa saanut tilapäistä kannatusapua, olisi ilmeisesti väärin nyt puheena olevia oppilaitoksia kohtaan evätä niiltä satunnainen määräraha edellä mainittuun tarkoitukseen. Rahatoimikamari onkin tähän nähden ja edellyttäen, ettei sellaista avustamista vastaisuudessa tule kysymykseen, merkinnyt Kauppavaltuutettujen puoltamat satunnaiset määrärahat ehdotukseensa. Sitä vastoin Rahatoimikamari ei ole voinut yhtyä Kaupunginvaltuutettujen ehdotukseen että kaikkia oppilaitoksia kannatettaisiin 2,000 markalla luokkaa kohti. Kaupungin täytyy suorittaa kansakouluopetuksesta menoja likimain 1 $^1/_2$ miljoona markkaa, kasvatuslaitoksista 100,000 markkaa, kaupungin ammattikouluista 80,000 markkaa ja kansankirjastosta 75,000 markkaa. Näitä kaupungin laillisia etuja on sentähden etusijassa valvottava ja vasta toisessa sijassa pitää yksityisoppilaitosten tulla kysymykseen, sikäli kuin kaupungin varat sallivat. Viitaten siihen mitä edellä on lausuttu kaupungin raha-asiain tilasta, ei Kamarin mielestä 1,500 markan kannatusapua

luokkaa kohti käy pitäminen liian vähäisenä. Tietystikin olisi siinä tapauksessa velvollisuutta vapaaoppilaiden vastaanottamiseen Helsingistä vähennettävä 25 %. Näiden näkökohtain mukaisesti on Rahatoimikamari tehnyt ehdotuksensa yksityisten kauppaoppilaitosten avustamiseksi. Kamarin enemmistön mielipiteestä poikkeavan käsityksen on lausunut jäsen, pormestari Lennart Cajander, joka on kaikin puolin yhtynyt Kauppavaltuutettujen esittämiin periaatteisiin ja ehdotuksiin. Rahatoimikamarin menoarvioehdotuksessa tämä menoerä päättyy 36,500 markkaan.

Kaupungin *Kansakoulujen* menosääntö päättyy Kansakoulunjohtokunnan erikoisen kulunkiarvioehdotuksen mukaan 1,382,932 markkaan 85 penniin, johon lisäksi pitää tulla laskuvirheestä johtuvat 400 markkaa. Kuluvan vuoden menosääntö päättyy 1,172,520 markkaan. Tämä 210,412 markan 85 pennin lisäännys korottaa menosääntöä 15 %. Samalla kun Rahatoimikamari on pääkohdissaan voinut pysyttää puheena olevaan ehdotukseen merkityt yksityiset erät ja niihin nähden saa viitata Johtokunnan kirjelmään syyskuun 28 päivältä tätä vuotta, joka kirjelmä liitetään näihin asiakirjoihin, on Kamarin kuitenkin säästäväisyyssyistä ollut pakko vähentää eräitä määrärahaeriä varsin tuntuvasti. Määrärahaerästä: viransijaiset ja todennäköisesti lisääntynyt opettajakunta syyslukukaudella suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa lausuu Kansakoulunjohtokunta, että nyt puheena olevan tarkoitukseen täksi vuodeksi myönnetty määräraha „ei ole opettajistoa kohdanneiden lukuisain taudintapausten sekä oppilasluvun suuren lisääntymisen johdosta varmaan likimainkaan tyydyttävä tarvetta. Kun sekä tautisuus että oppilasluvun lisääntyminen on vuonna 1910 todennäköisesti oleva pääasiallisesti sama kuin kuluvana vuonna, katsoo Johtokunta täytyvänsä pyytää puheena olevaa määrärahaa lisättäväksi kokonaisella 15,000 markalla, joten tämä määräraha kulunkiarvioehdotuksessa nousee 35,000 markkaan. Rahatoimikamari puolestaan ei ole merkinnyt pyydettyä lisämäärärahaa, vaan on menosääntöehdotukseensa ottanut saman määrän kuin kuluvaksikin vuodeksi eli 20,000 markkaa". Viime kulunkiarviota käsitellessään Kamari lausui mielipiteenään, että vaikkakin luokkaluku lisääntyisi, ei tämä lisäys tietenkään voi olla niin suuri, että sen johdosta määrärahaa vuosiviransijaisten lisäämiseksi tarvitsee korottaa likimain kaksinkertaiseksi. Kansakoulunjohtokunnan täytyy, lausui Kamari, voida keksiä keino lisääntyneen oppilasmäärän vastaanottamiseksi tarvitsematta kuitenkaan kustannusten kohota niin paljon. Kun kuitenkin Kansakolunjohtokunta ei ainoastaan ole ollut ryhtymättä mihinkään toimeen vastamainitussa kohden, mutta nyt käsiteltävänä olevaan kulunkiarvioehdotukseensa on merkinnyt tuntuvasti korotetun menoerän aivan samoilla perusteilla, mitkä useina vuosina ovat tavallisesti valaisseet sen lisäämisen tarpeellisuutta, on Rahatoimikamari lähettänyt Kansakoulunjohtokunnalle kirjelmän, jossa Johtokunnan huomiota kiinnitetään tähän asianlaitaan sekä Johtokuntaa kehotetaan antamaan eritelty luettelo ja tarkka perustelu siitä, miten mainittu määräraha on tähän asti käytetty ja mihin toimiin voidaan ryhtyä sen vähentämiseksi. Kenties voisi tulla kysymykseen jakaminen erityisiin eriin, sillä Rahatoimikamarista näyttää mahdottomalta myöntää 35,000 markan määrärahaa viransijaisia ja „todennäköisesti"

lisättävää opettajakuntaa varten. Tuollaisia epämääräisiä ja häilyviä määrärahaeriä on, mikäli mahdollista, vältettävä taikka pysytettävä sopivissa rajoissa. Niin pian kun Kansakoulunjohtokunnan selvitys asiasta on saapunut, on Kamari antava Valtuustolle lausunnon ja ehdotuksen tästä asiasta. — Säästäväisyyssyistä on Rahatoimikamari menosääntöehdotuksesta poistanut 1,100 markan erän, joka tarkoitti palkkiota etäällä asuvain ja lomatunneilla koulussa oleskelevain oppilaiden silmälläpitämisestä. Sellaisen silmälläpidon aikaansaaminen olisi kyllä suotava, mutta Rahatoimikamari ei voi käsittää, miksikä eivät asianomaiset tarkastajat voi velvoittaa opettajia ja opettajattaria toimittamaan tarpeellista silmälläpitoa. Ylipäätään näyttää siltä — Rahatoimikamari ei voi olla kajoomatta tähän seikkaan — kuin ei kaupungin kansakoulujen opottajisto olisi halukas ottamaan tehdäkseen mitään ylimääräistä työtä saamatta siitä eri korvausta. Palkat kirjastojen ja kokoelmain hoidosta, palkkiot silmälläpidosta y. m. s. osottavat, että pienimmästäkin ylimääräisestä työstä vaaditaan ylimääräistä palkkaa. Yksityiskouluissa, joissa palkkaehdot eivät suinkaan ole loistavat, suorittaa opettajisto paljon palkatonta ylimääräistä työtä asianharrastuksesta. Siellä ei makseta palkkiota kirjastonhoidosta, oppilaiden silmälläpidosta y. m., ja kuitenkin pidetään näissäkin kouluissa silmällä etäällä asuvia oppilaita, jotka lomatunneilla oleskelevat kouluhuoneissa, ja niinikään yksityiset opettajat hoitavat näiden oppilaitosten kirjastoja. Palkankorotusvaatimuksia esitetään alinomaa, mutta harvoin huomaa sen verran harrastusta tehtävään, että otettaisiin suoritettavaksi jotakin palkatonta työtä kansakoulussa. — Puhtaanapidon määräraha on merkitty 50,000 markaksi eli 3,000 markkaa vähemmäksi kuin Kansakoulunjohtokunta oli ehdottanut, koska Rahatoimikamari rohkenee edellyttää suurempaa säästäväisyyttä voitavan noudattaa järjestämällä puhtaanapito vähemmän voimaperäiseksi ja välttämällä liioittelua, jota nykyään toisinaan lienee ilmaantunut. Niinikään voitanee tarkkaa säästäväisyyttä noudattamalla ilmoitusten, lomakkeiden ja muiden painotuotteiden määrärahaa vähentää 2,000 markalla, johon nähden Kamari on näitä tarkoituksia varten merkinnyt ainoastaan 8,000 markkaa. Tarpeettomana on Rahatoimikamari kulunkiarvioehdotuksesta poistanut määrärahan kaupungille kuuluvain kansakoulutalojen piha-istutusten laittamisesta ja kunnossapidosta. Näyttää sitä paitsi soveliaammalta, että Kansakoulunjohtokunta tässä kohdin kääntyy Puutarhalautakunnan ja kaupunginpuutarhurin puoleen, jotka parhaiten suorittavat sen työn ja myös varmimmin arvioivat siitä koituvat kustannukset.

Säästäväisyyttä silmälläpitäen ja syistä, joita Rahatoimikamarilla oli viime kulunkiarvion käsittelyssä tilaisuutta tarkemmin perustella, on Kamari kulunkiarvioehdotuksesta poistanut määrärahan sekä ruotsin- että suomenkielistä *Työväenopetusta* varten, yhteensä 25,000 markkaa. Vaikka Rahatoimikamari tietää, että Kaupunginvaltuusto on tässä toisella kannalla sekä on katsonut mahdolliseksi vakinaiseen menosääntöön merkitä tähän tarkoitukseen tarpeelliset varat ja vaikka Kamari tietystikin on halunnut noudattaa tätä ohjetta, ei Rahatoimikamari kuitenkaan, tässä edellä kosketeltuihin perusteluihin nähden, ole ehdotukseensa merkinnyt mainittua suomen-

ja ruotsinkielistä opetusta varten ehdotettuja 15,000 ja 10,000 markan määrärahoja. Puheena olevain kurssien taloudellisen tilan turvaamiseksi ja jotta niin ollen kävisi mahdolliseksi Valtuuston lausuman toivomuksen mukaisesti kannattaa näitä kursseja kunnan varoilla, saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa, että Maistraatti esittäisi kulunkiarvion käsittelyn yhteydessä Valtuuston päätettäväksi että:

Anniskeluyhtiön ensintulevan vuoden voittovaroista osotetaan 15,000 markkaa suomenkielisten ja 10,000 markkaa ruotsinkielisten työväenopetuskurssien voimassapitämiseksi vuonna 1910, ollen varat tarpeen mukaan maksettava etuantina kaupunginrahastosta.

Tylsämielisten lasten kasvatuslaitoksen kustannukset on pysytetty ennallaan. Kasvatuslautakunnan erikoisehdotuksen mukaan nousevat *Pahatapaisten lasten turvakotien* kustannukset 137,133 markkaan kuluvan vuoden menosäännön 100,350 markan sijasta. Tähän menoarvioon Rahatoimikamari ei ole voinut yhtyä, mikäli koskee Bengtsårin kasvatuslaitosta, mutta muutoin on kaikki Lautakunnan esittämät eri erät sinänsä merkitty menoarvioon, vaikka tasoitetuin luvuin, koska nämä erät ovat arviomäärärahoja. Lautakunnan näissä kohdin pyytämät vähäpätöiset korotukset ovat nimittäin Rahatoimikamarista näyttäneet hyvin perustelluilta ja tarpeen vaatimilta. Mitä taas Bengtsårin kasvatuslaitokseen tulee, ei Rahatoimikamari ole katsonut voivansa menoarvioon merkitä Lautakunnan ehdottamaa menosääntöä 60 poikaa varten nykyisten 30 pojan sijasta. Sellainen laitoksen laajentaminen vaatisi nimittäin suorittamaan erinäisiä lisä- ja muutosrakennustöistä, joiden laajuus ei vielä ole arvioitavissa, mutta joiden on ensi vuonna laskettu vaativan kustannuksia 60,000 markkaa, jota määrää Kamari ei ole katsonut voivansa merkitä menosääntöarvioon. Tähän nähden on Rahatoimikamari vaatinut Lautakunnalta sen sihteerin välityksellä uutta ehdotusta ensintulevan vuoden menoarvioksi, jonka ehdotuksen mukaan laitoksessa olisi 30 hoidokkia. Sellaista ehdotusta Lautakunta ei kuitenkaan ole tehnyt, vaan sen sijaan antanut Valtuustolle yksityiskohtaisen ohjelman vastaista laajennettua toimintaa varten. Kun ei Valtuusto kuitenkaan vielä ole käsitellyt tätä ohjelmaa, vielä vähemmin sitä hyväksynyt, eikä siinä, mikäli Kamarin tiedossa on, ole mitään selvitystä niistä kustannuksista, joita ehdotettu laajennus tuottaisi, on Rahatoimikamari katsonut että kaikkien Bengtsårin laajennustöiden pitää jäädä lepäämään, kunnes puheena oleva asia on ratkaistu, jonka tähden Rahatoimikamarin on täytynyt, kun pyydettyjä erikoistietoja ei ole annettu, merkitä Bengtsårin nykyään voimassa oleva vuosirahansääntö myöskin ensintulevaksi vuodeksi. Rahatoimikamarilla on tosin ollut tiedossaan, että Lautakunta on lupaa hankkimatta jo ryhtynyt erinäisiin rakennusyrityksiin ja muihin toimiin tehdäkseen laitoksen laajentamisen ja oppilasluvun lisäämisen mahdolliseksi, mutta kun tämä asia luultavasti tulee eri käsittelyn alaiseksi, koska Lautakunnan lienee pakko sitä varten anoa lisämäärärahaa kuluvaksi vuodeksi, on Kamari tämän yhteydessä ainoastaan tahtonut ilmoittaa asian Val-

tuuston tiedoksi siltä varalta että tämä seikka voisi jotakin vaikuttaa mainitun kasvatuslaitoksen menosäännön lopulliseen vahvistamiseen.

Menoluokassa *Kansankirjastot ja lukusalit* on menot pääasiallisesti pysytetty ennallaan tai merkitty Kansankirjaston ja Lukusalin Hallituksen erikoisehdotuksen mukaisesti ja mainitun Hallituksen esittämillä perusteilla. Palkkionkorotuksia tulisi näin ollen Töölön haaraosaston sekä Sörnäisten ja Hermannin haaraosastojen johtajille. Sitä vastoin on säästäväisyyssyistä määräraha kirjain, aikakauslehtien ja sanomalehtien y. m. ostoon vähennetty 20,000 markasta 15,000 markkaan. Rahatoimikamari hyvin tietää, että korotettu määräraha olisi tähän tarkoitukseen tarpeen, mutta toiselta puolen on huomattava, ettei tämän määrärahan vähentäminen järkäytä kirjaston liikkeen tasaista kulkua, vaikkakin täytyy kirjain ostoa y. m. tuntuvasti rajoittaa. Samoista syistä on myös Hallituksen pyytämä määräraha kirjaston koko suomenkielisen kirjavaraston luettelon painatusta ja sitomista sekä Sörnäisten ja Hermannin haaraosastoissa olevain kirjavarastojen luettelon painatusta varten, 4,000 markkaa, jätetty ottamatta menoarvioon. On luonnollista, että puheena olevat luettelot on painatettava, mutta tämän työn suorittaminen voi hyvin jäädä johonkin seuraavaan vuoteen.

Menoluokassa *Muut kansanvalistustarkoitukset* olevia menoja ei Rahatoimikamari valitettavasti ole voinut ottaa vakinaiseen menosääntöön. Viime vuoden kulunkiarvioehdotusta käsiteltäessä, jolloin selvästi tuli näkyviin, että taksoitus- ja veroäyrimäärä oli tuntuvasti kohoava, lausui Kamarin vähemmistö, että tässä puheena olevat kustannukset olisi soveliain suorittaa Anniskeluyhtiön voittovaroista, koska näitä menoja luontonsa vuoksi ei olisi luettava kaupungin vakinaiseen menosääntöön ja ne ennenkin oli suoritettu sanotun yhtiön voittovaroista sekä pantu maksettaviksi vakinaisesta menosäännöstä ainoastaan siitä syystä, että mainitut voittovarat aikanaan vähenivät niin paljon, että kävi vaikeaksi niillä tyydyttää näitä vuosi vuodelta lisääntymistään lisääntyneitä menoja. Nyttemmin ei sellaista syytä ole olemassa, kun Anniskeluyhtiön voittovarat taas ovat tuntuvasti lisääntyneet. Vaikka Rahatoimikamari edelleenkin pitää puheena olevia sivistystarkoituksia sen luontoisina, että kaupungin kaikkien asukkaiden tulee päästä niistä osallisiksi, joten ei niitä taloudellisia vaikeuksia, joita näillä yrityksillä on voitettavana, olisi lisättävä epätietoisuudella siitä, onko ja minkä verran Anniskeluyhtiön voittovaroja tämän tarpeen tyydyttämiseksi olemassa sekä, vaikka Rahatoimikamari kyllä on harkinnut sitä asianhaaraa, että Valtuusto on kuluvana vuonna korottanut sekä Filharmonisen Seuran että Helsingin Torvisoittokunnan määrärahoja ja siten välillisesti vakuuttanut näille yrityksille jatkuvaa kannatusapua, on Rahatoimikamari, joka on katsonut suurempaa säästäväisyyttä kunnan varain käyttämisessä kuin tähän asti olevan vastaisuudessa tarpeen jotta estettäisiin taksoitusta ylenmäärin kohoamasta, katsonut pitävänsä, samoinkuin oli laita työväenopetuksen määrärahaan nähden, esittää vakinaisen menosäännön vahvistamisen yhteydessä osotettavaksi nyt puheena oleviin sivistystarkoituksiin tarpeelliset varat Anniskeluyhtiön voittovaroista. Siten olisi mainituille

yrityksille tarpeellinen taloudellinen kannatus ensintulevana vuonna taattu, mikä tietysti on pääasia, koska näille yrityksille tietenkin on samantekevä, mistä rahat tulevat. Lausuen toivomuksen että Rahatoimikamari jo seuraavalla kerralla kulunkiarviota käsitellessään on huomaava mahdolliseksi jälleen merkitä nämä määrärahat vakinaiseen menosääntöön, pyytää Rahatoimikamari Maistraattia ehdottamaan Kaupunginvaltuustolle, että kulunkiarvion käsittelyn yhteydessä päätettäisiin:

Anniskeluyhtiön ensintulevan vuoden voittovaroista osottaa 58,000 markkaa maksettavaksi etuantina tarpeen mukaan seuraavasti:

Ruotsalaiselle teatterille	*Smk*	*5,000:—*
Suomalaiselle teatterille	„	*5,000:—*
Aktiebolaget Folkteatern osakeyhtiölle.	„	*3,000:—*
Osakeyhtiölle Helsingin Filharmoninen seura .	„	*25,000·—*
Helsingin Torvisoittokunnalle	„	*20,000:—*

Opetus- ja sivistyslaitosten menosääntö olisi niinmuodoin Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan nouseva 1,728,718 markkaan 84 penniin kuluvan vuoden 1,586,941 markan 66 pennin sijasta, osottaen siis Rahatoimikamarin tekemistä tuntuvista supistuksista huolimatta lisäännystä 141,777 markkaa 18 penniä eli likimain 9 %.

X. Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset.

Kuluvana vuonna tehdyn urakkavälikirjan mukaisesti, joka koskee *majataloliikkeen ja kyydinpidon hoitamista* 4 hevosella tässä kaupungissa, on tätä varten merkitty kustannuksia 1,840 markkaa. *Majoituskustannukset* on merkitty Majoituslautakunnan ehdotuken mukaisesti. Majoituksesta ensintulevana vuonna kaupungille koituvat kustannukset nousevat 13,408 markkaan 50 pennin kuluvan vuoden 11,295 markan sijasta.

XI. Vesijohto.

Vesijohdon *hallinnon ja käytön* menosääntö on kaikin puolin merkitty Vesijohtokonttorin erikoisehdotuksen mukaisesti ja siinä esitetyillä perusteilla, joihin Kamari sentähden saa viitata. Vuonna 1908 vahvistetun vuosirahansäännön lisäksi on merkitty palkkaa 3,600 markkaa kemistin apulaiselle. Sen lisäksi on suodattimien ja seisotusaltaiden käyttökustannuksia tuntuvasti korotettu, ensinmainituita 10,000 markasta 12,000 markkaan ja jälkimäisiä 20,000 markasta kokonaiseen 70,000 markkaan. Palovakuutusmaksuja on lisätty 800 markalla, Konttorin tarverahoja 500 markalla ja laboratoriokustan-

nuksia 1,500 markalla. Välikirjan mukaisesti on Vesijohtokonttorin teknillisten laitosten hallintorakennuksessa olevan huoneiston vuokra merkitty 7,000 markaksi. Yksityisistä yhdistämisistä ja vesimittarien paikallepanosta on merkitty kustannuksia 130,000 markkaa kuluvan vuoden 95,000 markan sijasta, jota menojen lisäännystä kuitenkin tulopuolella vastaa saman suuruinen tulojen lisäännys.

Nimikkeen *Korjaus ja kunnossapito* kohdalla on määräraha vesijohdon rakennusten y. m. korjausta ja kunnossapitoa varten 40,000 markkaa sekä vesimittarien korjausta ja tarkistusta varten 6,000 markkaa. Näistä on ensinmainittu erä Vesijohtokonttorin esittämistä painavista syistä merkitty 10,000 markkaa korkeammaksi kuluvan vuoden vastaavaa määrää.

Kirjelmässä kuluvan lokakuun 7 päivältä on Rahatoimikamari siinä esitetyistä syistä ehdottanut, että Kaupunginvaltuusto osottaisi vesijohdon laajentamiseen myönnetyistä lainavaroista kaikkiaan 242,500 markkaa, nimittäin:

sähkövoimansiirtoon kuuluvain transformaattorien ja tarpeellisen konetaulun asettamiseen Vanhankaupunkiin 6,000 markkaa;

rakennuksen teettämiseen ja aparaattien hankkimiseen kalkin itsetoimivaa ja yhtäjaksoista lisäystä varten raakaveteen ynnä kalkin säilytyssuojan teettämiseen 18,000 markkaa;

kahden seisotusaltaan rakentamiseen ja siitä aiheutuvien muutosrakennusten teettämiseen, tulo- huuhtelu- ja tyhjennysjohtojen sekä sulkuventtiilien laittamiseen y. m. 112,000 markkaa;

uuden 800 mm:n raakavesijohdon teettämiseen joesta seisotusaltaisiin 54,500 markkaa; sekä

300 hvsv. turbiinilaitoksen ynnä regulaattorin ja sähkögeneraattorin hankkimiseen 52,000 markkaa.

Puheena olevat määrärahat on Rahatoimikamari sentähden merkinnyt menosääntöarvioon, vaikkei Kaupunginvaltuuston päätöstä asiasta vielä ole olemassa. Sen lisäksi mitä Kamarin edellä mainitussa ehdotuksessa lausutaan, on Kamari katsonut olevan huomauttaminen, että kaupungin vesijohtolaitoksen laajentamiseen, joka laitos kuitenkin tuottaa kaupungille vuosittain lähes miljoonan markkaa ja jonka tulot korvaavat vesijohdon menot ja joista sitä paitsi on riittänyt kunnan yleisten vakinaisten menojen suorittamiseen, on vuosina 1900—1909 uutisrakennuksiin käytetty yhteensä 818,500 markkaa, nimittäin vuosina 1901—02 147,000 markkaa vesisäiliön lisä- ja muutosrakennuksiin ja vuonna 1909 pikasuodatuslaitoksen ja sähköpumpun rakentamiseen 671,500 markkaa. Kaupungin kaasu- ja sähkötehdas ovat miltei vuosittain vaatineet melkoisia määrärahoja, jota vastoin vesijohtolaitoksen hallinto on vaatimattomasti koettanut tulla toimeen mahdollisimman vähäisillä laajennuksilla, rasittamatta kaupungin raha-asioita suuremmilla lainoilla. Ja olojen nyt kehityttyä siihen, että uutisrakennuksia on kaupungin vesilaitoksessa tarpeen, ei Rahatoimikamarista näytä ainoastaan tarkoituksenmukaiselta, että pyydetyt määrärahat myönnetään, vaan myös sangen lyhytnäköiseltä, jos evätään määrärahat, jotka ovat tarpeen

sen kaupungin teknillisen laitoksen laajentamiseen, joka liikenäkökannalta katsoen epäilemättä on pantava etusijaan. Tässä on lisäksi huomattava ne kasvaneet terveydelliset tarpeet, jotka vaativat laajennuksen toimeenpanemaan ja joita vaatimuksia tuskin käy torjuminen. Tähän nähden rohkenee Rahatoimikamari varmasti toivoa, että Valtuusto on kaikin puolin hyväksyvä esityksen ja merkitsevä pyydetyt määrärahat 1910 vuoden menosääntöön. Sen ohella on Rahatoimikamari Kaupunginvaltuuston kesäkuun 15 päivänä tänä vuonna tekemän päätöksen mukaisesti merkinnyt määrärahan erityisen laboratoriorakennuksen teettämistä varten Vanhankaupungin vesilaitoksen yhteyteen.

Mitä tulee Vesijohtokonttorin ehdottamiin menoihin *Putkiverkon laajentamista ja vesimittarien ostoa* varten, pyytä Rahatoimikamari viitata kulunkiarvioon liitettyyn Konttorin menosääntöehdotukseen siihen kuuluvine perustelmineen. Siihen nähden että Rahatoimikamari toimitettaviksi ehdotettuja kaduntasoitustöitä käsitellessään, alempana mainituista syistä, ei ole katsonut voivansa merkitä määrärahaa L. Viertotien ja Aurorankadun sekä Töölön ja Runeberginkadun välisen Museokadun osan eikä Kammion- ja Meilahdenkadun välisen Topeliuksenkadun osan tasoitusta varten, on näistä kaduntasoituksista riippuvat vesijohdon laskemiskustannukset poistettu menosääntöarviosta, ollen erät 2,500, 20,800 ja 10,300 markkaa. Jos Maistraatti katsoisi mahdolliseksi osottaa tarpeelliset määrärahat mainittujen kaduntasoitusten suorittamiseen, on tietysti myös huomattava tässä mainitut määrät. — Muutoin on kaikki Vesijohtokonttorin tähän erään merkitsemät kustannukset voitu ottaa menosääntöarvioon.

Nimikkeen *Sekalaista* kohdalle on Vesijohtokonttori merkinnyt 30,000 markan määrärahan pohjavesitutkimusten jatkamista varten. Siihen nähden että jo toimitettujen pohjavesitutkimusten tulokset osottavat, ettei ole toiveita riittävän pohjaveden saamisesta Helsingin kaupungin läheisyydestä vastaisiin tarpeisiin, ja kun tämän johdosta se käsitys, että on rakennettava uusi vesilaitos, jonka vedenottopaikka on kauempana kaupungista, on yhä enemmän vakautunut, mutta tästä aiheutuvat valmistavat toimenpiteet eivät ensintulevana vuonna vaatine ylen suuria kustannuksia, ja kun tarkoitukseen on käytettävissä tämän määrärahan säästöä kuluvalta vuodelta, on Rahatoimikamari ensintulevan vuoden pohjavesitutkimuksia varten merkinnyt ainoastaan 20,000 markkaa. — Sörnäisten Rantatiellä on vapaakaivo käynyt tarpeelliseksi, jonka tähden sellaisen kaivon laittamista varten on merkitty 700 markkaa.

Lukuunottamatta ehdotettujen uutisrakennusten kustannuksia, yhteensä 255,500 markkaa, nousevat menot Vesijohtokonttorin ehdotuksen mukaan 1,011,000 markkaan ja Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan 967,400 markkaan. Jos Kamarin ehdotus hyväksytään, eivät Vesijohdon tulot, jotka on arvioitu 956,275 markaksi, ensintulevana vuonna niinmuodoin nousisi käyttökustannuksia ynnä putkijohdon jatkamisesta aiheutuvia kustannuksia suuremmiksi, vaan likimain riittäisivät näihin.

XII. Kauppahallit.

Rantatorin kauppahallin menoissa on erä: sekalaisia kuluja korotettu 280 markalla eli 700 markkaan, koska on osottautunut että terveydenhoitoviranomaisten ja poliisin vaatimuksesta täytyy toimittaa ylimääräinen puhdistus useammin kuin tähän asti. Suuremmissa siivoustöissä rengin tietystikin täytyy käyttää ylimääräistä apua, jota paitsi tarveaineiden kustannukset vuosi vuodelta kohoavat. — Kaupungin kolmeen muuhun kauppahalliin nähden on menoerä: puhtaanapito poistettu. Tämän määrärahan ovat tähän asti kantaneet tarkastusmiehet, jotka siitä ovat huolehtineet asianomaisten hallien puhtaanapidon. Kun kuitenkin on osottautunut, että tarkastusmiesten on kuluvana vuonna täytynyt samaa tarkoitusta varten lähettää varsin melkoisia laskuja suoritettaviksi, ja kun Kamarista on näyttänyt oikeammalta, ettei hallien puhtaanapitoa anneta ikäänkuin urakalle asianomaisille tarkastusmiehille, on Rahatoimikamari Kasarmintorin ja Hietalahdentorin kauppahallien kohdalle merkinnyt uuden erän: rengin palkka samaksi määräksi, minkä Rantatorin kauppahallin renki on saanut. Kun siten puhtaanapitomääräraha on poistunut ja muutoin vastamainituista syistä ovat sekalaiset kustannukset hiukan kohonneet. Länsirannan kauppahalliin, missä liike on verraten vähäinen, ei Kamari ole katsonut olevan asetettava renkiä, vaan sitä vastoin yhdistänyt sekalaisten kulujen ja puhtaanpidon erät yhdeksi eräksi, niin että puheena olevan kauppahallin puhtaanapitokustannuksia ei maksa tarkastusmies vaan kaupunginrahasto tarkastusmiehen hyväksymäin laskujen mukaan. Kauppahallien menot tulisivat siten jonkun verran nousemaan, nimittäin 21,920 markasta 23,400 markkaan. Mutta nämä menot korvaa se parempi tarkastus, mikä täten saadaan tarkastusmiesten työhön nähden. Tämä tarkastus koskee tosin likinnä kauppahallien puhtaanapitoa, mutta on kuitenkin parempi kuin ei mikään. Rahatoimikamari, jonka ehdotuksen hallientarkastajan, vaihtoehtoisesti hallihallituksen asettamisesta Kaupunginvaltuusto epäsi, on nyt ehdottamastaan toimenpiteestä katsonut olevan erinäisiä etuja, vaikkakaan nämä olot eivät tällä tavoin järjesty tyydyttävälle kannalle. Menojen lisääntymisen varmaankin korvaavat lisääntyneet vuokratulot, joita kertyy runsaammin, mikäli kaupungin kauppahalleissa vallitsee hyvä järjestys ja moitteeton puhtaanapito.

XIII. Yleiset työt.

Tässä pääluokassa oleviin menoeriin nähden saa Rahatoimikamari pääasiallisesti viitata Rakennuskonttorin ja Puutarhalautakunnan erikoisiin kulunkiarvioehdotuksiin ja seikkaperäisiin kustannusarvioihin niihin liittyvine perustelmineen, mitkä kaikki myötäliitetään.

Rakennusten ja talojen *Korjausta ja kunnossapitoa* varten on merkitty kaikkiaan 114,945 markkaa eli 32,535 markkaa vähemmän kuin kuluvan vuoden menosääntöön. Rakennusten ja talojen korjaus- ja kunnossapitokustannukset olivat vuosirahansäännön mukaan:

Vuonna	1907	Smk	92,070: —
„	1908	„	138,200: — (lukuunottamatta 68,300 mk suurenlaista Tulli- ja Pakkahuoneen muutostyötä vart.).
„	1909	„	147,480: —
„	1910 (Rahatoimik. ehd. muk.)	„	114,945: —

Nämä menot ovat siis pysyneet kutakuinkin tasaisina eivätkä osota sanottavaa pyrkimystä kohoamaan.

Jotkut menot on merkitty kaupunginarkkitehdin perustellun erikoisehdotuksen mukaisesti, jota vastoin Rahatoimikamari taas toisiin eriin nähden, neuvoteltuaan asiasta kaupunginarkkitehdin kanssa, on muuttanut määrärahaeriä voidakseen siten mahdollisimman paljon vähentää menoja tekemättä siltä kuitenkaan mahdottomaksi tai vaikeuttamatta rakennusten ja talojen järkiperäistä hoitoa ja kunnossapitoa. — Mitä tulee Katajanokan Tulli- ja Pakkahuoneen korjausmäärärahaan, lienee huomautettava, että Rakennuskonttori on tähän tarkoitukseen pyytänyt 12,200 markkaa, josta määrästä 6,200 markkaa on arvioitu kahden valurautaisen alhaispainevarahöyrykattilan ynnä tarpeellisten johtolaitteiden hankkimista sekä 6,000 markkaa rakennusten ulko- ja sisäpuolista korjausta ynnä kunnossapitoa varten. Rahatoimikamarin viime vuoden kulunkiarviomietinnössä esitetyistä syistä, jotka Kaupunginvaltuustokin hyväksyi, poistettiin kuluvan vuoden menosäännöstä mainittujen varahöyrykattilain hankkimista tarkoittava määräraha. Kun samat syyt edelleenkin ovat pätevät, ei Kamari nytkään ole merkinnyt puheena olevaa 6,200 markan määrärahaa. Kun ulko- ja sisäpuolista korjausta varten arvioidusta määrärahasta vieläkin korjaustöitä 2,000 markan arvosta voinee jäädä johonkin seuraavaan vuoteen, on Rahatoimikamari mainittuun tarkoitukseen merkinnyt ainoastaan 4,000 markkaa. Myöskin määrärahoja Ursinin kalliolla olevain uimahuoneiden uutta kansitusta ja erinäisiä korjaustöitä sekä Raatihuoneryhmän erinäisiä sisäisiä korjauksia varten on vähennetty, toista 900 ja toista 3,500 markkaa. Niinikään on kaupunginarkkitehti, vaikkakin epäröiden, lausunut että keskuspoliisin huoneistojen, Pengerkadun poliisitalon sekä palotornien sisäiseen korjaukseen tarvittavia määrärahoja voitaisiin vähentää itsekutakin 1,900, 1,350 ja 1,300 markkaa. Makasiininrannan tavaravajan korjausmääräraha on merkitty Rakennuskonttorin ehdotuksen mukaisesti, jota vastoin Kamari ei ole voinut puoltaa ehdotusta uusien sementtilattiain laittamisesta mainittuun tavaravajaan 3,250 markan kustannuksilla, koska tämän työn suorittaminen voinee haitatta jäädä johonkin seuraavaan vuoteen. Niinikään ei Kamari ole

katsonut voivansa menosääntöehdotukseen ottaa 8,500 markan menoerää W. C:n laittamiseksi erinäisiin Marian sairaalaan kuuluviin vanhempiin rakennuksiin. Kamarista näyttää siltä, kuin olisi otettava huomioon, että lisärakennuskustannuksiin jo on käytetty likipitäen 800,000 markkaa. Näiden lisäksi tulee ensi vuoden menosääntöön korjauskustannuksia 16,700 markkaa, talousrakennuksen muutostöiden kustannuksia 8,000 markkaa ja uuden keittiönsisustuksen, uusien pesukoneiden y. m. hankkimisesta 30,000 markkaa. Kun Rahatoimikamarin on täytynyt kaikilla aloilla vähentää määrärahoja mikäli mahdollista, lienee paikallaan, että tähänkin sairaalaan nähden tehdään erityisiä supistuksia. — Milloin määrärahoja ei myönnetä, osottaa kokemus voitavan olevissakin oloissa tulla toimeen, mutta jos määrärahoja rajattomasti myönnetään, on uusilla toivomuksilla ja tarpeellisilla muutoksilla tuskin mitään rajaa.

Nimikkeen *Uutisrakennukset* kohdalle on merkitty menoja 5,386,000 markkaa kuluvan vuoden menosäännön 4,579,175 markan 24 pennin sijasta. Tästä määrästä on Kaupunginvaltuuston erinäisten päätösten mukaan suoritettava lainavaroista: uuden työ- ja vaivaistalon määräraha 700,000 markkaa, uuden kaasutehtaan 800,000 markkaa, kaasutehtaan kehäjohdon 100,000 markkaa, Oulunkylän kartanon ostoon 357,000 markkaa, Fabianinkadun tontin N:o 1 lunastus 360,000 markkaa ja kolmen Vilhonkadun varrella olevan, venäläiselle lukiolle kuuluneen tontin lunastus 1,077,000 markkaa sekä vesi- ja viemärijohtojen teettämiseen Kallion kunnallisiin työväenasuntoihin ja pihamaan tasoittamiseen 18,000 markkaa eli yhteensä 3,412,000 markkaa. Uuden työ- ja vaivaistalon määräraha on merkitty Rakennushallituksen siitä tekemän esityksen mukaisesti. Kuluvan vuoden menosääntöön on tätä tarkoitusta varten merkitty 500,000 markkaa, joten tähän tarpeeseen myönnetystä 1,700,000 markan määrärahasta olisi seuraavaan vuoteen jälellä 500,000 markkaa. Uuden kaasutehtaan valmiiksisaattamista ja kaasutehtaan kehäjohdon laittamista varten on Valaistushallitus pyytänyt 800,000 ja 100,000 markan määrärahoja. Kuluvan vuoden menosääntöön on uuden kaasutehtaan rakentamista varten merkitty 2,500,000 markkaa, ja kun tähän tulee lisäksi 800,000 markkaa, on niinmuodoin kokonaissummasta 3,975,000 markasta jäljellä seuraavaan vuoteen 675,000 markkaa. Kaasutehtaan kehäjohtoa varten on myönnetty: vuonna 1908 450,000, vuonna 1909 494,000 markkaa ja vuonna 1910 Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan 100,000 markkaa eli yhteensä 1,044,000 markkaa. Tähän tarkoitukseen osotetuista lainavaroista olisi niinmuodoin jäljellä käytettävänä 171,390 markkaa. Oulunkylän kartanon kauppahintaa 500,000 markkaa varten on kuluvan vuoden menosääntöön pääluokkaan: kaupungin velat merkitty 143,000 markkaa. Kun kaupungin onnistui tänä vuonna saada uusi obligatsioonilaina, on kauppahinnan jälellä oleva osa 357,000 markkaa maksettu käteisellä. Niinikään on kaupunki tänä vuonna maksanut Fabianinkadun tontin N:o 1 kauppahinnan 360,000 markkaa, jotka erät niinmuodoin on merkittävä ensintulevan vuoden menosääntöön tullaksensa kaupungin kulunkiarviossa huomioon otetuiksi. — Kirjelmässä lokakuun 15 päivältä kuluvaa vuotta on täkäläisen venäläisen lukion

johtaja luovuttanut kaupungin käytettäväksi kaupungin ostamat kolme Vilhonkadun tonttia. Rahatoimikamarin ja venäläisen lukion välillä tehdyn kauppakirjan mukaisesti pitää kaupungin joulukuun 31 päivänä tänä vuonna maksaa kauppahinnasta kaksi kolmasosaa eli 718,000 markkaa sekä joulukuun 31 päivänä 1910 jälellä oleva kolmasosa, kuitenkin siten, ettei kaupunki maksa korkoa suorittamatta olevalta määrältä. Kun tämä kauppa on syistä, jotka eivät ole riippuneet Rahatoimikamarista, voitu saada toimeen vasta tämän vuoden alussa, ei kaupungin menosääntöön ole ennen merkitty määrärahaa tähän tarkoitukseen. Kun siis koko kauppahinta maksetaan tänä ja ensintulevana vuonna, on myös koko määrä merkittävä menosääntöön. — Niinkuin edellä jo on huomautettu, on Kamari sitä vastoin katsonut, että Kaivokadun tontin N:o 12 kauppahintaa, joka talo on ostettu kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuilla lainavaroilla ja jota tosin ei ole vielä täysiksi maksettu, ei ole merkittävä menosääntöön, koska mainittu tontti ja talo voitanee kohdakkoin saada kaupaksi. Vasta kun tämä kauppa on päätetty, on mahdollinen voitto tai tappio merkittävä tulo- ja menoarvioon. Mutta toistaiseksi merkitsee Rahatoimikonttori kirjoihin eri tilille kaupungilla tästä olevat menot ja tulot. — Kaupunginvaltuuston kesäkuun 15 päivänä tänä vuonna tekemän päätöksen mukaisesti on vesi- ja viemärijohdon laittamista varten Kallion kunnallisiin työväenasuntoihin sekä pihamaan tasoitusta varten merkitty 18,000 markan määräraha, joka on suoritettava lainavaroista. Kaupunginvaltuuston aikaisemmin 1902 vuoden obligatsioonilainasta tähän tarkoitukseen osottamista varoista, 1,000,000 markasta, on siis vielä käyttämättä 306,200 markkaa.

Kunnallisen sähkölaitoksen Hallituksen esityksestä on Rahatoimikamari merkinnyt 950,000 markkaa sanotun laitoksen laajentamista varten maksettavaksi lainavaroista, vaikka Kaupunginvaltuuston lisätyin luvuin tekemää päätöstä ei ole olemassa. Jos vastoin luuloa määrärahaa ei myönnettäisi mainittuun tarkoitukseen, on tämä erä poistettava kulunkiarvioehdotuksesta. Sen ohella on Rahatoimikamari arvellut pitävänsä tämän yhteydessä mainita, että Valtuusto on erinäisissä tilaisuuksissa osottanut etuanteja sähkölaitosta varten, yhteensä noin 900,000 markkaa, vaikka Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin ei ole tästä lausunut mieltänsä. Näin ollen ei Rahatoimikamari kuitenkaan ole katsonut olevansa oikeutettu merkitsemään näitä etuantimääriä menosääntöön.

Näiden eräin lisäksi on Rahatoimikamari uutisrakennuksia varten merkinnyt seuraavat määrärahat:

Hakaniementorin uutta kauppahallia varten .	Smk	150,000: —
Mariansairaalan laajennusta varten	„	160,000: —
Kallion uutta kansankirjastotaloa varten . .	„	100,000: —
Ratakadun uutta kansakoulutaloa varten . .	„	225,000: —
Kallion uutta kansakoulutaloa varten . . .	„	310,000: —
Yhteensä	Smk	945,000: —

Erityisessä kirjelmässä, johon täten viitataan, ja siinä mainituilla perusteilla on Rahatoimikamari esittänyt, että Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin osottaisi tähän tarpeelliset varat maksettaviksi kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista. Jos puheena oleva esitys evätään, ei Rahatoimikamari voi huomata muuta kuin että töiden suorituksen täytyy jäädä johonkin seuraavaan vuoteen.

Rakennuskonttorin *Uutisrakennuksia* varten merkitsemistä eristä on Kamari katsonut Tehtaankadun kansakoulutalon maalauskustannukset olevan sopivin jakaa kahdelle vuodelle siten, että vuonna 1910 suoritetaan ensimäisen kerroksen ja vuonna 1911 jälellä olevat maalaustöyt. Tämän johdosta on Rakennuskonttorin ehdottamasta 18,850 markan määrärahasta merkitty ainoastaan 8,000 markkaa. — Määrärahat Maarian sairaalan talousrakennuksen muutostöitä ja sanotun sairaalan uutta keittiönsisustusta y. m. varten on merkitty Kaupunginvaltuuston toukokuun 11 päivänä tänä vuonna asiasta tekemän päätöksen mukaisesti. — Rakennuskonttorin esittämistä syistä on lisämäärärahat pyydettyihin määriin merkitty Toukolan kansakoulutaloa varten 10,300 markkaa sekä ulkohuoneen, aitauksen y. m. laittamiseksi mainittuun koulutaloon 5,350 markkaa ynnä Ratakadun poliisitalon pesutupaa varten 4,250 markkaa. — Sitävastoin Rahatoimikamari, etusijassa säästäväisyyssyistä, ei ole katsonut pitävänsä merkitä määrärahaa, 8,500 markkaa, Hesperian puistoon tehtävää uutta yleistä makkia varten eikä 4,000 markkaa Siltavuoren ja Katajanokan pohjoisrantaan tehtäviä uusia makkeja varten. Mitä taas tulee määrärahaan vaunuvaa'an asettamiseksi L. Viertotien varrelle, saa Rahatoimikamari huomauttaa, että Kaupunginvaltuusto kuluvana vuonna myönsi kuorma-ajuri Vanteelle y. m. oikeuden omalla kustannuksellaan ja erityistä vahvistettua taksaa noudattaen asettaa vaunuvaa'an raskaitten tavarain, eritoten heinäin vaununlastittain punnitsemista varten. Kun kaupunki kuitenkin tähän pani ehdoksi, että hakijat ovat velvolliset kolmen kuukauden kuluessa irtisanomisesta muuttamaan pois vaunuvaakansa, eivät he näin epävarmoissa oloissa katsoneet voivansa toteuttaa yritystään. Tähän nähden ja kun Rahatoimikamari oli ja on edelleenkin sitä mieltä, että sellaisen vaunuvaa'an asettaminen on tarpeellinen, sai Rakennuskonttori toimekseen kulunkiarvioehdotukseensa merkitä tätä varten tarpeellisen määrärahan. Kun kuitenkin on käynyt ilmi, että kaupungin raha-asiat eivät salli määrärahain myöntämistä sellaisia töitä varten, joiden teettäminen voi jäädä toistaiseksi, ei Rahatoimikamari ole tällä kertaa merkinnyt tähän tarkoitukseen tarpeellista määrää, mutta lausuu toivomuksen että kaupungilla on jonakin seuraavana vuonna oleva tilaisuutta yrityksen toteuttamiseen.

Seurahuoneen osakeyhtiön tekemän anomuksen Seurahuoneen sisäisten korjaustöiden toimittamisesta, eritoten suuren juhlasalin katon korjaamisesta sekä tähän tarpeellisten varain, 2,000 markan osottamisesta on Rahatoimikamari niinikään katsonut pitävänsä evätä.

Myöskin osastossa *Kadut ja yleiset paikat: korjaus ja kunnossapito* olevia määrärahaeriä on Rahatoimikamari tuntuvasti vähentänyt, etusijassa säästäväisyyssyistä. Niinpä on seuraavat Rakennuskonttorin pyytämät määrärahat poistettu:

1)	Saunakadun pohjoisen kolmanneksen kiveäminen paraslaatuisilla tellikkakivillä asfalttiin	Smk	45,000: —
2)	Kaupungille kuuluvan Albertinkadun ja Hietalahdenrannan välisen Bulevardikadun osan s:n s:n	„	20,200: —
3)	Simoninkadun ja L. Viertotien välisen L. Henrikinkadun osan s:n s:n	„	46,000: —
4)	Kauppatorin länsiosan eteläisen kolmion s:n s:n	„	7,800: —
5)	Tarkastuspaviljongin ja Makasiininrannan välisen Etelärannan osan s:n s:n	„	32,500: —
6)	Viistoon Senaatintorin poikki käyväin 9 metriä leveiden ajoteiden sekä Senaatintoria rajoittavain kaupungille kuuluvain Unionin- ja Nikolainkadun osain s:n s:n	„	62,000: —
7)	Rantatorin kauppahallia ympäröivän jalkakäytävän uudesti päällystäminen	„	4,000: —
8)	Pohjois Esplanadikadun tasokivikäytävän korjaus ja uusi päällystys Runebergin- ja Teatteriesplanadin kohdalta.	„	7,500: —
	Yhteensä	Smk	225,000: —

Tähän tulee vielä lisäksi, että määrärahaa erinäisten kaupungille kuuluvilla katuosilla olevain kaiteiden uudestirakentamista ja korjausta varten on vähennetty 1,700 markkaa, jota vastoin Konttorin ehdottama kaupungin ainespihaa vasten olevan Malminkadun aitauksen uudestirakentaminen vielä saanee jäädä vuoden päähän. Rahatoimikamari myöntää mielellään, että kaikki puheena olevat työt olisi teetettävä mitä pikemmin sitä parempi, mutta kun näitä töitä ei voi pitää ehdottomasti pakottavan tarpeen vaatimina, on Kamari, voidakseen tyydyttää muita ja ehdottomasti tärkeämpiä tarpeita, evännyt näihin tarvittavat määrärahat. Ainoastaan mitä tulee sen ajotien päällystämiseen paraslaatuisilla tellikkakivillä, joka kulkee viistoon Senaatintorin poikki Aleksanterinkadulta Nikolainkadulle ja jonka valmistamisesta on arvioitu olevan kustannuksia 21,000 markkaa, on Rahatoimikamari ollut erittäin epäröivällä kannalla määrärahan myöntämiseen nähden, mutta lopuksi kuitenkin katsonut pitävänsä ehdottaa, että sanotun työn suoritus jätettäisiin vuoteen 1911. Rakennuskonttorin menosääntöehdotus tähän osastoon nähden päättyy 313,500 markkaan ja vahvistettuun menosääntöön on samoja tarkoituksia varten otettu 54,900 markkaa, jota vastoin kustannukset Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan nousisivat 86,800 markkaan.

Mitä tulee Rakennukonttorin nimikkeen *Uutistyöt* kohdalla ehdottamiin töihin, on Rahatoimikamari, joka on hartaasti vakautunut sekä siitä, että kaupungin tonttipolitiikan kannalta olisi erittäin suotava, että katuja ja katusuuntia tasoittamalla kaupungin eri osissa saataisiin mahdollisimman paljon lisätyksi myytävien ja vuokralle annettavien tonttien lukua, että myöskin siitä että laajaperäisemmin teettämällä yleisiä töitä voitaisiin vähentää ja ehkäistä sitä työnpuutetta ja sen tuottamaa

hätää, mikä ensi talvena aivan todennäköisesti uhkaa kaupungin työväestöä, merkinnyt mikäli mahdollista suurimman osan pyydetyistä määrärahoista. Ainoastaan Kamarin varapuheenjohtaja, hovineuvos Carl Nummelin on tätä vastustanut vaatien, että kulunkiarvioehdotukseen ei olisi merkittävä määrärahoja erinäisiä kaduntasoituksia varten, sekä puolestaan huomauttaen että, kun vuonna 1910 toimitettavain kaupungin kaikkien töiden kustannukset nousevat yli 5 miljoonan markan, näyttää kaduntasoitustöitä voivan jonkun verran vähentää jotta siten saataisiin taksoitus vähenemään sekä myöskin erittäin voitaisiin ehkäistä kaupungille epäedullista ulkotyöntekijäperheiden joukottaista kaupunkiin muuttoa, jonka tähden Viipurinkadun, Porvoonkadun lounaisosan, I. Papinkadun, Castrénin-, Franzénin-, Agrikolan-, Porthanin-, Töölön-, Runebergin-, Cygnaeuksen- ja Meilahdenkadun, Floorantien, Toivon- ja Sallinkadun sekä Unioninkadulta Siltavuoren penkereelle vievän tien tasoitus, joiden töiden kustannukset nousevat 285,800 markkaan, olisi ynnä niiden yhteydessä tehtävät lokaviemäri- ja vesijohtotyöt poistettava ensintulevan vuoden menoarviosta. Kun kaupungininsinööri kuitenkin on lausunut, ettei Rakennuskonttori enää voi työnhakijoille tarjota kivenlouhintaa hätäaputyönä, koska suuret määrät rouhittuja kiviä*) edelleen on viimetalvisten hätäaputöiden jälkeen käyttämättä, ja kun ainoastaan kaupungista kotoisin olevia henkilöjä otetaan kaupungin yleisiin töihin, on tämä Rahatoimikamarin mielestä yhäkin tukenut sitä käsitystä, että määrärahoja on mikäli mahdollista osotettava uusia kaduntasoitustöitä varten.

Kamarissa on tämän yhteydessä otettu käsiteltäväksi kysymys, eikö uusia kaduntasoitustöitä voitaisi ja pitäisi suorittaa lainavaroilla. Kun kuitenkin tämä kysymys on Kaupunginvaltuuston asettaman erityisen valiokunnan valmisteltavana ja kun Rahatoimikamari edellyttää saavansa tilaisuutta lausua mielensä ennen asian lopullista ratkaisua, ja myöskin siihen nähden, että tämä kysymys joka tapauksessa kaipaa perinpohjaisempaa käsittelyä kuin mitä tämän yhteydessä voisi tulla kysymykseen, on Kamari ainoastaan tahtonut huomauttaa, että, mihin suuntaan asia ratkaistaankin, voinee se tuskin vaikuttaa nyt käsiteltävänä olevaan kulunkiarvioehdotukseen. Puheena olevista Rakennuskonttorin ehdottamista määrärahaeristä on Rahatoimikamari katsonut olevan poistettava seuraavat:

1)	Jalkakäytävän teettäminen Tehtaankadulle sanotun kadun ja Kapteeninkadun kulmauksessa olevan puistikon vierelle, koska tasoitustöitä ei vielä voi pitää suoritettuina . . .	Smk	1,000: —
2)	Kaupungille kuuluvain 1 ja 2 linjan välisen Castréninkadun osain sekä korttelin N:o 315 tontin N:o 27 vierustan viertäminen, koska työn suorittaminen voi jäädä johonkin seuraavaan vuoteen	„	5,200: —
		Siirros Smk	6,200: —

*) Rouhittuja kiviä on nykyään 87,977 m³ 337,600 markan kirjanpitoarvosta.

	Siirros	Smk	6,200: —
3)	Panimonkadun ja Kuritushuoneen alueen välisen Työpajankadun osan tasoitus, koska siten saataisiin ainoastaan *yksi* myytäväksi käytettävä tehdastontti eikä Hietaniemen Tapettitehdas Osakeyhtiö kuitenkaan voisi saavuttaa mitä se on mainitun kadun tasoittamispyynnöllä tarkoittanut eli tilaisuutta erinäisten raiteiden laskemiseen	„	22,000: —
4)	I. Viertotien ja Pengerkadun välisen Fredriksberginkadun tasoitus, koska tämän tasoitustyön johdosta, joka kuitenkin käy varsin kalliiksi, ei saataisi ensinkään tontteja myytäväksi sekä puheena olevaa katuosaa etusijassa on pidettävä näiden seutujen valmiin katuverkon lopullisena täydennyksenä, joka työ kuitenkin voidaan haitatta suorittaa jonakin seuraavana vuonna	„	62,000: —
5)	Erinäisten Vallilassa olevain liikenneväyläin tasoitus, koska mainitulla alueella on nykyään käytettävissä lukuisia tontteja, joiden kysyntä ei ole ollut sanottavan vilkas . . .	„	38,000: —
6)	I. Viertotien ja Aurorankadun välisen Museokadun tasoitus .	„	17,300: —
7)	Töölön- ja Runeberginkadun välisen Museokadunosan tasoitus, koska näillä kalliilla kaduntasoituksilla saataisiin ainoastaan vähäinen luku tontteja myytäväksi käytettäväksi . . .	„	58,000: —
8)	Kammion- ja Meilahdenkadun välisen Topeliuksenkadun osan tasoitus, samoista syistä kuin edelliset	„	25,200: —
	Yhteensä	Smk	228,700: —

Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan nousisivat 10, 11 ja 12 kaupunginosassa (Kalliossa ja Sörnäisissä) toimitettavain uusien kaduntasoitustöiden kustannukset yhteensä 322,500 markkaan, 13 ja 14 kaupunginosassa (Töölössä) toimitettavain 354,400 markkaan ja 6 kaupunginosassa (Helsinginniemen huvilakaupungin osassa) toimitettavain 23,400 markkaan. Niinkuin tästä näkyy, täytyy myöntää että kaduntasoitustyöt jakautuvat tasaisesti eri kaupunginosain kesken. Mitä Töölön alueeseen tulee, tarvinnee tuskin huomauttaa, että siellä toimitettaviksi ehdotetut kaduntasoitustyöt suoritetaan Kaupunginvaltuuston aikaisemmin vuosiksi 1908, 1909 ja 1910 vahvistaman järjestyssuunnitelman mukaisesti, jota tähän asti onkin voitu pääasiassa noudattaa.

Seuraava taulukko osottaa myytyjen ja myytäväksi käytettävänä olevain tonttien luvun lokakuun viimeisenä päivänä sekä ehdotettujen kaduntasoitustöiden johdosta vuonna 1910 myytäviksi valmistuvien tonttien luvun:

	Myytyjä tontteja 1/11 1909 asti	Käytettäviä tontteja 1/11 1909 asti	Vuonna 1910 tasoitettaviksi ehdotettuja.
Ensimäinen kaupunginosa (Siltavuorenpenger)	—	—	3
Kuudes „	12	40	14
Kolmastoista „	8	53	27
Neljästoista „	7	35	9
Kymmenes „	4	1	—
Yhdestoista „	4	16	21
Kahdestoista „	7	71	9
Vallila	11	70	—
Yhteensä	53	286	83

Edellä olevat numerotiedot osottavat, että ensintulevana vuonna valmistuisi melkoinen määrä tontteja myytäväksi tai vuokralle annettavaksi ja että tätä määrää, siihen katsomatta paranevatko vai pahenevatko ajat taloudellisessa suhteessa, täytyy pitää ensintulevan vuoden tarpeisiin riittävänä. Tämän johdosta ja kaupungin rahaasiain tilaan nähden Kamari ei ole tahtonut puoltaa suoritettavaksi useampia kaduntasoitustöitä kuin menoarvioehdotukseen on merkitty. Sillä kuluvan vuoden menosääntöön on kustannuksia uutistöitä varten merkitty 444,300 markkaa, mutta ensintulevan vuoden menosääntöön on vastaavia kustannuksia merkitty 796,650 markkaa eli 352,350 markkaa enemmän.

Kolmeen kaduntasoitustyöhön, joita varten määrärahaa ei ole merkitty menosääntöön, on Rahatoimikamari arvellut erittäin olevan kajoominen. Sittenkun venäläisen lukion johtaja nyttemmin on ilmoittanut, että kaupunki saa lokakuun 15 päivänä ottaa haltuunsa lukion myymät Vilhonkadun tontit, on Rahatoimikamarissa otettu keskusteltavaksi, eikö suunniteltua uutta liikenneväylää olisi kohta ruvettava valmistamaan. Kun mainitun liikenneväylän tasoitus, kanavoiminen ja kiveäminen kuitenkin vaatisi kustannuksia kokonaista 114,800 markkaa ja kun kysymystä tarpeellisesta kaupunginasemakaavan muutoksesta ei vielä ole lopullisesti ratkaistu, on Kamarin jäsenten enemmistö ollut sitä mieltä, että tämän työn suorittamisen pitäisi jäädä ensintulevaan vuoteen. Tästä eriävän mielipiteen on lausunut allekirjoittanut Kamarin puheenjohtaja sekä jäsen, insinööri Th. Frosterus, jotka siihen nähden ettei tähän tarvittava määräraha tarkoita kaduntasoitusta, jonka johdosta saataisiin myytäväksi käytettäviä tontteja, mutta kyllä järjestelytyötä, ovat katsoneet sanotun työn kustannukset olevan suoritettava lainavaroista sen mukaisesti mitä ennen on samallaisissa tapauksissa ollut tavallista ja että työ siis kohta, kun kaupungin asemakaavanmuutos on vahvistettu, olisi suoritettava. Lisäsyyksi tämän työn ottamiseen ensintulevan vuoden menosääntöön on mainittu, että tuskin olisi kaupungin edun ja arvon mukaista lykätä toistaiseksi sellaista kadunjärjestelytyötä, johon tilaisuutta saadakseen kaupunki on uhrannut melkoisia kustannuksia ja joka epäilemättä on

suuren tarpeen vaatima. — Toinen kysymys koskee sen uuden kadun tasoitusta ja kanavoimista, joka ehdotetun kaupunginasemakaavan muutoksen johdosta tulee tehtäväksi Katajanokan korttelin N:o 139 Katajan halki. Tämän tasoitus- ja kanavoimistyön kustannukset on arvioitu yhteensä 22,700 markaksi, johon tulee lisäksi 8,500 markkaa vesijohtoverkon ulottamisesta mainitun kadun alle. Vaikka tosin Kamarin kanslialta on useasti tiedusteltu, milloin tämän korttelin tontteja tarjotaan myytäviksi, ja sentähden on odotettavissa, että toimitettavassa huutokaupassa on esiintyvä useita ostajia, on Kamari kuitenkin, osin säästäväisyyssyistä osin siihen nähden että tarpeelliselle kaupunginasemakaavan muutokselle ei ole saatu lopullista vahvistusta, katsonut työn suorittamisen voitavan jättää johonkin seuraavaan vuoteen. — Kolmas kysymys koskee Yliopiston klinikka-aluetta rajoittavain katujen tasoitusta. Rahatoimikamarille osotetussa kirjelmässä on Lääkintöhallitus ilmoittanut, erinäisten klinikkain uutisrakennustöihin ryhdyttävän ensi vuonna sekä tämän johdosta pyytänyt Kamaria ensintulevan vuoden menosääntöön merkitsemään tarpeelliset määrärahat kaduntasoitus- ja kanavoimistöitä sekä vesijohdon ulottamista varten mainituille alueille. Tämän johdosta ovat Rakennus- ja Vesijohtokonttori Rahatoimikamarin toimenannosta antaneet seuraavat tiedot tarvittavista kustannuksista:

Tapion- ja Nimrodinkadun välisen Espoonkadun tasoitus . . .	Smk	9,700: —
Seurasaaren tien ja Topeliuksenkadun välisen Nimrodinkadun tasoitus	„	38,000: —
Nimrodinkadun kanavoiminen Topeliuksenkadun ja Seurasaarentien väliseltä osalta	„	19,600: —
Viimeksimainitun lokaviemärin suu Bjälbon huvila-alueen halki Humallahteen	„	11,700: —
Vesijohto Nimrodinkadun alitse Lastenhoitoyhdistyksen tontilta Seurasaaren tielle.	„	22,700: —
	Yhteensä Smk	101,700: —

Näin tuntuvaa määrää ei Rahatoimikamari ole katsonut voivansa tätä tarkoitusta varten merkitä menosääntöehdotukseen, varsinkaan, kun mikäli Kamari on saanut tietää, määrärahaa puheena olevain laitosten rakennuttamiseen ei vielä ole saatu, vaan sitä tarkoittava anomus päinvastoin on hyljätty. Jos puheena olevat uutisrakennustyöt kuitenkin alotetaan ensintulevana vuonna, täytyy tietysti tavalla tai toisella niin menetellä, että edellä luetellut työt tulevat suoritetuiksi. Ei myöskään, siinä tapauksessa että osottautuu välttämättömän tarpeelliseksi, käyne vaikeaksi löytää sopivaa määrärahan myöntämismuotoa. Mutta niin kaun kun tämä asia on ratkaisematta, ei Kamari ole havainnut olevan syytä rasittaa menosääntöä sellaisten töiden kustannuksilla, joita mahdollisesti ei tarvitse teettää ensi vuonna.

Ne perustelmat, joita Kamari on pitänyt ohjeenaan päättäessään menosääntöehdotuksesta poistaa vastamainittujen tasoitustöiden kustannukset, aikaansaavat

myös vähennyksen *kanavain* ja *viemäriojain* rakentamisesta aiheutuviin menoihin. Tämän johdosta on Rakennuskonttorin erikoisesta kulunkiarvioehdotuksesta poistettu seuraavat määrärahat, nimittäin:

1) Työpajankadun alainen viemärikanava korttelin N:o 282 tontilta N:o 1 Tynnyrintekijänkadun alaiseen kanavaan	Smk	3,700: —
2) Vallilan alueen alainen viemärikanava	„	27,000: —
3) Museokadun alainen viemärikanava Auroranka dulta L. Viertotien alaiseen kanavaan	„	6,500: —
4) Museokadun alainen viemärikanava Minervankadulta Töölönkadun alaiseen kanavaan sekä Ahlqvistinkadulta Runeberginkadulle	„	14,600: —
5) Topeliuksenkadun alainen viemärikanava Kammion- ja Humalistokadun välillä	„	14,500: —
	Yhteensä Smk	66,300: —

Mitä tulee Eläintarhaan rakennettavan lokaveden puhdistusaseman (septic-tank) ja kahden katkaisevan kanavan kustannuksiin, joista kanavista toinen kulkisi rautatienalueelta Siltasaarensatamaan ja toinen taas pitkin Pohjoisrantaa, on Rahatoimikamari päättänyt Kanpunginvaltuustolle tehdä erityisen esityksen sekä ehdottaa, että tästä johtuvat kustannukset suoritettaisiin lainavaroista ja niitä varten merkittäisiin ensi vuoden menosääntöön yhteensä 112,800 markkaa. Kamarin mielestä ei puheena olevain töiden suorittamista ole jätettävä johonkin seuraavaan vuoteen, ja kun edellä esitetyistä syistä näitä kustannuksia ei käy suorittaminen taksoitetuista varoista sekä kun nämä työt myös ovat sen laatuisia, että oikeastaan lainavaroja on käytettävä niiden suorittamiseen, on Kamari katsonut voivansa vuosirahansääntöehdotukseen merkitä tarvittavat määrärahat sekä meno- että myös tulopuolelle pääluokkaan: lainat.

Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan nousivat niinmuodoin tämän nimikkeen kohdalla olevat menot 268,700 markkaan kuluvan vuoden menosäännön 192,350 markan ja Rakennuskonttorin ehdottamain 274,600 markan sijasta.

Alaosasto *Tiet* ja *Viertotiet* on pysytetty ennallaan Rakennuskonttorin ehdotuksen mukaisesti.

Alaosastosta *Satamat, korjaus ja kunnossapito* on Rahatoimikamari katsonut korjausmäärärahat Pohjoissataman T-muotoisen laiturin keskiosaa varten, 6,700 markkaa, ja Taivallahdessa olevaa Vaivaistalon laituria varten, 1,800 markkaa, voitavan menoarviosta poistaa. Rakennuskonttori tosin mainitsee puheena olevain korjausten olevan välttämättömän tarpeelliset, mutta itse paikalla toimitettuaan katselmuksen on Rahatoimikamari kuitenkin tullut siihen käsitykseen että, vaikka nämä korjaukset ovatkin suotavia, eivät ne kuitenkaan ole välttämättömästi tarpeellisia.

Nimikkeen *Satamat: Uutistyöt* kohdalle on Rahatoimikamari merkinnyt Kaupunginvaltuuston kesäkuun 15 päivänä tänä vuonna myöntämän määrärahan mukaisesti 40,000 markkaa Katajanokan laituritöiden loppuunsaattamista varten, joka rahamäärä on suoritettava lainavaroista. Kun 1902 vuoden lainasta laituritöitä varten osotetut varat jo on käytetty eikä 1909 vuoden lainasta ole tähän tarkoitukseen varoja osotettu, on Rahatoimikamarin ollut pakko erityisessä esityksessä pyytää osottamaan lainavaroja edellä mainittuun tarpeeseen sekä näistä varoista ensi vuoden menosääntöön merkitsemään 180,000 markkaa laiturireunustuksen teettämiseksi Hietalahden kääntösillasta Ruoholahdenrantaa pitkin ja 54,000 markkaa niinikään reunustuksen teettämiseksi Hakaniemen laiturin pohjoisosaan. Rakennuskonttorin esitystä 6,100 markan määrärahan myöntämisestä Humallahden purkaussillan laajentamiseen ei Rahatoimikamari säästäväisyyssyistä ole katsonut voivansa merkitä menoarvioehdotukseensa.

Kokouksessaan tammikuun 19 päivänä kuluvana vuonna päätti Kaupunginvaltuusto käsitellessään kysymystä uuden kylkuväylän aikaansaamisesta Pohjoisrannan ja Siltavuorenrannan välille, hyläten Kamarin esityksen asiasta, antaa Rahatoimikamarille toimeksi aikanaan tehdä ehdotuksen mainitun kulkuväylän laittamisesta nykyään voimassa olevan kaupunginasemakaavan mukaisesti. Tämän johdosta on Rakennuskonttoria kehotettu täyttämään Valtuuston antama tehtävä sekä ensintulevan vuoden menosääntöarvioon merkitsemään määräraha mainittua tarkoitusta varten. Tätä tehtävää ei Rakennuskonttori kuitenkaan ole katsonut voivansa täyttää, koska Konttorin mielestä on mahdoton laatia sellaista ehdotusta, joka toteutettuna olisi nykyään voimassa olevan kaupunginasemakaavan mukainen. Tähän nähden on Rahatoimikamari päättänyt, samalla kun määräraha mainitun kulkuväylän aikaansaamiseksi on jätetty merkitsemättä menosääntöarvioon, tehdä Valtuustolle uuden esityksen asiasta.

Nimikkeen *Istutukset: korjaus ja kunnossapito* kohdalle on Puutarhalautakunta erikoiseen menoarvioehdotukseensa merkinnyt määrärahan istutusten ja taimistojen kunnossapitoa varten 95,000 markaksi. Rahatoimikamari ei tosin tahdo kieltää, että kohonneet työpalkat, lyhennetty työaika y. m. s. tuntuvasti vaikuttavat kustannuksien lisääntymiseen. Merkitessään tämän määrärahan 80,000 markkaan vähennettynä on Kamari kuitenkin tämän tehnyt säästäväisyyssyistä ja siinä toivossa että istutukset voidaan tälläkin määrärahalla pitää nykyisessä kunnossaan. Esimerkiksi on Rahatoimikamari kiinnittänyt huomiota siihen, että kuluvaksi vuodeksi on 6,000 markan määräraha merkitty Kaisaniemen kunnossapitoa varten, vaikka, mikäli Kamarin tiedossa on, mihinkään toimiin puiston pitämiseksi vaatimattomassakaan kunnossa ei ole ryhdytty. Kaivopuiston, Hakasalmen ja Hesperian istutusten, ainespihan ja tallin kunnossapitoa sekä sekalaisia menoja varten ehdotettua määrärahaa voitanee vähentää 7,000 markalla sekä kasvihuoneiston kunnossapidon määrärahaa 8,000 markalla.

Menosääntöarviosta on poistettu 600 markan määräraha Eläintarhan urhei-

lukentän järjestysmiehen palkkaamiseen, koska sellaisen virkailijan tehtävä lienee näennäistä luontoa. Yhtä vähän tällä urheilukentällä kuin Kaisaniemen urheilukentillä voinee siviili järjestysmies ylläpitää vähintäkään järjestystä ja kuntoa. Suuremmissa kilpailuissa tai juhlissa täytyy varsinaisen järjestysvallan tietystikin olla saapuvilla ja valvoa kaikkea. Muina aikoina lienee julkipanoilla ilmoitettava määräajat eri urheilunhaarain harjoittamista varten. — Talvipuutarhan voimassapitoon, joka laitos nykyään on mallikelpoisessa kunnossa, riittänee sama määräraha kuin kuluvana vuonna eli 6,000 markkaa. — Kaupunginpuutarhan länsipuolitse kulkevan tien korjausta varten on Puutarhalautakunta merkinnyt 3,150 markan määrärahan. Vaikkakaan puheena oleva tie ei ole hyvässä kunnossa, on Rahatoimikamari kuitenkin katsonut korjaustyön voivan jäädä johonkin seuraavaan vuoteen. — Konstantininkadun varrella olevan istutuksen kuntoonpanoa varten on Lautakunta ehdottanut 760 markan määrärahaa. Mainittu istutus on huonon hoidon johdosta joutunut kokonaan rappiolle. Hiukan paremmalla silmälläpidolla ja 150 markan määrärahalla voitanee istutus Rahatoimikamarin mielestä saada välttävään kuntoon. Lautakunnan ehdotuksen mukaan nousisivat tämän osaston kustannukset 129,184 markkaan, jota vastoin menosääntöarvioon on merkitty 110,174 markkaa ja kuluvan vuoden menosääntöön 92,500 markkaa, ja lausuu Kamari toivomuksen, että Lautakunta tarkkaa säästäväisyyttä noudattaen on tuleva toimeen pyytämättä ylimääräistä määrärahaa Valtuuston käyttövaroista.

Rahatoimikamari on nykyisten istutusten kunnossapitoa ja korjausta varten pyydetyn määrärahan vähentämiseen nähden ollut epäröivällä kannalla, kun nämä laitokset tietenkin on pidettävä säällisessä kunnossa, mutta sitä vastoin on Kamari *uutistöihin* nähden ollut sitä mieltä, että useat Lautakunnan ehdottamista tällaisista töistä voivat haitatta jäädä johonkin seuraavaan vuoteen, jolloin kaupungin raha-asiat paremmin kuin nykyään sallivat ryhtyä niitä toimittamaan. Tähän nähden on menoarvioehdotuksesta poistettu seuraavat erät:

1)	Aitauksen rakentaminen kaupunginpuutarhan ympärille, . . koska nykyinen aitaus on käyttökelpoisessa kunnossa ja sen sijoittaminen riippuu Eläintarhan teiden vastaisesta suunnasta.	Smk	7,900: —
2)	Käytäväin tasoitus ja kivisen maan muokkaus kaupunginpuutarhassa, ... koska nämä työt hyvin voivat jäädä toistaiseksi.	„	5,000: —
3)	Kustannuksia varapuutarhan muutosta, ... koska pääasiallinen muutto jo on toimitettu ja sen loppuun saattaminen voinee jäädä toistaiseksi, vaikkakin siitä aiheutuu joitakin vaikeuksia.	„	5,000: —
4)	Tien tekeminen Alppilan ja Savilan kohdalla olevain rautatien ylimenokohtain välille, ...	„	14,000: —
		Siirros Smk	31,900: —

		Siirros Smk	31,900: —
	koska mainitun liikenneväylän teettämisen tarve ei ole kiireellinen.		
5)	Eläintarhan raivaustyöt, ...	„	3,000: —
	samoista syistä kuin edellisessä kohdassa on mainittu.		
6)	Vesiputken asettaminen Eläintarhaan, ...	„	750: —
	samoista syistä.		
7)	Tokantorin järjestelyn loppuun saattaminen, ...	„	4,000: —
	koska toria nykyisessäkin kunnossaan voi muutaman vuoden käyttää seudun nuorison leikkikenttänä.		
8)	Kaivopuiston tasoitustöiden jatkaminen, ...	„	5,000: —
	koska suuresta lehtikujasta itäiseen lehtikujaan vievä käytävä, joka on aijottu tasoitettavaksi ja joka tosin on huonossa kunnossa, ei kuitenkaan ole liikennetarpeen vaatima.		
9)	Lintuhuoneen teettäminen kaupunginpuutarhaan kaupungin vesilintuja varten, ...	„	9,000: —
	koska tämän työn suorittaminen voi jäädä johonkin seuraavaan vuoteen.		
10)	Punanotkon tasoitustyön jatkaminen, ...	„	5,000: —
	koska Kamarin tähän tarkoitukseen merkitsemää 5,000 markan määrärahaa täytyy pitää riittävänä urheilukentän ympäryksen valmistamiseen, ja muiden töiden jatkaminen voi jäädä toistaiseksi.		
		Yhteensä Smk	58,650: —

Sen lisäksi on Puutarhalautakunta erityisessä Rahatoimikamarin mietintöön liitetyssä esityksessä ja siinä mainituilla perusteilla pyytänyt Rahatoimikamarin ehdottamaan, että Kaupunginvaltuusto vuodeksi 1910 osottaisi 104,700 markan määrärahan uusien lämpö-, vesi- ja viemärijohdoilla varustettujen kasvihuoneiden rakentamiseksi Eläintarhan kaupunginpuutarhaan sekä siihen kuuluvien tasoitus- ja pengerrystöiden suorittamiseksi niin laajaperäisesti kuin Puutarhalautakunta on ehdottanut. Rahatoimikamari ei tosin tahdo kieltää, että nykyiset kasvihuonerakennukset ovat vanhat ja puutteelliset, vaikkeivät ne suinkaan ole niin rappiotilassa kuin on tahdottu väittää, ja että sentähden uusien kasvihuonerakennusten teettäminen lähimmässä tulevaisuudessa on välttämätön. Kun Kamari ei kuitenkaan ole havainnut mahdolliseksi ensintulevan vuoden menosääntöön merkitä varoja niin tuntuvien menojen suorittamiseen eikä Kamari myöskään ole katsonut voivansa ehdottaa tämän työn kustannuksia suoritettaviksi lainavaroista, on Rahatoimikamarin täytynyt tälläkin kertaa ehdottaa tarkoitukseen tarpeellinen määräraha evättäväksi sekä sen sijaan merkitä 1,350 markkaa Tehtaanpuiston vanhojen kasvihuoneiden välttämöttömintä korjausta varten.

Menoarvioehdotukseensa on Puutarhalautakunta merkinnyt 5,000 markkaa kahta Eläintarhaan tehtävää makkia varten, joista toinen sijoitettaisiin uuden urheilukentän vierellä, toinen Mäntymäen länsipuolelle suunnitellun urheilukentän vierelle. Rahatoimikamari puolestaan on ollut sitä mieltä, että ainoastaan uuden urheilukentän viereinen makki voi tulla kysymykseen nykyisen tarpeen vaatimana. Mutta kun sitä paitsi varmuutta nyttemmin on olemassa siitä, että urheilukenttä on täydellisesti valmistuva ensintulevaksi keväälksi, ja on edellytettävissä, että urheilua harrastava yleisö on sitä runsaasti käyttävä sekä että suurempia kilpailuja tulee siellä toimeenpantavaksi, on Rahatoimikamarin mielestä ollut urheilukentän vierelle teetettävä pukuhuone. Kun sekä kauneusnäkökannalta että kustannuksiin nähden on edullisinta sovittaa edellä mainittu makkirakennus ja pukupaviljonki yhteiseen rakennukseen, on Kamari, saatuaan kaupunginarkkitehdin lausunnon asiasta, mainittua tarkoitusta varten merkinnyt 10,000 markkaa.

Rahatoimikamari myöntää mielellään, että Puutarhalautakunnan ehdottamain töiden toistaiseksi lykkääminen on, kun nämä työt kuitenkin on kohdakkoin suoritettava, aiheuttava moninaisia vaikeuksia ja että tämä on vaikuttava seuraavain vuosien menosääntöön, mutta nykyiset olot pakottavat Kamarin nykyään noudattamaan suurempaa säästäväisyyttä kuin usealta kannalta katsoen olisi suotava.

Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan tulisivat niinmuodoin istutustöiden, niin korjauksen ja kunnossapidon kuin uutistöidenkin, kustannukset nousemaan 180,874 markkaan kuluvan vuoden menosäännön 145,515 ja Puutarhalautakunnan erikoisen menoarvioehdotuksen 357,634 markan sijasta.

Rakennuskonttorin *Puhtaanapitolaitosta, Yleistä makkien puhtaanapitoa* ja *Sekalaista* varten ehdottamat määrärahat on Rahatoimikamari pysyttänyt sinällään Konttorin esittämillä tähän liitetyillä perusteilla.

Työkaluston määrärahoihin nähden on Rahatoimikamari merkinnyt määrärahan kahden kadunkasteluvaunun ostoa varten Rakennuskonttorin ehdottamain neljän vaunun sijasta. Vaikkakin nykyinen vaunusto, 14 vaunua, on tarkoin käytännössä, tuottanee kuitenkin kaksi uutta vaunua, joista toinen lisäisi kaupungissa ja toinen viertoteillä työskenteleväin vaunujen lukua, niin tuntuvaa helpotusta työn suorittamisessa, että toisten kahden vaunun osto voi jäädä johonkin seuraavaan vuoteen.

Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan nousee yleisten töiden menosääntö 7,633,849 markkaan kuluvan vuoden menosäännön 6,261,650 markan 24 pennin sijasta.

XIV. Eläkkeet ja apurahat.

Eläkkeen ja apurahan saajista ovat kuluvana vuonna kuolleet palokonstaapelinleski Gustava Hukkanen, työmies Ananias Adamsson ja entinen ulosottoapulainen Gustaf Nordman, jotka ovat saaneet vuotuisia apurahoja yhteensä 1,960 markkaa.

Lisäksi jää pois leski Amalia Adolfina Johanssonin alaikäisen pojan Leonard Waldemarin apuraha 60 markkaa, kun viimeksi mainittu jo on tullut täysi-ikäiseksi. Näin vähenevät eläkemäärärahat 2,020 markalla. Sen sijaan on Kaupunginvaltuusto kuluvana vuonna myöntänyt eläkkeitä ja apurahoja seuraaville henkilöille, nimittäin:

1)	Maaliskuun 16 päivänä työmies Karl Johanssonille	Smk	400: —
2)	Kesäkuun 8 päivänä tohtorinrouva Olga Juslinille	„	880: —
3)	Kesäkuun 8 päivänä kauppahallin vahtim. J. A. Björkholmille .	„	600: —
4)	Kesäkuun 15 päivänä maistraatin vahtim. C. G. Lindqvistille .	„	600: —
5)	Kesäkuun 15 päivänä maistraatin vahtim. Alfred Carlssonille .	„	900: —
6)	Kesäkuun 15 päivänä työmies Adolf Konstantin Renforsille . .	„	600: —
7)	Syyskuun 21 päivänä työmies Herman Palloselle	„	240: —
8)	Lokakuun 5 päivänä työmies Jaakko Salmiolle	„	400: —
9)	Lokakuun 19 päivänä työesimieh. lesk. Otteliana Gustava Pelatille	„	180: —
		Yhteensä Smk	4,800: —

Sitä paitsi tulee kansakoulunopettajatar Anna Nystedtille eläkettä koko vuodelta 750 markkaa sen sijaan että kuluvan vuoden menosääntöön on merkitty 375 markkaa 1909 vuoden jälkipuoliskolta.

Eläkkeiden ja apurahain yhteenlaskettu määrä on niinmuodoin kulunkiarvioehdotukseen merkitty 40,694 markaksi 67 penniksi kuluvan vuoden menosäännön 37,539 markan 67 pennin sijasta.

XV. Sekalaiset menot.

Tähän pääluokkaan on uudeksi eräksi merkitty määräraha vuonna 1910 toimitettavaa väenlaskua varten. Vaikkei päätöstä sellaisen väenlaskun toimittamisesta vielä ole tehty, on Rahatoimikamarista näyttänyt luonnolliselta että kaupunki, joka vuodesta 1870 lähtien on myötävaikuttanut väenlaskuun ja ottanut osaa sen kustannuksiin, tälläkin kertaa menettelee samoin. On luultava, että kustannukset tästä nousevat 15,000—20,000 markkaan, mutta kun osa menoja voidaan ja tarvitsee suorittaa vasta sitä seuraavan vuoden 1911 alussa, on Kamari satunnaiseksi arvioeräksi mainittua tarkoitusta varten merkinnyt 10,000 markkaa. — Kun kaupungin sähkötehdas nyttemmin on tullut käyntiin ja kaupungin puolesta toimitettavain sähköteknillisten katselmusten toimittamisen täytyy katsoa kuuluvan mainitulle laitokselle, ei Rahatoimikamari ole arvellut erityisiä palkkioita niistä enää pitävän tulla kysymykseen, jonka tähden kuluvan vuoden menosääntöön otettu 500 markan erä on poistettu. — Koska, niinkuin edellä on huomautettu, sekä polttopuita että valaistusta varten on merkitty erityiset erät asianomaisiin pääluokkiin, on polttopuiden määräraha tässä pääluokassa vähennetty 15,000 markasta 5,000 mark-

kaan ja valaistuksen määräraha 9,000 markasta 5,000 markkaan. — Sitä vastoin on palovakuutusmaksut, sen johdosta että kaupunki nykyään rakennuttaa lukuisia ja arvokkaita rakennuksia, korotettu 12,000 markasta 13,000 markkaan. — Kun henkikirjoittaja, Kaupunginvaltuuston asiasta tekemän päätöksen mukaisesti, saa kaupungilta arkkiluvun mukaan korvauksen Rahatoimikamarille annettavasta henkikirjan kappaleesta ja mainittu kirja vuosittain kasvavan väkiluvun johdosta paisuu myöskin sivulukuun nähden, on Kamari merkinnyt henkikirjoittajalle maksettavan määrärahan 5,000 markaksi eli 1,000 markkaa suuremmaksi kuin tähän asti. — Henrik Borgströmin kansanpuiston kustannuksia varten on Rakennuskonttori menoarvioehdotukseensa merkinnyt 4,900 markkaa, josta määrästä 600 markkaa on tarkoitettu neljän pienenlaisen makin teettämiseen kansanpuiston alueelle ja 1,400 markkaa erinäisten rakennusten korjaamiseksi sekä 1,200 markkaa päärakennuksen korjauksiin. Kun Turvikin ja Turstenin palstatilain korjaus- ja kunnossapitokustannukset on aijottu suoritettaviksi Selma Schulmanin nykyään 56,000 markan vaiheille nousevan lahjoitusrahaston koroista ja siten hiukan yli 2,000 markan on tähän tarkoitukseen käytettävissä, on kansanpuiston kustannukset merkitty 2,900 markaksi. — Siihen nähden että kaupunki on tänä vuonna ostanut kaksi taloa, Kaivokadun tontin N:o 10 ja Fabianinkadun tontin N:o 1, sekä rakennuttanut uuden poliisitalon Ratakadun varrelle, joiden kiinteistöjen hallinto kuuluu talonisännöitsijälle, on hänen palkkionsa korotettu 1,200 markasta 1,800 markkaan. — Erityisessä anomuksessa on rankkuri pyytänyt palkkaetujaan parannettavaksi. V. t. poliisimestarin annettua lausunnon asiasta on Rahatoimikamari kirjelmässä Maistraatille elokuun 26 päivältä esittämillään perusteilla ehdottanut, että rankkurille myönnettäisiin palkkiota 1,680 markkaa ynnä vapaa asunto ja polttopuut sekä korvaus erinäisistä toimituksista taksan mukaan. Tämän ehdotuksen lienee Maistraatti jättänyt lepäämään kulunkiarvion käsittelyyn asti. Asiassa tekemänsä ehdotuksen mukaisesti on Rahatoimikamari merkinnyt määrärahaksi mainittua toimihenkilöä varten 1,680 markkaa sekä arviolta 200 markkaa taksan mukaiseksi korvaukseksi erinäisistä toimituksista. — Siihen nähden että kaupungin tarvitsemain telefooniaparaattien luku vuosi vuodelta lisääntyy, on Rahatoimikamari korottanut telefoonimaksujen määrärahan 5,500 markasta 6,500 markkaan.

Kamarissa on julkilausuttu se mielipide, että kaupungin olisi useampaan paikkaan asetettava normaalikelloja sekä että tätä varten merkittävää määrärahaa ja tähän tarkoitukseen meneviä kunnossapitokustannuksia sentähden olisi lisättävä. Vaikka tosin olisi suotava, että normaalikelloja asetettaisiin useampaan paikkaan kuin tähän asti, ei tämä tarve Rahatoimikamarin mielestä kuitenkaan ole niin pakottava, ettei sitä tällä kertaa kävisi jättäminen huomioon ottamatta.

Kokouksessaan kuluvan lokakuun 19 päivänä on Kaupunginvaltuusto Kaupunkilähetyksen antaman kirjelmän johdosta, jossa pyydetään myönnettäväksi seuraavia määrärahoja, nimittäin: 3,000 markkaa miesten työlaitoksen voimassapitoon 7,000 markkaa naisten samallaista laitosta varten, 1,000 markkaa naisten työlaitoksen perustamiseksi Sörnäisiin ja 4,000 markkaa saman laitoksen kunnossapitoon sekä

lisäksi nuorten naisten ja paikkaaetsiväin palvelijatarten turvakotia varten, päättänyt etuantina osottaa 2,000 markkaa Kaupunkilähetyksen nykyistä työlaitosta varten, mutta sitä vastoin muutoin antanut Rahatoimikamarin toimeksi vuosirahansääntöä käsitellessään ottaa puheena olevan anomuksen harkittavaksi. Tämän johdosta saa Rahatoimikamari, joka myös on saanut tiedokseen Vaivaishoitohallituksen asiasta antaman lausunnon, huomauttaa että, kun kaupungin täytyy vakinaisten menojen suorittamista varten ensintulevana vuonna tuntuvasti korottaa taksoitusmäärää, ei näytä hyvin harkitulta ryhtyä näin tuntuvilla määrillä kannattamaan yksityisiä yrityksiä, joiden toiminta tosin käy toivottavaan suuntaan ja joista on välitöntä hyötyä kaupungille, mutta joiden työtapaa ja työtuloksia ei kaupungin hallinto kuitenkaan voi yksityiskohdittain tarkastaa eikä perinpohjin tutkia. Tähän nähden on Rahatoimikamari ehdotukseensa merkinnyt menot kaupunkilähetyksen laitoksia varten samoihin määriin kuin tähän asti, nimittäin 3,000 markaksi miesten ja 5,000 markaksi naisten työlaitoksen voimassapitoon. Muuta siihen nähden että Vaivaishoitohallitus on puoltanut pyydettyjen määrärahain myöntämistä pääasiallisilta osilta, ja kun mainitun hallituksen esittämiä perustelmia täytyy pitää painavina, on Rahatoimikamari arvellut pitävänsä ehdottaa, että kysymys puheena olevain määrärahain myöntämisestä, sen lisäksi mitä Kamari on menosääntöarvioonsa merkinnyt,

jätetään toistaiseksi sillensä ja otetaan uudelleen harkittavaksi Anniskeluyhtiön ensintulevan vuoden voittovarain jakamista koskevan kysymyksen yhteydessä.

Vihdoin on Rahatoimikamari korottanut menoerän „taksoitettujen varain ja muiden tulojen vähennys ja palautus“ 75,000 markasta 130,000 markkaan. Puheena oleva menoerä on vuosi vuodelta noussut ja oli:

Vuonna	1900	31,542: 27
„	1905	47,283: 37
„	1906	95,261: 22
„	1907	73,195: 32
„	1908	128,770: 42

Kuluvalta vuodelta ei ole tietoja tästä seikasta annettavissa, mutta on luultava, että vähennys- ja palautusmäärä on vieläkin jonkun verran kohoava. Kun veroäyrin määrä on ensintulevana vuonna epäilemättä tuntuvasti kohoava, on ulosottotoimi todennäköisesti kohtaava suuria vaikeuksia maksamattomain verojen kantamisessa. Mutta toivoen Taksoituslautakunnan sille myönnettyjen lisättyjen määrärahain johdosta voivan tyydyttävästi suorittaa tehtävänsä ei Rahatoimikamari kuitenkaan ole arvellut tarvitsevansa mainittua määrää merkitä 130,000 markkaa suuremmaksi.

Arvaamattomiin tarpeisiin Kaupunginvaltuuston määräyksen mukaan käytettäväksi on merkitty sama määrä kuin kuluvan vuoden menosääntöön eli 200,000 markkaa. Tosin Valtuuston käyttövarat tänäkin vuonna on ylitetty, mutta Rahatoimikamarin mielestä on Valtuuston asia harkita, onko mainittua määrää korotettava ja siinä tapauksessa osottaa keino siihen.

Kamarin ehdotuksen mukaan nousisivat tämän pääluokan menot 429,790 markkaan eli 57,524 markkaa 50 penniä suuremmiksi kuin kuluvan vuoden menosäännössä.

Tulot.

Niiden periaatteiden mukaisesti, mitkä Kaupunginvaltuusto on vahvistanut *säästöarviolaskelman* perusteihin nähden noudatettaviksi, on tämä laskelma tänä vuonna tehty ja on, niinkuin myötäliitetystä arviosta näkyy, kuluvan vuoden päättyessä laskettu olevan säästöä 355,000 markkaa, jota määrää ei kuitenkaan voida merkitä käytettävänä olevaksi, vaan on sen katsottava oleva sidottu. Tämän johdosta ei vuosirahansääntöehdotukseen ole voitu merkitä mitään säästöä. Vuoden 1909 meno- ja tulosääntöä vahvistettaessa Kaupunginvaltuusto muun muassa päätti:

antaa Rahatoimikamarin tehtäväksi kaasutehtaan ja sähkötehtaan rakennuskustannuksia kirjaan pantaessa merkitä mainittuihin kustannuksiin myöskin tehtaisiin rakennusaikana käytettyjen varojen koron.

Niinkuin säästöarviolaskelmasta näkyy, onkin Rahatoimikonttori ottanut huomioon puheena olevat korkovarat kuluvalta vuodelta. Siihen nähden että on miltei mahdoton arvioida, mihin määriin mainitut korkovarat ensintulevana vuonna voivat nousta, samoinkuin siihenkin nähden että niistä oleva tulo on ohimenevää luontoa, koska rakennustyöt kenties jo ensintulevana vuonna saadaan loppuunsuoritetuiksi, ei Rahatoimikamari ole katsonut niitä pitävän merkitä tuloiksi korkojen nimikkeen kohdalle, vaan kyllä olevan otettava huomioon valmistettaessa säästöarviolaskelmaa ensintulevana vuonna, jolloin tämäkin tuloerä on kutakuinkin tarkoin laskettavissa. Jos tämän lisäännyksen johdosta säästö kasvaisi siinä määrin, että osa siitä voitaisiin arvioida tulevan käytettäväksi, on tämä osa tietenkin merkittävä 1911 vuoden meno- ja tuloarvion tulopuolelle.

I. Korot.

Tämän nimikkeen kohdalla on *kaupungin lainobligatsioonien korko* arvioitu 17,000 markaksi eli 3,300 markkaa suuremmaksi kuluvana vuonna kertyväksi laskettua tulomäärää.

Sen johdosta että tontinlunastuksia on kuluvana vuonna kertynyt ainoastaan mitättömän vähän, jota vastoin maksamatta olevasta kauppahinnasta annettujen velkakirjain edustamat kaupungin varat ovat tuntuvasti lisääntyneet, voitaisiin *tontinlunastusten korko* kenties laskea 500,000 markaksi, mikä on 5 $^1/_2$ % maksamatta olevalle kauppahinnalle. Kun eivät korkotulot tontinlunastuksista tänä vuonna kuitenkaan ole nousseet suuremmiksi tämän vuoden tulosääntöarviossa laskettua määrää eli

450,000 markkaa, on Rahatoimikamarin mielestä varovaisinta olla ensintulevaksikaan vuodeksi laskematta enempää kuin 450,000 markkaa. Vaikka korkokanta ensintulevan vuoden alusta korotettaisiinkin 6 %:iin, olisi tämä ainoastaan varsin vähän vaikuttava kertyvien korkovarojen määrään, koska korkokannan muuttamiseen nähden mahdollisesti tehtävä päätös ei vaikuta tähänastisten kauppakirjain ehtoihin, joiden mukaan korko on 5 $^1/_2$, joissakuissa tapauksissa ainoastaan 5 %.

Niiden *lahjoitusrahastojen korkotulot*, joiden korot tulevat kaupungin hyväksi, on voitu merkitä samaksi määräksi kuin tänä vuonna eli 18,000 markaksi. Tuloerä: *erinäisiä korkoja ja osinkoja* on tulosääntöehdotukseen merkitty 40,000 markaksi, mikä on se arvioitu korkomäärä, minkä kaupunki voi saada talletus- ja juoksevalle tilille sijoitetuista varoistaan sekä korkona kaupungin omistamista Makasiiniosakeyhtiön osakkeista. Saattaisi näyttää siltä kuin tämä tuloerä olisi liian varovasti laskettu, koska kaupunki erinäisiin pankkilaitoksiin sijoitetuista varoistaan saa 4 $^1/_2$ %:n koron. Mutta kun on luultava, että kaupunki voi laskea ainoastaan kolmen kuukauden koron 2 milj. markalle 4 $^1/_2$ %:n mukaan eikä juoksevalla tilillä olevain varain korkomäärä nouse yli 10,000 markan, on mainittu erä merkitty 40,000 markaksi. — Valaistuslaitoksen etuannit on arvioitu asianomaisten teknillisten laitosten erikoisiin kulunkiarvioehdotuksiin merkittyjen eräin mukaisesti: kaasutehtaan 16,000 ja sähkötehtaan 4,400 markaksi eli yhteensä umpiluvuin 20,000 markaksi. Tulojen summa tässä pääluokassa olisi niinmuodoin oleva 545,000 markkaa kuluvan vuoden tulosäännön 511,700 markan sijasta.

II. Tontinlunastukset.

Tontinlunastuksista on Rahatoimikamari arvioinut olevan tuloja hiukan enemmän kuin mitä kuluvan vuoden tulosääntöön on merkitty eli 700,000 markkaa 650,000 markan asemesta. Mikäli voi arvostella, noussevat tontinlunastukset tänä vuonna mainittuun arviomäärään ehkäpä jonkun verran siitä ylikin. Tontinmyynnistä ja myytyjen tonttien kauppahinnan kuoletuksesta on ollut tuloja:

Vuonna	1902	Smk	481,739: 59
„	1903	„	713,706: 83
„	1904	„	605,954: 02
„	1905	„	454,460: 02
„	1906	„	736,577: 60
„	1907	„	766,832: 96
„	1908	„	331,820: 27
„	1909 ($19^1/_{11}09$)	„	701,094: 29

Niinkuin jo edellä huomautettiin, on Rahatoimikamarissa kulunkiarvion käsittelyn aikana nostettu kysymys, eikö tonttien myyntiin nähden nykyään voimassa

olevia ehtoja olisi muutettava ja eräiltä kohdin kovennettava tähänastisestaan. Niinpä on Kamarissa pantu kyseeseen, eikö huutokauppatilaisuudessa olisi käteisellä maksettava 10 % kauppahinnasta, kuoletusehtoja muutettava niin, että kaupunki pikemmin voisi saada saamisensa käytettäväkseen, sekä korko nostettava 6 %:in. Kun tämä kysymys kuitenkin vaatii perinpohjaisempaa käsittelyä kuin mitä Kamarilla tämän yhteydessä on ollut tilaisuutta siihen ja kaikkiin sen oikeaan ratkaisuun vaikuttaviin tekijöihin käyttää, on Rahatoimikamari, niinkuin ennen on mainittu, erityisessä, Kaupunginvaltuustolle tehtävässä esityksessä valaiseva tähän kuuluvia seikkoja.

III. Kaupungin kiinteä omaisuus.

Verot kaupungille lahjotetuista tiloista on laskettu arviolta samaksi määräksi kuin ennen eli 1,800 markaksi. — *Vuokrat kaupunkiin yhdistetystä alueesta* on niinikään pääasiallisesti merkitty samoiksi määriksi kuin tähän asti, kuitenkin siten, että Alppipaviljongin vuokra on tehdyn välikirjan mukaisesti laskettu 6,600 markaksi eli 600 markkaa entistään suuremmaksi. — Sittenkun VI pääluokaan merkitty menoerä kaupungille kuuluvissa taloissa olevista poliisilaitoksen virkahuoneista ja talleista on korotettu kaikkiaan 96,400 markkaan, on vastaava erä tulopuolellakin korotettu samaan määrään. Kaupungin omistamista taloista tulevat vuokrat on merkitty välikirjain mukaisesti samoinkuin Penger- ja Ratakadun poliisihuoneistojen vuokramäärät. Mitä eritoten Fabianinkadun talosta N:o 1 saatavaan vuokramäärään tulee, lienee se hiukan liian alhaiseksi arvioitu, mutta kun on ollut mahdotonta laskea, mitä vuokratuloja on oleva kesäkuun 1 päivästä lähtien, kun nykyisten vuokralaisten vuokrakontrahdit päättyvät, on Kamari näitä tuloja merkinnyt ainoastaan 4,000 markkaa. Mitä kaupungin omistamasta Kaivokadun talosta N:o 10 saataviin vuokriin tulee, ei niitä edellä esitetyistä syistä ole merkitty tulosääntöön. Kunnallisista työväenasunnoista on merkitty saatavan vuokria 47,000 markkaa kuluvan vuoden tuloarvion 34,000 markan sijasta. Tämä tuloerä on tähän asti merkitty Sekalaisten tulojen pääluokkaan, mutta nyt merkitty tässä käsiteltyyn pääluokkaan, niinkuin asianmukaista onkin. Puhdas tulo, siitä vähennettyä hallintokustannukset, on noin 5 % käytetylle pääomalle, tonttiarvoa lukuunottamatta. Sitä vastoin ovat sekalaiset vuokrat vähentyneet 1,200 markkaa, kun ei nyttemmin enää ole mitään vuokratuloja teknillisten laitosten hallussa olevista Pikku Roopertin- ja Kasarminkadun taloista. — Kalavesimaksut on Satamakonttorin kulunkiarvioehdotuksen mukaisesti korotettu 1,500 markasta 1,700 markkaan. — Satunnaisia sekä kenttäin vuokria on korotettu 5,000 markalla, koska nämä tulot ovat vuosi vuodelta lisääntyneet ja ne, sen johdosta että Kaupunginvaltuusto on päättänyt julkisessa huutokaupassa enimmin tarjoovalle antaa vuokralle oikeuden virvokejuomain y. m. myymiseen kiintonaisista kioskeista, aivan todennäkoisesti yhäkin lisääntyvät.

Tulot kaupungin maatiluksista on korotettu 20,000 markkaan, koska Böhlen talosta kertyy 6,000 markkaa ja Oulunkylän kartanosta 14,000 markkaa vuokria.

Tulot kaupungin kiinteästä omaisuudesta on niinmuodoin arvioitu kaikkiaan 604,250 markaksi kuluvan vuoden tulosäännön 482,125 markan sijasta.

IV. Tonttiverot.

Tämän pääluokan tulomäärän on Rahatoimikamari merkinnyt samaksi kuin kuluvan vuoden tuloarviossa. Niinkuin edellä on huomautettu, on Rahatoimikamari tonttiveroon nähden päättänyt tarkemmin selvittää tämän verotuksen perusteita sekä kysymystä, eikö kaupunki voisi tuntuvasti korottaa tonttiveromäärää.

V. Tuloa tuottavat oikeudet.

Mitä tulee siihen määrään, joksi tuulaaki Helsinkiin osotetuista tavaroista sekä liikennemaksut voidaan ensi vuonna arvioida, lausuu Liikennekonttori:

Tuulaaki. „Kuluvan vuoden 8 ensimäisenä kuukautena tuloutettiin tuulaakia Smk 202,304: 04 Smk:n 202,528: 94 sijasta samaan aikaan vuonna 1908. Jos syys—joulukuun aikaisen tuloutuksen arvioidaan kuluvana vuonna nousevan samaan määrään kuin syys—joulukuulla kolmivuotiskautena 1906—08, jolloin keskimäärä oli Smk 124,601: 29, niin olisi tuulaakin tuloutus kuluvana vuonna nouseva Smk:aan 326,905: 33. Kolmivuotiskautena 1906—08 oli mainittu tuloutus vuotuisin keskimäärin Smk 320,000: 46.

Huomioon ottaen edellä esitetyt numeroluvut ja siihen katsoen että liiketila näyttää jälleen parantuneen sekä vuodentulo olleen tyydyttävä, on Konttorin mielestä toiveita olemassa, että tuulaakitulot nousevat ainakin samaan määrään kuin viime kolmivuotiskautena, jonka tähden Konttori on ne ehdotukseensa merkinnyt Smkaksi 320,000: —.

Liikennemaksut. Liikennemaksujen tuloutus kuluvan vuoden tammi—elokuussa osotti Smk 384,244: 77 Smkan 374,894: 25 sijasta vastaavana aikana vuonna 1908. Syys—joulukuulla kolmivuotiskautena 1906—08 oli tuloutus vuotuisin keskimäärin Smk 310,155: 44. Edellyttäen saman määrän tuloutusta kertyvän tämän vuoden syys—joulukuulla, nousisivat tuloutetut liikennemaksut koko vuodelta Smkaan 694,400: 21. Kolmivuotiskausi 1906—08 osottaa tuloutusta vuotuisin keskimäärin Smk 674,316: 84 ja on tulot liikennemaksuista edellä lausutun nojalla ehdotukseen merkitty likimain samaksi määräksi kuin vuosien 1906—08 keskimäärä eli umpiluvuin Smkaksi 370,000: —.

Kun Rahatoimikamari kuitenkin liikennekamreerin edellä esitetyn lausunnon johdosta kulunkiarviokäsittelyn lopulla pyysi uutta laskelmaa lokakuulta saatujen

tietojen nojalla, ilmoitti liikennekamreeri voivansa puoltaa arvioitujen liikennemaksujen määrää korotettavaksi 700,000 markkaan, joka määrä aivan todennäköisesti on ensintulevana vuonna kertyvä kaupunginrahastoon. — Kun tuulaaki Helsinkiin meritse tulevista, maakaupunkeihin osotetuista tavaroista näytää vuosi vuodelta vähenevän, on Kamari tästä arvioinut olevan tuloja ainoastaan 5,000 markkaa. Nyttemmin tuottavat ainoastaan Hämeenlinnan, Tampereen ja Jyväskylän kaupungit tavaroitaan Helsingin kautta. — Liikennekonttorin ehdotuksen mukaisesti pysyvät mittausmaksut entisessä määrässään, 1,500 markassa, jota vastoin makasiininvuokra on korotettu 10,000 markkaan. Kuluvan vuoden tuloarvion mukaan nousee Liikennekonttorin koko varainkanto 949,000 markkaan, mutta on ensintulevana vuonna arvioitu 1,031,500 markaksi.

Satamamaksuihin nähden Satamakonttori huomauttaa että, koska liikenne on ensi vuonna aivan todennäköisesti lisääntyvä, voi satamamaksujenkin määrän arvioida lisääntyvän 235,000 markasta 246,000 markkaan. Myöhemmin toimittamansa laskelman perustuksella on Satamakonttori kuitenkin ilmoittanut, että varovainenkin arvio sallii korottaa satamamaksut 260,000 markkaan sekä että ulkomaalaisten maksut aluksissaan toimittamastaan myynnistä tuottavat arviolta 5,500 markkaa. Siltamaksut, nostoranamaksut, painolastimaksut ja punnitusmaksut on merkitty Satamakonttorin ehdottamiin määriin. Satamakonttorin koko varainkanto nousisi Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan ensintulevana vuonna 278,300 markkaan kuluvan vuoden tuloarvion 248,500 markan sijasta. — Muut tämän pääluokan erät on merkitty kuluvan vuoden tuloarvion mukaisesti. — Kaupungin tuloa tuottavat oikeudet antaisivat niinmuodoin ensi vuonna tuloja 1,438,500 markkaa kuluvan vuoden 1,327,200 markan sijasta.

VI. Sekalaiset tulot.

Tässä pääluokassa on ainoastaan vähäpätöisiä poikkeuksia kuluvan vuoden tuloarviosta. Niinpä on tuloja mieskohtaisesta vaivaismaksusta korotettu 5,000 markalla ja tuloja Marian sairaalassa annettavasta sairaanhoidosta 1,000 markalla, jota vastoin tulot Humaliston sairaalassa annettavasta sairaanhoidosta, siellä kun nyttemmin hoidetaan etusijassa varattomia tuberkelitautisia, on alennettu 1,000 markasta 500 markkaan. Mitään tuloa ei voi laskea olevan Rekolan varasairaalasta ensintulevana vuonna. Korvauksen köyhäin ylläpidosta on Rahatoimikamari arvellut pitävänsä vähentää 10,000 markasta 8,000 markkaan, koska on osottautunut, ettei näitä varoja ole viime vuonna kertynyt enempää. Tulot kirjalainoista on Kansankirjaston ja Lukusalin Johtokunnan ehdotuksen mukaisesti korotettu 600 markalla. Terveydenhoitolautakunnan ehdotuksen mukaisesti on kaupungin laboratoriosta terveydellisiä ja bakteriologisia tutkimuksia varten kertyvät tulot arvioitu 3,000 markaksi eli 500 markkaa suuremmiksi kuin tähän asti. — Niinkuin edellä mainittiin, ei kunnallisista työväenasunnoista olevia vuokratuloja ole merkitty tähän pääluokkaan,

vaan sen sijaan nimikkeen Kaupungin kiinteä omaisuus kohdalle.

Vihdoin on Majoituslautakunta ilmoittanut korvauksen kaupungin majoituskustannuksista nousevan 417,360 markkaan, mikä määrä on tariffin mukaan valtiovaroista maksettava kaupunginrahastoon.

Tämän pääluokan tulot nousevat niinmuodoin 566,206 markkaan kuluvan vuoden tulosäännön 543,106 markan sijasta.

VII. Valtioavut.

Edellyttäen Kaupunginvaltuuston hyväksyvän Rahatoimikamarin ehdotuksen kaupungin koulujen ja kasvatuslaitosten vuosirahansäännöksi olisi kaupungille laskettava tulevan valtioapua näihin tarkoituksiin seuraavat määrät:

I. Kansakoulujen valtionapumaksut.

Palkat			Smk	924,804: —
Kouluhuoneistojen vuokria			„	57,926: —
Varattomain lasten opetusvälineistö ja kirjat			„	20,000: —
Käsitöiden tarveaineet ja koulukeittiöt			„	18,000: —
Uudet kouluhuonekalut ja vanhain korjaus			„	9,000: —
Halot ja halkojen hakkaus			„	51,000: —
Valaistus			„	31,000: —
Opettajattarien ja opettajain opintoapurahat			„	2,000: —
7 % seuraavain kansakoulutalojen arvosta:				
Annankadun kansakoulutalo	Smk	424,200: —		
Lapinlahdenkadun „	„	434,054: 65		
Kasarminkadun „	„	343,139: 80		
Nikolainkadun „	„	431,132: 70		
Punavuorenkadun „	„	136,960: 20		
Kallion „	„	375,268: 84		
Tunturilaakson „	„	13,280: —		
Vallilan „	„	324,907: 97		
Töölön „	„	394,208: 65		
Tehtaankadun „	„	530,120: —		
Toukolan „	„	55,300: —		
4/12 Ratakadun kansakoulutalon arvosta	„	227,000: —		
4/12 Kallion „ „	„	315,000: —		
	Smk	4,004,572: 81	„	280,320: 10
			Yhteensä Smk	1,394,050: 10

josta määrästä kaupungille kansakoulujen valtioapuna on tuleva 25 % eli Smk 347,000: —.

Tässä on otettava huomioon, että kaupungin omistamain kouluhuoneistojen vuokraa ei, niinkuin tähän asti, ole laskettu 5 taikka 6, vaan 7 %:ksi rakennusten ja tontin kirjaanpannusta arvosta, jommoinen laskutapa on otettu käytäntöön maamme muissa kaupungeissa ja myös saavuttanut asianomaisen hyväksymisen. Kaupungin omistamain kansakoulutalojen arvoa määrättäessä on otettu huomioon, että Ratakadun ja Kallion uudet kansakoulutalot valmistuvat ensintulevan syyskuun 1 päiväksi ja että siis näihin rakennuksiin nähden ainoastaan $^4/_{12}$ arvosta on tuleva kysymykseen arviolaskelmaa tehtäessä.

II. Kasvatuslaitosten valtionapumaksu.

Palkat	Smk	28,157: —
Kouluhuoneistojen vuokra	„	7,165: —
Halot	„	3,750: —
Opetusvälineistö ja kirjat	„	6,043: —
Huonekalut	„	2,713 :—
Yhteensä	Smk	47,828: —

josta määrästä kaupungille kasvatuslaitosten valtioapuna on tuleva 25 % eli Smk 11,900: —.

Näiden laskelmain mukaisesti lienee Kaupunginvaltuuston, sittenkun ensintulevan vuoden menoarvio on vahvistettu, tehtävä Keisarilliselle Senaatille anomus valtioavun saamisesta kaupungin sekä kansakouluille että kasvatuslaitoksille.

Poikain valmistavan Ammattikoulun valtioapu on sanotun koulun Johtokunnan laskelman mukaisesti merkitty 20,116 markaksi 67 penniksi.

Tyttöjen Ammattikoulun valtioapu pysyy ennallaan.

Tämän pääluokan tulot nousevat niinmuodoin 433,584 markkaan kuluvan vuoden tuloarvion 411,118 markan sijasta.

VII. Vesijohto.

Kaikki tämän pääluokan tulot on merkitty Vesijohtokonttorin ehdotuksen mukaisesti. Vesijohdosta olisi niinmuodoin tuloja 956,275 markkaa eli 106,500 markkaa enemmän kuin täksi vuodeksi oli arvioitu.

VIII. Valaistuslaitokset.

Kaasutehtaan antaman käytettävän voiton on Valaistuslaitoksen Hallitus arvioinut 215,220 markaksi, joka määrä jakautuu seuraavasti:

Vuotuismaksuja

Vanhan kaasutehtaan kauppahinnasta .	Smk:asta	1,400,000	
jaoituskellon rakennuspääomasta . . .	„	275,000	
kehäjohdosta jouluk. 31 p:nä 1908 . .	„	359,000	
	Smkasta	2,034,000 à 5 %	Smk 101,700: —
Säästö			„ 113,520: —
			Yhteensä Smk 215,220: —

Kun ei Kaupunginvaltuusto vielä ole ratkaissut kaupungin teknillisten laitosten kirjanpitoa koskevaa kysymystä eikä rakennuspääoman vähennyksen ja kuoletuksen sekä prosenttilaskun laskuperustusta niinmuodoin vielä ole vahvistettu, on Rahatoimikamari yhdistänyt puheena olevat kaksi erää yhdeksi, jolla on nimikkeenä: Kaasutehtaasta käytettävänä oleva voitto. Jos mainittu kirjanpitokysymys ratkaistaan siihen suuntaan, että korkoa on luettava rakennuspääomalle, on vuotuismaksut merkittävä ensimäiseen pääluokkaan: korot. Sellaiseen toimenpiteeseen ryhtyminen nyt jo olisi kuitenkin Rahatoimikamarin mielestä ollut ehättämistä asiasta edelle.

Kunnallisen sähkötehtaan Hallitus on arvioinut laitoksen voiton ensintulevana vuonna 220,000 markaksi sekä ehdottaa voiton jaettavaksi seuraavalla tavalla.

Sähköteknikko Otto A. Blomqvistille ensimäinen maksuerä . .	Smk	100,000: —
Uusien mittarien ostoon	„	40,000: —
2 %:n korko Smkalle 4,000,000	„	80,000: —
	Yhteensä Smk	220,000: —

Kun tämä voitonjako on Kaupunginvaltuuston päätöksen mukainen, mikäli koskee sähköteknikko Blomqvistin sähköliikkeen ostamista sekä mainitun kauppahinnan maksamista, on Rahatoimikamari samoista syistä, mitkä kaasutehtaan voittoon nähden mainittiin, merkinnyt 80,000 markkaa sähkötehtaasta käytettävänä olevaksi voitoksi.

X. Puhtaanapitolaitos.

Sen johdosta että puhtaanapitolaitokseen on entisten lisäksi liittynyt noin 100 taloa, on Rakennuskonttori arvioinut „talonomistajain maksujen“ edustaman summan 110,000 markaksi eli 18,000 markkaa suuremmaksi kuin kuluvan vuoden tulosäännössä. — Niinikään on, sen johdosta että kaksi uutta kansakoulutaloa on tullut lisää, „kansakoulujen maksut“ korotettu 6,240 markasta 8,000 markkaan. — „Tulo myydystä lannasta“ on kuluvana vuonna lisääntynyt varsin tuntuvasti eli umpiluvuin 40,000 markkaan, ja kun on oletettavissa, että lannan myynti on edelleenkin oleva vilkas, on Rahatoimikamari merkinnyt 20,000 markkaa tuloksi myydystä lannasta.

Tässä tuloluokassa olisi niinmuodoin oleva tuloja kaikkiaan 138,000 markkaa. Kuluvan vuoden tulosäännössä arvioitiin vastaavain tuloeräin tuottavan 108,240 markkaa.

XI. Lainat.

Vuoden 1902 obligatsioonilainasta on käyttämättä seuraavat määrät, jotka on varattu:

Vesijohdon laajennukseen	Smk	40,139: 90
Kunnallisten työväenasuntojen rakentamiseen	„	324,250: —
Laituritöihin	„	85,700: —

Ensintulevan vuoden menoarviossa osotetaan 1902 vuoden obligatsioonilainasta:

Vesijohdon laajentamiseen	Smk	40,139: 90
Laituritöihin	„	85,700: —
Kunnallisten työväenasuntojen rakennuttamiseen	„	18,000: —

Mainitusta obligatsioonilainasta olisi niinmuodoin 1910 vuoden päättyessä oleva käyttämättä, vaikka osotettuna:

Kunnallisten työväenasuntojen rakennuttamiseen	Smk	306,250: —

Vuoden 1909 obligatsioonilainasta, nimellisesti 16,096,000 markasta, on Kaupunginvaltuusto jo osottanut:

Marian sairaalan laajentamiseen	Smk	600,000: —
Kaasukellon rakentamiseen Ainespihalle	„	260,000: —
Uuden kaasutehtaan rakennuttamiseen	„	3,975,000: —
Kaasutehtaan kehäjohtoa varten	„	1,215,390: —
Uuden työ- ja vaivaistalon rakennuttamiseen	„	1,700,000: —
Vesijohdon laajentamiseen	„	1,500,000: —
Vesilaitoksen uusia suodattimia varten	„	610,000: —
Oulunkylän kartanon ostoon	„	500,000: —
Kolmen Vilhonkadun tontin ostoon	„	1,077,000: —
Fabianinkadun tontin N:o 1 ostoon	„	360,000: —
	Yhteensä Smk	11,797,390: —

Tähän tulee vielä lisäksi kunnallista sähkötehdasta varten, jonka rakennuttamiseen on 1902 vuoden obligatsioonilainasta osotettu 2,500,000 markkaa, 775,000 markkaa, eli osotetun määrän ja kaasutehtaan rakennuttamisen pohjaksi pannun kustannusarvion välinen erotus, 950,000 markkaa laitosten laajentamista varten, jota määrää Hallitus jo on Kaupunginvaltuustolta anonut, sekä 900,000 markkaa Valtuuston myöntämiä etuanteja eli yhteensä 2,275,000 markkaa. Jos tämä summa lisätään edellä mainittuun 11,797,390 markan määrään, saadaan likimain se määrä, mikä puheena olevasta obligatsioonilainasta on jälellä, siitä vähennettyä pääomanalennus, lainan kustannukset y. m. Tämän määrän lisäksi on Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti lainavaroista myös suoritettava laitoksiin rakennusaikana käytettyjen varain korot. Mutta kun mainitut korkomäärät ovat vasta tuonnempana laskettavissa, ei Kamari ole niitä tämän yhteydessä ottanut huomioon.

Mainituista määrärahoista on aikaisempain ja ensintulevan vuoden menoarvioon merkitty:

Marian sairaalan laajentamiseen	Smk	760,000: —
Kaasukellon rakentamiseen Ainespihalle	„	260,000: —
Uuden kaasutehtaan rakennuttamiseen	„	3,300,000: —
Kaasutehtaan kehäjohtoa varten	„	1,094,000: —
Uuden työ- ja vaivaistalon rakennuttamiseen	„	1,200,000: —
Vesijohdon laajentamiseen	„	1,229,460: 10
Vesilaitoksen uusia suodattimia varten	„	610,000: —
Oulunkylän kartanon ostoon	„	500,000: —
Kolmen Vilhonkadun tontin ostoon	„	1,077,000: —
Fabianinkadun tontin N:o 1 ostoon	„	360,000: —
Kunnallista sähkötehdasta varten	„	950,000: —
	Yhteensä Smk	11,340,460: 10

Vuoden 1909 obligatsioonilainasta määrättyihin tarkoituksiin jo varatusta määrästä on siis seuraavien vuosien menoarvioihin lisäksi merkittävä yhteensä 2,731,929 markkaa 90 penniä.

Jotta erinäisten rakennusyritysten osin loppuun saattaminen, osin alottaminen kävisi mahdolliseksi, on Rahatoimikamari erityisessä esityksessä, johon sentähden viitataan, Kaupunginvaltustolta anonut, että 1909 vuoden obligatsioonilainasta lisäksi osotettaisiin 160,000 markkaa Marian sairaalan laajentamiseen sekä että kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista osotettaisiin seuraavat määrät:

Kallion kansakoulutalon valmistamiseen	Smk	310,000: —
Ratakadun „ „	„	225,000: —
Hakaniementorin kauppahallin rakennuttamiseen	„	300,000: —
Kallion kansankirjastotalon „	„	200,000: —
Kahden katkaisevan kanavan rakentamiseen	„	65,400: —
Erinäisten lokaveden puhdistusasemain rakennuttamiseen . .	„	250,000: —
Uusia laiturirakennuksia varten	„	1,000,000: —
	Yhteensä Smk	2,350,400: —

Näistä kustannuksista on ensintulevan vuoden menoarvioon merkitty seuraavat määrät:

Kallion kansakoulutalon valmistamiseen	Smk	310,000: —
Ratakadun „ „	„	225,000: —
Hakaniementorin kauppahallin rakennuttamiseen	„	150,000: —
Kallion kansankirjastotalon „	„	100,000: —
Kahden katkaisevan kanavan rakentamiseen	„	65,400: —
Yhden lokavedenpuhdistusaseman rakennuttamiseen	„	47,400: —
Uusia laiturirakennuksia varten	„	188,300: —
	Yhteensä Smk	1,086,100: —

XII. Taksoitus.

Vaikka Rahatoimikamari, niinkuin edellä olevasta kylläkin näkyy, on kulunkiarvioehdotusta laatiessaan kaikilla aloilla, mikäli mahdollista, paljon supistanut menomääriä, on kuitenkin se määrä, mikä Rahatoimikamarin tässä olevan ehdotuksen mukaan olisi kunnan verovelvollisilta jäseniltä taksoituksella otettava, edellisiin vuosiin verraten tuntuvasti lisääntynyt, niinkuin näkyy edellä olevasta taulokosta III, ja on 4,204,626 markkaa 61 penniä eli 730,729 markkaa 47 penniä suurempi kuin kuluvana vuonna. Vaikka veroäyrien luku on viime vuosina lisääntynyt keskimäärin 9,000:lla, ei Rahatoimikamari, edellä esitetyistä syistä, ole katsonut pitävänsä arvioida lisääntymistä ensi vuonna 5,000 äyriä suuremmaksi eikä veroäyrilukua, joka kuluvana vuonna oli 217,524, kaikkiaan 220,000 äyriä suuremmaksi,

jonka johdosta veroäyrimäärä, joka kuluvana vuonna on ollut 16 markkaa, nousisi 19 markkaan 10 penniin, toisin sanoen, kunnallisvero olisi oleva likimain 5 % taksoitettujen tulojen määrästä. Verraten useimpain mamme kaupunkien oloihin täytynee Helsingin veroäyrimäärää pitää korkeana, mutta verraten Skandinavian suurempiin kaupunkeihin, missä 6 %, 8 % jopa 15 % tuloista taksoitetaan (Tukholmassa 6,5 %. Göteporissa 6 %, Malmössä 6,5 %, Kristianiassa 13 %) täytyy Helsingin taksoitusta edelleen ja nopeasta kohoumisestaan huolimatta pitää kohtalaisena.

Paitsi edellä mainittuja asiakirjoja myötäliitetään Rahatoimikonttorin tekemä säästöarviolaskelma lokakuun 1 päivältä 1909.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

HELSINGIN KAUPUNGIN

VESIJOHTOKONTTORI.

Helsingissä,
syyskuun 30 p:nä 1909.

Helsingin Rahatoimikamarille.

N:o 3012.

Myötäliittäen ehdotuksen vesijohdon meno- ja tulosäännöksi vuodeksi 1910 ynnä tarpeelliset kustannusarviot ja piirustukset saa Konttori kunnioittaen niiden johdosta lausua seuraavaa:

1. Hallinto ja käyttö. Uudesta vedenpuhdistusjärjestelmästä saadun kokemuksen nojalla on apulainen niin tuiki tarpeellinen Vanhankaupungin kemistille, että koko puhdistusmenettely voi joutua vaaranalaiseksi, jollei riittävää silmälläpitoa vuorokauden umpeen ole olemassa. Konttori on sentähden ensi vuodeksi merkinnyt 3,600 markan suuruisen määrärahan kemistin apulaisen palkkaamiseksi. — Suodattimien käyttökustannukset ovat vedenkulutuksen lisääntymisen johdosta kasvaneet 10:stä 12,000 markkaan sekä seisotusaltaiden kustannukset 20:stä kokonaiseen 70,000:een. On nimittäin käynyt selville, että sangen paljon vettä menee hukkaan tuon tuostakin välttämättömässä altaiden puhdistuksessa ja suodattimien alinomaisessa pesemisessä ja huuhtelemisessa. Rikkihappoisen savimaan kulutus tulee tämän johdosta suhteellisesti sangen suureksi, jota paitsi myös ne suuret kalkkimäärät, mitkä täytyy lisätä veteen, korottavat hintaa. Tähän tulee vielä lisäksi, että lisääntyneen työn johdosta on maksettava palkkaa suuremmalle henkilökunnalle. Muistettava on kuitenkin myös, että puhdistus nyt on arvioitava koko vuodelta eikä ainoastaan sen osalta, niinkuin kuluvaan vuoteen nähden oli laita. — Kun Konttorin hallinnon alaisten rakennusten ja varastojen palovakuutussumma on noussut, on palovakuutusmaksujen määrärahaksi nyt merkitty 2,800 markkaa. — Konttorin nyttemmin muutettua uuteen huoneistoonsa menee vuokraa ensi vuodelta täysi määränsä, 6,000 markkaa, johon tulee lisäksi arviolta 1,000 markkaa siivoamisesta, valaistuksesta y. m., eli yhteensä 7,000 markkaa. Tarverahain määrärahaa on lisätty 4,000:sta 4,500 markkaan, syystä että se on aina ylitetty. Siihen nähden että liike on toimessa vuoden umpeen, ovat Vanhankaupungin laboratorion kustannukset lisääntyneet 1,500 markkaa, jonka tähden ne nyt on merkitty 4,000 markaksi. Vihdoin ovat kustannukset yksityisten johtojen laittamisesta ja vesimittarien asettamisesta lisääntyneet 130,000 markaksi, jota menojen lisääntymistä kuitenkin vastaa samansuuruinen tulojen lisääntyminen.

2. Kunnossapito ja korjaus. Viime vuosina on vesijohdon putkiverkkoa tuntuvasti laajennettu ja Vanhaankaupunkiin on viime vuosina ja tänä vuonna useita rakennuksia sekä uuden puhdistusjärjestelmän koko koneisto tullut lisää. Tähän nähden ja kun palkatkin ovat samaan aikaan kohonneet, mutta vesijohdon korjaus- ja kunnossapitokustannuksia ei ole merkitty vastaaviksi suuremmiksi määriksi, on Konttorin nyt pakko yhdellä kertaa korottaa tätä menoerää 10,000 markalla eli 30,000 markasta 40,000 markkaan. — Vesimittarien korjaukseen ja tarkistukseen aijottu määräraha sitä vastoin pysyy ennallaan.

3. Putkiverkon laajennus ja vesimittarien osto. Rahatoimikamarin päätöksien nojalla viime kesäkuun 7 ja kuluvan syyskuun 23 päivältä on etusijassa merkitty kustannukset vesijohdon ulottamisesta Nimrodinkadun alatse Lastenhoitoyhdistyksen tontille ja Ruoholahdenkadun alatse Köydenpunojan- ja Kalmistonkadun välille.

4:nnessä kaupunginosassa olevien pääputkijohtojen täydentämistä varten merkitään uudelleen ne määrärahat, joita viime vuonna ei myönnetty Hietalahdenkadun sekä Hietalahden- ja Abrahaminkadun välisen Antinkadun alaisia vesijohtoja varten. Kustannukset näistä nousevat kaikkiaan 51,000 markkaan. Seuraavat 8 menoerää aiheutuvat siitä, että ensimäisessä kaupunginosassa on pantava laajemmat putket entisten asfaltoimattomien ja ruostuneiden 100 mm putkijohtojen sijaan. Näiden töiden kustannukset on arvioitu 52,150 markaksi.

Vuonna 1907 aletun, 800 mm läpimittaisen pääputkijohdon jatkamista ja täydentämistä varten Töölön kaupunginosassa on merkitty kustannuksiksi 104,400 markkaa. Että tämän johdon valmistaminen on erittäin tärkeä kaupungin varustamiseksi vedellä, kävi selville viime talvena, kun nykyiseen pääjohtoon syntyi vuoto, joten voitiin saada ainoastaan vähäinen määrä vettä. Niinikään on jo aikaisemmin monesti pyydetty määräraha 5:nnen linjan alaista johtoa varten tarpeellinen Kallion ylempänä sijaitsevain osain vedensaannin turvaamiseksi, jonka tähden sen kustannukset, 18,000 markkaa, jälleen on merkitty Konttorin ehdotukseen.

Suurempaa menoerää edustaa uuden 600 mm johdon laittaminen Porvoonkadun lounaisreunan alle Kristiinan- ja Kajaaninkadun välille, Viipurinkadun alle Kajaanin- ja Kotkankadun välille sekä viimeksi mainitun ja sen jatkoksen alle vesisäiliöön asti. Suorittamalla tämä työ saataisiin kaksi toisistaan riippumatonta johtoa Vanhankaupungin vesilaitoksesta vesisäiliöön, kun nykyjään Fredriksberginkadun ja säiliön välisellä osalla on ainoastaan yksi johto ja tämäkin sitä paitsi on osittain ainoastaan 300 mm läpimitaten. Jos tähän johtoon syntyisi halkeamia tai sanottavampia vikoja, ei vettä kävisi toimittaminen säiliöön ja kaupunkiin nykyisellä liian pienellä, 300 mm läpimittaisella johdolla, joka kulkee Pitkänsillan kohdalla Töölönlahden poikki, vaan olisi säiliön vesivarasto muutaman tunnin kuluttua lopussa. Varovaisuus käskee sentähden jo nyt yhdistämään nykyisen 300 mm:n johdon Kristiinankadun alatse vesisäiliöön. Kustannusarvio tosin nousee 110,800 markkaan, mutta tämän menon vastapainona on suurempi turvallisuus. Muutaman vuoden kuluttua tämä johto sitä paitsi kävisi aivan välttämät-

tömäksi kaupungin lisääntymistään lisääntyvän vedenkulutuksen johdosta. Konttori sentähden toivoo, että tämä määräraha jo nyt myönnetään.

Vihdoin on Konttori niinikään merkinnyt 1,700 markkaa Haapaniemenkadun alatse Sörnäisten Rantatielle jatkettua johtoa varten, jotta sinne kävisi laittaminen vapaa kaivo, ja Kamarille annetun pyynnön johdosta on Siltavuoren pengermän alatse Nikolainkadulta Unioninkadulle vievää vesijohtoa varten merkitty 13,700 markan menoerä.

Muut Konttorin ehdotukseen otetut työt on perusteltu Rakennuskonttorin laatimassa ehdotuksessa samojen katujen tasoittamiseksi ja viemärijohtojen rakentamiseksi niitten alle.

Vesimittarien ostoa varten on merkitty sama määrä kuin kuluvana vuonna eli 20,000 markkaa.

4. Sekalaista. Työkalujen ostoa, pohjavesitutkimuksia sekä putkiverkon täydentämistä y. m. varten merkitään sama määrä kuin kuluvana vuonna. Uusi menoerä on kustannus vapaan kaivon laittamisesta Sörnäisten Rantatien varrelle, koska sellaisen kaivon tarve on siellä ollut tuntuva purjehdusajan kestäessä.

Konttorin menojen loppusumma vuonna 1910 nousee 1,011,000 markkaan.

Tulot. Tulot vedenmyynnistä on laskettu 770,000 ja mittarien vuokrista 33,000 markaksi kuluvan vuoden 700,000 ja 32,000 markkaa vastaan. Korotus vesimaksujen suorituksen myöhästymisestä on lisätty 1,000 markaksi, koska se tavallisesti nousee tätä määrää suuremmaksi. Korvaus yhdistysten toimittamisesta taas on merkitty 150,000 markaksi kuluvan vuoden 115,000 markan sijasta, mutta vastaava lisäännys on otettu menopuolellakin huomioon. Muut tulot hevosaltaiden vesimaksusta ja vesijohdon suojelusalueen vuokrasta pysytetään ennallaan. Koko tulosumma nousee näin ollen 956,275 markkaan kuluvan vuoden 849,775 markkaa vastaan.

Albin Skog.

Vesijohdon meno- ja tulosääntöehdotus vuodeksi 1910.

Menot:

1. Hallinto ja käyttö.

1 Vesijohtoinsinööri, palkkaa	10,000: —	
korotusta 5 vuoden palveluksesta	1,000: —	
Matkavaroja, arviolta	500: —	11,500: —
Siirros		11,500: — — —

	Siirros	11,500: —	— —
1 Apulainen, palkkaa		7,000: —	
1 Kemisti, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita		6,000: —	
1 Kemistin apulainen		3,600: —	
1 Kirjanpitäjä, palkkaa		4,800: —	
Ylimääräiset konttori- ja piirustaja-apulaiset, arviolta		9,000: —	
1 Työmestari, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita		2,400: —	
1 Putkimestari katujen putkiverkkoa varten, palkkaa		3,600: —	
1 Samoin yksityisiä töitä varten, palkkaa		3,000: —	
1 Varastonhoitaja, palkkaa		2,400: —	
1 Ylikoneenkäyttäjä, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	2,700: —		
mieskohtaista lisäystä	300: —	3,000: —	
2 Ensimäistä koneenkäyttäjää, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita à	2,000: —	4,000: —	
2 Toista koneenkäyttäjää, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita à	1,700: —	3,400: —	
4 Koneenkäyttäjäapulaista, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita à	1,200: —	4,800: —	
1 Säiliön vartija, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita		500: —	
Pumppulaitoksen käyttökustannukset, arviolta		50,000: —	
Suodattimien samoin, arviolta		12,000: —	
Seisotusaltaiden samoin, arviolta		70,000: —	
Vesimittarien lukeminen ja tarkastus, arviolta		9,500: —	
Mittaukset ja tutkimukset, arviolta		1,500: —	
Palovakuutusmaksut, arviolta		2,800: —	
Vantaanjoen viereisen suojelusalueen vuokra		350: —	
Vanhankaupungin Siltasaaren vuokra ja vesialueen korvaus		650: —	
Vesijohtokonttorin huoneiston vuokra ynnä siivoaminen ja valaistus, arviolta		7,000: —	
Tarverahoja, arviolta		4,500: —	
Laboratorion kustannukset, arviolta		4,000: —	
Verot Helsingin pitäjän kunnalle, arviolta		800: —	
Kustannuksia verolippujen ja laskujen jakelusta ja perimisestä, arviolta		900: —	
Kustannuksia hevosaltaiden hoidosta, arviolta		3,000: —	
Samoin yksityisistä yhdistyksistä ja vesimittarien paikallepanosta, arviolta		130,000: —	366,000: —
	Siirros	— —	366,000: —

Siirros	—	—	366,000: —

2. Kunnossapito ja korjaus.

Vesijohdon rakennusten, aitauksien, tokeiden, koneiden ja putkiverkon korjaus ja kunnossapito, arviolta	40,000: —		
Vesimittarien korjaus ja tarkistus, arviolta	6,000: —		46,000: —

3. Putkiverkon laajentaminen ja vesimittarien osto.

Vesijohto Nimrodinkadun alle L. Viertotieltä Lastenhoitoyhdistyksen tontille (uutistyö)	10,150: —		
Vesijohto Ruoholahdenkadun alle Köydenpunojan- ja Kalmistonkadun välille (uutistyö)	4,600: —		
Vesijohto Hietalahdenkadun alle Ruoholahdenkadulta Antinkadulle sekä viimeksimainitun kadun alle Abrahaminkadulle asti (osittainen putkien vaihto)	44,000: —		
Vesijohto Hietalahdenkadun alle Antin- ja Bulevardikadun välille (putkien vaihto)	7,000: —		
Vesijohto Nikolainkadun alle Oiko- ja Vironkadun välille (putkien vaihto)	7,650: —		
Vesijohto Elisabetinkadun alle Nikolain- ja Mauritsinkadun välille (putkien vaihto)	12,000: —		
Vesijohto Mariankadun alle Elisabetin- ja Vironkadun välille (putkien vaihto)	4,500: —		
Vesijohto Konstantininkadun alle Kulma- ja Vironkadun välille sekä Kirkkokadulta osotenumeroon 1 (putkien vaihto)	9,800: —		
Vesijohto Mauritsinkadun alle Kruunuhaan- ja Maneesikadun välille (putkien vaihto)	3,600: —		
Vesijohto Maneesikadun alle Konstantinin- ja Mauritsinkadun välille (putkien vaihto)	2,400: —		
Vesijohto Pohjoisrannan alle Kirkkokadulta osotenumeroon 16 (putkien vaihto)	5,800: —		
Vesijohto Rauhankadun alle Nikolain- ja Konstantininkadun välille (putkien vaihto)	6,400: —		
Vesijohto Runeberginkadun alle Tunturilaaksonkadun ja Isontorin pohjoislaidan välille (uutistyö)	104,400: —		
Vesijohto 5:nnen linjan alle Porthaninkadun ja I. Viertotien välille (uutistyö)	18,000: —		
Siirros	240,300: —		412,000: —

Siirros	240,300: —	412,000: —
Vesijohto Porvoonkadun lounaislaidan alle Kristiinan- ja Kajaaninkadun välille, Viipurinkadun alle Kajaanin- ja Kotkankadun välille, Kotkankadun ja sen jatkoksen alle Viipurinkadun ja vesisäiliöön vievän tien välille sekä viimeksimainitun tien alle vesisäiliöön asti (uutistyö) .	110,800: —	
Vesijohto Kaarlenkadun alle 5:nnen linjan ja Helsinginkadun välille (uutistyö)	21,200: —	
Vesijohto Kapteeninkadun alle I. Papinkadun ja Kaarlenkadun välille (uutistyö)	5,750: —	
Vesijohto Itäisen Papinkadun alle 5:nneltä linjalta Castréninkadulle (uutistyö)	10,600: —	
Vesijohto Porthaninkadun alle 5:nnen linjan ja Agrikolankadun välille (uutistyö)	6,000: —	
Vesijohto Fredriksberginkadun alle I. Viertotien ja Pengerkadun välille (uutistyö)	5,000: —	
Vesijohto Aurorankadun alle Museo- ja Nervanderinkadun välille sekä Freesen- ja Arkadiankadun välille (uutistyö) .	12,300: —	
Vesijohto Nervanderinkadun alle Ainon- ja Tunturilaaksonkadun välille (uutistyö)	17,300: —	
Vesijohto Museokadun alle L. Viertotien ja Aurorankadun välille (uutistyö)	2,500: —	
Vesijohto Cygnaeuksenkadun alle Töölön- ja Nervanderinkadun välille (uutistyö)	8,900: —	
Vesijohto Museokadun alle Töölön- ja Runeberginkadun välille (uutistyö)	20,800: —	
Vesijohto Florantien alle Toivon- ja Sallinkadun väl. (uutistyö)	3,750: —	
Vesijohto Toivonkadun alle (uutistyö).	6,350: —	
Vesijohto Topeliuksenkadun alle Kammion- ja Meilahdenkadun välille (uutistyö).	10,300: —	
Vesijohto Meilahdenkadun alle Töölön- ja Topeliuksenkadun välille (uutistyö)	12,400: —	
Vesijohto Rehbinderintien alle Perämiehenkadun ja Edelfeltintien välille sekä Hornin- ja Armfeltintien väl. (uutistyö)	9,100: —	
Vesijohto Edelfeltintien alle Rehbinderin- ja Armfeltintien välille (uutistyö)	11,800: —	
Vesijohto Hornintien alle Rehbinderin- ja Armfeltintien välille (uutistyö)	1,950: —	
Vesijohto Arkadiankadun alle I. Henrikin- ja E. Rautatienkadun välille (uutistyö)	4,800: —	
Siirros	521,900: —	412,000: —

Siirros	521,900: —	412,000: —
Vesijohto Haapaniemenkadun alle osotenumerosta 4 Sörnäisten Rantatielle (uutistyö)	1,700: —	
Vesijohto Siltasaaren penkereen alle Nikolainkadulta Unioninkadulle (uutistyö)	13,700: —	
Vesimittarien ostoon, arviolta	20,000: —	557,300: —

4. Sekalaista.

Työkalujen ja kaluston ostoon, arviolta	9,000: —	
Pohjavesitutkimusten jatkamiseen, arviolta	30,000: —	
Putkiverkon, luistien ja paloputkien täydentämiseen, arviolta	2,000: —	
Vapaan kaivon laittamiseen Sörnäisten Rantatien varrelle, arv.	700: —	41,700: —
Yhteensä Smk.	— —	1,011,000: —

Tulot:

Vedenmyynnistä, arviolta	770,000: —	
Vesimittarien vuokria, arviolta	33,000: —	
Hevosaltaiden vesimaksuja, arviolta	2,100: —	
Korotusta vedenkulutusmaksujen myöhäisestä suorituksesta, arviolta	1,000: —	
Korvausta toimitetuista yhdistämisistä y. m., arviolta	150,000: —	
Vuokraa Vantaanjoen viereisestä vesijohdon suojelusalueesta, arviolta	175: —	956,275: —
Yhteensä Smk.	— —	956,275: —

Albin Skog.

HELSINGIN KAUPUNGIN

RAKENNUSKONTTORI

Helsingissä,

syyskuun 29 p:nä 1909.

N:o 162.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Myötäliittäen ehdotuksen «Rakennuskonttorin» ja «Yleisten töitten» menosäännöksi vuonna 1910 saa Konttori sen johdosta lausua seuraavaa:

Rakennuskonttori.

Työpäällikölle tuleva korotus 10 vuoden palveluksesta on nyttemmin merkittävä täyteen vuotuismääräänsä, yhteensä Smk. 1,600: —. Tämän johdosta on mainitun virkamiehen palkka merkitty 10,100 markaksi 1901 vuoden menosäännössä olevan Smk:an 9,633: 33 sijasta.

Vahvistetun vuosirahansäännön mukaan tulee Ainespihan varastonhoitajalle palkkaa 3,000 markkaa vuodessa. Siitä huolimatta ja vaikka viran nykyinen haltija on siinä ollut vasta pari vuotta, on hän erityisestä syystä pyytänyt Rahatoimikamarilta palkanlisäystä 600 markkaa vuodessa. Tätä anomusta Rakennuskonttori ei voi olla puoltamatta, osaksi syystä että varastonhoitaja on täyttänyt tehtävänsä erinomaisesti, osaksi sen johdosta että hän ennen tuloansa puheena olevaan virkaan oli yhteen jaksoon ollut kaupungin töissä palkkasääntöön kuulumattomana rakennusmestarina lähes 11 vuotta, joten hänen jo sitä ennen olisi pitänyt saada samat palkkaedut eli 300 markkaa kuukaudessa, mitkä on Konttorin vanhemmilla ylimääräisillä rakennusmestareilla. Mainituista syistä on Konttori katsonut pitävänsä «mieskohtaiseksi lisäykseksi» merkitä Smk. 600: — varastonhoitajan palkkaan Smk:aan 3,000: —

Kuluvana vuonna on kaupunginarkkitehti Kaupunginvaltuuston toimenannosta kirjelmässä kesäkuun 1 päivältä 1909 n:o 85 antanut ehdotuksen Rakennuskonttorin arkkitehtuuriosaston järjestämiseksi. Tästä ehdotuksesta, jossa myös Konttorin palveluksessa olevien ylimääräisten arkkitehtien luvun lisäämistä huomautetaan tarpeelliseksi, on Rakennuskonttori ensintulevan vuoden menoarvioehdotukseen mainittua tarkoitusta varten merkinnyt arviolta 5,000 markkaa.

Muut Rakennuskonttorin vuosirahansääntöön merkityt menoerät on sinänsä otettu kuluvan vuoden kulunkiarviosta.

Yleiset työt. Rakennukset ja talot.

Kaupunginarkkitehdin tähän liitetyn seikkaperäisen ehdotuksen mukaisesti ja ehdotuksessa olevan perustelun pohjalla on Rakennuskonttori merkinnyt kaupungin rakennusten korjausta ja kunnossapitoa varten Smk. 145,045: — sekä uutisrakennuksia varten Smk. 349,250: —.

Kadut ja yleiset paikat.

Sen ohjelman mukaisesti, minkä Maistraatti ja Rahatoimikamari on vahvistanut tellikkakivien saattamiseksi vähitellen laajempaan käytäntöön kaupungin katujen kiveämisessä, on Konttori menoarvioehdotukseensa ottanut Smk. 45,000: — Saunakadun pohjoispuolisen kolmanneksen kiveämiseksi parhailla tellikkakivillä asfalttiin, Smk. 20,200: — Bulevardinkadun kaupungille kuuluvan osan kiveämiseksi samalla tavalla Albertinkadun ja Hietalahdenrannan väliltä sekä Smk. 46,000: — Simonkadun ja L. Viertotien välisen Länsi Henrikinkadun osan uudesti kiveämiseksi tellikkakivillä asfalttiin. Kaikilla näillä katuosilla on liikenne niin huomattava ja nykyinen kiveys niin vähän liikenteen vaatimuksia vastaava, että ehdotettu uudesti kiveäminen ei ole vältettävissä.

Paitsi näitä on menoarvioehdotukseen otettu:

Smk. 15,800: — Kauppatorin länsiosan molempien ketokivillä päällystettyjen kolmioiden uudestaan kiveämiseksi parhailla tellikkakivillä asfalttiin, ja on Konttori pohjoiseen kolmioon katsonut olevan ehdottaminen laitettavaksi raitiotien raiteitten vieritse kulkevat 7 metriä leveät ja noin 37 metriä pitkä koroke, joka päällystettäisin asfaltilla ja erotettaisiin reunuskivillä viereisestä torin pinnasta. Sellainen laitos on nimittäin ehdottomasti tarpeen vaatima turvallisen paikan hankkimiseksi sille suurelle ihmisjoukolle, joka ajoittain on torilla odottamassa raitiovaunuja ja jota sivuitse kulkeva ajoliikenne nykyjään alinomaa häiritsee;

Smk. 32,500: — Tarkastuspaviljongin ja Makasiininrannan välisen rantakaistaleen kiveämiseksi tellikkakivillä, tämän paikan nykyinen kuoppainen kiveys kun on haitallinen sekä tavarain varastoonpanolle että sille vilkkaalle, käsirattailla toimitettavalle tavarainkuljetukselle, jota siellä on olemassa koko purjehduskauden; sekä vihdoin

Smk. 62,000: — Senaatintorin ristikkäin käyväin ajoteitten uudestaan kiveämiseksi tellikkakivillä ja toria rajoittavain, kaupungille kuuluvain Unionin- ja Nikolainkadun osien kiveämiseksi samalla tavalla, näiden alain kiveys kun nykyjään on niin erittäin puutteellinen, ettei enää käy toistaiseksi lykkääminen paremmasta aineesta tehdyn päällystyksen laittamista sen sijaan.

«Rantatorin Kauppahallin ympäritse kulkevan jalkatien» asfalttipäällystys on lopen kulunut ja täynnä kuoppia, jonka tähden uusi asfaltoiminen on siellä tarpeen. Tästä työstä on kustannuksia Smk. 4,000: —.

«Pohjois-Esplanaadikadun jalkakäytävä Runebergin- ja Teaatteriesplanaadin välillä» on tehty erittäin epätasaisesti sijoitetuista ja reunasta lohjenneista tasokivistä. Tämän jalkakäytävän korjaus on sentähden välttämätön, mutta kun puheena oleva paikka on kaupungin keskeisimpiä ja sentähden myös olisi laitettava niin siististi kuin mahdollista, on Konttori katsonut pitävänsä anoa määrärahaa ei ainoastaan jalkakäytävän, vaan myöskin yksityisten kivien reunojen ja päällyspinnan tasoittamiseksi. Kustannukset näistä töistä on laskettu yhteensä 7,500 markaksi.

Sen johdosta että «Rautatientori» on vähitellen kauttaaltaan laskeutunut ja suuria epätasaisuuksia syntynyt eritoten sen pohjoisosaan, ei sade- ja lumensulavettä ole nyttemmin voitu tyydyttävästi johtaa pois eikä tämä epäkohta ole korjattavissa, ellei toria koroteta ja sen kiveystä laiteta uudestaan. Kun kuitenkin torin eteläosa on ver-

raten hyvässä kunnossa ja tämän osan korkeussuhteiden muuttaminen soveliaimmin käy päinsä uuden asematalon valmistuttua, on Konttori nyt käsiteltävänä olevaan kulunkiarvioehdotukseensa ottanut ainoastaan kustannukset torin pohjoisosan korotuksesta ja uudestaan kiveämisestä, joka torin osa on ehdottomasti pantava sellaiseen kuntoon, että tori ainakin johonkin määrin voi tyydyttää sen lisääntyneen liikenteen vaatimuksia, mikä siellä on vallitseva, sittenkun rautateitten uutta hallintorakennusta on, niinkuin on aikomus, ruvettu käyttämään myös asematalona. Puheena olevan työn kustannukset on laskettu 35,000 markaksi.

Hietalahden etelärannan ketokiveys on kokonaan uudistamisen tarpeessa, ja on tämän työn teettämistä varten merkitty 4,800 markkaa.

«Erinäisten kaupungille kuuluvain katuosain viereisten kaiteiden uudesti rakentamista ja korjausta varten» pyytää Konttori Smk. 10,700: —. Tästä määrästä käytettäisiin Smk. 2,970: — rautaisen kaiteen hankkimiseksi 135 m pitkän mädänneen puukaiteen sijaan, joka kulkee pitkin Malminkadun länsipäässä olevaa pengertä; Smk. 1,320: — rauta-aitauksen laittamiseksi satamaradan vierelle Läntisen Kaivopuiston vuokrahuvilan n:o 3 luoteisrajaa pitkin; Smk. 1,820: — L. Viertotien vierellä vasten Hesperian puistoa olevan, rautapylväillä varustetun aitauksen puisten, osaksi särjettyjen, osaksi mädänneitten osain perinpohjaista korjausta varten sekä anotun määrän jälellä oleva osa muiden, etupäässä viertoteitten ja Kallion katujen vierellä olevain kaiteiden erinäisiä pienempiä korjauksia varten.

Kuluvaksi vuodeksi katujen ja yleisten paikkain erinäisiä korjauksia varten myönnetty 25,000 markan määräraha on 10,000 markkaa suurempi sitä summaa, minkä Konttori alkuaan pyysi tähän tarkoitukseen. Syynä tähän oli että Kulunkivaliokunta ei voinut ottaa 1909 vuoden kulunkiarvioon erinäisiä rahamääriä, mitkä Konttori oli merkinnyt Saunakadun y. m. katujen uudestaan kiveämistä tai kiveämistä varten, jonka tähden ja kun oli edellytettävissä, että tästä aiheutuisi varsin laajoja, odottamattomia korjaustöitä, korotettiin erinäisten korjausten määräraha edellä mainittuun määrään. Nyt käsiteltävänä olevaan ehdotukseen uudelleen otettuaan ne työt, jotka poistettiin kuluvan vuoden kulunkiarviosta, on Konttori myös katsonut olevan alennettava vasta mainittuun tarkoitukseen osotettu 25,000 markan määräraha 15,000 markkaan, eritoten kun tämä viimeksi mainittu määrä osottautui vuonna 1908 riittäväksi silloin tarpeellisten korjausten toimittamiseen.

Vastamainitun summan lisäksi on Konttori vielä merkinnyt 15,000 markkaa erään työn suorittamiseen, jonka kustannuksia tuskin käy yksityiskohtaisesti laskeminen. Tämä työ on I. Viertotien levittäminen täyteen määräänsä niitten sen viereisten tonttien kohdalla, mitkä tulevat ensi vuonna rakennettaviksi taikka jo nyt ovat rakennettavina. Semmoista tuolla täällä tapahtuvaa laajennusta varten, joka todella käy välttämättömäksi niin pian kun vahvistettujen tonttirajain sisälle teetetty uusi rakennus luovutetaan asuttavaksi, ei nimittäin käy tekeminen minkäänlaisia kustannusarvioita, syystä ettei Konttorilla nykyhetkellä ole varmaa tietoa kaikista niistä Viertotien viereisistä eri paikoista, jotka olisi mainitussa tarkoituksessa pantava rakenteille, jonka tähden Ra-

kennuskonttori on ainoastaan arviolta ottanut edellä mainitun määrän kulunkiarvioehdotukseensa, kuitenkin edellyttäen että sen saisi käyttää ainoastaan sitten, kun Rahatoimikamarille on jokaisessa eri tapauksessa tehty ilmoitus ja samalla annettu seikkaperäinen kustannusarvio. Tämän menettelyn johdosta käy tosin välttämättömäksi, myöntää tähän tarkoitukseen varoja useitten vuosien aikana, mutta siten tulevat toiselta puolen kustannukset tarpeellisista viertotien laajennuksista vähemmän rasittamaan kaupungin rahastoa kuin jos viertotie olisi pitkin pituuttaan yhtaikaa laajennettava liikenneolojen pakosta.

«Uutistyöt.» Sen johdosta että Viaporin sotasataman päällikkö oli Kuvernöörille huomauttanut L. Satamakadun ja sanotun satama-alueen välisen tien huonoa kuntoa, antoi Rakennuskonttori, käskyn saatuaan, kesäkuun 7 päivänä 1909 Rahatoimikamarille asiasta lausunnon, jossa Konttori, huomauttaen mahdottomaksi panna tietä hyvään kuntoon muutoin kuin kunnollisesti lujittamalla sen päällyspintaa, ilmoitti että kustannukset sanotusta työstä sekä sen johdosta tarpeelliseksi tulevan jalkakäytävän tekemisestä nousisivat kaupungille kuuluvilta tien osilta 10,850 markkaan. Ja päätti Rahatoimikamari käskeä Konttorin merkitä tämän määrän 1910 vuoden kulunkiarvioehdotukseensa, minkä tehtävän Konttori täten täyttää.

Edellä mainitun työn yhteydessä on L. Satamakadun pohjoisosa lopullisesti tasotettava jotta kävisi mahdolliseksi sekä kadun ajotien varsin tarpeellinen viertäminen että jalkakäytävän tekeminen sen kumpaisellekin sivulle. Kaupungin osalle tuleva kustannus näistä töistä on arvioitu 5,400 markaksi.

Sittenkun nyttemmin mlltei kaikki Laivurinkadun viereiset Tehtaan- ja Merikadun välisellä osalla olevat tontit on myyty ja kun liikenne puheena olevalla katuosalla on niin vilkas, että lujittamattoman ajotien alinomainen korjaus on välttämätön, saa Konttori tamän epäkohdan korjaamiseksi anoa päätettäväksi, että katu kivetään ketokivillä sekä varustetaan soveliaasta aineesta tehdyllä jalkakäytävällä sekä että kaupungin osalta myönnetään tähän tarkoitukseen 12,700 markkaa.

Tehtaan- ja Kapteeninkadun kulmauksen kolmiomainen istutus on nyttemmin pääasiallisesti valmiiksi järjestetty sekä kahdelta laidalta varustettu jalkakäytävällä. Kolmannelta, Tehtaankadun puoleiselta laidalta sitä vastoin, vaikka liikenne siellä on miltei vilkkain, vielä puuttuu jalkakäytävää, jonka tähden Konttori on mainitun puutteellisuuden poistamiseksi merkinnyt ehdotukseensa 1,000 markkaa.

Kadunkatselmusmiesten Maistraatille antaman ehdotuksen mukaisesti on vierrettäväksi ehdotettu kaupungin osat 4:ttä linjaa sekä Castréninkatua, joitten töitten suorittamiseen tarvittaisiin, toiseen 9,300 ja toiseen 5,200 markkaa.

Kuluvana vuonna on Sörnäisten Rantatie kivetty ketokivillä Haapaniemenkadulta Lintulahdenkadulle asti. Tämän liikenteen vilkkauteen sekä kadun lisääntyneeseen merkitykseen nähden erittäin tarpeellisen työn jatkamiseen ensi vuonna on ehdotettu 19,500 markkaa, jonka summan myöntäminen tekisi mahdolliseksi kiveämisen ulottamisen Vilhonvuorenkadulle asti, joten Sörnäisten Rantatie tulisi käyttökelpoiseksi miltei pitkin pituuttaan.

«10 metrin levyisen ajotien kiveäminen toisluokkaisilla tellikkakivillä pitkin Rahapajanrannan itäosan ulkolaitaa» sekä «Rahapajanrannan kahden ulomman rautatieraiteen jatkaminen ynnä yhdysraiteen laittaminen ensinmainittujen ja Katajanokan pääraiteen välille» on ehdotettu jotta Rahapajanrannan itäosaa voitaisiin paremmin käyttää hyväksi ja eritoten jotta voitaisiin tyydyttää hiilentuonnin vaatimuksia laajempaan rantatilaan nähden. Sanotussa rannan kohdassa on nimittäin suurin veden syvyys, mikä ylipäänsä on olemassa kaupungin rantasiltain äärellä ja kun, niinkuin tiedetään, sekä valtionrautateitten että yksityisten toiminimien hiilentuonti toimitetaan suurilla, syväkulkuisilla höyrylaivoilla, joiden on ollut vaikea sekä majailla että purkaa niillä ranta- ja siltapaikoilla, eritoten Sörnäisissä, missä purkaminen suorastaan rautatievaunuun on tähän asti ollut mahdollinen, on Konttorin mielestä ollut luonnollista että, ennenkuin muihin toimenpiteisiin ryhdytään, Rahapajanrannan itäosa, missä on melkoisesti tilaa, olisi varustettava niin, että sitä voitaisiin käyttää myös viimeksi mainittuun tarpeeseen, jota taasen ei käy tyydyttäminen rannan läntisessä, valmiiksi varustetussa osassa, koska sinne puretaan yksinomaan kappaletavaraa tai kokonaisia lasteja muuta tavaraa kuin hiiliä. Ja kun tähän ei tarvita muuta kuin edellä mainitut raidelaitteet sekä siitä aiheutuva rannan ulko-osan kiveäminen, on Konttori katsonut voivansa odottaa, että näihin töihin myönnetään tarvittavat rahamäärät 18,800 ja 40,800 markkaa.

«Kaduntasoituksia» ehdotetaan toimitettavaksi sekä Pitkänsillan pohjoispuolisissa osissa että myös Töölön kaupungissa ja 6:nnessa kaupunginosassa.

Kalliossa ja sitä ympäröivissä kaupunginosissa toimitettavia tasoitustöitä varten kulunkiarvioehdotukseen merkityt summat on ehdotettu siinä tarkoituksessa, että osin valmistettaisiin jo alotetut katusuunnat tai tasotettaisiin katujen vieriltä myytyjä tontteja, osin jotta kävisi mahdolliseksi niiden pääjohtoputkien asettaminen, mitkä Vesijohtokonttori on kulunkiarvioehdotuksessaan puoltanut laitettaviksi, sekä vihdoin jotta myytäväksi valmiiden tonttien luku lisääntyisi niissä osissa 11 ja 12 kaupunginosaa, jotka ovat likimpänä jo rakennettuja Itäisen Viertotien alueita ja joissa osissa nyttemmin ainoastaan harvalukuisia tontteja on myymättä.

Ensin mainitussa tarkoituksessa on ehdotukseen otettu 89,000 markan määräraha Kaarlenkadun tasoittamiseksi 5:nen linjan ja Helsinginkadun väliltä, koska tämä katu on jo tänä vuonna Kaupunginvaltuuston myönnytyksellä osittain tasoitettu jotta sieltä saataisiin porakiviä, joista viime talvena toimitetussa kivenrouhintatyössä oli suuri puute. Tällä kadulla, johon jo on pantu kustannuksia 45,200 markkaa, on sitä paitsi merkitystä jo valmiiden katujen ja niiden katujen välisenä yhdistysväylänä, mitkä tuonnempana ehdotetaan tasoitettaviksi rakennustonttien saannin lisäämiseksi.

«Panimokadun ja Kuritushuoneen alueen välinen Työpajankadun osa» on ehdotettu tasoitettavaksi sen johdosta, että Hietaniemen Tapettitehdas Osakeyhtiö oli ilmoittanut Rahatoimikamarille aikovansa ensi keväänä rakennuttaa yhtiölle kuuluvat korttelin n:o 281 tontit 8, 9 ja 10, jonka tähden sanottu katu ei olisi ainoastaan tasoitettava, vaan myös varustettava niillä rautatieraiteilla, mitkä voimassa oleva kaupunginasemakaava osottaa. Tämän tasoitustyön teettämistä on Konttori katsonut voivansa

puoltaa, vaan ei sitä vastoin vaadittua raiteiden laskemista, koska tämä riippuu niiden raiteiden suunnasta, mitkä ehdotetaan laitettavaksi suunnitellulle kunnalliselle teurastuslaitokselle ja joka ehdotus ei vielä, mikäli Konttorin tiedossa on, ole valmiiksi saatettu.

Rakennettujen tehdaskorttelien n:ojen 367 ja 368 vierellä aivan Sörnäisten haararadan eteläpuolella on vilkasta rautatietavaran purkaus- ja lastausliikettä olemassa. Tähän tarkoitukseen käytetty ala, nimittäin Sturenkadun ja korttelissa n:o 367 olevan osotenumeron 8 välinen Pääskykatu on kuitenkin tasoittamaton ja sentähden sangen epäsovelias raskailla kuormilla kuljettavaksi. Konttori pyytää sentähden 9,000 markan määrärahaa osotettavaksi kadun saattamiseksi liikenteen vaatimuksia vastaavaan kuntoon.

Pengerkadun ja I. Viertotien välinen osa Fredriksberginkatua ehdotetaan tasoitettavaksi jotta näiden rakennettujen seutujen muutoin valmis katuverkko tulee täydennetyksi. Tästä työstä on arvioitu olevan kustannuksia 62,000 markkaa.

Jotta vesijohtoverkon laajentaminen ja täydentäminen kävisi mahdolliseksi on ehdotettu 75,000 markan määräraha I. Viertotien ja Porthaninkadun välisen 5:nnen linjan osan tasoittamiseksi. Tämä katu on muutoinkin ollut tarpeen vaatima kulkuväylän aikaansaamiseksi jo myydyille ja osittain rakennetuille tonteille.

Samasta syystä on ehdotukseen otettu Viipurinkadun tasoittamiseksi Porvoon- ja Kotkankadun väliltä 36,700 markkaa sekä Porvoonkadun länsipuolen tasoittamiseksi Kristiinan- ja Viipurinkadun väliltä 7,500 markkaa.

Muut Kallion alueella toimitettavat tasoitustyöt, nimittäin Itä-Papinkadun, Castréninkadun, Franzéninkadun, Agricolankadun ja Porthaninkadun osat on ehdotettu jotta, niinkuin edellä mainittiin, voitaisiin lisätä Kallion vanhempain osain vierellä käytettävissä olevaa vähäistä tonttilukua, jotka tontit varmastikin saisivat osakseen vilkasta kysyntää.

Kaikkien tässä edellä lueteltujen kaduntasoitusten johdosta saataisiin 30 uutta asuintonttia ja yksi tehdastontti, ja olisi näistä 17 asuintonttia oleva viimeksi mainittujen katujen rajoittamalla alueella, kuitenkaan lukematta korttelissa n:o 327 paloasemaa varten varattuja tontteja. Nykyään on 10:nnessä, 11:nnessä ja 12:nnessa kaupunginosassa käytettävinä 1 tehdastontti ja 84 asuintonttia.

Työväenasuntoja varten aijottu Vallilan alue on Kaupunginvaltuuston asiasta tekemän päätöksen mukaan valmiiksi tasoitettava vuosien 1909 ja 1910 kuluessa. Kun kuitenkin tämänvuotisten tasoitustöitten kautta sikäläisistä valmiista kaikkiaan 51 tontista Vallilan tien viereltä on toistaiseksi annettu vuokralle ainoastaan 11 tonttia, saa Konttori ehdottaa harkittavaksi, eikö olisi syytä ensi vuonna tasoittaa ainoastaan osa jälellä olevia tasoittamattomia katuja, ja ehdottaa Konttori puolestaan:

Inarintien, Ouluntien, Suvannontien itäosan, Ätsärintien, Keiteleentien länsiosan, Lohjantien, Vallilantien eteläpuolisen osan Suvannontietä sekä Suvannontien länsipuolella olevan osan Päijänteentietä, joten lisäksi 78 tonttia tulisi käytettäviksi kaikkiaan 38,000 markan kustannuksilla, lukuunottamatta vesi- ja lokaviemärijohtojen kustannuksia.

Töölön alueella on tasoitettaviksi ehdotettu Aurorankatu, Nervanderinkatu, Töölönkatu, Museokatu, Runeberginkatu ja Cygnaeuksen katu Kaupunginvaltuuston mai-

nittua aluetta varten vahvistaman järjestelysuunnitelman mukaisesti, ollen tässä kuitenkin huomattava, että Aurorankatu nyt jo on miltei valmiiksi tasoitettu, mikä työ on Kaupunginvaltuuston myönnytyksellä suoritettu kuluvana vuonna työtilaisuuksien lisäämiseksi viime talvena.

Topeliuksenkatu Kammion- ja Meilahdenkadun väliltä sekä Meilahdenkatu Töölön- ja Topeliuksenkadun väliltä ynnä L. Viertotien viereistä korttelia n:o 525 rajoittavat kadut, nimittäin Floorantie, Toivonkatu ja Sallinkatu sekä osa L. Viertotietä on sitäpaitsi ehdotettu tasoitettaviksi sen johdosta että ostajia on ilmaantunut eritoten sanotulla Topeliuksenkadun osalla sijaitseville tonteille, samoinkuin myös korttelin n:o 525 tonteille.

Lopuksi pyytää Konttori osotettavaksi 10,700 markkaa Arkadiankadun lopullista kuntoonpanoa varten L. Viertotien ja E. Rautatienkadun väliseltä osalta, joka katusuunta on noin kolmannelta osalta pituuttaan kuluneena vuonna tasoitettu yksityisistä rakennusyrityksistä saadulla täytteellä ja tuottamatta siten kaupunginrahastolle muuta menoa kuin mitä on ollut täyteaineen vastaanottamisesta, eli noin 500 markkaa.

Edellä lueteltujen kaduntasoitusten kautta saataisiin 58 uutta tonttia. Koko Töölön alueella on nykyjään myytäväksi käytettävissä 88 tonttia.

Niistä 6:nnen kaupunginosan huvilatonteista, mitkä ovat kuluvana ja edellisenä vuonna siellä toimitettujen tasoitustöitten johdosta tulleet käytettäviksi, on 24 tonttia toistaiseksi myyty, jota vastoin 40 on vielä myymättä. Konttori on kuitenkin sitä mieltä, että viimeksimainittu seikka ei aiheuta lykkäämään tasoitustöitten jatkamista muutaman vuoden päähän, vaan puhuvat Konttorin mielestä kaikki syyt sen puolesta, että suunnitelma kokonaisuudessaan vähitellen toteutetaan, johon nähden Konttori puolestaan ehdottaa ensi vuonna tasotettaviksi Perämiehenkadun ja Armfeltinkadun välisen osan Rehbinderintietä 12,000 markalla, Rehbinderin- ja Armfeltintien välisen osan Edelfeltintietä 7,500 markalla, Tehtaankadun ja Rehbinderintien välisen osan Ehrensvärdintietä 2,000 markalla sekä Rehbinderintien ja Tehtaankadun välisen osan Hornintietä 1,900 markalla, jonka viimeksi mainitun tien alatse puheena olevan alueen pääviemärijohto kulkee. Näitten tasotustöitten johdosta tulisi entisten lisäksi 14 huvilatonttia käytettäviksi.

Vihdoin on varsinaisessa kaupungissa ehdotettu tasoitettavaksi se nimetön katu, joka Unioninkadulta kulkee itäänpäin Siltavuoren pengermällä olevia yliopiston tontteja kohti ja jonka tasoitus aiheutuu siitä, että yliopistoviranomaiset kirjeessään syyskuun 22 päivältä 1907 n:o 573 huomauttivat Rahatoimikamarille, että on välttämätöntä valmistaa tilaisuutta yliopistorakennusten yhdistämiseen sanotun kadun alla kulkeviin vesi- ja lokaviemärijohtoihin. Jotta kaupungillakin olisi välitöntä hyötyä vastamainitusta työstä, käsittää sitä varten arvioitu 12,000 markan määräraha myös sen katuosan tasoituskustannukset, joka rajoittaa Siltasaaren pengermän viereisen korttelin n:o 45 tontteja n:o 1, 2 ja 3 ja jotka tontit siten tulisivat olemaan käytettävinä myytäväksi.

Kanavat ja lokaviemärit.

«Korjaus ja kunnossapito.» Se 15,000 markan määräraha, joka tähän asti on ollut myönnettynä kaupungin lokaviemäriverkon erinäistä kunnossapitoa varten, on viime vuosina aina ylitetty. Tähän on syynä, niinkuin 1908 annetusta vuosikertomuksestakin

näkyy, ettei määrärahan suuruus ole vähimmässäkään suhteessa siihen työhön, mikä on suoritettava jotta lokaviemäriverkko siihen kuuluvine imukaivoineen pysyisi toimikunnossa. Niinpä nousivat vuonna 1908 kustannukset m. m. kaivojen puhdistamisesta, avoinnapitämisestä sekä talvella ja keväällä tarpeellisesta sulatuksesta 15,300 markkaan, kustannukset lokaviemärien huuhtelusta 3,543: 08 markkaan sekä kustannukset ojain puhdistamisesta 2,068: 89 markkaan.

Kun niinmuodoin käy epäämättömästi selville, että puheena olevaan tarkoitukseen käytettävää määrärahaa on korotettava, on Konttori aikaisemmin saavutetun kokemuksen nojalla laatinut myötäliitetyn kustannusarvion, josta näkyy että ensintulevana vuonna tarvittaisiin: noin 1,000 imukaivon hoitoon 17,100 markkaa (kunakin yönä 6 apuria ja 3 hevospäivätyötä), kaivojen sulattamiseen keväiseen aikaan 1,580 markkaa, lokaviemärien huuhteluun 5,400 markkaa, ojain puhdistamiseen y. m. 2,000 markkaa sekä sekalaisiin töihin 2,920 markkaa eli kaikkiaan 29,000 markkaa, jonka rahamäärän Konttori pyytää osotettavaksi mainittuun tarkoitukseen.

«Täydennystöitä» varten ei sitä vastoin ole tarpeen vielä korottaa nykyistä 5,000 markan määrärahaa, jonka tähden sanottu määrä on pysytetty sinällään myös vuotta 1910 varten.

«Uutistyöt.» Tämän otsakkeen alla luetellut uudet lokaviemärisuunnat ovat suoritettaviksi ehdotettujen kaduntasoitusten yhteydessä ja niistä riippuvia, kuitenkin seuraavin poikkeuksin:

«Leikkaava kanava pitkin Pohjoisrantaa korttelin n:o 8 tontilta n:o 2 Elisabetinkadulle» on ehdotettu teetettäväksi jotta siihen johdettaisiin kaikki osin yksityisille, osin kaupungille kuuluvat johdot, jotka nykyään päättyvät Pohjoisrannan ulkolaitaan, missä veden mataluus ei salli ryhtyä mihinkään toimiin tästä aiheutuvain epäkohtain vähentämiseksi. Rakentamalla ehdotettu kanava voitaisiin kaikki nämä lokaviemärin suut poistaa ja sijaan panna yksi ainoa, joka sijoitettaisiin syvään veteen Elisabetinpuistikon vierellä olevan avonaisen paikan edustalle. Tästä työstä on kustannuksia 18,400 markkaa.

«Runeberginkadun alainen viemärikanava korttelin n:o 475 osotenumerosta 44 Dunckerinkadulle» on ehdotettu 8,700 markan kustannuksilla teetettäväksi sen suuren paineputken yhteydessä, jonka Vesijohtokonttori on ehdottanut laskettavaksi Runeberginkadun alle ja jota Hesperiankadun ja Isontorin välistä kadun osaa, joka myös käsittää edellämainitun kanavaosan, Rakennuskonttori ei ole ehdottanut ensi vuonna tasoitettavaksi, koska mainittu kadunosa kulkee sellaisten alojen halki, joiden vuokra-aika vielä jatkuu.

«Nimrodinkadun alainen kanava korttelin n:o 513 tontilta n:o 6 L. Viertotien alaiseen kanavaan», 4,700 markkaa, on niinikään aiheutunut vesijohtoverkon laajentamisesta, tässä tapauksessa Meilahden alueella olevalle Lastenhoitoyhoistyksen tontille. Viettävyysolojen tähden ei vastamainitulta tontilta kuitenkaan käy johtaminen vettä puheena olevaan kanavaan, joka hyödyttäisi ainoastaan muutamia jo rakennettuja Humaliston tontteja, vaan täytyy Lastenhoitoyhdistyksen tontti yhdistää siihen kanavaan, joka vastedes rakennetaan kaupungin klinikkoja varten varattujen tonttien länsipuolelle.

«Uuden hautausmaan halki kulkavan kanavan jatkaminen» aiheutuu hautausmaan rannalla toimitetuista täytetöistä, jota vastoin

«Hagan ja Bråvallan huvila-alueitten halki kulkeva viemärikanava» on ehdotettu sanottujen alueitten halki kulkevan avonaisen ojan sijaan, johon melkoiset määrät likavettä laskee aiheuttaen ympäristöä haittaavaa kaasunkehitystä.

Tiet. «Korjaus ja kunnossapito.» Erinäisten korjausten määräraha on pysytetty ennallaan 10,000 markan määräisenä.

«Sörnäisten niemekkeelle vievä tie», joka on käyvä tärkeäksi Sörnäisissä olevan kaupungin uuden kaasutehtaan valmistuttua, on erittäin puutteellisessa kunnossa, jonka tähden sen päällystyksen perinpohjainen korjaus on välttämättömän tarpeellinen. Tästä työstä on laskettu olevan kulunkeja 4,800 markkaa.

«Korjaus ja kunnossapito.» Erinäisten korjausten määräraha on pysytetty 15,000 markan suuruisena, mikä oli kuluvaksi vuodeksi myönnetty.

Viertotiet. Satamat. «Korjaus ja kunnossapito.» Kustannuksia laiturien, siltojen, pojujen y. m. satamalaitteiden «erinäisistä korjauksista» on tietysti mahdoton ennakolta tarkoin laskea. Kun kuitenkin tähän tarkoitukseen myönnetty arviomääräraha on vuosi toisensa jälkeen ylitetty ja kun Konttori likimäärin arvioidessaan nyt odotettavissa olevain yleisten korjausten ja kunnossapidon kustannuksia, on todennut että puheena olevan määrärahan pitäisi olla vähintään 25,000 markkaa, pyytää Konttori mainittua määrää myönnettäväksi aikaisemmin myönnetyn 20,000 markan määrän sijasta.

Määrärahat «alasmenosiltoja jäille y. m.» sekä «satamain ruoppausta» varten on pysytetty ennallaan 5,000 ja 20,000 markan määräisinä.

Se Pohjoissataman sisimmässä osassa oleva paikka, mihin ruoppauslaitoksella nostettu muta tähän asti on pantu, voi ensi kesänä tyydyttää tarvetta korkeintaan kuukauden ajan, jonka jälkeen tämä paikka on kokonaan täytetty. Täytyy sentähden ryhtyä toimiin toisen mutavarastopaikan järjestämiseksi. Omasta puolestaan on Konttori arvellut että tähän tarkoitukseen olisi luovutettava kiviriutalla erotettava vesialue aivan Sörnäisten uloimman niemekkeen pohjoispuolelta ja että sanottu riutta rakennettaisiin samaan suuntaan, mihin asemakaavatoimikunta on suunnitellut tälle paikalle rakennettavaa rantasiltaa, sekä sijoitettaisiin niin kauas rantasillan ulkorajan sisäpuolelle, ettei rantasillan eikä siihen vastedes tehtävien rakennusten perustustyö siitä vaikeutuisi tai kävisi mahdottomaksi. Kun kuitenkin puheena oleva paikka sijaitsee etäällä ja kun riutan rakentamiseen vaadittaisiin melkoiset kivimäärät, ei näitä käy hankkimen, ellei vetokustannuksia korvata. Näiden menojen suorittamiseen sekä kivien vastaanottoa, ruoppauselevaattorin muuttoa y. m. varten on Konttori ehdotukseensa merkinnyt 10,000 markkaa.

Muut vieressä olevan nimikkeen kohdalle merkityt summat osottavat kustannuksia sellaisista erinäisten siltain, laiturein y. m. välttämättömistä korjauksista, joita toimittamatta asianomaisia paikkoja ei käy tarkoitukseensa luovuttaminen ensintulevan vuoden purjehduskautena, jonka tähden Konttori pyytää myöntämään puheena olevat määrät kokonaan.

«Uutistyöt.» Hietalahden satama-alueella on, niinkuin jo ennen on huomautettu, satamaan poikkeavain isompain alusten purkaustila aivan liian ahdas. Ja kun syvää vettä osin jo on olemassa, osin on helposti aikaansaatavissa pitkin matkaa rautatien kääntösillasta pohjoiseen, mutta tilaisuutta alusten kytkemiseen siellä ei vielä ole, on Konttori uudelleen ottanut puheeksi ehdotuksen sanotun rantaosan varustamisesta 150 metrin pituisella laiturireunustuksella, jota varten olisi tarpeen 180,000 markan määräraha.

Nykyään rakenteilla olevan «Hakaniemen rantasillan» valmistamiseksi on laitosta varten alkujaan arvioidun määrärahan jälellä oleva osa, 54,000 markkaa, merkitty ehdotukseen.

»Humallahden purkauslaituri» ei nyttemmin enää tarjoo riittävää tilaa kaikille niille aluksille, jotka sinne pyrkivät purkamaan likeisissä Töölön kaupunginosissa toimitettavia uutisrakennustöitä varten tarpeellisia aineita. Paras keino tämän puutteen poistamiseksi olisi tosin uuden isomman sillan rakentaminen vanhan läheisyyteen, mutta kun siihen ei ole tilaisuutta, koska viereiset rannat rajoittavat vuokralle annettua maata, ei ole muuta keinoa kuin laajentaa ja pitentää puheena olevaa laituria, josta työstä, edellyttäen että tilaisuutta valmistetaan 4 aluksen kytkemiseen yhtaikaa, olisi kustannuksia 6,100 markkaa.

Edellä ehdotetun toimenpiteen johdosta käy kuitenkin välttämättömäksi muuttaa toiseen paikkaan se pesuhuone, joka on vuosikausia ollut kytkettynä Humallahden laiturin ulkopäähän. Mutta kun tämä pesuhuone, mitä sen asemaan tulee, on erittäin hyvin tyydyttänyt tarpeen, pitäisi uuden paikan, mihin se muutetaan, olla aivan entisen läheisyydessä. Sekä tähän että myös veden verraten tyydyttävään laatuun nähden on Rakennuskonttori sentähden arvellut, että mainittu pesuhuone olisi kytkettävä n. s Humalkarille, joka käytäväsillalla yhdistettäisiin Humallahteen ja sen purkauslaiturille vievään yhteismaahan. Seikka, joka lisäksi puhuu pesuhuoneen muuttamisen puolesta, on että aivan sen vierelle päättyy oja, johon tulee melkoiset määrät likavettä, mikä tietenkin pilaa pesuhuoneen viereisen veden laatua. Kustannukset viimeksi kerrottujen toimenpiteitten toteuttamisesta on arvioitu 4,700 markaksi.

Erinäisistä vieressä olevan nimikkeen alle merkityistä eristä on jotkut ehdotettu jonkun verran suuremmiksi tänä vuonna samoihin tarkoituksiin osotettuja määrärahoja. Syy tähän on ollut seuraava: **Puhtaanapitolaitos.**

«Vartijain palkkaus», joka on ollut 5,000 markkaa, on viime vuosina noussut mainittua määrää tuntuvasti suuremmaksi, sen johdosta ettei ainoastaan lumenkaato paikkojen ja sen yhteydessä myös vartijain luku ole viime vuosina lisääntynyt, vaan myös syystä että tarve on vaatinut lisäämään vartijoita enimmin käytetyillä, nimittäin Tervasaaren ja Punavuoren kaatopaikoilla. Konttori sentähden pyytää mainittua määrärahaa korotettavaksi 7,000 markkaan.

«Makkien ja käymäläin puhtaanapito» tuottaa lisääntyneen käytännön johdosta niin huomattavia kustannuksia, ettei 12,000 markan määräraha ole riittänyt menoihin, jonka tähden tarkoitukseen ehdotetaan myönnettäväksi 15,000 markkaa.

«Kaupungin yleisten paikkain ja katuosien puhtaanapito» täytyy nyttemmin kuivalla ja pakkasettomalla säällä toimittaa vaarinottaen että kadun pinta on kostutettu ennenkuin sitä ryhdytään lakaisemaan. Tämä seikka on tuntuvasti lisännyt puhtaanapidon kustannuksia, eritoten laajoilla rantasilloilla sekä etäällä kaupungin keskustasta sijaitsevilla kaduilla, joita ei tätä ennen tavallisesti ole kasteltu ennen lakaisemista. Kun kastelukustannukset neliömetrin alasta katupintaa nousevat noin 0,028 penniin kerralta ja niitten pintain ala, joita ei ole aikaisemmin kostutettu, on noin 340,000 neliömetriä, nousevat kustannukset näiden alain kastelusta noin 100 päivänä umpiluvuin 10,000 markkaan, jolla määrällä siis katujen puhtaanapitoa varten osotettu määräraha olisi korotettava.

Määrärahan «viertoteitten puhtaanapitoon» on Konttori taas ehdottanut korotettavaksi 30,000 markasta 35,000 markkaan, kun mainitulla määrärahalla puhtaana pidettävien alain laajuus on lisääntynyt, eritoten Töölön kaupunginosassa, missä kaupungin on talvisaikaan pidettävä myymättömien tonttien viereiset katuosansa avoinna, mikäli yleisen liikenteen tarve sitä vaatii.

Yleinen makkien puhtaanapito.

Sen johdosta että kaupungin puhtaanapitolaitokseen on vuoden kuluessa yhtynyt entisten lisäksi noin 100 taloa, mikä seikka tietysti lisää kustannuksia miehistön ja ajomiesten hankkimisesta, on määräraha palkkoihin y. m. ehdotettu korotettavaksi 102,500 markasta 117,500 markkaan.

Niinikään pyytää Konttori määrärahan erinäisiin menoihin desinfisioimistarpeista y. m. korotettavaksi 6,300 markasta 7,800 markkaan, koska asianomaisen rautatielääkärin vaatimus että kosteutta ei saa eristyä makkilannalla ja käväistyksillä lastatuista rautatievaunuista ei ole täytettävissä muulla tavoin kuin siten, että vaunun lattialle sirotetaan turvepehkua, jota menoerää puhtaanapito-osasto ei ole tätä ennen ottanut lukuun.

Muut erät on pysytetty sinällään, lukuunottamatta 10 uusien rikkainkäväistysrattaiden hankkimiseen pyydettyä määrärahaa. Puheena olevat rattaat, jotka Konttori arvelee saavansa melkoista halvemmalla kuin 325 markasta kappaleen, ovat aivan umpinaiset ja aijotut otettaviksi nykyjään käytännössä olevain avonaisten rattaiden sijaan.

Työkalusto.

Paitsi vuosittain uudistuvaa määrärahaa «erinäisiin ostoihin ja korjauksiin», joka erä on merkitty entiseen määräänsä 7,000 markaksi, on Konttori Rahatoimikamarilta kesäkuun 25 päivänä 1909, § 40, saamansa tehtävän mukaisesti merkinnyt 6,000 markan erän neljän kadunkasteluvaunun ostoa varten, jotka vaunut ovat tarpeelliset, syystä ettei Konttori voi nykyjään käytettävällä vaunustolla kyllin laajasti toimittaa sitä katujen kastelua, mikä lakaisua varten on tarpeen. Uusista vaunuista käytettäisiin kahta itse kaupungissa sekä toisia kahta viertoteitten ja teitten kasteluun.

Sekalaista.

«Sekalaisten» kohdalla ehdotettuihin vuosittain uudistuviin eriin on tehty joitakuita pienenlaisia muutoksia sekä nimikkeisiin että rahamääriin nähden, kokonaissumman kuitenkaan siltä muuttumatta. Konttorin mielestä on nimittäin ollut oikeampaa yhdistää pesulaiturien kunnossapito «pesuhuoneitten erinäiseen hoitoon ja korjaukseen», jonka tähden «hengenpelastuskalujen, halkomittojen y. m. kunnossapitoa varten» on mer-

kitty ainoastaan 4,000 markkaa, jota vastoin määräraha «pesuhuoneitten ja pesulaiturien hoitoa y. m. varten» on korotettu 10,000 markkaan.

Tämän lisäksi pyytää Konttori 3,600 markan määrärahaa myönnettäväksi T-muotoisen rantasillan ja Katajanokan pohjoisrannan pesuhuoneiden korjausta varten, koska nämä pesuhuoneet ovat osin perinpohjin siistittävät, osin varustettavat uusilla pontuuneilla voidakseen pysyä vedenpinnalla, jota paitsi niitten sekä ulkokatot että lattiat ja niiden niskukset ovat niin rappiolla, että on välttämätöntä ne kokonaan uudistaa.

Erinäisiä menoja.

Kuluvana vuonna on ollut osotettuna 1,400 markkaa Turvikissä olevan «Henrik Borgströmin puiston» kustannusten suorittamiseen. Mainitun rahamäärän, joka on pääasiallisesti mennyt puistoa varten asetetun puutarhurin ja hänen apulaistensa palkkoihin, on Rakennuskonttori pysyttänyt ennallaan. Mutta sen lisäksi rohkenee Konttori anoa määrärahaa erinäisiin muihin tarkoituksiin. Alueen päärakennuksen sekä katto että seinät on nimittäin kokonaan maalattava, jota paitsi parvekkeitten ja ulokkeitten puuosat ja kaiteet on korjattava, josta kaikesta on arvioitu olevan kustannuksia 1,200 markkaa. Kaikki muut rakennukset, niiden joukossa etusijassa jääkellari, ovat mikä minkin verran rappiolla tai huonosti hoidettuja, jonka tähden niiden saattaminen tyydyttävään kuntoon vaatisi myötäliitetyn kustannusarvion mukaan 1,400 markkaa. Lisäksi olisi tarpeen rakennuttaa 4 pienenlaista makkia kansanpuistoksi osotetun laajan alueen eri osiin ja myös korjata ja tervata puheena olevalle tilalle kuuluvat kaksi höyrylaivalaituria, joihin tarkoituksiin on merkitty 600 ja 300 markkaa.

Tulot.

Niinkuin edellä mainittiin, on puhtaanapitolaitokseen entisten lisäksi liittynyt satakunta taloa, jonka tähden talonomistajain maksujen summa on merkitty 110,000 markkaan korotetuksi määräksi. Niinikään ja kansakoulujen luvun lisääntymisen johdosta kahdella koululla on kansakoulujen maksut korotettu 6,240 markasta 8,000 markaksi.

Yleinen makkien puhtaanapito.

«Tulot myydystä lannasta» ovat kuluvana vuonna nousseet neljä vertaa suuremmiksi kuin oli laskettu, eli umpiluvuin 40,000 markkaan, ja kun on oletettava että, vaikkakaan ensintulevana vuonna ei ole odotettavissa yhtä hyvää tulosta, on lannanmyynti kuitenkin edelleen oleva vilkas, on Konttori arvellut varmasti voivansa edellyttää mainittujen tulojen nousevan 20,000 markkaan ja kokonaistulojen makkien puhtaanapidosta niinmuodoin 138,000 markkaan, joka rahamäärä pääasiallisesti riittää kaikkiin muihin menoihin paitsi rautatierahteihin ja astiain ja työkalujen täydentämisestä aiheutuviin kustannuksiin.

Erinäiset piirustukset sekä kustannusarviot ynnä Rakennuskonttoriin lähetetyt kulunkiarviota koskevat asiakirjat myötäliitetään.

G. Idström.

Yleiset työt, rakennukset ja talot.

Korjaus ja kunnossapito.

Määrärahan *lumenkuljetukseen y. m. kaupungin taloista* on Rakennuskonttori 1910 vuoden menosääntöehdotukseen merkinnyt samaksi määräksi kuin viimeksi kuluneena vuonna, nimittäin 6,000 markkaksi, eikä tämä määräraha, todellisista kustannuksista päättäen, missään tapauksessa liene liian korkeaksi arvioitu.

Varahöyrykattilain hankkimisesta sekä tavallisten vuosikorjausten toimittamisesta *Katajanokan Tulli- ja Pakkahuoneessa* arvioidut kustannukset, 12,200 markkaa, on ehdotukseen merkitty täksi verraten suureksi määräksi ja käsittävät pääasiallisesti seuraavat työt: Rahatoimikamarin päätöksen johdosta huhtikuun 16 päivältä 1908 merkitsi Rakennuskonttori kuluvaa vuotta varten laatimaansa kulunkiarvioehdotukseen 6,000 markkaa varahöyrykattilain hankkimiseksi edellä mainittuun rakennukseen, mutta kulunkiarviota käsiteltäessä varoja ei myönnetty näihin töihin. Kun kuitenkin höyrykattilain hankkiminen vastaisuudessa käynee välttämättömäksi, on Konttori jälleen tätä varten ehdotukseensa merkinnyt 6,200 markkaa. Muut kustannukset käsittävät pääasiallisesti lasikaton, vesikaton, kourujen y. m. korjauksen ja vuotuisen kunnossapidon 1,300 markkaa, sähköhissien vuotuisen kunnossapidon 500 markkaa sekä tavalliset sisäiset korjaustyöt, vaakain tarkistukset y. m. 4,200 markkaa. Nämät viimeksi mainitut työt ovat tarpeelliset sen suuren luonnollisen kulutuksen johdosta, jonka alaisina rakennuksen kaikki huoneistot ovat.

Korttelin n:o 181 uimahuoneissa on osa kansitusta ja käytävälankkuja sekä niskuksia ja portaita rappeutunut, jonka tähden Konttori on arvioinut kustannukset edellä mainitun rakennusryhmän kuntoonpanosta 3,600 markkaksi. Tämä määräraha käsittää myös tavanmukaisen vuosikorjauksen kustannukset.

Viimevuotisessa korjausehdotuksessa arvioitiin *Raatihuoneen* sisäisen korjauksen maksavan noin 5,000 markkaa, mutta tätä määrärahaa ei silloin myönnetty. Nyttemmin ovat kuitenkin sen suuren kulutuksen johdosta, minkä alaisena suuri osa Raatihuoneen huoneistoista luonnollisestikin on, nämä huoneistot siinä kunnossa, että ne välttämättä kaipaavat perinpohjaista sisäistä siistimistä, jota paitsi kaikki tulisijat kaipaavat tavallista vuosikorjausta. Niinikään on pari *tulisijaa* niin palanutta, että ne ehdottomasti täytyy purkaa ja sijaan tehdä uudet. Kustannukset edellä mainittujen huoneistojen

korjauksesta on sentähden ensi vuonna arvioitu 7,500 markaksi, jakautuen tämä määrä eri huoneistojen kesken seuraavasti: erinäiset ulkopuoliset korjaukset 300 mk., Rahatoimikamari 943 mk., Maistraatti 1,383 mk. 50 p., Kaupunginvaltuusto 693 mk. 30 p., Rahatoimikamari 126 mk. 50 p., Raastuvanoikeus 1,316 mk., Rakennuskonttori 1,115 mk., sekalaiset korjaukset sekä arvaamattomat työt 1,622 mk. 70 p.

Kansankirjastonkin huoneisto on sangen suuren kulutuksen alainen, jonka tähden sen korjaukseen, pääasiallisesti sisäisiin maalaus- ja linoleumitöihin sekä tulisijain ja calorifer-uunien korjaukseen on laskettu tarvittavan 3,550 markkaa.

Poliisilaitoksen käytettävänä olevissa Aleksanterinkadun 22:n ja 24:n huoneistoissa, joissa kaikissa on erinomaisen vilkas liikenne ja jotka sentähden kaipaavat alituista korjausta, on tarpeellisten korjausten kustannukset arvioitu 5,900 markaksi.

Niinikään ovat *Pengerkadun 5:ssä olevat poliisilaitoksen huoneistot* varsin suuren kulutuksen alaisina, jonka tähden näiden huoneistojen korjauskustannukset on arvioitu 4,350 markaksi. Mainittuun summaan on luettu pääasiallisesti tulisijain, lattiain, ikkunoitten, ovien, erään tulisijan muutoksen, ulkokaton tervaamisen y. m. sangen tärkeitten töitten kustannukset.

Ratakadun poliisitalossa olisi sementtilattiat verhottava linoleumimatolla, pihamaa osittain päällystettävä asfaltilla ja varustettava johtokuopilla kattokourujen kohdalta, laitettava suojuskatto pihanpuolisen ulko-oven yläpuolelle sekä öljyllä maalattava erinäiset klosetit ja kylpyhuoneet. Tästä aiheutuvat kustannukset arvioidaan 5,000 markaksi.

Etsivän osaston vankilarakennus on sisältä erittäin kurjassa kunnossa, maalaamattomat seinät on töhritty kaikenlaisella lialla ja kopit ovat kokonaan vailla ilmanvaihtolaitteita. Ikkunat tosin ovat avattavia, mutta niistä ei pilaantunut ilma imeydy ulos. Hyvin perusteltuja muistutuksia tässä kohden onkin tehty, jonka tähden Konttori on poliisimestarin, översti Bergin pyynnöstä valmistanut ehdotuksen edellämainitun rakennuksen kuntoonpanemiseksi. Kustannukset tästä nousevat kaikkiaan 4,750 markkaan.

Eteläisessä ja *Pohjoisessa palotornissa* sekä *paloasemilla* toimitettavat korjaustyöt, pääasiallisesti sisäiset ja luonnollisesta kulutuksesta johtuneet, on arvioitu maksavan 4,700 ja 800 markkaa sekä Kampin asemalla toimitettavat 450 markkaa ja Kallion asemalla toimitettavat 350 markkaa.

Marian sairaalan vuosikorjauksesta on arvioitu olevan kustannuksia 16,700 markkaa, josta määrästä 3,610 markkaa tulee kulkutautiosaston, 2,646 markkaa sisätautien osaston, 2,133 markkaa kirurgisen osaston sekä 3,873 kaikkien talous- ja hallintorakennusten, 1,789 markkaa tuberkuloosiosaston sekä 2,649 markkaa korkeapainehöyrykattilain, johtojen y. m. vuotuisen kunnossapidon osalle.

Marian sairaalan johtajan, tohtori J. Hagelstamin ja ylihoitajattaren, neiti Koreneffin uudistettujen vaatimusten johdosta merkitään W. C:n hankkimiseksi Marian sairaalan sekä tuberkuloosi- että punaiseen kivipaviljonkiin 8,500 markkaa.

Kasarmintorin kauppahalli on sekä ulkoa että sisältä erittäin kurjassa kunnossa. Sen johdosta että rakennuksen vesikatto viime vuonna pahasti vuosi, on rappaus murentunut ja maalaus kokonaan pilaantunut, jonka tähden hallin perinpohjainen korjaus

sekä osittainen uudestirappaus ja maalaus sisä- ja ulkopuolelta on merkitty toimitettavaksi 6,450 markan kustannuksilla.

Makasiininrannan tavaravajoissa on vanhojen, pahoin kuluneitten lattialankkujen sijaan viime vuosina vähitellen pantu sementtilattiat, jommoiset jo onkin osastoissa n:o 1, 4 ja 5. Tämän työn jatkamiseksi osastossa n:o 2 on ehdotettu 3,240 markkaa. Muut tässä 6,450 markkaan nousevassa ehdotuksessa olevat kustannukset ovat pääasiallisesti vuosittain uudistuvia töitä, niinkuin tavaraosaston tulisijan korjaus ja erinäiset työntöovien, vaakain y. m. tarkistukset sekä kahden sähköhissin vuotuinen kunnossapito 500 markkaa.

Länsirannan ent. Tulli- ja *Pakkahuoneen* erinäisiä sisäisiä korjauksia varten oli jo viime vuoden korjausehdotuksessa arvioitu suurempi summa kuin myönnettiin, jonka tähden erinäisiä sisätöitä, kuten suuren pihan uudestikiveämistä, ei ole voitu kuluvana vuonna toimittaa. Jotta edellä mainitut tarpeelliset työt vihdoin voitaisiin suorittaa, on Konttori tätä varten ehdotukseensa merkinnyt 4,000 markkaa.

Erinäisten muiden kaupungille kuuluvain rakennusten ja talojen korjauskustannukset on, samoinkuin viime vuoden ehdotuksessa, arvioitu 43,495 markaksi, johon summaan m. m. sisältyvät erinäiset *Kaivopuiston Kylpylaitoksen rakennusten* korjaukset 2,650 mk., *Rantatorin kauppahallin* korjaukset 2,550, *Katajanokan tavaravajain* samoin 2,150 mk. Edellä mainitut summat käsittävät pääasiallisimmin Kaivopuiston Kylpylaitoksen katon ja tulisijain korjauksen, kahdet uudet portaat sekä pesutuparakennuksen ulkopuolisen korjauksen ja maalauksen, Rantatorin kauppahallin katon, kourujen laskukuoppain, asfalttilattian erinäiset korjaukset, kaasuvalaistuksen laittamisen eteisiin y. m. pienempiä töitä, sekä Katajanokan tavaravajoissa katon, kourujen, työntöovien erinäisiä korjauksia, vaakain tarkistuksia y. m.

Uutisrakennukset.

Tehtaankadun kansakoulutaloa ei vielä, vaikka on jo pari vuotta käytetty tarkoitukseensa, ole lopullisesti maalattu, jonka tähden puheena olevaa työtä varten on pääasiallisesti alkuperäisen ehdotuksen mukaisesti merkitty 18,850 markkaa.

Rahatoimikamarin syyskuun 9 päivänä kuluvana vuonna tekemän päätöksen mukaisesti on *Hakaniemen torille* rakennettavaa *uutta kauppahallia* varten vuodeksi 1910 merkitty 150,000 markkaa.

Rahatoimikamarin syyskuun 17 päivänä 1908 antamaa tehtävää täyttääkseen on Rakennuskonttori kirjeessään n:o 192 lokakuun 4 päivältä samaa vuotta lähettänyt 4,000 markkaan päättyvän kustannusarvion vaunuvaa'an asettamiseksi Läntisen Viertotien varrelle. Rahatoimikamarin toukokuun 13 päivänä 1909 tekemän päätöksen mukaisesti merkitään edellä mainitun kustannusarvion nojalla puheena olevaa tarkoitusta varten 4,000 markkaa.

Kaupunginvaltuuston toukokuun 19 päivänä 1909 tekemän päätöksen mukaisesti on merkitty 8,000 markan lisämääräraha *Marian sairaalan talousrakennuksen muutosrakennusta varten* sekä 30,000 markkaa *Uuden keittiönsisustuksen hankkimista, erinäisten koneitten korjausta* ja *uusien pesukoneitten ostoa varten* edellä mainittuun rakennukseen.

Rahatoimikamarin määräyksen johdosta merkitään *Kallion uutta Kansankirjastotaloa* varten 100,000 markkaa.

Kun se rakennus, johon *Vanhankaupungin poliisiasema* nykyjään on sijoitettuna, on aivan rappiotilassa sekä sitä paitsi on aijottujen uusien Vesijohtokonttorin työväenasuntojen tiellä, merkittiin 1909 vuoden kulunkiarvioehdotukseen tätä tarkoitusta varten 6,500 markkaa. Sittemmin kuitenkin Poliisivaliokunta ehdotti rakennettavaksi lujan rakennuksen osittain kivestä (vangittujen säilytyshuoneet), jonka tähden yllämainittua rakennusta varten on lisäksi merkitty 6,000 markkaa.

Jo viime vuonna tehtiin kulunkiarviota käsiteltäessä suullinen esitys että 1909 vuoden määräraha *Toukolan uutta kansakoulutaloa* varten merkittäisiin 45,000 markaksi 35,000 markan sijasta, joka jälkimäinen summa oli aikaisemmin aivan likimääräisesti ilmoitettu paljon ennen, kuin rakennuksen piirustukset olivat nähtävinä. Tähän ehdotukseen ei kuitenkaan silloin myönnytty, syystä että koulutalon rakennustyöt paraikaa olivat tekeillä. Kun rakennuksen todelliset kustannukset ovat nousseet paljon suuremmiksi kuin alkujaan oli aijottu, osaksi perustustöiden, osaksi myös rakennuksen erillisen aseman johdosta, on Konttori menoarvioehdotukseensa tätä varten merkinnyt 10,300 markan lisämäärärahan.

Edellä mainittu koulutontti on vailla aitausta ja piha on paikotellen sangen epätasainen ja kivinen. Pienen, mitä yksinkertaisimman *makin* rakentamista sekä *yksinkertaisen aitauksen* teettämistä varten koulutontin ympärille ynnä koulutontin tarpeellista *tasoitusta* varten on arvioitu tarvittavan 5,350 markkaa.

Yleinen makki on viime aikoina näyttäytynyt sangen tarpeelliseksi *Hesperian puistossa* siellä pidettyjen kansanjuhlain johdosta. Sellaisen laitoksen rakentamiseksi sinne on merkitty 8,500 markkaa.

Alkuperäisiin piirustuksiin ei ollut merkitty *pesutupaa Ratakadun poliisitaloa varten.* Kun talossa paitsi itse poliisiasemaa on erinäisiä asuinhuoneuksia, on sellaisen tuvan laittaminen osottautunut välttämättömäksi. Kellarikerroksessa, jossa m. m. on vangittujen säilytyshuoneet, ei ollut huoneita käytettävissä tähän tarkoitukseen, jonka tähden Konttori, siinä toivossa että rakennusta varten osotettu määräraha myös riittäisi pienen, mitä yksinkertaisimman pesutuvan laittamiseen, on rakennuttanut sellaisen. Sittenkun nyttemmin poliisitalon ynnä ulkohuoneitten ja edellä mainitun pesutuvan rakennustyöt on loppuun suoritettu, on kuitenkin osottautunut, ettei määräraha täysin riittänyt todellisiin kustannuksiin, jonka tähden Konttori on myötäliitetyn kustannusarvion mukaisesti tätä varten merkinnyt 4,250 markkaa.

Siltasaaren ja Katajanokan pohjoisrannoissa olevat yleiset pienet makit ovat niin huonossa kunnossa, ettei niitä enää kannata korjata. Alkujaan on nämä makit

rakennettu väliaikaisiksi täyttääkseen tehtävänsä ainoastaan niin kauan, kun laiturin ja kadun tasoitustöitä siellä tehtiin. Nämä suojat ovat kuitenkin pysytetyt vuosi toisensa jälkeen ja niiden tarve on kiistämätön. Edellä mainituilla paikoilla olevain tilapäisten makkien purkamista ja uusien, mitä yksinkertaisimpien sijaan laittamista varten on merkitty 4,000 markkaa.

Karl Hård af Segerstad.

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorin tulo- ja menoarvioehdotus vuodeksi 1910.

Rakennuskonttori.

1 Kaupungininsinööri	10,000: —		
korotusta 10 vuoden palveluksesta	2,000: —		
mieskohtaista lisäystä	2,000: —		
matkarahoja	600: —	14,600: —	
1 Työpäällikkö	8,000: —		
korotusta 10 vuoden palveluksesta	1,600: —		
matkarahoja	500: —	10,100: —	
1 Kaupunginarkkitehti		10,000: —	
1 Geodeetti	3,000: —		
korotusta 10 vuoden palveluksesta	600: —		
matkarahoja	100: —	3,700: —	
1 Kirjanpitäjä	4,000: —		
korotusta 10 vuoden palveluksesta	800: —	4,800: —	
1 Kaupunginrakennusmestari	4,000: —		
korotusta 10 vuoden palveluksesta	800: —	4,800: —	
1 Varastonhoitaja	3,000: —		
mieskohtaista lisäystä	600: —	3,600: —	
1 Vanhempi metsänvartija, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	1,200: —		
mieskohtaista lisäystä	260: —		
korotusta 10 vuoden palveluksesta	240: —	1,700: —	
1 Nuorempi metsänvartija, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	1,000: —		
korotusta 10 vuoden palveluksesta	200: —	1,200: —	
Ylimääräiset insinööri- ja piirustaja-apulaiset, arviolta		11,000: —	
Ylimär. arkkitehtiapulaiset, arviolta		5,000: —	
Metsävartija-apulaiset ja metsänviljelys, arviolta		2,000: —	
Tarveaineet ja apurien päivätyöt mittauksissa, arviolta		10,000: —	
Tarverahoja, arviolta		2,500: —	85,000: —
	Yhteensä Smk.	— —	85,000: —

XIII. Yleiset työt.

1 Rakennukset ja talot.

Korjaus ja kunnossapito.

Lumenkuljetus y. m. kaup. taloista	6,000: —	
Katajanokan Tulli- ja Pakkahuoneen vara-höyrykattilat y. m. korjaus	12,200: —	
Korttelissa N:o 181 olevain uimahuoneiden uusi kansitus ja erinäiset korjaukset .	3,600: —	
Raatihuoneryhmän erinäiset sisäiset korjaustyöt	7,500: —	
Kansankirjaston s:n s:n	3,550: —	
Aleksanterinkadun 22:ssa ja 24:ssä poliisilaitoksen käytettävänä olevain huoneistojen erinäiset sisäiset korjaustyöt	5,900: —	
Pengerkadun 5:ssä s:n s:n	4,350: —	
Ratakadun 10:ssä s:n s:n erinäiset korjaus- ja linoleumityöt	5,000: —	
Etsivän osaston vankilan tuuletuslaitokset sekä maalaustyö	4,750: —	
Eteläisen ja Pohjoisen palotornin sekä paloasemain erinäiset korjaustyöt . . .	6,300: —	
Marian sairaalan erinäiset korjaustyöt . . .	16,700: —	
W. C:n asettaminen erinäisiin Marian sairaalan vanhempiin rakennuksiin . . .	8,500: —	
Kasarmintorin kauppahallin sisä- ja ulkopuolinen korjaus (levytyöt, rappaus ja maalaus)	6,750: —	
Makasiininrannan tavaravajain korjaustyöt ja osittain uudet sementtilattiat. . . .	6,450: —	
Länsirannan ent. Tulli- ja Pakkahuoneen erinäiset korjaustyöt	4,000: —	
Sekalaiset korjaustyöt	43,495: —	145,045: —
Siirros	— —	145,045: —

Siirros	— —	145,045: —	

Uutisrakennukset.

Tehtaankadun Kansakoulun maalaus . . .	18,850: —		
Hakaniemen torin uusi kauppahalli	150,000: —		
L. Viertotien vierelle hankittava vaunuvaaka	4,000: —		
Marian sairaalan Talousrakennuksen muutostyöt	8,000: —		
Uusi keittiönsisustus, uudet pesukoneet y. m. edellä mainittuun rakennukseen . .	30,000: —		
Kallion uusi kansankirjasto	100,000: —		
Vanhankaupungin uusi poliisivartiotupa . .	6,000: —		
Toukolan uusi kansakoulutalo, lisämääräraha	10,300: —		
S:n ulkohuoneet, tasoitus ja aitaus	5,350: —		
Uusi yleinen makki Hesperian puistoon . .	8,500: —		
Pesutupa Ratakadun tontille N:o 10 (poliisitalo)	4,250: —		
Uudet pienet makit Siltavuoren ja Katajanokan pohjoislaitureille	4,000: —	349,250: —	494,295: —

2 Kadut ja yleiset paikat.

Korjaus ja kunnossapito.

Saunakadun pohjoisen kolmanneksen kiveäminen I:laat. tellikkakivillä asfalttiin	45,000: —		
Kaupungille kuuluvan Albertinkadun ja Hietalahdenrannan välisen Bulevardikadun osan s:n	20,200: —		
Simoninkadun ja L. Viertotien välisen L. Henrikinkadun osan s:n	46,000: —		
Kauppatorin länsiosassa olevain kahden ketokivillä päällystetyn kolmion s:n . .	15,800: —		
Tarkastuspaviljongin ja Makasiininrannan välisen Etelärannan osan s:n . . .	32,500: —		
Viistoon Senaatintorin poikki kulkevain 9 metriä leveiden ajoteiden sekä Unioninja Nikolainkadun rajoittamain, kau-			
Siirros	159,500: —	— —	494,295: —

Siirros	159,500: —	— —	494,295: —
pungille kuuluvain Senaatintorin osain kiveäminen paraslaat. tellikkakivillä asfalttiin	62,000: —		
Rantatorin Kauppahallia ymröivien jalkakäytävien uudestaan päällystäminen . .	4,000: —		
P. Esplanaadikadun viereisen tasokivisen jalkakäytävän korjaus ja uudestaan päällystäminen Runebergin- ja Teatteriesplanaadin kohdalta	7,500: —		
Rautatientorin pohjoisosan korotus ja uudestaan päällystäminen ketokivillä . .	35,000: —		
Kaupungille kuuluvan Hietalahden etelärannan osan uudestaan päällystäminen ketokivillä	4,800: —		
Erinäisten kaupungille kuuluvilla katuosilla olevain kaiteiden uudestaan rakentaminen ja korjaus	10,700: —		
Erinäisiä korjauksia	15,000: —		
I. Viertotien levittäminen täyteen määräänsä niillä kohdin, mihin uutisrakennuksia jo on tehty tai vastedes tehdään . .	15,000: —	313,500: —	
Uutistyöt.			
Jalkakäytävän laittaminen kaupungin osaan Laivastokadun pohjoispengertä sekä tämän osan viertäminen	10,850: —		
Kaupungille kuuluvan L. Satamakadun osan tasoitus ja viertäminen	5,400: —		
Kaupungille kuuluvan Tehtaan- ja Merikadun välisen Laivurinkadun osan kiveäminen ketokivillä	12,700: —		
Jalkakäytävän tekeminen Tehtaankadulle tämän kadun ja Kapteeninkadun kulmauksessa olevan puistikon vierelle .	1,000: —		
Kaupungille kuuluvain 4 linjan osain viertäminen tontin N:o 5 viereltä korttelissa N:o 318 sekä pitkin koko korttelia N:o 319 ja Kirkkoaluetta . . .	9,300: —		
Siirros	39,250: —	313,500: —	494,295: —

Siirros	39,250: —	313,500: —	494,295: —
Kaupungille kuuluvain 1 ja 2 linjan välisten sekä korttelin N:o 315 tontin N:o 27 viereisten Castréninkadun osain viertäminen	5,200: —		
Sörnäisten Rantatien kiveäminen ketokivillä Lintulahden- ja Vilhonvuorenkadun väliltä	19,500: —		
10 metrin levyisen ajotien kiveäminen toisluokkaisilla tellikkakivillä Rahapajanrannan itäosan ulkolaitaa pitkin . .	40,800: —		
Rahapajanrannan kahden ulommaisen rautatieraiteen pitentäminen itäänpäin sekä uuden yhdysraiteen laskeminen ensinmainittujen ja pääradan välille Katajanokalla	18,800: —		
Kaarlenkadun tasoitus 5 linjan ja Helsinginkadun väliltä	89,000: —		
Työpajankadun tasoitus Painimokadun ja Kuritushuoneen alueen väliltä . .	22,000: —		
Pääskynkadun samoin Sturenkadulta korttelin N:o 367 osotenumeroon 8. . .	9,000: —		
Fredriksberginkadun s:n I. Viertotien ja Pengerkadun väliltä	62,000: —		
5 linjan samoin I. Viertotien ja Porthaninkadun väliltä	75,000: —		
Viipurinkadun samoin Porvoon- ja Kotkankadun väliltä	36,700: —		
Porvoonkadun lounaispuolen tasoitus Kristiinan ja Viipurinkadun väliltä . . .	7,500: —		
I. Papinkadun samoin 5 linjan ja Castréninkadun väliltä	21,000: —		
Castréninkadun samoin L. Papinkadun ja Kaarlenkadun väliltä	10,600: —		
Franzéninkadun samoin Flemingin- ja Kaarlenkadun väliltä	13,500: —		
Agricolankadun samoin Kaarlen- ja Porthaninkadun väliltä	22,200: —		
Porthaninkadun samoin 5 linjan ja Agricolankadun väliltä	38,000: —		
Siirros	530,050: —	313,500: —	494,295: —

Siirros	530,050: —	313,500: —	494,295: —
Inarintien, Ouluntien, Suvannontien itäosan, Ätsärintien, Keiteleentien länsiosan, Lohjantien, Vallilantien eteläpuolisen Suvannontien sekä Suvannontien länsipuolisen Päijänteentien viertäminen	38,000: —		
Auroranka dun samoin Museo- ja Arkadiankadun väliltä	68,600: —		
Nervanderinkadun samoin Ainon- ja Tunturilaaksonkadun väliltä	62,300: —		
Tölönkadun samoin Auroran- ja Dagmarinkadun väliltä	5,500: —		
Runeberginkadun samoin Tunturilaakson- ja Hesperiankadun väliltä	51,400: —		
Cygnæuksenkadun samoin Töölön- ja Nervanderinkadun väliltä	21,700: —		
Museokadun s:n L. Viertotien ja Auroranka dun väliltä	17,300: —		
Museokadun s:n Töölön- ja Runeberginkadun väliltä	58,000: —		
Topeliuksenkadun s:n Kammion- ja Meilahdenkadun väliltä	25,200: —		
Meilahdenkadun samoin Töölön- ja Topeliuksenkadun väliltä	11,800: —		
Floorantien samoin korttelin N:o 525 viereltä	8,400: —		
Toivonkadun samoin L. Viertotien ja Floorantien väliltä	6,100: —		
L. Viertotien samoin korttelin N:o 525 viereltä	13,500: —		
L. Viertotien samoin korttelin N:o 446 viereltä	15,000: —		
Sallinkadun samoin L. Viertotien ja Floorantien väliltä	19,400: —		
Arkadiankadun samoin L. Henrikinkadun ja E. Rautatienkadun väliltä	10,700: —		
Rehbinderintien samoin Perämiehenkadun ja Armfeltintien väliltä	12,000: —		
Edelfeltintien samoin Rehbinderin- ja Armfeltintien väliltä	7,500: —		
Siirros	982,450: —	313,500: —	494,295: —

Siirros	982,450: —	313,500: —	494,295: —
Ehrensvärdintien tasoitus Tehtaankadun ja Rehbinderintien väliltä	2,000: —		
Hornintien samoin Rehbinderintien ja Tehtaankadun väliltä	1,900: —		
Unioninkadun ja Siltavuorenpengermän välisen tien samoin	12,000: —	998,350: —	1,311,850: —

3 Kanavat ja viemärit.

Korjaus ja kunnossapito.

Erinäisiä korjauksia	29,000: —	
Täydennystöitä	5,000: —	34,000: —

Uutistyöt.

Katkaiseva kanava pitkin Pohjoisrantaa korttelin N:o 8 tontilta N:o 2 Elisabetinkadulle, päättyen Uudenmaan pataljoonan kasarmin luo	18,400: —		
Viemärikanava Kaarlenkadun alle korttelin N:o 327 tontilta N:o 2 V linjalle ja saman korttelin tontilta N:o 4 Helsinginkadun alaiseen kanavaan . .	18,000: —		
S:n Työpajankadun alle korttelin N:o 282 tontilta N:o 1 Tynnyrintekijänkadun alaiseen kanavaan	3,700: —		
S:n V linjan alle Porthaninkadulta I. Viertotien alaiseen kanavaan	13,300: —		
S:n Viipurinkadun alle korttelin N:o 373 tontilta N:o 14 Kotkankadun alaiseen kanavaan.	9,600: —		
S:n Castréninkadun alle I. Papinkadulta Kaarlenkadun alaiseen kanavaan . .	6,200: —		
S:n Agricolankadun alle korttelin N:o 335 tontilta N:o 7 Fleminginkadun alaiseen kanavaan.	3,100: —		
Siirros	72,300: —	34,000: —	1,806,145: —

Siirros	72,300: —	34,000: —	1,806,145: —
Viemärikanava Porthaninkadun alle Agricolankadulta V linjan alaiseen kanavaan	7,000: —		
S:n Inarintien, Ouluntien, Suvannontien itäpuolen, Ätsärintien, Keiteleentien länsipuolen, Lohjantien, Vallilantien eteläpuolisen Suvannontien sekä Suvannontien länsipuolisen Päijänteentien alle	27,000: —		
S:n Aurorankadun alle tontilta N:o 12 Museokadun alaiseen kanavaan sekä Freesenkadulta Arkadiankadun kanavaan	8,800: —		
S:n Nervanderinkadun alle korttelin N:o 404 tontilta N:o 6 Ainonkadulle sekä edellä mainitun kadun korttelin N:o 407 tontin N:o 5 ja korttelin N:o 425 tontin N:o 12 välille	11,900: —		
S:n Runeberginkadun alle Tunturilaakson- ja Apollonkadun välille	9,400: —		
S:n Runeberginkadun alle korttelin N:o 475 osotenumerosta N:o 44 Dunckerinkadulle	8,700: —		
S:n Cygnæuksenkadun alle korttelin N:o 435 tontilta N:o 12 Museokadun alaiseen kanavaan.	3,100: —		
S:n Museokadun alle Aurorankadulta L. Viertotien alaiseen kanavaan	6,500: —		
S:n Museokadun alle Minervankadulta Töölönkadun alaiseen kanavaan sekä Ahlqvistinkadulta Runeberginkadulle .	14,600: —		
S:n Topeliuksenkadun alle Kammion- ja Humalistokadun välille.	14,500: —		
S:n Floorantien alle Sallin- ja Toivonkadun välille	9,300: —		
S:n Sallinkadun alle L. Viertotieltä Floorantien alaiseen kanavaan.	3,000: —		
S:n Arkadiankadun alle E. Rautatienkadulta L. Henrikinkadun alaiseen kanavaan	4,600: —		
Siirros	200,700: —	34,000: —	1,806,145: —

Siirros	200,700: —	34,000: —	1,806,145: —
Viemärikanava Rehbinderintien alle osotenumerosta 23 Hernesaarenkadun alaiseen kanavaan sekä osotenumerosta 15 Armfeltintien alaiseen kanavaan .	7,200: —		
S:n Edelfeltintien alle osotenumerosta 7 Armfeltintien alaiseen kanavaan sekä osotenumerosta 13 Hornintien alaiseen kanavaan	5,700: —		
S:n Hornintien alle Rehbinderintieltä Tehtaankadun alaiseen kanavaan . . .	5,300: —		
S:n Siltavuorenpengermän alle Kaisaniemen puistossa olevaan kanavaan	8,400: —		
S:n Nimrodinkadun alle korttelin N:o 513 tontilta N:o 6 L. Viertotien alaiseen kanavaan.	4,700: —		
Kanavan jatkaminen Hautausmaan viereisen täytteen läpi	3,000: —		
Viemärikanava Hagan ja Bråvallan alueiden halki Humallahteen	5,600: —	240,600: —	274,600: —

4. Tiet.

Korjaus ja kunnossapito.

Erinäisiä korjauksia	10,000: —		
Sörnäisten niemekkeelle vievän tien vierroksen korjaus	4,800: —	14,800: —	14,800: —

5. Viertotiet.

Korjaus ja kunnossapito.

Erinäisiä korjauksia	— —	— —	15,000: —
Siirros	— —	— —	2,110,545: —

Siirros	— —	— —	2,110,545: —

6. Satamat.

Korjaus ja kunnossapito.

Erinäisiä korjauksia	25,000: —		
Alasmenosillat jäille ynnä laiturien ja jäärailojen kaiteet	5,000: —		
Satamain ruoppaus	20,000: —		
Mutavarastopaikan järjestäminen Sörnäisten niemekkeen itärannalle	10,000: —		
Katajanokan pohjoisrannan väliaikaisten siltain korjaus	3,500: —		
Pohjoissataman **T**-laiturin keskiosan korjaus	6,700: —		
Taivallahdessa olevan Vaivaistalon laiturin s:n	1,800: —		
Keittohuoneenlaiturin ja eteläisen laiturinhaarakkeen s:n	3,200: —		
Makasiininrannan kiveyksen y. m. korjaus	1,650: —		
Siltasaarenrannan väliaikaisten siltain korjaus	3,400: —		
Neitsytpolun päässä olevan purkaussillan korjaus	2,000: —		
Kahden Sörnäisten satamassa olevan tihtaalin korjaus	1,750: —	84,000: —	

Uutistyöt.

Laiturireunustuksen teettäminen Hietalahden kääntösillasta 150 metrin pituudelta pohjoiseen pitkin Ruoholahden rantaa	180,000: —		
Hakaniemenrannan pohjoisosa, jälellä oleva osa rakennusta varten arvioitua rahamäärää	54,000: —		
Humallahden purkaussillan laajennus	6,100: —		
Pesuhuoneen kytkeminen Humalkarille sekä käytäväsillan rakentaminen tämän ja Humallahden rannan välille	4,700: —	244,800: —	328,800: —
Siirros	— —	— —	2,439,345: —

Siirros	— —	— —	2,439,345: —

8. Puhtaanapitolaitos.

Korjaus ja kunnossapito.

Kaatopaikkojen ja siltojen kunnossapito . .	5,000: —		
Vartijain palkkaus	7,000: —		
Makkien ja käymäläin puhtaanapito . . .	15,000: —		
Samojen korjaus	2,000: —		
Kaupungin yleisten paikkojen ja katuosien puhtaanapito	105,000: —		
Kaupungin keskuksessa olevien katujen kasteleminen.	10,000: —		
Viertoteiden puhtaanapito	35,000: —		
Kaivopuiston s:n	1,000: —		
Teiden s:n	16,000: —		
Venesatamien s:n	700: —		
Jäiden s:n	1,500: —	198,200: —	198,200: —

9. Yleinen makkien puhtaanapito.

Palkkauksia, miehistö ja ajomiehet	117,500: —		
Ruoka 10 hevoselle	7,600: —		
Erinäisiä maksuja desinfisiomisaineista, työaseista y. m.	7,800: —		
Ajokalujen, rikkalaatikkojen, levysankojen ja kansien korjaus	12,080: —		
Rautatierahteja	20,000: —		
Ostettava:			
200 panosta kannellisia makkiämpäreitä, 200 galvanoidusta levystä tehtyä rikkalaatikkoa.	15,450: —		
10 kpl. rikankuletusrattaita.	3,250: —	183,680: —	183,680: —

10. Työkalut.

Erinäisiä ostoksia ja korjauksia	7,000: —		
4 uutta kadunkasteluvaunua	6,000: —	13,000: —	13,000: —
Siirros	— —	— —	2,834,225: —

Siirros	— —	— —	2,834,225: —

11. Sekalaista.

Hengenpelastuskalujen, halkomittojen y. m. kunnossapito	4,000: —		
Pesutupien ja pesulaiturien hoito ja korjaus	10,000: —		
T-laiturin molempain sekä Katajanokan pesuhuoneen korjaus	3,600: —	17,600: —	17,600: —
Yhteensä Smk.	— —	— —	2,851,825: —

XV. Sekalaisia menoja.

Henrik Borgströmin puisto Turvikissä.

Sekalaisia palkkoja	1,400: —		
Päärakennuksen ulkopuolinen korjaus ja maalaus	1,200: —		
4 pienenlaista makkia kansanpuiston alueelle	600: —		
Muiden rakennusten erinäiset korjaukset . .	1,400: —		
Kahden höyrylaivalaiturin korjaus ja tervaus	300: —	4,900: —	4,900: —
Yhteensä Smk.	— —	— —	4,900: —

Tuloja.

Yleinen makkien puhtaanapito.

Talonomistajain maksuja	110,000: —		
Kansakoulujen s:n	8,000: —		
Tuloja myydystä lannasta	20,000: —	138,000: —	138,000: —
Yhteensä Smk.	— —	— —	138,000: —

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorissa lokakuun 7 päivänä 1909.

G. Idström.

HELSINGIN KAUPUNGIN

PUUTARHALAUTAKUNTA.

Lokok. 1 p:nä 1909. *Rahatoimikamarille.*

N:o 26.

Kaupunginpuutarhurin annettua kulunkiarvioehdotuksensa Helsingin kaupungin istutuksia varten ensintulevaksi vuodeksi 1910 saa Puutarhalautakunta sille voimassa olevan johtosäännön 11 §:n määräyksen mukaisesti lähettää kaupunginpuutarhurin edellämainitun esityksen nojalla valmistamansa ehdotuksen mainitun vuoden menosäännöksi; ja pyytää Lautakunta samalla ehdotukseen merkittyjen määrärahaeräin perustelemiseksi viitata kaupunginpuutarhurin esittämiin syihin sekä niiden täydentämiseksi vielä lausua seuraavaa:

Puutarhalautakunnan vuosirahansääntö.

Puutarhalautakuntaan kohdistuvien menojen joukossa on kaupunginpuutarhurin palkka merkitty edelleen kaikkiaan 6,000 markaksi. Kun Puutarhalautakunta on aikonut ensintulevan vuoden alusta toimeenpanna sellaisen muutoksen Lautakunnalle kuuluvain asiain käsittelytavassa, että Lautakunnan sihteeri ne valmistelee ennen esittelyä, on Lautakunta katsonut pitävänsä ehdottaa, että sihteerin palkka vastedes korotettaisiin 1,200 markaksi vuodessa, jota määrää viime vuosina tuntuvasti lisääntyneihin tehtäviin nähden ei voi pitää liian korkeana. Puutarhalautakunnan tarverahat, jotka ovat osottautuneet jonkun verran liian niukoiksi, lienee ensintulevaksi vuodeksi korotettava 300 markasta 400 markkaan.

Yhteensä Puutarhalautakunnalle Smk. 7,600: —.

Kaupungin istutusten kunnossapito.

Kaupunginvaltuuston kuluvaksi vuodeksi vahvistaman menosäännön mukaan on istutusten ja taimistojen voimassapitoa varten osotettu 80,000 markan määräraha. Kun kokemus on osottanut, ettei kaupungin istutuksia käy tällä rahamäärällä pitäminen tähänastisessa kunnossaan, huomautti Puutarhalautakunta kuluvan vuoden alussa, että oli välttämätöntä tuntuvasti rajoittaa puutarhahallinnon vastaista ohjelmaa. Kokouksessaan maaliskuun 16 päivänä Kaupunginvaltuusto, joka piti vähemmän jyrkkää toimenpidettä suotavana, päätti että edellä mainitun määrärahan saisi ylittää korkeintaan 12,000 markalla, sillä ehdolla kuitenkin että lisämäärärahan käyttämisessä noudatettaisiin mitä suurinta säästäväisyyttä. Kun istutusten kunnossapitokustannukset ovat epä-

suotuisten sääolojen vallitessa pyrkineet kohoamaan 100,000 markan vaiheille, mutta myönnettyjä rahamääriä, Kaupunginvaltuuston antaman ohjeen mukaan, ei missään tapauksessa saisi ylittää, on Puutarhalautakunta kuluvana vuonna järjestänyt kaupungin istutusten hoidon tuntuvasti yksinkertaisemmaksi ja halvemmaksi. Niinpä on kukkaislaitteita ollut ainoastaan Runebergin- ja Kappeliesplanaadissa, Aleksanterinpatsaan ympärillä sekä, entistä pienemmässä määrässä, Ullanvuorella ja Kaivopuistossa, jonka ohessa rajoituksia on toimeenpantu kävelyteiden ja nurmikoiden hoitoon nähden. On sentähden varmasti oletettavissa, että Kaupunginvaltuuston osottama määräraha ei tule tänä vuonna ylitettäväksi.

Kulunkiarviota koskevassa kirjelmässään on kaupunginpuutarhuri huomauttanut niitä epäkohtia, joita edellämainituista istutusten hoitoon nähden toimeenpannuista rajoituksista seuraa, sekä lausunut suotavaksi, että kukkia saisi ensi vuonna istuttaa yhtä paljon kuin edellisinä vuosina. Eritoten on kaupunginpuutarhuri katsonut tarpeelliseksi kukkaislaitteiden sijoittamista Katajanokan puistikkoon, Kaivopuiston eri osiin sekä Koulutorille. Tähän nähden on kaupunginpuutarhuri arvioinut nyt puheena olevan menoerän 103,000 markaksi, mikä vastaa kaupungin istutusten kunnossapidosta vuonna 1908 olleita todellisia kustannuksia.

Niin mielellään kuin Puutarhalautakunta olisikin tahtonut puoltaa istutusten saattamista aikaisempaan miellyttävään kuntoonsa, on Lautakunta kuitenkin, katsoen niihin suuriin vaatimuksiin, joita puutarhamenosääntö vuonna 1910 asettaa kaupungin rahastolle, ollut sitä mieltä, että yleistä kunnossapitomäärärahaa ei ole ensi vuonna mainittavasti korotettava yli sen, mitä kuluvana vuonna on osotettu, ja että siis yksinkertaisempaa kunnossapitojärjestelmää on pääasiallisesti vuonna 1910:kin noudatettava. Kun kuitenkin Puutarhalautakunnan mielestä kukkaisistutus on Koulutorilla välttämätön, on Lautakunta ehdottanut yleistä kunnossapitomäärärahaa korotettavaksi jonkun verran eli 95,000 markkaan (kuluvan vuoden 80,000 + 12,000 sijasta).

Puheena olevan määrärahan on Puutarhalautakunta arvioinut yksinomaan silmälläpitäen nykyjään olemassa olevain istutusten alaa ja laatua. Ensintulevana vuonna tulee kuitenkin lisäksi erinäisiä uusia kunnossapitokustannuksia, jotka yleisen kunnossapitomäärärahan lisäksi vaativat seuraavia määriä:

Eläintarhan urheilukentän järjestysmies.

Koska on odotettavissa, että Eläintarhan suuri urheilukenttä valmistuu vuonna 1910, on erityinen järjestysmies tarpeen ylläpitämään järjestystä ja valvomaan kentän käyttämistä varten vahvistettujen määräysten noudattamista. Sellaisen virkailijan palkkaamiseksi 6 kuukauden ajaksi 100 markalla kuukaudessa on Puutarhalautakunta kaupunginpuutarhurin ehdotuksesta merkinnyt 600 markan määrärahan.

Eläintarhan urheilukentän ja Punanotkon leikkikentän kunnossapito. Makkien puhtaanapito.

Mainitun urheilukentän (20,000 m² à 5 p.) sekä Punanotkon leikkikentän (14,500 m² à 10 p.) kunnossapitoa varten on Puutarhalautakunta merkinnyt määrärahoiksi 1,000 ja 450 markkaa. Niiden kahden makin puhtaanapito, jotka toisessa yhteydessä ehdotetaan rakennettaviksi Eläintarhaan, sekä niiden silmälläpito vaatisi kustannuksia 324 markkaa.

Kaupunginpuutarhassa olevain kahden asuinrakennuksen yhteensä 18 tulisijan lämmittämiseen tarvittaisiin vuoden kuluessa noin 12 syltä havupuun ja noin 20 syltä koivuhalkoja. Arvioituna hinnaksi 23 ja 25 markkaa syleltä tarvittaisiin tähän noin 800 markkaa, jonka menoerän Puutarhalautakunta on merkinnyt kulunkiarvioehdotukseensa. *Sen ohella Puutarhalautakunta saa pyytää, että Rahatoimikamari vastedes tehdessään välikirjaa halkojen hankinnasta kaupungin tarpeiksi ottaisi huomioon puheena olevain huoneistojen polttopuitten tarpeen.* **Kaupunginpuutarhan polttopuut ja valaistus.**

Kaupunginpuutarhan ulkovalaistusta sekä tallin ja kasvihuoneitten valaistusta varten on merkitty 150 markkaa.

Kun Henrikinpuistossa Antin- ja Vladimirinkadun välillä olevat puut ovat vioittuneet, sen johdosta että niiden juuria ympäröivä maa on tallattu, on kaupunginpuutarhuri ehdottanut puitten suojelemiseksi hankittavaksi rautaiset suojusristikot, samantapaiset joita käytetään Runeberginesplanaadissa. Viidentoista tällaisen suojelusristikon à 130 markkaa hankkimista varten on merkitty 1,950 markan määräraha. **Suojusristikkoja Henrikinpuistoon.**

Vanhempien nurmikkojen uudistusta, aitausten kunnossapitoa ja kaupungin istutuksiin tarvittavan mullan valmistusta varten on kaupunginpuutarhurin ehdotuksen mukaisesti merkitty 3,000, 3,000 ja 3,500 markkaa. Eläintarhan n. s. talvipuutarhan kunnossapitokustannukset, jotka nyttemmin merkitään vakinaisina erinä menosääntöön, on ensi vuonna arvioitu 7,000 markaksi eli 1,000 markkaa suuremmiksi kuin kuluvan vuoden menosäännössä. Lisäkustannukset johtuvat siitä, että on välttämätöntä talvipuutarhaan hankkia siimestystarpeita ja isohko määrä koristekasveja. **Nurmikkojen uudistus, aitaukset, mullanvalmistus. Talvipuutarha.**

Kaupunginpuutarhan länsipuolitse kulkevan, myötäliitetyssä piirroksessa mustalla osotetun tien (1,050 m^2) viertämistä varten on merkitty 3,150 markan määräraha. Työkalujen ostoa ja korjausta varten on arvioitu 2,500 markan määräraha. **Eläintarhan erään tien korjaus. Työkalut.**

Kun kaupungin puutarhahallinnon huolena nyttemmin on Alpin tiluksella olevien istutusten kunnossapito, on tätä tarkoitusta varten merkitty 2,500 markan määräraha. **Alpin kunnossapito.**

Vihdoin on kaupungin puutarhassa tarpeen erinäisiä pienempiä korjaustöitä, jotka myötäliitetyn kustannusarvion mukaan vaatisivat 3,500 markan määrärahan. Nämä työt käsittävät lämmittäjäin asuntojen laudoituksen ja maalauksen, tallirakennuksen maalauksen, ojien laittamisen talvipuutarhan ympäri y. m. **Pienempiä korjaustöitä.**

Konstantininkadun pohjoispäähän laitettiin muutama vuosi takaperin pensaita ja monivuotisia kasveja käsittävä vaatimaton istutus. Paikan etäinen asema ja vesijohdon puute sen läheisyydessä on kuitenkin tuntuvasti vaikeuttanut tämän istutuksen silmälläpitoa ja hoitoa; ja yleisö, eritoten täällä oleskelevat lukuisat lapset, ovat istutuksia vahingoittaneet ja tallanneet, joten ne esiintyvät jotakuinkin ruokkoamattomassa kunnossa, mikä on aiheuttanut valituksia läheisten asukkaitten taholta. Kun paikalle ei käy vedättäminen niin paljon ruokamultaa, kuin voimakas kasvullisuus vaatisi ja kun, niinkuin sanottu, on osottautunut vaikeaksi pitää kunnossa kasveja, joita vahingoitetaan ja tallataan, on Puutarhalautakunta katsonut pitävänsä ehdottaa, että mainittu kadun pää vastedes sorattaisiin ja siihen istutettaisiin kaksi kaunista puuta, esim. lehmusta, joittèn istuttamista varten olisi poistettava 34 m^3 vuorta. Tästä työstä aiheu- **Konstantininkadun pohjoispäässä oleva istutus.**

tuisi kustannuksia arviolta 760 markkaa, minkä erän Puutarhalautakunta on merkinnyt ehdotukseensa.

Yhteensä korjauksia ja kunnossapitoa varten Smk. 129,184: —.

Kaupunginpuutarhan uudet kasvihuoneet.

Ne alkeelliset kasvihuonerakennukset, jotka puutarhahallinnolla on käytettävinä Tehtaankadun vanhassa varapuutarhassa, eivät nyttemmin riitä kaupungin istutusten tarpeisiin. Jotta voitaisiin välttää vaikeuksia ja ahdinkoa puutarhan hoidossa, lienee ensintulevana vuonna rakennettava uudet ja ajanmukaiset kasvihuonerakennukset, joka työ on lykätty vuodesta toiseen. Kustannukset kaupunginpuutarhan uusien kasvihuoneitten rakentamisesta sekä niihin kuuluvain tasoitus- ja pengerrystöitten suorittamisesta ynnä vesijohdon laittamisesta on Puutarhalautakunta aikaisemmin arvioinut 70,000 markan vaiheille. Kun tämä asia Lautakunnan mielestä kuitenkin kaipaa tarkempaa valmistelua ja seikkaperäisemmän kustannusarvion toimittamista, aikoo Lautakunta kohdakkoin Rahatoimikamarille antaa erityisen esityksen nyt puheena olevista töistä.

Lintuhuone.

Tämän yhteydessä tulee Rahatoimikamarin harkintaan esitettäväksi kysymys uuden rakennuksen teettämisestä kaupungin vesilintuja varten, jolla kysymyksellä on jonkun verran yhteyttä uusien kasvihuoneitten rakentamista koskevan kysymyksen kanssa ja joka kaipaa tarkempaa valmistelua kuin mitä kaupunginpuutarhuri on kulunkiarviokirjelmässään esittänyt.

Kaupunginpuutarhan aitaus.

Kaupunginpuutarhurin ehdotuksen mukaan aidattaisiin kaupunginpuutarha siten, että kasvihuoneitten pengerrystöissä louhituista kivistä osa käytettäisiin kivimuurin tekemiseen varapuutarhan pohjoisrajan aidaksi. Sellainen luja muuri olisi mainittavasti haittaamatta näköalaa puistosta, suojelisi pohjoistuulilta ja sopisi muurin eteläpuolelle teetettävien kasvihuoneitten takaseinäksi. Kaupunginpuutarhan länsi-, etelä- ja itärajalle sitä vastoin rakennettaisiin harva, siisti aitaus, jonka kustannukset on arvioitu 7,900 markaksi. — Puutarhalautakunta, jonka mielestä kaupunginpuutarhan aitaustyötä ei sovi enää toistaiseksi lykätä, on ottanut vastamainitun määrärahan kulunkiarvioehdotukseensa. Kysymyksen edellämainitun kivimuurin rakentamisesta ottaa Puutarhalautakunta uudelleen käsiteltäväksi uusien kasvihuoneitten rakentamista koskevan kysymyksen yhteydessä.

Raivaustyöt kaupunginpuutarhassa.

Kaupunginpuutarhan käytäväin tasoitukseen ja kivikkoisen maan muokkaukseen olisi ensi vuonna tarpeen 5,000 markan määräraha. Tämä määräraha tekisi mahdolliseksi niiden kasvien edelleen lisäämisen, jotka ovat välttämättömät kaupungin vastaisiin tarpeisiin.

Pengermä talvipuutarhan edustalle.

Ensintulevana vuonna teetettävien töiden joukkoon on kaupunginpuutarhuri myös ehdottanut otettavaksi pengermän laittamisen talvipuutarhan edustalle. Tämän työn voinee kuitenkin mainittavatta haitatta vielä lykätä muutaman vuoden. Kaupunginpuutarhan varustamiseksi vedellä on Lautakunta merkinnyt pääputkijohtoa varten 2,500 markan määrärahan Vesijohtokonttorilta saadun kustannusarvion perustuksella. Tämä

putkijohto, joka on laitettu Suomen Puutarhayhdistyksen toiminnan alkuaikoina, on liian pieni ja lienee kaupunginpuutarhurin tiedonannon mukaan osittain umpeen ruostunut, joten ei se voi tyydyttää nykyisiä laitoksia. Uutta vesijohtoa laskettaisiin ehdotuksen mukaan 130 metrin pituudelta ja se varustettaisiin 4 tuuman läpimittaisella putkella. **Kaupunginpuutarhan vesijohto.**

Kustannuksiin varapuutarhan muuttamisesta Eläintarhaan, joka muutto olisi toimitettava ensi kesänä, on merkitty 5,000 markan määräraha. Vanhassa varapuutarhassa säilytetyt pensaskasvit ja puuntaimet on ehdottomasti uudestaan istutettava jott'eivät tulisi aivan kelvottomiksi. Muutoksen lykkääminen vieläkin toistaiseksi olisi niinmuodoin suuresti vaikeuttava kaupungin istutusten korjausta. **Varapuutarhan muutto.**

Eläintarhan urheilukentän valmistustöiden loppuun saattamiseksi ja Lautakunnan aikaisemmin suunnitteleman, tähän liitettyyn asemapiirrokseen punaisella merkityn ajotien teettämiseksi Töölönlahdelta urheilukentän sivuitse Pasilaan on Puutarhalautakunta kulunkiarvioehdotukseensa merkinnyt 9,700 ja 32,800 markan määrärahat. Näiden eräin perustelemiseksi viitataan Puutarhalautakunnan Rahatoimikamarille antamaan kirjelmään viimeksi kuluneen syyskuun 29 päivältä N:o 22. **Eläintarhan urheilukenttä ja rautatienviereinen ajotie.**

Vaikkei Kaupunginvaltuusto ole periaatteessa vahvistanut jo aikoja sitten valmistettua *Eläintarhan järjestämissuunnitelmaa,* on Lautakunnan mielestä nyt aika vähitellen ryhtyä toimiin puiston kuntoonpanemiseksi. Puutarhalautakunta saa sentähden toistaa viimevuotisessa kulunkiarviokirjelmässään tekemänsä ehdotuksen, *että Eläintarha, jonka hoito tähän asti on ollut kaupungin metsänvartijain ja Rakennuskonttorin toimena, asetettaisiin Puutarhalautakunnan välittömän silmälläpidon alaiseksi,* joten puisto tulisi paremmin hoidetuksi ja silmälläpidetyksi kuin mitä tähän asti on ollut laita. Tällä edellytyksellä on Puutarhalautakunta kulunkiarvioehdotukseensa merkinnyt 3,000 markan määrärahan Eläintarhassa tehtäviä raivaustöitä varten. **Eläintarhan puiston silmälläpito.**

Paitsi vastamainittua rautatielinjan vierellä tehtävää uutistyötä on kaupunginpuutarhurin kulunkiarviokirjelmässä vielä ehdotus myötäliitettyyn asemapiirrokseen merkityn tien teettämisestä Alppilan puoleisesta rautatien ylimenokohdasta pitkin kaupunginpuutarhan pohjoisrajaa Savilan toimistoille ja päättyen Läntiseen Viertotiehen. Tämä tie olisi tärkeä Kallion ja eräiden Töölön kaupunginosain keskuusliikenteen välittäjänä sekä kaupunginpuutarhan ja Savilan taimiston yhdysväylänä. Tästä tiestä ehdotetaan vuonna 1910 teetettäväksi asemapiirrokseen punaisella merkitty osa, 3,500 m^2, ja on tästä arvioitu kustannus, 14,000 markkaa, merkitty kulunkiarvioehdotukseen. **Tie rautatien ylimenokohdalta Savilaan.**

Puutarhalautakunnan vähemmistö on ollut sitä mieltä, että ensi vuodeksi olisi kohtuullista pyytää määrärahaa ainoastaan kaupunginpuutarhan ja Savilan taimiston välistä tien osaa varten, joka käsittää noin puolet edellä ehdotetusta tiealasta, sekä että työ muutoin, se kun ei ole erittäin kiireellistä laatua, voitaisiin jättää johonkin seuraavaan vuoteen.

Eläintarhan makit ja vesiputki.

Kahden makin teettämiseksi Eläintarhaan on merkitty 5,000 markan määräraha ja vesiputken asettamiseksi sinne 750 markan määräraha. Niiden paikat on merkitty myötäliitettyyn asemapiirrokseen.

Savilan taimistot.

Savilan taimistojen kuntoonpanotöiden loppuunsaattamista varten on Lautakunta kaupunginpuutarhurin ehdotuksesta merkinnyt 2,500 markan määrärahan.

Tokantori, Punanotko, Kaivopuisto, Haapaniemi.

Kaupungin muissa osissa teetettävät uutistyöt on rahallisista syistä katsottu olevan rajoitettava mahdollisimman vähään ja ehdotetaan ainoastaan määrärahoja aikaisemmin päätettyjen ja alotettujen istutustöiden jatkamiseen, nimittäin: Tokantorin lopulliseen järjestämiseen 4,000 markkaa, Punanotkon tasoitustöiden jatkamiseen 10,000 markkaa, Kaivopuiston länsiosan tasoitustöiden valmistamiseen 5,000 sekä Haapaniemen istutusten ja urheilukentän lopulliseen kuntoonpanemiseen kaikkiaan 6,000 markkaa, ollen tästä määrästä puolet istutustöiden kustannuksia ja toinen puoli Rakennuskonttorin arvioimia kustannuksia urheilukentän tasoituksesta.

Kelkkaradat.

Kelkkaratain laittamiseen olisi edelleen myönnettävä 1,600 markkaa.

Kuluvan vuoden menosääntöön on merkitty 4,500 markan määräraha ulkohuoneuksen teettämiseksi kaupunginpuutarhaan, jossa huoneuksessa säilytettäisiin kasvilavatarpeita, tarveaineita ja ajokaluja. Tätä huoneusta ei ole vielä teetetty, syystä että on nostettu kysymys sen laajentamisesta halkovajalla sekä erityisellä kukkaruukkujen säilytyshuoneella. Kaupunginarkkitehdin tehtyä kahdet vaihtoehtoiset piirustukset ynnä kustannusarviot puheena olevaa vajarakennusta varten, joiden ehdotusten mukaan pienemmän ulkohuoneuksen rakentamisesta olisi kustannuksia 5,000 markkaa sekä suuremman 8,500 markkaa, on Puutarhalautakunta, joka on katsonut puutarhahallinnon voivan toistaiseksi tulla toimeen pienemmällä vajarakennuksella, jota varten määräraha onkin merkitty menoarvioehdotukseen, päättänyt evätä kaupunginpuutarhurin tekemän ehdotuksen lisämäärärahan pyytämisestä suurempaa vajarakennusta varten sekä antanut kaupunginarkkitehdille toimeksi ryhtyä valmistamaan ulkohuoneusta ensinmainitun vaihtoehdon mukaan.

Yhteensä uutistöitä varten Smk. 114,750: —.

Kaupunginpuutarhurin ja puutarhalautakunnan kulunkiarvioehdotus vuodeksi 1910 sekä asemapiirros, joka näyttää Eläintarhan puistoalueella ehdotetut uutistyöt, ynnä kaksi kustannusarviota myötäliitetään.

Puutarhalautakunnan puolesta:

R. E. Westerlund.

John Uggla.

Rahatoimikamarille.

Rahatoimikamarille antamassaan kulunkiarviokirjelmässä kuluvan lokakuun 1 päivältä on Puutarhalautakunta huomauttanut, että kaupungin puutarhahallinnon käytettävinä Tehtaanpuiston vanhassa varapuutarhassa olevat kasvihuonerakennukset eivät enää riitä tyydyttämään kaupungin istutusten tarpeita sekä että uudet ja ajanmukaiset kasvihuonerakennukset olisi ensintulevana vuonna tehtävä. Kun tämä asia kuitenkin, tuollaisesta rakennustyöstä aiheutuviin melkoisiin kustannuksiin nähden, vaati perinpohjaisempaa valmistelua kuin mitä Puusarhalautakunta kulunkiarviota käsitellessään on voinut siihen käyttää, pidätti Puutarhalautakurta itselleen oikeuden tehdä Rahatoimikamarille eri esityksen asiassa. Nyttemmin loppuunkäsiteltyään tämän puutarhahallinnolle sangen tärkeän asian saa Puutarhalautakunta täten kunnioittaen Rahatoimikamarille esittää seuraavaa:

Sittenkun Suomen Puutarhayhdistys oli kaupungille luovuttanut hallintaoikeuden Yhdistyksen hallussa oleviin, Eläintarhanpuistossa, rautatielinjan länsipuolella sijaitseviin alueisiin sekä omistusoikeuden Yhdistyksen siellä olevaan omaisuuteen, on Puutarhalautakunta vuodeksi 1908 tekemänsä kulunkiarvioehdotuksen yhteydessä Rahatoimikamarille antanut täydellisen ehdotuksen niistä korjaustöistä ja muista toimenpiteistä, jotka tämän johdosta olisivat tarpeen vaatimia. Tämä ehdotus sisälsi muun muassa, että kaupungin varapuutarha oli muutettava Eläintarhaan ja sinne rakennettava uusi kasvihuoneryhmä, toimitettava tätä varten tarpeelliset tasoitustyöt, laitettava vesijohto y. m. Tämän ehdotuksen Rahatoimikamari pääasiassa hyväksyi, mutta kulunkiarviota käsitellessään Maistraatti piti puheena olevain menojen vähentämistä säästäväisyyssyistä välttämättömänä sekä katsoi varapuutarhan laittamista tarkoittavat työt *sopivan jakaa kahdelle vuodelle.* Tämän mukaisesti Maistraatti poisti kasvihuoneuksen ja vesijohdon rakennuskustannukset sekä varapuutarhan aitaamista ja muuttamista varten tarkoitetut määrärahat. Nämä ehdotukset Kaupunginvaltuusto sittemmin hyväksyi ja *täytyy tämä Kaupunginvaltuuston päätös käsittää siten, että kaupungin puutarhanhoito on lähimmässä tulevaisuudessa kokonaan sijoitettava Eläintarhanpuistossa olevaan kaupunginpuutarhaan.*

Kuluvan vuoden menoarvioehdotukseen Puutarhalautakunta jälleen merkitsi määrärahat kasvihuoneryhmää, tasoittamis- ja pengerrystöitä, kasvihuoneiden vesijohtoa ja kaupunginpuutarhan aitausta varten. Kaikki nämä määrärahat Rahatoimikamari kui-

tenkin tarkemmin perustelematta poisti 1909 vuoden menoarvioehdotuksesta, pitäen tätä menettelyä välttämättömänä silloisen painostuneen raha-asiain tilan johdosta.

Tehtaanpuiston kasvihuonerakennukset, jotka laitettiin 1890-luvulla, tehtiin alunpitäen väliaikaisiksi ja niihin käytettiin mahdollisimman vähän kustannuksia, koska ei silloinkaan ollut aikomus sijoittaa kaupungin kasvinviljelystä kaikiksi ajoiksi Tehtaanpuistoon, vaan ainoastaan toistaiseksi ja kunnes kaupungin varapuutarhalle saataisiin soveliaampi paikka. Sittenkun varsinainen puutarhaliike nyttemmin on sijoitettu Eläintarhaan, on vanhan varapuutarhan rakennuksia ainoastaan välttävästi korjattu, jonka johdosta ne nyt ovat erittäin rappeutuneessa kunnossa. Tilan puutteen vuoksi on kasvien viljelys näissä epäajanmukaisissa vanhoissa kasvihuoneissa käynyt ylen vaikeaksi, eikä tämän seikan korjaaminen ole ollut puutarhahallinnon vallassa.

Näiden puutteellisten kasvihuonerakennusten kuntoonpanemista ei käy missään tapauksessa puoltaminen, koska kustannukset siitä aivan todennäköisesti nousisivat likimain samaan määrään kuin uudestirakentamisesta. Jo välttämättömimmätkin väliaikaiset korjaustyöt tulisivat, kaupunginarkkitehdin valmistaman kustannusarvion mukaan, maksamaan 1,350 markkaa.

Puutarhalautakunnan mielestä ei ole mitään syytä käyttää enempää kustannuksia vanhain kasvihuoneiden korjaukseen, vaan olisi päätös varapuutarhan muuttamisesta Eläintarhaan pantava toimeen mitä pikemmin sitä parempi. Se seikka että puutarhanhoito on ollut sijoitettuna kahteen niin kaukana toisistaan olevaan paikkaan kuin Tehtaanpuistoon ja Eläintarhaan, on tietenkin kasvihuoneiden puutteellisen tilan yhteydessä tuottanut suuria vaikeuksia ja seisahduksia kasvinviljelyksessä sekä aiheuttanut tuntuvia lisäkustannuksia kaupungin istutusten kunnossapidosta. Olisi sentähden mitä tärkeintä, että kaupunginpuutarha pantaisiin kuntoon jo ensintulevan vuoden kuluessa.

Tämän johdosta on Puutarhalautakunta kaupunginpuutarhurilla teettänyt tähän liitetyt kasvihuonerakennuksen piirustukset, jotka rakennukset sijoitettaisiin myötäliitetyssä asemakaavassa osotetulle paikalle kaupunginpuutarhan pohjoisrajalle. Ehdotuksen mukaan rakennettaisiin kasvihuoneet yhtäjaksoiseen ryhmään, joten niiden hoito ja silmälläpito olisi helppo ja mukava sekä polttopuiden kulutus mahdollisimman vähäinen.

Kasvihuoneryhmä käsittää piirustusten mukaan päärakennuksen (kasvihallin) ynnä 4 isompaa kylkirakennusta pohjois- sekä 6 pienempää kylkirakennusta eteläpuolella. Näistä tehtäisiin aluksi ainoastaan kasvihalli ja pienemmät kylkirakennukset; muut kylkirakennukset tehtäisiin vähitellen sitä mukaa kuin kasvivarasto lisääntyy ja kaupungin varat sallivat.

Kaupunginpuutarhan alueella on nykyään 4 kasvihuonetta, jotka sijaitsevat verraten kaukana toisistaan. Nämä kivestä tehdyt rakennukset ovat oikeastaan talvehtimishuoneita ja niinmuodoin aijotut toiseen tarkoitukseen kuin nyt on puheena. Ne ovat kaikki eri tasossa, mikä vaikeuttaa niiden välistä yhteyttä ja estää toimeenpanemasta soveliaita laajennuksia, jota paitsi lavastoa ei käy sijoittaminen niiden läheisyyteen. Puutarhalautakunta on paikalla toimitetussa katselmuksessa havainnut, että näitä vanhempia kasvihuoneita, joissa kasvinviljelystä on väliaikaisesti toimitettu, ei käy vastaisuudessa

pysyttäminen. Kasvihuoneista on kuitenkin kaksi (N:ot 5 ja 6) siinä kunnossa, että ne pienenlaisella korjauksella vielä jonkun aikaa kelpaisivat käytettäviksi; muut olisi sitä vastoin purettava uuden kasvihuoneryhmän valmistuttua.

Puutarhalautakunnan toimittamain laskelmain mukaan vastaisi uusissa kasvihuonerakennuksissa ynnä vastamainituissa kahdessa vanhassa kasvihuoneessa oleva tila likimain sitä tilaa, mikä on käytettävänä vanhan varapuutarhan kasvihuoneissa ynnä neljässä nyt käytetyssä vanhassa kaupunginpuutarhan kasvihuoneessa. Tehtaanpuiston varapuutarhassa on nimittäin kasvihuoneitten pinta-ala yhteensä 527 m^2 ja Eläintarhan kasvihuoneissa (talvipuutarhaa lukuun ottamatta) yhteensä 336 m^2, eli kaikkiaan 863 m^2. Teetettäviksi ehdotetut kasvihuoneet (päärakennus ja 6 kylkirakennusta) taas käsittäisivät 682 m^2; ja kun tähän lisätään kahden kaupunginpuutarhassa olevan kasvihuoneen pinta-ala, joka toistaiseksi käytettäisiin ja joka on kaikkiaan 209 m^2, olisi puutarhahallinnolla niinmuodoin uusien kasvihuoneiden valmistuttua käytettävänään yhteensä 891 m^2 kasvihuonepinta-alaa eli niinmuodoin ainoastaan 28 m^2 enemmän kuin nykyään.

Kustannukset koko ehdotetun kasvihuoneryhmän (päärakennuksen ja kylkirakennuksen) ynnä lämpö-, vesi- ja viemärijohtojen rakentamisesta nousisivat tähän liitetyn, kaupunginarkkitehdin tekemän arvion mukaan kaikkiaan 114,700 markkaan. Jos, niinkuin edellä on ehdotettu, 4 isompaa kylkirakennusta ei teetettäisi, vähenisisivät kustannukset, Puutarhalautakunnan yksissä neuvoin kaupunginarkkitehdin kanssa tekemän kustannusarvion mukaan, noin 25,000 markkaa, joten sen laajuisen kasvihuoneryhmän rakentamisesta, kuin Puutarhalautakunta on tässä ehdottanut, olisi kustannuksia 89,700 markkaa.

Vastaisen kasvihuoneryhmän rakentamisen johdosta käy myös välttämättömäksi suorittaa erinäisiä tasoitus- ja pengerrystöitä, joista on Rakennuskonttorin tekemän, tähän niinikään liitetyn kustannusarvion mukaan oleva kustannuksia 30,000 markkaa. Mahdollisimman paljon vähentääkseen ensintulevan vuoden määrärahatarvetta on Puutarhalautakunta kuitenkin katsonut, että vuonna 1910 olisi suoritettava ainoastaan ne louhimis- ja pengerrystyöt, jotka ovat aivan välttämättömät kasvihuonerakennuksen teettämistä varten. Näistä on Lautakunta arvioinut olevan kustannuksia 15,000 markkaa. Tämän mukaisesti olisi kaikista puheena olevista uutistöistä ensintulevana vuonna kustannuksia yhteensä 104,700 markkaa.

Sittenkun vanhempi varapuutarha on hävitetty, on välttämätöntä ryhtyä toimiin niin sanotun Tehtaanpuiston järjestämiseksi. Lautakunnan mielestä on tästä paikasta tehtävä kansanpuisto, joka varsinkin läheisten kaupunginosain lukuisalle väestölle olisi suureksi hyödyksi ja huviksi. Tehtaanpuiston järjestämissuunnitelma on jo valmis ja käsittää laajanlaisen, soveliaiden kulkuväyläin sekä nurmikkojen ja kasviryhmäin ympäröimän leikkikentän ynnä ulkokehässä kaksinkertaisen rivin kasvavia puita. Siinä tapauksessa että kaupungin viranomaiset hyväksyvät tässä tehdyn ehdotuksen, olisi töihin Tehtaanpuiston kuntoonpanemiseksi ryhdyttävä vuonna 1911.

Puutarhalautakunta, jonka mielestä uusien, nykyaikaisten kasvihuoneiden tarve kaupungin istutuksille on niin tärkeä, että Lautakunta ehdottomasti asettaa tämän tar-

peen kaikkien muiden vuonna 1910 teetettäviksi ehdotettujen uutistöiden edelle, saa edellä lausutun nojalla kunnioittaen ehdottaa:

että Rahatoimikamari erityisessä esityksessä Kaupunginvaltuustolta anoisi vuodeksi 1910 104,700 markan määrärahaa myönnettäväksi uusien kasvihuonerakennusten teettämiseen, tähän liitettyjen piirustusten mukaisesti, lämpö-, vesi- ja viemärijohtoineen Eläintarhan puiston kaupunginpuutarhaan sekä siihen kuuluvien tasoitus- ja pengerrystöiden suorittamiseen, sen mukaisesti mitä Puutarhalautakunta on tässä edellä ehdottanut.

Puutarhalautakunnan puolesta:

Harald Neovius.

John Uggla.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Kun ne Kaisaniemen puistossa ja Tehtaanpuiston vanhassa varapuutarhassa olevat huoneistot, joissa kaupungin vesilinnut talvehtivat, ovat erittäin puutteelliset eikä niitä enää näy käyvän korjaminen, on Puutarhalautakunta katsonut pitävänsä toistaa aikaisemmin tekemänsä ehdotuksen lintuhuoneen teettämisestä uuden kaupunginpuutarhan alueelle. Vesilintujen muuttaminen Eläintarhaan olisi varsin suotava siinä tapauksessa että vanhan varapuutarha, sillä tavoin kuin Puutarhalautakunta on Rahatoimikamarille antamassaan kirjelmässä tältä päivältä ehdottanut, ensi vuonna lakkautetaan ja koko puutarhaliike sijoitetaan kaupunginpuutarhaan. Lintujen hoidon voisi silloin asianmukaisen silmälläpidon alaisena uskoa sille henkilölle, joka nyt toimittaa hevosten ruokkimisen y. m. tehtävät, mikä kävisi taloudellisesti edullisemmaksi kuin nyt on laita, kun erityinen henkilö on asetettu lintuja hoitamaan.

Puutarhalautakunta on sentähden kaupunginarkkitehdillä teettänyt tähän liitetyt piirustukset puheena olevaan tarkoitukseen aijottua rakennusta varten, joka sijoitettaisiin kaupunginpuutarhaan sille paikalle, mikä myötäliitetystä asemakaavasta tarkemmin näkyy. Tässä rakennuksessa, joka varustettaisiin tilavalla vesialtaalla, voisivat vesilinnut, joita kaupungilla nykyään on satakunta ankkaa ja 6 joutsenta, saada kaiken sen hoidon, mitä ne tarvitsevat ja mitä ne nykyään varsin vähän ovat saaneet. Rakennuksen kustannukset nousisivat kaupunginarkkitehdin laskelman mukaan 12,000 markkaan. Kun Puutarhalautakunta kuitenkin on katsonut vastaisen lintuhuoneen menoja olevan tuntuvasti vähennettävä eikä niiden missään tapauksessa saavan nousta yli 8,000—9,000 markan, on Puutarhalautakunta Rahatoimikamarin välityksellä pyytänyt kaupunginarkkitehdiltä uutta, supistettua kustannusarviota puheena olevaa rakennusta varten. Asia on sittemmin ollut Lautakunnan ja kaupunginarkkitehdin yhteisesti harkittavana, ja on tällöin käynyt selville, että alkuperäiseen ehdotukseen käy tekeminen erinäisiä supistuksia. Niinpä on Puutarhalautakunta sitä mieltä, että piirustuksiin merkityn erityisen rehujen ja muiden tarpeitten säilytyshuoneen sekä rakennuksen länsipuolitse kulkevan solan voi haitatta jättää pois. Kaupunginarkkitehdin ilmoituksen mukaan saataisiin rakennus siten muutetun yksinkertaisemman ohjelman mukaan valmiiksi 9,000 markalla.

Tämän nojalla saa Puutarhalautakunta lisäykseksi kuluvan lokakuun 1 päivänä Rahatoimikamarille antamaansa kulunkiarviokirjelmään kunnioittaen pyytää, että Rahatoimikamari vuodeksi 1910 valmistamaansa kulunkiarvioehdotukseen menoihin istutuksista [b) uutistyöt] merkitsisi 9,000 markan määrärahan rakennuksen teettämiseksi kaupungin vesilintuja varten kaupunginpuutarhaan.

Edellä mainitut piirustukset myötäliitetään.

Puutarhalautakunnan puolesta:

Harald Neovius.

John Uggla.

Puutarhalautakunnan menoarvioehdotus vuodeksi 1910.

III. Kunnallishallinto.

Puutarhalautakunta.

1 Sihteeri	Smk	— —	1,200: —
1 Kaupunginputarhuri, palkkaa paitsi vapaata asuntoa	»	3,000: —	
korotusta 10 vuoden palveluksesta	»	600: —	
mieskohtaista palkanlisäystä ynnä polttopuut, vapaat raitiotiematkat ja muut luontoisedut	»	2,400: —	6,000: —
Tarverahoja, arviolta	»	— —	400: —
Yhteensä	Smk	— —	7,600: —

XIII. Yleiset työt.

Istutukset.

a) *Korjaus ja kunnossapito*

Istutusten ja taimistojen kunnossapito	Smk		95,000: —
Järjestysmiehen palkkaaminen Eläintarhan urheilukenttää varten	»		600: —
Mainitun urheilukentän kunnossapito	»		1,000: —
Punanotkon leikkikentän samoin	»		450: —
Eläintarhan kahden makin puhtaanapito	»		324: —
Kaupunginpuutarhan asuinrakennusten polttopuut	»		800: —
Kaupunginpuutarhan valaistus	»		150: —
Suojusristikkojen hankkiminen Henrikinpuiston puille	»		1,950: —
Vanhempien nurmikkojen uudistaminen	»		3,000: —
Aitausten kunnossapito	»		3,000: —
Mullanvalmistus kaupungin istutuksia varten	»		3,500: —
Talvipuutarhan kunnossapito	»		7,000: —
Kaupunginpuutarhan länsipuolitse kulkevan tien korjaus	»		3,150: —
Työkaluston osto ja korjaus	»		2,500: —
Alpin kuntoonpano ja kunnossapito	»		2,500: —
Pienempiä korjaustöitä kaupunginpuutarhassa	»		3,500: —
Konstantininkadun istutuksen kuntoonpano	»		760: —
Yhteensä	Smk		129,184: —

b) *Uutistyöt.*

Aitaus kaupunginpuutarhan osan ympärille	Smk	7,900: —
Käytäväin tasoitus ja kivisen maan muokkaus kaupunginpuutarhassa	»	5,000: —
Kaupunginpuutarhan vesijohdon pääputken uudistaminen	»	2,500: —
Kustannuksia varapuutarhan muuttamisesta	»	5,000: —
Eläintarhan urheilukentän tasoitustöiden valmistaminen	»	9,700: —
Ajotien teettäminen Eläintarhaan rautatien länsipuolitse Pasilaan .	»	32,800: —
Tien laittaminen Alppilasta rautatien ylimenokohdalta Pasilaan . .	»	14,000: —
Eläintarhan raivaustyöt	»	3,000: —
Kahden makin rakentaminen Eläintarhaan	»	5,000: —
Vesiputken laittaminen s:n	»	750: —
Savilan taimiston kuntoonpano	»	2,500: —
Tokantorin lopullinen järjestäminen	»	4,000: —
Punanotkon tasoitus- ja istutustöiden jatkaminen	»	10,000: —
Kaivopuiston s:n s:n	»	5,000: —
Hapaniemen tasoitustöiden lopettaminen	»	6,000: —
Kelkkaratain laittaminen	»	1,600: —
	Yhteensä Smk	114,750: —

Puutarhalautakunnan puolesta:

R. E. Westerlund.

John Uggla.

HELSINGIN KAUPUNGIN

VALAISTUSLAITOKSEN HALLITUS.

Helsingissä,
syyskuun 30 päivänä 1909.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Helsingin kaupungin valaistuslaitoksen Hallitus saa täten Rahatoimikamarille lähettää ehdotuksensa 1910 vuoden kulunkiarvioksi:

1) Helsingin kaupungin kaasutehdasta ja
2) katu- ja laiturivalaistusta varten.

Näihin kulunkiarvioehdotuksiin nähden saa Hallitus lausua seuravaa:

Kaasutehtaan kulunkiarvio on laadittu edellyttäen että Sörnäisten uusi kaasutehdas voi alottaa toimintansa syyskesällä 1910. Uuden laitokseen käyntiinpano lisää myös eräitä hallintokustannuksia. Niinpä on asistentille edellytetty asunto kaasu- ja sähkötehtaan insinööreille yhteisessä rakennuksessa Suvilahdessa ilman että Hallitus on katsonut tämän aiheuttavan vähentämään aikaisemmin määrättyä vuosipalkkaa. Konttorissa on tänä vuonna osottautunut välttämättömäksi vapauttaa kamreeri aikaisemmin hoitamistaan rahastonhoitajan tehtävistä sekä antaa rahaston hoito rahastonhoitajattarelle, jonka vuosipalkka 3,000 markkaa on merkitty 1910 vuoden menosääntöön. Liikkeen laajenemisen johdosta on konttoriapulaisten lukua lisätty sekä erinäisiä palkanjärjestelyjä toimitettu. Kun on välttämätöntä perehdyttää tarpeellinen määrä mestareja uuden kaasutehtaan hoitoon, on jo vuoden alusta täytynyt asettaa alikaasumestari 200 markan kuukausipalkalla. Sörnäisissä olevan tehtaan konttorin kirjanpito- ja konttoritöitä varten on vuoden jälkipuoliskon osalle merkitty kirjanpitäjä, jonka palkka on 150 markkaa kuukaudessa.

Uuden kaasutehtaan käyntiinpanon johdosta käy mahdolliseksi ensintulevana vuonna valmistaa yksinomaan kivihiilikaasua, jonka tähden aikaisempain vuosien menosäännöissä edellytetyt kustannukset öljykarburoidun vesikaasun valmistamisesta on voitu jättää pois, tietysti varteenottaen tämän johdosta tarpeelliseksi käyneen kivihiilikaasun lisätuotannon sekä tarveaineiden kustannukset.

Suvilahden kaasutehtaan tultua käyntiin alkaa myös ammonniakkituotteiden valmistus. Ensimäiseltä puolelta vuodelta on tätä varten merkitty menoja saman verran kuin tulojakin eli 7,000 markkaa kulunkiarvion sekä meno- että tulopuolelle.

Sen johdosta että vanhan kaasutehtaan liike lakkautetaan, on korjausten määrärahaa voitu tuntuvasti vähentää.

Tuloarvioon on kaasun hinnaksi merkitty 25 penniä aikaisemman 30 pennin hinnan sijasta. Kaasunhinnan alentaminen on kaasutehtaalle välttämätön jotta se

voisi valaistusalalla vallitsevassa kilpailussa säilyttää kuluttajapiirinsä sekä saada uusia valokaasun kuluttajia. Hallitus on Kaupunginvaltuustolle esittävä perustellun ehdotuksen valokaasun hinnan alentamisesta.

Muut kustannusarvion muutokset johtuvat liikkeen laajentamisesta.

Uutistöiden joukkoon on menoarvioehdotukseen merkitty kustannuksia putkiverkon laajentamisesta 9, 10, 11, 12 ja 13 kaupunginosassa.

Suvilahden rakennustöitä sekä kehäjohtoa varten aikaisemmin myönnetyistä määrärahoista on kuluvan vuoden päättyessä oleva käyttämättä seuravaan vuoteen siirtyviä määrärahoja, joten 1910 edellytettyjä töitä varten on menoarvioehdotukseen merkitty ainoastaan:

Suvilahden kaasutehdasta varten . . . Smk 400,000: —
ja kehäjohtoa varten . . . . . „ 100,000: —

Kun kaupungin 1909 vuoden menoarvioon oli merkitty 2,500,000 markan määräraha uutta kaasutehdasta varten, mutta kaasutehtaan kulunkiarvio osottaa 2,900,000 markkaa, lienee tämän erotuksen tasoittamiseksi kaupungin menoarvioon vuodeksi 1910 merkittävä 800,000 markkaa tähän tarkoitukseen kaasutehtaan menosäännössä ehdotetun 400,000 markan määrän sijasta.

Kaasu- ja laiturivalaistuksen ynnä petrolivalaistuksen menoarvio on laadittu samoilla perusteilla kuin edellisinä vuosina, kuitenkin huomioon ottaen että tulliviranomaisten toimesta sähkövalo tulee ensistä enemmän käytäntöön, sen johdosta että tavaravajoihin on laitettu uusia huonejohtoja.

Helsingin kaupungin Valaistuslaitoksen Hallitus:

Hj. Schildt.

Edvin Willgren. **Gustaf Mattsson.**

Ed. Cedercreutz.

Säästöarviolaskelma lokakuun 1 päivältä 1909.

Säästö vuodelta 1908 oli			127,000: —
Ylijäämä tulotileiltä:			
II. Tontinlunastukset.		160,000: —	
V. Tuloatuottavat oikeudet.			
Liikenne- ja satamamaksuja		140,000: —	
Tuloja vuosirahansäännön ulkopuolella:			
Korkoa 5 %:n mukaan kaasutehtaan rakennuskustannuksille vuosilta 1907—1909 . . .		52,000: —	
S:n sähkötehtaan vuosilta 1908 ja 1909		170,000: —	522,000: —
		Smk	649,000: —
Vajausta tuloarviossa:			
V. Tuloa tuottavat oikeudet.			
Perunkirjoitusmaksuja		40,000: —	
Menotilien määrärahoja ylitetty:			
X. Vesijohdon hallinto ja käyttö		10,000: —	
XVI. Kaupunginvaltuuston käyttövarat . . .		20,000: —	
Menoja vuosirahansäännön ulkopuolella:			
Poistetaan vuonna 1906 suoritetut varapoliisin kustannukset		137,500: —	
Puolivuotuismaksu 1909 vuoden obligatsioonilainasta	356,500: —		
vähenee korko erinäisiin pankkeihin sijoitetuista tämän lainan varoista	270,000: —	86,500: —	294,000: —
		Arvioitu säästö vuoteen 1910 Smk	355,000: —

josta ei kuitenkaan mitään osaa ole käytettävänä.

Helsingin Rahatoimikonttori lokakuussa 1909.

Iwar Timgren.

Helsingissä. Sanomal.- ja Kirjan.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI.

Marraskuun 26 p. 1909.

N:o 493.

Esitys lainavarojen osottamisesta erinäisten rakennusyritysten osin loppuun saattamisesta, osin alottamisesta johtuvien kustannusten suorittamiseksi.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Maistraatille antamassaan Helsingin kaupungin meno- ja tulosääntöehdotuksessa vuodeksi 1910 (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 44) huomauttaa Rahatoimikamari, että Kamarin on, välttääkseen ylen suurta taksoitusmäärän korotusta ensitulevana vuonna, ollut pakko Valtuustolle tehdä erityinen esitys lainavarojen osottamisesta seuraavain rakennusyritysten osin loppuun saattamisen osin alottamisen mahdolliseksi tekemiseksi, nimittäin:

Marian sairaalan laajennuksen	Smk.	160,000: —
Kallion kansakoulutalon valmistamisen	„	310,000: —
Ratakadun „ „	„	225,000: —
Hakaniementorin kauppahallin rakentamisen	„	300,000: —
Kallion kansankirjastotalon „	„	200,000: —
Kahden poikkikanavan teettämisen	„	65,400: —
Erinäisten lokaviemäriveden puhdistusasemain teettämisen . .	„	250,000: —
Uusien laiturirakennusten teettämisen	„	1,000,000: —
	Yhteensä Smk.	2,510,400: —

Sen lisäksi on Kamari katsonut olevan ilmoittaminen että, mikäli Kamari on saanut tietää, on Kaupunginvaltuuston Pitkänsillan uudestirakentamista koskevaa kysymystä varten asettama valiokunta kohdakkoin ja ennenkuin kulunkiarvion käsittely on loppuun saatettu, ehdottava osotettavaksi noin 900,000 markkaa lainavaroista mainitun työn suorittamiseen. Kaikkiaan olisi siis Valtuuston lisätyin luvuin osotettava 3,410,400 markkaa.

Tästä summasta ehdottaa Rahatoimikamari Marian sairaalan laajentamiseen tarvittavat 160,000 markkaa osotettavaksi 1909 vuoden obligatsioonilainasta, jota vastoin jälellä oleva määrä osotettaisiin vastaisista, kahta vuotta pitemmäksi takaisin-

maksuajaksi otetuista lainavaroista. Niinkuin edellä mainitusta Rahatoimikamarin kulunkiarviomietinnöstä näkyy, on 1909 vuoden obligatsioonilaina jo osotettu eri tarkoituksiin, jonka tähden tarvittavat varat on päätettävä otettaviksi vastaisesta lainasta. Saattaahan näyttää hämmästyttävältä, että kaupungin, joka viime keväänä teki sopimuksen 16 miljoonan markan lainan ottamisesta, jo nyt on pakko osottaa varoja vastaisesta obligatsioonilainasta. Mutta tässä on otettava huomioon, että Valtuuston asettama lainatoimikunta huomautti kaupungin tarvitsevan ainakin 20 miljoonan lainan sekä että kuului senkin suuntaisia vaatimuksia, että aijottu uusi obligatsioonilaina olisi otettava vähintään 25—30 miljoonan suuruinen. Erinäisistä syistä Kaupunginvaltuusto kuitenkin katsoi tarkoituksenmukaiseksi hyväksyä ainoastaan 16 miljoonaa markkaa tarkoittavan lainan tarjouksen, ja tästä määrästä oli suurin osa edeltäpäin osotettu.

Kokouksessaan toukokuun 11 päivänä kuluvana vuonna päätti Kaupunginvaltuusto, koska Marian sairaalan laajentamista varten asetettu Hallitus oli kirjelmässä saman kuukauden 8 päivältä Valtuustolle ilmoittanut, että Valtuuston lisätyin luvuin sairaalan laajentamista varten myöntämä 600,000 markan määräraha oli osottautunut riittämättömäksi rakennustyön loppuunsaattamiseen ja sairaalan asianmukaiseen sisustamiseen sekä että tähän tarkoitukseen lisäksi tarvittiin umpiluvuin 160,000 markkaa ja että aikaisemmin myönnetyn määrän lisäksi oli tarpeen 8,500 markan lisämääräraha lisärakennuksen teettämiseksi mainitun sairaalan talousosastoon, samoinkuin että korjausta ja sisustamista varten tarvittiin 30,000 markan määräraha, puheena olevaan esitykseen myöntyen osottaa edellä mainittuihin tarkoituksiin etuantina kaupunginrahastosta maksettavaksi yhteensä 198,500 markkaa, samalla kun Kaupunginvaltuusto antoi Rahatoimikamarin toimeksi merkitä puheena olevat menoerät ensintulevan vuoden kulunkiarvioehdotukseen. Tästä siis ilmeisesti näkyy, että Kaupunginvaltuuston tarkoitus oli ollut, että mainitut rahamäärät olisi suoritettava taksoitetuista varoista. Kun ei Kamari kuitenkaan kulunkiarvioehdotusta käsitellessään ole voinut löytää keinoa taksoitettujen varain osottamiseksi sairaalan laajentamiseen kohdistuvan määrärahan osan, 160,000 markan, suorittamiseen, mutta kun myönnetty etuanti tietystikin on merkittävä ensintulevan vuoden menosääntöön, koska määräraha jo on kaupunginrahastosta maksettu, on Kamarin mielestä ollut soveliainta että laajennuskustannukset suoritetaan lainavaroilla. Tämä käsitys on Rahatoimikamarin mielestä ollut sitä oikeutetumpi, kun Valtuusto on aikaisemmin päättänyt Marian sairaalan laajennuskustannukset suoritettaviksi lainavaroista ja mainittuun tarkoitukseen osottanutkin 600,000 markkaa. Jos aikaisempi laajennussuunnitelma sittemmin on laadittu uudestaan ja tämän johdosta kustannusarvio työn jatkuessa tuntuvasti ylitetty sekä lisämääräraha sentähden käynyt tarpeelliseksi, ei tämä asianhaara suinkaan muuta puheena olevan menon luontoa. Jos osa laajen-

nusta on toimitettu lainavaroilla, voidaan ja pitää kaiketi sen jälellä oleva osakin oikeutta myöten suorittaa lainavaroilla, vaikkakin tietysti taksoitettuja varoja voi tulla kysymykseen, edellyttäen ettei taksoitusta siten kohtuuttomasti rasiteta taikka muita tärkeitä tarpeita sen kautta syrjäytetä. Tässä tapauksessa seuraus kuitenkin olisi tällainen, jos mainittu lisämääräraha suoritettaisiin taksoitetuista varoista. Ja kun Rahatoimikamarin ehdottamaa taksoitusmäärää tuskin käynee mainittavasti korottaminen, täytyisi siis erinäisten tärkeiden töiden — luultavasti kaduntasoitustöiden — lykkäytyä toistaiseksi, mitä ei suinkaan voi pitää suotavana kaupungin vastaiseen kehitykseen nähden. Ja kun, niinkuin Rahatoimikamarin kulunkiarvioehdotuksen perusteluista näkyy, Marian sairaalan laajennuskustannukset on suoritettu 1909 vuoden lainavaroista, näyttää johdonmukaiselta että, jos nyt puheena oleva lisämääräraha suoritetaan lainavaroista, nämä osotetaan maksettavaksi sanotusta obligatsioonilainasta, josta toistaiseksi on osottamatta hiukan enemmän, mutta joka tapauksessa niin paljon, että puheena oleva määrä voidaan siitä suorittaa, niinkuin tarkemmin näkyy Rahatoimikamarin laatimasta ensintulevan vuoden meno- ja tulosääntöä koskevasta mietinnöstä.

Siihen nähden mitä edellä on lausuttu, saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin päättäisi:

osottaa 1909 vuoden obligatsioonilainasta 160,000 markkaa Marian sairaalan laajentamiseen; sekä

antaa varsinaiselle Vaituustolle toimeksi hankkia mainitulle päätökselle asianomaisen vahvistuksen.

Mitä tulee määrärahoihin Ratakadun ja Kallion kansakoulutalojen valmistamiseksi saa Rahatoimikamari huomauttaa, että kansakoulurakennukset on viime vuosina teetetty taksoitetuilla varoilla. Niinpä on sellaisilla varoilla rakennettu Töölön kansakoulutalo 297,000 markalla, Tehtaankadun kansakoulutalo 360,000 markalla, Toukolan 35,000 markalla sekä jo alotettu Ratakadun ja Kallion kansakoulutalot, joiden töiden suorittamista varten on edellisten vuosien menosääntöihin merkitty, toisen 250,000 ja toisen 350,000 markkaa. Toinen oli menettely aikaisemmin. Niinpä tavataan 1901 vuoden vahvistetussa menosäännössä menopuolella Vallilan kansakoulutalon rakentamista varten 239,500 markkaa ja tulopuolella vastaava summa pääluokassa: lainoja. — Vuotta 1904 varten antamassaan kulunkiarviomietinnössä huomautti Rahatoimikamari että, kun ajottain uusiintuvaa uusien kansakoulurakennusten tarvetta ei ole voitu yhä uudelleen tyydyttää lainavaroilla, näyttää tarkoituksenmukaiselta jakaa tähän edellytetyt kustannukset usealle vuodelle, ja merkitsi sentähden menosääntöön 100,000 markkaa uutta kansakoulutaloa varten. Tämä Raha-

toimikamarin esitys, sanoo 1903 vuoden kulunkiarviovaliokunta, ei oikeastaan tarkoita mitään muuta kuin rahaston perustamista, jonka käyttämisestä Kaupunginvaltuusto päättäisi. Varojen taksoittaminen tuollaista rahastoonpanoa varten ei valiokunnan mielestä ole aivan oikea eikä edes käy yhteen kaupunkien kunnallishallinnosta voimassa olevan asetuksen 58 §:n säännöksen kanssa, jonka mukaan menot, joita varten tarpeelliset varat kulunkiarvioon merkitään, ovat sellaisia, jotka ovat suoritettavat jo kulunkivuoden kuluessa. Muutoin on valiokunta sitä mieltä, että olot eivät vaadi luopumaan tähänastisesta järjestelmästä mitä tulee varojen hankkimiseen uusia isompia kansakoulutaloja varten, johon tarkoitukseen on tähän asti otettu lainoja pitemmäksi takaisinmaksuajaksi. Vaikkakin uusien kansakoulutalojen tarve on ajoittain uusiintuva, mikä tosin voi pitää paikkansa, ei tästä vielä seuraa, että varoja olisi taksoituksella hankittava, mikä menon huomattavaan suuruuteen nähden kävisi kunnalle erittäin rasittavaksi. Huomauttaen sen lisäksi, että aikaisemmin kaikki kansakoulutalot oli rakennettu lainavaroilla, paitsi että muuan vähäinen osa, 50,000 markkaa Kansakoulukadun kansakoulutalon kustannuksia oli suoritettu taksoitetuista varoista, ehdottaa valiokunta edellä esittämiensä syiden nojalla Rahatoimikamarin ehdotuksen hyljättäväksi ja siihen Kaupunginvaltuustokin kulunkiarviota käsitellessään yhtyi.

Kysymys kansakoulutalon rakentamisesta Töölöön, ehdollisesti Hesperiaan, oli edistynyt niin pitkälle, että Rahatoimikamari kirjelmässä kesäkuun 9 päivältä 1904 saattoi Kaupunginvaltuustolle tehdä esityksen asiasta. Mitä tulee keinoihin tarpeellisen koulurakennuksen kustannusten suorittamiseksi, toisti Rahatoimikamari aikaisemman lausuntonsa että ajoittain uusiintuvan uusien kansakoulurakennusten tarpeen tyydyttämisestä aiheutuvia menoja ei olisi joka kerta pantava maksettaviksi lainavaroista, ja päättikin Kaupunginvaltuusto sittemmin kustantaa puheena olevan rakennusyrityksen taksoitetuilla varoilla. Niinkuin edellä huomautettiin, on sittemmin kaikki kaupungin kansakoulutalot teetetty noin 1,300,000 markan määrällä taksoitettuja varoja, joiden lisäksi vielä tulevat ensintulevan vuoden kulunkiarvioon merkityt määrät, kaikkiaan 535,000 markkaa, joten uusien kansakoulutalojen rakentamiseen on 7 vuoden kuluessa käytetty 1,835,000 markkaa eli keskimäärin noin 260,000 markkaa vuodessa. Ettei suinkaan voi pitää oikeudenmukaisena ja kohtuullisena, että näin lyhyessä ajassa taksoitetaan tuntuvia rahamääriä samaan tarkoitukseen, on sitä selvemmin huomattavana, kun tässä tapauksessa teetetyt rakennukset vuosikymmenien aikana vastaavat tarkoitustaan tarvitsematta niihin panna mainittavia lisäkustannuksia. Ei voitane pitää oikeutettuna, että nykyään ja eritoten ensintulevana vuonna, jolloin kaupungille asetetaan tavattoman suuria vaatimuksia ja monta oikeutettua määrärahananomusta täytyy evätä, taksoitetuista varoista pannaan maksettaviksi 535,000 markkaa kansakoulurakennuksia varten.

Ryhtymättä nyt vastaamaan siihen periaatteelliseen kysymykseen, onko kaupungin kansakoulurakennukset teetettävä taksoitetuilla vaiko lainavaroilla, jota kysymystä Rahatoimikamarin mielestä ei olisi arvosteltava yksinomaan periaatteelliselta kannalta, vaan jokaisessa eri tapauksessa ratkaistava kulloinkin vallitsevia oloja sil-

mällä pitäen, pyytää Rahatoimikamari ainoastaan viitata osin edellä annettuihin tietoihin uusien kansakoulurakennusten kustannusten suorittamisesta, osin taas ensintulevaa vuotta varten laadittuun kulunkiarvioehdotukseen, josta selvästi näkynee, että kaupunki, katsoen muihin esitettyihin vaatimuksiin, voi täydellä syyllä osottaa tarpeelliset lainavarat mainittujen rakennusyritysten loppuunsaattamiseen, Ja kun ennenkin kansakoulurakennusten kustannukset on suoritettu osin taksoitetuista ja osin lainavaroista, ei puheena olevain kahden rakennusyrityksen valmistaminen lainavaroilla kohdanne siihenkään nähden estettä.

Viitaten kulunkiarvioehdotuksessa tekemäänsä esitykseen 1909 vuoden obligatsioonilainan käyttämisestä saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin päättäisi:

että jälellä oleva osa Ratakadun kansakoulurakennuksen valmistamiseen tarvittavaa määrää, 225,000 markkaa, on suoritettava kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista;

että jälellä oleva osa Kallion kansakoulurakennuksen valmistamiseen tarvittavaa määrää, 310,000 markkaa, on suoritettava kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista;

että varsinaiselle Kaupunginvaltuustolle annetaan toimeksi hankkia näille päätöksille asianomainen vahvistus; sekä

että Rahatoimikamari valtuutetaan, kunnes uusi obligatsioonilaina voidaan saada, suorittamaan tästä aiheutuvat kustannukset kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista.

Sittenkun Rahatoimikamarissa oli nostettu kysymys uuden kauppahallin teettämisestä Hakaniementorille, missä sellaisen rakennuksen tarve jo on käynyt tuntuvaksi ja kun siten voitaisiin sieltä kokonaan poistaa tai ainakin tuntuvasti rajoittaa yksityisissä kojuissa harjoitettua kauppaa — jommoisen toivomuksen kaupungin v. t. poliisimestari on tuon tuostakin lausunut — teki Kamari kirjelmässä syyskuun 3 päivältä 1908 Kaupunginvaltuustolle esityksen tästä johtuvan kaupunginasemakaavan muutosehdotuksen hyväksymisestä, jonka ehdotuksen Kaupunginvaltuusto hyväksyikin ja joka nyttemmin myös on saanut asianomaisen vahvistuksen. Sitä vastoin Rahatoimikamari asian silloisessa vaiheessa ei katsonut olevan syytä ehdottaa tehtäväksi lopullista päätöstä suunnitellun kauppahallin rakentamisesta ja tähän tarvittavain varain osottamisesta, jommoisen päätöksen teko kuului Kaupunginvaltuustolle lisätyin luvuin, koska kaupungin kauppahallien kustannukset tähän asti aina on suoritettu lainavaroista.

Niiden menojen joukossa, jotka vuoden 1909 obligatsioonilainaa otettaessa katsottiin olevan lähimmässä tulevaisuudessa lainavaroilla suoritettava, olivat myös nyt puheena olevan kauppahallin rakennuskustannukset. Sen alustavan suunnitelman mukaisesti, minkä kaupunginarkkitehti oli valmistanut kauppahallia varten, huomioon ottaen vahvistetusta kaupunginasemakaavan muutoksesta riippuvan Hakaniementorin vastaisen järjestelyn, nousevat kauppahallin kustannukset 300,000 markkaan, riippuen lopulliset kustannukset tietysti kuitenkin lopullisesti vahvistetuista piirustuksista ja perustustöissä noudatettavasta järjestelmästä. Rakennuskonttorin jo toimittamat laajaperäiset pohjatutkimukset osottavat nimittäin, että hallirakennuksen perustus on laadultaan erittäin vaikeatöinen.

Voisi tosin huomauttaa, että kaupungin ei ole nykyään ryhdyttävä kustantamaan uutisrakennustöitä, joiden teettäminen voisi jäädä yhden taikka ehkä muutaman vuoden päähän. Tähän väitteeseen onkin syytä, mikäli on puhe talojen rakennuttamisesta tuottamattomia tarkoituksia varten. Mutta kun, niinkuin tässä tapauksessa on laita, on myönnettävä määräraha kauppahallin teettämiseen, joka ei ainoastaan terveydenhoidon ja järjestyksen kannalta olisi erittäin tarpeellinen, mutta myöskin kaupungin raha-asioihin nähden tarkoituksenmukainen, koska kaupungin kauppahallit tuottavat 10 % ja enemmänkin niihin käytetylle pääomalle, tonttiarvoa lukuunottamatta, esiintyy kysymys koko lailla toisenlaisena. Samalla kun toiselta puolen Pitkänsillan pohjoispuolisten kaupunginosain väestön torikauppa tulisi järjestetyksi tuntuvasti paremmalle kannalle kuin tähän asti eikä näiden kaupunginosain asujanten tarvitsisi samassa määrin kuin tähän asti tulla Kauppatorille ja kaupungin keskustaan ostamaan elintarpeitaan, olisi kaupunki ryhtymällä näitä oloja järjestämään ei ainoastaan saava korkoa käyttämälleen pääomalle, vaan myöskin sen lisäksi kartuttava vuotuisia tulojaan.

Näistä syistä saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin päättäisi:

osottaa 300,000 markkaa kauppahallin rakentamiseen Hakaniementorille vahvistetun kaupunginasemakaavan mukaisesti kustannettavaksi kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuilla lainavaroilla;

antaa varsinaisen Valtuuston toimeksi hankkia edellä mainitulle päätökselle asianomaisen vahvistuksen; sekä

valtuuttaa Rahatoimikamarin, kunnes uusi obligatsioonilaina voidaan saada, suorittamaan tähän tarpeelliset kustannukset kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista.

Mitä tulee kysymykseen uuden talon teettämisestä Sörnäisten kansankirjaston haaraosastoa varten, saa Rahatoimikamari huomauttaa, että Kamari on Kansankirjaston ja Lukusalin Hallituksen esityksestä erinäisissä kirjelmissä esittänyt, että kansankirjastotalo rakennettaisiin Porthaninkadun tontille N:o 12 kortteliin N:o 333 yhdenteentoista kaupunginosaan sekä siinä tarkoituksessa myös lähettänyt kaupunginarkkitehdin laatimat luonnospiirustukset ja 200,000 markkaan päättyvän kustannusarvion. Sittenkun Rahatoimikamarin tekemät eri ehdotukset tarpeellisten kustannusten suorittamisesta oli hyljätty, päätti Kaupunginvaltuusto kokouksessaan kesäkuun 8 päivänä tänä vuonna myös evätä Rahatoimikamarin esityksen puheena olevan rakennuksen teettämisestä kaupungin osalle tulevilla Helsingin Anniskeluosakeyhtiön voittovaroilla.

Kun Rahatoimikamari on varmasti vakuutettu, että puheena olevan rakennusyrityksen pikainen toteuttaminen on tarpeellinen, ja Kansankirjaston ja Lukusalin Hallitus on ensintulevan vuotta varten antamassaan erikoisessa kulunkiarvioehdotuksessa vieläkin huomauttanut, kuinka välttämätöntä mainitulle Hallitukselle on saada oma kirjastotalo, jos mieli liikettä edelleen häiriöttä jatkaa ja laajentaa, ja kun Kaupunginvaltuusto on katsonut, että rakennusyritystä ei ole teetettävä Anniskeluyhtiön voitavaroilla sekä mahdollisuutta tästä aiheutuvien kustannusten suorittamiseen taksoitetuista varoista ei ole ensintulevana vuonna eikä todennäköisesti myöskään useana seuraavana vuonna olemassa, on Rahatoimikamari tahtonut esittää ratkaistavaksi ja harkittavaksi, eikö kirjastotalon rakennustöitä voitaisi alottaa ensintulevana vuonna ja sen kustannuksia suorittaa lainavaroista.

Kun Rahatoimikamari on nyt puheena olevan kansankirjastotalon rakentamisen tarpeellisuuden esittänyt kirjelmässään viimeksi kuluneen helmikuun 25 päivältä (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 14, vuodelta 1909), saa Kamari tässä kohden viitata mainittuun mietintöön sekä kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin päättäisi:

kansankirjastotalon rakennettavaksi Kallioon Porthaninkadun tontille N:o 12 kortteliin N:o 333 yhdettätöistä kaupunginosaa 200,000 markaksi arvioiduilla kustannuksilla, jotka suoritetaan kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista;

antaa varsinaiselle Kaupunginvaltustolle toimeksi hankkia edellä mainitulle päätökselle asianomaisen vahvistuksen; sekä

valtuuttaa Rahatoimikamarin, kunnes uusi obligatsioonilaina voidaan saada, suorittamaan tähän tarpeelliset kustannukset kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista.

Vihdoin on Rahatoimikamari menosääntöehdotukseensa merkinnyt kustannukset leikkaavan kanavan teettämisestä pitkin Pohjoisrantaa korttelin N:o 8 tontilta N:o 2 Elisabetinkadulle, päättyväksi Uudenmaan pataljoonan kasarmin kohdalle, sekä johtokanavan teettämisestä rautatien alueelta Kaisaniemen halki Siltasaaren satamaan vievään päälokaviemäriin, ollen määrät 18,400 ja 47,000 markkaa eli yhteensä 65,400 markkaa. Erikoisessa kulunkiarvioehdotuksessaan ensintulevaa vuotta varten Rakennuskonttori lausuu:

„Leikkaava kanava on ehdotettu teetettäväksi pitkin Pohjoisrantaa korttelin N:o 8 tontilta N:o 2 Elisabetinkadulle jotta siihen johdettaisiin kaikki ne osin yksityisille, osin kaupungille kuuluvat johdot, jotka nykyään päättyvät Pohjoisrannan ulkolaitaan, missä veden mataluus ei salli ryhtyä mihinkään toimiin tästä aiheutuvain epäkohtain vähentämiseksi. Rakentamalla ehdotettu kanava voitaisiin kaikki nämä lokaviemärinsuut poistaa ja sijaan panna yksi ainoa, joka sijoitettaisiin syvään veteen Elisabetinpuistikon vierellä olevan avonaisen paikan edustalle.“

Rahatoimikamari, joka on voinut kaikin puolin yhtyä Rakennuskonttorin esitykseen mainitun lokaviemärijohdon tarpeellisuudesta, on kuitenkin katsonut että, kun mainittu yritys ei tarkoita lokaviemärijärjestelmän laajennusta, vaan pikemmin on katsottava järjestelytyöksi, olisi tästä aiheutuvat kustannukset suoritettava lainavaroista.

Mitä taas tulee suunniteltuun lokaviemärijohtoon, joka rautatien alueelta kulkisi Kaisaniemen alla olevaan ja Siltasaaren satamaan päättyvään pääjohtoon, on sen tarkoituksena tehdä mahdolliseksi lokaviemäriveden johtaminen, ei Töölönlahteen Kaisaniemen ravintolan vierelle, vaan mainittuun pääjohtoon ja siitä Siltasaaren satamaan. Se yleisesti tunnettu ja usein uusiintuva epäkohta että lokaviemärijohto päättyy Töölönlahteen Kaisaniemen vierellä tulisi siten poistetuksi ja osa Töölönlahden veden puhdistamista tarkoittavaa järjestelmää suoritetuksi. Rahatoimikamari ei katso tarvitsevansa tarkemmin perustella sanottua lokaviemärijohdon rakentamista, vaan saa siiheen nähden viitata Rakennuskonttorin esitykseen erityisten lokaviemäriveden puhdistusasemain laittamisesta (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 47 vuodelta 1909). Samoilla perusteilla, mitkä edellä on esitetty pitkin Pohjoisrantaa rakennettavaan kanavaan nähden, on Rahatoimikamarin mielestä tämäkin lokaviemäri kustannettava lainavaroilla, ja saa Kamari sentähden kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin päättäisi:

leikkaavan lokaviemärijohdon laittamiseksi pitkin Pohjoisrantaa ja rautatien alueelta Kaisaniemen halki kulkevaan pääjohtoon osottaa yhteensä 65,400 markkaa suoritettavaksi kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista;

antaa varsinaiselle Kaupunginvaltuustolle toimeksi hankkia asianomaisen vahvistuksen edellä mainitulle päätökselle; sekä

valtuuttaa Rahatoimikamarin, kunnes uusi obligatsioonilaina voidaan saada, suorittamaan tähän tarpeelliset kustannukset kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista.

Viitaten esitykseensä erinäisten lokaveden puhdistusasemain laittamisesta, lokaviemärijärjestelmän kuntoon panemisesta Töölön uusissa kaupunginosissa ja Töölöönlahden pohjoispuolilla alueilla sekä muista näiden yhteydessä olevista kysymyksistä (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 47 vuodelta 1909), on Rahatoimikamari katsonut voivansa ehdottaa osotettavaksi lainavaroja mainittujen lokaviemäriveden puhdistusasemain laittamiseen umpiluvuin 250,000 markkaa, seuraavan laskelman mukaan:

Septic-Tank-laitos Diakonissalaitoksen läheisyydessä, 2,800 henkilöä varten	Smk	69,500: —
Septic-Tank-laitos Pasilaan, 3,000 henkilöä varten	„	47,400: —
Septic-Tank-laitos Töölöön sokeritehtaan läheisyyteen ynnä viemäri	„	132,400: —

Kun, niinkuin vastamainitusta mietinnöstä näkyy, Terveydenhoitolautakunnassa on lausuttu epäilyksiä niihin tuloksiin nähden, joita Helsingissä vallitsevia ilmasto-oloja silmälläpitäen voidaan saavuttaa nyt puheena olevilla puhdistusasemilla, on Rahatoimikamari ensintulevan vuoden kulunkiarvioehdotukseen merkinnyt 47,400 markan määrärahan Pasilaan sunniteltua laitosta varten sekä työn luontoon katsoen ehdottanut sen suoritettavaksi lainavaroilla. Mutta kun Kamari, samoinkuin Rakennuskonttorikin, on vakuuttunut siitä, että mainittuilla laitoksilla saavutetaan edullisia tuloksia, on Kamarista näyttänyt tarkoituksenmukaiselta, että Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin tämän yhteydessä osottaa tarpeelliset varat kaikkia suunniteltuja laitoksia varten, joista kuitenkin Diakonissalaitoksen ja Töölön sokeritehtaan läheisyyteen sijoitettavia ei valmistettaisi, ennenkuin Pasilan Septic-Tank-laitoksesta on saatu täysin varmoja tuloksia ja varsinaisilla Valtuusmiehillä on ollut tilaisuutta päättää laitoksen valmistamisesta. Jos vastoin luuloa saataisiin kielteisiä tuloksia, ei tietenkään näitä kahta muuta laitosta rakennettaisi, ja näihin tarkoituksiin osotetut lainavarat voitaisiin siis Kaupunginvaltuuston lisätyin luvuin antaman ohjeen mukaan käyttää muuhun tarkoitukseen. Jos Valtuusto sitä vastoin ei katsoisi pitävänsä osottaa mainittuun tarkoitukseen pyydettyä 250,000 markan määrää kokonaan, ennenkuin on varmoja kokemuksia saatu, lausuu Rahatoimikamari kuitenkin toivomuksen että tarvittava määräraha, 47,400 markkaa, vastaisista lainavaroista osotetaan Septic-Tankin rakentamiseksi Pasilaan.

Sen nojalla mitä edellä on lausuttu, saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin päättäisi:

osottaa 250,000 markkaa kahta vuotta pitemmäksi takaisin maksuajaksi otetuista lainavaroista kolmen lokaviemäriveden puhdistusaseman rakentamista varten;

antaa varsinaiselle Kaupunginvaltuustolle toimeksi hankkia asianomaisen vahvistuksen edellä mainitulle päätökselle; sekä

valtuuttaa Rahatoimikamarin, kunnes uusi obligatsioonilaina voidaan saada, suorittamaan tähän tarpeelliset kustannukset kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista.

Niinkuin Rahatoimikamarin kulunkiarvioehdotuksesta näkyy, on ensintulevan vuoden menosääntöön merkitty uusia laiturirakennuksia varten yhteensä 274,000 markkaa, josta määrästä 85,700 markkaa on merkitty maksettavaksi 1902 vuoden sellaisiin tarkoituksiin osotetuista lainavaroista, jota vastoin jälellä oleva määrä 188,300 markkaa, on suoritettava vastaisella obligatsioonilainalla saatavista lainavaroista. Puheena olevat rahamäärät tarkoittavat pääasiallisimmin rantakiveyksen laittamista Hietalahden kääntösillasta pohjoiseen pitkin Ruoholahden rantaa arvioiduilla 180,000 markan kustannuksilla, ja perustelee Rakennuskonttori sitä erikoisessa kulunkiarvioehdotuksessaan seuraavasti:

„Hietalahden satama-alueella on, niinkuin jo ennen on huomautettu, satamaan poikkeavain isompain alusten purkaustila aivan liian ahdas. Ja kun syvää vettä osin jo on olemassa, osin on helposti aikaansaatavissa pitkin matkaa rautatien kääntösillasta pohjoiseen, mutta tilaisuutta alusten kytkemiseen siellä ei vielä ole, on Konttori uudelleen ottanut puheeksi sanotun rantaosan varustamisen 150 metrin pituisella laiturireunustuksella, jota varten olisi tarpeen 180,000 markan määräraha.“

Kun kaupungin kuitenkin liikenteen ja merenkulun tarpeisiin nähden vuosittain täytyy panna kustannuksia uusiin laiturirakennuksiin ja kun suunnitelma Rahapajanrannan jatkamiseksi itään päin jo lienee valmiina ja niinikään suuremmoisia laiturirakennuksia on tehtävä Sörnäisiin, joiden töiden suorittamista ei käy lykkääminen ylen kaukaiseen aikaan, on Rahatoimikamarin mielestä ollut tarkoituksenmukaisinta, sen lisäksi mitä ensintulevan vuoden kulunkiarvioehdotukseen on merkitty, pyytää osotettavaksi tarpeellisia varoja välttämättömien laiturirakennusten toimittamiseksi sen ohjelman mukaisesti, minkä Kaupunginvaltuusto ennen itsekunkin työn suorittamista on perinpohjaisesti tarkastava ja lopullisesti harkitseva. Tähän nähden on Rahatoimikamari käskenyt Rakennuskonttorin ilmoittaa, minkä verran varoja arvioi-

daan olevan tarpeen uusien laiturirakennusten teettämiseen ensintulevina 5 vuonna, ja on Rakennuskonttori katsonut että, lukuun otettuina Rahatoimikamarin ensintulevan vuoden kulunkiarvioon merkitsemät kustannukset, puheena olevaan tarkoitukseen tarvitaan 1,000,000 markkaa.

Siihen nähden mitä edellä on lausuttu, saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto lisätyin luvuin päättäisi:

uusia laiturirakennuksia varten osottaa 1,000,000 markkaa suoritettavaksi kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista;

antaa varsinaiselle Kaupungivaltuustolle toimeksi hankkia asianomaisen vahvistuksen edellä mainitulle päätökselle; sekä

valtuuttaa Rahatoimikamarin, kunnes uusi obligatsioonilaina voidaan saada, suorittamaan tähän tarpeelliset kustannukset kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Helsingissä, Sanomal.- ja kirjap.-osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

Mietintö N:o 2, jonka on antanut muun muassa kysymyksestä Helsingin kaupungista kotosin olevain mielenvikaisten hoidon järjestämiseksi asetettu komitea.

Sittenkun allekirjoittaneiden muodostama komitea, joka oli asetettu muun muassa selvittämään kysymystä tästä kaupungista kotosin olevain mielenvikaisten hoidon järjestämisestä, oli tämän vuoden toukok. 19 p:nä antanut Kaupunginvaltuustolle mietintönsä (pain. asiak. N:o 24 v. 1909), lähetti Valtuusto sanotun mietinnön lausunnon antamista varten Rahatoimikamariin, joka tämän jälkeen syysk. 9 p:nä antoi sellaisen lausunnon (pain. asiak. N:o 33 v. 1909). Huomautettuaan ensin yleensä siitä, että kaupungin mielenvikaisten hoidossa, semmoisenaan kuin se nykyään oli järjestetty, oli oikeutettujen muistutusten varaa niinhyvin terveydelliseltä kuin yleisinhimilliseltäkin näkökannalta ja että esilläoleva vaikeasti ratkaistava kysymys tulisi komitean ehdotuksen mukaan epäilemättä onnellisella tavalla järjestetyksi, esittää Rahatoimikamari kuitenkin erinäisiä, pääasiallisesti raha-asiallista laatua olevia epäilyksiä asiassa, joiden Kamari puolestaan katsoo olevan sitä laatua, että se niiden nojalla perustelee päätöksensä sen suuntaiseksi, että komitean ehdotus uuden mielenvikaislaitoksen rakentamisesta olisi tällä kertaa jätettävä sikseen sekä vastedes taloudellisesti suotuisemmissa oloissa otettava harkittavaksi. Koska Rahatoimikamari on kuitenkin sitä mieltä, että jotain olisi tehtävä kaupungin mielenvikaishoito-olojen korjaamiseksi, esittää Kamari, että Terveydenhoitolautakunta saisi toimekseen antaa ehdotuksen mielenvikaisten hoidon järjestämisestä lähimmiksi vuosiksi ja että se tällöin ottaisi erityisesti harkittavakseen, voitaisiinko Rahatoimikamarissa herätettyä ajatusta Lapinlahden sairaala-alueen kaupungille takaisinsaamisesta sekä siellä olevan houruinhoitolaitoksen luovuttamisesta kunnalliseksi mielenvikaissairaalaksi mahdollisesti toteuttaa.

Rahatoimikamarin yllämainitun esityksen johdosta on Kaupunginvaltuusto, joka on katsonut, että Kamarin tarpeelliseksi havaitseman selvityksen voisi ilman Terveydenhoitolautakunnan myötävaikutusta soveliaasti antaa komitea, antanut viime lokak. 5 p:nä komitean toimeksi laatia asiasta uuden lausunnon.

Näin saadun tehtävän täyttämiseksi on komitea lähinnä ottanut harkittavakseen viimeksimainitun kysymyksen Lapinlahden alueen kaupungille takaisinsaamisesta ja sinne rakennettujen valtiolaitokselle kuuluvain rakennusten lunastamisesta, jotta niitä voitaisiin käyttää kaupungin väliaikaiseksi sairaalaksi ja saa komitea tähän kysymykseen nähden esittää, miten ajatus puheenalaisen alueen kaupungin huostaan saa-

misesta on myöskin komiteassa herättänyt paljon vastakaikua. Arvostellakseen sitä etua, minkä tällainen toimenpide toisi kaupungille, on komitea kuitenkin katsonut tarpeelliseksi hankkia ensin selvitystä siitä, mitä uhrauksia sen katsottaisiin toiselta puolen tulevan vaatimaan kaupungilta. Varman tiedon saaminen niistä ehdoista, joilla valtiolaitos olisi mahdollisesti taipuvainen luovuttamaan kaupungille Lapinlahden keskusaseman alueineen, on luonnollisesti ollut komitealle mahdotonta jo siitä syystä, ettei komitealla ole ollut valtuutusta tehdä tästä mitään virallista tiedustelua, mutta yksityisistä keskusteluista on käynyt ilmi, että jos puheenalaisessa suhteessa saataisiin aikaan sopimus valtiolaitoksen kanssa, tulisi se todennäköisesti vaatimaan kaupungilta sen hyvityksen, että kaupunki luovuttaisi uuden mielenvikaisia varten tarvittavan valtionlaitoksen paikaksi maksuttomasti viidentoista hehtaarin laajuisen alan uusien suunniteltujen yliopistonklinikkain viereen Töölössä sekä suorittaisi samalla korvauksena Lapinlahdenalueen rakennuksista yhden miljoonan markan suuruisen erän, jonka kustannuksen Lapinlahden sairaalan suuruisen, valtion tarpeeksi rakennettavan uuden mielenvikaisten keskuslaitoksen on arveltu tulevan vaatimaan.

Kun komitea on katsonut asiantuntevalta viranomaiselta saadun tiedon olevan tärkeätä, miten äsken sanottua suuruutta olevan yhtenäisen alueen varaaminen yllämainittuun tarkoitukseen Töölön kaupunginosan sanotusta osasta tulisi muodostumaan sekä — siihen nähden että kaupunki tulisi Lapinlahden sairaalaa käyttämään houruinhoitosairaalaksi vain väliaikaisesti — katsoen Lapinlahdenalueen soveliaimpaan vastaiseen käyttämiseen, jos se saataisiin kaupungille, on komitea Kaupunginasemakaavatoimikunnalta tiedustanut mainituista seikoista sekä saanut tällöin Toimikunnalta seuraavan lausunnon:

„Jos kaupunki saisi Lapinlahden sairaalan nykyään käyttämän alueen hallintooikeuden, katsoo Toimikunta, että sitä luontonsa ja asemansa nojalla voitaisiin soveliaimmin käyttää puistoksi, jota ympärilläolevilta kaupunginosilta puuttuu, ja tulisi sen sopivaisuus tähän tarkoitukseen erityisesti ilmenemään, kun tulevina aikoina viereiset hautausmaat voitaisiin yhdistää alueen kanssa yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Ainoastaan pienenpuoleista osaa eli eteläistä rantaa näyttää paremmin voitavan käyttää toisella tavalla, nimittäin kaupan ja teollisuuden palvelukseen varasto- ja makasiinitontteina, ja olisi se sitä varten yhdistettävä suoraan satamarataan ja perustettaviksi aijottuihin Ruoholahden satamalaitoksiin.

Mitä tulee komitean tiedusteluun, miten yhtenäisen 15 ha:n suuruisen alueen varaaminen valtion houruinhoitolaitosta varten suunniteltujen Yliopistonklinikkain läheisyyteen tulisi kaupunginasemakaavan kannalta muodostumaan, niin on Toimikunnan vaikeata antaa siitä lausuntoa, ennenkuin valmistavat työt Meilahden ja Grejuksen alueiden järjestämiseksi ovat ehdityt lopettaa, mutta Toimikunnasta näyttää kuin voitaisiin sellaisen laitoksen paikka varata Läntisen Viertotien ei lounaismutta kyllä luoteispuolella, kuten myötäseuraavasta kartasta näkyy. Tämä korkea ja eristetty alue muodostaa pinta-alalleen yhtenäisen kokonaisuuden ja rajoittavat sitä pohjoisessa, luoteessa ja lounaassa verrattain jyrkät vuorenrinteet".

Mitä sitten tulee esilläolevaan kysymykseen muuten, on komitea huomannut, miten Lapinlahden sairaala nykyään sisältää, paitsi huoneustoja 130 potilaan säännöllistä sijoittamista varten, tarvittavat hallinto- ja talousrakennukset sekä lääkärinasunnot. Koska viimeksimainituista varsinkin ylilääkärinasunto on varsin tilava eikä sitä, jos sairaala joutuisi kaupungin huostaan, tarvittaisi nykyiseen tarkoitukseensa, vaan voitaisiin myöskin varata sairaita varten, sekä komitean mielestä voitaisiin sairaalassa saada vielä lisäksi paikkoja sairaille, on komitea laskenut että paikkain lukumäärä, joita kaupunki voisi siihen järjestää, voitaisiin suuremmitta vaikeuksitta ja kustannuksitta kohottaa kahdeksisadaksi. Kun sairassijain välttämättömin tarve, komitean aikaisemmassa mietinnössään antaman selvityksen mukaan, on kuitenkin näyttänyt vaativan kolmellasadalla sijalla varustetun hoitolaitoksen rakentamista, kävisi siten välttämättömäksi varata muualla sijaa osapuilleen sadalle potilaalle.

Komitea on edellyttänyt, etteivät valtionviranomaiset todennäköisesti tulisi asettamaan mitään sanottavampia vaikeuksia Lapinlahdenaluetta kaupungille jätettäessä edellyttämällä että sellaisen luovuttamisen ehdot, jotka komitea on yllä esittänyt, kaupunki asianomaisesti täyttäisi. Valtiolaitos saisi sellaisen toimenpiteen kautta täysin ajanmukaisen sairaalan, joka olisi muiden yliopistonklinikkain välittömässä läheisyydessä, seikka, joka jo sinänsä olisi tärkeä korkeakoulun opetuksen soveliaasen järjestämiseen katsoen. Sitävastoin ei komitea ole voinut tulla vakuutetuksi, että ehdotettu toimenpide yhtä kieltämättömästi olisi katsotava kaupungin hyödyksi, vaan päinvastoin ollut puolestaan pakoitettu merkitsemään, ettei sitä, mikäli sillä nykyään tarkoitettaisiin täyttää kaupungin laillista mielenvikaisten hoitovelvollisuutta, voitaisi puoltaa. On näet ilmeistä, että kaupunki voisi saada Lapinlahden sairaalan haltuunsa vasta sen jälkeen kuin uusi mielenvikaisten keskuslaitos olisi rakennettu ensimainitun sairaalan sijaan, sekä ettei kaupunki silloin enää voisi tyydyttää mielenvikaisten hoitoa varten tarvitsemainsa paikkain tarvetta saamalla Lapinlahden sairaalan. Keskustelut kyseenalaisen sairaalan alueineen kaupungille luovuttamisesta tulisivat varmaankin viemään vuoden ajan, minkä jälkeen uuden sairaalarakennuksen rakentaminen vaatisi ainakin kolmen vuoden ajan, ja niinmuodoin voisi kaupunki aikaisintaan vuonna 1914 toivoa saavansa Lapinlahden sairaalan huostaansa. Ilmeistä on kuitenkin, ettei kaupunki sinne asti voi tulla toimeen nykyisillä houruinhoitolaitoksilla sekä ettei Lapinlahden sairaalan hankkimisella, jota ainoastaan väliaikaisena toimenpiteenä lähimmiksi vuosiksi saattaisi perustella, olisi silloin enää merkitystä nyt puheenalaisessa suhteessa. Saattaapa syntyä kysymys, voitaisiinko edes toimenpidettä, jos viimemainitun seikan jättää huomioonottamatta, katsoa taloudellisesti edulliseksi. Huomattava on nimittäin, miten kaupunki Lapinlahden nykyisistä sairaalarakennuksista, kuten yllä on osoitettu, saisi todennäköisesti suorittaa miljoonan markkaa lunastushinnaksi. Sen tonttialan, jonka kaupungin samalla olisi pakko maksuttomasti luovutta Töölöstä, voitaisiin myöskin katsoa arvoltaan vastaavan miljoonan markan erää. Koska Lapinlahdessa voitaisiin varata ainoastaan 200 sairassijaa, mutta niiden tarve

on nyt jo määrättävä kolmeksisadaksi, tulisi kaupungille samalla edellämainittujen kustannusten lisäksi koitumaan Sipoosen tai muuanne sataa sairasta varten rakennettavan hoitolaitoksen kustannukset, mikä laitos, kuten alempaa on lähemmin käyvä selväksi, tulisi vaatimaan osapuilleen miljoonan markan menon. Likipitäen kolmen miljoonan markan kustannuksella olisi kaupunki niinmuodoin saanut haltuunsa kaksi eri paikoissa olevaa mielenvikaissairaalaa, joista toista — Lapinlahtea — ei enää voida pitää ajanmukaisena ja toinen olisi tosin uusi, mutta olisi kuitenkin ainoastaan aikaisemman, yhtenäisen luonnoksen typistys. Sille seikalle että kaupunki tällä kustannuksella saisi myöskin takaisin Lapinlahden 24,9 ha:n laajuisen alueen, antaa komitea kylläkin merkitystä, mutta yhdistettynä kysymykseen kaupungin mielenvikaisten hoidosta täytyy sanotulla toimenpiteellä olla kuitenkin toisarvoinen merkitys.

Sanotusta on käynyt ilmi, ettei komitea ole katsonut mahdolliseksi puoltaa Lapinlahden keskuslaitoksen hankkimista koskevan kysymyksen ottamista harkittavaksi sen kysymyksen yhteydessä, joka koskee toimenpiteitä kaupungin mielenvikaisten hoidon auttamiseksi. Komitea ei tällä ole suinkaan tahtonut polkea Rahatoimikamarin huomauttaman seikan merkitystä, että, katsoen valtiolaitoksen Kamarin mainitsemaan aikomukseen ryhtyä laajentamaan sanottua laitosta, nyt ehkä olisi kaupungille soveliasta ryhtyä keskusteluihin sen ostamisesta ja Lapinlahdenalueen takaisinsaamisesta, mitä toimenpidettä komitea ei kuitenkaan, esitettyyn nähden, ole katsonut voivansa tässä ottaa lähemmin tarkastettavakseen. Jos Kaupunginvaltuusto katsoisi sellaisen toimenpiteen ansaitsevan huomiota, lykännee Valtuusto sanotun kysymyksen Rahatoimikamarin lähemmin käsiteltäväksi.

Komitealle jäisi ehdotuksen antaminen kaupungin mielenvikaisten hoidon järjestämisestä lähimmiksi vuosiksi, tarvitsematta komitean aikaisemmin suunnitteleman Sipoosen sijoitettavan laitoksen tulla nyt rakennettavaksi. Tässä suhteessa tahtoo komitea esittää, miten komitean koettaessaan siinä tarkoituksessa löytää sopivia toimenpiteitä on ollut pakko ilman erimielisyyttä merkitä, että kaikki ne tulisivat lopulta koitumaan kaupungille kalliimmiksi ja sairaanhoidolle vähemmin tarkoituksenmukaisiksi, kuin jos kysymyksen järjestämiseksi otettaisiin ratkaiseva askel rakentamalla komitean aikaisemmin suunnittelema sairaanhoitolaitos. Komiteasta on näyttänyt kuin ei kaupungin tällä kertaa pitäisi turvautua väliaikaisiin toimenpiteisiin, joita kaupunki on aikaisemmin joskus katsonut olevansa pakoitettu päättämään saadakseen lykätyksi suurempain rakeunuskysymysten ja muiden laajanlaisten välttämättömäin yritysten ratkaisua otollisempaan aikaan. Tällaisten toimenpiteiden kautta on tosin hetkellisesti voitu saada säästö syntymään, mutta tästä koituva etu on useinkin ollut ainoastaan näennäinen, koska laadittu ohjelma on itse asiassa tehty tyhjäksi sekä eri aikoina annetut kustannuserät ovat yhteenlaskettuina kohonneet sitä summaa suuremmaksi, mikä olisi tarvittu, jos herätetty kysymys olisi alunpitäen ratkaistu ehdotetussa laajuudessaan.

Mitä nyt nimenomaan tulee puheenalaiseen rakennuskysymykseen, niin eivät Rahatoimikamarin siihen nähden esittämät rahalliset epäilykset näytä tosin olevan perustetta vailla. Veroäyrin kohoaminen viime vuosina on kylläkin seikka, joka on omiaan herättämään arvelua varsinkin niin laajaa yritystä suunniteltaessa kuin nyt kyseenalaista. Kuitenkin on valiokunnasta näyttänyt, kuin viimeksimainitun seikan ei tarvitseisi aiheuttaa levottomuutta, jos vertaa vastaavia veroäyrilukuja useissa muissa sekä koti- että ulkomaan kaupungeissa. Helsingin kaupungin on viime vuosina ollut pakko ryhtyä rakennuttamaan erinäisiä suurempia rakennusyrityksiä, joiden tarve on käynyt yhä enemmän välttämättömäksi; niiden edelleen lykkääminen tai kalliiden väliaikaisten menettelytapojen keksiminen ei komitean mielestä olisi mitään päämäärästään tietoista ja kaukonäköistä politiikkaa. Tällainen välttämätön toimenpide on komitean mielestä sen luonnoksen toteuttaminen mielenvikaisten hoidon järjestämiseksi, jonka komitea on laatinut. Komitea on esitettyjen numeroiden avulla koettanut osoittaa, ettei mainittua luonnosta ole otettu liian suuressa skaalassa, sekä tahtoo tässä kohden lisäksi esittää, että esim. Turun kaupunki on saanut mielenvikaissairaalastaan suorittaa 800,000 markan suuruisen kustannuksen, joten komitean ottaman osapuilleen kolmenkertaisen kustannuksen ei pitäisi tuntua liioitellulta tälle kaupungille, joka itse asiassa on myöskin kolme kertaa Turkua suurempi.

Pienempiin yksityiskohtaisiin muistutuksiin nähden, joita Rahatoimikamari on muuten esittänyt komitean ehdotusta vastaan, tahtoo komitea huomauttaa, mitä ensinnäkin tulee kustannusarvioihin ja otettuihin yksikköhintoihin, että ne ovat lasketut varsin tarkasti, joten epäluottamus niihin nähden ei komiteasta näytä oikeutetulta. Sairaalasta saataviksi arvioitujen päivämaksujen tuloon nähden on komitea varma, että ne ovat pikemmin otetut liian alhaisiksi kuin korkeiksi. On näet huomattava, miten suuri vaikeus on nykyään saada sijaa valtion mielenvikaishoitolaitoksissa ja tulee se varmaankin pitemmän aikaa eteenpäin olemaan tuntuva, joten maksavia sairaita tulisi varmaankin pyrkimään nyt suunniteltuun laitokseen, joka sairaanhoitoon nähden tulisi verrattavaksi esimerkiksi Marian sairaalaan; ja näin tekisivät ne sitä suuremmalla syyllä, koska ehdotetut päivämaksut tulisivat melkoista alemmiksi niitä eriä, joita nyt yksityisissä hoitolaitoksissa saa suorittaa. Että taas osa pienempiä menoeriä, kuten Rahatoimikamari näyttää arvelevan, olisi unhotettu, ei pitäne paikkaansa, van sisältyvät ne silminnähtävästi erään „Arvaamattomia menoja“ komitean kustannusarviossa.

Rahatoimikamarin huomauttamaan seikkaan, että Sipoon kunnan terveydenhoitoviranomaiset saattaisivat mahdollisesti asettaa esteitä laitoksen sijottamista vastaan sikäläiselle ehdotetulle paikalle sen vuoksi että laitoksen likavesi tulisi johdettavaksi Sipoon jokeen, ja mahdollisesti saastuttaisi sen, katsoo komitea velvollisuudekseen tuoda esiin, että laitos siihen kuuluvine johtoineen ja laitoksineen on tietysti rakennettava ja sisustettava yleisen terveydenhoidon vaatimusten mukaan.

Rahatoimikamarin vihdoin hätäkeinona ehdottama, kyseenalaisen sairaalan sijoittaminen kaupungin omistamalle Bengtsårin tilalle Bromarfiin, ei komitean mie-

lestä voi missään tapauksessa tulla kysymykseen. Sanottu tila on liian kaukana kaupungista, minkä vuoksi sekä katsoen muutenkin tilan vaikeaan liikeyhteyteen, liian korkeat kuletuskustannukset kävisivät välttämättömiksi ja sairasten sukulaisilla melkein ei lainkaan olisi mahdollisuutta tehdä käyntejään laitoksella. Sairasten hoidettavaksi antamiseen liittyisi myöskin erityinen vaikeus siihen nähden, että ainoastaan toista kotimaista kieltä puhutaan ympärillä olevassa seudussa, minkä ohessa kaikki se työ, joka on tehty tarkoituksenmukaisen mielenvikaisten siirtolahoidon aikaansaamiseksi Sipoossa, jäisi merkityksettömäksi. Kaikki nämä seikat sekä sen ohessa välttämättömyyden saada niin suurelle laitokselle riittävästi ja hyvää vettä, on komitea ottanut huomioon ehdottaessaan laitosta sijoitettavaksi viimemainittuun pitäjään, jota paikkaa ei komitea ole lainkaan umpimähkään valinnut.

Vaikka komitea onkin niin muodoin vakaasti päättänyt pysyä aikaisemmin laatimassaan suunnitelmassa esilläolevan kysymyksen ratkaisemiseksi, ei komitea ole kuitenkaan tahtonut vetäytyä syrjään täyttämästä viimeksisaatua tehtävää jonkun keinon keksimiseksi asiassa, jos sanotun suunnitelman katsottaisiin ehdottomasti tällä kertaa saavan raueta. Komitea on sitä varten arvellut, että jos nykyiset työ- ja vaivaistalon mielenvikaistenhoitoon käytetyt huoneustot säilytettäisiin sanottuun tarkoitukseen, Sipoon laitoksen rakentaminen olisi kuitenkin kohta aloitettava sellaisen rajoitetun suunnitelman mukaan, että siinä toistaiseksi tulisi varattavaksi sijaa ainoastaan sadalle sairaalle. Komitea on alempana tekevä selkoa niistä rakennuksista, jotka komitean mielestä olisivat siinä tapauksessa ensiksi rakennutettavat, sekä antava tarpeelliset kustannusarviot sellaista pienempää laitosta varten.

Ne sairaspaviljongit, jotka mainitulla edellytyksellä, että laitos aluksi rakennettaisiin ainoastaan sataa potilasta varten, olisivat komitean aikaisemman mietinnön 15:nnellä sivulla mainituista rakennuksista komitean mielestä rakennutettavat, ovat, lukuunottamatta erinäisiä ulkohuone- ja talousrakennuksia y. m., suljettu ja puoliavoin miesten turvalaitos, jonka arvioitu kustannus on 134,400 markkaa, samanlainen naisten turvalaitos, jonka kustannus on 147,200 markkaa, sekä työtätekeväin naisten avonainen huvila, jonka kustannus tekee 52,580 markkaa, molemmat ensimainitut ovat tarkoitetut 40 sairaalle kumpikin, sekä viimemainittu huvila 20 sairaalle. Hallintorakennuksessa, joka sisältää lääkärin, taloudenhoitojan ja ylihoitajattaren asunnot, tehtäisiin, jättämällä pois erinäisiä huoneustoja, jotka tämänlaisessa pienenpuoleisessa laitoksessa eivät ole ehdottoman tarpeellisia, sellainen muutos, joka myötäseuraavista piirustuksista käy lähemmin ilmi. Samanlainen suunnitelman rajoitus olisi myöskin tehtävä aikaisemmin suunnitellulle keittiö- ja pesutuparakennukselle sekä vähennettävä sen huoneita niinhyvin lukumäärälleen kuin lattia-alalleen. Wiimeksi mainitut rakennukset ovat uudessa muodossaan niin sovitetut, että niiden laajentaminen vastedes käy mahdolliseksi, jolloin on kuitenkin huomattava, miten ne kaakeliuunit, jotka nyt laaditun

luonnoksen mukaan ovat sijoitetut viimemainittuun rakennukseen, laitosta laajennettaessa ja keskuslämmityslaitoksen käytäntöön otettua tulisivat purettaviksi.

Yllämainittuja sairaspaviljonkeja lämmitettäisiin matalapainehöyryllä, mikä systeemi tulisi kalliimmaksi kuin jos käytäntöön otettaisiin kaloriferilämmityslaitos, mutta sillä olisi se etu, että patterien liittäminen vastaiseen höyrykeskukseen kävisi mitä suurimmalla helppoudella päinsä. Tosin joutuisivat paikalliset höyrypannut silloin tarpeettomiksi, mutta niiden myyminen ei varmaankaan kohtaisi vaikeuksia tai voitaisiin niitä käyttää johonkin toiseen tarkoitukseen.

Kyseenalaista laitosta varten kävisi jo nyt välttämättömäksi vesijohdon järjestäminen, koska paikalliset kaivot sisältävät niin rautapitoista vettä, että se ennen käyttämistä olisi tarpeellisesti puhdistettava. Aikaisemmin ehdotetusta sähkövalaistuksesta sitävastoin luovuttaisiin, minkä vuoksi valaistus tulisi tapahtumaan öljylampuilla, seikka, josta tosin koituisi melkoisen suuri vahinko jo siitä aiheutuvan tulenvaaran vuoksi.

Asiakirjoihin on liitetty allekirjoittaneen Kranckin laatima likipitäinen kustannusarvio sataa sairasta varten suunnitellusta sairaalasta, jonka rakennuskustannus tulisi kohoamaan osapuilleen 810,000 markkaan. Alempana esitetään suunnitelma tällaisen laitoksen vuosirahansäännöksi.

Menot.

a) Palkat ja palkkiot.

Lääkäri	5,000: —
Taloudenhoitaja	2,000: —
Pappi	600: —
Ylihoitajatar	900: —
5 hoitajaa à 500 mkaa	2,500: —
6 alihoitajatarta à 400 mkaa	2,400: —
Koneenkäyttäjä	1,200: —
2 lämmittäjää à 480 mkaa	960: —
Renki	400: —
Emännöitsijä	720: —
Työnjohtaja	600: —
3 keittäjätärtä à 280 mkaa	840: —
Palvelija	180: —
3 pesijätärtä à 200 mkaa	600: —
Saunoittaja	240: —
Porttivahti	400: —
Summa Smkaa	19,540: —

b) Ruoanpito.

Henkilökunnasta:		
24 henkilöstä à 90 p:iä päivältä		7,884: —
3 „ „ 1: 10 „ „		1,204: 50
100 potilaasta à 70 p:iä päivältä		25,550: —
	Summa Smkaa	34,638: 50

c) Muut menot.

Lääkkeistä		1,000: —
Polttopuista, hiilistä ja valosta		10,000: —
Rakennusten ja kalustojen ylläpidosta		16,000: —
Saippuasta, öljyistä, palovakuutuksesta ja sekalaisista arvaamattomista tarpeista		4,000: —
	Summa Smkaa	31,000: —
	Summa summarum vuosimenoja Smkaa	85,178: 50

Tulot.

Maanviljelyksestä ja siainruuasta, arviolta	Smkaa	3,000: —

Kuten komitea on jo yllä huomauttanut ei komitea kuitenkaan ole katsonut voivansa puoltaa viimeksimainittua uutta luonnosta. Komitea pyytää lisäksi saada esittää syyksi tähän, miten, jos Kaupunginvaltuusto päättäisi nyt rakennutettavaksi tällaisen laitoksen rajoitetun suunnitelman mukaan, kaupungin mielenvikaisten enemmistöä saataisiin edelleen hoitaa huoneustoissa, jotka sekä Terveydenhoitolautakunta että komitea on katsonut mielenvikaistenhoitoon aivan kelpaamattomiksi ja siis hyljättäviksi ja jotka huoneustot sitäpaitsi tarvittaisiin toiseen tarkoitukseen. Lisäksi tulisi rakentamalla sellaisen pienenpuoleisen laitoksen yksikkökustannus potilasta kohti kohoamaan 8,100 markkaan vastaavaa 7,600 markan erää kohti aikaisemmin suunnitellussa laitoksessa. Että kokonaiskustannus rakennetusta ja sittemmin asteettain laajennetusta sairaalasta tulisi paljon korkeammaksi kuin sairaalasta, joka olisi suoraan otettu sellaisessa mittakaavassa kuin sairassijain vallitseva tarve edellyttää, on aikaisemmin osoitettu sekä on muuten niin silminnähtävä, ettei komitean tarvinne kajota tähän seikkaan.

Sen nojalla mitä komitea on yllä esittänyt saa komitea siis käsityksenään kunnian esittää:

että kysymys Lapinlahden keskuslaitoksen ynnä siihen kuuluvan alueen hankkimisesta kaupungille olisi tehtävä riippumattomaksi kaupungin mielenvikaistenhoidon järjestämistä koskevasta kysymyksestä sekä, jos katsottaisiin sopivaksi, jätettävä Rahatoimikamarin selvitettäväksi;

että kysymys mielenvikaistenhoidosta, ryhtymättä väliaikaisiin toimenpiteisiin, olisi ratkaistava sen ehdotuksen mukaan, jonka komitea on sitä varten laatinut sekä on otettuna Kaupunginvaltuuston painettuihin asiakirjoihin N:o 24 vuodelta 1909.

Helsingissä marraskuun 29 p:nä 1909.

Oskar Heikel.

Ernst Ehrnrooth. **E. A. Kranck.**
August Lundqvist. **Chr. Sibelius.***)

Hjalmar Ekholm.

*) Ollut poissa tarkistuksesta.

Likimääräinen kustaannusarvio

Helsingin kaupunkikunnan mielenvikaissairaalaa varten Nikkilässä, laadittu sataa potilasta varten.

Rakennuksen kuutiosisältö m³:ssä	Hinta Mkaa	Potilasten lukumäärä			
6,400	21	40	Suljettu ja puoliavoin turvaosasto työtätekeville miespotilaille . .	134,400: —	
6,400	23	40	Suljettu ja puoliavoin turvaosasto työtätekeville naispotilaille . .	147,200: —	
2,390	22	20	Avonainen huvila työtätekeville naispuolisille turvapotilaille. . . .	52,580: —	334,180: —
15,190		100			
4,315	24		Hallintorakennus	103,560: —	
4,143	23		Keittiörakennus	95,289: —	
			Jääkellari	7,500: —	
			Talli	10,000: —	
			Lato	4,560: —	
			Porttivahdintupa	5,632: —	
			Ulkohuone	900: —	
			Halkovaja ja hyyskät	2,500: —	229,941: —
			Sairaalapaviljonkien lämpöjohto- ja tuuleentuslaitos	35,000: —	
			Vesi- ja viemärijohto	60,000: —	
			Vesilaitos ja vesisäiliö	50,000: —	
			Puhdistuslaitos.	10,000: —	
			Aitaukset	8,000: —	
			Tiet	10,000: —	
			Vuorenlouhiminen putkijohtoja varten	18,000: —	
			Tasoittaminen	4,000: —	195,000: —
			Arkkitehtipalkkio	— —	22,000: —
			Komitea- ja asiantuntijapalkkiot .	— —	3,000: —
			Arvaamattomia menoja	— —	25,879: —
			Summa Smkaa	— —	810,000: —

Helsingissä marrask. 12 p:nä 1909.

E. A. Kranck.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

Förslag till Helsingfors kommunala sinnessjukhus på Nickby.

Ehdotus Helsingin kunnallis mielisairaalaa varten Nickbyyssä.

Förslag till köks- och tvättstugu-byggnad för en anstalt med 100 platser.
Ehdotus keittiö- ja pesulaitos-rakennusta varten laitokselle 100:lle potilaalle.

Plan af 2:dra våningen. 2:sen kerr. pohjapiirros.

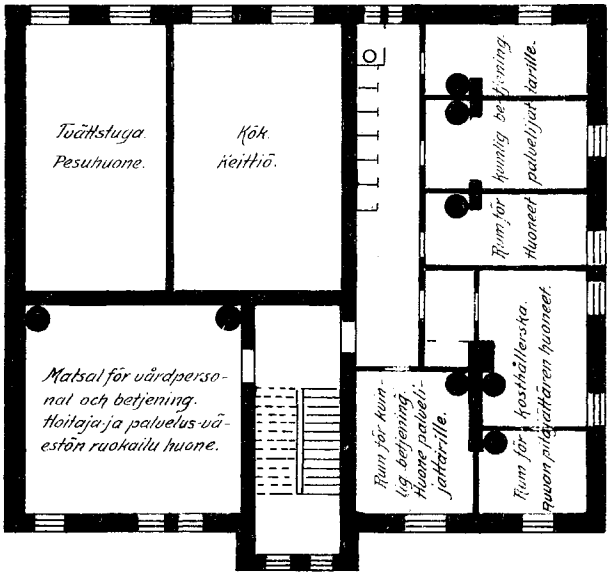

Plan af 1:sta våningen. 1:sen kerr. pohjapiirros.

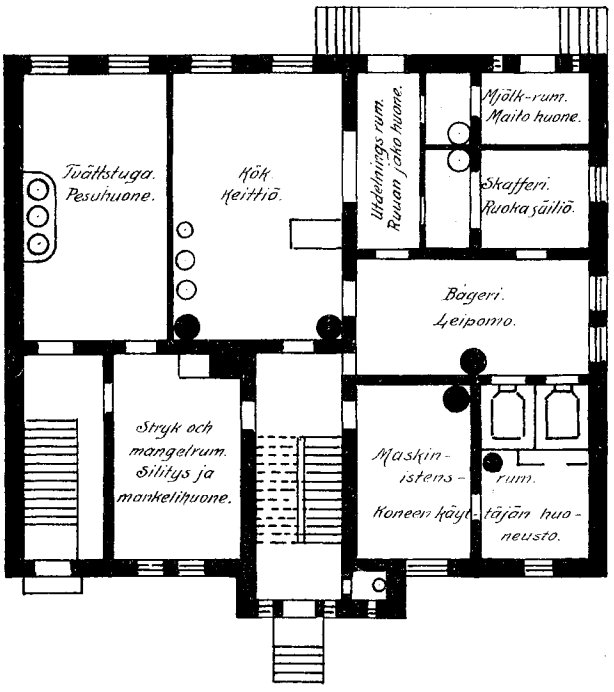

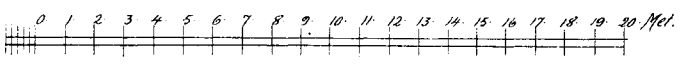

Helsingfors 1904
E. A. Franck

Förslag till Helsingfors kommunala sinnessjukhus på Nickby.

Administrations-byggnad för en anstalt med 100 platser.

Ehdotus Helsingin kunnallis mielisairaalaa varten Nickbyyssä.

Hallinto-rakennus laitokselle 100 lle. potilaalle.

Plan af 2dra. våningen.

2sen. kerr. pohjapiirros.

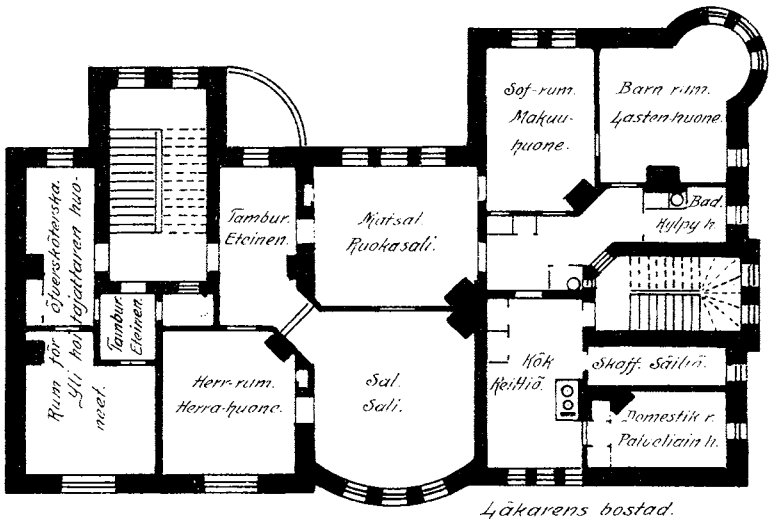

Läkarens bostad.
Lääkärin asunto.

Plan af 1sta. våningen.

1sen. kerr. pohjapiirros.

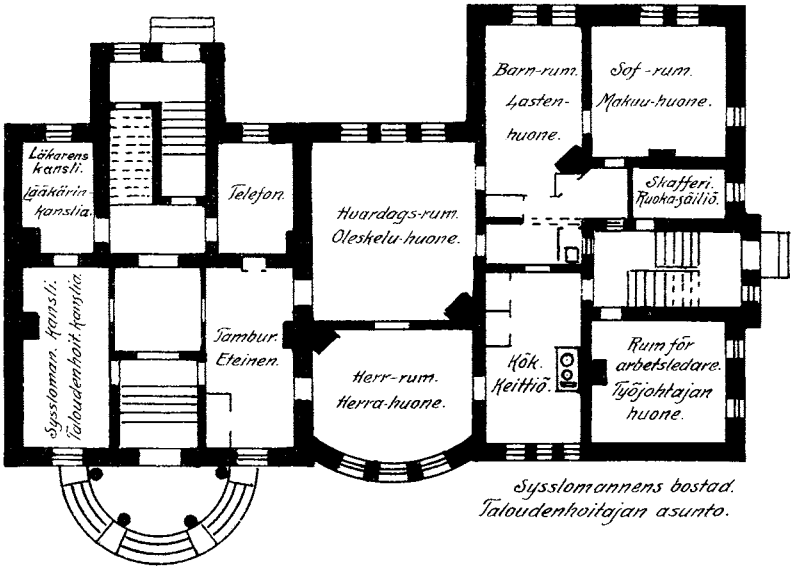

Sysslomannens bostad.
Taloudenhoitajan asunto.

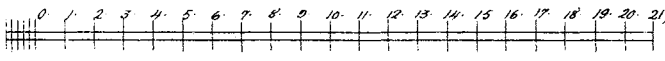

Helsingfors 1909
Ed. A. Krauck

Förslag till Helsingfors kommunala sinnessjukhus på Nickby.

Ehdotus Helsingin kunnallis mielisairaalaa varten Nickbyyssä.

Iskällare för en anstalt med 100 platser.
Jääkellari laitokselle 100 lle. potilaalle.

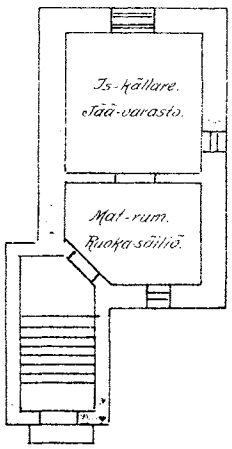

Förslag till köks- och tvättstugu-byggnad för en anstalt med 100 platser.
Ehdotus keittiö-ja pesulaitos-rakennusta varten laitokselle 100 lle. potilaalle.

Plan af källarvån. Kellarikerr. pohjapiirros.

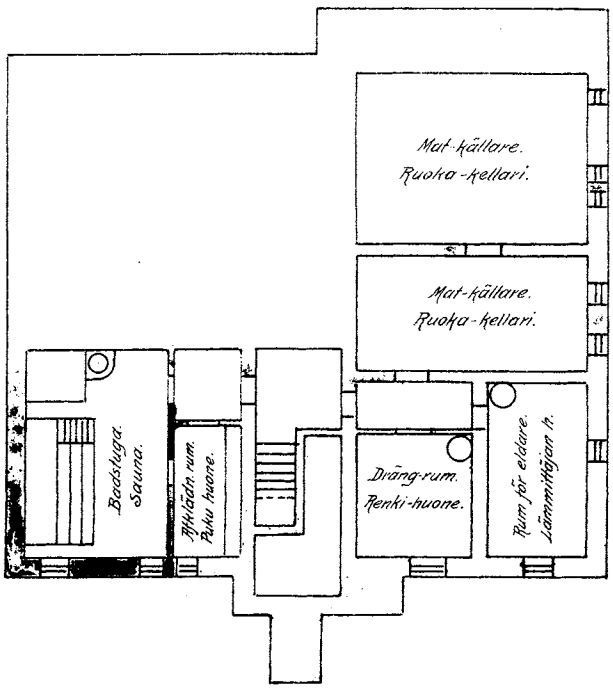

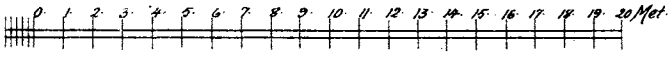

Helsingfors 1909
E. A. Kranck

***Esitys** erinäisten lokavedenpuhdistusasemain laittamisesta ynnä sen yhteydessä olevista kysymyksistä, jotka koskevat kanavan rakentamista Töölön- ja Taivallahden välille sekä Töölönlahden ympäröimistä reunuskiveyksellä y. m.*

HELSINGIN
RAHATOIMIKAMARI.

Marraskuun 22 p:nä 1909.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 519.

Kirjelmässä marraskuun 1 päivältä kuluvaa vuotta (Liite IV) on Rakennuskonttori antanut Rahatoimikamarille lausunnon ja ehdotuksen erinäisten lokavedenpuhdistusasemain rakennuttamisesta ulkomaiseen malliin Pasilan ja Diakonissalaitoksen läheisyyteen sekä vastaisuudessa Töölön sokeritehtaan läheisyyteen ynnä Kaisaniemen ravintolan kohdalla Töölönlahteen laskevan lokaviemärin muuttamisesta sekä Töölönlahden perkaamisesta ja sen ympäröimisestä rantakiveyksellä. Tämän yhteydessä on Konttori myös katsonut olevan aihetta kajota Kaupunginvaltuustossa nykyään lepäävään kysymykseen kanavan rakennuttamisesta Töölön- ja Taivallahden välille. Näihin kaikkiin kysymyksiin nähden on Terveydenhoitolautakunta kuluvan marraskuun 4 päivänä antamassaan lausunnossa (Liite IX) katsonut voivansa pääasiallisesti yhtyä Rakennuskonttorin esittämiin näkökohtiin.

Sittenkun Rahatoimikamari oli antanut lausunnon Töölönlahdesta Taivallahteen suunnitellun kanavan rakennuttamisesta (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 6 vuodelta 1908) sekä mietinnössä tarkemmin esitetyillä perusteilla ehdottanut mainitun suunnitelman hyljättäväksi, antoi Rakennuskonttori, ennenkuin Valtuusto oli tehnyt lopullisen päätöksen asiasta, ehdotuksen erinäisiin kanavoimistoimiin ryhtymisestä, joilla rautatiepenkereen länsipuolella sijaitsevaan Töölönlahden osaan estettäisiin tulemasta pääasiallinen osa sitä lokavettä, mikä tähän asti on laskenut ja edelleen laskee mainittuun lahteen (Liite I). Kanavasuunnitelmaa koskevaa kysymystä ei tämän johdosta otettu lopullisesti käsiteltäväksi, mutta sen sijaan Kaupunginvaltuusto päätti, ettei kaupunki saisi toistaiseksi myydä tontteja niistä Töölön alueen osista, joita kanavasuunnitelma koski. Kustannusarvion mukaan (Liite II) nousisivat mainittujen lokaviemäri- ja kanavatöiden kustannukset 679,100 markkaan, Asian luonnon johdosta Rahatoimikamari lähetti sen Terveydenhoitolautakuntaan, joka

antamassaan lausunnossa (Liite III) teki erinäisiä muistutuksia Rakennuskonttorin esittämää kanavoimisehdotusta vastaan. Näitä muistutuksia silmällä pitäen on Rakennuskonttorin nyttemmin asiasta antama esitys tehty.

Rahatoimikamari on, samoinkuin Terveydenhoitolautakuntakin, voinut kaikin puolin yhtyä Rakennuskonttorin viimeksi tekemään ehdotukseen asiassa. Ne toimenpiteet, joihin, edellyttäen että Kaupunginvaltuusto asian hyväksyy, olisi etusijassa ryhdyttävä, olisivat erinäisten lokaviemäriveden puhdistusasemain rakennuttaminen mainituille paikoille ja Kaisaniemen ravintolan kohdalla Töölönlahteen laskevan lokaviemärin muutosrakennus, jonka ohella olisi tehtävä lopullinen päätös Töölön- ja Taivallahden väliseen kanavasuunnitelmaan sekä Töölönlahden ruoppaamiseen ja reunuskiveyksellä varustamiseen nähden. Sitä silmällä pitäen onkin Rahatoimikamari ensintulevaksi vuodeksi laatimaansa menosääntöarvioon merkinnyt Pasilan läheisyyteen rakennettavan Septic-Tank-laitoksen kustannuksia 47,400 markkaa sekä Kaisaniemestä Töölönlahteen laskevan lokaviemärin uudestirakentamista varten 47,000 markkaa, joihin kustannuksiin nähden Kamari on Valtuustolle esittänyt, että ne päätettäisiin suorittaa kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista. Ja kun Rahatoimikamari sen ohella on vakautunut siitä, että on välttämätöntä kohdakkoin rakennuttaa molemmat muutkin ehdotetut puhdistusasemat, on Rahatoimikamari erityisessä ehdotuksessa (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 45 vuodelta 1909) ehdottanut tähän tarkoitukseen osotettavaksi kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista 202,600 markkaa eli kaikkien kolmen asemman rakeentamiseen niinmuodoin yhteensä 250,000 markkaa. Rahatoimikamarista on nimittäin näyttänyt siltä kuin, jos ehdotus Töölönlahden perkaamisesta ruoppaamalla ja sen varustamisesta rantakiveyksellä toteutetaan, puheena olevat Septik-Tank-laitoksetkin olisi ehdottomasti rakennettava. Sillä päinvastaisessa tapauksessa olisi vain osittain saavutettu työn tarkoitus eikä olisi täysiä takeita olemassa että tämä suurilla kustannuksilla suoritettu työ vastaisi tarkoitustaan. Jos työ suoritetaan, jota Rahatoimikamari osaltaan puoltaa, on myös ohjelma kokonaisuudessaan kohdakkoin toteutettava.

Rahatoimikamarilta ei ole jäänyt huomaamatta, että puheena olevain ehdotusten toteuttaminen on tuottava kaupungille tuntuvia menoja aikana, jolloin sekä pienempäin että suurempain määrärahain myöntämisessä on välttämätöntä noudattaa erityistä tarkkuutta. Mutta tässä on myös otettava huomioon, että nyt puheena olevat menot käy jakaminen useammalle vuodelle ja että niitä on tarpeen suorittaa ainoastaan mikäli kaupungin varat sallivat, sekä myös kuinka tärkeätä töiden järkiperäiseen teettämiseen nähden on että ohjelma kokonaisuudessaan on vahvistettu ja voidaan tarkkojen valmistelutöiden suoritettua vähitellen toteuttaa. Tämän lisäksi Rahatoimikamarin ei tarvitse huomauttaa, mitä sekä Terveydenhoitolautakunta jo on useissa eri tilaisuuksissa antamissaan kirjelmissä terottanut mieleen, että myös yleisön taholta on tuon tuostakin tullut näkyviin jokapäiväisessä sanomalehdistössä — kuinka tärkeätä terveydelliseltä kannalta on, että kaupungin lokaviemäriolot tavalla

taikka toisella muutetaan siihen suuntaan, etteivät ne siinä määrin saastuta kaupungin rantoja ja vesiä, että sen johdosta käy esittäminen oikeutettuja muistutuksia terveydelliseltä kannalta. Mitä vihdoin Pasilan viereiseen Septic-Tank-laitokseen tulee, on Rahatoimikamari sen lisäksi, mitä Rakennuskonttori on lausunut, tahtonut huomauttaa että siten saataisiin juoksevaa vettä, joten Alppilan viereisten, puolittain umpeenkasvaneiden pienten järvien perkaaminen kävisi mahdolliseksi ja juokseva vesi vastaisuudessa helpottaisi niiden pitämistä moitteettomassa kunnossa runsaitta kustannuksitta.

Muutoin viitaten myötäliitettyihin asiakirjoihin ja niissä esitettyihin perusteluihin saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa, että Rakennuskonttorin tekemät ehdotukset (siv. 16) sillä Terveydenhoitolautakunnan tekemällä lisäyksellä, että kiellettäisiin enää Töölönlahtea täyttämästä, periaatteessa hyväksyttäisiin sekä kysymys tähän tarpeellisten määrärahain myöntämisestä annettaisiin Kaupunginvaltuuston lisätyin luvuin käsiteltäväksi.

Jos Kaupunginvaltuusto yhtyy edellä tehtyihin ehdotuksiin, on Rahatoimikamari kehottava Kaupunginasemakaavatoimikuntaa mahdollisimman pian antamaan lausunnon vuodesta 1904 lähtien lepäävästä Puutarhalautakunnan ehdotuksesta Eläintarhan, Hesperian ja Hakasalmen puistojen sekä Töölönlahden rantojen järjestämisestä, jota lausuntoa mainittu Toimikunta ei ollut katsonut voivansa antaa, niin kauan kuin Töölön kanavasuunnitelmaa koskeva kysymys on ratkaisematta.

Asiassa syntyneet asiakirjat myötäliitetään.

Rahatoimikamarin puolesta.

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Liite I.

HELSINGIN KAUPUNGIN

RAKENNUSKONTTORI

Helsingissä,

Joulukuun 12 p:nä 1908

N:o 221.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Paikallisten viettävyyssuhteiden johdosta ovat Töölönlahteen laskevat erinäiset ojat kaiken sekä Töölön kaupungin itäosasta että Eläintarhasta ja sen pohjoispuolisilta seuduilta tulevan veden luonnollisina uomina. Kun nämä alueet jo ovat olleet pitemmän aikaa osittain rakennettuina ja huomattavat määrät likavettä sentähden on johdettu puheena oleviin ojiin, ovat nämä vähitellen muuttaneet luonnetta ja ovat nyttemmin avonaisia, huonosti kunnossapidettyjä lokaviemärejä. Olisi sentähden aika poistaa tästä johtuneet epäkohdat ja laittaa mainittujen ojain sijaan järkiperäisesti rakennetut viemärijohdot. Mutta kun näiden johtojen viettävyys ja sen johdosta niiden suuruus riippuu niistä toimenpiteistä, joihin mahdollisesti ryhdytään Töölönlahden veden suojelemiseksi lokaveden aikaansaamalta saastutukselta, täytyy viimeksi kosketellun asian olla periaatteellisesti ratkaistu, ennenkuin voidaan ryhtyä viemärijohtoja rakentamaan.

Puheena olevassa suhteessa saattaa toimenpiteinä tulla kysymykseen joko lokaveden puhdistaminen, ennenkuin se saa laskea Töölönlahteen, taikka myös sen kerääminen katkaisevaan lokaviemäriin, joka sanotun lahden sivuitse johdettuna päättyy syvään ja väljään veteen.

Ensiksi mainitun toimenpiteen toteuttaminen käy epäilemättä kustannuksiin nähden halvemmaksi kuin jälkimäisen, mutta kun erinäisten puhdistusmenettelyjen luotettavaisuus ei vielä ole täysin selvitetty ja jokainen puhdistuslaitos vaatii herkeämätöntä silmälläpitoa, joka aiheuttaa alituisia menoja, on Konttorista näyttänyt tarpeelliselta ehdottaa sellaisia kanavalaitelmia, joiden avulla lokaveden suurin osa estettäisiin laskemasta Töölönlahteen.

Jos likemmältä tarkastelee mahdollisuuksia tähän, on otettava huomioon seuraavat näkökohdat:

Töölönlahtea lännessä ja pohjoisessa rajoittavat ranta-alueet on voimassa olevan kaupunginasemakaavan mukaan aijottu pääasiallisesti pysytettäviksi rakentamattomina. Mainittavaa saastaa, etusijassa lokaveden muodossa, ei niinmuodoin voi täältä käsin tulla lahteen. Idässä sitä rajoittavat harvalukuiset asuntohuvilat, joista ei myöskään tule mainittavia määriä likaista vettä; ja etelässä sijaitsevalta rautatien tavarapihalta johtuu vesi pois sen alitse kulkevasta pääviemärijohdosta, joka päättyy Kaisaniemenlahteen rautatiepengermän itäpuolella. Töölönlahtea ympäröiviltä

ranta-alueilta tulee niinmuodoin sangen vähäpätöisiä lokavesimääriä, joita, mitä Töölönlahden saastutukseen tulee, tuskin ensinkään tarvitsee ottaa huomioon. Sitävastoin ei voi samaa sanoa niistä vesimääristä, joita L. Viertotien länsipuolisilta alueilta, Eläintarhan pohjoispuolelta sekä Diakonissalaitoksen ympäritse johdetaan Töölönlahteen ja jotka vesimäärät nähtävästi ovatkin varsinaisina syinä sanotun lahden veden huonoon laatuun.

Jos niinmuodoin nämä viimeksi mainitut, määrältään huomattavimmat lisävedet voitaisiin kerätä ja johtaa muuanne kuin Töölönlahteen, olisi tämä lahti pääasiallisesti suojeltu saastutukselta. Ja tämä kävisi päinsä kaikkiin muihin paitsi Diakonissalaitoksen tienoilta tulevaan vesimäärään nähden, jos pääviemärit laitettaisiin niin, kuin tähän liitetty suunnitelma tarkemmin osottaa.

Suunnitelman mukaan tulisi 0,75 m²:n avaroista munanmuotoisista betoniputkista laitettu kanava rakennettavaksi Eläintarhan pohjoisosaan siten, että kanava, alkaen kohta Freedriksbergin rautatienaseman eteläpuolelta, kulkisi läntiseen ja lounaiseen suuntaan, viettäen 1 : 390, siihen kohtaan, missä Kammionkatu yhtyy L. Viertotiehen. Matkallaan imisi kanava kaiken loka- ja päiväveden, mikä tulee: Freedriksbergin asemalta, sen itäpuolisilta tonteilta, Böhlen talon esikaupungista, Malmin huvila-alueelle varatusta kulkutautisairaalan paikasta, L. Viertotien itäpuolisilta tonteilta sekä vihdoin Viertotien pohjoisosan alle ehdotetusta kanavasta, johon tulee vesi sen länsipuolella ja Kammionkadun pohjoispuolella sijaitsevilta tonteilta.

Lisäksi rakennettaisiin L. Viertotien eteläosan alle niinikään betoniputkista kanava, joka lähtien Cygnæuksenkadulta yhtyisi Eläintarhan kanavaan edellä mainitussa Kammionkadun ja L. Viertotien välisessä haarauksessa koottuaan lokaveden kaikista niistä johdoista, jotka Töölön kaupungin eteläosan katuverkon alitse viettävät itään. Äsken mainitusta kohdasta alkaa varsinainen pääviemäri, joka, ollen paikotellen jopa 12 metriä Kammionkadun alla, vihdoin päättyy väljään veteen Töölön kaupunginosan länsipuolella sekä kohta n. s. ruutikellarinalueen pohjoisniemekkeen vierellä, mistä kanava vastedes voidaan, jos tarpeelliseksi havaitaan, johtaa pitemmälle syvempään veteen. Viimeksi mainitun pääviemärin viettävyys on 1 : 598 sekä munanmuotoinen läpileikkaus 1,5 m², joten sen arvioidaan kuljettavan 4,770 sekuntilitraa.

Edellä kerrottujen kanavatöiden kokonaiskustannukset on arvioitu 679.300 markaksi, josta määrästä 509,300 markkaa on Eläintarhan ja Kammionkadun kanavan, 122,500 markkaa L. Viertotien eteläosan alitse kulkevan katkaisevan kanavan sekä 47,500 mk. sanotun Viertotien pohjoisosan alitse kulkevan kanavan kustannuksia. Eläintarhan — L. Viertotien ja lisäksi Kammionkadun alitse päätekohtaan kulkevan kanavanosan kustannukset nousevat niin suureen kuin 509,300 markan määrään sen johdosta, että kanava on melkoisen pitkä, 2,370 metriä, ja kanavan loppupuoli, toisin sanoen Kammionkadun alla sijaitseva osa täytyy, ulottuakseen läntiseen vesialueeseen, rakentaa sen harjun poikki, joka on Töölön kaupungin itäisen ja läntisen

osan vedenjakajana ja kohoaa 13 metriä vedenpinnan yläpuolelle, kun taas kanavan pohja vastaavalla paikalla on ainoastaan 0,6 metriä ylempänä vedenpintaa. Jotta kuitenkin saataisiin tuntuvasti vähennetyiksi täällä toimitettavia louhintatöitä, ja myös koko laitoksen kustannusten huojentamiseksi, on puheena olevaan kanavanosaan suunniteltu noin 300 metrin pituinen tunneli.

Näiden laitelmain kautta saavutettaisiin se etu, että kaikki suurimmat iokavesijoukot estettäisiin tulemasta Töölönlahteen. Sitä vastoin jäisivät edellä mainitut Diakonissalaitoksen läheisyydessä olevat viemärit ennalleen samoinkuin Töölön sokeritehtaan matalimmissa osissa olevat lokaviemärit. Mitä kuitenkin tulee Diakonissalaitoksen viemäriin, ei Konttori katso sen voivan aikaansaada mainittavia haittoja enempää siitä syystä, että sen kokoomusalue on verrattain vähäpätöinen, ainoastaan noin 100,000 m^2:ä, kuin siitäkään syystä että Konttori edellyttää, että Töölönlahti joka tapauksessa on järjestettävä ja syvennettävä, joten saadaan tilaisuutta estää huomattavia haittoja aikaansaavia kerrostumia syntymästä lokaviemärin suulle. Muutoin on viimeiseltä käytettävänä se keino, että pitkin Töölönlahden itärantaa jatketaan useinmainittua kanavaa siihen Eläintarhanlahteen laskevaan lokaviemäriin, joka kokoo veden itäisistä Eläintarhan huviloista, jota työtä varten Konttori ei kuitenkaan ole katsonut tämän yhteydessä olevan laadittava kustannusarviota. Mitä taas tulee sokeritehtaaseen ja sen lokaveteen, on mainittava, että suurin osa tätä vettä on johdettavissa L. Viertotielle, siinä tapauksessa nimittäin että tässä ehdotettu syvällä L. Viertotien alla sijaitseva lokaviemäri tulee toimeen. Sitä vastoin täytyy pienemmän, likimpänä Töölönlahtea sijaitsevan tehdasalueen osan vesi laskea mainittuun lahteen. Mutta tämä alue on harvaan asuttua ja sieltä tuleva lokavesimäärä sangen vähäinen, jonka tähden ei Konttori myöskään ole katsonut olevan pantava tähän lisäveteen mitään merkitystä, vaan on jättänyt tämän kysymyksen sillensä.

Puheena olevalla suunnitelmalla on Konttori kuitenkin osottanut mahdolliseksi muihin vesialueisiin kuin Töölönlahteen johtaa siihen nykyään tulevat huomattavimmat lokavesimäärät. Eikä tähän tarkoitukseen tarvitse muita laitelmia kuin tavalliset, tarpeeksi viettävät viemärijohdot. Mutta on olemassa toinenkin mahdollisuus, jonka toteuttamisella saavutettaisiin sama tulos vieläkin laajaperäisemmin. Ja tämä olisi että pitkin Töölönlahden rantoja rakennettaisiin yhtäjaksoinen katkaiseva kanava, johon kaikki edellä mainitut lisävesimäärät, niin suuret knin pienetkin, laskisivat. Kun kuitenkaan sellainen johto, sen tähden että se pitkin pituuttaan on laitettava yhtä korkealle kuin Töölönlahden vedenpinta, ei voi saada mitään putousta, on tarpeellista vesimäärien poistamiseksi yhdistää katkaisevaan johtoon pumppulaitos ja kun tästä koituisi vuosittain melkoisia kunnossapito- ja käyttökustannuksia, ei Konttori ole katsonut olevan puollettava eikä yksityiskohdittain arvioitava sellaista laitelmaa, johon on ryhdyttävä vasta sitten, kun kaikki muut menettelytavat on tarkastettu ja hyljätty.

Vihdoin on käsiteltävänä olevaan ehdotukseen nähden lisäksi huomattava,

että sen toteuttaminen paljon riippuu siitä, tuleeko Töölönlahdesta Taivallahteen, vaihtoehtoisesti Humallahteen, suunniteltu kanava rakennettavaksi vai eikö.

Sillä jos sellainen kanava rakennetaan, käypi samalla mahdottomaksi yhteen laskukohtaan yhdistää L. Viertotien pohjois- ja eteläosain alle rakennettaviksi ehdotetut lokaviemärit, ja jos kanavoimisjärjestelmä muutoinkin pysytettäisiin, kävisi se tuntuvasti kalliimmaksi sen kautta että olisi tarpeen rakentaa kaksi pääviemäriä, jotka kulkisivat kumpikin eri puolillaan kanavaa.

Alistaen kysymyksen koko laajuudessaan Rahatoimikamarin tutkittavaksi rohkenee Rakennuskonttori kunnioittaen ehdottaa:

> että, jos Kamari havaitsee oleva syytä puoltaa puheena olevaa kanavoimisehdotusta, Kaupunginvaltuustolle tehtäisiin esitys 679,300 markan rahamäärän osottamisesta ehdotettujen kanavatöiden suorittamiseen.

Kustannnsarvio, pohjapiirros ja 2 profiilipiirrosta liitetään myötä.

G. Idström.

Liite II.

Kustannusarvio

Fredriksbergistä Eläintarhan halki Humallahteen suunniteltua lokaviemärijohtoa sekä L. Viertotien alle Karhunkadun ja Meilahdenkadun ynnä Cygnaeuksenkadun ja Kammionkadun välille tehtävää viemärikanavaa varten.

Johto Fredriksbergistä Humallahteen.

8,050	m³ kanavanlouhintaa à 20: —	161,000: —		
1,500	„ tunnelinlouhintaa à 50: —	75,000: —		
9,100	„ kanavahautaa kaivettava ja täytettävä à 5: —	45,500: —		
3,800	m³ pengermaata à 3: —	11,400: —		
950	p. m. 0,75 m² betoniputkea à 25: — .	23,750: —		
400	„ „ 1,0 m² betoniputkea à 35: — . .	14,000: —		
1,020	„ „ 1,5 m² betoniputkea à 50: — . .	51,000: —		
10	pistoskaivosta à 2,100: —	21,000: —		
5	pistoskaivosta à 1,300: —	6,500: —		
16	pistoskaivosta à 250: —	4,000: —		
15	tuuletusputkea à 150: —	2,250: —		
9,800	m³ täytettä hankittava à 4: — . . .	39,200: —		
1	kanavansuu à 1,000:	1,000: —		
950	p. m. varuspohjaa à 2: —	1,900: —		
2,750	„ „ paaluja à 2: —	5,500: —	463,000: —	
Noin 10 % lisää työnjohtoa y. m. varten			46,300: —	509,300: —

Läntisen Viertotien alainen, Cygnaeuksen- ja Kammionkadun välinen johto.

3,700	m³ kanavanlouhintaa à 20: —	74,000: —		
1,850	m³ kanavahautaa kaivettava ja täytettävä à 5: —	9,250: —		
870	p. m. 0,75 m² betoniputkea à 25: — .	21,750: —		
13	pistoskaivosta à 300: —	3,900: —		
7	imukaivoa à 250: —	1,750: —		
4	tuuletusputkea à 150: —	600: —	111,250: —	
Noin 10 % lisää työnjohtoa y. m. varten			11,250: —	122,500: —
		Siirros	— —	631,800: —

	Siirros	— —	631,800: —

Läntisen Viertotien alainen, Karhunkadun ja Meilahdenkadun välinen johto.

1,200 m³ kanavanlouhintaa à 20: —	24,000: —		
600 m³ kanavahautaa kaivettava ja täytettävä à 5: —	3,000: —		
1,000 m³ täytettä hankittava à 4: — . . .	4,000: —		
320 p. m. 0,75 m² betoniputkea à 25: — .	8,750: —		
3 pistoskaivosta à 250: —	750: —		
9 imukaivoa à 250: —	2,250: —		
3 tuuletusputkea à 150: —	450: —	43,200: —	
Noin 10 % työnjohtoa y. m. varten		4,300: —	47,500: —
	Yhteensä Smk	— —	679,300: —

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorissa joulukuun 10 päivänä 1908.

Tycho Öller.

HELSINGIN KAUPUNGIN
TERVEYDENHOITOLAUTAKUNTA

Liite III.

Helsingissä,
maaliskuun 11 p:nä 1909.

N:o 57.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Sittenkun kaupungin Rakennuskonttori oli Rahatoimikamarille antanut ehdotuksen ynnä 679,300 markkaan päättyvän kustannusarvion Pasilasta eläintarhan halki Humallahteen kulkevaa lokaviemäriä sekä Läntisen Viertotien alle Karhunkadun ja Meilahdenkadun välille sekä Cygnaeuksen ja Kammionkadun välille tehtävää viemärikanavaa varten, on Rahatoimikamari lähetteessä viime helmikuun 15 päivältä vaatinut Terveydenhoitolautakunnan lausuntoa asiasta.

Rahatoimikamarille mainitun suunnitelman ohella lähettämässään kirjelmässä Rakennuskottori huomauttaa, että ehdotetut laitokset tuottaisivat sen edun että kaikki suurimmat lokavesimäärät, mitkä nykyjään saastuttavat Töölön sisempää lahtea, estettäisiin lahteen laskemasta, mutta että ennallaan pysyisivät Diakonissalaitoksen viemäri sekä Töölön sokeritehtaan alueen matalimpain osain lokaviemärit, joita viimeksi mainituita haittoja Rakennuskonttori kuitenkin on pitänyt vähäarvoisina ja katsonut ne osittain voitavan poistaa muulla tavoin.

Tänä päivänä käsitellessään tätä asiaa on Lautakunta havainnut puheena olevain laitosten tuottavan sangen tärkeitä terveydellisiä etuja, jonka tähden Lautakunta, edellyttäen että lokaviemärijohdot ulotetaan Humallahdessa kyllin syvään veteen, katsoo pitävänsä puoltaa Rakennuskonttorin suunnitelman toteuttamista. Mutta puutteellisuutena suunnitelmassa täytyy Lautakunnan pitää sitä Rakennuskonttorin huomauttamaa asianlaitaa, että Diakonissalaitoksesta sekä Eläintarhan alueella rautatien länsipuolella sijaitsevista huviloista tulevaa lokavettä ei ole voitu johtaa ehdotettuun lokaviemäriverkkoon, vaan olisi se edelleen likaava Töölön lahtea.

Mitä lokaviemärisuunnitelman toteuttamisesta aiheutuviin kustannuksiin tulee, ei Lautakunta tietenkään ole voinut niitä ottaa tarkemmin harkittavaksi, mutta olisi Lautakunta kuitenkin toivonut että, jotta asian taloudellista puolta olisi käynyt kaikin puolin arvosteleminen, ehdotukseen olisi otettu arviolasku sen pitkin Töölönlahden rantoja kulkevan yhtäjaksoisen katkaisevan kanavan kustannuksista, johon Rakennuskonttori on katsonut voivansa koota kaiken lokaveden, samoinkuin olisi ollut tarpeen tietoa sen pumppulaitoksen kustannuksista, johon tämä kanava olisi yhdistettävä.

Tämän yhteydessä pyytää Lautakunta toimenpiteenä, joka niinikään olisi omansa estämään Töölön sisemmän lahden veden likaantumista, huomauttaa ettei

lupaa minkään tämän lahden osan täyttämiseen, paitsi mitä voidaan katsoa olevan tarpeellista rantain järjestämiseksi, enää olisi myönnettävä, koska lahden vesimäärä muutoin vähenee ja lisäksi tullut lokavesi sitä pilaisi sitä enemmän mitä vähemmän lahdessa on vettä.

Ehdotettujen toimenpiteiden johdosta tulisi Töölön sisempi lahti pääasiallisesti suojelluksi lokaveden aikaansaamalta pilaantumiselta, mutta asiaa käsitellessään Lautakunta ei ole voinut olla kiinnittämättä huomiotaan niihin epäkohtiin, joita syntyisi siitä, että suuri lokavesimäärä laskee Töölön ulompaan lahteen Kaisaniemen ravintolan vierellä päättyvästä isosta kanavasta, joka levittämänsä löyhkän vuoksi on aiheuttanut tuon tuostakin uusiintuneita, hyvin oikeutettuja valituksia. Tämän epäkohdan korjaamiseksi on Rakennuskonttori tosin — jo vuonna 1904 — esittänyt suunnitelman likaveden puhdistamiseksi bioloogista tietä. Mutta kun tätä suunnitelmaa, josta on pyydetty Terveydenhoitolautakunnan lausuntoa, ei vielä ole voitu loppuun käsitellä, sen johdosta että kokeilut lokaviemäriveden puhdistamiseksi mainitulla tavalla eivät vielä ole voineet antaa eivätkä luultavasti annakaan myönteistä tulosta, vaikka niitä vielä on täysin luotettavan selvyyden saamiseksi katsottu pitävän jatkaa, saa Lautakunta ehdottaa, että Rakennuskonttori saisi toimekseen mahdollisimman pian antaa ehdotuksen puheena olevan, erittäin haitallisen epäkohdan poistamiseksi muulla tavoin.

Läheteasiakirjat palautuvat.

Terveydenhoitolautakunnan puolesta:

Oskar Heikel.

R. Vuorio.

HELSINGIN KAUPUNGIN

RAKENNUSKONTTORI

Liite IV

Helsingissä,

marraskuun 1 p:nä 1909.

N:o 176.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Kirjelmässä joulukuun 12 päivältä 1908 N:o 221 teki Rakennuskonttori Rahatoimikamarille ehdotuksen erinäisiin kanavoimistoimiin ryhtymisestä, joilla rautatiepenkereen länsipuolella sijaitseva Töölönlahti suojeltaisiin pääasialliselta osalta mainittuun lahteen nykyään laskevaa lokavettä.

Senjälkeen ja sittenkun Terveydenhoitolautakunta oli antamassaan lausunnossa tehnyt erinäisiä muistutuksia ehdotusta vastaan, jonka toteuttamista pääasiassa Lautakunta kuitenkin puolsi, palautettiin asia Rakennuskonttoriin, joka sai tehtäväkseen antaa lisäselvityksen eritoten mitä Terveydenhoitolautakunnan koskettamiin näkökohtiin tuli.

Terveydenhoitolautakunnan muistutukset.

Lausunnossaan Terveydenhoitolautakunta huomauttaa, että edellä mainittu ehdotus on epätäydellinen sikäli, että siinä ei ole mainittu, miten Diakonissalaitoksesta ja sen lähiseuduilta tuleva lokavesi olisi estettävä Töölönlahteen tulemasta; että vertailevaa kustannusarviota ei ollut annettu Töölönlahden ympäritse tehtävän, yhtäjaksoisen, katkaisevan lokaviemärin rakennuskustannuksista ynnä siihen mahdollisesti yhdistettävästä pumppulaitoksesta, sekä vihdoin ettei Rakennuskonttori ollut antanut lausuntoa siitä, kävisikö ja millä tavoin poistaminen siitä johtuvia epäkohtia, että melkoiset määrät lokavettä laskee Töölön ulompaan lahteen aivan Kaisaniemen ravintolan vierellä. Sen lisäksi ja Rakennuskonttorin ehdotukseen katsomatta Lautakunta esittää, ettei enää sallittaisi täyttää Töölönlahtea, paitsi mitä rantain järjestelemiseksi katsotaan olevan tarpeellista.

Tämän johdosta saa Rakennuskonttori kunnioittaen lausua seuraavaa:

Edellä mainitussa kirjelmässä Rakennuskonttori mainitsee keinoina, joihin voidaan ryhtyä Töölönlahden veden saastumisen ehkäisemiseksi, joko likaveden puhdistamisen, ennenkuin se juoksee sanottuun lahteen, taikka myös likaveden johtamisen leikkaavilla lokaviemäreillä muille vesialueille kuin Töölönlahteen. Sen johdosta ettei eri puhdistustapain luotettavaisuutta ollut kuitenkaan täällä täydelleen selvitetty, ei Rakennuskonttori katsonut silloin pitävänsä tehdä enempää ehdotusta mainitussa kohdin, vaan pikemmin koettaa selvittää, käykö ja kuinka suurilla kustannuksilla estäminen likavettä pääsemästä Töölönlahteen, johon nähden Konttori puolestaan ehdotti rakennettavaksi katkaisevan lokaviemärin Fredriksbergin aseman tienoilta Humallahteen, sen sijaan että aikaisemmin oli ehdotettu sellainen lokaviemäri rakennettavaksi pitkin Töölönlahden rantoja. Ensinmainitun viemärisuunni-

telman ehdottaminen johtui osaksi siitä, että sillä jälkimäiseen verraten oli se etu, että veden johtamiseksi oli olemassa luonnollinen putous sekä että se sitä paitsi, niinkuin tuonnempana osotetaan, on rakennettavissa halvemmalla kuin jälkimäinen viemärisuunta, vaikkakaan tätä jälkimäistä ei yhdistettäisi pumppulaitokseen. Konttorin ehdotuksella oli se ainoa epäkohta, ettei tarjoutunut mahdollisuutta likaveden johtamiseen Diakonissalaitoksen seuduilta, johon seikkaan ei Rakennuskonttori kuitenkaan Terveydenhoitolautakunnan tavoin katsonut tarvittavan kiinnittää erityistä huomiota, osaksi syystä että tämä likavesimäärä ei ole mainittavan suuri, osaksi koska Konttori edellytti Töölönlahden rantoja joka tapauksessa olevan järjestettävä ja syvennettävä, joten puheena olevan likaveden aikaansaamat epäkohdat Konttorin mielestä voitaisiin suureksi osaksi poistaa.

Kun nyt kuitenkin tätä koskeva kysymys on kytketty Töönlönlahtea pohjoisessa ja lännessä rajoittavain alueiden kanavoimista koskevaan ehdotukseen, ja kun ei myöskään Töölönlahden ympäritse rakennettava, kaiken likaveden kokoova, katkaiseva lokaviemäri olisi ehdottomasti tehokas, syystä että se täytyy varustaa lukuisilla n. s. vara-aukoilla, on Konttori, sittenkun allekirjoittaneella on ollut tilaisuutta Tanskassa tutkia The Scandinavian Septic Tank Company yhtiön rakennuttamia lokaveden puhdistusasemia, katsonut pitävänsä siellä saavutettuihin hyviin tuloksiin nähden jälleen tehdä ehdotuksen puhdistusasemain laittamisesta eräitä Töölönlahteen päättyviä lokavesijohtoja varten ja samalla tehdä selkoa niistä helpotuksista, joita täten saavutettaisiin mitä puheena olevan alueen kanavoimiseen muutoin tulee.

Ennenkun Konttori kuitenkaan ryhtyy tarkemmin selvittelemään tähän kuuluvia kysymyksiä, lienee annettava lyhyt selitelmä Tanskaan laitetuista puhdistusasemista.

Ulkomaiset puhdistusasemat.

Puheena olevat puhdistusasemat on rakennettu Cameron, Commin & Martinin järjestelmän mukaan, perustuen reduktsiooni- ja oksidatsioonimetoodin yhdistelmään. Tanskan suurin tällainen laitos on Hillerödin kaupungissa ja arvioitu kolmea sitä likavesimäärää varten, minkä kaupungin 5,000 asukasta saa aikaan. Laitos, jonka yleismuoto tarkemmin näkyy myötäseuraavista valokuvista, on sijoitettu aivan kaupungin rakennetun maan ulkopuolelle ja jakautuu kahteen osastoon, nimittäin säiliölaitoksiin ja oksidatsioonilaitoksiin. Säiliö, jonka pinta-ala on 150 neliömetriä, on välittömässä yhteydessä kaupungin pääviemärijohdon kanssa ja siihen mahtuu se likavesimäärä, mikä edellä mainituilla perusteilla arvioidaan syntyvän vuorokauden kuluessa. Jos sadesäällä pääviemärijohdon vesimäärä nousisi viimeksimainittua määrää suuremmaksi, johdetaan ylijäämä vara-aukosta säiliön ohi lopulliseen laskukohtaan. Säiliöstä, jossa veden erittäin hitaan kulkunopeuden johdosta saavutetaan reduktsioonilla tapahtuvaan puhdistukseen välttämättömät edellytykset, juoksee vesi erityisestä putkesta pääsäiliöön, mistä se erikoisilla aparaateilla johdetaan kiintonaisista sprinklereistä tehtyyn verkkoon, joka on 690 neliömetriä laajain oksidatsioonilaitosten päällyspinnalla. Viimeksi mainitut laitokset

ovat likinnä verrattavissa suodattimiin, joiden alustana on karkeata kuonaa, jota päällimäisenä peittää kerros hienorakeisempaa ainetta. Sprinklereistä, toisin sanoen lävistetyistä rautaputkista vesi leviää hienoina säteinä neljän oksidatsioonilaitoksen pinnalle, kuitenkin siten, että vuoroon valellaan kahta ja kahta, joten laitokset tulevat lyhyen ajan kuluttua alttiiksi ilman vaikutukselle. Kun ilma on alituisesti vaikuttamassa veden kulkiessa suodattimien läpi sekä vesi ohuina suihkuina leviää suodattimien pinnalle, saa tämä aikaan siten käytellyssä vedessä vielä jälellä olevan lian erittäin nopean oksideerautumisen sillä seurauksella, että oksidatsioonilaitosten juurelta vihdoin poistuva vesi on aivan kirkasta ja likipitäen hajutonta. Laitos toimii automaattisesti eikä kaipaa alituista hoitoa eikä usein toimitettavaa puhdistusta, mutta tämän tuloksen saavuttamiseksi on päälokaviemäri laitettu siten, että se aikaansaa runsaasti 1,5 metrin putouksen puhdistusaseman täyttämällä alalla. Jos kanavan kaltevuus olisi pienempi, täytyisi puhdistusasemaan yhdistää pumppulaitos mainitun putouksen aikaansaamiseksi.

Töölönlahden pohjoisosaan laskevat lokaviemärit.

Mitä tulee Helsingin oloihin ja mahdollisuuteen ryhtyä Töölönlahteen laskevaan lokaveteen nähden samallaisiin toimiin kuin edellä on kerrottu, on huomautettava seuraavaa:

Töölönlahteen tulee lokavettä nykyjään kolmesta suuresta johdosta, jotka on myötäliitettyyn karttaan merkitty numeroilla 1, 2 ja 3 ja joista johto 1 on umpinainen kanava, jota vastoin 2 ja 3 ovat avoimia ojia. Johto 1 kokoo lokaveden Diakonissalaitoksesta ja sen ympäristöstä, johto 2 tulee Fredriksbergin aseman alueelta sekä osasta Böhlen talon aluetta, ja taas johto 3 on Humaliston itäisten osain sekä loka- että päiväveden pääviemäri (joista osista veden suurimmaksi osaksi johtaa jo valmistettu johto A—D), jota paitsi siihen tulee vettä Eläintarhan luoteisosista ja vastedes siihen kokoontuisi kaikki se vesi, minkä Konttorin aikaisemmassa ehdotuksessa suunniteltu katkaiseva lokaviemäri A—E kuljettaisi Läntisen Viertotien eteläosan alitse. Kaikkien edellä mainittujen kolmen johdon alapää on sangen vähän viettävä, mutta niihin kohtiin ei myöskään enää tule lisää lokavettä. Sitä vastoin on niissä ylempänä eli kohta viimeisen lokavedentulokohdan alapuolella niin suuri putous, että siihen kävisi sanottavitta vaikeuksitta laittaminen puhdistusasema, tarvitsematta siihen yhdistää pumppulaitosta.

Tämän johdosta ja kun näillä seuduin on puhdistusasemille sopivia paikkoja, on Konttori katsonut ehdottomasti pitävänsä tähän kuuluvain kysymysten ratkaisemiseksi ja kaikinpuoliseksi valaisemiseksi hankkia tarpeellisia tietoja tällaisten laitosten aiheuttamista menoista, jossa tarkoituksessa Konttori on Kööpenhaminan The Septic Tank Company yhtiöltä pyytänyt yleispiirustuksia ja kustannusarviota johtojen 1 ja 2 yhteyteen rakennettavia puhdistuslaitoksia varten, jota vastoin sellaista suunnitelmaa ei ole toistaiseksi pidetty tarpeellisena hankkia johtoa 3 varten, ennenkuin nyt ehdotettujen laitosten tuloksista on saatu kokemusta.

Edellä mainitulla tavalla saadun selvityksen yksityiskohtiin nähden on huomattava seuraaavaa:

Böhlen esikaupungissa ja Fredriksbergin aseman alueella asuu nykyjään noin 2,500 henkilöä, mutta sillä alueella, mistä loka- ja päivävettä voidaan luonnollista tietä johtaa viemäriin 2, on arvioitu vastedes voivan asua noin 9,000 henkilöä. Suunnitelma on sentähden laadittu niin, että se aluksi sallii 3,000 henkeä vastaavan laitoksen rakentamisen, jota vastedes voitaisiin laajentaa niin, että siinä voidaan puhdistaa 9,000 hengen asumalta alueelta tuleva lokavesi. Valmiiksi rakennettuna käsittäisi laitos: Puhdistusasema Pasilaa ja Böhleä varten.

3 sora- eli seisotuskammiota, 6 reduktsioonikammiota eli säiliötä, 6 katettua suodatinta kääntökoneineen ja sprinklereineen sekä vihdoin, laitoksen lopullisena täydennyksenä, kolmiosaisen separaattorin, jossa puhdistetussa vedessä vielä jälellä olevat oksidatsioonijätteet seisotettaisiin. Tällaisesta laitoksesta on tanskalainen toiminimi arvioinut olevan kustannuksia 60,000: — kruunua, josta määrästä 27,000 kruunua olisi toiminimelle korvausta sen hankkimista putkista, aparaateista ja piirustuksista, työn silmälläpidosta y. m. Tähän tulisivat lisäksi puhdistusasemalle vievän kanavan rakennuskustannukset, jotka Konttori on arvioinut 9,600 markaksi, joten kokonaiskustannukset nousisivat *93,600 markkaan*.

Jos sitä vastoin rakennetaan ainoastaan kolmasosa laitosta, eli 3,000 henkeä varten, nousisivat kokonaiskustannukset samoja laskuperusteita noudattaen *47,400 markkaan*, josta määrrästä 11,000 kruunua tulisi The Septic Tank Companylle.

Laitokselle ehdotettu paikka R 1 on, niinkuin asemapiirroksesta näkyy, kohta rautatielinjan itäpuolella sekä Eläintarhan pohjoisen tien eteläpuolella ja olisi niinmuodoin siksi syrjässä yleisestä liikenteestä, ettei siitä olisi haittaa siinäkään tapauksessa, että siellä vasten luuloa syntyisi huomattavasti kaasuja. Likavettä nykyään johtavat ojat ja lammikot pysytettäisiin edellen, mutta perinpohjin perattuina.

Sitä vastoin tulisi rautatien länsipuolella ja aivan uuden urheilukentän vierellä olevaa iso oja tarpeettomana kokonaan täytettäväksi.

Diakonissalaitosta ja sen lähiseutua varten aijoittu laitos on arvioitu vastaista, noin 2,800 hengen asukasmäärää varten ja käsittäisi kaksi säiliötä, 2 suodatinta automaattisine kääntöaparaatteineen sekä sprinklereineen ynnä separaattorin. Paikka, johon se on ehdotettu sijoitettavaksi, nimittäin kaduksi varattu ala R 2 1:sen linjan ja Helsinginkadun välillä on erittäin epätasainen ja mäkinen, jonka tähden tämän laitoksen kustannukset sitä varten toimitettavain melkoisten louhimistöiden johdosta nousisivat erittäin suuriksi eli *96,500 markkaan*, josta määrästä 10,200 kruunua menisi putkien, aparaattien y. m. hankkimiseen. Aluksi näitä kustannuksia kuitenkin voitaisiin jonkun verran vähentää siten, että ainoastaan puolet laitoksesta valmistettaisiin heti, mutta kun tässäkin tapauksessa vuoren louhintaa on toimitettava niin laajaperäisesti, että puhdistuslaitoksen laajentaminen vastaisuudessa käy mahdolliseksi, ei tämä kustannusten väheneminen kuitenkaan tekisi enempää kuin 12,600 markkaa. Diakonissalaitoksen viereinen puhdistusasema.

Jos molemmat edellä mainitut laitokset rakennettaisiin, tulisivat sekä Terveydenhoitolautakunnan huomauttamat, Diakonissalaitoksen lokavesijohdosta aihe-

utuvat epäkohdat poistetuiksi että myös kustannukset Rakennuskonttorin aikaisemmin ehdottamain katkaisevien kanavain rakentamisesta vähenemään 95,100 markalla sen johdosta että kanava A—B tulisi tarpeettomaksi ja sentähden saisi jäädä rakentamatta.

Sen lisäksi mitä edellä on lausuttu, pyytää Rakennuskonttori mainita syyn, joka edelleen puoltaa varain myöntämistä ainakin näitä laitoksia varten, nimittäin että täten saataisiin luotettavaa kokemusta siitä, käykö ja miten muissa samanlaatuisissa tapauksissa poistaminen niitä epäkohtia, joita syntyy kaikkialla, missä lokavettä laskee mataloihin rantoihin.

Töölönlahtea ympäröivä katkaiseva kanava.

Jollei kuitenkaan mitään nyt tehtyä ehdotusta hyväksyttäisi eikä myöskään Rakennuskonttorin aikaisemmin suunnittelemaa Töölön alueen katkaisevaa lokaviemäriverkkoa katsottaisi tyydyttäväksi, ei olisi muuta keinoa Töölönlahden suojelemiseksi saastumiselta kuin rakentaa lahtea ympäröivä katkaiseva kanava sen rannoille. Tämä kanava, jossa tietystikään ei olisi sanottavaa virtaa, ellei siihen olisi yhdistettynä pumppulaitosta, alkaisi hiukan eteläpuolelta viemäriä 1 sekä kulkisi sitten Töölönlahden pohjois- ja länsipuolitse, leikkaisi tavara-aseman alueen pohjoisosan, missä siihen yhdistyisi Kaisaniemen ravintolan kohdalla päättyvä lokaviemäri, sekä yhtyisi viimein siihen lokaviemäriin, joka nykyään päättyy Siltavuorensatamaan aivan venäläisen muonamakasiinin itäpuolella. Kanava, jonka pituus siten olisi 2,300 metriä, olisi samoinkuin muut tämän tapaiset lokaviemärijohdot varustettava 6 vara-aukolla, koska ei se muutoin voisi sadesäällä kuljettaa siihen laskevista sivujohdoista tulevia vesimääriä. Mainitun laitoksen kustannukset on arvioitu 591,000 markaksi, mutta näihin ei ole luettu niitä menoja, mitkä ovat tarpeen Töölönlahden ympäristön lokaveden johtamiseksi leikkaavaan lokaviemäriin, eikä myöskään sen pumppuaseman kustannuksia, mikä Konttorin mielestä on välttämättömän tarpeellinen mainittuun lokaviemäriin kokoontuvan laskuveden poistamiseksi.

Jotta siis kävisi toisiinsa vertaileminen vastamainittua kanavoimisjärjestelmää ja sitä, minkä Rakennuskonttori aikaisemmin on edellä mainitussa kirjelmässään joulukuun 12 päivältä 1908 esittänyt, on edellä mainittuun suunnitelmaan lisättävä vielä seuraavain lokaviemärijohtojen kustannukset, nimittäin: L. Viertotien pohjois- ja eteläosain alaisten kanavain A—D ja A—E; pisteillä osotetun kanavan A—F, joka on viimeksi mainittujen kanavain yhteisenä laskusuuna, sekä vihdoin Pasilasta Töölönlahteen tulevan viemärijohdon B—H kustannukset.

Vertailevat kustannukset.

Kanavajärjestelmästä ynnä Töölönlahden ympäri kulkevasta leikkaavasta lokaviemäristä olisi niinmuodoin oleva kustannuksia:

Leikkaavasta lokaviemäristä	Smk.	591,000: —
L. Viertotien pohjoisosan alaisesta kanavasta	„	47,500: —
„ eteläosan „ „	„	122,500: —
Viimeksimainittujen yhteisestä suusta A—F	„	32,400: —
Pasilasta Töölönlahteen vievästä lokaviemäristä	„	150,000: —
Yhteensä	Smk.	943,400: —

jota vastoin aikaisemman ehdotuksen kustannukset nousevat Smkaan 679,300, ollen niihin kuitenkin lisättävä tässä alempana tarkemmin perustellut kustannukset

Kaisaniemen ravintolan kohdalla päättyvän lokaviemärin suunnan muuttamisesta, arviolta	Smk.	47,000: —
sekä kustannukset Septic-Tank-laitoksen rakentamisesta Diakonissalaitoksen läheisyyteen	„	69,500: —
Yhteensä	Smk.	795,800: —

Rakennuskonttorin alkuperäinen ehdotus on niinmuodoin noin 150,000 markkaa halvempi kuin ehdotus, joka käsittää katkaisevan lokaviemärin rakentamisen Töölönlahden ympäritse, siinäkin tapauksessa ettei siihen kuuluvaa pumppuasemaa eikä painejohtoja oteta laskuissa huomioon.

Pumppuasemaan nähden, jolle tuskin lienee sopivaa paikkaa muualla kuin Kaisaniemessä tai Kasvitieteellisen puutarhan alueella, ei käy yksityiskohtaisia kustannuksia arvioiminen, ennenkuin sitä varten on valmistettu lopulliset piirustukset ja on ratkaistu, mihin paikkaan pumputtu viemärivesi lopullisesti saa laskea. Pumppuasema.

Jotta kuitenkin saataisiin likimääräistä käsitystä näiden laitosten tuottamista kustannuksista, pyytää Konttori antaa seuraavat tiedot:

Kaikki tässä edellä mainitut lokaviemärit, jotka laskisivat sisällyksensä pumppuaseman yhteydessä olevaan katkaisevaan lokaviemäriin, kokoisivat veden 365 hehtarin alalta, mistä tavallisen sadekuuron aikana arvioidaan tulevan keskimäärin 50 sekuntilitraa vettä hehtaarilta. Katkaisevan kanavan tulisi niinmuodoin eräissä tapauksissa vastaanottaa 18,250 sekuntilitraa vettä, josta kuitenkin suurin osa poistuisi Töölönlahteen vara-aukoista, jotka alkaisivat toimia sademäärän ollessa 6—10 sekuntilitraa hehtaarilta, mikä vastaisi päivittäisen lokaveden noin 6—10 kertaista määrää.

Pumppuasema olisi sentähden arvioitava korkeintaan noin 8 sekuntilitraa varten hehtaarilta eli kaikkiaan 2,920 sekuntilitraa varten, jossa tapauksessa laitos olisi tehtävä likimain saman laajuinen kuin Malmön kaupungin hiljattain valmistunut pumppuasema. Mainittu asema, jonka pumppulaitokset yhteensä nostavat 3,450 sekuntilitraa vettä, oli arvioitu maksavan 270,000 kruunua, mutta maksoi todellisuudessa noin 341,000 kruunuua.

Arviolta tulee niinmuodoin samantapainen Helsinkiin tehtävä laitos maksamaan noin Smk. 450,000: —.

Mitä taas pumppulaitoksista lähteviin painejohtoihin tulee, ei, niinkuin edellä mainittiin, niiden likimääräisiäkään kustannuksia käy arvioiminen, koska johtojen lopullisen pituuden ja suunnan pitää olla sitä ennen määrätty, minkä seikan selvittäminen tämän yhteydessä kävisi liian laajaksi. Mainittakoon kuitenkin, että Malmön painejohdot, joiden pituus on noin 2,500 metriä, tulivat maksamaan noin 160,000 kruunua, ollen tässä kuitenkin huomattava, että nämä johdot on pitkin Painejohdot.

pituuttaan laskettu mantereeseen, jota vastoin suurin osa täkäläisistä johdoista luultavasti olisi laskettava merenpohjaa pitkin.

Tässä annettu yleisselvitys kuitenkin ilmeisesti osottanee, että pumppulaitoksiin yhdistettyjä katkaisevia kanavia käy puoltaminen ainoastaan siinä tapauksessa, että kaikki muut keinot lokaviemäriveden poistamiseksi on huomattu käytännölliseltä ja terveydenhoidolliselta kannalta mahdottomiksi.

Kaisaniemen ravintolan kohdalla Töölönlahteen laskevan lokaviemärin muuttaminen.

Mitä vihdoin tulee Kaisaniemen ravintolan luona päättyvää lokaviemäriä koskevaan Terveydenhoitolautakunnan huomautukseen, on mainittava, että Rakennuskonttori oli aikonut ottaa tämän kysymyksen käsiteltäväkseen samalla kun vastedes antaisi ehdotuksen rautatiepenkereen itäpuolella olevan Töölönlahden osan järjestämiseksi. Konttori on nyttemmin kuitenkin toimittanut tässä kohdin tarpeelliset tutkimukset ja arviolaskelmat sekä havainnut soveliaimmaksi ja halvimmaksi keinoksi Töölönlahdessa Kaisaniemen ravintolan kohdalla vallitsevain epäkohtain poistamiseksi, että uudella kanavalla I—K, joka osittain kulkee rautatien tavarapihan ja Kaisaniemen puiston alatse, Kaisaniemen ravintolan kohdalla päättyvä lokaviemäri yhdistetään Siltavuoren satamaan venäläisen muonamakasiinin itäpuolella päättyvään kanavaan. Täten voitaisiin viimeksimainitulle satama-alueelle johtaa kaikki se lokavesi, mikä nykyään laskee puheena olevaan Töölönlahden osaan, johon ei niin ollen enää tulisi muuta lokavettä kuin mitä runsaimman sateen aikana tulisi varajohtona pysytetystä vanhan lokaviemärin alaosasta. Puheena olevasta uudesta lokaviemäristä, joka muutoin olisi rakennettava Helsingin asemalla aijottujen korotus- ja järjestelytöiden yhteydessä ja sittenkun Rautatiehallituksen suostumus asema-alueen puhkaisemiseen on hankittu, on arvioitu olevan kustannuksia 47,000 markkaa, johon määrään myös on luettu ne menot, joita aiheutuu tämän kanavalaitoksen johdosta tarpeellisiksi käyneistä muutoksista Kaisaniemen ravintolan kohdalla Töölönlahteen laskevaan lokaviemäriin.

Töölönlahden perkaus ja rannan reunustaminen.

Edellä kerrotut toimenpiteet, jotka kaikki tarkoittavat Töölönlahden suojelemista lokaveden saastutukselta, eivät kuitenkaan, jos ne tavalla taikka toisella yhdisteltyinä toteutetaan, yksinään kykene korjaamaan Töölönlahdella nykyisin vallitsevia epäkohtia. Sitä varten on tarpeen ryhtyä lisätoimiin, joista mainittakoon Terveydenhoitolautakunnan vaatima kielto täyttämästä lahtea edelleen sekä Rakennuskonttorin kirjelmässään joulukuun 9 päivältä 1907 N:o 163 (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 6 vuodelta 1908) ehdottama lahden pohjan perkaus ruoppaamalla ynnä soveliaan reunakiveyksen laittaminen lahden rantoihin, joista töistä on — mikäli ne käsittävät Töölönlahden länsiosan — arvioitu olevan kustannuksia 420,000 markkaa.

Töölön- ja Taivallahden välinen kanava.

Tosin on samassa tarkoituksessa ehdotettu rakennettavaksi Töölön- ja Taivallahden, vaihtoehtoisesti Humallahden yhdistävä kanava, mutta kun tässä mainitut perkaus- ja järjestelytyöt eivät kuitenkaan ole vältettävissä siinäkään tapauksessa, että kanava rakennetaan, näyttää Konttorista siltä, kuin voitaisiin nämä kaksi asiaa ratkaista toisistaan riippumatta ja että, kun ehdotetusta kanavasta ei ole mainittavaa

käytännöllistä enempää kuin terveydellistäkään hyötyä, kanavaehdotus saisi tykkänään raueta.

Edellä lausutun nojalla Konttori rohkenee kunnioittaen ehdottaa:

että puhdistusasemain laittamiseksi The Scandinavian Septic Tank Companyn yleisehdotuksen mukaisesti Fredriksbergin järjestelyratapihan ja Diakonissalaitoksen läheisyyteen osotettaisiin 47,400 ja 69,500 markkaa;

että, siinä tapauksessa että lokaviemäriveden puhdistaminen edellä mainituilla asemilla osottaa tyydyttävän tuloksen, kolmas puhdistusasema luoteesta Töölönlahteen tulevia lokavesimääriä varten laitettaisiin soveliaalle paikalle Florantiestä kaakkoon, joten Kammionkadun alle L. Viertotieltä Humallahteen ehdotettu suuri lokaviemäri tulisi tarpeettomaksi;

että tämän johdosta Rakennuskonttorin kirjelmässään joulukuun 12 päivältä 1908 N:o 221 ehdottaman katkaisevan lokaviemärin rakentaminen Pasilasta Humallahteen toistaiseksi saisi jäädä sillensä, kunnes puhdistusasemain toiminnasta on saatu luotettavia tuloksia;

että ehdotus pumppulaitokseen yhdistetyn katkaisevan lokaviemärin rakentamisesta Töölönlahden ympäri ei aiheuttaisi toimenpidettä;

että sitä vastoin 47,000 markan määräraha jo ensintulevan vuoden menosäännössä osotettaisiin sellaista Kaisaniemen ravintolan vierellä Töölönlahteen laskevan lokaviemärin muutosrakennusta varten, että se tulisi välittömään yhteyteen Kaisaniemen alla olevan, Siltavuoren satamaan laskevan ison lokaviemärin kanssa;

että päätettäisiin sekä perkauttaa Töölönlahti ruoppaamalla että varustaa sen rannat reunakiveyksellä Puutarhalautakunnan viime ehdotuksen mukaan ja aikanaan osottaa tarpeellinen määräraha tähän tarkoitukseen; sekä vihdoin

että Töölönlahden ja Taivallahden, vaihtoehtoisesti Humallahden yhdistävää kanavaa koskeva kysymys saisi raueta, joten Kaupunginvaltuuston päätöksen nojalla lokakuun 6 päivältä 1908 tarkoitukseen varatut Töölön kaupunginosan tontit vapautuisivat myytäviksi.

Läheteasiakirjat, erinäiset asema- ja profiilipiirrokset, valokuvat Hillerödin puhdistusasemasta, analyysejä täällä puhdistetusta vedestä, The Scandinavian Septic Tank Companyn ehdotus sekä puheena olevia ehdotuksia koskevat kustannusarviot myötäliitetään.

G. Idström.

Liite V.

Kustannusarvio

Töölön lahden ympäritse kulkevaa kanavaa sekä kahta lisäjohtoa varten, jotka kokoovat veden mainitun lahden pohjois- ja länsipuolisilta seuduilta ja yhdistetään kanavaan.

Töölönlahtea ympäröivä leikkaava kanava:

18,000	m^3 maankaivausta, vedenpumpp., täyttämistä ja kuljetusta à 7: —	126,000: —		
3,800	m^3 vuorenlouhintaa à 20: —	76,000: —		
400	p. m. sementtiputk. E tyypp. à 35: —	14,000: —		
1,900	» S:n kehänmuot. tyypp. lämpim. 1,5 m à 50: —	95,000: —		
22	pistoskaivosta (keskikork. 3,5 m) à 400: —	8,800: —		
6	S:n (keskikork. 4,0 m) à 500: —	3,000: —		
6	tuuletusputkea à 200: —	1,200: —		
6,200	m^3 täytesoraa putkien alle ja ympäri à 5: —	31,000: —		
2,100	m^3 savea tokeisiin à 3: —	6,300: —		
20,000	m^2 tukiseinää à 4: —	80,000: —		
20,000	p. m. paaluhirsiä à 2: —	40,000: —		
25,000	» tukihirsiä à 1: —	25,000: —		
4,700	» paalujen päällysparruja à 2: 50	11,750: —		
7,000	» tukkeja putkien alle à 1: —	7,000: —		
5	» vara-aukkoa à 2,500: —	12,500: —	537,550: —	
N. 10	% lisää työnjohdosta y. m.	— —	53,450: —	591,000: —
	Siirros	— —	— —	591,000: —

	Siirros	— —	— —	591,000: —
	Viemärikanava Toivonkadulta Eläintarhan halki Töölönlahteen.			
800 m³	maanleikkausta à 3: —	2,400: —		
2,500 p. m.	tukkeja paaluiksi à 2: —	5,000: —		
455 »	lokaviem. johtoa, tyyppiä E à 32: —	14,560: —		
2,000 m³	täytettä à 3: —	6,000: —		
6	pistoskaivosta à 250: —	1,500: —	29,460: —	
N. 10 %	lisää työnjohdosta y. m.	— —	2,940: —	32,400: —
	Viemärikanava Pasilasta Eläintarhan halki Töölönlahteen.			
750 m³	kanavanlouhintaa à 18: —.	13,500: —		
9,000 »	s:n kaivausta à 3: —.	27,000: —		
7,900 p. m.	hirsiä varuspohjaksi, paaluiksi ja poikkiparruiksi à 2: —	15,800: —		
2,000 p. m.	kanavahautaa täytettävä ja tallattava à 6: —	12,000: —		
380 p. m.	sementtiputkea, tyypp. A à 22: — .	8,360: —		
730 »	S:n » D à 30: — .	21,900: —		
900 »	S:n » E à 35: — .	31,500: —		
24	pistoskaivosta à 250: —	6,000: —		
4	tuuletusputkea à 100: —	400: —	136,460: —	
N. 10 %	lisää työnjohdosta y. m.	— —	13,540: —	150,000: —
	Viemärijohto L. Viertotien alatse Cygnaeuksenkadulta Kammionkadulle.			
jouluk. 10 p:nä 1908 tehdyn kust. arvion muk.		— —	122,500: —	
	Karhunkadulta Meilahdenkadulle			
jouluk. 10 p:nä 1908 tehdyn kust. arvion muk.		— —	47,500: —	170,000: —
	Yhteensä Smk	— —	— —	943,400: —

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorissa marrask. 2 p:nä 1909.

Tycho Öller.

Liite VI.

Kustannusarvio

Diakonissalaitoksen viereistä Septic Tank-laitosta varten.

2,800 hengelle.

4,100 m³ vuorenlouhintaa à 6: —	24,600: —		
200 » kanavanlouhintaa à 18: —	3,600: —		
200 » maankaivausta à 3: —	600: —		
80 mtr 18″ putkea à 12: —	960: —		
30 » 15″ » à 10: —	300: —		
200 m³ täytettä à 3: —	600: —		
110 mtr kanavahautaa täytettävä ja tallattava à 6: —	660: —	31,320: —	
N. 10 % lisää työnjohdosta y. m.	— —	3,180: —	34,500: —
Septic tank-laitos The Scand. S. T. Comp:n tarj. muk. Kr. (1: 40)	— —	25,000: —	35,000: —
Yhteensä Smk	— —	— —	69,500: —

1,400 hengelle.

4,100 m³ vuorenlouhintaa à 6: —	24,600: —		
200 » kanavanlouhintaa à 18: —	3,600: —		
200 » mankaivausta à 3: —	600: —		
80 mtr 18″ putkea à 12: —	960: —		
30 » 15″ » à 10: —	300: —		
200 m³ täytettä à 3: —	600: —		
110 mtr kanavahautaa täytettävä ja tallattava à 6: —	660: —	31,320: —	
N. 10 % lisää työnjohdosta y. m.	— —	3,180: —	34,500: —
Septic tank-laitos The Scand. S. T. Comp:n tarj. muk. Kr. (1: 40)	— —	16,000: —	22,400: —
Yhteensä Smk	— —	— —	56,900: —

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorissa marrask. 2 p:nä 1909.

Tycho Öller.

Liite VII.

Kustannusarvio

Pasilan viereistä Septic Tank-laitosta varten.

9,000 hengelle.

100 m³ kanavanlouhintaa à 18: —	1,800: —		
650 » maankaivausta à 3: —	1,950: —		
200 mtr 15″ putkea à 10: —	2,000: —		
100 » 18″ » à 12: —	1,200: —		
300 » kanavahautaa täytettävä ja tallattava à 6: —.	1,800: —	8,750 —	
N 10 % lisää työnjohdosta y. m.	— —	850: —	9,600: —
Septic tank-laitos The Scand. S. T. Comp:n tarj. muk. Kr. (1: 40)	— —	60,000: —	84,000: —
Yhteensä Smk	— —	— —	93,600: —

3,000 hengelle.

100 m³ kanavanlouhintaa à 18: —	1,800: —		
650 » maankaivausta à 3: —	1,950: —		
200 mtr 15″ putkea à 10: —	2,000: —		
100 » 18″ » à 12: —	1,200: —		
300 » kanavahautaa täytettävä ja tallattava à 6: —	1,800: —	8,750: —	
N. 10 % lisää työnjohdosta y. m.	— —	850: —	9,600: —
Septic tank-laitos The Scand. S. T. Comp:n tarj. muk. Kr. (1: 40)	— —	27,000: —	37,800: —
Yhteensä Smk	— —	— —	47,400: —

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorissa marrask. 2 p:nä 1909.

Tycho Öller.

Liite VIII.

Kustannusarvio

tavarapihalta asema-alueen alatse Kaisaniemen kanavaan kulkevaa viemärikanavaa varten.

1,900	m³ maanleikkausta à 3: —	5,700: —		
120	» vuorenlouhintaa à 18: —	2,160: —		
60	» betonikaakkua à 30: —	1,800: —		
840	p. m. 500 kg rautaa Ø 1 sm à 0: 40 . . .	200: —		
530	» putkea tyypp. E à 35: —	18,550: —		
8	pistoskaivosta à 250: —	2,000: —		
130	p. m. ent. kanavan uudistamista à 20: — . .	2,600: —		
3	tuuletusputkea à 150: —	450: —		
530	p. m. kanavahautaa täytettävä ja tallattava à 6: —	3,180: —		
26	raidetta tuettava à 150: —	3,900: —		
	kanavahaudan tukeminen	2,000: —	42,540: —	
	N. 10 % lisää työnjohdosta y. m.	— —	4,460: —	47,000: —
	Yhteensä Smk	— —	— —	47,000: —

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorissa marrask. 2 p:nä 1909.

Tycho Öller.

HELSINGIN

TERVEYDENHOITOLAUTAKUNTA

Liite IX.

Helsingissä,

marraskuun 4 p:nä 1909.

N:o 202.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Sittenkun kaupungin Rakennuskonttori kirjelmässään t. k. 1 päivältä oli Rahatoimikamarille antanut ehdotuksen lokaveden johtamiseksi rautatiepenkereen länsipuolella sijaitsevilta kaupungin seuduilta ja Diakonissalaitoksen lähitienoolta niin, ettei Töölön sisemmän lahden vesi enää saastuisi, on Rahatoimikamari lähetteessä tältä päivältä pyytänyt Lautakunnan lausuntoa asiasta, ja saa Lautakunta tämän johdosta kunnioittaen lausua seuraavaa:

Rakennuskonttori ehdottaa kaksi The Scandinavian Septic Tank Campanyn järjestelmän mukaista puhdistusasemaa laitettavaksi ja sijoitettavaksi, toisen Fredriksbergin järjestelyratapihan ja toisen Diakonissalaitoksen läheisyyteen sekä näiden puhdistusasemain rakentamista varten osotettavaksi 47,400 ja 69,500 markkaa; ja nojaa Rakennuskonttori ehdotuksensa niihin hyviin tuloksiin, joita semmoisilla puhdistusasemilla on saatu Tanskan Hillerödin kaupungissa.

Vaikka Lautakuntakin edellyttää mainitun laatuisilla puhdistusasemilla saatavan hyviä tuloksia meidänkin maassamme, ei tätä kuitenkaan voi pitää täysin varmana, ennenkuin käytännöllinen kokemus on vahvistanut tulokset. Ilmastosuhteet ja muut täkäläiset Tanskan oloista poikkeavat olot voisivat nimittäin vaikuttaa häiritsevästi puhdistusasemain toimintaan. Tämän johdosta Lautakunta ei katso olevan syytä puoltaa sitä ehdotusta, että heti alussa rakennettaisiin kaksi asemaa, vaan puoltaa ainoastaan yhden rakentamista. Siihen nähden mikä ehdotetuista asemista siinä tapauksessa olisi etusijassa rakennettava, on Lautakunnassa ilmaantunut eriäviä mielipiteitä. Puhdistusaseman sijoittamista Pasilaan on puollettu sillä että, koska tälle asemalle tulevaan veteen tavallisesti ei ole sekottunut epäpuhdasta pintavettä, niinkuin on Diakonissalaitoksen viereiselle puhdistusasemalle tulevan veden laita, olisi varmempi tulos aseman puhdistuskyvystä saatavissa Pasilaan kuin Diakonissalaitoksen läheisyyteen sijoitetusta asemasta. Puhdistusaseman sijoittamista Pasilaan taas vastustaa se, että kaikki asemaan käytetyt kustannukset olisivat, siinä tapauksessa että aseman toiminnan tulos ei olisi edullinen, turhaan käytetyt, koska tämän alueen likavesi siinä tapauksessa olisi johdettava vastedes rakennettavaan katkaisevaan kanavaan, kun taas Diakonissalaitoksen puhdistusasemasta joka tapauksessa täytyisi olettaa olevan vastaisuudessa ainakin jonkunlaista hyötyä, syystä ettei tämän seudun likavettä käy johtaminen tähän kanavaan. Siihen suu-

rempaan terveydelliseen merkitykseen nähden, minkä täytyy katsoa olevan Pasilan puhdistusasemalla sekä katsoen niihin luotettavampiin tuloksiin, joita sieltä on saatavissa puhdistusmenettelyn tehokkuuteen nähden, Lautakunnan enemmistö kuitenkin yhtyi ehdottamaan tämän aseman rakentamisesta ensimäisenä.

Edelleen on Rakennuskonttori ehdottanut että, jos lokaviemäriveden puhdistus osottaa tyydyttäviä tuloksia, kolmas asema laitettaisiin Töölönlahteen luoteesta tulevia likavesimääriä varten, että Pasilasta Humallahteen ehdotetun lokaviemärin rakentaminen saisi toistaiseksi jäädä sillensä, että ehdotus pumppulaitokseen yhdistetyn katkaisevan lokaviemärin rakentamisesta Töölönlahden ympäritse jätettäisiin toistaiseksi sillensä, että sitä vastoin 47,000 markan määräraha ensintulevan vuoden kulunkiarviossa osotettaisiin Kaisaniemen ravintolan luona Töölönlahteen päättyvän lokaviemärin tarkemmin mainittua muutosrakennusta varten ja että päätettäisiin Töölönlahti perkauttaa ruoppaamalla sekä varustaa rantakiveyksellä. Kaikkiin näihin ehdotuksiin pyytää Lautakunta saada yhtyä.

Mitä vihdoin tulee Rakennuskonttorin lausuntoon kauan puheena olleen, Töölönlahtea ja Taivallahtea, vaihtoehtoisesti Humallahtea toisiinsa yhdistävän kanavan rakentamisesta, saa Lautakunta lausua että, jos Rakennuskonttorin ehdottamat toimeenpiteet Töölönlahden veden saastumisen estämiseksi antavat hyviä tuloksia, ei mainitun kanavan rakentamisella liene terveydelliseltä kannalta mainittavaa merkitystä.

Läheteasiakirjat palautuvat.

Terveydenhoitolautakunnan puolesta:

Oskar Heikel.

R. Vuorio.

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolagets tryckeri 1909.

Ehdotus

Helsingin kaupungin meno- ja tulosäännöksi vuod. 1910.

Maistraatin valmistama.

Menon laatu 58 §:n mukaan Keis. asetusta 8 p:ltä joulukuuta 1873.	Menot.	Rahatomikamarin ehdotus.		Maistraatin ehdotus.	
	I. Kaupungin velat . .	2,005,181	37	2,005,181	37
	II. Kaupungin virastot.				
	1. Maistraatti.				
	Viimeiseksi eräksi lisätään:				
c	Tarverahoja, arviolta . . 8,000: —				
	44,200: —				
	2. Raastuvanoikeus.				
	Ensimäiseen alaosastoon lisätään viimeiseksi eräksi:				
c	Tarverahoja, arviolta . . 11,000: —				
	150,050: —				
	3. Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelusmiehet.				
b & c	1 Venäjän kielen kääntäjä (1,200 mkan sijasta) . . 3,200: —				
	39,170: —				
	Siirros	2,005,181	37	2,005,181	37

		Siirros	2,005,181	37	2,005,181	37
		4. Ulosottotoimi.				
		Viimeiseksi eräksi lisätään:				
	c	Apumaksua lainopillisesti sivistyneen apulaisen palkkaamiseksi kaupunginvoudinkonttoriin Maistraatin määräyksen mukaan, arv. 2,400: —				
		63,536: —				
		5. Sekalaisia.				
		Toinen erä:				
		Määräraha käännöksiin j. n. e. 2,000: — poistetaan:				
		Kolmas erä:				
		Tarverahoja, arviolta 20,000: — muutetaan kuuluvaksi:				
	c	Tarverahoja arkistoa varten, arv. 4,000: —				
		Sitten lisätään uusi erä:				
	*c**	Eduskuntavaalien kustannuksia, arviolta . . . . 15,000: —				
		30,700: —	331,656	—	352,056	—
		III. Kunnallishallinto .	495,180	83	495,180	83
		IV. Katu- ja laiturivalaistus	258,840	—	258,840	—
		V. Palolaitos	151,110	—	151,110	—
		VI. Poliisilaitos . . .	342,722	61	342,722	61
		VII. Terveyden- ja sairaanhoito	726,605	50	726,605	50
		Siirros	4,311,296	31	4,331,696	31

		Siirros		4,311,296	31	4,331,696	31
		VIII. Vaivaishoito.					
		4. Sekalaisia.					
		Viimeiseksi eräksi lisätään:					
b		Määräraha Kaupunkilähetykselle miesten työlaitoksen voimassapitoon	3,000: —				
		S:n naisten s:n	5,000: —				
			15,600: —	544,730	—	552,730	—
		IX. Opetus- ja sivistyslaitokset		1,728,718	84	1,728,718	84
		X. Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset . . .		432,663	46	432,663	46
		XI. Vesijohto		1,222,900	—	1,222,900	—
		XII. Kauppahallit . .		23,400	—	23,400	—
		XIII. Yleiset työt.					
		2. Kadut ja yleiset paikat.					
		Korjaus ja kunnossapito.					
		Lisätään erä:					
*c**		Viistoon Senaatintorin poikki Nikolainkadulta Aleksanterinkadulle kulkevan 9 metriä leveän ajotien kiveäminen parhailla tellikkakivillä	21,000: —				
			106,800: —	7,633,849	—	7,654,849	—
		XIV. Eläkkeitä ja apurahoja		40,694	67	40,694	67
			Siirros	15,938,252	28	15,987,652	28

		Siirros	15,938,252	28	15,987,652	28
		XV. Sekalaiset menot.				
		Poistetaan erät:				
		Määräraha kaupunkilähetykselle miesten työlaitoksen ylläpitoon . . . . . 3,000: —				
		S:n naisten s:n . . . . . 5,000: —	429,790	—	421,790	—
		Yhteensä Smk	16,368,042	28	16,409,442	28

Kirjain ilmoittaa tulon laadun kunnallisasetuksen 58 §:n mukaan.	Tulot.	Rahatoimikamarin ehdotus.		Maistraatin ehdotus.	
	I. Korot.				
	Kolmas erä:				
	Lahjoitusrahastoista, joiden korot tulevat kaupungille (18,000 sijaan) . . . . 27,000: —	545,000	—	554,000	—
	II. Tontinlunastukset . .	700,000	—	750,000	—
	III. Kaupungin kiinteä omaisuus	604,250	—	604,250	—
	IV. Tonttiverot . . .	3,700	—	3,700	—
	V. Tuloa tuottavat oikeudet	1,438,500	—	1,438,500	—
	VI. Sekalaiset tulot . .	566,206	—	566,206	—
	VII. Valtioavut . . .	443,584	67	443,584	67
	VIII. Vesijohto . . .	956,275	—	956,275	—
	IX. Valaistuslaitokset .	295,000	—	295,000	—
	X. Puhtaanapitolaitos .	138,000	—	138,000	—
	XI. Lainat	6,473,000	—	6,473,000	—
	XII. Taksoitus . . .	4,204,526	61	4,186,926	61
	Yhteensä Smk	16,368,042	28	16,409,442	28

Maistraatin valmistaman Helsingin kaupungin 1910 vuoden Meno- ja Tulosääntöehdotuksen yhdistelmä.

Pääluokka.	Menot.	Vakinaiset menot.		Satunnaiset menot.		Yhteensä.	
I	Kaupungin velat	1,851,381	37	153,800	—	2,005,181	37
II	Kaupungin virastot	312,856	—	39,200	—	352,050	—
III	Kunnallishallinto	495,180	83	—	—	495,180	83
IV	Katu- ja laiturivalaistus	258,240	—	600	—	258,840	—
V	Palolaitos	147,310	—	3,800	—	151,110	—
VI	Poliisilaitos	342,722	61	—	—	342,722	61
VII	Terveyden- ja sairaanhoito	719,205	50	7,400	—	726,605	50
VIII	Vaivaishoito	552,730	—	—	—	552,730	—
IX	Opetus- ja sivistyslaitokset	1,621,866	84	106,852	—	1,728,718	84
X	Yleiset rasitukset	432,663	46	—	—	432,663	46
XI	Vesijohto	302,000	—	920,900	—	1,222,900	—
XII	Kauppahallit	23,400	—	—	—	23,400	—
XIII	Yleiset työt	626,899	—	7,027,950	—	7,654,849	—
XIV	Eläkkeet ja apurahat	40,694	67	—	—	40,694	67
XV	Sekalaiset menot	421,790	—	—	—	421,790	—
	Yhteensä Smk	8,148,940	28	8,260,502	—	16,409,442	28

	Tulot.	Vakinaiset tulot.		Tontinlunastukset ja satunn. tulot.		Yhteensä.	
I	Korot	554,000	—	—	—	554,000	—
II	Tontinlunastukset	—	—	750,000	—	750,000	—
III	Tulot kaup:gin kiinteästä omaisuud.	604,250	—	—	—	604,250	—
IV	Tonttiverot	3,700	—	—	—	3,700	—
V	Tuloa tuottavat oikeudet	1,438,500	—	—	—	1,438,500	—
VI	Sekalaiset tulot	566,206	—	—	—	566,206	—
VII	Valtioavut	433,584	67	—	—	443,584	67
VIII	Vesijohto	806,275	—	150,000	—	956,275	—
IX	Valaistuslaitokset	295,000	—	—	—	295,000	—
X	Puhtaanapitolaitos	138,000	—	—	—	138,000	—
XI	Lainat	—	—	6,473,000	—	6,473,000	—
XII	Taksoitus	4,214,526	61	—	—	4,186,926	61
	Yhteensä Smk	9,054,042	28	7,373,000	—	16,409,442	28

HELSINGIN

MAISTRAATTI.

Helsingissä,
Marrask. 22 p:nä 1909.

N:o 831.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Kirjelmässä kuluvan marraskuun 20 päivältä on Rahatoimikamari Maistraatille lähettänyt ehdotuksensa kaupungin meno- ja tulosäännöksi vuodelle 1910; ja saa Maistraatti, jättäen asian Kaupunginvaltuuston ratkaistavaksi, ilmoittaa että Maistraatti, muutoin hyväksyen ehdotuksen, on alla mainituista syistä siihen tehnyt alempana luetellut muutokset.

Menot.

II. Kaupungin virastot.

1. Maistraatti. 2. Raastuvanoikeus. 5. Sekalaisia.

Kun on ilmaantunut hankaluutta siitä, että Maistraatilla ja Raastuvanoikeudella on ollut yhteinen tarverahamääräraha, joka on ollut merkittynä osastoon 5. Sekalaisia, on määräraha, jonka korottamista 3,000 markalla on, saadun kokemuksen nojalla, pidetty välttämättömänä, jaettu siten, että Maistraatin osalle on arvioitu 8,000 ja Raastuvanoikeuden osalle 11,000 markkaa sekä mainittujen laitosten yhteiselle arkistolle 4,000 markkaa; ja on nämä määrät merkitty asianomaisiin osastoihin.

Sen ohella on helmikuun 1 päivänä 1910 alkavien uusien eduskuntavaalien kustannuksia varten osastoon 5 merkitty 15,000 markan arviomääräraha.

3. Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelusmiehet.

Venäjänkielenkääntäjän palkaksi on merkitty 3,200 markkaa, mikä vastaa tähän osastoon merkittyä 1,200 markan ja osastoon 5 merkittyä 2,000 markan määrärahaa yhteensä, joka summa on viime vuosina edelleen runsaasti lisääntyneen työmäärän johdosta katsottu olevan kokonaan annettava mainitulle kielenkääntäjälle.

4. Ulosottotoimi.

Ensimäisen kaupunginvoudin anomuksen apumaksun myöntämisestä lainopillisesti sivistyneen apulaisen palkkaamiseen on Rahatoimikamari säästäväisyyssyistä evännyt. Mutta kun tämä anomus Maistraatin mielestä näyttää kaupunginvoudinkonttorin töiden suuren lisääntymisen ja vastuunalaisen luonteen johdosta hyvin perustellulta, ja kun sen ohella on erittäin tärkeätä, että ulosottolaitoksessa on henkilö, joka esteen sattuessa voidaan määrätä ensimäisen tai toisen kaupunginvoudin virkaa hoitamaan, on Maistraatti merkinnyt 2,400 markan määrän lainopillisesti sivistyneen apulaisen palkkaamiseksi kaupunginvoudinkonttoriin Maistraatin määräyksen mukaan.

VIII. Vaivaishoito.

Kaupunginvaltuuston viime lokakuun 19 päivänä tekemän päätöksen johdosta on Kaupunkilähetykselle ehdotetut määrärahat, jotka Rahatoimikamari on merkinnyt XV pääluokkaan, siirretty VIII pääluokan osastoon 4. Sekalaisia.

XIII. Yleiset työt.

2. Kadut ja yleiset paikat.

Sen johdosta että Senaatintorin kiveys on erittäin epätyydyttävässä kunnossa, jota myös on huomautettu kuluvan vuoden kadunkatselmuksissa, on Maistraatin mielestä välttämätöntä, että ainakin yksi 9 metrin levyinen, tellikkakivillä päällystetty ajotie tehdään viistoon torin poikki Nikolainkadulta, Aleksanterinkadulle; ja on siihen tarpeellinen määräraha, 21,000 markkaa, merkitty menoarvioon.

Tulot.

I. Korot.

Kaupungin Rahatoimikonttorin ilmoituksen mukaan ovat rouva Selma Schulmanin, o. s. Borgström, kuolinpesän selvitysmiehet konttoriin toimittaneet 56,729 markkaa 20 penniä, josta määrästä 50,000 markkaa on se lahjoitus, jonka korot rouva Schulmanin testamenttimääräyksen mukaan saadaan käyttää Henrik Borgströmin kansanpuiston kunnossapitoon, ja muu osa on tälle summalle kertyneitä korkoja. Ja kun kaupunki on vuosina 1907—1909 niihin tarkoituksiin, joihin tämän rahaston korot on aijottu, käyttänyt suurempia määriä kuin mihin viimeksi mainitut korkovarat nousevat, näyttää ne ynnä vuonna 1910 odotettavissa oleva tulo pääomasta 2,300 markkaa voitavan merkitä korkotuloiksi tulosääntöön. Lahjoitusrahastojen koroiksi on sentähden merkitty 27,000 markkaa.

II. Tontinlunastukset.

Tontinlunastuksia on kuluvana vuonna tämän kuukauden 1 päivään asti kertynyt jonkun verran enemmän kuin mitä Rahatoimikamari on arvioinut sellaisia tuloja olevan vuonna 1910. Näin ollen ja edellyttäen, että Rahatoimikamarin mainitsema ehdotus tontinmyyntiehtojen muuttamisesta tulee toteutetuksi ajoissa vuonna 1910, on Maistraatti katsonut tontinlunastukset vaaratta voitavan arvioida 750,000 markaksi.

Huomioon otettuina nämä Maistraatin tekemät muutokset on se määrä, joka vuonna 1910 on kaupungin verovelvollisilta jäseniltä taksoituksella otettava, 4,186,926 markkaa 61 penniä.

Erikoisehdotukset, piirustukset ja muut kulunkiarvioehdotukseen kuuluvat asiakirjat saa Maistraatti kunnioittaen liittää myötä.

Maistraatin puolesta:

Adolf Aminoff.

Edv. Öhrnberg.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

Lausunto valokaasun hinnan alentamista koskevasta kysymyksestä.

Helsingin
RAHATOIMIKAMARI.

Joulukuun 2 p:nä 1909.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 527.

Kirjelmässä viimeksi kuluneen lokakuun 12 päivältä on kaupungin valaistuslaitoksen Hallitus huomauttanut Helsingissä valaistustoiminnan alalla vallitsevan kilpailun kuluvana vuonna tuntuvasti kärjistyneen sekä kirjelmässä tarkemmin mainituilla perusteilla (Liite I) esittänyt, että kaasutehdas, voidakseen näissä oloissa pysyttää vuosien kuluessa saavuttamansa ostajapiirin ja saadakseen uusia valaistuskaasun kuluttajia, oikeutettaisiin 1910 vuoden alusta alentamaan valokaasun hinnan 30 pennistä 25 penniin m³:ltä. Sen ohella huomauttaa hallitus että, vaikka tosin olisi syytä korottaa keittokaasun nykyistä alhaista hintaa, ei hinnan korottamista 5 pennillä m³:ltä eli 15 pennistä 20 penniin m³:ltä kuitenkaan käyne puoltaminen eikä niinmuodoin toistaiseksi kaasun ykköshintaa Helsingissä ottaminen käytäntöön. — Lähetteessä mainitun kuukauden 19 päivältä on Kaupunginvaltuusto pyytänyt Rahatoimikamarilta lausuntoa asiasta.

Siihen nähden että mainittu Hallituksen esitys oli Kamarin mielestä siinä kohdin puutteellinen, ettei siinä ensinkään ollut selvitetty, mitä ehdotus tietäisi taloudellisessa ja rahallisessa suhteessa, eritoten kaasutehtaasta käytettävänä olevaan voittoon nähden, pyysi Rahatoimikamari Hallitusta siinä kohdin antamaan täydentäviä tietoja. Kirjelmässä kuluvan joulukuun 1 päivältä (Liite II) on Hallitus lausunut, että nyttemmin tämänsyksyisen valaistuskauden kulutuksesta käytettävissä olevat numerotiedot vahvistavat edellytettyä huomattavaa kulutuksen vähenemistä edellisen syksyn kulutusmäärään verraten, vaan että on ylen vaikea numeroluvuin osottaa, minkä taloudellisen tuloksen kaasunmyynti eri hintoihin vastaisuudessa antaa, koska hinta aina vaikuttaa kulutukseen. Niinkuin Hallituksen antamista tiedoista näkyy, on valokaasun kulutus tämän vuoden elo-, syys- ja lokakuussa vähentynyt noin 12 %

viime vuoden vastaavaan kulutukseen verraten. Jollei ryhdytä toimiin hinnan huojistamiseksi, on aivan todennäköistä, että kaasunkulutus on ensintulevana vuonna tuntuvasti vähenevä ja laitoksen käytön taloudellinen tulos osottava ilmeisiä taantumuksen merkkejä. Hinnan huojistamisen sitä vastoin täytyy olettaa vaikuttavan valokaasun kulutukseen siihen suuntaan, että tämä kulutus lisääntyy, niin että liike voi antaa yhtä edullisen tuloksen kuin tähänkin asti. Tässä on kuitenkin oleva vaikuttamassa toinenkin tekijä, nimittäin ne hinnanalennukset, joita kaupungin sähkövalaistukseen nähden voi tulla kysymykseen, jonka tekijän kaupungin hallinto voi järjestää niin toisen kuin toisenkin valaistuslaitoksen etua ja parasta silmällä pitäen.

Tämän yhteydessä on Rahatoimikamari katsonut pitävänsä huomauttaa, että näyttää siltä kuin kilpailu valaistusalalla olisi käynyt kiivaammaksi ei ainoastaan mitä tulee kunnallisen sähkötehtaan ja yksityisten valaistuslaitosten, vaan myös kaupungin molempain omain valaistuslaitosten väliseen suhteeseen. Lausuen toivomuksen ettei sellaista kilpailua, joka ei kenties aina ole pysynyt toverillisuuden rajoissa, vastedes ole tuleva kysymykseen, kun molemmille laitoksille yhteinen hallinto on saatu aikaan, pyytää Rahatoimikamari viitata Hallituksen erinäisistä Saksan kaupungeista antamiin hintatietoihin, joissa kaupungeissa sekä kaasu- että sähkötehtaat ovat kunnallisia yrityksiä. Tässä on tosin se seikka kiinnittänyt Rahatoimikamarin huomiota, että sekä kaupunkien valinta voi olla johonkin määrin mielivaltainen, että myös käytännössä olevat alennustariffit ja yksityiskohtaiset määräykset voivat vaikuttaa niin tuntuvasti, etteivät ilmoitetut numerotiedot anna todellisia oloja vastaavaa kuvaa. Varma kuitenkin on, että epäsuhde valokaasun ja sähkövalon hinnan välillä on olemassa ja että siihen nähden valokaasun hintaa täytyy pitää liian korkeana, kun taas kenties päinvastaisen arvostelun voisi antaa sähkövalon ykköshinnasta. Tähän nähden on Rahatoimikamari katsonut voivansa puoltaa valokaasun hinnan alentamista Hallituksen ehdottamaan määrään. Edellyttäen tämän Hallituksen ehdotuksen tulevan hyväksytyksi onkin ehdotus kaasutehtaan meno- ja tulosäännöksi ensintulevaa vuotta varten laadittu.

Mitä tulee keittokaasun hinnan mahdolliseen korottamiseen 5 pennillä m^3:ltä eli 15 pennistä 20 penniin jotta siten saavutettaisiin kaasun ykköshinta, pyytää Rahatoimikamari huomauttaa että, kun Hallitus ei ole tahtonut tehdä ehdotusta asiassa, ei Kamarista ole näyttänyt asianmukaiselta ottaa siinä alotetta. Kuitenkin pyytää Kamari huomauttaa että, jos keittokaasun hinta korotetaan 15 pennistä 20 penniin kuutiometriltä, joten saavutettaisiin sama kaasunhinta, mikä on määrätty useissa Saksan kaupungeissa, voisi kaasutehtaasta käytettävänä olevan voiton ensi vuonna arvioida 75,000 markkaa suuremmaksi kuin tulosääntöehdotukseen on merkitty, ja on tässä otettu huomioon, että kulutus olisi hinnankorotuksen johdosta jonkun verran vähenevä. Mitään ehdotusta asiassa ei Rahatoimikamari, siihen nähden mitä edellä on lausuttu, ole katsonut pitävänsä tehdä.

Yhtyen kaupungin valaistuslaitoksen Hallituksen tekemään ehdotukseen saa Rahatoimikamari kunnioittaen esittää Kaupunginvaltuuston päätettäväksi:

että valaistukseen käytettävän kaasun hinta vuoden 1910 alusta alennetaan 30 pennistä 25 penniin kuutiometriltä.

Läheteasiakirjat palautuvat tämän mukana.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Liite I.

HELSINGIN KAUPUNGIN
VALAISTUSLAITOKSEN
HALLITUS.

Helsingissä,
lokakuun 12 p:nä 1909.

Herroille Kaupunginvaltuusmiehille.

Helsingin kaupungissa valaistustoimen alalla vallitseva kilpailu on kuluvana vuonna käynyt tuntuvasti kiivaammaksi. Sähkövirran hinta on alentanut noin 25 % ja soveltamalla valaistustekniikan alalla uusia keksintöjä: metallilankalamppuja sähkövaloa varten sekä petrolihehkuvaloliekittimiä öljyvalaistusta varten, on hintaa voitu yhäkin huojistaa.

Jotta kaasutehdas voisi kilpailusta huolimatta pysyttää vuosien kuluessa hankkimansa ostajapiirin sekä saada uusia valokaasun kuluttajia on välttämätöntä alentaa nykyistä valokaasunhintaa.

Viime vuonna huomattavana ollut valokaasun kulutuksen vähäinen lisääntyminen olisi jo aikaisemmin vaatinut alentamaan suhteettoman korkeaa valokaasun hintaa, mutta vanhan kaasutehtaan niukkoja teknillisiä apukeinoja silmällä pitäen ei Hallitus ole voinut aikaisemmin tehdä tämän suuntaista ehdotusta.

Vuoden 1910 alusta voi kaasutehdas kuitenkin tyydyttää sen lisääntyneen kaasutarpeen, jota valokaasun hinnan huojistamisen johdosta on odotettavana.

Tuntuvia etuja saavutettaisiin, jos valokaasulle ja lämmityskaasulle määrättäisiin sama hinta.

Siirtymällä kaasun ykköshintaan voitaisiin kaasumittarien lukua vähentää ja kaikki ne selkkaukset, joita johtuu siitä että samaa tavaraa myydään eri hintoihin,

saataisiin poistetuiksi. Kaasun ykköshinta on käytännössä useissa suuremmissa kaupungeissa, esim. Tukholmassa 12 äyriä = 17 penniä, Berlinissä 13 pfennigiä = 16 penniä, Hampurissa 14 pfennigiä = 17 $^1/_2$ penniä. Helsingissä kuitenkin täytyisi ykköshinta määrätä 20 penniksi, jos mieli turvata kaupungille sama tulo kaasutehtaasta, mikä sillä on tähän asti siitä ollut. Vaikka tosin lämmityskaasun nykyisen alhaisen hinnan korottamiseen olisi syytä, ei Hallitus kuitenkaan katso voivansa puoltaa tämän hinnan korottamista 5 pennillä, eikä sentähden kaasun ykköshintaa toistaiseksi käyne ottaminen käytäntöön Helsingissä.

Kun, niinkuin edellä mainittiin, valokaasun hinnan huojistaminen on osottautunut vältämättömäksi, on Hallitus kaasutehtaan tulosääntöehdotukseen vuodeksi 1910 merkinnyt valokaasun hinnaksi 25 penniä kuutiometriltä.

Ja Hallitus saa ehdottaa Herrain Kaupunginvaltuusmiesten päätettäväksi:

että valokaasun hinta vuoden 1910 alusta alennettaisiin 30 pennistä 25 penniin kuutiometriltä.

Helsingin kaupungin Valaistuslaitoksen Hallitus:

Hj. Schildt.

Edvin Willgren. **Gustaf Mattsson.**

Ed. Cedercreutz.

Liite II.

HELSINGIN KAUPUNGIN
VALAISTUSLAITOKSEN
HALLITUS.

Helsingissä, joulukuun 1 p:nä 1909.

Helsingin Rahatoimikamarille.

Rahatoimikamarin kirjelmän johdosta lokakuun 30 päivältä, jossa kirjelmässä pyydetään taloudellista ja rahallista selvitystä Hallituksen tekemästä valokaasun hinnan huojistamista koskevasta ehdotuksesta, saa Hallitus ilmoittaa, että nyttemmin käytettävissä olevat numerotiedot tämänsyksyisestä kaasunkulutuksesta vahvistavat

edellytettyä huomattavaa kulutuksen vähenemistä viimesyksyiseen määrään verraten, mutta että Hallituksen mielestä on ylen vaikea numeroin osottaa, mitä taloudellisia tuloksia on kaasun vastaisesta myynnistä eri hintoihin, koska hinta vaikuttaa kulutukseen.

Elo-, syys- ja lokakuussa vuonna 1908 myytiin valokaasua 197,631 m³, mutta kuluvana vuonna samaan aikaan ainoastaan 173,057 m³. Tähän kulutuksen vähenemiseen nähden täytyy edellyttää, että lähinnä seuraavina vuosina on edullisempi taloudellinen tulos varmasti saatavissa, jos kaasunhintaa nykyisestään huojistetaan, koska täytyy olettaa kulutuksen lisääntyvän hinnan aletessa. Jos vertaa Helsingissä maksettavia valo- ja lämmityskaasun hintoja muualla samoista tavaroista maksettaviin hintoihin, niin huomaa silmäänpistävää epäsuhdetta täkäläisissä hinnoissa. Niissä Saksan kaupungeissa, joissa kaasunkulutus on sama kuin Helsingissä, on valokaasun keskihinta kolmessakymmenessä kaupungissa (lukuun otettuna mittarien vuokra, jota ei kanneta Helsingissä) 22 penniä ja keittokaasun taas 16 $^1/_2$ penniä.

Tariffin vahvistamisessa on kuitenkin etusijassa otettava huomioon kaasun hinnan suhteutuminen muiden valaistusaineitten, etusijassa sähkön hintaan. Ohjeen saamiseksi tämän hintasuhteen arvioimiselle on tietoja hankittu 10 Saksan kaupungista, joissa sekä kaasu- että sähkötehtaat ovat kunnallisia yrityksiä. Sanottakoon kuitenkin heti, että sekä kaasun että sähkön tariffeihin on yhdistetty alennuksia ja erinäisiä yksityiskohtaisia määräyksiä, joiden johdosta perushinnat eivät ole täysin toisiinsa vertailtavia.

Saadut tiedot ovat seuraavat:

Bonn	lämmityskaasu	10	pf.	valokaasu	16	pf.	sähkövalo	50 pf.
Bremen	„	13 $^1/_2$	„	„	13 $^1/_2$	„	„	70 „
Cassel	„	16	„	„	16	„	„	70 „
Dresden	„	12	„	„	16	„	„	50 „
Düsseldorf	„	10	„	„	16	„	„	45 „
Kiel	„	16	„	„	16	„	„	55 „
Königsberg	„	12	„	„	16	„	„	55 „
Leipzig	„	12	„	„	18	„	„	60 „
Magdeburg	„	12	„	„	18	„	„	60 „
Lübeck	„	12	„	„	18	„	„	70 „

Helsingissä olisivat vastaavat luvut Saksan rahassa ja pois luettuna mittarinvuokra, jota meillä ei erikseen kanneta:

Helsingissä: lämmityskaasu 11 pf., valokaasu 23 pf., sähkövalo 46 pf. Täällä vallitseva epäsuhde on siis ilmeinen.

Hallitus ei katso ehdottamallaan valokaasun hinnan alennuksella lopullisesti järjestäneensä Helsingin kaupungin kaasutariffia, vaan ainoastaan ryhtyneensä vält-

tämättömään toimenpiteeseen nykyisen epäkohdan poistamiseksi. Kaasutariffin lopullisen järjestämisen pitää tapahtua samalla kun lopullisesti vahvistetaan kaupungin myymän sähkövirran tariffi.

Helsingin kaupungin Valaistuslaitoksen Hallitus:

Hj. Schildt.

Edvin Willgren. **Gustaf Mattsson.**

Ed. Cedercreutz.

Helsingissä. Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

Esitys, joka koskee tontinostoon nähden nykyään voimassa olevain maksuehtojen muuttamista sekä katujen järjestely- ja tasoitustöiden suorittamista lainavaroilla.

Helsingin

RAHATOIMIKAMARI,

Joulukuun 9 p. 1909.

N:o 537.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Antamassaan ehdotuksessa ensintulevan vuoden meno- ja tulosäännöksi on Rahatoimikamari huomauttanut, että Kamarissa on kulunkiarviota käsiteltäessä nostettu kysymys, eikö tontinmyyntiin nähden nykyään voimassa olevia ehtoja olisi muutettava ja uusia määräyksiä saatettava käytäntöön jotta tontinlunastuksia nopeammin ja niinmuodoin runsaammin kertyisi kaupunginrahastoon ja kaupunki siten voisi saada käytettäväkseen tuntuvasti enemmän varoja ei ainoastaan vastaisiin katujen järjestely- ja tasoitustöihin, vaan myös laiturirakennuksiin ja laajennustöihin sekä ylipäätään sellaisiin yleisiin töihin, joiden teettäminen aiheutuu kaupungin laajentuneesta asutuksesta, väkiluvun lisäyksestä ja liikenteen kasvamisesta, mikä kaikki on yhteydessä kaupungin tontinmyynnin kanssa. Mainitussa mietinnössä myös ohimennen huomautetaan Kamarissa pannun kyseeseen, eikö puheena olevassa suhteessa olisi vahvistettava sellaiset muutetut määräykset, että kauppahinnasta on 10 $^0/_0$suoritettava kaupunginrahastoon käteisellä kauppaa päätettäessä, että kuoletusehdot muutetaan siihen suuntaan, että kaupunki pikemmin voisi saada saamisensa käytettävikseen, sekä että korko nostettaisiin 6 $^0/_0$:in. Kun tämä kysymys kuitenkin kaipasi seikkaperäisempää käsittelyä kuin mitä Kamarilla oli tilaisuutta kulunkiarvioehdotuksen yhteydessä siihen käyttää, ilmoitti Kamari aikovansa vastedes tehdä Kaupunginvaltuustolle erityisen esityksen asiasta niin ajoissa, että kulunkiarviovaliokunta voi Kaupunginvaltuuston päätöksen perustuksella ottaa huomioon ne muutokset, joita siitä mahdollisesti johtuu ensintulevan vuoden meno- ja tulosääntöön.

Sittemmin on Kaupunginvaltuusto lähetteessä äsken kuluneen marraskuun 9 päivältä kehottanut Rahatoimikamaria mahdollisimman pian antamaan laasunnon siitä mietinnöstä, jonka Valtuuston asettama valiokunta on antanut kadunjärjestely-

ja tasoitustöiden suorittamisesta lainavaroilla ja jossa muun muassa pannaan kyseeseen, eikö vastaisuudessa voitaisi puolella prosentilla korottaa tontinmyynnissä myönnettyjen lainain korkoa.

Kun mainitut kaksi kysymystä ovat mitä likeisimmässä yhteydessä keskenään ja toisen kysymyksen ratkaisu johonkin suuntaan myös vaatii ratkaisemaan toisen samaan suuntaan, on Rahatoimikamari ottanut ne molemmat yhdessä käsiteltäväksi sekä antanut toimeksi valiokunnalle, johon kuuluivat allekirjoittanut Gripenberg, hovineuvos Carl Nummelin, pormestari Lennart Cajander, kaupungininsinööri G. Idström ja kaupunginkamreeri Iwar Timgren, valmistella asian. Tämä valiokunta on nyttemmin suorittanut tehtävänsä sekä antanut asiasta lausunnon, johon Rahatoimikamari on voinut pääasiassa yhtyä.

Kaupungin käyttämättä olevain *asuntotonttien* myymisessä määrättävät maksuehdot on Kaupunginvaltuusto vahvistanut noudatettaviksi lokakuun 11 päivänä 1992 ja tehdastontteihin nähden tammikuun 17 päivänä 1888. Kaupunginvaltuuston edellä mainitun päätöksen mukaisesti on asuntotontin ostaja, joka ei halua käteisellä maksaa kauppahintaa, oikeutettu siitä antamaan sellaisen velkasitoumuksen, että hän vuosittain lokakuun kuluessa kaupunginrahastoon suorittaa 7 prosentin vuotuismaksun kauppahinnan pääomamäärälle, josta vuotuismaksusta 5 $^1/_2$ prosenttia jokaisen maksunsuorituksen aikana maksamatta olevalle pääomamäärälle lokakuun 1 päivään asti luetaan koroksi ja jälellä oleva osa on pääomanvähennystä, ollen ostajalla kuitenkin oikeus, milloin hyväksi näkee, yhdellä kertaa maksaa koko jälellä oleva pääomamäärä maksupäivään kertynein koroin. Kuoletusaika on 29 vuotta. Niihin asuntotontteihin nähden, joille rakennetaan huoneen, huoneen ja keittiön tai kaksi huonetta käsittäviä *terveellisiä ja tarkoituksenmukaisia pieniä asuntoja sisältäviä taloja*, myönnetään Kaupunginvaltuuston marraskuun 21 päivänä 1905 asiasta tekemän päätöksen mukaisesti se etu, että tontinlunastus saa olla maksamatta kiinnitettynä lainana vuotuismaksua vastaan, jota suorittavat a) vuokrahuoneistoja rakennuttavat yksityiset talonomistajat taikka yhtiöt 6 prosenttia, josta 5 prosenttia on korkoa maksamatta olevalle pääomamäärälle ja 1 prosentti kuoletusta; b) sellaiset yksityiset henkilöt tai yhtiöt (osuuskunnat), jotka rakennuttavat asuntoja omiksi tai osakkaittensa tarpeiksi, sekä vuokrahuoneistojen rakennuttamista varten perustetut yleishyödylliset rakennusyritykset 6 prosenttia, josta 4 $^1/_2$ prosenttia on korkoa ja 1 $^1/_2$ prosenttia kuoletusta. Myytyjen *tehdastonttien* maksuehdot niinikään ovat erittäin edulliset. Ne ovat muutoin samallaiset kuin asuntotonttien maksuehdot, paitsi että vuotuismaksu on ainoastaan 6 prosenttia kauppahinnan pääomamäärästä, ja siitä luetaan 5 $^0/_0$ jokaisena eräpäivänä maksamatta olevan pääomamäärän koroksi sekä jälellä oleva osa pääoman vähennykseksi.

Niinkuin näkyy, ovat ehdot mitkä kaupunki nykyään panee tonttien myynnissä erittäin kohtuulliset ja ostajalle tuntuvasti edullisemmat kuin mitä maamme muissa kaupungeissa myönnetään. Kieltämätöntä onkin, että nämä ehdot ovat menneinä vuosina johonkin määrin helpottaneet tontinmyyntiä ja sentähden raken-

nustoimintaa kaupungissa. Se seikka että ne sen ohella ovat edistäneet osittain epäterveellistä tonttikeinottelua, ei kuitenkaan Rahatoimikamarin mielestä olisi riittävä aihe nykyään voimassa olevain myyntiehtojen muuttamiseen. Mutta kun otetaan huomioon, että kertyvät tontinlunastukset eivät nouse niin huomattaviin määriin, että nyttemmin tarpeelliset kaduntasoitus- ja järjestelytyöt sekä uudet lokaviemärit voitaisiin näillä varoilla kustantaa, esiintyy asia tuntuvasti toisenlaisena. Kaupunki omistaa nykyään tosin lähes 10,000,000 markkaa maksamatta olevista tontinlunastuksista annetuissa velkakirjoissa, mutta kun tämä määrä on vain vähitellen saatavissa käytettäväksi kauppakirjoissa määrättyjen ehtojen mukaisesti, näyttää luonnolliselta, ettei kaupunki voi edelleen jatkaa tätä tietä ja herkeämättä lisätä näitä peiteltyjä rahastoonpanoja, jotka tosin ovat täysin varmoja sijoituksia, mutta kuitenkin sidottuja. Ei voi olla kaupungin edun mukaista, että sen täytyy kerta toisensa jälkeen ottaa suuria lainoja enemmän taikka vähemmän rasittavin ehdoin siitä syystä, että kaupungin varat kaupungille epäedullisten maksuehtojen johdosta eivät ole sen käytettävissä. Nyttemmin on Helsinki joutunut sille kehitysasteelle, että rakennustoimintaan varsin vähän vaikuttaa muutetaanko tontinmyyntiehtoja vastaisuudessa ostajalle jonkun verran kovemmiksi vai eikö. Sillä jos oletetaan asuntotontista keskimäärin maksettavan 40,000 markkaa sekä sille rakennettavan talon maksavan 250,000 markkaa, niin ei siitä, joka näin suureen yritykseen antautuu, voi tuntua sanottavasti rasittavammalta maksetaanko laina 29 tai 10 vuodessa vai maksaako hän kauppahinnasta 5 $^1/_2$ vaika 6 prosenttia. Tähän nähden ei liene syytä pelätä että maksuehtojen muuttaminen mainittuun suuntaan ehkäisisi terveen tontinkaupan kehitystä. Sitä vastoin on Rahatoimikamari arvellut myytyjen tonttien luvun jonkun verran vähenevän sen johdosta että eräs tontinostajain ryhmä ei enää olisi halukas kaupungilta omakseen lunastamaan tontteja, jotka sitten mahdollisimman pian tuntuvalla voitolla myydään, koska kauppaehdot eivät olisi yhtä edulliset kuin ennen eivätkä sentähden houkuttelisi keinottelemaan rakentamattomilla tonteilla yhtä paljon kuin tähän asti.

Mutta kun Rahatoimikamari yhä edelleen on samalla kannalla kuin vuonna 1900 ja edelleen yhtyy niihin näkökohtiin, mitkä Kamari silloin tästä asiasta antamassaan lausunnossa esitti (Kaup. valt. pain. asiakirj. N:o 26 vudelta 1900), on Kamari ottanut käsiteltäväksi kysymyksen, mihin suuntaan ja missä määrin nykyiset myyntiehtoja koskevat määräykset olisi muutettava. Siinä kohdin on Rahatoimikamarissa lausuttu mielipide, että korkoa olisi nostettava $^1/_2$ prosenttia, joten korkoa vastedes olisi maksettava 6 prosenttia. Sellaista korotusta ei voi pitää liian korkeana eikä kohtuuttomana, kun otetaan huomioon että kaikki kaupungin rahalaitokset vaativat tämän korkomäärän pitempiaikaisista lainoista sekä tuntuvasti korkeamman koron lyhyistä lainoista. Täten ei ainoastaan saavutettaisi sitä etua, että tontinlunastusten korko olisi tuntuvasti kohoava, vaan myös että tontinlunastuksia edullisina raha-aikoina, jolloin pitkäaikaisia lainoja on saatavissa 6 prosenttia halvemmasta korosta, runsaammin kertyisi kaupunginrahastoon. Estääkseen taas

maksukyvyttömiä tontinostajia Rahatoimikamarissa toimitettavissa huutokaupoissa ostamasta vastaisten, vielä perustamattomien yhtiöiden varalle tontteja, joitten kauppa sittemmin, kun suunniteltua yhtiötä ei ole voitu perustaa, asiasta ilmoittamatta jätetään päättämättä, ja johonkin määrin karkoittaakseen sellaisia ostajia, jotka kohta huutokaupan jälkeen ja ennen kaupan päättämistä myyvät tonttinsa, on valiokunta puoltanut sellaista määräystä, että ostajan tulee kahdeksan päivän kuluessa huutokaupasta maksaa 15 % koko kauppahinnasta. Tämän johdosta myös poistuisivat nykyään voimassa olevat määräykset mikäli henkilöllistä takuuta koskee. Nykyään voimassa olevain määräysten mukaan tulee nimittäin ostajan 8 päivän kuluessa suorittaa koko kauppahinta taikka myös asettaa Rahatoimikamarin hyväksyttävä takuu. Ja siitä lienevät kaikki yksimielisiä, että henkilöllinen takuujärjestelmä olisi vanhettuneena mikäli mahdollista poistettava.

Sitä vastoin ei Rahatoimikamarissa ole päästy yksimielisyyteen mitä tulee valiokunnan ehdottamiin kauppahinnan maksuehtoihin. Useimmat Rahatoimikamarin jäsenet ovat olleet sitä mieltä, ettei kaupungin olisi vastaisuudessa asettava kauppahinnan vähennystä kuoletuslainaksi, vaan olisi lainan vähennys tapahtuva siten, että ensimäinen erä, 15 %, maksetaan edellä mainitulla tavalla sekä kauppahinnan jälellä oleva osa määrätyin erin, $^1/_{10}$:lla vuosittain. Jos kaupunki muutoin voisi hoitaa liikettään pankin tavoin, ei nykyisistä kuoletusehdoista olisi mitään sanomista. Mutta kun ei kaupunki suinkaan käytä eikä sen tule käyttää kertyviä korkovaroja uusiin sijoituksiin, vaan niillä suorittaa osan vakinaisia menojaan, niin kääntyy asia toisen luontoiseksi. Oikeinta ja johdonmukaisinta olisi, että kaupunki vaatisi käteisen maksun koko kauppasummasta. Mutta kun sellainen menettely varmaankin olisi vaikuttava ehkäisevästi ostohaluun ja johonkin määrin vaikeuttava rakennustoimintaa, ei Rahatoimikamari ole tahtonut ehdottaa niin jyrkkää toimenpidettä. Sitä vastoin Rahatoimikamari ei voi havaita muuta, kuin että Kamarin ehdottamia ehtoja täytyy pitää kohtuullisina ja edullisina, vaikkakaan ei yhtä houkuttelevina ja keinottelua edistävinä kuin nykyään voimassa olevat. Kamarissa on kuitenkin vähemmistö esittänyt sen käsityksen, että tasoitukseen käytettävinä olevat suuremmat pääomat ja tämän johdosta suurempi valikoima myytäviksi valmiita tontteja olisi paljon alentava myyntihintaa, mikä ei tietenkään ole kaupungille edullista. Muutoin on mainittu vähemmistö yhtynyt edellä mainitussa valiokunnan mietinnössä esitettyihin syihin, joilla vastustetaan nykyään voimassa olevain ehtojen muuttamista, ja on niinmuodoin sitä mieltä, että samanlaisten kuoletusehtojen kuin nykyään pitäisi vastakin pysyä voimassa, kuitenkin sillä poikkeuksella, joka on edellä mainittu ja josta Rahatoimikamari on ollut aivan yksimielinen.

Mitä tulee tehdastontteihin, jommoisia nykyään ainoastaan yksi on myytäväksi käytettävänä ja joita lähivuosina ei luultavasti ole oleva mainittavan lukuisasti käytettävinä, ei Rahatoimikamari ole katsonut olevan syytä ehdottaa muutoksia myyntiehtoihin. Helsingin teollisuus ei ole kehittynyt siinä määrin kuin olisi

ollut suotava, ja Rahatoimikamarista näyttää välttämättömältä, että kaupunki tarjoo kaiken kannatuksen minkä soveliaasti voi edistääkseen teollisuustoimintaa piirissään. Rahatoimikamari toivookin kohdakkoin saavansa tilaisuutta tehdä ehdotuksen sellaisiin toimiin ryhtymisestä, että riittävä määrä ja soveliaassa paikassa syvän rannan ja rautatien vierellä sijaitsevia tontteja voidaan tarjota myytäväksi. Niinikään ei Kamari ole katsonut ehdotettujen muutettujen maksuehtojen pitävän koskea sellaisia asuntotontteja, jotka kuuluvat Kaupunginvaltuuston marraskuun 21 päivänä 1905 tekemässä päätöksessä tarkoitettuun ryhmään. Siitä seikasta että nämä tontit siten tulisivat verraten vieläkin edullisempaan asemaan kuin tähän asti, lienee ainoastaan seurauksena että puheenalaisia yleishyödyllisiä yrityksiä tulee toimeen.

Niinkuin menosääntöehdotuksesta näkyy, on Rahatoimikamari ehdottanut ensintulevana vuonna teetettäväksi melkoisia kaduntasoitustöitä, joiden kustannukset nousevat huomattaviin määriin. Kamari on tässä kohdin jatkanut viime vuosina alotettua tietä huolehtiakseen että tarpeellinen määrä asuntotontteja valmistuu myytäväksi. Ainoastaan siinä tapauksessa että eri osissa kaupunkia on erilaatuisia asuntotontteja riittävin määrin käytettävissä, voi kaupunki välttää tontinhintain suurta kohoamista. Rahatoimikamarin mielestä ei nimittäin ole onnellista tonttipolitiikkaa että kaupunki vähentämällä myytäväksi käytettävien tonttien lukua ja määräämällä mahdollisimman kalliin alimman hinnan tosin lisää kauppasumman määrää, mutta samalla myös kohottaa tontinhinnat äärimäisiin. Päinvastoin pitää kaupungin tonttipolitiikan, Rahatoimikamarin mielestä, käydä aivan päinvastaiseen suuntaan: alhaiset alimmat hinnat ja runsas erilaatuisten tonttien saanti, niin ettei kilpailu pakota hintoja kohoamaan. Tässä on tietystikin otettava huomioon, ettei alimpia hintoja saa määrätä niin halvoiksi, ettei kaupunki saa täyttä korvausta käyttämistään kustannuksista ja sen lisäksi kohtuullista, vaan ei suinkaan mahdollisimman suurta voittoa.

Jotta kuitenkin sellainen ohjelma voitaisiin toteuttaa, täytyy kaupungin, Helsingin nykyisen kehityskannan johdosta, olla valmis vuosittain ja monet vuodet käyttämään melkoisia rahamääriä kaduntasoitustöihin, ynnä niiden yhteydessä oleviin lokaviemäri- ja vesijohtoverkon laajennuksiin. Sellaista työn kiirehtimistä eivät kuitenkaan kaupungin vakinaiset tulot salli, ne kun on laskettu kertyviksi nykyisten olojen mukaan. Kaupungilla olisi niinmuodoin käytettävänään kaksi keinoa: joko vastedes suorittaa osa — ja suurin osa — tarpeellisista kaduntasoitus- ja järjestelytöistä lainavaroilla, samoinkuin on ollut ja on laita vesijohtoverkon laajentamisen, taikka myös menetellä niin, että tontinlunastuksia runsaammin kuin tähän asti kertyy kaupunginrahastoon. Kysymys mitkä yleiset työt ja yritykset on suoritettava lainavaroilla, mitkä taksoitetuilla varoilla, on viime aikoina ollut pohdittavana ei ainoastaan Ruotsin, vaan myös Saksan ja muiden ulkomaiden kaupungeissa. Useissa suurissa Skandinavian kaupungeissa on taloudellinen kehitys käynyt samaan suun-

taan kuin Helsingissä ja tulos on ollut sama: lisääntynyt velkataakka ja kohonneet verot.

Rahatoimikamari ei ole tosin tämän yhteydessä yksityiskohtaisesti harkinnut kysymystä, missä määrin yleisiä töitä ja yrityksiä on suoritettava lainavaroilla ja missä määrin vakinaisilla tuloilla. Kamarista on kuitenkin näyttänyt siltä — jollei kysymystä katsota teoreettiselta vaan käytännölliseltä kannalta — kuin täytyisi Helsingin lähimpien kymmenen vuoden kuluessa teettää niin suuria yleisiä yrityksiä, sairaalarakennuksia, paloasemia, laituritöitä y. m. s. lainavaroilla, ettei suinkaan olisi kaukonäköistä sen lisäksi kartuttaa kaupungin nopeasti kasvavaa velkataakkaa suorittamalla tarpeelliset kaduntasoituskustannuksetkin lainavaroista. Rahatoimikamarin mielestä on jälellä ainoastaan se mahdollisuus, että asuntotonttien ostoehtoja muutetaan niin, että tontinlunastuksia, paremmista tai huonommista taloudellisista liikeajoista huolimatta, runsaasti kertyy kaupunginrahastoon. Se seikka että sama asia jo vuonna 1900 otettiin käsiteltäväksi, vaikka kielteisellä tuloksella, ei todista että olot yhä edelleen voisivat samoinkuin tähän asti jäädä ennalleen, vaan pikemmin että muutos tässä kohdin on käynyt sitä pakottavammaksi.

Minkä verran tontinlunastuksia olisi ehdotettujen muutosten johdosta kertyvä, on mahdoton arvostella. Rahatoimikamari on kuitenkin vakuuttunut siitä, että ensintulevana vuonna lasketut tontinlunastukset, 700,000 markkaa, muutaman vuoden kuluttua lisääntyvät kaksin-, kenties moninkertaisiksi, jos muutetut ehdot vahvistetaan olemaan voimassa ensintulevan vuoden alusta.

Muita yksityiskohtaisia määräyksiä kuin mitä edellä on kosketeltu ei tarvittane, jos määrätään että 15 % kauppahinnasta on maksettava paikalla ja seuraava maksunsuoritus, toisin sanoen $^1/_{10}$ jäljellä olevasta kauppahinnasta, on tapahtuva seuraavan vuoden lokakuussa, jota paitsi korot on kaupunginrahastoon maksettava jokaisen vuoden lokakuussa.

Mitä taas tulee niihin vuokratontteihin, jotka vuokramiehet haluavat lunastaa vuokrakauden päättyessä tai aikaisemmin, saattaisi näyttää kohtuulliselta pysyttää nykyään voimassa olevat kauppaehdot voimassa. Mutta kun otetaan huomioon, että näillä vuokramiehillä on se etu, että saavat kilpailutta lunastaa tonttinsa, ja myös siihenkin nähden että näiden tonttien arviohintaa käy jonkun verran sovitteleminen, ei Rahatoimikamari ole katsonut pitävänsä ehdottaa mitään poikkeusetuja puheena oleville vuokramiehille.

Edellä esitetyillä perusteilla saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

että ensintulevan vuoden alusta on tontinmyynnistä voimassa oleviin ehtoihin nähden sovellettava seuraavia määräyksiä:

1) maksamatta olevan kauppahinnan korko on 6 % ja maksetaan kaupunginrahastoon vuosittain lokakuun kuluessa;

2) kahdeksan päivän kuluessa huutokaupan toimittamisesta pitää ostajan kaupunginrahastoon maksaa 15 % kauppahinnan määrästä; kauppahinnan jälellä oleva osa maksetaan 1/10 erissä vuosittain, ensimäinen erä seuraavan vuoden lokakuussa, ollen ostajalla kuitenkin oikeus, milloin niin hyväksi näkee, yhdellä kertaa maksaa koko jälellä oleva pääomamäärä maksupäivään asti kertynein koroin;

3) edellä olevat määräykset eivät koske tehdastontteja eivätkä myöskään siihen ryhmään kuuluvia asuntotontteja, jota Kaupunginvaltuusto on tarkoittanut marraskuun 21 päivänä 1905 tekemällään päätöksellä, joihin kaikkiin tontteihin nähden nykyään voimassa olevat määräykset pysyvät muuttamatta voimassa;

4) kaduntasoitus- ja järjestelytöiden kustannukset suoritetaan samoinkuin tähänkin asti kaupungin vakinaisista tuloista.

Läheteasiakirjat palautuvat tämän mukana.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Sanomal. ja Kirjapainon Osakeyhtiön Kirjapaino 1909.

Asiakirjoja, *jotka koskevat v. t. Poliisimestarin tekemiä muistutuksia kaupungin poliisilaitoksen uutta vuosirahansääntöehdotusta vastaan.*

HELSINGIN KAUPUNGIN
MAISTRAATTI.

Helsingissä,
marrask. 12 p:nä 1909.

N:o 5135

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Läänin kuvernöörin lähetteen tämän marrask. 11 p:ltä N:o 25,c04 täkäläisen poliisilaitoksen vuosirahansääntöä koskevasta asiasta saa Maistraatti kunnioittaen lähettää lähetekirjan sisältämässä tarkoituksessa.

Poliisimestarin lausunto seuraa mukana.

Maistraatin puolesta:

Adolf Aminoff.

Viktor Ekroos.

Päätös:

Lähetetään Helsingin kaupungin Maistraattiin, jonka tulee vaatia lausunto kaupungin Valtuusmiehiltä sisälläolevasta ehdotuksesta ja samalla oman lausuntonsa tai mahdollisesti Helsingin kaupungin poliisilaitoksen vuosirahansääntöä koskevan uuden ehdotuksen ohella lähettämään aikanansa tänne; jolloin nämä asiakirjat ovat samalla palautettavat.

Helsingissä, Lääninkansliassa marrask. 11 p:nä 1909.

Max Alfthan.

Hj. Enwald.

HELSINGIN KAUPUNGIN
v. t.
POLIISIMESTARI

Helsingissä,
Marrask. 8 p:nä 1909.

N:o 2,398.

Uudenmaan läänin Herra Kuvernöörille.

Kirjelmässä kuluvan lokakuun 15 päivältä, N:o 24,880, on Herra Kuvernööri käskenyt minun antaa perustellun esityksen niistä oikaisuista ja lisäyksistä Herra Kuvernöörin aikaisemmin Keisarilliseen Senaattiin antamaan ehdotukseen Helsingin poliisilaitoksen vakinaiseksi vuosirahansäännöksi, mitä siihen mahdollisesti on tarpeen, ja saan siihen nähden kunnioittavimmin lausua seuraavaa:

Rahastonhoitajattaren palkkio.

Niinkuin Herra Kuvernöörille on tunnettua, on poliisilaitoksen palveluksessa vuodesta 1905 lähtien ollut rahastonhoitajatar, joka on saanut palkkaa 3,000 markkaa vuodessa, mikä määrä on Herra Kuvernöörin kirjelmän nojalla helmikuun 19 päivältä 1908, N:o 23,190, maksettu kanslian tarverahoista.

Siihen nähden että siihen ehdotukseen Helsingin poliisilaitoksen varsinaiseksi vuosirahansäännöksi, minkä tämän kaupungin Maistraatin tarkoitusta varten asettama komitea on valmistanut, ei ole merkitty rahastonhoitajan eikä rahastonhoitajattaren eikä minkään muun vastaavan virkailijan palkkaa, katson pitäväni huomauttaa:

Komitealla näyttää olevan se käsitys, että taloudenhoitajan ja rahastonhoitajattaren tehtävät sopii yhdistää yhden henkilön, taloudenhoitajan, toimeksi. Tämä johtuu nähtävästi siitä, ettei komitea tunne taloudenhoitajan ja rahastonhoitajattaren toimena olevia tehtäviä. Taloudenhoitajan toimena on kaiken poliisilaitokselle kuuluvan omaisuuden hoito, kaikkien ostoksien, niin pienimpäin kuin suurimpainkin, toimittaminen koko laitokselle monine, etäällä toisistaan olevine osastoineen, kirjanpito, tilitysten laatiminen, kirjapainon ja korjausluvun ylivalvonta, kaikenlaatuisten taloudenhoitoon kohdistuvain tietojen antaminen, tuhatmääriin nousevain laskujen tarkastaminen y. m. semmoinen. Rahastonhoitajatar on, paitsi että on välittömästi hoitanut poliisilaitoksen rahavaroja, ollut taloudenhoitajan apuna kirjanpidossa ja tililaskujen laatimisessa, jota paitsi hän, taloudenhoitajan ollessa muissa toimissa, on hoitanut taloudenhoitajan tehtävät. Aina näihin asti on näillä molemmilla virkailijoilla ollut täysi työ, mikä eritoten on ollut laita kuukauden lopussa ja alussa, jolloin heillä on ollut ankara työ kaiken päivää. Olisi sentähden erittäin tarpeen vaatimaa, että 3,000 markan erä merkittäisiin vakinaiseen vuosirahansääntöön mies- tai naispuolisen rahastonhoitajan palkkaamiseksi.

Kanslian notario.

Nykyään voimassa olevan, vuonna 1903 vahvistetun vakinaisen vuosirahansäännön mukaan on kanslian notarion palkka 2,400 markkaa. Kun kuitenkin on osottautunut, ettei ole tarpeellisia edellytyksiä omaavia henkilöitä saatavissa, jotka olisivat halukkaita näin vähäisestä palkasta toimittamaan notarion tehtävät, on toimen nykyinen haltija saanut kanslian tarverahoista lisäystä 1,200 markkaa vuodessa. Olisi sentähden epäasianmukaista aiheettomasti vähentää notarion palkkaa 3,000 markkaan, jonka tähden kunnioittaen ehdotan, että puheena oleva palkka mainittuun vuosirahansääntöön merkitään 3,600 markaksi.

Kanslistit.

Myötäliitetystä poliisilaitoksessa palvelevien kanslistien luettelosta näkyy:

Ensiksikin että 1910 vuoden vuosirahansääntöehdotukseen on merkitty viiden kanslistin palkkaamiseksi 7,500 markkaa, jota paitsi mainittuun ehdotukseen on lisäksi merkitty yhdelle etsivän osaston kanslistille 3,000 markan palkka, johon tämän yhteydessä ei ole mitään muistuttamista, koska tämän virkailijan, etsivään osastoon kuuluvana, pitää tehtäväin laatuun nähden olla mieshenkilö, jota vastoin kaikki muut kanslistit ovat naisia. Lisäksi näkyy, että poliisilaitoksen eri osastoilla nykyään palvelee kanslistin nimisinä 7 henkilöä, jotka saavat palkkiota yhteensä 12,300 markkaa. Sen johdosta että eri vuosirahansääntöihin on kanslistien luku ja palkkaedut merkitty erilaisiksi, ovat kaikki osastonpäälliköt jyrkästi lausuneet, että työn paljouteen katsoen henkilökuntaa ei käy vähentäminen ja että palkat, mikäli mahdollista, olisi pysytettävä ennallaan. Sen nojalla mitä tähän nähden olen saannut tietää, saan kunnioittavimmin ehdottaa:

> että kanslistien luku (paitsi 3,000 markan palkalla olevaa) vakinaiseen vuosirahansääntöön merkittäisiin 7:ksi: yhdelle 2,400 markan, yhdelle 2,100 markan, yhdelle 1,800 markan (siveellisyysosasto), kahdelle 1,500 markan ja kahdelle 1,200 markan palkkio, yhteensä 11,700 markkaa.

Puhtaaksikirjoittajat.

Edellä olevan luettelon mukaan on puhtaaksikirjoitusta varten nykyään osotettu 9,300 markkaa vuodessa. Samoilla perusteilla, jotka olen esittänyt kanslisteihin nähden, saan mitä puhtaaksikirjoittajiin tulee ehdottaa:

> että lukumäärä pysytetään ennallaan ja määräraha puheena olevaan tarkoitukseen korotetaan ehdotuksessa 6,000 markasta 9,300 markkaan.

Mitä tulee kanslistien ja puhtaaksikirjoittajain sijoittamiseen eri osastoille, pidätettänee poliisimestarille täysi toimivalta töiden laadun ja määrän nojalla.

Painaja.

Niinkuin Herra Kuvernöörille on erinäisistä minun lähettämistäni asiaa koskevista kirjelmistä tunnettua, toimittaa poliisilaitokseen lomakkeiden y. m. painatuksen poliisilaitoksen omassa kirjapainossa konstaapelina palveleva, painotöihin perehtynyt henkilö, joka saa vuosipalkkaa 2,200 markkaa, josta määrästä 2,000 markkaa on konstaapelinpalkkaa ja lisäys 200 markkaa kanslian varoja, minun määräykseni mukaan. Kun tällaisella virkailijalla ei ole minkäänlaatuisia poliisitoimia eikä hänen olemisensa kirjoissa konstaapelina ole hänelle poliisilaitoksessa kuuluvain tehtäväin eikä aseman mukainen, näyttää minusta suotavalta, että vakinaisen vuosirahansäännön ehdotukseen merkitään painajan palkaksi *2,200 markkaa*. Määrä ei liene liian runsaaksi arvioitu, koska painajan pitää osata latoa ruotsin, suomen ja venäjän kieltä.

Poliisikoirain ylläpito.

Poliisikoiria on nykyään 10. Näiden ylläpitoa varten ei ole merkitty mitään määrärahaa, josta menon sopisi suorittaa. Kun poliisikoiria, sen tuloksen nojalla mitä kaksi valmiiksi harjoitettua koiraa jo on osottanut, todennäköisesti vastedeskin käytetään poliisin palveluksessa ja kun niiden luvun edelleen lisääminen, arviolta 15:ksi, näyttää tarpeen vaatimalta, esitetään ehdotukseen merkittäväksi tähän tarkoitukseen *2,000 markkaa.*

Ylikonstaapelien ja konstaapelien lisäpalkkiot.

Viitaten Keisarilliselle Majesteetille osottamaani alamaiseen lausuntoon kuluvan kuukauden 8 päivältä, N:o 2,397, saan kunnioittaen ehdottaa, että puheena olevaa tarkoitusta varten vakinaiseen vuosirahansääntöön merkittäisiin 51,525 markkaa Herra Kuvernöörin ehdottaman 30,000 markan määrän sijasta.

Lopuksi katson pitäväni ehdottaa vähäisiä muutoksia, mitä tulee seuraavain kahden määrärahan tarkoitukseen, nimittäin:

Automobiilien kunnossapito.

Tähän 4,000 markan suuruiseen erään nähden olisi suotava sellainen lisämääräys, että tästä myös saataisiin suorittaa poliisilaitoksen moottoriveneen kunnossapitokustannukset, kun viimeksi mainittua tarkoitusta varten ei ole ennen merkitty mitään määrärahaa ehdotukseen. Korotusta ei liene tarpeen.

Korvaus vaatteiden syyttömästi vahingoittumisesta.

Otsikossa voitaisiin soveliaasti huomauttaa, että tästä määrärahasta (5,000 markkaa) saa myöskin suorittaa korvausta ja palkkiota poliisikunnan ulkopuolella oleville henkilöille, jotka ovat antaneet apuaan pidätettyjen henkilöiden ehkäisemisessä, ja että siitä saa myöskin myöntää korvausta muustakin hävitetystä omaisuudesta kuin vaatteista ja vaatteuskappaleista (esim. taskukelloista).

K. E. Berg.

K. A. Hellman.

Luettelo Helsingin kaupungin poliisilaitoksessa nykyään palvelevista kanslisteista ja puhtaaksikirjottajattarista sekä tietoja heidän palkkaeduistaan:

Kanslisteja	Komitean ehdotus 1910	1903 vuoden vuosirahansääntö	Väliaik. vuosirahansääntö	Kansliavarat	Palkkauksen Summa
Kansliassa:					
Yksi kanslisti, ylimääräinen	1,200	—	2,400	—	2,400
„ S:n „	1,200	—	—	—	—
Passitoimistossa:					
Yksi kanslisti, vakinainen	1,800	1,500	—	600	2,100
„ S:n „	1,500	1,200	—	300	1,500
Siveysosastossa:					
Yksi kanslisti, vakinainen	1,800	1,200	—	300	1,500
Tiedonantotoimistossa:					
Yksi kanslisti, ylimääräinen	—	—	—	1,800	1,800
„ S:n „	—	—	—	1,500	1,500
„ S:n „	—	1,200	—	300	1,500
Summa	7,500	5,100	2,400	4,800	12,300
Puhtaaksikirjottajattaria					
Kansliassa:					
Yksi puhtaaksikirjottajatar			—	300	1,500
„ S:n			1,200	300	1,500
Venäläisessä osastossa:					
Yksi puhtaaksikirjottajatar			—	300	1,500
	6,000	5,000			
Tiedonantotoimistossa:					
Yksi puhtaaksikirjottajatar			1,800	—	1,800
Etsivässä osastossa:					
Yksi puhtaaksikirjottajatar			—	300	1,500
„ S:n			—	100	1,500
Summa	6,000	5,000	3,000	1,300	9,300

Helsingin Poliisilaitoksessa marrask. 8 p:nä 1909.

K. A. Hellman.

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino 1909.

Betänkande *med förslag till ny förordning angående polisinrättningen i Helsingfors stad samt ändrad stat för sagda inrättning.*

Uti en den 13 februari 1906 daterad underdånig skrifvelse, som af guvernören i Nylands län jämte eget yttrande till K. Senaten insändts, hafva Helsingfors stadsfullmäktige hos Hans Kejserliga Majestät anhållit om åtgärd därhän, att polisväsendet i Helsingfors blefve reorganiseradt i enlighet med ett på uppdrag af fullmäktige utaf en särskild kommitté utarbetadt och af fullmäktige godkändt förslag till förordning angående polisinrättningen i Helsingfors stad äfvensom ett på enahanda sätt tillkommet förslag till stat för sagda polisinrättning. Enär detta förslag emellertid på grund af sedermera vunnen erfarenhet befunnits i särskilda delar bristfälligt, bland annat vidkommande polisofficerarnes antal, manskapets och den beridna polisens numerär, de knappt tilltagna och ojämna löneförmånerna samt detektiva afdelningens organisation och dess ställning till åklagaremakten, har förslaget på anhållan af guvernören blifvit till honom återsändt för omarbetning och afgifvande af nytt utlåtande.

Med föranledande häraf har guvernören aktat nödigt återremittera föreliggande ärende till förnyad behandling af stadsmyndigheterna; och har magistraten den 26 oktober 1907 hänskjutit frågans beredning till en kommitté, bestående af dåvarande politieborgmästaren i Helsingfors E. Öhman, justitieråd männen A. V. Lindberg och W. F. Heimbürger, politieråd mannen J. von Haartman, t. f. polismästaren K. E. Berg, professorn O. Heikel och körsnären Aug. Lundqvist, hvarhos guvernören till ledamot i kommittén förordnat häradsskrifvaren, vicehäradshöfdingen Arthur Söderholm såsom representant för länestyrelsen. Efter det borgmästaren Öhman, som till en början fungerade såsom kommitténs ordförande, i mars månad 1908 afsidit, har kommittén utsett undertecknad Lindberg att leda dess förhandlingar.

Vid den af kommittén verkställda granskning af stadsfullmäktiges år 1906 framlagda, ofvan omförmälda förslag till författning och stat för polisinrättningen i Helsingfors har tagits hänsyn till det förslag angående omorganisation af polisinrättningens detektiva afdelning, som uppgjorts af en för beredning af denna fråga ned-

satt särskild kommitté och innefattas uti dess den 9 december 1907 afgifna betänkande. Efter att numera hafva slutfört sitt uppdrag i hela dess vidd anhåller kommittén att få till magistraten öfverlämna närslutna, i särskilda delar reviderade *förslag till förordning angående polisinrättningen i Helsingfors samt förslag till ny stat för sagda inrättning;* och redogöres här nedan för motiven till de hufvudsakligaste ändringar, som kommittén funnit sig föranlåten att föreslå.

I. Förslaget till förordning angående polisinrättningen i Helsingfors stad.

Kap. I.

§ 1*)

Poliskammarens ställning i förhållande till staten och kommunen.

På sätt i kommittébetänkandet af år 1906 framhålles, åligger det polisinrättningen i Helsingfors icke blott att handhafva den polisvård, hvilken ankommer å staden själf såsom kommunalt samhälle, utan ock att därjämte i vidsträckt mån betjäna statsintressen. Med afseende å sistnämnda förhållande och då utgifterna för statens polisväsende till öfvervägande del bestridas ur allmänna medel, måste det anses fullt sakenligt ej blott att polisinrättningen står under statsmyndigheternas omedelbara inseende, utan ock att statsmakten har inflytande på tillsättandet af de tjänstemän, som skola vid poliskammaren anställas. Men å andra sidan bör det vidhållas och har jämväl af 1906 års kommitté ur historisk-rättslig synpunkt ådagalagts, att polisinrättningen i Helsingfors principiellt är en kommunal inrättning, hvilken dock, på sätt fallet är med flere andra af stadens myndigheter, exempelvis magistraten, utom kommunens angelägenheter äfven handhar funktioner för statens räkning, hvarför kommittén bibehållit den i författningsförslaget af år 1906 upptagna definitionen på polisinrättningen såsom en kommunal institution, dock med ett förtydligande tillägg, som afser att precisera inrättningens ställning jämväl såsom organ för statens polisförvaltning.

§ 2.

Magistratens medverkan vid polisvårdens handhafvande.

För att, vid sidan af guvernörens öfverinseende, åt stadens främsta förvaltande myndighet magistraten bibehålla ett visst inflytande å polisvårdens handhafvande,

*) Paragrafföljden är angifven enligt kommitténs förslag till förordning.

såvidt densamma hör till området för de rent kommunala angelägenheterna, har uti 1906 års förslag intagits ett stadgande därom, att polismästaren i viktigare, den kommunala polisvården rörande frågor egde samråda med stadens magistrat. Syftemålet härmed vore att bereda polismästaren tillfälle att i mer betydande kommunala polisfrågor erhålla råd och biträde från magistratens sida. Kommittén har jämväl för sin del ansett ett dylikt på ömsesidigt förtroende baseradt och af polisinrättningens ställning i förvaltningsrättsligt hänseende betingadt samarbete lända polisens verksamhet till uppenbar nytta samt förty enhälligt godkänt förslaget i denna del.

§ 3.

Ordningen för uppgörandet af polisinrättningens stat samt fördelningen af kostnaderna för polisväsendet emellan staten och kommunen.

Uti § 3 af 1906 års författningsförslag hafva sammanförts särskilda viktiga principiella bestämningar, hvilka afse att fastställa gränserna för kommunens skyldigheter gentemot statsverket i fråga om polisvårdens ordnande. I främsta rummet erkännes här styrelsens befogenhet att slutligen pröfva beloppet af de för polisväsendet nödiga utgifter samt fastställa polisinrättningens stat; men häfdas tillika i förslaget kommunens rätt att konsultativt medverka vid budgetens uppgörande, en rättighet, som visserligen städse respekterats men som ej hittills fått uttryck i positiv lag.

Vid sidan af dessa bestämningar, hvilka af kommittén utan anmärkning godkänts, innehåller 1906 års förslag en föreskrift af innehåll, att utgifterna för polisinrättningen, till den del desamma öfverstiga af stadens myndigheter beviljadt belopp, böra bestridas af statsverket. Genom ett sådant stadgande skulle kommunen tilläggas rätt att själf bestämma den maximigräns, utöfver hvilken staden ej vore skyldig att deltaga i sagda kostnader. Då emellertid stadgandet i § 3 af borgerskapets privilegier af den 23 februari 1789 därom, att de af stadskommunen anslagna medlen „må vara tilräckelige och förslå till allmänna och nödiga behof", måste anses inrymma befogenhet för styrelsen att i sista hand pröfva det gemensamma anslagsbehofvet uti ifrågavarande afseende samt ålägga kommunen att bidraga till bestridande af nödvändiga utgifter, har kommittén, som anser den erforderliga garantin emot en oskälig belastning af kommunen böra sökas uti en efter rättvisa och billighet afpassad kvotfördelning af kostnaderna för polisväsendet, trott sig böra föreslå, att nu ifrågavarande bestämning finge ur förslaget utgå.

Alltsedan polisinrättningen i Helsingfors inrättades har staten påtagit sig den vida vägnar större delen af de därmed förenade kostnaderna. Enligt de tidigare författningarna i ämnet bestämdes statens bidrag till två tredjedelar och stadens till en tredjedel. Denna proportion förändrades sedermera genom nådiga förordningen af 13/26 mars 1903, som fastställde statens anpart till $^5/_7$ och kommunens till $^2/_7$ af

totalkostnaden. Härutöfver har det, enligt författningarnas föreskrift, ålegat staden att för polisinrättningens behof upplåta tjänliga lokaler med värme och belysning äfvensom att bekosta polisens beväpning samt erforderliga hästar och ridtyg.

Enligt 1903 års stat utgjorde kostnaderna för polisinrättningen sammanlagdt 693,120 mark, hvartill staten bidrog med 495,086 mark och staden med 198,034 mark. Den provisoriska förstärkning af polisens numerär och förbättring af manskapets löneförmåner, som år 1906 genomfördes och som ensamt för sagda år medförde en tilläggskostnad af inemot $1^1/_2$ miljon mark, har bekostats helt och hållet med allmänna medel och kommunens andel i de å stat upptagna utgifterna har genom provisoriet icke undergått någon ökning.

Det af kommittén utarbetade förslaget till ny stat för Helsingfors polisinrättning, hvilket förslag framdeles skall af kommittén närmare motiveras, slutar å en totalsumma af 1,371,000 mark, hvilket visserligen innebär en betydande reduktion af den nuvarande provisoriska utgiftsbudgeten, men dock skulle utgöra nära nog en fördubbling af utgifterna enligt gällande ordinarie stat. Fördeladt enligt proportionen $^5/_7 : {}^2/_7$ komme stadens anpart af sagda totalkostnad att uppgå till 391,714 mark 29 penni. Härigenom skulle stadens utgifter enligt stat för polisväsendet, hvilka fördelade efter invånareantalet för närvarande uppgå till ungefärligen 1 mark 45 penni per person, springa upp till 2 mark 86 penni per person, ett belopp som i jämförelse med motsvarande utgifter för landets öfriga kommuner framstår såsom oproportionerligt högt. (Se bilaga V.)

Helsingfors kommun är gifvetvis skyldig att i skälig proportion bidraga till de dryga utgifter polisväsendet föranleder. Men en stegring af stadens bidrag i den mån här ofvan antydts måste enligt kommitténs åsikt under alla förhållanden anses såsom ett oskäligt betungande af kommunen till förmån för statsverket. På sätt kommittén i det följande skall närmare ådagalägga, har nämligen den nu ifrågasatta ökningen af polisinrättningens ordinarie stat icke i nämnvärd mån betingats af kommunens eget intresse, utan har omsorgen om rättsordningen och den statliga auktoritetens upprätthållande härvid varit i främsta rummet bestämmande. Vid sådant förhållande synes en utjämning af ifrågavarande tunga i enlighet med rättvisans och billighetens synpunkter vara oafvisligen påkallad.

Härvid bör jämväl hänsyn tagas till de dryga, år från år stegrade utgifter kommunen får vidkännas för polisinrättningens lokaler. Enligt den af stadsfullmäktige fastställda utgiftsstaten för år 1909 har denna utgiftstitel för sagda år kalkylerats till 52,560 mark, häri inberäknadt såväl de faktiska hyreskostnaderna som beräknade hyror för stadens egna, åt polisverket upplåtna lokaler. Under de tre senaste åren har kommunen utfört icke mindre än trenne större byggnadsföretag för polisens behof, nämligen ett för distriktspolisen i Berghäll för en kostnad af omkring 255,000 mark, ett polishus vid Bangatan för 150,000 mark samt en stallsbyggnad å poliskammargården för 58,700 mark, till hvilket sistnämnda byggnadsföretag statsverket dock, på kommunens framställning, bidragit med 29,200 mark. Dessutom förestår

uppförandet af en större nybyggnad, hvilken, afsedd att ersätta poliskansliets samt centralpolisens och detektiva afdelningens nuvarande trånga och obekväma lokaler, är föreslagen att uppföras å kvarteren n:ris 38 och 40 af andra stadsdelen, där staden inlöst särskilda tomter af ryska militärväsendet för ett pris af en miljon mark; själfva byggnadskostnaden torde kunna beräknas uppgå till ungefärligen samma belopp.

På grund af hvad här ofvan antydts har kommittén stannat vid den åsikt, att stadens bidrag icke borde utgå med mer än $^1/_5$ af hela kostnaden samt statens anpart således fixeras till $^4/_5$ däraf. Därjämte har kommittén ansett sig böra föreslå, att utgifterna för uppvärmning och belysning af polisverkets lokaler äfvensom kostnaderna för polisens beväpning och anskaffandet af hästar och ridtyg skulle framdeles upptagas i polisinrättningens stat och sålunda hänföras till de allmänna utgifterna för polisväsendet, hvilkas bestridande ankommer å statsverket och kommunen gemensamt. Ifrågavarande kostnader uppgå för närvarande till c. 40,000 mark. — Kommitténs förslag till stat för Helsingfors polisinrättning är uppgjordt *under förutsättning, att ofvan angifna förändrade grunder för kostnadernas fördelning emellan stat och kommun vinna godkännande.*

Tidigare upptogs budgeten för polisinrättningen i stadens allmänna budget, utgifterna kontrollerades af stadens drätselverk och polisens räkenskaper granskades af stadens revisorer. Häri skedde en genomgripande ändring genom nådiga förordningen den $^3/_{16}$ juli 1903, som föreskref att alla polisinrättning enligt stat tillkommande medel skulle utbetalas genom statsmyndigheternas försorg samt att städernas bidrag borde till statsverket inlevereras. Enär detta nådiga förfogande, som upphäfde städernas befogenhet att granska och kontrollera polisens utgifter, af Helsingfors stadsfullmäktige ansetts innefatta en kränkning af principerna för den kommunala själfstyrelsen, upptogs i § 3 af 1906 års författningsförslag en bestämning därom, att statsverkets bidrag till polisens underhåll borde på skeende rekvisition till stadskassan inlevereras.

Då emellertid frågan om upphäfvandet af förenämnda bestämningar, hvilka ej ensamt beröra den härvarande utan äfven landets öfriga polisinrättningar, icke lämpligen synes böra i detta sammanhang upptagas, har kommittén inskränkt sig till att i paragrafen intaga en hänvisning till hvad som uti detta afseende är eller varder särskildt stadgadt.

Vid polisinrättningens detektiva afdelning fungerar för närvarande såsom kändt en särskild kommendering med uppdrag att lämna myndigheterna i landsorten handräckning vid större brottmålsundersökningar. Kommittén har ansett nödigt att i § 3 inrycka bestämning därom, att kostnaden för denna och andra liknande anordningar, hvilka icke afse den lokala polisförvaltningen, böra utgå ur allmänna medel.

Utfärdandet af ordningsföreskrifter.

Mot den uti § 4 af 1906 års förslag upptagna föreskrift därom att påbud, som afse upprätthållande af god ordning, alltid borde af guvernören i samråd med magi-

straten och efter inhämtande af stadsfullmäktiges yttrande utfärdas, har kommittén icke haft något att i sak invända. Men enär en bestämning af ifrågavarande allmängiltiga natur ej faller inom ramen för en polisförfattning för Helsingfors stad utan snarare synes böra upptagas uti den allmänna förordning angående polisväsendet i landets städer, som torde komma att utfärdas, har kommittén uteslutit berörda paragraf ur förslaget.

Kap. II.

Polisinrättningens tjänstemän och deras åligganden.

§ 4.

Med afseende å besättande af polismästare- och polisinspektörsbefattningarna samt dessa tjänstemäns entledigande hafva vissa ändringar i gällande stadganden befunnits af behofvet påkallade. Enligt förordningen den 6 maj 1861 skulle polismästaren, som tidigare utnämnts och entledigats af generalguvernören och Senaten gemensamt utan förslag, äfvensom underpolismästaren tillsättas och afskedas af Kejsaren och Storfursten. Denna befogenhet öfverlämnades sedermera genom kungörelse af den 5 november 1866 åt generalguvernören, som äfven enligt 1897 års polisförfattning egde rätt att utnämna och förafskeda såväl polismästare som polisinspektör. För närvarande gäller enligt förordningen af den $^{13}/_{26}$ mars 1903, att polismästaren i Helsingfors utnämnes och entledigas på generalguvernörens framställning medelst nådigt dagbefäl samt att utnämnandet och entledigandet af polismästareadjoint ankommer å generalguvernören.

Då innehafvarena af chefsposterna vid polisinrättningen torde böra betraktas såsom civila tjänstemän, har kommittén ansett, att ordningen för deras tillsättande och afskedande bör bringas i närmare anslutning till de å detta område i allmänhet gällande rättsgrundsatser, jämte det principen om polistjänstemäns afsättlighet bibehållits. I enlighet härmed skulle utnämnandet och entledigandet af polismästare förbehållas Kejsaren och Storfursten samt polisinspektören utnämnas och entledigas af Kejserliga Senatens Ekonomiedepartement. Till iakttagande vid besättande af ledig polismästaretjänst har därjämte föreslagits bl. a., att stadsfullmäktige och magistraten borde beredas tillfälle att i ärendet inkomma med yttranden.

§ 5.

Kommittén har icke funnit skäl föreslå mera väsentliga ändringar uti grunderna för polisinrättningens organisation. I fråga om inrättningens å stat upptagna tjänstemannapersonal har dock en ökning icke kunnat undvikas.

Enligt gällande bestämningar utöfvas chefskapet vid polisinrättningen närmast under polismästaren af tvänne polismästareadjointer, en äldre och en yngre. Emellan dessa gällde tidigare en sådan arbetsfördelning, att äldre adjointen handhade den

teoretiska undervisningen af polispersonalen samt öfvervakade anstalterna för samfärdseln, upprätthållandet af ordningen vid allmänna nöjen och lustbarheter samt öfriga å centralpolisen ankommande åligganden, medan den yngre adjointen åter hade att kontrollera ordnings- och sedlighetspolisens tjänsteverksamhet.

Genom stadens hastiga tillväxt och de under senare år ständigt ökade maktpåliggande göromålen har dock denna arbetsfördelning icke vidare kunnat upprätthållas och särskilda ändringar hafva härutinnan vidtagits efter det polisbefälet genom 1906 års provisorium blifvit ökadt med 7 s. k. instruktionsofficerare å extra stat. Förste polismästareadjointen har sålunda fått öfvertaga en del af de å polismästaren ankommande kansligöromålen, jämte det han bibehållit öfveruppsikten öfver centralpolisen. För manskapets utbildning och öfning i dess tjänsteåligganden har däremot genom nådigt förordnande af den 5 juli 1906 inrättats ett särskildt undervisningskommando (polisskolan), som hänförts till centralafdelningen och stått under ledning af en af instruktionsofficerarena. Öfvervakandet af passtjänstgöringen och distrikten samt uppsikten öfver sedlighetsafdelningen och lösdrifveribehandlingen har såsom förr ankommit å yngre polismästareadjointen, men har han härvid haft biträde af de sex återstående instruktionsofficerarena enhvar inom sitt underdistrikt. En af instruktionsofficerarena har tillika fungerat såsom chef för ridande afdelningen.

Då nu anslaget för aflönande af instruktionsofficerarena med provisoriets upphörande kommer att bortfalla, uppställer sig den viktiga frågan, huru polisbefälets sammansättning enligt den blifvande ordinarie staten skall gestaltas.

Förslaget af år 1906 upptager, förutom polismästaren, en första och en andra polisinspektör, hvilken benämning i kommitténs förslag bibehållits; men har kommittén ansett att utom polisinspektörerna ytterligare tvänne polisofficerare böra å ordinarie stat uppföras. Enligt kommitténs åsikt äro de åligganden, som ankomma å första polisinspektören (adjointen) i hans egenskap af polismästarens närmaste man och biträde af så maktpåliggande art, att honom icke vidare kan anförtros uppgiften att handleda och ordna manskapets undervisning, och borde förty denna undervisning fortfarande ske under ledning af en särskild funktionär eller *polisinstruktör*, som skulle tilldelas arfvode å stat. — Kontrollen öfver passtjänstgöringen och tjänsten å distriktsstationerna skulle åter, i anseende till den af kommittén projekterade polisstyrkans betydande numerär (479 man mot 341 enligt 1903 års stat) icke vidare kunna på ett tillfredsställande sätt upprätthållas af en enda person. Det är nämligen att märka, att de personer, som omhänderhafva befälet öfver polismanskapet — och detta gäller i all synnerhet polisinspektörerna — böra vara i så godt som oafbruten tjänstgöring samt alltid redo att ute på gatan vid upplopp, folksamlingar, eldsvådor m. m. representera ordningsmakten. Inspektörerna böra stå i ständig kontakt med manskapet, böra känna dess egenheter, nit, begåfning och pålitlighet samt leda hela denna öfver ett stort område spridda, ständigt växlande bevakningskår efter ett enhetligt och konsekvent genomfördt system. Härjämte böra inspektörerna känna till publiken, göra sig förtrogna med individens och massans

psykologi, och denna erfarenhet kan ej vinnas utan ständig beröring med gatulifvet i alla dess olika skiftningar. Utom den detalj af inspektörernas verksamhet, som är förlagd till „gatan", åligger dem ännu, såsom ofvan sagts, öfvervakandet af arbetet å distriktsstationerna. Omfattningen af detta arbete framgår däraf, att exempelvis under år 1907 i medeltal sextiofem personer dagligen blifvit behandlade å polisstationerna.

På grund af allt detta anser kommittén, att de plikter, som tidigare ålegat yngre polismästareadjointen, numera jämväl under normalare förhållanden vore af den omfattning och beskaffenhet, att de kräfva minst två personers odelade arbetskraft och energi samt att förty utom första polisinspektören ännu en andra och tredje inspektör böra ställas vid polismästarens sida; och skulle tredje polisinspektören vid sidan af sina öfriga åligganden ombetros ledningen af den ridande afdelningen.

De å extra stat anställda *instruktionsofficerarena*, för närvarande sex till antalet, hafva haft till uppgift att biträda vid manskapets utbildning och undervisning samt vid kontrollen öfver passtjänstgöringen och öfvervakandet af distriktsstationerna. De hafva därjämte fört befälet öfver de kommenderingar, som under de senare åren icke sällan utsändts till landsorten. Flertalet af dessa instruktionsofficerare äro bepröfvade och dugande krafter, som under de gångna åren på ett synnerligen förtjänstfullt sätt fullgjort sina ansvarsfulla tjänsteåligganden. Skulle nu, såsom antagligt är, den provisoriska staten för polisinrättningen upphöra att gälla vid innevarande års utgång, komme dessa instruktionsofficerare att ställas inför alternativet att alla på en gång söka sig nya befattningar. Då emellertid rättvisa och billighet synes kräfva någon tids anstånd åtminstone för de äldre instruktionsofficerarena, hvilka tjänstgjort under en tid, då deras krafter i hög grad tagits i anspråk, har kommittén velat uttala det önskningsmål, att *instruktionsofficerarena icke blefve alla på en gång utan periodvis efter skild framställning af polismästaren uppsagda från sina befattningar*. Kommittén har så mycket hellre ansett sig böra framställa ett dylikt förslag, som de kvarblifvande instruktionsofficerarena under denna öfvergångstid kunna erhålla full sysselsättning vid polisinrättningen.

Såsom polisinrättningen i Helsingfors för närvarande är ordnad, ankommer å polismästaren en mängd göromål, till hvilkas handläggning juridiska insikter äro erforderliga. Med afseende härå framstår det, enligt kommitténs åsikt, såsom ett oafvisligt behof, att vid polisinrättningen finnes anställd en juridiskt bildad person, med hvilken polismästaren i förekommande fall kan rådföra sig och som enligt polismästarens uppdrag egde utföra sådana tjänsteåligganden, för hvilka juridisk kunskap är erforderlig, exempelvis uppsättandet af skrifvelser och betänkanden i viktigare ärenden m. m.

Behofvet af en dylik funktionär har redan tidigare varit erkändt och Kejserliga Senaten har under år 1906 beviljat ett arfvode för anställande temporärt vid polisinrättningen af en „juridisk adjoint". Till dennes åliggande hörde icke blott att vara polismästarens lagkunniga biträde utan äfven att deltaga i handläggningen af ärenden, hörande till

detektiva och sedlighetsafdelningens verksamhetsområden. Befattningen innehafves för närvarande af kriminalkommissarien Väinö Takanen.

Enligt kommitténs förslag skulle jämväl framdeles vid poliskammaren anställas en s. k. *polisintendent* med lön å stat. Dennes egentliga uppdrag blefve att tillhandagå polismästaren såsom juridisk rådgifvare samt att vara föreståndare för poliskansliet; däremot skulle honom icke vidare tillkomma någon befattning med spanings- och sedlighetspolisen, som skulle ställas under ledning af en särskild föreståndare. Polisintendentens göromål skulle för öfrigt bestå förnämligast uti inspektion af polisstationerna, handledning af distriktskommissarierna i uppsättandet af rapporter till rådstufvurätten, speciellt de s. k. långrapporterna, äfvensom att biträda vid personalens undervisning i polisordningens föreskrifter och de delar af allmän lag, hvilkas efterlefnad polisen åligger att öfvervaka.

I fråga om *spaningspolisens ställning till åklagaremakten* och dessa myndigheters befattning med den förberedande undersökningen i brottmål har kommitténs flertal till alla delar biträdt det af kommittén för detektiva afdelningens omorganisation utarbetade förslag. Detta förslag, till hvars motivering kommittén anhåller att få hänvisa, innebär att en af stadens stadsfiskaler tillika blefve anställd såsom *föreståndare och chef för detektiva afdelningen;* att stadsfiskalen-föreståndaren vore pliktig att med biträde af afdelningens personal handhafva och leda den förberedande undersökningen i brottmål och utöfva närmaste tillsyn öfver spaningstjänsten; samt att bemälde funktionär därjämte i sin egenskap af åklagare egde vid rådstufvurätten utföra åtal i svårare brottmål, med hvilka detektiva afdelningen tagit befattning, äfvensom i saker, som eljest äro af särskildt viktig och grannlaga beskaffenhet. Förordnandet att omhändertaga chefskapet öfver spaningspolisen skulle för obestämd tid utfärdas af prokuratorn i Kejserliga Senaten efter guvernörens och polismästarens hörande.

Enär föreståndaren icke ensam kan medhinna alla de undersökningar, som å detektiva afdelningen ankomma, skulle enligt förslaget honom till hjälp anställas *en första och en andra kriminalinspektör* med juridisk bildning, hvilka skulle biträda föreståndaren med de till hans tjänsteverksamhet hörande värf och under hans omedelbara tillsyn och personliga medverkan företaga undersökningshandlingar och andra förrättningar, som åt dem öfverlämnades; och då föreståndaren af annan tjänstgöring vore hindrad att utföra någon förrättning eller på grund af jäf eller förfall ej kunde fullgöra sina åligganden, borde någon af kriminalinspektörerna träda i chefens stad och ställe. I sådant syfte och för att eljest, då detta ansåges ändamålsenligt, kunna personligen utföra åklagaretalan i mål, som å afdelningen undersökts, *skulle för hvardera kriminalinspektören utverkas förordnande att fungera såsom biträdande stadsfiskal.*

De brottmål, som enligt fastställd arbetsfördelning icke skulle ankomma å stadsfiskalen-föreståndaren och hans ställföreträdare, skulle fördelas emellan de två

öfriga stadsfiskalerna, hvilka det jämväl åläge att representera åtalsmyndigheten vid rådstufvurättens första afdelning i konkursmål samt inför magistraten.

Den förändrade anordning, hvarom ofvan i korthet redogjorts, har påkallat omredigering af särskilda paragrafer uti det nu föreliggande författningsförslaget, och har kommittén härvid begagnat sig af det förslag till formulering af en del stadganden, som är bilagdt kommitténs för detektiva afdelningens omorganisation betänkande*).

Penningeförvaltningen vid polisinrättningen omhänderhades tidigare af sekreteraren, som tillika fungerade såsom inrättningens kassör. År 1906 inrättades temporärt en ekonom- och bokförarebefattning, hvars innehafvare förutom alla de till bokföringen hörande åligganden hade sig ombetrodt uppgörandet af rekvisitioner å löner, anslagsmedel och de för polisinrättningen erforderliga förnödenheter, samt förandet af inventariieförteckningar. Utbetalning af löner och andra utgiftsposter har däremot fortfarande verkställts under sekreterarens tillsyn af ett vid poliskansliet anställdt kvinnligt biträde.

Kommittén anser att kassörsgöromålen och ekonomiförvaltningen i dess helhet framdeles böra öfverlämnas åt en särskild funktionär med arfvode å stat. Härigenom skulle sekreterarens arbetsbörda i någon mån lindras och utgiften för extra kassörsbiträde inbesparas.

Polisinrättningens *läkare* åligger att vid förekommande sjukdomsfall gifva kostnadsfri vård åt personalen och dess familjer. Enligt uppgifter, som kommittén införskaffat, har sjukvården inom polisinrättningen i den mån upptagit läkarens tid, att den i hög grad inkräktat på hans privatpraktik. Ehuru en minskning af poliskårens numerär snarligen är att emotse, hyser kommittén likväl den åsikten, att polisläkarens arbete äfven framdeles skall blifva så omfattande, att hans bibehållande är af behofvet påkalladt. Därjämte anser kommittén, att läkarens ställning som tjänsteman vid polisinrättningen bör betryggas genom att honom tilldelas lön å stat och rang äfvensom pensionsförmåner vid afskedstagandet.

Antalet *notarier* blefve enligt förslaget fyra. Af dessa skulle tvänne (kanslinotarierna) tjänstgöra å poliskansliet, en i upplysningsbyrån och en å detektiva afdelningen.

Till frågan om *kanslisterna* och öfriga arfvodesfunktionärer samt polispersonalens sammansättning skall kommittén återkomma vid behandlingen af förslaget till stat för polisinrättningen.

§ 7.

Ehuru kommittén icke förbisett nyttan för sekreteraren vid polisinrättningen af juridisk bildning, har kommittén dock icke trott sig böra, på sätt 1906 års för-

*) Uti nu föreliggande fråga har inom kommittén meningsolikhet varit rådande i så måtto, att tvänne dess ledamöter professorn Heikel och öfversten Berg anslutit sig till den af kronofogden L. Allén undertecknade reservation, som åtföljer åberopade kommittébetänkande.

slag innefattar, uppställa fordran på lägre förvaltningsexamen såsom oeftergifligt kompetensvillkor för sagda befattning. Då nämligen enligt kommitténs förslag i spetsen för poliskansliet skulle ställas en lagfaren person, polisintendenten, och ofvan antydda villkor vore egnadt att från sekreteraretjänsten utestänga icke-examinerade, men likafullt för dylika tjänstegöromål väl kvalificerade sökande, har kommittén ansett det lämpligare att frångå sagda fordran och lämna vederbörande myndighet större valfrihet vid tjänstens besättande.

§ 8.

Vidkommande behofvet af *kvinnlig polisbetjäning* har kommittén i afseende å utlåtande fått emottaga en af Finsk kvinnoförening till guvernören i länet ingifven skrift, hvari uttalas det önskningsmål, att vid polisinrättningarna i landets städer skulle för vården och bevakningen af omhändertagna kvinnor och barn inrättas särskilda afdelningar med kvinnlig personal, samt att den kvinnliga polisens tjänsteställning och aflöning blefve sådan att för uppdraget kunde vinnas fullt kompetenta bildade kvinnor.

Ehuru detta förslag är framsprunget ur synnerligen behjärtansvärda motiv, har kommittén dock icke för sin del ansett detsamma praktiskt genomförbart i den form kvinnoföreningen föreslagit. Ty dels blefve inrättandet af särskilda afdelningar för af polisen anhållna kvinnor en vidlyftig och kostsam apparat, dels äro allaredan anordningar vidtagna, hvilka uti nu ifrågavarande afseende måste anses åtminstone tillsvidare tillfredsställa behofvet.

Vid sedlighetsafdelningen fungera sedan några år tillbaka tvänne bildade kvinnor med särskild uppgift att på öfvertygelsens väg hindra unga kvinnor att förfalla i osedlighet, hvarjämte åt dessa biträden anförtrotts andra tjänstegöromål af diskret natur, hvilka äro egnade att gifva räddningsarbetet en humanare prägel och bättre lämpa sig för kvinnor än män, såsom slitande af familjetvister, eftersyn öfver vanartade och värnlösa barn, behandlingen af ålderstigna och sjuka personer etc. Efter slutad dejourering å stationen hafva de kvinnliga poliserna, så långt tid och krafter medgifvit, uppsökt prostituerade i dessas bostäder samt mottagit besök af hjälpbehöfvande, besökt sjuka kvinnor å sjukhusen, fängslade i länsfängelset samt på allt sätt sökt stöda och uppmuntra dem, som intagits i skyddshem eller efter vistelsen där erhållit arbete i staden. De kvinnliga poliserna hafva förmedlat samarbetet emellan sedlighetspolisen och de filantropiska föreningar, som härstädes verka till förmån för fattiga och fallna och hvilka i ömmande fall städse lämnat nödig hjälp. På denna väg hafva arbete och skydd beredts flere, som varit i beråd att hemfalla åt lasten, och torde öfverhufvud det omdöme kunna uttalas, att ifrågavarande kvinnliga funktionärers verksamhet varit till gagn.

Utom dessa kvinnliga biträden finnes vid samtliga afdelningar och vid alla distriktskontor kvinnlig vaktbetjäning för behandlingen af anhållna kvinnor. Dessa

personer, som tillika ombesörja städningen af respektive lokaler, fylla visserligen icke på långt när de kvalifikationer, som enligt kvinnoföreningens åsikt borde fordras, men hafva icke desto mindre enligt hvad kommittén erfarit skött sina åligganden på ett tillfredsställande sätt.

På grund häraf och i anslutning till det utlåtande, som af t. f. polismästaren i ärendet afgifvits, får kommittén för sin del föreslå, att behofvet af kvinnlig betjäning äfven framdeles skulle tillgodoses på i hufvudsak enahanda sätt som för närvarande, och har kommittén i sitt förslag till stat upptagit erforderliga anslag för ändamålet. Detta utesluter självfallet icke att kvinnliga polisbetjänte i den mån behof däraf yppas placeras jämväl å andra poster inom polisinrättningen.

§ 9.

Enligt kommitténs förslag skulle första kriminalinspektören tillkomma rang i tionde och andra kriminalinspektören i elfte rangklassen. Enär stadsfiskal enligt rangordningen hänföres till trettonde klassen skulle alltså, om denna bestämning bibehölles oförändrad, det oformliga inträffa, att detektivchefen skulle innehafva lägre rang än de honom närmast underordnade tjänstemännen. Till undanrödjande af en sådan oegentlighet får kommittén hemställa om *vidtagande af åtgärd därhän, att stadsfiskalerna i Helsingfors blefve uppflyttade till högre rangklass.*

För resor i tjänsteärenden tillkommer stadsfiskal resekostnadsersättning och dagtraktamente enligt nionde klassen af gällande resereglemente, hvilket såvidt angår chefen för detektiva afdelningen vid Helsingfors polisinrättning icke kan anses motsvara skäliga anspråk. De af kommittén föreslagna nya tjänsterna skulle jämväl betinga kompletterande föreskrifter i detta ämne. Då emellertid enligt hvad kommittén erfarit resereglementet för närvarande är underkastadt revision, har kommittén endast velat föreslå, att frågan om *de grunder, enligt hvilka resekostnadsersättning och dagtraktamente för polisinrättningens tjänstemän bör beräknas, skulle särskildt för sig till pröfning upptagas.*

§ 10.

I betraktande af det synnerligen ansträngande och ansvarsdryga arbete, som ankommer å de högre polistjänstemännen, har kommittén ansett det vara med rättvisa och billighet öfverensstämmande, att dem bereddes sex veckors semesterledighet årligen. Semesterregleringen skulle för polisbefälet fastställas af guvernören och för chefskapet å detektiva afdelningen af prokuratorn.

§ 11.

Beträffande ordningen för pensionering af polisinrättningens tjänstemän har kommittén bibehållit gällande bestämning därom, att kriminalinspektörerna skulle i

detta hänseende likställas med kommissarierna. Bland de pensionsberättigade tjänstemännen har kommittén äfven upptagit polisintendenten och läkaren.

§ 12.

I fråga om den disciplinära bestraffningsrätt, som tillkommer guvernör, har uttrycket „anmärkning eller tillrättavisning", utbytts mot det koncisare ordet varning, hvarjämte en tilläggsbestämning införts af innehåll, att föreståndaren för detektiva afdelningen i sin egenskap af polisman vore i disciplinärt hänseende likställd med polismästare och polisinspektör, dock att framställning om hans skiljande från uppdraget borde ske hos prokuratorn.

§ 17.

§ 17 har gifvits en mer sammanträngd affattning genom uteslutning af momenten 4, 5, 6, 8 och 9 i 1906 års förslag. Kommittén har nämligen ansett, att de uti dessa moment uppräknade skyldigheter för polismästaren att hålla uppsikt öfver misstänkta personer, att tillse det brott varda beifrade, att förordna om häktning m. m., dels kunna härledas ur hans uppgift såsom chef för polisinrättningen, dels ur gällande lag samt att förty ett detaljeradt uppräknande af dessa åligganden i detta sammanhang är öfverflödigt.

§ 18.

Uti § 18, sådan densamma formulerats i 1906 år förslag, finnes intagen en bestämning om rätt för sakegare att uti det fall, som i paragrafen omförmäles, inom viss tid anföra klagomål öfver polismästarens åtgärd hos guvernören. Enär enhvar, som finner sig vara genom tjänstemans åtgärd förnärmad i sin rätt, utan vidare eger att föra klagan hos vederbörande öfverordnade myndigheter eller prokuratorsämbetet och en sådan klagan begreppsenligt icke är bunden vid viss fataljetid, har kommittén ansett ifrågavarande moment böra ur förslaget utgå.

Poliskårens indelning.

§ 19.

Enligt ordalydelsen i gällande polisförfattningar bildar sedlighetspolisen inom Helsingfors polisinrättning en från spaningspolisen fristående afdelning, under ledning af en kommissarie såsom föreståndare. Med afseende därå, att de å sedlighetsafdelningen ankommande göromål, i synnerhet efter upphäfvandet af den reglementerade prostitutionen, till största delen falla inom spaningsväsendets ressort och att ett intimt samarbete och ständig växelverkan är af nöden emellan

detektiva och sedlighetspolisen, har kommittén för detektiva afdelningens omorganisation föreslagit, att sedlighetsafdelningen borde införlifvas uti spaningsafdelningen och ställas under detektivchefens omedelbara inseende. Kommittén har för sin del biträdt jämväl detta förslag samt vidtagit särskilda häraf påkallade ändringar i författningsförslagets text.

§§ 20 och 21.

Kommittén har delvis omredigerat de i 1906 års förslag upptagna bestämningarna om polisofficerarenas samt tjänstemännens vid kansliet särskilda åligganden, hvarom redan tidigare varit fråga.

§ 28.

§ 28 har undergått en af detektiva afdelningens omorganisation betingad omformulering.

Till frågan om utgifvandet af en *polistidning* samt inrättandet af en *upplysningsbyrå* och ett *signalementskontor* skall kommittén framdeles återkomma.

Kap. V.

Förändrad anordning beträffande målens remiss till domstol.

§§ 33, 34.

Vidkommande målens remiss från polisinrättningen till domstol har härintills den ordning följts, att sedan förundersökningen af detektiva afdelningen slutförts, undersökningsprotokollet eller polisrapporten öfverlämnats till polismästaren, hvilken medelst handlingarna åtecknad resolution hänskjutit saken till rådstufvurättens handläggning och samtidigt, där laga skäl funnits, förordnat om den eller de misstänktes gripande eller införpassande i häkte. Efter omständigheterna tillkommer det äfven polismästaren att pröfva, huruvida angifvelsen bör förfalla eller bero vid lämplig varning.

Detta förfarande har, på sätt kommittén för detektiva afdelningens omorganisation i sitt betänkande framhåller, gestaltat sig till en fullkomligt öfverflödig och tidsödande formalitet, som inkräktar på polismästarens af andra göromål strängt upptagna tid. Ur såväl praktisk som principiell synpunkt har bemälda kommitté fördenskull ansett sig böra förorda afskaffandet af nu ifrågavarande omgång samt öfverlämnandet af det definitiva afgörandet om åtalet helt och hållet åt åklagaremyndigheten.

I enlighet härmed skulle alla de mål, som ankomma å stadsfiskalen-föreståndarens ressort eller uti hvilka någon af kriminalinspektörerna egde utföra åtal, genom

detektiva afdelningens försorg direkte anmälas hos rådstufvurätten i afseende å handläggning. Har den tilltalade blifvit tagen i fängsligt förvar, hvarom jämväl detektivchefen i sin åklagaregenskap lagligen vore berättigad att förordna, borde på sätt härförinnan varit gällande anmälan ske och undersökningen tillhandahållas domstolen inom viss kort tid. Alla mål däremot, som eventuellt komme att utföras af de tvänne öfriga stadsfiskalerna, skulle *i tur* hänskjutas till hvardera af dessa åklagare, hvilka själfva egde anmäla målen till åtgärd hos rådstufvurätten. Och på det att sistbemälda stadsfiskaler från sakens tidigaste skede måtte kunna följa dess gång, borde afdelningen, såsnart undersökning om brott fortskridit därhän, att anklagelse mot viss person kan ifrågakomma, härom underrätta vederbörande stadsfiskal. — De från åklagaremyndigheten inkomna anmälningarna skulle sedermera af rådstufvurätten fördelas emellan dess olika afdelningar på sätt i denna domstols arbetsordning föreskrifves.

Kommittén har för sin del godkänt ofvan framhållna förändrade anordning för målens remiss, hvilket påkallat omformulering af särskilda bestämningar uti sista kapitlet af författningsförslaget. Till följd af de ingripande förändringar i stadsfiskalernas tjänsteåligganden, som förslaget om spaningspolisens reorganisation förutsätter, torde det jämväl blifva nödvändigt att i enlighet med hvad i ofta berörda kommittés betänkande föreslagits *genom en särskildt utfärdad arbetsordning närmare reglera stadsfiskalernas arbetsfördelning och tjänstgöringsskyldighet.*

Bestämmelsen om dagaböter i § 35 af 1906 års författningsförslag har kommittén uteslutit, enär försummad expeditionsskyldighet uti det i paragrafen omförmälda fall utgör en tjänsteförseelse, som bedömes enligt strafflagen. De ändringar i författningsförslagets text, som kommittén i öfrigt vidtagit och som till större delen äro af redaktionell beskaffenhet, torde icke erfordra någon närmare motivering.

II. Förslaget till stat för polisinrättningen.

Kommittén öfvergår nu till en redogörelse för den andra delen af dess uppdrag, utarbetandet af förslag till ny ordinarie stat för Helsingfors polisinrättning.

Den för polisinrättningen gällande ordinarie staten af år 1903, hvilken ursprungligen fastställdes för en tid af fem år men hvars giltighetstid genom nådiga förordningen den $^{14}/_{1}$ maj 1908 förlängdes till den 1 januari 1910, upptager en aktiv polisnumerär af 320 konstaplar och 21 öfverkonstaplar samt slutar å en utgiftssumma af 693,120 mark. Under normala förhållanden torde denna numerär böra anses fullt tillräcklig, ja t. o. m. öfverskrida gränsen för det verkliga behofvet. Den utveckling våra politiska och sociala förhållanden tagit under senare år har emellertid ådagalagt, att allmän ordning och säkerhet icke kunnat på ett verksamt sätt upprätthållas utan en väsendtlig förstärkning af den ordinarie polisstyrkan.

Med anledning af de betänkliga oroligheter, som under år 1906 egde rum, särskildt uti Helsingfors i samband med myteri inom Sveaborgs fästningsgarnison, och hvilka påvisade, att en samhällsvådlig ringaktning för lagen vunnit insteg hos vida kretsar af befolkningen, såg sig styrelsen föranlåten att, enär dylika kränkningar af den lagliga ordningen äfven framdeles vore att befara, skrida till åtgärd för förstärkning af poliskåren i Helsingfors. Sedan Hans Kejserliga Majestät, på därom af Kejserliga Senaten gjord underdånig framställning, genom nådigt reskript af den 6 september 1906 bemyndigat Senaten att, enligt särskildt anvisade grunder, för antydt ändamål utöfver de enligt gällande stat utgående anslag använda under sagda år förslagsvis 600,000 mark och under år 1907 förslagsvis 1,300,000 mark, har guvernören i Nylands län låtit uppgöra och till Kejserliga Senaten i afseende å fastställelse insändt ett förslag till *provisorisk stat för polisinrättningen i Helsingfors;* och godkände Senaten sedermera den 15 oktober 1906 med smärre ändringar denna budget att gälla tillsvidare, dock icke utöfver den 1 september 1907. Enligt Kejserliga Senatens nu åberopade beslut skulle vid polisinrättningen anställas 29 öfverkonstaplar och 430 konstaplar utöfver stat, och den aktiva polisstyrkan sålunda uppbringas till sammanlagdt 800 man, däraf 80 ridande poliser. Samtidigt genomfördes en väsentlig förbättring af polispersonalens löneförmåner*).

Enär vid utgången af den för provisoriet bestämda tiden förhållandena i landet ännu icke vunnit den stadga, att den tillfälliga polisförstärkningen kunde i större omfattning indragas eller anslagen till löneförbättring åt den ordinarie polisstyrkan m. fl. ändamål undvikas, har Senaten, efter därtill utverkadt högvederbörligt tillstånd, efterhand till guvernörens i länet förfogande ställt nödiga anslag för provisoriets förlängning. Till förstärkande af poliskåren i Helsingfors samt till godtgörelse åt de ordinarie polismännen för ansträngande tjänstgöring äfvensom andra häraf påkallade utgifter anvisades sålunda under återstoden af år 1907 ett anslag af 464,460 mark, under år 1908 ett anslag af 1,339,694 mark, och för år 1909 ett anslag af 1,219,894 mark, att utgå så länge behofvet syntes sådant påkalla eller tills ny stat för polisinrättningen kunde varda fastställd.

En viss reduktion af den provisoriskt förstärkta polispersonalen ansågs emellertid kunna från och med år 1908 genomföras, och antalet å extra stat upptagna konstaplar, som enligt 1906 års provisorium skulle uppgå till 430, minskades för år 1908 med 50 och för innevarande år med ytterligare 50. Enligt särskilda af Kejserliga Senaten meddelade förordnanden skulle därjämte de vakanser, som uppstodo efter den 1 september 1907 bland de å extra stat anställda konstaplarna till fots, icke återbesättas, därest desamma icke uppginge till ett större antal, och extra öfverkonstapelsbefattningarna borde vid innehafvarenas afgång minskas från ofvanangifna 29 till 19. I samband härmed har aflöningen för öfverkonstaplar och konstaplar, hvilka efter den 1 april 1908 antagits i tjänst, blifvit reducerad med 200 mark.

*) En närmare specifikation af de enligt ifrågavarande provisorium utgående anslagsposterna återfinnes uti här vidfogade Bilaga III.

Anmärkas bör likväl, att den aktiva polisstyrkan i Helsingfors under de gångna åren icke bragts upp till fulltalig numerär. Med de stränga anspråk polisbefälet uppställt för inträde i kåren har det nämligen varit förenadt med svårighet att anskaffa tillräckligt antal polismän, som i alla afseenden uppfylla fordringarna, hvarför en del vakanser fått blifva obesatta. Sålunda stodo i rullorna den 5 april 1907 738 konstaplar samt vid slutet af sagda år endast 709 konstaplar af å stat upptagna 750, vid utgången af år 1908 åter 589 af å stat upptagna 700 och den 1 mars 1909 606 af å stat upptagna 650. Härigenom har en inbesparing å aflöningar kunnat ega rum, uppgående för år 1907 till 83,450 mark samt för år 1908 till 184,194 mark.

Vid uppgörandet af förslaget till ny stat och pröfningen af det till grund för densamma liggande anslagsbehofvet har kommittén icke förbisett, att sparsamhet såväl från statens som kommunens sida är synnerligen påkallad med afseende å utgifterna för polisväsendet. Men å andra sidan har kommittén haft att taga i betraktande, att de finska statsmyndigheterna allt fortfarande äro och med all sannolikhet under en längre tidsföljd skola vara i behof af effektiva maktmedel, för att den allmänna säkerheten må vara tillbörligen tryggad och lagens helgd kunna med allvar och stränghet upprätthållas.

Då det gäller att bedöma frågan om polisstyrkans storlek, bör hänsyn jämväl tagas till den omständigheten, att landet f. n. är i afsaknad af inhemsk militär. Enligt lag och vedertaget bruk kan militär handräckning anlitas, då den civila polisstyrkan befinnes otillräcklig för ordningens upprätthållande, till bestridande af vakttjänst, för konvojer etc. Denna utväg står dock icke vidare till buds sedan de finska trupperna blifvit upplösta. Att för antydt ändamål begära medverkan af de här stationerade ryska trupperna, hvilka ej underlyda Finlands lagar, torde icke kunna ifrågakomma, med mindre exceptionella förhållanden skulle framtvinga en sådan åtgärd.

Förutom dessa allmänna synpunkter har kommittén vid budgetens uppgörande tagit i öfvervägande de omständigheter af lokal natur, som hafva inflytande å frågan om polisstyrkans storlek. Under senare år har Helsingfors stad undergått en betydande utveckling med afseende å invånarantalet och bebyggd areal. Folkmängden, som år 1900 utgjorde endast 93,600 personer, kan för närvarande antagas uppgå till minst 137,000 personer. Genom inkorporering af Gumtäckt säteri samt Mejlans och Grejus hemman har stadens afhysta område ökats med en areal af inemot 7 miljoner kvadratmeter, och snarligen torde Böhls hemman med en areal af 678,600 kvadratmeter och en befolkning af c. 2,000 personer komma att underläggas stadens jurisdiktion. Den lifliga tillströmningen af arbetssökande från landsorten, byggnadsverksamhetens uppsving och uppkomsten af nya industriella anläggningar i aflägset belägna stadsdelar äro jämväl faktorer, som i detta sammanhang förtjäna beaktande.

På grund häraf har kommittén stannat vid den åsikt, att en efter omständigheterna afpassad förstärkning af polisens numerär fortfarande bör bibehållas, men

att en ganska väsentlig reduktion af den nuvarande polisstyrkan kan och bör genomföras. Med ledning af dessa synpunkter har kommittén skridit till uppgörande af nytt förslag till de skilda afdelningarnas vid polisinrättningen sammansättning, hvarvid icke blott kommitténs ledamot öfverste Berg utan äfven första polismästareadjointen Jalander lämnat kommittén sakkunnigt biträde. Detta förslag (se Bilaga I) upptager en polisnumerär af 479 man, hvilket jämfördt med 1903 års stat innebär en ökning med 138 man.

Enligt det af kommittén uppgjorda förslaget till passfördelning*) skulle bevakningslinjernas antal uppgå till 71, däraf 67 fotpass och 4 hästpass. Af de nuvarande bevakningslinjerna skulle 9 fotpass och 1 hästpass såsom mindre behöfliga indragas. För att hålla dessa 67 fotpass besatta samt för bestridande af reservtjänstgöring och beredande af nödig ledighet åt manskapet fordras en bevakningspersonal af 4 man för hvarje pass eller sammanlagdt 268 man. Till jämförelse må nämnas att enligt provisoriet af år 1906 och staten af år 1903 konstaplarnas antal vid distriktsafdelningen utgjorde resp. 310 och 204.

För bevakningen af chausséerna och stadens utkanter skulle såsom härintills i främsta rummet den beridna polisen anlitas. Upprätthållandet af en effektiv bevakning å de af kommittén föreslagna hästpassen i stadens norra del kräfver, att minst 8 ridande poliser dygnet om hållas i tjänstgöring, hvilken anordning efter beräkning af 8 tjänstgöringstimmar i dygnet erfordrar en beriden styrka af 24 man. För beredande af en hvilodag i veckan åt manskap och hästar och såsom reserv för sjukdomsfall samt för tillfälliga kommenderingar eller patruller har kommittén ansett ytterligare 16 man böra uppställas, hvadan ridande afdelningen skulle bestå af inalles 40 man förutom nödig stallbetjäning.

Såsom reserv för fyllande af uppkomna vakanser vid den ordinarie distriktspolisen samt för att möjliggöra praktisk utbildning för polisyrket upptager 1903 års stat 40 extra konstaplar. Efter erhållen undervisning kommenderas extra konstaplarna till centralafdelningen, där de efterhand erhålla uppdrag, som fordra större påpasslighet och omdöme. Under denna tid bilda de ett slags handräckningsmanskap vid allehanda tillfällen, då förstärkt bevakning är erforderlig. Med afseende å den stora omsättningen inom poliskåren har en dylik anordning visat sig vara till stor nytta, och har kommittén fördenskull ansett, att extra konstaplarna framdeles böra bibehållas vid samma antal som enligt 1903 års stat. Det nytillkomna manskapets utbildning till dugliga polismän skulle, såsom tidigare angifvits, i främsta rummet ankomma å polisinstruktören och polisintendenten.

Till centralafdelningen har utom beridna polisen och extra konstaplarna hänförts en reservkontingent af 17 man för att vid inträffande sjukdomsfall fylla därigenom uppkomna vakanser. Erfarenheten har nämligen ådagalagt, att i medeltal 4 % af manskapet genomgående är af sjukdom urståndsatt att tjänstgöra. Slutligen hör till ifrågavarande afdelning de s. k. inspektionskonstaplarna, hvilkas uppgift är att biträda

*) Förslaget har genom kommitténs försorg affattats å en till detta betänkande fogad karta.

vid inspektionen af passkonstaplarna, tjänstgöra vid nöjestillställningar, dejourera vid järnvägsstationerna och hamnarna äfvensom att vid behof tillhandagå öfverkonstaplarna med tjänstebiträde samt vikariera för dem. Enligt kommitténs förslag skulle å stat anställas 20 sådana inspektionskonstaplar.

Antalet öfverkonstaplar vid distrikts- och centralpolisen har kommittén föreslagit till 25. Vid hvarje af de fyra distrikten behöfvas 4 öfverkonstaplar, hvilkas sysslor äro fördelade sålunda, att en tjänstgör såsom dejour dygnet om vid distriktskontoret, en inspekterar passkonstaplarna, en handhar närmaste uppsikten öfver ordningen å de olika förlustelselokalerna, öfvervakar hyrkuskarna och utför mindre undersökningar, samt en i tur åtnjuter fridag. Förutom dessa 16 distriktsöfverkonstaplar erfordras tvänne för tjänstgöring vid filialkontoren i Tölö och Hermanstad.

Till distriktsöfverkonstaplarnas åliggande hör jämväl vissa tider på året uppdrag af speciell natur, såsom biträde vid mantalsskrifningen, kontrollen öfver efterlefnaden af förordningen om hundskattens erläggande, upprättandet af härtill hörande förteckningar m. m.

Vid centralafdelningen skulle enligt förslaget anställas 7 öfverkonstaplar. Af dessa skulle en verkställa s. k. daginspektion inom staden (d. v. s. öfvervaka att konstaplarna icke aflägsna sig från sina pass samt att de fullgöra sina åligganden) äfvensom hafva uppsikt öfver gatutrafiken, renhållningen m. m. En öfverkonstapel skulle handhafva enahanda uppsikt nattetid och en tredje skulle dejourera å afdelningen. En fjärde öfverkonstapelsbefattning är behöflig för beredande af fridagar åt de öfriga öfverkonstaplarna vid afdelningen samt för tillfälliga uppdrag af allehanda slag. Utom dessa fyra skulle ytterligare vid centralafdelningen anställas tre öfverkonstaplar för ridande polisen, af hvilka sistnämnda en skulle handhafva uppsikten öfver ridande afdelningens effekter samt emottaga och utlämna fourage, de öfriga åter föra närmaste befälet öfver ridande polisens tvänne underafdelningar. Dessa tre öfverkonstaplar skulle därjämte vid behof användas för andra uppdrag, såsom tjänstgöring vid offentliga lustbarheter m. m.

I spetsen för hvarje distrikt skulle, såsom jämväl 1903 års stat förutsätter, ställas en kommissarie. Vid centralafdelningen skulle åter fungera tre kommissarier, emellan hvilka göromålen skulle fördelas sålunda, att den första kommissarien egde till poliskammaren inkomma med utlåtanden om utskänknings- och utminuteringsrättigheter samt föra journaler öfver beviljade dylika rättigheter; föra förteckningar öfver i staden befintliga automobiler och dessas innehafvare samt öfver hyrkuskar, formän och stadsbud; öfvervaka trafiken samt ordningen vid offentliga lustbarheter; inregistrera och föra matrikel öfver polisinrättningens underbefäl och manskap, samt öfvervaka att de af polismästaren utfärdade dagorder, cirkulär och befallningar efterlefvas m. m. Den andra kommissarien skulle verkställa inspektion inom staden och därvid särskildt öfvervaka torghandeln samt ordningen i restaurationer och utskänknings- samt ölförsäljningsställen äfvensom biträda första centralkommissarien vid förandet af journaler och diarier och vid inträffadt förfall för någon

af distriktskommissarierna vikariera för dessa. Den tredje centralkommissarien skulle slutligen hafva uppsikten öfver beridna afdelningen.

Beträffande detektiva (och därmed förenade sedlighets-)afdelningens sammansättning har kommittén omfattat det förslag, som af kommittén för spaningsväsendets omorganisation framlagts uti dess tidigare åberopade betänkande. I enlighet härmed skulle personalen vid afdelningen utgöras af 4 *öfverdetektiver* och 46 *detektiver* samt 2 arrestantvakter och kvinnlig betjäning. Till afdelningen skulle hänföras tvänne kommissarier, den ena för bestridande af de göromål, som ankomma å detektivkommissarien, och den andra för de åligganden, som åligga föreståndaren för sedlighetsafdelningen.

Aflöningen för polispersonalen utgick före 1906 enligt lönekategorier, hvaraf i allmänhet de högre tillgodokommo spaningspolisens öfverkonstaplar och konstaplar. Enligt 1903 års stat varierade aflöningen för en öfverkonstapel, inclusive hyresmedel och beklädnadshjälp, mellan 2,420 och 2,320 mark, medan konstaplarnas löneförmåner kunde växla mellan 1,960 och 1,760 mark per år.

Genom 1906 års provisorium afskaffades de dittills obligatoriska löneklasserna, som gifvit anledning till ständigt missnöje bland manskapet, och aflöningarna inom samma tjänstekategorier utjämnades. Samtidigt infördes löneförhöjning efter 3, 6, 9, 12 och 15 år med 100 mark åt gången för såväl öfverkonstapel som konstapel. Öfverkonstapel vid polisinrättningen kom härigenom i åtnjutande af en grundaflöning af 2,700 mark. Detektiv- och inspektionskonstaplarna fingo en grundaflöning af 2,360 mark, och konstapelsaflöningen vid central- och distriktspolisen bestämdes till 2,200 mark. Uti dessa aflöningsbelopp ingå jämväl öfverkonstaplarna och konstaplarna enligt stat tillkommande hyresbidrag och beklädnadshjälp.

Vidkommande polispersonalens löneförmåner har kommittén anslutit sig till det yttrande härom, som ingår å sida 64 af oftaberörda betänkande om detektiva afdelningens omorganisation. I enlighet härmed är kommittén af den mening, att ifrågavarande löneförmåner böra så afpassas, att personer med tillfredsställande skolbildning, urskiljningsförmåga och intresse för kallet samt de moraliska egenskaper för öfrigt, som äro oundgängliga för polismannens grannlaga värf, skulle finna det vara med sin fördel förenligt att söka sin utkomst i yrket samt kunna förmås att en längre tid kvarstanna i tjänsten. En prekär ekonomisk ställning är icke förenlig med polismannens ansvarsfulla och arbetsdryga kall, utsätter honom för allehanda frestelser, afskräcker dugliga personer att söka anställning vid polisen och tvingar skickliga polismän att söka sig in på andra lefnadsbanor. Dessutom bör tagas i betraktande, att polismannen, som uteslutande bör egna sig åt sin tjänstgöring, icke är i tillfälle att förskaffa sig några biinkomster.

På grund häraf har kommittén, efter att hafva egnat denna fråga en ingående pröfning, ansett att aflöningen (incl. hyresbidrag och beklädnadshjälp) bör bestämmas

för öfverdetektiv till 2,800 mark, för öfverkonstapel till 2,700 mark, för detektiv- och inspektionskonstapel till 2,400 mark, för konstapel till 2,200 mark samt för extra konstaplar, hvilka hållas kasärnerade, till 1,500 mark om året. En sådan aflöningsskala skulle vara egnad att möjliggöra det af kommittén för detektiva afdelningens omorganisation föreslagna *befordringssystemet inom poliskåren**), om hvilket förslag äfven kommittén för sin del i allo förenar sig.

Med afseende å de jämförelsevis rundligt tilltagna aflöningsförmåner, som enligt kommitténs förslag skulle tillerkännas polispersonalen, har kommittén ansett att manskapet icke vidare borde komma i åtnjutande af löneförhöjning efter vissa års tjänst.

Kostnaderna för uppställandet af ofvan föreslagna polisstyrka komme enligt kommitténs förslag till stat att i förening med öfriga utgifter för polisinrättningen uppgå till sammanlagdt 1,371,000 mark om året. Enligt detta förslag skulle, med en approximativ beräkning af Helsingfors stads nuvarande folkmängd till 137,000 personer, komma en polisman på 286 invånare (mot 500 enligt 1900 års stat, 311 enligt gällande stat och 156 enligt provisoriet). Stadens andel i utgifterna enligt stat, fördelad per invånare, skulle stiga till 2 mark, och om den faktiska kostnaden under år 1908 för polisverkets lokaler tages i betraktande, till 2 mark 37 penni. Bevakningsområdet i medeltal per polisman blefve 5,74 ha, om all stadens jurisdiktion underlydande mark medtages i räkningen, samt 2,35 ha, om blott det egentliga stadsgebitet (stadsplanen) afses. (Jfr. Bilagorna IV och V.)

Vid bestämmandet af aflöningarna för det högre polisbefälet har kommittén tagit hänsyn till nödvändigheten att för dessa poster finna personer, som äro fullt kompetenta att under nuvarande svåra förhållanden åtaga sig detta maktpåliggande och ansvarsdryga värf. Aflöningarna för polismästaren samt första och andra polisinspektören hafva för den skull upptagits med samma belopp som enligt 1903 års stat eller resp. 15,000, 10,000 och 8,000, och sistnämnda aflöningsbelopp har jämväl ansetts böra tilldelas tredje polisinspektören. Polisintendentens aflöning har föreslagits till 7,000 mark och polisinstruktörens arfvode till 6,000 mark. Sekreteraren skulle likaledes erhålla en årsaflöning af 6,000 mark, motsvarande hans löneförmåner enligt den provisoriska staten. Ekonomen skulle med afseende å de ökade göromål, som enligt förslaget skulle af honom handläggas, tillerkännas ett arfvode af 4,800 mark. Af de tvänne kanslinotarierna skulle den första (passexpeditören) erhålla 3,600 mark eller samma förmåner, som för närvarande å extra stat tillkommer denna funktionär. Andra kanslinotariens aflöning har skäligen ansetts böra ökas från 2,400 enligt gällande stat till 3,000 mark. De vid poliskansliet tjänstgörande kanslisternas antal har kommittén på polismästarens framställning upptagit till fyra, af hvilka tvänne med en aflöning af resp. 1,800 och 1,500 mark skulle vara bi-

*) Jfr. sid. 52—54 af sagda kommittébetänkande.

träden åt sekreteraren samt tvänne tjänstgöra å passexpeditionen emot uppbärande af ett arfvode af 1,200 mark hvardera.

Aflöningen för translatorn i ryska språket utgår enligt gällande stat med 3,000 mark, men har kommittén ansett detta arfvode böra förhöjas till 3,600 mark med afseende därå, att öfversättningsarbetet till och från ryska språket under de senare åren betydligt ökats.

Åt polisinrättningens läkare har föreslagits en aflöning af 3,600 mark, hvilket belopp i betraktande af de anspråk, som å denna funktionär numera ställas, måste anses skäligt. Läkaren skulle i likhet med samtliga vid polisinrättningen anställda tjänstemän med lön å stat erhålla arfvodestillskott efter 5 och 10 års tjänst med 10 % af ordinarie lönen.

Bland de till kansliet hörande funktionärer skulle enligt förslaget å stat upptagas ytterligare en veterinär och en magasinsförvaltare med arfvode å resp. 1,000 och 1,500 mark, äfvensom slutligen en vaktmästare med en aflöning af 1,500 mark.

Uti sitt tidigare åberopade betänkande (sid. 37—43) har kommittén för detektiva afdelningens omorganisation föreslagit, att en *polistidning för Finland* blefve vid polisinrättningen utgifven i öfverensstämmelse med ett af bemälda kommitté framlagdt program, och torde guvernören i länet allaredan till Kejserliga Senaten ingått med framställning i sådant syfte. Kommittén har i anledning häraf i sitt förslag till ny stat för polisinrättningen upptagit arfvoden för en redaktör och kontorsbiträde, hvilka skulle under polisintendentens inseende ombesörja utgifvandet af ifrågavarande publikation. Därjämte har kommittén under rubriken *särskilda anslag* upptagit en post å 6,000 mark för bestridande af tryckningskostnaderna för polistidningen samt ett anslag af 600 mark för de af tidningens utgifvande föranledda expenseutgifter De jämförelsevis dryga tryckningskostnaderna skulle kunna väsentligen nedbringas. om tryckningen af ifrågavarande publikation finge ske å senatstryckeriet. Därest en sådan anordning skulle af Kejserliga Senaten godkännas, bortfaller nu ifrågavarande utgiftspost från polisinrättningens budget.

Upplysningsbyrån.

Handhafvandet af bostadskontrollen och de s. k. upplysnings- och handräckningsgöromålen har sedan år 1907 hänförts till en särskild byrå, som tillkommit på initiativ af kommittén för detektiva afdelningens omorganisation och tillsvidare provisoriskt sorterat under detektiva afdelningen. Denna byrå har enligt det för densamma utarbetade arbetsprogram till ändamål hufvudsakligast att insamla uppgifter beträffande stadens befolkning och bostadsförhållanden, emottaga och kontrollera uppgifter om resande samt inflyttade och bortflyttade personer, förmedla samverkan emellan polisinrättningen samt öfriga ämbetsverk och myndigheter, införskaffa nö-

diga handlingar och upplysningar i administrativa ärenden, hålla undersökningar i mål, som icke angå brottsligt förfarande, verkställa kallelser och hämtningsbeslut i särskilda fall, tillhandagå stämningsmän och stadsfogdar med nödig handräckning äfvensom allmänheten med erforderliga upplysningar, samt fullgöra sådana uppdrag, som icke tillhöra öfriga polisafdelningars egentliga verksamhet.

Kommittén är öfvertygad därom, att nu ifrågavarande detalj, praktiskt ordnad och under målmedveten ledning, blefve till stor nytta och lättnad för polisinrättningens hela arbetsmaskineri, och har för den skull velat föreslå, att den s. k. upplysningsbyrån framdeles måtte såsom en stadigvarande organisation införlifvas med polisinrättningen. Då emellertid byråns verksamhet är afsedd att betjäna icke blott spaningspolisen utan fastmer polisinrättningen i dess helhet, har kommittén ansett sagda tjänstgöring böra hänföras till polisinrättningens kansli och ställas under uppsikt af polisintendenten. Närmaste ledningen af byrån skulle enligt kommitténs förslag anförtros åt en kommissarie såsom föreståndare och honom till biträde anställas en notarie. Tjänstepersonalen skulle för öfrigt utgöras af 12 ordonnanser (en benämning, som kommittén infört för de vid upplysningsbyrån och passexpeditionen anställda betjänte). Ehuru det ställer sig svårt att bedöma omfattningen af den betydande arbetsuppgift, som åligger byrån, torde det likväl kunna antagas, att den af kommittén föreslagna tjänstepersonalen skall blifva tillfyllest, under förutsättning att göromålen på ett lämpligt sätt anordnas och fördelas. Vid behof af tillfällig förstärkning i arbetskrafterna torde sådan utan svårighet kunna erhållas från de öfriga polisafdelningarna eller eventuellt genom att hos guvernören utverka extra anslag för ändamålet.

Nyttan af ett praktiskt uppställdt och tillförlitligt bostadsregister hänför sig dock icke enbart till området för polisens verksamhet utan jämväl till särskilda andra grenar af förvaltningen, mantalsskrifningen, utsökningsväsendet m. m. Af särskild betydelse är ett dylikt register med afseende å kriminalexekutionens effektiva resultat och den betydande procenten af icke verkställda domar, straffverkställighetsstatistiken för Helsingfors f. n. har att uppvisa, är till väsentlig del beroende på afsaknaden af en ändamålsenlig bostadskontroll. Ur flere synpunkter ligger det sålunda synnerlig vikt uppå, att en sådan kontroll fås till stånd.

Emellertid vill det synas, som om arbetet vid upplysningsbyråns adressafdelning ännu icke skulle vunnit den enhetlighet och stadga, som äro nödvändiga för att inrättningen skall kunna motsvara sitt ändamål och tillvinna sig myndigheternas och allmänhetens förtroende. Särskildt lämnar fördelningen af göromålen emellan den, enligt kommitténs åsikt, alltför talrika personalen rum för anmärkningar. På grund häraf har kommittén ansett sig böra föreslå, *att magistraten ville egna uppmärksamhet åt frågan om upplysningsbyråns inre organisation och verksamhet samt, där sådant ansåges nödigt, i samråd med polismästaren vidtaga åtgärd om utarbetande af en arbetsordning för byrån.*

Detektiva afdelningens aflöningsstat har, på sätt ofvan antyddes, uppgjorts i öfverensstämmelse med det förslag, som af kommittén för afdelningens reorganisation blifvit utarbetadt. Till denna afdelning ansluter sig det på initiativ af bemälda kommitté tillkomna s. k. signalementskontoret, hvars uppgift är identifiering af anhållna personer samt tillämpning af de förbättrade metoder, som på kriminalfotografins område införts vid utlandets polisinrättningar.

Under rubriken *särskilda anslag* har kommittén i enlighet med 1906 års förslag upptagit en post å 4,000 mark „till guvernörens disposition att användas till polisvårdens i staden befrämjande". Utöfver ofvanberörda anslag skulle till guvernörens disposition ställas för enahanda ändamål de belopp, som i form af lösen och andra expeditionsafgifter till polisinrättningen inflyta och hvilka för närvarande uppgå till omkring 20,000 mark årligen; dock skulle af dessa medel hvarje år afsättas en summa af 2,000 mark till en fond för utgifvande af sjukhjälp åt polisbetjänte. Till polismästarens disposition har jämväl upptagits ett anslag af 4,000 mark för bestridande af vissa tillfälliga utgifter i tjänsten.

På grund af den ständigt ökade mängden af skrifarbete, som vid polisinrättningen förekommer, har anslaget för renskrifning ansetts böra utgå med 6,000 mark. För anskaffande af blanketter, papper, skrifmaterial samt bekostande af annonser, inbindning m. fl. expenseutgifter har observerats ett belopp af 10,000 mark. Underhållet af den beridna polisens hästar (44 st.) har, efter beräkning af 650 mark per häst, upptagits till 28,600 mark. Anslaget till ersättning för i tjänsten ådragen oförskylld skada samt till gratifikationer har ökats från 4,000 mark enligt 1903 års stat till 5,000 mark. Årsafgifterna för polisinrättningens telefoner, hvilkas antal för närvarande uppgå till inalles 41 (däraf 19 i ämbetslokalerna och 22 i tjänstemännens privata lokaler) hafva uppgått till omkring 4,200 mark, hvilket belopp i staten observerats. Till underhåll af det för polisens behof inrättade särskilda telefonnät, för hvilket ändamål stadsfullmäktige beviljat ett bidrag af 733 mark årligen, har upptagits ett anslag af sammanlagdt 2,200 mark. För anskaffande af det vid manskapets instruktion erforderliga undervisningsmateriel har observerats ett anslag af 1,000 mark samt för underhåll af polisinrättningens automobiler (reparationer, anskaffande af reservdelar och benzin) en post å 4,000 mark. Kostnaderna för eldning och belysning, hvilka hittills åhvälfts uteslutande kommunen men som enligt förslaget skulle upptagas bland de gemensamma utgifterna, hafva beräknats till omkring 30,000 mark. Kompletteringen af hästnumerären (5 hästar årligen à 800 mark) har beräknats medföra en utgift af 4,000 mark. Nyanskaffning af patroner skulle påkalla en utgift af 1,000 mark, remont af sadlar, remtyg, hästtäcken och stallsutensilier en utgift af 2,000 mark, samt remont af kaskar (155 kaskar à 15 mark med en slitningstid af 3 år) och sablar en utgift af 3,000 mark. Enär jämväl dessa sistnämnda utgiftsposter, som på grund af gällande föreskrifter skulle påförts enbart kommunen, enligt kom-

mitténs förslag komme att räknas till de allmänna kostnader, hvilka staten och kommunen gemensamt bestrida, har för ifrågavarande ändamål i staten observerats sammanlagdt 6,000 mark.

Utgifterna för städning och renhållning af polisinrättningens olika lokaler hafva under år 1907 stigit till ungefär 8,500 mark inclusive kostnaderna för tvätt och desinfektion. Kommittén har för framtiden kalkylerat dessa utgifter till 7,400 mark. För komplettering och underhåll af inrättningens inventarier har slutligen upptagits ett anslag af 3,000 mark.

Helsingfors, den 29 april 1909.

A. V. Lindberg.

W. F. Heimbürger. **J. v. Haartman.** **K. E. Berg.**

O. Heikel. **August Lundqvist.** **Arthur Söderholm.**

John Uggla.

Förslag till förordning angående polisinrättningen i Helsingfors stad.

KAP. I.

Allmänna stadganden.

§ 1.

Polisinrättningen i Helsingfors, som på grund af de städerna tillförsäkrade privilegier och i öfverensstämmelse med de lagstadgade grundsatserna för den kommunala självstyrelsen är en kommunal institution, men tillika utgör ett organ för statens polisförvaltning, har till uppgift att inom staden och dess afhysta område öfvervaka och upprätthålla laglig ordning samt säkerhet till person och egendom.

§ 2.

Ledningen af polisinrättningens verksamhet handhafves under guvernörens i länet inseende af en polismästare, som i viktigare, den kommunala polisvården rörande frågor bör samråda med stadens magistrat. Polismästaren biträdes i tjänsten af de vid polisinrättningen anställda tjänstemän och betjänte.

§ 3.

Utgifterna för polisinrättningen utgå enligt af Kejserliga Senaten fastställd stat, vid hvars uppgörande stadsmyndigheterna ega medverka, samt bestridas till fyra femtedelar af statsverket och till en femtedel af Helsingfors stadskommun. Därutöfver åligger det staden att, i mån af behof, för polisinrättningen upplåta tjänliga lokaler.

Anordnas vid polisinrättningen särskilda afdelningar eller kommenderingar med uppgift att vid behof lämna handräckning åt myndigheterna i landsorten, utgå häraf föranledda kostnader ur allmänna medel.

Utöfver stat må för särskilda ändamål extra ordinarie polisbetjänte anställas, därest sådant pröfvas skäligt och den, som därom anhållit, utfäster sig att ersätta kostnaden.

Rörande ordningen för utbetalande af stadens bidrag till polisens underhåll gäller hvad därom är eller varder särskildt stadgadt.

KAP. II.

Om polisinrättningens tjänstemän och betjänte.

§ 4.

Polismästaren, som bör vara väl förtrogen med landets administrativa förhållanden och kunnig i finska, svenska och ryska språken, utnämnes och entledigas af Kejsaren och Storfursten.

När sådan tjänst blir ledig, låte guvernören därom utfärda anslag och kungöra i de allmänna tidningarna med uppmaning till sökandena att inom trettio dagar därefter till guvernören inlämna till Hans Kejserliga Majestät ställda ansökningar och insände sedan desamma, tillika med eget och stadsmyndigheternas utlåtande, till Kejserliga Senatens Ekonomiedepartement.

§ 5.

Vid polisinrättningen äro, utom polismästaren, anställda: tre polisinspektörer, en polisintendent, två kriminalinspektörer, en polisinstruktör, en sekreterare, en ekonom och bokförare, en läkare, notarier, kanslister, kommissarier, öfverdetektiver, öfverkonstaplar, detektiver, konstaplar, ordonnanser samt vaktbetjäning.

Såsom föreståndare för spaningspolisen tjänstgör den af stadens stadsfiskaler, som af prokuratorn i Kejserliga Senaten, efter guvernörens och polismästarens hörande, därtill tillsvidare förordnas.

§ 6.

Polisinspektörerna, för hvilka gälla samma kompetensvillkor som för polismästaren, samt polisintendenten, hvilken bör hafva aflagt sådana kunskapsprof, som äro för domarembetets utöfning föreskrifna, utnämnas af Kejserliga Senaten, sedan guvernören efter kungjord trettio dagars ansökningstid till Kejserliga Senatens Ekonomiedepartement insändt ansökningshandlingarna jämte eget utlåtande. Polisinspektör och polisintendent entledigas af Kejserliga Senaten.

§ 7.

Kriminalinspektör, som bör hafva aflagdt sådana kunskapsprof, hvilka äro för domarembetets utöfning föreskrifna, tillsättes och entledigas af guvernören. Blir sådan tjänst ledig, skall polismästaren efter behörigen kungjord 30 dagars ansökningstid till guvernören öfverlämna de ansökningar, hvilka i anledning däraf tillkommit, och till tjänstens erhållande föreslå den af de sökande, som anses lämpligast.

Polisinstruktören tillsättes och entledigas af guvernören efter anmälan af polismästaren. Sekreteraren, ekonomen, läkaren, notarierna och kommissarierna tillsättas och entledigas såsom om kriminalinspektör sagts.

Kanslisterna och öfriga vid polisinrättningen behöfliga funktionärer med arfvode å stat tillförordnas och afskedas af guvernören på framställning af polismästaren.

Vid besättandet af i denna paragraf omförmälda tjänster skall iakttagas, att en af notarierna ovillkorligen bör ega kännedom i ryska språket äfvensom att, beträffande öfriga tjänster, den sökande, som innehar sådan språkkunskap, skall under för öfrigt lika omständigheter gifvas företräde.

§ 8.

Öfverdetektiver och detektiver, öfverkonstaplar och konstaplar samt ordonnanser och vaktbetjäning, hvilka böra vara sedligt oförvitliga finska medborgare, eger polismästaren antaga och afskeda.

Vid antagande af polisbetjänte bör iakttagas, att öfverdetektiverna, detektiverna, öfverkonstaplarna och ordonnanserna skola vara kunniga i finska och svenska språken, att konstaplarna skola fullt behärska det ena inhemska språket samt ega förmåga att åtminstone behjälpligen använda det andra, att af dessa polismän erforderligt antal eger kännedom i ryska språket, äfvensom att under för öfrigt lika omständigheter den, som har kunskap i sistsagda språk, gifves företräde.

Vid polisinrättningen skall vara anställd kvinnlig betjäning till erforderligt antal såsom biträde åt sedlighetspolisen äfvensom vid behandlingen af omhändertagna kvinnor.

§ 9.

Polismästaren tillkommer rang i sjätte, första polisinspektören i sjunde, andra och tredje polisinspektören samt polisintendenten i åttonde, läkaren i nionde, första kriminalinspektören i tionde, andra kriminalinspektören i elfte, sekreteraren i tolfte äfvensom kommissarierna i fjortonde klassen af gällande rangordning, hvarutom dem tillkommer rätt till delaktighet i civilstatens änke- och pupillkassa i den pensionsklass, hvartill de i stadgad ordning varda hänförda.

§ 10.

Guvernören eger vid behof bevilja polismästare, polisinspektör eller polisintendent tjänstledighet, dock icke för längre tid än en månad, och förordna annan lämplig person att tjänsten därunder bestrida.

Söker polismästare eller polisinspektör ledighet för längre tid än ofvan är sagdt, insände guvernören ansökningen jämte eget utlåtande till Kejserliga Senaten, som därom förordnar. Skall i ty fall ställföreträdare för polismästare förordnas för tre månader eller längre tid, bör angående vikariens lämplighet stadsmyndigheternas yttrande inhämtas.

Åt föreståndaren för spaningspolisen beviljas tjänstledighet af prokuratorn, som därvid tillika förordnar om tjänstens upprätthållande under ledigheten.

Tjänstledighet åt öfriga tjänstemän vid polisinrättningen må polismästaren bevilja på en tid af högst fjorton dagar. Ansökning om längre ledighet afgöres af guvernören.

Yppas behof af ledighet för polisinrättningens betjänte, eger polismästaren därom bestämma.

Semesterledighet under sex veckor hvarje år bör beredas polismästare, polisinspektör, polisintendent, polisinstruktör och sekreterare å tid, som af guvernören bestämmes; åliggande det polismästaren att i sådant afseende årligen till guvernören insända förslag. Enahanda rätt till ledighet tillkommer jämväl föreståndaren för spaningspolisen och kriminalinspektör enligt prokuratorns närmare bestämmande.

§ 11.

Polismästaren, polisinspektörerna, polisintendenten, läkaren och sekreteraren hafva, då de för ålder eller sjuklighet från tjänsten afgå, eller då de därur entledigas, att för sin återstående lifstid tillgodonjuta pension enligt de för pensionering af civila tjänstemän gällande författningar, men kriminalinspektörerna, kommissarierna, öfverdetektiverna och detektiverna samt öfverkonstaplarna och konstaplarna tillkommer pensionsrätt enligt de grunder, som finnas stadgade i nådiga kungörelserna af den 31 januari 1816 och 17 juli 1849. Dessa pensioner utgå ur statsmedel.

§ 12.

Mål angående brott i tjänsten, hvarmed polismästare, polisinspektör eller polisintendent beträdes, skola upptagas och afdömas i Åbo hofrätt. Öfriga polisinrättningen tillhörande tjänstemän och betjänte skola tilltalas och dömas för brott i tjänsten vid behörig underdomstol.

För mindre fel i tjänsten må guvernören meddela polismästare, polisinspektör och polisintendent varning, samt, där han befinnes för sysslan olämplig, i afseende å hans skiljande från tjänsten hos Kejserliga Senaten anmäla. Enahanda myndighet tillkommer jämväl guvernören med afseende å föreståndaren för detektiva afdelningen, i dennes egenskap af polisman; dock att framställning om hans skiljande från berörda uppdrag bör ske hos prokuratorn i Kejserliga Senaten.

Annan vid polisinrättningen anställd tjänsteman må af polismästaren tilldelas tillrättavisning eller varning, eller ock må polismästaren hos guvernören göra anmälan i ärendet; egande guvernören rätt att fälla den skyldiga till böter högst fyrahundra mark eller att honom från tjänstens utöfning på viss tid skilja eller ock afskeda.

Polis- och vaktbetjänte må af polismästaren bestraffas med tillrättavisning eller varning, nedflyttning i tjänstegrad eller ock med förafskedande.

KAP. III.

Om polisens åligganden.

§ 13.

I öfverensstämmelse med dess uti § 1 angifna allmänna uppgift åligger det polisen särskildt:

1:o) att tillse det gällande lagbestämningar angående förbud mot idkande af handel, handtverk eller annat arbete under sabbatstid efterlefvas;

2:o) att i afseende å lösdrifvare och tiggare förfara i enlighet med hvad lag och författningar därom stadga;

3:o) att hafva tillsyn öfver dem, som i afsikt att erhålla arbetsförtjänst infinna sig i staden, och öfver dem föra särskild förteckning;

4:o) att tillse det resande, som anlända till staden, hos polisen behörigen anmälas samt öfver dem föra journal äfvensom öfvervaka rörelsen vid emigrantkontor;

5:o) att vidtaga de å polismyndigheterna ankommande åtgärder i fråga om mantalsskrifning;

6:o) att tillse det påbjudna afgifter för offentliga nöjen varda erlagda;

7:o) att vaka öfver ordningens upprätthållande vid offentliga lustbarheter samt att vid tillfällen, då större folksamling eller trängsel af åkdon uppstår, vidtaga nödiga åtgärder till förekommande af olyckshändelser, oordningar och brott;

8:o) att hafva noggrann tillsyn däröfver, att föreskrifna säkerhetsanordningar uti offentliga förlustelse- eller samlingslokaler behörigen iakttagas samt att tid efter annan underkasta sådana lokaler nödig besiktning;

9:o) att tillse det lagbestämningarna till förekommande af missbruk af starka drycker samt sådana dryckers tillverkning och försäljning efterlefvas, i hvilket afseende särskild uppmärksamhet bör fästas ej mindre å personer, som äro kända eller misstänkta för otillåtet bedrifvande af slik näring, än på de i staden inrättade värdshus, konditorier, spiskvarter och andra näringsställen;

10:o) att tillse det formän, hyrkuskar och legoroddare samt de af dem begagnade biträden äfvensom bärare, stadsbud och den vid spårvägs-, omnibus-, motor- och ångslupstrafiken anställda betjäningen iakttaga anständigt uppförande, med beredvillighet och rättskaffenhet tillhandagå dem, som påkalla deras tjänst, samt äro ordentligt klädda och hafva sina fordon och farkoster i behörigt skick; dock att det tillkommer magistraten att fastställa tjänstedräkt för dessa yrken samt beskaffenheten af hyrkuskarnas och formännens fordon, äfvensom stadens hamnkontor att besiktiga legoroddarenas farkoster och dessas utrustning;

11:o) att hålla enahanda uppsikt öfver stadens gästgifveri med därtill hörande körsvenner, skjutshästar samt åkdon och öfriga redskap äfvensom att, vid inträffande misshälligheter emellan resande och gästgifvare eller de skjutsande tillhandagå den förorättade med nödig och laglig handräckning;

12:o) att afstyra beträdandet af svag is, kälkåkning och idrottsöfningar på förbjudna ställen äfvensom öfverdådigt färdande å stadens gator och öppna platser;

13:o) att vaka däröfver, att gatubelysningen under därtill bestämda tider vidmakthålles; att stenläggningen å stadens gator, torg och öppna platser behörigen underhålles och däråt uppkomna brister skyndsamt afhjälpas; att renhållningen å dylika ställen äfvensom å gårdsplaner samt i brandgator, afträden och slaskbrunnar icke försummas; att stadens gator och vägalotter vintertid hållas i godt och farbart skick; att trottoarerna hållas fria från all för samfärdseln hinderlig snö och beströs, då sådant erfordras, med sand; att vanprydande bristfälligheter å byggnader, portar och plank emot gator och öppna platser ofördröjligen afhjälpas; att stadens esplanader, allmänna planteringar och andra offentliga prydnader äfvensom publika och enskilda byggnader behörigen fredas emot ohägn; äfvensom att gatlyktor, telegraf-, telefon- och andra elektriska ledningar, postlådor, vattenledning och vattenuppfodringsverk samt andra för allmänt behof afsedda inrättningar skyddas emot våldsverkan;

14:o) att gemensamt med stadens hamnkapten och hamnbetjäning vaka öfver hamnordningens efterlefvande samt däröfver att de för passageraretrafik afsedda fartyg och båtar icke intaga större antal passagerare än medgifvet är, äfvensom att meddela den handräckning, som i sådant afseende och eljest till ordningens upprätthållande härvid kan af behofvet påkallas;

15:o) att omsorgsfullt vaka öfver att lag och författningar angående eldfarliga och explosiva ämnen efterlefvas; tillse att olofligt skjutande samt tobaksrökning å eld-

farliga ställen och annat sådant, som medför fara för eldens löskomst, ej må ega rum samt, då eldsvåda inträffar, noga iakttaga allt, som enligt gällande brandordning på polisen ankommer;

16:o) att under iakttagande af de bestämningar, som i allmänna författningar samt uti instruktioner för stadens hälsovårds- och fattigvårdsnämnder äro meddelade, biträda dessa myndigheter samt lämna dem nödig handräckning;

17:o) att afstyra djurplågeri äfvensom hafva tillsyn däröfver, att hvarken skadedjur eller hundar och andra husdjur må, emot stadgade förbud, lösa drifva omkring på stadens gator och allmänna platser;

18:o) att tillse det utfärdade allmänna taxor behörigen efterlefvas; att författningen angående mått, mål och vikt iakttages; att vid torghandeln ordning och skick vidmakthållas; att sådan handel ej idkas å andra än därtill anvisade ställen eller å otillåten tid; att nyttigt villebråd icke under förbjuden tid till salu hålles; att kräftor och fisk, som ej äro lofligen fångade, icke må försäljas; samt att olofligt utöfvande af näringsyrke ej må ega rum;

19:o) att, då personer utom hus och hem anträffas antingen insjuknade eller ock af starka drycker öfverlastade och sålunda i behof af annans hjälp äfvensom då en afliden person påträffas, vidtaga de lagliga åtgärder omständigheterna påkalla;

20:o) att med sådan handräckning, som uti legostadgan påbjudes, tillhandagå husbonde och tjänstehjon, hvars rätt därtill finnes ostridig; så ock, på anmälan af handtverkare, fabriksföreståndare, ombudsman vid sjömanshus eller skeppsbefälhafvare och på deras ansvar, efterslå och anhålla från tjänsten afvikna arbetare, lärlingar och sjömän samt dem jämväl i deras tjänst inställa, om laga hinder däremot ej förekomma;

21:o) att biträda vederbörande myndigheter vid kontrollen öfver efterlefnaden af gällande stadganden rörande barns sysselsättande uti handel, handtverk och fabriker äfvensom föreskrifterna om skydd för arbetare i de industriella yrkena;

22:o) att vaka däröfver, att meddeladt förbud emot eller föreskrifna villkor för begagnande af ångpannor, elektriska ljus- och kraftanläggningar äfvensom person- och varuhissar icke åsidosättas;

23:o) att förhindra koppleri samt att i sådant afseende öfvervaka personer, som under sken af att utöfva lofligt näringsfång mot ersättning befrämja, underlätta eller locka till otukt;

24:o) att utöfva sträng tillsyn öfver personer, hvilka genom sitt lefverne medföra fara för allmänna sedligheten, ordningen eller säkerheten;

25:o) att hafva noggrann kännedom om befolkningen samt med ständig uppmärksamhet följa sådana personers förehafvanden, hvilka visat benägenhet för brott eller gjort sig kända för yrkesmässigt döljande af tjufgods, hysande af brottslingar eller annat slags gynnande af brott; och

26:o) att jämväl i allt öfrigt, som bidrager till upprätthållandet af god ordning och säkerhet i staden och dess omgifningar, både dag och natt utöfva jämn och noggrann tillsyn, så att hvad som däremot strider varder afstyrdt eller lagligen beifradt.

§ 14.

Har, då förbrytelse föröfvats inom stadens område, den brottsliga begifvit sig till annan ort, eller påkallas, för utredning af brottet, undersökning eller annan dylik tjänsteverksamhet å ort utom staden, eger polisen vidtaga därstädes den tjänsteåtgärd, hvartill omständigheterna gifva laglig anledning.

Vid behof skall polisen inom sitt tjänstgöringsområde tillhandagå myndigheter och enskilda personer med nödig handräckning och eger jämväl själf rätt till biträde af polismyndighet å annan ort.

§ 15.

Poliskårens samtliga tjänstemän och betjänte skola höfligt och beredvilligt bemöta enhvar, som deras tjänstebiträde anlitar, uti alla sina tillgöranden iakttaga opartiskhet och lugn besinning samt icke under hvad sken det vara må öfverskrida lag eller laga stadgar. Särskildt ega de vinnlägga sig om att ingen genom deras tjänsteverksamhet varder utsatt för obehörigt ingrepp i personlig frihet, hemfrid, egendom och annan välfärd eller eljest för obehörig inblandning i sina enskilda angelägenheter och lofliga förehafvanden, men däremot städse med allvar och eftertryck begagna de medel lagen erbjuder till att afstyra själfsvåld och hvarjehanda tilltag, hvaraf den allmänna ordningen och säkerheten samt enskild trygghet kunna störas.

Domstolars beslut och vederbörande åklagares å lag grundade anvisningar skola de ock ställa sig till efterrättelse.

KAP. IV.

Om tjänstemännens och betjäntes vid polisinrättningen särskilda åligganden.

§ 16.

Polismästaren, såsom chef för polisinrättningen, eger fordra hörsamhet och lydnad af alla till densamma hörande tjänstemän och betjänte samt är i följd däraf ansvarig ej mindre för de åtgärder, som af dem på hans befallning vidtagas, än för vidmakthållande af ordning och skick uti allt hvad enligt denna förordning på polisen ankommer.

§ 17.

I öfrigt åligger polismästaren:

1:o) att utöfva tillsyn däröfver, att alla honom underlydande fullgöra sina åliggande och att meddelade föreskrifter varda af dem rätt uppfattade och iakttagna;

2:o) att tillse det kommissarier, öfverkonstaplar och konstaplar bibringas de insikter och den skicklighet, som för dem i tjänsten äro nödiga;

3:o) att, där anledning är att befara lagöfverträdelser i följd af okunnighet om gällande föreskrifter, söka genom upplysning om desamma afböja sådana öfverträdelser;

4:o) att efter tagen kännedom af dagsrapporterna från polistjänstemännen efter målens beskaffenhet antingen till handläggning vid vederbörande domstol dem hänskjuta eller, där omständligare undersökning erfordras, därom vidtaga åtgärd eller slutligen, där det utredes att angifvelsen härflutit af missförstånd eller ock förseelsen är af ringa beskaffenhet och enskild person därigenom ej blifvit förnärmad, låta angifvelsen förfalla eller bero vid lämplig varning; samt

5:o) att, om folksamling uppkommer och ådagalägger uppsåt att störa allmän säkerhet eller ordning samt icke åtskiljes på uppmaning af tillstädeskommen polistjänsteman, ofördröjligen efter därom erhållen underrättelse å stället infinna sig och vidtaga de lagliga åtgärder, som till ordningens vidmakthållande kunna finnas nödiga, samt, om ordningen ej genom dessa åtgärder omedelbart återställes, skyndsamt underrätta guvernören om förhållandet, dock att polismästaren, under afbidan af guvernörens order eller förfogande, icke är förhindrad att efter omständigheterna enligt lag förfara.

Då gröfre brott eller andra anmärkningsvärda händelser inträffa, bör polismästaren ofördröjligen hos guvernören anmäla därom och om de åtgärder, som i anledning af dem blifvit vidtagna.

§ 18.

Polismästaren må ej befatta sig med domarämbetet; men där någon gör sig skyldig till uraktlåtenhet eller oaktadt erhållen uppmaning tredskas att fullgöra hvad i allmän lag eller författning eller ock särskild för staden gällande ordning eller stadga föreskrifves och därigenom hinder för samfärdseln eller våda för säkerhet och sundhet kan uppstå, eger polismästaren i fall, som ej tål uppskof, på den skyldigas bekostnad låta fullgöra hvad denne underlåtit; och få kostnaderna därför genast efter räkning genom exekutor uttagas.

§ 19.

Poliskåren indelas i afseende å tjänstgöringen i följande afdelningar, nämligen: ordnings- eller distriktspolisen för upprätthållande af den yttre ordningen; spanings- eller detektiva polisen för upptäckande och utredning af gröfre brott samt öfvervakande af allmän sedlighet; äfvensom central- eller instruktionspolisen för extra konstaplars inöfvande samt öfvervakande af allmän trafik och kontrollerande af bevakningen. Vid poliskammaren finnes dessutom ett kansli för expeditionen af polisärenden samt för skötseln af inrättningens ekonomi.

Utan afseende å den afdelning de närmast tillhöra böra vid polisen anställda tjänstemän och betjänte beredvilligt lämna hvarandra understöd vid fullgörandet af tjänsteåligganden.

§ 20.

Närmast under polismästaren utöfva polisinspektörerna chefskap öfver ordnings- och centralpolisen. De hafva att i tjänsten tillhandagå polismästaren samt äro i första rummet ansvariga för att den bevakande polisstyrkan fullgör sina tjänsteåligganden.

Polisinspektörernas skyldigheter samt arbetsfördelningen dem emellan fastställas genom en särskild instruktion, som utfärdas af guvernören på framställning af polismästaren. Polisinspektörerna tillkommer hufvudsakligen:

att efter de anvisningar polismästaren meddelar leda och öfvervaka de inom centralafdelningen och polisdistrikten förekommande arbeten;

att genom inspektioner utöfva fortgående kontroll och tillsyn däröfver, att per-personalen med omsorg och insikt fullgör sina åligganden, samt att till polismästaren anmäla såväl, då någon begått fel eller förseelse eller visat sig försumlig eller olämplig i tjänsten, som ock då någon utmärkt sig genom nit eller duglighet;

att öfvervaka, att gällande reglementen, instruktioner och order noggrannt efterlefvas;

att kontrollera, att föreskrifna journaler och förteckningar med noggrannhet föras;

att beträffande hvad de eljest i sin tjänsteutöfning iakttaga af sådan beskaffenhet, som skulle erfordra vissa åtgärders vidtagande eller bör komma till polismästarens kunskap, hos denne anmäla; samt

att i öfrigt fullgöra de tjänsteuppdrag, som af polismästaren kunna dem anförtros.

Vid förfall för polismästaren eller under dennes tjänstledighet förrättas tjänsten, om annan person ej blifvit därtill förordnad, af första polisinspektören och vid förfall äfven för denne af andra polisinspektören. Vid tillfälligt förfall för någon af polisinspektörerna äro de öfriga skyldiga att underkasta sig den reglering af deras åligganden, som kan varda af omständigheterna påkallad.

Polisinstruktören har att med biträde af underlydande befäl bibringa polispersonalen praktisk undervisning och kunskap i dess tjänsteåligganden efter därom gällande föreskrifter samt ombestyra och öfvervaka personalens öfningar och utbildning i vapenföring och gymnastik.

§ 21.

Polisintendenten, som är föreståndare för kansliet, har att tillhandagå polismästaren såsom juridisk rådgifvare. Honom åligger tillika att genom inspektioner utöfva tillsyn öfver arbetet å polisstationerna och handleda distriktskommissarierna i uppsättning af rapporter, att biträda vid personalens undervisning i polisordningen samt de delar af allmän lag, hvilkas efterlefnad den eger öfvervaka, att närvara vid viktigare förhör och undersökningar, att hafva inseende öfver utgifvandet af «Polistidningen» samt att utföra de uppdrag polismästaren kan finna skäligt åt honom anförtro.

Sekreteraren åligger att uppsätta och kontrasignera utgående expeditioner.

Ekonomen, som är polisinrättningens kassör, har att bokföra och förvalta samtliga penningemedel och för dem redovisa äfvensom att ombesörja anskaffandet af de för polisinrättningen erforderliga förnödenheter och inventarier.

Första kanslinotarien åligger att ombesörja visering af pass, utfärda och underskrifva alla från kansliet utgående hinderlöshetsbevis för erhållande af utrikes pass äfvensom resebetyg och vistelsebiljetter för arbetsökande samt att föra de för dessa ärenden inrättade journaler.

Andra kanslinotarien, som eger tillhandagå sekreteraren vid hans göromål, tillkommer särskildt: att föra kansliets diarier samt att emottaga och diariiföra alla polisafdelningars rapporter rörande brott; att vid föredragningarna för polismästaren, där sådant erfordras, föra protokoll; äfvensom att ordna och sammanställa de statistiska uppgifter, som polisinrättningen bör afgifva.

Kanslisterna biträda sekreteraren och notarierna vid å dem ankommande göromål.

Till kansliet hänföres en upplysningsbyrå, hvars åliggande är att insamla uppgifter beträffande stadens befolkning och bostadsförhållanden; att mottaga och kontrollera uppgifter om resande samt inflyttade och bortflyttade personer; att förmedla samarbetet emellan de olika polisafdelningarna äfvensom att ombesörja de å polisverket ankommande handräcknings- och delgifningsärenden samt andra uppdrag, hvilka icke tillhöra de öfriga polisafdelningarnas egentliga verksamhet.

Vid upplysningsbyrån, som står under förmanskap af en kommissarie, finnes anställd en notarie samt nödigt antal ordonnanser.

I händelse af behof eger polismästaren, i enlighet med i denna paragraf stadgade grunder, fastställa särskild arbetsordning för kansliet.

§ 22.

För den yttre bevakningens handhafvande indelas staden och dess afhysta område i distrikt, hvart och ett med sin polisstation. Hvarje distrikt fördelas i särskilda underdistrikt. Indelningen i distrikt och underdistrikt faställes af guvernören på förslag af polismästaren efter stadsfullmäktiges hörande.

§ 23.

Hvarje polisdistrikt står under uppsikt af en kommissarie och i hvarje underdistrikt handhafves bevakningen af en öfverkonstapel med biträde af nödigt antal konstaplar enligt den fördelning, som af polismästaren varder bestämd.

§ 24.

Kommissarierna vid distriktspolisen skola oaflåtligen vaka öfver ordningen i distriktet, för hvars upprätthållande de äro ansvariga, och ega därvid, då deras tjänsteåtgärd af enskilda påkallas och allmän förargelse ej skett eller brott, som hör under allmänt åtal, icke begåtts, söka gå medlande tillväga; ständigt hafva sin uppmärksamhet fästad å konstaplarnas förhållande i och utom tjänsten samt meddela dem nödiga råd och föreskrifter; så ofta deras öfriga åligganden det medgifva, uppehålla sig å distriktets polisstation, genomgå underlydande betjäntes rapporter om timade tilldragelser och, efter anställd efterforskning och införskaffad utredning om allt, som kan föranleda vidare åtgärd, uppsätta skriftlig rapport, hvilken påföljande morgon å timme, som af polismästaren bestämmes, bör inlämnas till kansliet för att föredragas för polismästaren; om alla sådana brott, som enligt arbetsfördelningen höra till detektiva polisafdelningen, oförtöfvadt underrätta denna afdelning samt i viktigare fall äfven polisinspektör eller polismästaren; samt med nödigt biträde föra alla de journaler och förteckningar, hvilka enligt polismästarens föreskrifter böra finnas vid hvarje polisstation.

§ 25.

Näst kommissarie är öfverkonstapel inom sitt underdistrikt ansvarig för upprätthållande af lugn, ordning och säkerhet, och tillkommer honom närmaste befäl öfver konstaplarna.

§ 26.

Konstapel ansvarar, då han är i tjänstgöring, för ordningen och säkerheten inom honom anvisadt bevakningsområde, och åligger det honom att åt enhvar, som däraf är i behof, lämna skydd och bistånd.

Konstapel kan i afseende å uppsikt och befäl öfver annan konstapel af polismästaren tilldelas särskild befogenhet.

§ 27.

Kommissarier, öfverkonstaplar och konstaplar skola hafva en noggrann kännedom om befolkningen, hvar och en inom sitt bevakningsområde, samt med ständig uppmärksamhet följa sådana personers förehafvanden, som gjort sig kända för ordning störande uppförande och fallenhet för brott.

§ 28.

Detektiva polisafdelningen tillkommer i främsta rummet att söka uppdaga gröfre brott och då sådant föröfvats genast anställa nödig undersökning samt vidtaga däraf föranledda åtgärder.

Den stadsfiskal, som är föreståndare för spaningspolisen, åligger förty: att låta sammanföra och utreda alla till brottet hörande omständigheter; att låta uppspåra och framdraga allt, som utgör bevis eller liknelse mot viss person såsom gärningsman; att i viktigare fall själf på stället, där brott timat, anställa efterforskningar och hålla förhör för inhämtande af nödiga upplysningar äfvensom draga särskild försorg om uppbevarandet af sådan utredning, som är af beskaffenhet att eljest snart kunna undanrödjas; samt att sedan undersökning angående timadt brott så långt fortskridit, att skäl till åtal mot viss person yppats, ofördröjligen vidtaga åtgärd om anhängiggörande af sådant åtal.

Tillika eger detektivpolisen med vaksamt öga följa sådana personer, som gjort sig allmänt misstänkta såsom yrkesmässiga förbrytare; att fullgöra den å polisen ankommande uppsikt öfver villkorligen frigifna fångar; att, såvidt sådant å polisen ankommer, öfvervaka det brott mot sedlighet och tukt icke må ega rum; att biträda vederbörande myndigheter vid motarbetandet af veneriska sjukdomars spridande; att anhålla och i lagstadgad ordning behandla personer, hvilka äro att såsom lösdrifvare anses eller beträdas med tiggeri; samt att anskaffa upplysningar om personer, som eftersökas.

Under detektiva afdelningen lyder ett signalementskontor för indentifiering och fotografering af anhållna personer.

Kriminalinspektörerna biträda föreståndaren i dennes anförda åligganden samt, efter prokuratorns närmare förordnande, jämväl i hans åklagareverksamhet.

De vid detektiva afdelningen anställda kommissarierna, notarie och kanslister ega fullgöra de tjänsteuppdrag, som af föreståndaren kunna dem anförtros.

§ 29.

Central- eller instruktionspolisen, som står under närmaste befäl af en kommissarie såsom föreståndare, tillkommer i främsta rummet:

1:o) att bibringa extra konstaplar de för deras utbildning till skickliga polismän nödiga kunskaper och praktisk öfning;

2:o) att öfvervaka anstalterna för samfärdseln i staden;

3:o) att kontrollera det polisbevakningen i staden behörigen verkställes; samt

4:o) att draga försorg om ordning och säkerhet vid allmänna nöjen och lustbarheter.

§ 30.

De närmare föreskrifter angående polisafdelningarnas verksamhet och åligganden, hvilka befinnas vara af nöden, eger guvernören i öfverensstämmelse med grunderna i denna förordning utfärda på förslag af polismästaren.

§ 31.

Då öfverkonstapel och konstapel vid ordnings- och centralpolisen är stadd i tjänsteutöfning, skall han bära föreskrifven tjänstedräkt eller, då af någon tillfällig an-

ledning sådan icke anses lämplig, vara försedd med annat påbjudet tjänstemärke, hvars uppvisande berättigar honom att, inom gränserna af sin befogenhet, vidtaga nödiga åtgärder och förfoganden.

Personalen vid detektiva afdelningen bär civil beklädnad, men bör ständigt vara försedd med tjänstemärke.

KAP. V.

Om ärendenas behandling.

32 §.

Hvarje helgfri dag å tid, som af guvernören bestämmes, skola polismästaren och polisinspektörerna, därest de icke af sjukdom eller annat laga förfall hindras, infinna sig å poliskammaren för att taga kännedom om inkomna rapporter, äfvensom mottaga kommissariernas och afdelningsföreståndarenas mundtliga meddelanden om allt, som under det förgångna dygnet iakttagits och anmärkts, samt i anledning däraf vidtaga de åtgärder hvarje saks beskaffenhet påkallar.

§ 33.

Såsnart vid detektiva afdelningen undersökning om brott fortskridit därhän, att anklagelse mot viss person kan ifrågakomma, bör i mål, där icke åklagaretalan utföres genom de vid afdelningen anställda tjänstemän, vederbörande stadsfiskal genom afdelningens försorg därom oförtöfvadt underrättas; och eger denne, därest han till följd af sakens beskaffenhet finner sådant af behofvet påkalladt, taga del af undersökningen och vid densamma närvara; åliggande det afdelningen att jämväl i öfrigt tillhandagå fiskalerna med nödig handräckning.

§ 34.

Har någon blifvit för brott i häkte inmanad, skall anmälan om målet senast inom tjugufyra timmar efter det häktningen egt rum afgå till vederbörande domstol; dock bör undersökningen i målet genom polisens försorg utan afbrott fortsättas och slutföras äfvensom den i saken tillkomna förrättning fordersammast och senast inom åtta dagar efter afslutandet domstolen eller vederbörande åklagare tillhandahållas.

Alla af polisen till åtal vid domstol öfverlämnade mål böra införas uti ett särskildt diarium med anteckning om hvad i saken tillgjorts.

§ 35.

Enhvar åligger att på bevislig kallelse genom kommissarie eller annan polisman å tid, som därvid bestämmes, infinna sig å polisstation eller annat för polisförrättningen utsatt ställe för att, vid skedd angifvelse om brott, lagöfverträdelse eller förseelse, i de på polisen ankommande undersökningar och ärenden höras eller meddela nödiga upplysningar. Tredskar någon att hörsamma slik kallelse, vare, efter polismästarens skriftligen utfärdade order, tjänligen på egen bekostnad inställd; ankommande det på vederbörande att vid ansvar tillse det icke någon må med slik kallelse eller inställelse i oträngdt mål besväras. Lös eller okänd person vare på tillsägelse skyldig att till poliskammaren genast åtfölja den som kallelsen verkställt, och må, om han det vägrar, utan vidare omgång inställas.

§ 36.

Militärperson i aktiv tjänst inkallas till förhör vid poliskammare genom vederbörligt militärbefäl. I de fall, då militärperson skall inställas såsom angifven för brott, beordras af samma befäl en militärfullmäktig, innehafvande officersgrad, som eger öfvervara förhöret och är berättigad att genom den polistjänsteman, som leder undersökningen, till samtliga förhör underkastade personer ställa frågor. Handlingarna uti den af polisen verkställda undersökningen öfver brott, för hvilka militärperson befinnes anklagad, insändas genom länets guvernör till militärbefälet i afseende å dess åtgärd.

§ 37.

För öfrigt åligger det polisinrättningens tjänstemän och betjänte att i sin tjänsteverksamhet städse ställa sig lag och författningar samt andra lagliga föreskrifter till noggrann efterrättelse.

Förslag till stat för polisinrättningen i Helsingfors.

	Fmk.	pi.	Fmk.	pi.
Polisbefälet:				
1 polismästare, lön	8,000	—		
arfvode	6,000	—		
tillskottsarfvode för åkning i tjänsteärenden	1,000	—	15,000	—
1 första polisinspektör, lön	7,000	—		
arfvode	3,000	—	10,000	—
1 andra polisinspektör, lön	5,000	—		
arfvode	3,000	—	8,000	—
1 tredje polisinspektör, lön	5,000	—		
arfvode	3,000	—	8,000	—
1 polisintendent, lön	4,000	—		
arfvode	3,000	—	7,000	—
1 polisinstruktör, arfvode	—	—	6,000	—
Kansliet och därtill hörande inrättningar:				
1 sekreterare, lön	4,000	—		
arfvode	2,000	—	6,000	—
1 ekonom och bokförare, arfvode	—	—	4,800	—
1 notarie, passexpeditör, arfvode	—	—	3,600	—
1 d:o arfvode	—	—	3,000	—
1 kanslist, arfvode	—	—	1,800	—
1 d:o d:o	—	—	1,500	—
2 d:o hvardera, arfvode	1,200	—	2,400	—
1 translator för ryska språket, arfvode	—	—	3,600	—
1 läkare, lön	3,000	—		
arfvode	600	—	3,600	—
1 veterinär, arfvode	—	—	1,000	—
1 magasinsföreståndare, arfvode	—	—	1,500	—
1 vaktmästare, arfvode	—	—	1,500	—
Polistidningen:				
1 redaktör, arfvode	—	—	1,200	—
1 biträde, d:o	—	—	1,200	—
Upplysningsbyrån:				
1 kommissarie, föreståndare, lön	3,000	—		
arfvode	2,000	—	5,000	—
1 notarie, arfvode	—	—	3,000	—
12 ordonnanser vid upplysningsbyrån, 1 d:o vid passexpeditionen — hvar och en, arfvode	1,800	—	23,400	—
Transport	—	—	122,100	—

	Transport		—	—	122,100 —
Detektiva afdelningen:					
1 föreståndare, tillika stadsfiskal, arfvode			—	—	5,000 —
1 första kriminalinspektör, lön			5,000	—	
arfvode			3,000	—	8,000 —
1 andra kriminalinspektör, lön			4,000	—	
arfvode			3,000	—	7,000 —
1 första kommissarie, lön			4,000	—	
arfvode			2,000	—	6,000 —
1 andra kommissarie, lön			3,000	—	
arfvode			2,000	—	5,000 —
1 notarie, lön			2,400	—	
arfvode			1,600	—	4,000 —
1 kanslist, arfvode			—	—	3,000 —
1 d:o, d:o			—	—	1,800 —
4 öfverdetektiver, hvar och en, lön		1,500: —			
arfvode		1,300: —	2,800	—	11,200 —
38 detektiver för spaningsändamål och lösdrifvarebehandling; 8 d:o för beifrande af lönnkrögeri och sedlighetsförbrytelser	hvar och en, lön	1,400: —			
	arfvode	1,000: —	2,400	—	110,400 —
2 arrestantvakter, hvardera, arfvode			1,800	—	3,600 —
Kvinnlig polisbetjäning			—	—	5,000 —
Praktikantarfvoden			—	—	4,000 —
Anslag till polismästarens disposition för öfverdetektivvakanser utöfver stat			—	—	1,200 —
Signalementskontoret:					
1 föreståndare, arfvode			—	—	3,600 —
1 biträde, d:o			—	—	2,400 —
Anslag för kriminalfotografin och diverse utgifter vid identifieringstjänsten			—	—	5,000 —
Centralafdelningen och ordningspolisen:					
1 första kommissarie vid centralafdelningen, lön			3,000	—	
arfvode			2,000	—	5,000 —
1 andra d:o, lön			2,400	—	
arfvode			1,600	—	4,000 —
1 tredje d:o, (ridande afdelningen), lön			2,400	—	
arfvode			1,600	—	4,000 —
	Transport		—	—	321,300 —

Transport	— —		321,300 —
4 kommissarier vid distriktspolisen, hvar och en, lön . . . . . 3,000: —			
arfvode . . . . . 2,000: —	5,000 —		20,000 —
7 öfverkonstaplar vid centralafdelningen } hvar och en, lön 1,500: —			
18 d:o vid distriktspolisen } arfvode 1,200: —	2,700 —		67,500 —
20 inspektionskonstaplar, hvar och en, lön . 1,400: —			
arfvode . . . . . 1,000: —	2,400 —		48,000 —
46 konstaplar, beridna och stallbetjäning } hvar och en, lön 1,200: —			
285 konstaplar, oberidna } arfvode 1,000: —	2,200 —		728,200 —
40 extra konstaplar, kasärnerade, hvar och en, arfvode	1,500 —		60,000 —
Särskilda anslag:			
Till guvernörens disposition att användas till polisvårdens i staden befrämjande, emot redovisning . .	—	—	4,000 —
Till polismästarens disposition för tillfälliga utgifter i tjänsten, emot redovisning	—	—	4,000 —
Anslag för renskrifning, förslagsvis	—	—	6,000 —
Expensemedel för kansliändamål, emot redovisning . .	—	—	10,000 —
D:o för polistidningen	—	—	600 —
Tryckningskostnad för d:o, förslagsvis	—	—	6,000 —
Underhåll af den beridna polisens hästar, förslagsvis .	—	—	28,600 —
Till ersättning af oförskylld skada, ådragen i tjänsten, å kläder och munderingspersedlar, då godtgörelse därför i brist af tillgång hos den skyldiga ej kunnat uttagas, äfvensom till gratifikationer för synnerlig utmärkelse i tjänsten, efter polismästarens pröfning	—	—	5,000 —
Anslag för polisinrättningens telefoner, förslagsvis . .	—	—	4,200 —
D:o för underhållande af telefonnät	—	—	2,200 —
D:o för undervisningsmateriel, d:o	—	—	1,000 —
D:o för underhåll af automobiler, d:o	—	—	4,000 —
D:o för värme och belysning, d:o	—	—	30,000 —
D:o för komplettering af hästnumerären, d:o	—	—	4,000 —
D:o för remont af beväpning, kaskar, ridtyg m. m., d:o.	—	—	6,000 —
D:o för renhållning och desinfektion af polisinrättningens lokaler, förslagsvis.	—	—	7,400 —
D:o för komplettering och underhåll af inventarier, d:o	—	—	3,000 —
Summa	—	—	1,371,000 —
Häraf utgår: från statsverket $^4/_5$ med	—	—	1,096,800 —
från staden $^1/_5$ med	—	—	274,200 —

Anm. 1. Samtliga vid polisinrättningen anställda tjänstemän med lön å stat erhålla efter 5 och 10 års tjänst tillskott i arfvodet med 10 % af ordinarie lönen.

Anm. 2. Af medel, som uppbäras vid och tillfalla polisinrättningen, såsom expeditionslösen m. m., må ett belopp af 2,000 mark årligen afsättas till en fond för utgifvande af sjukhjälp åt polisbetjänte, och bör denna fond vid polisinrättningens kansli förvaltas af därtill utsedd person under polismästarens ansvar. Återstoden af sagda medel, hvilka böra särskildt bokföras, inlevereras kvartalsvis till länestyrelsen och får af guvernören i mån af behof användas till förstärkande af anslaget för polisvårdens i staden befrämjande eller, på framställning af polismästaren, för bestridande af tillfälliga utgifter utöfver stat.

Bilaga I.

Fördelning af manskapet på distrikt och afdelningar enligt kommitténs förslag.

(Siffrorna inom parentes angifva motsvarande tal enligt 1906 års provisorium.)

1 distriktet.					
21 (25) pass à 4 man	84	(103)			
2 distriktet.					
14 (15) » »	56	(62)			
4 distriktet.					
18 (20) » »	72	(81)			
3 distriktet.					
14 (16) » »	56	(64)	268	(310)	man
Detektiva (incl. sedlighets-)afdelningen			46	(55)	»
Centralafdelningen.					
Beridna och stallbetjäning	46	(90)			
Inspektionskonstaplar	20	(16)			
Konstaplar	57[1]	(258)[2]	123	(364)	»
Upplysningsbyrån och passexpeditionen.					
Ordonnanser			13	(21)	»
			450	(750)[3]	man
Öfverkonstaplar och öfverdetektiver			29	(50)	»
		Summa	479	(800)	man

[1]) Af dessa utgöra 40 s. k. extra konstaplar, hvilkas hufvudsakliga uppgift vore att inhämta de insikter och den färdighet, som äro nödvändiga för anställning i polisens tjänst, samt återstående 17 konstaplar en reservkontingent för fyllande af vakanser vid uppkomna sjukdomsfall inom poliskåren.

[2]) De konstaplar, hörande till den provisoriskt förstärkta polistyrkan, hvilka icke tjänstgjort å distrikten eller öfriga afdelningar, hafva hänförts till centralafdelningen samt användts till kommenderingar till landsorten, förstärkt patrullering inom staden äfvensom till fyllande af vakanser, uppuppkomna genom sjukdomsfall, tillkommendering till instruktionskurser etc.

[3]) Den aktiva polisstyrkans numerär, som enligt 1906 års provisorium uppgick till 750 man, har på grund af särskilda af K. Senaten vidtagna förfoganden efterhand minskats genom att en del vakanser bland konstaplarna å extra stat lämnats obesatta. Sålunda uppgick numerären den 1 sistlidne mars till endast 606 konstaplar.

Personalens antal och fördelning vid polisinrättningen i Helsingfors enligt staterna af år 1900 och 1903, stadsfullmäktiges förslag till stat af år 1906, provisoriet af år 1906 och kommitténs förslag.

	Centralafdelningen					Detektiva afdelningen					Sedlighets-afdelningen					Ordningspolisen					Summa				
	Stat 1900	Stat 1903	Stadsfullmäktiges förslag 1906	1906 års provisorium	Kommitténs förslag	Stat 1900	Stat 1903	Stadsfullmäktiges förslag 1906	1906 års provisorium	Kommitténs förslag	Stat 1900	Stat 1903	Stadsfullmäktiges förslag 1906	1906 års provisorium	Kommitténs förslag	Stat 1900	Stat 1903	Stadsfullmäktiges förslag 1906	1906 års provisorium	Kommitténs förslag	Stat 1900	Stat 1903	Stadsfullmäktiges förslag 1906	1906 års provisorium	Kommitténs förslag
Kommissarier	1	4	1	6	3	1	1	1	1	2	1	1	1	1	Införlifvad	4	4	4	4	4	7	10	7	12	[4] 9
Öfverkonstaplar	1	5	3	20	7	2	2	2	3	4	1	1	1	1	med detektiva	13	13	14	26	18	17	21	20	50	29
Konstaplar, beridna	9	20	16	90 [1]	46 [2]	—	—	—	—	—	—	—	—	—	afdelningen	—	—	—	—	—	9	20	16	90	46
» oberidna	—	6	—	279	17	10	16	22	40	46	4	10	6	15		118	204	171	310	268	132	236	199	644	331
Extra konstaplar	14	40	20	—	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—	14	40	20	—	40
Inspektionskonstaplar	12	20	12	16	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—	—	12	20	12	16	20
Ordonnanser	3	4	—	—	13 [3]	—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	3	—	—	3	4	3	—	13
Summa konstaplar	38	90	48	385	136	10	16	22	40	46	4	10	6	15		118	204	174	310	268	170	320	250	750	450

[1]) Af dessa äro 8 stallsvakter, 1 smed och 1 sadelmakare.
[2]) Däribland 4 stallsvakter, 1 smed och 1 sadelmakare.
[3]) Tjänstgöra vid upplysningsbyrån och passexpeditionen.
[4]) Dessutom 1 kommissarie såsom föreståndare för upplysningsbyrån.

Bilaga III.

Jämförande tablå mellan 1903 års stat för Polisinrättningen i Helsingfors, stadsfullmäktiges förslag till stat af år 1906, 1906 års provisorium och kommitténs förslag till ny stat år 1909.

Befattningar och utgiftsposter	1903 års stat		Stadsfullmäktiges förslag till stat 1906		1906 års provisorium		Kommitténs förslag till stat 1909		Anmärkningar
Anm. De kursiverade rubrikerna utgöra nytillkomna anslagsposter och förändrade benämningar enligt kommitténs förslag.	Antal	Utgift Fmk	Antal pers.	Utgift Fmk	Antal pers.	Utgift Fmk	Antal pers.	Utgift Fmk	
Polisbefäl, kansliet m. m.									
Polismästare	1	15,000[1]	1	13,000[2]	1	15,000	1	15,000[1]	[1]) Inclusive 1,500 mk för underhåll af polismästarens hästar.
Äldre polismästareadjoint *(första polisinspektör)*	1	10,000	1	8,500	1	10,000	1	10,000	
Yngre polismästareadjoint *(andra polisinspektör)*	1	8,000	1	7,000	1	8,000	1	8,000	[2]) Inclusive 1,000 mk för åkning i tjänsteärenden.
Tredje polisinspektör	—	—	—	—	—	—	1	8,000	
Juridisk adjoint *(polisintendent)*	—	—	—	—	1	9,600	1	7,000	
Instruktionsofficerare (polisinstruktör)	—	—	—	—	7	42,000	1	6,000	
Kriminalkommissarie *(föreståndare för detektiva afdelningen)*	1	8,000	1	7,000	1	8,000	1	5,000[3]	[3]) Tillika stadsfiskal.
Biträdande kriminalkommissarie *(första kriminalinspektör)*	—	—	—	—	1	7,200	1	8,000	
(Andra kriminalinspektör)	—	—	—	—	—	—	1	7,000	
Sekreterare	1	5,000	1	6,000	1	6,000	1	6,000	
Passexpeditör	—	—	1	3,600	1	3,600	1	3,600	
Upplysningsbyrån (föreståndare och kanslipersonal)	—	—	—	—	3	8,000	2	8,000	
Notarier	2	6,400	2	6,400	2	6,400	2	7,000	
Kanslister	4	5,100	5	6,900	5	7,500	6	10,500	
Rysk translator	1	3,000	1	1,200	1	3,000	1	3,600	
Läkare	1	2,400	1	2,400	1	3,500	1	3,600	
Veterinär	—	—	—	—	1	1,200	1	1,000	
Signalementskontor:									
Föreståndare	—	—	—	—	—	—	1	3,600	
Biträde	—	—	—	—	—	—	1	2,400	
Anslag för kriminalfotografi	—	—	—	—	—	1,800	—	5,000	
Polistidningen: Redaktör	—	—	—	—	—	—	1	1,200	
Biträde	—	—	—	—	—	—	1	1,200	
Magasinsföreståndare	1	300	1	200	1	2,500	1	1,500	
Ekonom och bokförare	—	—	—	—	1	3,600	1	4,800	
Vaktmästare	1	1,200	1	1,200	1	1,200	1	1,500	
Summa	—	64,400	—	63,400	—	148,100	—	138,500	

Polisafdelningarna.									
Kommissarier	10	39,800	7	26,200	12	55,500	9	44,000	
Öfverkonstaplar och *öfverdetektiver*	21	47,620	20	43,775	50	135,000	29	78,700	} Incl. hyresbidrag och beklädnadshjälp.
Konstaplar och *detektiver*	320	502,200	250	407,400	750	1,659,000	437	946,600	
Ordonnanser vid upplysningsbyrån och passexpeditionen	—	—	—	—	—	—	13	23,400	
Kvinnlig polisbetjäning	—	—	—	1,500	—	5,300	—	5,000	
Arrestantvakter	—	—	—	—	—	—	2	3,600	
Summa	—	589,620	—	478,875	—	1,854,800	—	1,101,300	
Särskilda anslag.									
Anslag för renskrifning	—	5,000	—	5,000	—	5,000	—	6,000	
Guvernörens dispositionsmedel	—	13,000	—	4,000	—	15,000	—	4,000	
Till polismästarens disposition emot redovisning	—	—	—	4,000	—	—	—	4,000	
Expensemedel för kansliändamål	—	4,000	—	4,000	—	4,000	—	10,000	
Expenser och tryckningskostnad för polistidningen	—	—	—	—	—	—	—	6,600	
Praktikantarfvoden	—	3,000	—	3,000	—	3,000	—	4,000	
Underhåll af den beridna polisens hästar, st.	16	9,600	16	10,000	80	52,000	44	28,600	
Till ersättning af oförskylld skada äfvensom till gratifikationer	—	4,000	—	3,000	—	5,000	—	5,000	
Till vidmakthållande af polisreservens inventarier	—	500	—	—	—	500	—	—	
Polisinrättningens telefoner	—	—	—	—	—	4,127	—	4,200	
Underhåll af telefonnät	—	—	—	—	—	—	—	2,200	
Anslag för undervisningsmateriel	—	—	—	—	—	6,000	—	1,000	
D:o för underhåll af automobiler	—	—	—	—	—	4,000	—	4,000	
D:o för värme och belysning	—	—	—	—	—	—	—	30,000	
Anslag för komplettering af hästnumerären	—	—	—	—	—	6,000	—	4,000	
Remont af sadlar, grimmor, seldon, kaskar, bälten m. m.	—	—	—	—	—	1,300	—	6,000	
Renhållning af lokaler	—	—	—	—	—	7,380	—	7,400	
Öfverdetektiv-vakanser öfver stat	—	—	—	—	—	500	—	1,200	
Anslag för komplettering och underhåll af inventarier	—	—	—	—	—	—	—	3,000	
Summa	—	39,100	—	33,000	—	113,807	—	131,200	
Summa summarum	—	693,120	—	575,275	—	2,116,707	—	1,371,000	

Bilaga IV.

Polisstyrkan och utgifterna för polisinrättningen enligt stat i förhållande till stadens folkmängd.

År	Antal kyrkskrifna invånare	Polisnumerären	Antal invånare för hvarje konstapel	Kostnad för polisinrättningen									
				enligt stat						på invånarantalet fördeladt			
				totalkostnad		statsverkets andel		stadens andel		i sin helhet		till stadens andel	
				Fmk.	pi.	Fmk.	pi.	Fmk.	pi.	Fmk.	pi.	Fmk.	pi.
1826	9,867	13	759	8,600	—	5,866	66²/₃	2,733	33¹/₃	—	87	—	28
1861	22,228	48	463	66,000	—	54,000	—	12,000	—	2	97	—	54
1876	33,602	77	436	123,540	—	78,280	—	45,260	—	3	68	1	35
1883	47,317	91	520	141,660	—	86,000	—	55,660	—	2	99	1	18
1886	53,370	103	518	154,260	—	86,000	—	68,260	—	2	89	1	28
1893	69,025	129	535	184,980	—	102,480	—	82,500	—	2	68	1	20
1897	81,119	146	556	268,090	—	178,726	67	89,363	33	3	30	1	10
1900	93,576	187	500	375,650	—	250,433	33	125,216	67	4	01	1	34
1903	106,067	341	311	693,120	—	495,085	72	198,034	28	6	54	1	86
1906 (provisorium)	124,637	800	156	2,116,707	—	1,918,672	72	198,034	28	16	98	1	59
Enligt kommitténs förslag till stat skulle utgifterna för polisinrättningen i förhållande till stadens folkmängd per ¹¹/₁₂ 1908 (approximativt beräknad) fördela sig på följande sätt	137,000	479	286	1,371,000	—	1,096,800	—	274,200	—	10	01	2	—

Anm. Förutom utgifterna enligt stat åligger det staden författningsenligt att för polisinrättningen upplåta lokaler med värme och belysning samt att bekosta polisens utrustning och beväpning äfvensom erforderliga hästar och ridtyg. Stadens faktiska utgifter för polisinrättningen hafva sålunda enligt bokslut år 1906 uppgått till 257,390 mk 46 p:i, år 1907 till 297,486 mk 20 p:i och år 1908 till 293,960 mk 53 p:i, hvilket fördeladt per invånare utgör resp. 2: 06, 2: 27 och 2: 11. Enligt kommitténs förslag skulle åter stadens andel med tillägg af kostnaden för polisverkets lokaler (öfriga utgiftsposter skulle uppföras å stat) under år 1908 uppgå till c:a 324,200 mk, eller per invånare till 2 mk 37 p:i.

Bilaga V.

Utgifter enligt stat för polisinrättningarna uti särskilda städer i förhållande till folkmängden.

	Invånarantalet (approximat.) den 31 dec. 1908	Hela kostnaden för polisinrättningen		Stadens andel	
		per invånare			
Åbo	48,100	2	69	1	34
Tammerfors	44,700	—	59	—	27
Viborg	33,800	4	66	1	86
Björneborg	16,800	2	65	1	77
Borgå	5,900	3	81	1	27

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolagets tryckeri, 1909.

KARTA,

utvisande Helsingfors stads indelning i polisdistrikt samt fördelningen af polispassen enligt nu gällande provisorium och kommitténs förslag.

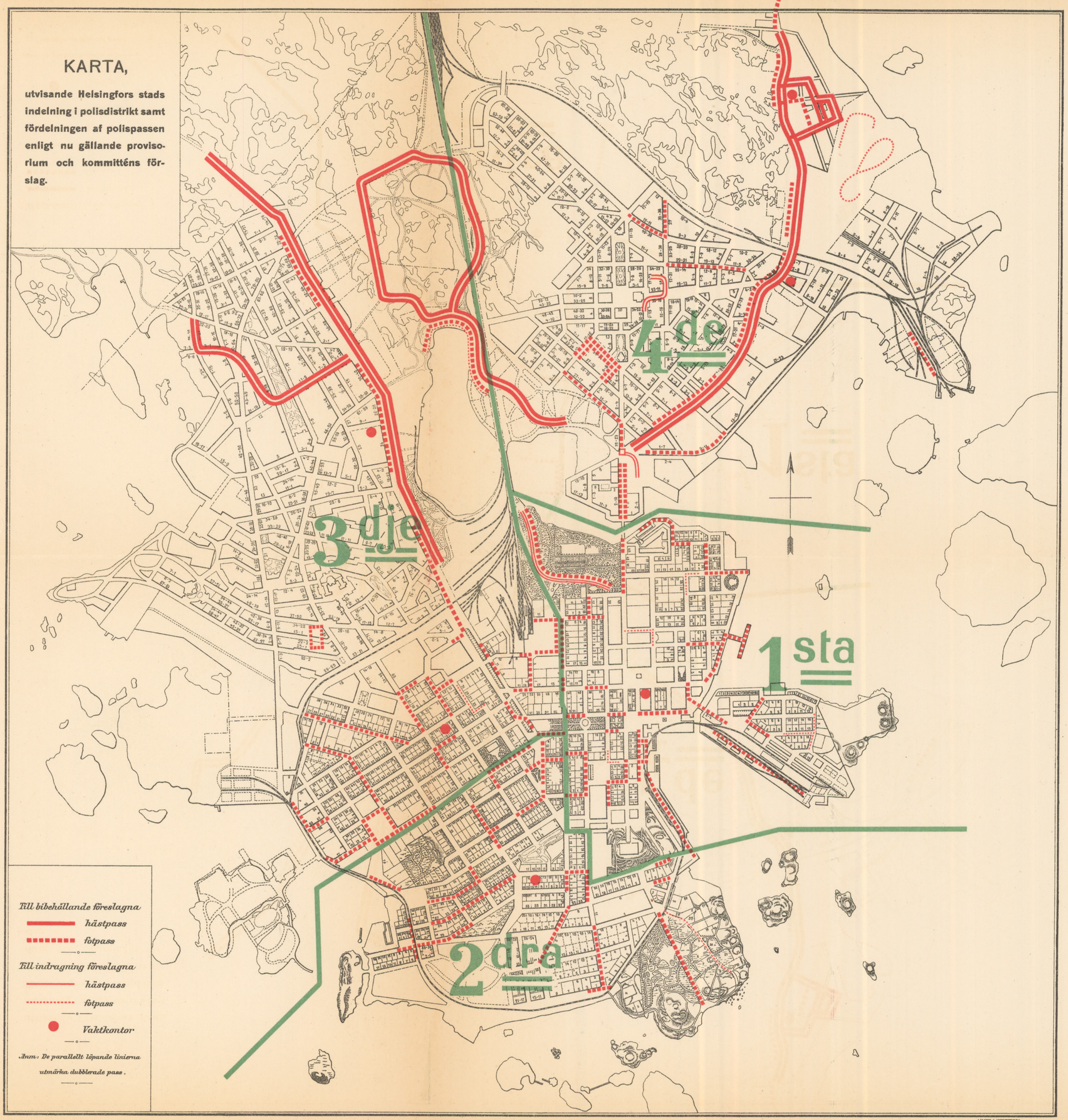

Till bibehållande föreslagna

hästpass

fotpass

Till indragning föreslagna

hästpass

fotpass

Vaktkontor

Anm: De parallellt löpande linierna utmärka dubblerade pass.

LILIUS & HERTZBERG

Lausunto valiokunnanmietinnön johdosta uuden kulkutautisairaalan rakentamista koskevassa kysymyksessä.

HELSINGIN KAUPUNGIN
TERVEYDENHOITOLAUTAKUNTA.

Helsingissä
marraskuun 18 p:nä 1909
N:o 206.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Lähetteellään viime lokak. 18 p:ltä on Kaupunginvaltuusto kehoittanut Terveydenhoitolautakuntaa antamaan lausunnon valiokunnanmietinnöstä, joka koskee uuden kulkutautisairaalan rakentamista. Tämän johdosta on Lautakunta kysymyksen käsittelyä varten asettanut komitean, jonka muodostivat allekirjoittanut Heikel, ensimäinen kaupunginlääkäri, professori Sucksdorff, kaupungininsinööri G. Idström, arkkitehti K. Lindahl ja tohtori M. Björkstén, minkä ohessa ensimäinen arkkitehti M. Schjerfbeck on ollut läsnä komitean kokouksissa. Sittenkun komitea, joka asiata käsitellessään oli ottanut huomioon ainoastaan ne poikkeukset Terveydenhoitolautakunnan asiassa aikaisemmin antamasta esityksestä, jotka sisältyvät valiokunnanmietintöön, on nyttemmin antanut Lautakunnalle lausuntonsa asiassa, saa Lautakunta kunnioittaen esittää seuraavaa:

Kustannusten alentamiseksi on valiokunta n. k. varapaviljonkia varten antanut laatia piirustukset toisen kuin Lautakunnan ehdottaman tyypin mukaan, tyypin, jonka valiokunta ei tosin ole katsonut täysin vastaavan asetettuja vaatimuksia, mutta jonka kuitenkin, koska paviljonkia on tarkoitettu käytettäväksi ainoastaan suurten kulkutautien vallitessa, jolloin lievänlaisesti sairastuneita potilaita ja toipuvia voitaisiin siihen sijoittaa, valiokunnan mielestä pitäisi vastata tarkoitustaan. Kuitenkin haittaa valiokunnan hyväksymää tyyppiä se vika, että päivähuone muodostaa läpikäyntihuoneen kulkutaudeissa usein tarvittavaan kylpyhuoneesen, minkä ohessa sen valaistussuhteet tulisivat osoittautumaan heikonlaisesti edukseen. Tämän johdosta, ja kun myöskin paviljongin ääriviivat tekevät rakennustaiteellisessa suhteessa rauhattoman vaikutuksen, on Lautakunta antanut laatia uuden ehdotuksen tätä paviljonkia varten, jolla ehdotuksella valiokunnan ehdotukseen nähden on se etu, etta päivähuone on erillänsä ja että se antaa eteläänpäin ja on niinmuodoin terveydellisessä suhteessa edullisempi. Eduksi on myöskin katsottava se, että tämän

paviljongin kuutiosisältö on pienempi kuin valiokunnan ehdottaman luonnoksen, joten se siis voidaan rakentaa huokeammalla, laskelman mukaan 164,370 markalla, aikaisempaa 172,300 markkaa vastaan. Eräs vika haittaa kuitenkin tätäkin uutta luonnosta, nimittäin, että ruoka olisi päivähuoneesen vietävä sairassalien kautta, pitkin niiden yhtä lyhyttä seinäsivua, mutta tällä haitalla katsoo Lautakunta olevan toisarvoisen merkityksen verrattuna niihin etuihin, joita luonnoksella muuten on.

Valiokunnan ehdotuksen luonnospiirustusten muutoksiksi tarkastuspaviljonkia varten on Lautakunta, pienillä muodosteluilla, katsonut voivansa hyväksyä, vaikkakin Lautakunta on katsonut että piirustuksia lopullisesti valmistettaessa pienempiä parannuksia asemajärjestykseen nähden voitaisiin mahdollisesti tehdä.

Rokkoon sairastuneiden paviljongin on valiokunta, vähentääkseen rakennuskustannuksia vähän yli 30,000 markalla, ehdottanut rakennettavaksi puusta. Tähän ehdotukseen ei Lautakunta puolestaan voi yhtyä. Puiset sairaalarakennukset, kuten kokemus muun muassa Mariansairaalan nykyisellä kulkutautiosastolla on täydelleen osoittanut, ovat vaikeat kelvollisesti desinfisoida. Voidakseen tätä suorittaa täysin kelvollisesti, ovat seinät peitettävät jollakin puhdistukseen soveliaalla aineella, kuten kokolitilla, boremassalla tai sellaisella. Kun paviljongin kustannuksiin lisätään tämän ylimääräisen peitteen kustannus, ei menojen säästö puupaviljongista olekaan sanottavampi. Sitäpaitsi tulevat, kuten tunnettua, puisten sairaalarakennusten kustannukset ja varsinkin epidemiasairaalain, joita usein on desinfisoitava, melkoista suuremmiksi kuin kivirakennusten korjaukset, ja nousevat nämä korjauskustannukset todennäköisesti eräksi, joka on sen pääoman korkoja suurempi, joka rakennusta puusta rakennettaessa oli säästetty. On itsestään samalla selvää, että puurakennukset eivät ole niin kestäviä kuin kivitalot. Näyttää niinmuodoin taloudelliseltakin näkökannalta olevan kaupungille edullisempaa rakennuttaa nyt kyseenalainen paviljonki kivestä kuin puusta.

Tätä vastaan voitaisiin mahdollisesti vielä huomauttaa, että tämä paviljonki verrattain harvoin tulee käytäntöön, koska rokkotauteja ei usein esiinny Helsingissä, ja että rakennuksen korjaus tulisi niinmuodoin vähäiseksi. Mutta Lautakunta pyytää tässä saada huomauttaa, ettei paviljonkia ole tarkoitettu ainoastaan rokkotautisia varten, vaan myöskin pilkkukuumeesen ja cerebrospinalimeningitiin sairastuneita varten. Kahdesta viimemainitusta taudista on pienenpuoleisia epidemioita aikaisemmin eri kerroin sattunut Helsingissä ja todennäköistä on, ettei kaupunki vastakaan tule niistä kokonaan säästymään. Ja mitä rokkotauteihin tulee, on niitä esim. vuodesta 1897 lähtien esiintynyt kuutena vuotena: nimittäin vuonna 1897 yksi tapaus, vuonna 1900 kaksitoista tapausta, vuonna 1902 neljätoista tapausta, vuonna 1903 yksi tapaus, vuonna 1908 kahdeksantoista tapausta ja vuonna 1909 kaksi tapausta, muutamina vuosina, saman vuoden eri aikoinakin, ja sen läheisen kosketuksen vuoksi rokkotautien ankarasti ahdistamaan Venäjään, joka nyttemmin tapahtuu maamme kanssa ja joka näyttää olevan lisääntymässä, täytyy lakkaamatta olla varuillaan, että uusia rokkotaudintapauksia kuletetaan maahan, jotka ovat eristettävät sairaa-

laan. Asiain näin ollen joutuisi kyseenalainen paviljonki varsin usein käytäntöön, ja olisi sitä desinfisoitava, jopa tuon tuostakin korjattava.

Valiokunnan ehdotusta vastaan hallintorakennuksen yhteenrakentamisesta alilääkärin ja taloudenhoitajan asunnon kanssa ei Lautakunnalla terveydelliseltä näkökannalta ole ollut mitään muistuttamista. Mahdollisesti tarpeenvaatima vähäinen muutos huoneiden asemajärjestyksessä tulee soveliaimmin pääpiirustuksia laadittaessa huomioonotettavaksi.

Siihen, mitä valiokunta esittää vähentyneistä kustannuksista, sen tähden että yksi paviljonki on jäänyt pois, joten on voitu ehdottaa eri rakennusten edullisempi sijoittaminen, pyytää Lautakunta saada yhtyä, esittäen samalla, että lisäksi voitaisiin saavuttaa tässä suhteessa joku säästö, jättämällä kysymyksen rakennusten sijoittamisesta edelleen tutkittavaksi, varsinkin itse rakennuspaikalla. Lähempi syventyminen tähän erikoisseikkaan, voitanee kuitenkin jättää sille rakennushallitukselle, joka luultavasti rakennusryhmän rakentamista varten tulee valittavaksi.

Menojen vähennyksen on valiokunta laskenut voitavan saada siten, että nyttemmin on odotettavissa, että sairaalan likaviemäri voidaan johtaa likaveden uudelle puhdistusasemalle, joka läheisessä tulevaisuudessa, kaupungin Rakennuskonttorin ehdotuksen mukaan, tulee rakennettavaksi Eläintarhaan. Tähän täytyy Lautakunnan huomauttaa, ettei sellaisen puhdistusaseman baktereita kuolettava kyky ole kaikkiin tautejasynnyttäviin baktereihin nähden tullut vielä tieteellisesti todistetuksi. Lautakunta katsoo sentähden velvollisuudekseen esittää vastalauseentapaan, että jos vastaiset tieteelliset tutkimukset osoittaisivat, ettei tämä kyky ole niin tyydyttävä kuin nyt pidetään todennäköisenä, sairaalaa varten erittäin tarkoitetun desinfisoimislaitoksen rakentaminen viemärivettä varten voi vastedes käydä tarpeenvaatimaksi. Niiden syiden, jotka valiokunta on esittänyt ylilääkärinasunnon poisjättämisen puolesta rakennettaviksi ehdotetuista rakennuksista, katsoo Lautakunta ansaitsevan huomiota, mutta tahtoo kuitenkin huomauttaa, että jos tämä asunto rakennetaan puusta ja tehdään pienemmäksi jättämällä ekdotuksesta pois ylilääkärin yksityinen vastaanottohuone sairaalalle tarpeettomana, nousisivat sen kustannukset tarpeellisine ulkohuoneineen pyörein luvuin ainoastaan 40,000 markkaan. Voitanee sentähden epäillä, eikö olisi kaupungin edun mukaista, että myöskin ylilääkärin rakennus rakennettaisiin muun rakennusryhmän yhteyteen.

Valiokunnan esityksen viimeisessä momentissa on valiokunta huomauttanut, että jos Kaupunginvaltuusto katsoisi lisähuojennuksen tarpeelliseksi voitaisiin tuhkarokkopaviljonki ja yllämainittu rokkopaviljonki jättää toistaiseksi suunnitelmasta pois.

Mitä nyt ensinnäkin tuhkarokkopaviljonkiin tulee, katsoo Lautakuntakin mahdolliseksi, että sen rakentaminen voitaisiin lykätä joksikin aikaa eteenpäin, vaikkakin on heti huomautettava, että on luonnollista, että kaupungille olisi taloudellisesti edullisempaa, rakennuttaa tämä paviljonki, mahdollisesti viimeisimpänä, mutta kuitenkin muiden rakennustöiden yhteydessä, kuin joku vuosi myöhemmin. Niin kauan kuin jo useampia vuosia sitten kansakouluna kelvottomana pidettyä

Hesperian rakennusta katsotaan voitavan sairaalaksi käyttä, on mahdollista ottaa siihen 20 à 25 tuhkarokkopotilasta. Mutta liian kauan ei kuitenkaan „Hesperian varasairaalaa“ voida katsoa täyttävän edes hyvin vaatimattomia vaatimuksia, ja kaupungin on sentähden toduttauduttava siihen ajatukseen, että soveliaampi paviljonki jonkun tai muutamain vuosien perästä täytyisi kaikessa tapauksessa rakentaa.

Mitä sitävastoin tulee rokkopaviljongin rakentamisen lykkäykseen, ei Lautakunta voi missään tapauksessa yhtyä tähän ehdotukseen. Niinkuin yllä on jo esitetty täytyy kaupungin lakkaamatta olla valmiina ottamaan vastaan rokkoon sairastuneita. Rokkosairaala täytyy sentähden saada ja lisäksi eristetty, koska, kuten tietty, rokkopotilaita tartunta-aineen haihtuvaisuuden ja keveän levenemiskyvyn vuoksi ei mielellään voida sijoittaa samaan rakennukseen muiden henkilöiden kanssa. Tämän vuoksi ei myöskään Grejuksen „hätävarasairaalaa“ voida, riittämättömästi eristettynä, muita epäkohtia lukuunottamatta, puoltaa rokkosairaiden vastaanottamista varten.

Valiokunnan laatimaa kustannusarvioehdotusta vastaan ei Lautakunnalla ole mitään muuta muistuttamista kuin että Lautakunnan ensimäisestä ehdotuksesta on pujahtanut harhaanjohtava painovirhe. Kymmenennellä sivulla on: Vuoren louhimisesta, 700 m³ — — — 45,500 markkaa, pitää olla 7,000 m³ — — — 45,500 markkaa. Samalla pyytää Lautakunta saada kiinnittää huomiota siihen, ettei valiokunta ole lainkaan antanut lausuntoaan tarpeellisen kaluston ensimäistä hankkimista varten tarvittavista kustannuksista sairaalaan. Tässä kohden täytyy Lautakunnan oikaista aikaisempaa lausuntoaan. Lautakunta esitti nimittäin, että sairaalaan tarvittavan kaluston kustannukset olivat vaikeat laskea, mutta merkitsi tätä varten kuitenkin arviolta 50,000 markan summan, esittäen samalla että osa kalustosta voitaisiin saada nykyisestä kulkutautisairaalasta. Se kalusto, joka tässä sairaalassa on olemassa, tulee kuitenkin niiden vuosien aikana, jotka kuluvat ennenkuin uusi kulkutautisairaala joutuu valmiiksi, melkoisessa määrässä kulumaan, minkä ohessa osan pitänee jäädä Marian sairaalaan, koska vapaaksijoutuvat kulkutautipaviljongit ovat tarkoitetut käytettäviksi toisia sairaita, muun muassa lapsia varten, joita nykyisissä oloissa ainoastaan vaikeasti voidaan siellä hoitaa. Ainoastaan pienenpuoleinen osa kalustosta voitanee sentähden käyttää uudessa kulkutautisairaalassa. Uudet kalustot ovat sentähden suurimmaksi osaksi hankittavat ja Lautakunta arvioi menot tästä pyörein luvuin 100,000 markaksi.

Valiokunta on edellyttänyt, että uusi kulkutautisairaala tulisi rakennettavaksi vuosina 1910, 1911 ja 1912. Kun tarpeettomain menojen välttämiseksi rakennusaikana lienee välttämätöntä, että yksityiskohtaiset piirustukset ja kustannusarvio-

ehdotukset ovat laadittuina ennenkuin niiden tekeminen aloitetaan, ei käyne mahdolliseksi aloittaa työtä ennenkuin vuoden 1910 lopussa. Siksi ehditään myöskin, jos työ kokonaan tai osittain suoritetaan urakalla, urakkatarjoukset hankkia. Työt vuonna 1910 ja vuoden 1911 talvikuukausina tulisivat silloin olemaan pääasiallisesti louhimis- ja perustustöitä, ja vasta viimemainitun vuoden keväänä voitaisiin muuraustyö aloittaa, jonka jälkeen työ voitaisiin lopettaa, mahdollisesti jo vuoden 1912 lopussa, mutta mahdollisesti myöskin vasta vuonna 1913, riippuen liikeoloista, mahdollisuudesta saada edullisesti rakennusaineita y. m. — Sellainen työnjako näyttää Lautakunnasta teknilliseltä näkökannalta katsoen luonnolliselta ja on se myöskin taloudellisesti edullisin. Määrärahaa työtä varten jaettaessa ovat nämä seikat huomioonotettavat, sekä Kaupunginvaltuuston tähän perustettava päätöksessä, suuriko erä määrärahasta on kunakin vuonna käytettävä.

Sen nojalla mitä Lautakunta on ylempänä esiintuonut saa Lautakunta siis esittää että *lisätty Kaupunginvaltuusto* päättäisi:

> *että vuosina 1910, 1911 ja 1912 (mahdollisesti 1913) rakennutetaan kaupungille kuuluvalle Malm-nimiselle huvila-alueelle N:o 43 kunnan kulkutautisairaala pääasiallisesti Kaupunginvaltuuston painettuihin asiakirjoihin N:o 26 vuodelta 1908 liitettyjen luonnospiirustusten mukaan sellaisina kuin ne erinäisiltä osiltaan ovat muutetut Kaupunginvaltuuston painettuihin asiakirjoihin N:o 38 vuodelta 1909 liitetyissä ja tässä myötäseuraavissa luonnospiirustuksissa;*
>
> *että tätä tarkoitusta varten osoitetaan pitemmäksi kuin kahden vuoden takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista 1,735,100 Suomen markkaa;*
>
> *ja ensimäisen tarvittavan kaluston ostamista varten sairaalaan arviolta 100,000 markkaa; sekä*

että *varsinaiselle Kaupunginvaltuustolle* jätetään:

> *hankkia Keisarilliselta Senaatilta vahvistus yllämainitulle päätökselle;*
>
> *määrätä se rahaerä, joka kunakin vuonna on käytettävä; ja*
>
> *asettaa työn suorittamista varten rakennushallitus, määrätä pääpiirustuksista ja työnjohdosta, sekä ryhtyä muihin toimeenpiteisiin,*

jotka tämän rakennusyrityksen suorittamista varten ovat tarpeenvaatimia.

Tämän ohessa päättänee Kaupunginvaltuusto lisäksi:

antaa Terveydenhoitolautakunnan toimeksi, jos Lautakunta, neuvoteltuaan rakennushallituksen kanssa, katsoo siihen syytä olevan, tehdä aikanansa Kaupunginvaltuustolle esityksen tarpeellisen määrärahan myöntämisestä tuhkarokkopaviljongin, mahdollisesti ylilääkärinasunnon rakentamisesta muun sairaalarakennusryhmän yhteyteen.

Läheteasiakirjat palautetaan.

Terveydenhoitolautakunnan puolesta:

Oskar Heikel.

R. Vuorio.

Sanomal. ja Kirjapainon Osakeyhtiön Kirjapaino 1909.

Förslag till Epidemi sjukhus i Helsingfors.
Ehdotus Kulkutautisairaalaksi Helsinkiin.

RESERVPAVILJONG. 52 PR.
VARA PAVILJONKI · 52 · PR.

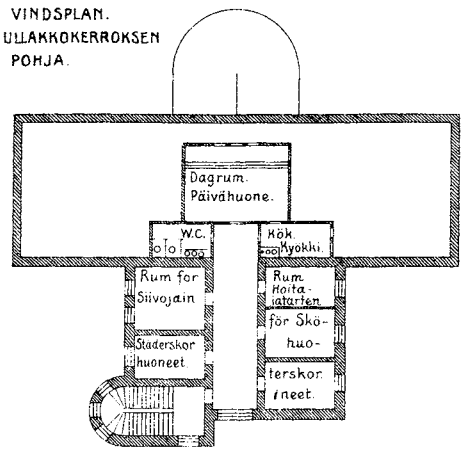

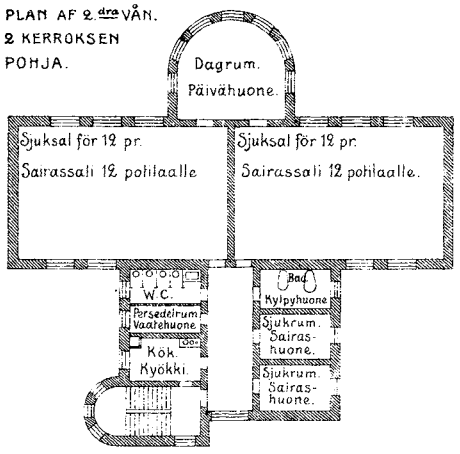

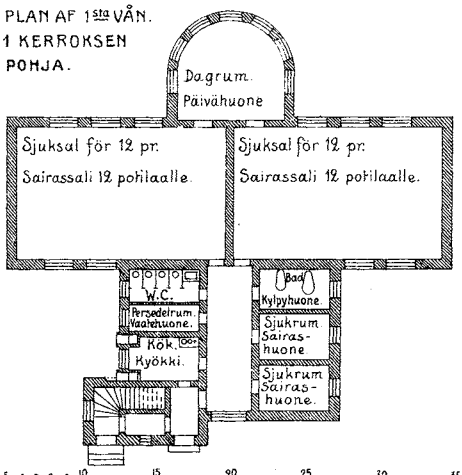

Valiokunnan mietintö *Pitkänsillan uudestaan rakentamista koskevasta asiasta.*

Sittenkun Rakennuskonttori oli Rahatoimikamarille ilmoittanut, että toimenpiteeseen Pitkänsillan uudestaan rakentamiseksi olisi ryhdyttävä viimeistään 1910 vuoden kuluessa, esitti Rahatoimikamari kirjelmässä toukokuun 16 päivältä 1907 Kaupunginvaltuustolle, että asetettaisiin teknillinen toimikunta, joka saisi tehtäväkseen antaa kaiken selvityksen, mikä sillan uudestaan rakentamista varten on tarpeen. Kaupunginvaltuusto kuitenkin päätti, ennenkuin ryhtyi muuhun toimenpiteeseen, palauttaa asian Rahatoimikamariin, jonka tuli antaa lausunto siitä, eikö nykyistä Pitkääsiltaa kävisi uudistaminen ja leventäminen tarvitsematta sijaan teettää kokonaan uutta.

Tämän tehtävän täyttäen Rahatoimikamari marraskuun 21 päivänä 1907 ilmoitti, että edellä mainittu huomautus etusijassa koski sillan puuosia, mutta että sitä vastoin pilareja ja päätekiinnikkeitä ei tarvitsisi muuttaa, ellei sillan uudestaan rakentamiseen käytettäisi jotakin muuta ainetta kuin puuta. Jollei kuitenkaan järjestelmää tässä kohdin muutettaisi, olisi vanhain pilarien ja päätekiinnikkeiden laajentaminen ajateltavissa, ollen koko muutosrakennustyön kustannukset, siinä tapauksessa että silta tehtäisiin 18 metriä leveäksi, 150,000 markkaa, jos kansitus laitettaisiin lankuista, sekä 165,000 markkaa, jos sillan ajotie lujitettaisiin puukuutioilla.

Tämän ohella ja voimatta katsoa tuollaista toimenpidettä muuksi kuin väliaikaiseksi Rahatoimikamari toisti aikaisemman ehdotuksensa että teknillinen toimikunta asetettaisiin asiaa kaikin puolin valmistelemaan.

Tämän johdosta Kaupunginvaltuusto kokouksessaan joulukuun 17 päivänä 1907, hyväksyen Rahatoimikamarin viimeksi mainitun ehdotuksen, päätti antaa allekirjoittaneille toimeksi valmistaa asiasta mietinnön, jossa myös olisi selvitys siitä, eikö rakennuskustannuksia kävisi, siinä tapauksessa että silta ehdotetaan rakennettavaksi muusta aineesta kuin puusta, vähentäminen panemalla täytettä sillan päätekohtiin.

Nyt puheena oleva asia on jo aikaisemmin perinpohjaisesti käsitelty Kaupunginvaltuustolle annetussa valiokunnan mietinnössä N:o 28 vuodelta 1901, jossa etusijassa kosketellaan sitä ehdotusta, eikö palkintokilpailun julistaminen olisi suotava asian saattamiseksi onnelliseen ratkaisuun ja, sittenkun tähän kysymykseen on erinäisten tarkemmin perusteltujen syiden nojalla vastattu kieltävästi, ehdotetaan:

että silta rakennettaisiin kivestä kolmelle 20 metrin pituiselle kaarelle;

että sillan kaiteiden välinen vapaa leveys määrättäisiin 22,5 metriksi;

että rakennustyötä ynnä nykyisen sillan purkamista ja rakennusaikana tarpeellisen väliaikaisen sillan teettämistä varten osotettaisiin korkeintaan 824,600 markkaa suoritettavaksi kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista; sekä

että asetettaisiin kolmijäseninen toimikunta, jonka valvonnan alaisena Rakennuskonttori valmistaisi piirustukset sillan uudestaan rakentamista varten sekä muutoin suorittaisi työn vahvistetun ohjelman mukaan, ollen toimikunnan, mikäli tarve vaatii, annettava Kaupunginvaltuustolle lausuntoja ja ehdotuksia.

Asian ollessa lisättyjen Kaupunginvaltuusmiesten käsiteltävänä lausuttiin kuitenkin arveluja siihen nähden, olisiko kaupungin silloisissa vaikeissa rahaoloissa ryhdyttävä toteuttamaan yritystä, josta odotettiin olevan niin tuntuvia menoja kuin valiokunta oli maininnut, ja eikö puusiltaa kävisi uudestaan rakentaminen samasta aineesta, mutta jonkun verran lisäämällä sillan leveyttä. Tämän johdosta päätettiin asia palauttaa valiokuntaan, jonka tuli ottaa tehty ehdotus harkittavaksi ja antaa siitä lisäselvitys.

Sittenkun valiokunta oli suorittanut tehtävänsä ja antamassaan lausunnossa esittänyt, että Kaupunginvaltuusto päättäisi „uudestaan rakennuttaa puheena olevan sillan puusta, pysyttäen sen nykyisen leveyden, sekä antaa kulunkiarviovaliokunnan toimeksi osottaa tarkoitukseen tarvittavan määrärahan 45,000 markkaa“ (Kaupunginvaltuuston asiakirjat N:o 37 vuodelta 1901), päätti Valtuusto kokouksessaan joulukuun 17 p:nä 1901 tämän mukaisesti antaa kysymyksen Pitkänsillan uudestaan rakentamisesta kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuilla lainavaroilla sillä kertaa raueta sekä osottaa ne varat, mitkä oli tarpeen sillan uudestaan rakentamiseksi puusta.

Edellä esitetystä käy selville, että nyt asetetulle valiokunnalle annettu tehtävä on pääasiallisesti sama, minkä 1901 vuoden valiokunta jo on yksityiskohtaisesti käsitellyt. Mutta vaikka valiokunta oleellisilta osilta ja eritoten mitä sillan rakennusta varten ehdotettuun rakennusaineeseen tulee, yhtyy vuonna 1901 näissä kohdin lausuttuihin mielipiteisiin, on käsiteltävänä oleva asia valiokunnan mielestä kuitenkin niin tärkeä, että on tässä uudelleen tarkastettava niitä näkökohtia, jotka perustelevat täydellistä järjestelmänmuutosta puheena olevaan kulkuväylään

nähden. Ja on siinä kohdin etusijassa sillan leveyttä koskeva kysymys otettu harkittavaksi.

Sillan leveys.

Siitä ajankohdasta lähtien, jolloin Pitkänsillan pohjoispuoliset laajat alat yhdistettiin kaupunkiin ja luovutettiin rakennettaviksi, on puheena olevan sillan merkitys kulkuväylänä paljon lisääntynyt, eikä vähimmin sen johdosta, että se on ainoana mainittujen, nyttemmin taajaan asuttujen alueiden ja varsinaisen kaupungin keskisenä välittömänä yhdistäjänä. Tähän nähden onkin ne kaksi katua, jotka kumpikin puolellaan ovat Pitkänsillan jatkona, nimittäin Siltasaarenkatu ja Unioninkatu, osin jo laitettu varsin leveiksi, osin ehdotettu levitettäviksi. Vahvistetun kaupunginasemakaavan mukaan pitää nimittäin Siltasaarenkadun valmiiksi rakennettuna olla 30 metriä leveä, ja taas Pitkänsillan ja Puutarhakadun välinen Unioninkadun osa on ehdotettu 24 metriä leveäksi. Näin ollen ja kun mainitut kadunleveydet eivät suinkaan ole osottautuneet liiallisiksi, pitää myös Pitkänsillan näiden katujen yhdistäjänä tarjota liikenteelle vastaavaa tilaa. Tätä tilaa määrätessään on valiokunnalla kuitenkin ollut se käsitys, että silta voi olla hiukan vähemmän tilava kuin katu, koska ensinmainitussa tapauksessa liikettä rakennuksiin, myymälöihin y. m. ja niistä ulos ei tarvitse ottaa huomioon. Mutta kun toiselta puolen on erityistä huomiota kiinnitettävä siihen, että puheena olevan sillan on välitettävä erittäin vilkasta henkilöliikennettä, joka on vastedes yhäkin lisääntyvä, ei valiokunta kuitenkaan ole katsonut voivansa ehdottaa sillan kaiteiden väliä 22 metriä vähemmäksi. Tästä mitasta tulisi 8 metriä jalkakäytäväin osalle ja 14 metriä olisi ajotietä, jossa olisi tilaa kahdelle raitiotieraiteelle sekä niiden kumpaisellakin puolella 4,5 metriä leveä rata ajoneuvoliikennettä varten. Edellä mainittu kokonaismitta on puolta metriä kapeampi vuonna 1901 ehdotettua sillan leveyttä ja lienee pidettävä vähimpänä mittana, mikä puheena olevassa kohdin voi tulla kysymykseen.

Rakennusaine.

Ne rakennusaineet, jotka voivat tässä sillanrakennuksessa tulla etusijassa kysymykseen, ovat puu, rauta, rautabetoni ja kivi. Jos kuitenkin edellä olevan ehdotuksen mukaan sillan koko leveys vahvistetaan 22 metriksi ja huomioon otetaan, että sillalla vallitseva vilkas ajoneuvoliikenne vaatii varustamaan ajotien lujalla ja kestävällä päällystyksellä, niin ei ensinmainittua ainetta, puuta, käy puoltaminen. Sillä ne alituiset korjaukset, joita puusillan ajotie vaatii, vaikeuttavat siinä määrin liikenteen tasaista kulkua, että tämän aineen käyttäminen tässä tapauksessa on aivan mahdoton, eikä se sitä paitsi sillan muihinkaan osiin ole kyllin kestävää.

Rautasilta olisi tosin viimeksi mainitussa suhteessa edullisempi, mutta kun on edellytettävä, että sillan ajotie on tehtävä tellikkakivistä ja että niitä kannattaviin rautaosiin sentähden olisi oleva vaikea päästä käsiksi ja niitä olisi miltei mahdoton suojella ruosteelta, ei valiokunta, tästä aiheutuviin korjauskustannuksiin nähden sekä huomioon ottaen rautasillan verraten lyhyen elinijän, ole katsonut tämänkään rakennusaineen tarjoovan sellaisia etuja, että ne perustelisivat sen käyttämistä.

Rautabetoni on aine, joka viime aikoina on päässyt suureen käytäntöön kantavien rakenteiden, siltain y. m. valmistamisessa. Vaikka tällä rakennusaineella

on monta ja suurta etua, eritoten valmistustyön joutuisuuteen nähden, ei valiokunta kuitenkaan ole voinut tätä ainetta puheena olevassa tapauksessa panna etusijaan, koska riittävää kokemusta ei vielä ole olemassa rautabetonin kyvystä vastustaa pakkasen ja kosteuden yhteistä vaikutusta.

Edellä luetelluista aineista tehtyihin siltoihin verraten on graniitista tehdyllä sillalla se etu, että sen kestävyys on miltei rajaton, jota paitsi se, oikein laitettuna, tuskin ensinkään kärsii pakkasesta, kosteudesta ja tutinasta, mikä tietystikin saa aikaan, että korjaus- ja kunnossapitokustannukset ovat mitättömän vähäiset.

Tähän nähden on valiokunta yhtynyt siihen varmaan käsitykseen että Pitkäsiltaa ei ole uudestaan rakennettava muusta aineesta kuin graniitista.

Siltaluonnokset.

Näin ollen ja kun kustannukset kivisillan rakentamisesta joka tapauksessa olisivat tuntuvasti suuremmat kuin jos jotakin muuta ainetta olisi tähän tarkoitukseen käytetty, on valiokunta teettänyt piirustukset ja kustannusarviot kolmea eri vaihtoehtoa varten saadakseen siten selville, missä määrin siltarakennuksen kustannukset riippuvat kaarien luvusta ja pituudesta, sekä myös täyttääkseen Kaupunginvaltuuston valiokunnalle antaman erityisen tehtävän, nimittäin sen kysymyksen selvittämisen, kävisikö siltarakennuksen kustannuksia huojistaminen käyttämällä täytettä sillan päätekohtiin.

Ennenkuin Valiokunta ryhtyy tarkemmin selostamaan eri ehdotuksia, lienee puheena olevan paikan nykyisistä oloista annettava seuraavia tietoja:

Nykyisen sillan koko pituus päätekiinnikkeiden välillä on 98,50 metriä, josta mitasta pilarit täyttävät 5,10 metriä ja jälellä oleva osa eli 93,40 metriä jakautuu 5 siltakaaren kesken, joiden pituus vaihtelee 17,65 metristä 19,55 metriin.

Niin pian kuin voimassa oleva kaupunginasemakaava on pantu voimaan, on Siltasaaren ja Siltavuorenrannan välinen vähin matka lyhenevä 60 metriksi, joka väli kuitenkin on ehdotettu vähennettäväksi 45 metriksi jotta kävisi Siltavuorenranta järjestäminen yhtäjaksoiseksi rantasillaksi, jonka vierellä olisi kyllin syvää vettä siihen tuleville aluksille.

Sillan kohdalla käy vapaata vedenleveyttä niinmuodoin jonkun verran supistaminen, ja tämä onkin otettu huomioon kaikissa tämän asian valaisemiseksi valmistetuissa luonnokissa.

Luonnoksen I mukaan rakennettaisiin silta kolmelle kaarelle, joista kukin olisi 12 metriä pitkä. Sillan alainen vapaa vedenpinta olisi niinmuodoin 36 metriä leveä, ja kun jokainen pilari on 2 metriä leveä, olisi sillan pituus päätekiinnikkeiden välillä kaikkiaan 40 metriä. Jokainen sillankaari tehtäisiin holvikaaren muotoinen, jonka alapinta olisi ympyrämäinen ja nuolenkorkeus olisi 1,7 metriä. Holvinlaen ja keskivedenpinnan välinen vapaa tila olisi 3,8 metriä korkea. Sillan ajotie päällystettäisiin tellikkakivillä, jalkakäytävät asfaltilla. Rakennustaiteellinen ulkoasu on ehdotettu erittäin vaatimattomaksi.

Kustannukset tämän suunnitelman toteuttamisesta ynnä väliaikaisen sillan y. m. laittamisesta on arvioitu 760,000 markaksi.

Luonnos II näyttää 5 kaarelle rakennetun sillan, ollen kaaret samaa muotoa ja kokoa kuin edellisessä luonnoksessa. Sillan alainen vapaa vedenleveys olisi tässä tapauksessa 60 metriä ja sillan koko pituus päätekiinnikkeiden välillä 68 metriä. Sillan kansitus on samanlainen kuin edellä mainittu. Kustannukset on arvioitu kaikkiaan 871,000 markaksi, joihin kuitenkin tulisi lisäksi menoja tätä suunnitelmaa varten ehdotetusta jonkun verran upeammasta rakennustaiteellisesta ulkoasusta.

Luonnos III eroaa edellisistä siinä, että ehdotettujen kolmen holvin tukiväli on ehdotettu 16 metriksi sekä pilarien leveys 2—2,5 metriksi. Vapaa vedenleveys olisi siten 48 metriä ja päätekiinnikkeiden väli kaikkiaan 53 metriä.

Tämän luonnoksen kustannukset on, samoilla edellytyksillä kuin muutoin luonnokseen I nähden, laskettu 787,500 markaksi.

Kaikkiin tässä edellä mainittuihin luonnoksiin nähden on huomattava, että sekä päätekiinnikkeet että pilarit on ehdotettu perustettaviksi suorastaan kiinteään kallioon eikä, niinkuin aikaisemmissa ehdotuksissa oli tarkoitus, paaluperustukselle. Tähän työsuunnitelman muutokseen on Valiokunnan mielestä ollut sitä enemmän syytä, kun sillan vakavuus siten on huomattavasti lisääntyvä kustannusten kuitenkaan kohoamatta siinä määrin, että voisi syntyä epätietoisuutta siitä, olisiko käytettävä vähemmän luotettavaa perustamistapaa. Sitä vastoin on päätekiinnikkeiden siipimuurit, joita muutoin on pidettävä ainoastaan sillannousujen tukimuureina, ehdotettu rakennettaviksi paaluperustukselle.

Eri luonnoksia toisiinsa verratessa huomaa, että luonnoksien I ja III välinen ero on varsin vähäinen, vaikka jälkimäisessä tapauksesa yksityisten holvien tukiväli ja siis myös sillan alainen vedenleveys on ehdotettu tuntuvasti suuremmaksi kuin ensinmainitussa luonnoksessa.

Luonnos II taas on kustannuksiltaan kalliin, mutta tarjoo myös suurimman vapaan vedenleveyden sillan kohdalla.

Edellä on huomautettu että, kun nykyisen sillan alaiset vapaat aukot yhteensä ovat 93,4 metriä leveät, mutta vahvistetun kaupunginasemakaavan mukaan Siltasaaren ja Siltavuorenrannan vähin väli olisi oleva 60 metriä, käy sillan kohdalla jonkun verran supistaminen vapaata vedenleveyttä. Tässä on kuitenkin huomattava että, vaikka tämä supistus voisi olla varsin melkoinen vaikeuttamatta Töölönlahden vedenvaihtoa, olisi epäilemättä erinäisiä etuja, varsinkin sillan yleiseen ulkomuotoon nähden saavutettavissa, jos sillan alainen vapaa vedenleveys voitaisiin pysyttää verraten suurena. Kun kuitenkin, niinkuin edellä on mainittu, siitä sillasta, joka tarjoo suurimman vedenleveyden, myös olisi suurimmat rakennuskustannukset, ei viimeksi mainituilla vaatimuksilla voi olla ratkaisevaa merkitystä lopullisen suunnitelman puoltamisessa, vaan pitää sen etusijassa olla hinnaltaan huokea, samalla kun se täyttää muut mahdollisesti huomiota ansaitsevat toivomukset.

Näin ollen olisi luonnoksen I pitänyt tulla etusijassa kysymykseen, mutta kun toiselta puolen luonnos III sallii sillan kohdalla tuntuvasti väljemmän ve-

denleveyden kuin ensinmainittu, nousematta sen kustannukset kuitenkaan mainittavasti suuremmiksi luonnoksen I arvioituja kustannuksia, ei Valiokunta ole katsonut pitävänsä puoltaa viimeksi mainittua ehdotusta, vaan on yksimielisesti kannattanut luonnosta III.

Valiokunnan ehdotus niinmuodoin tietäisi, että puheena olevalle paikalle rakennetaan kivisilta, jonka kaiteitten välinen leveys on 22 metriä ja joka on tehty kolmelle holville, joiden itsekunkin tukiväli on 16 metriä. Holvien paksuus on laskettu 60 sm:ksi ja nuolen korkeus 1,7 metriksi. Pilarien leveys on holvinjuuresta 2,5 metriä. Sekä pilarien että päätekiinnikkeiden perustus tehtäisiin betonista kalliopohjalle.

Tähän siltamuotoon nähden on toimitettu sekä analyyttisiä että graafillisia vakavuuslaskelmia, joissa on suurimmaksi satunnaiseksi kuormitukseksi edellytetty 600 kg. m^2 kohti, jota paitsi on tutkittu 18 tonnia painavan höyryjyrän vaikutusta siltaan.

Sillan rakennustaiteellinen ulkoasu on pysytetty erittäin vaatimattomana, kun sen runsaampi koristelu on valiokunnan mielestä ollut aivan perustelematon sekä sillan paikkaan että sen ympäristöön nähden. Tähän katsoen ja kun sillan pääpiirteet on valitun rakennemuodon johdosta vahvistettu, ei valiokunta myöskään ole katsonut olevan aihetta ehdottaa julistettavaksi yleistä kilpailua asian rakennustaiteellisen puolen ratkaisemiseksi, vaan saanee Rakennuskonttorin arkkitehtuuriosasto toimekseen valmistaa tässä kohdin tarpeelliset piirustukset.

Edellä on niihin rakennusaineihin nähden, joita voitaisiin tähän sillanrakennukseen käyttää, huomautettu että graniitti muiden aineiden rinnalla tarjoo suurimman varmuuden ja kestää satoja vuosia, samalla kun tämä aine ei aiheuta korjaus- ja kunnospitokustannuksia.

Jotta kuitenkin kävisi toisiinsa vertaileminen graniittisillan ja rautabetonista tehdyn sillan kustannuksia, jonka viimeksi mainitun rakennusaineen käyttö yhtäläi sissä oloissa tulee hiukan halvemmaksi kuin raudan, on toiminimelle Wayss & Freytag omasta pyynnöstään annettu tilaisuutta tehdä ehdotus Pitkänsillan uudestaan rakentamiseksi rautabetonista käyttämällä graniittia kaiteisiin sekä päätekiinnikkeiden ja pilarien verhoksi. Mainittuun, tähän liitettyyn ehdotukseen ei valiokunta ole voinut olla kiinnittämättä jonkun verran huomiota, eritoten kun toiminimi suunnitelmansa selityksessä on maininut hyvällä menestyksellä valmistaneensa siltarakennuksia seuduilla, joiden ilmasto-olot ovat samantapaiset kuin Helsingin, sekä myös sito utunut 5 vuoden aikana takaamaan laitoksen kestävyyden, ja huomauttaa toiminimi erityisesti mitä mahdollisuuksia nykyaikainen betonitekniikka tarjoo pintahalkeamain estämiseksi, jotka, vaikkeivät sinänsä ole vaarallisia, kuitenkin voivat pakkasen vaikutuksesta laajeta ja vähitellen vaikuttaa haitallisesti aineen kestävyyteen.

Jo aikaisemmin on kuitenkin huomautettu, ettei tästä vielä ole luotettavaa kokemusta olemassa, mutta valiokunta pyytää lisäksi viitata siihen, ettei toiminimen tarjooma takuu turvaa kaupunkia mahdollisilta vioilta, joita saattaa sillassa ilmaantua kymmenien vuosien kuluttua, eikä se myöskään ole siten asetettavissa, että se korvaisi niitä haittoja, joita toimitettavien korjauksien johdosta koituisi liikenteelle. Tähän nähden ja kun alimpaan toiminimen antamaan sillan kustannusarvioon Smkaan 350,377: 50 on lisättävä ne kustannukset, joita aiheutuu rakennusajaksi tehtävästä väliaikaisesta sillasta, uuden sillan nousujen teettämisestä, ajotien lujittamisesta y. m. s. ja kokonaiskustannukset siten nousisivat 667,000 markkaan, on valiokunta sitä mieltä, ettei se rakennuskustannusten väheneminen, mikä rautabetonia käyttämällä saavutettaisiin, kuitenkaan merkitsisi niin paljoa, että se perustelisi siirtymistä graniitista puheena olevaan rakennusaineeseen. Tämän lisäksi pyytää valiokunta lausua sen mielipiteen, että sen muotoinen rautabetonisilta, jota toiminimi on ehdottanut, vaatii rakennustaiteelliselta kannalta katsottuna jonkun verran upeammin laitettuja päätekiinnikkeitä ja että tämän vaatimuksen tyydyttämisestä olisi menoja arviolta noin 40,000 markkaa, jotka siis olisi lisättävä edellä mainittuun kokonaissummaan.

Jos Herrat Kaupunginvaltuusmiehet katsovat jonkun muun rakennusaineen kuin graniitin voivan tulla puheena olevassa tapauksessa kysymykseen, lienee julistettava yleinen kilpailu työn suorittamisesta vahvistetun ohjelman mukaan.

Mitä vihdoin tulee siihen aikaan, jolloin työ olisi suoritettava, on valiokunta sitä mieltä, että uudestaan rakentamisen pitäisi, sittenkun sitä ennen on laitettu väliaikainen silta ja vanha silta purettu, alkaa ensintulevana vuonna ja olisi loppuun saatettava 1911 vuoden kuluessa. Työn johdon taas toimittaisi, Kaupunginvaltuuston asettaman kolmihenkilöisen toimikunnan valvonnan alaisena, Rakennuskonttori. Edellä mainitun ajanmääräyksen ei muutoin tulisi olla ehdottomasti sitova, vaan olisi sen tarkempi harkitseminen jätettävä mainitulle toimikunnalle.

Lopuksi saa valiokunta ilmoittaa, että valiokunnan jäsen, professori Gustaf Nyström ulkomaalla oleskelunsa johdosta ei ole ottanut osaa valiokunnan työhön.

Valiokunta saa sentähden kunnioittaen ehdottaa herrain lisättyjen Kaupunginvaltuusmiesten päätettäväksi:

että Pitkäsilta on uudestaan rakennettava valiokunnan ehdotuksen mukaisesti, joka käsittää graniitista tehtävän sillan kolmelle 16 metrin pituiselle kaarelle, ollen kaiteiden vapaa välimatka 22 metriä;

että rakennustyötä ynnä nykyisen sillan purkamista ja rakennusaikana tarpeellisen väliaikaisen sillan rakentamista varten osotetaan 787,500 markkaa suoritettavaksi kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista; sekä

että vakinainen Kaupunginvaltuusto saa toimekseen sekä hankkia vahvistuksen lisättyjen Kaupunginvaltuusmiesten lainaan nähden tekemälle päätökselle että ryhtyä muihin asiasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Siinä tapauksessa että lisätyt Kaupunginvaltuusmiehet hyväksyvät valiokunnan edellä olevat ehdotukset, lienee vakinaisen Valtuuston lisäksi päätettävä:

hankkia vahvistus lisätyn Kaupunginvaltuuston edellä mainitulle lainaa koskevalle päätökselle, sekä

asettaa kolmihenkilöinen toimikunta, jonka silmälläpidon alaisena rakennustyö vahvistetun ohjelman mukaan suoritetaan, ollen toimikunnan, mikäli tarve vaatii, Kaupunginvaltuustolle annettava lausuntoja ja ehdotuksia.

Helsingissä, marraskuussa 1909.

C. E. Holmberg.

Axel Juselius. **Karl Lindberg.** **Lars Sonck.**

R. F. v. Willebrand. **G. Idström.**

Ollen sitä mieltä, että mietinnössä on liian vähän otettu varteen mahdollisuuksia tämän sillan laittamiseen rakennustaiteelliseksikin kaunistukseksi kaupungille, rohkenen Herroille Kaupunginvaltuusmiehille ehdottaa että, sittenkun sillan tyyppi on määrätty, yleinen tai rajoitettu kilpailu julistettaisiin sillankorvain rakennustaiteellista muodostelua varten. Sen huomautuksen varalta että silta sinänsä jo on vaativa niin suuria kustannuksia, etteivät Herrat Kaupunginvaltuusmiehet katso ylimääräisiä menoja pitävän tulla kysymykseen, ehdottaisin koristelun muodoksi matalanlaisia rakennuksia kumpaisenkin sillankorvan molemmille puolille, ja voitaisiin nämä rakennukset joko käyttää kaupungin omiin tarpeisiin tai vuokrata basaareiksi, myymälöiksi tai semmoisiksi. Näin menetellen silta varmaan olisi saava kaunismuotoisia kohtia eikä rakennustaiteellinen koristelu varmaankaan kävisi kaupungille rasittavaksi. Ja pyydän vielä lisätä, ettei tätä sillan koristelua välttämättä tarvitse toimittaa sillan rakennustyön yhteydessä, kunhan vaan sillankorvat tehdään varteen ottaen tällaisen koristelun vastaista mahdollisuutta.

Lars Sonck.

Liite I.

Vakavuuslaskelma

luonnoksen III mukaiseen siltarakenteeseen nähden.

Laskelmassa oletetaan satunnaiseksi kuormitukseksi 600 kg m² kohti.

Graniitin ominaispainoksi oletetaan . . . . = 2,5
Täytteen » » . . . . = 2,0
Holvien tukiväli on: . . . . . $l = 16{,}0$ m
» nuolenkorkeus on: . . . . . $f = 1{,}7$ »

Kuormituskorkeus laen kohdalla (0,625) muunnettuna muuriksi $e = 0{,}5$ m.
Satunnainen kuormitus muunnettuna muuriksi: $p = 0{,}24$ m.
Suurimmaksi luvalliseksi jännitykseksi keskiviivaan käyvän tukiviivan kohdalla oletetaan $q = 60$ m³/m² ($= 15$ kg/cm²).

Jos kuormistuspinnan yläraja oletetaan vaakasuoraksi ja holvi sen muotoiseksi, että sen keskiviiva käy yhteen tukiviivan kanssa siinä tapauksessa että satunnainen kuormitus jakautuu tasan yli koko holvin, ollen $\frac{p}{2}$ pr m², saadaan holvin paksuus laen kohdalta c empiirisen kaavan mukaan

$$c = \frac{0{,}15\,\frac{l^2}{f}\left(e + \frac{p}{2} + \frac{f}{10}\right)}{q - 0{,}15\,\frac{l^2}{f}} = 0{,}47$$

Tämän nojalla oletetaan $c = 0{,}50$ m ja lasketaan täsmällisemmin seuraavasti:

Koko kuormituspinnan korkeus holvin laessa on

$$z_o = c + e + \frac{p}{2} = 0{,}50 + 0{,}50 + \frac{0{,}24}{2} = 1{,}12 \text{ m}$$

Funktsioonin

$$m = \frac{z_o}{\frac{1}{8} + \frac{z_o}{q}} = \frac{1{,}12}{\frac{1}{8} + \frac{1{,}12}{60}} = \frac{1{,}12}{0{,}144} = 7{,}77$$

mukaan saadaan laen kaartosäteeksi:

$$r = \frac{l^2}{8}\left(\frac{1}{f}+\frac{1}{m}\right) = \frac{256}{8}\left(\frac{1}{1{,}7}+\frac{1}{7{,}77}\right) = 22{,}94 \text{ m}$$

tästä saadaan

$$c = \frac{(r+c)\,z_o}{q} = \frac{(22{,}94+0{,}5)\,1{,}12}{60} = 0{,}44 \text{ m}$$

0,45 m olisi siis riittävä holvinpaksuus laen kohdalla, mutta kun holvi oletetaan yhtä paksuksi joka kohdastaan ja liitospaine lisääntyy tukeen päin, oletetaan $c = 0{,}60$ m.

Kuormituspinnan vaakasuoralla ylemmällä rajaviivalla on vaakasuorapaine siis

$$H = \frac{l^2}{16}\left[\frac{z_o}{f}+\frac{1}{8}+\frac{8\,c\,z_o}{l^2}+\sqrt{\left(\frac{z_o}{f}+\frac{1}{8}+\frac{8\,c\,z_o}{l^2}\right)^2+\frac{32\,c\,z_o}{l^2}}\right] =$$

$$16\cdot(0{,}805+\sqrt{0{,}805^2+0{,}084}) = 26{,}56 \text{ m}^3$$

ja apufunktsiooni

$$m = \frac{8\,H\,z_o}{H+8\,c\,z_o} = \frac{8\times 26{,}56\times 1{,}12}{26{,}56+8\times 0{,}60\times 1{,}12} = 7{,}45$$

Kun kuormituspinnan yläraja ei ole todellisuudessa vaakasuora, vaan viettää tukeen päin, on H:sta vähennettävä joku arvo $\triangle H$ sillä tavoin kuin seurava kuvio osottaa.

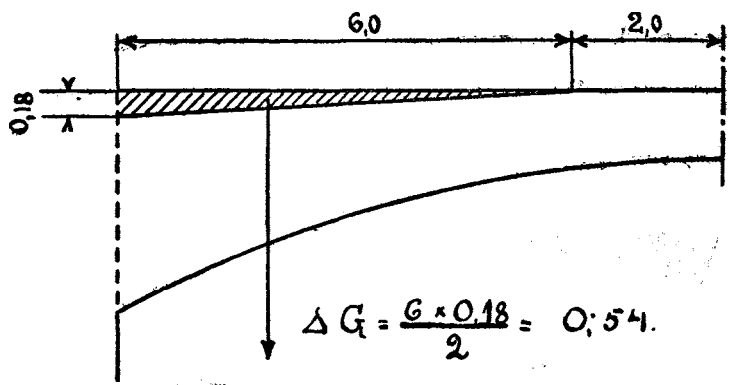

$$\triangle H = \frac{\triangle M}{M}\times H \qquad \triangle M = 0{,}54\times\frac{6}{3} = 1{,}08$$

$$M = \frac{l^2}{8}\left[z_o+\frac{f}{f+m}\left(\frac{m}{6}+\frac{f}{15}\right)\right]$$

$$M = \frac{256}{8}\left[1{,}12+\frac{1{,}7}{9{,}15}\left(\frac{7{,}45}{6}+\frac{1{,}7}{15}\right)\right] = 43{,}9$$

$$\triangle H = \frac{1{,}08}{43{,}9}\times 26{,}56 = 0{,}65 \text{ m}^3$$

Lopullinen vaakasuorapaine on

$$H_1 = H - \triangle H = 26{,}56 - 0{,}65 = 25{,}91 \text{ m}^3 (= 64{,}8 \text{ tonnia})$$

ja normaalijännitys

$$q = \frac{H_1}{c} = \frac{25{,}91}{0{,}6} = 43{,}18 \text{ m}^3/\text{m}^2 (= 10{,}8 \text{ kg/cm}^2)$$

Kuormituksen ollessa yksipuolinen on paineviivan poikkeus keskiviivasta suurin, Tolkmittin mukaan, vaakasuoralla matkalla $\frac{l}{5}$ laesta ja on

$$a = 0{,}01 \frac{pl^2}{H_1}$$

Reunajännitys on

$$\sigma = \frac{H_1}{c} + \frac{a H_1 6}{c^2} = q + 0{,}06\, p \left(\frac{l}{c}\right)^2 = 43{,}18 + 0{,}06 \times 0{,}24 \left(\frac{16}{0{,}6}\right)^2 = 53{,}42 (= 13{,}4 \text{ kg/cm}^2)$$

Laskelmassa edellytetyn holvimuodon määräämiseksi käytetään apufunktsioonia:

$$m = \frac{8 \times H_1 \times z_o}{8\, c\, z_o + H_1} = \frac{8 \times 25{,}91 \times 1{,}12}{8 \times 0{,}6 \times 1{,}12 + 25{,}91} = 7{,}4$$

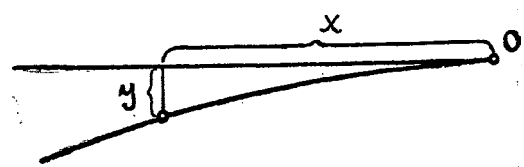

$$y = \frac{m\, x^2}{\frac{l^2}{4} \times \frac{f+m}{f} - x^2} = \frac{7{,}4\, x^2}{64 \times 5{,}35 - x^2} = \frac{7{,}4\, x^2}{342{,}4 - x^2}$$

kun x on =	2	4	6	8
on y =	0,087	0,363	0,869	1,701

Ympyränkaaren muotoisessa holvissa, jonka tukiväli ja nuolenkorkeus on sellainen kuin edellä mainittu, on

$$y = r - \sqrt{r^2 - x^2} = 19{,}7 - \sqrt{388{,}09 - x^2}$$

kun x on =	2	4	6	8
on y =	0,104	0,413	0,938	1,700

Molempain holvimuotojen ordinaattien välinen ero on:

$$\triangle y = \quad 0{,}017 \quad 0{,}050 \quad 0{,}069 \quad 0{,}001$$

Kun siis ero ei ole viimeksi mainittua suurempi, voi sillan holvit tehdä ympyränkaaren muotoiset.

Sillan vakavuuden selville saamiseksi on myös toimitettu graafillinen laskelma. Sen mukaan on paineviivalla, joka on vedetty kuormituksen ollessa yksipuolinen ja kulkee sekä laen että tukien liitosten keskitse:

paine laen keskikohdassa $= 69{,}0$ tonnia

ja normaalijännitys $= \frac{69}{0{,}6} = 115$ t/m^2 $(= 11{,}5$ kg/cm$^2)$

Paineviivan suurin poikkeus keskiviivasta on 0,085 m ja vastaava reunajännitys $= \frac{6 \times 72{,}5 \times 0{,}185}{0{,}6^2} = 223{,}5$ t/m^2 $(= 22.4$ kg/cm$^2)$

Tukien määräämiseksi on piirretty paineviiva (kokonaiskuormitusta varten), joka kulkee sydämen alimman kohdan kautta laessa ja sen ylimpäin kohtain kautta tuissa. Tuen koko on sovitettu niin, että tämä paineviiva tulee sen keskimäiseen kolmanteenosaan. Viisto paine perustusta varten on 122,5 tonnia sekä päätekiinnikkeen ja perustuksen välinen työntöjännitys 1,22 kg/cm^2.

Pilarien vakavuuden selville saamiseksi on toinen holvi ajateltu kokonaan kuormitetuksi ja toinen kuormittamattomaksi. Kumpikin paineviiva on vedetty sydämen alimman kohdan kautta laessa ja sen ylimpäin kohtain kautta tuissa. Tukien reaktsioonit on yhdistetty resultantiksi Rp $(= 100{,}5$ t), jonka suurin etäisyys pilarin keskiviivasta on 0,37 m. Reunajännitys on $= \frac{6 \times 100{,}5 \times 0{,}8}{2{,}7^2} = 66{,}2$ t/m^2 $= 6{,}6$ kg/cm^2.

Luonnos I.

Liite II.

Kustannusarvio

Pitkänsillan rakentamiseksi kivestä kolmelle 12 metrin kaarelle.

Eteläinen päätekiinnike.

3,000 m³ liejua ruopattava à 3: —	9,000: —			
200 » betonisäkkejä arkun alle à 30: — . . .	6,000: —			
1,000 m² arkunseinää à 10: —	10,000: —			
1,900 m³ betonia arkkuun à 30: —	57,000: —			
300 » sementöityä ulkomuuria à 90: — . . .	27,000: —			
400 » » sisämuuria à 30: — . . .	12,000: —			
27 p. m. liistakiveä à 30: —	810: —			
27 » kaidetta à 100: —	2,700: —	124,510: —		
Siipimuurit luonnoksen III mukaisesti	— —	84,300: —		
Noin 10 % lisää työnjohdosta y. m.	— —	21,190: —	230,000: —	

Pohjoinen päätekiinnike.

2,700 m³ liejua ruopattava à 3: —	8,100: —			
200 » betonisäkkejä arkun alle à 30: — . . .	6,000: —			
1,000 m² arkunseinää à 10: —	10,000: —			
1,400 m³ betonia arkkuun à 30: —	42,000: —			
300 » sementöityä ulkomuuria à 90: — . . .	27,000: —			
400 » » sisämuuria à 30: — . . .	12,000: —			
27 p. m. liistakiveä à 30: —	810: —			
27 » kaidetta à 100: —	2,700: —	108,610: —		
Siipimuurit luonnoksen III mukaisesti	— —	53,250: —		
Noin 10 % lisää työnjohdosta y. m.	— —	16,140: —	178,000: —	

Eteläinen pilari.

1,500 m³ ruoppausta à 3: —	4,500: —			
200 » betonisäkkejä à 30: —	6,000: —			
540 m² arkunseinää à 10: —	5,400: —			
600 m³ betonia à 30: —	18,000: —			
Siirros	33,900: —	— —		408,000: —

Siirros	33,900: —	— —	408,000: —
200 m³ pilarimuuria à 80: —	16,000: —	49,900: —	
Noin 10 % lisää työnjohdosta y. m.	— —	5,100: —	55,000: —

Pohjoinen pilari.

2,000 m³ ruoppausta à 3: —	6,000: —		
200 » betonisäkkejä arkun alle à 30: — . . .	6,000: —		
650 m² arkunseinää à 10: —	6,500: —		
750 m³ betonia à 30: —	22,500: —		
200 » pilarimuuria à 80: —	16,000: —	57,000: —	
Noin 10 % lisää työnjohdosta y. m	— —	6,000: —	63,000: —

Yksi holvi.

200 m³ sisäholvia à 95: —	19,000: —		
20 » holvinfasaadia à 110: —	2,200: —		
200 » painomuuria à 30: —	6,000: —		
35 » otsikkomuuria à 90: —	3,150: —		
360 m² asfaltoimista à 2: —	720: —		
400 m³ soratäytettä à 4: —	1,600: —		
26 p. m. kaidemuuria à 100: —	2,600: —	35,270: —	
Kaksi holvia.	— —	70,540: —	
Noin 10 % lisää työnjohdosta y. m.	— —	10,190: —	116,000: —
Ajotien kiveys, jalkakäytäväin asfaltoiminen ja sivureunain järjestäminen.	— —	— —	50,000: —
Holvinrungot.	— —	— —	18,000: —
Väliaikainen silta	— —	— —	30,000: —
Vanhan sillan purkaustyö	— —	— —	6,000: —
Uudet vesijohtoputket	— —	— —	14,000: —
		Yhteensä Smk	760,000: —

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorissa marraskuussa 1909.

G. Idström.

Luonnos II.

Liite III.

Kustannusarvio

Pitkänsillan rakentamiseksi kivestä viidelle 12 metrin kaarelle.

Eteläinen päätekiinnike.

3,600 m³	ruoppausta à 3: —		10,800: —	
500 »	betonisäkkejä arkun alle à 30: —		15,000: —	
1,000 m²	arkunseinää à 10: —		10,000: —	
1,500 m³	betonia à 30: —		45,000: —	
130 »	sementöityä ulkomuuria à 90: —		11,700: —	
500 »	» sisämuuria à 30: —		15,000: —	107,500: —

Siipimuurit.

1,400 m³	perustuksen kaivausta à 3: —		4,200: —	
1,800 p. m.	paaluja à 2: —		3,600: —	
500 m²	ponttiseinää à 12: —		6,000: —	
400 m³	betonia à 30: —		12,000: —	
500 »	perusmuuria à 20: —		10,000: —	
700 »	kylmää muuria hakatuin liitoksin à 35: —		24,500: —	
110 p. m.	liistakiveä à 30: —		3,300: —	
2,000 m³	soratäytettä à 2: —		4,000: —	
110 p. m.	kaidemuuria à 100: —		11,000: —	78,600: —
Noin 10 %	lisää työnjohdosta y. m.		— —	18,900: — 205,000: —

Pohjoinen päätekiinnike.

2,000 m³	ruoppausta à 3: —		6,000: —	
500 »	betonisäkkejä arkun alle à 30: —		15,000: —	
600 m²	arkunseinää à 10: —		6,000: —	
900 m³	betonia à 30: —		27,000: —	
130 »	sementöityä ulkomuuria à 90: —		11,700: —	
500 »	» sisämuuria à 30: —		15,000: —	80,700: —
		Siirros	— —	80,700: — 205,000: —

	Siirros	— —	80,700: —	205,000: —

Siipimuurit.

750 m³	perustuksen kaivausta à 3: —	2,250: —		
1,000 p. m.	paaluja à 2: —	2,000: —		
400 m²	ponttiseinää à 12: —	4,800: —		
500 m³	perusmuuria à 20: —	10,000: —		
350 »	kylmää muuria hakatuin liitoksin à 35: —	12,250: —		
60 p. m.	liistakiveä à 30: —	1,800: —		
60 »	kaidemuuria à 100: —	6,000: —		
500 m³	soratäytettä à 2: —	1,000: —	40,100: —	
Noin 10 %	lisää työnjohdosta y. m.	— —	12,200: —	133,000: —

Eteläinen pilari.

1,000 m³	ruoppausta à 3: —	3,000: —		
200 »	betonisäkkejä arkun alle à 30: —	6,000: —		
450 m²	arkunseinää à 10: —	4,500: —		
420 m³	betonia à 30: —	12,600: —		
200 »	pilarimuuria à 80: —	16,000: —	42,100: —	
Noin 10 %	lisää työjohdosta y. m.	— —	3,900: —	46,000: —

Eteläinen keskipilari.

	Samoinkuin edellinen	— —	— —	46,000: —

Pohjoinen keskipilari.

1,800 m³	ruoppausta à 3: —	5,400: —		
200 »	betonisäkkejä arkun alle à 30: —	6,000: —		
700 m²	arkunseinää à 10: —	7,000: —		
700 m³	betonia à 30: —	21,000: —		
200 »	pilarimuuria à 80: —	16,000: —	55,400: —	
Noin 10 %	lisää työnjohdosta y. m.	— —	5,600: —	61,000: —

Pohjoinen pilari.

	Samoinkuin edellinen	— —	— —	61,000: —

Yksi holvi.

200 m³	sisäholvia à 95: —	19,000: —		
20 »	holvin fasaadia à 110: —	2,200: —		
200 »	painomuuria à 30: —	6,000: —		
	Siirros	27,200: —	— —	552,000: —

	Siirros	27,200: —	— —	552,000: —
35 m³ otsikkomuuria à 90: —		3,150: —		
360 m² asfaltoimista à 2: —		720: —		
400 m³ soratäytettä à 4: —		1,600: —		
26 p. m. kaidemuuria à 100: —		2,600: —	35,270: —	
	Neljä holvia.	— —	141,080: —	
Noin 10 % lisää työnjohdosta y. m.		— —	17,650: —	194,000: —
Kiveys		— —	— —	50,000: —
Holvinrungot		— —	— —	25,000: —
Väliaikainen silta		— —	— —	30,000: —
Vanhan sillan purkaus		— —	— —	6,000: —
Uudet vesijohtoputket		— —	— —	14,000: —
			Yhteensä Smk	871,000: —

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorissa marraskuussa 1909.

G. Idström.

Luonnos III. (Valiokunnan ehdotus.)

Liite IV.

Kustannusarvio

Pitkänsillan rakentamiseksi kivestä kolmelle 16 metrin kaarelle.

Eteläinen päätekiinnike.

3,000 m³ liejua ruopattava à 3: —	9,000: —		
200 » betonisäkkejä arkun alle à 30: —	6,000: —		
1,000 m² arkunseinää à 10: —	10,000: —		
1,900 m³ betonia à 30: —	57,000: —		
200 » sementöityä ulkomuuria à 90: —	18,000: —		
650 » » sisä » à 30: —	19,500: —		
2 pienehköä kivipylvästä à 1,000: —	2,000: —		
15 p. m. liistakiveä à 30: —	450: —		
15 » kaidetta à 100: —	1,500: —	123,450: —	
	Siirros	— —	123,450: —

	Siirros	— —	123,450: —	

Siipimuurit.

3,200 p. m. paaluja à 2: —		6,400: —		
300 m² ponttiseinää à 12: —		3,600: —		
300 m³ betonia à 30: —		9,000: —		
1,000 » kylmää muuria hakatuin liitoksin à 35: —		35,000: —		
50 p. m. liistakiveä à 30: —		1,500: —		
50 » kaidemuuria à 100: —		5,000: —		
10,000 m³ täytettä siipimuurien sisäp à 2: —		20,000: —		
3,000 » kivitäyt. » ulkop. à 1: —		3,000: —		
8 » kaiteenpatsaita à 100: —		800:: —	84,300: —	
Noin 10 % lisää työnjohdosta y. m.		— —	20,250: —	228,000: —

Pohjoinen päätekiinnike.

2,700 m³ liejua ruopattava à 3: —		8,100: —		
150 » betonisäkkejä arkun alle à 30: —		4,500: —		
1,000 m² arkunseinää à 10: —		10,000: —		
1,400 m³ betonia à 30: —		42,000: —		
200 » sementöityä ulkomuuria à 90: —		18,000: —		
650 » » sisä » à 30: —		19,500: —		
2 pienehköä kivipylvästä à 1,000: —		2,000: —		
15 p. m. liistakiveä à 30: —		450: —		
15 » kaidetta à 100: —		1,500: —	106,050: —	

Siipimuurit.

2,000 p. m. paaluja à 2: —		4,000: —		
300 m² ponttiseinää à 12: —		3,600: —		
200 m³ perusmuuria à 20: —		4,000: —		
300 » betonia à 30: —		9,000: —		
50 p. m. liistakiveä à 30: —		1,500: —		
150 m³ kylmää muuria hakatuin liitoksin à 35: —		15,750: —		
50 p. m. kaidemuuria à 100: —		5,000: —		
4,500 m³ täytettä siipimuurien sisäp. à 2: —		9,000: —		
600 » kivitäyt. » ulkop. à 1: —		600: —		
8 » kaiteenpatsaita à 100: —		800: —	53,250: —	
Noin 10 % lisää työnjohdosta y. m.		— —	15,700: —	175,000: —
	Siirros	— —	— —	403,000: —

	Siirros	— —	— —	403,000: —
	Eteläinen pilari.			
1,200 m³	ruoppausta à 3: —	3,600: —		
180 »	betonisäkkejä arkun alle à 30: —	5,400: —		
460 m²	arkunseinää à 10: —	4,600: —		
550 m³	betonia à 30: —	16,500: —		
260 »	pilarimuuria à 80: —	20,800: —	50,900: —	
Noin 10 %	lisää työnjohdosta y. m.	— —	5,700: —	56,000: —
	Pohjoinen pilari.			
2,000 m³	ruoppausta à 3: —	6,000: —		
200 »	betonisäkkejä arkun alle à 30: —	6,000: —		
700 m²	arkunseinää à 10: —	7,000: —		
900 m³	betonia à 30: —	27,000: —		
260 »	pilarimuuria à 80: —	20,800: —	66,800: —	
Noin 10 %	lisää työnjohdosta y. m.	— —	6,700: —	73,500: —
	Yksi holvi.			
230 m³	sisäholvia à 95: —	21,850: —		
22 »	holvinfasaadia à 110: —	2,420: —		
200 »	painomuuria à 30: —	6,000: —		
35 »	otsikkomuuria à 90: —	3,150: —		
400 m²	asfaltoimista à 2: —	800: —		
400 m³	soratäytettä à 4: —	1,600: —		
38 p. m.	kaidetta à 100: —	3,800: —	39,620: —	
	Kaksi holvia.	— —	79,240: —	
Noin 10 %	lisää työnjohdosta y. m.	— —	12,140: —	131,000: —
	Ajotien kiveys, jalkakäytäväin asfaltoiminen ja sivureunain järjestäminen	— —	— —	50,000: —
	Holvinrungot	— —	— —	24,000: —
	Väliaikainen silta	— —	— —	30,000: —
	Vanhan sillan purkaustyö	— —	— —	6,000: —
	Uudet vesijohtoputket	— —	— —	14,000: —
			Yhteensä Smk	787,500: —

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorissa marraskuussa 1909.

G. Idström.

Liite V.

Kustannusarvio

Pitkänsillan uudestirakentamiseksi rautabetonista 65 metriä pitkäksi pääasiallisesti toiminimen Wayss & Freytagin tekemän suunnitelman mukaan.

	Wayss & Freytagin tarjous	— —	— —	350,377: 50
2,000 m²	siltarakennuksen päällyspintaa siveltävä asfaltilla à 2: —	4,000: —		
	Vedenpumppuaminen pilareja ja päätekiinnikkeitä tehtäessä	5,000: —		
650 m²	graniittiverhoa pilareihin ja päätekiinnikkeihin à 20: —	13,000: —		
	Muu graniittipäällystys ja kaide . . .	43,200: —		
	Kiveys, jalkakäyt. päällystys y. m. . .	50,000: —		
	Väliaikainen silta	30,000: —		
	Vanhan sillan purkaus	6,000: —		
	Uusi vesijohtoputki	14,000: —	165,200: —	
	Eteläisen päätekiinnikkeen nousut y. m.	84,300: —		
	Pohjoisen » » »	53,250: —	137,550: —	
	Noin 10 % lisää Smk:alle 137,550: — .	— —	13,872: 50	316,622: 50
			Yhteensä Smk	667,000: —
	Sillankorvain koristaminen esim. mataloilla hallirakennuksilla, arviolta .	— —	— —	40,000: —

Helsingin kaupungin Rakennuskonttorissa marraskuussa 1909.

G. Idström.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

Förslag till ombyggnad af Länga bron. Projekt III.

Ehdotus Pitkän sillan uudistukseksi. Luonnos III.

Pl. 1.

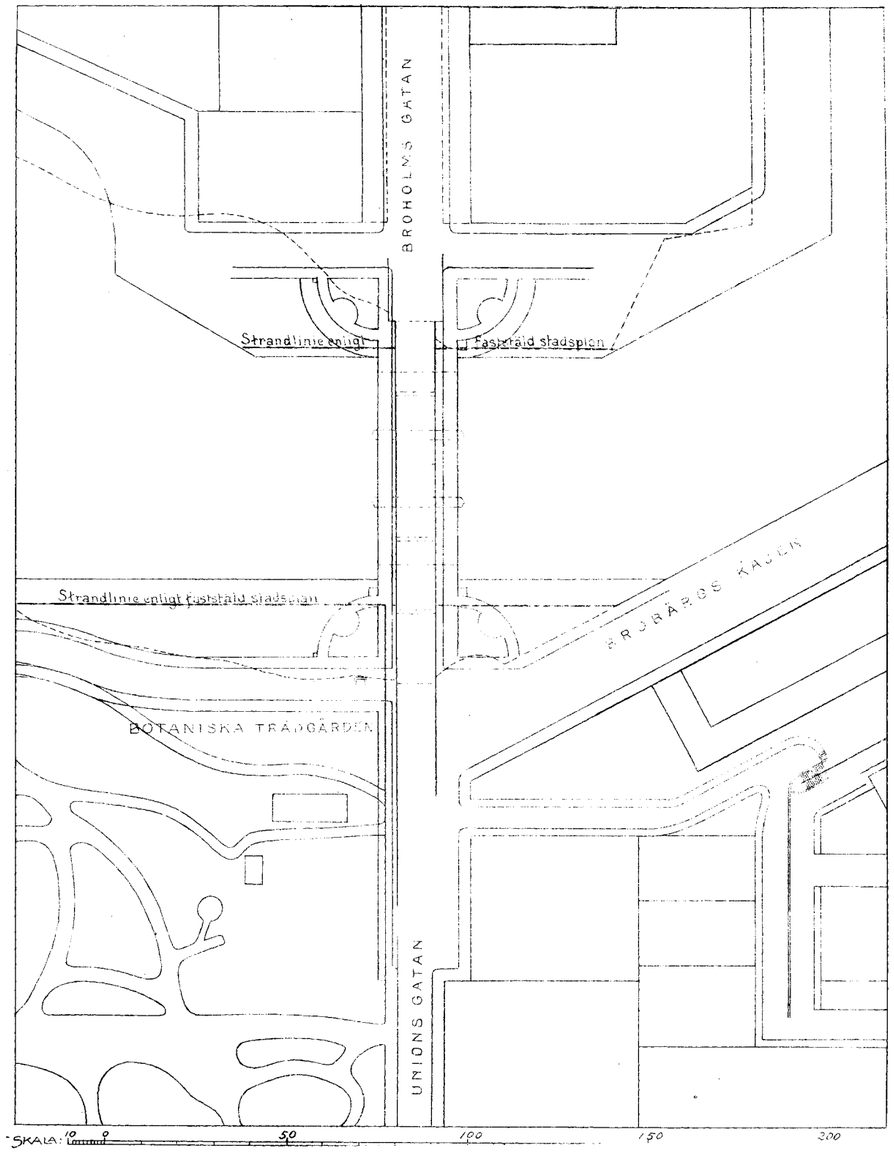

Förslag till ombyggnad af Långa bron. Projekt I.

Ehdotus Pitkän sillan uudistukseksi. Luonnos I.

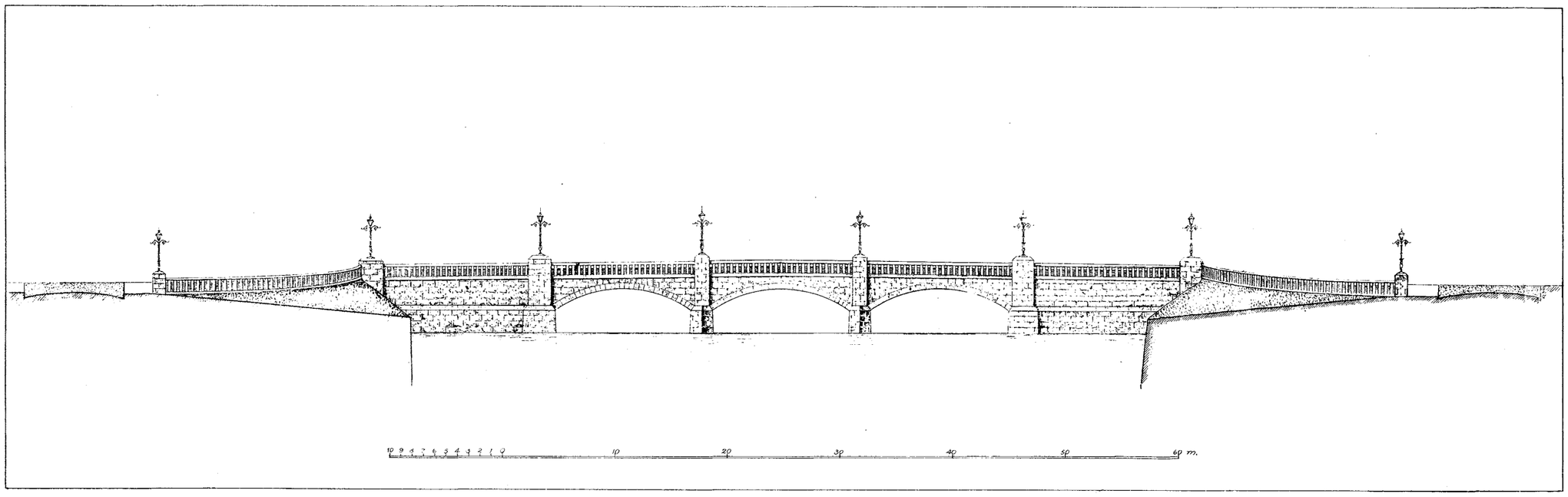

Förslag till ombyggnad af Långa bron. Projekt II.

Ehdotus Pitkän sillan uudistukseksi. Luonnos II.

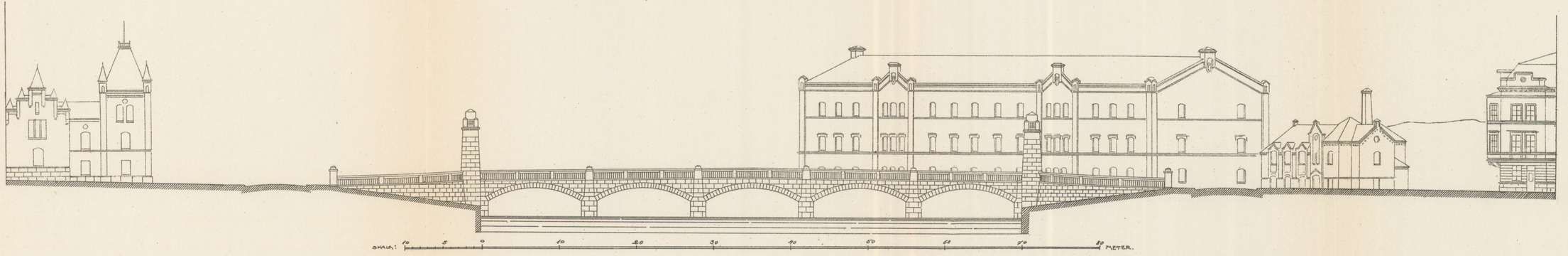

Förslag till ombyggnad af Långa bron. Projekt III. (Utskottets förslag).

Ehdotus Pitkän sillan uudistukseksi. Luonnos III. (Valiokunnan ehdotus).

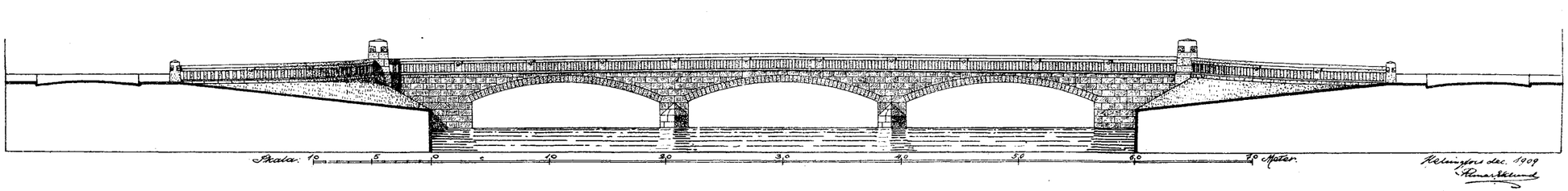

Förslag till ombyggnad af Långa bron. Projekt III. (Utskottets förslag).

Ehdotus Pitkän sillan uudistukseksi. Luonnos III. (Valiokunnan ehdotus).

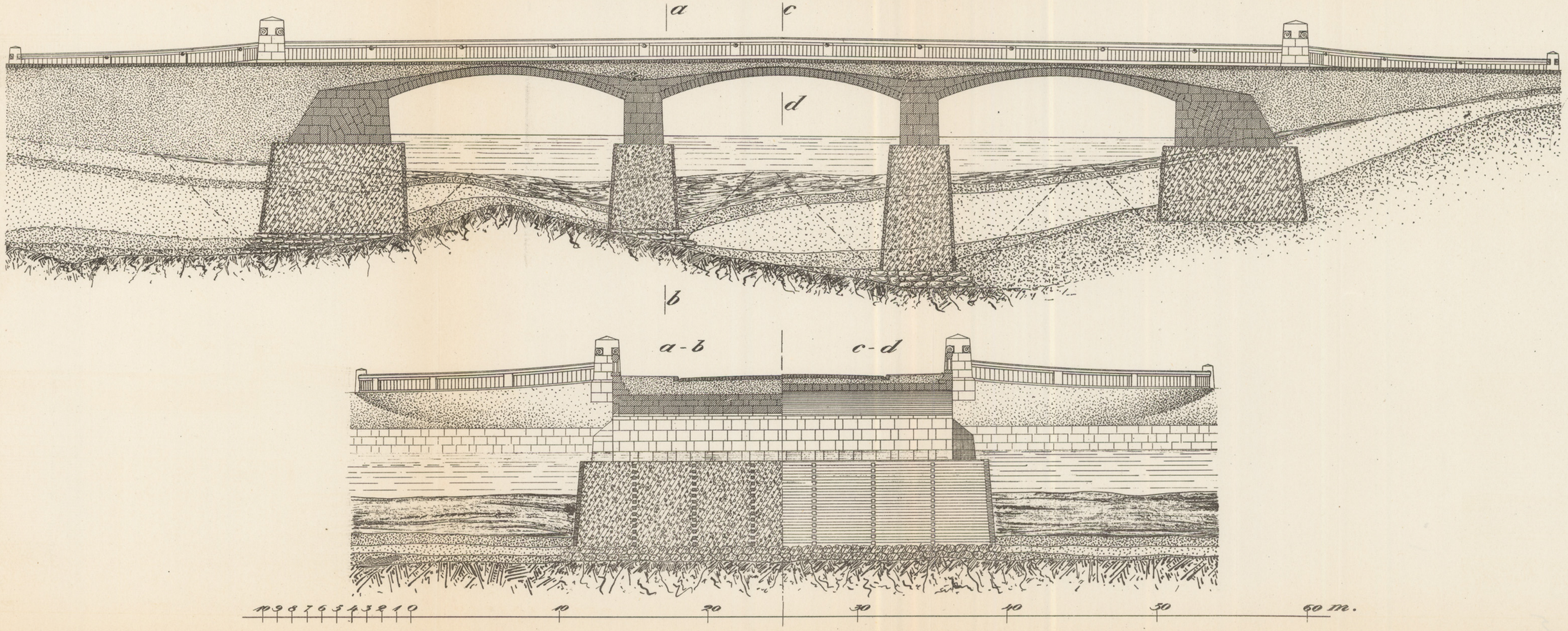

Förslag till ombyggnad af Långa bron. Projekt III. (Utskottets förslag).

Ehdotus Pitkän sillan uudistukseksi. Luonnos III. (Valiokunnan ehdotus).

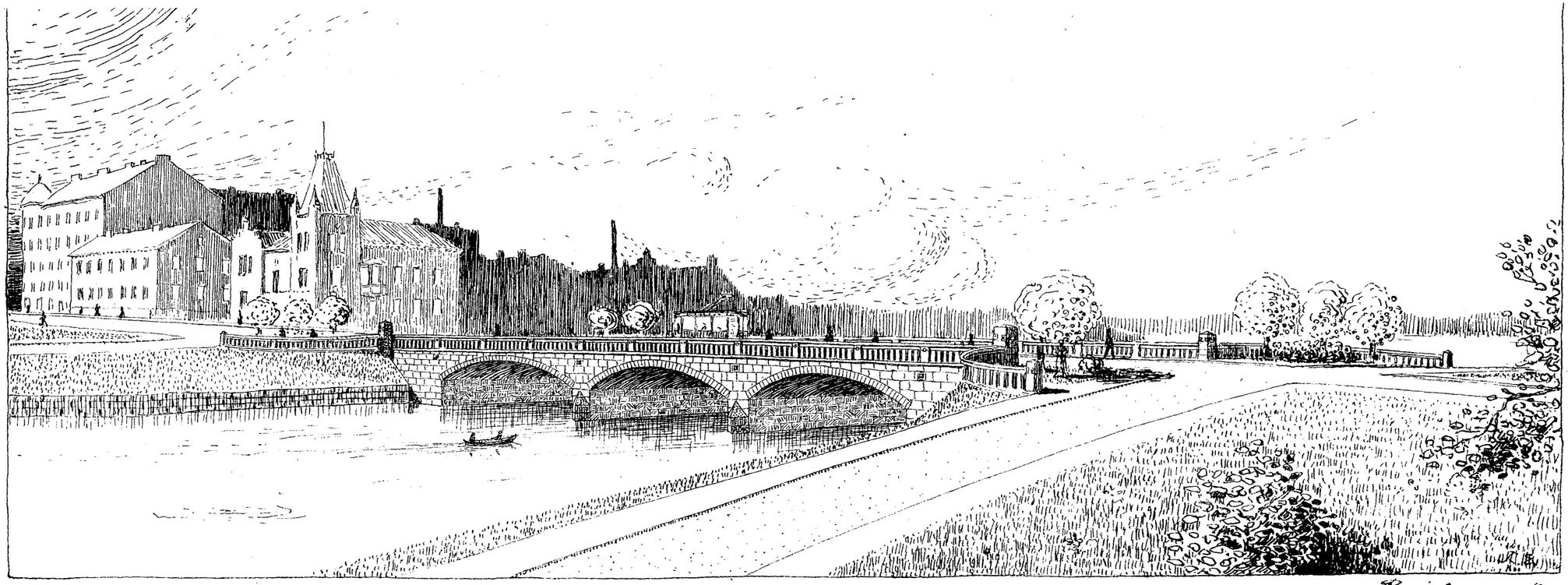

Runeberg 1909.

Förslag till ombyggnad af Långa bron. Provisorisk bro.

Ehdotus Pitkän sillan uudistukseksi. Väliaikainen silta.

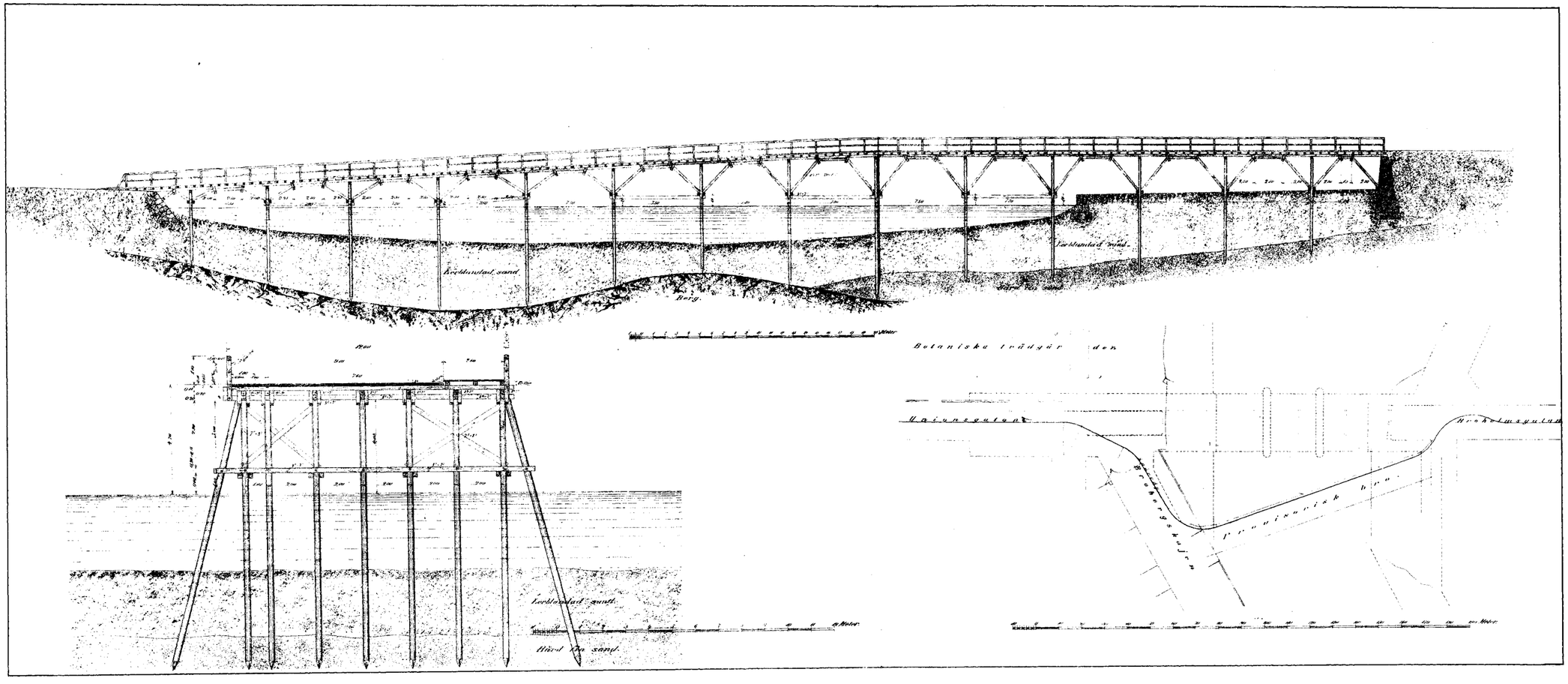

Lausunto, joka koskee kyseessä ollutta osakkeiden merkitsemistä Suomen kaupunki- ja maalaiskuntien Keskuslainakassa Osakeyhtiössä.

Helsingin
RAHATOIMIKAMARI.

Marraskuun 18 p:nä 1909.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

N:o 507.

Lähetteessä viimeksi kuluneen lokakuun 19 päivältä on Kaupunginvaltuusto käskenyt Rahatoimikamarin antaa lausunnon Suomen kaupunki- ja maalaiskuntain Keskuslainakassan perustamista varten asetetun komitean kysymyksen johdosta, eikö Helsingin kaupunki katsoisi etujensa mukaiseksi ruveta yrityksen osakkaaksi merkitsemällä osakkeita mainitussa Keskuslainakassassa.

Vaaditussa lausunnossa huomauttaa Rahatoimikonttori kokemuksen selvästi osottaneen, että maamme suurimmilla kaupunkikunnilla on monin verroin suurempia mahdollisuuksia kuin pienemmillä saada verraten edullisilla ehdoilla luottotarpeensa tyydytetyiksi. Tähän katsoen ei Rahatoimikonttorin mielestä näy olevan täysin painavia syitä katkaista edellä mainittuja mahdollisuuksia rupeamalla yrityksen osakkaaksi, varsinkin kun kaupungin sen johdosta luultavasti olisi pakko vastaisia lainoja ottaessaan käyttää Keskuslainakassan välitystä. Olisi epäilemättä edullisinta tässä kohden pidättää itselleen vapaa toimivalta. Jos kaupunki vastaisissa lainanneuvotteluissa haluaa käyttää Keskuslainakassan apua, ei kassalla liene syytä asettua epäävälle kannalle, koska Helsingin kaupungin lainatarpeet nykyään koskevat niin suuria summia, että sellaisen liiketoimituksen välittämisestä varmaankin on oleva varsin tuntuvaa tuloa. Näihin suuriin lainantarpeisiin nähden ei myöskään voine tulla kysymykseen yhteistoiminta minkään muun kunnan kanssa. Ja kun asiakirjoihin liitetystä sääntöehdotuksesta näkyy, etteivät osakkaat saisi osinkoa enempää kuin 5 % osakepääomalle, ei yritys tarjoo sanottavan edullista rahansijoitusta, jonka tähden tällainen tapa rahojen saattamiseksi korkoa kasvaviksi voinee sitä vähemmän tulla kysymykseen kaupungin lahjoitettuihin varoihin nähden, kun seurauksena olisi lahjoitusrahastojen korkotulojen väheneminen.

Edellä esitettyjen kaupunginkamreerin lausumain näkökohtain on Rahatoimikamari havainnut ansaitsevan huomiota ja on puolestaan yhtynyt niihin. Kamari on tosin myös katsonut kysymystä yleiseltä kunnallispoliittiselta kannalta ja omasta

puolestaan pitänyt suotavana, että pääkaupunki asettuisi solidaariseksi maamme muiden kaupunkikuntain kanssa ja että Helsingin kaupungin, siihen hyötyyn katsomatta mitä sillä tästä saattaisi olla, olisi solidaarisuuskannalta ruvettava Keskuslainakassan osakkaaksi. Mutta niin siihen nähden että puheena oleva luottolaitos saadaan toimeen siitä riippumatta, merkitseekö Helsingin kaupunki yrityksen osakkeita vai eikö, kuin siihenkin nähden että kaupungin raha-asiain tila nykyään tuskin sallii käyttää mainittavaa määrää taksoitettuja varoja puheena olevan tarkoitukseen, ja kun Rahatoimikamari, joka hoitaa kaupungin lahjoitettuja varoja, ei katso voivansa yritykseen, jonka laatu on niin koettelematon kuin puheena olevan lainakassan, panna mitään osaa näistä varoista, sekä kun myös otetaan huomioon se seikka että, jos Helsingin kaupungin puolesta merkitään ainoastaan vähäinen määrä osakkeita, ei siten saavuteta mainittavia etuja kaupungille eikä puheena olevalle luottolaitoksellekaan, ei Rahatoimikamari osaltaan ole voinut puoltaa ehdotusta, vaan on sentähden katsonut pitävänsä kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi:

nykyään evätä Keskuslainakassan perustamista varten asetetun Komitean edellä mainitun ehdotuksen.

Läheteasiakirjat palautuvat tämän mukana.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Liite I.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Niinkuin myötäliitetystä painetusta pöytäkirjasta näkyy, kokoontui heinäkuun 5 päivänä kuluvana vuonna useiden maamme kaupunkien edustajia keskustelemaan yhteistoiminnan aikaansaamisesta kuntain lainanhankintoihin nähden. Kokous, joka ei pitänyt yhteenliittymistä yhteisen vastuunalaisuuden pohjalla lainaaottavain kuntain kesken mahdollisena, katsoi tarkoituksen olevan helpoimmin ja paraiten saavutettavissa perustamalla erityinen luottolaitos, maamme kuntain keskuslainakassa, jonka yksinomaisena tehtävänä olisi pitemmäksi kuoletusajaksi otettujen kunnallisten lainain välittäminen. Laitos olisi muodoltaan osakeyhtiö ja osakkeita merkitsisivät

etusijassa kaupunkikunnat, jotka siten olisivat yhtiön isäntiä. Kokous antoi komitealle, johon valittiin pankinjohtaja E. Schybergson, hovineuvos K. Th. Sohlberg, konsuli H. Rosenlew, lehtori T. Lehtinen ja allekirjoittanut, toimeksi valmistaa tarkemman ehdotuksen aijotun luottolaitoksen järjestystä ja toimintaa varten.

Suoritettuaan tämän tehtävän sillä tavoin kuin myötäliitetty ehdotus Suomen kaupunki- ja maalaiskuntain Keskuslainakassa „Osakeyhtiön" säännöiksi osottaa kääntyi komitea niiden kaupunkikuntain puoleen, joiden voitiin katsoa etusijassa harrastavan kassan perustamista, kehottaen näitä ottamaan harkittavaksi, halusiko ja minkä verran kunta merkitä osakkeita yrityksessä. Sittenkun vastaus nyttemmin on saapunut useimmilta niiltä kunnilta, joille komitea lähetti puheena olevan kehotuksen, ja yritys jo merkityillä osakemäärillä on taattu, on Keisarilliseen Senaattiin annettu hakemus sääntöjen vahvistamisesta.

Maamme suurimmilla kaupunkikunnilla on, niinkuin kokemus on osottanut, paljon suurempia mahdollisuuksia kuin pienemmillä ja keskikokoisilla kaupunkikunnilla saada suoranaisesti, sellaisen laitoksen välityksettä, josta nyt on puhe, verraten edullisilla ehdoilla luottotarpeensa tyydytetyiksi. Komitea ei ole tähän nähden katsonut soveliaaksi, että yrityksen toteuttaminen pantaisiin ensinmainittujen kaupunkien myötävaikutuksen varaan eikä sentähden ole aikaisemmin asettunut yhteyteen Helsingin Kaupunginvaltuuston kanssa. Olisi epäilemättä kuitenkin suotava, että, mikäli mahdollista, maamme kaikki kaupungit tulisivat yrityksen osakkaiksi. Ajatus yhteistoiminnan aikaansaamisesta kaupunkikuntain kesken yhteisten etujen valvomiseksi ja yleisten kunnallisten kysymysten harkitsemiseksi on usein julkilausuttu ja saanut kannatusta. Puheena oleva kunnallinen keskuslainakassa olisi ensimäinen käytännössä toteutettu askel tähän suuntaan ja voisi kenties olla omansa panemaan alulle yhteistyön kaupunkikuntain kesken muissakin suhteissa kuin mitä laitoksen hallintoa ja tehtäviä koskee. Tähän nähden ja kun kassan tarkoituksena on kaikkien kaupunkikuntain palveleminen, milloin tämä osottautuu niille edulliseksi, on komitea katsonut nyttemmin voivansa kääntyä myös maamme suurempain kaupunkikuntain puoleen tiedustellen, katsovatko ne olevan aihetta keskuslainakassan osakkeita merkitsemällä ruveta yrityksen osakkaiksi. Sääntöehdotukseen viitaten pyytää komitea kiinnittää huomiota siihen, että osakkeet eivät tule keinottelupaperien luontoisia, koska osinko on rajoitettu viideksi prosentiksi, jota vastoin toiselta puolen tämä määrä myös on taattu, joten on edellytettävissä, että osakkeet jäävät niiden kaupunkikuntain haltuun, jotka niitä ovat lunastaneet, ja että nämä siis vastaisuudessakin pysyvät laitoksen isäntinä.

Helsingissä syyskuun 27 päivänä 1909.

Komitean puolesta:

Edv. Hjelt.

Liite II.

Pöytäkirja, laadittu siinä kokouksessa, johon erinäisten kaupunkien edustajat olivat kutsutut pohtimaan kysymystä yhteisestä lainan ottamisesta kuntien kesken, ja joka kokous pidettiin Helsingin Seurahuoneella 5 p:nä heinäk. 1909 k:lo 1 i. p.

Kokouksen avasi Oulun kaupungin edustaja hovineuvos K. Th. Sohlberg, joka lausui läsnä olevat tervetulleiksi ja huomautti niistä suurista vaatimuksista, joita asetetaan kaupunkien hallinnoille ja joita varten on pakko ottaa lainoja. Oulun kunta, joka on ottanut alotteen tämän kokouksen pitämiseen, on ollut sitä mieltä, että yhteistyö lainakysymyksissä olisi eri kunnille hyödyksi, varsinkin koska tulevaisuudessa ei voi turvautua yksinomaan kotimaisiin rahamarkkinoihin. Puhuja oli kuitenkin siitä mieltä, että varsinainen yhteisvastuu ei voimassa olevan kunnallis-lainsäädännön tähden voisi tulla kysymykseen, mutta pyysi läsnä olevia keskustelemaan siitä, missä muodossa yhteistyö ehkä voisi johtaa parhaimpiin tuloksiin.

1 §.

Kokous valitsi puheenjohtajaksi Hovineuvos K. Th. Sohlberg'in, joka pyysi allekirjoittanutta pitämään pöytäkirjaa.

2 §.

Läsnä oleviksi merkittiin seuraavat:

Hovineuvos K. Th. Sohlberg	Oulun	edustajana,
Pankinjohtaja E. Schybergson	Lovisan	„
„ A. Hammarström	„	„
Herra J. Pettersson	„	„
Pankinjohtaja Allan Gulin	Porvoon	„
„ W. Sundqvist	Haminan	„
Lehtori T. Lehtinen	Sortavalan	„
Tullinhoitaja K. Flodin	„	„
Maisteri K. Polón	Kuopion	„
Kanttori A. Harju	Nurmeksen	„
Apteekkari Hj. Fellman	Lahden	„
Lehtori E. Vänttinen	Jyväskylän	„
Pankinjohtaja Ivar Gadd	Hämeenlinnan	„
„ P. H. Roschier	Kaskisen	„
„ R. M. Labbart	Pietarsaaren	„

Konsuli H. Rosenlew	Porin	edustajana,
Kapteeni E. Vikström	Hangon	„
Johtaja E. Sederholm	Tampereen	„

3 §.

Pankinjohtaja Schybergson esitti yksityiskohtaisessa lausunnossa ehdotuksen oman hypoteekkikassan perustamisesta osakeyhtiön muotoon, jonka tehtävänä olisi välittää sekä kaupunkien että maalaiskuntien lainoja. Hän huomautti, että osakeyhtiö Kaupunkien hypoteekkikassa tosin ilman muuta voi ottaa obligatsioonilainoja, joiden vakuutena on kuntien antamat velkakirjat, ja myöskin yksityspankkien hypoteekkiosastot voivat sitä tehdä; mutta koska mainitun yhtiön osakkaat tahtovat verrattain suurta osinkoa, on kunnilla tuskin syytä käyttää tämän kassan välitystä. Koska kuntien vakavaraisuus on pidettävä epäilemättömänä, olisi oma hypoteekkikassa paikallaan. Mitä maalaiskuntiin tulee voi heillä eräissä tapauksissa olla vaikea maksaa takaisin lyhytaikaisia lainoja, jos huonoja aikoja sattuu, mutta kun on kysymyksessä koronmaksut ja vuotuiset pääoman lyhennykset, on maalaiskuntiakin pidettävä vakavaraisina ja hyvinä lainan ottajina. Jos yhteiset laina-asiat ulotetaan maalaiskuntiinkin täytyy kai otaksua, että aijottu hypoteekkikassa voi saada valtion takuun. Valtiontakauksella yhdessä kuntien tarjoamalla takuulla lienee mahdollista saavuttaa edullisia ehtoja.

Mitä yrityksen toteuttamiseen tulee oli puhuja sitä mieltä, että jokaisen kunnan tulee merkitä osakepääomasta osa, joka on määrätyssä suhteessa siihen luottoon, jota kukin kunta haluaa käyttää. Yleisö kyllä merkitsisi osakkeita, jos sillä olisi toiveita saada 6 % osinko, mutta, jos kunnat tahtoisivat rajoittaa osingon 5 %:ksi, täytyy heidän olla valmiit itse merkitsemään osakepääoman. Puhuja ehdoitti, että toimenpiteisiin ryhdyttäisiin niin pian, että hallitus olisi tilaisuudessa eduskunnan kokoukseen ensi syksynä jättämään sille esityksen valtion takuusta. Tarkoitusta varten ehdotti puhuja komitean asettamista, joka heti ottaisi asian hoitaakseen.

Kun oli lausuttu epäilyksiä siitä olisivatko kaupungit ja maalaiskunnat tilaisuudessa itse merkitsemään tarpeellisen osakepääoman, lausui

Lehtori T. Lehtinen että kaupungit hyvinkin voisivat sijoittaa näihin osakkeisiin useampien kaupunkien hoidettavissa olevat lahjoitetut rahastot ja kassat.

Useat puhujat kannattivat lämpimästi herra Schybergson'in ehdotusta sekä herra Lehtisen osakepääoman hankkimista koskevaa lausuntoa. Toivottiin, että nekin kaupungit, jotka eivät nyt juuri tarvitse lainoja, edellämainitulla tavalla ottaisivat osaa osakepääoman täyteen merkitsemiseen.

Herra Schybergson ehdotti, että koetettaisiin saada Senaatin entinen varapuheenjohtaja Edv. Hjelt järjestämään aijottua yritystä ja että hänet tätä varten valittaisiin siihen komiteaan, jonka kokous ehkä asettaa. Ehdotusta kannatettiin yleisesti ja kun kokous oli senaattori Hjeltiltä saanut jotenkin varman lupauksen että hän antaisi myöttävaikutustaan komitean työlle, asetti kokous tarkoitusta varten

komitean, johon tulivat: Puheenjohtaja, Hovineuvos K. Th. Sohlberg, Senaattori Edv. Hjelt, Pankinjohtaja E. Schybergson, Konsuli Hugo Rosenlew ja Lehtori T. Lehtinen, joiden tulee laatia tarpeelliset ehdotukset mainitun hypotekkikassan perustamista varten.

4 §.

Läsnäolijat luulivat kaikki voivansa vastata siitä, että asianomaiset kunnat ovat halukkaat suorittamaan komitean kulut komitean tekemän jaotuksen mukaan. Komitean tulee aikanaan asianomaisille kunnille esittää ehdotuksensa sekä antaa niille pöytäkirjanote tästä kokouksesta. Samalla tulisi komitean itse täydentää itseään, jos senaattori Hjelt kieltäytyisi ottamasta osaa komitean työhön.

5 §.

Niiden suunnittaisten tietojen mukaan, jotka läsnäolevat edustajat olivat tilaisuudessa antamaan, nousee heidän edustamiensa kuntien lainatarve noin 7 à 8 miljoonaan markkaan.

6 §.

Kun puheenjohtaja oli kiittänyt läsnä olevia siitä, että olivat noudattaneet Oulusta lähtenyttä kutsumusta, lausui hän toivomuksen, että tämä kokous antaisi aiheen yhteistyöhön muissakin kuntien keskinäisissä kysymyksissä.

In fidem:

Edvin Sederholm.

Sanomal. ja Kirjapainon Osakeyhtiön Kirjapaino 1909.

***Lausunto** Helsingin kaupungin kaasu- ja sähkötehtaan hallituksen uutta ohjesääntöä koskevasta kysymyksestä.*

Helsingin

RAHATOIMIKAMARI,

Marraskuun 30 p. 1909.

N:o 523.

Helsingin Kaupunginvaltuustolle.

Lähetepäätöksellä kuluvan marraskuun 23 päivältä on Rahatoimikamari saanut tehtäväkseen mahdollisimman pian ja Kamarin vastedes annettavaan, kunnallishallinnon uudestijärjestämistä koskevaan ehdotukseen katsomatta antaa lausunnon sekä kaupungin valaistuslaitoksen Hallituksen ja kaupungin sähkölaitoksen Rakennushallituksen yhteisesti valmistamasta Helsingin kaupungin kaasu- ja sähkölaitoksen hallituksen uuden ohjesäännön ehdotuksesta että myös vastamainittujen laitosten toimitusjohtajain palkkaehdoista.

Tämän tehtävän täyttämiseksi saa Rahatoimikamari huomauttaa että, kun kunnallishallinnon uudestijärjestämistä koskeva ehdotus, joka asia Kaupunginvaltuuston toimenannosta nykyään on Rahatoimikamarin valmisteltavana, on myös koskeva kaupungin teknillisten laitosten hallituksia ja aivan todennäköisesti on erinäisissä tärkeissä kohdin eroava nyt käsiteltävänä olevista ehdotuksista, näyttää Kamarista oikeimmalta, että kaupungin viranomaiset eivät nyt ehättämällä asiasta edelle sitoisi käsiään tässä kohden. Mutta kun toiselta puolen kaupungin sähkölaitosta varten on ensintulevan vuoden alusta asetettava hallitus, joka ottaa haltuunsa rakennushallituksen oikeudet ja velvollisuudet sekä toimittaa sanotun laitoksen hallintoa, on Rahatoimikamari katsonut pitävänsä ehdottaa, että puheena oleva ohjesääntö saisi väliaikaisen luonteen ja että kysymys vastedes ratkaistaisiin lopullisesti muiden järjestämiskysymysten yhteydessä. Siten menetellen kävisi toiselta puolen mahdolliseksi pääasiallisesti soveltaa puheena olevaa ohjesääntöä ensintulevan vuoden alusta, mutta toiselta puolen ei pakotettaisi ratkaisemaan vaikeata järjestämiskysymystä määrättyyn suuntaan, joka mahdollisesti vaikuttaisi haitallisesti tähän kuuluviin oloihin. Tähän nähden on Rahatoimikamari valmistanut väliaikaisen ohjesäännön, ehdotuksen, joka liitteenä seuraa asiakirjoja. Tässä ehdotuksessa ovat 1, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12 ja 13 § samoin kuuluvat kuin hallituksen ehdotuksen 1, 3, 4, 5, 6, 9, 11, 12, 13 ja 14 §. Sitä vastoin on Rahatoimikamari muihin pykäliin ehdottanut erinäisiä muutoksia seuraavilla perusteilla:

2 §.

Siihen nähden että ohjesääntö olisi väliaikaista luontoa ja aijottu olemaan voimassa ainoastaan toistaiseksi ja kunnes toisin määrätään, näyttää hallitus olevan valittava ainoastaan vuodeksi. Tämän johdosta olisi 2 pykälän 2 mom. muutettava näin kuuluvaksi: Hallituksen sekä puheenjohtajan että jäsenet valitsee Kaupunginvaltuusto vuodeksi.

1 ja 3 mom. jäisivät ennalleen.

7 §.

Kun tämä pykälä näyttää olevan vastoin kaupunkien kunnallishallinnosta annetun asetuksen 51 §:n sisällystä, jonka pykälän mukaisesti Rahatoimikamarin pitää kaupungin puolesta kantaa, vastata ja valvoa sen oikeutta ja kun ei ole mahdotonta, että syntyy selkkauksia, jos useilla viranomaisilla on valta oikeudessa käyttää kaupungin puhevaltaa, sekä myöskin siihen nähden ettei näytä olevan olemassa mitään asianhaaroja, jotka vaatisivat poikkeamaan vahvistetusta säännöstä, on Rahatoimikamari poistanut tämän pykälän ohjesäännöstä.

8 §.

Kun kaupungin muut virkamiehet otetaan epämääräiseksi ajaksi kuuden kuukauden molemminpuolisella irtisanomisoikeudella ja kun kaasutehtaan toimitusjohtaja tähän asti on otettu sanotuilla ehdoilla, ei Rahatoimikamari voi huomata pätevää syytä, minkä tähden nyt puheena olevain laitosten johtajille tässä kohdin annettaisiin muita etuja kuin esimerkiksi vesijohtoinsinöörillä tai kaupungininsinöörillä on. Niinikään on Rahatoimikamarin mielestä luonnollista, että Kaupunginvaltuusto, samoinkuin muihin kaupungin virkamiehiin nähden on laita, pidättää itselleen oikeuden täyttää puheena olevat virat hallitusta kuultuaan.

10 §.

Kun tämän pykälän muodostus näyttää Kamarista epäasianmukaiselta, sikäli kuin tämän pykälän mukaan ainoastaan joihinkuihin harvalukuisiin ryhmiin kuuluvat asiat on annettava Kaupunginvaltuuston harkittaviksi, on Rahatoimikamarin mielestä ollut lisättävä sanat „muun muassa“, jotta nimenomaan kävisi selville, että muunkin laatuiset asiat voivat olla niin tärkeitä, että ne on lähetettävä Kaupunginvaltuuston harkittaviksi *ja hyväksyttäviksi.*

Muutoin Rahatoimikamarin ohjesäännön ehdotus ei poikkea hallituksen tekemästä ehdotuksesta.

Molempain valaistuslaitosten yhteisen hallituksen palkkaukseen ei Rahatoimikamarilla ole ollut mitään muistuttamista, mutta mitä toimitusjohtajain palkkaehtoihin tulee, ei Rahatoimikamari ole voinut yhtyä kannattamaan hallituksen ehdottamia etuja, mikäli on kysymys osavoiton laskemisesta. Rahatoimikamarin mielestä ei nimittäin palkkauksessa pitäisi tulla kysymykseen osavoiton laskeminen,

pantiinpa netto- tai bruttosäästö prosenttilaskun pohjaksi. Kaupungin teknillisten laitosten johtoa ei voi eikä pidä asettaa yksityisten yritysten liikkeenjohdon veroiseksi. Sillä sähkön ja kaasun kulutus lisääntyy tai vähenee toimitusjohtajan toiminnasta huolimatta, koska hän on niin oleellisesti hallituksen päätösten ja toimenpiteiden sekä hallitus viimeiseltä Valtuuston kaikissa tärkeimmissä asioissa tekemän päätöksen sitoma. Vaikkakin maksettavan osavoiton suuruus voisi johonkin määrin olla riippuvainen toimitusjohtajan enemmän taikka vähemmän tarmokkaasta yrityksen ohjauksesta, olisi siten syntyvä osavoiton määrän erotus oleva niin vähäinen, ettei tällaisella palkkaetujen lisäyksellä liene ratkaisevaa merkitystä. Ei myöskään liene toivottavaa eikä kaupungin teknillisten laitosten käytölle eduksi, että osavoiton laskun johdosta syntyisi mainittavaa kilpailua kaupungin valaistuslaitosten kesken. Kyseeseen voi myös panna, olisi kooikeudenmukaista tehdä osavoiton avulla mahdolliseksi erisuuruinen palkka eri toimitusjohtajille. Mikäli Rahatoimikamari on voinut havaita, onkin lopullinen johtopäätös hallituksen Kaupunginvaltuustolle antamasta osavoittolaskun perusteita koskevasta lausunnosta ei ainoastaan että netto säästöä ei ole tähän nähden pantava perustukseksi, vaan myös että mitään osavoittolaskua ei ylipäätään pitäisi tulla kysymykseen, kun hallitus niin selvästi lausuu, että näiden laitosten toimitusjohtajain asema on oleellisesti toinen kuin yksityisten yritysten toimitusjohtajain.

Rahatoimikamari ei muutoin ole havainnut olevan päteviä syitä siihen, että puheena olevain kahden johtajan palkkaus asetettaisiin toiselle pohjalle kuin Vesijohtokonttorin johtajan. Viimeksi mainitun laitoksen päälliköllä on samoinkuin kaupungin muillakin virkamiehillä määrätty vakinainen palkka ynnä taattu oikeus 10 %:n palkkakorotukseen 5 ja 10 vuoden palveluksesta sekä sen lisäksi matkarahoja 500 markkaa. Rahatoimikamari ei tosin pidä itseään pätevänä lausumaan mieltänsä kaupungin kolmen teknillisen laitoksen päällikköjen suhteellisesta työtaakasta eikä liikkeen järkiperäisen hoidon tuottamista teknillisistä vaikeuksista, mutta pyytää kuitenkin huomauttaa, ettei vesijohtoinsinöörin asema näissä kohdin suinkaan liene helpoin. — Eikä kaupungininsinöörilläkään, jonka työtaakka ja työvastuu epäilemättä kuitenkin on suurempi kuin yhdenkään edellä mainitun virkamiehen, ole palkkaa enempää kuin 10,000 markkaa ynnä taattu palkankorotus, eikä hän saa lukea hyväkseen minkäänlaisia lisätuloja. Se seikka että viimeksimainitun viran nykyiselle haltijalle on sen lisäksi myönnetty pitkäaikaisesta palveluksesta mieskohtainen palkanlisäännys, ei vaikuta asiaan. Tähän asti on kaupunki voinut saada taitavia ja alaansa harrastavia virkamiehiä vakinaisella palkalla ja Rahatoimikamarilla on se vakaumus, että niin on vastakin oleva laita. Niinikään on Rahatoimikamari erinäisissä tapauksissa tätä ennen vastustanut ei ainoastaan osavoittolaskelman, vaan myös, missä on ollut mahdollista, sivutulojärjestelmänkin käytäntöön ottamista.

Edellä esitetyistä syistä on Rahatoimikamari katsonut pitävänsä ehdottaa, että kaasu ja- sähkötehtaan toimitusjohtajain palkkaehdot määrättäisiin kumpaisellekin samoiksi ja 10,000 markaksi, johon tulee lisäksi 10 %:n palkankorotus 5 ja 10

vuoden palveluksesta ynnä 500 markkaa matkarahoja sekä lisäksi 2,000 markkaa vuokrarahoja. Viimeksi mainitun määrän on Rahatoimikamari katsonut pitävän tulla kysymykseen, koska kaupunki ei tarjoo näille virkamiehille vapaata asuntoa, niinkuin tavallisesti on laita yksityisissä liikeyrityksissä. Jos vastedes tässä kohdin tehtäisiin muutos sikäli, että voitaisiin myöntää vapaa asuntoa, jäisi mainittu palkkaetu tietenkin pois. — Siinä tapauksessa ettei Rahatoimikamarin edellä mainittu ehdotus saavuta Valtuuston hyväksymistä, pyytää Kamari lopuksi huomauttaa, että osavoittolaskun perustukseksi olisi ennemmin pantava netto- kuin bruttosäästö.

Sen nojalla mitä edellä on lausuttu, saa Rahatoimikamari kunnioittaen ehdottaa, että Kaupunginvaltusto päättäisi:

hyväksyä myötäliitetyn ehdotuksen Helsingin kaupungin kaasu- ja sähkötehtaan hallituksen väliaikaiseksi ohjesäännöksi:

että mainitun hallituksen palkaksi määrättäisiin 12,000 markkaa vuodessa;

että kahden toimitusjohtajan, toisen kaasutehdasta ja toisen sähkötehdasta varten, palkkaehdoiksi määrätään kumpaisenkin 10,000 markkaa vuodessa ynnä 10 %:n korotus 5 ja 10 vuoden palveluksesta sekä 500 markkaa matkarahoja ja 2,000 markkaa vuokrarahoja vuodessa; sekä

että mainittua ohjesääntöä on sovellettava ja edellä mainitut palkat maksettava vuoden 1910 alusta toistaiseksi ja kunnes toisin määrätään.

Läheteasiakirjat palautuvat tämän mukana.

Rahatoimikamarin puolesta:

Alexis Gripenberg.

Georg Estlander.

Ehdotus Helsingin kaupungin kaasu- ja sähkötehtaan hallituksen väliaikaiseksi ohjesäännöksi.

1 §.

Helsingin kaupungin kaasu- ja sähkötehtaan hallituksen toimena on näiden kaupungin tehdasten ja niihin kuuluvien laitosten hallinto.

Edelleen on hallituksen tehtävänä kaupungin katujen, yleisten paikkain ja rantasiltain valaistuksen silmälläpito.

Hallituksen asiana on niinikään valvoa muita kaupungin alueelle asetettuja valaistus- ja voimajohtoja sekä katsoa että niihin nähden annettuja määräyksiä tarkoin noudatetaan.

Vihdoin pitää hallituksen, pyydettäessä, antaa kaupungin viranomaisille tietoja hallituksen toiminnan yhteydessä olevista asioista.

2 §.

Hallitukseen kuuluu puheenjohtaja ja neljä jäsentä ja on se jaettuna kahteen osastoon, joista kumpainenkin käsittää puheenjohtajan ja kaksi jäsentä. Näistä osastoista toimittaa toinen likinnä kaasutehtaan ja toinen sähkötehtaan hallintoa.

Hallituksen sekä puheenjohtajan että jäsenet valitsee Kaupunginvaltuusto vuodeksi kerrallaan.

Kolme varajäsentä valitaan vuosittain.

3 §.

Seuraavat asiat on hallituksen kokonaisuudessaan käsiteltävä, nimittäin:

kaikki Kaupunginvaltuuston tutkintoon alistettavat asiat;

julkista ulkovalaistusta ja kaupungin rakennusten ja virkahuoneistojen valaistusta koskevat asiat;

molempain tehtaiden virkamiesten ottaminen ja erottaminen;

tehtaiden tarpeiksi toimitettavat tärkeämmät ostot; sekä

kaikki asiat, jotka ovat yhteisiä molemmille tehtaille taikka jotka jompikumpi osasto katsoo koko hallituksen pitävän käsitellä.

Muutoin jakaa hallitus tehtävät molempien osastojen kesken niinkuin soveliaimmaksi näkee.

4 §.

Hallitus ja sen molemmat osastot kokoontuvat puheenjohtajan kutsumuksesta sekä ovat päätäntövaltaiset, hallitus kun puheenjohtaja ja kaikki jäsenet, sekä osastot kun puheenjohtaja ja molemmat jäsenet ovat saapuvilla. Puheenjohtajan tai

jäsenen ollessa estettynä kutsutaan sijaan varajäsen ja keskusteluja johtaa puheenjohtajan poissa ollessa se jäsen, jonka hallitus tai osasto siihen kerrakseen valitsee.

5 §.

Hallituksen ja osastojen kokouksissa on pidettävä pöytäkirjaa, johon merkitään päätökset ja tapahtuneet äänestykset.

6 §.

Kaupunginvaltuustolle menevät kirjelmät allekirjoittavat kaikki ne, jotka ovat ottaneet osaa asian käsittelyyn. Muut lähetettävät toimituskirjat allekirjoittaa puheenjohtaja ynnä sen laitoksen toimitusjohtaja, jota asia likinnä koskee.

7 §.

Kumpaisenkin laitoksen toimitusjohtajan valitsee Kaupunginvaltuusto valaistushallituksen esityksestä, ja otetaan heidät kuuden kuukauden molemminpuolisella irtisanomisoikeudella. Muut virkamiehet ottaa ja erottaa hallitus, joka myös antaa tarpeelliset ohjeet.

8 §.

Syyskuun kuluessa jokaisena vuonna pitää hallituksen Rahatoimikamarille antaa ehdotus ensintulevan vuoden meno- ja tulosäännöksi.

9 §.

Hallituksen päätökset, jotka koskevat muun muassa:
kaasun valovoimaa;
kaasun ja sähkövirran kulutuksen tariffeja;
johtojen yhdistämistä ja käyttämistä koskevia sääntöjä
on alistettava Kaupunginvaltuuston tutkittaviksi ja ratkaistaviksi.

10 §.

Kertyvät varat, joita ei tarvita päivittäiseen kulutukseen, toimitetaan Rahatoimikonttoriin.

Menojen suoritukseen tarvittavat varat nostetaan Rahatoimikonttorista sillä tavoin kuin Rahatoimikamarin määrää.

11 §.

Ennenkuin katua johdon uudistamista tai uuden johdon laskemista varten revitään, on siitä mikäli mahdollista niin aikaisin ilmoitettava Rahatoimikamarille, että työ voidaan suorittaa muiden sillä kadulla mahdollisesti tarpeellisten töiden yhteydessä.

12 §.

Kaasu- ja sähkötehtaiden hallinnosta ja liikkeestä on erikseen kumpaiseenkin laitokseen nähden pidettävä täydelliset tilit, jotka, päätettyinä kalenterivuosittain, on ennen seuraavan vuoden maaliskuun 1 päivää annettava Rahatoimikamarille toimitettavaksi kaupungin tilintarkastajille; ollen kuitenkin hallitus velvollinen jo aikaisemmin ennen helmikuun 1 päivää Rahatoimikamarille antamaan kaikki kaupungin tilinpäätöstä varten tarpeelliset tiedot.

Hallituksen tulee sen lisäksi ennen kesäkuun 1 päivää kunakin vuonna Kaupunginvaltuustolle antaa kertomus hallituksen ja sen alaisten laitosten toiminnasta edellisenä vuonna.

13 §.

Hallitukselle annetun tehtävän täyttämisestä ja tilinteosta vastaavat hallituksen jäsenet yhteisesti, kuitenkin sillä rajoituksella että päätöksestä tai toimenpiteistä, joihin osasto on ryhtynyt, ovat ainoastaan sen jäsenet vastuunalaiset.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

Valiokunnan mietintö *ynnä ehdotus toimenpiteiksi täkäläisen Familjebyggnads-Aktiebolaget nimisen yhtiön esityksen johdosta, joka tarkoittaa erinäisille seitsemännen kaupunginosan kortteleille voimassa olevan rakennusjärjestyksen muuttamista eräiltä kohdin.*

Kaupunginvaltuustolle antamassaan hakemuksessa helmikuun 25 päivältä kuluvaa vuotta on täkäläinen Familjebyggnads-Aktiebolaget niminen osakeyhtiö, viitaten niihin huomattaviin epäkohtiin, joita heinäkuun 24 päivänä 1902 7:nnen kaupunginosan kortteleille 180, 182, 183 ja 185 vahvistetun rakennusjärjestyksen 8 §:än otettu, rakennustapaa koskeva määräys tuottaa, anonut mainitun säännöksen muuttamista. Hakemuksesta on Kaupunginvaltuusto saanut sekä Maistraatin että kaupungin rakennustarkastajan lausunnot, jotka samoinkuin edellämainittu hakemus ovat julkaistuina Kaupunginvaltuuston painetuissa asiakirjoissa N:o 26 tältä vuodelta. Kun Kaupunginvaltuusto sittemmin on katsonut lisäselvityksen tarpeelliseksi, on asia viime syyskuun 21 päivänä sellaisen selvityksen saamista varten lähetetty allekirjoittaneiden muodostamaan valiokuntaan.

Edellä mainitun rakennusjärjestyksen valituksenalainen 8 § on näin kuuluva:

„Asuintalon saa rakentaa korkeintaan kaksikerroksiseksi. Sen lisäksi saatakoon kuitenkin puolet joko kellarikerroksen tai ullakkokerroksen pinta-alasta sisustaa asuinhuoneiksi.

Poikkeusta tästä, sillä tavoin kuin yleisen rakennusjärjestyksen 48 §:ssä sanotaan, ei myönnetä".

Juuri se määräys, että ainoastaan puolet kellarikerroksen pinta-alasta saa sisustaa asuinhuoneiksi, on hakijan mielestä epäsovelias. Hakija huomauttaa tähän nähden, että huoneistoja, jotka kelpaavat asuttaviksi ja ovat täysin verrattavia viereisiin asuinhuoneisiin, ei ole voitu käyttää asuntotarkoituksiin ainoastaan siitä syystä, että niihin ei ole saanut teettää tulisijoja. Tähän nähden hakija ehdottaa sellaista muutosta puheena olevaan säännökseen, että edellä mainittuihin kortteleihin tehtyjen rakennusten kellarikerroksen toisenkin puolen saisi, Maistraatilta sitä anottua, sisustaa asuinhuoneiksi, jossa tapauksessa tontista olisi maksettava arvion nojalla pantu lisähinta.

Edellä mainitussa lausunnossaan, johon Maistraatti on yhtynyt, rakennustarkastaja esittämistään syistä ehdottaa hakemuksen evättäväksi.

Ennenkuin valiokunta puolestaan ryhtyy antamaan lausuntoa asiasta, tahtoo valiokunta huomauttaa, että Kaupunginvaltuustolle on jo aikaisemmin kaksi eri kertaa annettu miltei samallaisia hakemuksia kuin nyt on käsiteltävänä. Ensimäinen näistä annettiin vuonna 1906, ollen silloinkin hakijana Familjebyggnads-Aktiebolaget, ja joulukuun 11 päivänä samana vuonna Kaupunginvaltuusto sen epäsi Rahatoimikamarin antamassa lausunnossa esitetyillä perusteilla. Asian valaisemiseksi mainittakoon tässä, millä perusteilla Rahatoimikamari ehdotti hakemusta evättäväksi.

Antamassaan lausunnossa Rahatoimikamari huomautti, että valmistettaessa rakennusjärjestystä puheena olevia kortteleja varten, joihin oli aijottu rakennettavaksi n. s. yhdenperheen taloja, oli tarkoituksena ollut sellaisen rakennustoiminnan edistäminen, joka ei tarkoittanut keinottelua, vaan oman asuntotarpeen tyydyttämistä. Mainitusta syystä jaoitettiin korttelit pienehköihin tontteihin, joille olisi rakennettava kaksikerroksisia asuintaloja, ollen kumpaisessakin kerroksessa neljä tai viisi huonetta, niin että tilavalle pihamaalle kävisi järjestäminen istutuksia. Ainoastaan kulmatontit tulisivat, niiden pitempään katufasaadiin nähden, olemaan poikkeuksina. Jos joku halusi laittaa itselleen suuremman huoneiston kuin tonttiala salli, oli tarkoitus saavutettavissa rakennuttamalla yhteen kaksi tonttia tai yhdistämällä molemmat kerrokset yhdeksi asuinhuoneistoksi. Kellarikerrokseen, jonka alasta ainoastaan puolet saisi sisustaa asuinhuoneiksi, sopisi laittaa pesutupa y. m. s. Talojen pieneen kokoon nähden voitaisiin myöntää erinäisiä helpotuksia mitä rakennuskustannuksia lisääviin rakennetapoihin tuli. Tontin myyntihinta määrättiin Smk:ksi 5: 10 neliömetriltä.

Mainittujen näkökohtain mukaisesti puheena oleva rakennusjärjestys sittemmin valmistettiin ja heinäkuun 24 päivänä 1902 Keisarillinen Senaatti sen vahvisti.

Edelleen huomautti Rahatoimikamari, että kiihkeän keinottelun johdosta oli puheena olevia tontteja myytäessä saatu hintaa 12—21 markkaa neliömetriltä, jolloin, muutamia harvalukuisia poikkeuksia lukuun ottamatta, tontteja olivat ostaneet kiinteistöosakeyhtiöt, joten tarkoitus näiden tonttien käyttämisestä yhdenperheentalojen rakennuttamiseen oli miltei kokonaan jäänyt saavuttamatta. Määräyksen että puolet joko ullakko- tai kellarikerroksen pinta-alasta saa sisustaa asuinhuoneiksi olivat yhtiöt koettaneet kiertää rakennuttamalla talot kolmikerroksisiksi ja sisustamalla kaikki kerrokset asuinhuoneiksi.

Kun mainittu hakemus niinmuodoin oli vastoin puheena olevien korttelien rakennuttamista varten vahvistettua ohjelmaa, ehdotti Rahatoimikamari sen jätettäväksi huomioon ottamatta.

Vuonna 1907 tehtiin uusi samaa asiaa tarkoittava hakemus, jonka tällä kertaa paitsi Familjebyggnads-Aktiebolaget yhtiötä oli allekirjoittanut kuusitoista muuta kiinteistönomistajaa. Tämä ehdotus oli valmisteltavana Kaupunginvaltuuston asettamassa valiokunnassa, joka maaliskuun 17 päivänä 1908 asiasta antamassaan mietinnössä ei katsonut olevan aihetta ehdottaa että Kaupunginvaltuusto luopuen aikai-

semmasta, voimassa olevain säädösten nojalla tekemästään päätöksestä, ryhtyisi sellaisiin toimiin, joita puheena olevaan ehdotukseen myöntyminen olisi vaatinut. Kaupunginvaltuuston päätös tehtiin tämän mukaisesti.

Tässä asiassa on valiokunnan mielestä toiselta puolen todettava, että Familjebyggnads-Aktiebolaget yhtiön hakemus ilmeisesti on vastoin puheena oleville kortteleille voimassa olevaa rakennusjärjestystä ja että poikkeemista siitä yksin tähän yhtiöön nähden ei olisi myönnettävä. Mutta toiselta puolen on hakemus yleisluontoisemmalta kannalta katsottuna osottanut tarkoituksettomaksi ja kohtuuttomaksi nyttemmin pysyttää voimassa rakennusjärjestyksen määräyksiä mitä tulee korkeintaan kaksikerroksisten rakennusten teettämiseen ja oikeuteen sen lisäksi sisustaa ainoastaan puoli kerrosta asuinhuoneiksi. Tällä rakennusjärjestyksellä oli nähtävästi tarkoituksena saada aikaan taloja, joiden rakennukset olisivat ryhmitettyinä huvilantapaisesti, vaikkei tätä ja vielä vähemmän yhdenperheenjärjestelmää itse rakennusjärjestyksessä mainita. Tämä vaillinaisuus ynnä se seikka että asianomaiset viranomaiset ovat hyväksyneet sellaisten tyypillisten kolmikerroksisten talojen pohja- ja fasaadipiirustukset, on aiheuttanut tontinomistajat toisen toisensa jälkeen rakennuttamaan, ei kaksi- eikä puolenkolmattakerroksisia huviloita, vaan täydellisiä kolmikerroksisia taloja.

Nyttemmin ovat kaikki puheena olevat korttelit rakennettuja ja, joitakuita yksityisiä poikkeuksia lukuunottamatta, rakennettuja tavallisilla kolmikerroksisilla taloilla, joissa kuitenkaan yhtä puolta kerrosta rakennusjärjestyksen määräyksen mukaan ei ole sisustettu asuinhuoneiksi. Määräyksen tarkoitus on siten kokonaan jäänyt saavuttamatta ja mahdoton sitä on enää saavuttaa. Siihen katsomatta, missä määrin mainittu määräys on oikeutettu, näyttää siitä kiinni pitäminen nyttemmin sentähden kiusalliselta itsepäisyydeltä.

Valiokunnasta näyttää siltä, kuin olisi asianomaisten viranomaisten tarkastaessaan puheena olevain rakennusten piirustuksia varmaankin ollut meneteltävä ankarammin kuin ovat menetelleet, joten rakennusjärjestyksen aate olisi todella voitu pitää voimassa. Tässä on kuitenkin huomattava, että Maistraatille, jonka jäsenillä ei ole ammattitietoja rakennusasioista, täytyy ylipäätään käydä mahdottomaksi arvostella piirustuksia kaikin puolin, sekä että tässä tapauksessa on tullut lisäksi se vaikeus, että puheena olevassa rakennusjärjestyksessä, paitsi ettei sitä yleensäkään ole laadittu kyllin selväksi, on „kellarikerroksen“ käsite jätetty määrittelemättä. Tällä olisi valiokunnan mielestä käsitettävä sitä rakennuksen osaa, jonka tehtävänä on kellaritarpeen tyydyttäminen. Määräämällä että puolet kellarikerrosta saa sisustaa asuinhuoneiksi aiheuttaa tämä rakennusjärjestys kuitenkin kellari- ja asuinkerroksen käsitteiden sekotuksen, mikä todennäköisesti on melkoiselta osalta aiheuttanut puheenalaisen epäkohdan syntymisen. Käydessään erinäisissä puheena oleviin kortteleihin teetetyissä rakennuksissa ovat valiokunnan jäsenet vakuuttuneet siitä, että ilmeisestikin täytyy pitää muodottomuutena, ettei tulisijoja saa olla huoneissa, jotka kaikin puolin ovat asunnon luontoisia eivätkä niinmuodoin

ensinkään kellareja. Näitä huoneita käytetäänkin asuntoina, johon nähden on ryhdytty erinäisiin hätävarakeinoihin lämmityksen aikaansaamiseksi.

Käsiteltävänä olevan asian arvostelemiseksi mainittakoon vielä ohimennen, että se rakennusjärjestys, joka samana päivänä kuin vasta mainittu rakennusjärjestys, eli heinäkuun 24 päivänä 1902 vahvistettiin kortteleille 373, 375, 377 sekä 378—389, samoinkuin myöhemmin lisäksi tulleet rakennusjärjestykset maaliskuun 9 päivältä 1908 ja heinäkuun 13 päivältä 1909 sallivat kolmikerroksisia taloja rakennettavan. Ja heinäkuun 15 päivänä 1908 vahvistetun rakennusjärjestyksen nojalla rakennetaan nykyään kolmi- ja nelikerroksisia taloja aivan puheena olevan kaupunginosan vierelle, nimittäin uuteen meren rannalla Laivurinkadun länsipuolella sijaitsevaan kaupunginosaan, missä suuremmalla syyllä voitaisiin vaatia noudatettavaksi huvilajärjestelmää.

Valiokunnasta olisi, sen johdosta mitä edellä on lausuttu, mieluisinta ehdottaa sen suuntaista toimenpidettä, että usein mainitun rakennusjärjestyksen 8 § ilman muuta muutettaisiin siten, että asuintalot saa rakennuttaa korkeintaan kolmikerroksisiksi ja niihin sisustaa asuinhuoneita muitta rajoituksitta, kuin mitä kaupungille voimassa olevassa yleisessä rakennusjärjestyksessä sanotaan. Kun sellaisen menettelyn kuitenkin voitaisiin katsoa sisältävän vääryyden niitä puheena olevien korttelien tontinomistajia kohtaan, jotka ovat teettäneet talonsa aivan rakennusjärjestyksen hengen ja tarkoituksen mukaisesti eivätkä enää niitä muuttamalla voi sellaisella tehokkaammalla tavalla kuin vastikään mainittiin käyttää tonttejaan hyväkseen, on valiokunta ollut sitä mieltä, että kaupungin tulisi, sen mukaisesti mitä hakijakin on ehdottanut, panna sellaisen lisääntyneen tontinkäytön ehdoksi että siitä on suoritettava lisähintaa arvioituna sen mukaan, minkä verran tontinarvon voidaan katsoa tämän johdosta kohonneen. Mutta kun tässä edellytettyä muutosta ei tietysti tässäkään tapauksessa käy tekeminen jonkun yksityisen korttelin, vielä vähemmän yksityisten talojen hyväksi, vaan sen luonnollisestikin pitäisi tarkoittaa koko sitä ryhmää, jolle tämä rakennusjärjestys on voimassa, on valiokunta katsonut että, ennenkuin muutos päätetään, kaikkien talonomistajain, joille tästä voi olla hyötyä, pitää sitoutua tehdyn muutoksen toimeen tultua Rahatoimikamariin suorittamaan se lisähinta, mikä asiasta keskusteltua on siihen nähden edeltäpäin määrätty, sekä panna tästä sitoumuksesta tarpeellinen vakuus. Valiokunta ei suinkaan tahdo kieltää, että sellainen menettely voi käydä jonkun verran hankalaksi, mutta ei ole omasta puolestaan voinut keksiä muuta keinoa, miten kaikkien asiaan osallisten oikeus tulisi asianmukaisesti varteen otetuksi.

Valiokunta saa sentähden ehdottaa:

että Kaupunginvaltuusto kehottaisi Familjebyggnads-Aktiebolaget osakeyhtiötä, neuvoteltuaan muiden edellä mainittujen korttelien talonomistajain kanssa, joilla voi olla hyötyä valiokunnan kyseeseen panemasta rakennusjärjestyksen muutoksesta, kaikkien näiden kera kään-

tymään Rahatoimikamarin puoleen tarkemmin neuvotellakseen sellaisesta asianomaisista tonteista suoritettavasta lisämaksusta, jonka valiokunta on katsonut tarpeelliseksi; sekä, edellyttäen tähän suostuttavan,

että Valtuusto antaisi Rahatoimikamarin toimeksi, siinä tapauksessa että hakemus siitä tehdään, ryhtyä kysymyksessä olevaan neuvotteluun sekä sen tuloksesta aikanaan antaa tiedon Valtuustolle.

Helsingissä, joulukuun 4 päivänä 1909.

Hugo Hertzberg. **Harald Neovius.** **Heikki Renvall.**

Hjalmar Ekholm.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1909

Komiteanmietintö erinäisistä kaupungin kansakouluissa toimeenpantaviksi ehdotetuista reformeista.

Kaupunginvaltuustolle.

Esitettäessä kaupungin kansakoulujen opettajain ja opettajattarien tekemää palkanparannusanomusta päättivät Herrat Valtuusmiehet tammikuun 19 p:nä 1909 jättää Komitean tehtäväksi antaa lausuntonsa kaupungin kansakoulujen opettajain ja opettajattarien opetusvelvollisuuden lisäämisestä, tuntiluvun vähentämisestä luokilla sekä yhteisopetuksen laajemmasta käytäntöönottamisesta mainituissa kouluissa. Komitean jäseniksi valitsivat Valtuusmiehet kansakoulujen johtokunnan jäsenet sekä lisäksi professorit F. Gustafssonin, Th. Homénin ja U. Lindelöfin. Kansakoulujen johtokunnan jäsenistä ei opettajiston edustaja, neiti S. Streng ole ollut tilaisuudessa ottamaan osaa Komitean mietinnön lopulliseen muodosteluun.

Ensimäisessä kokouksessaan valitsi Komitea puheenjohtajakseen professori A. Wallensköldin sekä otti sihteeriksi kaupungin ruotsinkielisten kansakoulujen tarkastajan A. Liliuksen. Ekspertteinä on kuultu kaupungin suomenkielisten kansakoulujen tarkastajaa M. Pesosta sekä kansakoulujen lääkäriä M. Oker-Blomia. Myöskin kaupungin kansakoulujen opettajakunta on Komitean kehotuksesta lausunut mielipiteensä Komitean käsiteltäväksi annetuista kysymyksistä. Opettajakunnan antama lausunto on liitetty tähän mietintöön.

Täyttääkseen tehtäväänsä on Komitealla täten kunnia esittää seuraavaa:

Ajateltu *opettajain ja opettajattarien opetusvelvollisuuden lisääminen* voitaisiin — kun samalla tuntiluvun vähennys luokilla pannaan kysymykseen — toteuttaa ainoastaan siten, että opettaja tai opettajatar saisi ottaa hoitaakseen opetusta kahdella tai useammalla luokalla. Paitsi sitä että tällaisen toimenpiteen kautta opettajain ja opettajattarien palkkojen parantaminen kävisi mahdolliseksi lisäämättä kansakoulumenoja, voisi siitä eräällä tavalla koitua opetukselle etua. Jos näet tunnit teoreettisissakin aineissa jollakin luokalla tulisivat jaetuiksi useampien opettajain kesken, ei kunkin näistä tarvitsisi, kuten tähän asti opettaa suurta ainejoukkoa, vaan voisisivat antautua yksinomaan harvempien toisilleen sukua olevien ainealojen

opettamiseen. Kun siten opetusvelvollisuutta jaettaessa melkoista huomiota voitaisiin panna yksityisen opettajan lahjoihin ja harrastuksiin toista tai toista tiedonalaa kohtaan, on todennäköistä että kansakoulun opetus, mitä sen intensiteettiin tulee, ylipäätään tulisi jonkun verran voittamaan. Kuitenkaan ei voida sillä alkeellisella asteella, jota kansakoulu edustaa, tälle asianlaidalle antaa ratkaisevaa merkitystä. Ylläviittailtua järjestelyä vastaan voidaan muutoin tehdä vakavia vastaväitteitä. Sen kautta tulisi eri aineryhmien välinen yhdysside, jonka nykyaikuiset pedagoogiset uudistuspyrinnöt tahtovat sitoa yhä lujemmaksi, todennäköisesti suuressa määrin heikonnetuksi. Mutta ei tässä kyllin. Se tunnettu asiaintila, että kansakoulunoppilasten kotien sangen monissa tapauksissa ei ole mahdollista lähimainkaan tarpeellisessa määrässä valvoa ja ohjata lasten luonteenkehitystä, asettaa kansakoululle verrattain vaikeita ja vastuunalaisia pedagoogisia tehtäviä. Eikä voi olla epäilystä siitä, että jos mieli näitä tehtäviä täyttää, siihen vaaditaan kasvattajalta niin hyvin lämmintä harrastusta yksityisiä oppilaita kohtaan ja heidän yksilöllisten edellytystensä tarkkaa tuntemusta kuin myös järkkymätöntä johdonmukaisuutta. Mutta jos jokainen opettaja saisi kaksi tai kolme kertaa suuremman määrän oppilaita opetettavakseen ja kasvatettavakseen, ei hän voisi yhtä hyvin kuin nyt pysyä perehtyneenä kunkin yksityisen kotioloihin, muihin ulkonaisiin ehtoihin ja henkilöllisiin kehitystaipumuksiin. Ja toiselta puolen, jos jokainen oppilas tulisi monien opettajien vaikutuksen alaiseksi, kärsisi siitä johdon tasaisuus ja johdonmukaisuus säännöllisesti vähemmässä tai suuremmassa määrässä. Erittäinkin on tässä huomattava, että jos opettajain opetusvelvollisuutta lisättäisiin, tulisi luokkien luku suuremmaksi kuin opettajain. Toisin sanoen tulisi lukuisissa tapauksissa tarpeelliseksi antaa opettajalle kahden luokan johtajantoimi. Yleensä ei olisi Komitean mielestä varsinkaan nykyisenä aikana hyvin harkittua periaatteellisesti särkeä luokkaopettajajärjestelmää, joka, kun se on edistänyt opetuksen yhtenäisyyttä sekä opettajan persoonallista vaikutusta oppilaisiin, syystä voidaan sanoa kansakoulun voimaksi. Merkitystä on silläkin, että kansakoulun opettajakunta asettuu jyrkästi hylkäävälle kannalle ajateltua muutosta vastaan. Sitä paitsi ei olisi, varsinkaan kaupungin ruotsinkielisissä kansakouluissa, joitten luokkaluku kasvaa hyvin hitaasti, mahdollista kysymyksessä olevan toimenpiteen kautta läheisessä tulevaisuudessa valmistaa suuremmalle joukolle opettajia ja opettajattaria tilaisuutta huomattavassa määrässä lisätä tuntilukuaan.

Ehdotus *tuntien vähentämisestä luokilla* lienee, jos sen yleensä katsottaisiin ansaitsevan huomiota, helpoin toteuttaa alemmassa kansakoulussa. Sellaisen vähennyksen eduksi on paitsi ekonomisia syitä, jotka lähinnä lienevät antaneet aihetta Herroille Valtuusmiehille lykätä kysymys Komitean käsiteltäväksi, vedottu varsinkin terveydellisiin näkökohtiin. On nimittäin pantu kyseeseen, eikö neljän tunnin kouluaika päivisin, varsinkin alemman kansakoulun ensimäisellä luokalla oleville lapsille, voisi aiheuttaa liikarasitusta. Komitea huomauttaa kuitenkin, että joitakuita vuosia sitten alemmassa kansakoulussa toimeen pannut tuntijakosuunnitelmat voidaan pitää sellaisina, että ne ovat omiaan tehokkaasti vastustamaan liikarasitusta, kun näitten suunnitelmien mukaan

kullekin koulutunnille tulee kaksi opetusainetta, kumpaakin noin 25 minuuttia, joitten välillä otetaan pari minuuttia kestäviä laululeikkejä tai voimisteluliikkeitä. Kun suuri määrä, kenties enemmistö kansakoulun oppilaita viettää vapaa-aikansa kaduilla ja kujilla tai ahtaissa ja ummehtuneissa kodeissa, lienee muutoin jonkun verran pitempiaikainen oleskelu terveellisissä, hyvin tuuletetuissa kouluhuoneustoissa hygieniseltäkin näkökannalta katsoen monelle lapselle pikemmin katsottava eduksi. Kuitenkin ovat ne syyt enemmän pedagoogisia kuin hygienisiä, jotka puhuvat nykyisen tuntiluvun säilyttämisen puolesta alemmassa kansakoulussa. Helsingissä viettävät varmaan tuhannet kansakoululapset miltei kaiken vapaa-aikansa ilman vanhempain tai holhoojain valvontaa. Ne vaikutukset, joille he täten joutuvat alttiiksi, ovat liian usein omiaan erittäin haitallisesti vaikuttamaan heidän tapoihinsa ja mielensuuntaansa. Jo senvuoksi on tuskin oikein lisätä koulun ulkopuolella vietettävien vapaa-aikojen pituutta. Sen ohessa ja kenties ennen kaikkia ansaitsee ottaa huomioon, että alempi kansakoulu tarvitsee paljon aikaa riittävässä määrässä hankkiakseen oppilaille sitä luku-, kirjoitus- ja laskutaitoa mikä on ylemmän kansakoulun työn menestymisen välttämätön edellytys. Laulun, voimisteluleikkien, havainto- ja käsitysopetuksen rajoittaminen tai lakkauttaminen olisi taas samaa kuin suureksi vahingoksi oppilaitten kaikinpuoliselle kehitykselle muuttaa kansakoulumme takaisin suurissa kultuurimaissa kauan sitten ja epäilemättä ainiaaksi voitetulle kannalle. — Ylemmän kansakoulun opetusohjelma ei tosin kärsisi mitään vahinkoa sen kautta että oppimääriä erityisissä aineissa vähennettäisiin seulomalla pois joitakin vähemmän tärkeitä yksityiskohtia. Mutta sellaisen seulomisen jälkeenkin lienee jotakuinkin nykyinen tuntimäärä tarpeen, jotta opetus voisi olla toivottavan perusteellista, elävää ja kehittävää. Kenties voitaisiin yhdellä tai toisella luokalla joku ainoa tunti pyyhkäistä pois. Sellaiseen pyyhkimiseen voidaan kuitenkin ryhtyä ainoastaan voimassa olevien oppimäärien perusteellisen tarkistuksen ja muovailun pohjalla. Kun tällainen tarkistus olisi melkoisesti viivyttänyt Komitean työtä ja mahdollisella pyyhkimisillä ei missään tapauksessa voida ajatella olevan mitään mainittavaa merkitystä opettajain taloudelliseen asemaan nähden, ei Komitea ole katsonut olevan syytä ryhtyä kysymyksen yksityiskohtaiseen selvittelyyn. Komitea ei siis myöskään ylempään kansakouluun nähden katso voivansa puoltaa sellaista päätöstä, että viikkotuntien lukua rajoitettaisiin.

Joskin komitea siis on asettanut epäilevälle tai hylkäävälle kannalle kahteen ensimäiseen kohtaan nähden siinä ehdotuksessa, joka on sen harkittavaksi jätetty, on se sitä vastoin katsonut ehdotuksen kolmannen kohdan olevan kaikkea huomiota ansaitsevan. *Yhteiskouluperiaatteen melkoista laajempi sovelluttaminen* Helsingin kansakouluissa olisi Komitean mielipiteen mukaan toivottava. Kuitenkaan ei tällainen sovelluttaminen ole mahdollinen ilman voimassa olevan lain sangen vapaata tulkitsemista. Kansakouluasetuksen 104 §:ssä — muutettu Armollisella julistuksella kesäkuun 27 p:ltä 1889 — sanotaan nimittäin: „Alhaisemmassa kansakoulussa, kuin myös sitä vastaavilla suuremman oppilaitoksen luokilla, koulutettakoon poika- ja tyttölapsia yhdessä, mutta siitä lähtien ovat pojat ja tytöt erillään olevissa luokissa tahi

omituisissa kouluissa opetettavat; kuitenkin niin, että missä oppilasten harvalukuisuus tahi muut paikalliset seikat niin vaativat, yhteinen opetus poikia ja tyttöjä varten myöskin ylhäisemmän kansakoulun oppimäärässä järjestettäköön" ja 103 §:ssä taas sanotaan että „kaupunkien kansakoulut voidaan asettaa joko suuremmiksi, koko opetusajan kestäviksi ja useampiin luokkiin jaetuiksi oppilaitoksiksi, taikka erinäisiksi vähemmiksi kouluiksi, nimittäin alhaisemmat lapsille kuudennesta ikävuodesta alkaen ja aina kymmenenteen vuoteen asti, ja ylhäisemmät jälelläolevaan opetusikään kuuluville pojille tahi tytöille". Kun miltei kaikki oppilaat kolmantena kansakouluvuotena täyttävät kymmenen vuotta, voidaan siis yhteisopetusta järjestää korkeintaan kolmella alimmalla luokalla, jos eivät „oppilasten harvalukuisuus tahi muut paikalliset seikat" vaadi yhteiskouluopetuksen toimeenpanemista. Sellaiset poikkeusolot voidaan kuitenkin Helsingissä katsoa olevan ainoastaan esikaupungeissa; siellä on viime vuosina joku määrä yhteisluokkia ylempiin kansakouluihin perustettu. Niinpä on Töölössä kaksi ja Toukolassa kaksi ruotsinkielistä yhteisluokkaa ylemmässä koulussa. Näistä on toinen Töölössä oleva luokka kolmas ja toinen Toukolassa elevista on toinen luokka ja lienee näitten luokkien työn tulos hyvä. Molemmat muut ovat ensi luokkia. Suomenkielisissä ylemmissä kansakouluissa on viisi yhteisluokkaa, jotka kaikki työskentelevät ensimäistä vuotta ja ovat sijoitetut Eläintarhan huvilaan N:o 7. Säännöllisesti lakkaa kuitenkin yhteisopetus toisen kouluvuoden kuluttua. Tämän opetuksen pitentäminen ainoastaan kolmannen vuoden yli olisi vähemmän sovelias toimenpide siitä syystä että kansakoulun neljä alinta luokkaa tekevät pohjakoulun oppikouluille. Paljon oppilaita eroaa senvuoksi kansakoulusta neljännen kouluvuoden päättyessä. Nämät oppilaat tulisivat, siinä tapauksessa että kolme ensimäistä kouluvuotta luettaisiin alempaan kansakouluun, käymään ylempää kansakoulua ainoastaan yhden vuoden aikana. On ilmeistä, että tiheä koulun ja opettajan muuttaminen ei koituisi heidän kehitykselleen hyväksi. Yhteiskoulujärjestelmän yleiseen ulotuttamiseen ei senvuoksi Komitean ajatuksen mukaan vielä pitäisi ryhtyä, vaan olisi se lykättävä kunnes voimassa olevat säädökset mahdollisesti tulisivat muutetuiksi siihen suuntaan, että käy mahdolliseksi kaupunkien kansakouluissa sovelluttaa yhteiskouluperiaatetta siinä laajuudessa kuin asianomaiset kansakoulunjohtokunnat pitävät sopivana. Sellaisen muutoksen aikaansaamista tarkoittava toimenpide Herrojen Valtuusmiesten puolelta olisi Komitean mielestä toivottava.

Ylläolevan perusteella on Komitealla täten kunnia esittää, että Valtuusmiehet tahtoisivat päättää:

1) että mihinkään toimenpiteisiin opettajain ja opettajattarien opetusvelvollisuuden lisäämiseksi ei ole ryhdyttävä;

2) että kysymys tuntiluvun vähentämisestä luokilla tällä kertaa on raukeava;

3) tehdä asianomaiseen paikkaan esityksen siitä, että voimassa olevan kansakouluasetuksen 103 ja 104 §§ muutettaisiin siihen suuntaan, että yhteiskouluperiaatetta saataisiin sovelluttaa kaupunkien kansakouluissa siinä laajuudessa kuin asianomaiset kansakoulunjohtokunnat soveliaaksi katsovat.

Helsingissä joulukuun 8 p:nä 1909.

A. Wallensköld.

W. Aspelin.
J. M. Granit.
Th. Homén.
U. Lindelöf.
E. Bæckman.
F. Gustafsson.
T. Järnefelt.
H. M. J. Relander.

A. Lilius.

Vastalause I.

Vastoin komiteaa en minä pidä ehdotonta pysymistä luokkaopettajajärjestelmässä välttämättömänä, kunhan vain kullekin luokalle on joku pääopettaja tai opettajatar. En myöskään pidä mahdottomana vähentää tuntilukua alemmalla kouluasteella, vaikka tosin toiselta puolen kohtuuttoman pitkälle venytettyä kesälaiskottelua pitäisi kansakoulussa rajoittaa. Yhteiskoulun ystävänä täytyy minun yhteisopetuskysymyksessä huomauttaa suuren varovaisuuden tarpeellisuudesta meidän ei niin aivan „hyvän kaupunkimme“ kirjavissa väestöoloissa ja katson ettei Kaupunginvaltuusmiehiä ole engaseerattava tähän osaan asiaa, koskapa kansakoulujen Johtokunta itse voi kyllin tehokkaasti omalla vastuullaan ryhtyä 3:ssa ponnessa ehdotettuun toimenpiteeseen. Koko tässä asiassa on minulle ratkaiseva se, että kansakoulun opettajakunta runsaan ajatusajan jälkeen niin suuremmoisella ja vähän ekonomiseeraavalla tavalla on paneutunut lisättyä työtä ja siihen perustuva suurempaa palkkaa vastaan. Koska herätettyjä ehdotuksia ei mainittavassa määrässä voida toteuttaa ilman vapaaehtoista myötävaikutusta nykyisten opettajain ja opettajattarien puolelta, täytyy minun siis ensi sijassa tällä perusteella puolestani ehdottaa

että kysymyksessä oleva ehdotus kokonaisuudessaan tällä kertaa saisi raueta.

F. Gustafsson.

Vastalause II.

Allekirjoittanut ei voi nähdä että kysymykset lisätystä opetusvelvollisuudesta opettajille ja tuntiluvun vähentämisestä luokilla olisivat siinä periaatteellisessa keskustelussa, mikä niille komiteassa on omistettu, tulleet niin selvitetyiksi että perusteltu vastaus tässä suhteessa voitaisiin antaa. On tosin totta että komitea myös voi nojautua kansakoulunopettajain antamaan lausuntoon, mutta koska nämät ylpeästi jättävät huomioonottamatta kaiken muun ekonoomisen puolen asiassa kuin sen mikä koskee kansakoulunopettajapalkkojen parantamista, ja lausunto muutenkin tuntuu vähemmän objektiiviselta, ei tämä voi horjuttaa minun mielipidettäni näissä kohdissa.

Päivittäisen tuntiluvun vähentämistä vastaan niillä alimmilla luokilla, joilla oppilasten ikä on 7 ja 8 vuotta, kolmeksi, jota supistusta useat pedagoogit ovat

puoltaneet, tuodaan mietinnössä esiin muun muassa että koulun ulkopuolella vietettävien vapaa-aikojen pitentäminen saattaisi entistä enemmän lapset alttiiksi huonoille vaikutuksille. Epäämättömästi suuremmalla syyllä voitaisiin tätä argumenttia käyttää luonnottaman pitkien loma-aikojen — pitemmät kuin missään muussa maassa — supistamiseen, loma-aikoina kun lapset ovat kokonaan jätetyt näille vaikutuksille alttiiksi. En tiedä kuinka ratkaiseva tämä syy voi olla, mutta täten jonkun verran pitentämällä lukukausia kävisi päivittäisen tuntiluvun lyhentäminen mahdolliseksi ilman vähintäkään haittaa opetukselle.

Mitä taas tulee oppiaineitten jakamiseen eri opettajille, esimerkiksi niin että matematiikki, maantiede ja luonnontiede muodostaisivat ryhmän, uskonto ja humanistiset aineet toisen, mikä ylemmillä luokilla voisi tulla seuraukseksi tuntiluvun vähentämisestä näillä luokilla viidestä neljään, niin komitea korostaa erityisen voimakkaasti niitä syitä, jotka puhuvat sellaista jakoa vastaan eli sen puolesta että sama opettaja opettaa luokalla kaikkia aineita. Nämä syyt koskevat kuitenkin ensi sijassa alempia luokkia; ylemmillä, joitten oppilaat ovat 11—13 vuotiaita, on asian laita jo toinen. Tästä voivat kuitenkin mielipiteet olla eroavia, mutta joka tapauksessa — tai kenties oikeammin sanoen juuri sen vuoksi — ei saa jättää huomioon ottamatta että me elämme tosioloisessa maailmassa, missä ekonoomisetkin mahdollisuudet ovat lukuunotettavat, eikä vain ihanteessa, josta muuten mielipiteet vaihtelevat ajan mukana. En siis voi yhtyä komitean lausuntoihin enkä perusteluun mitä kahteen ensimäiseen kohtaan tulee.

Kun minä kuitenkin olen täysin yksimielinen komitean enemmistön kanssa kolmanteen kohtaan eli yhteisopetuskysymykseen nähden ja myöskin yhdyn komitean 3:nteen ponteen, joka koskee kansakouluasetuksen muuttamista siihen suuntaan, että yhteisopetus kaupunkien kansakouluissa kävisi mahdolliseksi, ja koska toiselta puolen kysymykset 1:ssä ja 2:ssa kohdassa paremmin ja perusteellisemmin voidaan käsitellä sitten kun kysymys laajemman yhteisopetuksen käytäntöön ottamisen mahdollisuudesta on tullut ratkaistuksi, saan minä, *yhtyen komitean kolmanteen ponteen*, ehdottaa

> *että kysymykset kansankoulunopettajain opetusvelvollisuuden lisäämisestä ja luokkien tuntiluvun vähentämisestä jätetään sillensä, kunnes kysymys yhteisopetuksen käytäntöön ottamisen mahdollisuudesta on tullut ratkaistuksi.*

Theodor Homén.

Esillä olevaan vastalauseeseen yhtyy

T. Järnefelt.

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

Liite *komiteanmietintöön erinäisistä kaupungin kansakouluissa toimeenpantaviksi ehdotetuista reformeista.*

Erinäisiä Helsingin kaupungin kansakouluissa toimeenpantaviksi ehdotettuja reformeja valmistamaan asetetulle komitealle.

„Vastauksen antaminen niihin kansakoululaitoksemme muodostelemista keskeviin kysymyksiin, joista Arv. Komitea on tahtonut kuulla Helsingin kansakoulujen opettajiston mieltä, on opettajistolle työläs siitä syystä, kun tämä muodostelemishomma on syntynyt opettajain palkankorotuskysymyksen yhteydessä. Koko opettajisto on elävästi vakuutettu siitä, että niin suurenmoisen kasvatus- ja opetuslaitoksen kuin Helsingin kansakoululaitoksen järjestely täytyy alkaa yksinomaan kasvatusopillisista syistä ja niihin perustua. Sellaisia syitä emme ole nähneet niillä suunnitteluilla, jotka Arv. Komitea on saanut pohdittavakseen. Palkkaetujensa parantamista opettajisto pitää nykyisenä kalliina aikana elinehtonaan, mutta se ei missään tapauksessa katso oikeaksi, että kansakoululaitostamme muodostellaan sen työntekijäin palkkavaatimusten tyydyttämistä tahi tyhjäksi tekemistä varten. Kysymyksiin lyhykäisesti vastatessamme emme siis lainkaan ota huomioon, onko niillä tahi ei mitään yhteyttä meidän palkkojemme kanssa.

Alemman kansakoulun ensimäisen luokan oppituntien määrästä on aikaisemminkin keskusteltu. Ja se vaatimus on joskus esitetty, että sitä olisi vähennettävä; ei kuitenkaan tietääksemme koskaan ennen koulun kustannusten supistamista, vaan oppilaiden rasituksen vähentämistä silmillä pitäen. Tämä työaika on kuitenkin katsottu välttämättömäksi, että lapset voisivat alemmassa koulussa saada sen kehityksen, joka heidän täytyy ensimäisinä kouluvuosinaan saavuttaa voidakseen menestyksellä omistaa ylemmän kansakoulunoppimäärän. Helsingin kansakoululasten valtaava ennemmistö ei saa kotonaan mitään opillista ohjausta, koulun pitää ottaa heidät siihen nähden kokonaan huostaansa, sillä täytyy siis olla aikaa työskennellä heidän kanssaan, etteivät kalliit kehitysvuodet nuorilta ihmisaluilta hukkaan kuluisi. Oppituntien vähentäminen merkitsee ehdottomasti kehityksen vähentämistä koulun sivistävän vaikutuksen supistamista. Ja se ei opettajiston mielestä mitenkään käy päinsä. Ensimäisten luokkien

tunteja vähennettäissä pitäisi koulun yläpäähän lisätä oppivuosia, mutta siitä eivät kansakoululaitoksemme menot pieneneisi. Sitä paitsi on muistettava, että elämä kiirehtää nuoria ihmisalkuja; kehitystyötä ei kannata myöhentää. Ensimäisenä kouluvuotena pelättävän liikarasituksen poistamiseksi on kouluisamme viime vuosina käytetty uutta työsuunnitelmaa puolituntisine oppijaksoineen, jonka jälkeen puhe rasituksesta on rauennutkin. Lapset ovat tunteneet koulun toiseksi kodikseen, jossa heillä useimmilla on valoisampi, lämpimämpi ja turvallisempi olla kuin ahtaissa asunnoissaan.

Opettajisto siis ehdottomasti on sitä mieltä, että koulutuntien lukumäärää ei ole millään asteella vähennettävä.

Ehdotus, että opettajain työvelvollisuutta olisi tuntuvasti lisättävä, herättää kummastusta jo senkintähden, että se sotii humaanisen aikamme yleistä suuntaa vastaan, jonka päämääränä on vaikuttaa kaikkialla enemmän vapauttavasti kuin orjuuttavasti. Ja jos nyt opettajille määrättäsiin opetusvelvollisuutta suurempi määrä kuin ennen useina vuosikymmeninä on kohtuutena pidetty, olisi silloin täytynyt sen vakaumuksen vallalle päästä, että opetustyö on viime aikoina tullut entistä keveämmäksi, vaatii vähemmän huolellisuutta, vähemmän sielullista antautumista, vähemmän valmistautumista opettajan puolelta, tahi pidettäisiinkö hyväksyttävänä, että pintapuolisuus pääsisi enemmän valtaan? Emme todellakaan saata ymmärtää, kuinka opettajain opetustuntien lukua lisäämällä ja oppilaiden kouluaikaa vähentämällä voitaisiin korottaa kasvavan työkansan sivistysmäärää, jota Herrat Valtuusmiehet aivan äskettäin valittivat niin alhaiseksi, ettei tämä työväestö muka kykene nauttimaan mitään kelvollista jatko-opetusta. Jos niin on asian laita, jos työväestön sivistys, joka kernaasti myönnettäköön, on kovin vaillinainen, on kansakoulun toiminta tehtävä tehokkaammaksi eikä päinvastoin. Helsingin kansakoulunopettajistolta on viime aikoina, aivan oikein, vaadittu opetustapojen uudistamista monessa oppiaineessa, yleensä entistä suurempaa opetus- ja kasvatusopillista toimeliaisuutta. Se on niinkuin olla pitääkin. Mutta opetustuntien lisääminen veisi asian kokonaan vinoon. Jos jollakin oppikoulun aineopettajalla on ollut tahi on useampia opetustunteja kuin kansakoulunopettajillamme, ei se kelpaa tässä esikuvaksi; sillä häneltä ei vaadita niin monipuolista harrastusta kuin kansakoulujemme luokkaopettajilta. Luokkaopetusjärjestelmästä taas ei mitenkään saateta luopua, koska emme saa panna vaaraan kansakoulun kasvattavaa vaikutusta. Myönnämme, että monet meistä ovat vuosien kuluessa ottaneet tarvittavaa lisäansiota saadakseen silloin tällöin hoitaaksensa opetustunteja muillakin kuin omalla luokallansa. Mutta he ovat itse vakuuttaneet sen vaikeutta ja selittäneet että siitä ajanpitkään tuntuu haittoja sekä opettajalle että koulutyölle. He juuri ovat ensimäisiä kokemuksestaan vastustamaan tämän menettelyn järjestelmään ottamista.

Me siis aivan empimättä mitä jyrkimmästi vatsustamme opettajiston opetusvelvollisuuden lisäämistä, koska se vaikuttaisi ehkäisevästi kasvattaja- ja opettajavelvollisuuden täyttämiseen ja lamauttaisi harrastusta ja voimia.

Kolmanteen kysymykseen, joka koskee yleisemmän yhteisopetuksen aikaan saamista ylemmässä kansakoulussa, opettajisto ei katso voivansa tällä kertaa vastata.

Tämä on laaja kasvatusopillinen kysymys ja vaati perinpohjaista harkintaa. Mutta meistä näyttää siltä, että yhteisopetusta on kansakouluihimme ehdotettu halvempain opettajavoimain saamiseksi niihin, ja silloin on lähdetty sellaisista perusteluista, jotka tekevät kysymyksen käsittelyn mahdottomaksi."

Helsingin kaupungin kansakoulujen opettajiston puolesta:

Iida Blomkvist. **Alma Hallberg.**

M. Holmberg. **A. Noponen.**

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino 1910.

HELSINGIN KAUPUNGIN

SÄHKÖLAITOS.

RAKENNUSKONTTORI.

Esitys Helsingin kaupungin Sähkölaitoksen tariffista.

Kaupunginvaltuustolle.

Kysymys sähkölaitoksen soveliaimmasta tariffisysteemistä on jo kauvan ja varsinkin viime vuosina ollut hyvin seikkaperäisten tutkimusten esineenä ja teoreettiset suuntaviivat tariffinmuodostamista varten ovat kylläkin jo pääasiassa yleisesti tunnetut ja tunnustetut. Kuitenkin on tähän asti ainoastaan verrattain vähäinen määrä olemassa olevista sähkölaitoksista perinpohjaisemmin käyttännössä sovelluttanut näitä suuntaviivoja. Syyt tähän ovat moninaiset, sillä osaksi ei mittaritekniikka ole vielä niin pitkälle kehittynyt, että se sallisi täysin vapaata tariffinkäyttöä, osaksi täytyy laitosten saada vanhoihin mittareihin pannun pääoman korvatuksi ennenkuin mahdollinen systeeminvaihdos on ajateltavissa ja tämä tuottaa käyttökehityksen mennessä yhä eteenpäin suuria vaikeuksia. Sopivaisuus-näkökohta ja yleinen hitaisuus ovat myöskin osaltansa tähän vaikuttamassa, varsinkin niinkauvan kuin laitosten vuotuinen kehitys ja taloudellinen tulos ovat edelleen säännöllisen yhteiskuntakehityksen vuoksi tyydyttäviä.

Liikkeenluontoisesti terve ja kaukonäköinen tariffinmuodostaminen ei saa yksinomaan kiinnittää huomiota sähköenergian tuotantosuhteisiin, vaan tulee sen ottaa huomioon kuluttajain esityisiä toivomuksia, jotka usein esittävät aivan toisia vaatimuksia kuin teoreettiset tuotantolaskelmat edellyttävät. Oikein muodostettu tariffisysteemi on antava laitokselle liikkeenluontoisen menestyksen samalla kuin se tyydyttää virrankuluttajaakin. Tästä seuraa kuitenkin, ettei voi olla olemassa mitään yhtenäistä, yleispätevää tariffisysteemiä, koska tariffiedellytykset vaihtelevat ei ainoastaan eri paikoilla vaan usein jopa saman sähkölaitoksen toiminta-alueellakin, sekä että liian yksinkertainen ja yleinen tariffi, niin arvokkaita kuin nämä ominaisuudet ovatkin, ei voi johtaa yhtä suotuisaan liiketulokseen kuin yksityiskohtaisempi tariffi, jossa on mahdollisimman suurta huomiota kiinnitetty erilaisten virrankäyttäjäryhmäin erityisiin virrankulutusehtoihin ja vaatimuksiin. Niin pian kuin nimittäin lähdetään siitä näkökannasta, ettei sähkövirtaa ole enää pidettävä ylellisyytenä, vaan yleisenä hyödyllisenä voimana, joka mahdollisimman suuressa määrässä on saatettava kaikkien niiden käytettäväksi, joille siitä voi olla hyötyä, on myöskin tariffi muodostettava niin mukautuvaksi kuin mahdollista, kiinnittämällä mahdollisimman suurta huomiota erilaisiin ilmeneviin tarpeisiin. Vähintään yhtä tärkeä tekiä kuin käytännöl-

liset käyttöjärjestelyt ja taloudellinen konelaitos on sopiva tariffi sen päämäärän saavuttamiseksi, jota kunnallisella sähkölaitoksella täytyy tarkoittaa s. o. mahdollisimman suuren suoranaisen yleisen hyödyn aikaansaaminen käyttämällä sähkövirtaa erilaisiin käytännöllisiin tarpeisiin yhdistettynä pyrintöön saada suotuisa taloudellinen tulos hyödyksi sellaisillekin kunnan jäsennille, joilta puuttuu suoranaiset edut sähkön käyttämisestä.

Sähkövoiman hintaa määrätessä on ensi sijassa kiinnitettävä huomiota siihen seikkaan, että tämä hinta kilowattitunnilta laskien on hyvin suuressa määrässä riippuvainen siitä tarkoituksesta, jota varten virtaa käytetään. Että esim. motorivirtaa säännöllisesti annetaan hintaan, joka on enemmän kuin puolta pienempi valaistusvirran hinnasta, ei riipu siitä että valaistusvirrasta laskettaisiin suurempi voitto, vaan molemmat hinnat ovat lasketut aivan samojen perusteiden mukaan.

Erään määrätyn sähkövoimamäärän kustannukset muodustuvat nimittäin kahdesta osasta. Toinen n. k. kiinteä kustannus on rippuva ainoastaan kuormituksen maksimaliarvosta, toinen n. k. liikkuva kustannus on taas lähipitäen suhteellinen käytettyjen kilowattituntien lukumäärään. Kokonaiskustannus tulee olemaan riippuva maksimalikuormituksen ja käytettyjen kilowattituntien koko lukumäärän välisestä suhteesta ja tämän suhteen nojalla lasketaan erilaiset tariffit eri kuluttajaryhmille.

Eräs toinen seikka, joka on omiaan suuresti vaikuttamaan tariffimuodostamiseen, on se, että sähkölaitoksen kuormitus, joka pääasiallisesti valmistaa virtaa valaistustarkoitukseen, on hyvin epätasainen, koska maksimikuormitus kestää ainoastaan muutamia harvoja tunteja, kun taas sitävastoin vuorokauden muuna aikana konekapasiteettiin verrattuna on suhteellisesti alhainen kuormitus olemassa. Meillä pohjolassa vaihtelee valaistuskuormitus sen lisäksi suuressa määrässä eri vuodenaikoina.

Tariffin tehtävä on pääasiassa mikäli mahdollista auttaa näiden kuormituksen epätasaisuuksien poistamiseksi ja siten laitoksen taloudellisesti kannattavan käyttämisen aikaansaamiseksi. — Kuluttajan, joka ei käytä mitään voimaa laitoksen maksimikuormituksen aikana, tulee sentähden saada virtansa hyvin huokeasta hinnasta, koska hän ei aiheuta mitään perustamispääoman korottamista ja hänen osansa n. k. kiinteisiin kustannuksiin tulee siten hyvin vähäiseksi. Ja samasta syystä on virrankulutukselle yleensä laskettava sitä alhaisempi hinta, kuta kauvemmin erästä vissiä maksimitehoa käytetään.

Kuormituksen tasoittamiseen käytetään myöskin n. k. kaksoistariffia, jonka mukaan kulutus mitataan erikseen maksimikuormitusaikana ja sen ulkopuolella sekä lasketaan eri hintain mukaan kummaltakin osalta. Tämän tariffimuodon on Hallitus ajatellut läheisessä tulevaisuudessa saavansa valinnaisesti toteudetuksi motorikäyttöä varten, missä sen edut pääsisivät ilmenemään vaikuttamatta suuria haittoja.

Kun virranhintaa laskiessa eri kuluttajaryhmille (erilainen valaistus, motorikäyttö, lämmittäminen y. m.) tariffiin ei voida ottaa kaikkia mahdollisia esiintyviä tapauksia eikä se niinmuodoin voi tulla täysin oikeudenmukaiseksi, jos se toistaiseksi nojautuu kiinteisiin hintoihin kilowattitunnilta, on tariffi erinäisissä tapauksissa erittäin laskettava.

Monista käytännöllisistä syistä on tariffi nyt aluksi tehtävä mahdollisimman yksinkertaiseksi, ottamalla pääasiallisesti käytäntöön ne tariffimuodot, joita tähän saakka täkäläiset yksityiset laitokset ovat sovelluttaneet. On kuitenkin toivottavaa, että ensimäiseenkin yksinkertaisempaan tariffimuotoon sisältyy jo sellaisia yksityiskohtia, joiden nojalla tarkoitetut kehitysmuodot voidaan koetteeksi toteuttaa ja tutkia. Samaa tarkoitusta varten on ehdottaman välttämätöntä, että laitoksen Hallitus saa mahdollisimman vapaat kädet voidakseen tariffin yleisten hintamääräysten puitteissa käsitellä erinäisiä virran käyttäjäryhmiä heidän virrankulutuksensa yksilöllisten vaatimusten mukaan.

Sen esiluonnoksen kannattavaisuuslaskelmassa, jonka Kaupunginvaltuusto oli pannut nyt valmistuneen sähkölaitoksen rakentamisen perusteeksi, oli insinööri Wikander laskenut valaistusvirran pohjahinnaksi 55 penniä kilowattitunnilta. Valmistava komitea kohotti laskuissaan hinnan 60 penniksi ja Kaupunginvaltuusto on sittemmin Rakennushallituksen ehdotuksesta vahvistanut tämän maksimihinnaksi. Huolimatta siitä, että yksityinen yhtiö voidakseen säilyttää osan liiketuttavistaan on ollut pakoitettu alentamaan hintansa tämän alle, katsoo Rakennushallitus toistaiseksi ei olevan syytä laskea pohjahintaa 60 penniä alemmaksi. Kaupungin laitoksesta hankitun virran laatu oikeuttaa sitäpaitsi, katsoen sekä metallilankalamppujen suurempaan kestävyyteen että kaarilamppujen suurempaan säästäväisyyteen kuin myöskin tasaisemman valaistuksen tuottamaan hauskuuteen, varsin hyvin nyt olevan hinnaneroituksen. Muuten ei nykyään vallitsevan kilpailun, kuten aikaisemminkin on jo esitetty, tarvitse vaikuttaa kaupungin sähkölaitoksen tariffiin. Kaupungin laitos on luonnollisesti pyrkivä vähitellen muuttamaan tariffinsa, kunhan edellinen käyttökausi on osoittanut sellaisen muutoksen sopivan laitoksen taloudelliseen hoitoon. Mitä vastaisuudelta on tässä kohden odotettavissa osoittaa esim. Tukholma, jossa tähänasti voimassa ollut 40 äyrin virranhinta kilowattitunnilta on tänä syksynä alennettu 30 äyriksi. Ei suinkaan tarvitse liian kauvan viipyä, ennenkuin Helsingin kaupungin Sähkölaitos voi antaa valaistusvirtaa yhtä huokeaan hintaan.

Paitsi yllämainittua perustaksaa ehdotetaan vahvistettavaksi muutamia erityishintoja erikoisille virrankäyttäjille. Hallituksesta näyttää monesta syystä toivottavalta, että rappu- ja pihavalaistukseen käytettävästä virrasta lasketaan alempi hinta kilowattitunnilta. Kun näet normaaliset asuinhuonelamput palavat keskimäärin korkeintaan 500 tuntia vuodessa, palavat rappu- ja pihalamput keskimäärin melkoista pitemmän ajan. Että virrankulutus pitemmälle käyttöajalle asetetusta lampusta tai muusta virtaa kuluttavasta apparaatista, kuin tavallisista, on laitoksen edun kannalta katsoen laskettava alemman yksikköhinnan mukaan, valaistakoon seuravilla esimerkeillä:

Jos tilaaja A polttaa lamppuansa esim. 500 tuntia vuodessa ja maksaa tästä

sähkölaitokselle vissin hyvityksen, niin sisältyy tähän erään, paitsi korvausta suoranaisista käyttökustannuksista kulutetun voiman aikaansaamiseksi, myöskin osa kustannuksista tehtaan konelaitoksen ja johtoverkon sen osan korkojen ja kuoletuksen suorittamiseksi, joka tarvitaan aikaansaamaan virtaa sanottuun lamppuun.

Eräs toinen tilaaja B., joka vuoden kuluessa käyttää samaa virtaa ja polttaa lamppuaan 1,000 tai 1,500 tuntia, maksaa kuluttamastaan virrasta kilowattituntihinnan mukaan 2 tai 3 kertaa edellisen summan. Jos virran hinta lasketaan siten, saa tilaaja B luonnollisesti maksaa kohtuuttoman paljon, koska hän suorittaa korko- ja kuoletusosansa 2 tai 3 kertaa, käyttämättä maksimalikuormituksenaikana laitoksen koneita ja johtoverkkoa enemmän kuin tilaaja A.

Kun porraskäytävien sähkövalaistuksella on muihin valaistustapoihin verraten tarjottavana niin tärkeitä etuja kuin esim. automaattien järjestäminen hetkisen kestävää valaisemista varten, joten mitättömällä kustannuksella käytävät voidaan tarpeen vaatiessa mukavasti valaista yönkin aikana ja talonomistajat itse täällä, kuten muuallakin on käynyt, panevat suuren arvon voidessaan ottaa käytäntöön tämän huokean mukavuuden, on sähkölaitoksella tässä täytettävänään erityinen tehtävä ja on tilaajan tällöin kulutuksen suotuisaan laatuun katsoen saatava virtansa sitä vastaavasta huokeammasta hinnasta.

Näillä syillä on käytävä- ja pihavalaistusvirranhinta laskettava alemmaksi ja Hallitus ehdottaa sen vuoksi 50 penniä kilowattitunnilta. Tämä erikoishinta on myöskin pantu perusteeksi tulevan vuoden kulunkiarviota valmistettaessa. — Lopuksi mainittakoon, että esim. Göteborgissa, missä valaistusvirranhinta on määrätty 35 äyriksi, piha- ja porraskäytävävirralta lasketaan 25 äyriä kilowattitunnilta.

Erään toisen erikoisen tariffin ehdottaa Hallitus akordi- eli pauschalhinnan muodossa pienille kuluttajille, joilla on 1—5 hehkulamppua.

Yleensä on tähän asti kohtuudella katsottu, että sähkövalaistuksen kustannukset estävät sen yleisempää käyttöä työväenasunnoissa, joissa tämän valaistuksen terveydelliset ominaisuudet ja suurempi varmuus tulenvaaraa vastaan olisivat useinkin tarpeellisempia kuin tilavissa asunnoissa. Virtaasäästävät metallilankalamput, joita nyt jo saadaan 16 normaalikynttilän valovoimalla, ovat melkoisesti lisänneet sähkövalaistuksen käyttämisen mahdollisuuksia pikkukuluttajille, ja samasta syystä, joka on aiheuttanut kunnan tekemään voitavansa terveellisten asuntojen saannin helpottamiseksi vähävaraisille, on myöskin pyrittävä siihen, että kunnan sähkölaitoksesta, kun lampputekniikan kehitys tekee sen kerran mahdolliseksi, varataan väestön tällekin osalle tilaisuutta terveellisen valon saantiin.

Vaikeimman esteen tilaajain ottamiseksi pikkukuluttajain keskuudesta tekevät mittarikustannukset. Kun kaupungin sähkölaitos ei laske mitään vuokraa mittareista, olisi siitä luonnollisena seurauksena, että yhdenkin lampun käyttäjät saisivat mittarinsa ilmaiseksi. Tällainen menettely tulisi kuitenkin, mittarien verrattain huokeasta hinnasta huolimatta, tuottamaan niin suuria kustannuksia korkoihin, kuoletukseen, ylläpitoon ja mittarin lukemiseen sekä kirjanpitoon nähden, etteivät ne olisi missään

oikeassa suhteessa pikkukäyttäjäin virrankulutukseen. Esimerkin vuoksi mainittakoon tässä, että yllämainitut kustannukset mittareista kulutuksen mittaamisesta nousevat Tukholmassa 5,36 %:iin koko bruttotulosta eli keskimäärin yli 10 kruunuksi vuodelta ja ylöspannulta mittarilta. Ottamalla käytäntöön akordihinnan pienemmille kuluttajille jäävät mainitut kalliit kustannukset pois.

Vioista, joiden tähänasti on yleisesti katsottu haittaavan pauschal- eli akordisysteemiä, on erityisesti esitetty vaikeus määrätä akordihintaa kyllin korkeaksi, jotta laitos ei tällöin joutuisi kärsimään tappiota, koska tällaista maksutapaa noudattaessa lamppuja tavallisesti poltetaan säästämättömämmasti kuin mittareilla varustettuja lamppuja. Kun nykyään metallilankalamput osoittavat 70 %:in virransäästöä vastoin aikaisemmin käytettyjä hiililankalamppuja, on moinen pelko vållan liioiteltua, sillä vaikkapa vuosihinnan laskeekin 1,000—1,500 tunnin polttoajalta, on hinta sittenkin hyväksyttävissä. Ja koska akordihinta koskee ainoastaan metallilankalamppuja, estää näiden lamppujen korkeampi hinta niiden tarpeetonta käyttämistä, koska ne silloin useammin ovat korvattavat uusilla. Toinen yleinen muistutus akordilamppuja vastaan on ollut se, että kuluttaja voi vaihtaa lampun toiseen suuremmalla kuin sovitulla valovoimalla olevaan lamppuun ja käyttää siten väärin virtaa. Tämän ehkäisemiseksi on nyt kuitenkin olemassa hyvin yksinkertainen ja huokea apparaatti, joka vaati hitusen hoitoa eikä minkäänlaista lukemista tai kirjanpitoa, eräs n. k. virranrajoittaja. Tämä apparaatti, jota on jo käytetty useampia vuosia ja on saatavissa noin 10 mkn hinnasta, voidaan asettaa niin, että, jos virran käyttäjä panemalla joko useampia tai suurempia lamppuja tahtoo koettaa pettää laitosta, kaikki hänen lamppunsa alkavat lakkaamatta vilkuttaa kunnes liika lamppu on eroitettu pois. Tällainen „Omatunto“ pidättää epärehellisen virrankuluttajan oikealla polulla.

Kun nämä pikkukuluttajat voidaan yleensä lukea laitoksen paremmanlaatuisiin liiketuttaviin, koska ne käyttävät osaansa laitoksen maksimaalikuormituksessa ollen normaaliaikaa pitemmän ajan, on Hallitus sitä mieltä, että sähkölaitos nyttemmin, hyvän tekeväisyyslaitoksena toimimatta, voi hyvinkin ottaa käytäntöön akordihinnan korkeintaan 5 lamppua käyttäville pikkukuluttajille, mutta tämän tariffimuodon toteuttamisen tulee tapahtua varovaisesti ja sen soveltaminen, on yksityiskohdissaan jätettävä Hallituksen ratkaistavaksi. On kuitenkin soveliainta toteuttaa tämä tariffimuoto ensin suurten työväenyhtiötalojen 1 ja 2 huonetta käsittävissä asunnoissa, joihin nähden vilkas sähkövalon kysyntä on tapahtunut. Laitoksen kirjanpito- ja ylöskantokustannusten edelleen helpoittamiseksi olisi myöskin toivottavaa saada aikaan sellainen sopimus näiden yhtiötalojen kanssa, että huoneet vuokrattaisiin valoineen ja laitos kantaisi koko talon virtamaksut talonisännöitsijältä. Onko tämä yksinkertainen systeemi toteutettavissa, osoittakoon kokemus.

Kuten yllä esitettiin voisivat ainoastaan metallilankalamput noin 1 wattin kulutuksella normaalikynttilältä tulla kyseesen akordilamppuina ja tulisi hintaan sisältymään virranrajoittajan vuokra, mutta ei lampun vaihdos.

Hinta vuodelta ehdotetaan 16 normaalikynttilän lampusta 15: — mksi.
» » » 25 » » 24: — »
» » » 50 » » 45: — »

Motorivirran hinnan, sekä muihin teollisuustarkoituksiin, kuten valokuvaukseen, kopioimiseen y. m. aijottujen lamppujen sekä lämmitykseen että siirrettäväin patterien lataukseen tarvittavan virran hinnan, ehdottaa Hallitus Kaupunginvaltuuston aikaisemmin vahvistamaksi eli 25 penniksi kilowattitunnilta. Suurenpuoleisille kuluttajille, joiden virrankulutus osoittaa erittäin suotuisata suhdetta maksimalikuormituksen ja kulutettujen kilowattituntien lukumäärän välillä on virranhinta erittäin laskettava ja jokaisessa erikoistapauksessa Hallituksen määrättävä. Sama on myöskin asianlaita sellaisiin suuriin kuluttajiin nähden, jotka saavat korkean jännityksen kiertovirtaa.

Vihdoin ehdottaa Hallitus, että suuremmille kuluttajille myönnettäisiin alennuksia taksassa mainitun laskuperusteen mukaan. Tämä alennussysteemi ei kuitenkaan ole soveliain, vaikka se onkin yleiseen käytetty. Alennusten määrääminen soveliaammalla tavalla vaatii kuitenkin vähintään yhden vuoden käyttökokemuksen, jonka tähden Hallitus nyt aluksi noudattaa tätä yleistä alennusmuotoa.

Helsingin kaupungin Söhkölaitoksen Rakennushallitus:

Hj. Schildt.

Karl Strömberg. **Adolf Engström.**

Esitetyn nojalla saa Rakennushallitus kunnian ehdottaa, että Herrat Kaupunginvaltuusmiehet vahvistaisivat seuraavan

Taksan Helsingin kaupungin Sähkölaitoksen sähkövoimaa varten.

1 §.

Sähkövoimasta, jota käytetään valaistustarkoitukseen, maksetaan:

a) käyttäessä kilowattituntimittaria 60 penniä kilowattitunnilta

b) käyttäessä virranrajoittajaa korkeintaan 5 metallilankalamppulle à noin 1 watti normaalik:ltä

16 normaalikynttilän lampusta Smkaa 15: —
25 s:n s:n „ 24: —
50 s:n s:n „ 45: —

kaikki vuodelta ja Hallituksen lähempäin yksityiskohtaisten määräysten mukaan.

2 §.

Porras- ja pihavalaistukseen käytettävästä sähkövoimasta maksetaan 50 penniä kilowattitunnilta.

3 §.

Sähkövoimasta, jota tarvitaan mootorinkäyttöön tai muihin teollisuus-tarkoituksiin, niihin luettuna myöskin valokuvaukseen, kopioimiseen, y. m. aijottujen lamppujen virta, sekä lämmittykseen ja siirrettäväin patterien lataukseen tarvittava virta, maksetaan 25 penniä kilowattitunnilta.

4 §.

Hallitus saa harkintansa mukaan erityisissä tapauksissa myöntää hinnan alennusta varsinkin sellaisille suurenpuoleisille käyttäjille, joiden virrankulutus osoittaa erikoisen suotuisata suhdetta maksimalitehon ja kulutettujen kilowattituntien kokonaislukumäärän välillä.

Samain asianhaarain vallitessa on Hallituksella oikeus laskea ja määrätä erityiset hinnat sellaisille suurenpuoleisille virrankäyttäjille, jotka saavat korkean jännityksen kiertovirtaa.

5 §.

Omain sähkölaitosten omistajille, jotka kaupungin laitoksesta ottavat vain osan sähkövoimatarpeestaan, määrää hinnan harkintansa mukaan jokaisessa eri tapauksessa Hallitus, joka myöskin lähemmin määrää tällaisten tilaajain liittymisen tekniliset ehdot.

6 §.

Kuluttaja saa saman kartanon alueella käyttämästään sähkövoimasta alennusta:

kulutettaessa vähintään 3,000: — Smkan edestä 1 vuodessa 3 %, sekä

kulutettaessa tämän yli jokaiselta kokonaiselta tuhannelta markalta lisäksi 1 % korkeintaan 20 %:iin saakka.

Vuosikulutuksen noustessa 20,000 Smkaan annetaan alennusta erityisen sopimuksen mukaan.

7 §.

Jokaisella tilaajalla on oikeus saada ilmaiseksi virrankulutuksensa mittaamista varten sähkömittari. Jokaisesta samaan asettamispiiriin tilaajan tarvitsemasta, asetetusta lisämittarista maksetaan vuokraa erityisen taksan mukaan.

Karl Appelberg. **J. Sohlman.**

Helsingissä, Sanomal. ja Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapaino 1909.

Valiokunnan mietintö *kaupungin 1910 vuoden meno- ja tulosääntöehdotuksen johdosta.*

Sittenkun Kaupunginvaltuusto kokouksessaan viimeksi kuluneen marraskuun 23 päivänä oli antanut valiokunnalle toimeksi tarkastaa kaupungin ensintulevan vuoden meno- ja tulosääntöehdotuksen sekä valiokunnan jäseniksi valinnut allekirjoittaneet, on valiokunta saanut vastaanottaa seuraavat asiakirjat:

1) Maistraatin kirjelmässä viimeksi kuluneen marraskuun 22 päivältä Kaupunginvaltuustolle lähettämän meno- ja tulosääntöehdotuksen vuodeksi 1910 ynnä Rahatoimikamarin samanlaisen ehdotuksen sekä erinäisiä muita liitteitä (Pain. asiakirj. N:ot 44 ja 48 vuodelta 1909);

2) Kaupunginvaltuuston viimeksi kuluneen marraskuun 23 päivänä tekemät päätökset, jotka koskivat a) erinäisiä Marian sairaalan kulkutautiosaston henkilökunnan palkankorotuksia sekä b) virkahuoneiston laittamista toiselle kaupunginlääkärille, ynnä kuluvan joulukuun 7 päivänä tehdyt päätökset, jotka koskivat a) Helsingin kaupungin kaasu- ja sähkölaitoksen Hallituksen sekä näiden laitosten molempain toimitusjohtajain palkkaussääntöjä, b) erinäisiä Kansakoulukadun kansakoulutalon muutos- ja lisärakennustöitä, c) kaupunginvoudin konttorin nykyisen huoneiston laajentamista sekä d) vuotuisen apurahan myöntämistä työmies Karl Gustaf Kaalisaarelle;

3) Kaupunginvaltuuston lähetteet kuluvan joulukuun 7 päivältä, jotka koskivat a) erinäisten lokaveden puhdistusasemain rakentamista ja sen yhteydessä olevia kysymyksiä kanavan rakentamisesta Töölön- ja Taivallahden välille sekä Töölönlahden varustamisesta rantareunastuksella y. m. (Pain. asiakirj. N:o 47 vuodelta 1909), b) lainavarojen osottamista erinäisten rakennusyritysten osin loppuunsaattamiseen, osin alottamiseen (Pain. asiakirj. N:o 45 vuodelta 1909) ja c) Grejuksen varasairaalan luovuttamista mielenvikaisten naisten turvakodiksi, sekä kuluvan joulukuun 14 päivältä lähetteet, jotka koskivat a) kyseeseen pantua kaupungin kasvatuslaitosten johtajain palkankorotusta ja b) laulu- ja lausuntokurssien toimeenpanemista kaupungin kansakoulujen suomea puhuvalle opettajistolle;

4) Valmistusvaliokunnan lähetteet, jotka koskivat a) kahden seisotusaltaan rakentamista vesijohtolaitoksen tarpeiksi, b) Kansakoulunjohtokunnan «viransijaisia ja syyslukukaudella todennäköisesti lisättävää opettajistoa varten» ehdottaman määrärahan jakamista, c) määrärahaa rakennustarkastajan apulaisen ja rakennuskontrollöörin palkkaamiseksi, d) määrärahaa tri K. Taskisen hieromapoliklinikan voimassa pitämiseksi sekä e) kansankirjaston ja lukusalin Hallituksen kirjelmää Rahatoimikamarin menosääntöehdotusta vastaan tehtyine huomautuksineen, mikäli mainittua kirjastoa koskee;

5) Kasvatuslautakunnan kirjelmän ynnä Bengtsårin kasvatuslaitoksen ja maatilan vuosirahasääntöehdotuksen vuodeksi 1910; sekä

6) Kansakoulunjohtokunnan kirjelmän sen johdosta että menosääntöehdotukseen oli unohdettu ottaa määräraha kahta käsityönopetuksen johtajaa varten.

Käsiteltävänä olevaa vuosirahansääntöehdotusta tarkastaessaan valiokunta ei ole voinut olla etusijassa kiinnittämättä huomiota kaupungin menojen huomattavaan lisääntymiseen ja siitä johtuvaan veroäyrimäärän kohoamiseen, mikä mainitun ehdotuksen mukaan on oleva odotettavana. Vielä vuonna 1908 oli veroäyri Smk 13: 85 eli likimain samassa määrässä kuin lähinnä edellisinä vuosikymmeninä, mutta kuluvana vuonna se nousi 16 markkaan ja ensintulevana vuonna on Rahatoimikamari arvioinut sen kohoavan kokonaiseen Smarkkaan 19: 10. Luotuaan katsauksen erinäisiin mainittavampiin uutisrakennuksista, laituri- ja lokaviemäritöistä sekä tonttien ja maatilojen ostosta aiheutuneisiin menoihin, joitten Rahatoimikamari katsoo huomattavassa määrässä rasittaneen viime vuosien menosääntöä, lausuu Rahatoimikamari muun muassa:

«Edellä mainitut määrät osottavat selvästi, että tämä runsas menojen lisääntyminen ei suinkaan ole johtunut siitä, että kunnan asioita hoidettaisiin huolimattomasti tahi että palkkasäännöt olisivat korkeiksi kohonneet. Sitä vastoin saattaisi kenties panna kyseeseen, eikö kaupungin rakennusyrityksiä olisi käynyt sovittaminen vähemmän suurisuuntaiseen ohjelmaan ja niiden kustannuksiakin tuntuvasti vähentäminen. Kaupungin kansakoulutalot, jotka on viime vuosina kustannettu taksoitusvaroilla, on epäilemättä yleensä rakennettu liian kalliiden suunnitelmain mukaan. Teknilliset laitokset avaroine konttori- ja näyttelyhuoneistoineen olisi aivan varmaan voitu teettää vaatimattomammat. Mutta siihen katsomatta, että tällä tavalla kenties olisi voitu säästää joitakuita satojatuhansia markkoja, lienevät käytetyt kustannukset olleet tarpeelliset nykyajan ja vastaisten aikojen vaatimuksia silmälläpitäen. Se seikka taas, että nämä vaatimukset ovat viime vuosina niin selvästi esiintyneet ja vaatineet osakseen huomiota, johtuu pääasiallisesti kahdesta syystä: etusijassa siitä virkeydestä, mikä 1905 vuoden tapahtumain jälkeen on pääkaupungissa osottautunut useimmilla aloilla ja nopeasti kehittänyt Helsingin suuresta pikkukaupungista pieneksi suurkaupungiksi. Viime vuosina on kaupungin väkiluku lisääntynyt keskimäärin 6—7,000 henkilöllä, jommoisen lisäännyksen täytyy tuntuvasti vaikuttaa menosääntöön. Toinen syy taas on se rahapolitiikka, jota 1890-luvulla ja vielä 1900-luvun alussa noudatettiin kaupungin kunnallishallinnossa, kun nimittäin

pyrittiin mikäli mahdollista supistamaan menoja, välttämään uusien lainojen ottamista ja pysyttämään taksoitus 12—13 markan vaiheilla veroäyriä kohti. Tämän pyrkimyksen toteuttamiseksi lykättiin useiden hyödyllisten, välttämättömäin ja niin ollen joka tapauksessa kohdakkoin suoritettavien yritysten toteuttaminen toistaiseksi, jota seikkaa myös todistavat edellä annetut tiedot näinä vuosina uutisrakennuksiin myönnetyistä määrärahoista. Näiden vuosien varovainen, mutta tuskin kaukonäköinen rahapolitiikka kostaa nyt itsensä. Kehittyessään pikkukaupungista suurkaupungiksi, jommoinen kehityskausi aina ja jokaisessa kaupunkiyhteiskunnassa asettaa suuria vaatimuksia sen rahavaroille, on Helsingin kaupungin sitä paitsi ollut kustannettava yrityksiä, joihin olisi edellisinä vuosina ollut ryhdyttävä ja jotka silloin olisi voitu helposti suorittaa. Nämä seikat ynnä kohonneet työkustannukset ja pyrkimys kääntää kaupungin tonttipolitiikka siihen suuntaan, että aina olisi saatavissa huomattava joukko myytäviä tai vuokralle annettavia tontteja (kustannukset uusien katujen teettämisestä nousivat 1900 118,000 markkaan, mutta merkitään nyt kulunkiarvioon 770,000 markaksi), joten tonttiarvon kohoaminen olisi johonkin määrin rajoitettavissa, sekä vielä muutkin samaan suuntaan vaikuttavat seikat eivät ainoastaan ole tuntuvasti edistäneet kaupungin menojen ja velkain lisääntymistä, vaan sen ohessa tehneet välttämättömäksi suuremman taksoituksen ynnä sen johdosta nopeasti kohoavan veroäyrin hinnan.»

Edelleen on Rahatoimikamari numerolukuja esittämällä koettanut näyttää, että odotettavissa oleva veroäyrin määrä, 19 markkaa 10 penniä, eli 5 % taksoitettavien tulojen määrästä, tosin verraten useimpain meidän maan kaupunkien oloihin saattaa näyttää korkealta, mutta verraten Skandinavian suurempiin kaupunkeihin, missä 6 %, 8 %, jopa 15 % tuloista taksoitetaan (Tukholmassa 6,5 %, Göteporissa 6 %, Malmössä 6,5 %, Kristianiassa 13 %), täytyy sitä edelleen ja nopeasta kohoamisestaan huolimatta pitää kohtalaisena.

Kun valiokunta osaltaan ei ole voinut kaikin puolin yhtyä niihin näkökohtiin, joita Rahatoimikamari on edellä kerrottujen seikkain johdosta esittänyt, on valiokunta katsonut pitävänsä tässä hiukan tarkemmin kosketella niitä ja pyytää ensinnäkin siihen nähden, mitä edellä on sanottu aikaisemmin vallinneesta pyrkimyksestä lykätä erinäisten töiden suoritus toistaiseksi, lausua että sellaista pyrkimystä kenties on voinut jonkun verran olla huomattavana, mutta ettei kuitenkaan yleistä tärkeämpäin rakennus- ja muiden asiain ratkaisun viivyttämistä suinkaan voi katsoa tapahtuneen. Rahatoimikamari ei ole maininnut mitä välttämättömiä yrityksiä olisi kohtuuttomasti viivytelty, jonka tähden ei valiokuntakaan voi käydä yksityiskohtaisesti arvostelemaan Kamarin lausuntoa; valiokunta katsoo kuitenkin pitävänsä tämän yhteydessä huomauttaa, että esim. kaupungin kansakoulurakennukset, jotka aikaisemmin kustannettiin lainavaroilla, on viime vuosikymmenenen kuluessa teetetty taksoitetuilla varoilla, sekä että kunta on saman ajanjakson kuluessa tehnyt suuria uhrauksia saattaakseen ja pysyttääkseen terveyden- ja sairaanhoitonsa tehtävänsä tasalla. Sitä vastoin valiokunta mielellään myöntää, että kaupungin rahallinen kantovoima on viime aikoina arvioitu jonkun verran liian suureksi siinä kohdin, että eräät yritykset on toteutettu liian kalliitten ohjelmain mukaan. Ja

kun tuhlaavaisuus joissakuissa hallinnonhaaroissa tavallisesti tuo mukanaan harkitsemattomuutta muillakin aloilla, on sentähden käynyt niin, ettei kaupungin varain käyttämisessä ylipäätään ole aina noudatettu tarpeellista säästäväisyyttä. Tehokkaampaa tarkastusta käyttämällä voitaisiin valiokunnan mielestä tässä kohdin saavuttaa melkoisia tuloksia, ja pyytää valiokunta tähän nähden erityisesti huomauttaa, ettei nähtävästikään ole ollut hyödyksi sellainen kaupunginhallinnon desentralisoiminen, että kaupungin hallitukset ja lautakunnat ovat, sivuuttaen Rahatoimikamarin, useinkin välittömästi Kaupunginvaltuustolta hankkineet itselleen tuntuvia määrärahoja, jotka kuitenkin Kamarin sittemmin laatiessaan vuosirahansääntöehdotusta on täytynyt koettaa järjestää. Kun myönnettyjen määrärahain ylittäminen niinikään näyttää eräillä tahoilla käyneen miltei säännöksi, katsoo valiokunta olevan erityisesti huomauttaminen, että mainittu menettely, johon viime vuoden kulunkiarviovaliokuntakin kiinnitti huomiotaan, ei ainoastaan ole asiallisesti hylättävä jo siitä syystä, että se aikaansaa hämminkiä ja epävarmuutta kulunkiarvioon, vaan myös on muodollisesti väärä, koska siten rajoitetaan Kaupunginvaltuuston päätäntövaltaa. Vähin minkä tässä kohdin näyttää olevan oikeutettu vaatimaan on, että asianomaiset, kohta kun myönnetyn määrärahan riittämättömyys on huolellisen harkinnan jälkeen käynyt ilmeiseksi, tästä ilmoittavat Valtuustolle, mutta tätäkään ei suinkaan ole aina noudatettu. Että myönnetyt määrärahat voivat arvaamattomien asianhaarain taikka puutteellisten arviolaskelmain johdosta toisinaan osottautua riittämättömiksi, ei valiokunta suinkaan tahdo epäillä, mutta toiselta puolen ei näy olevan kiellettävissä, ettei tietoisuus siitä, että on välttämätöntä sovittaa tarpeet käytettävissä olevain varain mukaan, suinkaan ole kaikkialla vakautunut. Onhan ennen muita köyhäinhoidon ja terveydenhoidon oikeutetut vaatimukset tyydytettävä, mutta tässäkin kohdin on kaupungin rahallista asemaa tarkoin harkittava sekä tarpeellista huomiota pantava siihen, ettei suinkaan aina voi saada kaikkein parasta.

Se seikka että kaupungin on, niinkuin vuosirahansääntöehdotuksesta näkyy, täytynyt suhteettoman nopeasti lisätä verotaakkaansa, johtuu pääasiallisesti siitä, että kaupunki on yhtaikaa antautunut kahteen niin laajaan yritykseen kuin kaasu- ja sähkötehtaan rakennuttamiseen. Puheena olevista yrityksistä on kuitenkin valiokunnan mielestä varmaan aikaa myöten koituva kaupungille tuottoisat tulolähteet. Rahatoimikamarin lausuma arvelu, ettei kaupungin raha-asiain tilassa lähinnä seuraavinakaan vuosina olisi odotettavissa helpotusta, näyttää valiokunnasta ainakin viimeksimainittua seikkaa silmälläpitäen ylen pessimistiseltä; on tietysti mahdoton lausua mitään tämän oletamuksen todennäköisyydestä, mutta valiokunta pyytää kuitenkin huomauttaa, ettei siten ennustettua asiaintilaa suinkaan ole katsottava välttämättömäksi eikä säännölliseksi.

Koettaakseen todistaa, ettei täällä tarpeelliseksi havaitun veoroäyrimäärän korotuksen suinkaan tarvitse herättää suorastaan levottomuutta, on Rahatoimikamari esittänyt edellä mainitut numerotiedot kunnallistaksoituksen suuruudesta erinäisissä Skandinavian kaupungeissa. Valiokunta kuitenkin pyytää huomauttaa, että näyttää mahdottomalta vertailla toisiinsa eri paikkakuntain, varsinkin eri maiden oloja, sekä että, jos sellaista vertailua kuitenkin yritettäisiin, ei varmaankaan kävisi vaikeaksi luetella yhtä monta,

vieläpä useampiakin paikkakuntia, missä veromäärä on tuntuvasti alempi. Valiokunta kyllä tietää, että kunnallisvero on kirkollisten ulostekojen ohella ainoa välitön tulovero, mikä meillä toistaiseksi on olemassa, sekä että ulkomaalla monin paikoin sitä paitsi on käytännössä sellainen valtiolle menevä vero, mutta katsoo pitävänsä huomauttaa, että erinäiset varsin melkoiset välilliset verot kalliitten elantokustannusten ohella täällä lisäävät veronmaksajain rasituksia sekä että välitön kunnallisverotus sen lisäksi on sillä tavoin järjestetty, että se sangen erisuuruisessa määrässä kohtaa eri väestöluokkia, joten sen käyttämisessä on valiokunnan mielestä noudatettava suurta varovaisuutta. Nykyinen kunnallisvero kohtaa oikeastaan vain yhtä kunnassa olevaa henkilöluokkaa, nimittäin niitä, joilla on vuosituloja viiden- ja kymmenentuhannen markan välillä ja joille jokainen veroäyrimäärän korotus käy erittäin tuntuvaksi; suurempia tuloja nauttivat henkilöt kantavat nimittäin paljon helpommin verotaakan, joka ei ole ylenevä; alemmat kansanluokat taas, jotka todellisuudessa enimmin käyttävät hyväkseen kaupungin varoja, välttävät kaikenmoisten seikkain nojalla kunnallisverotuksen useinkin kokonaan. Kunnes on saatu aikaan ylenevä verotus, joka oikeassa suhteessa kohtaa kaikkia veronmaksajia, ei verotaakkaa sentähden näy pitävän saada ylenmäärin lisätä, ja onkin valiokunta, ryhtyessään esillä olevaan työhön, ehdotettuja menoeriä tarkastaessaan mikäli mahdollista katsonut olevan pitäminen kiinni tästä periaatteesta.

Vuosirahansääntöehdotusta sekä muita valiokuntaan lähetettyjä ja saapuneita asiakirjoja tarkastaessaan on valiokunta havainnut olevan aihetta seuraaviin lausuntoihin ja ehdotuksiin:

Menot.

I. Kaupungin velat.

Tähän pääluokkaan nähden ei valiokunnalla ole ollut mitään muistuttamista.

II. Kaupungin virastot.

Menoluokassa 4. *Ulosottotoimi* on, Kaupunginvaltuuston kuluvan joulukuun 7 päivänä tekemän päätöksen mukaisesti,

> *huoneiston vuokramääräraha, Valtuuston mainittuun päätökseen viitaten, korotettava Smarkalla 501: 90 eli niinmuodoin Smarkkaan 2,337: 90.*

III. Kunnallishallinto.

Tarkastaessaan menoluokkaan 1. *Valtuuston kanslia* merkittyä tarverahojen arviomäärärahaa on valiokunta kiinnittänyt huomiotaan siihen, että Valtuuston sekä kaupungin viranomaisten ja laitosten tarpeiksi vuosittain suoritettavat painatustyöt kysyvät melkoisia kustannuksia sekä ettei tässä kohdin ole noudatettu yhdenmukaista menettelyä. Valiokunnalle tosin on tunnettua, että täkäläisissä kirjapainoissa sovelletaan yhteistä hintatariffia, mutta kun valiokunnan tietoon kuitenkin on tullut, että tarjouksia pyydettäessä samasta työstä yhtä kaikki on toisinaan vaadittu erilaisia hintoja, sekä siihen katsoen ettei nyt käy toimeenpaneminen tehokkaampaa tarkastusta siihen nähden, miten maksut töistä määrätään ja miten eri viranomaiset painatustyönsä teettävät, on valiokunta arvellut että Rahatoimikamarin tulisi ottaa tämä asia tarkemmin tutkittavaksi sekä silloin myös harkita, eikö voitaisi käyttää jonkun verran halvempaa paperia kuin tähän asti tavallista Tervakosken ryysypaperia mahdollisesti siten, että toista paperilajia käytettäisiin sellaisia asiakirjoja varten, joita on säilytettävä, ja toista sellaisia varten, joita tarvitaan ainoastaan kerrakseen.

Valiokunta sentähden ehdottaa

> *että Rahatoimikamaria kehotettaisiin ottamaan harkittavaksi, olisiko täkäläisiltä isommilta kirjapainoilta mahdollisesti pyydettävä tarjousta kunnallisen painatustyön suorittamiseen nähden ja olisiko ryhdyttävä soveliaaseen toimeen painatuksen saattamiseksi yhteisen tarkastuksen alaiseksi, sekä voitaisiinko halvemman laatuista paperia kuin tähän asti vastedes kokonaan taikka osittain ottaa käytäntöön.*

Menoluokassa 2. *Rahatoimikamari* oleva tarverahain määräraha on korotettu 6,000 markasta 8,000 markkaan. Tämän korotuksen ilmoitetaan aiheutuneen siitä, että Kamarissa oli ehdotettu hankittavaksi perinpohjainen selvitys kaupungin erinäisten tonttien ja maa-alueitten omistusoikeudesta. Viimeksi kuluneina ja tänä vuonna on nimittäin tuon tuostakin noussut kysymys milloin minkin alueen omistusoikeudesta. Tarkan ja seikkaperäisen selvityksen saamiseksi tähän kuuluvista oloista olisi erittäin tärkeätä toimeenpanna kaikinpuolinen tutkimus lainopilliselta kannalta niiden asiakirjain pohjalla, joita säilytetään valtion, kaupungin ja erinäisten virastojen arkistoissa. Siinä tarkoituksessa olisi, Kamarin mielestä, joillekin tällaisiin kysymyksiin perehtyneille henkilöille annettava toimeksi yhdistellä ja painattaa kaikki se selvitys, mikä on saatavissa omistusoikeudesta erinäisiin valtiovarastolle, yliopistolle ja myöskin yksityisille henkilöille tai yhdistyksille nykyään kuuluviin tontteihin ja kortteleihin. Sellainen laaja tutkimus ei tietystikään olisi loppuun saatettavissa yhtenä vuonna ja kysyisi niinikään enemmän kustannuksia kuin 2,000 markkaa, mutta ensintulevaksi vuodeksi tämä määrä arviolta riittänee. Siinäkin tapauksessa että sellaisen tutkimuksen antamat tulokset olisivat kau-

pungille kielteistä laatua, mikä kuitenkaan erityisissä tapauksissa ei liene laita, täytyy sellaista yhdistelmää kuitenkin pitää suuriarvoisena ei ainoastaan historialliselta, vaan myöskin käytännölliseltä hallintonäkökannalta, koska kaupunginviranomaiset siten jokaisessa tapauksessa paikalla voisivat selvittää kantansa mahdollisessa oikeusriidassa ja siinä kohden esittää tarpeelliset, asiakirjoihin perustuvat todisteet.

Kun valiokuntakin on ollut sitä mieltä, että edellä puheena olleitten tutkimusten toimittaminen olisi erittäin tärkeä, on valiokunta katsonut

että Kaupunginvaltuuston tulisi kehottaa Rahatoimikamaria järjestelmällisesti toimituttamaan sellaisia tutkimuksia niihin tontteihin ja maa-alueihin nähden, joiden omistus- tai hallintaoikeus jostakin syystä näyttää epäilyttävältä.

Menoluokassa 3. *Rahatoimikonttori* olisi, kaupunginkamreerin tiedonannon mukaisesti, arviomääräraha ylimääräisiä apulaisia varten korotettava 800 markalla, sekä

mainittu määräraha sentähden merkittävä 8,800 markaksi.

Menoluokkaan 5. *Satamakonttori* on Rahatoimikamari merkinnyt Smkan 145: 83 suuruisen erän satamakonttorin kirjanpitäjän palkankorotukseksi viiden vuoden palveluksesta. Mainittua erää perustelee Rahatoimikamari seuraavasti: «Rahatoimikamarille osotetussa kirjelmässä on satamakonttorin kirjanpitäjä Georg Stenius anonut, että hänet, joka kesäkuun 10 päivästä 1905 on hoitanut sanotun konttorin kirjanpitäjän tointa osin viransijaisena (elokuun 1 päivästä vuoden 1906 alkuun) ja sitten vakinaisena, oikeutettaisiin lukemaan hyväkseen koko mainittu aika ja siten samaan palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta ensintulevan heinäkuun 1 päivästä lukien. Vaikkei Kaupunginvaltuusto ole antanut periaatteellista lausuntoa kysymyksestä onko virkamies, joka on yhteen jaksoon osin viransijaisena ja osin vakinaisena hoitanut samaa tointa, oleva oikeutettu palkankorotukseen nähden lukemaan hyväkseen viransijaisuusajan, on Rahatoimikamari, jonka mielestä on kaikin puolin oikeudenmukaista ja kohtuullista, että sellainen periaate tunnustetaan ja vahvistetaan, merkinnyt satamakirjanpitäjä Steniukselle palkankorotusta luettuna ensintulevan elokuun 1 päivästä.»

Samalla kun valiokunta on tahtonut ilmoittaa, ettei sillä ole ollut mitään muistuttamista tässä tapauksessa aijottuun palkankorotukseen, on valiokunta kuitenkin, periaatteellisista syistä, katsonut pitävänsä puoltaa mainitun menoerän poistamista. Tarpeellisen aineiston puutteessa ei nimittäin valiokunnalla ole ollut tilaisuutta harkita sen menettelyn kantavuutta, minkä Rahatoimikamari on, Kaupunginvaltuuston antamatta periaatteellista lausuntoa asiasta, näyttänyt tahtovan vahvistaa säännöksi. Valiokunta sentähden ehdottaa

että erä satamakonttorin kirjanpitäjä „korotusta 5 v:n palveluksesta", Smk 145: 83, poistettaisiin.

Menoluokassa 8. *Erityiset lautakunnat ja virkailijat* on *Kunnan työnvälitystoimiston* menosääntö merkitty sen ehdotuksen mukaisesti, minkä mainitun toimiston Johtokunta teki Kaupunginvaltuustolle toimiston asettamisesta vakinaiselle kannalle. Kun Valtuusto kuitenkin on mainitun ehdotuksen nyttemmin evännyt, näyttää työnvälitystoimiston vuosirahansääntö olevan pysytettävä pääasiassa ennallaan, ollen sanotulla Johtokunnalla tietysti valta Kaupunginvaltuustolle erityisesti ehdottaa ne palkanparannukset, mitkä siitä huolimatta voivat olla tarpeellisia. Toimiston lisääntyneeseen työmäärään nähden on valiokunta kuitenkin katsonut voivansa puoltaa hyväksyttäväksi ehdotettua uutta 900 markan erää naispuolisen apulaisen palkkaamiseksi kuuden kuukauden ajaksi. Valiokunta sentähden ehdottaa

> *että Kunnan työnvälitystoimiston johtajalle ja naispuoliselle apulaiselle 5 vuoden palveluksesta ehdotetut palkankorotukset 500 ja 300 markkaa poistettaisiin.*

Kaupunginasemakaavatoimikunnan arviomäärärahat apulaispiirustajia ja tarverahoja y. m. varten on menosääntöehdotuksessa korotettu, ensinmainittu 4,000:sta 7,000 markkaan ja tarverahat 1,800:sta 2,500 markkaan. Ensinmainitusta määrärahasta lausuu Rahatoimikamari, että se on Kamarista näyttänyt varsin suurelta, kun otetaan huomioon, että Rakennuskonttorin ylimääräisiä piirustaja-apulaisia varten on merkitty ainoastaan 5,000 markkaa, mutta Kamarin jäsenten enemmistö oli kuitenkin niihin huomattaviin tehtäviin nähden, mitkä ovat Kaupunginasemakaavatoimikunnassa ratkaistavina, katsonut voivansa merkitä pyydetyn määrärahan. Niinikään ja samoilla perusteilla oli tarverahojakin korotettu.

Valiokunta puolestaan on ollut sitä mieltä, että Toimikunnan pitäisi koettaa tulla toimeen samalla apulaispiirustajain määrärahalla kuin kuluvanakin vuonna, sekä ettei ole näyttänyt tarpeelliselta korottaa tarverahojen määrärahaa enempää kuin 200 markkaa, jonka tähden valiokunta ehdottaa

> *että Kaupunginasemakaavatoimikunnan arviomääräraha apulaispiirustajia varten merkitään 4,000 markaksi sekä tarverahojen määräraha 2,000 markaksi.*

Kunnallisiin työväenasuntoihin nähden on valiokunta katsonut pitävänsä tämän yhteydessä antaa joitakuita tietoja mainitun yrityksen kannattavaisuudesta, sekä pyytää siinä kohden mainita, että puheena olevain asuntojen rakennuskustannukset ovat nousseet kaikkiaan Smk:aan 730,618: 05, jota paitsi kaupungingeodeetti on arvioinut tarkoitukseen tähän asti käytetyt tontit 410,000 markaksi. Kaupungin tähän yritykseen panema pääoma on niinmuodoin arvoltaan umpiluvuin 1,140,000 markkaa, jonka pääoman on laskettu tuottavan vuokratuloja 47,000 markkaa, ja menoarvion mukaan nousevat hallintokustannukset 14,100 markkaan. Lukuunottamatta aikaa myöten tarpeelli-

siksi käyviä suurempia korjauskustannuksia, tuottaa tämä rakennusyritys niinmuodoin korkoa vajaan kolme prosenttia, jota vastoin kaupunki samaan tarkoitukseen ottamastaan lainasta maksaa korkoa yli viiden prosentin.

Rakennustarkastukseen nähden on valiokunnan ollut etusijassa otettava huomioon rakennustarkastajan Kaupunginvaltuustolle tekemä anomus palkkaetujensa korottamisesta 8,000:sta 12,000 markkaan, sivutuloja lukuunottamatta. Maistraatti, joka on asiasta antanut lausunnon, puoltaa rakennustarkastajan vakinaista palkkaa pysytettäväksi 8,000 markan määrässä, mutta hänelle taattavaksi sivutuloja 4,000 markkaa vuodessa. Asiasta antamassaan lausunnossa Rahatoimikamari ei sano voineensa puoltaa Rakennustarkastajan anomusta että palkkaa korotettaisiin 4,000 markalla eikä myöskään yhtyä Maistraatin ehdotukseen mitä tulee sivutulojen takaamiseen, mutta sen sijaan merkinneensä palkan korotettavaksi 9,000 markkaan. Oli huomautettu että, kun aniharvalla kaupungir virkamiehellä on palkkaa yli 10,000 markan ja rakennustarkastaja, jonka suuren työtaakan ja työvastuun Kamari kaikin puolin tunnustaa, saa sivutuloja, jotka tosin vaihtelevat, mutta eivät kuitenkaan tavallisesti jää alle, vaan usein tuntuvasti nousevat yli 2,000 markan, ei hänen palkkaehtojaan, siihen katsomatta että sivutuloja ei taattaisi, voisi pitää huonompina kuin esim. kaupunginarkkitehdin, kaupungininsinöörin tai kaupunginasemakaava-arkkitehdin. Ja kun menosääntöön tämän lisäksi oli merkitty määräraha rakennustarkastajan apulaista varten, jonka palkkaamiseen Kaupunginvaltuusto jo tänä vuonna oli osottanut tarvittavan määrän maksettavaksi Valtuuston käyttövaroista, oli työtaakka, vaikkakaan ei vastuu, jakautuva tasaisemmin ja siirtyvä kahdelle henkilölle.

Tätä asiaa harkitessaan ei valiokunta puolestaan ole voinut yhtyä Maistraatin eikä Rahatoimikamarinkaan ehdotukseen. Rakennustarkastajan palkan korottamisen, vaikka se onkin sinänsä oikeutettu, ei nimittäin ole katsottu pitävän tapahtua korottamalla vakinaista palkkaa, vaan siten, että sivutulojen taksa tarkastetaan siihen merkittyjen määräin korottamiseksi. Valiokunnasta näyttää nimittäin siltä, kuin tulisi niiden henkilöjen, jotka rakennustoimintaansa varten käyttävät rakennustarkastajan apua, enemmän kuin tähän asti ottaa osaa hänen palkkaukseensa sekä ettei kaupunkia ole rasitettava suuremmilla menoilla tässä kohdin kuin mitä ennen on ollut laita. Samoista syistä on Rahatoimikamarin menosääntöehdotukseensa merkitsemä 4,800 markan määräraha rakennustarkastajan apulaista varten, jota määrärahaa Maistraatti on tämän mietinnön alussa mainitussa kirjelmässä edelleen puoltanut, katsottu voitavan kokonaan poistaa sekä sanotun virkailijan palkkaus voitavan suorittaa sivutuloilla.

Vastamainitussa kirjelmässä on Maistraatti niinikään ehdottanut perustettavaksi rakennuskontrollöörin toimen, jonka haltija saisi palkkaa 3,600 markkaa vuodessa. Tähänkin palkkaerään nähden on valiokunta pannut kyseeseen, eikö sitä voitaisi suorittaa sivutuloista, eikä sentähden ole merkinnyt vastaavaa menoerää menosääntöehdotukseen. Viitaten edellä olevaan lausuntoonsa saa valiokunta sentähden ehdottaa

että rakennustarkastajan palkkaa maksettaisiin sama määrä kuin ennenkin eli 8,000 markkaa, että hänen apulaisensa palkka, 4,800 mark-

kaa, poistettaisiin menosäännöstä sekä että viimeksi mainittu palkka samoinkuin ehdotetun rakennuskontrollöörin palkkio suoritettaisiin kokonaan sivutuloista ja Maistraatille annettaisiin tehtäväksi ryhtyä toimeen sivutulotaksan tarkastamiseksi siinä olevien eräin korottamista varten.

IV. Katu- ja laiturivalaistus.

Menoluokassa 1. *Kaasuvalaistus* on valiokunnan huomio kiintynyt siihen, että katulyhtyjen sytytysliekkien kaasunkulutus on tämän vuoden 71,000 m³:n määrästä menosääntöehdotuksen mukaan nouseva 95,000 m³:iin. Kun viimeksi mainittu luku kuitenkin on tarkastettaessa havaittu syntyneeksi laskuvirheestä ja sen oikeastaan pitäisi olla 75,000 m³, ehdotetaan

että meno kaasunkulutuksesta vähennetään 2,400 markalla eli 82,440 markasta 80,040 markkaan.

Menoluokkaan 2. *Petrolivalaistus* nähden on valiokunta katsonut pitävänsä huomauttaa, että tämä valaistus taloudellisesti on kahta vertaa kalliimpaa kuin kaasuvalaistus, johon nähden ja kun kaupungin uusi kaasutehdas on kohdakkoin alkava toimia sekä kaupungilla sitä paitsi nyttemmin on oma sähkötehdas, on valiokunta, joka tosin on huomannut petrolilyhtyjen lukua jonkun verran vähennetyn, katsonut pitävänsä ehdottaa

että kaasu- ja sähkölaitosten Hallitus saisi toimekseen harkita, eikö petrolilyhtyjen lukua kävisi yhäkin vähentäminen ja kaasulyhtyjä tai sähkövaloa asettaminen niiden sijaan.

V. Palolaitos.

Tässä pääluokassa ei valiokunta ole havainnut syytä muuhun muistutukseen, kuin että Rahatoimikamari on poistanut kuluvan vuoden menosääntöön otetun 5,000 markan määrärahan Vapaaehtoista Palokuntaa varten. Kamari on tämän menettelynsä perustelemiseksi huomauttanut, että on ollut välttämätöntä mikäli mahdollista supistaa kaupungin menoja, johon nähden ja kun Kamari ei ole voinut katsoa, että kaupunkien vapaaehtoisia palokuntia koskevaa vanhettuneen palojärjestyksen säännöstä käy esittäminen apurahan myöntämisen perusteluksi, eikä myöskään voi myöntää että mainittu palokunta edelleen on hyödyllinen ja tarpeellinen Helsingin kaupungille, on Rahatoimikamari menoarvioehdotuksesta poistanut sanotulle laitokselle pyydetyn määrärahan.

Kun valiokunta, samoinkuin viime vuoden kulunkiarviovaliokuntakin, on puheena

olevassa asiassa toista mieltä kuin Rahatoimikamari, joka niinikään viime kulunkiarvion järjestelyssä ehdotti tämän määrärahan poistettavaksi, samalla kun Kamari silloin katsoi sen voitavan panna maksettavaksi kaupungin osalle tulevista Helsingin Anniskeluosakeyhtiön voittovaroista, sekä siihen nähden että Kaupunginvaltuusto vahvistaessaan kuluvan vuoden menosäännön yhtyi valiokunnan edellä mainittuun mielipiteeseen, saa valiokunta tälläkin kertaa puoltaa tämän määrärahan pysyttämistä, jolla vapaaehtoisen palokunnan vuosirahansäännössä on varsin huomattava merkitys. Kun ei palokunnan taloudellinen asema siitä huolimatta näytä täysin tyydyttävältä, on valiokunta arvellut, että sen johtokuntaa olisi kaupungin apumaksua myönnettäessä kehotettava ottamaan harkittavaksi, eikö kunnan tuloja kävisi kartuttaminen esimerkiksi sillä tavoin, että kunta koettaisi saada apurahaa täällä toimivilta palovakuutusyhtiöiltä.

Valiokunta sentähden ehdottaa

että vuosirahansääntöön eri menoluokkaan 6. Satunnainen meno merkittäisiin 5,000 markan määräraha apumaksuksi kaupungin vapaaehtoisen palokunnan voimassa pitoon, mutta että edellä mainittu ehdotus samalla annettaisiin palokunnan harkittavaksi.

VI. Poliisilaitos.

Siihen nähden että sähkövalon kulutushinta on huojistunut ja toivoen suurempaa säästäväisyyttä kuin tähän asti noudatettavan tämän valaistuksen käyttämisessä on Rahatoimikamari vähentänyt menoluokassa *3. Lämmitys ja valaistus* viimeksi mainittuun tarkoitukseen pyydetyn 25,000 markan rahamäärän 22,000 markkaan eli samaksi määräksi, joksi vastaava määräraha on kuluvan vuodenkin menosääntöön merkitty.

Edellä mainitun menoerän huomattavaan suuruuteen nähden sekä myös huomioon ottaen, että kaupungilla on erinäisissä muissakin hallinnonhaaroissa melkoisia kustannuksia valaistuksesta, on valiokunta saanut sen käsityksen, ettei varsinkaan sähkövalon käyttämisessä varmaankaan kaikkialla noudateta tarpeellista huolekkuutta. Tämän johdosta ja mainittujen epäkohtain poistamiseksi on valiokunta tahtonut esittää harkittavaksi, eikö suurempaa säästäväisyyttä valaistukseen nähden olisi aikaansaatavissa siten, että niille henkilöille, joiden on eri virastoissa ja laitoksissa lähinnä hoidettava valaistuslaitteita, annettaisiin niistä määrärahain säästöistä, joita näiden henkilöjen myötävaikutuksella mahdollisesti saavutettaisiin, soveliaita palkintoja laskettuina määräprosentein säästyneistä määristä. Tämän järjestelmän yksityiskohtia ei valiokunta tietystikään ole ehtinyt harkita, yhtä vähän kuin valiokunta on voinut muodostaa itselleen varmaa käsitystä siitä, kävisikö semmoiseen toimenpiteeseen ryhtyminen muihinkin samantapaisiin menoeriin nähden, vaan ehdottaa valiokunta

että Rahatoimikamaria kehotettaisiin ottamaan edellä mainittu valiokunnan tekemä ehdotus harkittavaksi.

VII. Terveyden- ja sairaanhoito.

Kaupunginvaltuuston viimeksi kuluneen marraskuun 23 päivänä tekemän päätöksen johdosta lienee menoluokkaan 3. *Marian sairaala*, b) mom. *Kulkutautien osasto*

merkittävä alla mainitut muutetut erät, edellä kerrottuun Valtuuston päätökseen viitaten:

5 Osastonhoitajatarta, paitsi asuntoa, valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 75 markkaa kuukaudessa	*4,500: —*
2 Alihoitajatarta, muutoin samoinkuin edelliset, mutta palkkaa à 50 markkaa kuukaudessa	*1,200: —*
3 Yöhoitajatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 50 markkaa kuukaudessa	*1,800: —*
6 Siivoojatarta, paitsi asuntoa, valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 25 markkaa kuukaudessa	*1,800: —*

Tarkastaessaan Marian sairaalaa varten merkittyjä määrärahoja on valiokunta havainnut että, jos sairaalan kaikki menot otetaan huomioon sekä nämä jaetaan sairaitten kesken henkilöä ja sairaanhoitopäivää kohti, niin saadaan tulokseksi Smk 4: 04, johon määrään siis päivittäinen keskikustannus jokaisen potilaan hoidosta nousee. Jos tähän vielä lisätään markka päivässä huoneen vuokraa, niin nousevat potilaan keskimääräiset hoitokustannukset umpiluvuin 5 markkaan päivässä. Vertailun vuoksi merkitään tähän eräitten täkäläisten valtionsairaalain vastaavat kustannukset, vuokraa lukuunottamatta, ja on tähan nähden mainittavissa, että kustannukset Vanhassa ja Uudessa Klinikassa ovat Smk 3: 97, Kirurgisessa Sairaalassa Smk 4: 10, Lapsenpäästölaitoksessa Smk 6: 52 sekä Lastensairaalassa Smk 3: 46. Jos erottaa luvusta Lapsenpäästölaitoksen, jota erinäisten siellä vallitsevain poikkeusolojen johdosta todella ei käyne vertaileminen muihin sairaaloihin, näyttää siltä, kuin kävisi Marian sairaalan hallinto sangen kalliiksi. Valiokunnan on tietystikin ollut mahdoton tarkemmin osottaa, onko tässä olemassa mitään vikaa, vielä vähemmän, missä vika olisi, mutta valiokunta on kuitenkin saanut tietää, ettei varsinkaan eräissä yksityiskohdissa aina noudateta tarpeellista säästäväisyyttä. Mitään ruokajärjestystä, jonka mukaan ruuanpito tarpeellista säästäväisyyttä noudattaen olisi eri vuodenaikoina sovitettu erilaatuisten elintarpeitten saantimahdollisuutta silmällä pitäen, ei, mikäli on ilmoitettu, sairaalassa ole. Koko sairaalan menosääntö nousee 431,220 markkaan 50 penniin, mutta sairaalan tulot on arvioitu aainoastaan 25,000 markaksi. Ja valiokunnan tietoon on tullut, että maksamatta olevista sairasvuodemaksuista perittäessä tavallisesti saadaan ainoastaan noin 1 %.

Jotta edellä huomautettu sairaalan menojen ja tulojen välinen epäsuhde saataisiin ainakin jonkun verran poistetuksi, näyttää etusijassa sairaalamaksuja olevan korotettava.

Valiokunta pyytää kuitenkin huomauttaa, että maksuja sairassijasta yleisessä sairassalissa jo on Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti kuluvana vuonna jonkun verran korotettu, joten ei viimeksi mainittuja maksuja kohta käyne korottaminen. Sitä vastoin lienee muilta paikkakunnilta olevain henkilöjen maksut korotettava sellaisiin määriin, että ne ainakin vastaavat kaupungin omia kustannuksia, varsinkin kun nämä maksut on köyhäin puolesta sen kunnan suoritettava, johon potilas kuuluu, jota paitsi yksityisissä sairashuoneissa hoidettavien potilaitten maksuja niinikään voitanee paljonkin korottaa. Niinikään näyttää voitavan vaatia suurempaa ankaruutta mitä tulee varattomuustodistuksen antamiseen maksuttoman sairaanhoidon ja lääkkeitten saamiseksi, ja voitanee tähän nähden määrätä, että ainoastaan todella varattomain pitää kaupungille laillisesti kuuluvan sairaanhoitovelvollisuuden nojalla saada vapaasija sekä maksuttomat lääkkeet. Tämän ohella on valiokunnasta näyttänyt siltä, kuin voitaisiin ottaa harkittavaksi, eikö asianomaisilta sairaskassoilta ja hautausapurenkailta, jommoisiin yhdistyksiin kaupungin työntekijät tavallisesti kuuluvat, voitaisi vaatia takausta potilaitten sairaanhoitomaksujen asianmukaisesta suorittamisesta.

Edellä esitetyn nojalla valiokunta ehdottaa

että Marian sairaalan Hallitus saisi toimekseen, varteen ottaen mitä valiokunta on tässä edellä lausunut, tarkoin harkita kysymystä sairaalan hallinnon uudestijärjestämisestä siten, että sanotun hallinnon menoja voitaisiin tuntuvasti vähentää ja tuloja mikäli mahdollista lisätä.

Sen johdosta että Rahatoimikamari on ehdottanut lakkautettavaksi kuluvan vuoden menosääntöön t:ri K. Taskisen hieromapoliklinikan kannattamiseksi merkityn 4,000 markan määrärahan, on t:ri Taskinen Kaupunginvaltuustolle antamassaan ja valiokuntaan lähetetyssä kirjelmässä esitetyillä perusteilla anonut, että mainittu määräraha annettaisiin hänelle edelleen samoilla ehdoilla kuin tähänkin asti. Rahatoimikamari lausuu puheena olevasta määrärahasta seuraavaa: «Tohtori Taskisen hieromapoliklinikkaan nähden on erityisesti huomattava, että Marian sairaalan sisätautiosaston vuosirahansääntöön on merkitty hierojan palkkioksi 1,200 markkaa ja että mainitun sairaalan kirurgisen osaston hierojan palkkio on korotettu 800 markkaan. Rahatoimikamarin mielestä ei ole painavia syitä tämän lisäksi kannattaa 4,000 markalla yksityistä hieromapoliklinikkaa».

Kun, niinkuin valiokuntakin on saanut tietää, painavaa syytä puheena olevan poliklinikan kannattamiseen ei liene, vaikka tosin Terveydenhoitolautakunta on puoltanut määrärahaa edelleen annettavaksi, ehdottaa valiokunta

ettei t:ri Taskisen edellä mainittu anomus aiheuttaisi mitään toimenpidettä.

VIII. Vaivaishoito.

Lähetteessä kuluvan joulukuun 7 päivältä on valiokuntaa kehotettu ottamaan harkittavaksi Vaivaishoitohallituksen tekemä ehdotus 100 markan kuukausittaisen lisäpalkkion myöntämisestä ensintulevan vuoden alusta kaupungin työ- ja vaivaistalon johtajalle sen lisätyön johdosta, mikä mainitulle virkailijalle koituu vaivaistalon Oulunkylään sijoitetun lastenkodin ja Grejuksen vasta perustetun mielenvikaisten naisten sairaala-aneksin silmälläpidosta, jota viimeksi mainittua laitosta varten Kaupunginvaltuusto jo on myöntänyt määrärahan kuluvaksi vuodeksi. Kun ei vaivaistalon johtajan työtä ole näyttänyt kohtuutta noudattaen voitavan mainitulla tavalla lisätä, myöntämättä hänelle ehdotettua palkanparannusta, ehdottaa valiokunta

että menoluokkaan 2. Vaivaistalo ja sen yhteydessä olevat laitokset lisätään uusi erä: Palkkionlisäystä tarkastajalle Oulunkylän lastenkodin ja Grejuksen mielenvikaisten sairaala-aneksin silmälläpidosta 1,200 markkaa.

Päätöksellä kuluvan joulukuun 7 päivältä on Kaupunginvaltuusto, niinkuin edellä kerrottiin, myöntänyt tarpeellisen määrärahan edellä mainittua Grejuksen mielenvikaisten naisten sairaala-aneksia varten täksi vuodeksi sekä miespuolisten mielisairaitten valvontaosaston järjestämiseksi erinäisiin siten joutilaiksi tulleisiin työ- ja vaivaistalon huoneistoihin, samalla kun asia, mikäli näiden sairaanhoito-osastojen vastaisia voimassapitokustannuksia koskee, on annettu valiokunnan käsiteltäväksi. Valiokunta on tämän johdosta ja huomioon ottaen Vaivaishoitohallituksen asiassa tekemän ehdotuksen päättänyt ehdottaa, että seuraavat menoluokkaan *c. Houruinhoitolaitos* merkityt menoerät muutettaisiin kuulumaan seuraavasti:

22 Naispuolista hoitajaa, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valaistusta, á 600: —	*13,200:* —
Sijaisten palkkaamiseen heidän virkalomansa aikana puolen kuukauden ajaksi á 25: —	*600:* —
7 Mieshoitajaa, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa, à 840: —	*5,880:* —
Sijaisten palkkaamiseen heidän virkalomansa aikana puolen kuukauden ajaksi à 35: —	*245:* —
Ruoka, arviolta	*32,800:* —
Sekalaisia menoja, arviolta	*2,800:* —

sekä että uuteen menoluokkaan *d. Houruinhoito-osaston Grejuksen aneksi* merkittäisiin seuraavat menoerät:

Lääkärinpalkkio	*1,000:* —	
1 Ylihoitajatar	*900:* —	
Sijaisen palkkaamiseen hänen virkalomansa aikana 1 kuukauden ajaksi	*75:* —	
2 Alihoitajatarta à 600: —	*1,200:* —	
Sijaisten palkkaamiseen heidän virkalomansa aikana 2 viikon ajaksi	*50:* —	
1 Keittäjätär	*300:* —	
1 Astiainpesijätär	*240:* —	
Polttopuut ja valaistus, arviolta	*3,000:* —	
Ruoka, arviolta	*7,000:* —	
Lääkkeet, arviolta	*300:* —	
Vaatetus, arviolta	*400:* —	
Kalusto, arviolta	*200:* —	
Sekalaisia menoja, arviolta	*1,000:* —	
Varakäytävän teettämiseen	*500:* —	*16,165:* —

Kokouksessaan viimeksi kuluneen lokakuun 19 päivänä on Kaupunginvaltuusto Kaupunkilähetyksen antaman kirjelmän johdosta, jossa pyydetään myönnettäväksi seuraavia määrärahoja, nimittäin: 3,000 markkaa miesten työlaitoksen voimassapitoon, 7,000 markkaa naisten samallaista laitosta varten, 1,000 markkaa uuden naisten työlaitoksen perustamiseksi Sörnäisiin ja 4,000 markkaa saman laitoksen kunnossapitoon sekä nuorten naisten ja paikkaaetsiväin palvelijatarten turvakotia varten, päättänyt etuantina osottaa 2,000 markkaa Kaupunkilähetyksen nykyistä työlaitosta varten, mutta sitä vastoin muutoin antanut Rahatoimikamarin toimeksi vuosirahansääntöä käsitellessään ottaa puheena oleva anomus harkittavaksi. Tämän johdosta on Rahatoimikamari, joka myös on saanut tiedokseen Vaivaishoitohallituksen asiasta antaman lausunnon, huomauttanut että, kun kaupungin täytyy vakinaisten menojen suorittamista varten ensintulevana vuonna tuntuvasti korottaa taksoitusmäärää, ei ole näyttänyt hyvin harkitulta ryhtyä näin tuntuvilla määrillä kannattamaan yksityisiä yrityksiä, joiden toiminta tosin käy toivottavaan suuntaan ja joista on välitöntä hyötyä kaupungille, mutta joiden työtapaa ja työtuloksia ei kaupungin hallinto kuitenkaan voi yksityiskohdittain tarkastaa eikä perinpohjin tutkia. Tähän nähden on Rahatoimikamari ehdotukseensa merkinnyt menot Kaupunkilähetyksen laitoksia varten samoihin määriin kuin tähän asti, nimittäin 3,000 markaksi miesten ja 5,000 markaksi naisten työlaitoksen voimassapitoon. Mutta siihen nähden että Vaivaishoitohallitus on puoltanut pyydettyjen määrärahain myöntämistä pääasiallisilta osilta, ja kun mainitun hallituksen esittämiä perustelmia täytyy pitää painavina, on Rahatoimikamari tehnyt ehdotuksen, johon valiokuntakin on voinut yhtyä, eli että kysymys puheena olevain määrärahain myöntämisestä, sen lisäksi mitä Kamari on menosääntöarvioonsa merkinnyt,

jätetään toistaiseksi sillensä ja otetaan uudelleen harkittavaksi Anniskeluyhtiön kuluvan vuoden voittovarain jakamista koskevan kysymyksen yhteydessä.

IX. Opetus- ja sivistyslaitokset.

Menoluokassa 3. *Kauppaoppilaitokset* on määräraha ehdotettu, muun muassa, kaluston ostoon. Tämän johdosta ja koska on tapahtunut, että mainitulla tavalla hankittu irtaimisto on, asianomaisen yrityksen kohdakkoin lakattua, joutunut yksityisen omaksi, ehdottaa valiokunta

että puheena olevain määrärahain saamisen ehdoksi, mikäli määrärahat tarkoittavat kaluston ostoa, pantaisiin että, jos asianomaiset yritykset lakkaavat, ennenkuin tämä kalusto on kulunut, on se luovutettava kaupungille.

Menoluokassa 4. *Kansakoulut* a) *Palkat* on valiokunnan ollut kiinnitettävä huomiotaan Kansakoulunjohtokunnan tekemään esitykseen arviomäärärahan «Viransijaiset ja todennäköisesti lisääntynyt opettajisto syyslukukaudella suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa» lisäämisestä nykyisestä 20,000 markan määrästä 35,000 markkaan. Puheena olevasta lisäyksestä on Rahatoimikamari vuosirahansääntömietinnössään lausunut seuraavaa:

«Määrärahaerästä: viransijaiset ja todennäköisesti lisääntynyt opettajakunta syyslukukaudella suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa lausuu Kansakoulunjohtokunta, että nyt puheena olevan tarkoitukseen täksi vuodeksi myönnetty määräraha «ei ole opettajistoa kohdanneiden lukuisain taudintapausten sekä oppilasluvun suuren lisääntymisen johdosta varmaan likimainkaan tyydyttävä tarvetta. Kun sekä tautisuus että oppilasluvun lisääntyminen on vuonna 1910 todennäköisesti oleva pääasiallisesti sama kuin kuluvana vuonna, katsoo Johtokunta täytyvänsä pyytää puheena olevaa määrärahaa lisättäväksi kokonaisella 15,000 markalla, joten tämä määräraha kulunkiarvioehdotuksessa nousee 35,000 markkaan.» Rahatoimikamari puolestaan ei ole merkinnyt pyydettyä lisämäärärahaa, vaan on menosääntöehdotukseensa ottanut saman määrän kuin kuluvaksikin vuodeksi eli 20,000 markkaa. Viime kulunkiarviota käsitellessään Kamari lausui mielipiteenään että, vaikkakin luokkaluku lisääntyisi, ei tämä lisäys tietenkään voi olla niin suuri, että sen johdosta määrärahaa vuosiviransijaisten lisäämiseksi tarvitsee korottaa likimain kaksinkertaiseksi. Kansakoulunjohtokunnan täytyy, lausui Kamari, voida keksiä keino lisääntyneen oppilasmäärän vastaanottamiseksi tarvitsematta kuitenkaan kustannusten kohota niin paljon. Kun kuitenkin Kansakoulunjohtokunta ei ainoastaan ole ollut ryhtymättä mihinkään toimeen vastamainitussa kohden, mutta nyt käsiteltävänä olevaan

kulunkiarvioehdotukseensa on merkinnyt tuntuvasti korotetun menoerän aivan samoilla perusteilla, mitkä useina vuosina ovat tavallisesti valaisseet sen lisäämisen tarpeellisuutta, on Rahatoimikamari lähettänyt Kansakoulunjohtokunnalle kirjelmän, jossa Johtokunnan huomiota kiinnitetään tähän asianlaitaan sekä Johtokuntaa kehotetaan antamaan eritelty luettelo ja tarkka perustelu siitä, miten mainittu määräraha on tähän asti käytetty ja mihin toimiin voidaan ryhtyä sen vähentämiseksi. Kenties voisi tulla kysymykseen jakaminen erityisiin eriin, sillä Rahatoimikamarista näyttää mahdottomalta myöntää 35,000 markan määrärahaa viransijaisia ja «todennäköisesti» lisättävää opettajakuntaa varten. Tuollaisia epämääräisiä ja häilyviä määrärahaeriä on, mikäli mahdollista, vältettävä taikka pysytettävä sopivissa rajoissa. Niin pian kun Kansakoulunjohtokunnan selvitys asiasta on saapunut, on Kamari antava Valtuustolle lausunnon ja ehdotuksen tästä asiasta.»

Sittemmin on Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustolle lähettänyt Kansakoulunjohtokunnan antaman vastamainitun lisäselvityksen asiasta ja on siitä käynyt ilmi, että ehdotettu menoerä olisi Johtokunnan mielestä jaettava kahteen eri erään, nimittäin viransijaisten palkkioita varten 25,000 markkaa ja syyslukukaudella todennäköisesti lisääntynyttä opettajistoa varten 10,000 markkaa; ja on Kamari sen ohella edelleen huomauttanut mainitusta Kansakoulunjohtokunnan antamasta selvityksestä käyvän näkyviin, että Johtokunta, nojaten Helsingin kansakoulujen ohjesäännön 34 §:än, joka oikeuttaa Johtokunnan määräämään onko sairaan opettajan tai opettajattaren sijaisen palkkio kokonaan tai osaksi suoritettava kouluvaroista, noudattanut sitä periaatetta, että sairaan opettajan tai opettajattaren pohjapalkasta ainoastaan $^1/_3$ on vähennetty sijaisen palkkaamiseksi, jota vastoin $^2/_3$ on maksettu ensinmainitusta määrärahasta. Rahatoimikamari on tämän johdosta huomauttanut, että olisi ollut sangen mielenkiintoista, jos Johtokunta olisi viime vuodelta antanut taulukon, josta olisi näkynyt, kuinka kauan opettajain ja opettajattarien on täytynyt kivuloisuuden tähden olla poissa virantoimituksesta, koska Kamarista on näyttänyt siltä, kuin saattaisi panna kyseeseen, eikö Johtokunnan tulisi soveltaa tuntuvasti kovempia määräyksiä lyhytaikaiseen esteeseen kuin pitempiaikaiseen taudintapaukseen. Edellä mainittu voimassa olevan ohjesäännön pykälä ei suinkaan velvoita Johtokuntaa joka tapauksessa maksamaan sijaisen palkkiota, se ainoastaan oikeuttaa Johtokunnan harkinnan jälkeen myöntämään sellaisen palkkion. Rahatoimikamari oli aikaisemmin havainnut olevan aihetta viitata, että Kamarin mielestä voisi kansakoulun opettajistolta vaatia jonkun verran palkatonta ylimääräistä työtä, sekä tahtoi nytkin siihen nähden huomauttaa, ettei olisi kohtuutonta vaatia että, jos joku opettaja lyhyeksi ajaksi, joksikin tai joiksikin päiviksi, estyy hoitamasta tointaan, toiset opettajat astuvat hänen sijaansa, erityisen korvauksen tulematta kysymykseen. Sellainen periaate on, Rahatoimikamarin lausunnon mukaan, voimassa ei ainoastaan valtion, vaan yksityislyseoidenkin opettajistoon nähden sekä muutoin kaupunginhallinnon eri aloilla. Jos kaupungin täytyisi kaikkien palveluksessaan olevien henkilöjen puolesta, kun nämä taudin tai muun sellaisen esteen tähden eivät voi hoitaa toimiaan, maksaa sijaisen palkkio, nousisivat nämä menot yhteensä melkoiseen määrään.

Edellä esitetyn johdosta saa valiokunta puolestaan Kaupunginvaltuustolle ehdottaa

että, samalla kun määräraha „viransijaisia ja syyslukukaudella todennäköisesti lisättyä opettajistoa varten" pysytettäisiin samansuuruisena kuin tähänkin asti, se jaettaisiin kahteen erään, eli viransijaisia varten 10,000 markkaa ja todennäköisesti lisättyä opettajistoa varten 10,000 markkaa, sekä

että kysymys kaupungin kansakoulujen nykyisestä viransijaisuusjärjestelmästä ja sen mahdollisesta uudestaan järjestämisestä, mainitun kysymyksen periaatteelliseen kantavuuteen nähden, annettaisiin sen ammattimies-toimikunnan harkittavaksi, joka on asetettu käsittelemään erinäisiä kansakoulunopettajistoa koskevia kysymyksiä.

Kansakoulunjohtokunnan ilmoituksen mukaan on menosääntöarvioon unohdettu merkitä määräraha kahden veistonopetuksen johtajan palkkaamiseksi, mikä määräraha on kuluvan vuoden menosäännössä. Tämän johdosta lienee

puheena olevaa tarkoitusta varten merkittävä 800 markan määräraha.

Kaupunginvaltuustolle annetussa, valiokuntaan lähetetyssä kirjelmässä on Kansakoulunjohtokunta anonut 1,000 markan määrärahaa laulu- ja lausuntokurssien järjestämiseksi kaupungin kansakoulujen suomenkielisiä opettajia varten. Kun ruotsia puhuvat opettajat ovat aikaisemmin saaneet apurahan mainittua tarkoitusta varten, katsoo valiokunta pitävänsä ehdottaa

että puheena olevien laulu- ja lausuntokurssien toimeenpanemista varten myönnettäisiin 1,000 markan satunnainen määräraha.

Sen johdosta että kansakoulujen menosääntöön edelleen on merkittynä huomattava määrä kanslian ja kouluhuoneistojen vuokria, ehdottaa valiokunta

että Kansakoulunjohtokuntaa kehotettaisiin ottamaan harkittavaksi, kävisikö kaupungin omia kansakoulutaloja nykyistään suuremmassa määrässä käyttäminen tarkoitukseensa.

Kun niinikään melkoisia rahamääriä menee huonekalujen ja muun koulukaluston ostoon sekä kirjojen sidottamiseen, ehdotetaan

että Vaivaishoitohallitusta kehotettaisiin ottamaan harkittavaksi, eikö jotakin osaa tuollaisia töitä kävisi edullisesti teettäminen kaupungin työlaitoksessa.

Säästäväisyyttä silmälläpitäen ja syistä, joita Rahatoimikamarilla oli ollut tilaisuutta viime kulunkiarvion käsittelyssä tarkemmin perustella, on Kamari samoinkuin edellisellä kerralla kulunkiarvioehdotuksestaan poistanut määrärahan sekä ruotsin- että suomenkielistä *Työväenopetusta* varten, yhteensä 25,000 markkaa. Vaikka Rahatoimikamari tiesi Kaupunginvaltuuston olevan tässä toisella kannalla sekä katsoneen mahdolliseksi vakinaiseen menosääntöön merkitä tähän tarkoitukseen tarpeelliset varat ja vaikka Kamari oli halunnut noudattaa tätä ohjetta, ei Rahatoimikamari kuitenkaan ollut ehdotukseensa merkinnyt mainittua suomen- ja ruotsinkielistä opetusta varten ehdotettuja 15,000 ja 10,000 markan määrärahoja. Puheena olevain kurssien taloudellisen tilan turvaamiseksi ja jotta niin ollen kävisi mahdolliseksi Valtuuston lausuman toivomuksen mukaisesti kannattaa näitä kursseja kunnan varoilla, on Rahatoimikamari ehdottanut että tämän opetuksen kustannukset merkittäisiin maksettaviksi kaupungin osalle tulevista Helsingin Anniskeluosakeyhtiön tämänvuotisista voittovaroista.

Valiokunta, joka on voinut yhtyä mainittuun Rahatoimikamarin ehdotukseen, saa sentähden ehdottaa Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että Anniskeluyhtiön tämänvuotisista voittovaroista osotetaan 15,000 markkaa suomenkielisten ja 10,000 markkaa ruotsinkielisten työväenopetuskurssien voimassapitämiseksi vuonna 1910, ollen varat tarpeen mukaan maksettava etuantina kaupunginrahastosta.

Menosääntöehdotuksen menoluokkaan 6. *Pahantapaisten lasten turvakodit* on merkitty sama määräraha kuin kuluvana vuonna eli 20,900 markkaa Bengtsårin kasvatuslaitosta varten. Tähän menoerään nähden Rahatoimikamari huomauttaa, ettei Kamari ollut katsonut voivansa nykyään puoltaa Kasvatuslautakunnan ehdottamaa menosääntöä 60 poikaa varten nykyisten 30 pojan sijasta. Sellainen laitoksen laajentaminen vaatisi nimittäin suorittamaan erinäisiä lisä- ja muutosrakennustöistä, joiden laajuus ei vielä ole arvioitavissa, mutta joiden on ensi vuonna laskettu vaativan kustannuksia 60,000 markkaa, jota määrää Kamari ei ollut katsonut voivansa merkitä menosääntöarvioon. Tähän nähden oli Rahatoimikamari vaatinut Lautakunnalta uutta ehdotusta ensintulevan vuoden menoarvioksi, jonka ehdotuksen mukaan laitoksessa olisi 30 hoidokkia. Sellaista ehdotusta Lautakunta ei kuitenkaan ollut tehnyt, vaan oli sen sijaan antanut Valtuustolle yksityiskohtaisen ohjelman vastaista laajennettua toimintaa varten. Kun ei Valtuusto kuitenkaan vielä ollut käsitellyt tätä ohjelmaa, vielä vähemmin sitä hyväksynyt, eikä siinä, mikäli Kamarin tiedossa oli, ollut mitään selvitystä niistä kustannuksista, joita ehdotettu laajennus tuottaisi, oli Rahatoimikamari katsonut että kaikkien Bengtsårin laajennustöiden pitää jäädä lepäämään, kunnes puheena oleva asia on ratkaistu, jonka

tähden Rahatoimikamarin oli täytynyt, kun pyydettyjä erikoistietoja ei ollut annettu, merkitä Bengtsårin nykyään voimassa oleva vuosirahansääntö myöskin ensintulevaksi vuodeksi.

Ilmoittaen samalla syyn siihen, miksi edellä mainittua Rahatoimikamarin vaatimaa uutta menoarvioehdotusta ei ollut ennemmin annettu, on Lautakunta nyttemmin valiokunnalle antanut puheena olevan ehdotuksen, joka päättyy 54,400 markkaan, ollen tästä määrästä merkitty 30,400 markkaa laitoksen juokseviin menoihin ensintulevana vuonna sekä 24,000 markkaa siinä toimitettavia erinäisiä muutos- ja lisärakennustöitä varten.

Puheena olevaa asiaa käsitellessään ei valiokunta ole ajan niukkuuden tähden voinut, niinkuin olisi halunnut, tarkemmin tutkia Bengtsårin hallinnon yksityiskohtia; valiokunnasta kuitenkin tuntuu siltä, kuin olisivat laitoksen juoksevat vuosimenot, jos Lautakunnan vaatimukset ovat perusteltuja, suhteettoman paljon kasvaneet. Kustannukset, mitä kaupungilla on jokaisesta Bengtsåriin otetusta hoidokista, eivät ole kohtuullisessa suhteessa kaupungin muiden kasvatuslaitosten vastaaviin kustannuksiin eikä siihen rasitukseen, mikä kaupungille voidaan kohtuudella katsoa kuuluvan. Kun ei Rahatoimikamarilla kuitenkaan ole menosääntöarviota tehdessään ollut käytettävänään valiokunnalle nyttemmin annettuja tietoja eikä Kamarilla ole myöhemminkään ollut tilaisuutta lausua mieltään Kasvatuslautakunnan esityksestä, on valiokunta menoarvioehdotuksessa pysyttänyt Bengtsårin laitoksen määrärahan saman suuruisena kuin se on kuluvan vuoden menosäännössä, sekä muutoin tahtonut ehdottaa

että Rahatoimikamarille annettaisiin toimeksi ottaa Kasvatuslautakunnan ehdottama Bengtsårin uusi vuosirahansääntö harkittavaksi sekä antaa sitä Kaupunginvaltuustolle lausunto.

Tämän yhteydessä olisi valiokunnan myös annettava lausunto erinäisten kaupungin kasvatuslaitosten johtajain tekemästä palkankorotusanomuksesta, joka anomus on lähetetty valiokuntaan lausunnon antamista varten. Valiokunta kuitenkin rohkenee ehdottaa

että puheena oleva palkankorotusanomuskin jätettäisiin Rahatoimikamarin valmisteltavaksi.

Menoluokkaan 7. *Kansankirjasto ja lukusalit* nähden on Kaupunginvaltuusto saanut vastaanottaa kansankirjaston ja lukusalin Hallitukselta kirjelmän ynnä huomautuksia sen johdosta, että Rahatoimikamari oli ehdottanut alennettavaksi kirjojen, aikakaus- ja sanomalehtien ostoon sekä sidottamiseen pyydettyä määrärahaa ja kokonaan poistettavaksi erinäisten luettelojen painattamista ja sidottamista varten pyydetyn satunnaisen määrärahan. Rahatoimikamari lausuu tästä seuraavaa: »Sitä vastoin on säästäväisyyssyistä määräraha kirjain, aikakauslehtien ja sanomalehtien y. m. ostoon vähennetty

20,000 markasta 15,000 markkaan. Rahatoimikamari hyvin tietää, että korotettu määräraha olisi tähän tarkoitukseen tarpeen, mutta toiselta puolen on huomattava, ettei tämä määrärahan vähentäminen järkäytä kirjaston liikkeen tasaista kulkua, vaikkakin täytyy kirjain ostoa y. m. tuntuvasti rajoittaa. Samoista syistä on myös Hallituksen pyytämä määräraha kirjaston koko suomenkielisen kirjavaraston luettelon painatusta ja sitomista sekä Sörnäisten ja Hermannin haaraosastoissa olevain kirjavarastojen luettelon painatusta varten, 4,000 markkaa, jätetty ottamatta menoarvioon. On luonnollista, että puheena olevat luettelot on painatettava, mutta tämän työn suorittaminen voi hyvin jäädä johonkin seuraavaan vuoteen.»

Hallitus lausuu edellä mainitussa kirjelmässään kirjamäärärahasta, että kansankirjastolla, siinä tapauksessa että Rahatoimikamarin ehdotus hyväksytään, olisi käytettävänään kirjallisuuden hankkimiseen ja sidottamiseen 1,200 markkaa vähemmän varoja kuin vuosina 1906 ja 1907, vaikka kirjalainain luku on kasvanut vuoden 1906 157,616 lainasta vähintään 226,000 lainaan kuuluvana vuonna sekä vuotuinen tulo lainausliikkeestä on samaan aikaan lisääntynyt lähes 3,000 markkaa. Luetteloihin nähden lausutaan, että tämän asian ratkaisun lykkääminen johonkin seuraavaan vuoteen tuottaisi suurta hankaluutta kirjastolle, mutta että hallitus voisi hätätilassa tyytyä 1,500 markan määrärahaan tätä tarkoitusta varten, koska siten ainakin välttämättömät luettelot saataisiin painetuiksi.

Valiokunta, joka ei ole voinut olla panematta huomiota kirjaston hallituksen esittämiin näkökohtiin, on sentähden katsonut pitävänsä ehdottaa

että kansankirjaston määräraha kirjoja y. m. varten korotettaisiin Rahatoimikamarin ehdottamasta 15,000 markan määrästä 18,000 markkaan; sekä

että 1,500 markan satunnainen määräraha myönnettäisiin luettelojen painattamista ja sidottamista varten.

Aikaisemmin menoluokkaan *Muut kansansivistystarkoitukset* merkityistä määrärahoista Rahatoimikamari lausuu, ettei niitä tällä kertaa valitettavasti ole voitu merkitä vakinaiseen vuosirahansääntöön. Kamari mainitsee tähän nähden, että jo viime vuoden kulunkiarviota käsiteltäessä, jolloin selvästi tuli näkyviin, että taksoitus- ja veroäyrimäärä oli tuntuvasti kohoava, Kamarin vähemmistö lausui, että tässä puheena olevat kustannukset olisi soveliain suorittaa Anniskeluyhtiön voittovaroista, koska näitä menoja luontonsa vuoksi ei olisi luettava kaupungin vakinaiseen menosääntöön ja ne ennenkin oli suoritettu sanotun yhtiön voittovaroista sekä pantu maksettaviksi vakinaisesta menosäännöstä ainoastaan siitä syystä, että mainitut voittovarat aikanaan vähenivät niin paljon,

että kävi vaikeaksi niillä tyydyttää näitä vuosi vuodelta lisääntymistään lisääntyneitä menoja. Nyttemmin ei sellaista syytä ollut olemassa, kun Anniskeluyhtiön voittovarat taas olivat tuntuvasti lisääntyneet. Vaikka Rahatoimikamari edelleenkin piti puheena olevia sivistystarkoituksia sen luontoisina, että kaupungin kaikkien asukkaiden tuli päästä niistä osallisiksi, joten ei niitä taloudellisia vaikeuksia, joita näillä yrityksillä on voitettavana, olisi lisättävä epätietoisuudella siitä, onko ja minkä verran Anniskeluyhtiön voittovaroja tämän tarpeen tyydyttämiseksi olemassa sekä, vaikka Rahatoimikamari kyllä oli harkinnut sitä asianhaaraa, että Valtuusto oli kuluvana vuonna korottanut sekä Filharmonisen seuran että Helsingin Torvisoittokunnan määrärahoja ja siten välillisesti vakuuttanut näille yrityksille jatkuvaa kannatusapua, oli Rahatoimikamari, joka oli katsonut suurempaa säästäväisyyttä kunnan varain käyttämisessä kuin tähän asti olevan vastaisuudessa tarpeen jotta estettäisiin taksoitusta ylenmäärin kohoamasta, katsonut pitävänsä, samoinkuin oli laita työväenopetuksen määrärahaan nähden, esittää vakinaisen menosäännön vahvistamisen yhteydessä osotettavaksi nyt puheena oleviin sivistystarkoituksiin tarpeelliset varat Anniskeluyhtiön voittovaroista. Siten olisi mainituille yrityksille tarpeellinen taloudellinen kannatus ensintulevana vuonna taattu, mikä tietysti oli pääasia, koska näille yrityksille tietenkin on samantekevä, mistä rahat tulevat. Lausuen toivomuksen että Rahatoimikamari jo seuraavalla kerralla kulunkiarviota käsitellessään on huomaava mahdolliseksi jälleen merkitä nämä määrärahat vakinaiseen menosääntöön, Rahatoimikamari siis ehdottaa, että määrärahat puheena olevia tarkoituksia varten tällä kertaa pantaisiin maksettaviksi tässä mainituista voittovaroista.

Valiokunta on pääasiassa voinut yhtyä Rahatoimikamarin edellä mainittuun ehdotukseen, mutta kuitenkin katsonut pitävänsä tässä huomauttaa että, ennenkuin Filharmoniselle seuralle ehdotettua määrärahaa saisi nostaa, olisi seuran vuositilit, Kaupunginvaltuuston asiasta tekemän päätöksen mukaisesti, tarkastettava Valtuuston valitseman henkilön läsnä ollessa, samoinkuin ettei sellaista tarkastusta vielä ole tapahtunut. Kun valiokunnan tietoon kuitenkin on tullut, että sellainen tarkastus toimitetaan vasta ensintulevan vuoden loppupuolella sekä että Filharmoniselle seuralle syntyisi erityistä vaikeutta, jollei Valtuusto sitä ennen myöntäisi orkesterille määrärahaa, on valiokunta arvellut pitävänsä ehdottaa, että Filharmoninen seura saisi ennen vastamainitun tarkastuksen toimittamista nostaa sen 12,000 markan suuruisen määrän, mikä tätä ennen on seuralle tavallisesti maksettu vuoden alussa, mutta että kuluvaksi vuodeksi myönnettävän 13,000 markan suuruisen lisämäärärahan maksaminen saisi jäädä siihen asti, kun Valtuusto on saanut tarpeellisen tiedon seuran vuositilintarkastuksen kulusta.

Valiokunta saa sentähden ehdottaa, että Kaupunginvaltuusto päättäisi

Anniskeluyhtiön ensintulevan vuoden voittovaroista osottaa 45,000 markkaa maksettavaksi etuantina tarpeen mukaan seuraavasti:

Ruotsalaiselle teatterille	*Smk*	*5,000:* —
Suomalaiselle teatterille	„	*5,000:* —

Aktiebolaget Folkteatern osakeyhtiölle . . . . . Smk 3,000: —
Osakeyhtiölle Helsingin Filharmoninen seura . . „ 12,000: —
Helsingin Torvisoittokunnalle . . . . . „ 20,000: —

X. Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset.

Tässä pääluokassa olevat määrärahat eivät ole aiheuttaneet mitään muistuttamista.

XI. Vesijohto.

Menoluokkaan 3. *Uutisrakennukset* nähden on merkittävä, että Rahatoimikamarin pohjavesitutkimuksia varten asettama komitea, joka on Kaupunginvaltuuston kehotuksesta käsitellyt kysymystä kahden seisotusaltaan y. m. rakennuttamisesta vesilaitokseen, on Kaupunginvaltuustolle antamassaan kirjelmässä ehdottanut mainittuun tarkoitukseen myönnettäväksi 112,000 markan määrärahan. Kun tämä määräraha kuitenkin jo on merkitty Rahatoimikamarin menosääntöehdotukseen, ei puheena oleva ehdotus aiheuta lausuntoa valiokunnan puolelta.

Sen johdosta että kulunkiarvion järjestely on kuluvana vuonna ollut erittäin vaikea, ja tämän mietinnön alussa esittämiinsä näkökohtiin viitaten täytyy valiokunnan ehdottaa poistettavaksi erinäiset menoluokkaan 4. *Putkiverkon laajentaminen ja vesimittarien osto* merkityt määrärahat. Valiokunnan siten ehdottamat poistot on tehty kaupungin vesijohtokonttorin kanssa neuvoteltua, ja on vesijohtokonttori tosin ollut jonkun verran epäröivällä kunnalla aijottuun toimenpiteeseen nähden eikä varsinkaan ole katsonut voivansa puoltaa poistettavaksi 110,800 markan määrärahaa, joka on aijottu Porvonkadun lounaispuolen alle rakennettavaa vesijohtoa varten, mutta on kuitenkin ollut sitä mieltä, että puheena olevat työt ovat ne, jotka, jos menoeräin vähentämistä pidetään välttämättömänä, etusijassa voidaan lykätä toistaiseksi. Valiokunta sentähden ehdottaa

että allamainittuja töitä ei teetettäisi ensintulevana vuonna, vaan että niiden määrärahat, yhteensä 197,050 markkaa, poistettaisiin vuosirahansäännöstä, nimittäin:

Vesijohto Nikolainkadun alle Oiko- ja Vironkadun välille (putkien vaihto) . . . . . 7,650: —
S:n Mariankadun alle Elisabetin- ja Vironkadun välille (putkien vaihto) . . . . . 4,500: —

Vesijohto Konstantininkadun alle Oiko- ja Vironkadun välille sekä Kirkkokadulta osote N:on 1 (putkien vaihto)	*9,800:* —
S:n Mauritsinkadun alle Kruunuhaan- ja Maneesikadun välille (putkien vaihto)	*3,600:* —
S:n Maneesikadun alle Konstantinin- ja Mauritsinkadun välille (putkien vaihto)	*2,400:* —
S:n Rauhankadun alle Nikolain- ja Konstantininkadun välille (putkien vaihto)	*6,400:* —
S:n Porvoonkadun luonaispuolen alle Kristiinan- ja Kajaaninkadun välille, Viipurinkadun alle Kajaanin- ja Kotkankadun välille, Kotkankadun ja sen jatkoksen alle Viipurinkadun ja Vesisäiliöön vievän tien välille sekä viimeksi mainitun Vesisäiliöön vievän tien alle (uusi)	*110,800:* —
S:n I. Papinkadun alle Viidenneltä linjalta Castréninkadulle (uusi)	*10,600:* —
S:n Fredriksberginkadun alle I. Viertotien ja Pengerkadun välille (uusi)	*5,000:* —
S:n Nervanderinkadun alle Ainon- ja Tunturilaaksonkadun välille (uusi)	*17,300:* —
S:n Cygnaeuksenkadun alle Töölön- ja Nervanderinkadun välille (uusi)	*8,900:* —
S:n Floorantien alle Toivon- ja Sallinkadun välille (uusi)	*3,750:* —
S:n Toivonkadun alle (uusi)	*6,350:* —

Sitä vastoin ja kulunkiarvioehdotuksen valmistumisen jälkeen toimitetun tontinmyynnin johdosta täytyy valiokunnan ehdottaa

että menosääntöön merkittäisiin määräraha seuraavaa Rahatoimikamarin poistamaa työtä varten, nimittäin:

vesijohto Topeliuksenkadun alle Kammion- ja Meilahdenkadun välille (uutistyö)	*10,300:* —

Pääluokkaan

XII. Kauppahallit

merkittyihin määrärahoihin nähden ei ole ollut huomauttamisen syytä.

XIII. Yleiset työt.

Menoluokassa 1. *Rakennukset ja talot, Korjaus ja kunnossapito* on erinäisten korjaustöiden määräraha, Kaupunginvaltuuston kuluvan joulukuun 7 päivänä tekemän, kaupunginvoudin konttorihuoneiston korjausta koskevan päätöksen johdosta

korotettava 200 markalla eli siis 43,695 markkaan.

Kaupunginvaltuuston viimeksi kuluneen marraskuun 23 päivänä tekemän päätöksen johdosta on, mainittuun päätökseen viitaten,

uudeksi määrärahaksi merkittävä toisen kaupunginlääkärin virkahuoneiston laittamista varten 4,325 markkaa.

Kaupunginvaltuuston kuluvan joulukuun 7 päivänä tekemän päätöksen mukaisesti tulevat tähän menoluokkaan lisäksi seuraavat uudet menoerät:

Kansakoulukadun kansakoulutaloon kuuluvan makin uudestirakentamista varten	*9,500: —*
mainitun koulun talonmiehen uuden huoneiston rakentamista varten	*9,000: —*
Useinmainitun koulun talonmiehen nykyisen huoneiston mahdollista sisustamista varten huonosti ravittujen lasten ruokailuhuoneistoksi	*500: —*

Menoluokassa *Uutisrakennukset* on ehdotettu 150,000 markan määräraha uuden kauppahallin teettämiseksi Hakaniemen torille. Tätä menoerää perustellaan tarkemmin Kaupunginvaltuuston painetuissa asiakirjoissa N:o 45 kuluvalta vuodelta olevassa Rahatoimikamarin esityksessä määrärahain myöntämisestä erinäisten rakennusyritysten osin alottamiseksi ja osin loppuun saattamiseksi, johon esitykseen valiokunta sentähden tässä viittaa. Omasta puolestaan valiokunta kuitenkin, osin sen johdosta että erityinen valiokunta nykyään käsittelee torikauppaa koskevaa kysymystä sekä on tämän yhteydessä myös ottanut harkittavaksi kauppahalliolot, ja osin säästäväisyyssyistä, ehdottaa

että Valtuusto jättäisi Hakaniementorille ehdotetun kauppahallin rakentamisen toistaiseksi sillensä.

Edellä mainittuun menoluokkaan on lisäksi merkitty 100,000 markan määräraha Kallion kansankirjastotaloa varten. Tätäkin määrärahaa perustellaan Rahatoimikamarin

vastamainitussa esityksessä. Valiokunta, jota esitetty perustelu ei ole saanut vakuuttumaan siitä, että puheena olevan kirjastotalon rakentaminen ei voisi jäädä vieläkin jonkun ajan päähän ja kirjaston Sörnäisten haaraosastoa siksi ajaksi sijoittaa johonkin tarkoitusta varten vuokrattuun huoneistoon, katsoo pitävänsä ehdottaa

että puheena olevan kansankirjastotalonkin kustannukset poistettaisiin menoarviosta.

Menoluokkaan 2. *Kadut ja yleiset paikat, Korjaus ja kunnossapito* nähden ehdotetaan säästäväisyyssyistä sekä koska työn teettämisen välttämättömyys ei näytä olevan aivan pakottava,

että 8,000 markan menoerä Kauppatorin länsiosan pohjoisen kolmion kiveämistä varten poistettaisiin.

Puheena olevassa menoluokassa ehdotettuihin *Uutistöihin* nähden on valiokunta niinikään, kuultuaan kaupungininsinööriä asiassa, säästäväisyyssyistä katsonut pitävänsä ehdottaa

että seuraavat teetettäviksi ehdotetut tasoitustyöt poistettaisiin menoarviosta, nimittäin:

Viipurinkadun tasoitus Porvoon- ja Kotkankadun väliltä	*36,700:* —
Porvoonkadun lounaispuolen tasoitus Kristiinan- ja Viipurinkadun väliltä	*7,500:* —
I. Papinkadun samoin 5 linjan ja Castréninkadun väliltä	*21,000:* —
Nervanderinkadun samoin Ainon- ja Tunturilaaksonkadun väliltä	*62,300:* —
Cygnaeuksenkadun samoin Töölön- ja Nervanderinkadun väliltä	*21,700:* —
Floorantien samoin korttelin N:o 525 viereltä. . .	*8,400:* —
Toivonkadun samoin L. Viertotien ja Floorantien väliltä	*6,100:* —
L. Viertotien samoin korttelin N:o 525 viereltä . .	*13,500:* —
Sallinkadun samoin L. Viertotien ja Floorantien väliltä.	*19,400:* —
Unioninkadun ja Siltavuorenpengermän välisen tien samoin	*12,000:* —

sekä

että I. Viertotien ja Porthaninkadun välisen 5 linjan osan tasoittamista varten merkitystä 75,000 markan määrärahasta 50,000 markkaa poistettaisiin menoarviosta;

mutta että sitä vastoin

Rahatoimikamarin poistama 25,200 markan määräraha myönnettäisiin Kammion- ja Meilahdenkadun välisen Topeliuksenkadun osan tasoitusta varten, koska Rahatoimikamari on ryhtynyt myymään tontteja viimeksimainitun kadun varrelta.

Siten ehdotettujen poistojen kautta saavutettava säästö nousee 233,400 markkaan. Käytettävänä olevain tonttien luku lisääntyisi, siinä tapauksessa että valiokunnan ehdotus hyväksytään, 49:llä Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaisten 83 tontin sijasta.

Jos päätetään olla nyt teettämättä vastikään mainittuja tasoitustöitä, on siitä seurauksena

että alla mainitut menoluokassa 3. Kanavat ja viemärit luetellut uutistyöt eivät tule teetettäviksi, vaan on sentähden nekin poistettava menoarviosta, nimittäin

Viemärikanava Viipurinkadun alle korttelin N:o 373 tontilta N:o 14 Kolkankadun alaiseen kanavaan . . .	*9,600: —*
S:n Nervanderinkadun alle korttelin N:o 404 tontilta N:o 6 Ainonkadulle sekä ensin mainitun kadun korttelin N:o 407 tontin N:o 5 ja korttelin N:o 425 tontin N:o 12 välille	*11,900: —*
S:n Cygnaeuksenkadun alle korttelin N:o 435 tontilta N:o 12 Museokadun alaiseen kanavaan	*3,100: —*
S:n Floorantien alle Sallin- ja Toivonkadun välille	*9,300: —*
S:n Sallinkadun alle L. Viertotieltä Floorantien alaiseen kanavaan	*3,000: —*

Paitsi edellä mainittuja viemärikanavia on Valiokunnan mielestä

myös seuraavain kahden kanavan teettäminen tällä kertaa jätettävä sillensä, nimittäin

rautatien alueelta Siltasaaren satamaan menevän katkaisevan kanavan	*47,000: —*
Hagan ja Bråvallan alueitten halki Humallahteen laskevan viemärikanavan	*5,600: —*

Sitä vastoin olisi aikaisemmin mainitun Rahatoimikamarin toimittaman tontinmyynnin johdosta

menoarvioon merkittävä Rahatoimikamarin poistama 14,500 markan määräraha viemärikanavan rakentamiseksi Topeliuksenkadun alle Kammion- ja Humalistonkadun välille.

Valiokunnan edelläolevain ehdotusten mukaisesti olisi kanavain määrärahaan syntyvä säästöä kaikkiaan 75,000 markkaa.

Tämän yhteydessä on Valiokunta katsonut olevan syytä lausua

ettei tontteja vastedes olisi myytävä sellaisten katujen varsilta, joita ei vielä ole tasoitettu eikä tasoitettaviksi päätetty.

Menoluokassa 6. *Satamat* on *Uutistöitten* joukossa menoerä Hietalahden laiturityötä varten. Mainittu työ, jota varten Rahatoimikamari on katsonut olevan osotettava lainavaroja, on tarkemmin perusteltuna Kaupunginvaltuuston painetuissa asiakirjoissa N:o 45 tältä vuodelta.

Valiokunta, joka tosin on saanut tietää, että syväkulkuisten aluksien laituritila Hietalahden satamassa on niukanlainen, on kuitenkin ollut sitä mieltä

että se 180,000 markan määräraha, joka on ehdotettu laiturireunustuksen laittamiseksi Hietalahden kääntösillasta Ruoholahdenrantaa pitkin voidaan toistaiseksi poistaa.

Menoluokassa 7. *Istutukset* on nimikkeen *Korjaus ja kunnossapito* kohdalla kaupungin istutusten ja taimistojen voimassapitoa varten ehdotettu 80,000 markan määräraha. Puutarhalautakunta oli tosin erikoiseen kulunkiarvioehdotukseensa merkinnyt tämän määrärahan 95,000 markaksi, mutta Rahatoimikamari on, toivoen kaupungin puutarhalaitokset voitavan tarpeellista säästäväisyyttä noudattaen pitää kunnossa ensinmainitullakin määrärahalla, vähentänyt määrärahaa mainitulla tavalla. Lautakunta on kuitenkin valiokunnalle antamassaan promemoriassa huomauttanut, että Lautakunnan pyytämä määrä on tarpeellinen jotta noudattamalla puutarhahallinnossa käytäntöön otettua yksinkertaisempaa hoitojärjestelmää sekä mitä suurinta säästäväisyyttä voitaisiin pysyttää istutukset pääkaupungin arvon mukaisessa kunnossa, sekä että kunnossapitomäärärahaa ei käy vähentäminen 80,000 markkaan, ellei kaupungin istutuksia laiteta vieläkin tuntuvasti vaatimattomampaan muotoon, etusijassa poistamalla kaikki kukkaslaitteet kaupungin istutuksista, lukuunottamatta Runebergin- ja Kappeliesplanaadin sekä Aleksanterinpatsaan kukkasryhmiä.

Kuluvan vuoden menosääntöön on nyt puheena oleva Puutarhalautakunnan määräraha merkitty samaksi määräksi, minkä Rahatoimikamari on nyt ehdottanut eli 80,000 markaksi. Tässä on kuitenkin muistettava, että Kaupunginvaltuusto on viimeksi

kuluneen maaliskuun 16 päivänä Lautakunnan esityksestä katsonut pitävänsä sallia Lautakunnan ylittää mainittu määräraha enintään 12,000 markalla. Viimeksi mainitun lisämäärärahan ilmoittaa Lautakunta likimmittäin kuluttaneensa ja kuitenkin olivat, huomauttaa Lautakunta, sääolot viime kesänä erittäin suotuisat.

Siihen katsoen mitä tässä edellä on lausuttu, ei valiokunta ole arvellut voivansa olla ehdottamatta

että määräraha kaupungin istutusten ja taimistojen voimassapitoon korotettaisiin 10,000 markalla eli 90,000 markkaan.

Momenttiin *Uutistyöt* on Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti merkitty 32,800 markan rahamäärä ajotien laittamiseksi Eläintarhaan rautatien länsipuolitse Fredriksbergiin. Vaikka on myönnettävä, että tämä tie olisi tyydyttävä melkoista liikennetarvetta, on valiokunta kuitenkin katsonut itse tienteon voivan vielä jäädä jonkun ajan päähän sekä sentähden päättänyt ehdottaa, että nyt ainoastaan 17,800 markan määräraha merkittäisiin menosääntöön kivenlouhintaa ja muita tarpeellisia esitöitä varten, jota vastoin jälellä oleva osa, eli 15,000 markkaa, poistettaisiin.

Koska sen ohella makin ja pukeutumispaviljongin teettämistä varten ehdotettu 10,000 markan määräraha voidaan, saadun ilmoituksen mukaan, jakaa siten, että ainoastaan 2,500 markkaa tänä vuonna myönnettäisiin sanotun makin rakennuttamiseksi ja jälellä oleva määrä varattaisiin mainittua pukeutumispaviljonkia varten, koska sen tarve ei ole pakottava, ehdottaa valiokunta ainoastaan ensinmainitun määrän nyt myönnettäväksi.

Edellyttäen tähän suostuttavan ehdottaa valiokunta Kaupunginvaltuuston päätettäväksi

että kivenlouhintaa y. m. varten edellä mainitun ajotien teettämiseksi Eläintarhaan myönnetään ainoastaan 17,800 markkaa; sekä

että edellä mainitun makin rakennuttamista varten myönnetään 2,500 markkaa, jota vastoin 7,500 markkaa pukeutumispaviljonkia varten ei nyt merkitä menosääntöön.

XIV. Eläkkeet ja apurahat.

Menosääntöehdotuksen tähän pääluokkaan merkittyjen menoeräin lisäksi on *b*-eränä ja Kaupunginvaltuuston kuluvan joulukuun 7 päivänä tekemään päätökseen viitaten merkittävä

entiselle työmiehelle Karl Gustaf Kaalisaarelle 120 markkaa.

XV. Sekalaiset menot.

Kun vuosimääräraha kunnallisen asetuskokoelman julkaisemista varten oikeastaan nousee 800 markkaan, lienee

mainittu oikaisu huomattava menoarviossa.

Kaupunginvaltuuston kuluvan joulukuun 7 päivänä tekemän päätöksen johdosta, joka koski kaluston ostoa kaupunginvoudin konttoriin, lienee

määräraha erinäisten kaupungin talojen y. m. kalustoa varten korotettava 300 markalla eli niinmuodoin 8,300 markkaan;

jonka ohella, katsoen Kaupunginvaltuuston vastamainitun asian yhteydessä niinikään tekemään päätökseen kaupunginvoudin konttorihuoneiston laajentamisesta,

uusi b-erä: Määräraha huoneiston vuokraamiseksi Katarinankadun talosta N:o 3, 1,800 markkaa, lienee menoarvioon merkittävä.

Tarkastaessaan erää taksoitettujen varain vähennys ja palauttaminen on valiokunnan huomio kiintynyt siihen, että kaupungille vuosittain koituu tuntuvaa tappiota siitä, että erinäiset henkilöt, jotka täältä saavat tuloja, ovat viime aikoina asuttuneet kaupungin pohjoisrajalla oleviin kuntiin syntyneihin huvilayhdyskuntiin sekä, tultuaan siellä hengille kirjoitetuiksi, maksaneet veroa näille kunnille. Se asianlaita, että näiden henkilöjen on siten onnistunut välttää kunnallisverotus täällä, on syntynyt siitä, että Keisarillinen Senaatti on tulkinnut voimassa olevan kunnallislainsäädännön säännökset siten, että tuollaiset henkilöt eivät ole täällä verotuksen alaiset. Pitäen tätä laintulkintaa kuitenkin vääränä ja kaupungille siten koituvaan vahinkoon katsoen ehdottaa valiokunta

että Kaupunginvaltuusto antaisi erityisen valiokunnan toimeksi puheena olevaa kysymystä selviteltyään tehdä Valtuustolle ehdotuksen niistä toimenpiteistä, joilla kaupungin oikeutta kävisi tässä kohdin turvaaminen.

Tulot.

I. Korot.

Tähän pääluokkaan nähden ei valiokunta ole havainnut olevan mitään huomauttamista.

II. Tontinlunastukset.

Rahatoimikamarin ehdotettua että tontinlunastuksista kertyvä määrä merkittäisiin vuosirahansääntöön 700,000 markaksi on Maistraatti korottanut puheena olevaa tuloerää 50,000 markalla. Maistraatin esittämistä syistä sekä lisäksi toimitettujen laskelmain nojalla valiokunta ehdottaa

että kertyvistä tontinlunastuksista arvioitu erä edelleenkin korotettaisiin 800,000 markkaan.

Tämän yhteydessä on valiokunta katsonut pitävänsä kiinnittää Kaupunginvaltuuston huomiota siihen, että erinäisiä Rahatoimikamarin myymiä tontteja, kaupungingeodeetin antaman tiedon mukaan, ei ole rakennettu sitä varten määrätyn ajan kuluessa, vaan ovat ne edelleen rakentamatta, ollen nämä tontit seuraavat:

Kortteli N:o	Tontti N:o	Katu	Myyty vuonna
172	23	Ruoholahdenkatu (tehdastontti) . . .	1888
122	15	Hernesaarenkatu (asuintontti)	1899
„	17	„ („)	„
146	14	Laivastokatu („)	1904
149	12	Luotsikatu („)	1904
159	5 & 7	Vyökatu („)	1903 (omist. valtiovarasto)
199	1	Myllytie (huvilatontti)	1894
297	2	Sirkuskatu (asuintontti)	1904
281	7	Työpajankatu (tehdastontti)	1901
284	5	Pääskykatu (asuintontti)	1904

Vuokralle annetuista tonteista ovat, mikäli on ilmoitettu, tehdastontti N:o 6 Sörnäisten Rantatien varrella korttelissa N:o 283 ja asuntotontti N:o 9 Suvilahdenkadun

varrella korttelissa N:o 284 vielä rakentamatta, vaikka ne jo vuonna 1898 vuokrattiin rakennettaviksi.

Tämän johdosta on valiokunta katsonut pitävänsä ehdottaa

että Valtuusto, ilmoittaen edellä mainitun asianlaidan, pyytäisi Maistraattia ryhtymään tämän johdosta tarpeellisiin toimiin.

III. Kaupungin kiinteä omaisuus.

Menoluokassa 2. *Kaupunkiin yhdistetty alue* ehdotetaan, toimitettujen laskelmain nojalla,

että erää «Vuokraa torien myyntipaikoista» korotettaisiin 2,000 markalla, joten mainittu erä nousisi 33,000 markkaan.

Kaupunginvaltuuston viime vuoden kulunkiarviovaliokunnan ehdotuksen johdosta tekemän päätöksen mukaisesti on Rahatoimikamari vuosirahansääntöarvioonsa merkinnyt poliisilaitoksen huoneistojen vuokrat uuden, olevien olojen mukaisesti tehdyn vuokra-arvion nojalla. Mainittu toimenpide on eritoten poliisilaitokseen nähden osottautunut tarpeelliseksi, mutta on valiokunnassa myös otettu harkittavaksi, eikö olisi syytä merkitä sekä meno- että tulosääntöön kohtuulliset vuokramäärät kaupungin muistakin rakennuksista. Mitään suoranaista voittoa ei tästä tosin saataisi, mutta joka tapauksessa saavutettaisiin se etu, että ne taloudelliset uhraukset, mitä kaupungin täytyy tehdä eri hallinnonhaarain tähden, esiintyisivät selvemmin kuin nykyään. Valiokunta sentähden ehdottaa:

että Rahatoimikamaria kehotettaisiin vastedes kulunkiarvioon merkitsemään kaupungin rakennusten vuokrat, silloinkin kun rakennuksia käytetään kaupungin omiin tarpeisiin, ainakin mitä kaupunginhallinnon suurempiin haaroihin (opetustoimeen, terveyden- ja sairaanhoitoon y. m.) tulee.

Koska erinäiset Meilahden ja Grejuksen alueet sekä Sörnäisten rautatien ja Vanhankaupungin väliset alueet ensintulevan vuoden alusta annetaan vuokralle yksityisille ja kun sovellettavien uusien määräysten johdosta myös on odotettavissa suurempia vuokramaksuja kaupungin vesimyymälöistä eikä Rahatoimikamari ole ottanut näitä seikkoja huomioon laatiessaan tulosääntöarviotaan, on valiokunta katsonut voivansa ehdottaa

että erä «Satunnaisia sekä kenttien vuokria» korotettaisiin 55,000 markasta 65,000 markkaan.

IV. Tonttiverot.

Tähän pääluokkaan nähden ei valiokunnalla ole ollut mitään huomauttamista.

V. Tuloa tuottavat oikeudet.

Niinkuin alempana olevasta yleiskatsauksesta tarkemmin näkyy, on tuulaaki Helsinkiin osotetuista tavaroista viime vuosina noussut seuraaviin määriin:

1904	232,410: 09
1905	242,174: 24
1906	308,338: 74
1907	326,022: 44
1908	325,640: 21

Valiokunnan mielestä näkyy tästä, että tuulaakitulojen korottaminen yli Rahatoimikamarin arvioiman 320,000 markan määrän ei olisi perustelematonta, jonka tähden valiokunta ehdottaa

mainitun erän korotettavaksi 330,000 markkaan.

Myöskin erä «Liikennemaksuja» voitanee seuraavan, mainituista maksuista olleita tuloja osottavan taulukon mukaisesti huoleti korottaa:

1904	493,054: 17
1905	521,088: 55
1906	604,843: 48
1907	733,019: 10
1908	685,087: 95

Valiokunta sentähden ehdottaa

erän „Liikennemaksuja“ korotettavaksi 30,000 markalla eli niinmuodoin 730,000 markkaan.

VI. Sekalaiset tulot.

Kun tuloerän «Vastike kaupungin menettämistä sakko-osuuksista» oikein laskettuna on havaittu nousevan 7,532 markkaan, lienee

tämä oikaisu vuosirahansääntöön merkittävä.

VII. Valtioavut.

Tämän pääluokan kohdalla päättänee Kaupunginvaltuusto

Keisarilliselta Senaatilta anoa korotettua valtioapua ensintulevaksi vuodeksi kaupungin kansakouluille 347,000 markkaa ja kaupungin kasvatuslaitoksille 11,900 markkaa.

VIII. Vesijohto.

Tähän nähden ei ole ollut syytä huomautuksiin.

IX. Valaistuslaitokset.

Rahatoimikamarin kulunkiarvioehdotukseen liitetyn *kaasutehtaan* meno- ja tulosääntöarvion johdosta on valiokunta katsonut pitävänsä lausua seuraavaa.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto on kokouksessaan kuluvan joulukuun 14 päivänä vahvistanut kaasu- ja sähkötehtaitten vastaisen hallituksen palkkion 12,000 markaksi, lienee

ensinmainittua laitosta varten ehdotetun 8,000 markan määrän sijasta tähän tarkoitukseen merkittävä 6,000 markan määrä.

Sittenkun Valtuusto, niinikään edellä mainitussa kokouksessa, on määrännyt toimitusjohtajan palkkaedut kaikkiaan 12,500 markaksi, lienee

viimeksi mainittu määrä merkittävä 11,000 markan suuruisen palkkaerän sijaan.

Menosääntöarvion mukaan olisi vakinaisia konttoriapulaisia oleva kymmenen ja heillä palkkaa yhteensä 16,920 markkaa. Kaasutehtaan konttorin tehtävinä olevien töiden laajuuteen katsoen on valiokunnasta näyttänyt siltä, kuin pitäisi tätä lukumäärää helposti käydä vähentäminen.

Edelleen on valiokunta kiinnittänyt huomiotaan siihen, että erinäiset menoerät on varustettu lisäyksellä «y. m.» Kun tiedusteltaessa on käynyt selville, että tämä merkintä on voinut käsittää tuntuvia menoja, on valiokunta katsonut pitävänsä lausua suotavaksi, että vastedes noudatettaisiin seikkaperäisempää menojen erittelyä.

Niinikään on valiokunta havainnut kaasutehtaan konttori- ja näyttelyhuoneiston sekä tavarasuojain vuokran nousevan kohtuuttoman suurilta tuntuviin määriin sekä katsonut olevan otettava harkittavaksi, eikö puheena olevassa kohden kävisi tekeminen supistuksia.

Vihdoin on valiokunta pannut kyseeseen, eikö määrärahaa mittarien lukemista ja maksujen perimistä varten kävisi jonkun verran vähentäminen siten, että mainittu työ toimitettaisiin yhtaikaa sekä kaasu- että sähkötehtaan laskuun, jottei eri henkilöjen tarvitsisi kumpaisenkin laitoksen puolesta käydä näitä tarkoituksia varten samoissa paikoissa.

Valiokunta sentähden ehdottaa

että kaasu- ja sähkötehtaan Hallitusta kehotettaisiin ottamaan edellä kosketellut seikat tarkemmin harkittavaksi.

Määräraha kaasutehtaan ylimääräisiä apulaisia, virkamatkoja y. m. varten on merkitty 5,000 markaksi. Kun tämä määrä on valiokunnasta näyttänyt varsin suurelta, eritoten siihen katsoen että jo vakinaisten konttoriapulaisten luku, niinkuin edellä on huomautettu, on tuntunut suurelta, on valiokunta pyytänyt tarkempaa selvitystä asiasta sekä saanut tietää, että ylimääräisiä apulaisia on katsottu tarpeellisiksi etusijassa kaupungin uuden kaasutehtaan rakentamisen johdosta, mutta että määrärahasta kuitenkin kenties kävisi jonkun verran tinkiminen. Tähän nähden ja kun viimeksi mainittu työvoima, mikäli sitä käytetään rakennusyritykseen, on katsottu olevan palkkattava kaasutehtaan rakennuskustannuksia varten osotetuista varoista, on valiokunta tahtonut ehdottaa

että määräraha ylimääräisiä apulaisia y. m. varten vähennettäisiin 2,500 markkaan.

Kun tavallisten kaasuhiilien ykköshinta, Smk 22: 50 tonnilta, näyttää arvioidun liian korkeaksi sekä voitanee vähentää markalla tonnilta, ehdotetaan

että puheena olevaa menoerää vähennetään 17,100 markalla ja että se siis merkitään 367,650 markaksi.

Retorttihuoneen työkustannukset sekä höyrykattila- ja tyhjennyskustannukset katsoo valiokunta voitavan arvioida vähemmiksi kuin on laskettu, sekä ehdottaa sentähden

että näistä menoeristä vähennettäisiin kumpaisestakin 5,000 markkaa ja että ne siis merkittäisiin toinen 45,000 ja toinen 20,000 markaksi.

Menoerän «Palovakuutus» johdosta on valiokunta, joka on saanut tietää että kaasu- ja sähkötehdas nykyään ovat palovakuutettuina Fennia, Pohjola ja Skandia yhtiöissä, havainnut olevan aihetta ehdottaa

että laitosten Hallitusta kehotettaisiin vakuuttamaan laitokset Suomen Teollisuudenharjoittajain Keskinäisessä Palovakuutusyhtiössä taikka ainakin yksinomaan kotimaisissa vakuutusyhtiöissä.

Kaasutehtaan 50-vuotisen olemassa olon johdosta laadittavaa kertomusta varten, jossa samalla olisi selostus uudesta kaasutehtaasta, sekä palkinnoiksi erinäisille kaasutehtaan vanhemmille työntekijöille on pyydetty 7,500 markan määrärahaa. Vaikka valiokunnan tiedossa tosin on, että 3,000 markan määräraha on myönnetty uutta sähkötehdasta käsittelevän kertomuksen laatimista varten, ja tämä määräraha on luettu viimeksi mainitun laitoksen rakennuskustannuksiin, on valiokunta kuitenkin katsonut pitävänsä puoltaa puheena olevan menoerän poistamista. Valiokunta pyytää tämän perustelemiseksi huomauttaa, että vanha kaasutehdas on ainoastaan vähäisen osan viimeksi kulunutta puolta vuosisataa ollut kaupungin hallussa sekä että mainittua laitosta koskeva historiikki sentähden tuskin lienee tarpeellinen. Mitä taas uuteen tehtaaseen tulee, niin voisihan kertomus sen synnystä olla mielenkiintoinen, mutta määräraha sellaista historiikkia varten, jonka kustannuksia ei ole voitu arvioida, näyttää olevan sovelias hankkia vasta laitoksen valmistuttua.

Mitä sitten tulee ehdotettuihin lahjapalkkioihin, niin ei valiokunnalla tosin ole sinänsä ollut mitään niiden myöntämistä vastaan, mutta kun valiokunnalle on tunnettua, että kaasutehtaan kaikki vanhemmat työntekijät tehtaan siirtyessä kaupungin haltuun saivat tuollaisia lahjapalkkioita sekä kaupunki sitä paitsi jo on antanut eräille työntekijöille eläkkeen ja hallituksella myös on valta, jos on muista syistä aihetta palkita jotakin tai joitakin työntekijöitä, tehdä siitä eri esitys Kaupunginvaltuustolle, näyttää määrärahan tarpeellisuus tähän tarkoitukseen nykyään voitavan panna kyseeseen.

Valiokunta sentähden ehdottaa

että edellä mainittua määrärahaa ei merkittäisi menosääntöön.

Koska Hernesaarenkadun varrelle muutama aika takaperin rakennettu öljykaasutehdas ei enää liene kaupungille tarpeellinen uuden kaasutehtaan valmistuttua, ehdottaa valiokunta

että kaasu- ja sähkötehtaan Hallitusta kehotettaisiin ottamaan harkittavaksi, voiko kaupunki käyttää mainittua öljykaasutehdasta mihinkään tarkoitukseen, vai voitaisiinko se kenties muuttaa rahaksi.

Sen johdosta mitä valiokunta on sytytysliekkien kaasunkulutuksesta edellä lausunut

lienee katuvalaistuksen tuloja vähennettävä 2,400 markalla.

Tuloarvioehdotukseensa on kaasutehtaan Hallitus merkinnyt valaistuskaasun ykköshinnaksi 25 penniä kuutiometriltä nykyisen 30 pennin hinnan sijasta siinä toivossa että Valtuusto hyväksyy Hallituksen ehdottaman hinnanalennuksen. Valtuusto on nyttemmin kuitenkin jättänyt tämän esityksen ratkaisun siihen asti kun uusi kaasutehdas valmistuu. Tämän johdosta

lienee erä „Valaistuskaasu" laskettava 30 pennin ykköshinnan mukaan kuutiometriltä, joten se nousisi arvioiduista 225,000 markasta 270,000 markkaan.

Edelleen on valiokunta puolestaan ollut sitä mieltä, että se kaikkiaan 66,300 markan erä, minkä kaasutehtaan Hallitus on kulunkiarvioehdotukseensa merkinnyt pääputkiverkon laajentamista varten ja joka meno olisi suoritettava kaasutehtaan voittovaroista, on valiokunnan mielestä rakennuskustannuksia, joista tulevakin sukupolvi saa hyötyä, jonka tähden

se olisi kustannettava lainavaroilla.

Sähkötehtaan vuosirahansääntöehdotukseen nähden on valiokunta niiden tätäkin laitosta koskevien huomautuksien lisäksi, joita jo edellä on tehty, edelleen katsonut pitävänsä huomauttaa

että toimitusjohtajan palkka on, Kaupunginvaltuuston siitä tekemän päätöksen johdosta, merkittävä kaikkiaan 12,500 markaksi.

Tulopuolelle on valaistuksesta merkitty osin 60 ja osin 50 pennin ykköshinta kilowattitunnilta, viimeksi mainittu hinta sillä edellytyksellä että ehdotus porras- ja pihavalaistukseen käytettävän virran hinnan huojistamisesta saavuttaa Kaupunginvaltuuston hyväksymisen. Kun ei Valtuusto kuitenkaan vielä ole tehnyt viimeksi mainitun laatuista päätöstä, katsoo valiokunta pitävänsä ehdottaa

että tulo valaistusta varten annetusta sähkövirrasta laskettaisiin yksinomaan 60 pennin ykköshinnan mukaan kilowattitunnilta sekä että sellaisen valaistuksen tuloeriä sentähden korotettaisiin 15,000 markalla, joten nämä erät nousisivat kaikkiaan 390,000 markkaan.

Edellyttäen Kaupunginvaltuuston hyväksyvän edellä ehdotetut muutokset kaasu- ja sähkötehtaan vuosirahansääntöihin ehdottaa valiokunta

että tuloerä „Kaasutehtaasta käytettävänä olevaa voittoa" 215,000 markkaa korotetaan 350,000 markkaan ja että sähkötehtaan vastaavaa erää 80,000 markkaa korotetaan 13,000 markalla.

X. Puhtaanapitolaitos.

Tähän nähden ei ole ollut aihetta huomautuksiin.

XI. Lainat.

Tähän pääluokkaan nähden on Rahatoimikamari tulosääntöarviossaan ehdottanut sen määrärahan Marian sairaalan laajentamista varten, minkä Kaupunginvaltuusto oli aikaisemmassa päätöksessään julistanut olevan maksettava taksoitetusta varoista, suoritettavaksi lainavaroista; ja on Kamari tarkemmin perustellut tätä ehdotustaan Kaupunginvaltuuston painetuissa asiakirjoissa N:o 45 kuluvalta vuodelta.

Kun valiokunta kuitenkin puolestaan katsoo olevan sitä vähemmän aihetta puoltaa Valtuuston edellä mainitun päätöksen kumoomista, kun se on syntynyt sittenkun ehdotus tämän menon suorittamisesta lainavaroilla oli Valtuustossakin tehty, mutta keskustelun jälkeen äänestyksellä hylätty, ehdottaa valiokunta

että käsiteltävänä olevan pääluokan b) momentin erä Marian sairaalan laajentamista varten, 160,000 markkaa, poistettaisiin menoarviosta, joten tämä meno tulisi suoritettavaksi taksoitetuista varoista.

Edellyttäen valiokunnan ehdotuksen, mikäli koskee ehdotettujen vesijohtotöiden supistamista, saavuttavan Kaupunginvaltuuston hyväksymisen, ehdottaa valiokunta

että myöskin b) momentissa olevaa erää vesijohdon laajentamista varten vähennettäisiin 186,750 markalla, joten se olisi merkittävä 296,810 markaksi 10 penniksi.

Rahatoimikamari on kulunkiarviossaan ehdottanut, että myöskin kahden uuden kansakoulutalon, nimittäin Ratakadun ja Kallion koulutalojen kustannukset 225,000 ja

310,000 markkaa, osotettaisiin lainavaroista. Tätäkin ehdotusta on perusteltu edellä mainituissa painetuissa asiakirjoissa. Valiokunta pyytää tähän nähden huomauttaa, että kaupungin kansakoulutalojen rakennuskustannukset tosin vuosikymmenenä 1894—1904 suoritettiin lainavaroista, mutta että viimeksi mainitusta vuodesta lähtien tässä kohdin on noudatettu toista menettelyä, kun kaikki kustannukset viimeksi kuluneina viitenä vuonna päätetyistä kansakoulurakennuksista on merkitty kaupungin vakinaiseen menosääntöön. Viimeksi mainitun menettelyn onkin valiokunta havainnut kaikin puolin oikeaksi siihen nähden, että nämä menot ovat säännöllisesti uusiintuvia sekä sen lisäksi vuosi vuodelta lisääntyviä. Jälleen ryhtyminen käyttämään lainavaroja puheena olevain rakennusten kustantamiseksi saattaisi tosin erittäinkin tällä kerralla kulunkiarvion järjestelyssä ilmenevien vaikeuksien vuoksi näyttää houkuttelevalta, mutta valiokunta on kuitenkin sitä mieltä, ettei sellainen keino taksoitusmäärän vähentämiseksi olisi periaatteellisesti oikea. Kun valiokunnan kuitenkin täytyy myöntää, että ensintulevan vuoden menosäännön kuormittaminen koko sillä menomäärällä, mikä olisi tarpeen Ratakadun ja Kallion alotettujen koulutalojen valmistamiseksi, ilmeisestikin liian paljon rasittaisi mainittua menosääntöä, on valiokunta arvellut tämän menon olevan jaettava siten

että Ratakadun kansakoulutalon kustannukset, 225,000 markkaa, merkitään kaupungin vakinaiseen menosääntöön vuodeksi 1910, jota vastoin Kallion koulutalon määräraha, 310,000 markkaa, suoritetaun kahta vuotta lyhemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista.

Siinä tapauksessa että Kaupunginvaltuusto hyväksyy valiokunnan edellä tekemän ehdotuksen, ettei Hakaniemen torin kauppahallia, Hietalahden sataman laituritöitä, Kallion kansankirjastotaloa eikä rautatienalueelta Siltasaaren satamaan kulkevaa katkaisevaa kanavaa ensintulevana vuonna rakenneta, on siten samalla päätetty

että c) momenttiin merkityt lainaerät 150,000, 180,000, 100,000 ja 47,000 markkaa on menoarviosta poistettava.

Valiokunnan on myös, Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaisesti, annettava lausuntonsa siitä, olisiko Rahatoimikamarin painetussa esityksessään N:o 45 kuluvana vuonna lisäksi anoma 1,000,000 markan määräraha laiturirakennuksia varten lisätyn Kaupunginvaltuuston myönnettävä. Tähän nähden on valiokunta sitä käsitystä

ettei valiokunnan mielestä nyt ole mitään aihetta päättää laiturirakennuksia varten suurempaa määrärahaa kuin se 8,300 markan määrä, mikä valiokunnan edellä tekemän ehdotuksen mukaisesti on lainavaroista tarpeen valiokunnan teetettäviksi puoltamain tällaisten töiden kustantamiseksi.

Vastamainitussa painetussa esityksessään on Rahatoimikamari edelleen ehdottanut myönnettäväksi lainavaroista määrärahan kahta katkaisevaa kanavaa varten, joista toinen kulkisi pitkin Pohjoisrantaa ja toinen rautatien alueelta Siltasaarensatamaan. Jos Kaupunginvaltuusto hyväksyy valiokunnan edellä tekemän ehdotuksen ettei viimeksi mainittua kanavaa rakennettaisi ensi vuonna, raukee samalla myös kysymys lainavarain käyttämisestä mainittuun tarkoitukseen. Mitä taas ensinmainittuun kanavaan tulee, haluaa valiokunta.

puoltaa Rahatoimikamarin esitystä että nyt puheena oleva kanava teetettäisiin 18,400 markalla lainavaroja, jotka otetaan kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi.

Valiokunta on jo edellä puoltanut, että se kaikkiaan 66,300 markan erä, minkä kaasutehtaan Hallitus on kulunkiarvioehdotukseensa merkinnyt pääputkiverkon laajentamista varten, suoritettaisiin pitemmiksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista. Jos mainittu ehdotus hyväksytään,

tulee tähän lisää 66,300 markan erä kaasutehtaan pääputkiverkon laajentamista varten.

Sittenkun Kaupunginvaltuusto oli kokouksessaan joulukuun 30 päivänä 1908 sanotun vuoden kulunkiarviovaliokunnan ehdotuksesta päättänyt antaa Rahatoimikamarille toimeksi uuden kaasutehtaan ja sähkötehtaan perustamiskustannusten kirjanpidossa merkitä näihin kustannuksiin myöskin laitoksiin rakennusaikana käytettyjen varain koron sekä Rahatoimikamari tämän johdosta nyttemmin on siihen lokakuun 1 päivältä 1909 tehtyyn säästöarviolaskelmaan, mikä on liitetty Kamarin kulunkiarvioehdotukseen, merkinnyt tileihin 5 %:n koron kaasutehtaan rakennuskustannuksille vuosilta 1907—1909, kaikkiaan 52,000 markkaa, sekä korkoa sähkötehtaan samallaisille kustannuksille vuosilta 1908 ja 1909 kaikkiaan 170,000 markkaa, on valiokunta katsonut pitävänsä ehdottaa

että edellä mainituille kahdelle erälle kertynyt korko vahvistettaisiin maksettavaksi kaasu- ja sähkötehdasta varten käytettävinä olevista rakennusmäärärahoista sekä sentähden merkittäisiin 1910 vuoden tulosäännön nyt puheena olevaan pääluokkaan.

Lähetteessä kuluvan joulukuun 7 päivältä on Kaupunginvaltuusto kehottanut valiokuntaa antamaan lausunnon esityksestä erinäisten lokaveden puhdistusasemain rakentamisesta sekä sen yhteydessä olevista kysymyksistä, jotka koskivat kanavan rakentamista Töölön- ja Taivallahden välille sekä Töölönlahden varustamisesta rantareunustuksella y. m. Samalla kun valiokunta on tämän johdosta katsonut nykyään voivansa puoltaa menosääntöehdotukseen merkityn puhdistusaseman rakentamista koetteeksi sekä

sen kustannuksien suorittamista Rahatoimikamarin edellyttämällä tavalla pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuista lainavaroista, on valiokunta ollut sitä mieltä, että Kamarin painetussa esityksessä N:o 45 tänä vuonna ehdottamia lisämäärärahoja tuollaisia puhdistusasemia varten ei olisi myönnettävä, ennenkuin perustamalla aluksi ainoastaan yksi sellainen puhdistusasema on saatu tarpeellista kokemusta m. m. siitä, soveltuvatko tuollaiset laitokset meidän ilmastoomme.

Mitä sitten tulee kysymyksiin kanavan rakennuttamisesta Töölön- ja Taivallahden välille y. m., niin on valiokunnan ollut ajan niukkuuden tähden mahdoton ryhtyä niitä tarkemmin harkitsemaan.

Valiokunta saa sentähden, samalla kun puoltaa Rahatoimikamarin ehdotusta että kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi otetuilla lainavaroilla rakennetaan lokaveden puhdistusasema Eläintarhaan 47,400 markaksi arvioiduilla kustannuksilla, Kaupunginvaltuustolle ehdottaa, ettei määrärahaa tämän lisäksi vielä myönnettäisi muita sellaisia puhdistusasemia varten.

Kun ei kuitenkaan ole vakinaisen Kaupunginvaltuuston asia päättää lainan ottamisesta kahta vuotta pitemmäksi takaisinmaksuajaksi, voidaan tässä edellä siv. 40 ja tällä sivulla mainitut erät merkitä kulunkiarvioon sekä vastaavat työt teettää ainoastaan sillä edellytyksellä että Valtuusto lisätyin luvuin suostuu sellaiseen toimenpiteeseen, jonka tähden Kaupunginvaltuusto, siinä tapauksessa että valiokunnan mainittujen ehdotusten katsotaan ansaitsevan huomiota,

pyytänee Maistraatin toimenpidettä lisättyjen Kaupunginvaltuusmiesten valitsemiseksi edellä mainittua tarkoitusta varten.

XII. Taksoitus.

Siinä tapauksessa että Kaupunginvaltuusto hyväksyy valiokunnan tässä edellä tekemät ehdotukset, mikäli meno- ja tuloeriä koskee, on vuonna 1910 taksoittamalla hankittava määrä 3,800,166 markkaa 68 penniä. Kuluvana vuonna oli taksoitusmäärä 3,473,897 markkaa 14 penniä.

Valiokunta sentähden ehdottaa

että Kaupunginvaltuusto vahvistaisi käsiteltävänä olevan meno- ja tulosääntöarvion valiokunnan puoltamin muutoksin ja sen ohella määräisi että 3,800,166 markkaa 68 penniä on vuonna 1910 taksoittamalla kannettava vuodelta 1909 kunnan veroäyrien perusteella verovelvollisilta jäseniltä.

Sittenkun valiokunta näin on suorittanut tämän työnsä, on valiokunnassa myös kiintynyt huomio siihen, että kulunkiarviovaliokunnalla nykyään käytettävänä oleva aika on liian niukka jotta valiokunta ehtisi tarkemmin perehtyä niihin moninaisiin määrärahaeriin, joita sen on tutkittava ja tarkastettava. Yhtenä seurauksena on tästä voinut olla, ettei eri määrärahoja aina ole punnittu vastakkain sillä asiantuntemuksella, mitä asianhaarat olisivat vaatineet, sekä että valiokunta toiselta puolen on jättänyt tyydyttämättä kylläkin oikeutettuja määrärahatarpeita, kun taas toisinaan kenties on puollettu varoja vähemmän tärkeisiin tarpeisiin. Jos valiokunnalla olisi vaikeaan työhönsä käytettävänä riittävästi aikaa, olisivat tuollaiset epäkohdat todennäköisesti vältettävissä, ja on tämän johdosta näyttänyt siltä, kuin olisi Valtuuston asetettava kulunkiarviovaliokuntansa jo vuoden alussa. Täten olisi valiokunnan jäsenillä tilaisuutta, sittenkun eri pääluokat on jäsenten kesken soveliaasti jaettu siinä järjestyksessä kuin tähänkin asti on ollut laita, tarkoin seurata toimintaa asianomaisilla kunnallishallinnon aloilla, jonka ohella samalla voitaisiin toimittaa jonkunlaista tarkastusta, joka varmaankin olisi oleva tehokkaampi kuin kaupungin tilintarkastajain toimittama muodollinen numerojen tarkastus. Edellä lausuttuun viitaten valiokunta sentähden rohkenee ehdottaa

että Kaupunginvaltuusto vastedes jokaisen vuoden alussa asettaisi esimerkiksi seitsemän jäsentä ja tarpeeksi monta varajäsentä käsittävän kulunkiarviovaliokunnan, jonka jäsenten tulisi, soveliaasti jaettuaan työn keskenään, vuoden kuluessa koettaa perehtyä kunnallishallinnon eri aloilla ilmenevään toimintaan.

Helsingissä joulukuun 27 päivänä 1909.

W. F. Heimbürger.

A. E. Alfthan. **A. af Forselles.**
A. R. Frenckell. **H. Hertzberg.**
Henr. Kihlman. **August Lundqvist.**

Hjalmar Ekholm.

Liite.

Yhteenveto

kulunkiarviovaliokunnan ehdotuksesta muutoksiksi Maistraatin meno- ja tulosääntöehdotukseen vuodeksi 1910.

	Menot.	Valiokunnan ehdotuksen mukainen erä.		Poisjätetyt *menot* ja merkityt *tulot*.		Poisjätetyt *tulot* ja merkityt menot.	
II	**Kaupungin virastot.**						
	4. Ulosottotoimi.						
	Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan tämän jouluk. 7 p:ltä korotetaan erä „Huoneiston vuokraa“	2,337	90	—	—	501	90
	Smk 352,557: 90.						
III	**Kunnallishallinto.**						
	3. Rahatoimikonttori.						
	Ylimääräisten apulaisten määräraha korotetaan arviolta	8,800	—	—	—	800	—
	5. Satamakonttori.						
	Satamakonttorin kirjanpitäjän palkkionkorotus poistetaan	—	—	145	83		
	8. Erityiset lautakunnat ja virkailijat.						
	d) *Kunnan työnvälitystoimisto.*						
	Palkankorotus johtajalle 5 vuoden palveluksesta poistetaan	—	—	500	—		
	S:a naisapulaiselle s:n	—	—	300	—		
	Siirros	—	—	945	83	1,301	90

	Siirros	—	—	945	83	1,301	90
	g) *Kaupunginasemakaavatoimikunta.*						
	Määräraha apulaispiirustajia varten alennetaan arviolta	4,000	—	3,000	—		
	Määräraha tarvevaroja y. m. varten alennetaan arviolta	2,000	—	500	—		
	i) *Rakennustarkastus.*						
	Rakennustarkastajan palkka alennetaan .	8,000	—	1,000	—		
	Rakennustarkastajan apulaisen palkkio poistetaan	—	—	4,800	—		
	Smk 485,735: —						
IV	**Katu- ja laiturivalaistus.**						
	1. Kaasuvalaistus.						
	Kulutetun kaasun meno vähennetään . .	80,040	—	2,400	—		
	Smk 256,440: —						
V	**Palolaitos.**						
	6. Satunnainen meno.						
	Avustukseksi Vapaaehtoiselle palosammutuskunnalle merkitään	5,000	—	—	—	5,000	—
	Smk 156,110: —						
VII	**Terveyden- ja sairaanhoito.**						
	3. Marian sairaala.						
	b) *Kulkutautien osasto.*						
	Kaupunginvaltuuston viime marrask. 23 p:nä tekemän päätöksen mukaan merkitään allaolevat muutetut erät:						
	5 Osastonhoitajatarta, ynnä asunto, valo, lämpö ja ruoka, palkkaa à 75 m:kaa kuukaudessa	4,500	—	—	—	1,500	—
	Siirros	—	—	12,645	83	7,801	90

	Siirros	—	—	12,645	83	7,801	90
	2 Alihoitajatarta, muuten kuin edell., mutta palkkaa à 50 m:kaa kuukaudessa . . .	1,200	—	—	—	240	—
	3 Yöhoitajatarta, ynnä asunto, lämpö, valo ja ruoka, palkkaa à 50 m:kaa kuukaudessa	1,800	—	—	—	360	—
	6 Siivoojatarta, ynnä asunto, lämpö, valo ja ruoka, palkkaa à 25 m:kaa kuukaudessa	1,800	—	—	—	360	—
	Smk 729,065: 50						
VIII	**Vaivaishoito.**						
	2. Vaivaistalo ja sen yhteydessä olevat laitokset.						
	Palkkionlisäys tarkastajalle Oulunkylän lastenkodin ja Grejuksen mielisairaalaaneksin valvomisesta	1,200	—	—	—	1,200	—
	c) *Houruinhoitolaitos.*						
	Allamainitut erät merkitään seuraavalla tavalla korotettuina:						
	22 Naishoitajaa, ynnä vapaa asunto, polttopuut ja valo, à 600: —	13,200	—	—	—	600	—
	Sijaisten palkkaamiseksi heidän virkalomansa aikana, puoleksi kuukaudeksi 25: —	600	—	—	—	25	—
	7 Mieshoitajaa, ynnä vapaa asunto, polttopuut ja valo, à 840: —	5,880	—	—	—	840	—
	Sijaisten palkkaamiseen heidän virkalomansa aikana, puolen kuukauden ajaksi à 35: —	245	—	—	—	35	—
	Ruoka, arviolta	32,800	—	—	—	2,800	—
	Sekalaisia menoja, arviolta	2,800	—	—	—	300	—
	d) *Houruinhoitolaitoksen Grejuksen aneksi.*						
	Lääkärinpalkkio . . . . . 1,000: —						
	1 Ylihoitajatar . . . . . 900: —						
	Sijaisen palkkaamiseksi hänen virkalomansa aikana . . . . 75: —						
	2 Alihoitojatarta à 600: — . . 1,200: —						
	Siirros 3,175: —	—	—	12,645	83	14,561	90

	Siirros	3,175: —	—	—	12,645	83	14,561	90
	Sijaisten palkkaamiseksi näiden 2 viikkoisen virkaloman aikana	50: —						
	1 Keittäjätär	300: —						
	1 Astioiden pesijätär	240: —						
	Polttopuut ja valo, arviolta . .	3,000: —						
	Ruoka, arviolta	7,000: —						
	Lääkkeet, arviolta	300: —						
	Vaatetus, arviolta	400: —						
	Kalusto, arviolta	200: —						
	Sekalaisia menoja, arviolta . .	1,000: —						
	Hätävarakäytävän laittamiseen	500: —	16,165	—	—	—	16,165	—
	Smk 574,695: —							
IX	**Opetus- ja sivistyslaitokset.**							
	4. Kansakoulut.							
	a) *Palkat.*							
	Määräraha sijaisia varten		10,000	—				
	S:a syyslukukaudella todennäköisesti lisättävää opettajakuntaa varten.		10,000	—				
	Palkkio 2 veistonopetuksen johtajalle à 400: —		800	—	—	—	800	—
	Määräraha laulu- ja lausuntokurssien järjestämiseksi suomenkieliselle opettajakunnalle		1,000	—	—	—	1,000	—
	7. Kansankirjastot ja lukusalit.							
	Määräraha kirjoja, aikakauskirjoja ja sanomalehtiä sekä sitomista varten korotetaan, arviolta		18,000	—	—	—	3,000	—
	Satunnaiseksi määrärahaksi luettelojen painattamista varten merkitään		1,500	—	—	—	1,500	—
	Smk 1,735,018: 84							
	Siirros		—	—	12,645	83	37,026	90

	Siirros	—	—	12,645	83	37,026	90
XI	**Vesijohto.**						
	4. Putkiverkon laajentaminen ja vesimittarien osto.						
	Seuraavat määrärahat poistetaan:						
	Vesijohto Nikolainkadun alle Oiko- ja Vironkadun välille (putkien vaihto) . .	—	—	7,650	—		
	S:n Mariankadun alle Elisabetin- ja Vironkadun välille (putkien vaihto)	—	—	4,500	—		
	S:n Konstantininkadun alle Oiko- ja Vironkadun välille sekä Kirkkokadulta osote N:oon 1 (putkien vaihto)	—	—	9,800	—		
	S:n Mauritsinkadun alle Kruununhaan- ja Maneesinkadun välille (putkien vaihto)	—	—	3,600	—		
	S:n Maneesinkadun alle Konstantinin- ja Mauritsinkadun välille (putkien vaihto)	—	—	2,400	—		
	S:n Rauhankadun alle Nikolain- ja Konstantininkadun välille (putkien vaihto) .	—	—	6,400	—		
	S:n Porvoonkadun lounaispuolen alle Kristiinan- ja Kajaaninkadun välille, Viipurinkadun alle Kajaanin- ja Kotkankadun välille, Kotkankadun ja sen jatkon alle Viipurinkadun ja Vesisäiliölle vievän tien välille sekä viimemainitun Vesisäiliölle vievän tien alle (uusi) . .	—	—	110,800	—		
	S:n I. Papinkadun alle Viidenneltä linjalta Castréninkadulle (uusi).	—	—	10,600	—		
	S:n Fredriksberginkadun alle I. Viertotien ja Pengerkadun välille (uusi) . .	—	—	5,000	—		
	S:n Nervanderinkadun alle Ainon- ja Tunturilaaksonkadun välille (uusi)	—	—	17,300	—		
	S:n Cygnaeuksenkadun alle Töölön- ja Nervanderinkadun välille (uusi) . . .	—	—	8,900	—		
	S:n Floorantien alle Toivon- ja Sallinkadun välille (uusi)	—	—	3,750	—		
	S:n Toivonkadun alle (uusi)	—	—	6,350	—		
	Uudeksi määrärahaksi merkitään:						
	Vesijohtoa varten Topeliuksenkadun alle Kammion- ja Meilahdenkadun välille (uusi)	10,300	—	—	—	10,300	—
	Smk 1,036,150: —						
	Siirros	—	—	209,695	83	47,326	90

	Siirros	—	—	209,695	83	47,326	90
XIII	**Yleiset työt.**							
	1. Rakennukset ja talot.							
	Korjaus ja kunnossapito.							
	Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan tämän jouluk. 7 p:ltä korotetaan sekalaisten korjaustöiden määräraha . . .	43,695	—	—	—	200	—
	Kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan viime marrask. 23 p:ltä lisät. uusi rahaerä:						
	Toisen kaupunginlääkärin virkahuoneiston sisustaminen	4,325	—	—	—	4,325	—
	Valtuuston päätöksen mukaan jouluk. 7 p:ltä tulevat lisäksi seuraavat uudet menoerät:						
	Kansakoulukadun kansakoulun hyyskän uudestaanrakentamiseksi	9,500	—	—	—	9,500	—
	Uuden huoneiston rakentamiseen sanotun koulun talonmiehelle	9,000	—	—	—	9,000	—
	Mainit. koul. nykyisen talonmieh.huoneist. mahdollista sisustamista varten heikosti ravittujen lasten ruokkimishuoneistoksi	500	—	—	—	500	—
	Uutisrakennukset.							
	Erä: Hakaniementorin uusi kauppahalli poistetaan	—	—	150,000	—		
	Erä: Kallion uusi kansankirjasto poistetaan samoin	—	—	100,000	—		
	2. Kadut ja yleiset paikat.							
	Korjaus ja kunnossapito.							
	Kauppatorin länsiosan pohjoisen kolmion kiveäminen parhailla tellikkakivillä poistetaan	—	—	8,000	—		
	Uutistyöt.							
	Seuraavat määrärahat poistetaan, nimittäin:							
	Viipurinkadun tasoitus Porvoon ja Kotkankadun väliltä	—	—	36,700	—		
	Siirros	—	—	504,395	83	70,851	90

Siirros	—	—	504,395	83	70,851	90
Porvoonkadun lounaispuolen tasoitus Kristiinan- ja Viipurinkadun väliltä . . .	—	—	7,500	—		
I. Papinkadun s:n 5:nen linjan ja Castréninkadun väliltä	—	—	21,000	—		
Nervanderinkadun s:n Ainon- ja Tunturilaaksonkadun väliltä	—	—	62,300	—		
Cygnæuksenkadun s:n Töölön- ja Nervanderinkadun väliltä	—	—	21,700	—		
Floorantien s:n korttelin N:o 525 viereltä	—	—	8,400	—		
Toivonkadun s:n L. Viertotien ja Floorantien väliltä	—	—	6,100	—		
L. Viertotien samoin korttelin 525 viereltä	—	—	13,500	—		
Sallinkadun s:n L. Viertotien ja Floorantien väliltä	—	—	19,400	—		
Unioninkadun ja Siltavuorenpengermän välisen tien samoin	—	—	12,000	—		
Määräraha 5:nen linjan tasoittamiseksi I. Viertotien ja Porthaninkadun väliltä vähennetään	25,000	—	50,000	—		
Määräraha merkitään Topeliuksenkadun tasoittamiseksi Kammion ja Meilahdenkadun väliltä	25,200	—	—	—	25,200	—
3. Kanavat ja viemärit.						
Uutistyöt.						
Seuraavat määrärahat poistetaan, nimittäin:						
Viemärikanava Viipurinkadun alle korttelin N:o 373 tontilta N:o 14 Kotkankadun alaiseen kanavaan	—	—	9,600	—		
S:n Nervanderinkadun alle korttelin N:o 404 tontilta N:o 6 Ainonkadulle sekä ensinmainitun kadun korttelin N:o 407 tontin N:o 5 ja korttelin N:o 425 tontin N:o 12 välille	—	—	11,900	—		
S:n Cygnæuksenkadun alle korttelin N:o 435 tontilta N:o 12 Museokadun alaiseen kanavaan	—	—	3,100	—		
S:n Floorantien alle Sallin- ja Toivonkadun välille	—	—	9,300	—		
Siirros	—	—	760,195	83	96,051	90

	Siirros	—	—	760,195	83	96,051	90
	Viemärikanava Sallinkadun alle L. Viertotieltä Floorantien alaiseen kanavaan .	—	—	3,000	—		
	Katkaiseva kanava rautatien alueelta Siltavuorensatamaan	—	—	47,000	—		
	Viemärikanava Hagan ja Bråvallan alueiden halki Humallahteen	—	—	5,600	—		
	Merkitään määräraha viemärikanavaa varten Topeliuksenkadun alle Kammion- ja Humalistonkadun välille	14,500	—	—	—	14,500	—
	6. Satamat.						
	Uutistyöt.						
	Määräraha laiturireunuksen teettämiseen Hietalahden kääntösillasta pitkin Ruoholahden rantaa poistetaan	—	—	180,000	—		
	7. Istutukset.						
	Korjaus ja kunnossapito.						
	Määräraha kaupungin istutusten ja taimistojen kunnossapitoa varten korotetaan	90,000	—	—	—	10,000	—
	Uutistyöt.						
	Rahaerä Fredriksbergiin vievän ajotien tekoa varten Eläintarhassa rautatien länsipuolitse alennetaan	17,800	—	15,000	—		
	Määräraha hyyskän laittamiseksi Eläintarhaan merkitään	2,500	—				
	jotavastoin pukeutumispaviljonkia varten ehdotetun määrärahan jäännös poistetaan	—	—	7,500	—		
	Smk 6,919,474: —						
XIV	**Eläkkeet ja apurahat.**						
	Viitaten Kaupunginvaltuuston päätökseen tämän jouluk. 7 p:ltä merkitään b-eränä eläke entiselle työmiehelle Karl Gustaf Kaalisaarelle	120	—	—	—	120	—
	Smk 40,814: 67						
	Siirros	—	—	1,018,295	83	120,671	90

	Siirros	—	—	1,018,295	83	120,671	90
XV	**Sekalaiset menot.**						
	Vuosimääräraha kunnallisen asetuskokoelman julkaisemiseksi merkitään oikaistuna eränä	800	—	1,400	—		
	Kaupunginvaltuuston tämän jouluk. 7 p:nä tekemän päätöksen johdosta, joka koskee kaluston ostamista kaupunginvoudinkonttoriin, korotetaan kalustomääräraha	8,300	—	—	—	300	—
	minkä ohessa myöskin jouluk. 7 p:nä tehdyn päätöksen nojalla uusi b-erä:						
	Määräraha huoneiston vuokraamiseksi Katrinankadun talosta N:o 3 merkitään . .	1,800	—	—	—	1,800	—
	Smk 422,490: —						
	Yhteensä	—	—	1,019,695	83	122,771	90

	Tulot.						
II	**Tontinlunastukset.**						
	Erä tonttien myynnistä y. m. korotetaan arviolta	800,000	—	50,000	—		
	Smk 800,000: —						
III	**Kaupungin kiinteä omaisuus.**						
	2. Kaupunkiin yhdistetty alue.						
	Erä: Vuokraa torien myyntipaikoista korotetaan arviolta.	33,000	—	2,000	—		
	Erä: Satunnaisia sekä kenttien vuokria korotetaan arviolta	65,000	—	10,000	—		
	Smk 616,250: —						
V	**Tuloa tuottavat oikeudet.**						
	Tuulaakitulo korotetaan arviolta	330,000	—	10,000	—		
	Liikennemaksujen säästö korotetaan arviolta	730,000	—	30,000	—		
	Smk 1,478,500: —						
VI	**Sekalaiset tulot.**						
	Erä: Vastike kaupungin menettämistä sakko-osuuksista merkitään oikaistuna eränä	7,532	—	286	—		
	Smk 566,492: —						
IX	**Valaistuslaitokset.**						
	Erä: Kaasutehtaasta käytettävissä oleva voitto korotetaan.	350,000	—	135,000	—		
	sekä vastaava sähkölaitoksen erä . . .	93,000	—	13,000	—		
	Smk 443,000: —						
	Siirros	—	—	250,286	—	—	—

	Siirros	—	—	250,286	—	—	—
XI	**Lainat.**						
	Erä Marian sairaalan laajentamista varten poistetaan	—	—	—	—	160,000	—
	Erää vesijohdon laajentamista varten vähennetään	296,810	10	—	—	186,750	—
	Ratakadun kansakoulutalon kustannus poistetaan	—	—	—	—	225,000	—
	Kun Kallion kansakoulun kustannus suoritettanee lyhyeksi takaisinmaksuajaksi otetuilla lainavaroilla, poistetaan vastaava erä c) momentin kohdalta	—	—	—	—	310,000	—
	mutta merkitään uudestaan uuden nimikkeen d) kohdalle	310,000	—	310,000	—		
	Erä Hakaniementorin uutta kauppahallia varten poistetaan	—	—	—	—	150,000	—
	Erä Hietalahden sataman laituritöitä varten poistetaan	—	—	—	—	180,000	—
	Erä Kallion uutta kansankirjastoa varten poistetaan	—	—	—	—	100,000	—
	Erä katkaisevaa kanavaa varten rautatien alueelta Siltavuorensatamaan poistetaan myöskin	—	—	—	—	47,000	—
	Uusi erä kaasutehtaan pääputkiverkon laajentamiseksi merkitään	66,300	—	66,300	—		
	Uusi erä kaasutehtaan perustamiskustannuksen korkoa merkitään	52,000	—	52,000	—		
	Uusi samanlainen erä korkoja sähkölaitoksen perustamiskustannuksista merkitään myöskin	170,000	—	170,000	—		
	Smk 5,712,550: —						
XII	**Taksoitus.**						
	Se määrä, joka lisäksi tarvitaan ja on kunnan verovelvollisilta jäseniltä taksoitettava, on	3,800,166	68	—	—	386,759	93
	Yhteensä Smk	—	—	848,586	—	1,745,509	93

Niinmuodoin on summa meno- ja tulopuolella Smkaa 15,512,518: 35.

Helsingissä. Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1909.

Helsingin kaupungin meno- ja tulosääntö vuodeksi 1910.

Kaupunginvaltuuston vahvistama Joulukuun 30 p. 1909.

Muist. Satunnaiset menot ja tulot ovat merkityt tähdellä (*).

	Menon laatu 58 §:n mukaan Keis. asetusta 8 p:ltä joulukuuta 1873.	Menot.	Smk	pld.	Smk	pld.
		I. Kaupungin velat.				
K. S:in resol. $^{17}/_{5}$ 1876	*a*	1:ksi. Vuoden 1876 vesijohtolainasta, joka $^{31}/_{12}$ 1909 on Smk 985,600: —, suoritetaan $^{1}/_{5}$ 1910 kuoletusta	38,200	—		
		sekä $^{1}/_{5}$ ja $^{1}/_{11}$ samana vuonna korkoa à 5 $^{0}/_{0}$, yhteensä . . .	48,325	—		
		Mahdollinen kurssitappio arvotuista, kaupunginrahastossa olevista obligatsioneista, arviolta .	900	—	87,425	—
K. S:in resol. $^{4}/_{8}$ 1882	*a*	2:ksi. Vuoden 1882 uutisrakennus- ja järjestelylainasta, joka $^{31}/_{12}$ 1909 on Smk 491,000: —, suoritetaan $^{1}/_{5}$ 1910 kuoletusta	73,000	—		
		sekä $^{1}/_{5}$ ja $^{1}/_{11}$ korkoa 4 $^{1}/_{2}$ $^{0}/_{0}$ mukaan	20,452	50	93,452	50
K. S:in resol. $^{26}/_{3}$ 1892	*a*	3:ksi. Vuoden 1892 obligatsionilainasta, joka $^{31}/_{12}$ 1909 on Smk 4,115,500: —, suoritetaan $^{1}/_{5}$ 1910 kuoletusta	33,000	—		
		sekä $^{1}/_{5}$ ja $^{1}/_{11}$ korkoa 4 $^{1}/_{2}$ $^{0}/_{0}$ mukaan	184,455	—		
Lainakontrahdin muk.	*a*	Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta	900	—	218,355	—
		Siirros	—	—	399,232	50

		Siirros	—	—	399,232	50
K. S:in resol. $^{4}/_{8}$ 1897 S:n $^{25}/_{1}$ 1898	*a*	4:ksi. Vuoden 1898 obligatsionilainasta Smk 7,000,000: —, josta $^{31}/_{12}$ 1909 on laskettu liikkeeseen Smk 4,000,000: — ja josta on lunastamatta Smk 2,755,500: —, suoritetaan $^{1}/_{8}$ 1910 kuoletusta	27,000	—		
		sekä $^{1}/_{2}$ ja $^{1}/_{8}$ korkoa 3 $^{1}/_{2}$ %	96,442	50		
Lainakontrahdin muk.	*a*	Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta	1,000	—	124,442	50
K. S:in resol. $^{25}/_{1}$ 1900 S:n $^{30}/_{1}$ 1902	*a*	5:ksi. Vuoden 1900 obligatsionilainasta, joka $^{31}/_{12}$ 1909 on Smk 2,841,000: —, suoritetaan $^{1}/_{8}$ 1910 kuoletusta	21,000	—		
		sekä $^{1}/_{2}$ ja $^{1}/_{8}$ korkoa à 4 %	113,640	—		
Lainakontrahdin muk.	*a*	Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta	1,000	—	135,640	—
K. S:in resol. $^{10}/_{9}$ 1902	*a*	6:ksi. Vuoden 1902 obligatsionilainasta, joka $^{31}/_{12}$ 1909 on Smk 7,684,000: —, suoritetaan $^{1}/_{12}$ 1910 kuoletusta	52,500	—		
		sekä $^{1}/_{6}$ ja $^{1}/_{12}$ korkoa à 4 %	307,360	—		
Valt:n päät. $^{22}/_{9}$ 1908	*b*	Lainasta Ranskan valtiolle menevä vero y. m.	15,000	—		
Lainakontrahdin muk.	*a*	Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta	3,000	—	377,860	—
K. S:in resol. $^{9}/_{2}$ 1909 S:n $^{7}/_{5}$ 1909	*a*	7:ksi. Vuoden 1909 obligatsionilainasta Smkasta 16,096,000: — suoritetaan $^{1}/_{5}$ 1910 kuoletusta	80,480	—		
		sekä $^{1}/_{5}$ ja $^{1}/_{11}$ korkoa 4 $^{1}/_{2}$ mukaan	722,509	20		
Lainakontrahdin muk.	*a*	Provisioneja, kurssierotuksia y. m., arviolta	10,000	—	812,989	20
K. S:in resol. $^{3}/_{4}$ 1907	*a**	8:ksi. Suomen Puutarhayhdistyksen rakennusten lunastamiseksi otetusta lainasta, joka $^{31}/_{12}$ 1909 on Smk 34,800: —, suoritetaan	—	—	11,600	—
Valt:n päät. $^{16}/_{6}$ 1908 Kauppakirjan muk.	*a**	9:ksi. Böhlen talon hallintaoikeuden lunastamista varten otetusta lainasta, joka $^{31}/_{12}$ 1909 on Smk 80,000: —, suoritetaan $^{1}/_{1}$ 1910 pääomaa	40,000	—		
		sekä $^{31}/_{12}$ korkoa à 5 $^{1}/_{2}$ %	2,200	—	42,200	—
		Siirros	—	—	1,903,964	20

		Siirros	—	—	1,903,964	20
Kauppakirjan mukaan	*a*	10:ksi. Fabianinkadun tontin ja talon N:o 1 ostoa varten otetusta, alkuaan Smkan 30,000: — lainasta, suoritetaan $^1/_4$ ja $^1/_{10}$ korkoa 4 $^1/_2$ %:in muk. . . .	—	—	1,217	17
Valt:n päät. $^{28}/_4$ 1908	*a**	11:ksi. Makasiininrannan tavaravajan korotusta varten otetusta lainasta, joka $^{31}/_{12}$ 1909 on Smk 200,000: —, maksetaan kuolet.	—	—	100,000	—
		— *Smk 2,005,181: 37* —				
		II. Kaupungin virastot.				
		1. Maistraatti.				
1907 v:n menosääntö	*b*	1 Kunnal. pormest., palkk. 7,000: — palkkiota . . . . . 5,000: —	12,000	—		
K. S:in resol. $^{20}/_5$ 1896	*b*	1 Oikeusneuv. mies, palkk. 6,000: — korotusta 10 v:n palveluksesta . . . . 1,000: — vakuutetusta Smkan 5,000: — brutto sivutulosta merkitään arviolta . . . . . 1,500: —	8,500	—		
1907 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{15}/_6$ 1909	*b*	1 Kunnall. neuv.m., palkk. 4,000: — palkkiota . . . . . 2,000: — korotusta 5 v:n palveluksesta . . . . 500: —	6,500	—		
1907 v:n menosääntö	*b*	1 Kunnall. neuv.m., palkk. 4,000: — palkkiota . . . . . 2,000: —	6,000	—		
		2 Notariota, palkkaa à 1,600: —	3,200	—		
	c	Tarverahoja, arviolta	8,000	—	44,200	—
		2. Raastuvanoikeus.				
1907 v:n menosääntö	*b*	1 Oikeuspormestari, palkkaa . . . . . 7,000: — palkkiota . . . . . 5,000: —	12,000	—		
		3 Vanhempaa Oikeusneuvosmiestä, palkk. à 6,000: — palkkiota à . . . . 2,000: — korotusta 10 v:n palveluksesta à . . . 1,500: —	19,000	—		
		Siirros	31,000	—	2,049,381	37

		Siirros	31,000 —		2,049,381	37
		3 Vanhempaa Oikeusneuvosmiestä, palkkaa 6,000: — palkkiota . . . . . 2,000: — korotusta 5 v:n palveluksesta . . . . . 750: —	26,250 —			
1907 v:n menosääntö	*b*	2 Vanhempaa Oikeusneuvosmiestä, palkk. à 6,000: — palkkiota . . . . . 2,000: —	16,000 —			
		4 Nuorempaa Oikeusneuvosmiestä, palkkaa à 4,000: —	16,000 —			
		Palkkio 3:lle osastonpuheenjohtajalle à . 1,000: —	3,000 —			
		1 Siviilipöytäkirjan notario . . .	1,600 —			
		6 Kriminaalipöytäkirjan notariota à . . . . 4,000: —	24,000 —			
Valt:n päät. $^{19}/_{10}$ 1909	*b**	Lisämääräraha väliaikaista viidettä Raastuvanoikeuden osastoa vart.: Puheenjoht., palkkiota 1,000: — Palkkiota puheenjohtajan sijaiselle . . . 3,000: — Varapuheenjoht. sijaisen palkkio . . . . 3,000: — 1 Ylim. oikeusneuvosmies 3,000: — 2 Rikosasiainnotariota . 8,000: — 2 Ylim. kaupunginpalv. 3,200: —	21,200 —			
		Tarverahoja, arviolta	11,000 —		150,050	—
		Syyttäjät.				
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{28}/_{12}$ 1906	*b*	2 Kaup. viskaalia, palkk. à 4,000: — palkkiota à . . . . 2,000: — korotusta 10 v:n palveluksesta à. . . . 800: —				
Valt:n päät. $^{29}/_{12}$ 1896	*b*	vakuutetusta kokonaistulosta, 800 markasta, paloviinan, mallas- ja muiden väkijuomain kauppaa koskevien asetusten rikkomisesta tuomituita sakkoja merkitään arviolta . . . . . 600: —	14,800 —			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{18}/_{12}$ 1906	*b*	1 Kaup. viskaali, palkkaa 4,000: — palkkiota . . . . . 2,000· — vakuutetusta kokonaistulosta, 800 mar-				
		Siirros 6,000: —	14,800 —		2,199,431	37

		Siirros	6,000: —	14,800 —		2,199,431	37
Valt:n päät. $^{28}/_{12}$ 1896	*b*	kasta, paloviinan, mallas- ja muiden väkijuomain kauppaa koskevien asetusten rikkomisesta tuomituita sakkoja merkitään arviolta	600: —	6,600 —			
Valt:n päät. $^{19}/_{10}$ 1909	*b**	1 Ylimääräinen kaupunginviskaali		3,000 —		24,400	—
		3. Maistraatin ja Raastuvanoikeuden yhteiset apulaiset ja palvelusmiehet.					
1886 v:n monosääntö	*b*	1 Maistraatinsihteeri ja Julkinen notario, palkkaa		2,500 —			
		1 Aktuario		2,500 —			
Valt:n päät. $^{24}/_{11}$ 1896	*b*	1 Reistraattori		2,400 —			
1886 v:n monosääntö Valt:n päät. $^{19}/_{11}$ 1907	*b*	1 Kanslisti		1,500 —			
Valt:n päät. $^{16}/_{3}$ 1909	*b*	1 Arkistoapulainen		1,800 —			
1886 v:n monosääntö Valt:n päät. $^{29}/_{12}$ 1892	*b*	1 Venäjän kielen kääntäjä . . .		3,200 —			
		1 Saksan kielen kääntäjä . . .		300 —			
1886 v:n monosääntö Valt:n päät. $^{29}/_{12}$ 1891 S:n $^{11}/_{6}$ 1895 S:n $^{19}/_{12}$ 1901 S:n $^{28}/_{12}$ 1906	*b*	1 Kaupunginpalv. Maistraatissa, palkkaa . .	1,500: —				
		korotusta 10 vuoden palveluksesta . . .	400: —	1,900 —			
		1 Kaupunginpalv. Maistraatissa, palkkaa . .	1,500: —				
		korotusta 5 v:n palveluksesta $^{1}/_{4}$:stä 1910	150: —	1,650			
1886 v:n monosääntö Valt:n päät. $^{2}/_{5}$ 1888 S:n $^{11}/_{6}$ 1895 S:n $^{19}/_{12}$ 1901 S:n $^{28}/_{12}$ 1906	*b*	1 Kaupunginpalv. Maistraatin kansl., palkkaa	1,600: —				
		korotusta 10 v:n palveluksesta	400: —	2,000 —			
		1 Kaupunginpalv. Maistraatin kansl., palkkaa	1,600: —				
		korotusta 5 v:n palveluksesta	200: —	1,800 —			
		1 Kaupunginpalvelija Maistraatin kansliassa, palkkaa		1,600 —			
Valt:n päät. $^{30}/_{12}$ 1908	*b*	Kesäloman hankkimiseksi 5 kaup. palvelijalle Maistr. à	50: —	250 —			
1886 v:n monosääntö	*b*	2 Kaupunginpalv. Raast. oikeudessa, palkkaa	1,400: —				
		Siirros	1,400: —	23,400 —		2,223,831	37

		Siirros 1,400: —	23,400 —		2,223,831	37
		korotusta 10 vuoden palveluksesta . . . 400: —	3,600 —			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{2}/_{5}$ 1888 S:n $^{11}/_{6}$ 1895 S:n $^{28}/_{12}$ 1906	*b*	3 Kaupunginpalv. Raastuvanoikeud., palkkaa 1,600: — korotusta 5 vuoden palveluksesta . . . 200: —	5,400 —			
		3 Kaupunginpalv. Raastuvanoik., palkkaa á 1,600: —	4,800 —			
Valt:n päät. $^{17}/_{11}$ 1908	*b*	Kesäloman hankkimiseksi 8 kaup. palvelijalle Raast. à 50: —	400 —			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{20}/_{12}$ 1888	*b* & *c*	1 Raatihuoneenvahtimestari, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	850 —			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{21}/_{12}$ 1889 S:n $^{6}/_{10}$ 1903	*b*	1 Raatihuoneenrenki, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita .	720 —		39,170	—
		4. Ulosottotoimi.				
Valt:n päät. $^{17}/_{10}$ 1899	*b*	1 Ensim. Kaup. vouti, palkkaa . . . . . 3,000: — palkkiota . . . . . 1,000: — korotusta 10 v:n palveluksesta . . . . . 1,000: —	5,000 —			
Valt:n päät. $^{29}/_{12}$ 1896	*b*	1 Toin. Kaup. vouti, palkk. 3,000: — palkkiota . . . . . 2,000: —	5,000 —			
Valt:n päät. $^{17}/_{10}$ 1899 S:n $^{30}/_{12}$ 1908	*b*	1 Kriminaalieksek. palkk. 3,000: — määräraha kanslia-apul. ja puht. kirj. varten 1,000: —	4,000 —			
Valt:n päät. $^{24}/_{11}$ 1896 S:n $^{29}/_{12}$ 1896 S:n $^{21}/_{12}$ 1897	*b*	1 Ulosottoapulain., palkk. 2,400: — korotusta 10 vuoden palveluksesta . . . 400: —	2,800 —			
Valt:n päät. $^{24}/_{11}$ 1896 S:n $^{29}/_{12}$ 1896 S:n $^{21}/_{12}$ 1899 S:n $^{21}/_{12}$ 1900 S:n $^{6}/_{3}$ 1906 S:n $^{28}/_{12}$ 1906 S:n $^{30}/_{12}$ 1907 S:n $^{30}/_{12}$ 1908	*b* & *c*	2 Ulosottoapulaista, palkkaa à . . . . 2,700: — korotusta 10 vuoden palveluksesta à . . 400: —	6,200 —			
		1 Ulosottoapulainen, palkkaa . . . . . 2,700: — korotusta 5 v:n palveluksesta . . . . . 200: —	2,900 —			
		4 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,700: —	10,800 —			
		2 Ulosottoapulaista, palkkaa à 2,400: —	4,800 —			
		Siirros	41,500 —		2,263,001	37

			Siirros	41,500	—	2,263,001	37
Valt:n päät. $^{24}/_{11}$ 1896 S:n $^{29}/_{12}$ 1896 S:n $^{21}/_{12}$ 1897 S:n $^{29}/_{12}$ 1905	b	4 Ulosottoapulaista, palkkaa à . . . . 1,600: — korotusta 10 vuoden palveluksesta à . . 400: —		8,000	—		
		1 Ulosottoapul. palkk. 1,600: — korot. 5 v:n palveluksesta . . . . . 200: —		1,800	—		
Valt:n päät. $^{28}/_{12}$ 1906	b	5 Ulosottoapulaista, palkkaa à . . . . 1,600: —		8,000	—		
S:n $^{5}/_{11}$ 1907	b	Huoneiston vuokraa		2,337	90		
	c	Apumaksua lainopillisesti sivistyneen apulaisen palkkaamiseksi kaup.voudinkonttoriin Maistraatin määräyksen mukaan, arv.		2,400	—	64,037	90
		5. Sekalaista.					
Valt:n päät. $^{16}/_{11}$ 1886 S:n $^{3}/_{9}$ 1882	b	Alistettujen asiain pöytäkirjojen puhtaaksikirjoitus sekä syyttäjille, arviolta		1,700	—		
	c	Tarverahoja arkistoa varten, arv.		4,000	—		
	c*	Eduskuntavaalien kustannuksia, arviolta		15,000	—		
	c	Raatihuoneen kaikkien huoneistojen valaistus, polttopuut, siivoominen y. m., arviolta		10,000	—	30,700	—
		— Smk 352,557: 90 —					
		III. Kunnallishallinto.					
		1. Valtuuston kanslia.					
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{25}/_{11}$ 1902 S:n $^{12}/_{12}$ 1905 S:n $^{6}/_{2}$ 1907	b	1 Sihteeri		10,000	—		
S:n $^{25}/_{11}$ 1891 S:n $^{2}/_{2}$ 1909	b	1 Notario		4,800	—		
S:n $^{26}/_{3}$ 1907 S:n $^{30}/_{12}$ 1907	b	1 Kanslisti		1,500	—		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{28}/_{12}$ 1906	b	1 Vahtimestari		1,200	—		
	c	Tarverahoja, arviolta		20,000	—	37,500	—
		2. Rahatoimikamari.					
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{4}/_{2}$ 1890 S:n $^{16}/_{12}$ 1902 S:n $^{26}/_{2}$ 1907	b	1 Puheenjohtaja		4,000	—		
		5 Jäsentä à 20 markkaa istunnolta kullekin jäsenelle, arviolta		6,000	—		
		1 Sihteeri		10,000	—		
		1 Sihteerin apulainen		6,000	—		
S:n $^{22}/_{12}$ 1903	b	1 Notario		5,000	—		
			Siirros	31,000	—	2,395,239	27

		Siirros	31,000 —		2,395,239	27
Valt:n päät. 7/3 1900	*b*	1 Aktuario	4,500 —			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 4/2 1890 S:n 9/12 1902 S:n 29/12 1905 S:n 30/12 1908	*b*	1 Kanslisti	2,400 —			
		1 Vahtimestari	1,200 —			
Valt:n päät. 22/12 1898 S:n 9/12 1902 S:n 28/12 1906	*b*	1 Vahtimestarinapulainen . . .	780 —			
	c	Tarverahoja, arviolta	17,000 —			
	d	Arvaamattomia menoja, arviolta .	8,000 —		64,880	—
		3. Rahatoimikonttori.				
		1 Kaup.kamreeri, palkk. 5,000: — palkkiota . . . . . 5,000: —	10,000 —			
1908 v:n menosääntö	*b*	1 Kaup.rahast.hoit., palkk. 4,000: — palkkiota . . . . 3,500: — korotusta 10 vuoden palveluksesta . . . 800: —				
K. Asetus 8/9 1899 K. S:in kirje 9/8 1900	*b*	Korvausta menetetystä osuudesta poissaolosakkoihin . . . . . 800: —	9,100 —			
		1 Vanhempi Kaupunginkirjanpitäjä, palkkaa 4,000: — palkkiota . . . . . 2,000: —	6,000 —			
		1 Nuorempi Kaupunginkirjanpitäjä, palkkaa 3,000: — palkkiota . . . . . 2,000: — korotusta 5 v:n palveluksesta . . . . . 300: —	5,300 —			
		1 Nuorempi Kaupunginkirjanpitäjä, palkkaa 3,000: — palkkiota . . . . . 1,200: —	4,200 —			
1908 v:n menosääntö	*b*	1 Vanhempi konttorikirjuri, palkkaa . . 2,000: — palkkiota . . . . . 600: — korotusta 10 v:n palveluksessa . . . . . 400: —	3,000 —			
		3 Nuorempaa konttorikirjuria, palkkaa à . 2,000: — palkkiota à . . . . 400: — korotusta 10 v:n palveluksesta à . . . 400: —	8,400 —			
		2 Vahtimestaria à . . 1,800: —	3,600 —			
		Siirros	49,600 —		2,460,119	27

			Siirros	49,600	—	2,460,119	27
		c	Ylimääräisia apulaisia, arviolta .	8,800	—		
		c	Palkkiota verolippujen kotiinviemisestä, arviolta	2,000	—		
		c	Tarverahoja, arviolta	6,000	—	66,400	—
			4. Liikennekonttori.				
			1 Kamreeri, palkkaa . 5,000: —				
			palkkiota . . . . . 1,000: —				
			korotusta 5 v:n palveluksesta . . . . . 500: —	6,500	—		
			1 Kirjanpitäjä, palkkaa 3,000: —				
			palkkiota . . . . . 600: —				
Valt:n päät. $^{11}/_{12}$ 1906		b	Korotusta 10 v:n palveluksesta . . . . 600: —	4,200	—		
			1 Kirjanpitäjä, palkkaa 3,000: —				
			palkkiota . . . . . 600: —	3,600	—		
			1 Rahastonhoit., palkk. 2,400: —				
			palkkiota . . . . . 600: —				
			korotusta 10 v:n palveluksesta . . . . 480: —	3,480	—		
			1 Kirjanpitäjä, palkkaa 2,000: —				
Valt:n päät. $^{11}/_{12}$ 1906		b & c	palkkiota . . . . . 300: —	2,700	—		
			1 Konttorikirjuri, palkkaa . . .	1,800	—		
			1 Samoin, palkkaa	1,500	—		
			1 Vaakamestari, palkk. 2,200: —				
			palkkiota . . . . . 300: —	2,500	—		
Valt:n päät. $^{22}/_{1}$ 1907		b	2 Vaakamestarin apul., palkkaa à . . . . 1,800: —				
			palkkiota à . . . . 300: —	4,200	—		
			4 Vahtimestaria, palkk. à 1,200: —	4,800	—		
		c	Ylimäär. apulaisia, arviolta . . .	22,740	—		
Valt:n päät. $^{31}/_{3}$ 1875 S:n $^{29}/_{12}$ 1899		b	Palkkiota päivittäisten tietojen antamisesta tullikamarista . .	800	—		
		c	Mittarinpalkkioita, arviolta. . .	1,200	—		
		c	2 Koneenkäyttäjää lämmit. johtoa varten 9 kuuk. aikana à 175: —	3,150	—		
Valt:n päät. $^{17}/_{5}$ 1904 S:n $^{28}/_{12}$ 1906		b	1 Koneenkäyttäjä hissilait. vart.	1,200	—		
		c	1 Koneenkäytt. 9 kuuk. aikana á 100: —	900	—		
S:n $^{30}/_{12}$ 1907		b	2 Koneenkäytt. apul. à 900: —	1,800	—		
		c	1 Koneenkäytt. apul. 9 kuuk. aikana à 75: —	675	—		
			Siirros	67,745	—	2,526,519	27

		Siirros	67,745 —		2,526,519	27
Valt:n päät. $^{28}/_{10}$ 1895	*b*	1 Tarkastusmies	1,200 —			
	c	4 Sähkö-tavarahissin käyttökust., arviolta	1,200 —			
		Tarverahoja, arviolta	6,600 —			
		Tullihuoneen, tullikamarin haara-osaston, tavaravajain ja muiden Liikennekonttorin alaisten huoneistojen polttopuut, valaistus ja kalusto	19,950 —		96,695	—
		5. Satamakonttori.				
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{21}/_{11}$ 1893	*b*	1 Satamakapteeni . . 3,000: — 4 tahi 2 % ylöskannosta, arviolta . . . 9,500: —	12,500 — 2,400 —			
Valt:n päät. $^{1}/_{10}$ 1895	*b*	1 Sörnäisten satamamestari . . 1 Satamakonttorin kirjanpitäjä . . . . . 3,500: — $^{1}/_{2}$ % ylöskannosta, arviolta . . . . . 1,375: —	4,875 —			
Valt:n päät. $^{30}/_{4}$ 1901	*b* & *c*	1 Rahastonhoitaja 10 kuukautena	1,250 —			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{28}/_{12}$ 1906	*b*	1 Vanhempi vahtimestari . . .	1,600 —			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{27}/_{12}$ 1895 S:n $^{13}/_{11}$ 1898	*b*	1 Nuorempi vahtimestari . . .	1,200 —			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{28}/_{12}$ 1906 S:n $^{30}/_{12}$ 1908	*b*	11 Satamakonstaapelia à 1,200: — 1 Sörnäisten satamakonstaap. paitsi vapaata asuntoa	13,200 — 1,100 —			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{28}/_{12}$ 1906	*b*	2 Pakkaajaa ja runsimiestä à 720: —	1,440 —			
S:n $^{20}/_{12}$ 1899 S:n $^{30}/_{12}$ 1903 S:n $^{30}/_{12}$ 1908	*b*	1 Parmaanmittaajain vanhin . .	1,000 —			
S:n $^{11}/_{4}$ 1893	*b*	Satamaviskaalin palkkio. . . .	400 —			
	c	Vuokraa höyrypurresta ja moottoriveneen käyttökustann., arviolta	800 —			
		1 Moottoriveneenhoitaja, arviolta 7 kuukautta à 90: —	630 —			
	*c**	Moottorikoneen talvikorjaus . .	250 —			
	c	Määräraha tavarain poiskuljettamiseen rantasilloilta	500 —			
		Tarverahoja, arviolta.	750 —		43,895	—
		Siirros	—	—	2,667,109	27

		Siirros	—	—	2,667,109	27
		6. Rakennuskonttori.				
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 11/5 1907	b	1 Kaupungininsinööri 10,000: — korotusta 10 vuoden palveluksesta . . . 2,000: — mieskoht. palk. lis. . 2,000: — matkarahoja . . . . 600: —	14,600	—		
		1 Työpäällikkö . . . 8,000: — korotusta 10 v:n palveluksesta . . . . 1,600: — matkarahoja . . . . 500: —	10,100	—		
Valt:n päät. 26/5 1908	b	1 Kaupunginarkkitehti	10,000	—		
		1 Geodeetti . . . . . 3,000: — korot. 10 v:n palveluksesta . . . . . 600: — matkarahoja . . . . 100: —	3,700	—		
		1 Kirjanpitäjä . . . . 4,000: — korotusta 10 vuoden palveluksesta . . . 800: —	4,800	—		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 14/5 1907	b	1 Rakennusmestari . . 4,000: — korotusta 10 vuoden palveluksesta . . . 800: —	4,800	—		
		1 Varastonhoitaja	3,000	—		
		1 Vanh. metsänvart., paitsi vap. asunt. ja polttop. . . 1,200: — korotusta 10 vuoden palveluksesta . . . 240: — mieskoht. lis. . . . 260: —	1,700	—		
		1 Nuor. metsänvart., paitsi vap. asunt. ja polttop. . . 1,000: — korotusta 10 v:n palveluksesta . . . . 200: —	1,200	—		
	c	Ylimäär. insinööri- ja piirustusapulaiset, arviolta	11,000	—		
		Ylimäär. arkkit. apulaiset, arviolta	5,000	—		
		Metsänvartija-apulaiset ja metsänkasvatus, arviolta	2,000	—		
		Tarveaineet ja apuripäivätyöt mittauksissa, arviolta	10,000	—		
		Tarverahoja, arviolta	2,500	—	84,400	—
		Siirros	—	—	2,751,509	27

		Siirros	—	—	2,751,509	27
		7. Puutarhalautakunta.				
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 6/9 ja 6/12 1898 Valt:n päät. 15/5 1906 S:n 28/12 1906	b & c	1 Sihteeri	1,200	—		
		1 Puutarhuri, palkkaa, paitsi vap. as. . . . 3,000: — korotusta 10 v:n palveluksesta . . . . 600: — miesk. palk. lis. paitsi polttop., vap. raitiotiematk. ja muita luontoisetuja, arv. . . . 2,400: —	6,000	—		
	c	Tarverahoja, arviolta	400	—	7,600	—
		8. Erityiset lautakunnat ja virkailijat.				
		a) Taksoituslautakunta.				
Valt:n päät. 11/12 1906 S:n 30/12 1908	b & c	1 Kunnallistaksoituksen sihteeri	5,000	—		
		Sihteerinapulainen ja vahtimestari	1,500	—		
	c	Taksoitus- ja vaaliluettelojen sekä niiden rekisterin kirjoitus, arviolta	6,500	—		
		Tarverahoja, arviolta	2,000	—	15,000	—
		b) Holhouslautakunta.				
	c	Sihteerin palkkio	1,200	—		
		Vahtimestarinpalkkio, tarverahoja y. m., arviolta	600	—	1,800	—
		c) Työväenasiain lautakunta.				
Valt:n päät. 26/5 1903	b	1 Sihteeri, palkkaa	3,000	—		
	c	Korvausta vahtimestarinapul. . .	100	—		
		Tarverahoja sekä kirjallisuuden ostoon, arviolta	1,375	—	4,475	—
		Siirros	—	—	2,780,384	27

		Siirros	—	—	2,780,384	27
		d) Kunnan työnvälitystoimisto.				
Valt:n päät. 1/12 1903, S:n 29/12 1905, S:n 28/12 1906, S:n 17/9 1907	b & c	1 Johtaja, palkkaa	4,800	—		
		1 miesapulainen	2,400	—		
		1 naisapulainen	2,400	—		
		1 naisapulainen 6 kuukauden aikana	900	—		
		Vahtimestari	1,200	—		
	c	Tarverahoja valaistukseen, y. m., arviolta	2,000	—	13,700	—
		e) Kasvatuslautakunta.				
Valt:n päät. 10/5, 19/12 1897, 21/12 1900, 16/5, 19/12 1899 ja 28/12 1906	b & c	1 Sihteeri, palkkiota	2,400	—		
		Vahtimestarinpalkkio	450	—		
	c	Tarverahoja y. m., arviolta	1,500	—	4,350	—
		f) Muinaismuistolautakunta.				
Valt:n päät. 21/10 1908	b	Määräraha	—	—	1,000	—
		g) Kaupunginasemakaavatoimikunta.				
Valt:n päät. 17/12 1907, S:n 20/12 1908	b & c	Puheenjohtaja, palkkiota, arviolta	1,000	—		
		Jäsenten palkkio, arviolta	1,500	—		
		Kaup.asemakaava-arkitehti, palkk.	10,000	—		
		Apulaispiirustajia, arviolta	4,000	—		
		Tarverahoja y. m., arviolta	2,000	—	18,500	—
		h) Kunnallisten työväenasuntojen hallintolautakunta.				
		a) Asunnot Hietaniemenkadun N:oissa 5-23:				
Valt:n päät. 28/4 1908, S:n 30/12 1908	b & c	Hallintolautakunta, palkkiota, arviolta	700	—		
		Isännöitsijä, pait. vap. asunt. palkk.	600	—		
		Talonmies, s:n s:n, palkkiota	1,080	—		
		Yövartija ja lämmitt., s:n s:n, palkk.	720	—		
		Tarverahat, valo, polttopuut, palovakuutusmaksut y. m.	7,400	—		
		Siirros	10,500	—	2,817,934	27

			Siirros	10,500	—	2,817,934	27
			b) Asunnot Kristiinankadun N:ossa 16:				
		c	Isännöitsijän palkkio	540	—		
			Talonmies, paitsi vapaata asunt., palkkiota	900	—		
			Tarverahat, valo, polttopuut, palovak. maksut, korjaukset y. m., arviolta	2,160	—	14,100	—
			i) Rakennustarkastus.				
			1 Rakennustarkastaja, palkkaa .	8,000	—		
			Rakennustarkast. apulainen . .	4,800	—		
Valt:n päät. $^{30}/_{12}$ 1907 D:o $^{30}/_{12}$ 1898		b & c	Vahtimestarin palkkio	1,200	—		
			Huoneiston siivous ja lämmitys, arviolta	440	—		
			Tarverahoja, arviolta	1,800	—	16,240	—
			— *Smk 490,535:*— —				
			IV. Katu- ja laiturivalaistus.				
			1. Kaasuvalaistus.				
			Auerliekkejä à 120 l. kaasua tunn.:				
		c	Kokoyön, 750 kpl. keväällä ja 810 syksyllä, kuluttaen kaasua . . . . . 340,000 m³				
			Puolenyön, 1,150 kpl. keväällä ja 1,240 syksyllä, kuluttaen kaasua . . . . . 245,000 m³				
			Avoimia liekkejä à 140 litraa kaasua tunnissa purjehdusaikana 6 kpl., kuluttaen kaasua . . . . . 1,600 m³				
			Lukas-liekkejä à 750 l. kaasua tunn., 2 kpl. kuluttaen kaasua . 2,700 m³				
			Siirros 589,300 m³	—	—	2,848,274	27

		Siirros 589,300 m³	—	—	2,848,274	27
		Pitennetty aamuvalaistus Kauppatorilla talvikuukausina . . . . . 700 m³				
		Sytytysliekkejä à 8 l. tunn. kaikissa lyhd., kuluttaen kaasua . 75,000 m³				
	c	Ylimäär. valaist. eri tilaisuuksissa . . . 2,000 m³				
		Yht. kaasua 667,000 m³				
Valt:n päät. 23/4 1907		à 12 p:iä m³:ltä, arvoltaan . . .	80,040	—		
		Lyhdynsytyttäjäin palkat, lyhtyjen hoito ja muut katuvalaistuksen kustannukset	67,000	—	147,040	—
		2. Petrolivalaistus.				
Valt:n päät. 22/12 1898 ja 22/2 1903	*b* & *c*	245 kpl. kokoyön pumppulyhtyä, 110 kpl. puolenyön s:n 40 kpl. kokoyön painelyhtyä, 350 kpl. puolenyön painelyhtyä, 60 kpl. purjehduskausilyhtyä, 5 kpl. kokoyön lyhtyä Viaporin jäätiellä, kuluttaen arviolta petrolia 168,000 kg, mikä 22 p:n mukaan kg:lta on	36,960	—		
		Kunnossapito ja hoito	39,042	—		
		Korjauksia, aineksia, vuokraa . .	23,505	30		
	*c**	Uusien lyhtyjen ostoon	600	—		
	c	Vakuutusmaksut ja sekalaista . .	2,892	70	103,000	—
		3. Laiturien ja tavaravajain ylimääräinen valaistus.				
		a) Hietalahden laituri.				
		Sähkövalaistus.				
Valt:n päät. 1/10 1895	*b*	3 kpl. 600 kynttilän kaarilamppua 6 kpl. 50 kyntt. hehkulamppua	800	—		
		Siirros	800	—	3,098,314	27

		Siirros	800 —	3,098,314	27
		b) Makasiininranta.			
		Kaasuvalaistus.			
	c	11 kpl. 3 liekin invertlamppua 30 kpl. 1 liekin auerlamppua . ynnä hoito, arviolta . . .	3,100 —		
		c) Katajanokan ranta.			
		Kaasuvalaistus.			
	c	9 kpl. 5 liekin kaarilamppua . 18 kpl. 1 liekin kaarilamppua . ynnä hoito, arviolta . . .	2,500 —	6,400	—
		— *Smk 256,440:* — —			
		V. Palolaitos.			
		1. Palkat ja muut edut.			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{7}/_{2}$ 1899 S:n $^{13}/_{6}$ 1899 S:n $^{30}/_{12}$ 1907	*b*	1 Palomestari, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa, palkk. 5,000: — mieskohtaista lisäystä 2,000: —	7,000 —		
Valt:n päät. $^{28}/_{12}$ 1899 S:n $^{19}/_{12}$ 1891 S:n $^{30}/_{12}$ 1907	*b* & *c*	1 Alipalomestari, palkkaa . . . . . 3,000: — vuokrarahoja . . . 2,800: — mieskoht. lis. . . . 500: —	6,300 —		
Valt:n päät. $^{24}/_{2}$ 1891	*b*	1 Palotoimitoimikunnan sihteeri .	600 —		
Valt:n päät. $^{24}/_{2}$ 1891 S:n $^{21}/_{12}$ 1897 S:n $^{29}/_{12}$ 1902 S:n $^{30}/_{12}$ 1907	*b*	1 Pääaseman ruiskumestari, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa	2,400 —		
		1 Pohjoisaseman ruiskumestari, paitsi s:n s:n	2,100 —		
		1 Koneenkäyttäjä, paitsi s:n s:n .	2,100 —		
Valt:n päät. $^{13}/_{6}$ 1899 S:n $^{30}/_{12}$ 1907	*b*	6 Kersanttia, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa à 1,800: —	10,800 —		
Valt:n päät. $^{25}/_{2}$ 1891 S:n $^{13}/_{6}$ 1899 S:n $^{27}/_{9}$ 1904 S:n $^{17}/_{1}$ 1905 S:n $^{30}/_{12}$ 1907 S:n $^{30}/_{12}$ 1908	*b*	10 Korpraalia, naineita à 900: — Vuokrarahoja, polttop. ja valaist. samoille à 600: — . . . . . 11 Korpraalia, kasarm. maj. à 900: — 30 ensiluok. konstaapelia, kasarm. maj. à 600: —	9,000 — 6,000 — 9,900 — 18,000 —		
		Siirros	74,200 —	3,104,714	27

			Siirros	74,200	—	3,104,714	27
Valt:n päät. $^{25}/_{2}$ 1891 S:n $^{13}/_{6}$ 1899 S:n $^{27}/_{9}$ 1904 S:n $^{17}/_{1}$ 1905 S:n $^{30}/_{12}$ 1907 S:n $^{30}/_{12}$ 1908	*b*	10 tois. luok. konstaapelia, kasarm. maj. à 420: —		4,200	—		
		6 kolm. luok. konstaapelia, kasarm. maj. à 300: —		1,800	—		
		Ruoka 67 mieh. à 360: — . . .		24,120	—		
		Vaatetus 67 mieh. à 150: — . .		10,050	—	114,370	—
		2. Palotalli, 20 hevosta.					
	c	38,000 kg heiniä à 15 penniä . .		5,700	—		
		33,000 s:n kauroja à 17 penniä .		5,610	—		
		Olkia, arviolta		750	—		
		Kengitys ja lääkkeet, arviolta .		950	—		
		Silojen y. m. kunnossapito, arviolta		500	—	13,510	—
		3. Lämmitys ja valaistus.					
	c	200 m³ koivuhalkoja à 7: 50 . .		1,500	—		
		900 m³ havuhalkoja à 6: 50 . .		5,850	—		
		Valaistus, arviolta		4,000	—	11,350	—
		4. Työkalut ja kalusto.					
	c	Työkalujen kunnossapito, arviolta		3,000	—		
		Palolennättimen kunnossapito, arviolta		1,200	—		
	*c**	Hevosen ostoon, arviolta . . .		800	—		
		Letkuvaraston täydennys . . .		3,000	—	8,000	—
		5. Sekalaista.					
	c	Palkkioita palokatselmuksista, arviolta		1,000	—		
		Tarverahoja, lahjapalkkioita y. m., arviolta		2,500	—		
Valt:n päät. $^{27}/_{9}$ 1904	*b*	Sairasvaunun ja sidetarpeiden kunnossapito, arviolta		280	—		
	*c**	Kirjojen ja sanomalehtien ostamiseen		100	—	3,880	—
		6. Satunnainen meno.					
	*c**	Avustusta Vapaaehtoiselle palosammutuskunnalle		—	—	5,000	—
		— Smk 156,110: — —					
			Siirros	—	—	3,260,824	27

		Siirros	—	—	3,260,824	27
		VI. Poliisilaitos.				
		1. Käteinen apumaksu.				
K. Asetus 20/4 1903	*b*	Koko vuosimäärärahasta poliisilaitoksen ylläpitämiseen, Smkasta 693,120: —, suoritetaan kaupungin varoista	—	—	198,034	28
		2. Virkahuoneistot.				
K. Asetus 20/4 1903 Kontrahtien muk.	*b* & *c*	Poliisikamarin, keskuspoliisin, etsivän osaston ja ensimäisen poliisiaseman huoneistot . . .	56,000	—		
		Talli	2,400	—		
		2:nen poliisiasema	16,000	—		
		3:s s:n	4,475	—		
		4:s s:n	22,000	—		
		Töölön s:n	1,260	—		
		Forsbyn s:n	600	—		
		Hermannin poliisiasema	1,560	—		
		Pasilan poliisiasema, arviolta . .	1,200	—		
		Voimistelusali ja maneesi . . .	1,000	—		
		Kirjapaino ja varuskamari . . .	1,260	—	107,755	—
		3. Lämmitys ja valaistus.				
K. Asetus 20/4 1903	*b*	Polttopuita, arviolta	11,200	—		
		Valaistus, s:n	22,000	—	33,200	—
		4. Sekalaista.				
K. Asetus 20/4 1903	*b*	Kaupungin osalle tulevia korjauskustannuksia aseista, hevosista huonekaluista y. m., arviolta .	3,000	—		
Valt:n päät. 26/3 1907	*b*	Telefooniverkon kunnossapito . .	733	33	3,733	33
		— Smk 342,722: 61 —				
		Siirros	—	—	3,603,546	88

		Siirros	—	—	3,603,546	88
		VII. Terveyden- ja sairaanhoito.				
		1. Terveydenhoitolautakunta.				
Valt:n päät. 29/11 1904 S:n 30/12 1908 S:n 22/9 1908	b	Puheenjohtaja, palkkiota . . .	3,000	—		
		4 Jäsentä à 20 mk joka kokoukselta, arviolta	3,500	—		
S:n 3/12 1889 S:n 19/12 1892 S:n 21/12 1897 S:n 30/12 1908	b	1 Sihteeri	2,000	—		
		1 Vahtimestari	1,200	—		
	c	Tarverahoja, arviolta	9,000	—	18,700	—
		2. Lääkärit ja Sairaanhoitajat.				
Valt:n päät. 24/10 1893	b	Ensim. kaup. lääk. palkk. 6,000: — palkkiota . . . . . 4,000: — korotusta 10 vuoden palveluksesta . . . 2,000: —	12,000	—		
K. S:in resol. 5/2 1894	b	Toinen kaupunginlääkäri . . .	3,000	—		
1886 v:n menosääntö	b	2 Alueläkäriä kaupungissa à . . . . . 3,000: -	6,000	—		
Valt:n päät. 19/4 1898	b	1 Alueläkäri Töölön alueella . .	3,600	—		
S:n 30/9 1890	b	1 S:n Sörnäisten alueella 3,000: — lisäpalkkio . . . . 1,000: —	4,000	—		
S:n 20/10 1903	b	1 Alueläkäri Hermannin ja Toukolan alueella	4,000	—		
S:n 29/12 1891	b	1 Alueläkäri Kallion alueella . . . . . 3,000: — lisäpalkkio . . . . 1,000: —	4,000	—		
S:n 9/4 1899	b	1 Naispuolinen lääkäri	3,000	—		
S:n 19/12 1895	b	1 Lääkäri vaivaistalon sairaaloissa ja houruinhoitolaitoksessa (kts. VIII. Vaivaishoito).				
S:n 15/11 1904	b	1 Lääkäri kaupungin kansakouluissa (kts. IX. Opetus- ja sivistyslaitokset).				
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 19/12 1901 S:n 30/12 1908	b	1 Kätilö	800	—		
S:n 27/12 1895 S:n 12/4 1904 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1908	b	7 Kunnan sairaanhoitajatarta à . . . . 1,200: —	8,400	—		
		Siirros	48,800	—	3,622,246	88

				Siirros	48,800	—	3,622,246	88
Valt:n päät.	$^{17}/_{5}$	1898	*b*	Matkakuluja ja sairaanhoitoparseleita	600	—		
S:n	$^{19}/_{4}$	1898	*b*	Palkkioita viransijaisille aluelääkärien virkaloman aikana . .	2,100	—		
S:n	$^{17}/_{6}$	1898	*b* & *c*	Lääkäripäivystys sunnuntaisin ja pyhäpäivin kesäkuukausina . .	1,000	—		
S:n	$^{29}/_{12}$	1905						
S:n	$^{30}/_{12}$	1907						
S:n	$^{5}/_{10}$	1909	*b*	Palkkiota lääkäreille yökäynneistä, arviolta	2,000	—	54,500	—
				3. Marian sairaala.				
				a) Sisätautien osasto.				
				1 Ylilääkäri, laitoksen johtaja, palkkaa	8,000	—		
1908 v:n menosääntö			*b*	1 Alilääkäri, paitsi asunt., lämp., val., siivousta, ruokaa, palkkaa . . . . . 3,600: — korotus 10 vuoden palveluksesta . . . 720: —	4,320	—		
1908 v:n menosääntö Valt:n päät.		1905	*b*	Sijaisen palkkaamiseen alilääkärin loma-aikana	300	—		
1908 v:n menosääntö			*b*	2 Asistenttia, paitsi asunt., lämp., valaist., siiv. ja ruokaa, palkkaa à 2,400 vuodessa	4,800	—		
			c	1 Asistentti, paitsi ruokaa, (ei asunt.), palkkaa	2,400	—		
1908 v:n menosääntö			*b*	3 Amanuenssia, paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruok., palkkaa à 1,200 vuod.	3,600	—		
				1 Ylihoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	1,000	—		
			c	Palkkiota oppilaiden opetuksesta	300	—		
1908 v:n menosääntö			*b* & *c*	7 Osastonhoitajatarta, paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruokaa, palkkaa à 50 mk kuuk.	4,200	—		
1908 v:n menosääntö			*b*	Palkankorot. yhdelle hoitajattarelle 10 v:n palveluksesta . .	120	—		
				Palkankorot. kahdelle hoitajattarelle 5 v:n palv:sta à 60 mk .	120	—		
			c	1 Yöhoitajatar, paitsi asunt., valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa . .	600	—		
				Siirros	29,760	—	3,676,746	88

		Siirros	29,760	—	3,676,746	88
1908 v:n menosääntö	*b*	12 Alihoitajatarta, paitsi asunt., lämp., valaist. ja ruok., palkkaa à 40 mk kuuk.	5,760	—		
		8 Yöhoitajatarta, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 40 mk kuuk.	3,840	—		
	c	Ylimäär. sairaanhoito, arviolta .	1,200	—		
		Hierojan palkkio	1,200	—		
		1 Kylvettäjätär, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa	300	—		
1908 v:n menosääntö	*b* & *c*	11 Siivoojatarta, paitsi asunt., lämp. valaist. ja ruok., palkkaa à 20 mk	2,640	—		
1908 v:n menosääntö	*b*	1 Siivoojatar tuberkuloosipaviljonkia varten	336	—		
	c	Lääkkeitä, arviolta	14,000	—		
		Kaluston kunnossapito, arviolta	5,000	—		
		Konekalujen, sideaineiden, väkiviinan ja desinfisioimisaineiden osto ja ylläpito . . . . , . .	3,000	—	67,036	—
		b) Kulkutautien osasto.				
1908 v:n menosääntö	*b*	1 Ylilääkäri, paitsi vap. asunt. sekä lämpöä ja valaist., palkkaa	5,000	—		
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{19}/_{12}$ 1901	*b*	Sijaisen palkkaamiseen ylilääkärin loma-aikana	400	—		
1908 v:n menosääntö	*b*	1 Asistentti, paitsi asunt., lämpöä, valaist. ja ruok., palkkaa. . .	2,400	—		
		5 Osastonhoitajatarta, paitsi asunt,, valaist., lämp. ja ruok., palkkaa à 75 mk kuuk.	4,500	—		
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{23}/_{11}$ 1909.	*b* & *c*	1 Varahoitajatar, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 50 mk kuukaudessa	600	—		
		2 Alihoitajatarta, muuten kuin edell., mutta palkkaa à 50 mk kuukaudessa	1,200	—		
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{23}/_{11}$ 1909.	*b* & *c*	3 Yöhoitajatarta, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 40 mk kuuk.	1,800	—		
1908 v:n menosääntö	*c*	Ylimäär. sairaanhoito, arviolta .	800	—		
		Siirros	16,700	—	3,743,782	88

		Siirros	16,700	—	3,743,782	88
1908 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{23}/_{11}$ 1909.	*b* & *c*	6 Siivoojatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 25 mk kuukaudessa . .	1,800	—		
	c	Lääkkeitä, arviolta	3,000	—		
		Kaluston ylläpito, arviolta	3,000	—		
		Sairashuoneiden desinfisioiminen, arviolta	1,000	—	25,500	—
		c) Kirurginen osasto.				
		1 Ylilääkäri, kirurgi, palkkaa . . . . . 6,000: — korotusta 5 v:n palveluksesta . . . . . 600: —	6,600	—		
		Sijaisen palkaamiseen ylilääkärin loma-ajaksi	350	—		
		1 Vanhempi asistentti, paitsi asunt., lämpöä, valaist., ruokaa, palkkaa	3,000	—		
		1 Asistentti, paitsi asunt., lämpöä, valaist., siiv. ja ruokaa, palkkaa	2,400	—		
1908 v:n menosääntö	*b*	1 Amanuenssi, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa . . .	1,200	—		
		1 Operatsionihoitajatar, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruok., palkkaa à 50 mk kuukaudessa	600	—		
		Palkankorotusta 5 vuoden palv.	60	—		
		2 Osastonhoitajatarta, paitsi asuntoa, valaist., lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 50 mk kuukaudessa	1,200	—		
		1 Hoitajatar poliklinikkaan, samalla velvollinen hoitamaan Röntgenaparaattia, paitsi asunt. lämp., valaist. ja ruokaa, palkkaa 50 mk kuukaudessa	600	—		
	c	Palkankorotusta 5 vuoden palv.	60	—		
1908 v:n menosääntö	*b*	5 Alihoitajatarta, paitsi asuntoa, valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 40 mk kuukaudessa . .	2,400	—		
		Siirros	18,470	—	3,769,282	88

		Siirros	18,470	—	3,769,282	88
1908 v:n menosääntö	*b* & *c*	1 Hoitajatar eristysosastolla, paits. asunt., valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuukaudessa	360	—		
		2 Yöhoitajatarta, paitsi asunt., valoa, lämpöä ja ruokaa, palkkaa à 40 mk kuukaudessa	960	—		
		3 Siivoojatarta, paitsi asunt., lämpöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa à 20 mk kuukaudessa	720	—		
	c	Ylimäär. sairaanhoito, arviolta .	800	—		
1908 v:n menosääntö	*b* & *c*	Hierojan palkkio	800	—		
		Lääkkeet, arviolta	4,000	—		
	c	Sidetarpeet ja konekalut, arviolta	6,000	—		
		Kaluston kunnossapito ja osto, arviolta	3,000	—	35,110	—
		d) Talousosasto.				
1908 v:n menosääntö	*b*	1 Toimitsija, paitsi asuntoa, valoa ja lämpöä, palkkaa . 4,000: —				
Valt:n päät. $^{29}/_{12}$ 1893	*b*	palkankorotus 5 v:n palveluksesta . . . 500: —	4,500	—		
1908 v:n menosääntö	*b* & *c*	1 Apulainen palkkaa	1,800	—		
		1 Taloudenhoitajatar, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa	1,000	—		
		1 Apulainen taloudenhoitajattarelle, paitsi asuntoa, lämpöä, valaist. ja ruokaa, palkkaa . .	600	—		
1908 v:n menosääntö	*b*	2 Keittäjätärtä, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuukaudessa	720	—		
		1 Keittäjätär, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 25 mk kuuk.	300	—		
	c	Ylimäär. keittiöapu, arviolta . .	240	—		
1908 v:n menosääntö	*b* & *c*	9 Palvelijatarta, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 20 mk kuukaudessa.	2,160	—		
		Siirros	11,320	—	3,804,392	88

		Siirros	11,320	—	3,804,392	88
1908 v:n menosääntö	*b*	2 Leipojatarta, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 30 mk kuuk.	720	—		
		1 Johtajatar liinavaatevarast. vrt. paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa . . 480: — henkilökoht. lisäystä 600: —	1,080	—		
		1 Ompelijatar, samalla liinavaatevaraston hoitajattaren apuna, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa 35 mk kuuk.	420	—		
		2 Ompelijatarta, paitsi lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 30 mk kuukaudessa	720	—		
		13 Pesijätärtä, paitsi asuntoa, lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 23 mk kuukaudessa	3,588	—		
		1 Koneenkäyttäjä, paitsi asunt., lämpöä ja valaist., palkkaa . .	2,400	—		
		1 Koneenkäyttäjä, paitsi asunt., lämpöä ja valoa, palkkaa . .	1,800	—		
1908 v:n menosääntö	*b*	3 Lämmittäjää, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa 45 mk kuukaudessa	1,620	—		
		1 Vahtimestari, paitsi asunt., lämp. ja valoa, palkkaa . . . . . 730: — ruokarahoja . . . . 360: — mieskoht. palk. lis. . 180: —	1,270	—		
		1 Ovenvartija, samalla portinvartija, paitsi asunt., lämp., valoa ja ruokaa, palkkaa	600	—		
		1 Ruumiinavausapul. paitsi asunt., lämp., valaistusta ja ruokaa, palkkaa	600	—		
		9 Renkiä, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 40 mk kuukaudessa	4,320	—		
		1 Portinvartija, paitsi asunt., lämpöä, valoa ja ruokaa, palkkaa à 35 mk kuukaudessa	420	—		
		1 Klosetintyhjentäjätär à 33 mk kuukaudessa	396	—		
		Siirros	31,274	—	3,804,392	88

		Siirros	31,274	—	3,804,392	88
1908 v:n menosääntö	*b*	1 Yövartija, paitsi ruokaa (ei asuntoa), palkkaa à 50 mk kuuk. .	600	—		
		Ruoka 290 potilaalle, à 1 mk 10 p. päivässä	116,435	—		
		Ruoka 32 potilaalle, à 1 mk 50 p. päivässä	17,520	—		
		Ruoka 63 hengelle, lääkäreille ja sairaanhoitajattarille, à 1 mk 50 p. päivässä	34,492	50		
		Ruoka 6 oppilaalle à 1 mk 50 p. päivässä	3,285	—		
	c	Ruoka 72 palvelushenkilölle à 1 mk 10 p. päivässä	28,908	—		
		Polttopuita, arviolta	35,000	—		
		Kaasu laboratorioon sekä höyryteltan lämmittämiseen	600	—		
		Kaluston kunnossapito, arviolta	2,400	—		
		Hevosen ylläpito, arviolta . . .	600	—		
		Valaistus, arviolta	14,000	—		
		Arvaamattomia menoja, arviolta .	10,000	—	295,114	50
		e) Desinfisioimislaitos.				
1908 v:n menosääntö		1 Esimies (koneenkäyttäjä), paitsi asunt., lämpöä ja valaist., palkkaa . . . . . 1,200: —				
		mieskoht. lisäystä . 180: —	1,380	—		
1908 v:n menosääntö	*b*	1 Apulainen, paitsi asuntoa ja ruokaa, palkkaa	480	—		
		Polttoaineet, arviolta	800	—		
	c	Hevosen ylläpito, arviolta . . .	600	—		
		Desinfisioimistarpeet, arviolta .	500	—		
	*c**	Vanhan desinfisioimisuunin korjaus	2,200	—	5,960	—
1908 v:n menosääntö	*b*	Lyhyen virkaloman hankkimiseksi sairaanhoitajattarille ja siivoojattarille, arviolta	—	—	2,500	—
		Siirros	—	—	4,107,967	38

		Siirros	—	—	4,107,967	38
		4. Humaliston varasairaala.				
		1 Lääkäri	3,000	—		
		1 Amanuenssi	1,200	—		
		1 Ylihoitajatar, taloud. hoitaja .	900	—		
		6 Hoitajatarta à 600 mk . . .	3,600	—		
		1 Ruuanpitäjä	480	—		
		3 Palvelijatarta à 240 mk . .	720	—		
		3 Siivoojatarta à 240 mk . . .	720	—		
Valt:n päät. 6/4 1909	b*	2 Renkiä à 480 mk	960	—		
		3 Pesijätärtä à 240 mk	720	—		
		Ruoka 70 hengelle à 1:10 päivässä	28,105	—		
		Lääkkeet, arviolta	4,000	—		
		Polttopuut ja valaistus, s:n . .	4,800	—		
		Sekalaisia arvaam. menoja, kuten ajoja, olkia, saippuaa, vettä y. m.	7,200	—		
		Vuokria	12,000	—	68,405	—
		5. Sairaanhoito Böhlen tilalla.				
		1 Lääkäri, palkkiota	1,500	—		
	c*	1 Diakonissa	1,200	—		
		Vuokra, siivoaminen, lämmitys, puhelin, y. m.	900	—	3,600	—
		6. Poliklinikat.				
Valt:n päät. 11/4 1900 S:n 26/12 1905	b	Määräraha Kallion lastenpoliklinikkaa varten	3,300	—		
S:n 29/12 1896 S:n 29/12 1905	b	Määräraha poliklinista silmäosastoa varten . 2,500: — Päivärahat varatt. sair. puolesta tilintek. vastaan . . . . . 200: —	2,700	—		
S:n 23/2 1904 S:n 29/12 1906 S:n 30/12 1908	b	Kätilönavun kustantamiseksi varattomille kotonaan, arviolta	3,600	—		
		Siirros	9,600	—	4,179,972	38

			Siirros	9,600 —		4,179,972	38
Valt:n päät. $^{15}/_{12}$ 1903 S:n $^{28}/_{12}$ 1906 S:n $^{30}/_{12}$ 1907 S:n $^{30}/_{12}$ 1908	*b*		Määräraha 10 sairaspaikasta tohtorien O. A. Boijen ja W. Parviaisen lapsenpäästölaitoksessa	18,540 —			
S:n $^{29}/_{12}$ 1905 S:n $^{30}/_{12}$ 1907	*b* & *c*		Määräraha Marian sairaalan tuberkuloosipoliklinikkaa varten . .	16,000 —			
S:n $^{28}/_{5}$ 1907	*b*		Määräraha korva-, nenä- ja kurkkutautien poliklinikkaa varten	4,500 —		48,640	—
			7. Terveyspoliisi.				
Valt:n päät. $^{24}/_{10}$ 1893 S:n $^{30}/_{4}$ 1904	*b*		1 Terveydenhoid. tarkast. 3,000: — Palkankorotusta 5 vuoden palveluksesta . 500: — mieskohtaista lisäystä 500: —	4,000 —			
S:n $^{13}/_{12}$ 1904	*b*		1 Käsiamm. työpajain ja työpaikkain tarkastaja	3,000 —			
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{30}/_{12}$ 1907 S:n $^{30}/_{12}$ 1908	*b*		6 Tarkastusmiestä à 2,500 mk . 1 Tarkastusmies, palkkaa 2,500: — korotusta 10 v:n palveluksesta . . . . 500: —	15,000 — 3,000 —			
S:n $^{16}/_{3}$ 1909	*b*		1 Tarkastusmies, palkkaa 2,500: — korotusta 5 v:n palveluksesta . . . . . 250: —	2,750 —			
S:n $^{29}/_{12}$ 1905 S:n $^{30}/_{12}$ 1907	*b*		Tarkastusmiesten matkakustannukset	800 —			
	c		Ylimäär. tarkastusmiehet, arviolta Kodeissa toimitett. desinfisioimisesta, arviolta	4,000 — 7,000 —			
S:n $^{23}/_{11}$ 1905	*b*		Määräraha työväenasuntojen tarkastamista varten	3,000 —		42,550	—
			8. Terveystoimisto.				
			1 Ylilääkäri	6,000 —			
			1 Johtaja	4,500 —			
			1 Asistentti	3,000 —			
Valt:n päät. $^{8}/_{10}$ 1907 S :n $^{30}/_{12}$ 1908	*b* & *c*		6 Tarkastusmiestä à 2,000 mk . 1 Vahtimestari, palkkiota . . . Siivoaminen ja peso, arviolta . . Kaluston kunnossapito, lääkkeet y. m., arviolta	12,000 — 1,500 — 600 — 1,900 —		29,500	—
			Siirros	—	—	4,300,662	38

				Siirros	—	—	4,300,662 38
				9. Laboratorio terveydellisiä tutkimuksia varten.			
				1 Johtaja	8,000	—	
				1 Apulainen	3,000	—	
Valt:n päät.	26/5	1903		1 Näytteidenottaja	1,500	—	
S:n	29/12	1905	b & c	1 Vahtimestari, paitsi asuntoa,			
S:n	30/12	1907		lämpöä ja valoa	1,700	—	
				Koneiden ja kirjakokoelman kunnossapitoon ynnä näytteiden,			
S:n	11/12	1906		koe-eläinten y. m. ostoon . .	3,000	—	
S:n	30/12	1907	b	1 Lääkäri bakteriologisia tutki-			
S:n	17/11	1908		muksia varten	5,000	—	
S:n	17/11	1908	b	Sijaisen palkkio kesäloman aikana	400	—	
S:n	30/12	1907	b	Koneiden osto bakteriologisia tutkimuksia varten	600	—	
S:n	30/12	1907	b	1 Laboratorionrenki	600	—	23,800 —
				10. Lihantarkastus teurastuslaitoksella.			
Valt:n päät.	17/12	1908	b	1 Eläinlääkäri	4,000	—	
			b	Apulainen	1,500	—	
			c	Kustannuksia, arviolta	300	—	5,800 —
				11. Rokotusainevarasto.			
			c	Määräraha rokotusvelvollisuuden täyttämisen valvomiseen . . .	400	—	
			c	Määräraha huoneistojen hankkimiseksi rokotusta varten ja niiden siivoamiseen	600	—	1,000 —
				12. Satunnaisia määrärahoja.			
			c*	Rottien tappamiseen	1,000	—	
			c*	Määräraha Leppäsuon kolerapa-			
			c*	rakkien ja ruumiinavaushuoneen lämmitykseen	600	—	1,600 —
				— Smk 729,315: 50 —			
				Siirros	—	—	4,332,862 38

		Siirros	—	—	4,332,862	38
		VIII. Vaivaishoito.				
		1. Vaivaishoitohallitus.				
Valt:n päät: $^{5}/_{12}$ 1895 Valt:n päät. $^{20}/_{12}$ 1902	*b*	1 Puheenjohtaja	1,200	—		
		1 Toimitusjohtaja	7,000	—		
		1 Sihteeri	2,400	—		
Valt:n päät. $^{20}/_{4}$ 1909 S:n $^{21}/_{9}$ 1909	*b*	1 Kirjanpitäjä ja rahast. hoitaja	3,000	—		
		2 Tarkastusmiestä, samassa köyhäinkatsojia, à 2,400: — . . .	4,800	—		
		Korotusta 5 v:n palveluksesta	500	—		
		Kirjurinapulainen	900	—		
S:n $^{22}/_{12}$ 1898 S:n $^{30}/_{12}$ 1908	*b*	1 Vahtimestari	1,200	—		
	c	Palkkio kaupungissa oleville tarkastusmiehille ja vakinaisille maaseutuasiamiehille arviolta .	7,000	—		
	c	Korvausta tarkastusmatkoista, arviolta	800	—	28,800	—
		2. Vaivaistalo ja sen yhteydessä olevat laitokset.				
1886 v:n menosääntö	*b*	1 Tarkastaja, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita . 4,500: —				
	*b**	Palkkionlisäystä Oulunkylän lastenkodin ja Grejuksen mielisairaala-aneksin valvom. 1,200: —	5,700	—		
Valt:n päät. $^{19}/_{12}$ 1901 S:n $^{30}/_{12}$ 1904 S:n $^{28}/_{12}$ 1906	*b*	1 Konttoriapulainen	2,000	—		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{21}/_{12}$ 1889	*b*	1 Saarnaaja	1,400	—		
S:n $^{17}/_{11}$ 1894 S:n $^{2}/_{10}$ 1906	*b*	1 Lääkäri vaivaistalon sairaaloissa ja houruinhoitolaitoksessa . .	4,500	—	13,600	—
		a) Vaivaistalo.				
Valt:n päät. $^{5}/_{12}$ 1895 S:n $^{30}/_{12}$ 1908	*b*	1 Emännöitsijä, paitsi vap. asuntoa, polttopuita ja valoa . . .	1,200	—		
S:n $^{30}/_{12}$ 1907	*b*	2 Sair. hoit:rta, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa à 840: —				
		korotusta 10 v:n palveluksesta $^{1}/_{7}$:stä 1910 180: —				
		korotusta 5 vuoden palveluksesta . . . 120: —	1,980	—		
		Siirros	3,180	—	4,375,262	38

				Siirros	3,180	—	4,375,262	38
Valt:n päät.	28/12 1906	b	Sijaisten palkkaamiseen näiden virkaloman ajaksi 1 kuukauden aikana à 70: —		140	—		
S:n	21/12 1889	b	1 Sairaanhoitajatar, paitsi vap. asunt., polttop. ja valoa 600: — korotusta 10 vuoden					
S:n	22/12 1898		palveluksesta . . . 120: —		720	—		
S:n	30/12 1908		1 Sair. hoit:r, paitsi vap. asunt., polttop. ja valoa		720	—		
			2 Sair. hoit:rta, s:n s:n à 600: —		1,200	—		
S:n	28/12 1906	b	Sijaisten palkkaamiseen näiden virkaloman ajaksi puolen kuukauden aikana à 25: — . . .		100	—		
S:n	30/12 1907	b	7 Apulaishoit:rta, paitsi vapaata					
S:n	30/12 1908		asuntoa, polttopuita ja valoa, à 35 mk kuukaudessa		2,940	—		
S:n	30/12 1907	b	1 Renki, paitsi vap. asuntoa, ruokaa, polttop. ja valaistusta . .		360	—		
		c	Vaatetus, arviolta		6,500	—		
			Ruoka, arviolta		50,000	—		
			Lääkkeet, arviolta		4,000	—		
			Kalusto, arviolta		2,800	—		
			Tarveaineet, arviolta		1,200	—		
			Polttopuut ja valo, arviolta . .		14,000	—		
			Kauroja ja heiniä 4 hevoselle, arviolta		1,800	—		
			Korjaustyöt, arviolta		7,000	—		
		d	Sekalaisia menoja, arviolta . . .		7,000	—	103,660	—
			b) Työlaitos.					
Valt:n päät.	21/12 1889	b	1 Tarkastusmies, paitsi vapaata					
S:n	28/12 1906		asunt., polttop. ja valoa 1,500: —					
S:n	29/12 1896	b	mieskohtaista lisäystä 300: —		1,800	—		
		c	1 Konttoriapulainen tarkastusmiehelle, paitsi ruokaa, asunt., lämpöä ja valoa		360	—		
Valt:n päät.	21/12 1889	b	2 Vahtim., paitsi vap. asun-					
S:n	22/12 1903		toa, polttop. ja valoa à 960: —		1,920	—		
		b	Korotusta 5 v:n palveluksesta .		60	—		
S:n	19/10 1909		Sijaisen palkkaamiseen tarkastusmiehen ja vahtimestarin virkaloman aikana		150	—		
		c	Polttopuut ja valo, arviolta . .		1,500	—		
			Ruoka, arviolta		14,000	—		
				Siirros	19,790	—	4,478,922	38

		Siirros	19,790 —	4,478,922	38
	c	Vaatetuskustannukset, arviolta	2,800 —		
		Tarveaineet, arviolta	8,500 —		
		Kalusto ja työkalut, arviolta	500 —		
		Uutteruusrahat, arviolta	1,800 —		
		Korjaustyöt, arviolta	650 —		
	d	Sekalaisia menoja, arviolta	600 —	34,640	—
		c) Houruinhoitolaitos.			
	b & c	1 Ylihoitajatar, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa	1,500 —		
		Sijaisen palkkaamiseen ylihoitajattaren virkaloman aikana, 1 kuukaudelta	100 —		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{29}/_{12}$ 1891 S:n $^{29}/_{12}$ 1893 S:n $^{20}/_{12}$ 1896 S:n $^{21}/_{12}$ 1897 S:n $^{20}/_{12}$ 1902 S:n $^{6}/_{6}$ 1905 S:n $^{28}/_{12}$ 1906 S:n $^{30}/_{12}$ 1907		1 Naispuol. hoitaja, paitsi vap. asunt., polttop. ja valaist. 600: — korot. 10 vuoden palveluksesta 120: —	720 —		
		1 Naispuol. hoitaja, paitsi vap. asunt., polttop. ja valaist. 600: — korotusta 5 v:n palveluksesta 60: —	660 —		
		22 Naispuol. hoitajaa, paitsi s:n s:n, à 600: —	13,200 —		
		Sijaisten palkkaamiseen heidän virkalomansa aikana puolen kuukauden ajaksi à 25: —	600 —		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{29}/_{12}$ 1891 S:n $^{20}/_{12}$ 1902 S:n $^{9}/_{9}$ 1905 S:n $^{30}/_{12}$ 1907 S:n $^{30}/_{12}$ 1908	b	7 Mieshoitajaa, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa, à 840: —	5,880 —		
		Sijaisten palkkaamiseen heidän virkalomansa aikana puolen kuukauden ajaksi à 35: —	245 —		
		2 Yövartijaa Vanhaan houruinhoitolaitokseen 365 yönä, yht. 5 mk yöltä	1,825 —		
	c	Vaatetus, arviolta	7,500 —		
		Ruoka, arviolta	32,800 —		
		Lääkkeet, arviolta	3,000 —		
		Kalusto, arviolta	1,500		
		Polttopuut ja valo, arviolta	12,000 —		
		Korjaustyöt, arviolta	13,500 —		
		Uutteruusrahoja houruinhoitolaitoksen hoidokkaille, arviolta	400 —		
	d	Sekalaisia menoja, arviolta	2,800 —	98,230	—
		Siirros	— —	4,611,792	38

		Siirros	—	—	4,611,792	38
		d) *Houruinhoitolaitoksen Grejuksen aneksi.*				
		Lääkärinpalkkio	1,000	—		
		1 Ylihoitajatar	900	—		
		Sijaisen palkkaamiseksi hänen virkalomansa aikana	75	—		
		2 alihoitojatarta à 600: — . . .	1,200	—		
		Sijaisten palkkaamiseksi näiden 2 viikkoisen virkaloman aikana .	50	—		
c		1 Keittäjätär	300	—		
		1 Astioiden pesijätär	240	—		
		Polttopuut ja valo, arviolta . .	3,000	—		
		Ruoka, arviolta	7,000	—		
		Lääkkeet, arviolta	300	—		
		Vaatetus, arviolta	400	—		
		Kalusto, arviolta	200	—		
d		Sekalaisia menoja, arviolta . . .	1,000	—		
*c**		Hätävarakäytävän laittamiseen .	500	—	16,165	—
		3. Apurahoja ja kustannuksia laitoksen ulkopuolella olevia köyhiä varten.				
		Kaupunkiin ja maaseudulle hoidettaviksi annetut, arviolta . .	70,000	—		
		Sairaanhoito, arviolta	14,000	—		
		Kustannukset mielenvikaisten henkilöiden hoidosta, arviolta . .	40,000	—		
		Lääkkeet, arviolta	23,000	—		
c		Suoranaisia apurahoja: a) vaivaishoitoon ehdottomasti oikeutetuille henkilöille, arviolta 85,000: — b) puutteenalaisille, joilla ei ole ehdotonta oikeutta vaivaishoitoon, arviolta . . . 32,000: —	117,000	—	264,000	—
		4. Sekalaista.				
c		Hautauskustannuksia, arviolta .	2,000	—		
		Tarverahoja, arviolta	2,000	—		
d		Arvaamattomia menoja, arviolta .	3,600	—		
b		Määräraha Kaup.lähetykselle miesten työlaitoksen voimassapitoon 3,000: —				
		S:n naisten s:n . . . 5,000: —				
		S:n s:n Sörnäsessä . . 5,000: —	13,000	—	20,600	—
		— *Smk 579,695:* — —				
		Siirros	—	—	4,912,557	38

		Siirros		—	—	4,912,557	38
		IX. Opetus- ja sivistyslaitokset.					
		1. Merikoulu.					
Valt:n päät. $^{9}/_{5}$ 1900 Välikirjan muk.	*b*	Vuokra		3,000	—		
	c	Polttopuut, arviolta		600	—	3,600	—
		2. Käsityöläiskoulut.					
K. Julist. $^{25}/_{11}$ 1885	*b*	Määräraha ylemmille käsityöläiskouluille		38,096	—		
Valt:n päät. $^{17}/_{10}$ 1899 S:n $^{27}/_{11}$ 1906	*b*	Määräraha alemmille käsityöläiskouluille		28,570	—		
		Valmistava poikain ammattikoulu:					
S:n $^{26}/_{9}$ ja $^{20}/_{11}$ 1900	*b*	1 Vakinainen opettaja ruotsal. osastolla . .	4,200: —				
		1 Vakinainen opettaja suomal. osastolla . .	4,200: —				
S:n $^{26}/_{9}$ ja $^{20}/_{11}$ 1900 sekä $^{19}/_{12}$ 1901	*b*	1 Vakin. opettaja käsivaraispiirustuksessa .	3,000: —				
		korot. 10 vuoden palveluksesta $^{1}/_{9}$:stä 1910	533: 33				
S:n $^{25}/_{9}$ ja $^{20}/_{11}$ 1900	*b*	1 Vakin. työmestari puutöissä	3,300: —				
		korot. 10 v:n palveluksesta	600: —				
		1 Vakin. työmestari metallitöissä.	2,700: —				
		korotusta 10 vuoden palveluksesta . . .	600: —				
		Johtaja, palkkiota . .	1,500: —				
Valt:n päät. $^{30}/_{12}$ 1907	*b*	Palkkioita tuntiopettajille, 44 viikkot. à 150 mk	6,600: —				
S:n $^{30}/_{12}$ 1907	*b*	1 Alityömestari puutöissä	1,800: —				
		korotusta 5 v:n palveluksesta	200: —				
S:n $^{30}/_{12}$ 1907	*b*	1 Alityömestari metallitöissä	1,800: —				
		Siirros	31,033: 33	66,666	—	4,916,157	38

			Siirros	31,033: 33	66,666 —	4,916,157	38
Valt:n päät. $^{3}/_{11}$ 1908	*b*	Palkkiota työpajan silmälläpidosta ruotsalaisella ja suomalaisella osastolla . . .	1,200: —				
S:n $^{30}/_{10}$ 1906	*b*	Vahtimestarin palkkio.	1,200: —				
	c	Työaineet työpajaan.	1,500: —				
		Työpajan korjaus ja täydennys	500: —				
		Kirjasto, aikakauskirjat ja tarverahat . . .	750: —				
	*c**	Opetusvälineistön täydennys	500: —				
S:n $^{28}/_{11}$ 1905	*b*	Työpajahuoneiston vuokra.	4,000: —				
	c	Lämpö ja valo . . .	900: —	41,583	33		
		Tyttöjen ammattikoulu.					
		3 Opettajatarta, palkkaa à 2,500 mk	7,500: —				
		2 Opettajatarta palkkaa à 2,200 mk	4,400: —				
		1 s:n	2,400: —				
		1 s:n	1,500: —				
		Palkankorot. 5 v:n palveluks. 2 opettajattarel.	400: —				
		S:n s:n 4 opettajattarelle $^{1}/_{9}$:stä 1910 . .	266: 66				
Valt:n päät. $^{1}/_{12}$ 1903	*b*	Johtajattaren palkkio .	800: —				
S:n $^{30}/_{12}$ 1906							
S:n $^{20}/_{10}$ 1908							
S:n $^{1}/_{4}$ 1909		Palkkionlisäystä äidinkielen opettajattarille.	240: —				
		Tuntiopett. palkkiot .	4,900: —				
		Palvelijattaret. . . .	650: —				
		Ruuanpito	4,000: —				
		Työaineet	2,000: —				
		Vuokra	6,000: —				
		Polttopuut ja valo . .	2,400: —				
		Kalusto ja korjaus . .	1,500: —				
		Sekalaisia	2,300: —	41,256	66	149,505	99
			Siirros	—	—	5,065,663	37

		Siirros	—	—	5,065,663	37
		3. Kauppaoppilaitokset.				
		Määrärahat Helsingin Kauppakoulul. 10 vapaaoppilaspaikasta:				
	b	vuosimääräraha . . 6,000: —				
	*c**	satunn. määräraha . 3,000: —	9,000	—		
Valt:n päät. 29/9 1908	*b*	Määräraha Suomen Liikemiesten Kauppaopistolle 20 vapaaoppilassijasta	12,000	—		
	b	Määräraha Helsingin Kauppiaitten Kauppakoululle 14 vapaaoppilassijasta	7,500	—		
		Määrärahat Högre svenska handelsläroverket opist. 4 vap:oppil:sij.:				
	b	vuosimääräraha . . 300: —				
	*c**	satunn. määräraha . 5,000: —	8,000	—	36,500	—
		4. Kansakoulut.				
		a) Palkat.				
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 20/12 1888 S:n 28/4 1908	*b*	1 Tarkastaja, ruotsinkiel. kouluja varten, palkkaa	8,000	—		
S:n 28/4 1908	*b*	1 Tarkastaja suomenkiel. kouluja varten, palkkaa	8,000	—		
S:n 1/12 1908	*b*	Apulaistarkastaja viim. main. vart.	6,000	—		
S:n 29/12 1899 S:n 28/4 1908	*b*	Apulaiset tarkastajankansliassa .	1,800	—		
S:n 20/10 1903 S:n 30/12 1908	*b*	Taloudenhoitaja, palkk. 5,000: — mieskoht. palkanlis. . 1,000: —	6,000	—		
S:n 20/12 1908	*b*	Taloudenhoitajan apulainen . .	1,500	—		
S:n 1/6 1904	*b*	Johtokunnan sihteeri	800	—		
S:n 15/11 1904	*b*	1 Lääkäri kaup. kansakouluissa .	6,000	—		
		Suomenkielisten koulujen opettajat ja opettajattaret.				
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 12/12 1899 S:n 17/9 1907 S:n 28/4 1908 S:n 21/9 1909	*b*	14 Opettajaa, palkkaa à 2,400: — korotusta 15 vuoden palveluksesta à . . 1,200: —	50,400	—		
		1 Opettaja, palkkaa 2,400: — korotusta 10 vuoden palveluksesta . . . 960: — s:n 15 v:n palveluksesta 1/8:stä 1910 . . 100: —	3,460	—		
		Siirros	91,960	—	5,102,163	37

		Siirros		91,960	—	5,102,163	37
		2 Opettajaa, palkkaa à	2,400: —				
		korotusta 10 vuoden palveluksesta à . .	960: —	6,720	—		
		17 Opettajaa, palkkaa à	2,400: —				
		korotusta 5 vuoden palveluksesta . . .	480: —	48,960	—		
	b	1 Opettaja, palkkaa à	2,400: —				
Valt:n päät. $^{21}/_{9}$ 1909		korotusta 5 v:n palveluksesta $^{1}/_{8}$:sta 1910	200: —	2,600	—		
		6 Opettajaa, palkkaa à	2,400: —	14,400	—		
		11 Opettajaa vielä virkaan nimittämätöntä, palkkiota à	2,400: —	26,400	—		
		3 Veiston apulaisopettajaa, palkk.		5,400	—		
Valt:n päät. $^{29}/_{12}$ 1905	*b*	1 Kreikkalais-venäläisen uskonopin opettaja, palkkiota . . .		800	—		
		20 Opettajatarta, palkk. à	2,000: —				
		korotusta 15 vuoden palveluksesta . . .	1,000: —	60,000	—		
		4 Opet:tarta, palkkaa à	2,000: —				
		korotusta 10 vuoden palveluksesta à . .	800: —				
		s:n 15 v:n palveluks. $^{1}/_{8}$:sta 1910 à . . .	83: 30	11,533	30		
		6 Opettajatarta, palkkaa	2,000: —				
		korotusta 10 v:n palveluksesta à . . .	800: —	16,800	—		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{27}/_{11}$ 1906 S:n $^{17}/_{9}$ 1907 S:n $^{28}/_{4}$ 1908 S:n $^{21}/_{9}$ 1909	*b*	1 Opettajatar, palkkaa	2,000: —				
		korotusta 5 v:n palveluksasta	400: —				
		s:n 10 v:n palveluksesta $^{1}/_{8}$:sta 1910 . .	166: 65	2,566	65		
		13 Opet:tarta, palkkaa à	2,000: —				
		korotusta 5 vuoden palveluksesta à . .	400: —	31,200	—		
		2 Opet:tarta palkkaa á	2,000: —				
		korotusta 5 v:n palveluksesta $^{1}/_{8}$:sta 1910 à	166: 65	4,333	30		
		5 Opet:tarta palkkaa à	2,000: —	10,000	—		
		12 Opet:tarta, vielä virkaan nimittämät., palkkiota à	2,000: —	24,000	—		
		Siirros		357,673	25	5,102,163	37

		Siirros		357,673	25	5,102,163	37
		16 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: —					
		korotusta 15 vuoden palveluksesta à . .	850: —	40,800	—		
		3 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: —					
		korotusta 10 vuoden palveluksesta à . .	680: —				
		s:n 15 v:n palveluk-$^1/_8$:sta 1910 à . . .	70: 83	7,352	50		
		9 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: —					
		korotusta 10 vuoden palveluksesta à . .	680: —	21,420	—		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{27}/_{11}$ 1906 S:n $^{17}/_{9}$ 1907 S:n $^{28}/_{4}$ 1908 S:n $^{21}/_{9}$ 1909	*b*	5 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: —					
		korotusta 5 v:n palveluksesta à . . .	340: —				
		s:n 10 v:n palveluks. $^1/_8$:sta 1910 à . . .	141: 66	10,908	30		
		14 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: —					
		korotusta 5 v:n palveluksesta á . . .	340: —	28,560	—		
		5 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: —					
		korotusta 5 v:n palveluks. $^1/_8$:sta 1910 à	141: 66	9,208	30		
		20 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: —		34,000	—		
		11 Opet:tarta, vielä virk. nimitt. palkkiota à 1,700: —		18,700	—		
		Ruotsinkielisten koulujen opettajat ja opettajattaret.					
		17 Opettajaa, palkkaa á 2,400: —					
		korotusta 15 v:n palveluksesta á . . .	1,200: —	61,200	—		
		7 Opettajaa, palkkaa à 2,400: —					
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{12}/_{12}$ 1899 S:n $^{17}/_{9}$ 1907 S:n $^{28}/_{4}$ 1908 S:n $^{21}/_{9}$ 1909	*b*	korotusta 10 v:n palveluksesta à . . .	960: —	23,520	—		
		5 Opettajaa, palkkaa à 2,400: —					
		korotusta 5 v:n palveluksesta à. . . .	480: —	14,400	—		
		1 Opettaja, palkkaa. . 2,400: —					
		korotusta 5 v:n palveluks. $^1/_8$:sta 1910 . .	200: —	2,600	—		
		1 Opettaja, palkkaa		2,400	—		
		Siirros		632,742	35	5,102,163	37

		Siirros		632,742	35	5,102,163	37
	b	2 Opettajaa, vielä virkaan nimitt., palkkiota à 2,400: —		4,800	—		
		2 Veiston apul. opettajaa, palkk.		3,100	—		
Valt:n päät. $^{22}/_{12}$ 1905	*b*	1 Kreikk.-venäl. uskonnon opettaja, palkkiota		800	—		
		22 Opet:tarta, palkkaa à	2,000: —				
		korotusta 15 v:n palveluksesta à . . .	1,000: —	66,000	—		
		1 Opettajatar, palkkaa	2,000: —				
		korotusta 10 v:n palveluksesta	800: —	2,800	—		
		1 Opettajatar, palkkaa	2,000: —				
		korotusta 5 v:n palveluksesta	400: —				
		s:n 10 v:n palveluksesta $^1/_8$:sta 1910 . .	166: 65	2,566	65		
		6 Opettajatarta palkk. à	2,000: —				
		korotusta 5 v:n palveluksesta à . . .	400: —	14,400	—		
		5 Opet:tarta, palkkaa à	2,000: —	10,000	—		
		3 Opet:tarta, vielä virkaan nimit., palkkiota à 2,000: —		6,000	—		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{27}/_{11}$ 1906 S:n $^{17}/_{9}$ 1907 S:n $^{28}/_{4}$ 1908 S:n $^{21}/_{9}$ 1909	*c*	14 Opet:tarta, palkkaa à	1,700: —				
		korotusta 15 v:n palveluksesta	850: —	35,700	—		
		1 Opet:tar, palkkaa . .	1,700: —				
		korotusta 10 v:n palveluksesta	680: —				
		s:n 15 v:n palveluksesta $^1/_8$:sta 1910 . .	70: 85	2,450	85		
		6 Opet:tarta, palkkaa à	1,700: —				
		korotusta 10 v:n palveluksesta à . . .	680: —	14,280	—		
		3 Opet:tarta palkkaa à	1,700: —				
		korotusta 5 v:n palveluks. à	340: —				
		s:n 10 v:n palveluks. $^1/_8$:sta 1910 à . . .	141: 66	6,545	—		
		2 Opet:tarta, palkkaa à	1,700: —				
		korotusta 5 v:n palveluks. à	340: —	4,080	—		
		Siirros		806,264	85	5,102,163	37

			Siirros	806,264	85	5,102,163	37
		3 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: — korotusta 5 v:n palv. $^1/_8$:sta 1910 à . . . 141: 66		5,525	—		
		5 Opet:tarta, palkkaa à 1,700: —		8,500	—		
		5 Opet:tarta, vielä virkaan nimitt., palkkiota à 1,700: —		8,500	—		
1908 v:n menosääntö		1 Valmistavan koulun opettajatar, palkkiota		2,400	—		
Valt:n päät. $^{27}/_{11}$ 1906 S:n $^{17}/_9$ 1907 S:n $^{28}/_4$ 1908 S:n $^{21}/_9$ 1909	*b*	*Tuntiopettajat.*					
		Veiston tuntiopettajat suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa . .		8,000	—		
		Laulun opettajat ja opet:taret suomen- ja ruotsinkielisissä koul.		6,000	—		
		Voimistelun tuntiopett:ret suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa .		6,000	—		
		Suomenkielisen iltakoulun tuntiopettajat ja opettajattaret . .		1,300	—		
	c	Todennäköisesti tarvittavat lisäopett. syyslukukaudella suomen ja ruotsinkielisissä kouluissa, arv.		10,000			
		Sijaisia varten, arviolta		10,000	—		
		Palvelusmiehet.					
		1 Vahtimestari, paitsi vap. asuntoa, lämpöä ja valoa . . 1,000: — mieskohtaista lisäystä 400: —		1,400	—		
		1 Vahtimestari, s:n s:n		1,200	—		
		3 S:n s:n s:n à 1,150: —		3,450	—		
		4 S:n s:n s:n à 1,000: —		4,000	—		
		1 S:n s:n s:n à		900	—		
		1 S:n s:n s:n à		420	—		
Valt:n päät. $^{29}/_{12}$ 1905		1 S:n s:n s:n à		600	—		
S:n $^{30}/_{12}$ 1907	*b* & *c*	1 S:u s:n s:n à		500	—		
S:a $^{30}/_{12}$ 1908		1 S:n ilman asuntoa, lämpöä ja valoa à 1,400: —		2,800	—		
		1 S:n s:n s:n		800	—		
		1 Lämmitt., paitsi asunt., lämpöä ja valoa		1,000	—		
		1 S:n s:n s:n $^1/_7$:stä 1910 . . .		600	—		
		1 S:n s:n s:n $^1/_7$:stä 1910 . . .					
		1 Lämmittäjä, ilman asuntoa, lämpöä, ja valoa, 9 kuukautta à 75: —		675	—		
			Siirros	891,334	85	5,102,163	37

				Siirros	891,334	85	5,102,163	37
Valt:n päät. $^{20}/_{12}$ 1902 S:n $^{22}/_{12}$ 1903 S:n $^{30}/_{12}$ 1907 S:n $^{30}/_{12}$ 1908		*b* & *c*	2 Talonrenki, paitsi vap. asunt., polttop. ja valoa	1,000	—		
			3 Talonrenkiä, paitsi s:n s:n à 900: —	2,700	—		
			2 S:n paitsi s:n s:n à 840: — . .	1,680	—		
			1 Talonrenki, paitsi s:n s:n. . .	780	—		
			1 Talonrenki, paitsi s:n s:n $^{1}/_{7}$:stä 1910	390	—		
			1 Talonrenki, paitsi asunt., polttop. ja valoa, 6 kuuk. à 75 mk . .	900	—		
			Suomenkielisten koulujen johtajatarten ja johtajain palkkiot.				
		c	3 Johtajatarta à 500: —	1,500	—		
			4 Johtajaa sekä 4 johtajatarta à 450: —	3,600	—		
			1 Johtajatar $^{1}/_{8}$:sta 1910	300	—		
			1 Johtaja $^{1}/_{8}$:sta 1910	250	—		
			1 Johtajatar $^{1}/_{8}$:än 1910	225	—		
			Ruotsinkielisten koulujen johtajattarien ja johtajain paklkiot.				
		c	2 Johtajatarta à 500: —	1,000	—		
			2 Johtajaa ja 3 johtajatarta à 450: —.	2,250	—		
			1 Johtajatar syyslukukaudella .	250	—		
			1 Johtaja syyslukukaudella. . .	225	—		
			Erityisiä palkkioita.				
			Palkkiot opetuksesta suomen- ja ruotsinkielisten kansakoulujen jatkoluokilla	12,000	—		
Valt:n päät. $^{17}/_{10}$ 1905 S:n $^{30}/_{12}$ 1907 S:n $^{28}/_{12}$ 1906		*b*	Palkkiot erityisestä raittiusopetuksesta suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa	1,920	—		
			Palkkiot erityisestä sukupuoliterveysopin opetuksesta suomen- ja ruotsinkielisissä kouluissa .	300	—		
		c	Palkkiot suomen- ja ruotsinkielisten koulujen kirjastojen ja kokoelmien hoidosta	1,300	—		
			Siirros	923,904	85	5,102,163	37

		Siirros	923,904	85	5,102,163	37
	c	Palkkio suomalaisten ja ruotsalaisten kansakoulupoikien yhteisen torvisoittokunnan johtamisesta	900	—		
	c	Palkkio 2 veistonopetuksen johtajalle à 400: —	800			
	*c**	Määräraha laulu- ja lausuntokurssien järjestämiseksi suomenkieliselle opettajakunnalle . . .	1,000			
		b) Muut kustannukset.				
	c	Kanslian ja kouluhuoneist. vuokrat	57,926	—		
		Opetustarpeet, ...	20,000	—		
		Tarveaineet käsitöihin ja koulukeittiöihin	18,000	—		
		Uudet koulu-huonekalut ja vanhojen korjaus	9,000	—		
		Polttopuut ja niiden hakkaus . .	51,000	—		
		Valo	31,000	—		
		Vaatetusapua kaupungista oleville köyhille oppilaille . . .	34,000	—		
		Puhtaanapito	50,000	—		
		Kaupungin koulutalojen ja huoneistoj. kunnossapito 29,600: —				
		Vuokrattujen koulutalojen ja huoneistoj. kunnossapito 8,500: —	38,100	—		
Valt:n päät. $^{17}/_{10}$ 1905 S:n $^{30}/_{12}$ 1907	*b*	Kansakoulusta päässeiden oppilaiden paikanvälitys	1,700	—		
S:n $^{15}/_{3}$ 1905	*b* & *c*	Määräraha Viaporissa ja sen läheisillä saarilla asuv. lasten käyttämiseksi kaupung. kansakouluissa	1,600	—		
	*c**	Huonekalut ja muu koulukalusto y. m. Kallion IV l. 15—17 olevaan uuteen kansakouluun	57,410	—		
	*c**	Huonekalut ja muu koulukalusto y. m. Ratakadun 8:ssa olevaan uuteen kansakouluun	38,442	—		
K. Asetus $^{5}/_{8}$ 1886	*b*	Apumaksut eläkkeen suorittam. Suomen kansak.opettajakunn.: 85 opettajalta à 50 mk 4,250: — 224 opettajattarelta à 37: 50 . . . . . 8,400: —	12,650	—		
		Siirros	1,347,432	85	5,102,163	37

			Siirros	1,347,432	85	5,102,163	37
	c & d	Ilmoitukset, lomakkeet, muu painatustyö ja sekal. menot . . .		8,000	—		
	c	Määräraha matkastipendeiksi . .		2,000	—	1,357,432	85
		5. Tylsämielisten lasten kasvatuslaitos.					
Valt:n päät. 11/10 1898	b	Määräraha suoritettavaksi 300 mk kultakin Perttulan tylsämielisten lasten laitokseen Helsingistä otetulta vapaaoppilaalta, yhteensä kuitenkin korkeintaan . . .		—	—	4,500	—
		6. Pahantapaisten lasten turvakodit.					
Valt:n päät. 30/12 1907	b	Bromarvin Bengtsårin kasvatuslaitos, arviolta		20,900	—		
Valt:n päät. 15/10 1901 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1908	b & c	Sipoon kasvatuslaitos, arviolta		10,400	—		
		Nummen kasvatuslaitos, arviolta		9,600	—		
		Lohjan kasvatuslaitos, arviolta		9,000	—		
		Wanajan kasvatuslaitos, arviolta		12,600	—		
S:n 22/12 1903 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1908	b & c	Porvoon pitäjän kasvatuslaitos, arviolta		9,200	—		
S:n 29/12 1905 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1908	b & c	Kemiön kasvatuslaitos tyttöjä varten, arviolta		12,600	—		
		Sammatin pikkukoulu.		9,100	—		
S:n 22/12 1903 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1908	b & c	Sipoon s:n		5,000	—		
S:n 29/12 1899 S:n 15/10 1901 S:n 30/12 1908	b & c	Yksityisten hoidettaviksi annetuista, arviolta		8,000	—		
		Lääkärinpalkkio tarkastuks., s:n		150	—	106,550	—
			Siirros	—	—	6,570,646	22

			Siirros		—	—	6,570,646	22
			7. Kansankirjastot ja lukusalit.					
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 3/4 1889 S:n 28/12 1906		b	1 Kirjastonhoitaja		4,000	—		
			2 Amanuenssia Kansankirjastossa, palkkiota à 1,900: —	3,800: —				
			korotusta 10 vuoden palveluksesta à 380	760: —	4,560	—		
			3 Amanuenssia (Kansankirjast.), palkkio à 1,900: —		5,700	—		
			1 Amanuenssi (Lukusal.), palkkio . . .	1,200: —				
			korotusta 10 vuoden palveluksesta . . .	240: —				
Valt:n päät. 30/12 1908		b	mieskoht. palkanlisäys	400: —	1,840	—		
			1 Amanuenssi (Lukusal.), palkkio . . .	1,200: —				
			korotusta 5 v:n palveluksesta	120: —	1,320	—		
			2 Amanuenssia (Lukusal.), palkkio 1,200: —		2,400	—		
			3 Ylimäär. s:n à 765: —		2,295	—		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. 20/12 1888		b	1 Vahtimestari, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita		900	—		
S:n 30/12 1907		b	1 Toinen vahtimestari		1,200	—		
S:n 27/12 1895 S:n 28/12 1906		b	1 Talonmies, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita		360	—		
S:n 20/12 1902 S:n 30/12 1907		b	1 Siivoojatar, paitsi vap. asuntoa ja polttopuita		900	—		
S:n 29/12 1896 S:n 30/12 1907		b & c	1 Töölön haaraosaston johtaja, palkkiota	1,200: —				
			korotusta 5 v:n palveluksesta	120: —	1,320	—		
S:n 22/12 1898 S:n 26/9 1899		b	1 Tehtaankadun N:o 36 haaraosaston johtaja, paitsi vapaata asuntoa, polttopuita ja valoa . . .		200	—		
S:n 8/10 1907		b & c	1 Hermannin haaraosaston johtaja, paitsi vap. asuntoa, polttopuita ja valoa		900	—		
			Siirros		27,895	—	6,570,646	22

		Siirros			27,895 —	6,570,646	22
		1 Sörnäisten haaraosaston johtaja, palkkiota . . . . . 2,100: — korotusta 10 v:n palpeluksesta . . . . 420: —			2,520 —		
Valt:n päät. 26/9 1899 S:n 14/6 1906 S:n 30/12 1907 S:n 30/12 1908	b & c	1 Sörnäisten haaraos. amanuenssi			1,200 —		
		1 Ylimääräinen amanuenssi Sörnäisten haaraosastossa			765 —		
		1 Sörnäisten haaraosast. vahtimestari, paitsi asunt., polttop. ja valoa			720 —		
		3 haaraosastojen siivoojat., paitsi asunt., polttop. ja valoa à 160 mk			480 —		
		Haaraosastohuoneuksien vuokra .			7,100 —		
	c	Kirjat, aikakauskirjat ja sanomalehdet ynnä sitominen, arviolta			18,000 —		
	c*	Luettelojen painattamista ja sitomista varten			1,500 —		
	c*	Apulaiset luettelonteossa . . .			2,500 —		
	c	Polttopuut ja valo, arviolta . .			8,450 —		
	c	Palovakuutusmaksut, arviolta . .			300 —		
	c	Lumenajo, arviolta			500 —		
	c & d	Sekalaisia sekä arvaamattomia menoja, arviolta			5,000 —	76,930	—
		— *Smk 1,735,018: 84* —					
		X. Kaupungille kuuluvat yleiset rasitukset.					
		1. Kyydinpito.					
Kuv. resol. 14/4 1908 Välikirja 18/3 1909	b	Urakka, 4 hevosta			— —	1,840	—
		2. Kruununverot.					
Resol. Kaup. valit. 19/12 1757 58 § K. S:in res. 15/5 1899	b	Karjavero ja kylvömaksu . . .			— —	54	96
		Siirros			— —	6,649,471	18

		Siirros	—	—	6,649,471	18
		3. Majoitus.				
Majoit. ohjes. $^{19}/_{1}$ 1876 Valt:n päät. $^{11}/_{3}$ 1879	*b*	Majoituskustannukset, arviolta .	—	—	421,768	50
		4. Majoituslautakunta.				
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{30}/_{12}$ 1907	*b* & *c*	1 Puheenjohtaja	2,400	—		
		1 Sihteeri	2,000	—		
		1 Majoitusmestari	2,000	—		
		1 Kielenkääntäjä	1,200	—		
		1 Vahtimestari	800	—		
	c & *d*	Tarverahat ja arvaamattomat menot, arviolta	600	—	9,000	—
		— *Smk 432,663: 46* —				
		XI. Vesijohto.				
		1. Hallinto ja käyttö.				
1908 v:n menosääntö	*b*	1 Vesijohtoinsinööri, palkkaa . . . . . 10,000: — Palkankorotusta 5 v:n palveluksesta . . . 1,000: — matkarahoja, arviolta 500: —	11,500	—		
		1 Apulainen, palkkaa	7,000	—		
		1 Kemisti, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita, palkkaa . . .	6,000	—		
	c	1 Kemistin apulainen, palkkaa .	3,600	—		
	b	1 Kirjanpitäjä palkkaa	4,800	—		
	c	Ylimääräisiä konttori- ja piirustaja-apulaisia, arviolta	9,000	—		
	b	1 Työmestari, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	2,400	—		
1908 v:n menosääntö	*b*	1 Putkimestari katujen putkiverkkoa varten, palkkaa	3,600	—		
	b	1 S:n yksityistöitä varten, palkkaa	3,000	—		
	b	1 Varastonhoitaja, palkkaa . . .	2,400	—		
		Siirros	53,300	—	7,080,239	68

		Siirros	53,300 —		7,080,239	68
Valt:n päät. 19/12 1899 S:n 28/12 1906	b	1 Ylikoneenkäyttäjä, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita 2,700: — mieskohtaista lisäystä 300: —	3,000 —			
1908 v:n menosääntö	b	2 Ensim. koneenkäytt., paitsi vap. asuntoa ja polttop., à 2,000: —	4,000 —			
		2 Toista koneenkäytt., paitsi vap. asuntoa ja polttopuita, à 1,700: —	3,400 —			
		4 Apulaiskoneenkäytt, paitsi vap. asuntoa ja polttopuita, à 1,200: —	4,800 —			
Valt:n päät. 29/12 1891 S:n 20/12 1902	b	1 Säiliönvartija, paitsi vapaata asuntoa ja polttopuita	500 —			
	c	Pumppulaitoksen käyttökustannus, arviolta	50,000 —			
		Siiviläin käyttökustannus, arviolta	12,000 —			
		Seisotusaltaiden käyttökustannus, arviolta	70,000 —			
		Vesimittarien lukeminen ja tarkastus, arviolta	9,500 —			
		Mittaukset ja tutkimukset laajennuksia varten, arviolta . . .	1,500 —			
		Palovakuutusmaksut, arviolta	2,800 —			
Välikirjan muk.	b	Vantaan joen viereisen suojelusalueen vuokra	350 —			
K. S:in resol. 7/5 1895 S:n s:n 9/5 1908	b	Vanhankaupungin Siltasaaren vuokra	650 —			
Välikirjan 1/6 1909	b	Vesijohtokonttorin huoneiston vuokra ynnä siivoominen ja valo, arviolta	7,000 —			
	c	Tarverahoja, arviolta	4,500 —			
		Veroja Helsinginpitäjän kunnalle, arviolta	800 —			
		Kustannuksia laboratoriosta, arviolta	4,000 —			
		Kustannuksia verolippujen ja laskujen jakamisesta ja perimisestä, arviolta	900 —			
		Kustannuksia hevosaltaiden hoidosta, arviolta	3,000 —			
	c*	Kustannuksia yksityisistä johtoyhdistyksistä ja vesimittarien asettamisesta, arviolta	130,000 —		366,000	—
		Siirros	—	—	7,446,239	68

		Siirros	—	—	7,446,239	68
		2. Kunnossapito ja korjaus.				
	c	Vesijohtolaitoksen rakennuksien, aitauksien, sulkujen, koneiden ja johtotorvien korjaus ja kunnossapito, arviolta	40,000	—		
		Vesimittarien korjaus ja tarkistus, arviolta	6,000	—	46,000	—
		3. Uutisrakennukset.				
Valt:n päät. 15/6 1909	*b**	Laboratoriorakennus Vanhankaupungin vesilaitoksen yhteyteen	13,000	—		
	*c**	Sähkövoimansiirtoon kuuluvain transformaattorien ja tarpeellisten konetaulujen asettaminen Vanhaankaupunkiin	6,000	—		
		Rakennus ja aparaatti kalkin itsetoimivaa ja vhtäjaksoista sekottamista varten raakaveteen sekä kalkin säilytyssuoja	18,000	—		
		Kahden seisotusaltaan rakentaminen sekä siitä aiheutuvat muutosrakennustyöt, tulo-, huuhtelu- ja tyhjennysjohtojen sekä sulkuventtiilien y. m. laittaminen	112,000	—		
		Uusi, 800 millimetrin läpimittainen raakaveden tulojohto joesta seisotusaltaisiin	54,500	—		
		300 hevosvoiman turbiinilaitos ynnä regulaattori ja sähkögeneraattori	52,000	—	255,500	—
		4. Putkiverkon laajentaminen ja vesimittarien osto.				
	*c**	Vesijohto Nimrodinkadun alle L. Viertotieltä Lastenhoitoyhdistyksen tontille (uusi) . .	10,150	—		
		Siirros	10,150	—	7,747,739	68

		Siirros	10,150 —	7,747,739	68
	c*	Vesijohto Ruoholahdenkadun alle Köydenpunojan- ja Kalmistonkadun välille (uusi)	4,600 —		
		S:n Hietalahdenkadun alle Ruoholahdenkadulta Antinkadulle sekä viimeksi mainitun kadun alle Abrahaminkadulle (osittainen putkien vaihto)	44,000 —		
		S:n Hietalahdenkadun alle Antin- ja Bulevardikadun välille (putkien vaihto)	7,000 —		
		S:n Elisabetinkadun alle Nikolain- ja Mauritsinkadun välille (putkien vaihto)	12,000 —		
		S:n Pohjoisrannan alle Kirkkokadulta osote N:on 16 (putkien vaihto)	5,800 —		
		S:n Runeberginkadun alle Tunturilaakson ja Isontorin pohj. laidan välille (uusi)	104,400 —		
		S:n Viidennen linjan alle Porthaninkadun ja I. Viertotien välille (uusi)	18,000 —		
		S:n Kaarlonkadun alle Viidennen linjan ja Helsinginkadun välille (uusi)	21,200 —		
		S:n Castréninkadun alle I. Papin- ja Kaarlonkadun välille (uusi)	5,750 —		
		S:n Porthaninkadun alle Viidennen linjan ja Agricolankadun välille (uusi)	6,000 —		
		S:n Auroranka dun alle Museo- ja Nervanderinkadun välillä sekä Freesen- ja Arkadiankadun välille (uusi)	12,300 —		
		S:n Meilahdenkadun alle Töölön- ja Topeliuksenkadun välille (uusi)	12,400 —		
		S:n Rehbinderintien alle Perämiehenkadun ja Edelfeltintien välille sekä Hornin- ja Armfeltintien välille (uusi)	9,100 —		
		S:n Edelfeltintien alle Rehbinderin- ja Armfeltintien välille (uusi)	11,800 —		
		Siirros	284,500 —	7,747,739	68

		Siirros	284,500	—	7,747,739	68
	c*	S:n Hornintien alle Rehbinderin- ja Armfeltintien välille (uusi)	1,950	—		
		S:n Arkadiankadun alle I. Heikin- ja E. Rautatienkadun välille (uusi)	4,800	—		
		S:n Haapaniemenkadun alle osote N:osta 4 Sörnäisten Rautatielle (uusi)	1,700	—		
		S:n Siltavuorenpengermän alle Nikolainkadulta Unioninkadulle (uusi)	13,700	—		
		S:n Topeliuksenkadun alle Kammion- ja Meilahdenkadun välille (uusi)	10,300	—		
	c	Vesimittarien ostoon, arviolta	20,000	—	336,950	—
		5. Sekalaista.				
Valt:n päät. $^{30}/_{12}$ 1908	b*	Jatkuviin pohjavesitutkimuksiin	20,000	—		
	c*	Työkalujen ja kaluston ostoon, arviolta	9,000	—		
		Putkiverkon, sulkuventtiilein ja paloputkien täydennys, arviolta	2,000	—		
		Vapaan kaivon laittaminen Sörnäisten Rantatien vier., arviolta	700	—	31,700	—
		— Smk 1,036,150: — —				
		XII. Kauppahallit.				
		1. Rantatorin kauppahalli.				
Valt:n päät. $^{29}/_{10}$ 1899 S:n $^{30}/_{12}$ 1907	b	1 Tarkastusmies, palkk. 1,350: — vaatetusapua . . . 150: —	1,500	—		
	c	1 Renki, palkkaa	1,200	—		
		Valaistus, arviolta	3,300	—		
		Sekalaisia kuluja, s:n	700	—	6,700	—
		Siirros	—	—	8,123,089	68

		Siirros	— —	8,123,089	68
		2. Hietalahdentorin kauppahalli.			
Valt:n päät. $^{22}/_{12}$ 1903 S:n $^{30}/_{12}$ 1907	*b*	1 Tarkastusmies, palkk. 1,350: — vaatetusapua . . . 150: —	1,500 —		
	c	1 Renki	1,200 —		
		Valaistus, arviolta	3,100 —		
		Sekalaisia kuluja, arviolta . . .	500 —	6,300	—
		3. Länsi Rannan N:o 10 kauppahalli.			
Valt:n päät. $^{30}/_{12}$ 1904 S:n $^{30}/_{12}$ 1907	*b*	1 Tarkastusmies, palkk. 1,350: — vaatetusapua . . . 150: —	1,500 —		
	c	Valaistus, arviolta	1,500 —		
		Sekalaisia kuluja, puhtaanapito, s:n	600 —	3,600	—
		4. Kasarmintorin kauppahalli.			
Valt:n päät. $^{28}/_{12}$ 1906 S:n $^{30}/_{12}$ 1907	*b*	1 Tarkastusmies, palkk. 1,350: — vaatetusapua . . . 150: —	1,500 —		
	c	1 Renki	1,200 —		
		Valaistus, arviolta	3,500 —		
		Sekalaisia kuluja, s:n	600 —	6,800	—
		— Smk 23,400: — —			
		XIII. Yleiset työt.			
		1. Rakennukset ja talot.			
		Korjaus ja kunnossapito.			
	c	Lumenkuljetus kaup. taloista . -	6,000 —		
		Katajanokan Tulli- ja Pakkahuoneen korjaus	4,000 —		
		Korttelissa N:o 181 olevain uimahuoneiden uusi kansitus ja erinäiset korjaukset	2,500 —		
		Raatihuoneryhmän erinäiset sisäiset korjaustyöt	4,000 —		
	*c**	Kansankirjaston erinäiset sisäiset korjaustyöt	3,550 —		
		Aleksanterinkadun 22:ssa ja 24:ssä polisilaitoksen käytettävänä olevain huoneistojen erinäiset sisäiset korjaustyöt	4,000 —		
		Pengerkadun 5:ssä s:n s:n . . .	2,000 —		
		Siirros	26,050 —	8,139,789	68

			Siirros	26,050 —		8,139,789	68
			Ratakadun 10:ssä poliisilaitoksen käytettävänä olevain huoneistojen erinäiset sisäiset korjaus- ja linoleumityöt	5,000 —			
			Etsivän osaston vankilan tuuletuslaitokset sekä maalaustyö .	4,750 —			
			Eteläisen ja pohjoisen palotornin sekä paloasemain erinäiset korjaustyöt	5,000 —			
		*c**	Marian sairaalan erinäiset korjaustyöt	16,700 —			
			Kasarmintorin kauppahallin sisä- ja ulkopuolinen korjaus (levytyöt, rappaus ja maalaus) . .	6,750 —			
			Makasiininrannan tavaravajan korjaustyöt	3,200 —			
			Länsirannan ent. Tulli- ja Pakkahuoneen erinäiset korjaustyöt	4,000 —			
			Toisen kaupunginlääkärin virkahuoneuston sisustaminen . . .	4,325 —			
			Kansakoulukadun kansakoulun hyyskän uudestaanrakentamiseksi	9,500 —			
		*b**	Uuden huoneiston rakentamiseen sanotun koulun talonmiehelle .	9,000 —			
			Mainit. koul. nykyisen talonmieh. huoneist. mahdollista sisustamista varten heikosti ravittujen lasten ruokkimishuoneistoksi . .	500 —			
		c	Sekalaiset korjaustyöt	43,695 —		138,470	—
			Uutisrakennukset.				
Valt:n päät.	$^{11}/_{2}$	1908	*b**	Uusi työ- ja vaivaistalo	700,000 —		
S:n	$^{8}/_{9}$	1908	*b**	Uusi kaasutehdas	800,000 —		
S:n	$^{4}/_{6}$	1907	*b**	Kaasutehtaan kehäjohto	100,000 —		
			*c**	Kunnallinen sähkötehdas . . .	950,000 —		
S:n	$^{11}/_{5}$	1909	*b**	Marian sairaalan laajennus . . .	160,000 —		
S:n	$^{2}/_{2}$	1909	*b**	Ratakadun uusi kansakoulutalo .	225,000 —		
S:n	$^{27}/_{11}$	1906	*b**	Kallion s:n s:n	310,000 —		
				Siirros	3,245,000 —	8,278,259	68

		Siirros	3,245,000 —		8,278,259	68
S:n 16/6 1908	b*	Oulunkylän kartanon osto . . .	357,000 —			
S:n 16/6 1908 Kauppakirjan muk.	b*	Fabianinkadun tontin N:o 1 lunastus	360,000 —			
Valt:n päät. 16/6 1908 Kauppakirjan muk.	b*	Vilhonkadun kolmen tontin lunastus	1,077,000 —			
	c*	Tehtaankadun kansakoulun maalaus	8,000 —			
Valt:n päät. 11/5 1909	b*	Marian sairaalan talousrakennusten muutostyöt	8,000 —			
Valt:n päät. 11/5 1909	b*	Uusi keittiönsisustus, uudet pesukoneet y. m. vastamainittuun rakennukseen	30,000 —			
	c*	Toukolan uusi kansakoulutalo, lisämääräraha	10,300 —			
		Saman ulkohuoneet, tasoitus ja aitaus	5,350 —			
		Pesutupa Ratakadun tontille N:o 10 (poliisitalo)	4,250 —			
Valt:n päät. 5/10 1909	b*	Kallion kansakoulutalon leikkikentän tasoitus	13,100 —			
S:n 15/6 1909	b*	Vesi- ja viemärijohtojen laittaminen Kallion kunnallisiin työväenasuntoihin sekä pihamaan tasoitus	18,000 —		5,136,000	—
		2. Kadut ja yleiset paikat.				
		Korjaus ja kunnossapito.				
		Rautatientorin pohjoisosan kohottaminen ja kiveäminen ketokivillä.	35,000 —			
		Hietalahden etelärannan uudestaan kiveäminen ketokivillä .	4,800 —			
	c*	Erinäisten kaupungille kuuluvain katuosain viereisten kaiteiden uudestirakentaminen ja korjaus	9,000 —			
		I. Viertotien levittäminen täyteen määräänsä niillä paikoilla, joiden kohdalla uutisrakennuksia jo on tehty tai vastedes tehdään	15,000 —			
	c	Erinäisiä korjaustöitä	15,000 —		78,800	—
		Siirros	—	—	13,493,059	68

		Siirros	—	—	13,493,059	68
		Uutistyöt.				
		Jalkakäytävän laittaminen kaukaupungin osaan Laivastokadun pohjoispengertä sekä tämän osan viertäminen	10,850	—		
		Kaupungille kuuluvan L. Satamakadun osan tasoitus ja viertäminen	5,400	—		
		Kaupungille kuuluvan Tehtaan- ja Merikadun välisen Laivurinkadun osan kiveäminen ketokivillä	12,700	—		
	*c**	Kaupungille kuuluvain 4 linjan osain viertäminen tontin N:o 5 viereltä korttelissa N:o 318 sekä pitkin koko korttelia N:o 319 .	9,300	—		
		Sörnäisten Rantatien kiveäminen ketokivillä Lintulahden- ja Vilhonvuorenkadun väliltä . . .	19,500	—		
		10 metrin levyisen ajotien kiveäminen parhailla tellikkakivillä Rahapajanrannan itäosan ulkolaitaa pitkin	40,800	—		
		Rahapajanrannan kahden ulommaisen rautatieraiteen pitentäminen itäänpäin sekä uuden yhdysraiteen laskeminen ensinmainittujen ja pääradan välille Katajanokalla	18,800	—		
Valtn päät. $^{2}/_{2}$ 1909	*b**	Kaarlenkadun tasoitus 5 linjan ja Helsinginkadun väliltä . . .	89,000	—		
		Pääskykadun samoin Sturenkadulta korttelin N:o 367 osotenumeroon 8	9,000	—		
	*c**	5 linjan samoin I. Viertotien ja Porthaninkadun väliltä . . .	25,000	—		
		Castréninkadun samoin L. Papinkadun ja Kaarlenkadun väliltä	10,600	—		
		Franzéninkadun samoin Flemingin- ja Kaarlenkadun väliltä .	13,500	—		
		Siirros	264,450	—	13,493,059	68

		Siirros	264,450	—	13,493,059	68
	c*	Agricolankadun tasoitus Kaarlen- ja Porthaninkadun väliltä . .	22,200	—		
		Porthaninkadun samoin 5 linjan ja Agricolankadun väliltä . .	38,000	—		
Valt:n päät. 2/2 1909	b*	Aurorankadun samoin Museo- ja Arkadiankadun väliltä . . .	68,600	—		
		Töölönkadun samoin Auroran- ja Dagmarinkadun väliltä . . .	5,500	—		
		Runeberginkadun samoin Tunturi- laaks.- ja Hesperiankad. väliltä	51,400	—		
		Meilahdenkadun samoin Töölön- ja Topeliuksenkadun väliltä .	11,800	—		
		L. Viertotien samoin korttelin N:o 446 viereltä	15,000	—		
	c*	Arkadiankadun samoin L. Henrik.- kadun ja E. Rautatienkadun väliltä	10,700	—		
		Rehbinderintien samoin Perämie- henkad. ja Armfeltintien väliltä	12,000	—		
		Edelfeltintien samoin Rehbinde- rin- ja Armfeltintien väliltä .	7,500	—		
		Ehrensvärdintien samoin Teh- taankadun ja Rehbinderintien väliltä	2,000	—		
		Hornintien samoin Rehbinderin- tien ja Tehtaankadun väliltä .	1,900	—		
		Topeliuksenkadun samoin Kam- mion- ja Meilahdenkad. väliltä	25,200	—	536,250	—
		3. Kanavat ja viemärit.				
		Korjaus ja kunnossapito.				
	c	Erinäisiä korjauksia	29,000	—		
	c*	Täydennystöitä	5,000	—	34,000	—
		Uutistyöt.				
	c*	Lokaveden puhdistuslaitoksen ra- kentaminen Eläintarhaan . .	47,400	—		
		Katkaiseva kanava pitkin Poh- joisrantaa korttelin N:o 8 tontilta N:o 2 Elisabetinkadulle päättyen Uudenmaan pataljoo- nan kasarmin luo	18,400	—		
		Siirros	65,800	—	14,063,309	68

		Siirros	65,800	—	14,063,309	68
Valt:n päät. 2/2 1909	b*	Viemärikanava Kaarlenkadun alle korttelin N:o 327 tontilta N:o 2 V linjalle ja saman korttelin tontilta N:o 4 Helsinginkadun alaiseen kanavaan	18,000	—		
	c*	S:n V linjan alle Porthaninkadulta I. Viertotien alaiseen kanavaan	13,300	—		
		Kanavan kaivaminen Castréninkadun alle I. Papinkadulta Kaarlenkadun alaiseen kanavaan	6,200	—		
		S:n Agricolankadun alle korttelin N:o 335 tontilta N:o 7 Fleminginkadun alaiseen kanavaan	3,100	—		
		S:n Porthaninkadun alle Agricolankadulta V linjan alaiseen kanavaan	7,000	—		
Valt:n päät. 2/2 1909	b*	S:n Auroranka dun alle tontilta N:o 12 Museokadun alaiseen kanavan sekä Freesenkadulta Arkadiankadun kanavaan . . .	8,800	—		
	c*	S:n Runeberginkad. alle Tunturilaakson- ja Apollonkadun välillä	9,400	—		
		S:n Runeberginkadun alle korttelin N:o 475 osotenumerosta N:o 44 Dunckerinkadulle . . .	8,700	—		
		S:n Arkadiankadun alle E. Rautatienkadulta L. Henrikinkadun alaiseen kanavaan	4,600	—		
		S:n Rehbinderintien alle osotenumerosta 23 Hernesaarenkadun alaiseen kanavaan sekä osotenumerosta 15 Armfeltintien alaiseen kanavaan . . .	7,200	—		
		S:n Edelfeltintien alle osotenumerosta 7 Armfeltintien alaiseen kanavaan sekä osotenumerosta 13 Hornintien alaiseen kanavaan	5,700	—		
		Viemärikanava Hornintien alle Rehbinderintieltä Tehtaankadun alaiseen kanavaan	5,300	—		
		Siirros	163,100	—	14,063,309	68

		Siirros	163,100	—	14,063,309	68
	Viemärikanava Siltavuorenpengermän alle Kaisaniemen puist. olev. kanava		8,400	—		
	S:n Nimrodinkadun alle korttelin N:o 513 tontilta N:o 6 L. Viertotien alaiseen kanavaan		4,700	—		
c*	Kanavan jatkaminen Hautausmaan viereisen täytteen läpi		3,000	—		
	Viemärikanava Topeliuksenkadun alle Kammion- ja Humalistonkadun välille		14,500	—	193,700	—
	4. Tiet.					
	Korjaus ja kunnossapito.					
c	Erinäisiä korjauksia		10,000	—		
c*	Sörnäisten niemekkeelle vievän tien vierroksen korjaus		4,800	—	14,800	—
	5. Viertotiet.					
	Korjaus ja kunnossapito.					
c	Erinäisiä korjauksia		—	—	15,000	—
	6. Satamat.					
	Korjaus ja kunnossapito.					
	Erinäisiä korjauksia		25,000	—		
c	Alasmenosillat jäille ynnä laiturien ja jäärailojen kaiteet		5,000	—		
	Satamain ruoppaus		20,000	—		
	Mutavarastopaikan järjestäminen Sörnäisten niemekkeen itärannalle		10,000	—		
c*	Katajanokan pohjoisrannan väliaikaisten siltain korjaus		3,500	—		
		Siirros	63,500	—	14,286,809	68

		Siirros	63,500	—	14,286,809	68
	c*	Keittohuoneenrannan sekä eteläisen laiturin korjaus	3,200	—		
		Makasiininrannan kiveyksen y. m. korjaus	1,650	—		
		Siltavuorenrannan väliaikaisten siltain korjaus	3,400	—		
		Neitsytpolun päässä olevan purkaussillan korjaus	2,000	—		
		Kahden Sörnäisten satamassa olevan tihtaalin korjaus	1,750	—	75,500	—
		Uutistyöt.				
Valt:n päät. 15/6 1909	b*	Katajanokan laiturintöiden päättämiseen	40,000	—		
	c*	Hakaniemenrannan pohjoisosa, jälellä oleva osa rakennusta varten arvioitua rahamäärää	54,000	—		
		Pesuhuoneiden kytkeminen Humalkarille sekä käytäväsillan rakentaminen tämän ja Humallahden rannan välille	4,700	—	98,700	—
		7. Istutukset.				
		Korjaus ja kunnossapito.				
	c	Istutusten ja taimistojen kunnossapito	90,000	—		
		Eläintarhan urheilukentän samoin	1,000	—		
		Punanotkon urheilukentän samoin	450	—		
		Eläintarhan kahden makin puhtaanapito	324	—		
		Polttopuut kaupunginpuutarhan asuinrakennuksiin	800	—		
		Kaupunginpuutarhan valaistus	150	—		
	c*	Henrikinpuiston puiden varustaminen suojusristikoilla	1,950	—		
		Vanhempien nurmien uudistamin.	3,000	—		
	c	Aitauksien kunnossapito	3,000	—		
		Siirros	100,674	—	14,461,009	68

		Siirros	100,674	—	14,461,009	68
	c*	Mullanvalmistus kaup. istutuksia varten	3,500	—		
	c	Talvipuutarhan kunnossapito	6,000	—		
	c	Työkalujen osto ja korjaus	2,500	—		
	c	Alpin kuntoonpano ja kunnossapito	2,500	—		
	c*	Pienempiä korjaustöitä kaupunginpuutarhassa	3,500	—		
	c*	Tehtaanpuiston kasvihuoneiden korjaus	1,350	—		
	c*	Konstantininkadun istutuksen kuntoonpano	150	—	120,174	—
		Uutistyöt.				
Valt:n päät. 5/10 1909	b*	Eläintarhan urheilukentän tasoitustöiden lopettaminen	9,700	—		
Valt:n päät. 5/10 1909	b*	Ajotien teko Eläintarhaan rautatien länsipuolitse Pasilaan	17,800	—		
	c*	Makin laittaminen Eläintarhaan	2,500	—		
	c*	Savilan taimiston kuntoonpano	2,500	—		
	c*	Punanotkon tasoitustöiden jatkaminen	5,000	—		
	c*	Haapaniemen tasoitus- ja istutustöiden lopettaminen	6,000	—		
	c*	Kelkkaratain laittaminen	1,600	—		
	c*	Kaupungin puutarhaan vievän vesijohdon pääputken uudistaminen	2,500	—	47,600	—
		8. Puhtaanapitolaitos.				
		Korjaus ja kunnossapito.				
	c	Kaatopaikkain ja laiturien kunnossapito	5,000	—		
	c	Vartijain palkat	7,000	—		
	c	Makkien ja käymäläin puhtaanapito	15,000	—		
	c	Makkien ja käymäläin korjaus	2,000	—		
	c	Kaupungin yleisten paikkain ja katuosuuks. y. m. puhtaanapito	105,000	—		
		Siirros	134,000	—	14,628,783	68

		Siirros	134,000	—	14,628,783	68
		Keskikaupungin katujen kasteleminen	10,000	—		
		Viertoteiden puhtaanapito	35,000	—		
c		Kaivopuiston s:n	1,000	—		
		Teiden s:n	16,000	—		
		Venesatamain s:n	700	—		
		Jäiden s:n	1,500	—	198,200	—
		9. Yleinen makkien puhtaanapito.				
		Palkkoja, miehistö ja ajomiehet	117,500	—		
		10 hevosen ruoka	7,600	—		
c		Sekal. menoja desinfisioimistarpeisiin ja työkaluihin y. m.	7,800	—		
		Ajokalujen, rikkalaatikkojen, läkkisäiliöiden ja kansien korjaus	12,080	—		
		Rautatierahteja	20,000	—		
		Ostettava:				
c*		200 makkiastiastoa kansineen sekä 200 galvanoidusta levystä tehtyä rikkalaatikkoa	15,450	—		
		10 käväistysten kuljetusrattaat	3,250	—	183,680	—
		10. Työkalut.				
c		Erinäisiä ostoja ja korjauksia	7,000	—		
c*		Kahden kadunkasteluvaunun osto	3,000	—	10,000	—
		11. Sekalaista.				
		Hengenpelastuskalujen, halkomittain y. m. kunnossapito	4,000	—		
c		Pesulaiturien ja pesuhuoneiden korjaus ja kunnossapito	10,000	—		
c*		T-muotoisen laiturin kahden pesuhuoneen sekä Katajanokan pesuhuoneen korjaus	3,600	—	17,600	—
		— Smk 6,898,474: — —				
		Siirros	—	—	15,038,263	68

				Siirros	—	—	15,038,263	68
				XIV. Eläkkeitä ja apurahoja.				
Maistr. päät.	$^{18}/_{2}$	1863	*b*	Maistraatinsihteerintytär M. K. Wirzenius	266	67		
S:n	$^{30}/_{10}$	1867	*b*	Kaup. viskaalinleski I. C. Winter	300	—		
Valt:n päät.	$^{9}/_{2}$	1875	*b*	Neuv.mies H. L. Chronsin 3 lasta	600	—		
S:n	$^{9}/_{5}$	1893	*b*	Ent. ylimääräinen kaupunginvouti Moses Lindberg	400	—		
S:n	$^{16}/_{3}$	1893	*b*	Palokonstaapelinleski Gustava Hukkanen	120	—		
S:n	$^{3}/_{10}$	1893	*b*	Rahatoimikamarin sihteerin O. Ehrströmin alaikäinen poika .	200	—		
S:n	$^{16}/_{5}$	1899	*b*	Vahtimestarintytär Erika Aleksandra Rosenström	120	—		
S:n	$^{19}/_{11}$	1895	*b*	Metsänvartij:leski Maria Eriksson	120	—		
S:n	$^{3}/_{12}$	1895	*b*	Kaup.palvelijanleski E. J. Tång .	120	—		
S:n	$^{20}/_{10}$ 1896 S:n $^{6}/_{6}$ 1905		*b*	Ent. reaalikoulunvahtimestari F. M. Lindqvist	450	—		
S:n	$^{22}/_{4}$	1902	*b*	Satamavahtimestar.leski Eva Hagman	144	—		
S:n	$^{26}/_{5}$	1903	*b*	Kaupunginpalvelijanleski Adolfina Fagerholm	120	—		
S:n	$^{20}/_{2}$ 1903 S:n $^{30}/_{12}$ 1907		*b*	Ruiskumestar.leski Sofia Nyström ja hänen alaikäiset lapsensa .	600	—		
S:n	$^{20}/_{5}$	1904	*b*	Ent. satamavahtimestari Johan Edvard Stenman	400	—		
S:n	$^{8}/_{3}$	1904	*b*	Kaup.palvelijanleski A. M. Olin .	120	—		
S:n	$^{13}/_{9}$	1904	*b*	Vahtimestarinleski M. E. Roskvist	120	—		
S:n	$^{15}/_{3}$	1905	*b*	Opettajatar Maria Hertz. . . .	1,000	—		
S:n	$^{6}/_{6}$	1905	*b*	Siivoojatar K. C. Sundmark . .	300	—		
S:n	$^{9}/_{5}$	1905	*b*	Rakennusmestarinleski A. M. Nyholm lapsineen	300	—		
S:n	$^{12}/_{12}$	1905	*b*	Järjestysmiehenleski Karolina Wilhelmina Rönneberg . . .	200	—		
S:n	$^{29}/_{12}$	1905	*b*	Siivoojatar Hedvig Kristina Lindgren	230	—		
S:n	$^{13}/_{2}$	1906	*b*	Entinen vesijohtoinsinööri C. Hausen	3,000	—		
S:n	$^{21}/_{5}$	1906	*b*	Ent. Työ- ja Vaivaistalon johtaja, kunnallisneuvos C. E. Degerholm	4,500	—		
				Siirros	13,730	67	15,038,263	68

				Siirros	13,730	67	15,038,263	68
Valt:n päät.	21/5 1906	b	Ent. vahtimestari Henrik Gustaf Forsblom	600	—			
S:n	13/11 1906	b	Leskirouva Karin Calonius	2,400	—			
S:n	13/11 1906	b	S:n Anna Lovisa Lindberg	2,400	—			
S:n	13/11 1906	b	Alaik. Karl Axel Robert Lindberg	1,200	—			
S:n	13/11 1906	b	Alaik. Karin Lindberg	1,200	—			
S:n	13/11 1906	b	Leskirouva Frideborg Nordlin	1,200	—			
S:n	13/11 1906	b	Alaik. Karl Torsten Nordlin	600	—			
S:n	13/11 1906	b	Leskirouva Ida Natalia Kullberg	600	—			
S:n	13/11 1906	b	Wilhelmina Kulmala	360	—			
S:n	13/11 1906	b	Karl Gustaf Törnqvist	500	—			
S:n	27/11 1906	b	Ent. Työ- ja Vaivaistalon taloudenhoitajatar Maria Sofia Ekholm	500	—			
S:n	26/3 1907	b	Ent. vahtimest. G. A. Winqvist	1,000	—			
S:n	4/6 1907	b	Entinen vahtimestari Axel Törnström	400	—			
S:n	11/6 1907	b	Ent. vahtimestari Frans Hasselberg	600	—			
S:n	17/9 1907	b	Leski Amalia Adolfina Johansson	144	—			
S:n	8/10 1907	b	Ent. kaup. palv. A. V. Nyberg	720	—			
S:n	19/11 1907	b	Ent. Maistraatin kanslisti Amanda Cajander	1,200	—			
S:n	14/1 1908	b	Tarkastusmiehenleski Augusta Meriläinen	300	—			
S:n	28/1 1908	b	Varastonhoitajanleski Katharina Kristina Åhlqvist	300	—			
S:n	11/2 1908	b	Ent. amanuenssi Viktorine Sundvall	400	—			
S:n	25/2 1908	b	Ainestenhoitajanleski Matilda Heinola ja hänen alaikäiset lapsensa	450	—			
S:n	28/4 1908	b	Kirvesmies Johan Åvist	400	—			
S:n	16/6 1908	b	Kaasutehtaantyömies David Ellenberg	400	—			
			S:n Jakob Wänthär	400	—			
			Alaikäinen Aimo August Löfgren	120	—			
S:n	1/12 1908	b	Sairaanhoitajatar Edla Ahtikoski	600	—			
S:n	1/12 1908	b*	Sairaanhoitajatar Elin Hjorth	300	—			
S:n	15/12 1908	b	Raatihuoneenarkiston ent. aktuaari J. Öhrnberg	2,000	—			
S:n	15/12 1908	b	Vahtimest. leski Johanna Ström	120	—			
S:n	30/12 1908	b	Kansak. opettajatar Anna Nystedt	750	—			
S:n	16/3 1909	b	Työmies Karl Johansson	400	—			
			Siirros	36,294	67	15,038,263	68	

				Siirros	36,294	67	15,038,263	68
Valt:n päät.	8/6 1909	b	Tohtorinrouva Olga Juslin . . .		880	—		
			Hallinvahtimest. J. A. Björkholm		600	—		
			Maistraatinvahtimestari C. G. Lindqvist		600	—		
S:n	15/6 1909	b	Maistraatinvahtimestari Alfred Karlsson		900	—		
			Työm. Adolf Konstantin Renfors		600			
		b	Työmies Herman Pallonen . . .		240	—		
S:n	21/9 1909	b	Työmies Jaakko Salmio		400	—		
S:n	5/10 1909	b	Työpäällysmiehen leski Otteliana			—		
S:n	19/10 1909		Gustava Pelat		180			
S:n	7/12 1909	b	Ent. työm. Karl Gustaf Kaalisaari		120	—	40,814	67
			— *Smk 40,814: 67* —					

XV. Sekalaiset menot.

Valt:n päät.	9/10 1875	b	Kaupungin tilien tarkastamiseen.		6,100	—		
S:n	30/12 1908							
S:n	14/1 1902	b	Kaupungin irtaimen omaisuuden katselmukseen		800	—		
			Polttoaineita, arviolta		5,000	—		
		c	Valaistus, siihen luettuina juhla-valaistukset, arviolta		5,000	—		
			Myrskynvarotussähkösanom., arv.		250	—		
			Palovakuutusmaksut, arviolta . .		13,000	—		
S:n	30/12 1907	b	Kustannukset kunnallisen asetus-kokoelman julkaisemisesta . .		800	—		
S:n	21/12 1897	b	Määräraha henkikirjurille, arvi-olta		5,000	—		
S:n	17/12 1907							
		c	S:n henkikirjurin huoneiston siivoomiseen		180	—		
Helsingin kalastus-sääntö 1/2 1890		b	Palkkio 2:lle kalastuksen kaitsijalle, arviolta		900	—		
Valt:n päät.	21/12 1897		Puutavarain lauttauksen valvomisesta kaupungin satama-alueella		150	—		
S:n	27/2 1906	b	Kustannuksia Kumtähdestä, Meilahdesta, Grejuksesta Oulunkylästä ja Böhlestä arviolta . .		7,000	—		
		c	Kustannuksia Henrik Borgströmin kansanpuist. Turholmassa, arv.		2,900	—		
		c	Palkkio talonisännöitsijälle . . .		1,800	—		
S:n	21/11 1885		Palkkiota lainoppineelle varattomien avustajalle		4,000	—		
S:n	3/12 1907							
		c	Määräraha Vankeusyhdistyksen turvakodille.		600	—		
				Siirros	53,480	—	15,079,078	35

			Siirros	53,480	—	15,079,078	35
Valt:n päät. $^{26}/_{5}$ 1903	*b*	Määrär. Vankeusyhd:n ylläpitäm. vap. pääst. naisvank. turvakod.	600	—		
1886 v:n menosääntö Valt:n päät. $^{28}/_{12}$ 1876 S:n $^{22}/_{12}$ 1903 S:n $^{26}/_{3}$ 1907	*b* & *c*	1 Rankkuri, paitsi vap. asuntoa ja polttop., palkkiota	1,680	—		
		Korvausta erinäisistä toimituksista taksan muk., arviolta . . .	200	—		
Rhkn erit. päätös	*b*	Vahingonkorvausta työntekijöille ruumiinvammasta, arviolta . .	3,000	—		
Valt:n päät. $^{30}/_{12}$ 1907	*b*	Määräraha huoneiston vuokraamiseen Aleksanterinkadun talosta N:o 16	4,000	—		
S:n $^{7}/_{12}$ 1909	*b*	Määräraha huoneuston vuokraamiseksi Katrinankadun talosta N:o 3	1,800	—		
	c	Normaalikellojen kunnossapito .	1,630	—		
	c & *b*	Kalustoa kaupungin taloihin sekä sen korjaus ja täydennys, arviolta	8,300	—		
		Telefoonimaksut, arviolta . . .	6,500	—		
S:n $^{21}/_{12}$ 1897 S:n $^{30}/_{12}$ 1907	*b*	Määräraha koiraveroa koskevan aset. noudattamisen valvontaa varten	1,000	—		
S:n $^{19}/_{12}$ 1899	*b*	Puolipäivätunnin merkinanto . .	300	—		
	*c**	Kustannuksia väenlaskun toimittamisesta v. 1910, arviolta . . .	10,000	—		
	c	Taksoitettujen varain ja muiden tulojen vähennys ja palauttaminen, arviolta	130,000	—		
	d	Arvaamattomiin menoihin Valtuuston määräyksen mukaan . .	200,000	—	422,490	—
		— Smk 422,490: — —				
		Yhteensä Smk	—	—	15,501,568	35

	Kirjain osottaa tulon laadun Kunn. lain 38 §:n muk.				
		Tulot.			
		I. Korot.			
	c	Vesijohtolainanobligatsiooneista, arviolta	17,000 —		
	b	Tontinlunastuksista, arviolta . .	450,000 —		
Lahjoituskirjain muk.	*b*	Lahjoitusrahastoista, joiden korot tulevat kaupungille, arviolta .	27,000 —		
	c	Erinäisiä korkoja ja osinkoja, arviolta	40,000 —		
		Valaistuslait:sen etuanteja . . .	20,000 —		
	*c**	Korkoa kaasulaitoksen rakentamiskustannusmäärälle	150,000 —		
		S:n sähkölaitoksen s:n	170,000 —	874,000	—
		II. Tontinlunastukset.			
Valt:n päät. $^{9}/_{3}$ 1893	*b*	Tonttien myynti ja myytyjen tonttien kauppahinnan kuoletus, arviolta	— —	800,000	—
		III. Kaupungin kiinteä omaisuus.			
		1. Veroja lahjoitetuista tiloista.			
K. S:in res. $^{12}/_{1}$ 1879	*b*	Arviolta	— —	1,800	—
		2. Kaupunkiin yhdistetty alue.			
Kunink. vakuutus $^{23}/_{2}$ 1789, § 1 ja 4 K. Asetus $^{8}/_{12}$ 1873 § 6	*b*	Vuokria rakennuksista ja tiloista	165,000 —		
Lunastuseht. muk.	*b*	Vuokria Kaivopuiston alueesta, arviolta	15,000 —		
Välikirjan muk.	*b*	Kauppaneuvos H. Borgströmin lahjoittaman Alppipaviljongin vuokra	6,600 —		
S:n s:n	*b*	Seurahuoneen vuokra	44,800 —		
		Siirros	231,400 —	1,675,800	—

		Siirros	231,400	—	1,675,800	—
K. S:in päät. 11/11 1884 Valt:n päät. 29/10 1888	b	Vuokraa torien myyntipaikoista, arviolta	33,000	—		
	b	Poliisin virkahuoneet ja tallit kaupungin omistamissa taloissa	96,400	—		
Välikirjan muk.	b	Vuokraa Penger- ja Ratakadun poliisihuoneistoista . . . . ,	7,000	—		
		Vuokra Vuorimiehenk. N:on 9 huoneistoista	8,500	—		
		Vuokraa Fabianink. N:on 1 huoneistoista	4,000	—		
S:n s:n	b	Vuokraa kunnallisista työväenasunnoista	47,000	—		
		Erinäisiä vuokria, arviolta . . .	9,800	—		
		Vuokraa myymälöistä ja myymäläpöydistä, arviolta	5,000	—		
		Vuokraa kauppahallien myyntipaikoista, arviolta	85,000	—		
S:n s:n	b	Uimahuonemaksuja, arviolta . .	500	—		
		Kalavedenmaksuja, arviolta . .	1,700	—		
		Heinänkorjuu- ja laidunmaksuja, arviolta	150	—		
	c	Satunnaisia sekä kenttien vuokria, arviolta	65,000	—	594,450	—
		3. Kaupungin maatilat.				
S:n s:n	b	Oulunkylä, Böhle, ja Reimars, vuokraa, arviolta	—	—	20,000	—
		— Smk 616,250: —				
		IV. Tonttiverot.				
	b	Arviolta	—	—	3,700	—
		V. Tuloa tuottavat oikeudet.				
K. Asetus 31/12 1877 K. julist. sam. p:ltä	c	Tuulaaki Helsinkiin tuleviksi määrätyiltä tavaroilta, arviolta . .	330,000	—		
K. julist. 1/10 1881 K. S:in kirjelmä 17/4 1883	c	Tuulaaki Helsinkiin meritse tulevilta, ylämaan kaupunkeihin määrätyiltä tavaroilta, arviolta	5,000	—		
		Siirros	335,000	—	2,293,950	—

		Siirros	335,000 —	2,293,950 —
Liikennetaksa $^{10}/_{4}$ 1888	*c*	Liikennemaksuja, arviolta . . .	730,000 —	
S:n s:n	*c*	Mittausmaksuja, arviolta . . .	1,500 —	
Valt:n päät. $^{1}/_{6}$ 1876	*c*	Makasiininvuokraa, arviolta . .	10,000 —	
	c	Satamamaksuja, arviolta	260,000 —	
		Siltamaksuja, arviolta	9,000 —	
Liikennetaksa $^{10}/_{4}$ 1888		Nostoranamaksuja, arviolta . .	1,000 —	
		Painolastimaksuja, arviolta . . .	100 —	
		Punnitsemismaksuja, arviolta . .	2,700 —	
K. Asetus $^{30}/_{3}$ 1879	*c*	Ulkomaalaisten maksuja, ruokatavarain myynnistä aluksesta, arviolta	5,500 —	
Useat K. S:in resol.	*c*	Biljaardimaksuja, arviolta . . .	600 —	
K. Asetus $^{24}/_{7}$ 1883	*c*	Perunkirjoitusprosentteja, kaupungin osuus, arviolta	100,000 —	
K. Sääntö $^{21}/_{10}$ 1698	*c*	Perunkirjoitusprosentteja, kaupungin vaivaisten osuus, arviolta .	20,000 —	
	c	Kolehtirahoja, arviolta	200 —	
	c	Erinäisiä sakkoja, arviolta . . .	200 —	
Välikirjan muk.	*b*	Vanhankaupungin myllyn vuokra	2,700 —	1,478,500 —
		VI. Sekalaiset tulot.		
K. Asetus $^{17}/_{3}$ 1879	*c*	Mieskohtainen vaivaismaksu, arv.	45,000 —	
H:gin kunnall. sairaanhoidon ohjes. $^{12}/_{11}$ 1879	*c*	Sairaanhoidosta Marian sairaalassa, arviolta	26,000 —	
		S:n s:n Humaliston sairaal., arv.	500 —	
	c	Tuloja desinfisioimislaitoksesta, arviolta	300 —	
		Desinfisioimisesta kodeissa, arviolta	3,000 —	
		Vaivaishoitolaisten työt, arviolta	200 —	
K. Asetus $^{17}/_{3}$ 1879	*c*	Tuloja työlaitoksesta, arviolta .	10,000 —	
		Maantuotteita vaivaistalosta, arviolta	2,000 —	
		Korvausta vaivaisten ylläpidosta, arviolta	8,000 —	
	c	Ammattikoulujen oppilaiden myydyistä teoksista, arviolta . . .	3,400 —	
H:gin kansakoulujen ohjes. $^{25}/_{6}$ 1878 ja $^{4}/_{10}$ 1892	*c*	Kansakouluoppilaiden maksut ja käsityöt, arviolta.	600 —	
		Siirros	99,000 —	3,772,450 —

		Siirros	99,000	—	3,772,450	—
	c	Korvausta turvakodeissa hoidetuista lapsista, arviolta . . .	1,500	—		
Kansankirj. säännöt $^{2}/_{5}$ 1886	*b*	Kirjalainoista, arviolta	10,600	—		
K. Asetus $^{14}/_{12}$ 1894	*b*	Koiravero, arviolta	18,000	—		
	c	Työnvälitystoimiston tuloja, arviolta	400	—		
	c	Terveydellisiä ja bakterioloog. tutkimuksia varten perustetun laboratorion tulot, arviolta	3,000	—		
		Maksut kloseteista, arviolta . .	6,500	—		
		Apumaksu Ritarihuoneen puistikon kunnossapitoon	300	—		
		Apumaksu Säätytaloa ympäröivien istutuksien kunnossapitoon . .	600	—		
Välikirjan muk.	*b*	Apumaksu Ateneumia ympäröivien istutuksien kunnossapitoon . .	200	—		
		Apumaksu Vanhan kirkon istutuksien kunnossapitoon	1,000	—		
		Apumaksua Kirurgisen sairaalan tontin istutusten kunnossapitoon	700	—		
Pankkivalt. kirj. $^{6}/_{7}$ 1892	*b*	Apumaksu katuvalaistukseen Suomen Pankilta . . . . . 275: —				
		Säätytalosta . . . . 525: —	800	—		
K. Asetus $^{8}/_{9}$ 1899 K. S:in kirj. $^{9}/_{8}$ 1900	*b*	Vastike kaup. menettämistä sakkoosuuksista (ynnä kaup. rahastonhoitajalle tul. osuudet) . . .	7,532	—		
K. Asetus $^{18}/_{1}$ 1882	*b*	Majoituksen korvaa tammikuun 18 p. 1882 annetun K. Asetuksen mukaan Kruunu, tariffin mukaan, arviolta	417,360	—	567,492	—
		VII. Valtioavut.				
K. S:in resol. $^{22}/_{8}$ 1907	*b*	Kansakouluille	347,000	—		
S:n s:n	*b*	Kasvatuslaitoksille	11,900	—		
S:n $^{10}/_{2}$ 1908	*b*	Katuvalaistukseen	15,200	—		
K. S:in kirj. $^{10}/_{5}$ 1898	*b*	Palolaitokseen	21,000	—		
Knk kirje $^{27}/_{8}$ 1779	*b*	Tulli- ja kellarivapaud. korvaus .	368	—		
		Siirros	395,468	—	4,339,942	—

		Siirros	395,468	—	4,339,942	—
K. S:in resol. $^{23}/_{5}$ 1901	*b*	Valmistavalle poikain ammattikoululle	20,116	67		
K. S:in resol. $^{18}/_{1}$ 1906	*b*	Valmist. tyttöjen ammattikoululle	11,000	—		
K. Asetus $^{9}/_{9}$ 1892 K. julist. $^{14}/_{11}$ 1894	*b*	Kaupungin osuus paloviinaverosta, arviolta	17,000	—	443,584	67
		VIII. Vesijohto.				
H:gin kaupungin vesijohdon taksa $^{11}/_{3}$ 1890	*c*	Vedenmyymisestä, arviolta . . .	770,000	—		
		Vuokraa vesimittareista, arviolta	33,000	—		
		Vesimaksuja hevosaltaista, arviolta	2,100	—		
		Korotusta vedenkäyttömaksujen myöhästyneestä suorittamisesta, arviolta	1,000	—		
	*c**	Korvausta toimitetuista johdonyhdistämisistä y. m., arviolta .	150,000	—		
	c	Vuokria vesijohdon maa-alueesta, arviolta	175	—	956,275	—
		IX. Valaistuslaitokset.				
	c	Kaasuteht. käytettäv. olev. voitto	275,000	—		
		Sähkötehtaasta käytettävänä olev. voitto	93,000	—	368,000	—
		X. Puhtaanapitolaitos.				
	c	Talonomistajain maksut	110,000	—		
	c	Kansakoulujen maksut	8,000	—		
	c	Tuloja lannan myymisestä, arviolta	20,000	—	138,000	—
		Siirros	—	—	6,245,801	67

		Siirros	—	—	6,245,801	67
		XI. Lainat.				
		a) 1902 vuoden obligatsioonilainasta osotetaan:				
*c**		Kunnallisten työväenasunt. rakentamiseen Leppäsuolle ja Kallioon	18,000	—		
		Laiturirakennuksiin	85,700	—		
		Vesijohdon laajentamiseen . . .	40,139	90	143,839	90
		b) 1909 vuoden obligatsioonilainasta osotetaan vuonna 1910: .				
		Uutta Työ- ja vaivaistaloa varten	700,000	—		
		Oulunkylän kartanon ostoon . .	357,000	—		
		Uutta kaasutehdasta varten . .	800,000	—		
		Kaasutehtaan kehäjohtoa varten	100,000	—		
*c**		Kunnallista sähkötehdasta varten	950,000	—		
		Kolmen tontin lunastukseen Wilhonkadun varrelta	1,077,000	—		
		Fabianinkadun tontin N:o 1 lunastukseen	360,000	—		
		Uutisrakennuksiin vesijohdon alueella Vanhassakaupungissa . .	255,500	—		
		Vesijohdon laajentamiseen . . .	296,810	10	4,896,310	10
*c**		*c)* Lainaa kahta vuotta lyhyemmäksi takasinmaksuajaksi:				
		Kallion uutta kansakoulutal. vart.	—	—	310,000	—
		— Smk 5,350,150: — —				
		XII. Taksoitus.				
		Se määrä, joka lisäksi tarvitaan ja on kunnan verovelvollisilta jäseniltä taksoitettava, on	—	—	3,905,616	68
		Yhteensä Smk	—	—	15,501,568	35

Helsingin kaupungin 1910 vuoden Meno- ja Tulosäännön yhdistelmä.

Pääluokka	Menot.	Vakinaiset menot		Satunnaiset menot		Yhteensä	
I	Kaupungin velat	1,851,381	37	153,800	—	2,005,181	37
II	Kaupungin virastot	313,357	90	39,200	—	352,557	90
III	Kunnallishallinto	490,535	—	—	—	490,535	—
IV	Katu- ja laiturivalaistus	255,840	—	600	—	256,440	—
V	Palolaitos	147,310	—	8,800	—	156,110	—
VI	Poliisilaitos	342,722	61	—	—	342,722	61
VII	Terveyden- ja sairaanhoito	721,915	50	7,400	—	729,315	50
VIII	Vaivaishoito	577,995	—	1,700	—	579,695	—
IX	Opetus- ja sivistyslaitokset	1,625,666	84	109,352	—	1,735,018	84
X	Yleiset rasitukset	432,663	46	—	—	432,663	46
XI	Vesijohto	302,000	—	734,150	—	1,036,150	—
XII	Kauppahallit	23,400	—	—	—	23,400	—
XIII	Yleiset työt	637,099	—	6,261,375	—	6,898,474	—
XIV	Eläkkeet ja apurahat	40,814	67	—	—	40,814	67
XV	Sekalaiset menot	412,490	—	10,000	—	422,490	—
	Yhteensä Smk	8,175,191	35	7,326,377	—	15,501,568	35

	Tulot.	Vakinaiset menot		Tontinlunastukset ja satunnaiset tulot		Yhteensä	
I	Korot	554,000	—	320,000	—	874,000	—
II	Tontinlunastukset	—	—	800,000	—	800,000	—
III	Tulot kaup:gin kiinteästä omaisuud.	616,250	—	—	—	616,250	—
IV	Tonttiverot	3,700	—	—	—	3,700	—
V	Tuloatuottavat oikeudet	1,478,500	—	—	—	1,478,500	—
VI	Sekalaiset tulot	567,492	—	—	—	567,492	—
VII	Valtioavut	443,584	67	—	—	443,584	67
VIII	Vesijohto	806,275	—	150,000	—	956,275	—
IX	Valaistuslaitokset	368,000	—	—	—	368,000	—
X	Puhtaanapitolaitos	138,000	—	—	—	138,000	—
XI	Lainat	—	—	5,350,150	—	5,350,150	—
XII	Taksoitus	3,905,616	68	—	—	3,905,616	68
	Yhteensä Smk	8,881,418	35	6,620,150	—	15,501,568	35

Liite 1.

Helsingin kaupungin Kaasutehtaan Meno- ja Tulosääntö vuodeksi 1910.

Kaupunginvaltuuston vahvistama Joulukuun 30 p. 1909.

Menot.

Hallinto.

Palkat ja palkkiot.

Hallituksen palkkio		6,000: —	
1 Toimitusjohtaja, palkkaa	10,000: —		
Vuokrarahoja	2,000: —		
Matkarahoja	500: —	15,500: —	
1 Apulainen, palkkaa (paitsi vap. asuntoa)	6,000: —		
josta petrolivalaistus suorittaa	1,200: —	4,800: —	
1 Kamreeri, palkkaa		7,000: —	
1 Rahastonhoitajatar, palkkaa		3,000: —	
1 Kirjanpitäjä „		4,200: —	
10 Konttoriapulaista, „		16,920: —	
1 Konemestari, paitsi vapaata asuntoa, lämpöä ja valoa, palkkaa		4,450: —	
1 Kaasumestari, paitsi vap. asuntoa, valoa ja lämpöä, palkk.		3,000: —	
1 „ „ „ „ „ „ „ „		2,400: —	
1 Tehtaankirjuri Suvilahdessa 6 kuuk.		900: —	
1 Tarveaineiden kirjanpitäjä, palkkaa		2,400: —	
1 Tarveaineiden kirjanpitäjän apulainen, palkkaa		1,800: —	
Ylimääräiset apulaiset, virkamatkat y. m., arviolta		2,500: —	
1 Putkimestari yksityisten töitä varten, palkkaa		3,300: —	
1 S:n katutöitä varten		3,000: —	78,170: —

Konttori- ja myymälähuoneistojen vuokrat.

Konttorihuoneiston vuokra	11,000: —		
S:n näyttelyhuoneiston ja myymälän	4,800: —		
S:n makasiinihuoneen ja kellarin	3,200: —	19,000: —	
Kustannuksia myymisestä ynnä myymälähenkilökunnan palkat, arviolta	5,000: —		
Konttorin tarverahat, arviolta	6,000: —	11,000: —	30,000: —
	Siirros	— —	108,170: —

		Siirros — —	108,170: —

Kaasunvalmistuskustannukset.

Tavallisia kaasuhiiliä, arv, 17,100 tonnia à 21:50 . . .	367,650: —	
Cannelhiiliä 900 tonnia à 40: —	36,000: —	
Hiilien kuljetus ja sijoittelu, arviolta	10,000: —	
Erittelemättömiä tarveaineita, arviolta	10,000: —	
Retorttihuoneen työkustannukset, arviolta	45,000: —	
Höyrypannu- ja tyhjennuskustannukset, arviolta	20,000: —	
Kaasunpuhdistus, arviolta	8,000: —	
Polttoaineet y. m. Suvilahden konttoria varten, arviolta	1,000: —	
Aparaattihuoneitten y. m. sähkövalo, arviolta	2,000: —	
Vesimaksu, arviolta	7,000: —	
Puhtaanapito, vartioiminen y. m., arviolta	10,000: —	
Jaoituskellon lämmitys- ja työkustannukset, arviolta . .	4,000: —	
Laboratoriokustannukset, arviolta	1,500: —	522,150: —

Kustannukset sivutuotteista.

Työkustannus	koksista, arviolta	14,000: —	
S:n	tervasta, arviolta	6,500: —	
S:n	ammoniakista, arviolta	7,000: —	
S:n	muista sivutuotteista, arviolta	500: —	28,000: —

Kustannukset katuvalaistuksesta.

Lyhdynsytyttäjät ja lampunhoitajat, arviolta	52,000: —	
Hehkukappaleet ja silinterit, arviolta	3,000: —	
Lyhtyjen, pylväiden ja lyhtyjohtojen ylläpito, arviolta .	6,000: —	
Lyhdynsytytysaseman vuokra, arviolta	2,000: —	
Päivystys, pienempäin vikojen korjaus, väkiviina y. m., arviolta	4,000: —	67,000: —

Kustannukset yksityisestä kaasunkäytöstä.

Mittarien lukeminen ja maksujen periminen	21,000: —	
Päivystys, pienempäin vikojen korjaus, väkiviina y. m., arv.	15,000: —	36,000: —
	Siirros — —	761,320: —

	Siirros	— —	761,320: —

Korjaus ja kunnossapito.

Rakennukset, arviolta	1,000: —	
Uunit ja varusteet, arviolta	5,000: —	
Koneet, arviolta	1,000: —	
Pääjohtoverkko, arviolta	3,000: —	
Yksityisjohdot, arviolta	500: —	
Kaasumittarit, arviolta	5,000: —	
Kalusto, arviolta	4,000: —	19,500: —

Korot ja vakuutusmaksut.

Korkoa konttokuranttitililtä kaupunginrahaston kanssa	16,000: —	
Palovakuutus, arviolta	10,000: —	
Tapaturmavakuutus, arviolta	2,000: —	28,000: —

Lainavaroilla teetettyjä uutistöitä.

Uusi kaasutehdas, 1909 vuoden käyttämättömän määrärahan lisäksi	400,000: —	
Kehäjohto	100,000: —	500,000: —
Voitto ehdotetaan käytettäväksi seuraavalla tavalla:	— —	428,720: —

Uutistyöt:

Pääputkiverkon laajennus.

I. Viertotien ja Diakonissalaitoksen välille vuonna 1909 rakennetun kaasujohdon lisäkustannukset	6,000: —		
Siltasaaren kadut	14,400: —		
Eläintarhantie Hakaniementorilta Porthaninrinteelle	1,750: —		
Rantatie Ahdinkujaan asti	3,300: —		
4:s linja Viertotieltä I. Papinkadulle	5,100: —		
I. Papinkatu Agrikolankadulle	1,600: —		
Käenkuja	1,600: —		
Hämeenkatu Hakaniementorilta II linjalle	1,400: —		
Siirros	35,150: —	— —	1,737,540: —

Siirros	35,150: —	— —	1,737,540: —
Vallininkuja Alppikadun N:o 6:sta	1,450: —		
I. Kaivopuisto Hellstenin huvilaan	10,900: —		
Cygnæuksenkatu L. Viertotieltä Töölönkadulle	1,300: —		
Töölönkatu Cygnæuksenkadun N:o 11:stä . .	1,200: —		
Elisabetinkatu Nikolainkadulta Mauritsinkadulle	3,000: —		
Mariankatu Elisabetinkadulta Vironkadulle .	1,300: —		
Rehbinderintie, Edelfeltin- ja Hornintie . .	2,000: —	56,300: —	
Hallituksen määräyksen mukaan		10,000: —	

Uusien lyhtyjen asettaminen.

100 lyhtyä Hallituksen määräyksen mukaan		15,000: —	

Johdot ja kalusto.

Yksityisjohdot	7,000: —		
Kaasumittarit	40,000: —		
Kalusto	5,000: —	52,000: —	
		133,300: —	
Vuotuismaksu:			
vanhan kaasutehtaan ostohinnasta	1,400,000: —		
jaoituskellon rakennuspääomasta	275,000: —		
kehäjohdosta $^{31}/_{12}$ 1908	359,000: —		
Smk 2,034,000 à 5 %		101,700: —	
Säästö		193,720: —	
		428,720: —	
		Yhteensä Smk	1,737,540: —

Tulot.

Katuvalaistus.

Auerliekkejä à 120 litraa tunnissa:			
Kokoyönliekkejä keväällä 750 kpl., kokoyönliekkejä syksyllä 810 kpl., kuluttaen kaasua	340,000 m³		
Puolenyön keväällä 1,150 kpl., puolenyön syksyllä 1,240 kpl., kuluttaen kaasua	245,000 m³		
Avoimia liekkejä à 140 litraa kaasua tunnissa purjehdusaikana, 6 kpl., kuluttaen kaasua	1,600 m³		
Lukasliekkejä à 750 litraa kaasua tunnissa, 2 kpl., kuluttaen kaasua	2,700 m³		
Sytytysliekkejä à 8 litraa kaasua tunnissa kaikissa lyhdyissä, kuluttaen kaasua	75,000 m³		
Ylimäär. valaistus erinäisissä tilaisuksissa .	2,000 m³		
Pitennetty aamuvalaistus Kauppatorilla . .	700 m³		
Yhteensä kaasua	667,000 m³		
à 12 penniä		80,040: —	
Lyhdynsytyttäjäin palkat, lyhtyjen hoito y. m.		67,000: —	147,040: —

Yksityiskulutus.

Valaistuskaasu 900,000 m³ à 30 penniä . .	270,000: —		
vähenee alennuksia	8,000: —	262,000: —	
Keittokaasua y. m. 3,210,000 m³ à 15 penniä		481,500: —	743,500: —

Sivutuotteita.

Koksia		270,000: —	
Kivihiilitervaa		20,000: —	
Amoniakkituotteita		7,000: —	
Voitto töistä ja ainesten myynnistä		50,000: —	347,000: —

Lainavaroja.

Lainavaroja uutta kaasutehdasta varten		400,000: —	
S:n kehäjohtoa varten		100,000: —	500,000: —
		Yhteensä Smk	1,737,540: —

Liite II.

Helsingin kaupungin sähkölaitoksen Meno- ja Tulosääntö vuodelle 1910.

Kaupunginvaltuuston vahvistama Joulukuun 30 p. 1909.

Menot.

A. Hallinto.

Hallituksen palkkio		6,000: —	
1 Toimitusjohtaja, palkkaa	10,000: —		
Vuokrarahoja	2,000: —		
Matkarahoja	500: —	12,500: —	
1 Apulainen, samalla jakeluosaston johtaja		7,200: —	
1 Kamreeri		6,000: —	
1 Kirjanpitäjä ja Rahastonhoitaja		2,100: —	
1 Kirjanpitäjä		2,400: —	
1 Tarveaineitten hoitaja		2,400: —	
Konttoriapulaisia		9,000: —	
Konttorin tarverahoja, arviolta		5,900: —	53,500: —

B. Käyttökustannukset.

1 Insinööri käyttöä varten, paitsi vapaata asuntoa, lämpöä ja valoa		4,800: —	
1 Konemestari, paitsi vapaata asuntoa, valoa ja lämpöä		3,000: —	
1 Koneenkäyttäjä, paitsi vap. asunt., val. ja lämp.		2,400: —	
2 S:n „ „ „ „ „ „	à 2,400: —	4,800: —	
4 S:n „ „ „ „ „ „	à 2,100: —	8,400: —	
2 Koneenkäyttäjän apulaista	à 1,500: —	3,000: —	
3 Lämmittäjää		5,100: —	
Ylimääräisiä apulaisia		2,500: —	
Vuokrat, lämmitys y. m., arviolta		4,000: —	38,000: —
3,500 tonnia hiiliä à Smk 20: —		70,000: —	
Hiilien kuljetus ja sijoittelu		6,000: —	
Kumpaisenkin aseman voitelu- ja puhdistustarpeet		5,500: —	
Lisävesi vesijohdosta		1,000: —	
Korjaukset ja kunnossapito, arviolta		10,000: —	
Erinäiset tarpeet, nk. pakkaukset, harjat, työkalut y. m., arviolta		4,500: —	
Akkumulaattorin happi ja tislattu vesi pattereihin		5,000: —	102,000: —
	Siirros	— —	193,500: —

Siirros	— —	193,500: —

C. Jakelu.

1 Työmestari johtoja varten	4,200: —	
1 S:n kaapelitöitä varten	3,000: —	
2 Piirustajaa	3,000: —	
1 Mittarientarkastaja	3,000: —	
Kaapeliverkon ja talojohtojen kunnossapito	10,000: —	
Mittarien kunnossapito ja paikallepano	7,500: —	
Päivystys pienempien vikain korjaamiseksi sekä erinäiset pikkutarpeet	8,000: —	
Mittarien lukeminen ynnä maksujen periminen	12,000: —	
Kustannuksia näyttelystä ynnä palkat sen hoidosta, arviolta	6,000: —	
Varastokustannuksia	3,000: —	
Sekalaisia kustannuksia tilausten hankkimisesta, ilmoituksista y. m.	5,300: —	65,000: —

D. Sekalaisia menoja.

Palovakuutukset	2,500: —	
Tapaturmavakuutukset	2,000: —	
Akkumulaattoripatterien vakuutus	12,100: —	
Hallinto- ja keskusrakennusten lämmitys, näiden ynnä katuosain kunnossa- ja puhtaanapito, arviolta	12,000: —	
Korkoja konttokuranttitililtä kaupunginrahaston kanssa, arviolta	4,400: —	
Laboratoriokokeilut, uusien käyttöaparaattien tutkimukset, laajennustyöt, opintomatkat y. m., arviolta	5,000: —	38,000: —
Yhteensä menoja Smk		296,500: —

E. Lainavaroilla teetettävät uutistyöt.

Kaupunginvaltuustolle annetun ehdotuksen mukaan	— —	950,000: —

Voitto ehdotetaan käytettäväksi seuraavalla tavalla:

Sähköteknikko Otto A. Blomqvistille, 1:nen maksuerä välikirjan mukaan	100,000: —	
Uusien mittarien ostoon	40,000: —	
2,3 % korko Smarkalle 4,000,000: —	93,500: —	233,500: —
Yhteensä Smk		1,480,000: —

Tulot.

Myydyistä:			
500,000 kilowattitunnista hyödyllistä valaistusvirtaa à 60 p.		300,000: —	
150,000 „ „ „ à 60 p.		90,000: —	
350,000 „ „ voimavirtaa à 25 p. .		87,500: —	477,500: —
Vuokrat		— —	25,000: —
Tuloja johtojen laittamisesta, lamppujen myynnistä y. m.		— —	27,500: —
Lainavaroja laajennustöihin		— —	950,000: —
		Yhteensä Smk	1,480,000: —

Helsingissä, Sanomal.- ja Kirjap.-Osakeyhtiön kirjapaino, 1910.